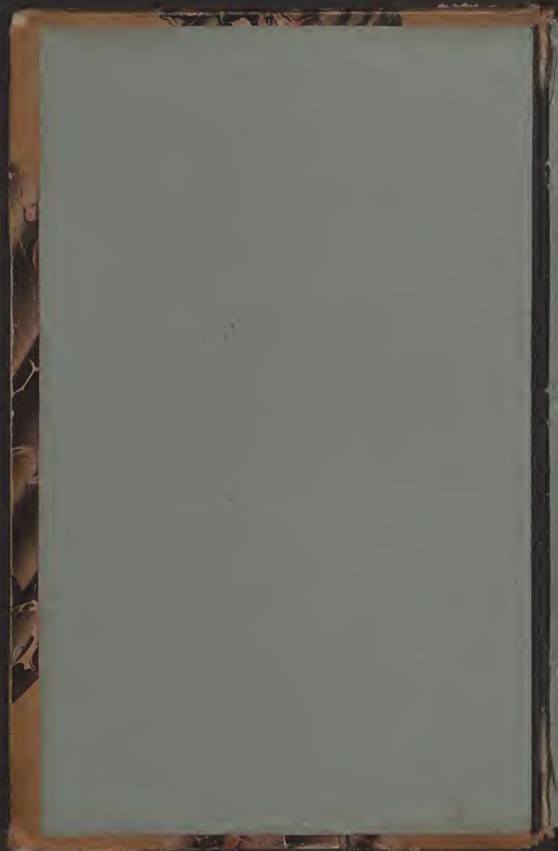

ÍSLENDINGA SÖGUR,

UDGIVNE

EFTER GAMLE HAANDSKRIFTER

AF

DET KONGELIGE

NORDISKE OLDSKRIFT-SELSKAB.

FJERDE BIND.

KJÖBENHAVN.

I COMMISSION I DEN GYLDENDALSKE BOGHANDEL.

TRYKT I THIELES BOGTRYKKERI.

1889.

NJÁLA

UDGIVET

EFTER GAMLE HÅNDSKRIFTER

AF

DET KONGELIGE

NORDISKE OLDSKRIFT-SELSKAB.

ANDET BIND.

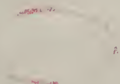

KÖBENHAVN.

COMMISSION I DEN GYLDENDALSKE BOGHANDEL.

TRYKT I THIELES BOGTRYKKERI.

1889.

INDHOLD.

NJÁLL *eller* NÍALL?

EN UNDERSÖGELSE OM FEMSTAVELSEDE VERSLINIER

I SÆDVANLIG 'DRÓTTKVÆÐR HÁTTR'.

AF

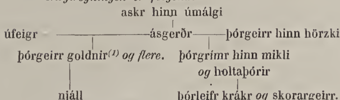
KONR. GISLASON.

Helten i Njála bærer et navn, der nu udtales njáll; *men der synes grund til at antage, at denne udtale er af en nyere oprindelse.*

Navnet njáll *er i den oldnordiske littèratur ikke meget hyppigt, men heller ikke meget sjeldent. Det tillægges der i det mindste 10 personer.*

1. *Sent i det 9de årh.* «Steinuðr en gamla, frænd-«kona Íngólfs, fór til Íslands . . . *Steinunni hafði «átt Herlaugr, bróðir Skallagríms; þeirra son var «Njáll ok Arnórr» Landn. V 14 (Ísl.² I 319).*
2. Haraldr hárfagri
   |
   ingibjörg
   |
   gunnhildr
   |
   njáll *(broder til den uden tvivl noget ældre* eyvindr skáldaspillir*)*
   |
   ástríðr
   |
   steinkell svíakonungr.
   Fms. I 5, IV 7. Óh. 1853 side 4. Flat. udg. I 41. Fas. I 511 note.
3. *Hovedpersonen i Njála.*
   Han nævnes også i andre oldskrifter. Således

¹⁾ *Landn. V 2 (Ísl.² I 279—280 jf. 342—343), hvor slægtregningen er følgende:*

²⁾ *Skáldskaparmál 61 (SnE. I 498; jf. II 451 og 600) anføres* «Brennu-Njáll» *som forfatter til den smukke 'visuhelmingr':*

senn jósu vjer svanni *osv.*

— *Dette er overraskende,* **dels** *fordi vor saga ikke giver den fjerneste anledning til at tro, at* «Brennu-«-Njáll» *har givet sig af med skjaldskab (hvilket snarere synes at ligge uden for hans natur),* **dels** *fordi tonen i denne 'visuhelmingr' forekommer mig ikke at være det 10. århundredes, og* **dels** *fordi samme 'visuhelm-'ingr' ellers nævnes som del af de 'gamanvisur', der (Hkr. Har. harðr. 15 [Ungers udgave side 558], Fms. VI 169—171, Fsk. side 112, Mork. udg. side 15—16) tillægges den norske konge Harald III.*

---

(1) *Verslinien*

nú 'er goldnis sonr goldinn

(Njála, ny udg. 130 ⁷⁰) gör det sandsynligt, at goldnir *er den etymologiske skrivemåde. Måske er* goldnir *afledt af roden* gald. *Det forholder sig da til partic. præt.* goldinn, *som* flognir *(i* árflognir*)* og skornir *(i* hreggskornir *osv.) forholde sig til participia præteriti* floginn *og* skorinn. — *Dersom læsemåden* solnir *(SnE. I 575 ¹¹) er rigtig, må man uden tvivl opfatte den som* sollnir *(d. e.* **havet** *som svulmende. — Jf.* sveiti fjell í sollinn sæ *Krákumál 3.* aiir var ægir sollinn *ib. 2.* ljek sollit haf golli *Valgarðr af Velli.* á eli sollnu jótlands hafi *þórleikr fagri), i steden for* svollnir, *af* √ svall. *I dette tilfælde, og under den forudsætning, at* goldnir *virkelig kommer af* √ gald, *vilde forholdet i rækken:*

goldnir . . goldinn . . √ gald

blive det samme som i rækken:

*(*sollnir *for)* svollnir . . *(*sollinn *for)* svollinn . . √ svall.

Hertil kommer, at denne kongelige skjald er en af de digtere, der citeres i Skáldskaparmál, nemlig 53 (SnE. I 458):

fullafli bíðr fyllar *osv.*

(jf. Hkr. Har. harðr. 44, Fms. VI 270, Fsk. side 127, Flat. udg. III 345),

samt 51 (SnE. I 442—444):

sneið fyr sikiley víða *osv.*

Og dette sidste sted hörer netop til kongens 'gaman-'visur'. Det beskriver en let og lystig seilads, medens

senn jósu vjer svanni . . .

fremstiller modsætningen: en kamp med det oprörte hav. — Imidlertid, dersom det ikke er en afskriver, men selve forfatteren af Skáldskaparmál, der her har forvexlet «Haraldr konúngr Sigurðarson» *med* «Brennu-Njáll», *så må dette formodentlig hidröre fra gamle sagn om denne, som den efter ham opkaldte saga ikke har haft brug for og måske ikke engang kendt. Jf.* «*Nials saga*» *lat.* VIII^{5}-X^{14}.

3) *Flateyjarannáll sætter* »níalf bꝛe᷎a«(2) *ved år 1001 (Flateyjarbók membr. spalte 876. Jf. udg. III 505 og Ísl. ann.* 32^{10}*).*

4) *Af en interpoleret annal anförer Ísl. ann.* $32^{10\text{-}12}$ *fölgende ved år 1009:* «Segja sumir at Njálsbrenna «hafi þetta ár verit. En í Njáls sögu segir, at «hún hafi verit fyrrenn kristni kom á Ísland».

5) *Af samme interpolerede annal anförer Ísl. ann.* $34^{20\text{-}21}$ *under år 1011:* «Bardagi á alþíngi, er Kári «Sölmundarson vildi hefna Njáls ok sona hans ok «sonar síns».

6) *Gunnl. 11 (Ísl.² II 259) hedder det om altinget år 1006:* «*Þat hefir hit þriðja þing verit fjölmennast;* «*annat eptir brennu Njáls; hit þriðja eptir Heiðarvig*».

(2) *I denne stilling og form («———»), og kun i den (men ikke f. ex.* «———» *eller* '———'*), betegne, i denne afhandling, anförselstegnene nöiagtig gengivelse af et håndskrift (se næst foregående bind [Ísl.² III = Njála³ I] side* $XIV^{14\text{-}17}$*).*

7) *Den ufuldstændige saga om þorsteinn Síðuhallsson slutter det förste kapitel med fölgende ord:* «Þetta «haust kom Brennu-Flosi til Orkneyja ok hans «menn ok fóro skipti þeirra Sigurðar jarls sem «segir í Njáls sögu» *(Analecta Norræna 170* $^{13-15}$*, Prover 43* $^{21-23}$*).*

4. *Samtidig med 'Heiðarvíg' forekommer* njáll búandi í gnúpsdali *i Heið. (Ísl.² II 343* ^{19}*—344* ^{3}*; jf. 345* ^{3} *348* $^{1-18}$ *364* ^{16} *374* ^{9}*).*
5. *En* njáll *siges at være druknet i Hvítá ved denne tid. Laxd. 57 (udg. side 248* $_{4-1}$*), þórð. (NO. VI 62* $^{1-4}$ *og XXVII 101* $^{18-21}$*).*
6. Njáll biskup í stafangri *† 1207. Se f. ex.: Fms. VIII 269* $^{9-11}$ *med variant og Flat. udg. II 633* $^{10-11}$*. Fms. VIII 296* $^{18-26}$ *og Flat. udg. II 644* $_{19-14}$*. Ísl. ann. 84* $^{14-15}$ *(jf. Flat. udg. III 522* $^{2-3}$*) og 86* ^{7} *(jf. Flat. udg. III 522* ^{20}*); Saga Páls bisk. 20 (udg. 1778 side 248, Bisk. I 147* $^{13-15}$*); den ældste Guðm. 60 (Bisk. I 498* ^{16}*). — Jf. Bisk. II 149* ^{1}*.*
7. Njáll í skógum sigmundarson *fader til* skeggi *(Ísl.² I 277 note* ^{4}*),* njáll sigmundarson *(i fölge Ísl. ann. 110* $^{5-6}$ *död 1236),* njáll *fader til* skeggi . . . í skógum *(Sturl. III 97* $^{7-8}$*), og* njáll *fader til* álf(h)eiðr ór skógum *gift med* ormr svínfellingr *(Sturl. I 51* $^{18-19}$ *og III 96* $_{9-8}$*), er vel alt sammen én person.* (Skeggi . . . í skógum *[Sturl. III 97* $^{7-8}$*], sön af denne* njáll, *er formodentlig identisk med* skógaskeggi, *der döde 1262. Ísl. ann. 132* $^{6-7}$*).*
8. *En vis* njáll *omtales ved år 1288 i Árn. 63 (Sturl. IV 100* ^{31}*—101* ^{11}*, Bisk. I 767* $^{19-32}$*).*
9. *År 1389 döde i fölge Ísl. ann. 344* njáll prestr bárðarson.
10. *År 1429* «Vígðr bróðir Njáll ábóti til Helgafells» *Ísl. ann. 402* $^{10-11}$*.*

(11. *Som tilnavn synes* «niall» *at forekomme Dipl. Isl. I 99 not.).*

Alle disse (11) steder tilhöre ubunden stil. Derimod synes navnet ikke at findes i bunden stil uden for nærværende sagas

kap. *130*[69] . . . . . . sigfúss n-ls húsa.
„ *132*[116] . . . . . minnigr n-l inni.
„ *135*[12] . . . . . . úfúss n-ls húsa.
„ *145*[219] . . . . . rennendr n-ls brennu.
„ *155*[18] *(ligeledes)* rennendr n-ls brennu.

Skal nu n-l *og* n-ls *udtales* njál *og* njáls?

Sagaen indeholder 378 af sådanne verslinier, der i metrisk henseende höre til 'dróttkvæðr háttr'. Men iblandt disse 378 verslinier er der 4 (vel kann——nauðigr, *kap.* 145) *af en særegen art. Det særegne består i fölgende (enkeltheder, der tilsammen danne en helhed).* 1) *De tilskrives en mand (Snorri goði), der ellers ikke optræder som skjald, og som i fölge sin hele åndsretning ikke godt synes at kunne optræde således (. Ikke alle kunne synge, og ikke alle kunne digte — i det mindste kunde ikke alle frembringe virkelige skjaldekvad).* 2) *De betegnes ikke engang ligefrem som en 'kviðlingr'* (snorri goði brosti at ok kvað þetta fyri munni sjer *hedder det).* 3) *De blive kun mumlede frem, og det åbenbart i det samme öieblik, de blive til.* 4) *Én af linierne har kun én bistav, hvilket i det hele er en ren undtagelse (og for så vidt Njála angår enestående) i verslinier af 6 stavelsers længde og derover. Og når man tog sig den frihed at lade sig nöie med én bistav, synes man med det samme at have fritaget sig for nödvendigheden af at iagttage visse andre regler, såsom den at stille hovedstaven i sin verslinies forlyd. Man jevnföre t. ex. den förste 'fjórðungr' af verset i Hallfr. 2:*

allar vildu meyjar
með ingolfi ganga

og sammenholde den med tredje 'fjórðungr' af samme vers:

'ek skal[(3)] ok' kvað kerling
'með ingolfi ganga' . . .

---

(3) *I steden for* ek skal *har Fms. II 13* »svá vil ek«.

Det samme gelder om en Sturl. II 224—225 forekommende 'runhend vísa', hvis sidste 'fjórðungr' lyder således:

ást hafðir þú meyja —
eitt sinn skal hverr deyja,

medens den tredje sætter to stavelser foran hovedstaven:

skafl »beygiað« þú skalli,
þó at skúr á þik falli.

[5] *Sætningerne ere adskilte ganske som i prosa, i det hver linie danner en sætning for sig.* [6] *Der er ikke et spor af nogen 'kenning'.* [7] *Selve tanken gör ikke nogen fordring på poetisk flugt. Det hele synes at være en i en munter (halv overgiven) stemning fremkommet mellemting af poesie og prosa; og den derved fremkaldte stærke latter* (hlógu menn nú allmjök) *gjaldt vistnok ikke alene indholdet, men også formen. Man er derfor vistnok berettiget til at se bort fra undtagelsen:*

skaut ásgrímr spjóti.

Af de 374 'vísuorð' af arten 'dróttkvætt', der så blive tilbage, er ikke et eneste indskrænket til 5 stavelser, med undtagelse af de 5 her oven for (side 7 linie 4-8) anförte. Disse 5 tilsyneladende femstavelsede linier have alle én stamme til fælles med hverandre, nemlig stammen n-la, *hvis gamle stavelsetal ikke er bekendt. Og man ledes derved uvilkårlig til den formodning, at man på Island i den tid, da de kvad forfattedes, der af sagaen tillægges Mǫðólfr Ketilsson og Kári Sölmundarson, ikke har sagt* njál njáls *osv., men* nial nials *osv.; i hvilket tilfælde alle i Njála forekommende linier af normal 'dróttkvæð' versart have den normale længde.*

Det vil imidlertid være rigtigt nærmere at undersöge spörgsmålet om femstavelsede linier af det nævnte versemål i dets helhed.

Hovedstedet findes i begyndelsen af «Háttatal, er Snorri «Sturluson orti», SnE. I 594 fgg. Det hedder her 596 [10]*:* 'Hverju vísuorði fylgja vi samstöfur', *d. e.* ***til hver verslinie höre 6 stavelser (= hver verslinie består af***

6 stavelser). Dette er det normale. Imidlertid ere afvigelser — især tilsyneladende afvigelser — i retning af höiere tal meget hyppige. Selv i den i formel henseende efter kunstens strengeste lov indrettede 'visa' (SnE. I 594 —596), der skal exemplificere grundreglerne (uden afvigelser), og deriblandt den, at (som anfört) 6 stavelser gå på en linie, indeholder det förste 'visuorð' —

Lætr sá er hákun heitir —

egentlig 7 stavelser. Men disse 7 stavelser reduceres til 6 ved en i oldnordisk poesie meget almindelig sammentrækning, det så kaldte 'bragarmál', hvorom det hedder SnE. I 610: «Fjórða leyfi er þat, at skemma svá samstöfur, «at gera eina or tveim, ok taka or annarri hljóðstaf; «þat köllum vær bragarmál: svá sem hèr, er kvað Þórar- «inn máhlíðingr:

«Varðak mik þars, myrðir
«morðfárs, vega þorðu.

«Enn er sú grein útsett myklu lengra», *d. e. den fjerde (poetiske) frihed består i, at stavelsetallet formindskes derved, at man gör én stavelse af to, i det man udskyder den enes vocal. Det kalde vi bragarmál. Således kvad Þórarinn af Mávahlíð . . . . . . Men dette phænomen har langt större omfang. Fremdeles SnE. II 134:* «Sincopa tekr «á braut staf eða samstöfu or miðju orði, sem kvað «Bragi gamli:

«Þars er lofðar líta
«lúng vavaðar gúngnis.

«Hèr er ein samstafa gjör af tveim, ok tekinn or *e* radd- «arstafr, ok sett svá *þars* fyrir *þar es*, þetta köllum vèr «*bragarmál* í skáldskap», *d. e. Synkope udelader et bogstav eller en stavelse i midten af et ord, som Brage hin Gamle kvad . . . . . Her er én stavelse gjort af to, i det man har udstödt vocalen* e *og sat* þars *for* þar es. *Dette kalde vi bragarmál*

(når det forekommer) i skjaldskab. (4) *Hermed kan end videre jevnföres SnE. II 138:* «Sineresis . . . gjörir «eina samstöfu af tveim, sem Sigvatr kvað:

«Vask til Róms í háska.

«Hèr er *vask* fyrir *vas ek*, at hendíngar sè jafnháfar», *d. e. Synairesis . . . gör én stavelse af to, som S. kvad . . . . . . (denne brug af ordet synairesis er, som det ses, ikke aldeles correct.) Her har skjalden sat* vask *for* vas ek, *for at få et fyldigt rim. — Sammenligner man alle tre steder med hverandre, får man det indtryk, at forfatterne ikke have henfört de i* varðak *og* vask, *men kun det i* þars *foreliggende tilfælde under 'bragarmál'. Og når det hedder:* «Enn er sú grein útsett «myklu lengra», *har tanken måske kun været henvendt på tilslutning af* es *(som relativt pronomen, som relativ partikel, eller som verb) til andre (foregående) ord, end* þar; *som t. ex. i forbindelserne:*

(hvar es — hvares —) hvars,
(þeir es — þeires —) þeirs,
(þær es — þæres —) þærs,
(þann es — þannes —) þanns,
(hinn es — hinnes —) hinns,
(þeim es — þeimes —) þeims,

---

(4) *At 'bragarmál' på det sidst anförte sted skulde have en særegen anvendelse og betyde brug af obsolete poetiske former, er en åbenbar misforståelse. Når det hedder:* «or miðju orði», *så har dette sin grund deri, at man betragtede det færdige lydhele* þars *som ét ord, og at man satte dette ord som udgangspunkt Nærmere besét, er udviklingen også uden tvivl den, at* þar es *bliver til* þares, *og dette, ved synkope, til* þars. *Udtrykket 'bragarmál', i den betydning, hvori det bruges, er i övrigt ikke nogen ganske heldig betegnelse. Ti på den ene side er det for omfattende, da det i fölge sin lyd skulde være = det hele skjaldesprog, og på den anden side er det ikke omfattende nok, eftersom* þars *og deslige sammentrækninger ingenlunde ere indskrænkede til poesie ('bragr'), men öiensynlig stamme fra talesproget.*

(þat es — þates —) þats,
(hvje es — hvjees —) hvjes *(SnE. II 138* [18]*)*,
(sá es — sáes —) sás *(jf. Fms. II 53* [23]*:*
sás með sygna ræsi*)*,
(þá es — þáes —) þás *(f. ex. Haustlöng 9* [3] *[SnE. I 312* [5]*], hvor*
þás ellilyf ása
må være det rigtige). Men det ses allerede af det anförte, at es *ikke er det eneste enstavelsesord, der under visse omstændigheder klamrende sig som endetillæg til det foregående ord opgiver sin vocal og derved sin phonetiske selvstændighed. Det samme gelder nemlig om stedordet* ek, *der med stor lethed slutter sig til et foregående verb, i hvilken stilling det blev til* k *og efter en selvlyd senere til* g [(5)]*, så at der fremkomme former som:*
neyttak *(SnE. I 288)* [(6)] *og* neyttag,
þyrptak *(SæmE. Háv. 67 Bugge) og* þyrptag,
þreyjak *(SæmE. Skírn. 42 Bugge) og* þreyjag,
launak *(SnE. I 450* [10] *— ti denne form skjuler sig öiensynlig under skrivemåden i cod. reg.) og* launag *(samme sted, variant af cod. worm.)*,
launaðak *og* launaðag,
yppik *(SnE. I 248* [10]*) og* yppig,
þák *(SnE. I 338* [21]*) og* þág,
sjek *og* sjeg *(video)*,

(5) *Dog synes dette* g *at være meget gammelt i visse forbindelser.*

(6) *Hvor Tor siger:*

einu sinni *(dette ord beror på gisning af Rask)*
neyttak alls megins
osv.

I forbigående bemærkes, at når Sk. Thorlacius, Svbj. Egilsson og Sophus Bugge (SæmE. 332 a [16]*) forandre* alls megins *til* ásmegins, *synes dette at savne gyldig grund. Tor havde uden tvivl meget ofte anledning til at bruge sit* ásmegin, *men kun én gang måtte han anstrenge sig til det yderste. Og hvis læsemåden* ásmegins *virkelig forelå i membranen, vilde det ikke forandre meningen, men kun give den et pikant anstrøg, rigtig nok på en lidt sögt måde.*

hefk *(SnE. I 248³),*
emk *(SæmE. Lokasenna 14 Bugge),*
vask *(SnE. II 138¹⁴),*
lætk *(SnE. I 460²³ — jf.* lækk *i*

lækkat ek lundar ekkjur

Hkr. Óh. 168, Óh. 1853 side 171, Óh. 1849 side 51, Fms. IV 373, Fsk. side 83, Flat. udg. II 287),
hykk *(SnE. I 232¹ 238⁷ 322 variant ¹⁴; Njála kap. 45:*

hykk at þöll muni þekkja,

samt kap. 63:

hykk at þat muni þykkja —

jf. SnE. I 404¹¹:

hykka ek ræsis rekka*),*

foruden mange andre. Ligesom es *og* ek, *således opofrer også bindeordet* at *sin forlyd for en forening med et foregående* svá *eller* þó *(måske også med andre vocalsk udlydende ord); altså:* svá at — sváat — svát, þó at — þóat — þót *eller* þótt(7). *Stedordet* mik *mister sin indlyd, når det föies til et foregående verb; hvilket tilfælde imidlertid kun for så vidt vedkommer nærværende betragtning, som (ikke blot* mik, *men også) det hele udtryk derved forkortes*(8), *t. ex.* höfumk *(SnE. I 412⁴) for* hefir mik. *Som bekendt havde verbalroden* es *(for oprl.* as*) i præs. ind. plural* esom esoð eso, *senere* erom eroð ero. *Når nu nogen af de tre sidste former kom til at fölge umiddelbart på et* r — *noget, der i fölge det oldnordiske sprogs beskaffenhed hyppig indtræffer —, pleiede man at fjerne den, ved en sådan stilling af to 'litterae caninae' til hin-*

---

(7) *Beror* tt *i den herskende form* þótt *på en eftervirkning af den gutturale udlyd i et til grund for* þó *liggende* *þog? *eller hidrörer det fra det hyppig forekommende* þóttú *(for* þó at þú*)? eller har det sin grund i den ydre lighed med* sótt *og lignende ord eller ordformer, især med* þótt *af* þykkja?

(8) *Dette er ikke altid tilfældet:* ljetumk *(for* ljet mik*) t. ex. er ikke kortere end* ljet mik.

anden, opståede skurrende lyd, ved at udelade af erom eroð ero *enten* e *(ligesom* gerir görir *[facis faeit] forandres til* gerr görr*) eller* er *(altså i dette tilfælde verbets hele rod og stamme), medens det tilbageblevne enten knyttes til det foregående ord — som* »verrom« 325·(2) *til Fms. X 421*[7] *— eller optræder (i det mindste graphisk) selvstændig (jf. bl. a. Frumpartar side 242*[3-4]*). Den oldnordiske præposition, der etymologisk svarer til det danske* for, *har, som bekendt, former af forskellig længde (— kun længden kommer her i betragtning —), såsom* fyr, fyri, fyrir. *Formen* fyrir *er uden tvivl den yngste af disse tre. Den har vistnok udviklet sig i lighed med* eptir, undir, yfir. *Derimod svarer* fyri *til got.* faúra, *og* fyr *til got.* faúr. *Af disse former foretrække de ældste membraner den korteste (*fyr*); og denne synes at være den herskende i oldnordisk skjaldskab. Når skjaldene således som oftest ikke brugte* fyrir, *men* fyr, *så havde de etymologien på sin side. Men de kunde også opnå korthed ved apokope. De lapidariske former* ept *og* und *ere meget gamle. Dog tror jeg ikke, de ligge til grund for* eptir *og* undir, *da* tir *(i* eptir*) og* dir *(i* undir*) vistnok med rette anses for et suffix. Overgang af* eptir *og* undir *henholdsvis til* ept *og* und *er neppe en stærkere forandring, end t. ex. overgang af* quatier *til* quati *(i latin). Foruden de her oven for under* at, ek, es *anförte, findes der naturligvis andre tilfælde af sammenstöd af en vocalsk forlyd med en vocalsk udlyd. Og upåtvivlelig har man også i disse tilfælde sögt at fjerne en ubehagelig hiatus. Et exempel derpå synes at foreligge i fölgende halvvers af Sighvatr, SnE. I 458 efter codex regius:*

«Þat frá ek víg á vatni
«verðúng jöfurs gerðu
«nadda el at nýla
«næst tel engin smæstu».[(9)]

[(9)] *Med hensyn til meningen af denne 'visuhelmingr' bemærkes fölgende. Man må med Egilsson henföre* nýla *til* gerðu. *Derimod ere vistnok ordene:*

Her kan engin *vel ikke opfattes anderledes end som et sammendraget* engi in. *Omstændighederne tillade i övrigt ikke for öieblikket at underkaste dette spörgsmål (eller overhovedet den hypermetriske side af denne sag) nogen nærmere dröftelse. Det vil imidlertid let indses, at hyppig udstödelse af vocaler (under forskellige forhold) må i betydelig grad formindske antallet af 'dróttkvæð visuorð' på 7 stavelser og derover, skönt for så vidt uden nödvendighed, som slige linier ikke frembringe en forstyrrende virkning; medens man derimod studser og ligesom föler sig skuffet, når stavelsetallet i et for resten regelmæssigt 'dróttkvætt visuorð' synker til 5.*

For nu at komme tilbage til spörgsmålet om femstavelsede linier i 'dróttkvætt', vil det være rettest at gå ud fra den 'locus classicus' for 'dróttkvæð visuorð' på fem stavelser, der indeholdes i 'Háttatal' (SnE. I 608[3-15]*):* «þat «er leyfi háttanna, at hafa samstöfur seinar eða skjótar, «svâ at dragist fram eða aptr or rèttri tölu setníngar, «ok megu finnast svâ seinar, at fimm samstöfur sè í «öðru ok enu fjórða vísuorði. (*Da hver 'dróttkvæð visa' «(hvert 'dróttkvætt erendi') består af to ensdannede dele «('visuhelmingar') på fire 'visuorð', går afhandlingen om «Háttatal, i angivelse af de enkelte versliniers plads, ikke «ud fra en hel 'visa' (et helt vers), men fra en halv. «Fölgelig betyder t. ex.* fyrsta vísuorð *i slige regler första «linie i hvert af de to halvvers.*) Svâ sem hèr er:

«Hjálms fylli spekr hilmir
«hvatr Vindhlæs skatna,
«hann knâ hjörvi þunnum
«hræs þjóðár ræsa;

---

nadda el at...
næst tel engin smæstu

prosaisk at ordne således: at tel engin smæstu nadda el næst, *d. e. at jeg anviser ingen af de mindste kampe* (nadda^el) *plads næst efter hint söslag = at jeg sætter en stor afstand imellem de mindste kampe og hint söslag.*

«ýgr fylkir(10) lætr eiga
«öld dreyrfá(11) skjöldu;
«styrs rýðr stillir hersum
«sterkr járngrá serki.»(12)

I fölge den anförte indledning til Háttatal 7 (og 8) kan man finde «så sene» stavelser, at fem udgöre en verslinie på anden og fjerde plads. Efter denne anskuelse må linien:

«hvatr Vindhlæs skatna»

have den samme metriske udstrækning som f. ex.:

«hann rekkir lið, bannat»

(Háttatal 1²). Og det er da ved den metriske form — ikke ved den metriske længde — at disse to linier afvige fra hinanden. Det stemmer overens hermed, at brugen af fem stavelser (som et 'visuorð' af 'dróttkvætt' versemål) betragtes kun som et 'leyfi', og at de förste 8 vers af Háttatal (hvor «Hjálms fylli spekr hilmir» ... *er det 7de) alle henföres til én og samme 'háttr'. Men hvis Háttatal 7, i steden for alle fire lige linier, kun havde enten (hvilke som helst) tre eller (hvilken som helst) én, eller*

(10) *Gisning i steden for* hilmir. *Den omhyggelige skjald har vist ikke gentaget* hilmir, *da han havde valget i det mindste imellem en snes tostavelsede synonyma (såsom* bragningr, buðlungr, fólkbaldr, fólkvörðr, fylkir, harri, hildingr ...*) — foruden det nævnte* hilmir, *der står i versets 1. linie; foruden* stillir, *der står i 7. linie af verset; foruden* skjöldungr, *der i forbindelse med* skjöldu *lin. 6 vilde frembringe mislyd; foruden sådanne, der begynde med en vocal (f. ex.* yngvi, öðlingr*), og som af den grund vilde være ubrugelige, da man så fik 4 rimstave i steden for 3; foruden sådanne, der begynde med* l *(*landvörðr, láðvörðr, lofðungr*), og hvorved et tillöb til et overflödigt bogstavrim her vilde fremkomme (med mindre man foretrækker* hvetr *— efter codex regius — for* lætr*); samt endelig foruden de ord, skjalden selv havde kunnet danne (i alt fald ved sammensætning).*

(11) *Jf. SnE. I 372¹, nl. Brages:*

«með dreyrfár dróttir».

(12) *Opfatningen i Lexicon poëticum under* serkr *(nl.* sterkr stillir rýðr hersum járngrá styrs^serki*) er uden tvivl den rigtige.*

anden og ottende eller fjerde og sjette, eller anden og fjerde eller sjette og ottende, reduecerede til fem stavelser, så vilde det (i det mindste på mig) göre indtrykket af en dyb forstyrrelse i formen. At Snorre har fölt det samme, vover jeg at antage, og ser deri grunden til, at han har forkortet enhver af de lige linier (2. 4. 6. 8). Herved er der i virkeligheden fremkommet en ny versart.[13] *Den formodning trænger sig uvilkårlig frem, at tilblivelsen af den i Háttatal 7 foreliggende versbygning nærmest er foranlediget derved, at Snorre hos de ældre skjalde har fundet 'dróttkvæð visuorð' på de lige pladser*[14] *berövede deres normale stavelsetal, enten ved en stærkere forvanskning, eller derved, at visse ordformer vare blevne kortere i tidens löb, — uden at han har set sig i stand til at restituere det oprindelige. Ti der er ingen grund til at tro, at han har haft en i kritisk henseende fuldkommen overlevering at holde sig til. Og lige så lidt kan man antage, at hans blik har gennemtrængt hele den nordiske sprogudvikling fra år 800 til hans tid. Men han havde for megen sans og interesse for de versformer, hvori hans egen digtning bevægede sig, til at sanctionere en skrigende anomalie. Og det her omhandlede vers («*Hjálms fylli spekr hilmir*» . . .) indeholder således ikke den fjerneste antydning af femstavelsede liniers sporadiske anvendelighed.*

Et andet spörgsmål er det, om ikke de steder, hvor der tales om 'háttaföll', forudsætte forekomst af fem sta-

---

(13) *Den prosaiske forfatters ikkeanerkendelse heraf taber sin betydning bl. a. derved, at samme forfatter på den anden side opstiller et antal 'hættir' uden alt hensyn til rim og versemål. Man synes ikke at have været på det rene med, hvor versarternes rette kilde var at söge.*

(14) *Håndskrifter og udgaver frembyde langt hyppigere fem stavelser som 'dróttkvæð visuorð' på de lige pladser, end på de ulige. Dette hidrörer fra, at anden og fjerde verslinie fra först af langt hyppigere end förste og tredje nöiedes med sex stavelser og fölgelig langt hyppigere ved forandringer bragtes ned under det normale versemåls grænselinie.*

velsers linier i 'dróttkvætt' versemål. Svaret herpå synes at måtte blive fölgende. 1) SnE. II 240$^{4-5}$ betegner 'háttafǫll' kun uregelmæssige gentagelser af en rimstavelse. 2) SnE. I 666 hedder det i en forbemærkning til 'hættir fornskálda' (15) (Ragnarsháttr (16), Torfein-

(15) Se SnE. I 666 note ^{9}. Ved 'hættir fornskálda' mener Uppsoloedda her de i Háttotal (54—58) normaliserede former af visse gamle 'hættir' (men ikke disse gamle 'hættir' selv).

(16) Således kan versarten Háttatal 54 benævnes, i henhold til SnE. I 666$^{18-19}$. Som kendetegn, der adskille denne versort fra normal 'dróttkvæðr háttr', anförer SnE. I 668$^{7-11}$: at de ulige 'vísu-'orð' mangle linierim; at de lige have helrím; og at den lyd (eller lydforbindelse), der danner hovedstaven, står (ikke i förste, men) i anden eller tredje stavelse af linien. Desuden har verset (Háttotal 54) to andre egenheder, nemlig: at hovedstavens plads er i den stavelse, der indeholder 'frumhending', og at denne stavelse er liniens femtesidste. — Når det så kaldte Krákumál toges med, henförer den til vor tid opbevarede overlevering 181, ikke lidet forvanskede, liniepar ('vísu-'fjórðungar' eller [med hensyn til Krákumál, undtagen vers 23 og 29, der nu — vers 29 måske også oprindelig — kun bestå af otte linier hvert] 'vísufimmtungar') til Rognarr loðbrók. Disse 181 liniepar have i förste linie: dels (og dette er det overveiende flertal, neml. omtrent 113) intet linierim, dels (omtr. 61) halvrim, dels (omtr. 7) helrim. Af linierne på anden plads hove: omtr. 101 intet linierim; omtr. 53 (hvoriblandt Fas. I 240^{2} og 259^{2}, da her sikkert må læses henholdsvis:

litfögr kona! vetra (ikke l. k. vítra!)

— det synes nemlig rimeligere, at vítra er fremkommet ved misforståelse, end at det er en anden form for vetra, som Lex. poët. 890a$^{13-14}$ antoger («vínturinn», Skáldh. II 31 i GhM. II 468, beviser intet) —

og bráðgerr hatar rauðum (ikke b. h., ráðum)

— se Lex. poët. 303a$_{15-1}$) halvrim; og omtr. 27 helrim (hvoraf over halvdelen slutningslinier i vers i Krákumál). I övrigt er rimet (især halvrimet) på flere steder temmelig svagt (f. ex.:

««Hjuggu vèr með hjörvi» Krák. 28 gange

og «slíðra þorn við hjarta» Krák 17^{6},

hvorhos det er et spörgsmål, om n i forbindelsen ng er dentalt nok til at kunne rime på et n, der ikke står i forbindelse med en fölgende guttural), så at man ikke ret véd, hvor vidt det er tilsigtet. Og foruden de anförte regelrette rimstillinger findes

arsháttr[17], *Egilsháttr*[18], *Fleinsháttr*, *Bragaháttr*[19]*)*: «Nú skal rita þá háttu, er fornskáld hafa kveðit, ok eru

---

der visse (måske tilfældige) tillöb til andre. Uagtet nu den förste linie er rimfri på omtr. 113 steder, medens der på den anden side ikke savnes helrim i anden· linie, *findes der dog iblandt de 181 liniepar ikke ét af samme form som de fire i Háttatal 54. Men måske tör man udtale* skjöld- *Krák. 18* 9-10

(«skorin var Sköglar kápa
«at skjöldúnga hjaldri»)

som skjald-, *og forudsætte, at Krákumál er ældre end Snorre? Den påfaldende lighed i klang imellem Krák. 18* 9-10 *og Háttatal 54* 1-2

(«Skýtr at Sköglar veðri
«en skjaldagi haldast»)

var da formentlig ikke et tilfælde, men måtte forklares af, at hint sted (snarest ubevidst) havde foresvævet forfatteren til dette. Derfor behövede han ingenlunde at anse Krákumál for at være digtet af Ragnarr selv, men kunde holde sig til ligheden (i ånd, form og tone) mellem dette kvad og Ragnars formentlige vers. For det andet må her tages hensyn til Fas. I 279 1-2

(«allmarga veit ek jöfra,
«þá er vaðr *[variant:* vaðir*]* lifir, dauða»),

hvor vaðr *(*vaðir*) sikkert bör hedde* auðr, *i overensstemmelse med Rafns opfatning både i 'Kæmpehistorier':*

«Veed jeg at mangen Konning
«Rigdommen overleved»,

og i 'Fortids-Sagaer':

«Mangen Konning jeg veed, som
«Bort fra sin Rigdom döde»

(af hvilke tvende oversættelser den förste synes at være den bedste, da meningen af allmarga ... dauða *formodentlig er: jeg véd hel mangen fyrste, hvis minde döde för hans skatte spredtes. Tanken bliver da et slags modstykke til* deyr fje ... enn orðstírr deyr aldregi hveim er sjer góðan getr*). Man får således i de kvad, der tilskrives Ragnarr selv, i det mindste ét liniepar fuldstændig hörende til versarten Háttatal 54. Hvis man udvider betragtningen til den hele gruppe af vers, der i Fas. I (240—298* 12*, 300—310, 348—350, 358) henföres til den ragnarske tidsalder, og som (små forskelligheder uagtet) er digtet i én tone (d. e. (foruden Ragnars egne 181) i alt 114 liniepar, nemlig: Áslaug (Kráka, Randalín) 42; Erik 16; Eriks udsending 4; Björn Jernside 16; to af Björns mænd 24; Sigurd Orm i Öie 4;*

«nú settir saman, þótt þeir hafi ort sumt með háttafōllum». *Denne fremstilling (*er . . . föllum*) synes ikke fri for at*

Hvitserk 4; Ivar 4), finder man iblandt disse 114 'vísufjórð-'ungar' kun 1 (nl. Fms. I 350:
«Hafið ofrhuga ærinn
«ok áræði bæði»),
der stemmer overens med Háttatal 54, dog ikke med verset, men kun med de i nærværende note lin. 3-6 anförte (tre förste) regler.

(17) *Af Torfeinars 20 'vísufjórðungar' (Hkr. Har. hárf. kap. 31—32, Fsk. side 143, Fms. I 197, Flat. udg. I 223—224) er der kun 1*
(«ór ýmissum áttum
«úsmábornir gjarnir»),
der har kunnet afgive et nöiagtigt forbillede for den versart, der fremstilles i Háttatal 55 (SnE. I 668) under navnet Torfeinarsháttr. — Et vers (Hkr. Har. hárf. kap. 24, Óh. 1853 side 23 4-1, Fms. IV 60, Flat. udg. II 30) af Hildr, gift med Torfeinars fader, har i form og tone nogen lighed med Torfeinars vers, men står dog den (Hátt. 55) efter denne benævnede versart fjernere.

(18) *Den Egill, her menes, er uden tvivl ingen anden, end den bekendte Egill Skallagrímsson, af hvis vers en del savner en fast og gennemfört rimform og frembyder fölgende sporadiske forbilleder for Egilsháttr:*

1. «halda svá til hafnar
«höggva mann ok annan» *Eigla kap. 40.*
2. «Upp skulum órum sverðum,
«úlfs-tann-lituðr! glitra» *Eigla k. 47 og SnE. I 332 (II 531), med mindre* órum sverðum *skulde indeholde et tilsigtet halvrim.*
3. «Lèt ek af embiu aski
«eid valbasta kastat» *Eigla k. 82 (förste vers).*

Hertil slutte sig to 'vísufjórðungar' i vers, der henvendes af andre til Egill, nemlig:

4. «vartattu at, þar er eggjar
«á skelþunnar runnust» *Eigla k. 48 (förste vers).*
5. «eigu órir gestir
«œðri nest á frestum» *Eigla k. 74 (i det den omstændighed, at* est . . . est *i anden linie går på rim med næstsidste stavelse i förste linie, vistnok er tilfældig).*

Strengt taget stemmer dog 1. og 5. ikke fuldstændig overens med den i Háttatal 56, sammenholdt med 32, fremstillede Egilsháttr. Men forskellen er aldeles uvæsentlig, da ok *og* á *ere tonlöse i 1. og 5.*

(19) *I de rester af oldnordisk litteratur, vi endnu have, tilskrives 68 liniepar Brage hin Gamle. (Og dertil slutte sig på en måde*

*være sat en smule på skruer, enten af et slags iver for at vindicere de gamle skjalde opfindelsen af de efter dem benævnede versarter, eller måske snarere for at retfærdiggöre selve benævnelserne (Torfeinarsháttr osv.); eller også fordi man har betragtet 'dróttkvætt' som kilde til og grundlag for alle de andre versarter. («*dróttkvæðr háttr . . . «er upphaf allra hátta, sem málrúnar eru fyrir öðrum «rúnum» *hedder det SnE. I* 598_{8-6}.) *Ordene* er . . . kveðit *tyde nærmest på hele digte med gennemfört, eller dog nogenlunde gennemfört, versart. Og hermed stemmer* þótt . . . -föllum *overens. Men begge disse sætninger synes at stå i strid med den mellemliggende (*ok . . . saman*), der uvilkårlig turde röbe den sande sammenhæng, i det* setja saman *her vistnok betyder: at samle spredte enkeltheder og forbinde dem til et hele. Denne betydning passer til det nu foreliggende forhold (jf. noterne* [16-19]*). Og dette forhold er neppe et tilfældigt. I det mindste står det klart for mig, at de (— når man ser bort fra allitterationen —) rimlöse digtes periode er bleven aflöst af en sådan, hvori man hist og her anvendte rim som accidentelle prydelser og således forberedte den tredje periode med dennes regelmæssige rimbygning — ved siden af hvilken digte i friere former naturligvis kunde træde frem af og til. Jeg er fölgelig overbevist om, at udtrykket* háttaföll

---

andre 4, nl. verset: «Tröll kalla mik» . . . *SnE. I 464-465). Men intet af disse (selv om man regner 72) frembyder så meget som nogen egentlig tilnærmelse til Bragaháttr. Blandt andre rimstillinger har Brage rigtig nok fölgende (jeg betegner de helrimende stavelser med* an, *de halvrimende med* n*)* —

1) *i anden linie:*

α)	1^{an}	2	3^{an}	4	5^{n}	6
β)	1^{an}	2^{an}	3^{n}	4	5	6
γ)	1^{n}	2	3^{n}	4	5	6

2) *i förste linie:*

α)	1^{n}	2	3^{n}	4	5	6
β)	1^{n}	2^{n}	3	4	5^{n}	6.

Men i intet af alle disse tilfælde peger en rimstavelse ud over sin egen verslinie.

egentlig ikke passer på det her omhandlede sted, hvor der sikkert ikke kan være tale om noget som helst affald fra — men derimod kun om en större eller mindre tilnærmelse til — regelbundne rimarter. Efter disse bemærkninger, som jeg har troet at burde meddele i forbigående, vil det være tilstrækkeligt at henvise til den hele sammenhæng i Háttatal 54—58, hvoraf fremgår, at háttaföll *SnE. I 666 (Háttatal 54) intet har med metrum at göre, men har alene hensyn til rimet. 3) Efter at have gennemgået de så kaldte 'hættir fornskálda', vedbliver forfatteren til Háttatal (SnE. I 672):* «Víða er þat í fornskálda «verka, at í einni vísu eru ýmsir hættir eða háttaföll». *Men det er åbenbar kun en gentagelse (af det oven for anförte* «þótt þeir hafi ort sumt með háttaföllum»*), foranlediget ved trang til at fremsætte den advarsel (*«ok má «eigi yrkja eptir því, þó at þat þykki eigi spilla í forn-«kvæðum»*), der slutter Háttatal 58. 4) SnE. I 664 hedder det i afsnittet om 'stúfar' (d. e. 'stýfðir hættir dróttkvæðir'):* «menn hafa ort fyrr *(mgl. U)* svá, at í einni vísu var «annar helmíngr stýfðr en annarr helmíngr tvístýfðr, ok «eru þat háttaföll». *Versarten 'stúfr' slutter sig til regelmæssigt 'dróttkvætt', og dens væsentlige (constitutive) afvigelse består i, at den sætter 'viðrhending' (ikke, som regelmæssigt 'dróttkvætt', i næstsidste, men) i sidste stavelse af verslinien. En inconseqvent udförelse heraf bliver* háttaföll, *hvilket ord altså på dette sted har samme betydning som SnE. I 666*^{16} *672*^{18} *II 240*$^{4-5}$*; i det* hátta- *(i* háttaföll*) udtrykker det samme som* hátt- *(i* háttlausa*) SnE. I 668*$_{12}$ *670*^{10} *680*$_{11,9}$. *Med metriske bestemmelser har* háttaföll *i de nævnte tilfælde intet* l i g e f r e m *at göre. At den sidste stavelse i et 'stýft visuorð' nödvendig er lang, er kun en* f ö l g e *af, at denne stavelse indeholder rim. Hvad stavelse*t a l l e t *angår, medförer en 'stúfr' just ikke nödvendigheden af at indskrænke nogen verslinie til fem stavelser. SnE. I 664*^{10} *f. ex. indeholder sex*

(«jöfurr góðr vill svá, blóð»).

Men det ligger dog i sagens natur, at et 'stýft visuorð',

da den sidste stavelse er bortkastet, nöies i regelen med fem stavelser (jf. SnE. I 662^4—664^9), uden at nogen slutning til almindelige forhold deraf kan drages. Middelbart kunde derimod den SnE. I 664 omhandlede art af háttaföll *måske få nogen indflydelse på besvarelsen af spörgsmålet om femstavelsede liniers anvendelse i sædvanlig 'dróttkvæðr háttr' — forudsat, at slige* háttaföll *virkelig have existeret og ikke enten været et product af falsk overlevering eller beroet på en overfladisk iagttagelse. Det synes ikke rimeligt, at nogen af de gamle skjalde skulde i den grad have tilsidesat regel og harmonie i formen af sine digte. Er sligt alligevel sket, må det vel have været en fölge af en særegen smag og disposition. Og man kan da ikke negte, at den samme skjald gerne kunde have brugt femstavelsede verslinier hvor de ikke passede. Men der er dog ingen sådan forbindelse imellem disse tvende feil, at nogen af dem nödvendig medförer den anden.*

Savner man således, så vidt jeg véd, enhver bestemt efterretning om eller endog antydning af femstavelsede liniers forekomst i regelmæssig 'dróttkvæðr háttr', finder man på den anden side de klareste udtalelser derimod.

Det ældste sted angående dette spörgsmål findes SnE. II 26 hos den förste grammatiker, der netop her står til troende, fordi hans ytring bærer et umiskendeligt præg af umiddelbarhed. Efter at have anfört fölgende 'visuhelmingr':

hafðu hart of krafðir
hildr óx við þat skildir
gang enn gamlir sprungu
gunnþings »éärnþrıngar« (20),

(20) *For den i 'Annaler for nord. Oldk. og Hist.' for 1863 side 403—404 givne opfatning* — »éärnþrıngar«, hart of krafðir gunnþings, hafðu gang; hildr óx við þat; enn gamlir skildir sprungu — *bör måske fölgende foretrækkes:* hildr óx. »éärnþrıngar«, hart of krafðir gunnþings, hafðu gang. enn gamlir skildir sprungu við þat. *Eller skulde* gamlir *mulig være attribut til*

tilföier han nemlig: Nú þó að kveðandin skyldi hann til at slíta eina samstöfu í sundr ok gjöra tvær úr, til þess at kveðandi haldiz í hætti, þá rak hann þó eingi nauðr til þess at skipta stöfunum ok hafa e fyrir ı. *Altså hellere oplöse en stavelse til to, end finde sig i en femstavelset linie!*

Hertil komme tre steder i 'Figúrur í ræðunni' (Rask) eller 'Málskrúðsfræði' (Egilsson) af Óláfr hvítaskáld († 1259).

SnE. II 100 (jf. 406): «Um viðlagníng samstöfu «verðr barbarismus, sem Glúmr kvað:

«En ek veit, at hefir heitið
«hans bróðir mèr góðu,
«sèr of slíkt til þeirra[21]
«seggfjöld, hvaðartveggi.

«Hèr er *hvaðartveggi* sett fyrir *hvártveggi*, til þess að «kvedandi[22] haldist í vísuorði».

SnE. II 134—136 (jf. 415—416): «Epenthesis er «gagnstaðlig Sincope, því at hon leggr við staf eða sam-«stöfu í miðju orði, sem Kórmakr kvað:

«Því at málvinu minnar
«mildr Þorketill vildi.

«Hèr er *þorketill* settr fyrir Þorkell, ok aukit tveim stöfum «nafnit, en einni samstöfu, til þess at kveðandi haldist.»

SnE. II 138 (jf. 416): «Dieresis gjörir tvær sam-«stöfur af einni, sem Björn kvað:

«Nú læt ek þar, þrjóti
«Þórröðr vinun óra.[23]

«éärnþrıngar«? — gamlir «éärnþrıngar» *vilde betyde: de gamle (prövede, minderige) sværd.*

(21) *Dette er uden tvivl denne linies rigtige form.* sjá getr þar til sælu *(Hkr. ÓT. 17 og Fms. I 92; jf. Flat. udg. I 86) er urigtigt i formel henseende.*

(22) *Trykfeil for* kveðandi.

(23) *Om dette sted se 'Vidensk. Selsk. Skr., 5te Række, historisk og 'philosophisk Afd. 4de Bind' side 288[24] — 289[14].*

«Hèr eru tvær samstöfur gjörfar af einni, *þórðr*, til þess «at kveðandi haldist.»

Det var heroiske midler 1) at indskyde vilkårlig et rö; *2) at indskyde vilkårlig et* ti; *3) at indskyde vilkårlig et* ð a *og med det samme ligeså vilkårlig at fortynde* á *til* a[24] — *alt sammen for at undgå femstavelsede verslinier i 'dróttkvætt'. Stærkere var det neppe muligt at udtale sig imod sådanne. Og det er i denne henseende naturligvis aldeles ligegyldigt, at den etymologiske forudsætning i alle fire tilfælde beror på misforståelse.*[25]

For at få et bedre indblik i det hele forhold, vil det nu være rigtigt at gennemgå de i 'dróttkvæðir hættir' sporadisk forekommende 'visuorð' på fem stavelser.

Allerede i det 13de århundrede begyndte r *i visse stillinger at udvide sig til* ur. *Det må antages, at denne forandring ikke strax viste sig i poesien, der i det hele, og navnlig med hensyn til udtalen, holdt sig på et conservativt standpunkt. Imidlertid kunde følgerne ikke bestandig udeblive. Da den ny udtale (*ur *for* r*) havde fået overhånd i det daglige liv, begyndte den også at trænge sig ind i skjaldesproget*[26]. *Man finder således i digte fra*

(24) hváðar- *vilde være en abnormitet.*

(25) *Stammen* hvaðara *(gotisk* hvaþara-, *græsk* κότερο- *og* πότερο-, *oldind.* katará-, *osv.) ligger til grund for den yngre stamme* hvára (. *Den rigtige læsemåde Ragn. 20 (Fas. I 297*[22-23]*) er formodentlig:*

hvat *(ikke* hvárr) okkarr hefir unnit
hvaðarr framarr öðrum).

þórketill *er ved synkope bleven til* þórkell *(ikke omvendt:* þórkell *ved udvidelse til* þórketill). *Og hvis* þórröðr *er en rigtig skrivemåde, bliver udviklingsrækken formentlig:* *þórfröðr — þórröðr — þóröðr *(eller* þóroðr *eller* þóruðr) — þórðr.

(26) *Dog kunde den i lang tid ikke få indpas på de steder, hvor afvigelsen fra det gamle vilde have været mest i øre faldende, navnlig i selve enden af verslinierne. Således indeholde følgende digte — 1) ('dróttkvætt' versemål) Bp. II: 3 vers af Arngrímr ábóti og 61 af Einar Gilsson; 2) ('hrynhent' versemål), a) Bp. II: 17 vers af Einar Gilsson og nogle af Arngrímr ábóti, samt Guðmundardrápa Arngríms og Guðmundardrápa Árna; b) Lilja; 3) ('rímnalög') Óláfsríma af Einar Gilsson (i Flateyjarbók),*

det 14de århundrede normale (d. e. sexstavelsede) 'drótt-'kvæð visuorð', der under den tidligere sprogtilstand kun vilde have haft fem stavelser; f. ex. i et brudstykke af 'Pjetursdrápa' («44 Prøver», Kh. 1860, side 557[2]):

granda «fullr» andi,

hvor «fullr» *må læses* fullur. *Her hen hörer, hvis overleveringen er rigtig*[27],

«Gramr skóp hæstr heima»

i et (smukt) vers 'á tjaldi í Hólakirkju', meddelt af S. Egilsson i hans udgave af SnE., side 248, hvor hæstr *må læses* hæstur. *(I forbigående bemærkes, at, i linie* [8], *adj.* alsannr *vilde passe bedre end adj.* allsannr.*) Fremdeles finder man exempler ikke alene i Harðarsaga*

Þrymlur (udg. af Th. Möbius i 'Anhang' til SæmE.), Völsungsrímur (ligeledes udg. af Möbius anf. sted) og Skáldhelgarímur (andre digte ere ikke blevne gennemsete med hensyn hertil) — intet exempel på udvidelse af r *til* ur *i enden af en verslinie. Det er især værd at lægge mærke til steder som følgende. Skáldh. IV:*

vistar sjálfur verenar gjálfr *vers 16,*
kjapta gífur keipinn rífr *vers 20,*
ægis sporður upp í norðr *vers 25.*

Og samme 'ríma' (Skáldh. IV) har mange flere forstyrrelser af et mandligt rim ved oplösning af r *til* ur; *men en sådan forekommer kun inde i linien.*

(27) *Der kunde f. ex. have stået:*

jöfurr skóp hæstr heima,

da afskrivere vise tilböielighed til at ombytte enstydige ord. Se bl. a. en 'vísuhelmingr' af Óttarr (SnE. I 472):

fold verr folkbaldr.
fár má konungr svá.
arnu reifir Aleifr.
es framr svía gramr.

I stedet for dette konungr *sætter membranen* 748: gramr. *Men skjalden var ikke så fattig på ord, at han skulde anvende én og samme betegnelse for et så fremtrædende begreb som* k o n g e *to gange i ét halvvers. — Det første* gramr *kan være fremkaldt derved, at afskriveren allerede har tænkt på* gramr *i den fjerde linie.*

(silfurkers gná þersa *kap. 9.* silfurskers *er öiensynlig en falsk læsemåde.*
minn varð mágur hranna *kap. 20, vers 1.*
hörður feldr at jörðu *kap. 37, vers 1.*
Se Jón þorkelsson 'Skýringar á vísum í nokk-'urum íslenzkum sögum' Reykjavík 1868),
hvor de i det hele temmelig dårlige vers synes unge, men også i Grettla
(afl fangvinur hafla *kap. 48.*
þarfur vjebrands arfi *kap. 82, vers 2.*
Se Jón þorkelsson 'Skýringar á vísum í Grettis 'sögu' Reykjavík 1871).
Af versene i denne saga er nemlig kun noget gammelt, medens den störste del sikkert er af yngre oprindelse (formodentlig fra forskellige tider). — I övrigt vil det her være tilstrækkeligt at henvise til Jón þorkelsson 'Um r *og* 'ur', *Reykjavík 1863.*

Herfra kan man gå over til en række af tilfælde, hvor et r *i digte, der synes at tilhöre eller bestemt tilhöre (ikke den tid, da* ur *for* r *havde begyndt at vise sig i skjaldskab —, men selve)* r*-perioden, har udseende af at være phonetisk =* ur.

Et af de arbeider, hvorved S. Egilsson gjorde sig fortjent af den gamle nordiske litteratur, er hans udgave af 'Fjögur gömul kvæði' (Viðey 1844), nemlig: Harmsól 65 vers; Líknarbraut 52 vers; 'Heilags anda vísur' (et brudstykke) 16½ vers; Leiðarvísan 45 vers.

Det er nu en mistænkelig omstændighed, at medens der i de 1396 linier, der udgöre Harmsól, Líknarbraut og Leiðarvísan, kun findes 2, der blive femstavelsede, når r *ikke udtales som* ur, *hvortil kommer, at begge disse linier lide af åbenbar forvirring, frembyder 'Heilags anda vísur' i sine 132 linier ikke mindre end 3 sådanne. Og der opstår det spörgsmål, om dette brudstykke ikke skulde være digtet i den senere periode (*ur*-perioden). Men hertil må*

jeg svare, at det rigtig nok kunde være yngre end de tre andre digte, men dog neppe så ungt.

De 3 femstavelsede linier i 'Heilags anda visur' ere:

3^{1} «Afnægr sedr öfigu».
8^{1} «Valdr gefr mærr mildi»,
15^{8} «allstyrkr, trú dýrkum».

Angående 3^{1} *kunde man henvise til hyppigheden af det expletive* of *(eller* um*) i den gamle nordiske poesie. Det bruges således i de nys omtalte, med 'Heilags anda visur' beslægtede, digte, f. ex.:*

Harmsól 2^{8} rammglyggs megi of hyggja
3^{3} mjer þann er mitt of fœri
16^{1} hœfir at hvern of rifjak
57^{8} hreggs at hjálp of þiggi
58^{4} sættir skjóls of vætta
Líknarbr. 19^{1} hvat megi heldr of græta
32^{3} lýðr at lausn of næði

og måske flere steder. — Dog findes denne slags of *neppe i Leiðarvisan. Rigtig nok synes her at stå som* 32^{1}*:*

vóru »oꝼ þíngſ« ærer,

hvor oꝼ *i övrigt er meget utydeligt (hvilket også er bemærket i udgaven). Men et udfyldende* of *vilde ikke gerne afgive en rimstav, og Egilsson opfatter* »oꝼ*(?)* þíngſ« *som ét ord og som genetiv af et* «ofþíng», *hvilket han (for så vidt bemærkelsen angår) identificerer meb* þing. *Skulde imidlertid* «ofþings» *ikke være rigtigt (og jeg nærer en stærk tvivl om denne læsemådes ægthed), måtte* »oꝼ *(?)* »þíngſ« *antages at have fortrængt et oprindeligt* öðlings, *så at den hele 'visuhelmingr'* (32^{1-4}) *blev at ordne således:* ærir hreins heiðar⌒bœs⌒öðlings váru luktaðir í einu húsi alkunnan dag sunnu.

For nu at komme tilbage til de övrige tre digte (Harmsól, Liknarbraut og brudstykket 'Heilags anda visur'), bör det vel ikke overses, at i alle de anförte (7) exempler indtager det udfyldende of *én og samme plads, umiddelbart foran den sidste trokhæ i en verslinie. Men dette kan være tilfældigt. Og var man end i stand til at bevise,*

at det var regel i begge digte (Harmsól og Líknarbraut), så turde man ikke slutte deraf, at det digt, hvoraf '*Heilags anda vísur*' *er et brudstykke, havde fulgt samme regel. Og dette brudstykkes* 3^1 *kunde altså havde hedt:*

«aflnœgr of seðr öflgu»

(jf. t. ex. Jómsvíkingadrápa 33^5*:*

þórleifr of vann þjökkva*).*

Men i steden for udgavens «Aflnægr» *har membranen (med sin snirkelskrift, der minder noget om den singalesiske) et* »aꝼlnæg'«, *hvilket unegtelig kan læses* aflnægr, *men som dog, i fölge almindelig måde at forkorte på, nærmest er at oplöse til* aflnægir *(hvorved linien får den fulde længde af 6 stavelser). Hvis nu dette* aflnægir *(*aflnœgir*) er rigtigt, har hele halvverset* 3^{1-4} *fölgende form:*

aflnægir seðr öflgu
jóð (huggari þjóðar,
áttu þann er aldri fættiz
auð) skilningar brauðe.

(aflnægir, *den der gör kraften tilstrækkelig = den der skenker mennesket den fornödne kraft = den Helligånd.* jóð, *sine börn.)*

'*Heilags anda vísur*' 8^1*:*

«Valdr gefr mærr mildi»,

hvor membranen i övrigt har en anden ordstilling, nemlig:

«Mærr valdr gefr milde»,

bör formodentlig hedde:

mærr valde gefr milde

(*metrisk = t. ex.* '*Heil. anda vísur*' $9^{1.5}$*:*

rakkr dróttinn fremr rekka
og syngr óska lof lengi.

Jf. sammesteds 8^5*:*

sú 'er prýðigjöf góðum),

da valdr *også ellers findes at være sat hvor der åbenbart skulde stå* valdi. *Se Lexicon poëticum substantivet* valdr *rubrik 5.*

'*Heilags anda vísur*' *15 er til dels forandret i udgaven. Den förste visufjörðungr hedder således her:*

«Veittu, vér at réttan,
«vits brunnr, megim kunna»,

men i membranen:

veittu at ver megem rettan
vizbrunnr fyrer þik kunna.

Og den sidste 'vísufjórðungr' hedder i udgaven:

«allar stundir med anda
«allstyrkr, trú dýrkum»,

i membranen derimod:

anda allar[28] stunder
alstyrkr með trú dyrkum.

Her mangler altså ingen stavelse. Og det hele vers kommer til at se ud på fölgende måde[29]*:*

veittu at ver megem rettan
vits brunnr fyrer þik kunna
föður í fylking saðre
friðskýrðr ok son dýrðar
ok kæran þik þeira
þrifa eggjande beggja
anda allar stunder
alstyrkr með trú dyrkum.

D. e.: veittu, friðskýrðr vits⌒brunnr *(tiltale til den Helligånd)*, at ver megem fyrer þik *(fyrer þik, per te, ved din hjelp)* kunna rettan föður ok son í saðre fylking dýrðar . . ok, alstyrkr þrifa⌒eggjande, dyrkum þik, kæran anda þeira beggja, allar stunder með trú. *Dog er måske (ikke* dyrkum, *men)* dyrkem *den oprindelige læsemåde, i hvilket tilfælde* dyrkem *står i samme forhold som* megem kunna *til* veittu (veittu, at ver megem kunna . . . ok *(at* ver*)* dyrkem . . .).

Líknarbraut $9^{1\text{-}4}$ *hedder i membranen:* »ȝꝛoðꝛ ſtoꝼna »(ſt *beskadiget, men synes dog fuldkommen sikkert)* ek *(*k »*lidt beskadiget)* oooð *(et svagt træk af det förste bogstav*

---

(28) *Dog er betegnelsen for* ar *utydelig.*

(29) *Dog har membranen* »vízbꝛun̄r« *for* vits brunnr.

»*i dette ord er endnu synligt)* | ƀialm ſpennda þna bedi »ƀryggr *(=* ƀryggr*) ż* blið *(her synes oprindelig at have* »*stået* blið*)* biartr *(*ar *beskadiget)* z *(beskadiget, men sik-*»*kert)* glaðr í ƀiarta *(*r *uformeligt)*«. *Med hensyn til tanken kan man sammenligne Arnes Guðmundardrápa 24 (Bisk. II 207):*

áður hefir ek átt at heiðra
allgóðan vel prest í hróðri.
biskups mun ek nú brátt hins röskva
boða stórmerki sæmdar verka.
stefligum má þat ýtum afla
andar gleði ok sorg til handa.
bæði ætta ek fólki fríðu
feginn ok ríkr af slíku segja

(hvor ríkr *formodentlig er en forvanskning af* ryggr—hryggr*). Men den sidste halvdel ('visufjórðungr') af Líknarbraut 9*[1-4] *er forvirret — som det synes ikke alene i form, men også i indhold. I formel henseende kan intet her være mere utilladeligt end at sætte et enstavelsesord (som* blíðr *— ti således må man uden tvivl oplöse membranens* »blið *eller* blið«*) i enden af et 'visuorð', hvorfor Egilsson har forandret linie 3 til:*

«blídr ok hryggr bæði».

Og hvad indholdet angår, så er der en modsætning imellem blíðr *(her omtr. =* glaðr*) og* hryggr, *men ingen imellem* bjartr *og* glaðr *— medens der dog formentlig burde være en sådan. Vil man ikke opstille en alt for kunstig fortolkning og heller ikke antage et kun af fem stavelser bestående 'dróttkvætt visuorð', må man vel læse Líknarbraut 9*[1-4] *således:*

hróðr stofna ek heiðar
hjálmspennanda þenna
blíðr ok hryggr o k bæði
bjartr ok m y r k r í hjarta.

Som Leiðarvisan 41[3] *har membranen:*

»kſtr ſtýrkr z mýrkrū«.

Denne verslinie er ikke alene for kort — den mangler også den ene bistav. Man har sögt at böde på d e n n e *mangel ved at forandre* styrkr *til* merkr. *Angående utilstrækkeligheden af én bistav kan jeg henvise til side 7–8 her oven for og må desuden tillade mig en digression. Leiðarvísan* 39^{1-2} *læses i membranen således:* »Ve᾿ ſkm oıpt m; tarū «v᾿ðꝛ | meín eꝼ þ ſeínū«. *Også i denne ʻvísufjórðungrʼ findes altså kun én bistav. ʻMenʼ vil måske nogen indvende ʻv ʻbehandles som en vocalʼ. Det var endog muligt, at man vilde påberåbe sig steder i selve de her omhandlede digte, som:*

Harmsól 39^{7-8} angr en »vóꝛ«(30) megi tunga
óvegs frá því segja.
53^{3-4} þó at atferðin yrðe
»vóꝛ(30) *(v beskadiget)*« herfileg stórum.
54^{7-8} andar sár þau er »vóꝛu« (30)
ósvífr glata lífe.

Líknarbr. 24^{3-4} »eýkſz« af öllu slíku
»vóꝛ«(30) hjálp tugum fjórum.

Leiðarvís. 3^{5-6} »vóꝛ«(30) munu aldar stýre
óþægileg frægjum.

Uden at indlade mig på en undersögelse, der her vilde före for vidt, tör jeg påstå, at digteren har brugt (udtalt) ó *for* »vó«(30) *i alle de nu anförte exempler (altså sagt* ór *for* »vóꝛ«(30) *og* óru *for* »vóꝛu«(30)*). Forfatterne til Harmsól, Líknarbraut og Leiðarvísan have kendt og anvendt en dobbelt udtale af förste persons pluralpossessiv, nemlig:*

1) ór–, *hvilken udtale uden tvivl har stået for dem som den ældste, og hvilken man finder graphisk udtrykt Leiðarvísan 41:*

alls stýranda »óꝛū«
óttalaus með dróttne;

---

(30) *ó sættes her i steden for membranens* ȯ. *Med hensyn til dette sidste tegns form henviser jeg f. ex. til mine Frumpartar* X^9 *og* XI^{10}*; ligeledes til «Stjorn» ved Unger (side* 1^5 3^9 *osv.), hvor dog hagen over* o *står vel langt til venstre.*

2) vár- *(eller* vór-*), som:*

Harmsól 18[7-8] hölda liðs at hylja
»þár« manndóme »vóɂū«[(31)].

21[3-4] hlýrniss elds af höldum
»þaɂ ꝼ'« sekter »var«.

57[7-8] hreggs at hjálp of þigge
hár[(32)] óstyrkter »var«.

Dog er det muligt, at Harmsól 18[8] *21*[4] *57*[8] *oprindelig have hedt henholdsvis:*
hór manndómi órum.
hór fyr sekðir órar.
hór óstyrkðir órar.

Leiðarvísan 19[7-8] »vóɂ«[(31)] dróttenn let veittan
víðkunnan[(33)] dag sunnu
kan v *i* »vóɂ«[(31)] *derimod ikke undværes.*

Jeg skal nu i forbigående fremstille gangen i den her omhandlede lydbevægelse efter min opfatning. En sprogforsker (Michael Deffner) har for nylig (i en afhandling om den zakoniske dialekt) bemærket: Sehr oft ereignet es sich im Leben einer Sprache, dass sie auf der einen Seite gewisse Laute zerstört und auf der anderen Seite ebendieselben schafft. So ist es mit den Diphthongen im Neugriechischen. Nachdem die Sprache ihre Neigung zur Monophthongisirung der Diphthongen ganz durchgeführt hatte, begann sie allmählig wieder neue Diphthonge zu schaffen. Noget lignende fandt sted i oldnordisk. Dette sprog tålte ikke den oprindelige lydforbindelse vó *(jf. den oldnordiske adjectivstamme* óða- *[rasende] med den*

---

(31) Med hensyn til ó *gelder det i note (30) bemærkede.*

(32) Dette ord er næsten helt udslettet i membranen. Kun af »þ« *ses tydelige spor.*

(33) i membranen forkortet v̄ kūn̄an.

gotiske vōda-[34], samt þó [lāvi og lāvit] for þvó med got. þvōh, og lignende), men frembragte dog et nyt vó ved at lade á i vá omlydes til ó under påvirkning enten af det foregående v, eller af et fölgende (bevaret eller forsvundet) u, eller af begge (det foregående v og et fölgende u) på én gang. Men man fölte snart, i nogle tilfælde måske umiddelbart, i hvilken ineonseqvents man havde gjort sig skyldig ved at give efter for omlydsinstinctet. Og hvorledes kunde man slippe ud af dette dilemma? Man kunde enten vende tilbage til det oprindelige, hvilket man forelöbig synes at have gjort i nogle tilfælde. Eller man kunde behandle v i det ny vó, som man behandlede v i det gamle vó, d. e. udelade det. Således blev f. ex. possessivstammen vára- til óra-. En senere sprogperiode derimod tog vó (for vá) til nåde (t. ex Grettla kap. 11:

nú rauð sá er var víða
vómr frá tekinn sóma.

— Jf. Ceciliukvæði 20:

meðr sverði svó
seggr þrysvar hjó
háls helgrar frú.
enn eigi þó
alþingis dó
guðs gimsteinn nú.

Dog kunde her stå só for svó), brugte (i det mindste i skjaldskab) begge lydforbindelser (nl.[1]) vá og [2]) vó [for vá]), og fremdrog det i ældre oldnordisk udeladte v foran dermed beslægtede vocaler (t. ex. Lilja 14:

enn at verðleikinn vissi á jörðu,
ef vyrði sök til himna dyrðar).

(34) der måske hörer til den rod, der i latin hedder VAD (jf. substantivet vădum og verbet vādere), i oldnordisk VAÐ, osv. Altså: óðr (ivrig, heftig, voldsom, rasende) oprindelig om den, der trænger — farer, stormer — frem. I formel henseende er forholdet imellem adjectivstammen *vóða- og √ VAÐ (oprl. √ VADH; jf. oldind. √ VADH ferire og interficere) det samme, som imellem adjectivstammen stóra- (stor — egentlig: udbredt som adj.) og √ STAR (jf. lat. ster-no, gr. στόρ-νυμι, osv.).

Den hele bevægelse endte (i nyislandsk) med, at vó *(for* vá*)* [1] *bibeholdtes i et enkelt ord i en del af Island,* [2] *fortyndedes til* vo *i et aldeles overveiende antal af tilfælde over hele Island*[(35)], [3] *forefindes som* ó *i en enkelt rod (eller måske et enkelt ord — en enkelt stamme) i en del af Island,* [4] *endog blev til* o *i enkelte tilfælde (jf. den danske partikel* så *og det danske navneord* komme*). Det er almindelig bekendt, at et radiealt* v *i oldnordisk-islandsk regelret kan udelades kun foran* ó *(relativ oprindeligt eller som omlyd af* á*),* o *(relativ oprindeligt eller hörende til udviklingsrækken* á - ó—o*),* ú, u, ý, y, œ. *En lignende forsvinden af* v *finder ikke sted i ord som* ver *(vi) og* verða *(vorde), og Leiðarvisan* 39^1 *(oven for side* 31^6*),*

«Vér skulum opt með tárum»,

bör måske ændres til

ver skulum víst með tárum.

Jeg opfatter da den hele 'visuhelmingr' (Leiðarvisan 39^{1-4}*) således:* kostum flærð at forðaz. ver skulum með tárum friðar helgan guð biðja. víst *(adjectiv)* verðr mein, ef því seinum (. því seinum = *opsætte det til det er for sent). — For nu at komme tilbage til Leiðarvisan* 41^3,

«Kristr styrkr ok myrkrum»,

har man, som oven for (side 31^{2-3}*) anfört, foreslået at læse denne verslinie:*

«Kristr merkr ok myrkrum».

Men herved afhjelpes kun den ene mangel, mangelen af én af de tre rimstave. Og man kunde end videre gette:

«kristr enn merke ok myrkrum»,

da en sådan verslinie vilde fyldestgöre både bogstavrimets og metrummets fordringer. Imod denne getning kan imidlertid indvendes, at disse digte (Harmsól, Líknarbraut, «Heilags anda visur», Leiðarvisan) sætte i regelen attributet i ubestemt form, til ex.:

---

(35) *Med hensyn til* 1)-2) *(linie* 2-4*) bemærker jeg, at nyislandsk ikke indsætter det oprindelige* v *foran de med* v *oprindelig beslægtede vocaler:* ó, o, ú, u, ý, y *(—*œ *er blevet til* æ*).*

»Heil. a. vv.» *16* lofe huggara hyggenn
hirðprúðra kyn virða
(membranen har aldeles tydelig »hırðpꝛuðꝛa« *[eller måske* »hírðpꝛuðꝛa« *], ikke, som udgaven,* hugprúðra*)*,

Harmsól 5 linns fyrer lærðum mönnum
lýte sín at tína
(det sidste ord skrives i udgaven urigtig týna, *hvorimod membranen har det rigtige* »tına« *eller snarere* »tína« *med en overordentlig fin streg over* »ı«*)*,

Harmsól 7[6] illt ráð þá er mik villti
(udgaven har som det sidste ord »vélti«, *men membranen aldeles tydelig* »vılltı«*)*;

medens de samme digte næsten aldeles indskrænke brugen af attributet i den bestemte form til enden af en verslinie, f. ex.:

Leiðarvís. 22[5] brims tók björk en fremsta.
35[6] ógnar tíð en stríða.

(Jf. Harmsól 22[5] *28*[1] *31*[3] *33*[2] *60*[3] *62*[2], *Líknarbraut 2*[1] *18*[5]. *Se også Harmsól 18*[6]*:*

»glataz mein aꝼ ꝥ hꝛeína«,

hvor dog »hꝛeína« *måske er en skrivfeil for* »hꝛeínā« = hreinan. *Jf. end videre Harmsól 61*[8]*.) Til denne (side 34*[30]*—35*[27] *anförte) indvending kan svares, at det bestemte attribut dog også forekommer i det indre af en verslinie, Leiðarvísan 24*[8]*:*

lands enn helge ande.

(Grunden til, at digteren her har sat — ikke heilagr, *men* — enn helge, *er åbenbar den, at*

lands heilagr ande

vilde være en stavelse for kort. Ellers foretrækker han heilagr *(osv.)* ande, *t. ex.:*

Leið. 31^6 fjanda heilagr ande,
» 32^8 grande helgan anda.)

Og på samme måde kunde han af metriske grunde have sat enn merke *for* merkr. *Men kan man ikke acqviescere ved gisningen*

kristr enn merke[36] ok myrkrum,

kan man på den anden side heller ikke anföre membranens forvirrede læsemåde som et gyldigt exempel på en virkelig (d. e. oprindelig) anomalie.

Også «Placidusdrápa» — eller rettere: det af dette digt i en af de ældste islandske membraner AM. qvart **673 B** *(ikke* **678***) opbevarede brudstykker — har Egilsson udgivet, Viðey 1833. Denne udgave frembyder tilsyneladende tre tilfælde, hvor* r *lyder som* ur, *uagtet membranen — for ikke at tale om selve digtet — er fra en tid, da* r, *selv i den sködeslöseste tale, uden tvivl ikke var begyndt at gå over til* ur. *Disse tre tilfælde ere fölgende.*

1) Vers 43^6*:*

«þíng-blíþr höfþíngja».

Men her står intet «blíþr» *i membranen. Man ser kun* b, *svage og usikre spor af* l, *et* ı, *et beskadiget* þ, *og i enden af linien et aldeles tydeligt* ı[37], *altså (som det synes)* »blıþı«. «blíþr» *er kun Egilssons gisning og vidner hverken om en ældgammel udtale* «blíþur» *eller om en femstavelset verslinie. Den sammenhæng, her i virkeligheden synes at*

---

(36) *For* enn merke *kan man også tænke sig* merkastr. *Jf. t. ex.:*
Leið. 2 æsti ek aflamestan
orðgnóttar mer drótten,
» *31* snjallastr faðir allra.
En verslinie:
kristr merkastr ok myrkrum
vilde have samme metriske form, som t. ex.:
snjallr hjálpari allra *(Leið. i det ene stev),*
mál gnýjundum stála *(Harmsól 1).*

(37) *Ikke* e, *som i den ene afskrift (se udgaven side 57).*

foreligge, bliver altså: «þróttar^þingblíþi þengill *(Trajan)* «sette ulfs^fœþe *(Placidus)* höfþingja» ... *Og Egilsson havde consequent måttet blive stående ved denne opfatning, da han i vers 31 havde antaget en aldeles lignende udeladelse af artiklen. Men uden tvivl har han (som det var at vente af ham) fölt betænkelighed, uagtet (i det mindste nogle prosaforfattere i) en senere tid brugte at udelade artiklen under visse omstændigheder foran et adjectiv i den bestemte form. Måske var også det oprindelige (ikke* «þingblíþi», *men)* «þingblíþan»; *altså:* «þengill *(Trajan)* «sette höfþingja öflogs lýþs — ok tók gœþa auþe — «þróttar^þingblíþan ulfs^fœþe *(Placidus)*». *Hvad er nu rimeligst i og for sig, at det er Trajan, der kaldes* «þróttar^þingblíþr», *eller at det er Placidus? Foruden det her omhandlede sted omtales Trajan omtrent 10 gange i brudstykket «Placidusdrápa». På ét sted, vers 34[6], hedder det rigtig nok* «vígteitr konongr», *i membranen side 6 nederst aldeles tydelig* »vıgteıtr kr̄«, *med hvilket udtryk* «þróttar^þingblíþr þengill» *væsentlig vilde stemme overens. Og det vilde være vel dristigt at forandre* »vıgteıtr« *til* vıgteıtſ, *uagtet membranen frembyder forholdsvis mange exempler på skrivfeil af den art, her vilde foreligge, hvis* r *i* »vıgteıtr« *var fremkaldt ved* r *i* »kr̄«. *Havde man ellers her virkelig* vígteits *for* vígteitr, *blev sammenhængen i denne visuhelmingr:* «konongr baþ leita viþa vígteits «vellmeiþis[38], gramr het gnótt góþs þeims mætte finna

[38] «vellmeiþis» *er en af Egilssons sædvanlige heldige gisninger. Afskrifterne have nemlig, i fölge udgaven side 53, haft* «vell-«meldrs». *Var dette rigtigt, fik man ogsa her forelöbig en linie på fem stavelser. Men i membranen ser ordet omtrent således ud:* «vel'meı | ~». *Det vil sige: endebogstaverne, der begynde en ny linie, ere så afblegede, at der næsten ikke ses noget spor af dem; af resten* («vel'meı») *er det sidste* e *og det förste* l *en smule, men* m *lidt mere, beskadiget, uden at disse tre bogstaver derved blive usikre, medens det sidste* l *(som man ser) næsten er helt borte. Det förste bogstav* (v) *og det sidste* (ı) *ere derimod så fuldstændige og så tydelige som bogstaver kunne være.*

«svinnan hal». *I övrigt betegnes Trajan ved:* «tiginn tra»jánus(39)» 33^{3-4}, «snildar framr landreki» 33^{5-7}, «snjallr «gramr» *(som det synes)* 57^{4}, «ítr gramr» 44^{2}, «heiðinn «gramr» 41^{3}, gramr 33^{2} 34^{1} 43^{2}, vísi 43^{1}. *Hvad derimod Placidus angår, så berömmes hans tapperhed flere steder i samme brudstykke. Således kaldes han* hraustr, *vers 17:*

»ꜧreınſ uarþ ꜧeggr vıþ ſına
»ꜧravſtr | þa er geck af ſlavſte
»avþar eıgen bruþe
»ø | uıhande at ſcıalſc«.(40)

I vers 21 og 25 bruges også adjectivet hraustr *om Placidus. Naturligvis behöver imidlertid* hraustr *(fortis) på disse tre steder ikke at være indskrænket til en krigersk egenskab. Vers 35 kalder Placidus* »unnar furſ *(f be»skadiget)* ..... af | renðan boar». *36 bruges tillægsordet* bilstyggr. *34 betegnes han som en stor anförer:*

«Mintisk gramr, þá er gumna
«gunndjarfra var þarfi,
«yggjar leik hve auka
«endr Placídus kendi».

Og 47 synes det at hedde: Placidus var den samme (som altid) til at fremme et heftigt angreb. — Men kan man antage, at linien Plac. 43^{6} eller en del deraf er forvansket? Membranen AM. **673 B** *er rigtig nok meget gammel(41), skrevet med en smuk og fast hånd og*

---

[39] *Formodentlig har man endog sagt* «trájánus».

[40] *Naturligvis er* »ſcıalſc«, *saledes som Egilsson (og uden tvivl også afskriverne) har antaget, skrivfeil for* ſcılıaſc (skiljask). — *I övrigt kan* »avþar« *ikke være genetiv af* uðr (unnr) *bölge og* »ꜧreınſ« *altså ikke substantiv.* hreinn auðr, *den rene (skinnende, strålende) rigdom, er guldet. Guldets* heggr *en mand (her Placidus) som den, der smykker sig med guld og hörer til den store guldskov, menneskeheden.*

[41] *I fölge udgaven side 6^{14-15} antog Halldór Einarsson membranen for at være skrevet ved begyndelsen af det 14. århundrede. Men den er vistnok et hundredår ældre.*

består kun af 5 små blade, hvoraf desuden en stor del er fortæret af möl eller ælde, samt en del afbleget og ulæselig eller opfrisket i nyere tid. Men det lidet, der således bliver tilbage, indeholder ikke få misforståelser, unöiagtigheder og skrivfeil. Det vil være rigtigt at anföre nogle exempler herpå, naturligvis efter selve membranen, i det jeg tillige söger at vise, at denne ikke overalt har de feil, den antages at have, og at den på ét eller andet sted formentlig er rigtigere end udgaven.

Vers 2^{3}[42] *foretrækker udgaven (side 12):*

«(vegs þesso rök) segja»

for «vegs þessi rök segja»,

da afskrifterne vaklede imellem «þesse» *og* »þesso» *(udgaven side 39 jevnfört med side 35). Imidlertid synes* þessi *her i og for sig åbenbar den bedre læsemåde. Og membranens er* »þeſſe«. *Men det sidste* e, *der i övrigt er lidt beskadiget hist og her, ligner noget et* ɑ — *hvilket ofte er tilfældet med* e *i denne membran, især t. ex. vers 29*^{3} *(udgaven side 23 og 51), membranen 6*^{4}, *hvor der næsten synes at stå (som begge afskrivere må antages at have læst)* »gøkrāſſ« *(*k *lidt beskadiget, men dog fuldkommen sikkert), medens der i virkeligheden upåtvivlelig står* »gekrāſſ« *(se udgaven side 23). Jf. min «Anmærkning» (Vidensk. selsk. skr. 5 række, historisk og philosophisk afd. 4de bd.) side 461, hvor et* e *synes at være bleven urigtig læst* ø *og dette igen forandret til* o.

Vers 6^{2} *og så fremdeles er* Eustachius *bleven til* «Evstaktíus» *i udgaven (. Se også fortalen side 6 linie* ^{20}*). Dette er dog ikke rigtigt. Navnet skrives to gange næsten helt ud i membranen (nemlig 2*^{3} *og 3*^{4}, *vers 6*^{2} *og 11*^{7}*) og begge gangene* »evſtakı᾽« *(på det sidste sted er* a *næsten helt borte og* k *meget beskadiget; men* »ı᾽« *er også her aldeles tydeligt). Feilen hos afskriverne må have hidrört fra, at tegnet* ᾽ *gennemskærer* ı, *så at dette får nogen lighed med* t *(dog ikke med* t *i AM.* **673 B**, *men med* t*) i modern skrift.*

(42) *Det mindre tal angiver verslinien — Hvor membranen (***673 B***) her anföres, betegner det större tal siden, det mindre linien.*

Hvorfor have de da ikke læst «Evstaktus»*? Formodentlig stode de i den formening, at* ' *her stod for* ius. — *Hvad derimod navnet* placidus *angår, skrives det overalt (som det synes også på de utydelige steder) — for så vidt det ikke udelades i stevet — med* ŧ *for* d, *undtagen én gang (neml. membranen side 7 nederst, vers 40⁴), hvor der står* »placıð'« *(også på dette sted gennemskærer* ' *det næst foregående bogstav —* ð*).*

I fölge udgaven side 42 forekommer et «hivks» *vers 7⁷. Dette ord retter udgiveren side 14 til* «hviks». *Og nu har man et adjectiv, der, hvis det virkelig stod her, neppe burde oversættes ved engl. quaking, men f. ex. ved lat. lĕvis (jf. 'ante leves ergo pascentur in aethere cervi'), agilis, velox, eller måske ved vagus. Grundforestillingen i oldn.-isl.* hvik- *synes ikke at være frygt og bæven, men lethed og bevægelighed, der ofte bliver til ustadighed. Heller ikke synes* hvik- *at stå i nogen nöie etymologisk forbindelse med engl.* quake *(isl.* hv *svarer ikke til engl.* qu*), men derimod t. ex. med got.* hveihta- *(let), hvis man tör beholde denne stamme 2 Kor. 4¹⁷, i hvilket tilfælde man uden tvivl må opfatte* ta *som suffix og det umiddelbar foregående* h *som stående i steden for* k. *Egilsson oversætter* «hvikr» *— Plac. side 14 ved oldn. kvikr og Lex. poët. 427a³⁷ ved lat. vivus. Jeg har ikke efterset de legendariske kilder til digtet. Men det synes lidt underligt uden særlig anledning at sige: han så en levende hjort stå på klippen. — Plac. 7⁷ findes imidlertid intet* «ħivks» *i membranen, i hvilken (2⁹⁻¹⁰) den hele 'visuhelmingr' (vers 7⁵⁻⁸) er skreven således:* »ſan ħvggvþ leít ſegıa ſnıl'ar frār aħāre | ħavkſ *(tydelig* »*nok, uagtet de tre förste bogstaver [*ħav*] er noget af-* »*blegede, især* ħ*)*⁽⁴³⁾ ıħıartar lıkı ħırþ vanðın *(eller* banðın,

(43) *Denne skindbogens virkelige skrivemåde omtales ikke i udgaven af Plac.; men at den ikke er forbleven Egilsson ubekendt, ses af hans Lex. poët. 350 b under* «hjúkr».

»*da den överste del af det förste bogstav er borte)* grā »ſtanꝺa«. *Men* banꝺın *eller* vanꝺın *synes meningslöst. Og da Kristus ellers i fragmentet kaldes blandt andet:* himna valdr *vers 19*, dróttenn dagbœjar *18*, konongr *(dog er kun* kon *læseligt)* mána slóðar *4*, láðhofs konongr *(der synes virkelig at stå et forkortet* konongr*) 31*, valdr *(snarere end* valdi*)* fjörnis foldar *(dog beror* foldar *på gisning) 1*, stiller byrskríns *3*, valderir els foldar *(dog beror* dar *på gisning) 26*, stiller gagls leiðar *28* (44), — *så er det ikke usandsynligt, at der i ordene* »ƀavkſ... »ƀırþ banꝺın« *skjuler sig en genetiv af en kending, der betyder* ***himmel****. For at tydeliggöre meningen heraf, tilföies, at* gramr hauks hálanda *t. ex. vilde betyde det samme som* stiller gagls leiþar. *Men deraf fölger naturligvis ikke, at just hint udtryk skulde have stået på det her omhandlede sted. Man kunde måske beholde* »ƀırþ«. «hauks «hirþ» *kunde vel betyde* ***högenes hær*** *eller endog* ***fugle*** *i almindelighed.*

Vers 8^2 *hedder i udgaven side 14:*

«aldyggr viþ bölstyggum»,

men i membranen 2^{11} *(jf. udgaven side 42):*

»alꝺuggr vıþ bøl ſtvg | gū«

*(*gg *på det förste sted, ligeledes* ø, *samt* ſtvg *beskadiget, medens* gū *er noget afbleget; men alt synes fuldkommen sikkert). Det forstår sig, at man kan læse* »bøl ſtvg | gū« *både som to og som ét ord. Men det förste synes at være*

(44) *Den förste halvdel af dette vers dels må dels synes at måtte læses:* »Gıaltaþu *(det sidste* a *noget beskadiget, men synes aldeles* »*sikkert;* þ *lidt angrebet)* guþ *(*þ *lidt afbleget — måske op-* »*frisket)* þo *(utydeligt og usikkert)* melltac *(*m *sat i fölge gis-* »*ning, da det er næsten aldeles borte)* galgſ leıþar mer reıþe »*(*re *[især* r*] lidt beskadiget, men synes fuldkommen sikkert)* »ıtrſ *(meget utydeligt og usikkert)* ſtıl | leſ *(*ſtıl *meget utydeligt;* »*det sidste* l *næsten aldeles borte;* eſ *beskadiget, men synes ganske* »*sikkert)* þarſ ec allar *(sal.)* eırar þurſtū *(*r *er beskadiget og* »*slutningen af ordet lidt afbleget — men der står ikke* þurſtum*)* »ſlera *(meget afbleget og usikkert)*».

det rigtige. Sammenhængen bliver da: aldyggr engla^ kennir unnit lýteigs^logbeiði, styggum við böl, at fága lengi heiðinn sið.

Vers 9⁴ ser således ud i membranen 2¹⁷:

»fran ſceıþſ af m̀ vaǹ«.

Dette gengiver udgiveren side 14 således:

«(frán-skeiþs!) af mér váni»,

hvorimod han udg. side 43 skriver «vani» *for* «váni». *Men et selvstændigt adjectiv* «váni» *eller* «vani» *vides ellers ikke at forekomme. I det mindste kender jeg intet sådant. Og det er desuden meget tvivlsomt, om* **673 B** *har brugt at udtrykke* e *eller* i *ved et* ̀; *ti henvisningen til vers 26⁷ (5¹⁷ i membranen) synes intet at bevise. Ordene* »þot v̀þ »... ıravſtc ... af m̀ vaǹ« *vilde kunne betyde: om du end mister håbet om hjelp fra mig, selv om min hjelp synes at udeblive; hvilket i det væsentlige er den af Egilsson forudsatte mening. Men indholdet af den 'visu-'helmingr', hvori disse ord forekomme, er endnu usikkert i sin helhed.*

Vers 10¹ hedder i udgaven side 15:

«Braut varf hjörtr frá hneyti»,

og side 43 efter membranen:

«Bavt varf hiortr fra hneyte»,

uden at nogen bemærkning er tilföiet angående det underlige og mistænkelige «hneyte». *Membranen, 2²⁰, har imidlertid ikke et sådant ord, men* »ḫęyte *med den karakteristiske del af* r *anbragt på* ḫ«, *så at der (uagtet den överste og störste del af* y *er forsvundet) öiensynlig skal læses* hreyte, *der passer fortræffelig.*

Vers 26⁷ skrives

udg. side 22: «(frægr valþari folþar!)»; *men*

» » *50:* «frægr ualderir foldar» *med den bemærkning, at* «ir» *er forkortet og skal læses* «i»;

membr. 5¹⁷⁻¹⁸: »frægr ualðer̀ fol | ðar«, *hvor* fol *i övrigt kan siges*

at være ulæseligt, medens
ðer, *skönt noget afbleget,*
synes fuldkommen tydeligt
og sikkert.

frægr valderir foldar *bliver da vistnok det rette. Nominativen* valderir *svarer til genetiver som* vartaris *og* mútaris. *Se mine bemærkninger om navnet* ýmir *(Vidensk. selsk. skr. 5 række, historisk og philosophisk afd. 4de bd.) side 453. Omlyden* e *i* valderir *synes at hidröre fra det til stammen hörende* j *(*valdarja- — valderja-*).*

Vers 29[6] skrives i udgaven

side 23: «móþhress á bæ þessum», *og*

» *51:* «mot hressa bø þessum».

Præpositionen á *er her påfaldende, da* bœr *på dette sted er =* þorp *(vers 29[4]). Man indvende ikke, at det hedder i Håvamål:*

hrörnar þöll
sú er stendr þorpi á;

ti þorp *er her omtrent = got.* þaurp *Nehem.* 5_{16} *og betyder (nærmest en* s k o v l ö s, *men dertil i det hele) en* å b e n p l a d s u d e n l y o g l æ *(jf. Lüning til Håvamål 49, side 272). Membranen 6[5-6] finder man:*

»mot | hreſſı *(eller* hreſſ ı*)* bø þeſſū».

(Der er et hul efter mot. *Men det har måske været der fra först af. I alt fald synes intet at kunne mangle.) Både* ı *og det sidste* ſ *i* hreſſ *ere lidt beskadigede, især* ſ; *og der er et lille hul i pergamentet mellem begge bogstaver. Men at der har stået* hreſſı *eller* hreſſ ı, *og ikke* hreſſa, *synes at fremgå af to ting — den ene, at der ikke er plads til* a; *den anden, at det på* hreſſ *fölgende bogstavtegn i fölge sin form ikke kan være det sidste træk af* a, *men ser aldeles ud som* ı. *Man synes altså nödvendig at måtte læse:*

. . . . í bœ þessum.

Den foran dýrs *stående begyndelse af vers 30[7] skal i fölge de af Egilsson benyttede afskrifter (se udgaven side 51) være skrevet* «hlyra» *i membranen. Men denne har,*

som det synes, aldeles sikkert »ƀlvꝫ«, *uagtet det sidste bogstav, der i denne membran fremtræder i en særegen form, er noget beskadiget. Verslinien hedder uden al tvivl:*

hlunndýrs heiþna runna

(med helrim i en ulige linie, som så ofte ellers).

Vers 31² synes membranen (6¹³) ikke (som afskrifterne — se udgaven side 52) at have «ser», *men det rigtige* »kr̄« *(se her oven for side 41⁶), altså* konongr *(jf.* »konōgr« *membr. 6³, vers 28⁸), forkortet på samme måde som i vers 34⁶ membranen side 6 nederst. Den hele verslinie ser således ud i membranen:*

»ƀapp mıll ○○ | kr̄ vılðe«.

Efter ll *er der nemlig nu et hul i pergamentet. I övrigt må dog bemærkes, at da* »kr« *er utydeligt, kan det ikke påstås at være fuldkommen sikkert; samt, at det ikke er aldeles vist, om der står* »uılðe« *eller* »vılðe«.

Vers 41² skrives i udgaven

side 56: «oddregns huatiendr fegner» *og*

,, 27: «oddregns hvaténdr fegnir»,

uagtet huatiendr — hvaténdr *er monströst. I membranen (8³) synes der rigtig nok ved förste öiekast at stå* »ƀuat-»ıenðr«. *Men ser man nærmere til, opdager man strax, at det formentlige* »tı« *ikke har den rette form. Står der da ikke* »ƀuattenðr«, *ligesom f. ex.* «veıtta« *(for* veita*) membr. 10⁸ (vers 55⁵) og* »ſittıa« *(for* sitja*) mbr. 5¹⁹ (vers 27²)? Heller ikke dertil synes trækkene at passe. Snarest kan man antage, at her står* »huatenðr«, *i det* t, *der er afbleget neden til, har haft omtrent samme form, som i ordet* »elg þrotr« *mbr. 2⁷ (vers 7²). Skulde der imidlertid virkelig være skrevet* »ƀuatıenðr«, *må* »ı« *bero på en skrivfeil. Ordet må i alle tilfælde hedde* hvatendr, *ligesom membr. 5⁶ (vers 23⁷), hvor der står* »ƀvatendr«, *(men hvor* »v« *i övrigt öiensynlig er rettet fra* »ꝺ«*).*

Vers 41⁶ skrives i udgaven side 28:

«hugmildr koma skyldi»,

altså med halvrim i steden for helrim. Side 56 fremstilles derimod samme verslinie således:

«. . . . ylldr coma scylde» —

med den bemærkning, at på den plads, «. . . . ylldr» *der indtager, har afskriften B* «hugmylldr», *og at dette (uagtet* «hugm» *er* «*dauft*» *[afbleget] i membranen) formodentlig er det rette. Men hvorledes kan man her vente et* «mylldr» *for* «milldr» (mildr)? «hugmildr», *der i övrigt måske aldrig forekommer, vilde passe til sammenhængen, men ikke til versets form.* «hugfylldr» *vilde passe i begge henseender. Dog er jeg lige så lidt i stand til at opdage et* «hugf» *som et* «hugm» *i den aldeles udslettede begyndelse af denne verslinie.*

Vers 42[4] *skrives i udgaven*

side 28: «megin-tíþindi at segja»,

,, *56:* «meiga *(sål.)* tiþende at segia».

Hertil föies den anmærkning angående «meiga», *at afskriften B vakler imellem* «megen» *(med afbleget* «en») *og* «mega», *men at udgiveren foretrækker* «megin». — *Det sidste bogstav synes også bestemt at være* n. *Det næstsidste er yderst utydeligt, men synes at være* e, *hvilket stemmer overens med den i membranen herskende stavemåde; jf. t. ex.* »megeŋ vaꝺla« *membranen 7*[24] *(vers 40*[2]*).*

Vers 48[8] *hedder i udgaven*

side 30: «gulls bezt metendr f e sto», *men*

,, *59:* «giafr betsc metendr lesto».

I membranen 9[7] *ser samme verslinie således ud:*

»gıafr ƅeſtc metendr festo«.

Rigtig nok ere fem bogstaver mer eller mindre angrebne. For det förste er gı *noget beskadiget. Men det er dog tilstrækkelig tydeligt. For det andet er* ƅ *ligeledes beskadiget, især for så vidt den överste del deraf er forsvunden. Men det tilbageblevne ligner mere* ƅ *end* b, *og* ƅ *passer bedre til det fölgende* eſtc. *(*ƅeſtc *vilde være en skrivfeil.) For det tredje ere de förste to bogstaver af det sidste ord utydelige. Men det förste af dem synes snarere at være* f *end* l *og således at bestyrke Egilssons gisning (*«festo»*), der i övrigt har en fast grundvold i sammenhængen.* gjalfrhests metendr *er en meget passende ken-*

ding; og man bliver ved den fri for attributet bezt, *der i den foreliggende forbindelse kommer lidt uventet.*

Vers 54^5 *skrives i udgaven*

side 33: «Spanþi ítr til inþis», *og*

„ *62:* «spanþe itr til inþis»,

dog med den anmærkning, at afskriften B har «ynþis». *I membranen* 10^4 *står aldeles tydelig:*

»ſpanþe ıtr tıl ynþıſ«. —

*Den her omhandlede lille membran (***673 B***) frembyder i övrigt ikke lidet, der, set fra det normale standpunkt, synes feilagtigt, men som dog optræder i skindböger overhovedet på en måde, der dels virkelig fordrer dels synes at fordre en större eller mindre grad af anerkendelse. Men dette beröres kun i forbigående, da det er nödvendigt strax at gå over til det, der kan henregnes til virkelige feil.*

Undertiden synes skriveren ikke at have kunnet læse sin original. (Eller er det måske den mand, der skrev originalen til **673 B***, der ikke har kunnet læse* s i n*?) Et tilfælde af denne art foreligger måske i ordene:*

»þırþ banðın *(eller* vanðın*)*«

mbr. 2^{10} *(vers* 7^8*). Se her oven for* 40^9*—*41^{18}*. — Fremdeles: når membranen* $5^{5\text{-}6}$ *som verslinie* 23^7 **(***der i fölge Egilssons plausible gisning hedder:*

«bræþr (glyggs hvatendr) báþa»**)**

sætter

»brøþr ¦ glygg ıƀvatendr baþa«,

så hidrörer dette formodentlig fra, at ſ *i en den rette læsemåde —* glyggſ ƀvatendr *— indeholdende original har været utydeligt og de to ord desuden ikke ret adskilte. Se strax her neden for side 47 lin.* $^{8\text{-}15}$*. — I verslinien* 26^6*,*

«mín freista-t nú, þíno»,

er det Egilsson, der har indsat det nödvendige mín. *Membranen* (5^{17}) *har* »mıer«. *(Man lægge i övrigt mærke til dette* »mıer«*, for så vidt det formodentlig gengiver udtalen ved år* 1200.*)*

Vers 1^4 *hedder i udgaven:*

«frægr) nú mun ér lægjask».

Over for mun ér *har membranen (1²) ganske rigtig et aldeles klart* »mun er«, *altså det samme, kun uden tegnet over* e. *Dette* »er« *opfattes af udgiveren som dativ singular. Hvis denne opfatning er rigtig, må* »er« *vistnok bero på en feil, da det ikke ellers vides at stå i steden for* þer — þjer *σοί (hvorimod det, som bekendt, bruges for* jer *[yngre* þjer*] ὑμεῖς).*

De gamle skindböger oplöse ikke alene i regelen ægte composita og skrive hvert led for sig, men de söndre også ofte ordene på andre måder. Omvendt skrives flere ord ud i ét. Exempler herpå af **673 B:** »ıſtaþſotte« *mbr.* 2^7 *(vers* 7^2*) d. e.* í stað sótte. »þeıfóꝛ *(*þeıf *afbleget, dog* »ıf *mindre end* e *og dette atter mindre end* þ*)« mbr.* 2^{21} *(vers* 10^2*) for* þeı fóꝛ. »Goꝛvar« *membr.* 6^{18} *(vers* 33^1*) for* Goꝛ var. »þapfcō« *membr.* 8^{11} *(vers* 43^3*) for* þapſ cō.

En egen art af sködeslöshed udvise de gamle afskrivere, når de anvende de vexlende former eller skrivemåder således, at rimet derved tilsyneladende forstyrres. Exempler af **673 B** *ere blandt andre:* »vegf *(*ve *noget og* g *lidt be-* »*skadiget — dog synes alt sikkert)* . . . feıgıa« *membr.* 1^8 *(vers* 2^8*); dog beror* feıgıa *her vistnok blot på en skrivfeil.* »ſclavgvır . . . þıngat« *mbr.* 1^{11} *(vers* 3^5*).* »þegıū ». . . feggıa« *mbr.* 1^{13} *(vers* 3^8*).* »fuaʀ . . . bavrve *(det* »*förste* v *lidt afbleget, men de fölgende bogstaver, især* rv, »*langt mere)« mbr.* 1^{16} *(vers* 4^6*).* »frālund ooo ſýnðefc« *mbr.* 2^8 *(vers* 7^4*).* »flęrþ . . . lerþe« *mbr.* $2^{14\text{-}15}$ *(vers* 8^8*).* »travſtc *(*tr *lidt afbleget)* . . . þrvſta *(*t *beskadiget)« mbr.* 2^{16} *(vers* 9^2*).* »þrıng . . . fenget« *mbr.* 3^{20} *(vers* 15^4*).* »tuˊeır *(*t *og det förste træk af* u *er en smule beskadiget,* »*men for resten aldeles tydeligt — over det sidste træk af* »u *står et acutteyn)* . . . þerra« *mbr* 3^{22} *(vers* 15^8*).* »eır »*(ikke* eyr*)* . . . þerra« *mbr.* $10^{4\text{-}5}$ *(vers* 54^6*).* »ſkıptıſ »efter« *mbr.* 4^3 *(vers* 17^1*).* »bratt . . . matet« *mbr.* $4^{12\text{-}13}$ *(vers* 19^6*).* »uıtıoþo . . . fıttıa« *mbr.* 5^{19} *(vers* 27^2*).* »lovn »*(*v *lidt beskadiget)* . . . ravnar« *mbr.* 5^{12} *(vers* 25^2*).* »men ». . . fueına *(i övrigt synes her at stå* m *i steden for* ın*)« mbr.* 5^{23} *(vers* 27^8*).* »þattnæfr *(*tt *ser ud som* ct*)* . . .

»ſottō« *mbr.* 6^{11} *(vers* 30^{8}*).* »Vær *(sikkert, uagtet per-* »*gamentet er beskadiget)* . . . furra« *mbr.* $7^{6\text{-}7}$ *(vers* 36^{1}*).* »fınanðe at mıɡaſc« *mbr.* 7^{7} *(vers* 36^{2}*).* »quadde *(noget* »*afbleget og* q *lidt beskadiget, men det hele sikkert)* . . . »pruðan« *mbr.* 7^{11} *(vers* 37^{1}*). — Dog forekommer der også omvendt, i det mindste tilsyneladende, en stræben efter at tilveiebringe en större grad af harmonie end den oprindelige, i* »flıott . . . veıtta« *(for* flıott . . . veıta*) mbr.* 10^{8} *(vers* 55^{5}*).*

Omstilling af bogstaver: »galgſ« *mbr.* 5^{24} *(vers* 28^{2}*) for* gagls.

Bortset fra den så hyppige brug af enkelte consonanter for dobbelte — med andre ord: bortset fra, at anvendte lydbetegnelser ofte ere for svage, finder man undertiden en anden art af 'vanrit', bestående i, at lydbetegnelser aldeles mangle; som »morlın^{s}« *mbr.* 1^{3} *(vers* 1^{6}*), d. e.* morðlinns *(. Kun hvis det poetiske ord, den ikke engang hyppige kending,* morðlinnr *var et det daglige sprog tilhörende ofte gentaget lydhele, kunde skrivemåden* morlinns *med sandsynlighed antages at hidröre fra en udtale).* »byrſcrnſ« *(ikke* byrſornſ*) mbr.* 1^{9} *(vers* 3^{2}*), d. e.* byrskríns. »ƕıþ-»nøſn *(*ƕı *beskadiget oven til)*« *mbr.* 2^{2} *(vers* 5^{8}*), d. e.* hirðnöſn. »Bavt« *mbr.* 2^{20} *(vers* 10^{1}*), d. e.* braut. »allar« *mbr. 5 nederst (vers* 28^{3}*), d. e.* allrar. »þuɡılſ« *mbr.* 6^{8} *(vers* 30^{2}*), d. e. (*þuɡılſ *=)* þvinnils; *ti formen* þuɡılſ *beror her vel snarest på, at skriveren har glemt vocalen, ligesom i* »fcrnſ«, *uagtet* þunnils *også kunde stå for* þynnils — *hvilket da måtte henföres til afsnittet her oven for side* 47^{16}*—*48^{5}*.* »gıafr *(*gı *lidt beskadiget, men* »*sikkert)*« *mbr.* 9^{7} *(vers* 48^{8}*), d. e.* gjalfr.

I forbindelse med feilagtig metathese forekommer 'vanrit' i »ſcıalſc« *mbr.* 4^{7} *(vers* 17^{8}*), d. e.* skiljask.

Foruden den også i andre skindböger mer eller mindre hyppige brug af abnorm consonantforstærkelse (t. ex.: «rāſſ«, *d. e.* rams, *mbr.* 6^{4}, *vers* 29^{3}*;* »vıɡnılſ«, *d. e.* vinnils, *mbr.* 1^{15}, *vers* 4^{4}*), möder man i* **673 B** *også andre arter af 'ofrit'. Således mbr.* 7^{6} *(vers* 35^{8}*)* »boar« *(hvis*

her foreligger en skrivfeil) for bör. *Mbr.* 5^9 *(vers* 24^6*) ses et (lidt afbleget)* »oc«, *der synes aldeles overflödigt, og som derfor udelades af Egilsson.*

I forening optræder 'ofrit' og 'vanrit' mbr. 6^{22} *(vers* 34^1*) i* »g͠ar«, *hvor der egentlig står* graar *(for* gramr*), altså et* a *for meget og et* m *for lidt.*

Tilfælde af ditographie ('tvirit') ere ikke sjeldne i **673 B.** *Mbr.* 1^7 *(vers* 2^5*)* »bęþ *(ikke* beþ*)* lęyva *(*b *og* l *»beskadigede)«, d. e.* bað leyfa. *Mbr.* 1^8 *(vers* 2^8*)* »feıgıa«; *det förste* ı*-tegn er i et tilfælde som dette i denne membran formodentlig fremkaldt ved det sidste. Mbr.* 5^6 *(vers* 23^7*) har der fra först af stået* »ıhꝺatendr« *(=* ıhavatendr*); men* ꝺ *er rettet til* v *(jf. her oven for side* 44_{7-8}*). Mbr.* 5^{16} *(vers* 26^4*)* »metlte«, *d. e.* mælte. *Mbr.* 5^{19} *(vers* 27^1*) står* »fra ec« *(snarere end* fro ec, *som udgaven har side 50); men* a *er rettet fra* e, *og dette* e *har öiensynlig skyldt det fölgende* e *(i* ec*) sin tilblivelse. Mbr.* 8^{20} *(vers* 45^6*)* »þra *(det överste af* þ *»er afbleget; men at her — som udgaven side 58 angiver »— skulde have stået* þ̄ra *[altså to tilfælde af 'tvirit' »i ét ord], synes dog at bero på et feilsyn)* þevetıanꝺe *»(*n *noget beskadiget)«, d. e.* þráhvetjande; *skindbogens förste* e *har uden tvivl intet med et ældre* w *at göre (hvilket dog udgaven side 58 note* $_8$ *antager), men er ligesom et speilbillede af det fölgende* e. *Mbr.* 9^5 *(vers* 48^4*)* »þoroþ«, *d. e.* heroð *(el.* heröð*)* = hjeroð *(el.* hjeröð*); det* «hjöröt», *hvormed udgaven 59 sammenligner* »þoroþ«, *er vistnok også af ditographisk natur. — I alle de hidtil anförte (7) tilfælde af 'tvirit' står det virkende element endnu kun for skriverens indre öie. Men verslinie* 37^2 *ser således ud i membranen* 7^{11-12}:

»crıſt ræꝺꝺ | ₒₒta nıſtₒₒ«

*(*ræꝺꝺ *er afbleget, især* æꝺꝺ, *men synes dog fuldkommen sikkert), hvilken verslinie Egilsson (udg. side 26), til dels efter afskrifterne, har læst, vistnok som den bör læses, nemlig:*

krists *(bedre dog* krist*)* rödd ara nisti.

Det uden tvivl rigtige ara *er ligesom stillet imellem en dobbelt itd, da både* »criſt« *og* »niſt« *indeholder* t; *men* »niſt« *er nærmest, og skrivfeilen hidrörer snarest derfra. — Mbr.* 2^{1} *(vers* 5^{7}*) står* »ħꜹ llꝺo« *(d. e.* ħꜹllꝺo*), der i fölge Egilssons mening er* = hölda; *hvilken menings rigtighed forudsat* o *i* ħꜹllꝺo *er trådt i stedet for* a, *og da uden tvivl ved indvirkning af det foregående* ꜹ, *der, som betegnelse for* ö, *er* = o *og har stået for skriveren som* o *(jf. nærværende side lin.* $^{23\text{-}27}$*). Mbr.* 2^{4} *(vers* 6^{3}*)* »þiono«, *d. e.* þjóna. *At en virkelig overgang af* a *til* o *skulde foreligge i disse to tilfælde, finder jeg uantageligt. Mbr.* 2^{15} *(vers* 9^{1}*)* »voꝛþ̀ þot v̀þ« *(i steden for* voꝛþr[45] þot v̀þ = vörðr þótt verðir*), hvor det urigtige 'band' (*þr *for* þ̀ *i* v̀þr*) uden tvivl hidrörer fra det foregående* þr. *Mbr.* $3^{12\text{-}13}$ *(vers* 13^{7}*)* »ſnavþr va | rþr *(*var *noget afbleget »— men neppe opfrisket — og tigner mere* vat *end* var*; »efter denne bogstavforbindelse synes der desuden at vise »sig spor af ulæselig skrift)« kunde (hvis læsemåden — bortset fra det ulæselige i· enden af linien — er rigtig, hvilket synes det rimeligste) også det sidste* þr *have sin grund i udtalen; men den betænkelige nærhed af* þr *i* ſnavþr *vækker en mistanke om, at* þr *i* va|rþr *kun er en feilagtig graphisk gentagelse. Mbr.* 5^{7} *(vers* 24^{2}*)* »ħraᵹenllꝺ̇ſ« *(d. e.* hrannelds*) er* n *sikkert en falsk reflex af det foregående* ᵹ *— ikke som tegn, men som lyd; ligesom* o *her oven for, linie* $^{4\text{-}9}$*, er en gentagelse af* ꜹ*, ikke som tegn, men som lyd. Mbr.* 6^{4} *(vers* 29^{3}*), hvor* hötuðr *skrives* »ħotoþoꝛ«, *bör det sidste* o, *da membranen er så gammel, neppe opfattes anderledes end som èn gentagelse af de foregående. Mbr.* 9^{10} *(vers* $49^{5\text{-}6}$*) mener man at finde en kending* »ytiſ . . . brımıſ capla *(de to förste ord ere til- »strækketig tydelige, ligeledes* c; ap *kan skimtes, men* la *er »utydeligt og usikkert)«, d. e.* ἀνέρος. *Forholder dette sig rigtig, er* brims *sikkert ikke bleven til* brimis *«per epen- «thesin* τοῦ i» *(Lex. poët. pg. 81a nederst; jf. ib. pg. 80b*

---

[45] *Her (side* 50^{13} *—* 53^{27}*) står* þr *i steden for* þ̀.

artiklen brim *slutn.). Selv om en så vilkårlig fremgangsmåde var anvendelig, vilde den dog her savne al grund, da*

apaldrs garð brims kapla

lyder bedre end

apaldrs garð brimis kapla.

Det sidste ı *er uden tvivl et overflödigt graphisk afpræg af det förste. — Verslinien 48⁶ skrives i membranen 9⁶*

»ranð lınðſ ſtafar vıꝫa

»*(med et lille accuttegn over* ꝫ, *som det synes)*«. *Egilsson sætter naturligvis* linns *i stedet for* lınðſ, *da denne sidste skrivemåde er absolut forkastelig på dette sted — ligesom det overhovedet er uvist, om den har nogen egentlig berettigelse i oldnordisk. Dog genfindes den i Morkinskinna udg. side 172:*

«lindbols giafi at sinni»,

hvor den også forstyrrer rimet. Og **673 B** *3¹³ skrives verslinien 13⁸:*

»unð blakſ guþe þacca«,

altså »unð« *i steden for* unn-. *På intet af disse to steder synes der at kunne være tale om feilagtig gentagelse af lyd eller bogstaver. Behöver da en sådan at antages i* »ranð lınðſ«*? Man spörge selve membranen. Her hedder det:*

1³ (vers 1⁶) »morlınˢ boþe fına«.

2²³ (vers 10⁶) »ðolg lıꝫſc cono ſıꝫe«.

6¹⁰ (vers 30⁶) »lıꝫveꝫgıſ tru ſıꝫe«.

10¹³ (vers 56⁷) »arm lınz øſco ſıꝫar«.

Sammenligner man disse 4 linier med

»ranð lınðſ ſtafar vıꝫa«,

får man uvilkårlig det indtryk, at nð *(eller* ð*) i* »lınðſ« *kun er en urigtig gentagelse af* nð *(eller* ð*) i* »ranð«.

Den her meddelte fortegnelse over feil i **673 B** *gör (som antydet) ikke fordring på fuldstændighed. Dog er vel det anförte tilstrækkeligt til at vise, at det neppe er overdreven dristigt, når man foreslår at læse* þıng blıþan *(d. e.* þingblíðan*) vers 43⁶, i steden for membranens* »þıng blıþı« *(8¹². Se her oven for side 36¹⁸⁻²³), i det*

man anser det sidste ı *for en ved de to foregående* ıer *foranlediget skrivfeil.*

Dog endnu en bemærkning angående »þıng blıþı«. *Egilsson forkaster (som her oven for side* 36 *18-23* *bemærket)* »þıng blıþı«, *som stående for* en þıng blıþı *(jf.* »en bolgıarne« *mbr.* 4^2, *vers* 16^8*), med en sådan bestemthed (uagtet han kun bruger udtrykket* «heldur vildi eg: «blíþr», *udg. side 57), at han endog foretrækker et metrisk forstyrrende* «þíng-blíþr». *Men vers* 31^5 *mener han dog (se her oven for side* $37^{2\text{-}9}$*), at* «hugun-«hæfa» *står i steden for* «hinn hugun-hæfa». *Vers 31 skrives i membranen* $6^{12\text{-}15}$*:* »V nꝺz *(*V n *meget og* ꝺz »*lidt afbleget)* ħuarꝺyggua *(der har stået* ħuarꝺygguan, »*men* n *er udskrabet, og der er en usædvanlig stor af-*»*stand imellem* ħuarꝺyggua *og det fölgende ord)* ħugga »ħapp mıll ooo | k̄r *(afbleget og utydeligt)* uılꝺe laþ ħoſſ »lyſſte moþa leggıar farmſ *(*far *beskadiget, især* fa*)* | ıħarme »*(*ıħ, *især* ı, *stærk afbleget).* þa er vıþ ħugvꝫ ħǫva »ħerſtefner | reþ *(lidt afbleget, især* re*)* efna ſıt bıoþr »ſnot~ lyþa ſın ħeıt frıþar *(*frı *lidt beskadiget, men synes* »*fuldkommen sikkert)* veıt'«. *Her går formodentlig en misforståelse igennem det hele. Originalen til* **673 B** *synes (ligesom afskriften — d. e. selve* **673 B** *— fra först af) at have haft* ħǫva, *men derimod* -ꝺygguan. *Den, der skrev* **673 B**, *har begyndt at reflectere, fundet, at* ꝺygguan *og* ħǫva *ikke passede sammen, og besluttet sig til at forandre* ꝺygguan *(som han allerede havde skrevet) til* ꝺyggua, *i den tro, at talen var her ikke alene om Placidus, men også om hans (to) sönner.* ħerſtefner ... ſıt bıoþr ſnot~ lyþa ... frıþar veıt' *har skriveren vel opfattet som en med to apposita forsynet betegnelse for Gud. Den rigtige læsemåde er imidlertid vistnok* dyggvan. *I vers 25—36 er der nemlig ellers ikke tale om andre af Placidus' familie end ham selv, digtets hovedperson. Vers 29—30 beretter, hvorledes han begav sig fra skoven til en by, hvor han, skjulende sin tro for hedningerne, ernærede sig i mange vintre ved sit arbeide, men skænkede de fattige sin lön.*

Derpå tilföier vers 31: ***indtil den tid, da det behagede himmelens konge at opfylde sit tilsagn*** *(*»ſın ђeıt«*)* ***og tröste ham i hans 'harm'.*** *Dette tilsagn gives ene og alene Placidus (vers 9). Desuden trængte sönnerne mindre til tröst. De vare i den alder, der neppe kender sorgen. Som börn bleve de adskilte fra hinanden og fra forældrene. Have de fölt noget savn, har dog glæden over deres vidunderlige redning (vers 23) upåtvivlelig været större. Endelig: når sönnerne vare tagne med, hvorfor skulde så moderen — Placidus' gudhengivne hustru, Theopista, den mest fremtrædende person i digtet næst efter Placidus selv — være udelukket? Vers 31^{1-4} kommer altså efter min mening til, ordnet prosaisk, at lyde således:* unz happmildr láðhofs⌒konongr vilde hugga hvardyggvan leggjar⌒farms⌒lyfstemóða *(Placidus)* í harme. *(Den fölgende 'visuhelmingr' (vers 31^{5-8}) står ingenlunde for mig i fuld klarhed. Hvis* ђerſtefner *er accusativ, må det forandres til* ђerſtefne, *da den, der skrev* **673 B**, *ikke kan antages at have brugt böiningen:*

sing. nom.-acc.-dat stefnir
„ *genetiv* stefnirs.

Når udtrykkene ſıt bıoþr ſnot˜ lyþa *og* frıþar veıt' *begge forstås om Gud, så må bemærkes, at skjaldedigtningen vel ikke pleier at tilföie apposita, men at den dog synes at kunne göre en undtagelse, for at forstærke udtrykket, især hvor talen er om en guddom. Imidlertid kunde mulig* ſıt bıoþr ſnot˜ lyþa *være en apostrophe til en geistlig, på hvis opfordring drapaen var digtet. Man jevnföre forholdet imellem Brandr og Rúnólfr med hensyn til Leiðarvísan, hvor* frægr aldar stýrir *(vers 3^{5-6}) synes at være Rúnólfr. Jeg kunde fristes til at foreslå fölgende læsning af Plac. 31^{5-8}:*

«þá er viþ hugum hóvan
«herstefne reþ efna
«¡ siþbjóþr snotra lýþa!
«sín heit[46] friþar veiter».

[46] *Eller:* «efna herstefne *(dativ)* heit sín viþ hóva huggun» ??

friþar^veiter, *Gud.* herstefner, *Placidus.* siþbjóþr snotra lýþa, *en geistlig, til hvem digtet var henvendt eller ligesom dedieeret, og som måske har foranlediget dets tilblivelse.*)

2) For nu at komme til det andet af de tre her oven for (side 36 [13-17]*) berörte tilfælde, så hedder vers 23*[4] *i udgaven*

side 20: «æztr björg (frá vörgom)»

„ 48: øtser biorg fra uorgom»

med den bemærkning angående øtser, *at* ser *er afbleget, og at der måske står* øtstr. *I membranen er kun* »øt« *uskadt. Men der synes bestemt at have stået* »øtſta«. *Selve slutningen af ordet er der endnu; og den har ingen lighed med* r, *men en fuldkommen med det sidste træk af* a. *Også vilde* œtstr *her være et temmelig stærkt udtryk. At Placidus kaldes* œtstr *(i stevet, vers 11 osv.), er noget andet, da her tilföies* ýta. œtst björg *den höieste redning, redning sendt af den höieste.*

3) Vers 4[3] *skrives i udgaven*

side 12: «viggþollr vann dyggva»,

„ 40: «viggþollr v.... duggua».

I membranen (1[13-15]*) ser vers 4*[1-4] *således ud:* »ꝫeī cō »ƀoðð *(det sidste* ð *afbleget, og det förste til dels)* ~~~~~ | »ƀagat *(*ƀ *utydeligt)* uel þuı ef ſagþe | vıggþollr *(*þollr »*til dels lidt beskadiget)* ~~~~~ | duggua *(til dels lidt be»skadiget, men fuldkommen sikkert)* vıꝺnılſ cono ſınne«. *Efter* viggþollr *skimtes træk af ulæselig skrift; og jeg kan ikke afgöre, om det förste bogstav i denne ulæselige skrift har været* v. *Men den synes at have indeholdt noget mere end* vann. *Det grundlag, hvorpå en femstavelset verslinie her skulde hvile, er således meget usikkert.*

Digtet Rekstefja er udgivet af Egilsson i Scripta historica Islandorum III 224—276.

Vers 4[8] *skrives i Flat. udg. I 119:*

«Olafr klauf stalum»,

derimod SHI. III 246:

«Olafr, ok klauf stálum».

Egilsson opfatter den hele visuhelmingr således: «Aldyggr «Olafr *(d. e.* áláfr*)*, arfi Tryggva, lèt herjat Vestrlönd «verfákum, ok klauf virða kindir stálum». *Man ser, at fremstillingen bliver mindre flydende, når man udelader* ok.

Vers 6^{6} hedder Flat. udg. I 120^{10}:

«skiotfrodr nam rioda»,

men SHI. III 248:

«skjald-prúðr of nam ryðja»

(altså med halvrim hvor der skal være helrim). Af flere grunde synes begge læsemåder urigtige. F. ex. et

«skjaldrjóðr of nam hrjóða»

vilde være noget bedre.

Vers 29^{6} skrives Flat. udg. I. 466_{3}:

«huatlyndr Þorkatli»,

og i den af Theod. Thorlacius, Skalholt 1689, udgivne Ól. Tryggv. II 268:

«Hvatlyndur Þorkatli».

Men sammenhængen i begge disse böger fordrer enten hvatlyndan *eller* hvatlyndum, *hvilken sidste læsemåde findes Fms. II 279 (jf. XII 55 og SHI. II 263) med varianten* «hvatskyndum», *samt SHI. III 264^{4}.*

Vers 33^{5} skrives i SHI. I 266:

«ygglaust alla þiggr» —

altså et 'dróttkvætt visuorð', der ikke alene nöies med fem stavelser, men som desuden, ligesom i tilgift, fremstiller en 'viðrhending' i den sidste stavelse. Fölgende 6 steder stemme overens hermed:

SnE. II 93^{24} «fecc bænþiðurs blakkr».
Sturl. III 200^{29} «heldr sèst Kolbeinn felldr».
Gísl. 152^{25} »Mattu ſkyllða ſkiallðr«.
Hávarð. 34^{3} «Isfirðinga angrs».
Jvdrápa 15^{6} «hríð kannaði lýðr».
Orkn. 90^{3} «háligt róg at hiugr».

(Svarfd. 16 [Ísl.^{1} II 154^{21}]

«mjök emk styggiliga höggr»

hörer egentlig ikke herhen, da antallet af stavelser er stort nok).

Og man vilde kunne anföre adskillige flere, især når man gav sig tid til at söge i håndskrifterne, nævnlig i dem på papir. Dog lige meget. Mængden af samstemmende exempler viser i dette tilfælde ikke den sig gentagende forms pålidelighed, men håndskrifternes upålidelighed. — Olaf Trygvesön var ikke kanoniseret. Bönner for hans sjæl kunde derfor ikke siges at være overflödige. Rekstefja 33[5] *bör uden tvivl hedde:*

ygglaust[(47)] alla þiggi,

i overensstemmelse med næst foregående linie (Rekstefja 33[4]*)*

bragningi guð fagni,

og ligesom det hedder hos Hallfreðr (Fms. III 10) om den samme konge:

kœns hafi kristr enn hreini
konungs önd ofarr löndum,

samt i Óláfs drápa Tryggvasonar i Bergsbók vers 28[1-4]*:*

veittú þess er víða bœtti
vart eðli stað bjartan
osv.

I samklang hermed står stevet i Stúfa (Fms. VI 393), en 'erfidrápa' om Harald Hårdråde:

hafi ríks þars vel líkar
haralds önd ofarr löndum
vist um aldr með kristi.

Ved siden af SnE. II 93[24] *er en bedre læsemåde*

«fekk benðiðvʀ blakkan»

opstillet.

Til Sturl. III 200[29] *frembyder udgaven varianterne* sízt *for* «sèst», kolbein *for* «Kolbeinn», *samt* «felldan» *og* felldum *for* «felldr». *Af membranerne har den ene,* **122 B**:

»hellðꝛ ſızt kolƀ ꝼellðā«,

(47) ygglaust, (y *for* u, *altså*) = ugglaust, *betyder nærmest:* *uden frygt. Indholdet af Rekst. 33*[5-8] *er det önske, at Olaf må, hos Gud, nyde den himmelske salighed,* *der ikke kender frygt og uro.*

medens den anden, **122 A**, *giver den rigtige læsemåde:*

»ħellꝺꝛ ſızt kolbeıń ꝼellðū«.

Gisl. 152[25] *genfindes ikke således i skindbogen, hvor man (se udgaven side 167*[1-2]*) læser:*

»Ꝺattuꝺ ſkıllꝺe ſk|allꝺe«;

til hvilket ſk|allꝺe *både S. Egilssou og J. Þorkelsson holde sig i deres fortolkuinger af denne i övrigt endnu dunkle 'visuhelmingr'.*

Med hensyn til Hávarð. 34[3] *må bemærkes, at versene i denne saga ere i höi grad forvanskede (Gísli Brynjúlfsson — Hávarð. 180*[2] *— sætter:*

«Ísfirðinga orðit»

i steden for

«Isfirðinga angrs»*)*

og ikke kunne påberåbes i et tilfælde som det foreliggende.

Jómsvikingadrápa 15[6] *forandrer Egilsson SHI. XI 157 (hvor han bemærker, at codex regius ikke har* lýði, *men* lýðr, *«qualis vox versum metri collatati regularem «claudere non potest») og Fms. XII 243 til*

«hríð kannaði lýði»,

men i Lexicon poëticum side 455 b[4-5] *til*

«hríð könnuðu lýðir».

Går man nu til selve kilden, cod. reg. **2367**, *synes der temmelig bestemt at stå (ikke, som i udgaven,*

«hríð kannaði lýðr»,

men) i overensstemmelse med Egilssons först anförte gisning

»ħrıð kaꝥaðı lẏðı«

*(*ı *i* kaꝥaðı *synes at være lidt uformeligt og at have en svag lighed med* ꝛ; lẏ *er sortere end den övrige skrift, som om disse to bogstaver vare opfriskede; det fölgende* ð *ligner* ꝺ, *da den streg, hvorved hint bogstavtegn skelnes fra dette, er temmelig afblegет; det sidste bogstav,* ı, *er vel ikke aldeles tydeligt, men synes dog sikkert). Tanken i*

hríð kannaði lýði

er væsentlig den samme som i «reyndu ránardætr dręing-«ina», *Fóstbr. 1852, side 13*$_{4\text{-}3}$, *uagtet det oprörte element på dette sidste sted personificeres (og denne personi-*

fication fortsættes i det tilföiede ok buðu þeim sín faðmlög*).*

Hvad Orkn. 90³ angår, skrives denne verslinie således i Flateyjarbók (selve codex) 529[47-48]

»ꝧa | lıgt ʀog at ꝧ«? »g«?,

det vil sige: slutningen er, på ꝧ *og* g *nær, ulæselig og vistnok en efterligning af utydelige træk i Flatöbogens original. Man sammenligne hermed t. ex. fölgende håndskrifter på papir:*

AM. folio 48 »halıġt rog at hꝏgɛ«.
,, ,, *69 (side 707)* »haligt rog at «[48].
,, ,, *100 (side 20)* »ꝧäligt ʀog at hꝏgo«.
,, ,, *102 (side 27)* »ꝧa | ligt ʀog at hꝏgo«.
,, *qvart 333 (side 24)* »ꝧaligt rõg | at ꝧiugo«.

Alle disse böger have undgået en medlyd efter g *i slutningsordet, for ikke at få et 'stýft visuorð' på et upassende sted. I selve Flateyjarbók ser ordet snarest ud til at måtte læses* hings. *Men den afskrift, der har ligget til grund for Orkn. 90³, har formodentlig opfattet det sidste bogstav (ikke som* s, *men) som* ʀ *(=* r*); medens den ikke har villet forstyrre rimet ved at læse* hingr. *For resten gentages verset Flat. cod. 538, og der (lin. 47) skrives det 'visuorð', hvorom her handles, aldeles tydelig:*

»ꝧꝏlıgt róg at ꝧníga«.

Se Lexicon poëticum róg *3,* kenna *side 458 b*[18-24].

Jeg bemærkede oven for (side 56¹⁻³), at man vilde kunne anföre adskillige flere exempler på den her omhandlede art af forvanskning. Da der just nu falder mig et nyt exempel ind, skal jeg ikke forbigå det. I en visa' af Sturla Þórðarson ser den femte linie således ud Sturl. III 297 og 312:

«Skaut sá er skrökmál flytr».

Men side 297 har efter fem håndskrifter varianten «flytir», *d. e.* flýtir, *for* «flytr», *og Egilsson optager dette nödvendige* flýtir *Lexicon poëticum 187 b under* flýta, *hvor det*

---

(48) Altså åben plads for det sidste ord.

hedder: «sá er skrökmál flýtir *qui vanos sermones jactat,* «*Sturl. 10, 10, 1 (nam leet.* flytr *metro non satisfaeit)*». *Verbet* flýta *er nu almindeligt i Islandsk. Jeg har hört udtryk som:* flýta sín *skynde sig (altså* flýta *med genetiv), uden at jeg kan afgöre, om sligt har været en blot individuel — eller endog kun en momentan feilagtig — måde at udtrykke sig på. Ellers forekommer nu* flýta *kun med dativ (*flýta sjer *skynde sig,* flýta e-u*). I det gamle sprog bruges* flýta *uden casus (se Möbius og Fritzner) eller (hyppigere) med dativ. At* flýta *styrer dativ, er en fölge af dette verbs bemærkelse (*flýta sjer *skynde sig. Se G. F. V. Lund 'oldnordisk ordföjningslære' § 39 [side 87 fgg.]). Men de gamle digtere synes også at have brugt* flýta *i bemærkelsen frembringe*[49]*, avle, udklække. Jeg tror, at* flýta *i sætningen* fárs var hann flýtandi *(ordföiningen er af samme art som t. ex. det latinske* efficiens voluptatis*) Atlamál 4 hörer i bemærkelse herhen. Sætningen (SnE. II 234)* hugsan flýtir lysting ljóta *betyder vel snarest ligefrem: den urene tanke avler den urene lyst. Og* sá er skrökmál flýtir *bliver da egentlig: den, der udklækker usandhed. Som man ser, styrer* flýta *i denne bemærkelse aceusativ. Grunden hertil ligger formodentlig i verbets oprindelige betydning. I fölge* «*Ieelandie-English Dietionary*» *(pg. 163a¹) kommer* fljótr *af* flýta. *Det er, efter min mening, en sproglig umulighed. For mig stiller forholdet sig aldeles omvendt. Af* fljóta *flyde (rod* flut*) afledes ikke alene verbet* fleyta, *men formentlig også verbet* flytja *flytte (trods dets forskjellige anvendelse) og uden tvivl adjectivet* fljótr *(hurtig), der*

(49) *Lex. poët. under* flýta *har også udtrykket:* «flýta rekka (*aee.* «*plur.*) af vígslum», *hvilket der oversættes ved:* «*sacerdotes a* «*muneribus (ab offieio) removere*». *Altså* flýta *i bemærkelsen: bringe (afsætte) fra en stilling. Men udtrykket synes for dristigt i og for sig og passer desuden ikke til sammenhængen. Den rigtige læsemåde er vistnok den i Bisk. II 100*[29-30]*:* flýti ek . . . at vígslum rekka (*gen. plur.*). flýta at e-u *påskynde noget.*

i formel henseende forholder sig til verbet fljóta, *som adjectivet* skjótr *(hurtig) forholder sig til verbet* skjóta *(skyde). Af adjectivet* fljótr *kommer så verbet* flýta, *hvis oprindelige bemærkelse synes at være: göre (en person eller genstand) hurtig, begave med hurtighed — altså en bemærkelse, der fordrer accusativ. Og denne rection har da verbet beholdt for betydningen: bevæge (bringe, före) ind i tilværelsen, lade blive til, frembringe, osv.*

Et andet tilfælde i samme saga vil jeg endnu tilföie. Sturl. III 89^{14} læses:

«ædstr þiódkonúngr nærstr»

som en 'dróttkvæð' verslinie, med varianten «mæztr» *for* «nærstr» *— to læsemåder, der begge ere omtrent lige horrible i formel henseende. Membranen (***122 A***) har derimod det naturlige* »m'æzt'« *=)* mæztri. *Meningen er:* æztr þjóðkonungr jelgrundar! bjarg þú mæztri öndu (brands kolbeinssonar).

Efter Uppsala-Edda har SnE. II 306_{6}:

«hefr milldinga gilld»

som en 'dróttkvæð' verslinie. Men «gilld» *er sandsynligvis blot en skrivfeil.*

I det vers, Jómsvíkingasaga k. 44 tillægger Vagn, lyder linie 4 Fms. XI 141:

«fór heim til Danmarkar»,

men Flat. udg. I 194:

«for heim til Danmerkr» *(!).*

Ól. helg. 1853 side 178^{14} (jf. 287—288) findes:

«vp hvalfra *(!)* svic sialfr»

som 'dróttkvætt visuorð'. Men se: Hkr. Kh. II 294^{10} (jf. VI 99), Hkr. ved Unger 437^{32}; Fms. V 2 (jf. XII 92 samt SHI. V 2), Flat. udg. II 304. I steden for det anförte

«vp hvalfra svic sialfr»

findes her nl. overalt et regelmæssigt 'dróttkvætt visuorð' (der altså, foruden at fyldestgöre rimets fordringer, indeholder over fem stavelser og har den trokhaiske udgang), i det de forskellige læsemåder til denne 'visuhelmingr' i

disse værker kun have indflydelse på indholdet. Den rigtigste læsning synes at være den, der foreligger i Heimskringlas text. Og med hensyn til den rette forståelse deraf henviser jeg (ikke til Hkr. Kh., men) til Egilssons tolkning af en lignende text SHI. V 2 (jf. Ól. helg. 1853 side 287—288). Sætningen hverr skal þegn . . . sjalfan sik lengst hafa miklu *er vistnok en variation af ordsproget* «verðr hverr með sjálfum sèr leingst at fara» *(Gísl. 25 ₁₀). Det er imidlertid et spörgsmål, om ikke Óh. 1853 her har den bedste text, når man retter* «sialfr» *til* «sialfra» *(— det monströse* «hvalfra» *er formodentlig fremkaldt ved det fölgende* «sialfr» *[!] eller* «sialfra» *—).* «þengils vina «. . . upp hvalfa svik sjalfra» *giver en kraftig, plausibel mening: når* SELV *kongens venner göre sig skyldige i åbenbart forræderi —. Man får da for ordsproget fölgende form:* hverr skal þegn . . . sik lengst hafa miklu *(jf. Gísl. 109[17]:* verðr . . . hverr með sik sem lengst at fara*).*

Óláfs drápa Tryggvasonar[50] *findes i den stokholmske skindbog nr. 1 folio, bekendt under det besynderlige navn: «Konungabók af Bergi ábóta» (!)*[51]*. Denne 'drápa' (eller rettere: det brudstykke, der endnu haves af denne 'drápa') er udgivet to gange. Förste gang af S. Egilsson i et skoleprogram, Videy 1832. Anden gang, som akademisk afhandling, af Hjalmar Gullberg, Lund 1875. Man må være dr. Gullberg meget taknemmelig for, at han i sin udgave har meddelt en tro gengivelse af drapaen i den form, hvori skindbogen giver den. — Også dette digt frembyder tilsyneladende exempler på verslinier, der blive femstavelsede, med mindre man læser* r *som* ur.

(50) *Skindbogen har fölgende overskrift:* Óláfs drápa tryggvasonar, er hallfreðr orti vandræðaskáld.

(51) *I steden for «Konungabók Bergs ábóta». Men denne benævnelse er noget for lang til stadig at bruges. Det nemmeste er at kalde bogen ligefrem 'Bergsbók', ligesom Gullberg kalder den 'Bergsboken'.*

Vers 20[1-4] *fremstilles på tre måder, nemlig —*

1) i skindbogen, efter dr. Gullbergs nys omtalte meddelelse, bygget på docent dr. Gustaf Cedersehiölds afskrift, således:

Hrafn*n* gr*e*dder | ſtod hoddo*m*
hattr ſtod ja*m*nt ſem atti
lin*n*ꝫ j ly | ptíng ſínní
latr kęn*n* fıoꝫ þꝫen*n*í

2) i Egilssons udgave således:

Hrafngreddir stód, hoddum[4)]
hættr[5)], jafnt sem ætti[6)],
linns í lyptíng sinni
latrkœnn, fjör þrennin[7)]

4) *hoddan, afskr.* 5) *hattr stód, afskr.* 6) *atti, afskr* 7) *þrenni, afskr.*

3) i Gullbergs udgave, efter hans egen redaction, således:

Hrafngreddir stóð hoddum
hættastr jafnt sem ætti
linns í lypting sínni
látrkennir fjör þrenni

(hvortil föies de herfra afvigende læsemåder i Egilssons udgave).

Som det ses, har hver af de to förste linier sex stavelser i selve skindbogen. Dog, stóð *kan ikke stå to gange i samme sætning. Man har fjernet det fra den anden linie. Men i al den tid, jeg har kendt dette digt, har jeg været overbevist om, at* stóð *netop hörer til den anden linie og kun ved en feiltagelse er indkommet i den förste, hvor det har fortrængt en partikel — formodentlig* auk *— i begyndelsen af verset.*

auk hrafngreddir hoddum
hættr stóð jafnt sem ætti

er desuden (bortset fra normaliseringen) den lempeligste ændring, man kan foretage. Ordet látrkœnn, *i fjerde linie, lader sig ikke forsvare. Blandt andet forstyrrer det ikke alene det metriske forhold, men også rimet, og er formodentlig fremkommet ved urigtig læsning af* látr-

kenn̈ *(hvis ' måske har været afbleget). Kendingen* linns ⌒látrkennir *er af samme art som* auðar⌒kennir *og* gullkennir.

Langt vanskeligere er fölgende sted.

Vers 26[5-8] *fremstilles ligeledes på tre måder, nemlig —*

1) i skindbogen, efter Gullbergs meddelelse, således:

adȝ mun oſſ enn gloda
ellriſ þreck at uerkum
greppr megi ollum ýppa
oȝn ſliotȝ at bȝag þriota

2) i Egilssons udgave således:

Adr mun, óss en glóda
elris[6)] þreyk[7)], at veikum[8)]
greppr, megi öllum yppa,
örnfljótr[9)] brag þrjóta

6) *ellris, afskr.* 7) *þrekk eda þreik, afskr.* 8) *verkum, afskr.* 9) *ornfljótr at, afskr.*

3) i Gullbergs redaction således:

áðr mun óss enn glóða
elris merkligum verkum
greppr megi öllum yppa
örnfljótr at brag þrjóta

Skindbogen har det rette stavelseantal i alle fire verslinier; ligeledes Gullberg; men ikke Egilsson. Hvad er nu det rigtige? Jeg er bange for, at dette tillægsord ikke passer på nogen af de tre recensioner. Men alt hvad jeg kan göre, er at fremsætte et par bemærkninger, der mulig ved et eller andet vink kunde lede til opdagelse af det rette.

Skindbogens ordfölge vilde blive: örnfljótr[(52)] greppr mun þrjóta at brag áðr enn *[*hann*]* megi yppa öllum *(*þrekk, *med uregelmæssig medlydsfordobling, altså =)* þrek óss⌒glóða⌒elris at verkum. *Meningen — för vil*

(52) örnfljótr *brugt om en skjald vilde betyde: hvis ånd bevæger sig i örneflugt (ustandselig frembringer en fylde af billeder og udtryk).*

åndens örneflugt ophöre end hans hele dådskraft kan fremstilles — er upåklagelig og fjerner sig neppe meget fra den oprindelige. Men der er andre ting i veien. Stavelserne þrek *og* verk *danne intet rim med hinanden.* «þrekr «at verkum» *er et mistænkeligt udtryk. Og* «örnfljótr «greppr mun þrjóta» *er en påfaldende ordföining i steden for* «örnfljótan grepp mun þrjóta».

Gullberg undgår de to förste skær, men ikke det sidste, der forener sig — imod hans redaction — med et andet oprörsk element: det selvgjorte merkligr. *Ved förste öiekast gör dette ord endog indtryk af monstrositet ved at se ud som det var synkoperet af* merkiligr. *Men udgiveren har naturligvis dannet det af adjectivet* merkr, *i lighed med* sterkligr *af* sterkr *osv. Hvorfor har han ikke i steden for verslinien*

«elris merkligum verkum»

foreslået

«elris merkiligum verkum»

eller

«elris merkum verkum»?

Den ærede udgiver har uden tvivl haft ret i begge dele.

«elris merkiligum verkum»

er ikke heldigt i metrisk henseende, medens

«elris merkum verkum»

er 'ofhent' og monotont og ikke vellydende. Men sproget synes aldrig at have haft nogen brug for *merkligr, *som nærmest måtte betyde: havende udseende af at være* merkr *(i almindelighed med biforstillingen: uden at være det). Og i den her omhandlede forbindelse (Óldr. 26[6]) vilde ikke alene* *merkligr, *men også* merkiligr *være for mat.*[53] *Rigtig nok hedder det i Jómsvíkingadrápa (5):*

---

[53] *Skulde* enn merke *være den oprindelige læsemåde Leidarvísan 41[3] (se her oven for side 31[2-3] og 34[21] fg.), bruges udtrykket* enn merke *der med emphase, i det meningen er, at frelseren er: den, mennesket kan forlade sig på fremfor alt andet — eller (som ét med Gud) den eneste, mennesket kan forlade sig på, — den eneste, hvis ord er sandhed.*

þar er um málmþings meiða
merkiliga at yrkja.

Men der er forskel på de to digte. I Jómsvíkingadrápa er tonen let og flot, i vor Óláfsdrápa kraftig og inderlig. Man sammenligne blot

Jvdr. $1^{1\text{-}2}$ Öngan kveð ek at óði
órum málma rýri . . . *med*
Óldr. $1^{1\text{-}2}$ Yfirhilding bið ek aldar
einn hróðtölu beina . . .

Og udtrykket i Óldr. synes især at hæve sig hvor skjalden (vers 26) omtaler det, han ikke kan overkomme.

Egilssons opfatning lider af flere svagheder. 1) Han danner et nyt ord þreykr. *Skulde han imidlertid her have truffet det rette, vilde* þreykr, *skönt (i alt fald væsentlig) betegnende det samme som* þrekr, *neppe kunne være en anden form af dette ord.* þreykr *vilde uden tvivl stå i nöie etymologisk forbindelse med verbet* þrauka, *subst.* þrauk, *og oprindelig betyde* *l a b o r u m p e r p e s s i o*, *hvoraf den mere omfattende bemærkelse* *f o r t i t u d o* *let kunde udvikle sig. 2) Han lader stavelser som* þreyk *og* veik *danne helrim. Men et af et foregående* v *og et fölgende* k *indsluttet* ei *forandres ofte til* ey *(jf. 'Aarbøger for nord. 'Oldkyndighed' for 1869 side 71-72), især i de ældste membraner. Således endog i perfect af verbet* víkja. »Ꝺorþ ſolar uæyk male« **673 B** *6^{3} til Plac. 29^{1}.* «konvngr «væýc aftr» *et pergamentsbrudstykke i Ól. saga hins helga, Christiania 1849 side $94_{11\text{-}10}$. SnE. I 398 var.^{9} anförer* «veyk» *af codex regius. (Dog, som bekendt, også* veik, *t. ex. Fms. X 381^{14} 395_{13} 404^{5}, hvor membranen* **325 (2)** *henholdsvis [10^{10} 41_{2} 59_{1}] har* »ueíc« »ueıc« »uęıc«*). Med hensyn til adjectivet* veykr *skal jeg, foruden til ordbögerne, henvise til SnE. II 464_{8} 547^{14} 610^{15} (samt Flateyjarbók i udgaven II 486^{22} = Orkn. 1780 side 310^{5}). Uden tvivl grunder skrivemåden* ey *for* ei *sig på en art omlyd, altså på en udtale, der mulig har vundet en sådan anerkendelse, at den har fået indpas i skjaldskab. Man kunde således tænke sig, at Óldr. 26^{6} burde skrives:*

elris þreyk at veykum.

3) Han opstiller — ligesom skindbogen og Gullberg — den usikre ordföining örnfljótr greppr mun þrjóta *i steden for den sikre* örnfljótan grepp mun þrjóta. *4) Han udelader en stavelse, der ikke synes at kunne undværes. 5) Sammenstillingen* örnfljótr greppr *og* veykr bragr *synes at lide af en indre modsigelse, da skjaldens stærke örneflugt ikke frembringer et svagt*[54] *digt, en modsigelse, der neppe lader sig hæve, uden ved en sögt forklaring. 6) Endelig må jeg bemærke fölgende med hensyn til Egilssons og skindbogens redaction. Forfatteren af Óldr. omtaler sig selv på andre steder med stor beskedenhed. Strax i næst fölgende vers (27) ytrer han (dette synes tydeligt nok), at* fríðri skáld *have besunget kongen. Og hermed stemmer vers 2* [1-4] *overens:*

mætr hefir minna látit
mik stólkonungr sólar
snjallr enn sómði þolli
sverðels bragar verða.

Skulde måske örnfljótum *være det rigtige, i steden for* örnfljótr at? *Kunde vor 'vísuhelmingr' hedde:*

áðr mun óss enn glóða
elris þreyk at veykum
greppr megi öllum yppa
örnfljótum brag þrjóta?

---

(54) *Derimod ser jeg intet til hinder for, at et adjectiv af en så omfattende betydning som* veykr *også kan bruges om et digt.*

Jeg kan ikke med dr. Gullberg antage, at »örnfljótr at »brag« *er et sammenhængende udtryk; endnu mindre, at det skulde betyde* örnsnabb i (uppläsandet af) sång. bragr *betyder ikke* oplæsning (af et digt), *men* digtning. *Desuden vilde en* »örnfljót« *oplæsning hverken være hensigtsmæssig eller passende. Og endelig kunde hovedsagen og hovedvanskeligheden ikke ligge i at foredrage det færdige digt, men i at forfatte det. Slige kunstige æredigte have i regelen kostet skjaldene ikke lidt hovedbrud, til sine tider endog vågne nætter. Skjalden sad undertiden oppe og arbeidede på sit digt 'meðan 'aðrir örvdfaðar sváfu'.*

D. e.: áðr enn greppr megi yppa öllum örnfljótum þreyk óss∧glóða∧elris, mun *[hann d. e.* grepp*]* þrjóta at veykum brag. örnfljótr þreykr *vilde betyde «ånds- og «legemsstyrke forenet med den höieste grad af «snarrådighed» og vilde danne en passende modsætning til* veykr bragr. *Dog, denne ordföining er ikke fri for hårdhed og* þreykr *meget tvivlsomt. Jeg anbefaler ikke mit forslag — men bemærker kun, för jeg forlader dette punkt, at Óldr. 26* [8] *i alt fald ikke kan påberåbes til forsvar for verslinier på fem stavelser.*

Geisli 17 [4] *skrives i den store udgave af Heimskringla m. m. (Havniæ 1777—1826) tom. III pag. 466*

«álm-reyr-lundr dreyra»,

i Fms. V 354

«álmreyr-lundr dreyra»;

men i Cederschiölds udgave (Lund 1874)

álmreyrs lituðr dreyra.

Af den måde, hvorpå lituðr *her optræder, ser man, at det står i Bergsbók. Og i Flateyjarbók skrives verslinien*

»alm reẏr lıtuðꝛ ðꝛeẏra«

(udg.: «almreyr litudr dreyra»*).*

*Altså en i hver henseende normal verslinie. — Med Cederschiöld foretrækker jeg her i övrigt Bergsbók (*álmreyrs (55) *for* álmreyr*), af grunde, jeg ikke kan udvikle på dette sted.*

Den förste linie af det vers, der i Flateyjarbók er det 55de, i Bergsbók det 58de, skrives på fölgende måder:

Heimskr. «Ángurs fylldr vard alldar».
Fms. V. «Ángrs fyldr varð aldar».
Flat. mbr. »a ngrſ ꝼẏllð̊ v̊ð allð̊«.
,, *udg.* «Angrs fylldr vard alldar».
Cedersch. «Angrfyldrar varð aldar» *uden bemærkning (altså læsemåden i Bergsbók).*

---

(55) *Bergsbók har i fölge Cederschiöld* «almreyſ» *(ved en let skrivfeil).*

Hvad er nu det rigtige (bortset fra det metriske forhold)? angrs fylldr *kan kun henföres enten til* þjónn *eller til* hugr. *Man henförer det til* þjónn *og får sætningen* angrs fylldr mildings þjónn varð fyrir kaldri öfund manna. *Men* angrs fylldr *er da hysterologisk og for så vidt ikke ganske nöiagtigt. Hvis her nemlig er tale om præsten Rikarðr, indses ikke, hvorfor han skulde siges at være* angrs fylldr *i det öieblik, han* varð fyrir öfund. *Formelt kunde (som sagt)* angrs fylldr *også forbindes med* hugr *og vilde som prædicatsord give en ret god mening. Men* margfaldr hugr aldar görisk illr angrs fylldr af villu *går ikke vel an uden* ok *imellem* illr *og* angrs fylldr. *Man pröve nu forbindelsen* margfaldr angrs fylldr hugr aldar görisk illr af villu. *Men dette kan ikke være digterens mening. Han kan ikke bruge* angrs fylldr *som stående tillægsord til* hugr manna. *Og han kan heller ikke ville udsige, at sjælen må være sorgfuld for at kunne feile. Verslinien*

«Angrfyldrar varð aldar»

i Bergsbók er særdeles god i metrisk henseende og i det hele upåklagelig hvad formen angår (ti dette lille birim ar : ar *virker ikke forstyrrende). Indholdet derimod forekommer mig at have et svagt punkt i ordet* «Angrfyldrar». *Enten må man samte ordene således:* «margfaldr hugr «angrfyldrar aldar görisk illr af villu» — *og derom gelder i alt væsentligt det nylig (linie 13-18) bemærkede. Eller man må slutte sig til Cederschiölds opfatning:* «þjónn «mildings varð fyrir kaldri öfund angrfyldrar aldar». *Denne læsemåde og opfatning er nu vel den antageligste. Dog synes* «angrfyld» *ikke ret at passe på* öld, *selv når dette ord indskrænkes til brödrene Einarr og Andreas, der vare fulde af vrede og had, men neppe sorgfulde, sorgbetyngede. Den slags mænd overlod sig ikke gerne til sorg i slige tilfælde, men handlede. Læsemåden i selve Flateyjarbók er, som anfört, hverken* «fyldr» *eller* «fyldrar», *men* »ꝼýllð̕«. *I almindelighed (det er neppe for dristigt at sige: 99 gange af 100) må tegnet* ̕ *læses* er *eller*

ir [56]. *Men i den foreliggende ʻvisuhelmingrʼ findes intet, hvortil* «fylldir» *kunde henföres. Skulde* »ꝼẏllꝺ̓« *være trådt i stedet for et ældre* ꝼẏ̇llꝺ[1] *(d. e.* fyldri*)?* angrs fyld villa aldar = *menneskets (syndige) forvildelse, der er svanger med sorg (sörgelige fölger). Hvis læsemåden* angrs fyldri *fandtes i noget håndskrift, om end i et nok så ungt, vilde jeg ubetinget foretrække den. Som sagerne nu stå, må man vel acqvieseere ved* «angrfyldrar», *da* «fyldrar» *på dette sted ikke alene i form, men også i indhold, hæver sig over* «fyldr», *skönt efter min mening ikke tilstrækkelig. Imidlertid jevnföre man: Fms. V 150 fg.; Ól. saga hins helga, Christiania 1849, side 79 fg.; Saga Ól. kon. ens helga, Christiania 1853, side 249 fg.; Flateyjarbók udg. II 386 fg.; Gammel norsk Homiliebog udgivet af Unger, side 154 fg.; Heimskringla ved Unger, side 746 fg. Men i alt fald afgiver Geisli 58[1] intet udgangspunkt for antagelse af ʻdróttkvæð visuorðʼ på fem stavelser.*

Krákumál 15[6] (Fornaldar-sögur I 305)
«Rögnvaldr fyrr hníga»
har kun fem stavelser, med mindre man f. ex. enten læser rögnvaldur, *hvilket sikkert vilde være urigtigt, eller forandrer* fyrr *til* fyrri *— uagtet dette biord skrives* ꝼyʀ *i membranen* **1824 B** *(ny kgl. samling).*

Bergbúaþáttr vers 11[3] er i NO. XXVII 127 udgivet således:
«springr *jörð* en þangat».
Hertil må nu fölgende bemærkes. Kun de to sidste af disse fire ord ere graphisk sikre. Den arnamagn. qvart-

---

(56) *Flat. mbr. 1 nederst (Geisli 30[7.8]) står* «æſk̓ olaꝼ̓». *Men det sidste* ̓ *synes at være en graphisk gentagelse af det förste (altså en skrivfeil).*

membran **564 A** *slutter nemlig denne verslinie med* »en »þgat«, *der er tydeligt. Derimod beror* «jörð» *væsentlig paa gisning. Og* «springr» *findes her ikke i membranen; men kun* »ngr«, *foran hvilket man ser en lille skriftlevning, der ikke med fuldkommen vished kan siges at have tilhört et* »p̍« *(*p *med* ˡ *over). Men selv om her stod et aldeles klart og fuldstændigt*

ſp̍ngr ıorð. en þgat,

vilde det intet bevise for femstavelsede verslinier i sædvanligt '*dróttkvætt*', *eftersom*

«springr jörð en þangat»

röber sig som uægte ved at mangle den ene af bistavene (et þ*).*

Bjarnar saga hitdælakappa blev 1847 udgivet (som NO. IV) af nuværende overlærer ved den lærde skole i Reykjavik H. Friðriksson. Men da han var nödt til at bygge den störste del af sin udgave på mindre gode håndskrifter, måtte versene i denne del på mange steder fremtræde i en usikker form; ti at udfinde det rette under slige omstændigheder, er i regelen ikke et öiebliks sag. Man må derfor ikke lægge megen vægt på de 4 femstavelsede '*dróttkvæð visuorð*', *der findes i Bjarnarsaga.*

Med hensyn til ét af disse

«mjúk verðr för sjúkrar»

Bjarn. 69^2, *der uden tvivl er indkommet i steden for*

mjúk verðra för sjúkrar,

kan jeg henvise til nogle bemærkninger om navnet ýmir *(i videnskabernes selskabs skrifter 5*^te^ *række, historisk og philosophisk afdeling 4*^de^ *bind) side 445-446. — I forbigående tilföies, at også den anden halvdel af samme vers*

«því at borgar hvergi
«hlökk undi sèr dökkva
«(mikit stríð var þat móða
«merkiskins) fyrir verkjum»

öiensynlig (uden dog at blive for kort i metrisk henseende) har tabt en stavelse og dermed en '*hljóðfyllandi*'. *Udgiveren*

bemærker til borgar: «*Her mangler enten et Ord eller* «borgar *er forskrevet*». *Formodentlig begge dele! Det förste 'visuorð' må vistnok have hedt*

því at heggsorgar hvergi.

dökkva *er gen. plur. af femininet* dökk *vandsamling, sö.* heggsorg *eller* hlynsorg *(— f. ex.* hríssorg *eller* haslsorg *vilde ikke lyde fuldt så godt —) = ild (jf. t. ex.* limsorg*).* «*Vandets ild*» *= guldet. Guldets* hlökk *= (den guldprydede) kvinde.* —

De övrige 3 femstavelsede verslinier i Bjarn. ere

«sviptr auð ok giptu» *udg. side* 26^{10}.
«rindr vekr mik mundar» ,, ,, 26^{23}.
«fœrir lokkr leyru» ,, ,, 31^{22}.

På det förste af disse tre steder ligger det meget nær at læse (med håndskriftet Rask. 28 og måske flere)

«sviptr auði ok giptu»,

hvilket 'visuorð' i metrisk henseende (— — ∪ ∪ — ∪) vilde være aldeles ligt f. ex. med

hnetr sendi mer handan

i det vers af Óttarr svarti, der anföres: Fms. V 176, Ól. saga hins helga 1849 side 48, Flat. udg. III 243. Men alle de tre af Bjarn. anförte steder foreligge vistnok i en corrumperet form, som der for öieblikket des værre ikke er tid til at undersöge og overveie. Dog kan med hensyn til verset

«Sáttu við, sveinn hinn hvíti!
«sviptr auð ok giptu
«(áðr vark auðs við hríðir)
«öfund í Sólundum,
«þá er raungetinn ræntak,
«rusill kvæðs, af þèr bæði
«(heldr var gráleikr goldinn
«gauri) knörr ok aura» *(udg. side 26)*

fölgende bemærkes. auðs hríðir *synes ikke at give nogen rigtig og naturlig mening. Håndskriftet 488 (AM. qvart) tilföier (formodentlig ved gisning)* beiði *som variant til* hríðir. *Hvis* rusill *er rigtigt, hörer det rimeligvis til samme*

rod som raus. *For det underlige* kvæðs *bör man vistnok foretrække* kvæðis, *uagtet verslinien så får otte stavelser. Skulde måske det hele kunne læses og interpungeres således:*

«sáttú við, sveinn hinn hvíti
«sviptr auði *(aurum?)* ok giptu,
«(áðr var auðs við beiði
«öfund) í sólundum
«þá er raungætinn ræntak,
«rusill kvæðis, af þjer bæði» *osv.?*

Tanken blev da: Du guld og lykke berövede kvindagtige svend! hvor du dog var på din post på hine öer, da jeg, hvem du havde fornærmet, ikke mindre påpasselig, fratog dig, versemager, både skib og gods osv. Man kunde således beholde håndskrifternes var *i tredje linie (*vark *er udgiverens gisning);* *og* auðs ^ beiði *(i steden for* mik*) var en kending, der passede særlig på Björn formedelst hans i verset omhandlede forhold til Tord. Men sagen har sine store betænkeligheder. Den dobbelte forekomst af en stamme som* auða- *i ét halvvers er påfaldende.* sólundum *kunde sikkert ikke på dette sted stå som appellativ, men måtte opfattes enten som et andet navn på* brenneyjar *eller som beroende på en forskel imellem den i prosaen og den i verset opbevarede tradition. (I övrigt have nogle håndskrifter her ikke* «í sólundum» *men* «i Iflunþum» *[som kallske samling nr. 241],* «iflunðum» *[som add. 3 A i folio], eller lignende, hvori der mulig skjuler sig en anden læsemåde). Endelig synes ordföiningen* ræna eht af ehm *ellers ikke at bruges.*

(Snorra-) Eddas håndskrifter — blandt membranerne i særdeleshed den upsalske (Uppsala-Edda) — og udgaver indeholde i regelmæssigt 'dróttkvætt' ikke få exempler på 'visuorð', der kun bestå af 5 stavelser, når man ikke læser et r *som* ur. *Men alle disse exempler ere vistnok for-*

vanskede. Uppsala-Edda, aftrykt SnE. II 250-396 (hvilket aftryk her benyttes), forblander i det hele r *og* ur *i en meget höi grad. Der er således intet påfaldende i, at dens skriver ikke har mærket andet, end at de korte verslinier, der nu skulle anföres, vare aldeles normale i metrisk henseende*[57].

SnE. II 302^{12}

«siþlætr mer striþvm»,

i steden for hvilken verslinie SnE. I 232^{2} *har det naturlige og uden tvivl rigtige*

«síð lèttir mèr stríða».

SnE. II 311^{15}

«bavþfroþr sonr oþins».

Men i steden for «sonr» *fordrer sammenhængen* sonar, *hvilket også er optaget SnE. I* 264^{9}.

SnE. II 315^{15}

«anas viðr græna».

Men se SnE. I 320_{9}.

SnE. II $315^{24\text{-}25}$

«dolgs hvs hevir daþar siþar
«latr staþit flarri».

«daþar siþar» — *hvilken læsemåde! Den fölgende linie består kun af 5 stavelser og mangler oven i köbet hovedstaven! Men jf. SnE. I* $322^{19\text{-}20}$.

SnE. II 318^{16}

«Sigbioþr var siþan».

»Sigbioþr» *kunde være en kending af samme art som* hrotta ⁀ elbjóðr *(Íslendingadrápa 22),* geira ⁀ gnýbjóðr *(Rekstefja 24),* randa ⁀ hreggbjóðr *(Ól. drápa Tryggv. [i Bergsbók] 8), med flere lignende, og give en god mening. Men i fölge SnE. I 332 overstemmes Uppsala-Edda her af*

---

(57) I övrigt viser Uppsala-Edda sin metriske upålidelighed bl. a. derved, at den (Háttatal 7 — SnE. I 608^{11}*) i fölge SnE. II* 376^{4} *(og variant* $_{5}$ *til SnE. I 608) i en verslinie, der absolut skal have kun fem stavelser, indskyder en sjette, og det uagtet regelen for versets bygning står umiddelbart foran dette.*

4 membraner (Reg., Worm., **756, 757***), der alle have* sigrgœðir.

SnE. II 320^{2}

«Margr hlavt vm morgin»

i steden for de andre membraners

margr of hlaut *osv.*

(se SnE. I 346). Det er ikke den eneste gang, at det expletive of *udstödes som overflödigt; jf. her neden for side* 81_{4} — 82^{20}.

SnE. II 329^{27}

«giolld bavgnaþrs villdi».

Men «bavgnaþrs» *giver her ingen passende mening, og* baugnafaðs *er öiensynlig den rette læsemåde. Se «Nogle «Bemærkninger om Skjaldedigtenes Beskaffenhed i formel «Henseende» (videnskabernes selsk. skrifter* 5te *række, hist. og philos. afd.* 4de *bind) side 298.*

SnE. II 331^{20}

«harþr skipa bavrþvm».

Men alle de andre skindböger (Reg., Worm., **748, 756***) have (ikke* «harþr», *men)* harðráðr, *i fölge SnE. I 440. Og hvis Uppsala-Eddas* «harþr» *ikke er ligefrem en skrivfeil, har det måske sin grund i, at skriveren har troet at föle en dadel i* harðráðr.

SnE. II 331^{32}

«glavmi svþr ravmi»

synes meningslöst. Se derimod SnE. I 442 og artiklen aumar *i Lex. poët.*

SnE. II 332^{26}

«en hoddvargr hlyddi».

Men «hoddvargr» *vilde være en smaglös og urimelig kending. Og de övrige membraner frembyde det naturlige* hoddvönuðr *(kun at* **756** *synes, i fölge SnE. I 444 note* ^{10}, *at have skrivfeilen* «holld» *for* hodd-*).*

SnE. II 339^{28}

«meirr sigvrþr fleira».

Men sammenhængen synes med nödvendighed at fordre en genetiv i steden for nominativen «sigvrþr». *Se SnE. I 466.*

Også SnE. II 349 ₁₀ står «Sigvrþr» *åbenbar i steden for en genetiv. Den hele 'visuhelmingr' ser således ud SnE. II 349₁₃₋₁₆:*

«Gęra var gisting byrivþ.
«gnogr en vlfr or skogi
«sannr freki skal vekia.
«Sigvrþr kom norþan».

Det tredje 'visuorð' synes aldeles forvansket. Fremdeles er «gnogr» *for de andre membraners* gnóg *uden tvivl urigtigt (det omtales ikke engang SnE. I 476). Og det samme er vistnok tilfældet med* «vlfr», *uagtet også de andre membraner her have nominativ. Den hele 'visuhelmingr' opfattes således af Egilsson:* «Gnóg Gera gistíng var byrjuð, en «úlfr kom norðan or skógi. Sonr Sigurðar á at spenja «sár», *dog med bemærkningen:* «haud satis scio, an recte «verterim phrasin, *at spenja sár,* cui parallelam nondum «reperi». *Den oversættelse, her hentydes til, er:* «Filius «Sigurdi vulnera habet inferenda» *SnE. I 477. — Eddas fortjente oversætter og fortolker havde sikkert ret i at tvivle om udtrykket* «spenja sár». *Jeg antager fölgende sammenhæng:* gnóg gisting var byrjuð gera *(dativ. Således også Egilsson Lex. poët. 90 b under* byrja*),* en *(d. e.* er*)* sonr sigorðar *(*sonr sigorðar *formodentlig Harald Hårdråde)* kom norðan at spenja úlf ór skógi á sár.

SnE. II 354 ²⁹⁻³⁰

«Reykr stoþ en steyptiz
«steinoþr logi innan».

At den förste af disse to linier nöies med fem stavelser, har kun lidet at sige, da det hele åbenbar er forvansket (og da begge linier som fölge deraf savne 'hendingar'). Jf. SnE. I 506.

Uppsala-Eddas sidste i 'dróttkvætt' versemål af det sædvanlige slags forekommende linie, der ikke har mere end fem stavelser, med mindre man læser et r *som* ur, *findes SnE. II 363 i verset*

«Stendr þat er storvm grandar
«sterkviþri mer herkiv.

«i hnegg verolld hyggio.
«hefi ek strið borit viða.
«þar kemr enn ef vna
«itr villdi bil skalldi
«at bliþr grær griþar
«glavm vindr i sal þindar».

— *Med hensyn til den förste* 'visuhelmingr' *bemærkes i forbigående. 1) Denne forekomst af* hnegg *er vigtig, da den viser ordets rette forlyd, og at* negg *SnE. I* 540^{10} *står i steden for* hnegg *(ikke, som man har antaget, omvendt). 2)* hyggju *bör sikkert ikke sættes i forbindelse med* hneggveröld, *der i og for sig er en fuldstændig kending for* *p e e t u s, så at* «hyggju ∧ hneggveröld» *vilde blive en art* '*ofkenning*'. *Egilsson (Lex. poët. 429 a* $^{55\text{-}56}$ *artiklen* hyggja, *f., α; jf. artiklen* hneggveröld *364 b) henförer med rette* hyggju *til* stríð. *Udtrykket* hyggju stríð *kan sammenlignes med* snertumk harmr í hjarta hrót *(Landnáma II 30), for så vidt begge indeholde en art pleonasmus. Jf. end videre t. ex. det danske ord* hjertesorg. — *I den syvende linie har en skriver formodentlig overset* of *foran verbet (altså*

at blíðr of grœr gríðar*);*

jf. her oven for side $74^{3\text{-}9}$*, samt her neden for side* 81^{4} — 82^{20}. *Denne gisning turde så meget mindre være for dristig, som nabolinien (den sjette) er af en temmelig mistænkelig beskaffenhed, for det förste ved at bruge en* '*hálfkenning*', bil [58], *og for det andet ved halvrimet* ild : ald, *hvor der skulde være et helrim. Jeg formoder, at femte og sjette linie oprindelig har lydt:*

þar kemr enn, ef ynni
ítr falda bil skaldi.

Forvanskningen er sandsynligvis gået for sig på den måde, at

ítr falda bil skaldi

ved en meget almindelig art af skrivfeil er bleven til

ítr faldi bil skaldi*;*

---

(58) *Samme brug af det samme ord Harmsól* 52^{8} *er ligeledes påfaldende på grund af digtets alder og stemmer ikke med dets udtryksmåde i det hele.*

men da faldi *på dette sted ikke gav nogen mening, har en senere afskriver forandret det til* vildi *og fölgelig* ynni *til* unna.

Det forstår sig, at (ikke blot Uppsala-Edda, men) også de andre membraner undertiden frembyde verslinier på fem stavelser i regelmæssig 'dróttkvæðr háttr'. Således har Reg. til SnE. I 422^{8-9}

»ħıalm bꝺð ħılðı
»ħıalðꝛ aʀ ſıgvalðı«.

Som man ser, består den anden linie af fem og den förste kun af fire stavelser! Men det hele er også uden mening. De övrige membraner stemme alle indbyrdes overens deri, at de fyldestgöre versemålets fordringer, ikke blot i den förste linie, men også i den anden, hvor de i steden for ſıgvalðı *have dels* «ok sigvalldi» *(***748** *i fölge SnE. II 439); dels* »z ſıgvalløa *(g forskrevet, men alt ellers tydeligt)« Worm. — med hvilken* **756***, i fölge SnE. I 422 note* $^{6-7}$*, stemmer overens; dels* «med siguallda» *(***leß** *i fölge SnE. II* 588^{9}*). Foretrækker man læsemåden* «ok sigvalldi», *antages meningen at blive:* «Hjálmfaldinn gunndjarfr Búi, «hinn er fór sunnan í gný Gunnar, ok hjaldr-örr Sigvaldi «bauð hildi». *Men hvorfor fremhæve, at* *B ú i* kom sunnan, *som om det samme ikke var tilfældet med S i g v a l d i? Desuden ser det underlig ud, at Sigvaldi, med hensyn til tapperhed, stilles ved siden af Búi. Det stemmer i det mindste ikke med Jómsvíkingasagas beretning, der dog vistnok stammer fra mænd, der selv vare med i slaget ved Hjörungavágr. Læsemåden* «ok sigvalldi» *er derfor neppe rigtig. Den anden læsemåde* «ok sigvalda» *synes ikke at give nogen antagelig mening. Men den tjener til at understötte den tredje,* með sigvalda, *der formodentlig er den rigtige. Sammenhængen bliver da:* hjálmfaldinn hjaldrörr gunndjarfr búi, hinn er fór sunnan með sigvalda í gný gunnar, bauð hildi. *Udtrykket* með sigvalda *passer fortrinlig, da* sigvaldi *var anföreren. Måske vil man indvende, at tre epitheta er lovlig meget. Men sligt forekommer også ellers. Det hedder f. ex. hos Hallfreðr*

(SnE. I 460[1-4]): gunnríkr ... hinn er hvöt líkar ... heiptbráðr grams rúni, *hvor det ene af attributerne endogså er udvidet til en sætning. I brugen af så mange tillæg have skjaldene fölt en potentieret forherligelse af den besungne.* *Fremdeles vil måske nogen sige, at* hjaldrörr ... gunndjarfr *brugt om én person indeholder en tautologie. Ja, man sammenstillede undertiden enstydige ord for at forstærke udtrykket. Men ikke engang det turde være tilfældet her. Som det synes betyder* hjaldrörr *rede* til *kamp og* gunndjarfr *modig* i *kampen. For resten kan man ordne vor 'visuhelmingr' således:* gunndjarfr búi, hinn er fór hjaldrörr sunnan með sigvalda í gný gunnar, bauð hjálmfaldinn hildi. *Endelig bemærkes, at der i læsemåden* «Hialmelldum», *som læß i fölge SnE. II 588[8] har i steden for* hjálmfaldinn, *mulig kunde skjule sig et* hjálmföldnum *(altså* hjálmföldnum sigvalda*)* — *hvilken anvendelse af stammen* hjálmfaldina- *efter min mening vilde forhöie vor 'visuhelmingr', der da vilde komme til at lyde:*

hjálmföldnum bauð hildi
hjaldrörr með sigvalda
hinn er fór í gný gunnar
gunndjarfr búi sunnan.

748 *har* geira *i steden for* gunnar. *Men en stemning for 'dunhenda' synes at röbe sig i* hild- : hjald-.

Herfra kan man gå over til den i SnE. I foreliggende text.

Her möder man först SnE. I 264[11]

«fyrstr, gulli byrstum».

Men ingen af de tre membraner (ikke engang den upsalske) nöies her med fem stavelser.

Reg. har: »ꝑyrſt z | gvllı byrſtv̄ *(ſt ikke tydel.)*«
Worm. „ : »ꝑẏrſt z gvllı bẏrſtv̄«.
Ups.[(59)] „ : «fyrstr envm gvllı bysta».

Læsemåden i Reg. og Worm. er vel neppe absolut forkastelig. Dog er

---

(59) *D. e. aftrykket SnE. II 311[17].*

fyrstr enum gulli byrsta
formodentlig det rette. Med udtrykket enum gulli byrsta *kan man jevnföre t. ex. Brages* en böls of fylda *SnE. I 436*[8].

SnE. I 294[1-4] *findes fölgende* '*visuhelmingr*':

«Mjök leið or stað stökkvir
«stikleiðar veg breiðan
«urðar-þrjóts, þar er eitri,
«æstr, þjóðár fnæstu».

Den fjerde linie består kun af fem stavelser i overensstemmelse med

Reg.: »æſtr þıoðár ꝼnæſtv«
og Worm.: »æſtr þıoð arꝼnæſtv«.

Her kan man just ikke påstå, at den metriske anomalie er forbundet med meningslöshed. Imidlertid synes det klart, at œstr *ikke passer så godt i sammenhængen som* œstar *(nemlig* þjóðár*). Fremstillingen vinder nemlig på dette sted mindre ved, at Tor skildres som ophidset og anstrengende sig, end ved en ret kraftig fremhævelse af de brede floders rivende ström, til trods for hvilken Tor gör vældige fremskridt. Og at dette er meningen, synes indlysende. Det må nemlig bemærkes med hensyn til udtrykket* mjök leið ór stað, *at Egilsson ikke strax har forstået det rigtig, i det han SnE. I, der udkom 1848, oversætter dette ved «gradu pæne depulsus est» (jf. Lex. poët. 524 b* $_{3.2}$ *i artiklen* líða, *der snarest er ældre end Egilssons latinske oversættelse af Edda, og hvor det hedder:* «líða or stað *loco moveri, gradu depelli, de eo qui amnem «pedibus transit, SE. I 294, 1»). Men 1851, i sin udgave af Haustlöng og þórsdrápa, side 23 b*[8-9], *har han rettet dette således:* «leið mjök or stað, *honum miðaði vel áfram». Dog, selv om den förste opfatning var den rigtige, vilde — forekommer det mig —* œstar *(også med hensyn til meningen) være at foretrække for* œstr. *I övrigt er dette ikke det eneste sted, hvor* -ar *er bleven til* -r. *Man jevnföre t. ex. her oven for side 73*[13] *(*sonr *for* sonar*), 74*$_3$ *75*[7] *(*«sigvrþr», «Sigvrþr» *for* sigurðar*), SnE. II 307*[14]

«heyr mimis vinr minar»

i steden for

heyr míms vinar mína,

Fsk. 22_4 *i fölge note* [11]

«Eyvindr lið skreyju».

SnE. I 652^2 *finder man som en verslinie:*

«Hverr fremr hjaldr barra».

Hvad have nu membranerne? Ups. til dette sted, Worm. til dette sted og til SnE. II 146, 748 til SnE. II 146 (jf. SnE. II 418) have enstemmig hildi *for* hjaldr. *Også i Reg. står aldeles klart og tydelig:*

»ʒ veʀ ꝼremr ħılꝺı baʀa«.

Men ħılꝺı *er med mattere blæk forandret til* »ħıªlꝺr«. *Grunden hertil synes det ikke vanskeligt at udfinde. 1) Stammen* hjaldra- *bruges i svaret, altså skulde den formodentlig også findes i spörgsmålet! Men dette er ingenlunde nödvendigt. I samme vers lyder det andet spörgsmål:*

«hverr er mælíngum ferri»,

men svaret:

«hann er first bliknar manni»;

det fjerde spörgsmål:

«hverr kann auð at þverra»,

men svaret:

«hann velir blik spannar».

Hos Rögnvaldr jarl (se Edda ved Egilsson [Reykjavík 1848] side 243 b) hedder det fjerde spörgsmål:

«Hver siklíngum atti?»,

men svaret:

«saman *Hildr* liði atti»;

det ottende spörgsmål:

«Hverr eggjaði styrjar?»,

men svaret:

«*Hjarrandi* rèð gunni».

2) Skriveren har ment, at barra *måtte være en comparativ — i hvilket tilfælde det substantiv, hvortil* barra *hörer, ikke kunde være et feminin (*hildi*). Og Egilsson, der bedre end nogen anden kendte positivstammen* barra-, *lader*

sig deraf forlede til at foretrække hjaldr *og til at oversætte verslinien ved «Quis animosius pugnam committit» [Lex. poët. side 38a under* barr *adj.: «quis vehementiorem pugnam facit (quis aerius pugnat)?»]. Men hvilken hård comparativform vilde* barra *ikke være! Og heldigvis behöves her ingen comparativ. Allerede det umiddelbar fölgende spörgsmål*

hverr er mælingum ferri?

frembyder en positiv. Ti det er en vildfarelse, når Rask og Egilsson have antaget, at e *i dette* ferri *var et svækket* i, *og* ferri *altså* = firri. *Adverbialpositiven* ferri *forholder sig i formel henseende til* fjarri *ganske som* berg speld fell *forholde sig henholdsvis til* bjarg spjald fjall. *Heller ikke det fjerde spörgsmål*

hverr kann auð at þverra?

indeholder noget comparativt. Og af de otte spörgsmål i Rögnvalds 'greppaminni' (Edda ved Egilsson 243 b) er der ikke i et eneste noget af comparativ art. De lyde nemlig:

hverr rýðr hvassar eggjar?
hverr brytjar mat vargi?

og lignende. Ikke sådanne spörgsmål som: 'Hvo er modigere (nl. end den mand, på hvem jeg tænker)?', men sådanne som: 'Hvo er modig?' synes at höre til grundtonen i 'greppaminni'.

Til en verslinie i Eyrb. kap. 19 have håndskrifter af Landnáma II 9, i fölge Ísl.² I 90, varianten

«ef hjaldr-gnár(60) Hildar».

Men stedet er vistnok fordærvet.

Egilssaga kap. 49 læses i udgaven fra 1809 (side 262):

«Eývindr hlióp fkreýia»,

---

(60) *I steden for* «hjaldr-gnár» *skrives også* «hildrgnár» *og, i den skalholtske udgave af Landnáma (side 41),* hialdur knar.

hvilket den i övrigt omhyggelige udgave fra 1856 gentager således (side 101):

«Eyvindr hljóp skreyja».

Når man ser denne verslinie, får man öieblikkelig det indtryk, at den (imellem eyvindr *og* hljóp*) må have indeholdt* of, *i lighed med linien*

óláfr of kom jöfri

i det næst fölgende vers (kap. 52). Og læser man derpå noten til «hlióp» *side 262 i udgaven fra 1809:* «ita «*[d. e. uden* of*]* Jör. P. ofhlióp Guelf. Hol. M. R. af- «hlióp. Utrumque autem, *of* & *af*, abundat. Neque, «meô fenfu, quicquam facit ad gratiam carminis», *studser man over en sådan bemærkning af den i övrigt indsigtsfulde G. Magnæus. Hvis* of *mangler her i nogle håndskrifter, så er det sikkert blot en forglemmelse. Den arnamagn. foliomembran* **132** *har*

»eẏuınꝺꝛ oꝼ ƀlıop fkreẏıa«.

Dermed stemmer den wolfenbüttelske codex overens. Ligeledes den rigtig nok unge membran **128**. *Selv den ældste udgave (Hrappsey 1782) har* of.

I udgaven af Sturlunga (Kaupmannahöfn 1817-1818) har jeg lagt mærke til fölgende femstavelsede verslinier i 'dróttkvætt' versemål.

Sturl. I 17(61) *variant* [10] *er et vers, der er taget af EV. («en Codex, der har tilhört den lærde Antiqvar «Præsten Eyolf Johnsen på Wöllum»). Den förste halvdel af dette vers er trykt således:*

«Vard Haflida af höndum
«hríngsbaldr tug gialda
«diarfr Odda arfi
«en Haflidi þrenna» —

altså to femstavelsede verslinier af fire! Dette har dog

---

(61) *I henvisninger til dette værk betegner det romerske tal bindet, det arabiske siden.*

neppe stort at betyde. Forudsat nemlig, at verset er ægte, synes denne 'visuhelmingr' at være forstyrret, da den förste linie savner 'hendingar' og da det ordfyldige «hríngsbaldr, «diarfr Odda arfi» *er påfaldende og synes unaturligt. Jeg henstiller ganske löselig fölgende forslag:*

«varð hundraða af höndum
«hrings baldr einn tug gjalda,
«djörfum odda arfa
«enn hafliði þrenna».

Digteren har måske fundet det tilstrækkeligt at nævne hver af de to mænd én gang og derfor ladet sig nöie med hrings‸baldr *i steden for* þórgils *på det ene sted. Med hensyn til* tug *se Sturl. I 17 var.* [1]*. Sammenligner man begge 'visuhelmingar' med hinanden, finder man en forskel, i det den sidste har helrim overalt. Angående dette punkt kan jeg henvise til SnE. I 610:* «Þriðja leyfi er þat, at «hafa aðalhendíngar í fyrsta eða þriðja vísuorði». *Men på dette sted kan jeg ikke gå ind på en undersögelse heraf, og gentager kun, at de nys foreslåede afvigelser fra det givne (*hundraða *for* hafliða *osv.) hidröre fra et flygtigt indfald.*

Verset Sturl. I 17–18 hörer til 'runhenda' for så vidt rimet angår, men er i metrisk henseende regelmæssig 'dróttkvætt'. Og dog har den femte linie (Sturl. I 18[1]*)*

«reyndist seggr svinni»

kun fem stavelser. Men det synes klart, at den i varianten foreliggende læsemåde

«reyndist seggr hinn svinni»

ubetinget bör foretrækkes ikke alene af en metrisk, men også af en syntaktisk grund.

Sturl. I 46 [18] *findes verslinien*

«hugstrídr fá sídan».

*Membranen (***122 A***) har derimod*

»þvg ſtᵘðꝛ ꝼara ſıþ«.

(Sturl. I 151[1]

«Þá er læbrygdr lagdi»

hörer strengt taget ikke hid, da man kan opfatte og læse

«þá er» *som det her skrives, nemlig som to stavelser. I övrigt er* -«brygdr» *åbenbar en urigtig læsemåde. Fire papirshåndskrifter have, i fölge Sturl. I 151 var.* [1], -«brygdir». *Og membranen* [**122 A**] *har* »bᵗðír«, *der må anses for det rette, når man ser bort fra, at* g *er glemt foran* ð.)

Sturl. I 151[4]

«fóthrumr med spióti».

Betragter man den hele ʻ*vísuhelmingr*ʼ *i forbindelse med sammenhængen, vil man finde udtrykket* lagði með spjóti *temmelig svagt. Uden tvivl er* með *indkommet i steden for* á mik, *der ikke alene står i membranen*, **122 A** *(der har* »amíg«*), men også, i fölge Sturl. I 151 var.* [3], *i syv håndskrifter på papir.*

Sturl. I 172[12]

«grænist fridr ræna».

Syv papirshåndskrifter have at *foran* ræna, *i fölge Sturl. I 172 var.* [6]. *Det samme er tilfældet med begge membranerne,* **122 A** *og* **B**; *jf.* ʻ*Aarbb. f. nord. Oldk. og Hist.*ʼ *for 1866 side 385.*

Sturl. II 110[7]

«Siálfr lagdak, sveigdar».

Derimod membranen (**122 A**)

»Sıalþr lagða ek fueıgþar«.

Sturl. III 79[10]

«seims hyr briótr geima».

I steden for «briótr» *anförer Sturl. III 79 var.* [8] *det urigtige* «bríóti» *af syv papirshåndskrifter. Membranen* (**122 A**) *har det rigtige* »bɪotı«. — *Sammenhængen i den hele* ʻ*vísuhelmingr*ʼ *må være:* sá geima⌢hyrbroti unni jafnan lítt sleitum seims. oddrjóðr ljet opt gefna vinum hodda. *Om udtrykket* sleitur seims *se Lex. poët. 746 b* sleita 2. (sleita, *f.*, *forholder sig til roden* slit [*verb.* slíta], *som* beita, *f.*, *forholder sig til roden* bit [*verb.* bíta], *osv.*).

Sturl. III 89[8] *har verslinien*

«úsvífr frá lífi» —

dog med varianterne «firra» *(af fire håndskrifter) og* fíra

(af tre håndskrifter) for «frá». *Membranen* (**122 A**) *har desuden* »ꝼı|ra«. *Sammenhængen i den hele 'visuhelmingr' er åbenbar:* sköp skiptu lífi fíra sem optar. æztr úsvífr skörungr fjell með beztan orðstír í dyn hjörva. — «falla frá lífi» *vilde være et underligt udtryk hvor der ikke er nogen særlig anledning til at bruge et sådant.*

Sturl. III 90[6]

«skealdreirs höldr aldri».

Men «skjaldreyrs höldr» *er en aldeles uholdbar kending. En til* «höldr» *föiet note har da også varianterne* «hatadr» *(af fire håndskrifter),* «hötuds» *(af tre). Uagtet Egilsson afleder* höldr *af* halda, *og uagtet han til sine tider ikke er bange for et 'dróttkvætt visuorð' på fem stavelser, foretrækker han dog (Lex. poët. 731 a under* skjaldreyr*) varianten* «hatadr» *(men skriver* hatuðr, *hvilket på dette sted er en anakhronismus). Hvad membranen* (**122 A**) *angår, skrives den hele verslinie der*

»ſkıallð re|ẏrs[62] ꝧautuðꝛ allðꝛı«.

skjaldreyrs hötuðr *giver en mening, ikke som om krigeren skulde have hadet sit værge, der tvert imod var ligesom en del af ham selv, ja, undertiden mere end det — næsten en skytsånd. Men han kælede just ikke for det i kampen, og udviklingen synes at være fölgende. I overensstemmelse med sagens natur kaldtes en mand (da alle mænd vare krigsmænd) i skjaldesproget:* mistar⌒(myrk-)leygs⌒brjótr *(Harmsól 61).* yggjar⌒eldbroti *(Jómsvdr. 36).* hropts⌒hyrskerðir *(Þórarinn máhlíðingr).* morðsólar⌒meiðir *(Plac. 29).* hjaldrbliks⌒eyðir *(Þórkell hamarskáld?) og* »eẏð »bæðv̈ ſkıða« *(Sturla Bárðarson i fölge* **122 A** *til Sturl. II 76*[5]*).* randa⌒röðuls⌒rýrir *(Líkn. 6) og* »ꝼleıń rẏr'« *(Óláfr hvítaskáld Sturl. II 87 i* **122 A**). fleina⌒brautar⌒fúrþverrandi *(Gísl. 1849 side 42 og 127).* «vannbaugskaði» *(Snorri Sturluson). Og hertil slutter sig nu* skjaldreyrs⌒hötuðr, *til hvilken kending* oddstríðir *(Gísl. 1849*

---

(62) *Måske med en fin punkt over s.*

side 44 og 130) særlig afgiver en art sidestykke. Ligeledes kunde man anföre hjörs⌒úþyrmir *(se Hkr. Kh. I 174*[27-30] *og VI 37, Hkr. ved Unger side 116, Fms. I 56*[14-17] *og XII 32 samt Shl. I 71, SnE. I 430*[18-21], *Lex. poët. 636 a* óþyrmir*) og* heiðis⌒hyrtælandi *(se Fms. V 211 og XII 111 samt Shl. V 211; jf. Flat. udg. II 394), hvis disse ordforbindelser vare virkelige kendinger. Men da* brak *(gen. sing.* braks *og — med en blödere udtale på grund af det fölgende* s—brags*) neppe hører sig til en fuldstændig betegnelse for* k a m p, *må man formodentlig, med Hkr. Kh. VI, henföre* hjörs *til* brakrögnir *(med* hjörs⌒brak *jf.* sverða⌒brak, oddbrak, fleinbrak). *Endnu mindre (end til det i og for sig naturlige* hjörs⌒úþyrmir*) tör man henvise til* heiðis⌒hyrtælandi. heiðis *kan hverken antages at være en på det gotiske sprogtrin (jf. got.* vulfis λύκου*) stående, eller af hensyn til metrum vilkårlig udvidet, genetiv til* heiðr *(s k j o l d); medens derimod den af Egilsson Shl. V 211 note b fremsatte formodning, at* gotna *måske bör forandres til* gatna *(altså* heiðis⌒gatna⌒hyrtælandi*) påtrænger sig uvilkårlig. En afskriver kunde let fristes til at forandre* gatna *til et næsten ligelydende ord, han på dette sted snarere ventede at finde. I övrigt har Flat. udg. ikke* gotna, *men* «gòthua», *d. e.* götva, *hvilket m å s k e er den rigtige læsemåde. Det er da (ligesom f. ex.* stöðva *af* staðva-, örva *af* arva-*) gen. plur. af en femininstamme* gatva- *(v e i), på den ene side beslægtet med got.* gatvon-[(63)], *på den anden med verbet* götva *(f. ex. Gísl. 1 8 4 9 side 158*[10]*), der betyder at b e g r a v e, egentl. b e g r a v e v e d e n v e i; jf.* leiða *b e g r a v e (måske af* leið *v e i) samt Håvamål 72 Bugge. Imidlertid synes* skjaldreyrs hötuðr *tilstrækkelig stöttet ved* oddstríðir. *Dog skal jeg ikke tilbageholde den bemærkning, at* þautuðr *(*hötuðr*) let kunde*

[(63)] *Oldeng. pluralfeminin* geatve *synes nær beslægtet med got.* gatvō. *Jf. t. ex. oldnord.* g a n g verl *og* g a n g verja *(ligeledes* í g a n g s-klæði*) samt dan.* g a n g klæder.

være en forvanskning af þvautuðr, *og at man med* skjaldreyrs hvötuðr *kunde sammenligne* [1]) stálhvötuðr; [2]) «þeirri *(nl.* «skálm*)* lèt ek Mávi á maga hvatað» *Bandam. ved H. Fridriksson, side* $42^{12\text{-}13}$; [3]) hvata hnefa *Grágás udg. af V. Finsen, I* 147^{8}.

Sagan af þórði hreðu, ved H. Friðriksson, Kh. 1848, indeholder side 22 en 'visa', som skjalden (þórðr hreða) henvender til sin söster, og som jeg aftrykker her tillige med de af udgiveren tilföiede noter:

«Tvá lèt ek fáfnis fitjar
«falla þar til jarðar
«ýta, leifnis lautar
«lind fögr vita! kindar;
«áðr vildu þeir öldu
«eitr þvengs bana veita
«bands [5] með benja vöndum;
«brúðr [6] mèr var [7] kærust [8].»

«[5]) branz *586 og 471;* brandr *163 g, 554 h β.*
«[6]) blið mær *1003.*
«[7]) við° *139, 554 h β,* við *586,* ví *471.*
«[8]) *Hele den sidste Deel af Verset er forvansket, og synes uden «Mening».*

Jeg afviger ikke fra udgiveren i noget væsentligt punkt og underskriver bemærkning [8]). *Ti vel ere måske kun de to sidste verslinier (den fjerde 'visufjórðungr') forvanskede; men deres forvanskning beröver det hele halvvers dets mening. I övrigt antager jeg, at den syvende linie kommer i orden, når man optager varianten* brands. *Og hvad det metriske angår, vilde en verslinie*

«blíð mær mèr var kærust»

have den rette længde. Men «blíð mær» *hjelper ikke på meningen. Jeg tænker mig, at den ottende linie må have lydt omtrent således:*

bings, mær, skerðendr særi.

Det hele vers, i en mere prosaisk ordfölge, bör da formentlig skrives og opfattes på fölgende måde: tvá ljet 'ek

fafnis⁀fitjar⁀ýta/ kindar falla þar til jarðar — leifnis⁀lautar⁀fagrvita⁀lind! áðr vildu — mær! — þeir eitr-þvengs⁀bings⁀skerðendr bana veita með benja⁀vöndum öldu⁀brands⁀særi. — ýtar = ýtendr = veitendr. fafnis⁀fitjar⁀ýta⁀kindar *egentlig = af menneskekönnet. Jeg tror ikke, at her oprindelig har stået:* fögr leifnis⁀lautar⁀vita⁀lind! = *skönne kvinde! (min skönne söster!); men snarere det, jeg har foreslået.*

Sagaerne om de norske konger danne en meget vigtig afdeling af den gamle nordiske litteratur, og det så meget mere som de for en ikke ringe del foreligge i forskellige bearbeidelser. Disse bearbeidelser optage alle for en del de samme til begivenhederne knyttede vers, så at det rette ofte af sig selv kommer til syne, når man sammenholder recensionerne med hverandre. Og meget heraf er udgivet under så gunstige omstændigheder, med en sådan interesse for sagen og så megen indsigt, at det er tvivlsomt, om en nærmere undersögelse af kilderne vilde give noget udbytte. Derved må jeg berolige mig, når jeg for tiden (i universitetets sommerferie) ikke kan rådspörge håndskrifterne, uden at misbruge en vens godhed.

Heimskringla i den store khavnske udgave (1777—1818. Det er nl. bekvemt her at medtage fjerde og femte bind under navnet 'Heimskringla') I 135[4]

«gullvarpadr fnarpar».

Heimskringla ved Unger (1868) side 89[31]

«gullvarpaðr snarpar».

Den skalholtske udgave af Ól. Tryggv. (1689)

«Gullvarpaþi ſnarpan».

Fms. I 30

«gullvarpaþar snarpar».

Flat. udg. I 54

«gulluarpadar snarpar».

Det rigtige er uden tvivl

gullvarpaða snarpar.

Se herom 'Aarbøger f. nord. Oldk.' for 1866 side 190-194. Den khavnske udg. af Heimskr. (1777...) I 168[3]

«bellr bragningr elli»

med varianterne «bellt» *og* «belli».

Fms. I 50_2

«belli bragníngr elli»,

hvor dog Egilsson (ShI. I 63 og Fms. XII 31) i steden for «belli» *indsætter* «bellr» *efter Heimskr.; medens han i Lex. poët. 45 b (det causative* bella *β) med rette dadler både* «belli» *og* «bellr» *(*«bellt» *kommer naturligvis ikke engang i betragtning) og foretrækker* bellir, *hvilken rigtige læsemåde også står både i Fagrskinna (ved Munch og Unger, 1847) side* 28_{14} *og i Heimskr. ved Unger (1868) side 112*[3].

I fölge Hkr. Kh. II 54 note [87] *fremstiller håndskriftet D en til regelmæssig 'dróttkvæðr háttr' hörende verslinie således:*

«endr þer til handa».

Og hermed stemmer Flat. udg. II 45_{12} *aldeles overens. Men den samme verslinie skrives:*

α) Hkr. Kh. II 54[29]

«andor þer til handa»

(jf. samme værk VI 78_1, *hvor dog* «andor» *uden bemærkning er forandret til* «andr»*).*

β) Fms. IV 102[13]

«öndr, þèr til handa».

Men «öndr» *er ikke en nöiagtig gengivelse af det til grund liggende håndskrift A (= den arnamagn. foliomembran* **61**), *der har* »ðnð²«; *ligesom:* »kylꝼ²« = kylfur, »tung²« = tungur, *der begge findes i samme spalte som* »ðnð²«, *(neml.* kylꝼ² *i linie* [20] *og* tung² *i linie* [34]), *foruden mange andre lignende forkortelser i samme membran. Af de andre membraner har* **75 d** = *udgavens B:* »avnðʀ«, **325 (5)** = *udgavens D:* »avnðoꝛ«, **325 (7)** = *udgavens C:* »ꜹnðuʀ«. *Hermed stemme fölgende skrivemåder overens. SnE. I* 94_{13} «öndurguð «. . . öndurdís», 266_8 «öndur Ás», *310*[14] «Öndorrguðs»,

318[8] «Öndurdísar» *skrives henholdsvis* [1)] *i Konungsedda: side 12* $_{18}$ »avnðvr gvð ... avnð ðıſ«, *44*[19] »avnðvr ás«, *50*[16] »avnðoʀ gvðſ«, *51*[13] »avnð dıſar«; [2)] *i Ormsedda: side 18*$_{7\text{-}6}$ »on / | ður gvð ... ǫnðvr ðíſ», *48*$_3$ »ǫnðvr aſ«, *55*$_9$ »ǫnðvrguðſ« *(der dog kan læses i to ord:* »ǫnðvr »guðſ«*), 56*$_{15}$ »onðvr ðıſa« *(se SnE. I 318 note* [7]*);* [3)] *i* **757** *(hvor i övrigt intet svarer til SnE. I 94*$_{13}$ *og 310*[14]*): side 8*$_{23}$ »aúnð« *(den over linien anbragte betegnelse »for* ur *eller* or *har en egen form i dette fragment)* áſ«, *9*[5] »aunður ðıſar«; [4)] *i aftrykket af Uppsalaedda SnE. II 250-396 (hvor intet svarer til SnE. I 310*[14]*): side 268*[17] «ondvr gvþ . . . ondvr dis», *312*[13] «avndvr as», *314*[13] «avndvr disar». *Yngl. 9, hvor Hkr. Kh. I 14*[11] *har* «öndr dys» *med varianten* «öndor gná», *Ant. Russes I 254*[2] «öndurdís» *med varianten* «ondrgná» *og Hkr. ved Unger side 10*[7] «öndurdís», *skrives* »ǫnður dís« *i codex Frisianus spalte 7*[18]*. Endelig, for også at tage hensyn til den temmelig dunkle 'vísuhelmingr' Hkr. Kh. I 208*[1-4] *(jf. VI 43), Hkr. ved Unger side 138*[22]*, Fms. I 95*[14] *(jf. XII 35, ShI. I 116-117, Lex. poët. 624 a*[25-29]*), skrives* «öndor» *eller* «öndur» *her:* »ǫnðvr« *i codex Fris. spalte 91*[12]*,* »ǫnð'« *i foliomembranen AM.* **61** *(kaldet A i Fms. I) spalte 41*[15] *(ligesom f. ex.* »h'ðū« = hurðum *i samme spalte linie* [8]*, til Fms. I 94*$_6$*),* »aunður« *i foliomembranen AM.* **54** *(kaldet B i Fms. I) spalte 19*[1]*, men* »onðut« *(altså dog med* u*) i foliomembranen AM.* **53** *(kaldet C i Fms. I) spalte 35*$_{10}$*. Bortset fra membranfragmentet* **756**, *hvor man finder t. ex.* »æztur« *side 1*[13]*,* »ſítuɀ *(*u *ikke »fuldkommen tydeligt)*« *4*$_8$ *(SnE. I 78*$_{16}$*),* »ſaluɀ ... ꝼeguɀſtuɀ »*(*a *og det midterste* ɀ *noget utydeligt)*« *4*$_7$ *(SnE. I 78*$_{14}$*), vilde en nærmere undersögelse formentlig vise, at de herhen hörende codices besidde en tilstrækkelig styrke til at godtgöre rigtigheden af den af Jón Þorkelsson i hans afhandling om* r *og* ur *side 7 efter trykte kilder opstillede skrivemåde* öndur-. *Med hensyn til Uppsalaedda (i aftrykket) kunde imidlertid nogen indvende, at den forblander* ur *og* r.

Men det kommer an på, hvorledes denne forblanding er beskaffen. Den består da i fölgende. Uppsal. bruger r *for* ur [1] *i acc.-dat.-gen. sing. af de fem* r*-stammer, og har således:* «favþr» + «foþr» *omtrent 25 gange (deriblandt som sidste led i en sammensætning, t. ex.* «alfavþr», *omtrent 5 gange, og som förste led i en sammensætning, t. ex.* «favþr bætr», *omtrent 6 gange);* «moþr» + «moðr» *omtrent 9 gange;* «broþr» + «broðr» *omtr. 13 gange (deriblandt én gang* «broþr giolld»*);* «dottr» *omtr. 12 gange;* «systr» *omtr. 6 gange.* [2] *i nom.-acc. plur. af de feminine substantivstammer på* -an-. *Således:* «olldr» *for* öldur 385^{11}, «drogr» *for* drögur 370_{15}, «byflvgr» *for* býflugur 264^{8}, «gavtr» *for* götur 376^{11}, -«hendr» *for* -hendur *(*«liðhendr» 394_{6}, «riþhendr» 392^{12}, «skothendr» 391^{3}-394^{18} *en 4 gange) i alt omtr. 6 gange,* «konr» *for* «konur» *omtr. 5 gange,* «stiornr» *for* stjörnur *omtr. 3 gange (*290^{8} 292^{4} 294_{5}*),* «samstofr» *for* samstöfur *omtr. 5 gange,* «tvngr» *for* tungur *omtr. 2 gange,* «þrvmr» *for* þrumur 298_{5}. [3] *i usynkoperede former af et par substantivstammer på* -ura-. *Således: acc.* «fiotr» *for* fjötur $272^{4.9.10}$, «kavgr «sveini» *for* kögursveini 286_{6}, «vimr» *for* vimur 300_{4}. [4] *i nom. sing. fem. og acc.-nom. plural ntr. af stammen* annara-, *der (i steden for* önnur*) skrives uden* u *(*«avnnr «Avnnr onnr Onnr»*) omtr. 18 gange.* [5] *i* «mavckr kalfi» *(*298_{13}*) og* «mavckr kalfa» *(*299^{5}*).* [6] *i* «ogrligsto» 287^{12}. [7] *i* «sigrþar» 343^{18}. *Gengivelsen af Uppsalaedda i SnE. II fremstiller således mindst 118 gange* ur *som* r, *hvilket får udseende af kun at være en art abbreviation, når man betragter det hyppige* -nnr *(en ikke yndet lydforbindelse, som af den grund let ombyttes med* ðr *eller* nn*), men især det monströse* -rnr *(*«stiornr»*), og dertil föier sjeldenheden af det modsatte phænomen. Til dette (neml.* ur *for* r*) kan jeg ikke henregne* or *i* «vaforloga» 320_{15} *(—* 317_{5} *står* «vafrlogi» *—), eftersom skrivemåden af det ord, der danner det förste led i denne sammensætning, også ellers optræder vaklende. Skirnismál 8 og 9 (se Bugges udgave af* «Sæmundar Edda» *side 91-92) har cod. Regius*

begge steder (side $21_{7.5}$*)* »vaꝼr loga«, *og AM.* 748 *det förste sted (side* 3_4*)* »vaꝼrloga«, *det andet sted (side* $3_{3.2}$*)* »váꝼr|loga«. *Også SnE. I* 330^{14} *har Konungsedda (side* 52_{11}*)* »vaꝼrlogı«, *Ormsedda (side* 57_3*)* »vaꝼr logı«. *Men til SnE. I* $362_{12.10}$ *har Konungsedda det förste sted (side* 58_4*)* »vaꝼoꝛꝩ.«, *og det sidste sted (side* $58_{3.2}$*)* »va|oꝛlogā«. *Hertil kommer Bandamannasaga ved H. Fridriksson side* $29_{15.14}$: «Gettu eigi vafurleysu þeirrar» = *membranen AM.* 132 *blad 118 c* ^{18} *(hvor stedet er udmærket tydeligt):* »gettu »eᵗ vaꝼurleẏfu þꝛar«. *Jf. samme codex blad 98 d* $^{13-14}$: »Vaꝼ þeꝭı ek va|ꝼoꝛ þeſſꝭ *(her står neppe* þelſꝭ*)*« *(Eigla 1809 side* 756^1*, udg. 1856 side* 226^1*), samt SnE. II* 180^{15} *(*«vafur» *er i Ormsedda side* 110_{14} *skrevet* »vaꝼvr«, *dog således, at det sidste* v *ser næsten ud som* o, *hvilket også finder sted t. ex. i Ormseddas* »kvga« = «kúga» *SnE. II* 178^{17}*). Endnu mindre end* «vaforloga» *kan* «blikvr» *(i* «blikvr manne»*) SnE. II* 390^{11} *afgive noget exempel på* ur *for* r, *da ordet kun vides at forekomme som variant for* «bliknar» *(Snorres Háttatal* 40^6 = *SnE. I* 652^7*) her (i Upps.) og i Ormsedda, og da denne sidste (side* 145^3 *i* »blikurs mañı«*) ligeledes har* ur. *Trestavede eller længere consonantrækker med* r *i indlyd (f. ex.* -trt, -lstrs*) vare vistnok de förste consonantforbindelser, der optoge* u *foran* r, *så at man ikke overraskes, når man allerede i Uppsalaedda finder* «fagvrt» *(*260^{11}*),* «ravckvrs» *(*356_{15}*),* «vindræfvrs» *(*379_{10}*). Foruden disse tre har jeg i SnE. II 250-396 kun lagt mærke til følgende to tilfælde af* ur *for* r: «gerþvr» 293_7, «otvr» 359^{13}. *Hvad sandsynlighed er der så for, at* u *skulde være indskudt fire gange i* öndur-*? især når man betænker, at der står* «gerþr» 275_3 *(flere end to steder tror jeg ikke nom. sing. af dette ord forekommer i Upps.), og at der står* otr *ikke alene* 321_2 *(i en stor afstand fra* «otvr»*), men også* $359^{1.4.7.8.16.18bis}$ $360^{3.14}$, *altså ni gange i det lille stykke, hvori det anførte* «otvr» *findes. I virkeligheden får man det indtryk af hele stedet, at skrivemåden* «otvr» *er fremkommen ved et uklart forsög på at skelne imellem ordet som appellativ*

og som egennavn: «hreiþmarr . . . segir at otvr broþir «þeirra var veginn». *(Overskriften 359*[1] *modsiger ikke min opfatning.)*

γ) Ól. helg. 1853 side 41[8b]

»aunndvr þer til handa»

(jf. samme udgave side 266).

δ) Jón Þorkelsson «Um r *og* ur» *side 7*

«andur þèr til handa».

ε) Hkr. ved Unger side 254[15]

«andur, þér til handa». —

Er nu således andura- *den oprindelige og egentlige form af den stamme, hvorom spörgsmålet her dreier sig, og er læsemåden* andur *i det foreliggende tilfælde den eneste rette, så vil man dog på den anden side ikke let kunne afvise en stamme* andra-, *der vel må antages at være ældre end (og fölgelig uafhængig af) kampen imellem* ur *og* r, *men hvis tilblivelse vistnok hidrörer fra, at* andura- *aldrig er bleven rigtig hjemme på Island, og at stammer på consonant* + ra- *vare hyppigere end stammer på* -ura-. *Stammen* andra- *forekommer Njála 1772 side 109*[5] *og 1875 kap. 72*[65] *i verslinien*

«andrs» . . . standa.

Dette er ingen vilkårlighed af udgiverne. Begge de membraner, hvori verset findes, nl. F og B, have her andrs, *blot med den forskel, at der står* »anðrſ« *i F, men* »anðꝛſ« *i B. Hertil kommer, at verset åbenbart er forfattet i en tid, da* u-*omlyden beherskede det samme område som i nyislandsk (bortset fra enkelte ord af en exceptionel natur, f. ex.* nakkvarr*), og da man ikke tålte former som* andurs, jafurs, fjaturs, *osv., men måtte föle dem sprogstridige. Også et virkeligt* öndr *synes at forekomme (som acc. sing.). Sagen forholder sig på fölgende måde. Hkr. Kh. II 54*[27-29], *Hkr. ved Unger side 254*[13-15], *Ól. helg. 1853 side 41*[6-8], *Fms. IV 102*[11-13] *findes en sætning, hvoraf en del er anført oven for, og som i fölge Egilssons opfatning (jf. Hkr. Kh. II 54 note* [86]*), hvortil alle vistnok her slutte sig, bör hedde*

í ári
búum úlítinn áta
andur.

Denne sætning er nu opbevaret bl. a. i fölgende 8 membran-codices: Stockh. **2** *qvart (se Fms. IV fortalen side 23, men især fortalen til Ól. helg. 1853), de arnam. foliomembraner* **61** *og* **75 a. d**, *de arnam. qvartmembraner* **325 (5. 6. 7)**, *(om de sidst nævnte sex codices jf. Fms. IV fortalen side 1 fgg.), samt Flateyjarbók, og forvansket i dem alle. For det förste forvanske de meningen alle til hobe ved at sætte* úti *for* áta, *og Flateyjarbók desuden ved at sætte* «buinn» *(Flat. udg. II 45_{13}) for* búum, *samt* «endr» *for* andur. *For det andet forvanske de alle sammen rimet, Flateyjarbók ved at sætte* «endr» *for* andur, *men de övrige på en noget lettere og sædvanlig måde, i det de stille* «önd-» *over for* hand-. *Endelig forvansker Flateyjarbók samt arnam* **75 a** *og* **325 (6)** *også versemålet, den förste ved sit* «endr», *de to sidste ved at have* »aunðꝛ« *(***75 a** *spalte 4^{9}) og* »avnðꝛ« *(***325 (6)** *spalte 40_{9}) for* andur. *Ere nu* búinn, úti, endr, öndur *urigtige som læsemåder på dette sted, fölger naturligvis ingenlunde deraf, at de ere urigtige i og for sig. Og det samme gelder om* öndr. *Spörgsmålet bliver derfor, hvorledes* **75 a** *og* **325 (6)** *stille sig til adskillelsen af* -r *og* -ur. *Det smukt skrevne og i flere henseender interessante* **75 a**, *der består af 172 spalter, har rigtig nok på fire eller fem steder (flere har jeg i alt fald ikke opdaget)* ur *for* r *(spalte 29_{10}* »ðǿgur« *[i enden af en linie], hvor Ól. helg. 1853 side 55_{1} har* «døgr». *Spalte 46_{9-8}* »ꝧrıⁿgs | akvrs«, *hvor Ól. helg. 1853 side 62_{7} har* «Ringisacrs». *Spalte 68_{11}* »íuıðar rǿturⁿ[r]«, *hvor Ól. helg. 1853 side 85_{12-11} har* «i viðarrøtrnar». *Spatte 155_{11}* »geꝼur«, *hvor Ól. helg. 1853 side 148_{9} har* «gefr». *Men spalte 92^{2-3} synes der, i steden for* «brøðrnir» *Ól. helg. 1853 side 95_{2}, snarere at stå* »bꝛǿðır|rnır« *[altså en skrivfeil], end* »bꝛǿðu./|rnır *[med en tilfældig prik over* »*bindestregens venstre endepunkt]*«*), men derimod (så vidt*

jeg har set) r *for* ur *kun spalte 61*[7] *i* »naukcrū *(kc i ét* »*tegn)*«, *hvor en uregelmæssig og usædvanlig synkope finder sted, med mindre ordets stilling i enden af en linie skulde have foranlediget en uregelmæssig og usædvanlig forkortelse. Da nu* r *i stillinger, hvor det senere blev til* ur *vistnok forekommer over 1700 gange uforandret i* **75 a**, *bliver det over 1700 gange sandsynligere, at* »aunðꝛ« *i* **75 a** *er et virkeligt* öndr, *end en blot momentan afændring af* öndur. *Et lignende resultat giver* **325 (6)**, *uagtet denne skindbog uden tvivl er noget yngre. Den består af 170 spalter, men indeholder langt mere end* **75 a**, *og frembyder dog, ligesom denne, kun omtrent fem exempler på* ur *for* r *(spalte 16*[4] »þvgþeckvr«*: Ól. helg. 1853 side 16*[13] «hvgðeccr». *Spalte* 23_{17} »hkaztur«*: Ól. helg. 1853 side* 27_{10} «licastr». *Spalte* 40_{17} »ꝭroðuff«*: Ól. helg. 1853 side 41*[1] «Hroðr». *Spalte* 82_{19} »bǣnðurn¦«*: Ól. helg. 1853 side* 106_2 «bøndrnir». *Spalte* $161_{12\text{-}11}$ »viðkuń|ur«*: Ól. helg. 1853 side 237*[9] «Viðkunnr»*); men den bruger tegnet* ͨ *(over linien) ikke alene i steden for* ur *(t. ex. spalte 2*[10] »kon͞«*: Ól. helg. 1853 side* 3_{12} «konor»*), men også ofte i steden for* r *(t. ex. spalte 27*[2] »ſilꝼþ͛ıng͛«*: Ól. helg. 1853 side* 30_8 «silfrhringr»*). På den anden side har jeg kun følgende ni steder bemærket* r *for* ur. *Spalte 56*[15] »ræþr«*: Ól. helg. 1853 side* 53_4 «rəður». *Spalte* 72_9 »ockr«*: Ól. helg. side 99*[11] «occor». *Spalte 89*[9] *og* 125_1 »ẏðꝛ«*: Ól. helg. 1853 side 112*[2] *og 140*[18] «yðor». *Spalte 113*[17-18] »nauckr | ru« *(se nærværende side linie* [1-2]*): Ól. helg. 1853 side* 130_7 «nockoro». *Spalte* 129_7 »ẏckr«*: Ól. helg. 1853 side* 143_{14} «yður». *Spalte 149*[8] »ꝼǫðꝛ«*: Ól. helg. 1853 side* 226_{18} «favþur». *Spalte* 161_{11} »Sıgrðꝛ«*: Ól. helg. 1853 side 237*[10] «Sigurðr». *Spalte 167*[2] »ſyſtr«*: Ól. helg. 1853 side* 241_{16} «systorson».

Hkr. Kh. III 46[28]

«Skýtr ſkeiſom fæti».

I følge en til «Skýtr» *føiet note har imidlertid både codex academicus primus og membranen codex Frisianus* «ſcytra».

Også Ungers udgave af Heimskr. skriver verslinien således 542[15]

«Skýtra skeifum fœti».

Endelig har Fms. VI 87[9]

«skýtrað skeifum fæti»

uden variant for «skýtrað». *Der er således overveiende vidnesbyrd for negtelsen. Spörgsmålet bliver nu, hvorledes denne passer til sammenhængen. Den pågeldende 'visu-'fjórðungr' lyder uden negtelse:*

«skýtr skeifum fœti
«skáney yfir sláni».

Og Hkr. Kh. III 46 bemærker til den latinske oversættelse heraf: «Notat his poëta Sveinum Ulfi filium, altero pede «claudum». Men denne opfatning forkastes med rette af Egilsson ShI. VI 83 nederst. Det er næsten moralsk umuligt, at en islandsk digter i den gamle tid skulde have brugt udtryk som sláni *om nogen fyrste. Og Svend Estridsön var sandelig en af de sidste, man vilde have 'tituleret' på en måde, der udtrykker ringeagt. I det hele taget stemmer det ikke med tonen i de gamle islandske æredigte at forhåne digternes eller de besungnes faldne eller overhovedet beseirede fjender*(64). *Et så besynderligt udtryk, som* «ljót-«vaxin hræ Saxa», *har Egilsson rigtig nok troet at finde hos Hallfreðr Fms. I 133. Men han foretrækker dog* ljótvaxinn leiknar hest *Fms. X 375. (Se Lex. poët. 528a.) Sagen er imidlertid den, at skrivemåden* «ljótvaxin» *ikke har det allermindste at betyde, i det* n *står i steden for* nn, *her som utallige andre steder. Med* «ljótvaxin *(d. e.* ljótvaxinn*)* «leiknar hest» *kan man sammenligne* «ljótrannaðastom «*(d. e.* ljótranaðastom — *her står omvendt* nn *for* n*)* «leiknar *(skrevet* Líknar*)* sóta» *SnE. ved Sv. Egilsson, side 245b*$_7$. *(Skulde* «ljótvaxin» *endelig forbindes med*

---

(64) *Påfaldende er den brug, skáld-Hallr (midten af det 13. årh.) gör af ordet* gaurr *(Sturl. III 87). Jeg meddeler verset efter membranen* **122 A**:

«ljetu líf fyri spjótum
«(lásk eigi þar háski.

hræ, *måtte man tænke sig disse i en forrådnelses- og opläsningstilstand, altså med forandret form; jf. Jómsvdr. 30²:* «ylgr gekk á ná bólginn». *Men dertil giver sammenhængen ingen anledning). — For nu at komme tilbage til* skýtr *og* skýtra, *så må det indrömmes, at* skýtr skeifum fœti *i og for sig bedre end* skýtra skeifum fœti *passer til subjectet* sláni. *Men der må tages hensyn til omstændighederne. «Describitur . . . plana via per Skaniam, qua vel «inepte gradientes ineedere sine offensione possent» mener Egilsson. Dog bör man ved siden heraf lægge mærke til den del af sammenhængen, i fölge hvilken tanken synes at være: vi rykke frem med faste skridt, så at enhver* sláni *(iblandt os) aflægger sin slingrende gang.*

\- *Hkr. Kh. III 74⁴*

«ógnblídr vedr fídan».

Den ordföining, denne læsemåde forudsætter, er den meget naturlige: «veðr slöng síðan eik und þer, ógnblíðr yngvi, «frá svíþjóðu». *Men i steden for* veðr *står* í haf *1) i codex Frisianus (i fölge variant til Hkr. Kh. III 74⁴) og i Ungers udgave af Hkr. side 559 [31]. 2) i Fms. VI 174² uden variant. 3) i Fsk. 113²¹ uden variant. 4) i Mork. 17¹³. 5) i Flat. udg. III 306₉. Den oprindelige ordföining er således*

«sungu vápn á vangi
«víghljóð) búendr góðir.
«vítt lá valr á grýttu
«(varð tafn búit hrafni.
«gunnar már ifir gaurum
«gall) haugsnesi fallinn».

De samme mænd, om hvilke de opbevarede brudstykker af det samme digt ellers kun bruge udtryk, som: ýtar, skatnar *(to gange),* búendr, vinir brands *(kolbeinssonar)*, hjeraðs drótt ok lið fljóta, höldar, fírar, lýðr, fullhaðir fyrðar, fyrðar, ferð *(to gange),* gildir baugskerðanðar, búendr góðir, *kaldes her* gaurar. *Ordet omfatter flere venner end fjender, og iblandt hine Brandr Kolbeinsson selv, til hvis ære digtet blev forfattet.* gaurar *synes her at betegne de faldnes döde kroppe, måske med biforestilling om uhyggelighed. — Jeg bemærker i forbigående, at i Riddersagaer forekomme udtryk som* herra gaurr!

uden tvivl: ógnblíðr yngvi! síðan slöng eik *(dativ, styret af det upersonlige* slöng*)* und þer í haf frá svíþjóðu. *At en afskriver har forandret* í haf *til* veðr, *må have sin grund i, at han ikke har mærket sætningens upersonlighed, men ment, at subjectet var forvansket (til* í haf*), og troet at burde restituere det. Nu var verslinien bleven for kort. Dette har en senere afskriver opdaget og indskudt* þat *efter* veðr*; se Hkr. Kh. III 74 note* (1).

Hkr. Kh. III 74^{30}

«Dvaldi dapurt ſkillda».

Men i fölge en note til denne linie har cod. Fris. «diarft of» *for* «dapurt».

Hkr. ved Unger side 560^{12}

«Dvaldi daprt um skilda».

Fms. VI 176^{1}

«Dvöldu daprt of *(variant* ok*)* skilda».

Mork. 18^{3}

«Dvolþo daprt of scilþa».

Fsk. 114_{15}

«Dvöldum daprt of skilda».

I Hkr. III 74^{30} *foreligger da uden tvivl et af de tilfælde, hvor det expletive* of *er udeladt. Man jevnföre bl. a. her oven for side* 81_{4}*—*82^{20}*, navnlig den der anförte ytring af G. Magnæus.*

Hkr. Kh. III 126^{22}

«audr verdung daudri».

Var det nödvendigt her at antage den ikke aldeles tilfredsstillende mening (65)*, hvortil denne læsemåde förer, og som opstilles Hkr. Kh. VI 165, lå det nær at gette på dativformen* verðungu *i steden for dativformen* verðung. *Men*

---

(65) *I fölge almindelig opfatningsmåde antyder nemlig en absolut dativ* verðung dauðri *(«strato satellitio»), at den hele* verðung *var död, uagtet dette ikke udtrykkelig siges. Men prosaen beretter, at en del var sprungen over bord. Og meningen er, at den heltemodige (*hinn forhrausti*) Svend Estridsön först forlod sine faldne mænd, da alle de overlevende havde forladt ham.*

i følge note (27) *til Hkr. Kh. III 126 indskyde B, D, E (= cod. Fris.), G, H præpositionen* frá *foran* verðung. *Fremdeles hedder verslinien:*

Hkr. udg. af Unger side 596[4]

auðr, frá verðung dauðri.

Fms. VI 319[8]

«auðr frá verðúng dauðri»,

uden variant til frá verðung.

Mork. 80[10]

«avþr fra verþung davþri».

Flat. udg. III 364[4]

«audz*(!)* fra uerdung daudri».

Læsemåden frá verðung *udtrykker fuldkommen hvad man her venter at finde. Se ShI. VI 296 og Fms. XII 157.*

Hkr. Kh. III 234[25-27]:

«Görđiz helldr vid (23) harda
«(24) hermenn gramr beriaz
«grátt».

«(23) G. H. hörda. B. hardann. (24) B. G. H. hermönnom. D. K. gram».

Hkr. ved Unger side 663[18-20]

«Gerðisk heldr við harðan
«hermönnum gram berjask!
«grátt».

Fms. VII 79-80

«gerðist heldr við Hörða [10]
«[hermönnum gram [11] berjast
«grátt».

«10) halda, *H*; harða, *Hk.* 11) hermenn gramr, *Hk.*»

Mork. 160[1-3]

«gerþisc helldr viþ Horþa
«hermonnom gram beriasc
«gratt».

Hvis «hermenn gramr» *var den oprindelige læsemåde, er det ikke sandsynligt, at digteren vilde have udeladt* at *imellem* gramr *og* berjask, *for at få en verslinie på fem stavelser! Men det synes næsten umuligt ikke at foretrække*

den tactfulde fremstilling: hermönnum ... gerðisk heldr grátt *(*at*)* berjask við ... gram *(hvor* at *er udeladt for at göre verslinien mere flydende). Se ShI. VII 85, Fms. XII 181. Hkr. Kh. III* 243^{1-2}

. . . . «ſigri
«(17) ſnarr bragningr (18) fagnar».

•(17) B. G. ſniallr. (18) G. red. K. let, add.»

(Det forstår sig, at indskydes «red», *bliver* fagnar *til* fagna, *og indskydes* «let», *bliver* fagnar *til* fagnat.*)*

Hkr. ved Unger side 668^{6-7}

. . . . «sigri
«snjallr bragningr hlaut fagna».

Fms. VII 93_{12-11}

. . . . «sigri
«snarr bragníngr hlaut fagna».

Vel kan man ingenlunde påstå, at brugen af præsens («fagnar»*) på dette sted er urimelig; men den kan dog ikke frikendes for at være lidt sögt, hvad enten* «fagnar» *skal være et historisk præsens, eller det skal udtrykke kongens vedvarende glæde over sin seier. Man venter perfeet (*hlaut fagna, rjeð fagna, nam fagna, *eller lignende). De foregående tilsvarende verber i samme* 'visa' *stå i perfeet:* sverð ruðusk, gunnar⌒vals⌒munnlituðr braut virki, valslöngur tóku ríða *(*, frá ek vinna -- frá ek unnu*). Og man pleier at bruge perfeet i lignende tilfælde:* valr lá þar á sandi . . .: fögnuðum dáð slíkri *SnE. I* $236^{1.4}$ *(ikke* fögnum dáð slíkri*).* «réttu, bragna konr, gagni», *Hkr. ved Unger side* 226^{31} *(Ól. helg. 14 vers 1), ikke* ræðr þú *osv., uagtet* ráða gagni *(*sigri*) strengt taget ikke betyder at vinde (få) seier, men at være i besiddelse af seier (*rjeð sigri = *var den seirende, var seierherre), og uagtet en engang vunden seier umulig kan tilintetgöres, men tilhörer seiervinderen til evig tid.* «réð egglituðr . . . sigri» *Hkr. ved Unger side 56 (Har. hárf. 11), ikke* ræðr *osv. På intet af disse tre steder er det versets bygning, der er til hinder for brugen af præsens.*

At det hedder «sigri vér ráðum» *(seieren er vor) Hkr. ved Unger side 71 (Har. hárf. 31, vers 2), kommer af, at der er seieren lige vunden, at man der så at sige befinder sig midt i seieren.*

Hkr. Kh. III 360-361

«Snilld (5) berr ſnarpa ellda
«ſár-flóds (6) þars rydr blódi
«gefit hefir Gud ſiálfr iöfri
«gagn (7) Sigurdr magni».

•(5) B. G. bar. G. ſnarpr. A. ſnarpra. (6) A. þeſs er. (7) D. E. G. H. Sigurdar.»

Hovedgrunden til text-læsemåderne «þars» *og* «Sigurdr» *er formodentlig den, at man ikke har været fortrolig med udtrykket* bera magni, *der i övrigt forekommer t. ex. Sturl. II 110*$^{3-6}$*, i en 'visuhelmingr', som jeg her meddeler efter membranen* **122 A**:

»Var|ð ek þar e' uíga nírðír.
»ualſkoð ruðu bloðí
»gnýr | ox gænðlar ſkvra.
»gagn þræððꝛ ſua at bar mag|nı«.

Angdende udtryk som bera magni *se Lex. poët. 48* a_2*-*b^{31}*. (Med hensyn til Lex. poët. 48* b^7 *bemærkes, at* bera ofrliði *også forekommer i skjaldskab Gísl.* $65_{5\text{-}2}$ *jf.* $153^{1\text{-}4}$*). Den rette ordföining i halvverset* snilld . . . magni *finder man Fms. VII* $238_{10\text{-}7}$ *(hvor dog* snarpra *urigtig er optaget i texten), Hkr. ved Unger side* $744^{3\text{-}6}$*, ShI. VII 234, Fms. XII 189.*

Hkr. Kh. IV 188 note [16] *og Fms. VIII 257 note* [20] *anföre en variant* «reiðr» *af Skálholtsbók, i fölge hvilken et 'dróttkvætt visuorð' kommer til at hedde*

«búk reiðr lá sjúkan»,

en meningslös læsemåde. B. Thorlacius og Werlauff (Hkr. Kh. IV 188) samt F. Magnússon og Rafn (Fms. VIII 257) så vel som Egilsson (ShI. VIII 181 noten, Fms. XII 200, Lex. poët. 653 $a^{29\text{-}30}$*) foretrække selvfölgelig alle det rigtige*

búk reiðir lá sjúkan.

I fölge noterne til Hkr. Kh. V 148[2] *hedder denne verslinie i Skálholtsbók*

«bodhrauftr gram trauftann».

Men sammenhængen fordrer med nödvendighed præpositionen við, *og linien må hedde*

böðtraustr við gram hraustan.

Se Hkr. Kh. V 148 og VI 213, Fms. IX 391, ShI. IX 294, Fms. XII 205, Lex. poët. 35 a[12-13]*, Sveinn Skúlason i Safn til sögu Íslands III 624.*

En verslinie, der — i fölge Hkr. Kh. V 148 og VI 213, Fms. IX 391 og XII 205, ShI. IX 294, samt Sveinn Skúlason anförte sted, (jf. Lex. poët. 239 a[28-30]*) — bör hedde*

geðbráðir landráða,

skulde, hvis note h til Hkr. Kh. V 148 var rigtig, i Flat. have læsemåden «gedbrádr» *i steden for* geðbráðir *og altså der kun bestå af fem stavelser. Men Flat. udg. III 87 gengiver verslinien således:*

«gedbraadir landraada».

Fms. I 48[9]

«fólkrakkr vann fylkir».

Men Hkr. Kh. (I 166[3]*) har* of *(med varianten* um*), og Hkr. ved Unger (110*[20]*) har* um, *imellem* folkrakkr *og* vann. *Udgaven af Fagrskinna (Christiania 1847) side 27*[16]

«fólkrakkr[11] vann[12] fylkir».

«11) *saal. Sn.*; fólkrakkar *A*; folkrakkum *B* 12) *saal. B*; ofvant *A*».

Man ser altså, at versliniens forkortelse her hidrörer fra udgiverne. Ved sin tilstedeværelse i A, hvor linien har syv stavelser, synes of *at vise sig som oprindeligt også i Fsk.*

Fms. V 9[8]

«húngr Noreg þrúnginn».

Men «malma⌒jalmfreyr hefir þrunginn nóreg und sik» *(se 'Aarbb. f. nord. Oldk. og Hist.' for 1868 side 361) vilde være en hård og usædvanlig ordföining. Dertil kommer, at det naturlige*

hungr nóregi þrungit

stöttes 1) af alle håndskrifter til det anförte sted (Fms. V 9[8]*), med undtagelse af det, hvis læsemåde er optaget i texten;*

2) af Hkr. Kh. II 300[23] *(uden variant til* nóregi þrungit*); 3) af Hkr. ved Unger side 442*[4]*; 4) af Óh. 1853 side 181; 5) af Flat. udg. II 307*$_7$*. — Med hensyn til den anden af de to sætninger, hvoraf den her omhandlede 'visuhelmingr' består, nl. sætningen* hjaldrárr þverrir odda⌢leiknar⌢haukum hungr, *skal jeg indskyde den bemærkning, at når omlydning af* árr *(stamme* áru-*) til* órr *(også skrevet* ǫ́rr, ǫrr, ǿrr, *osv.) her har foranlediget misforståelse og forvexling med adjectivet* örr, *så er dette ikke enestående. I min udgave af Fóstbr. side 29 lyder den förste 'visuhelmingr' efter Egilssons redaction:*

«Sex ljet sævar faxa
«sviprunnr hèðan (gunnar
«sjálfr var örr) at öllu
«undlinns búinn sinnum».

Dette ordner Eg. således: «Undlinns sviprunnr lèt búinn «hèðan faxa sævar at öllu sex sinnum; (hann) var sjálfr «örr gunnar». *Hertil er nu et og andet at bemærke. 1)* at öllu *skulde, mener Eg., være* « = alls, *i alt, i det «hele». Men* at öllu *forekommer neppe i denne bemærkelse. 2) De gamle skjalde bruge rigtig nok* «sjálfr» *i nogle tilfælde tilsyneladende overflödig; men dog neppe nogen sinde på den her antagne måde. Heller ikke tör man forandre* «(hann) var sjálfr örr gunnar» *til* «sjálfr var örr gunnar» *og opfatte* «sjálfr» *som i bemærkelse identisk med* hann. *Stedordet* «sjálfr» *synes altså i denne opfatning at fremstille en distinction, der ingensteds hörer hjemme. 3)* «l» *i* «sjálfr» *og* ll *i* öllu *danne neppe noget her antageligt rim med hinanden. Og det står klart for mig, at nærværende 'visuhelmingr' bör (når man ser bort fra de ældste former, som* vas *for* var*) skrives og deles:*

sex ljet sævar faxa
sviprunnr hjeðan gunnar
(snjallr var órr at öllu
undlinns) búinn sinnum.

Fms. V 122[4] *har læsemåden*

«mörg brast sunðr tjarga»

og secunderes af Flat. udg. II 371₁₀

«mórg brast sundr targa».

Men i fölge Fms. V 122 note [2] *indskyde håndskrifterne G og H* hvar *imellem* mörg *og* brast *(andre varianter vedkomme os ikke her). Fremdeles hedder denne verslinie Hkr. Kh. III 10*[24]

«mörg hvar fundr braft targa»

(med varianten flaug *— af A, B, D, E — for* «braft»*), i Hkr. ved Unger 520*[29]

mörg hvar sundr flaug targa,

og Óh. 1853 side 236[11]

«mǫrg hvar sundr flavg targa».

Meningen kan ikke godt undvære hvar*, hvorfor også Eg. optager dette ord ShI. V 129 og Fms. XII 106.*

Fms. V 129[9]

«Ólafr, frið-gáfu».

Denne verslinie forekommer også Fms. VI 40[15]*, Hkr. Kh. III 21*[2]*, Hkr. ved Unger side 527*[19]*, Ól. helg. 1853 side 239*[19]*, Flat. udg. III 268*[6]*.* «Ólafr» *findes ikke alene Fms. V 129*[9]*, men også, i fölge Hkr. Kh. III 21 note* [14]*, i tre af de ved denne udgave brugte böger, nl. A, B, D. Flat. udg. har* «Olafe» *(jf. Fms. VI 40 note* [7]*). Nominativ plural anföres Fms. V 129 note* [7] *efter bögerne G, H, S; findes fremdeles i Ól. helg. 1853; er textlæsemåde i Hkr. Kh. samt Fms. VI; og er endelig adopteret af Egilsson ShI. V 137-138 VI 34 og Fms. XII 129, så vel som af Unger anförte sted. At her skal stå plural, fremgår af sammenligning med den anden 'vìsuhelmingr'. Formentlig bör den förste (her omhandlede) halvdel af verset hedde (bortset fra nogen nyhed i skrivemåden)*

rett hykk kjósa knáttu
karlfólk ok svá jarla
af því at eignum lofða
áláfar frið gáfu

og opfattes (ikke som i ShI. VI 34, men): jeg tror höie

*(*jarlar*) og lave (*karlfólk*) valgte rigtig (nl. da de valgte Olaverne), eftersom Olaverne osv. Jf. Lex. poët. artiklen* jarl *(især side 447 a* [3-4]*).*

Fms. V 131[3]

«heldr niðr í felda».

Denne korthed er forbundet med en hård asyndesie; hvorfor Eg. ikke har taget i betænkning ShI. V 141 at følge andre kilder og indsætte ok, *hvilket bindeord står imellem* heldr *og* niðr *Fms. VI 43*[9], *Hkr. Kh. III 22*[14], *Hkr. ved Unger 527*[29], *Fsk. 98*[14], *Ól. helg. 1853 side* 239_{15}, *Flat. udg. III 269*[14].

Fms. VI 23[1-2], *alene bygget på Hrokkinskinna (jf. Fms. VI 31 note* [1]*), fremstiller en 'visufjórðungr' af Arnórr jarlaskáld på følgende måde:*

«fyst bað gramr í geystu
«gífrs veðr sèr hlífa»,

hvor, som man ser, den sidste linie kun indeholder fem stavelser. Oversættelse og forklaringer:

ShI. VI 18: «rex dixit, animum, domum redeundi cupidum, «sibi præsidium fore adversus tempestatem [1].

«[1]) Ordo: . . . *gramr bað fýst gífrs veðr hlífa sèr í geystu a*).
«*a*) conjicere liceret: *síst bað gramr í geystu gífrs veðri sèr* «*hlífa*, i. e. *gramr bað síst hlífa sèr í geystu gífrs veðri*, i. e. minime «petiit, ut sibi parceretur in sæva tempestatis vehementia».

Fms. XII 126: «gramr bað fýst [6] hlífa sèr [7] í geystu «gífrs [8] veðri [9]».

«[6]) heimfýsi sína. [7]) sagði hún skyldi hl. s. [8]) ofsa. [9]) eða: «*gramr bað fýst* (fúst, ötuli) *gífrs* (tröllkonu) *veðr* (hug, hugrekki) «*hlífa sèr í geystu* (storminum)».

Lex. poët. side 216 b-217 b: «FÝSA . . ., *v. a. . . . Part. pass.,* «fýstr, . . . *promtus, alacer, strenuus:* fýst gífrs veðr, *animus* «*alacer, strenuus, fortitudo animi, F. VI 23, 1*». *Side 56 b* [14-16]*:* «bað hlífa sèr, *dixit fore, ut se conservaret,* «*F. II 23, 1,*» *("II" skal uden tvivl være "VI"). Side* $240\,a_{14}$*:* «gífrs veðr, *ventus gigantidis, animus, it. fortitudo* «*animi, F. VI 23, 1, (cf. FR. II 134, 2), ut* hamra vífs «byrr». *Side* $355\,a_{13\text{-}14}$*:* «HLÍFA (hlífi, hlífða, hlíft) . . . «*præsidio esse, tutelam præstare, F. VI 23, 1*». *Her er således*

megen vaklen tilstede; og flere af disse opfatningsmåder ere meget tvungne. Udtrykket «fýst gífrs veðr» *vilde være usædvanligt og her savne grund. Endnu betænkeligere synes (*«fýst» *for)* «fúst» *i steden for* fúsliga *eller* fúss, *især når dette skal sige det samme som nyisl.* ötull. «gífrs veðr» == «ofsa veðr», «sæva tempestatis «vehementia», *passer neppe til sprogbrugen i nyislandsk, end mindre til den gamle.* «í geystu» *for* «í geystu veðri» *er ikke noget naturligt udtryk. — Jeg skal nu anföre den anden 'visufjórðungr' i forbindelse med den fjerde, i det jeg, holdende mig til den ene af Egilssons oven for (side* 105_{16}*) nævnte gisninger, der efter min mening er nödvendig, forandrer* «veðr» *til* «veðri»*:*

«fýstisk áláfs austan
«atkart sunar hjarta».
. . . .
. . . .
«fýst bað gramr í geystu
«gífrs veðri ser hlífa».

Först berettes, at den unge konges modige hjerte længtes efter hans rige. Men i den sidst anförte sætning synes tanken at være: vor attrå og vort begeistrede mod, sagde kongen, skal före os (til seier) igennem alle farer. Sammenhængen altså: «gramr bað fýst í geystu gífrs^veðri «hlífa ser». «fýst í g. g.^v.» *egentlig: lyst i den af mod opflammede sjel.* «fyst» *kan her nemlig ikke godt være noget andet, end substantivet* fýst, *der ikke er sjeldent i prosa, men som ikke er optaget i Lex. poët., medens det dog, foruden på dette sted, må antages at forekomme i en 'visa' af Sighvatr; se Ól. helg. 1853 side* 80^{20} *og* 272^{3-11}*. Selve tanken er ingenlunde ny, ikke engang usædvanlig. Den har meget til fælles på den ene side med det danske ordsprog lysten driver værket; på den anden side med det gamle* hugr ræðr halfum sigri *(mod er den halve seier), der forekommer i et digt af den med Arnórr samtidige Þjóðólfr (Hkr. Har. harðr. 104, m. fl. st.), og — for ikke at anföre flere udsagn — med det af*

Egilsson (se oven for side 105$_3$) eiterede sted af Saga Ketils hængs kap. 5, hvor det hedder

«Ketill ek heiti,
«kominn úr Hrafnistu,
«þar var ek upp um alinn;
«hugfullt hjarta
«veit ek hlífa mèr» · · ·.

Desuden véd enhver, hvor ofte modet, beskermende den modige overvinder farer og vanskeligheder.

Fms. VI 340^{11}

«gramr rèð en tæði».

Men þá *indskydes i denne linie af alle de andre udgaver af verset, nl. Hkr. Kh. III 141^{22} (jf. ShI. VI 316 note f), Hkr. ved Unger side 606^{19}, Fsk. 133^{14}, Mork. 66^{2} (jf. note til Fms. VI 340^{11}), Flat. (udg.) III 351$_9$, og er optaget af Egilsson ShI. VI 316 så vel som Fms. XII 159.*

Fms. VI 437$^{6-5}$ hedder

«jörð, svá at eigi þorði
«allvaldr tilkalla»,

*i væsentlig overensstemmelse med de to til grund liggende yngre membraner. Og hvorfor skulde her stå plural (*allvalda *for* allvaldr*)? Hvo skulde den gang (under Olav den Kyrre) göre fordring på Norge, undtagen Svend Estridsön? Egilsson har derfor, ShI. VI 408 og Fms. XII 169, holdt sig til anförte læsemåde. Måske har den der skrev «Hulda», den der skrev Hrokkinskinna, og (hvad der vilde have en del mere at betyde) ligeledes Egilsson antaget, at Fms. VI 437$_{8-5}$ (*«varði ógnar . . . til kalla»*) hörer til Steinn Herdísarson's Óláfsdrápa. Og da dette digt omtaler den danske konge og hans fordring på Norge i bestemte ord (*«sín óðol mon «sveini . . jöfurr banna» *og* «ulfs þarfat . . . arfi . . . «nóregs til kalla»*), havde man også heri en grund til at vente noget lignende i den her omhandlede vershælvt (*varði ógnar orðum *osv.). For mig stiller sagen sig imidlertid anderledes. Den måde, hvorpå '*varði ógnar orðum . . .*' citeres, synes mig at tale for, at man ikke har kendt forfatteren til denne 'visuhelmingr', der efter min mening roser*

kongens bestemte optræden i og for sig (uden at udtrykke noget hensyn til særlige tilfælde). Denne min opfatning stöttes af de ældre kilder, nl. Hkr. (Kh. III 177, Ungers udgave side 628), Morkinskinna (side 127) og Ágrip (Fms. X 410), der have:

. . . . engi þorði
allvalda til kalla.

I fölge Fms. VII 40 $_7$ har Hrokkinskinna her verslinien «hugprúðr för snúðat».

Men Rask forkaster det sædvanlige för *på dette sted og indsætter, sikkert med rette, det gamle, tidlig forældede* föru *efter tre membraner, hvoraf den yngste vistnok er over 50, den ældste vistnok over 150, år ældre end Hrokkinskinna.*

I fölge Fms. VII 67 $^{9-10}$ med note [5] og [6] har Hrokkinskinna fölgende 'visufjórðungr':

«hvegi er lèt hinn ljóti
«landgarðr hinn harði».

Men «hinn harði» *er en örkeslös gentagelse af* hinn ljóti *(Egilsson ytrer derom ShI. VII 70 note d: «hinn harði, «H,* mendose et repetitum ex versu anteced.»*). I steden for* «hinn harði» *har Mork. (udg. side 152 ^{18})* «firir barþi». *Og membranen A må (se Fms. VII 67 note [6]) stemme overens med Mork. Naturligvis holder både Rask og Egilsson sig til disse to sidste.*

Fms. XI 127 ^{19} med note:

«örvafaðar [4] sváfu».

«4) örva veðrs, F».

Herefter skulde verslinien hedde i Flat.:

«örva veðrs sváfu».

Men Flat. udg. I 188 $_{13}$ finder man:

«orua uedurs of suofu»,

hvilket er rigtigt i metrisk henseende, uagtet formen (ligesom meningen) i övrigt er forstyrret.

Fms. XI 130 note (så vel som Fsk. 49 og Flat. udg. I 189) hedder en 'visuhelmingr':

oss er leikr (enn lauka
liggr heima vinr feimu)
[þryngr at viðris veðri
vandar] góðr fyr handum.

Substantivet feima *har, som bekendt, sit tilsvarende i andre germaniske sprog, f. ex.: oldsax.* fēmea *(kvinde), oldeng.* fæmne *(pige, brud), fris.* fāmne *og* fōmne *(pige). Disse forskellige former se ud til at nedstamme (ved lån) fra det latinske* fēmĭna, *til hvilket oldeng. og fris. nærme sig mest, medens oldn.* feima *og det franske* femme *forholde sig dertil næsten på en og samme måde (qvantitativ falder* feima *sammen med* *femma *i rækken:* femina — *femna *[jf. t. ex. fr.* hommage *af* *hominaticum*]* — *femma*). Foruden lydligheden mellem* fæmne *osv. på den ene og* femina *osv. på den anden side, fortjener udbredelsen af ordet* dame *opmærksomhed (skönt forholdet her er noget forskelligt). Hvad bemærkelsen angår, synes* feima *ikke at betyde rustica (eller skulde måske* brúðr, fljóð, ristill, snót, sprakki, sprund, svanni, svarri, víf *alle betyde rustica, fordi de opregnes i Rigsmál [25 Bugge]?), ja måske ikke femina (i almindelighed), men femina pudibunda? (jf. det afledte nyislandske adjectiv* feiminn *undselig). Dog, hvilken af disse betydninger man end antager, bliver* lauka⌒feima *en art meget stödende* ‘*ofkenning*’. *Skulde man måske kunne forklare denne uhörte kending deraf, at* feima, *som et fremmed ord, i begyndelsen havde haft en uklar, usikker eller vaklende bemærkelse? Antager man dette, eller ser man bort fra* lauka⌒feima, *synes resten aldeles gennemsigtig. Men hvorledes er nu denne rest behandlet i membranen* 510*? Her hedder den hele* ‘*visuhelmingr*’*:*

»Oṡ leık eṅ lauka.
»lígg̃ ħeıá ꝼeímu.
»þ͠ ung̃ at uıð'ſ uarð'. |
»vȯnð² goð² ꝼ ħȯnð^m.«

(I forbigående bemærkes, at det i linien stående r *i* uarðʳ *[ʽvísuorðʼ 3] er noget utydeligt, samt at skråstregen over* a *i* þeĭá *[ʽvísuorðʼ 2] vistnok gelder* ı*). For det förste er meningen grundig forstyrret. For det andet er* þryngr *forandret til* þ͠ung̊ *(jf. Flat.). For det tredje er det så kaldte linierim i ʽvísuorðʼ 3 tilintetgjort. For det fjerde er det blöde metriske forhold i ʽvísuorðʼ 4 forandret til et hårdt (nemlig — ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑ eller — ⏑ — ⏑ — ⏑ til — — ⏑ ⏑ — ⏑), formodentlig fordi man har bildt sig ind at linierimet her var forstyrret og burde restitueres. Hvad betyder det under slige omstændigheder, at hvert af de to förste ʽvísuorðʼ kun består af fem stavelser? Det synes at ligge i sagens natur, at afskrifter i regelen snarere forkorte end udvide. De islandske afskrivere i det mindste vare vistnok i det hele taget ikke utilböielige til at spare arbeide, spare tid og spare materialier (især pergament og senere papir. Jf. SnE. II 30⁶:* til þess at rit verði minna ok skjótara ok bókfell drjúgara*). Og de dunkle kvad vare for afskriveren en tågeregion, han søgte at slippe ud af snarest muligt. Det er oplysende med hensyn hertil at fölge nogle vers igennem alle håndskrifter, fra de ældste til de yngste, og se, hvorledes disse vers svinde ind mer og mer, indtil nogle helt forsvinde. En undersögelse af dette forhold vilde vel åbne et dybere indblik i en af årsagerne til de normale versliniers forkortelse, men vilde tillige her tage for megen tid og for megen plads. Jeg vender derfor tilbage til Fms.*

Fms. XI 138_{13} *hedder et ʽvísuorðʼ*

«morð skýar varð mönnum»

overensstemmende med

»moꝛðſkyaꝛ *(eller* moꝛð ſkyaꝛ*)* ủð m̅m̅«

i membranen **510**, *hvoraf det er taget. Når formen forstyrres, pleier indholdet at forvanskes. Og her er hverken rim eller mening. En anden læsemåde har i steden for det monströse* «morð skýar» *det ligeså monströse* «morðskigr»; *og så er man kommet et skridt videre, i det man i tilgift har fået et ʽdróttkvætt vísuorðʼ på fem stavelser.*

Fms. XI 140₉ hedder den sjette linie i et vers:
«hljómr Búi sunnan»,
i overensstemmelse med membranen **510**, *der har*
»þlom̃ buí ſuṅaṅ«
(over det förste ı *ses en lille prik, der vistnok er tilfældig). Her mangler atter (foruden den ene stavelse) rim (her et helrim) og et til det hele passende indhold. Egilsson foreslår at forandre* «hljómr» *til* «hljóm røð» *og* «sunnan» *til det uhörte* «suðan» *(*«suðan» *Lex. poët. 792 a* [1-4] *beviser intet), en fortvivlet udvei, der anföres her for at vise, hvor nödvendig han har anset en rettelse på dette sted (uagtet han i övrigt admitterer oldnordiske «versus catalectici», som han kalder dem).*

Fms. XI 140₈:
«baugz skerðr at breiðu».
Men hvor er rimet? og hvor er meningen? Et andet håndskrift har (i fölge Fms. XI 140₂) «skeiðir» *for* «skerðr», *og i membranen* **510** *synes denne linie at hedde*
»bauga *(ga som ét tegn)* ſk'ð' | at bꝛeıðu«.
I alt fald vil man ikke herpå kunne grunde en theorie om 'dróttkvæd visuorð' på fem stavelser.

Fms. XI 140₆:
«gulli safnaðar gumna»,
i membranen **510**:
»gullí *(skråstregen over* ı *ikke tydel.)* ſaꝑnað' gūna«,
altså syv stavelser (aldeles rigtig i metrisk henseende). Og i fölge noterne har et andet håndskrift
«gulls safnanda gumna» —
metrisk normalt. Rimet er derimod udslettet ved den begge håndskrifter fulgte skrivemåde. Medens nu Egilsson (ShI. XI 130 og Fms. XII 240) restituerer rimet (i overensstemmelse f. ex. med SnE. II 500[6]
hirðsamnaðar himna*),*
opstiller han en «versus pentasyllabus»:
«gulls samnaðr gumna».
Den til grund herfor liggende gisning falder naturligvis bort (i det mindste forelöbig), hvis den af Eg. antagne

mening og sammenhæng ikke er den rigtige. Er den derimod rigtig — hvorfor da ikke heller (end på samnaðr*) gette på* samnandi, *der både gör rim og versemål fyldest?*

I fölge Fms. XI 205 note [1] skulde et 'dróttkvætt visuorð' bestå enten af fem stavelser og hedde

«alldafugr *(!)* báðum»

eller kun af fire stavelser

«alldáðgöfugr».

Men det er tilstrækkeligt at henvise til versliniens rigtige skikkelse: Fms. XI 205[1] (texten til den anförte note), Hkr. Kh. II 214 (jf. VI 91), Hkr. ved Unger 377, Fms. IV 292 (jf. XII 87 og ShI. IV 270), Ól. helg. 1853 side 131 (og 280), Flat. udg. II 253.

Ól. helg. 1849 side 50 består, i fölge note [12], et 'dróttkvætt visuorð' i den til grund liggende gamle membran kun af fem stavelser, nemlig:

«hvatr ertu laðe».

Adjectivet hvatr *giver her en god mening, skönt* hvátráðr *(snarrådig) passer nok så godt, da talen er om en anförer (Knud den Store). Men er indholdet upåklageligt, gelder det modsatte om formen, i det den mangler rim. Med fuld föie have derfor udgiverne (R. Keyser og C. R. Unger) rettet (jf. deres fortale xi[9-13]) linien til*

«hvatraðr ertu laðe»

(jf. side 112), i overensstemmelse med Hkr. Kh. II 272[22] (VI $95_{6.2}$ har «hardrádr» *for* hvatráðr *— ligefrem ved en skriv- eller læsefeil, uagtet der i og for sig intet vilde være at udsætte på* harðráðr *i denne sammenhæng), Hkr. ved Unger side 422[21], Fms. IV 362 (jf. XII 90 og ShI. IV 332), Ól. helg. 1853 side 165 (og 285), Flat. udg. II 281, SnE. I 416[11] og 474[13]. Måske vil nogen indvende, at også den næst foregående verslinie lider af 'háttlausa'. Ja, når den læses:*

«Hélztu þar er hrafn ne svalta».

Men jeg holder det for utvivlsomt, at liniens förste stavelse oprindelig ikke har været «hjelzt», *men* hjelt, *som i*

Fms. IV 362[19] *(gentaget af Egilsson ShI. IV 332*[20] *samt Fms. XII 90*[17]*) og SnE. I 416*[10].

I fölge Ól. helg. 1853 side 159[19] *i forbindelse med noten, har den stockholmske qvartmembran nr.* **2** *en til 'dróttkvæðr háttr' hörende, men dog kun af fem stavelser bestående verslinie:*

«Olafr knyr unndrum».

Måske dette undrum *hidrörer fra, at en skriver i distraction har tænkt på Snorres*

«ítr rönd furast u n d r u m»*?*

Uægte er det i alt fald. Ti bortset fra, at

«Olafr knyr u n n d r u m»

er et stærkere udtryk, end man ventede (hvilket i övrigt har mindre at sige her), kan mangelen på rim ikke antages at være oprindelig. Udgiverne (P. A. Munch og C. R. Unger) rette «unndrum» *til* «unnd arum» *(jf. side 283), hvilket stemmer overens med: Hkr. Kh. II 261*[31] *(jf. VI 92), Hkr. ved Unger side 414*[28]*, Fms. IV 350 (jf. XII 88 og ShI. IV 320), Flat. II* 275_{11}.

Ól. helg. 1853 side 222_{4} *(jf. 296) har en verslinie:*

«havclatrs en hvita».

Og der er intet væsentligt at udsætte på *hauklátr *som et poetisk ord, skönt man snarere venter* *hauksetr, *hvor rimet ikke fordrer* át(r) *for* et(r). *Men det håndskrift, hvorefter Ól. helg. 1853 er udgivet, synes at være ene om læsemåden* «hauklátrs». *Fms. V 92 note* [1] *anföres (ikke* «hauklátrs», *men)* «haukalátrs» *som variant. Og i övrigt står her* hauka setrs *overalt, nemlig: Hkr. Kh. II 376*[20] *(jf. VI 115), Hkr. ved Unger side 497*[33]*, Fms. V 92*[1] *(jf. XII 103 og ShI. V 96), Ól. helg. 1849 side 73*[10] *(jf. 120), Flat. udg. II 366*[7].

Flat. udg. I 52_{12} *(jf. Fms. I 27 note* [4]*) har*

«sott almvedrs flotta»

i steden for en verslinie, som den i Skalholt 1689 udgivne Ól. Tryggv. I 17a[6]*, Hkr. Kh. I 131, Hkr. ved Unger side 87*[34]*, Fms. I 27*[14] *(efter arnam. foliomembran* **61***) enstemmig (bortset fra en variant, der ikke vedkommer*

os her, nl. «sótt» *for* skjótt) *fremstille i den metrisk normale form:*

«skjótt Jálfaðar flótta».

Jf. Hkr. Kh. VI 22, Fms. XII 26, ShI. I 28-29, Lex. poët. 794 a^{16-19} *(artiklen* «svangæðir»*). Læsemåden* «álm-«veðrs» *hidrörer formodentlig fra, at en afskriver ikke har kendt ordet* jalfaðr, *men holdt* jalfaðar *for en feil, og forandret det til* «álmveðrs», *som enhver forstod, uagtet* «álmveðr» *ellers ikke forekommer og heller ikke er fuldt så betegnende som f. ex.* örveðr.

Flat. udg. I 54[7] *(jf. Fms. I 30 note* [3]*):*

«sidþungr let syngia».

Men «sidþungr» *giver her ingen passende mening. Og i steden derfor har den skalholtske udgave af Ól. Tryggv. I* 18 b^{10}, *Hkr. Kh. I* 135[1] *(jf. VI 24), Hkr. ved Unger side* 89[28], *Fms. I 30 (jf. XII 27, ShI. I 34-35, Lex. poët.* 748 b_{4-2}*):* sliðrtungur. *Om den hele* 'visuhelmingr' *se* «*Aarbøger for nord. Oldkynd. og Hist.*» *1866 side 190-194.*

Flat. udg. I 58[19] *og den skalholtske udgave af Ól. Tryggv. I* 23 b^{19} *have som et* 'visuorð' —

hin «hlytr milldingr gillde»,

denne «Hlytur Mildingur gildi».

Men se Hkr. Kh. I 146[4] *(jf. VI 24), Hkr. ved Unger side* 97[30], *Fms. I* 38_4 *(jf. ShI. I 43, Fms. XII 27, Lex. poët.* 240 $b_{25\text{-}14}$ *[*gildir *som nomen agentis] og* 361 $b_{20\text{-}5}$ *[*hlymmildingr*]). I övrigt frembyder den* 'visuhelmingr', *hvori det anförte* 'visuorð' *indeholdes, flere dunkelheder.*

Flat. udg. I 247 har

«þriflyndr gafzst Þrændum»

og den skalholtske Ól. Tryggv. II 10b (jf. ShI. I 259 note [9]*)*

«Þriflyndur gafst Þrændum»

som en verslinie. Dette «þriflyndr» *(et i övrigt mig ubekendt ord) synes, hvorledes man end vender og dreier det, ingenlunde at passe i den her foreliggende sammenhæng; så at man — også uden alt hensyn til versliniens metriske beskaffenhed — må foretrække* þrályndi, *der står uden variant*

Hkr. Kh. I 256 (jf. VI 54), Hkr. ved Unger side 170^{32}, *Fms. I 233 (jf. XII 47 og ShI. I 259), Fsk.* 55^{9} *(jf. 191), SnE. II* 168^{21}. *Jf. end videre Lex. poët.* $916\,b^{12\text{-}13}$.

Flat. udg. I 572_{10}:

«red egghrődr leggia»

Fms. X 187^{18} *også efter Flateyjarbók*

«rèð egghróðr leggja»*)*.

Det samme 'visuorð' hedder Hkr. Kh. I 86 (jf. VI 15), Hkr. ved Unger side 56^{7}, *Fsk.* 9_{17} *(jf. 188):*

rjeð egglituðr seggir.

Læsemåden seggir *passer fortrinlig; medens endog Egilssons milde kritik har været nödt til at forkaste* leggja *(Fms. XII* 225^{13}, *ShI. X 174). Ligeledes indsætter han Fms. XII* 225^{13} *uden videre* egglituðr *i steden for* «egghróðr». *Derimod beholder han og söger at forklare dette sidste* («egghróðr») *ShI. X 174 samt Lex. poët.* $120\,b^{28\text{-}30}$ *og* $404\,b_{12\text{-}9}$, *i det han antager, at det enten er* = «eggrjóðr» *eller* = «egghrjóðr». *Det er unegteligt, at* «eggrjóðr» *vilde give samme mening som* egglituðr. *Men der står intet* «eggrjóðr»*! Det er ligeledes unegteligt, at* j*-lyden ofte i de gamle membraner enten skrives i form af et lille* ı *over (dets plads i) linien eller rent udelades; så at* -«hróðr» *let kunde stå i steden for* -«hrjóðr» *(eller* -«hrődr» *i steden for* -«hriòdr»*). Men* «egghrjóðr» *vilde ikke være noget naturligt, utvungent udtryk. Formodentlig er det, der i codex ligger til grund for udgavens* -«hrődr», *fremkommet ved urigtig læsning af et utydeligt* »lıtǫðr« *eller lignende. Man lægge mærke til, at tegnrækkerne* «ħróðr» *og* «lıtǫðr» *ere lige lange, da de bestå af otte hovedtræk hver, og at denne omstændighed kunde begunstige en forvexling.*

Flat. udg. II 22^{1} *opstiller en verslinie*

«upp gramr j gamla».

Læser man den hele 'visuhelmingr', opdager man strax, at her må et hjelpeverb være oversprunget. Og Hkr. Kh. II 17^{20} *(jf. VI 70), Hkr. ved Unger side* 228^{15}, *Ól. helg. 1853 side* 22_{8} *(jf. side 259), Fms. IV* 55_{12} *(jf. XII 75 og ShI. IV 56) have enstemmig* ljet *imellem* upp *og* gramr. —

Bortset fra et andet punkt af en noget tvivlsom beskaffenhed, lider halvverset i övrigt af en stödende asyndesie, der dog falder bort, når man, i overensstemmelse med membranerne E og K (til Fms.), læser ok *for* of *i sidste linie; hvilket synes bedre, end (med Egilsson Fms. XII 75) at foretrække* genginn *for* gengit.

Flat. udg. II 593^{22} *(jf. Hkr. Kh. IV 118 note* [9]*) har*

«Glymvoll ristr gulli»

som et 'dróttkvætt visuorð'. Og hverken fra meningens eller rimets side er der noget at indvende imod glymvöll *(acc. sg.); hvorfor Lex. poët.* $255a^{21}$ *uden videre opstiller nom. sg.* glymvöllr. *Dog har Hkr. Kh. IV 118 (jf. VI 203)* «Glymvöllu» *og Fms. VIII 165* «Glymvöllu» *med varianten* «Glumvöllu» *(jf. Sht. VIII 114 og Fms. XII 198). I disse to udgaver er således her alt i orden: mening, rim, versemål.*

Flat. udg. III 269^{14}

«helldr og nid*r* fellde».

Men Hkr. Kh. III 22^{14}, *Hkr. ved Unger side* 527^{29}, *Ól. helg. 1853 side* 239_{15}, *Fms. V* 131^{3} *og VI* 43^{9}, *Fsk.* 98^{14} *have alle foran versliniens sidste ord den her uundværlige præposition (*í*), hvilken fortolkerne naturligvis også enstemmig beholde: Hkr. Kh. VI 131, Ól. helg. 1853 side 302, ShI. V 141 og VI 37, Fms. XII (108 og) 130, Lex. poët.* $162b_{29\text{-}28}$ *(*feldr, *m., α) og* $606b_{11\text{-}9}$ *(*nös*), Fsk. 194.*

Flat. udg. III 269^{8} *(jf. Fms. VI 43 note* [9]*) har som et til 'dróttkvæðr háttr' hörende 'visuorð':*

«hialld*r*magnadr alldri».

Derimod har Hkr. Kh. III 21^{22} *(jf. VI 130):*

«hialldr mögnudr þer *(var.* því*)* alldri».

Hkr. ved Unger side 527^{39}*:*

«hjaldrmagnaðr! þér aldri».

Fms. V 130^{5} *(jf. ShI. V 139):*

«hjáldr*(!)*-magni *(var.* magnaðr*)* þèr aldri».

Fms. VI 43_{13} *(jf. ShI. VI 38 og Fms. XII 130):*

«hjaldr-magnaðr! þèr[9] aldri»

«[9]) v. í F». *(F = Flateyjarbók).*

Fsk. 98_6:

«hjaldrmögnuðr! þér aldri».

Ól. helg. 1853 side 239_5 (jf. side 302):

«hialldrmǫgnuðr þer alldri».

Læsemåden i Flat. er ingenlunde meningslös: «fastordr «skyli fyrda þeingill vera. feingsæll hialldrmagnadr» *(ti det er utvivlsomt, at attributet* fengsæll *hörer til* hjaldrmagnaðr, *og ikke til* þengill*)*, alldri hefir ath riufa heit». *Denne sidste sætning vilde betyde: under ingen omstændigheder kan et löfte brydes. Imidlertid har det ikke været skjaldens mening at opstille en for alle mennesker geldende morallov. Han taler kun om, hvad en fyrste tör eller ikke tör tillade sig. Desuden stemmer tilföiningen* þjer *ypperlig med den 'bersögli', hvoraf digtet har fået sit navn (Bersöglisvisur). Fölgende exempler, tagnę af 20 i Heimskringla og Ól. helg. 1853 sammenhörende verslinier, blandt hvilke den her omhandlede (*hjaldrm . . . . . . aldri, *som jeg også anförer, for at opnå större tydelighed) indtager den 12te plads, ville vise, hvor directe og indtrængende den gamle skjald her henvender sine formaninger til den unge konge:*

hafa kveðask lög . . . búendr verri . . . önnur enn **þú** hjezt mönnum.

hverr eggjar **þik** . . . at ganga . . . **þínum** . . . á bak málum?

hœfir heit at rjúfa . . . **þjer** aldri.

hverr eggjar **þik** höggva . . . bú þegna?

rán hygg ek rekkum **þínum** . . . leiðask. reiðr er herr.

Flat. udg. III 283_8

«Mæra gramr snæri».

Men Hkr. Kh. III 45[8], Hkr. ved Unger side 541[18] og Fms. VI 84[17] frembyde den bedre ordforbindelse med præpositionen í *foran det sidste ord. Jf. Hkr. VI 141, SnI. VI 80, Fms. XII 137, Lex. poët. 289 b[1-3].*

Flat. udg. III 284_{10}

«Sueins manna rekr» —

et 'dróttkvætt visuorð', der savner den ene rimstav, og som

kun består af fire stavelser, af hvilke oven i köbet den sidste er lang. Det er uden tvivl den rigtige læsemåde, der foreligger i Fms. VI 85_{7}*:*

sveins manna rekr sunnan.

Se ShI. VI 82 og Fms. XII 138.

Flat. udg. III 341^{6}

«huatradr lade».

Altså et 'dróttkvætt visuorð' på fire stavelser, i hvilket desuden det substantiv savnes, der skulde danne subjectet. Det naturlige

hvatráðr konungr láði

findes Hkr. Kh. III 93^{22}*, Hkr. ved Unger side 573, Fms. VI 261, Fsk.* 124_{9}*, Mork. udg. 57. Jf. Hkr. Kh. VI 157-158, ShI. VI 242, Fms. XII 152.*

Flat. udg. III 364^{1}

«farkostr hlaut fliota»,

hvilket ikke stemmer overens med Hkr. Kh. III 126, Hkr. ved Unger side 596^{1}*, Fms. VI* 319^{5}*, Mork. udg.* 80^{7}*, der alle have* at *imellem* hlaut *og* fljóta. *Jf. Hkr. Kh. VI 165, ShI. VI 296, Fms XII 157.*

Flat. udg. III 372^{7}

«Færdr fylkir Horda»,

hvor Færdr *ikke passer i sammenhængen, der fordrer* fœrði, *hvilket også findes Hkr. Kh. III* 142^{17}*, Hkr. ved Unger side* 607^{1}*, Fms VI* 341^{5}*, Fsk.* 133_{8}*, Mork. udg.* 88^{3}*. Jf. Hkr. Kh. VI 169, ShI. VI 317, Fms. XII 159, Lex. poët.* $165a^{21-22}$ *og* $478b^{13-14}$*.*

Flat. udg. III 398_{10}*:*

«riklundadr vndir».

Men dette er en forvanskning af

ríklundaðr veit undir.

Se Hkr. ved Unger 615^{21}*, Fms. VI* 438^{17}*, Fsk.* 148^{29}*, Mork. udg.* 113^{28} *og* 121^{32} *og* 124^{14}*. (Jf. Hkr. Kh. III* 155^{17} *[og VI* 171^{18-23}*], Fms. VI* 408^{11} *og 438 var.* ^{5}*, Fsk.* 137^{4} *— på hvilke steder denne verslinie, skönt i övrigt fordærvet, dog har beholdt den behörige længde.) Se fremdeles ShI. III* 229_{12-4} *og VI 378 samt 408-409, Fms. XII*

164$^{9-15}$ og 169$_{10-7}$, Fsk. 198$^{21-22}$, Th. Möbius ('vom Stef') Germania VI (XVIII) Jahrgang side 135.

Flat. udg. III 417$_{6}$:

«Geirraudr sin þeirri».

Her er «sin» *en urigtig læsemåde i steden for* síu: *Fms. VI 362^{2}, Mork. udg. 94^{4}; hvorom se ShI. VI 335, Fms. XII 160^{11}, Lex. poët. 701 b artiklen* sía.

I Fóstbræðrasaga ser det ud, som om þórmóðr kolbrúnarskáld i de vers, hvorpå sagaen for en væsentlig del synes bygget, nogle steder enten havde udtalt -r *som* -ur *eller brugt femstavelsede verslinier i regelmæssig 'dróttkvæðr háttr'.*

Min udgave af Fóstbr. (i to fragmenter) fölger (side 4-32 og 64-112) i alle kvadene Egilssons redaction.

Denne udgave — Fbr. 1852 — har side 10 fölgende vershælvt:

«efnd tók Hávars hefndar
«hafstóðs þá er var móði
«(hann varð höpp at vinna
«hvetr) 15 vetra».

For störste delen synes denne opstilling rigtig. Jeg har efterset stedet i 13 håndskrifter:

A) 1 membran, nemlig Flateyjarbók,

B) 12 på papir, nemlig

α) arnamagn. saml. qvart 566 B.

β) ny kgl. saml. fol. 1149.

γ) arnamagn. saml. fol. 142.

δ) » » » 153.

ε) » » » 163 E.

ζ) » » qvart 566 C.

η) » add. fol. 27.

ϑ) thottske saml. nr. 1768.

ι) arnamagn. saml. fol. 141.

κ) » add. qvart 31 B.

λ) ny kgl. saml. fol. 1176 A («Skrifud efter № 141 in folio

»legati Magnæani, confereret med № 132 membr. i folio, »142 i folio, 566. A. B. C. i 4to. chartaceis» hedder det på dette håndskrifts tittelblad).

μ) thottske saml. nr. 984.

Afgjort urigtige læsemåder ere: »jåꝼnaðe« *og* »ꝧeꝼnð«, *begge i η — henholdsvis for* efnd tók(z) *og* hefndar *i de andre 12 håndskrifter. Fremdeles:* »ꝧapſtoðſ« *Flat.*, »hap »ſtoðs« *ι*, »hap ſtoðz«[66] *λ*, »ꝧapſtöðȝ« *κ*, »hap ſtoðs« *γ*, »ꝧap ſtoðs« *ϑ*, »Happſtöþs« *μ*, »hapſloðz« *ζ*, »ꝧa flöðs« *ε*, »ꝧapſlooðz« *δ*, »ꝧap ſiöðs« *η — i steden for* hafstóðs *αβ. Ligeledes:* »moður« *λ*, »möður« *κ*, »Möþr« *μ — i steden for* móði *i de andre 10*[67]. *End videre: ikke alene* »þa v« *α*, »þa við« *δζ*, »þä við« *ε*, »þö[68] við« *η, men også vistnok* »þa er varþ« *μ*, »þá var« *β*, »þa e« *γ og* »þa« *ϑ, uagtet de tre sidste læsemåder (*þá er varð, þá var, þá er*) lade sig anbringe i sammenhængen; — det i Flat. + ικλ indeholdte* þá er var *synes at ligge til grund for dem alle tre. Endelig tror jeg ikke, det er rigtigt, når den plads i den næstsidste verslinie, der i αβγδεζηϑ (så vel som hos Egilsson) optages af* varð, *besættes i Flat. + ικλμ med* hlaut, *da dette ord medfører en vis grad af mislyd på dette sted, i det man egentlig får tre bistave (*h . . . h . . . h . . . . . .*). Imellem* höpp *αβγζηϑ (Egilsson) og* happ *Flat. + δεικλμ, samt imellem* tók *αβγδεζϑ (Egilsson) og* tókz *Flat. + ικλμ (— som nærværende side linie 5-7 anført, har η* »jåꝼnaðe« *i steden for* efnd tók *eller* efnd tókz *—), kan man vakle. Men for nu at komme til det, som her er hovedsagen, så hedder den sidste verslinie i Flat. + ικλμ:*

»hvatr xv vetra«,

og består altså kun af fem stavelser — hvortil kommer, at

---

(66) *En sætning* »happ stóðz« *synes undertiden at have foresvævet afskriverne. Jf.* »happ stódst« *Fóstbr udg. 1822 side 16.*

(67) *I ι er for resten* e *i* »moðe« *utydeligt, og i δ ser* »moðe« *næsten ud som* »meðe«.

(68) *Her (side 120 8-13) betegner* »ä« *lyden* á, *men* »ö« *og* »ö« *lyden* ó.

rimet er forstyrret. Denne sidste mangel söger Egilsson at afhjelpe, i det han læser:

«hvetr) 15 vetra»

og opfatter «hvetr» *som en anden udtale af* hvatr. *Men dette synes alt for dristigt. Hellere måtte man fölge læsemåden i* $\alpha\beta\gamma\delta\varepsilon\zeta\eta\vartheta$[69]:

«hvetr ok xv vetra»,

og det så meget mere, som denne læsemåde synes, igennem $\alpha\beta$, *at stötte sig til arnamagn. folio-membran* **132**. *Man måtte da opfatte* «hvetr» *som* «hvettr» *(altså egentlig:*

«hvettr ...... vettra»*)*

og dette «hvettr» *som et med participierne* seldr *og* settr *analogt participium af* hvetja. *Den rimeligste sammenhæng var da:* efnd tók hávars hefndar hafstóðs^móði, ok þá er *(*hann*)* var fimmtán vetra,. *eller* efnd tókz hávars hefndar, ok þá er hafstóðs^móði var fimmtán vetra, *(d. e.: T. — og det [kun] 15 år gammel — tog hevn for H's drab).* hann varð höpp *(eller* happ*)* at vinna hvettr *(d. e.: han kunde nok bevæges til tapper dåd!) — Men det er ikke usandsynligt, at her foreligger en gammel forvanskning, ældre end* **132.**

For det andet findes i Fbr. udg. 1852 en '*visu-helmingr*', *der har fölgende form*

a) side 47, i min gengivelse af AM. qvart 566 B:

»lıtt spʳðı ꝼıoꝛ ꝼẏꝛða
»ꝼ̊mðʳ mıllðr at hılldı
»ðrengr van ðað at lengⁱ
»ðıarꝼr Havʳs arui«.

b) side 70, i Egilssons redaction, der i dette halvvers nöiagtig fölger AM. qvart **544:**

«Lítt sparði fjör fyrða
«fremðar mildr at hildi
«(drengs varð dáð at lengri)
«djarfr Hávarar arfi».

*Foruden nys nævnte membran (***544***, den så kaldte Hauksbók) har jeg rådspurgt de her oven for (side* 119_{15} *–*120^{4}*) anförte 13 håndskrifter med hensyn til hele denne* '*visa*', *men skal her væsentlig indskrænke mig til dens anden* '*helmingr*' *(*lítt sparði *osv.), især slutningslinien. I steden*

---

(69) η *har dog* «ok» *for* ok.

for det rigtige fjör *i 12 håndskrifter (Hauksbók, Flat.,* $\alpha\beta\varepsilon\zeta\eta\vartheta\iota\varkappa\lambda\mu$) *har* δ »fiora« *(!) og* γ »fe« *(!). Ordforbindelsen* fremðar mildr *stötter sig på 10 håndskrifter (Hauksbók, Flat.,* $\alpha\beta\gamma\vartheta\iota\varkappa\lambda\mu$); *men dens plads indtages af* fremdar gildr *i* $\delta\varepsilon\eta$, *og af* »ꝼꝛemð gılldeꝛ« *i* ζ, — *hvilke to læsemåder allerede i og for sig fortjene opmærksomhed (dog måtte* »ꝼꝛemð gılldeꝛ« *forandres til* fremdar gilder*), hvortil kommer (da optagelsen af* vildum [= viljaðum, viljuðum] *i 3. verslinie synes noget betænkelig), at der kunde være spörgsmål om at læse 3. og 6. verslinie*

enten hjaldr er heyja vildi

. . . .

fremðar mildr at hildi,

eller hjaldrs at herja mildum

. . . .

fremðar gildr at hildi.

Den 7. verslinie, der danner en sætning for sig, kan både hedde

drengs varð dáð at lengri

og drengr vann dáð at lengri.

Det förste foreligger i Hauksbók, Flat., $\gamma\iota\varkappa\lambda\mu$ *— dog har* $\varkappa$ »Laungum« *og* μ »langom« *i steden for* lengri. *Det andet i* $\alpha\delta\varepsilon\zeta\eta\vartheta$ *— dog har* δ »lengu *(med ∴ over* y)« *og* η »längre« *(d. e.* lángre) *i steden for* lengri. *Til* drengr vann *osv. slutter sig*

»ðreingr var ðáð at leingri«

i β, *hvor* var *vistnok hidrörer fra, at* »van« *(eller lign.) i membranen* **132** *er bleven læst urigtig. Hvad nu endelig den sidste verslinie angår, skrives den:*

djarfr hávars arfi

i Flat., $\alpha\beta\vartheta\lambda\mu$; *ligeledes, kun med* z *i steden for* s, *i* $\delta\zeta\iota\varkappa$; *fremdeles i* ε, *hvor mandsnavnet dog er skrevet* »ȝavarðs«; *og er altså i 11 af de 14 håndskrifter indskrænket til fem stavelser. Derimod hedder det samme visuorð i* γ:

»ðıarfr ȝavþ͛ arfi«;

i η:

»ðiarfur v̄ | hävars arfe«;

og i Hauksbók:

»ðiarfr havarar arfi«.

Den forudsætning, hvorfra γ, ligesom ε, samt vistnok også δζικ, går ud, at Torgers fader, i steden for det sjeldne hávarr, *har båret det mer bekendte navn* hávarðr[70], *kan ikke antages at holde stik. Og* var *i η er neppe andet end et forsög på at simplificere, et forsög, der giver halvverset en noget uventet karakter ved at oplöse det i lutter skarp adskilte sætninger, af hvilke den förste må söge sit subject i den foregående 'visuhelmingr'. Man synes da ingen anden udvei at have, end, som Egilsson har gjort, at holde sig til læsemåden i Hauksbók:*

»ðiarfr havarar arfi«,

og det så meget mere, som genetivformen understöttes ved «Þorgeirr Havarar son» *Óh. 1853 side 125₁₁ (jf. 'Navne-register' til samme udgave, side 320), efter den stockholmske qvartmembran* **2**, *der således stemmer overens med variant (2) til Hkr. Kh. II 204. (Jf. stedsnavnet* «Hávararlón» *Landn. III 20 — Ísl.² I 235⁸). Men på den anden side hedder denne genetiv* hávars *i alle de skindböger til samme sted (Hkr. Óh. 133 [Hkr. Kh. II 204¹⁸, Hkr. ved Unger 369⁹], Óh. 1853 side 125₁₁, Fms. IV 280⁵⁻⁶), jeg har efterset, nemlig: de arnamagn. foliomembraner* **61** *(*»havſ«*),* **75ᴬ** *(*»haus«*),* **75ᶜ** *(*»havarſ«*),* **75ᴰ** *(som* **61** *— det over linien anbragte* ʳ *er noget utydeligt), og de arnamagn. qvartmembraner:* **325⁵** *(som* **75ᶜ***),* **325⁶** *(*»haurs«*),* **325⁷** *(*»haparſ«*). Og denne form anbefaler sig ved naturlighed; hvorimod en masculin-genetiv* hávarar *er så besynderlig, at den måske tör antages at være opkommet ved en misforståelse. Det er i alt fald et spörgsmål, om den her omhandlede ottende verslinie ikke oprindelig har lydt:*

djarfra hávars arfi.

---

(70) *Ogsa Fms. IV 280⁵⁻⁶ står:* «Þorgeir Hávarðsson». *Men ingen af de membraner, jeg har efterset, har der* ð.

Altså: fremðar-mildr arfi hávars sparði lítt fjör djarfra fyrða at hildi. *Fremhævelse af de i kampen overvundnes mod må (i fölge sætningen:* hugr ræðr halfum sigri*) foröge overvinderens rós.*

For det tredje findes i Fbr. udg. 1852 *en 'visuhelmingr', der ser således ud*

a) side 52, i min gengivelse af AM. qvart 566 B:	*b) side 73, i Egilssons redaetion, i fölge hans egen angivelse «efter Grönl. hist. «Mind. 2,286»:*
»Gautr veıt ek at ſon sleıtu	«Gaut, veit ek, at sun Sleitu,
»snar꜡eıngr með lıð ðrēıgıa	«snarfengr með lið drengja,
»haullðr v̍ harðar ðeıll '	«höldr við harðar deildir
»hıor ðıarꝼr með ꝩıoꝛuı«	«hjörkrafðan nam fjörvi»

e) nys anförte sted i «Grönlands historiske Mindesmærker»:

«Gaut[10] veit ek at sun Sleitu
«snarfengr[11] með lið drengja,
«höldr við harðar deildir
«hjördjarfan[12] nam fjörvi»

«10) Gautr *(rimeligviis urigtigt), B, C.* 11) snarfengan, *D, E, F.* «12) *ved Gisning;* hiörkrafþan, *A;* er, *t. B, D, E;* hjördjarfr, *B, C*». — *I disse noter er A* = *Hauksbók, B* = mit *α, D* = mit *ι, F* = *Flateyjarbók. (Til C og E har jeg ikke adgang.) Foruden de samme 14 håndskrifter, som ved vershalvten:* lítt sparði fjör fyrða *osv., har jeg ved denne (*gaut veit ek *osv.) efterset arnamagn. saml. fol.* 164 *I, hvilket brudstykke jeg vil betegne ved v. — Som man ser, er det kun én af vershalvtens nys nævnte tre trykte recensioner, der har en linie på fem stavelser. Hvad er nu her overhovedet det rigtige? Jeg skal gennemgå læsemåderne i de 15 håndskrifter. 1)* gaut *står i Hauksbók, Flat., samt γεηικλν; medens ikke alene α, men også βδζϑμ have* gautr, *hvilken urigtige læsemåde synes at stamme fra den arnamagn. foliomembran* **132**. *2) På det förste ord i förste verslinie fölger Fbr.* 1852 *side 52[18] og 73[9] så vel som «Grönl. «hist. Mind.» II 286[11]:* veit ek at. *Dette* veit ek at *stötter sig på Hauksbók, samt på αβγϑ, og synes at være den an-*

tageligste læsemåde. Flateyjarbók og δεηικλν *har her:* veit ek, ζ*:* veit ek hjet *(verslinien skrives i* ζ*:* »Gautur veıt »eg þiet son sleıtu«*) og* μ*:* hjet *(i* μ *skrives verslinien således:* »Gætr het Sun Sleito« *og består altså her kun af fem stavelser). Disse to (*ζ *og* μ*) give ikke nogen naturlig sammenhæng; heller ikke* δεην*, da intet i disse fire håndskrifter erstatter* at*; hvorimod Flat. og* ικλ *frembyde en i og for sig upåklagelig ordforbindelse, eftersom den fjerde verslinie i disse hedder:* hjördjarfan er nam fjörvi, *hvor altså* er *har den samme function som* at. *3) Begyndelsen af anden verslinie a) er ulæselig i Hauksbók; b) hedder* [1] snarfengr með *i* αβγδεζηθν*;* [2] snarfengan með *i Flat. og* ικλ*;* [3] »ſnarfeingiñ« *i* μ *— hvilken sidste læsemåde synes ubetinget urigtig, da* lið *synes at måtte være accusativ og at kræve en styrende præposition. 4) Slutningen af anden verslinie kan i virkeligheden lige så lidt som samme verslinies begyndelse læses med nogen sikkerhed i Hauksbók (og usikker læsning er langt værre end ingen læsning). Til denne ulæselige slutning svarer* drengja *i Flat. og* αβγδεζηθικλμ*, men i* ν *det her meningslöse* »þꝛeingª« *(der viser tilbage til* drengja*). 5) Den tredje verslinie hedder i Flat. samt* αβγδεζηθικλμ*:*

höldr við harðar deildir;

i Hauksbók:

»ħavllðꝛ v̊ ħarðar ðeıllð'[71]«,

*hvor (*v̊ *=) var formodentlig hidrörer fra det fölgende* »ħarðar«*; i* ν*:*

»ħellð² v̊ ħeꝛðʳ ðeill« ~

(en forvildet og defeet læsemåde). 6) Den fjerde verslinie — hvorom her alting dreier sig — har fölgende form a) i Hauksbók:

»ħıoꝛkrapþan nap ꝼıoꝛvı«;

b) i βγδεη*:*

hjördjarfan nam fjörvi;

---

[71] *Tegnet (') for* er *eller* ir *synes at befinde sig i en lidt usædvanlig afstand fra* ðeıllð *men dog at være sikkert.*

c) i ζ:

»hió *(eller* hió*)* ðjaʀfa nam | ꝼióʀve«; (72)

d) i ν:

»þióʀs *(eller* þióʀs*)* irpā nam ꝼioʀvi«; (72)

e) i Flat. samt ικλ:

hjördjarfan er nam fjörvi;

f) i μ:

»heórþi Arfan er nam Feórvi«

[en forvanskning af e)];

g) i ϑ:

»þioʀðiarꝼr nā ꝼioʀvi«;

h) i α:

»þior ðiarꝼr með ꝼioʀui«.

Det er usikkert, om α eller β — eller måske ingen af dem(73) *— gengiver den arnamagn. foliomembran* **132** *rigtig. Men majoriteten (13 mod 2) stemmer her for accusativ, ligesom i anden verslinie for nominativen* snarfengr *(hvor 10 håndskrifter stå over for 4. Dertil kommer, at [*»ſnar-»feingin« *=]* ſnarꝼengınn *snarest er en forvanskning af* ſnarꝼengr m;*). Hvad er nu det naturligste i og for sig? Skulde her stå de to accusativer:* snarfengan *og* hjördjarfan, *altså to epitheta ornantia til* gaut, *men intet til* höldr *(d. e. Torger, digtets hovedperson)? Dette vilde stride imod den gennemgående ånd og tone i de 30 'visuhelmingar' af Þórgeirsdrápa, der findes opbevarede (i Föstbr.). Skulde her da stå de to nominativer:* snarfengr *og* hjördjarfr, *altså to adjectiviske attributer til* höldr *(Torger, der — som anfört — rigtig nok er digtets hovedperson)? Heller ikke dette synes at finde medhold i fragmenterne af Þórgeirsdrápa, uagtet man der en enkelt gang stöder på en attributiv s æ t-n i n g föiet til et attributivt adjectiv, der udsiges om helten i digtet. Man föres derfor til at læse enten* snarfengan . . . hjördjarfr *eller* snarfengr . . . hjördjarfan. *Med Hensyn*

(72) *c) og d) ere vistnok kun forvanskninger af b).*

(73) *Dog beror (til trods for Grönl. hist. Mind. II 286 note* 12 *og Lex. poët. 349 a*5-6*)* hjördjarfan, *som man ser, ikke udelukkende på conjectur.*

til det förste alternativ bemærker jeg, at vor 'vìsuhelmingr' oprindelig måske kunde have hedt:

gaut veit ek at sun sleitu
snarfengan með lið drengja
höldr við harðar deildir
hjördjarfr of nam fjörvi.

Men læsemåden

snarfengan með lið drengja

træder uvilkårlig i baggrunden, når man ikke overser, at den er mindre flydende end

snarfengr með lið drengja.

I fölge alt, hvad nu er anfört, bliver det rigtigste uden tvivl:

gaut veit ek at sun sleitu
snarfengr með lið drengja
höldr við harðar deildir
hjördjarfan nam fjörvi.

Dog kunde der være grund til, med Hauksbók og Egilsson, at foretrække hjörkrafðan *for* hjördjarfan*; kun at man da ikke — i overensstemmelse med Hkr. Kh. II 12 og VI 66, ShI. V 344 vers 56*[6]*, Lex. poët. 348 b—349 a (under* hjörkrafðr*) og 477 a* $_{12\text{-}5}$ *(*krefja *2) — identificerer* krafðr *med* kramðr. *Nogen stötte for en sådan opfatning afgiver ingenlunde skrivemåden*

»ꝥıoꝛkraꝼþan naꝼ ꝼıoꝛvı«

i Hauksbók, da ꝼ *i* naꝼ *åbenbar hverken er mere eller mindre, end en falsk reflex af det afskriveren foresvævende* ꝼ *i det fölgende og foregående ord. Sluttelig kan jeg ikke tilbageholde den bemærkning, at tillægget* með lið drengja *under alle omstændigheder forekommer mig at være noget underligt. Sætter man det i forbindelse med* nam gaut fjörvi, *strider det imod den prosaiske beretning. Egilsson opfatter* snarfengr með lið drengja *som hörende sammen og* með *som* = «við, *imod*».

For det fjerde frembyder Fbr. en 'vìsuhelmingr', i hvilken alle de håndskrifter, jeg med hensyn til samme 'vìsuhelmingr' har undersögt, enstemmig holde sig til det

normale versemål, men hvor man har troet, meningen fordrede, at en af verslinierne indskrænkes til fem stavelser. Det hedder nemlig GhM. II 398—401:

«þollr, vá ek[18] þorgrím trölla	«Jeg dræbte Thorgrim Trolle,
«þar laut harðr til[19] jarðar,	«den tappre Hersker styrted:
«áðr rèð ek odda skúrar[1]	«end för, til Kampen villig,
«ótrauðr Loðins dauða».	«jeg Lodins Död forvoldte».

«18) *udel. D, H.* 19) *till. D, E, F, G, H, J*(74), *K, L, M.* 1) hríðar, *D, E, F, G, H, J*(74), *K, L, M.*»

Og hertil föies fölgende note GhM. II 417—418:

«Her formode vi at en Feil er indlöben for Recitatoren eller «Afskriveren, thi Lodin var ikke (saavidt vi vide) blandt Thorgrim «Trolles Slægtninge eller Tilhængere, og vi gjætte derfor, at han her «ei sat i Ljots Sted, men at disse to Vers(75) för have lydt saa«ledes (tildeels i Overeensstemmelse med de gamle Haandskrifter):

«*ár rèð ek, odda skúrar*
«*ótrauðr, Ljóti dauða*
«En Morgen Ljot jeg, villig
«til Feide, Döden sendte».

Til denne F. Magnusens formodning og getning slutter S. Egilsson sig for en væsentlig del Fbr. 1852 side 107:

«(þollr) vá ek þorgrím trölla
«(þar laut harðr til jarðar);
«ár rèð ek odda skúrar
«ótrauðr Ljóts dauða».

Og han udvikler(76) *sin opfatning nærmere på fölgende måde:*

«Ek[1] vá[2] þorgrím trolla: harðr þollr laut[3] þar til[4] «jarðar; ek, ótrauðr ár[5] skúrar[6] odda[7](77), rèð dauða «Ljóts[8]».

«1) Hauksb.; udelades i 566A, 142, DH, tr. Udg.(78), hvilke antage «þollr (odda hríðar) som Grundord i Sætningen. 2) vo(79), d. s., 566A,

(74) *skal være: I.*

(75) *D. e. 'vísuorð' (verslinier).*

(76) *I en håndskreven forklaring over «Viser i Fóstbræðrasaga».*

(77) *Heller end at bruge en sådan apposition vilde skjalden vistnok have udeladt* ek *og ladet sig nöie med kendingen* odda^skúrar^árr.

(78) *D. e. den ældste udgave af sagaen (Kh. 1822 [side 188]). — I övrigt mangler dette* ek *ikke alene i disse men også i alle andre mig bekendte böger. Se neden for.*

(79) *Det er uden betydning med hensyn til de her foreliggende spörgsmål, om her skrives* vá *eller* vó *eller* vo.

«142, tr. Udg. [3]) hnè, i samme Bet., 566 A, 142. [4]) udeladt i Hbók, «566 A, 142 (80). [5]) dette er F. Magnusens Rettelse i Grönl. hist. «Mind. 2, 417, Anm. 66; Hbók og de øvr. Hdskrr. have áðr, hvilket «ikke passer til Linierimet i skúrar. Læsem. áðr kunde let fremkomme «af et i et ældre Hdskr. staaende aor (= år = ár). [6]) saal. alene «Hauksbók; hriðar, 566A, 142, DEFGHIJKLM (81), tr. Udg., rimeligvis «for at understötte Linierimet i áðr. [7]) skúr odda, Vaaben-Iiing, «Kamp, ár (árr) skúrar odda, Ilelt. [8]) saal. efter F. Magnusens «Rettelse, Ljótl, sst., med Hensyn til den Forskjel, som der er imellem «at ráða ehm dauða (Gf.) og at ráða dauða (Hf.) ehs, «hvilke Udtryk forholde sig til hinanden som actor cædis og auctor «cædis. Alle Hdskrr. have her Loðins, men Magnusen har iagt- «taget og gjort opmærksom paa, at Navnet Loðinn hørte ikke «hertil, da Loðinn blot var en Avlskarl eller Avlsforvalter (verk- «þræll, verkstjórl) hos Hövdingen Thorkel Leifsön, og uden «nogen vitterlig Slægtskabsforbindelse med Thorgrim Trolle, hvis «tre af Thormod dræbte Søstersönner (Thord, Thorkel, Falger) «nævnes i denne Vises sidste Halvdeel. Det er derfor en höjst sand- «synlig Gisning, som Magnusen foreslaaer, at her burde nævnes «Ljótr (Thorgrims fjerde Söstersön) for Loðinn. At Loðins har «været sat i Steden for Ljóts, kan være foranlediget deraf, at i det «ældste Hdskr. har kun staaet Bogstavet L., hvilket Afskriverne, til- «deels strængt holdende sig til sexstavelset Drottkvæde (82), have taget «for Navnet Loðinn, da desuden Loðins Drab er omstændelig fortalt «(Side 136—141 (83), Ljóts derimod berørt med faa Ord (S. 186[1-4])».
— *De håndskrifter, jeg har haft leilighed til at benytte med hensyn til halvverset* þollr . . . dauða *ere*

a) af de oven for anförte: Hauksbók, Flateyjarbók, γδεζη-θικλμ (84);

b) af andre håndskrifter:

ξ = *arnamagn. saml. qvart 565 A,*
ο = » » » *566 A,*
π = *ny kgl. saml. qvart 1815,*
ϱ = » » » *qvart 1816* —

(80) *566 A og 142 (hos mig o og γ) udelade ikke dette* til. *Denne præposition er her skreven* ti *i dem begge.*

(81) *J står her i steden for I. Se note* (74).

(82) *Jeg henleder særlig opmærksomheden på disse ord:* «*tildeels* «. . . *Drottkvæde*».

(83) *Fbr. udg. 1822.*

(84) *αβν har ikke verset*

i det hele 16 håndskrifter. Blandt alle disse er Hauksbók det eneste, der har ek *i den förste verslinie. Når F. Magnusen bemærker, at dette* ek *udelades i D, H (= ι og ο i min betegnelse), så er denne bemærkning lidt vildledende, da det end videre udelades ikke alene i hans I, K, L, M (hos mig henholdsvis = δ, ε, ξ, ζ), men også i hans F (d. e. Flateyjarbók). Og man kan, da angivelsen er så flygtig, ingenlunde stole på, at bemeldte* ek *står (eller har ståel) i de F. Magnusen selv tilhörende håndskrifter C og E. — I anden verslinie har γ ϑ ο π ikke* laut, *men* hne. *Samme verslinie har* til *i alle mine håndskrifter, undtagen i Hauksbók. — Den tredje verslinie begynder med* áðr *i alle mig bekendte håndskrifter, og* ár *er uden tvivl (som Egilsson antager) F. Magnusens conjectur. Det umiddelbar fölgende ord i samme verslinie er* «rèð» *i Hauksbók, Flat., δ ε ζ η ι κ λ μ ξ ϱ; dog er ordet i η på en usædvanlig måde forkortet således, at det både kan læses* «rèð» *og* reið, *hvilket sidste findes i γ ϑ ο π. På* «rèð» *(eller* reið*) fölger* ek *i Hauksbók, Flat., γ ι κ λ ξ, men* »oc« *i ϑ ο π; hvorimod δ ε ζ η μ ϱ har intet tilsvarende. Det næstsidste ord i samme verslinie er* odda *i Hauksbók, Flat., γ ζ η ϑ ι κ λ μ ξ ο π ϱ, men* oddar *i δ ε (skrevet* oðð^{r} *i δ og* oððar *i ε). Det sidste ord i tredje verslinie er:* hríðar *i Flat. samt γ δ ε ζ η ϑ ι κ λ ξ ο π ϱ,* »Meiþer« *i μ,* »ſkvrar« *i Hauksbók. — Den fjerde verslinie hedder*

ótrauðr loðins dauða

i alle 16 håndskrifter. — Hvad skal man nu dömme om de indbyrdes afvigende læsemåder i förste, anden og tredje verslinie? Hauksbók er uden spörgsmål det ældste af alle til vor tid bevarede håndskrifter af nærværende vers. Men opveier dens auctoritet de andres enstemmighed? Disse andre (— jeg har her kun med de anförte 15 at göre —) stamme dog vistnok fra forskellige *membraner, der have været ældre end Hauksbók. De for denne membran særegne læsemåder ere nu, som nys bemærket: tilstedeværelsen af* ek *i den förste verslinie, fraværelsen af* til *i den anden og* skúrar *som slutningsord i den tredje. Stedordet* ek

kan være indkommet som fölge af, at en afskriver ikke har kunnet opdage noget subject til ordene vá þórgrím trolla; *men omvendt kan også i de övrige håndskrifter* ek *være udeladt fordi man i* þollr *eller* odda⌒hríðar⌒þollr *har set subjectet i sætningen. Det uundværlige* til *er ligefrem glemt ved overgangen til en ny linie. Ordforbindelsen* odda⌒skúr *danner rigtig nok en prægtig kending. Men denne kending står dog snarere under end over det skarpere* odda⌒hríð. *Og medens rimordet* skúrar *kun findes i Hauksbók, stötter rimordet* áðr *sig på Hauksbók + i det mindste 15 andre håndskrifter. Jeg er til'öielig til at tro, at læsemåden* skúrar *er en distractionsfeil, foranlediget ved, at*

skjótt bar ek skjöld hinn hvíta
(skald biðr, at Goð valdi)
ár til eggja(85) skúrar
ótrauðr enn frá rauðan

(se: Hkr. Kh. III 267, Fms. VII 155, Mork. udg. side 189) eller noget lignende har svævet forbi den skrivendes indre öie. — Læsemåden hne *forstyrrer til en vis grad vellyden*(86) *og bör her på ingen måde fortrænge* laut. *Fortiden* reið *er måske ingen egentlig feil, men blot en fra en gammel membran hidrörende skrivemåde i steden for* »rıeð« *(jf. t. ex. mine Frumpartar 136*$^{11\text{-}12}$*). Bindeordet* »oc« *er formodentlig fremkommet ved feillæsning af* ec; *men i övrigt medförer hverken dette* »oc« *eller udeladelsen deraf (i δεζημϱ) nogen absolut forstyrrelse af meningen. Det absurde* oddar *er en åbenbar skrivfeil væsentlig af samme art som f. ex.* naꝥ *i Hauksbók (se her oven for*

---

(85) odda *eller* örva *vilde være mer træffende.*

(86) *En endnu större ufölsomhed for vellyden viser sig (strax neden for) deri, at Flat. og γδεζηθικλξοπϱ opstille som syvende verslinie:*

»felldr var frægr til foldar« —

altså en verslinie med tre bistave! Her står Hauksbók (og μ) unegtelig med palmer i hænderne. — Dog har denne membran Fbr. 1852 side 106^{23}*:*

»þèr fengut fè fleira«.

side 127₁₃). »Meiþer« *beror uden al tvivl på en forsætlig forandring, hvis hensigt er at simplificere. I μ læses nemlig:*

»Þóllr[87] vo Þorgrijm TrauLa,
»þar lꝺt harþr til Iarþar
»äþr rieþ ODa Meiþer
»ötrꝺþr Loþens Dꝺþa« —

altså lutter skarpt adskilte sætninger. Var denne text rigtig, måtte man opfatte þollr *som en fuldstændig poetisk betegnelse for* m a n d[88]. *Men en slig nödvendighed foreligger ikke i noget af de andre håndskrifter, da adjectivet* ótrauðr *ingenlunde er indskrænket til at optræde i forbindelse med en genetiv. Som stötte for denne påstand behöver jeg blot at nævne den oven for (side 131) anförte 'visuhelmingr' (*skjótt bar ek . . .*). Det er formodentlig den store afstand imellem* þollr *og* odda hríðar, *der har bevirket, at hverken μ eller F. Magnusen eller S Egilsson har opfattet* odda hríðar *og* þollr *som hörende sammen. Af en lignende grund antage, så vidt jeg véd, alle, at i fölgende 'visuhelmingr'*

«Eyddi úlfa greddir
«ógnblíðr Skotum víða,
«gerði seims með sverði
«sverðleik í Mön skerðir» *(Hkr. ÓTr. 31, Fms. I 144)*

eller «Gerði seims með sverði
«sverðleik í Mön skerðir,
«eyddi úlfa greddir
«ógnblíðr Skotum víða» *(Fms. X 376, Fsk. 56)*

har skjalden brugt det underlige udtryk gerði sverðleik með sverði, *medens det dog synes at måtte være aldeles klart, at* með sverði *hörer til den anden sætning, der således bör hedde:* ógnblíðr ulfa greddir eyddi skotum víða með sverði. — *Jeg skal nu (seende bort fra den anden verslinie, der kunde danne en sætning for sig) gennemgå de övrige håndskrifters opfatninger (for så vidt der kan være tale om*

---

(87) *snarere end* »þollr«.

(88) *Jf. Lex. poët.* þollr 2, d *(side 914 b 25-29).*

opfatning, hvor der hersker så megen mangel på forståelse). *I δεζημϱ:* odda⁀hríðar⁀þollr vá þórgrím trolla — rjeð áðr ótrauðr dauða loðins, *en lidt hård og uventet asyndesie! I ϑοπ:* odda⁀hríðar⁀þollr vá þórgrím trolla ok rjeð áðr ótrauðr dauða loðins — *hvor* ok, *hvis det opfattes i sin almindeligste function, ikke er frit for at svække fremstillingen. I Flat. og γικλξ:* odda⁀hríðar⁀þollr vá þórgrím trolla. áðr rjeð ek ótrauðr dauða loðins. *Med hensyn til den i linien* þar laut harðr til jarðar *forekommende brug af adjectivet (*harðr*) skal jeg henvise til G. F. V. Lunds oldnordiske ordföiningslære § 85 a side 232. Imidlertid bör formentlig Hauksbók her foretrækkes (på to ting nær, nemlig udeladelsen af* til *og brugen af* skúrar *i steden for* hríðar*); altså:* ek vá þórgrím trolla — þar laut harðr odda⁀hríðar⁀þollr til jarðar[89]. áðr rjeð ek ótrauðr dauða loðins. *Dog, skal her stå* loðins *eller* ljóts *eller* ljóti[90]*? Som oven for bemærket have alle de af mig benyttede 16 håndskrifter* loðins. *Og jeg vover at mene, at hvis omvendt alle håndskrifter havde* ljóts *eller* ljóti[90], *så måtte en sådan læsemåde alligevel anses for urigtig. Med hensyn hertil skal jeg bemærke fölgende. Når F. Magnusen og S. Egilsson antage, at alle de i verset linie 3-8 nævnte 4 mænd må höre til samme slægt som Torgrim Trolle, så kan denne antagelse umulig grunde sig på den omstændighed, at 3 af disse mænd höre til denne slægt, men må hidröre fra hine to lærdes opfatning af sagaens udtryk og sammenhæng. Og da Tormod kom tilbage fra Grönland, hedder det rigtig nok*

---

(89) *At det förste ord i halvverset ikke hörer til den sætning, der er den förste i logisk henseende, forekommer også ellers. Et exempel afgiver den 'vísuhelmingr', der findes Fbr. 1852 side* 754.1:

þægs frá ek *osv.*

(90) *Dativen* ljóti *er uantagelig allerede af den grund, at Tormod ikke var* Ljóts ráðbani *i dette ords egentlige og naturlige bemærkelse.*

a) efter Hauksbók i Fbr. 1852 side 106:	*b) i Flat. udg. II 225:*
«Konungrinn var ekki margr «til þormóðar í fystunni. «Maðr sá kom til konungs, «er Grímr nefndiz: hann «var íslenzkr maðr: hann «kallaðiz hafa hefnt Þorgeirs «Hávars sonar fyrr en Þor- «móðr. Konungr lagði á «hann virðing ok gaf honum «gjafir. Enn þormóðr vissi «deild á Grími, at hann var «illr maðr ok hafði myrt mann «á Íslandi. þá gengr Þor- «móðr fyri konung, ok kvað «vísu:»	«Konungr uar ecki margr «til Þormodar j fystunni. «þormodr kom til konungs. «168. Sa madr hafde komit «af Jslande a fund Olafs kon- «ungs er Grimr het ok «kalladizst hefnnt hafua þor- «gæirs Hauarssonar. ok firir «þat lagde Olafr konungr a «hann virding ok gaf honum «giafir. en Þormodr visse a «honum oll deile ok var «Grimr æitli illmenni ok «hafde myrdan mann vt a «Jslande. þat bar at æinn dag «at Olafr konungr sendi «dryckiarhornn þormodi ok «mællti at hann skyllde kueda «visu.»

(Her udelades versets förste halvdel.)

Tormod ytrer da om Grim:

«Hann hefir hunds verk unnit «(hvinn gerir slíkt at vinna)»	«hann hefir hundzverk unnit «huinn getr sligt edr minna»

og om sig selv:

«mætr, enn ek mennsku bættag «mína, gramr, ok þína».	«mætr en ek menzsku bættag «mina gramr ok þina».

Ordene «ek bœttag mennsku mína ok þína», *jeg bödede «(oprettede) min og din ære, henlede tanken unegtelig nærmest på hevnen for Torgers drab, ved hvilket ikke alene Tormods men også kongens ære (i fölge den tids opfatningsmåde) var bleven krænket. Men det er åbenbart, at Tormods hevn over Loden indbefattes tillige under disse ord, når man tager dem i deres fulde mening. Hermed stemmer nu kongens umiddelbart fölgende spörgsmål. Det lyder nemlig ikke: hvorledes (el. på hvem) har*

du hevnet Torger? el. lignende. Men det hedder i almindelighed: «þikkiz þú, þormóðr *(mgl. Flat.)*, meiri fremd «hafa unnit *(gert Flat.)* á Grenlandi, enn Grímr á Íslandi?», *mener du at have övet större bedrifter i Grönland, end Grim på Island? Herpå svarer Tormod*

a) Fbr. 1852 (side 107):	*b) Flat. udg. II 225:*
«Ráðit er þat».	«þat ætla ek at þer þiki suo «ef þu ueitzst gerlla».

Og kongen gentager sit spörgsmål i det væsentlige uforandret: «Hvat vanntu *(mest tilf. Flat.)* til frægðar á «Grenlandi?», *hvorved indlagde du dig (især tilf. Flat.) berömmelse i Grönland? Svaret herpå er da verset* þollr vá .... *Både spörgsmål og svar er aldeles i den gamle ånd. Nordboen fölte en vis stolthed ved at tilbagekalde i erindringen, hvor mange han havde ladet dræbe, og især, hvor mange han selv havde dræbt. Således kvad den norske konge Harald den tredje (Hkr. Har. harð. 55, Fms. VI 295):*

nú emk ellifu allra
...... ok tveggja
...... manna
... ráðbani orðinn.

Landn. IV 12 (Ísll.² I 270³⁻⁹) hedder det: ... «Vemundr «ok Molda-Gnúpr; þeir voru vígamenn miklir ok járn-«smiðir. Vemundr kvað þetta, er hann var í smiðju:

«Ek bar einn
«af ellifu
«bana orð;
«blástu meir!»

Også de af Torger Håvarssön övede (13) drab ere öiensynlig opregnede og sammenlagte af Tormod i þorgeirsdrápa; se Grönl. hist. Mind. II 298 samt 405 anm.¹². Fremdeles indeholde beretningerne fölgende samtale imellem kong Olaf og Tormod, hvor denne först kommer til kongen

a) Óh. 1849 side 66⁵⁻¹¹:	*b) Flat. udg. II 202—203:*
«Konongr svarar .... «hvesso marga menn hævir	«Konungr mællti .... «huersu morg hefir þu uigin

«þu veget i æinvigi. Hann   «uegit. þormodr quat þa
«þormoðr queðr þa visu.   «visu.
«Sex hævi ec allz . . .   «Sex hefig allz . . .
«stalrengs boða vegna».   «stalregns boda uegnna».

Endelig spörger kongen Tormod, Flat. udg. II $343_{13\text{-}11}$, *för slaget ved Stiklestad:* «huersu marga menn hefir þu «drepit j æinuige» *og får til svar* «mer þiker uon at ek «muna .xiiij. monnum hafa at bana ordit». *De tvende sidste samtaler ere nu rigtig nok gennemtrængte (eller dog i det mindste — farvede) af en kristelig ånd; men man hörer dog endnu i dem en efterklang af den gamle tone. — Ligesom kong Olaf de oven for anförte steder bruger udtrykkene* vinna fremð *(side* $135^{2\text{-}3}$*)* *og* vinna eht til frægðar *(side* 135^{10}*), således ytrer han (se Fbr. 1852 side 107 og Flat. udg. II 225), strax efter at Tormod har foredraget verset* þollr vá . . .: «Framarr hefir þú þá *(mgl. Flat.)* gert «um vígin á Grenlandi, enn fiskimaðrinn kallar aflausn «vera *(mgl. Flat.)* fiskinnar». *Også her står således det almindeligere* um vígin, *ikke f. ex.* um hefndina *(nl.* eptir þórgeir*). Hertil må föies, at Tormod, på det spörgsmål, hvorfor han havde dræbt så mange i Grönland, udtrykketig erklærer, at fornærmetser (verbale injurier) imod ham selv havde bevæget ham dertil. Som det synes anså han sin opgave som Torgers hevner for at være löst, da han, med så megen snildhed og så meget mod, havde fået Torgrim Trolle ud af verden, så at grunden til Torkels og Tords og Falgers drab vistnok må söges i, at de, ligesom Loden, havde fornærmet Tormod, men ikke i slægtskabet mellem dem og Torgrim.*

Endnu en væsentlig stötte for den mening, at (ikke ljóts, *men)* loðins *er den rigtige læsemåde Fbr. 1852 side* 107^{6}, *finder jeg i den orden, hvori Tormods vers opstiller navnene, nemlig: Loðinn, þórgrímr trolli, þórkell, þórðr, Falgeirr, aldeles i overensstemmelse med den prosaiske beretning. Desuden synes den måde, hvorpå den fjerde verslinie, ligesom i forbigående, indförer en ny person, Loðinn, tydelig nok at betegne denne som et slags biperson.*

Men hvorledes kunde Tormod falde på at anföre en underordnet person iblandt dem, han havde overvundet, medens han forbigik en, der var langt vigtigere? Lösningen af denne gåde ligger vistnok deri, at Tormod kæmpede ikke ene imod Ljot. Man lægge mærke til udtrykkene: ek bar **einn** *osv.*, vega (drepa) í **einvigi** *og* **vega vig** *i de oven for (side* 135_{12}*—*136^{7}*) citerede steder, og sammenholde disse med beretningerne om kampen imellem Tormod og Ljot. Om denne kamp hedder det:*

Fbr. 1852 side 105—106:
«þann morgin er Skúfr etl-«aði út at sigla, fóro þeir «Þormóðr ok Gestr[91] í óleyfi «Skúfs frá skipi á einum «báti. Þeir fóro til Einars-«fjarðar, ok inn eptir firð-«inum, fyri bæ Þórunnar. «Þar sjá þeir 4 menn á «skipi sitja á fiski. Þeir «kenna þar Ljót Þórunnar-«son. Þeir leggja þegar at «Ljóti, ok berjaz: lýkr svá «þessum fundi, at Ljótr fellr, «ok þeir menn 3, sem með «honum voro á skipi».

Flat. udg. II 224 $_{15-10}$:
«þann morgin er byrr rann «a ok Skufr ætlade at sigla «foru þeir fra skipi Þor-«modr ok Stæinarr at oleyfui «Skufs a æinum bati. þeir «foru til Æinarsfiardar ok «inn eftir firdinum firir bæ «Þorunnar. þar sa þeir .iij. «menn a skipe sitia a fiske. «þeir kenna þar Liot Þor-«unnarson. þeir leggia at «þegar ok beriazst vid þa «ok lykr suo þeim funde «at Liotr fellr ok þeir menn «er med honum voru».

Her står ikke et ord om, at det var Tormod, der dræbte Ljot[92]. *Og deraf tör vistnok sluttes, at de vers, hvortil sagaen for en væsentlig del stötter sig, ikke have fremstillet Tormod som Ljots banemand. Denne slutning finder en udtrykkelig bestyrkelse i visse «recensioner» af sagaen (se Grönl. hist. Mind. II 400 note* [8]*), f. ex. den i*

---

[91] *D. e.* (helgu)steinarr.

[92] *Disse beretninger indeholde intet til hinder for, at Ljot kan være dræbt af Tormod og Steinarr i forening, eller af Steinarr alene, eller endog være omkommen ved et ulykkestilfælde i kampens tummel.*

Flateyjarbók. Efter at Tormod her (udg. II 225) har fremsagt verset

þollr vá ek þórgrím trolla
þar laut harðr til jarðar
áðr rjeð ek odda hríðar
ótrauðr **ioðins** dauða *osv.*

og kongen i anledning deraf anstillet en spögende sammenligning imellem Tormod og en fisker, hedder det fremdeles: «þormodr suarar. vo ek þo **enn** .ij. menn um daginn «adr uær sigldum af Grænlande en Helgustæinarr drap «æinn. Olafr konungr mællti. huerir voru þeir menn. «Þormodr suarar. Liot uo ek ok huskall hans systurson «þorgrims trolla». *Hvis dette forholder sig rigtig (— dog, det er snarest en senere udvidelse og udsmykning af Tormods bedrifter —), må versenes taushed om denne dåd have sin grund i, at disse to mænd (Ljot og hans huskarl) ikke ere faldne i en egentlig, regelmæssig tvekamp, men at Tormod, da han dræbte dem, var stöttet og dækket af en medkæmper. Jf. oven for, side* $137^{3\text{-}7}$.

Håndskrifterne af den længere bearbeidelse af Gislasaga have (se min udgave side 109^{10}*)*

«hvetr enn þreyr þessum»

som et 'visuorð'. Her mangler både mening og rim. Men det er tilstrækkeligt at henvise til den kortere bearbeidelse i min udgave side $161^{14\text{-}15}$ *og især til den fortrinlige behandling af verset hos Jón þorkelsson*(93) *'Skýringar á vísum í Gísla sögu 'Súrssonar' (Reykjavík. 1873) side 4-5.*

Gislasaga indeholder også et 'dróttkvætt visuorð' (se min udgave, side 59 og 165, samt 146), der skrives

---

(93) *Den så vel af J. þorkelsson som af S. Egilsson givne forklaring over sætningen* enn þreyr at þessum mærðar rögni *(— passer vel ypperlig til sammenhængen og til parallelismen med den næst foregående 'vísa'* [hylr á laun . . .], *men —) synes dog ikke fri for betænkeligheder.*

a) i **556 A**: »ꝼall þeygıaðˢ ðeyıa«.

b) i { *149:* »fıall heyiaðr ðeyia« / *482:* »fıallheyiaðr ðeyia«.

1 *i* »fıall« *er formodentlig fremkaldt ved* i *i* »heyiaðr« — *et tilfælde, der måske har et analogon i Þórsdrápa 2*[5] *(SnE. I 290*[15]*), i det* «gjarðvenjoðr» *her muligvis er en ved* j *i* «venjoðr» *forårsaget forvanskning af* «garðvenjoðr»*; se Lex. poët. 246 b i artiklen* «gjarðvenjuðr». *Dog kunde også tanken på* megingjarðar *her have bevirket indskydelse af* j *i* garð. — *Hvis nu* fallheyjaðr *er den rigtige læsemåde, har en afskriver formodentlig oversprunget et foran* deyja *stående «expletivt»* of, *der ikke kunde have stor betydning for en, der udtalte* fallheyjaðr *i fire stavelser. Dette med hensyn til formen. Men hvad indholdet angår, indser jeg ikke, hvorfor* fleina⌒þollr *skulde forsynes med et appositum som* fallheyjaðr. *Og det er faldet mig ind, om der ikke måske burde læses:*

fleina þolla at(94) fullu
fallheyjaðr of deyja.

Kendingen fleina⌒þolla⌒fallheyjaðr *vilde være et sidestykke til* bragna⌒falls⌒beinir *hos Arnórr jarlaskáld (SnE. I 450:*

«Bönir hefi ek fyrir beini
«bragna falls við snjallan» *osv.*,

hvor falls *også har fået varianten* «fjallz», *sandsynligvis under påvirkning af det fölgende* snjallan*). Imidlertid tör jeg ikke opstille gisningen* fleina þolla fallheyjaðr *som en ligefrem rettelse, især da omskrivningen* beinir bragna falls *indeholder en vending, der synes at have været sjelden. Jón Þorkelsson getter:* fleygiþollr fallheyjaðar. *Det svage punkt ved denne getning synes at være* fallheyjaðr *i betydning af et redskab (her: et spyd), uagtet jeg må*

(94) *Med hensyn til at se anförte udgave side 146 note* 15.

fleina þolla at fullu

er mer flydende, end

fleina þolla með fullu.

Dog går også dette sidste an. (Måske fleinþolla með fullu*?)*

tilstå, at denne opfatning har en stötte dels i visse 'ókennd 'heiti' dels, og især, i landkönnuðr *Landn. III 6 fin. Men den på dette sted tilföiede bemærkning,* er þeir kölluðu landkönnuð[95], *turde indeholde en antydning af det dristige og sjeldne ved benævnelsen*[96]. *— I övrigt er* fallheyjaðr *en usædvanlig orddannelse, der vel har noget tilsvarende i* «(gjarð)venjoðr» *— forudsat, at* «venjoðr» *er afledt af verbet* venja *(*ven, vanda, vaniðr*), og ikke (hvad jeg dog snarere tror) af substantivet* venja *—, samt i* (land)beiðaðr, *men afviger fra den herskende regel, i fölge hvilken nomina agentis på* -aðr, -oðr, -uðr *ikke dannes af andre verbalstammer end afledte på* -a *(som:* frama-, freista-, glaða-, glata-, *osv.)*[97].

I Gunnlaugssagas 11te kapitel lyder syvende linie i det förste vers (Ísll.² II 249⁷) — afset fra varianterne,

---

(95) *I steden for disse fire ord har B (d. e. arnam. folio-nr. 107)* »er kaulluð Lanðkaunnut«. *Subjectet er oversprunget. Skrivfeilen* uð *(=* uð*) hidrörer öiensynlig fra det fölgende* ut *(=* uð*).*

(96) *At man i landnamstiden har på Island brugt nomina agentis på* -aðr, -oðr, -uðr, *også i talesproget, synes höist rimeligt; men den i* landkönnuðr *liggende personification, der minder om visse 'ókennd heiti', er lidt påfaldende ved sin dristighed. Dog må den usædvanlige bemærkelse, der igennem* landkönnuðr *ligesom tillægges verbet* kanna, *heller ikke overses.*

(97) *I de omtrent 200 oldnordiske masculine navneord på* -aðr, -oðr, -uðr, *(dels nomina actionis; dels nomina agentis; dels ord, der på en eller anden måde slutte sig til den ene eller den anden af disse to classer) hörer de nævnte endestavelsers vocal, etymologisk taget, ikke til det fölgende* ð, *men til den foregående del af ordet, og er da enten en etymologisk berettiget efterkommer af et gammelt* a *eller beror væsentlig på analogie. Dette sidste må antages at være tilfældet med* beiðaðr *og* heyjaðr *(— i hvilke en streng, regelmæssig sprogudvikling vel havde foretrukket* j, *forandret til* i *[altså* *beiðiðr *og* *heyiðr*] —). —* ð *er en levning af suffixet* ðu *(oprindelig* tu*), hvilket ses f. ex. deraf, at* a *bliver til* o *og* u *i nom. sing. og acc. sing. (f. ex. nom.:* tapaðr, tapoðr—töpoðr, tapuðr—töpuðr*), samt til* e *i dat. sing.* -eði, *der rigtig nok kun viser sig sjelden. Dette* ðu *(*tu*) er det samme*

der ikke forandre versliniens metriske beskaffenhed, og som göre indtryk af at være i det hele slettere end textens læsemåder — således:

«lík getr þat, lauka».

Her, som så ofte ellers, synes mangel på en passende mening at ledsage den abnorme metriske korthed. Se Lex. poët. 517 b 31-28 (artiklen lík, *1, γ). Jón Þorkelsson («Skýr-«ingar á vísum í nokkurum íslenzkum sögum» side 19) foreslår at skrive*

«líka getr þat lauka
«lind»

---

suffix, som det, der findes til exempel: 1) *i* vörðr, *d. e.* *var-ðu-r *(rod:* var*),* ***vogter.*** — vörðr *kan ikke identificeres med got.* vards, *da vocalen* i *dettes afledende suffix er* a. 2) *uden tvivl i* mörðr, *d. e.* *mar-ðu-r, *en* ***mård****, egentlig: en* ***dræber****, i det roden (*mar, mor*) har taget en causativ vending, ligesom i* morð. 3) *i* vöxtr, *d. e.* *vax-tu-r; *rod:* vax. 4) *sandsynligvis i* köstr, *d. e.* *kas-tu-r, *hvis rod,* kas, *også findes i femininet* kös. 5) *vistnok også i* löstr, *d. e.* *las-tu-r. *Roden må sikkert være det* las, *der indeholdes i verbet* á-las-a, *i adj.* las-inn, *samt i adj.* lös-kr *(stamme:* laskva — löskva*), hvilket sidste formodentlig er identisk med got.* lasivs *(og måske med lat.* lascivus*).* 6-11) *i* dráttr, fláttr, háttr, máttr *(suffixal forskelligt fra got.* mahts, *stamme* mahti, *fem.),* sláttr, þváttr, *d. e. henholdsvis* *drag-tu-r, *flag-tu-r, *hag-tu-r, *mag-tu-r, *slag-tu-r, *þvag-tu-r, *af rödderne* drag, flag, hag, mag, slag, þvag.

At aflede vörðr *af verbet* varða, *tror jeg ikke kan gå an. Verbet* varða *danner uden tvivl et mellemled imellem substantiverne* vörðr *og* vörðuðr *og er afledt af stammen* varðu, *ligesom* φυλάσσειν *af stammen* φυλακ, *ligesom* custodire *af stammen* custod *eller* custodi, *og ligesom t. ex. verberne* (á)vaxta, hátta, (hreiðr)balla, liða, viða, lita, vatta *ere afledte henholdsvis af substantivstammerne* (á)vaxtu, háttu, (hreiðr)ballu, liðu, viðu, litu, vattu. *I «Icelandic-English Dictionary» afledes rigtig nok verbet* vatta *af* vega *og oversættes ved «****to lift****». Men dels kan et ord som* vatta *ikke godt komme af* vega *og dels viser den sammenhæng, hvori* vatta *findes, temmelig klart, at det betyder* ***tage på noget med vanter*** *(for at skåne sine hænder):* «hafði maðr vöttu á höndum, ok mælti: Hallr félagi! «segir hann, óhræddr mun ek fyrir þèr gánga, er þú vattar

og opfatter disse ord som en sætning for sig. (Man ventede da snarere gat *end* getr. *Men* gat *synes ikke at stå her i noget håndskrift.)*

Hallfreðar-saga kap. 6 förste 'visuhelmingr' fremstilles i den arnamagn. foliomembran **132** *på fölgende måde:*

»Veıt ek vıſu ſ|kreẏtı.
»vıð lenꝺꝛ m̃ ſenꝺı.
»nauktan ħı|oꝛ v̇ nockua.
»nu ꝭlauſtr burar auſt~«.

Dog synes det andet ord i den fjerde linie ikke at være

«streng» *Ljósv. 29 begyndelsen (Ísll.*[1] *II 100*[3-6]*). For at rose Hall, hvis hårdförhed den talende beundrer, overförer denne, i venlig spög, på ham sin egen tilsyneladende blödagtighed, — en måde at spöge på, jeg erindrer at have hört på Island. Imidlertid har måske det anförte sted oprindelig i det væsentlige lydt således:* hafði hallr vöttu á höndum, er hann dró akkerit. þá mælti einn maðr til hans 'óhræddr mun ek fyri þjer, hallr 'fjelagi' kvað hann 'er þú vattar streng', *i overensstemmelse med Rasks samling nr. 30. Verbet* járnhatta, *«to lift (a heavy «thing) above one's head» osv., vil «Icel.-Engl. Dict.» (682 b 12-10) have forandret til* «járnvatta». *Men* járnhatta *giver en tilnærmelsesvis passende mening, hvilket derimod ikke er tilfældet med* «járnvatta». *Imidlertid er* járnhatta *vistnok en forvansket udtale af det naturlige* *jafnhatta, *der meget godt kan hidröre fra en tid, da stammen* hattu *endnu var i brug. — Med hensyn til verberne* lasta *og* kasta *antager jeg, at også de ere denominative verber, der have deres nærmeste kilde henholdsvis i* lastu- *og* kastu-. *Verbet* lasta *betyder da i grunden: tillægge en (egentlig: bedække — eller ligesom beklæde — en med) laster (eller en last); medens verbet* kasta *ikke oprindelig kan have haft den omfattende bemærkelse, det senere fik, og hvorved det fortrængte verbet* verpa.

Angående nomina agentis på -aðr, -oðr, -uðr *bemærkes endnu, at oldnordisk udmærker sig ved en stærk brug af suffixet* ðu *som betegnelse for en handlende person. Forholdet imellem oldnord.* rataðr *osv. (et nomen agentis) og det i etymologisk henseende dermed aldeles identiske gotiske* vratōdus *(et nomen actionis) er i den henseende karakteristisk.*

ꝼlauſtr, *men* ꝼlanſtr *(!)*. **132** *hörer, som bekendt, til de fortrinlige membraner. Ikke des mindre ere dens vers mange steder meget forvanskede. Jeg meddeler nu den her omhandlede 'visuhelmingr' efter den arnamagn. qvartmembran* **557** *:*

»veıt ek at vıſv ſk°ẏt'.
»vı luꝺ²| kr. ſeúꝺı.
»navcktan̄ b"nꝺ aꝼ navckvı.
»nv agſyr̄ me|ẏ ꝺẏra«.

(Foran kr *står ved liniens överste rand et* ı *— d. e. et* i *uden prik — eller et lignende tegn, uden tvivl ved en lapsus calami).* **557** *stemmer i alt væsentligt overens med Fms. II 52 og Flat. udg. I 326, kun at denne sidste har* at *(måske ved urigtig læsning af* ac*) i steden for den rigtige læsemåde* »ag« *(= Fms.* ák*), medens omvendt både Fms. og Flat. udg. have dativen* skreyti *i steden for nominativen* »ſk°ẏt'«, *der ikke passer på dette sted. Denne overlevering, der træder renest frem i Fms., synes at forholde sig til den i* **132**, *som solskin forholder sig til tåge. Hvad betyder den fjerde verslinie i* **132**? *Skulde den ikke være indkommet (ved en hukommelsesfeil?) fra et andet vers? Og* »nockua« *i tredje verslinie? I den förste savner man* at *som indledning til objectssætningen. Disse læsemåder tjene just ikke til at anbefale* »m̄«, *der ikke alene meddeler verslinien en abnorm korthed, men som også beröver sætningen sit subject og attributet (*víðlendr*) sin stötte, medens det (*»m̄«*) selv paraderer som et overflödigt og stödende tillæg til kendingen* vísu^skreyti.

Hávarðar-saga Kh. 1860 har side 32 det meningslöse og åbenbar forvanskede

«niorðr arske nyrðar»

som en verslinie, der af Gisli Brynjúlfsson (sammesteds side 172 og 179) forandres til

«urðu eskinirðir» —

en, som det synes, meget rimelig gisning, hvis man tör antage, at «eskinirðir» *skal være* = œskinirðir.

Korm. kap. 12 fjerde vers fjerde linie hedder i udg. (Hafniæ 1832) side 120_4

«hurð úlfr gunn þurði»

og består således kun af fem stavelser. Men jeg indskrænker mig her til at anföre, hvorledes det hele vers er skrevet i den arnamagn. foliomembran **132**, *nemlig:*

»Fẏlgðut oſſ at oðınſ
»enðꝛ¦ oꝛ þıƀēðı(98).
»ƀlackar nıoꝛðꝛ a ƀurðer.
»ƀurð|vlꝼr gınīn(99) þurðı.
»nu ꝼeꝛ eñ ſua at ekıa|
»ıalcſ(100) ſkẏıa vıllṫẏıu(101).
»mẏrðı ꝼreẏr at moꝛ¦ðı
»marglẏnðꝛ e'tu taurgu«,

samt til den bemærkning, at denne f o r m *af verset strengt taget ikke kan siges at være urigtig.* [1]) *Vel er der* 'háttlausa ('h endingalaust') *i to linier. Men da disse to linier svare til hinanden, i det hver af dem er den förste i sin* 'visuhelmingr', *fremkommer ingen forstyrrelse af harmonien ved denne omstændighed, der ikke synes at have været enestående hos Hólmgöngu-Bersi, hvem Verset*

»Fẏlgðut oſſ at oðınſ« . . .

tillægges. Man jevnföre

þótta ek þá er œri . . .
nú vilja mik mínir . . .

---

(98) *Snarere end som to ord* («þı ƀēðı»). *Membranen har her i övrigt ikke* þı, *men den sædvanlige forkortelse af* þessi, *i hvilken det förste træk af* þ *ligner et* ſ *og gennemskæres af en tværstreg lige neden for böiningen.*

(99) *Det förste* ın *i dette ord (der i övrigt, ligesom hele verset, er aldeles tydeligt) har en vis lighed med* m.

(100) cſ *skrevet omtrent som ét bogstav.*

(101) *Skriveren synes at have opfattet disse otte bogstaver som ét ord.*

SnE. I 418[11] (II 437₃ 586₆) og Korm. udg. side 122[10]. [2]) *Det i linierne* [3-4] *forekommende tillöb til 'dunhenda' behöver i og for sig ikke at bero på forvanskning. De gamle skjalde have undertiden været stemte for en slig forbigående afvexling. Uden at anföre exempler, skal jeg henvise — i almindelighed til SnE. I 610 (*«Þat er annat leyfi háttanna, at hafa í dróttkvæðum hætti eitt orð eða tvau í «vísu með álögum, eða detthent eða dunhent, eða skjálf«hent, eða með nokkvorum þeim hætti er eigi spilli «kveðandi»*), og i særdeleshed til fremstillingen af Berses vers Korm. udg. 94[2-3] og 136[9-10].* [3]) *Som man ser, har membranen i det her omhandlede vers ingen linie på fem stavelser. Den her oven for (side 144[5]) anförte er indsat af Gunnar Pálsson, ved at forandre* »gınīn« *til* gunn, *uden at han derved er bleven sat i stand til at give en endog kun nogenlunde antagelig fortolkning.*

Det næst fölgende vers (berört oven for, side 144[18]—145[1]) findes i udgaven 122[6]—124[2] og indeholder en kun af fem stavelser bestående linie — også i membranen, i hvilken hele verset er skrevet således:

»Þotta | ek þa er attı.
»árfagt[(102)] e' þ varu.
»ħæꝼr ı ħlac | kar ðꝛıꝼu.
»ħýrtūnū vel gūnar.
»nu vılıa | mık mık mın'.
»mınz ðẏlıū þ[(103)] ħẏlıa.
»þ ħe ‖ ꝼık fott ı fl'ettan[(104)]
»faurbæ ꝼrænðꝛ aurı«.

Hvis denne sidste linie er forvansket, må feilen söges i ordet «frændr». *Men ligesom i versene*

«Fylgðut oss at Óðins» . . .,
«Mèr hafa frændr at fundi» . . .,
«Mèr hèlt yggr und eggjar» . . .,

---

(102) *eller* ár fagt. *Tegnet (stregen) over* a *(i* ár*) er ikke tydeligt.*

(103) *I steden for* þ *har membr. det oven for, note* (98), *beskrevne tegn.*

(104) *Den på* l *pegende skråstreg, der egentlig gelder eet, er ikke ganske tydelig.*

(Korm. udg. side 120—132, kap. 12 og 13), således retter Hólmgöngu-Bersi også i

»Þotta | ek þa er atti« . . .

en bebreidelse imod Þórðr Arndisarson; og det er åbenbar denne, der i det, som det synes, fuldkommen rigtig overleverede 'visuorð'

«Mèr hafa frændr at fundi»

menes med udtrykket frændr, *hvilket udtryk således, for så vidt dets betydning angår, passer i sætningen* nú vilja mik mínir . . . hylja . . . frændr auri. *Og der findes neppe i den hele skjaldedigtning nogen verslinie, der bedre end — eller endog så godt som —*

«saurbœ frændr auri»

lader sig bruge som grundlag for den påstand, at 'visuorð' på fem stavelser også fandt anvendelse i regelmæssig 'dróttkvæðr háttr'. Det er derfor intet under, at Egilsson (105)*, hvis opfatning af dette forhold var i det hele taget noget vaklende, ytrer om verset* »þotta | ek þa er atti« . . .: *«Her er det kun den förste Halvstrofe, som behöver An«mærkninger; ti den sidste er ganske simpel». Men skulde ikke* «frændr» *i* «saurbœ frændr auri» *have fortrængt et ældre til got.* frijönds *svarende* *fríandr*? Jeg tör så meget mindre antage dette, som* *fríandr *da vistnok ligeledes måtte indsættes i verslinien* «Mèr hafa frændr at fundi»*, der vilde tabe derved. Derimod forsöger jeg en anden udvei, i det jeg til det oven for, side* 145[21-28]*, anförte vers föier det næst fölgende efter* **132**, *nemlig*

---

(105) *i et det kgl. nordiske oldskriftselskab tilhörende manuscript. Dette utrykte arbeide, der har titelen «Oplysende Anmærk«ninger til Viserne i Kormaks Saga, ved S. Egilsen Adjunkt», udgör 133 qvartsider, foruden fire (upaginerede) sider fortale, dateret «Bessested i Island 31. Dec. 1833», og har fölgende tilegnelse: «Erindringen af den udmærkede Sandheds Elsker og «Videnskabsmand, den store Sproggransker Rasmus Christjan «Rask helliget».*

»Ꝯer ꝥaꝼa ꝼrænꝺꝛ at ꝼunꝺı. |
»ꝼ̕ſkuan *(snarere end* ꝼ̕ſknan*)* gleðı þum(106).
»ræðı ek *(*ræðı ek *næsten skrevet* ræðıek*)* ꝥellꝺꝛ ꝼ̍ ꝥaullꝺū |
»ꝥugat mal ıþ bꝛugðız.
»toꝛo gæt̕ ro teıtan.
»t|ok ꝥraꝼn aná ıãnan.
»ek em v̇ ogn̈ recka. |
»oꝥrẏġꝛ vın̕ trẏgg̕«,
og henleder opmærksomheden på de punkter i begge versene, hvor membranens overlevering synes at fjerne sig fra det oprindelige. [1]) *Det förste vers linie* [1] »attı«. *Til oplysning om denne og et par af de fölgende læsemåder må det være mig tilladt at meddele et uddrag af Egilssons anmærkning til denne 'visuhelmingr': «Talemaaden,* þá er «(ek) atti vårum gunnar hyrtunnum, *som GP.*(107) *over- «sætter ved, da jeg fremrakte mine Skjolde, kan umueligen «bestaae med eddiske Omskrivnings Regler; ti saa tages* «Gunnar hyrtunna, *Valkyrjens Ildtönde, for Skjold; men «til saadan Udtryksmaade finder jeg ingen Hjemmel i «Edda, eller noget lignende Exempel hos gamle oldnordiske «Digtere. Ved at sammenholde den förste Halvstrofe med «Sn. Edd.*(108) *159, 4, overbevises man let om, at Skind- «bogens Læsemaader,* atti *og* hyrtunnum, *ere forvanskede, «og at Sn. Eddas Læsemaader,* orri(109) *og* hyrrunnum, *«ere at foretrække: deels formedelst Ligheden mellem Bog- «staverne* r *og* t *i Munkeskriften . . ., deels formedelst den i «Øjne faldende unaturlige Forklaring, som Læsemaaden* «hyrtunnum *foranlediger*(110) . . . . . . *GPs Gisning* vårum

---

(106) *I steden for* þ *har membr. det oven for, note* (98), *beskrevne tegn.*
(107) *d. e. Gunnar Pálsson. Se Korm. 1832 fortalen side XVI.*
(108) *Den udgave, her menes, er naturligvis 'Rasks-Edda' (Stockholm 1818).*
(109) *Edda ved Rask har dog ikke* «orri», *men* «ori», *ligesom SnE. I 418, SnE. ved Egilsson (1848) side 86* $_{14}$, *SnE. ved Þorl. Jónsson side 140* $_{2}$.
(110) *Ikke alene kan* «Gunnar hyrtunna» *ikke betyde et skjold, men et* «etja skjöldum» *vilde på dette sted give en falsk mening.*

«*bestyrkes af Sn. Edda; Skindbogen har her* våru, *rimelig-* «*vis ved en Feiltagelse af Afskriveren, som har glemt* «*Stregen over* u. *Den rigtige Konstruktion er da:* þá er «vårum ørri, þótta ek gunnar hyrrunnum vel høfr í «Hlakkar drífu; þat er årsagt, *d. e. da jeg var yngre,* «*blev jeg af tappre Mænd anseet for en ganske duelig* «*Kriger; det sagde man allerede dengang*... Gunnar hyrr, «*Krigsgudindens eller Kampens Ild, er Sværd,* gunnar «hyrrunnr, *en Helt, tapper Mand*». *Så vidt Egilsson.* *Sandt at sige synes* »attı« *aldeles vilkårlig optaget for at tilveiebringe et rim; medens det i den samme membran mange andre steder har udseende af, at der ikke er taget noget hensyn til rimforholdene, men at disse uden al eftertanke ere blevne forvanskede.* [2] *Förste vers linie* [2] »varu«. *Se herom under* »attı« *(oven for, side* 147^{28}*—*148^{3}*). Som det lader til har skriveren ikke mærket, at* »varu« *ikke passede i sammenhængen.* [3] *Förste vers linie* [3] hæfr i hlakkar drífu. *Denne ordforbindelse kan ingenlunde siges at være absolut forkastelig. Ikke des mindre bör læsemåden* hæfr at hlakkar drífu *ubetinget foretrækkes. Den findes SnE. I 418 (jf. II 437 og 586). Se fremdeles Fas. II 319 vers 63* («Þótta ek hæfr | at hjörregni»*) og Grett. ved G. Magnússon og G. Thordarson I 12* («þótta ek hæfr at hrotta | hreggvindi»). [4] *Förste vers linie* [4] »þýrtünü«. *Om dette i den sammenhæng, hvori det her forekommer, monströse ord se Egilssons anmærkning oven for (under* [1]*).* [5] *Förste vers linie* [5] »mık mık«. *Denne gentagelse er en på dette sted uskyldig skrivfeil, men dog altid en feil.* [6] *Andet vers linie* [2] »ꝼ̕íkuan *(eller* ꝼ̕íknan*)*«. *Det synes klart, at en skriver (være sig den, der skrev* **132**, *eller en af hans forgængere) her ikke har kunnet læse sin original og derfor opstillet et uforståeligt lydhele, der i övrigt just formedelst sin uforståelighed har bevaret en gammel (i verset oprindelig) form. För jeg går videre skal jeg henvise til Korm. udg. note* [39]

At her vel egentlig burde have stået atta *i steden for* «attı», *er det neppe umagen værd at bemærke.*

(side 125—127), der i övrigt indeholder meget urigtigt, samt meddele et uddrag af Egilssons anmærkninger til nærværende vers og dertil, på sine steder, föie et par afvigende opfatningsmåder. — Altså «Ordfölge: frændr hafa «heldr brugðist» *(sål. skriver Egilsson her)* «í þat at «þessum fundi, *d. e. mine Paarörende have dog snarere «lagt an derpaa (neml. at tilföje mig Skam) i dette Möde». Det ufuldstændige* «bregðast í þat» *er et mistænkeligt udtryk. Jeg formoder, at her bör stå* um *i steden for* í, *samt at* um þat *hörer til sætningen* ræði ek... — «Ek «ræði hugat mál fyrir höldum, *jeg yttrer min Hje tens «Mening for Folk.* Mèr fersk vangleði, *min Sorg for«svinder, d. e. det nedslaaer ikke mit Mod. Jeg fore«trækker denne sidstanförte Ordfölge, som GP har fore«slaaet, for den anden,* fersk vàn gleði, *spe gaudii exeido; «da Sætningen er parallel med det fölgende,* ek em «óhryggr við ógnar rekka». *Denne mening om* «fersk vàn «gleði» *tör jeg dog ikke underskrive. Vel skal jeg ikke opholde mig ved, at* «vangleði», *så vidt jeg véd, ellers ikke forekommer. Men* farask, *hvortil, når det står således som her (uden tillæg), en biforestilling om tab pleier at knytte sig, synes ikke ret at passe til et subjeet som* «vangleði». *Uden tvivl er* fersk ván gleði *det rigtige, i det* fersk *bruges her væsentlig på samme måde som i* «ferst nú vin«átta ykkur»... *(Bandamannasaga — ved H. Friðriksson side* 12^8*, ved Cederschiöld side* $5^{18\text{-}19}$*), og i det den af Egilsson opstillede parallelisme vistnok beror på en illusion (se neden for). Dativen* mer *bör snarest henföres til den sætning, hvor den snarest behöves, altså til den sætning, der, som indeholdende hovedtanken, stiller sig i spidsen og hvortil de andre (to i samme 'visuhelmingr') slutte sig.* — «tryggir vinir ro jafnan torogætir» *osv. Når biordet* jafnan *optages i denne sætning, bliver den, forekommer det mig, alt for undskyldende for Þórðr Arndisarson.* — «Ek «em óhryggr við ógnar rekka, *jeg teer mig glad imod de «tappre Mænd». Denne opfatning er neppe aldeles nöiagtig. Egilsson synes at tage* ógnar *som genetiv singular,*

men Gunnar Pálsson som accusativ plural. Sandheden er formodentlig den, at »ogn̊« *er en forvanskning af pluralaccusativen* ógnir. — «Hrafn tók teitan» *(her tilföier Egilsson i margen: «cfr.* taka ógleði»*)* «á ná, *efter «Bogstaven: Ravnen fattede Glæde (blev glad) paa Aadselet, «d. e. Ravnen glædede sig ved sit Bytte. I denne sidste «Sætning glæder Berse sig ved Erindringen af sin udförte «Daad, de Fiender han havde nedlagt i Tvekamp» osv. — Jeg ser ikke rettere end at denne 'visa' bör opløses i fölgende sætninger:* Mer hafa frændr at fundi ... þersum ... heldr ... brugðizk. Fersk ván gleði. Rœði ek ... fyri höldum hugat mál um þat. Torogætir ró ... vinir tryggir. Jafnan ek em við ógnir rekka óhryggr. Teitan tók hrafn á ná. *Og tankegangen synes at være: Jeg må meget beklage mig over mine frænders forræderi, der har berövet mig udsigten til en glad fremtid. Oprigtige venner ere sjeldne. Og falske venners lumskhed er det vanskeligt at tage sig i agt for. Men af åben vold (*ógnir rekka*) har jeg aldrig ladet mig forknytte. Det kan ravnen bevidne. — Herfra skal jeg vende tilbage til de feil, hvoraf* **132** *synes at laborere i de to her omhandlede vers.* [7] *Den måde, hvorpå* þersum *er forkortet ('bundið'), antyder ikke den udtale af dette stedord, rimet på dette sted fordrer.* [8] »ıþ«. *Se her oven for, side* $149^{8\text{-}10}$. [9] »þrapn« ... »ıānan«. *Denne skrivemåde röber slövhed i opfatningen af rimets fordringer.* [10] »ogn̊«. *Se her oven for, side* 149_4—150^3. — — *Hvis nu membranen i de to (kun af 67 ord bestående) vers indeholder 10 feil og unöiagtigheder, så er det neppe for dristigt at formode en feil eller unöiagtighed i den femstavelsede verslinie*

»ſaurbæ ꝼrænꝺꝛ aurı«,

i det man tænker sig, at dette 'vísuorð' oprindelig har lydt

saurbœ vinir auri.

Spörgsmålet bliver vist egentlig kun, hvor vidt vinir *kan antages at passe i denne forbindelse, hvor* frændr *ikke lyder så bittert som* vinir. *Men et udbrud af bitterhed på*

dette punkt forekommer mig ikke unaturligt. Det synes meget mere at passe til gangen i det hele og at danne et culminationspunkt, hvorfra stemningen daler til den påfölgende forsonlighed og forsoning. Læsemåden ꝼrænðꝛ *i*

»ſaurbæ ꝼrænðꝛ aurı«

er måske fremkommen ved, at skriveren havde fået öie på verslinien

»Mer haꝼa ꝼrænðꝛ at ꝼunðı«

strax neden for.

Et af Kormaks vers (Korm. udg. side 186, kap. 19 vers 8) fremstilles i membranen **132** *på fölgende måde:*

»ʒeıtaz h|ellðꝛ ꝼlıota.
»huatt ſē koꝛn a vatní.
»ēn em ek auð|ſpaung vng'
»oþeckr en bıoð ſauckua.
»ꝼæraz ꝼ|ıoll en ſtoꝛu.
»ꝼræg ı ðíupan ægı.
»aðꝛ ıānꝼaugꝛ | troða.
»alın v̊ðı ſteīg'ðı«.

Præpositionen i förste 'visuhelmingr' (anden linie) er så utydelig, at man ikke har kunnet afgöre, om der står a *eller* ı; *hvortil dog må bemærkes, at afstanden imellem* koꝛn *og* vatní *er större, end* ı *behöver. I andre membraner (end* **132**) *synes dette vers ikke at findes*(111). *Men af de håndskrifter på papir, jeg har efterset, står* »a« *i AMagn. qvart 554 G og Rask. 27,* »ä« *i ny kgl. saml. folio-nr. 1210,* »a« *i Kall. folio-nr. 244; derimod* »ı« *i AMagn. qvart 505 og ny kgl. saml. qvart 1780,* »í« *i AMagn. qvart 554 F,* »í« *i ny kgl. saml. folio-nr. 1156 og 1207 og 1208. I övrigt ere disse håndskrifters afvigelser fra* **132** *uden al betydning, ja i regelen ligefrem forvanskninger af membranens læsemåder. Dette vil ses af fölgende ex-*

(111) *Ny kgl. saml. folio-nr. 1147 udelader stedet* «Kormakr kvað «vísu ... Steingerðr kvaðst eigi vilja háð hans» *Korm. udg. side 186$^{2-11}$. I övrigt er denne membran så ung, at den blandt andet har (ikke f. ex.* Sıjþ^{n} *eller* Síjþ^{n}, *men)* »Sijþ^{n}« *i steden for* Síðan

empler: [1] »ȝeiꞇt aaſt« *AMagn. qvart 554 G*, »Heit äft« *ny kgl. saml. folio-nr. 1210, i steden for* »ȝeıtaz« *(i* 132*);* [2] »huat« *ny kgl. saml. folio-nr. 1156*, »hvat« *ny kgl. saml. folio-nr. 1207*, »ḣvat« *ny kgl. saml. qvart 1780 og Kall. folio-nr. 244*, »Hnatt« *ny kgl. saml. folio-nr. 1210, i steden for* »ḣuatt« *(i* 132*);* [3] »Oþockr« *Rask. 27*, »óþockr« *Kall. folio-nr. 244, i steden for* »oþeckr« *(i* 132*)*[112]*;* [4] »þióð« *ny kgl. saml. folio-nr. 1156 i steden for* »bıoð« *(i* 132*);* [5] »fıollen̄« *AMagn. qvart 554 G*, »fıóllinn« *Rask. 27*, »fiøllı́« *Kall. folio-nr. 244, i steden for* »f|ıoll en« *(i* 132*);* [6] »Frægi« *ny kgl. saml. folio-nr. 1210 i steden for* »fræg ı« *(i* 132*);* [7] »alm« *AMagn. qvart 505 og 554 F og Rask. 27*, »álm« *ny kgl. saml. folio-nr. 1207 og qvart 1780*, »Alm« *ny kgl. saml. folio-nr. 1210*, »álm« *Kall. folio-nr. 244, i steden for* »alm« *(i* 132*). Fremdeles er* »an̄ eg »en̄« *i AMagn. qvart 554 G sikkert intet andet, end en på misforståelse grundet forandring af* »ën em ek« *(i* 132*). Endelig (— jeg indlader mig ikke på papirshåndskrifternes ubetydeligste afvigelser fra* 132 *—) synes man at have mærket, hvor usandsynlig brugen af en 'hálfkenning' er i et kvad af en gammel skjald, og derfor at have ændret* «tróða» *til* «eiða» *(*»eıða« *Rask. 27*, »eýþa« *Kall. folio-nr. 244), i den formening, at dette sjeldne ord kunde betyde* k v i n d e *overhovedet. I fölge denne beskaffenhed af håndskrifterne på papir er jeg henvist ene og alene til* 132. *— Igennem den forvanskning, hvori de gamle skjaldevers pleie at fremtræde også i denne i övrigt fortrinlige og höist vigtige membran, er det ofte vanskeligt endog kun at skimte det oprindelige. Imidlertid synes (blandt andet) det klart, at de kvad, der henföres til Kormak, danne i formel henseende to afdelinger, samt at denne formelle forskel har sit udspring i indholdet, eller, med andre ord, i den stemning, der föder digtene. Er denne stemning let, uden alvor,*

[112] *Dette er vistnok en forsætlig forandring, i det begge håndskrifter tillige have* »sockva« *i steden for* »fauckua« *(i* 132*) og synes ved denne skrivemåde (*ock ... ock*) at tilsigte et helrim!*

bliver også formen let, d. v. s., uden consequent anvendelse af linierimet. Er stemningen derimod dyb, alvorlig, giver dette sig til kende i linierimets regelmæssighed. Dette sidste forhold træder navnlig frem hvor Kormak enten optræder som skjald i egentligste forstand, i det han besynger en fyrstes udmærkede egenskaber(113)*, eller når han löfter Stengerds 'uforlignelige' skönhed til skyerne, som i den her omhandlede 'vísa'. Dog,* **132** *fremstiller den fjerde linie af denne 'vísa' på fölgende måde:*

»oþeckr en bɪoð fauckua«.

En sådan brug af det intransitive søkkva *vilde, i lexikalsk henseende, stemme overens f. ex. med Arnórs*

björt verðr sól at svartri,
søkkr fold í mar døkkvan,
. . . .
áðr . . .

Flat. udg. II $440^{5\text{-}12\,b}$ *(jf.: Flat. II* $422^{3\text{-}10\,b}$*, Orkn. 90; SnE. I 316 II 313 og 526). Men kan Kormak antages at have sagt* sekkva *i bemærkelsen* s y n k e*? og Arnórr da uden tvivl også*

sekkr fold í mar dekkvan*?*

Jeg skal med denne verslinie af Arnórr jevnföre Skáldh. IV 24

«Jós þá flaustr flokkrinn traustr,
«fley var búit at sökkvi,
«með undrum brást, en aldri sást
«álmaviðrinn dökkvi»

(varianter: við *og* undrinn *og* álmavinrinn *henholdsvis for* at *og* með undrum *og* álmaviðrinn*), og tilföie de her hen hörende helrim, jeg har fundet i oldnordiske digte fra tiden för år 1400.*

Selkolluvísur $15^{7\text{-}8}$ *(Bp. II 85)*

eitt þar er áma knátti
alkløkk í jörð søkkva.

---

(113) Se: Hkr. Hák. góð. 16; SnE. I 236 og 470 (jf. II 448 og 592), I 242 (jf. II 520), I 414 (jf. II 436 og 585), I 428 (jf. II 440 og 590), I 460 (jf. II 446), I 466 (jf. II 447 og 590).

Háttatal 21^{7-8}

stál lætr styrjar deilir
stinn kløkk í mar søkkva.

Arnórr (Flat. udg. II 415, Orkn. 68 — se Lex. poët. $62b^{6-10}$ *[ordet* blerr*])*

sær bljezk enn dreif dreyri
døkkr á saumför kløkkva.

Þjóðólfr Arnórsson (Fsk. 130)

dauð áðr döglingr næði
døkks á land at støkkva.

Þórarinn máhlíðingr (Eyrb. k. 19 vers 8)

kafsunnu rjeð kennir
kløkkr í fjall at støkkva.

Bjarn. hitd. side 63

vöndr skal hjalts ór hendi
hrøkkva fyrr enn ek støkkva.

Dog, alle disse exempler i forening(114) *bevise med hensyn til det foreliggende spörgsmål ikke andet, end at rodstavelsens vocal i ordformerne* døkkr, døkks, døkkvan, hrøkkva, kløkk, kløkkr, kløkkva, støkkva *(springe osv.),* søkkr, søkkva *(synke) er en og den samme, hvad enten den er* ø *(som en særegen lyd) eller* e(115) *eller* ö *— hvilket sidste er tilfældet i nyislandsk. Men at det samme gelder med hensyn til oldislandsk, slutter jeg af fölgende tre steder. Det yngste findes i Háttatal 73, hvilket vers er udgivet således*

«Ræsir glæsir	*Imperator nitidas maclides*
«Rökkva stökkva[11]	*piratici curriculi*

---

(114) *I forbigående anföres Lilja* 54^{5-6} *(Hist. eccl. Isl. II 424)*

«Þrútnar brióst, enn hiartad hriſtiſt,
«holld var klökt, enn öndin ſnökti».

(115) *At antage* dekkr *osv. som en af skjaldene anerkendt udtale (og fölgelig et helrim* óþekkr: sekkva *hos Kormak) strider imod halvrimet i*

uðr rekkir kjöl kløkkvan

Háttatal 22^{7}. *Jf. min undersögelse 'Om helrim' (Kh. 1877) side* 37^{11-29}.

«[hvítum rítum — *albis clypeis*
«hreina reina[12]; — *splendidas reddit.*
«skreytir hreytir — *Projector annulorum*
«skafna[1] stafna — *nigris funium*
«hrínga strínga[2] — *cervis politas*
«hjörtum svörtum. — *proras ornat*».

«[11]) döckva, *nigras, W, fragm. Sk., Joh. Olavius p. 66;* «nöckva, *S.* [12]) *a* [hrista nista | heyra eyra, *fragm. Sk.* «[1]) hrafna, *W, ut* stafna hrafn, *corvus proræ puppisque,* «*navem significet.* [2]) *sic Reg. abbreviate* (st'ḡa), *i. e.* strengja; «stínga, *W, S, Olav.*»

i SnE. I 688—690, hvormed de andre udgaver — Rask's 1818 (side 261), Egilsson's egen 1848 (side 138), þorl. Jónsson's 1875 (side 226) — stemme overens, afset fra nogle enkeltheder i skrivemåden, og fra, at de to sidst nævnte ikke tilföie variantnoter. Tillige bör fremhæves, at Rask ikke har «strínga», *men* «stínga»; *hvilket sidste altså vistnok har stået i hædersmanden Ísleifur Einarsson's afskrift af codex regius (se* «*Snorra-Edda*» *ved Rask:* «*Til* «*lesendanna*» *side 7—8). Og uden tvivl beror* stringa *enten på en skrivfeil, der ikke er bleven rettet, eller på en læsefeil. Hvis der nemlig ikke står* ſt'ḡa *(eller lignende) i codex regius, men (som SnE. I 690 note [2] angiver)* st'ḡa *(— dog vel snarere* ſt'ḡa *—), så må dette sikkert hidröre fra, at en skriver har glemt ved et tegn at anvise* ı *dets plads i linien*[(116)]. *Rigtig nok véd jeg ikke, hvad dette* stinga *betyder*[(117)]. *Men ordet selv synes dog sikkert; og kendingen* stinga^hjörtr *hos Snorri stöttes ved kendingen* stinga^valr *hos hans brodersön og samtidige Óláfr hvita-*

---

(116) *Efter at dette var skrevet (under en sygdom) har hr. pastor þorvaldur Bjarnarson vist mig den venlighed at efterse stedet i codex regius og fundet at der virkelig står* ſt'ḡa *Til en yderst nöiagtig afskrift af hele verset föiede han fölgende bemærkning: 'þetta allt skýrum stöfum og ekki sjáanlegt að neitt hafi verið 'krotað í* ſt'ḡa *frá því það fyrst var skrifað'. — Det er sikkert* r *i* hringa, *der har forvoldt skrivfeilen i* «stringa».

(117) *I fölge Lex. poët 778 b 19-18 er* stingr = brandr.

skáld, Fms. IX 492 (se det i note [117] *anförte sted af Lexicon poëticum), i en 'vísa', om hvis förste 'helmingr',*

«Hilmir fór með herskap stóran
«hildar borðs á Upplönd norðan,
«merki skárust ljós á Láku
«lá ferð vegin skörpum sverðum»,

jeg, benyttende leiligheden, må bemærke, at den synes mig forvansket. Hildar⌒borðs⌒hilmir *er en underlig, uventet kending. Man venter heller ikke nogen beretning om* skorin merki *— selv om en sådan ikke syntes at stride imod den udförlige prosaiske fremstilling (af slaget 'á Láku' 1240); hvorimod en beskrivelse, der svarer f. ex. til* skorin var sköglar kápa *(Krákumál 18) eller til* lind skerr í styr steinda *(Háttatal 10) falder meget naturlig. Og endelig denne 'háttlausa' i*

merki skárust ljós á Láku!

Den rette sammenhæng er måske: Hilmir fór með stóran herskap norðan á upplönd. Ljós hildar⌒borð skárust mæki á láku. Ferð lá vegin skörpum sverðum. *(Man lægge mærke til en vis parallelisme imellem* skárust mæki *og* vegin sverðum*). — I Háttatal 73 (for at vende tilbage dertil) opfattes* hreina *som adjectiv og* reina *i betydningen rensdyr, så vel SnE. I 689 (se her oven for, side 154-155) som SnE. III. Dette er meget for dristigt. Det hedder rigtig nok Lex. poët. 652a*[13-17]*:* «reinn, *m.,* «*tarandus, id. qu.* hreinn (hreindýr): r. róða, gylva *maclis* «*reguli maritimi, navis, ÓH. 47, 1; Nj. 103, 5. In* «*composs.:* okreinn, skautreinn, strengreinn, sundreinn». *Men her kan ikke være tale om at beråbe sig på skrivemåden* r *for* hr, *der (ligesom* l *for* hl, n *for* hn*) må antages at hidröre fra senere norsk udtale (der naturligvis også har været den ved det norske hof geldende, og som Islænderne formodentlig have anset for at være finere, end deres egen, og derfor efterlignet i skrift). Desuden har brugen af* r *i steden for* hr *en virkelig berettigelse i* okreinn, skautreinn, strengreinn, sundreinn, *derved, at* h *var blevet indlyd, og altså indtog en stilling, hvor det i old-*

nordisk ikke hörer hjemme. Ordforbindelsen (kendingen) «gylva reins», *Njála k. 102 vers 5 (Kristn. k. 8 vers 5, Fms. II 205, og flere steder), har jeg efterset i 13 membraner. Af disse have 5* reins *og 8* hreins. *Men selv om der stod* reins *i dem alle, vilde deraf ingenlunde kunne sluttes, at 'Steinunn, móðir Skáldrefs' har kendt udtalen* reins. *Måske vil nogen henvise f. ex. til verslinien* «á rótom rás viðar» *i Hávamál (151³ Bugge). Men den rigtige læsemåde på dette sted turde være* á hrótom hrás viðar, *i overensstemmelse med Hallbjörn's*

snertumk harmr í hjarta
hrót...

Landn. II 30 vers 1 (Ísll². I 152) — så at man fölgelig burde skrive: hvers hann af hrótom renn *Hávamál 138⁹ Bugge,* rifnir með hrótom *Goðrún. II 40 Bugge, osv. (Derimod f. ex. hos Rúnólfr byskupsson, i det 12te århundrede, Hungrvaka 17:*

góð es rót und ráðum
ríkr stjórnari slíkum.*)*

I róða⌒rein *i linieparret*

blóð fjell rautt á róða
rein í höfn at sveini

kan rein *ikke antages at være* = hrein, *da Sighvatr aldrig udelader* h *foran* r *(eller* l *eller* n*). Ordforbindelsen* róða rein *må være en omskrivning af havet. Og sætningen* blóð fjell rautt í *(— í, der findes i Fms. IV 97¹⁰ og dertil hörende variantnote, er her formodentlig den oprindelige læsemåde —)* róða rein *danner i sit indhold et sidestykke til* sveiti fjell í sollinn sæ *Krákumál 3⁹⁻¹⁰. Det er den samme tanke, der også — kun med större eftertryk — fremstilles i Arnórs:* grœnn grœðir blandinn blóði varð at rauðum *(SnE. I 478 II 350 455 538 594), og hyperbolisk i*

allr er salr sollinn
sanda dreyrblandinn

SnE. ved Egilsson side 238¹⁻². (efter Laufássedda). Som forhen anfört, oversætter Egilsson SnE. I 689 hreina reinâ

ved «n i t i d a s m a e l i d e s», hvormed SnE. III 129, «reinn «Rökkva stökkva, *maclis pelagi, navis», stemmer overens. Denne opfatning står i modstrid med den omstændighed, at Snorri, ligesom Sighvatr, overalt beholder* h *foran* r *(og* l *og* n*). Og i Lex. poët. 651 b* $_{7\text{-}5}$ *(under* rein*) skriver Egilsson:* «Rökkva rein *terra piratæ, mare,* hreinn Rökkva «reina, *maclis marium, navis, SnE. I 688, 3».* (rökkva⌒ reinar *[plural] hos Snorri er da det samme, som* róða⌒rein *hos Sighvatr.) Denne tolkning, der gentages Lex. poët. 780 a* $^{35\text{-}38}$ *(under «s t ö k k r, adj.») er den eneste mulige. Oldsproget besidder ikke nogen stamme* stökkva *i bemærkelsen t u m l e p l a d s eller lignende*[(118)]. *(Selv om det besad et* stökkva- *i denne bemærkelse, vilde en kending* rökkva⌒ stökkva⌒reinar *ikke være så heldig som* rökkva⌒reinar *alene). Man får nu fölgende sammenhæng i Háttatal 73:* ræsir glæsir stökkva rökkva⌒reina⌒hreina hvítum rítum. hringa⌒hreytir skreytir svörtum stinga⌒hjörtum skafna stafna. *Dog står endnu ét punkt tilbage. Adjectivstammen* stökkva *bruges* [1]) *i det gamle sprog, i betydningen: «der «på grund af sin glathed let springer bort (fra et punkt, «hvor der skulde standses)»;* [2]) *både i det gamle og nye islandsk, i betydningen: «der let springer i stykker», 'skör';* [3]) *i den nyislandske stamme* uppstökkva, *hvis grundbetydning må være: «der let s p r i n g e r op i vrede», og som bruges enstydig med det danske ord 'opfarende'. Men ingen af disse bemærkelser passer til det i Háttatal 73 foreliggende formentlige adjectiv* stökkr. *Lexicon poëticum 780 a* ^{34} *oversætter det ved «qui salit». Men da et skibs normale bevægelse ikke er springende, tilföies umiddelbart: «(qui) currit, velox, celer» — en overgang i betydningen, som det synes for dristigt uden videre at statuere (uagtet* stökkva *anvendes i v i s s e t i l f æ l d e i stedcn for* hlaupa, *og omvendt). Den hele artikel om* «stökkr, *adj.»*

---

(118) En sådan stammes grundbetydning vilde vel have været: et s t e d, h v o r d e r s p r i n g e s. Men man synes ikke at have haft brug for et sligt udtryk.

viser også, at dens forfatter ingenlunde har betragtet sin opfatning som sikker. Sagen er uden tvivl den, at stökkva *Háttatal 73 er en falsk læsemåde, medens den rigtige er* døkkva, *der findes ikke alene her i codex wormianus (se oven for, side 155^{7}), men desuden både i codex wormianus og* 748 *til SnE. II 152 (jf. 420). Udtrykket* d ø k k v i r rökkva^reina^hreinar *i den förste 'visuhelmingr' er parallelt med* s v a r t i r stinga^hirtir *i den anden. Og man lægge mærke til, hvorledes de forskellige farver (*døkkr *og* hvítr*) stilles sammen, ganske i skjaldepoesiens ånd.*

Ligesom det nu behandlede Háttatal 73 frembyder helrimet rökkva døkkva *hos Snorri Sturluson, således finder man også hos Arnórr jarlaskáld et exempel på* ö = ø, *Fms. VI 23^{11}, i en 'visuhelmingr', der i Hrokkinskinna (den eneste membran, hvori verset er opbevaret) skrives:*

»vaꝼð᾿ lıtt en venð᾿ bíꝼð|uʒſt
»v᾿ða ƀ᾿uck en nıðꝛ nam ſauckua.
»geẏſtꝫ ƀlẏr | en ƀ᾿ſtıꝫ bᷣa.
»ƀ᾿mí ſtockín buñ ģmr«.

Med undtagelse af, at n *i* nıðꝛ *næsten ser ud som en firkantet blækklat, er alt fuldkommen tydeligt. Rigtig nok er der et og andet at bemærke ved denne 'visuhelmingr'. For det förste synes navneordet* verða *kun at findes på dette sted. Men flere af de udtryk, der i oldnordisk betegnede ting, der hörte til et fartöi, vides kun at forekomme én gang (jf. SnE. I 583^{1}—585^{13} II 481 a^{28}—482 b^{20} 565 a^{10}—b^{33} 624 b^{17}—625 b^{2}); ligesom dette sprog overhovedet frembyder ikke få udtryk, der nu må henregnes til* ἅπαξ εἰρημένα. *For det andet ere læsemåderne ikke alle sammen sikre. (Det hele bör måske læses*

vafðir lítt enn vendir bifðusk
verða hrökk enn niðr nam søkkva
geystisk hlýr enn hristi bára
hrími stokkin búnar grímur

*og opfattes (*þú*)* vafðir lítt. enn vendir bifðusk. verða, hrími stokkin, hrökk enn *(*ok *vilde her, som det synes,*

passe bedre, end enn*)* nam søkkva niðr. hlýr geystisk *(*geystusk*?).* enn bára hristi búnar grímur.) *Men rimene ses ikke at give nogen anledning til tvivl, og man har således* hrökk: søkkva *(synke) som et rigtigt helrim.*

I en 'visa' (Fms. II 181; jf. Flat. udg. I 396 og den i Skálholt udgivne Ól. Tryggv. II 185), der henföres til Olaf Trygvesöns regeringstid, og som har en gammel klang, hedder 'orð' 2:

ormr brunar døkkr at nökkva. —

Tager man (hvad jeg anser for det rigtigste — ja, for nödvendigt) ved denne leilighed det hele spörgsmål om udtalen af ø *som omlyd af* a — *for så vidt gamle helrim yde bidrag til besvarelse deraf — under overveielse, bliver fölgende fremdeles her at bemærke.*

1) Vocallyden i förste stavelse af det pronomen, hvis begyndelse blandt andet skrives nøkk-, *viser sig at have været* [1] e*:*

Slíkt dreymir mik seima
sekr em 'ek við her nekkvat

Gísl. side 66 (167) og 153. Jf. Jón Þorkelsson 'Skýringar á vísum í Gísla sögu' side 20.

Nú sel 'ek af þótt ýfisk
ölbekkjar syn nekkvat

Hallfreðr (Fms. II 249, Flat. udg. I 450, Fornsögur 107, Prøver 33).

Brúðr hefir beztar rœður
breksöm við mik nekkvat

Bjarn. hitd. side 24.

Þora mun 'ek þann arm verja
þat 'es ekkju munr nekkvet

Haraldr Sigurðarson (Óh. 1853 side 209, Hkr. Ól. helg. 221, Fsk. 90, Óh. 1849 side 67, Fms. V 62 og VI 129, Flat. udg. II 344).

Hertil slutter sig nekkvi *(— et ældre* nekkví *er vistnok meget tidlig blevet til* nekkvi *—), dat. sing. neutr.:*

Fœrðr vas fleinn meðal herða
friðreks ofar nekkvi

Þórbjörn skakkaskáld (Hkr. Magn. Erl. 20, Fms. VII 303-304). Dermed kan jevnföres Bergbúaþáttr vers 10^{5-9} — »þuˀ|oooˀ attbógı vꝛðaꝛ ek ꝼˀꝛ gnepꝛ aꝼ nǒckuí níðꝛ. »t¹|ooo~ enſ. ſu͛ta *(ſu͛ utydeligt)* ſueít ȷ. ellðín ƀeita ſueít ».ȷ. ellðín« *(her slutter linien, og der synes ikke at have været plads for* ƀeita *i begyndelsen af den fölgende linie)* —, *da verslinien* 10^6 *formodentlig bör læses*

ek fer gneppr af nekkvi.

Rigtig nok ere rimene i Bergbúaþáttr på flere steder unöiagtige. Men i det mindste for största delen turde dette hidröre fra forvanskning. Jeg skal exempelvis nævne et par steder, hvis nuværende skikkelse ikke synes at kunne være den oprindelige. Nys anförte 10^{5-9} *må, tror jeg, for at blive forståeligt, ændres til:* þverrðr er *(membranen har vistnok haft* þuˀ|ðꝛ eˀ*)* áttbogi urðar | ek fer gneppr af nekkvi | niðr í [surts] ens svarta | sveit í eldinn heita *osv. I Bergbúaþáttr vers* 2^5 *skrives ganske rigtig* »eímýꝛíu«. *Ikke des mindre er* einmyrkligt *vers* 11^2 *(*»m͛t eˀ einmýꝛk»lígt ƀeīa«*) måske forvansket af* eimyrkligt, *i lighed med, at* eimyrja *blev til* einmyrja. *Vers* 12^{8-9} *synes* «ónýt» *(i membranen begge steder* »onýt«*) at have fortrængt et oprindeligt* óhlít.

[2]) a:

At þrymreynis þjónar
þrír nakkvarir hlakkar

Egill Skallagrímsson (Eg. k 45).

«At hólnjórun hvílir
«hrannblakks kalin nakkvat»

Bjarn. hitd. side 30, i et vers, der i övrigt lider af flere dunkelheder.

Frænda serks at fundi
folkrakkr gefa nakkvat

Þórarinn stuttfeldr (Hkr. Kh. III 271, Hkr. ved Unger 686, Fms. VII 153, Mork. udg. 188).

Gylfa láðs þann 'es greiðir
geðrakkr fyr mer nakkvat

Kolbeinn Tumason (Bp. I 490 II 62-63, Sturl. II 3).

Hjaldrs at hann hjálpa skyldi
hugrakkr fírum nakkvat

Einar Gilsson (Bp. II 84 vers 8).

Rökk fór drós at drekka
drakk hún eigi hreint nakkvat

samme (Bp. II 174 vers 1).

Fleygir bólmar baugi
brakar lygru men nakkvat

Einarr Skúlason i fölge Laufássedda (Edda ved S. Egilsson side 230 a$^{18\text{-}19}$ og 233 a$_{12\text{-}11}$, SnE. II 491$_{8\text{-}7}$. — I övrigt er det klart, at lygru *er indkommet her ved feiltagelse i steden for et andet navn. [Det hörer åbenbart hjemme i linieparret*

sundr brestr lygru lindi
leku veltr um þröm belti

Edda ved S. Egilsson side 233 a$_{8\text{-}7}$][119]*. Men denne omstændighed har ingen indflydelse på rimordene).*

Om dat. sing. neutr. nakkvi *se neden for, side 164$^{25\text{-}27}$.*

[3] ö:

Vera[120] sök til þess nökkur

---

(119) *Man vil måske herimod bemærke, at også* bólm *forekommer to gange i de 4 'visur', Laufássedda tillægger Einarr Skúlason og Egilsson meddeler i sin udgave af Edda side 233$_{18\text{-}3}$. Her hedder nemlig vers 2^2* »Bólm-gyrðill þvær fyrðum» *og vers 4^5* »Brand þvær Bólmar lindi». *Grunden hertil er ikke vanskelig at opdage. I steden for* »Bólm-gyrðill» *har den ældre læsemåde været* »Brúgyrðill» *(se* 748 *i SnE. II 491$_5$ og Edda ved Egilsson side 230 a^{21}). Dette löd underlig, da* brú *som navn på en ö var ubekendt. Altså måtte* brú *forandres! Men* brú *var i oldsproget ikke alene nom.-acc.-dat. sing. samt forkortet stamme af femininet* brúa- *(en bro), det var også acc.-dat.-gen. sing. af femininet* brúan- *(navn på en ö). I övrigt forstyrrer læsemåden* »bólm-gyrðill» *det ægte og oprindelige også ved at fremstille öens navn i dets (forkortede) stamme, i steden for i genetiv. Og naturligvis er* brú *(=* brúu*)* gyrðill *(ikke* »brúgyrðill»*) den rigtige skrivemåde.*

(120) *Eller måske* vesa. *Se 'Aarbøger for nord. Oldkyndighed' 1869 side 145-148.*

Líknarbraut 9⁸. (*Da Líknarbraut 9⁵⁻⁸ lider af nogen usikkerhed og dunkelhed — skönt rimene, navnlig det her påberåbte, synes hævede over al tvivl — skal jeg meddele denne 'visuhelmingr' efter* **757**: »ok (*dette ord beror på »gisning, da de deraf tilbageblevne rester ere höist utyde- »lige*) m̌ (*også dette ord beror på gisning; det, der endnu »er tilbage deraf, synes at være* ň [n, *over hvilket et »lille* ᵛ *er anbragt*]) ozü þıckıa (*det överste af* k *be- »skadiget, og her kan have stået* þíckıa *eller* þıckía *eller »*þíckía, *men i övrigt synes hele ordet fuldkommen tyde- »ligt*) | eǧmotz oꝼ (*eller* eꝼ?) þu͗tueǧıa (*det förste* u *me- »get beskadiget og utydeligt*) vıſí (*snarere end* vıſı) líoſſ »eꝼ vıſſe vʼa ſ͛ðk (*den överste del af* k *bortsmuldret, uden »at dette bogstav derved er blevet utydeligt*) tıl þ (*resten »af dette ord — der synes at måtte have været et for- kortet* þess — *er bortsmuldret*) nǒckur«.) *I henhold til det oven for, side 154*¹⁷*—160*⁹*, anförte tror jeg at kunne tillægge det til det nyislandske* nokkur *og det danske* nogen *svarende pronomens förste voeattegn lyden* ö *også i de to fölgende steder:*

«meðan vistina vinnum,
«(veldr nökkvat því klökkva)
«skeið verð ek skriðs at biðja,
«skorða ár á borði»

Bjarn. hitd. side 12. Her kan indvendes, at denne 'visu- 'helmingr' ikke giver nogen passende mening, og at dens form fölgelig ikke kan påberåbes. At efterse håndskrifterne, vilde uden tvivl være til liden nytte; ti da udgiveren ingen varianter har antegnet, har han ikke fundet nogen variant af betydning. Men formodentlig ligger feilen i ordet «vistina», *der synes forvansket af* víns stinna. (*Også det tredje 'visuorð' ser ud til at hidröre fra en nyere tid og at have fortrængt et ældre:* skeið verðum skriðar biðja; *men, som det ses, er dette uden betydning med hensyn til indholdet.*) *Sammenhængen blev da:* meðan (— skeið verðum skriðar biðja —) vinnum stinna ár klökkva á borði. veldr nökkvat því, víns‸skorða! *Altså: Min med-*

beiler (þórðr, der ved svig havde fået skjaldens fæstemö, den skönne Oddný, til ægte) förer et yppigt og mageligt liv [dette er indholdet af den förste 'vísuhelmingr']; medens jeg, roende langskibet, håndterer min åre således, at den böies lig et rör — ikke uden grund, vinens giverinde [den fraværende Oddný]! (da jeg anstrenger mig i tanker, i det tabet af dig fylder mit hele sind). Enhver véd, hvorledes den med sine indre anliggender stærkt beskæftigede sjæl ofte anspænder legemets kræfter mere, end i forhold til de ydre omstændigheder.

«Sjáðu, hvárt sár þín blœða;
«sáttu nökkut mik hrökkva?»

Grett.[2] *side 7*[(121)].

Også nökkvi, *dat. sing. neutr., forekommer:*

Marr skotar mínum knerri
mjök (em 'ek vátr) af nökkvi

Hallfreðr (Fms. III 27, Flat. udg. I 535). Tanken er (jf. Fms. XII 67): 'Det er ikke for intet (ikke tilfældigt), 'at havet tumler mit fartöi — det er skæbnens vilje, at 'jeg nu skal dö'. Den anförte læsemåde, der stötter sig på de arnamagnæanske foliomembraner **53, 54, 61, 62** *og qvartmembranen* **557**, *samt (i fölge Flat. udg. I 535) på Flateyjarbók, er langt bedre, end den i* **132** *(se mine 'Prøver' side 39 samt Fornsögur 113 og 214). AM.* **62** *har i övrigt ikke* nökkvi, *men* »nakví«; *altså* mjak : nakkvi, *hvilket formodentlig gengiver Hallfreds udtale.*

---

(121) *Svarfd. 18 (Ísll.*[1] *II 157—158) og Landn. III 13 (Ísll.*[2] *I 208) findes fölgende vers:* «Belg hjó fyrir mèr | Böggvir snöggvan, | en «fyrir Ólafi | ái ok verju; | svâ skal verða | ef vær lifum | við «böi búinn | Böggvir höggvinn». *Uagtet versarten i metrisk henseende hörer til 'fornyrðislag', findes her dog linierim i 2. og 8. 'vísuorð'. Men da denne rimart ikke er gennemgående i verset, kan man ikke vide, om her foreligger helrim og halvrim, eller halvrim og helrim, eller to gange helrim, eller to gange halvrim (hvilket sidste synes at være tilfældet); og man kan altså ikke derefter bestemme vocallyden i* snøggr.

2) Jeg skal nu anföre de gamle helrim, hvori jeg har fundet den förste stavelse af det mangeformede oldislandske pronomen, der svarer til det nyislandske enginn *og til det danske* ingen. *Selvlyden i denne stavelse er*

1) fölgende steder e:

«þat rèð (122) ek fyrst at fregna
«fámálgasta þegna:
«því (123) þegja hèr allir
«hjörþings viðir snjallir?
«Metorð leggjum vèr engi
«á mállausa drengi;
«hef ek staðit hèr lengi
»svá (124) mik kvaddi alls engi»,

Hávarð. 1860 side 5, en 'runhend visa' af uvis alder, og af en form, hvis sködeslöshed viser sig 1) deri, at s *i* svá *(eller* svát*) fungerer som hovedstav; 2) deri, at man har nöiedes med én bistav på tre steder, uagtet verslinierne ere temmelig lange; 3) men dog fornemmelig i gentagelsen af* engi. *I övrigt er der ingen grund til at tvivle om slutningsrimets rigtighed.*

Fór 'ek með dóm hinn dýra
drengr hlýddi mer engi

Þórvaldr viðförli (Kristn. 2, Fms. I 267 [Bp. I 43], Flat. udg. I 270).

Allvaldr of getr aldar
engi nýtri drengi

Óttarr svarti (Hkr. Kh. II 26, Hkr. ved Unger side 234, Óh. 1853 side 26, Fms. IV 66, Flat. udg. II 31).

Fyrr vann öðlingr errinn
engr enn nóreg fengi

Óldr. Tryggv. 5.

Ógnin stóð af jarla meiði
engi þorði kapp at strengja

Markús Skeggjason (Fms. XI 318).

---

(122) *Sammenhængen synes at kræve* ræð.

(123) *Dette* því *må rettes til* hví.

(124) *Oprindelig må her vel have stået* svát.

Eitt vas ser þat 'es jafnask mátti
engi maðr við dana þengil
samme skjald (Fms. XI 315).
Eiríks lof verðr öld at heyra
engi maðr veit fremra þengil
samme (SnE. I 528 II $345^{4\text{-}5}$ $463^{19\text{-}20}$ $542^{21\text{-}22}$ *609).*
«Ala kuez Einarr vilia
«eingan Rognvalldz drengia»
Rögnvaldr jarl (Flat. udg. II $474_{2\text{-}1}$, *Orkn. 266).*
Seggir þurfut ala ugg
engu sný 'ek í viðurs feng
Ormr Steinþórsson (SnE. I 250 II $307^{19\text{-}20}$ $522_{11\text{-}10}$*).*
Nýti 'ek fjölnis flýti-
feng enn til vas engi
Eilífr Snorrason (Bp. I 654).
Trauð verðr hönd enn hlýða
«hrön»vengis má engum
Harmsól 42.
Svá 'at óbœttan ættim
engi kost þá 'es drengja(125)
Harmsól 62.
Eiðar rufuz við inga bróður
engi vildi fylgja lengra
digtet i Norge 1235 (Fms. IX 440).
Hykk at þat muni þikkja
þvengláðs njörun engu
Njala kap. 63.
Ek vænumz at ykkrum þjóni
engi kvöl megi drottna lengi
Lilja 87.

---

(125) *Fortsættelsen lyder*
jöfurr vill andar krefja
ástnenninn hal þenna.
Jeg bemærker dette for at tilföie, at ástnenninn *åbenbart ikke er epitheton til* hal, *men til* jöfurr, *og at det må betyde 'utrættelig 'i at öve kærlighed'. Selv* þreknenninn, *Harmsól 26, hörer vistnok til* ýta∧sættandi, *og ikke til* ormlands∧«þrórr».

Koma til vænni engi

. . . .

vil ek þú eigir lengi

Skáldhelga-rímur II 41.

Læt ek fram við drengi

. . . .

duga mun ek skár enn engi

samme 'rímur' IV 11.

Stilling fylgir engi

. . . .

breytti hann þannveg lengi

Völsungsrímur (ved Möbius) 119.

Vísir orðit engi

. . . .

tállaust var þat lengi

sammesteds 134.

Gumna kvaddi hann engi

. . . .

öngum heilsar hann drengi

sammesteds 146.

Vegin at lifði engi

. . . .

föður síns lát af mengi

sammesteds 185.

Buðlungr gladdi drengi

. . . .

dauða kvíðir engi

sammesteds 195.

[2]) ö, *i yngre digte, foran* -u *og* -um *og* -v-*:*

Vorðin mest af öngu

. . . .

er banaðir þú fyrir löngu

Völsungsrímur (ved Mö'ius) 238.

Er þar var áðr at röngu

. . . .

er drjúgum tel ek at öngu

sammesteds 273.

Bragnar drukku brúðkaup hans með beztum föngum;
því(126) var hann helgi hljóður löngum,
hónum var gaman að leikum öngum
Skáldhelga-rimur V 37.
«Myríðr nefnist mjúk í ræðum menjaslöngva,
«hennar veit ek ættdríf öngva,
«ekki talar hún neitt til söngva»
samme 'rimur' V 23.

3) Comparativen øfri *har jeg ikke bemærket i helrim ældre end de fölgende:*

Aðra sveit með hæstum heiðri
hefr hann langt yfir spheras efri
Lilja 72.
Guðmundi fyrir gæzku reynda
gefr eilífliga stjörnum efra
Guðmundardrápa Árna i et stev (vers 43, 48, 53, 58).

4) Den förste stavelse i adjectivet gørva- *og de sig dertil sluttende adverbier* gørva *og* gørla *forekommer ofte i helrim, der vise*

[1]) *at dens vocallyd næsten udelukkende har været* ö*:*
«Hvar vita einka örvir,
«orveðrs frama gervan»
Fms. IV 12 var. [5]. *De i denne variantnote optagne vers, et halvt og to hele, synes, både i fölge deres plads i* 75 C *og deres indhold, at være en fortsættelse af halvverset*
haralds frá 'ek halfdan spyrja *osv.* (127)
og fölgelig at höre til de vers, om hvilke det hedder (Hkr. Har. hárf. 39 slutning, Fms. I 13 linie [7] *med fortsættelse*

---

(126) þó *vilde her falde naturligere, end* því *Jf. det fölgende vers (Skáldh. V 38):* þótt hónum kæmi fljóð í fang *osv.*

(127) *Ved det i denne 'vísuhelmingr' forekommende udtryk* herðibrögð *ledes man til at tænke på Halfdan Svartes angreb på sin broder Erik Blodöxe. Ikke des mindre synes rigtigheden af Egilssons mening (Lex. poët. 331 a* 19-22 *under* herðibrögð, *ShI. IV 12, Fms. XII 71; jf. ShI. I 13 note 1) — at* haralds ... halfdan *(ikke* harald ... halfdanar *eller* halfdans*) osv. er den rette læsemåde — hævet over al tvivl. Ordet* herðibrögð *må derfor*

i var. [2] *jf. IV* $12_{11\text{-}10}$*):* «Eptir þessi sögu *(*sögn *Fms. IV,* «*mindre rigtig)* orti Jórunn skáldmær nökkur erendi í «Sendibít». *Jf. ShI. IV 12-13, Fms. XII 71, Óh. 1853 side 252. Og i fölge ordene*

goðormr hlaut af g a u t i
góð laun kveðins óðar

må man (med Möbius, Catalogus side 186) antage, at Jórunn skáldmær (— hun citeres uden dette tilnavn SnE. I 524^{13}*; jf. II* 344^{9} 462_{13} 608^{11} *—) levede i det tiende århundrede, skönt sikkert ikke samtidig med Harald Hårfagre og Halfdan Svarte.*

Ván es ísarns ásum
örleiks frá því görla

Þórarinn máhlíðingr (Eyrb. 19 vers 2).

Þat verðr at fe fjötrar
fjör þitt enn ek se görva

fóstra Þórodds Þórbrandssonar (Eyrb. 63 vers 1).

»lıgr(128) | þeı̄ e᾿ ḥraꝼn oꝼ ḥugǵ.
»ḥoꝛueıgtalıꝺ(129) g᾿ua«

skrives i **132** *den tredje ʻfjórðungrʼ i Vígaglúms ʻvísaʼ i sagaens kap. 23. Den anden ʻfjórðungrʼ er nu öiensynlig forvansket og den fjerde oversprunget ved overgangen til kap. 24*(130)*. Men man har en bestemt fölelse af, at hele verset oprindelig har været regelret.*

---

sigte enten til noget (en eller anden handling af Harald Hårfagre), der ikke er kommet med i den prosaiske beretning, eller til indholdet af den förste ʻvísuhelmingrʼ i Fms. IV 12 var. [5]*: t i d e n m æ g t i g e k o n g e (nemlig Harald Hårfagre) osv.*

(128) *Over* r *ses et — vistnok tilfældigt — tegn, der har nogen lighed med et komma.*

(129) *Således (uden passende afstand imellem de to ord, og med* ꝺ *i steden for* ð*).*

(130) *Denne udeladelse af den fjerde ʻvísufjórðungrʼ finder også sted i AM folio 1 4 3, 1 4 4, 1 5 3, 1 6 0, 1 6 4 A og B, 2 1 7 B, samt AM. qvart 4 5 5, 5 0 8, 5 0 9, 5 6 5 B. (Flere håndskrifter har jeg ikke efterset med hensyn til dette sted Til AM. qvart 5 8 2*[9] *har jeg ikke haft adgang.)*

Folkverjandi fjörva
för til sogns of görva

Einarr skálaglam (Hkr. Ól. Tr. 18 vers 1, Fms. I 94, Fsk. 38, Flat. udg. I 87).

þaðan verða föt fyrða
fregn 'ek görla þat sörla

Hallfreðr (SnE. I 422 II 328$^{21-22}$ 439$^{16-17}$ 588$_{11-10}$).

Hept vas lítt á lopti
liðu örvar fram görva

samme (Fms. II 311, Flat. udg. I 482).

Bærr est hróðr at heyra
hjaldrörr umb þik görvan

samme (Fms. III 26, Fornsögur 113, Pröver 38, Flat. udg. I 534). hjaldr-örr *kan ikke være et substantiv,* = hjaldr-órr = hjaldr-árr*; men må være et adjectiv, epitheton til et substantiv, der må have stået i næst fölgende (nu tabte) 'visufjórðungr'.*

Happs unni Goð greppi
`gört með tognum hjörvi

Gunnl. ormstunga (sagaen om ham kap. 11 vers 6. — Den förste verslinie lider af 'háttlausa'. Skulde den måske hedde: Hjer emk út á eyri *Her står jeg, med draget sværd, rede til ...?).*

Veitat kóna kneytir
(kom drengr við styr lengi)
hinn 'es umb eyki annask
örmáligr þat görva

*Björn hítdœlakappi (sagaen om ham side 36-37). Således bör nemlig denne 'visuhelmingr' måske hedde. Angående brugen af (*kneytir, *med* ey, *som så ofte ellers*(131), *i steden*

---

(131) *Man jevnföre blandt andet:*

1) »Austr hielltt Eingla þreystir» *Flat. udg. III 398*^{16};

2) heiti karl enn »kneytum» *Njála 1875 kap. 44*^{69} *i membranerne F og B;*

3) *Vidensk. selsk. skr. 5. række, historisk og philosophisk afd. 4. bd. side 446$_4$—447^4 (i mine bemærkninger om navnet* ýmir*).*

for ý, *altså* =) knýtir *skal jeg kun henvise til* eigi veit 'ek, nær ægi | óðflýtir má knýta *(Edda ved Egilsson side 237* $_{12-11}$, *SnE. II 633*$^{20-21}$*). Hvis den her, i overensstemmelse med håndskrifterne, opstillede læsemåde (*kóna kneytir*) er rigtig, ere udtrykkene* kóna knýtir *og* hinn es umb eyki annask *variationer af en og samme forhånelse.*

Undr 'es hví eigi kendu
elbörvar mik görva

þórmóðr kolbrúnarskáld (Fóstbr.[2] *90, Flat. udg. II 212, Grönl. hist. Mind. II 342).*

[«Gnýþolli lèt ek gjalla;
«gjort hefi ek fyri mik svartan»

af samme skjald (Fóstbr.[2] *91; jf. Flat. udg. II 212 og Grönl. hist. Mind. II 344) kan ikke påberåbes, da den hele 'visuhelmingr', hvortil dette liniepar hörer, synes forvirret, skönt formen er rigtig. Et rim* gört : svart *f. ex. er ikke i mindste måde påfaldende.]*

Œskiruðr fyr öðrum
örveðrs sea görva

Grettla[2] *side 170, i et vers, der synes at höre til de ældste i denne saga.*

Ferðalangr þótt fengir
fjörtjón enn þú gjörvar

Grettla[2] *89.*

Gat ek gollskata
gör es leygs of bör

þórarinn loftunga (SnE. I 408; jf. II 434 og 583). (At forbigå nærværende sted, syntes ikke rigtigt, da þórarinn loftunga i levningerne af Togdrápa ellers overalt bruger helrim i andet og fjerde 'visuorð'.)

Okkr vissak svá sessi
svört skör við her görva

Sighvatr þórðarson (Hkr. Ól. helg. 47 det sidste vers, Óh. 1853 side 39, Fms. IV 98).

þá 'es til góðs enn gjóði
gört fengum hræ svörtum

samme (Hkr. Ól. helg. 48 vers 4, Óh. 1853 side 40, Fms. IV 100, Flat. udg. II 45, Fsk. 76).

Góð fóru þar geirum
gört víg saman hjörtu

samme (Hkr. Ól. helg. 224, Óh. 1853 side 210, Fms. V 64—65, Flat. udg. II 346).

Þengill vas þegar ungr
þreks görr vígs örr

Óttarr svarti (SnE. I 518 II 342^{9-10} 539_{15-14} 606).

Frá 'ek til þess es fóruð
för þín konungr görva

samme (Hkr. Ól. helg. 4 vers 1, Óh. 1853 side 16, Fms. IV 39, Flat. udg. II 15).

Nú hykk rjóðanda rjeðu
rógörs því at veitk görva

Arnórr jarlaskáld (Hkr. Magn. góð. 1 vers 1, Óh. 1853 side 234, Fms. V 118 og VI·21, Flat. udg. III 262, Fsk. 95).

Allvaldr estú ofvægr kallaðr
örva hríðir frœkn of görvar

samme (Hkr. Magn. góð. 36 vers 2, Fms. VI 91 og XI 209).

«Enn hèlt úlfa brynnir	«Ænn hællt vlfa brynnir
«eiskaldi framar beisku;	«eiskalldi gramr beiskv
«mildr rèð orms um eldi	«milldr reð orms vm elldi
«æstr för þaðan görva»	«avstr fǫr þaþan gerva»
(Edda ved Egilsson side 231 b)	*(SnE. II 493)*

Illugi bryndœlaskáld. At denne skjald har været samtidig med den norske konge Harald III (Hårdråde), synes at fremgå med fuld sikkerhed så vel af Skáldatal som af Heimskringla. Skáldatal sætter nemlig fölgende tretten skjalde i forbindelse med Harald: 1) Þjóðólfr Arnórsson. 2) Bölverkr bróðir hans. 3) Valþjófr. 4) Oddr kikinaskáld. 5) Stúfr blindi. 6) Arnórr jarlaskáld. 7) Illugi bryndœlaskáld. 8) Grani skáld. 9) Sneglu-Halli. 10) Þórarinn Skeggjason. 11) Valgarðr af Velli. 12) Halli stirði. 13) Steinn Herdísarson. Om flertallet af disse

mænd véd man, at de levede i midten af det ellevte århundrede. Og vilde man end anse den opstillede orden for vilkårlig (— hvad jeg ikke tror den er; man lægge blandt andet mærke til, at þjóðólfr nævnes först og Steinn Herdísarson sidst —), og ikke opfatte den som udtryk for den tidsfölge, hvori disse skjalde have henvendt sig til kongen med deres æredigte, er det i alt fald sandsynligt, at forfatteren til Skáldatal vilde have anvist skjalde fra en yngre tid (altså fra slutningen af det ellevte eller endog fra det tolvte århundrede) den sidste plads i rækken — hvis han overhovedet havde optaget andre end de med vedkommende besungne stormand samtidige. Men sligt synes at have været stridende imod hans plan. Ellers måtte han f. ex. have nævnt Hallarsteinn under Olaf Trygvesön. Og hvad Heimskringla angår, citerer den (Har. harðr. 5) Illugi bryndælaskáld. Og dette alene er næsten et afgörende bevis for, at denne mand har levet samtidig med de begivenheder, for hvilke Heimskringla anförer hans digte som hjemmel; jf. Egilssons træffende bemærkning SkI. III 237—238. Af de to oven for, side 172[23-26]*, meddelte overleveringer af Illugi's 'vísuhelmingr' står den förste tydelig nok (i de to udtryk, hvori den afviger) tilbage for den anden. Det er derfor ganske i sin orden, at SnE. III 173 holder sig udelukkende til denne. Men den i SnE. III 173 antagne sammenhæng —* «Úlfa brynnir «hèlt enn beisku eiskaldi; mildr gramr rèð gerva þaðan «austrför um orms eldi» — *synes ikke at kunne være rigtig. For det förste er dette* «h è l t e n n beisku eiskaldi» *i det mindste mig påfaldende og uventet. De verdslige skjalde pleiede ikke at befatte sig med u d v i k l i n g e n a f heltenes fölelser eller med deres indre h i s t o r i e overhovedet. Og medens f. ex. et* «úlfa brynnir rèð beisku eiskaldi» *synes ganske i sin orden, vækker et* «úlfa brynnir hèlt «*(eller* rèð*)* enn beisku eiskaldi», *i det mindste på dette sted, uvilkårlig tanken om forvanskning. For det andet kan* för : gerva *ikke danne helrim. Og i det ellevte og tolvte (ja, selv i den förste del af det trettende) århundrede*

have skjaldene ikke — i det mindste ikke i helrim, hvor udtalen trådte skarpt frem — brugt görva *som infinitiv. For det tredje synes vor 'vísuhelmingr', når man betragter den rolig og ikke vil tage den med storm, at åbne sig af sig selv på fölgende måde:* enn hjelt ulfa brynnir — eiskaldi gramr beisku mildr rjeð — orms umb eldi austrför þaðan görva. *Og man föres uvilkårlig hen til et bestemt punkt i Haralds historie. Det hedder nemlig Hkr. Har. harðr. 1—2 (i Ungers udgave):* «Rögnvaldr Brúsa-«son flutti Harald or orrostu, ok kom honum til bónda «nökkurs ... var Haraldr þar læknaðr ... Síðan fylgði «son bónda honum austr um Kjöl ... Haraldr ... fór «austr um Jamtaland ok Helsingjaland, ok svá til Sví-«þjóðar, fann hann þar Rögnvald Brúsason ... Eptir «um várit féngu þeir sér skipan ok fóru um sumarit «austr í Garðaríki ... Svá segir Bölverkr». *Den* austrför, *Illugi mener, er ikke reisen* «austr um Kjöl» *og* «austr «um Jamtaland ok Helsingjaland», *men reisen* «austr í «Garðaríki» *(*«um sumarit» = orms umb eldi*). Den indskudte sætning (*eiskaldi . . . rjeð*) — der fremstiller Haralds erindring om hans egne sår, om broderens död, om oprör og forræderi — falder aldeles naturlig. Den omgivende sætning derimod må være kommet lidt af lave. Var nemlig* halda austrför *rigtigt, vilde* görva *betyde: med eftertryk, med kraft, eller lignende; hvilket på dette sted ikke vilde være andet end fyldekalk. Desuden forekommer* halda för *(ligesom f. ex.* halda orrostu, halda veizlu*), så vidt jeg véd, aldrig. Og jeg nærer ingen tvivl om, at en afskriver, der har fået öie på* austr *(i* austr för *— skriften pleiede at oplöse composita), og som derved er kommen til at tænke på udtrykket* halda austr, *har, med eller uden forsæt, sat* hjelt *i stedet for et andet perfect. Men hvilket var så dette andet perfect? Ikke* rjeð*; ti dels er* rjeð *verbet i den anden sætning (og skjaldene vare ikke så fattige på ord, at de skulde have behövet slige gentagelser), og dels kræver* ráða *infinitiv, hvilket* görva *her (som bemærket) ikke kan være. Heller ikke f. ex.* nam,

der også fordrer infinitiv. Men ljet — *ligesom i* mœra-folkverjandi ljet of görva för fjörva, norðan til sogns *(Hkr. Ól. Tryggv. 18 vers 1, Fms. I 94, Fsk. 38, Flat. udg. I 87). Det i denne sætning forekommende* görva *er det som part. præt. brugte adjectiv* görva-, *i acc. sing. fem. Med linien* enn ljet ulfa brynnir *kan jevnföres* enn ljet sjaunda sinni *hos Sighvatr (Hkr. Ól. helg. 13 vers 1, Óh. 1853 side 21, Fms. IV 51, Flat. udg. II 20).*

Graut mun þú gerva láta
görr matr es þat smjörvan

(Haraldr konungr Sigurðarson og) Sneglu-Halli (Fms. VI 363, Sex sögu-þættir udg. af Jón Þorkelsson side 25, Mork. udg. 95, Flat. udg. III 419).

Undr 'es ef eigi fundu
örmóts viðir görva

Steinn Herdísarson (Fms. VI 317, Fsk. 129, Mork. udg. 79, Flat. udg. III 363).

Brúðr ser aurnis jóða
úför konungs görva

'draumvísa' år 1066 (Hkr. Har. harðr. 84, Fms. VI 403, Fsk. 136, Mork. udg. 112, Flat. udg. III 389).

Fjellu fleinbörvar,
flugu af streng örvar,
sungu hátt hjörvar
við hlífar görvar

Þórkell Gíslason i Búadrápa (Fms. I 172).

Lundr kvazk heill at höndum
hjörs frágum þat görva

Fms. VII 12 og Mork. udg. 134.

Enn samir mer at minnask
mörstrútr á þat görva

Þórarinn stuttfeldr (Hkr. Kh. III 271, Hkr. ved Unger side 686, Fms. VII 153, Mork. udg. 188).

Konungr heill ok svá snjallir
sóknörr við lof görvan

Þórvaldr blönduskáld (SnE. I 456 II 337).

Egg brast hörð í höggvi
hjörr beit ...... görva

Rögnvaldr jarl Hátt. 38^7-8 (Edda ved Egilsson side 247).

Hyrbrjótr hauka strætis
hjörskúrir vann görvar

id. ib. 41^3-4 (Edda ved Egilsson side 248).

Bað 'ek sveit á glað geitis
gör 'es ið at för tiðum

Klœingr byskup (SnE. I 656 II 391).

Öðlingi skóp ungum
örlyndr skati görla

Snorri Sturluson Háttatal 12 (SnE. I 616 II 379 og 222).

Lof er flutt fjörum
fyrir gunnörum
ne spurð spörum
spjöll gram snörum.
hefi ek hans förum
til hróðrs görum
ypt óvörum
fyrir auðs börum

id. ib. 80 (SnE. I 696—698). Læsemåden til hróðrar görum *(i cod. worm.) passer bedre til* förum, *end* hróðrs örum *(i cod. reg.). Desuden — hvorfor skulde Snorri have sat* örum *to gange? Ti at opfatte* gunnörum *som* gunn-nœrum, *hvorved rimet aldeles forstyrres, er kun en fortvivlet udvei, for ikke at afvige fra codex regius.*

«en graut greipnjótr
«gjörvan í norðrför»

i et vers, der siges at være digtet af Magnús konungr góði (Sex sögu-þættir udg. af Jón Þorkelsson side 16 jf. 79).

Ferðalangr þótt fengir
fjörtjón enn þú gjörvar

Grettla² side 89.

[«þar sá ek frægra fyrða
«för prúðligsta gjörva»,

Stjörn. II 2 (Nordiske oldskrifter XXVII 120), har kun liden betydning på grund af dette digts hele beskaffenhed.]

«Dyrnar váru á hurða hjört
«hundrað fimm ok fjórir
«tigir, menn hafa slíkt Tyrkir gjört,
«traustir frændr vórir»

Völsungsrimur (ved Möbius) 11.

«œði hefir hon trölla»

. . . .

«ok tannar böndin görla»

sammesteds 200. (Med trölla : görla *jf.* alla : karla *ib. 43,* snjalla : jarla *ib. 50, og lignende).*

2) (132) *at lyden* e *dog også har kunnet göre sig geldende. Imidlertid kan jeg på dette sted kun anföre ét exempel herpå, nemlig*

þat viðr gumna gætir
gerbœnan mik hverja

Líknarbraut 48; ti stedet hos Þórmóðr kolbrúnarskáld Óh. 1849 side 72 $^{10\,b}$, *Fóstbr.* ^{2} 110^{21}, *Flat udg. II* 364^{4} *er tvetydigt med hensyn til udtalen af* ø *i* gørvan. *Hos Kormak synes* ógerva *(adv.) at forekomme; men herom henvises til det fölgende (side* $188^{17\text{-}21}$*). —*

Skjaldenes anerkendelse af e *i* nekkverr *(talen er her kun om* e *i den förste stavelse),* engi, efri, *adjectivstammen og adverbet* gerva, *godtgör naturligvis ingenlunde, at skjaldene også have brugt udtalen* sekkva, *og at Kormaks oven for (side* 151^{15}*) anförte 'visuorð' altså kan have lydt*

óþekkr enn bjöð «sekkva».

Desuden må en anden omstændighed tages med i betragtning. Stammen i det her forekommende bjöð *er bleven opfattet på forskellige måder, både med hensyn til lyd og betydning, og er heller ikke sikker i alle henseender. Jf. Lex. poët.* $58\,a_{1}$*—*b^{13}*. Slutningsrimet i Höfuðlausn Egils er i det hele taget nöiagtigt inden for de afstukne grænser; og det vilde rimeligvis være nöiagtigt overalt, hvis digtet*

---

(132) *Se oven for, side* 168^{20}.

var overleveret i den oprindelige skikkelse. Vers 18^{1-2} bör formodentlig hedde

stózk folk þeygi
fyr fjörleygi

og vers 17^{5-6}

glaðar flotna fjöl
við fróða mjöl —

fjöl *(got.* flu*) fortrængtes senere af* fjölð, *ligesom dette atter af* fjöldi. *(Den i höi grad mistænkelige uregelmæssighed vers 7^{5-6}*

«Œstust undir
«við jöfurs fundi»

må jeg her forbigå.) Og i henhold til digtets næsten uden undtagelse correcte slutningsrim tör fölgende, vers 2^{1-4} forekommende, rimrække

löð . . . kvöð . . . mjöð . . . bjöð

anses for rigtig. I sætningen «Ber ek Óðins mjöð á «Engla bjöð» *må* bjöð *være singular (plural vilde ikke passe) og enten dativ eller accusativ. Er det dativ, så er det et feminin (nom.-acc.-dat. sing.* bjöð*). Er det accusativ, har man dog ingen grund til at opfatte det som masculin (i lighed med f. cx.* mjöð*), da ingen anden dertil svarende nominativform end* bjöð *(se det her omhandlede vers af Kormak, samt SnE. I 586^{3} II 482_{7} 566^{3}) vides at forekomme. Det kunde höre til en neutralstamme på* -va- *(ligesom* fjör, smjör, kjöt*). Men da slige stammer ikke ere hyppige, har Egilsson (Lexicon poëticum 58 b$^{5.8}$) sandsynligvis ret i at holde* bjöð *for et feminin*[133]. *Og er*

---

[133] *Oprindelsen til* bjöð *kender jeg ikke. Det minder om den oldirske masculinstamme* bithu, *nom. sing.* bith, *verden, gallisk* bitu, *og kunde i sin rod være beslægtet dermed, hvis* b *i disse keltiske ord gengiver et oprindeligt* bh. *Jf. Olafsen NgD. 87^{9} [83^{2} sammenstilles* «bióð» *med* «ποδον», *hvilket sidste vistnok er en trykfeil i steden for* πέδον*] og Lex. poët. 58 b$^{1-3}$.*

I brug svarer bjöð *til lat. tellus, for så vidt som 'tellus' er et poetisk ord, og til lat. terra, for så vidt som 'terra' også bruges i plural.*

Ligesom tellus og terra synes bjöð *at betyde a) landet*

det et feminin, må »bıoð« *i ordene* »oþeckr en bıoð ſauckua« *være singular. Og jeg antager ikke engang, at den afskriver, der indsatte* »ſauckua«, *har tænkt sig* »bıoð« *som plural, men at hans uklare opfatning har set infinitiv i* »ſauckua«. *Det får nu i övrigt være som det vil. Spörgsmålet bliver: hvortil skal* »ſauckua« *omformes for at passe både til meningen og rimet. Jeg tror at måtte foreslå* sekkvisk *(der selvfölgelig måtte forandres til* sekkvask, *hvis* bjöð *var neutrum plural). Sagen synes nemlig at stille sig således, at medens skjaldene næsten helt igennem brugte* ö *som vocal i rodstavelsen af adjectivstammen* gørva *osv., have de derimod, i hele den ældre tid, ladet* a *foran* vi *eller* vj *gå over til* e. *Jeg har fundet fölgende steder.*

«Ok sifuna síðan
«sverðs liðhattar gerðu»

þórsdrápa 11. Dog, den förste linie i denne 'visufjórðungr' lider af 'háttlausa': kan man så stole på, at den anden har det nödvendige helrim? Hertil svares, at þórsdrápa (eller det, der nu haves samlet af dette digt) består af 19 vers og har altså 76 verslinier på de ulige pladser. Af disse 76 verslinier have de 75 rim(134), *da det er uden betydning, at codex regius 4*[1] *skriver* gagns *i steden for* gangs. *Og linien* «Ok sifuna síðan» *bör formodentlig ændres til* «Ok siðuna síðan». *(*sverðs siðr, «*s v æ r d s æ d*», *d e n s k i k a t k æ m p e m e d s v æ r d;* sverðs siðuna *s o m y n d e r s v æ r d k a m p ['h ö g g o r r o s t a'].)*

«mitt kveð ek slètt í sveita
«sverð fordæðan gerði»

Kormak (sagaen om ham kap. 22 vers 4 — udgaven side 214). Dette liniepar, det sidste i verset, må vel oprindelig

---

på jordkloden (i modsætning til 'vandet'). Således i det her omhandlede (oven for, side 151, efter 132 *anförte) vers. b) et enkelt l a n d. Således: i Höfuðlausn Egils vers 2; i Völuspá; og i Merl. (AnO. 1 8 4 9 side 63*[2-3]*)* munu blóðgar ár af bjöðum *(t e r r i s)* falla.

(134) *For det meste halvrim; men dog i det mindste på 9 steder helrim.*

have hedt mitt kveð 'ek slætt í sveita | sverð fordæðu gerðu. *Med hensyn til helrimet* sverð : gerð *bör i övrigt bemærkes, at medens den anden 'visuhelmingr' er regelmæssig savner den förste linierimet i förste og tredje 'visuorð'.*

Eitt es sverð þat 'es sverða
sverðauðgan mik gerði
og jarðar «leggs» ef yrði
umgerð at því sverði

Hallfreðr (Hkr. Ól. Tr. 90, Fms. II 56—57, Flat. udg. I 329, Fornsögur 96—97, Pröver 21. Jf. SnE. II 152 og 420). Jeg holder ikke gerð *i* umgerð *(*umbgerð*) for at være* = gjörð *gjord. En sværdskede er ingen* gjörð. *Var den en* gjörð, *behövedes ikke* um-. *Efter min opfatning betyder* umgerð *i fölge sin natur: a) forfærdigelse af en genstand, hvis bestemmelse er at omgive noget; b) selve den genstand, der har en slig bestemmelse. — Med hensyn til beskaffenheden af den overlevering, hvori det hele vers foreligger, skal jeg ikke tilbageholde den bemærkning, at læsemåderne* jarðar «leggs» *og* jarðar «mens» *ikke synes at give en aldeles tilfredsstillende mening. Hovedsagen for Hallfreðr måtte være at få en solid* umgerð, *skede, til sit sværd; men at bede om en* steind *(malet)* umgerð *synes lidt barnagtigt. Desuden vilde* jarðar-«leggs»--umgerð *(og ligeledes* jarðar-«mens»-umgerð, *hvis* jarðar men *kunde betyde det samme som* jarðar leggr*) betyde* steins-umgerð, *hvilket ikke er noget ligefrem træffende udtryk for* steind umgerð. *Skulde der ikke bag ved* jarðar «leggs» *og* jarðar «mens» *skjule sig vocativ af en kending for konge — en kending af samme art som* foldar^valdr, foldar^vörðr, grundar^vörðr, grundar^hljótr *(jf. Kormaks* «jarðhlutr», *der formodentlig bör læses* jarðhljótr*), og flere? I fölge sagaernes beretning henvendes verset ligefrem til kongen, og intet synes naturligere end at han tiltales deri. — Den anden 'visufjórðungr',* fyr svipnjörðum sverða | sverðótt mun nú verða, *opfatter jeg ikke som trusel med eller spådom om foröget brug af sværdet, men som en*

spögende reflexion over det usædvanlige i den hyppige gentagelse af et og samme ord.

Frá 'ek hvar fleina sjávar(135)
fúrherðir styr gerði

Bandadrápa (Hkr. Ól. Tr. 97 vers 2).

[«Segi siklíngr mèr
«ef hann heyrði ger»

Gunnlaugr ormstunga (Ísl.² II 230⁴⁻⁵). Det synes hævet over al tvivl, at gerr *har været den af skjaldene i den ældre tid anerkendte comparativ af biordet* görva. *Men til bekræftelse heraf kan Ísl.² II 230⁴⁻⁵ ikke påberåbes, da dette liniepar synes at lide af en dyb corruption — ti ikke alene mangler allitterationen; men* er : err *er desuden et aldeles forkasteligt* s l u t n i n g s r i m.]

Roðit vas sverð enn sverða
sverðrögnir mik gerði

'draumvísa' (Gunnl. 13 vers 2). Formen gör indtryk af at være rigtig, skönt ægtheden og betydningen af et af ordene, nemlig sverða, *er omtvistet. Den nyeste tolkning afleder det af* svörðr *h o v e d h u d. Men vore forfædre, der ikke scalperede deres faldne fjender, kunde, så vidt jeg ser, ikke have nogen egentlig brug for — og fölgelig ikke let falde på at danne — et e n k e l t o r d for bemærkelsen r i v e h o v e d h u d e n a f e n(136). Heller ikke det er sandsynligt, at man skulde have udtænkt et ord af denne betydning for at få et udgangspunkt for betydningen k l ö v e e n s h o v e d. Desuden er springet fra 'r i v e h o v e d h u d e n a f e n' til 'k l ö v e e n s h o v e d' temmelig stort. Hvortil kommer, at ytringen 'han klövede mit hoved' vel passede i Gunnlaugs mund, men derimod ikke i Hrafns, da man ikke har nogen beretning om, at denne er bleven såret i hovedet; hvilket derimod var tilfældet med Gunnlaugr, ikke alene i fölge*

---

(135) *Se min afhandling om helrim (Kh., 1877) side 57¹³⁻¹⁷.*

(136) *Ethvert sprog er sandsynligvis i besiddelse af en mængde muligheder, der, på grund af de forhold, hvorunder sproget udvikler sig, aldrig blive benyttede.*

sagaens prosaiske fremstilling, men også i fölge den ʻ*draum-visa*ʼ, *der tillægges Gunnlaugr selv, ja endog i fölge den, der tillægges Hrafn, hvor* blóðug hykk í blóði | blóðgögl of skör stóðu *öiensynlig er et modstykke til Gunnlaugs* hrafni hvöss kom egg í leggi. *(At hverken Hrafn eller Gunnlaugr eller deres ledsagere ere i virkeligheden blevne föde for örne og ravne, gör ikke noget til sagen.) — Snarere, end til* svörðr, *vilde jeg henföre* sverða *til* sverð. *Jeg kender en mængde nyislandske verber, afledte af navnet på et eller andet redskab*[137]. *Det gamle sprog savner heller ikke slige afledninger. Jeg skal anföre et par af Fornmannasögur:* Krossinn var s a g a ð r í sundr eptir miðju *VII* 89^{7}. (þeir) skutu þar á land kirkjuviði þeim er Óláfr konungr hafði látit ø x a ok fengit þeim *II* $233_{12\text{-}10}$. Ok þegar hlaupa til aðrir ok bera vápn á hann ok s a x a hann þar til er hann hefir bana *XI* $146^{6\text{-}8}$. Er menn valdimars konungs sá, at hann var fallinn, þá lögðuz þeir á hann ofan ok váru þar s a x a ð i r *XI* $367^{12\text{-}14}$. *I lighed navnlig med det sidste af disse verber (*saxa*) kunde nu* sverða *være dannet, i bemærkelsen t i l f ö i e m a n g e o g d y b e s å r m e d e t s v æ r d. Et sådant ord kunde lettest blive til i en* ʻ*draumvisa*ʼ. *Og er* sverða *afledt af* sverð, *svarer Hrafns* sverða sverðrögnir mik gerði *til Gunnlaugs* vissa ʼek hrafn hjaltugguðum höggva hrynfiski mik brynju.

Galt hilmis lið hjalta
herferð búendr gerðu

þórðr Kolbeinsson (Fms. XI 188 og 199).

Kapp ljet hölðr at *(var.* með*)* heppni
hríð gerðisk þá sverða

þórmóðr kolbrúnarskáld (Fóstbr. 1852 side 27, Grettla² side 64).

Hús braut snarr til snorra
sverðrjóðr auk styr gerði

---

[137] *Og hr. pastor þorvaldur Bjarnarson har venlig tilföiet nogle (f. ex.* sniðla *og* vaða*), jeg ikke tidligere har haft leilighed til at höre.*

samme (Fóstbr. 1852 side 66 jf. 42).

Styrkr gekk vörðr at virki
verðungar styr gerði

Sighvatr þórðarson (Hkr. Ól. helg. 14 vers 2, Óh. 1853 side 21, Óh. 1849 side 10, Fms. IV 52, Fsk. 71, Flat. udg. II 20).

Blóðs fjekk svörr þar 'es slæðusk
sverð upp í skip gerðu

samme (Hkr. Ól. helg. 48 vers 3, Óh. 1853 side 40, Fms. IV 100, Flat. udg. II 44).

Þat frá 'ek víg á vatni
verðung jöfurs gerðu

samme (SnE. I 458 II 337).

Þolða 'ek vás hve vísur
verðung umb för gerðak

samme (Hkr. Ól. helg. 92 vers 14, Óh. 1853 side 82, Fms. IV 190, Flat. udg. II 115).

Opt ljeztu' hús auk heiptar
herkall búendr gerva

Óttarr svarti (Fms. XI 188).

Œst fyr úsu vestan
engskt folk svía þrengvir

samme (Fms. XI 189).

Fjörlausa hykk frísi
friðskerðir þik gerðu

samme (Fms. XI 194).

Þer frá 'ek þórbergs hlýri
þess gerðusk jer verðir

Bjarni gullbrárskáld (Hkr. Magn. góð. 15, Óh. 1853 side 238, Fms. V 127).

Rjeð heita konr hleyti
herþarfr við mik gerva

Arnórr jarlaskáld (SnE. I 462 II 338).

Grætti grenlands dróttinn
gekk hátt skota stekkvir

Björn hinn krepphendi (Hkr. Magn. berf. 9 vers 2, Fms. VII 42, Mork. udg. 144).

(*Af det foregående (side* 179^{9}*—*183_{1} *sammenholdt med* 165^{5}*—*167^{28} *og især med* 165^{30}*) ses, at Geisli* $56^{5\text{-}6}$ *vistnok må læses*

Nennir öll at inna
engr brimloga slengvir.

Ligeledes bör man hos Einarr Skúlason (forfatteren til Geisli) SnE. I 444 (jf. II 332 og 443) vistnok læse

Elg búm flóðs nema fylgi
friðstekkvir því nekkvat.)

Aldri frjettiz jöfra dróttins
æðri gerð af heimanferðum

Sturla þórðarson (Hkr. Kh. V 324, Fms. X 76, Flat. udg. III 197, Safn til sögu Íslands III 607).

Hrædd við herklæddan
herði böðgerðar

samme (Hkr. Kh. V 361, Fms. X 125, Flat. udg. III 220, Safn til sögu Íslands III 619). Jeg anförer dette sted her, i det jeg opfatter böðgerð *— ikke i betydningen «armatura militaris, vel cingulum militare, (*böð, gerð = «gjörð*), balteus» (Lex. poët. 71 b*[13-15]*; jf.: Hkr. Kh. V 361 og VI 238, ShI. X 116), men — i den betydning, hvori S. Egilsson og Jón þorkelsson opfatte* «böðgjörð» *(Ísl.*[2] *II 371*[10]*), nemlig: «aetio pugnandi, pugna», «framning bardaga». Jeg henviser til udtryk som:* gerva gunni *(Steinn Herdísarson: Fms. VI 437, Mork. udg. 125),* hjörva^hríðgervandi *(Íslendingadrápa 21)*[(138)], gunnar

---

(138) *Gunnl. 12 vers 2*[1-4] *bör måske hedde*

oss gekk mætr á móti
mótrunnr í styr spjóta
hríð gervandi hjörva
hrafn framliga jafnan.

Og gervandi *er da ikke substantiv, men participium. 'Hrafn 'ikke alene trådte modig frem — han brugte også sit sværd til 'gavns'. (Den her, som det synes, forekommende epexegese af* mætr spjóta^mótrunnr *gör på grund af omstændighederne ikke et stödende indtryk. I övrigt — går man end ud fra, at Gunnlaugr, dels som seiervinder, dels som kristen med den ikke fjerne död for öie, har været i den forsonligste stemning,*

⁀gervir *(Björn hinn krepphendi: Hkr. Magn. berf. 6 sidste vers, Fms. VII 14). Kendingen* böðgerðar⁀herðir *er da af samme art som* gunnar⁀herðir *(Stúfr: Hkr. Har. harðr. 12 vers 1, Fms. VI 161, Fsk. 110, Mork. udg. 11, Flat. udg. III 303),* hjalmþrimu⁀herðir *(Eldjárn: Hkr. Kh. III 219, Hkr. ved Unger 652, Fms. VII 60, Mork. udg. 149),* sverða⁀söngherðandi *(Steinn Herdísarson: Fms. VI 436 [jf. SkI. VI 406 og Fms. XII 168], Fsk. 148, Mork. udg. 124), osv. Omskrivninger som:* oddherðir, fleina⁀sævar⁀fúrherðir, sverða⁀herðandi *brugtes. Men ikke så let dannedes mandskendinger ved at sætte* herðir *eller* herðandi *i forbindelse med genetiv eller stamme af betegnelser for andre dele af det, der hörte til en rustning. I Grettla (udg. 1853 side 196) findes kendingen* fetils⁀gerðar⁀herðandi, *der rigtig nok gengives ved «eingulo se aceingens, pugnator, vir» (Lex. poët. 168 b*^{22}*, under* fetill*). Men det forekommer mig tvivlsomt, om* fetils⁀gerð *ikke er* = sverð *(som den ene af de rustningens dele, der bares i en* fetill*). Man jevnföre det sted, hvortil Egilsson henviser i Lex. poët. (under* gerðar*) 235 a*$^{31-32}$*, nemlig:* «en er Þorsteinn sá «gerðar hans, er hann hafði bæði feld ok spjót» *(Vígaglúms saga k. 8); samt end videre f. ex.:* «Gerðar várar, «| kvað hinn góði konungr, | viljum vér sjálfir hafa, | «hjálm ok brynju | skal hirða vel, | gott er til geirs[139]

---

lader dog denne 'vísuhelmings' tone og indhold sig neppe forlige med den prosaiske beretning om den af Hrafn under den sidste kamp övede forræderske handling, der således vel må antages at tilhöre traditionens poesie. Men herved ophæves ingenlunde det troværdige i sagaens beretning om, at Hrafns ene fod blev afhugget, og at Gunnlaugr fik et meget svært sår i hovedet. Det förste bekræftes ved det förste af de to drömte vers, det sidste ved dem begge.)

(139) *Dette sted minder om og står i en vis samklang med fölgende 'erindi' i Hávamál:* vápnum sínum | skala maðr velli á | fetl ganga framar; | því 'at óvíst es at vita, | nær verðr á vegum úti | geirs umb þörf guma. *Se imidlertid Lex. poët. 230 a*$^{11-13}$ *(under* geirr *m.) og 238 a*$^{5-10}$ *(under* geyrr*) samt Icel.-Engl. Dict. 225 b*$_{8-7}$ (göra *F, I, 2).*

«at taka» *(Hákonarmál 17, i Hkr. ved Unger). Med singularen* gerðar *i Grettlas* «herðendr fetils gerðar» *kan man jevnföre Fms. IV 110$^{1-6}$*, «sú gjörð var mönnum mjök tíð, «at hafa silkibönd utan at hosum, ok vöfðu þar með «leggina», *hvilket sted, så vidt jeg har kunnet opdage, ikke findes i nogen anden membran, end AM.* **61** *folio (om denne membran se Fms. I formáli side 13 og IV formáli side 1—2). Og at dette ikke synderlig gamle håndskrift virkelig har* »gıoꝛð« *(— hele det nu anförte stykke er i Fms. correct gengivet efter* **61** *—), turde hidröre fra, at en afskriver har forvexlet to forskellige betydninger af ordet* gerð, *i det han har tænkt på den handling at tage et klædningsstykke på, i steden for at tænke på selve klædningsstykket. I övrigt er rigtigheden af* herðendr fetils gerðar *ingenlunde hævet over al tvivl. Jeg har efterset AM.* **152** *folio og AM.* **551 A** *qvart. Den förste har rigtig nok* »ħerðenð^{2}. ꝼetıl. geꝛðaꝛ«, *men den anden* »ħeꝛðenð^{2} ꝼetılſ gıoꝛða«. *Og dette* »gıoꝛða« *kan ikke godt opfattes anderledes, end som en urigtig skrivemåde i steden for* gerða, *gen. plur. af det subst. fem., der i regelen hörer til 'pluralia tantum' (nom.-acc.* gerðar*), og hvis betydning synes at omfatte ethvert stykke af et menneskes klædning eller rustning. At anse* »geꝛðaꝛ« *for gen. sing. eller* »gıoꝛða« *for gen. plur. af* gjörð *gjord går aldeles ikke an.*

Inden jeg går over til forandringen af det her omhandlede e *til* ö, *skal jeg anföre et par steder, af hvilke hvert især indtager en særegen stilling med hensyn til det foreliggende spörgsmål.*

«unni guð þess er inni
«óþekk skyli slekkja»

Draumr Þórsteins Síðuhallssonar vers 2, i 'Nordiske Old-'skrifter' XXVII 131. I det til grund liggende håndskrift, AM. qvart 564 C, er slekkja *skrevet to gange: i texten står nemlig* »ſleckia« *— og i margen er den samme skrivemåde gentaget, blot med den forskel, at* ſ *er her lidt kortere, et bevis på, hvor nöiagtig skriveren har önsket at være.*

Dette exempel på e-*udtalen af* ø *har det særegne, at der igennem versene i denne Draumr går en drömagtig dunkelhed, der svækker stedets beviskraft. Men på den anden side er tonen så naturlig i sit slags, og formen så correct, i alle tre vers, at jeg ikke kunde forbigå det bidrag, de yde, hvis, hvad jeg tror,* slekkja *står i steden for* *slekkvja, *der, i fölge islandskens lydlove, måtte opgive enten sit* j *(*slekkva*) eller sit* v *(*slekkja*).*

Korm. 19 vers 5, udg. side 180, er i **132** *skrevet på fölgende måde:* »Veıt ħīn eˀ | tın tānar. trauðꝛ fæꝼara īn »blauðı. ſtunðum | ılm ꝼ̇ ẏnðı. ogˀua þˀ ſaurua *(det förste »u ligner meget et* n*).* ħuar ellð ꝼallðın | allða. opt gengꝛ »oꝼ ſkaur ðꝛeīgıū. ꞔ a víꝼſ | at vıtıa. *(snarere end* vıtıa *uden »punctum)* varmabauð á armí« — *hvormed udgaven i alt væsentligt stemmer overens. Af den förste ‛visuhelmingr’ er en del uforståelig. Men den har Egilsson ved en af sine heldige, slående gisninger fuldkommen opklaret, i det han (utrykte «Anmærkninger til Viserne i Kormaks saga») bemærker: «I förste Halvstrofe tager GP.» (Gunnar Pálsson)* «stundum *for Biord, undertiden, og konstruerer* yndi-ilm «saurva, *yndige Kvinde. Jeg troer det rigtigere, her at «antage en Parenthes i 3. og 4. Linie, nemlig:* ·ilm saurva, «stundum þer fyrir yndi, *d. e. Perlebaands Gudinde! jeg «foraarsager dig Bekymring». — Efter at have oversat sætningen* hvar eldfaldin alda opt gengr of skör drengjum *i den anden ‛visuhelmingr’, fortsætter Egilsson: «I de 2 «sidste Linier har GP. læst* varmabands, *ligesom D, i «Stedet for Skindbogens* varmabauð, *ti han konstruerer:* «hann á at vitja varmabands á armi vífs, *og oversætter* «varmaband *ved ealidus fotus; jeg troer GP. mener: «han kan vente varme Favnetag i Kvindens Arme. Vel «kunde* varma *henföres til det foregaaende* skör, *ɔ: «over Heltenes varme Hoveder, men saa kommer man til «kort med* bauð. *Maaskje man burde underforstaae det «henvisende Stedord,* er, *og antage at Kormak henförte «Sætningen til sig selv, neml.,* hann á at vitja vífs, (er) «bauð (mèr) varma á armi». *Af flere grunde synes begge*

tolkninger uantagelige. Og det er sikkert ikke uden betydning, at vitja *forstyrrer ikke alene rimet — men (hos GP.) også ordföiningen, ved at styre accusativ (ligesom i visse senere, latiniserende, skrifter) i steden for genetiv. Jeg tror derfor, at man må ændre* vitja *til* venju *og* bauð *til* búð*; og jeg fremstiller den hele 'visa', normaliseret i skrivemåde (på de to ord* »og'ua« *og* »faurua« *nær) og med tilföiet betegning af sætningernes grænser, således:*

Veit hinn es tin tannar
trauðr sæfara hinn blauði
(stöndum ilmr fyr yndi)
»og'ua« (þer »faurua«),
hvar eldfaldin alda
opt gengr of skör drengjum.
hann á vífs at venju
varma búð á armi.

Hvis den til grund for pluralgenetiven »faurua« *liggende stamme er (eller gjorde sig geldende som)* sarvja(140), *må man, i henhold til side 179⁹—187⁸ oven for, tillægge hin genetiv lyden* serva *og skrive den fjerde linie i dette vers:* ógerva þer serva. *Se oven for, side 177¹³⁻²².* — *Allerede i den anden halvdel af det tolvte århundrede var* e *som omlyd af* a *foran* vj, *vi begyndt at afvexle med* ö. *Men det er först et århundrede senere, eller derover, at exempler på den nye udtale (*ö*) forekomme i helrim hos digterne — måske en fölge af, at det er så lidet, tiden har levnet os af de gamle digte.*

Jafnan verðr til orða
of löng boga slöngvi

i et af Grettlas yngre vers (Grett. 1853 side 88). Hertil slutter sig femininet slöngva *Skáldhelg. V 23:*

«Myríðr nefnist mjúk í ræðum menjaslöngva,
«hennar veit ek ættdríf öngva,
«ekki talar hún neitt til söngva».

---

(140) *Ved sin betydning minder* servi *mindre om got.* sarva-, *end om lat.* sero *(-serui, seitum).*

«reikna þat svá, at víst ei vökni,
«vöku rèttliga tála slökvir»
Einar Gilsson (Bp. II 102 vers 14).
«sá er vetrliða vitja
«vígnjörðr í haust gjörði[141]»
i et af de yngre vers i Grettla (Grett. 1853 side 53. — Den anden 'visuhelmingr' er sikkert forvansket; se Jón þorkelsson 'Skýringar á vísum í Grettis sögu' side 12—13).
Herra guð sá (er) hverjum er dýrri
himin ok jörð í fyrstu gjörði
Lilja 6.
Áðr enn fengi alla prýði
jörð ok lopt er dróttinn gjörði
Lilja 10.
Hvórki rjeð at hlífa kirkjum
hörðust öld nje þeirra gjörðum
Guðmundardrápa Árna 42.
«Þar mun ramlig ráðagjörð
«Rögnis vera í höllu,
«níu fet .... niðr í jörð,
«nú er hann geymdr með öllu»
þrymlur (ved Möbius) 26.

---

(141) *Som bekendt, er* gjörði *osv. yngre end* görði *osv., i det* j, *som det synes, har forplantet sig til hine former fra* (gerði, *ud-talt)* gjerði *osv. — Det hedder rigtig nok i Icel.-Engl. Dict.* 223b 17-16 *i begyndelsen af artikelen* «göra»: *«the* g» *(i verbet* «göra«) *«is to be sounded as an aspirate, however the word «is spelt»*, *og der tilföies* 223b 14-13: «göra *and* gjöra *represent «the same sound»*. *Da jeg ikke véd, hvad her forstås ved «an «aspirate», må jeg indskrænke mig til at bemærke, at* g *i* «göra» *allittererer med det almindelige hårde* g. *Således f. ex. hos Hallfreðr, hos þórðr Sjáreksson, hos Haraldr konungr Sigurðarson og Snegluhalli:*

Gollskerði frá 'ek gerðu
geirþey á skáneyju.
Göndlar njörðr sá 'es gerði
gekk næst hugins drekku.
Graut mun þú gerva láta
görr mair os þat smjörvan.

Bússan lá við borgarfjörð,
búin til hafs, á sandi.
rekkrinn hefr þá ráðagjörð
at rýma í burt af landi

Skáldhelg. II 9.

Síðan þiggr hann sæmdar gjörð
ok sigldi um völlu drafnar.
bragnar tóku borgarfjörð.
bússan gekk til hafnar

Skáldhelg. II 36.

(*Derimod beholdt* gerðar, *klæðning, rustning, sit* e. *Med*

vás launar svá vísi
verðung «Hálfs» gerðar

hos Steinn Herdísarson (Hkr. Kh. III 189[25-26], *Hkr. ved Unger 635*[21-22], *Fms. VI 448, Mork. udg. 130) stemme således fölgende steder overens:*

Djarfr í lund, enn dökkr á hár,
drengiligr í gerðum —
maðr er hvórki mikill nje smár,
mundangs breiðr í herðum

Skáldhelg. I 13. drengiligr í gerðum *betyder ikke* «*ad* «*res gerendas fortis*» (*Lex. poët.* $234\,b_{2\text{-}1}$), *men oversættes rigtigere af Finn Magnusen, ved 'Heel mandigt var hans 'Væsen'. Egentlig er* drengiligr í gerðum = *der ser mandig ud i sine klæder eller sin rustning;* í gerðum *altså omtrent* = á velli. *At dette er meningen, fremgår af udtalen (*gerðum — *ikke* gjörðum*) og bestyrkes til overflod ved versets anden form:* djarfr í lund, enn dökkr á hár, | drengiligr með gerðar *osv.*

þegninn valdi þrjátigi manns til þessarrar ferðar,
búna at afla vargi verðar —
vópn hafa þeir ok allar gerðar

Skáldhelg. V 43.)

Ord som slekkvir slengvir stekkvir þrengvir, *senere* slökkvir slöngvir stökkvir þröngvir, *optræde sjelden uden for den gamle skjaldepoesie. Når nyislandsk talesprog kommer i*

det tilfælde at bruge et sådant ord, anvendes dette i den skikkelse, hvori det nu nærmest foreligger i litteraturen, altså med ö *(*slökkvir *osv.).*

(Det indre etymologiske forhold i gruppen: görr *(adjectiv; uomlydt stamme* garva*),* görva *(adverb.; uden omlyd* garva*),* görla *(adverb.; uden omlyd* garla*),* gerva *(verbum; uomlydt stamme* garvja*),* gerð *(subst. fem.; stamme* gerða *af* garviða-*) — synes at måtte være det, at de fire sidste ere, hvert på sin måde, afledte af det förste. I det mindste forholder verbet* *garvja—gerva *sig i formel henseende til adjectivstammen* garva *på samme måde, som, t. ex., verberne* *brattja—bretta, *fagrja—fegra, *hvassja—hvessa, *fullja—fylla *forholde sig henholdsvis til adjectivstammerne* bratta, fagra, hvassa, fulla. *Og substantivet* gerð *(stamme* garviða*) forholder sig til adjectivstammen* garva, *som substantiverne* engð *(stamme* angviða*) og* þrengð *(stamme* þrangviða*) forholde sig henholdsvis til adjectivstammerne* angva *og* þrangva *— eller (afset fra den nödvendige udeladelse af* v *i* gerð*) som substantivet* lengð *(stamme* langiða*) forholder sig til adjectivstammen* langa. *At* gerð *erstatter et af verbet* gerva *afledt nomen actionis, er ikke underligt, da adj.* görr *brugtes i stedet for part. præt. af dette verbum.)*

Adjectivet garva- *fungerer ikke i nyislandsk som part. præt. af verbet* garvja-, *men har veget pladsen for et virkeligt (nyere) participium* garviða- *(nom. sing. masc.* gerður*). Som adjectiv höres dog* garva- *endnu, f. ex. i udtrykket* leggja allt á gjörva hönd. *Det har altså beholdt sin oprindelige, naturlige omlyd, men optaget* j. *Om biordet* garla *gelder det samme, nemlig, at det lyder nu* gjörla. *Det i positiv nu obsolete biord* garva *har i de höiere grader (ikke* e, *men)* ö *(naturligvis*[142] *med* j *foran sig; t. ex.* sá veit gjörst, sem reynir*), formodentlig ved (vildledende) litterær tradition. — Hvad verbet* garvja- *og substantivet* garviða- *angår, så hedde de nu i talesproget,*

---

[142] j *indskydes nemlig nu altid efter* g, *når rodvocalen i* garva-, garva, garla, garvja-, garviða- *omlydes til* ö.

i en aldeles overveiende del af Island, henholdsvis gera[143] (faeere og faeiunt) og gerð (nom.-aee.-dat. sing.); medens udtalen med ö (gjöra, gjörð) vel på sine steder har gjort sig geldende som den mer eorreete (hvad den dog, som jeg antager man vil kunne se af det foregående, ingenlunde er), men ikke kunnet trænge igennem hos flertallet af det islandske folk. Interessant er det, at ligesom gera og gerð have i almindelighed beholdt deres e, således foretrækker nyislandsk udtale bestemt e for ö i præsens indicativ singular af höggva (altså: 1. pers. hegg; 2. og 3. heggur), i fuld overensstemmelse med, at haggvi- (afset fra personalendelsen) må anses for grundform (for 2. og 3. person, medens 1. person fölger analogien). Og efter hegg heggur retter præsens indicativ singular af hrökkva stökkva sökkva sig. Når man i membranerne finder skrivemåder som kleykkva (præsens infinitiv osv.), så må sligt hidröre fra en gæring i sproget, der senere har sat sig. Nu vilde slige former göre indtryk af monstrositet. —

I den ældste tid har, som det synes, sprogfölelsen fordret, at ja-stammer med a som rodvoeal skulde, for så vidt omlyden angår, alle behandles efter én regel, enten deres tredje sidste element var v eller ei — en fremgangsmåde, der anbefaler sig ved sin eorreethed, i det den opretholder böiningens eonseqvents og f. ex. lader stammerne garvja og þrangvja (af hvilke hver især både er verbum og nomen agentis) kun optræde i sådanne former, der (— hvor ingen forstyrrelse indtræder fra andre sider —) fuldkommen harmonere med formerne af fallja-, fastja-, harðja-, sandja-, osv. Altså f. ex. — garvja- : gerva (faeere) = fastja- : festa (figere); end videre f. ex. — þrangvja- : þrengvir (oppugnator) = sandja- : sendir («missor»). Således også garviða : gerð = langiða : lengð, kun at v i garviða med nödvendighed udstödes. — At den ældste tid ved

(143) Denne udtale (uden v) er så gammel, at den er almindelig i de ældste skindböger. For ex.: Elucidarius (AM. qvart 674 A) har side 2—3 »ge||ra«, side 25[10] »mıſgøra«.

stammer på iða *og* ja, *der fordrede* i- *eller* j-*omlyd, ikke har taget noget hensyn til, om der foran disse endelser fandtes et* v *eller ei, stemmer fuldkommen overens med den omstændighed, at de skjalde, der vare födte ved år 1100 eller tidligere, ikke have gennemfört brugen af* ö, *i det* u *og* v *besad langt mindre omlydvirkende kraft, end* i *og* j, *så at disse måtte gå af med seiren, hvor der var eollision. Först da omlyden ved* u *og* v *vandt fuld fasthed, begyndte* v *at göre sin indflydelse geldende i slige tilfælde og fortrænge omlyden ved* i *og* j; *hvilket måtte være så meget lettere, som den tidligere tilværelse af* i *og* j *i mange tilfælde var bleven fordunklet, medens* v *endnu stod urokket (som i infinitiverne* gerva *og* þrengva*). — Den inderlige etymologiske og (— i det* garva- *fungerede som part. præt. af* garvja- *—) praktiske forbindelse imellem adjectivet* garva- *og verbet* garvja- *havde — tör man vel antage — allerede tidligere fremkaldt en phonetisk tilnærmelse af det förste til det sidste.*

Den vaklen, der bevirkedes ved, at ö *blev til* e *og* e *blev til* ö, *lydforandringer, der naturligvis ikke kunde fuldbyrdes i et nu, betegnede man på forskellige måder — som det synes: tidligst ved* eo *(=* eö; *det er:* e *eller* ö[144]*); dernæst ved* ø *(det er:* eo *[=* eö*] sammenföiet til ét bogstav); senere ved* ey. *Og slige betegnelser brugtes ikke alene, hvor forandringen havde sin grund i vexlende omlyd, men også i de övrige tilfælde, hvor* e *og* ö *kæmpede om herredömmet. — Med disse fremstillinger (under ét) af forskellige lydovergange kan sammenlignes, at Rask i sin tid indförte* à *som betegnelse for et* á, *der gik over til* o[145]. *— Efter denne nödvendige digression vender jeg tilbage til dens*

(144) *Ligesom skrivemåden* mf *eller* fm *anvendtes for at betegne en udtale, der vaklede imellem* f *og* m. *Se Frumpartar side* 211^{7-9}. *Jf. t. ex. AnO. 1858 side* $99^{11.13}$ 100^{17} 101^{12} 103_{13} $104^{1.2}$ $108^{14.15}$ 112^{4} 130^{20} 143^{8}.

(145) *Egentlig et* á, *der ved omlyd blev* ó, *hvilket senere forandredes til* o. *Altså f. ex.:* hànum = hánum — hónum — honum *(eller:* hànum = hánum *eller* hónum *eller* honum*).*

udgangspunkt, nemlig, den verslinie hos Kormak, der efter min mening oprindelig må have hedt óþekkr enn bjöð sekkvisk *(oven for, side 179^6-8) i steden for* »oþeckr en bıoð fauckua«. *Var denne sidste form for verslinien den oprindelige, kunde man deri tro at finde en undskyldning for at aeqvieseere ved uregelmæssighederne i förste og syvende 'visuorð' (se oven for, side 151). Hvert af disse to 'visuorð' tæller kun fem stavelser. Men hverken Gunnar Pálsson eller S. Egilsson bemærker noget desangående. De synes enten ikke at have lagt mærke dertil*(146) *eller at have fundet det ganske i sin orden. Ti når det hedder hos Gunnar Pálsson* «Helldr «*pro* hellur *hic irrepsisse, vix dubitandum videtur*», *så er det sikkert meningen, og ikke versemålet, han har for öie, skönt han ved denne sin rettelse restituerer begge dele. — Egilsson tolker hele verset på fölgende måde:* «*Visen er* «*rigtig behandlet og oversat af GP. Ordfölgen er:* ek em «enn óþekkr úngri audspaung(147). Hellur heitast fljóta «hvatt sem korn á vatni, en bjoð(148) sökkva, en stóru «fræg fjöll færast í djúpan ægi, áðr alin verði tróða, «jamfögr Steingerði, *d. e. den unge Kvinde vil endnu* «*ikke holde af mig. För vil Klippestykkerne true med at* «*flyde lige saa let paa Vandet, som Korn; för vil Jorden* «*synke; för vil de store berömte Bjerge flytte sig ud i den* «*dybe Sö, end den Kvinde vil födes, som i Skjönhed kan* «*maale sig med Steingerda.* Hellur *er GP Rettelse for* «heldr. *I den anden Linie, ved* á, *er der anmærket, at* «*Skindbogen er neppe læselig; hvis der altsaa i de næst* «*foregaaende Ord,* sem korn, *maatte skjules en Omskriv-* «*ning af en Steen (t. Ex.* se-korn, *Söens Korn, Sand eller* «*Smaasteene, for* sem korn), *kunde* heldr *beholdes, og hen-*

(146) *Når man (ikke er opmærksom på formen og) læser på nyisландsk* — heldur áður -fögur —, *er der i metrisk henseende intet at udsætte på de to 'visuorð'.*

(147) *Skrivfeil for* auðspaung.

(148) *Senere har Egilsson foretrukket skrivemåden* bjöð *(se Lex. poët. 58 b 8-9), som allerede Gunnar Pálsson havde anset for at være den rigtige på dette sted.*

«föres til hvatt. *I Stedet for den ufuldstændige Om- «skrivning* tróða *i 7. Lin., læse R, Th,* eiða, *Moder, blot «for Bogstavrimets Skyld, hvilket dog her alligevel er i «sin Orden».* — *Med hensyn til sætningen*

enn em 'ek auðspöng ungri
óþekkr

er her kun det at bemærke, at em ek *sikkert udtaltes (*emk*) som her antydet, samt at den vægt, der falder på* enn, *overdöver vocalen i* emk, *så at den ikke forstyrrer bogstavrimet.* — *Om den fölgende sætning er der mere at sige. Det er ingen stor anbefaling for en læsemåde, at den under visse forudsætninger «kunde beholdes». Og hvad* heldr *angår, er dets optræden på dette sted aldeles uberettiget. Med undtagelse af præpositionen i det andet 'visuorð' er det hele vers fuldkommen tydeligt i membranen, så at enhver undskyldelig feiltagelse er umulig. Og 'små- 'stene' eller endog 'sand'* — *hvor mat vilde det ikke være i denne sammenhæng! og hvor underlig vilde ikke* heldr hvatt *her klinge! Men til slige resultater kommer man let, når man er for godtroende til stadig at være på sin post over for håndskrifternes overlevering af skjaldevers. Ordet* heitast *oversætter Gunnar Pálsson ved «dieentur». Men hvor findes* heitast *i denne bemærkelse? Og kan man ikke sige, at klipperne flyde, uden at det virkelig er tilfældet? S. Egilsson gengiver* heitast *sprogrigtig ved «true med (at)». Men: klipperne «true med at flyde» udtrykker ikke, hvad der må være skjaldens mening. Jeg ser ikke rettere, end at* heitast *må være en superlativ, der står i attributivt forhold til substantivet* korn *(*heitast korn, *'korn i den hedeste 'tilstand'). Tanken i förste og fjerde 'visufjórðungr' er uden tvivl: För vil klipper flyde rask i vandet*(149)*, som det korn, der koger i en gryde*(150)*, end en kvinde skön som Stengerd födes.* — *Verbet* sekkvisk *ikke alene bringer*

(149) *Eller: på vandet. Jeg har oven for (side 151 20-23) bemærket, at membranens læsemåde synes at have været* á vatni.

(150) *Det synes naturligt at antage, at man i ældgamle tider i nogle tilfælde kogte kornet helt.*

versets form i orden; det forstærker også meningen og danner et ypperligt sidestykke til det umiddelbart fölgende færask. *Skjalden nöies nemlig ikke med at lade jorden simpelhen synke og bjergene forsvinde i det dybe hav. Han fremstiller en dobbelt bevægelse, en vertical af jorden og en horizontal af bjergene, og antyder ved hjelp af de reflexive verber (*sekkvask *sænke sig og* færask *flytte sig), dog for bjergenes vedkommende tillige ved bevægelsens retning, at det hele ikke sker ved nogen naturomvæltning, men på en miraculös måde, i det både jord og bjerge pludselig blive levende, for ligesom at begå et selvmord. Det er muligt, mener skjalden, at havet engang opsluger alt land på jorden. Men han vilde udtrykke en umulighed, mage til den, at stenen fornegter sin natur. — At R og Th skulde have ændret* tróða *til* eiða *«for Bogstavrimets Skyld», forekommer mig ikke ret sandsynligt, eftersom afskrivere af skjaldevers måtte være vante til, at* j *allittererede med vocaler. Men hvad enten den af mig oven for, side 152*[19-25]*, fremsatte formodning om grunden til denne ændring er rigtig eller urigtig — så meget er vist, at verset* Heitast hellur fljóta *osv. er for gammelt til at man kan vente deri at finde en 'hálfkenning'. Og jeg nærer ingen tvivl om, at det syvende 'vísuorð' bör hedde* auðs áðr jafnfögr tróða. *Man kan ikke grunde nogen indvending imod et sådant 'vísuorð' på det deri indeholdte tilfældige tillöb til 'þríhent' (..ð..ð............ð.). Sligt forekommer ikke sjelden og synes ikke at have gjort noget ubehageligt indtryk. Her kun et par exempler:* Algildan bið 'ek aldar *SnE. I 242, Kormak.* At væri borit bjórs *SnE. I 246, Ormr Steinþórsson.* Skýtr holmfjöturr heita *SnE. I 328, Einarr Skúlason.* Háði kunnum hróðrsmið *SnE. I 250, Ormr Steinþórsson.* Glaðfœðandi gríðar *SnE. I 428, Kormak.* Glens beðja veðr gyðju *SnE. I 330, Skúli þórsteinsson.* Alls böðgœði bjóða *SnE. I 416, Refr.* Móðöflugr ræðr mœðra *SnE. I 268, Ulfr Uggason. Også til to 'aðalhend-'ingar' slutter sig undertiden en lille parasit af en 'skot-'hending', f. ex.:* Óðs beðvinu róða *SnE. I 348 og 424,*

Einarr Skúlason. Hermóðr föður góðan *SnE. I 406*, *þórðr «mavra»-skáld.* Böðfróðr sunar óðins *SnE. I 264*, *Ulfr Uggason.* Bið 'ek lýða kyn hlýða(151) *SnE. I 246*, *Refr.*

Hvis man gennemgik alle de håndskrifter, eller endog blot alle de membranhåndskrifter, der indeholde skjaldevers, for at fremdrage (ikke alle åbenbare forvanskninger af versenes form, men kun) de forvanskninger, hvorved et 'visuorð' — alene i 'dróttkvætt' versemål — forkortes til fem eller færre stavelser, vilde den således tilveiebragte samling frembyde mange fuldkommen meningslöse steder. Undertiden forandres dog den oprindelige mening kun til en ny, der vel meget sjelden er jevnbyrdig med skjaldens egen, men som til en vis grad lader sig forsvare. Tilfælde af denne art findes i håndskrifterne til verset i Kristnisaga 6, Fms. I 286, Flat. udg. I 287. Og jeg skal nu gennemgå denne (i det hele taget heldig overleverede) 'visa', der, så vidt jeg véd, kun findes i fire membraner, nemlig, AM. folio **61** *og* **62**(152), *AM. qvart* **371**, *og Flateyjarbók (for hvis vedkommende jeg holder mig til udgaven). 'Visuorð' 1. 2. 4. er ens i alle fire membraner (ti at* **371** *har skrivfeilen*

---

(151) *Den hele 'visuhelmingr' er bleven opfattet på fölgende måde:* «Gildi grjót-aldar rær þorsteini geðreinar; bára Bergmœra »glymr, ek bið lýða kyn hlýða». *Ordet* «rær» *(der skal stå, og vistnok også står, i cod. reg.) oversættes SnE. I 247 ved* «*movet*», *som om der stod* hrœrir. *Men* «rær» *er her sikkert en forvanskning af* »tæc». *Man jevnföre varianterne til stedet (SnE I 247):* «tær, *W;* têa, **757**...; tel ek, *recito, U*»; *og sammenholde dermed f. ex. SnE. I 318-319, noterne til* «tèst» «*sic* (tiez), *W;* tiezt, **756**; telz, *recitatur*, **757**; telst, *U;* ræzk, «*Reg., mend. pro* tæzk». — *Den rette sammenhæng bliver altså:* Ek tē *(eller* tel?*)* þórsteini grjótaldar⌒gildi. bergmœra⌒geðreinar ⌒bára glymr. ek bið lýða⌒kyn hlýða.

Nærværende halvvers må have stået i begyndelsen af det digt, hvortil SnE. I 416$^{5-8}$ *og 44*$^{16-19}$ *hörer.*

(152) *AM folio* **53** *og* **54** *have des værre store lacuner, hvor verset skulde stå.*

»ftaꝑnvalı«, *i steden for* stafnvalinn[153], *er aldeles uvæsentligt). Men linie 3, der i* **61** *og* **371** *og Flat. udg. hedder* felliveðr af fjalli, *skrives i* **62** »ꝑellr | veðɪ aꝑ ꝼıallí« *og består altså her kun af fem stavelser. Sammenhængen i förste ʽvisuhelmingrʼ bliver da (se ShI. I 309):* «nú hefir «allan stafnvalinn Stefnis brotit; fjallrænt veðr fellr af «fjalli; straumr» *osv. Hertil må nu fölgende bemærkes.* 1) *Hvis disse tre sætninger ikke give en bedre mening, end de tilsvarende i* **61**, **371**, *Flat., hvorfor skulde man da (hvad for resten, så vidt jeg véd, ingen har gjort) foretrække hine, der på den ene side meddele verset en i det mindste omtvistet form, og på den anden side kun findes i én membran, der modsiges af tre, af hvilke to ikke stå tilbage for den.* 2) *Tautologien i* «fjallrænt veðr fellr af «fjalli» *lader sig kun bortforklare på en måde, der bliver noget sögt.* 3) *Den indbyrdes modsætning imellem indholdet af förste og anden ʽvisuhelmingrʼ udtrykkes for svagt i* **62** *ved sætningen* «nú hefir allan stafnvalinn Stefnis brotit». *Tanken er nemlig: ʽ***En orkan** *(osv.) har aldeles knust ʽSt^s skib. Ja, således lyder den umiddelbare, overfladiske ʽopfatning af begivenheden. Derimod påstår jeg med ʽvished, at* **guderne** *volde det (at guderne have været ʽvirksomme i orkanen, der ikke har været nogen sædvanlig ʽorkan. Osv.)ʼ. Men* **62** *undlader at fremhæve grundordet i den förste af de to contraire sætninger. — Både i* **62** *og Flat. udg. må ʽvisuorðʼ 8 nöies med fem stavelser. Det hedder i* **62** »aſſ rıkr gnẏ ſlıkꝩ«, *hvilket unegtelig giver en antagelig mening. Tegnrækken* rıkr *forholder sig til* rıkı *som* ꝑellr *(i 3. linie) forholder sig til* ꝑellı. *Men dette er vistnok aldeles tilfældigt. Skrivfeilen i* ꝑellr *kan være foranlediget ved, at det umiddelbart fölgende* veðɪ *ender på* r. *Og* -r *i* aſſ rıkr *hidrörer formodentlig fra, at en skriver ikke strax har kunnet orientere sig i* aſ rıkı *eller* aſſ rıkı *(med* ſſ *i steden for* ſ*) eller lignende*[154], *men i*

(153) *Rigtigere* stafnval. *Se neden for, side 199ll. 19-22.*

(154) *Man erindre, hvor hyppig de gamle håndskrifter fremstille hvert led i en sammensætning — også i en ægte — som et ord for sig.*

rıkı *ment at se nom. sing. masc. af den bestemte (svage) adjectivstamme* ríkjan, *der aldeles ikke passede her, og som han derfor har troet at burde rette til den ubestemte (*ríkja-, *nom. sing. masc.* ríkr*), i det han ikke har tænkt på versemålet. Det er meget sandsynligt, at 'visuorð' 8 i Flat. udg.*, «allrikr Freyrr slikum(155)», *er udgået fra en læsemåde som* »aſſ rıkr gnẏ ſlıkv̄«, *i det* aſſ *er bleven læst* all, *og* gnẏ *forandret til* «Freyrr», *for at skaffe sætningen et subject og en nogenlunde passende mening. Den hele 'visa' har vistnok oprindelig hedt:*

Nú hefir stafnval stefnis
straumr ferr umb hol knerri
felliveðr af fjalli
fjallrœnt brotit allan!
Heldr kveð 'ek víst at valdi
vesa munu band í landi
geisar á með ísi
ásríki gný slíkum,

aldeles i overensstemmelse med ShI. I 309, kun at stafnvalinn — *der står i* **61**, **62**, *Flat. udg., og menes i* **371** — *er, i fölge min gisning, forandret til* stafnval, *der passer bedre til den gamle sprogtone. 'Visuorð' 5 står som her anført i* **61**, **62**, *Flat. udg.; men lyder mattere,* »þellꝺꝛ getv v̇ at »va|llꝺı«, *i* **371**. *I den her fremstillede skikkelse findes 'visuorð' 6 kun i* **61**; *medens* **371** *har* »v̇a mvnv bonꝺ ı »ꞇꝺvm«, **62** »vamv m; bǫnꝺ ȷ ꞇꝺí« *(meningslöst), Flat. udg.* «uindr slæit band a landi». *Man kunde være i uvished, om* landi *eller* löndum (landum) *bör foretrækkes. Men tre af bögerne have singular; og det er desuden ikke usandsynligt, at skjalden kun har tænkt på Island. At* vesa munu band í landi *er i Flat. bleven omdigtet til* «uindr slæit band a landi», *turde hidröre fra, at en afskriver ikke har kendt* band (bönd) *i bemærkelsen* *g u d e r*, *en bemærkelse, der tidlig synes at være gået af brug.*

---

(155) slíkum, *neml.* vindi. *Se 'visuorð' 6 i Flat. udg.*

En verslinie hos Arnórr jarlaskáld fremstilles i Orkneyingasaga side 32 som bestående kun af fem stavelser. Linien er den förste i et vers, hvis sidste sex linier ere fuldkommen forståelige, de förste to derimod dunkle og åbenbart forvanskede, hvorfor de meddeles her efter 11 böger (9 håndskrevne — alle på papir, med undtagelse af Flateyjarbók — og 2 trykte), i hvilke jeg har efterset dem.

I. 1) Flat. membr.:

»Anꝺꝛ ħyck *(y lidt forskrevet)* kl.(156)kenꝺu
»kynꝺū loꝼut | bꝛyníu«.

2) Flat. udg. (II 405):

«Endr hyck Karli kendu
«kyndum lofut bryniu».

3) AM. folio 48 (skrevet af Ásgeir efter Flateyjarbók):

»Anꝺr hykk Karl kenꝺu
»kynꝺū lofut brynıu«.

Til »Anꝺr . . . . . . lofut« *har Ásgeir föiet* »Enꝺr »hyɢ ek Karli kenꝺu | kynꝺom jofuʀ« *som variant, öiensynlig efter AM. qvart 332, uagtet afvigelserne imellem* ec kynꝺō jofur *og* ek kynꝺom jofuʀ *(af hvilke den imellem* jofur *og* jofuʀ *ikke er uden al betydning).*

4) Den trykte Orkneyingasaga (side 32), hvis text side 28[11] til enden er (i fölge fortalen side X) taget af AM. fol. 48:

«Andr hykk *Karl* kendu
«kyndum lofut bryniu».

5) AM. folio 69 (skrevet af Ásgeir efter Flateyjarbók):

»Anꝺr hyck Karli kenꝺu
»kynꝺum lofut bryniu«.

6) AM. folio 101:

»And² | ħyck kl(157) kendu,
»kyndum loꝼut brynıu«.

---

(156) Den överste del af kl *er gennemskåren af en horizontal streg, der viser, at her står et 'band'.*

(157) Igennem det överste af kl *er trukket en streg, ligesom i Flat-*

7) *AM. folio 102:*
»Anðr hȷck kl(157) kenðu
»kynðū lofut bryniu«.
8) *AM. qvart 333 (med 'fljótaskript'):*
»Andur | Hijck kl(157) kendu,
»kjndum Lofud brynju«.
9) *Ny kgl. saml. folio 1224:*
»Anður geck karl kenðu,
»kynðum Lofuð Briniu«.
10) *Thotts saml. folio 975:*
»Andr hyck Karl kendu
»kyndum lofat ....«.
II. AM. qvart 332 (skrevet af Ásgeir):
»Enðr hyg ec Karli kenðu
»kynðō ȷofur brynio«.

Jf. det under AM. folio 48 oven for (side $200^{17\text{-}22}$*) bemærkede.*

*Endog når disse to verslinier betragtes uden alt hensyn til sammenhængen, vækkes uvilkårlig — hvad enten mandsnavnet (*karla-*) fremstilles i dativ eller forkortet eller i accusativ — en formodning om, at de skjule meningen:* þórfinnr kendi karli —. *Og sammenholdes de med den fölgende del af verset, nemlig,*

land vasą lofðungs kindar
laust fyr dýrnes austan:
fimm snekkjum hjelt frammi
flugstyggr af hug dyggum
rausnar-maðr at ræsis
reiðr ellifu skeiðum,

föres man til også at söge bindeordet at *i den förste 'fjórðungr' (altså:* þórfinnr kendi karli, at —*). Men hvad betyder* kyndum*? Egilsson træffer vistnok det rette, når han Lex. poët.* $488b^{5\text{-}6}$*, uden videre, retter* kyndum *til* kynjum, *»miro, insolito modo, it. magnopere, valde«, og sam-*

---

eyjarbók (se næst foregående note); men den punkt, der står efter kl *i Flateyjarbók, er udeladt i 101, 102, 333.*

menstiller udtrykket kenna kynjum *med* hætta kynjum *(i fölgende 'visufjórðungr' hos Óttarr svarti:* hilmir bjóttu' auk hættir | harðbrynjuð skip kynjum *Fms. XI 186). Ti kunde det ikke nok vække forbauselse, at Torfin angriber 11* skeiðr *med 5* snekkjur *og dog vinder en afgörende seier? Tegnforbindelsen* nd *i* «kyndum» *beror sandsynligvis på en ved* nd *i det umiddelbart foregående* kendu *fremkaldt skrivfeil (*kendu kyndum*). — Det fölgende ord i 332, nemlig* »jofur« *(eller* »jofuR«*), synes aldeles uantageligt på dette sted. Og ikke stort bedre forekommer det tilsvarende ord i Flateyjarbók (osv.), nemlig* »lofut« *(osv.), mig at være. Et* brynju⌒lofuðr *('laudator loricae') vilde afgive en besynderlig kending, skönt* brynju⌒beiðir *og lign.*[158] *falder meget naturlig. Hvis der på den plads,* »lofut« *nu indtager, virkelig havde stået et nomen agentis, måtte man tænke på* lituð*: —* brynju⌒lituðr, *en kending af samme art, som det også hos Arnórr forekommende* hringserks⌒lituðr *(Hkr. Magn. góð. 35 vers 2, Fms. VI 90, Fsk.* 105_{12}*, Flat. udg. III 285). Men i de to sidste bogstaver af* »lofut« *skjuler sig muligvis bindeordet* at. *Og den hele 'fjórðungr' har måske oprindelig hedt* endr hykk karli kendu | kynjum alf at brynju. *Sammenhængen i förste 'visu-'helmingr' blev da:* hykk brynju⌒alf *(þórfinn jarl)* kendu karli kynjum, endr fyr austan dýrnes, at land lofðungs⌒kindar *(þórfinns)* vasa laust. *Angående kendingen* brynju⌒alfr *henviser jeg til* álfr *i Lex. poët. (9 a-b) og til SnE. I* 334^{12} *(*«vel þykkir kennt til álfa»*). I steden for* alfr *er der i övrigt flere ord at vælge imellem. Fra den side möder ingen vanskelighed. Derimod må jeg tilstå, at ordstillingen* at brynju land *(=* brynju, at land *i prosa) vækker tvivl. Imidlertid er det bekendt, hvor dristig skjaldepoesien omflytter ordene. Jeg skal her anföre et par exempler. Bjarnar-saga (ved H. Friðriksson) side 23:* Snót biðr svein hinn hvíta | svinn at kvíar innan | (reið esa rínar glóða | ranglat) moka ganga *(man lægge mærke til*

---

(158) Se Ben. Gröndal, Clavis poëtica, side 298 a 4-7.

afstanden imellem at *og* ganga*). Sighvatr i Knútsdrápa (Fas. I 354):* Auk ellu bak | at ljet hinn 'es sat | ívarr ara | jórvík[159] skorit *(at* jórvík *hörer sammen)*[160]. *Og antages ikke den foreslåede ændring til* alf at *eller en lignende, får man fölgende forbindelse — eller ikkeforbindelse — af sætningerne:* «Hykk brynju-lituð kendu karli — «land vasa laust»*; hvortil jeg ikke erindrer at have set noget sidestykke i skjaldepoesien. Men på versemålet i det her foreliggende tilfælde vilde selvfölgelig denne syntaktiske form ikke have nogen indflydelse. [Ja selv om* karli *måtte forandres til* karl, *vilde linien kun et öieblik blive indskrænket til fem stavelser, da* hygg ek *ingenlunde med nödvendighed sammendrages til* hykk, *hvilket fremgår af sådanne steder som:* Hygg ek kvámu sun tryggva *(Þórðr Kolbeinsson: Hkr. Ól. Tryggv. 57 vers 1^8, Fms. I 224, Flat. I 242 og 518).* Hygg ek vin röðuls tyggja *(Geisli 9^6).]*

I Orkneyingasaga finder man ligeledes, side 310^{18}, en femstavelset verslinie af Þórbjörn svarti. Så vidt jeg véd, er det vers, i hvis anden halvdel denne linie forekommer, des værre kun overleveret i Flateyjarbók (se Flat. udg. II 486) og håndskrifter på papir, der stamme fra denne membran. Antiquités Russes II 217 fremstiller og forklarer den sidste 'vísuhelmingr' på fölgende måde:

(159) *I skjaldeversene pleier jeg at skrive den lyd, rimet angiver. At jeg her sætter* jórvík *(ikke* jorvík *— af hensyn til* skorit*), har sin grund i linierimets særegne beskaffenhed i 'toglag'.*

(160) *At just disse to steder ere faldne mig ind, hidrörer fra, at conjunctionen* at *og præpositionen* at *lyde ens. Imidlertid er præpositionen* at *(også brugt foran infinitiv —* at ganga, *osv. —, ligesom f. ex.* zu *i tydsk og* to *i engelsk) = got.* at, *lat.* ad*; medens conjunctionen* at *står i steden for* þat *(jf. t. ex.: engl* that, *ty.* dasz). *Som conjunction står* þat *endnu uforandret (— reddet, som det synes, derved, at afskriverne ikke have forstået verset —) Haustlöng I 12:* heyrðak svá, þat síðan | ...... | hugreynandi hœnis | hauks flaug bjalba aukinn.

«nú berum rönd með reyndum	«*nunc, mane Veneris diei, alacriter*
«raunsnarliga jarli	«*clypeos, Aee, proferimus*
«ört á úrga vörtu	«*in madidum pluteum apud*
«Akrsborg frjá morgin[161]»	«*dynastam subitis in rebus spectatum*»

«nú berum (vèr) ört rönd á úrga vörtu*y* með raunsnarliga «reyndum jarli frjámorgin, Akrsborg.

«*y) i. e. oppidum Acen subituri latera navis clypeis ornamus*»[162].
Det var nu i og for sig slet ikke så urimeligt, om en skjald havde brugt freyju morginn *i steden for* frjámorginn. *Dog tror jeg ikke,* freyju *har stået her. Vocativen* «Akrsborg» *er mig nemlig påfaldende i et vers af denne art, skönt det er digtet af en skjald, der havde set sig lidt om i de sydlige lande, og skönt vocativen vilde göre et vist behageligt indtryk ved sin livlighed. Den f. ex. i* þjer mun óhlýðni ærin, ísland, búa píslir *forekommende «prosopopoeia» (SnE. II 200) kan ikke påberåbes, da de to vers afvige så meget fra hinanden i indhold og tone og sikkert også i alder. Jeg formoder, at* «Akrsborg frjá morgin» *bör forandres til* akrsborgar frjámorgin, *og at* varta *her ikke betyder en indretning 'arcendis fluctibus' (eller — hvis jeg tör udtrykke mig således — bulværk) på et skib, men* b u l v æ r k *ved en kyst*[163]. *Udtrykket* bera rönd *betyder da ganske det samme i* berum rönd á vörtu, *som i:* Rönd berum út á andra eybaugs. Reggstrindar bað randir | ráðfimr bera snimma | jóskreytandi ýta | auðmildr á skip rauðar *Ól. dr. Tryggv. 4.* Rauðar báruð randir síðan, | rimmu yggr, umb sœnskar byggðir *Arnórr jarlaskáld (Hkr. Magn. góð. 2 vers 1). Jf.* «Vítt bar snjallr[164] á

---

[161] *Således (nl.* «frjá morgin» *som to ord).*

[162] *Jf. Lex. poët.* 206 a 1-2 *(*frjámorginn*) og* 645 b 3-4 *(*raunsnarliga*) og* 854 a 17-29 *(*varta*).*

[163] varta akrsborgar, *A's* b u l v æ r k, *A's* m e d b u l v æ r k f o r s y n e d e l a n d i n g s s t e d.

[164] svíðr? *(da* snjallr *forekommer i den anden 'vísuhelmingr', hvor det er rimord:* snjallr manverja falli*).*

«slétta | Sandey konungr randir» *Björn krepphendi (Hkr. Magn. berf. 10 vers 1), hvor dog forestilling om fjendtlighed er tilstede. — I forbigående bemærkes, at* raunsnarliga reyndr *ikke godt synes at kunne betyde* '*in subitis rebus* '*spectatus*' *eller overhovedet at give nogen plausibel mening. Skulde* raunsnarliga *måske være en forvanskning af* raunsnarligum*? Et sådant adjectiv vilde i alt fald vistnok have passet, da det hedder om jarlen (Flat. udg. II 440), at han var* «medalmadr vexsti kominn vel a sik limadr «manna bezst ... ok atgiorfismadr mikill». *Jf.* «lítill «var þessi maðr ok snarligr, ok stóð steigrliga í stigreip» *Fms. VI 416*[4-5] *(om Harald Godvinsen).*

Orms-edda (AM. folio 242) blad 117 recto har som et '*vísuorð*':

»þroðʒ flung loꝼ tunga«,

hvorved dog kan bemærkes, dels, at det, jeg her gengiver ved u, *(begge steder) er i skindbogen en mellemting af* v *og* u, *dels, at afstanden imellem* loꝼ *og* tunga *kun er lidt större, end imellem bogstaver, der höre til et og samme ord. SnE. ved Rask («Stockhólmi» 1818) side 347:*

«hróðrslúng loftúnga».

SnE. II 232:

«hróðr slúng lof, túnga».

SnE. ved Egilsson side 208:

«hróðr-slúng lof-tunga».

Adjectivet slyngr *(flink, behændig) er bekendt. Jeg henviser i övrigt derom til ordbögerne og tilföier som et exempel af nyere islandsk:* slyngur er spói' að semja söng, | syngur lóan heims um hring, *osv. De ældste digte frembyde enkelte tilfælde, hvor den ved* j *eller* i *bevirkede omlyd, i ord, i hvilke den senere trængte igennem, synes endnu at have vaklet. Således SnE. I 504:* «hinn er mjótygil máva | mórar skar fyrir Þóri». *Men da dette exempel findes hos Brage, har det ikke stort at betyde. Han kan gerne have sagt* mœrar *(som der står*

i variantnoten, efter 748 og leþ) og nöiedes med halvrim; medens mórar (hvis det ikke er en skrivfeil) måske skyldes en afskriver, der har villet forbedre sin text ved at sætte helrim i fjerde linie[165]. Större vægt måtte man lægge på farðir hos Þjóðólfr ór Hvini (görla lít 'ek á geitis | garði þær[166] of farðir, Haustlöng II 7 — SnE. I 284); da dette farðir, færd, «handeler», bedrifter, sikkert må, trods den noget afvigende betydning, etymologisk være = oldn.-isl. ferðir. Nærmere beset er dog forholdet sandsynligvis det, at den til grund både for farðir og ferðir liggende gamle stamme var farði[167] (ikke fariða); men at analogien med de mangfoldige hunkönsord på -ð (i nom.-acc.-dat. sing.), der have i-omlyd (gerð, fremð, stœrð, sœmð, leynd, osv.), har gjort sig geldende ved formningen af ferð. Endelig (— flere tilfælde husker jeg ikke —) forekommer brún = brýn hos Arnórr jarlaskáld (báru brimlogs rýri | brún veðr at sigtúnum, Hkr. Magn. góð. kap. 1 vers 2) — hvor der måske foreligger en adjectivstamme brúna-, der betöd det samme som brúnja-, og som man tidlig har opgivet, da den colliderede med brúna-, brun. Men hvorledes det end forholder sig hermed, kan jeg ikke antage, at et ikke ældre vers, end Þat söng . . . . . . rjettvísi þína, SnE. II 230-232, frembyder et uomlydt slung i steden for det omlydte slyng; ligesom jeg heller ikke ser nogen grund til at tro, at der nogen sinde har existeret en islandsk adjectivstamme slunga. Endnu mindre tör jeg indrömme muligheden af, at slung er = slöng, perfect indicativ singular 1 og 3 af verbet slyngva. Den anden stavelse i verslinien »þroðr flung loꝼ »tunga« må uden tvivl forandres til ordformen flungın, så at den hele 'visuhelmingr' kommer til at hedde:

(165) Det i sproglig henseende interessante ved det anförte sted af Brage er ikke mórar, men þórl (dativ til nominativen þórr).

(166) þær er Egilssons nödvendige rettelse i steden for þeir.

(167) Stammen farði består af roden far (i verbet fara) og suffixet ði = oldindisk ti i nomina actionis feminina = græsk τι (σι), f. ex. i φά-τι-ς og φύ-σι-ς. Det samme suffix ði findes i femininet dáð, osv.

hugþekka mun hlakka
«hróðr slungin lof tunga»[(168)]
mána valdr[(169)] hinn mildi
mín rjettvísi þína.

I den 50de salme, «Psalmus Dauid, cum venit ad eum «Nathan Propheta, quando intrauit ad Bersabee», har vulgata[(170)] *fölgende sted*[(171)]*: «Libera me de sanguinibus deus «deus salutis meæ: & exultabit lingua mea iustitiam tuam». Og af sætningen «exultabit lingua mea iustitiam tuam» synes* hugþekka . . . . . þína *at være en udvidende oversættelse, i hvilken kun* mun hlakka tunga mín rjettvísi þína *svarer til originalen. Af det tilföiede volder* hugþekka *og* mána valdr hinn mildi *ingen vanskelighed. Men* «hróðr «slungin lof» — *skal det henföres til* tunga *i overensstemmelse med SnE. ved Rask og SnE. ved Egilsson? Det er muligt. Og hvis intet ændres, er der sikkert ikke andet for. En theolog har gjort mig opmærksom på begyndelsen af salme 44 i vulgata*[(172)], *hvor det hedder: «Eructauit «cor meum verbum bonum, dico ego opera mea regi. Lingua «mea calamus scribæ, velociter scribentis». Af denne sidste sætning kunde* «hróðrslungin tunga» *være en genklang. Man fik da fölgende ordforbindelse:* «hróðrslungin loftunga «mín mun hlakka hugþekka rjettvísi þína». *Men subjectet (*tunga*) har her en 'beklædning' (*«hróðrslungin lof-»*), der forekommer mig lidt mistænkelig.* [1)] *Den strutter af ufor-*

---

(168) *Til denne verslinie har Egilsson (SnE. II 232) föiet fölgende note: «in W conjunctim scriptum* hroðrslvng loftvnga,» — *Egilsson havde ikke selv adgang til W — «quæ audacter divisi; «nam etsi scirem exstare vocem compositam* loftvnga, *non ta«men memini dari formam adjectivam* hróðrslvngr *pro* hróðr«slvnginn, *præconiorum peritus».*

(169) *Skindbogen har blot* »vallþ«, *i enden af en linie.*

(170) *Den udgave af vulgata, jeg her benytter, er «BIBLIA Sacra iuxta «vulgatā» Paris 1552.*

(171) *der svarer til salme 51 vers 16 i de danske og islandske bibeloversættelser, jeg har ved hånden.*

(172) *salme 45 i de danske og islandske bibeloversættelser, jeg har ved hånden.*

dulgt umiddelbar selvrós, der ikke synes ganske på sin plads hos en angrende synder. Tonen i salme 51 (vulgatas 50) er ganske forskellig fra den i salme 45 (vulgatas 44). Og foruden det nys (side 207^{18-20}*) anförte synes intet sted i salmerne egentlig at fremhæve vedkommende forfatters talent.* [2]) *Ordet* loftunga *(skjalden Þórarins bekendte tilnavn) synes ikke frit for at indeholde en dadel, man ikke venter at finde i denne sammenhæng, nemlig, dadel for overdrivelse.* [3]) *Det er neppe afgjort, at* hróðrslunginn *her kunde betyde «præeoniorum peritus» (se oven for, side 207 note* [(168)]*). Vel forekommer* slunginn við eht, *men, så vidt jeg husker, kun (ligesom det ældre* brugðinn við eht[(173)]*) i grundbetydningen 'knyttet til noget' og de sig dertil sluttende bemærkelser: 'som står i forbindelse med noget', som befatter sig med noget', og lignende. — På den anden side minder verslinien* «hróðr «slungin lof tunga» *meget om Lilja 4:* Fyrri menn er fræðin kunnu | forn ok klók . . . | slungin mjúkt af sínum kóngum | sungu lof með danskri tungu — *hvor det synes klart, at* slungin lof *hörer sammen, i overensstemmelse med oversættelsen Hist. eccl. Isl. II 401 og med Egilsson (Lex. poët.* $750a^{17-18}$*). Og man kunde fristes til at læse vor 'visuhelmingr' på fölgende måde:*

hugþekka' of mun hlakka
hróðrslungin lof tunga
mána valdr hinn mildi
mín rjettvísi þína,

d. e.: hinn mildi mána⌒valdr! tunga mín mun hlakka hugþekka rjettvísi þína of hróðrslungin lof = *'månens «milde herre! i lovsange skal min tunge juble over din 'velsignede retfærdighed'. Verbet* hlakka *gengiver ligefrem vulgatas 'exultare', uden at der kan være tale om at underforstå noget. Præpositionen* of *er* = um *i fölgende*

---

(173) *Udtrykket* riðinn við eht *indeholder (på det uegentlige område) den samme grundforestilling, som de to anförte, men bruges lidt anderledes.*

sted: «Ef nockur madr verdr spamadr drottins i medal «yduar. þa mun ek uitrazt honum i suefnum ok mæla «vit hann vm drauma. Enn eigi er þuilikr þionn minn «Moyses. sa er trulyndastr er allra manna. þuiat ek mun «vit hann mæla munni til munnz berliga. eigi um gatur «eda drauma eda myndir» *Stjórn ved Unger side* 324_{10-6} *(4 Mos.* 12^{6-8}*). Se i det hele Fritzner «Ordbog over det «gamle norske Sprog» side 696 a nr. 7. Denne brug af* of *(*um*) passer til det latiniserende* hlakka. *At dette* of *er bleven udeladt, kunde hidröre fra dets lighed med det expletive* of, *som de gamle afskrivere ikke synderlig synes at have ændset. Det af* hróðr, *i betydningen 'digt' (se SnE. I* 464^{14-15}*), og particip. præt.* slunginn *sammensatte* hróðrslunginn *betyder: 'slynget (slyngende sig) igennem et 'digt(s vendinger)', 'iklædt poetisk form'. Pluralen* lof *(lat. laudes) findes ikke alene Lilja 4, men også hos Sighvatr (*«erut um spörð . . . opt byrjuð lof» *Hkr. Magn. góð. kap. 9 sidste vers;* byrjuð = flutt*).*

Det andet vers i Vigaglúmssaga kap. 21 er i **132** *skrevet på fölgende måde:*

»Ᵹarð | ſteínı let ꜧúna.
»ꜧarðgˋðꝛ lımaꝼıarꝺar.
»þ ſa | ꝺōſ ı ꝺꝛaumı
»ꝺẏnnıoꝛðꝛ mık barꝺan.
»Ɛn ek | þꝛaꝺꝛatͬt þottūz.
»þıoſtı keẏrðꝛ oꝼ lıoſta
»ſe | ꝼarꜧraꝼnſ ı ſueꝼnı.
»ſnaꝁ beınanꝺa ſteını«.

Længdetegnet over u *i* ꜧúna *er ikke fuldkommen tydeligt. Afstanden imellem præpositionen* ı *og de af den styrede ord er så lille, at der måske burde læses* ıꝺꝛaumı *og* ıſueꝼnı*; medens jeg omvendt kunde have gengivet* þꝛaꝺꝛatͬt *ved to ord (*þꝛa ꝺꝛatͬt*). — Den fjerde verslinie indeholder kun fem stavelser. Men jeg tvivler ikke på, at den oprindelig har haft* of *foran* barðan, *ligesom den sjette linie har* of *foran* ljósta, *og ligesom en anden af Vigaglúms 'visur'*

(den sidste i sagaen) begynder med Illt 'es á jörð of orðit *(jf.* «vargi opt um borgit» *kap. 16). Der er i alt bevaret 84 'visuorð' af Vigaglúmr. Og af disse 84 'visuorð' ende 6, i deres nuværende form, på* of *fulgt af et tostavelsesord (altså på:* of *-∪)*(174). *— I formel henseende frembyder dette vers (*Harðsteini . . . . . . steini*) ellers intet abnormt. Men deraf kan ikke sluttes, at dets overlevering er correct i alle dele. Imidlertid skal jeg her kun bemærke, at* -»g'ðı« *(i anden linie) =* -gerðr *efter min mening indeholder en utvivlsom skrivfeil (vistnok foranlediget ved* harð-*) og sikkert er en forvanskning (neppe af* -gerr *[i steden for* -görr*], men snarere) af* -geðr *(altså:* harðgeðr*). Den, der har skrevet* **132** *— ikke at tale om versets forfatter —, kan ikke antages at have kendt* «gerðr» *som particip. præt. af* gerva *(f a c e r e).*

De så kaldte «Fornaldar sögur Nordrlanda», som det er en af C. C. Rafn's fortjenester at have udgivet (i tre bind, Kmh. 1 8 2 9-1 8 3 0) og oversat, indeholde en mængde

(174) *Foruden Vigaglúms egne vers anförer sagaen to andre — af mænd, der vare samtidige med ham; og af disse to vers indeholder det ene (Vigaglúms-saga kap. 27 vers 2) linien:*

gestils klauf of f e s t a.

Det vers, hvori denne linie forekommer, er af Einarr Eyjólfsson (þveræingr). — Da jeg af den anden (— Brúsi Hallason's —) 'vísa' har (i afhandlingen 'om helrim' note(17)*) anført — og søgt at emendere et ord i — den sidste 'helmingr', skal jeg her tilföie, at den förste linie i den förste 'helmingr' öiensynlig bör hedde (ikke:* «Höfum vèr af vígum» *eller* «Höfum vèr veg «af vígum», *men):* Höfum vegs af vígum *— og den hele 'helmingr' altså prosaisk construeres:* Borða∩göndul *(se Lexicon poëticum 770 a 9-10, art.* stafngöndul*)!* höfum af vígum jafnan hlut vegs við stafn(s)∩stóðs∩stýrimeiða *—* veit ek orð á því. *— En afskriver opdager i den fjerde verslinie* hlut jafnan. *Hvad skulde man så med* vegs*?!* «Höfum vèr af vígum . . . «hlut jafnan» *var langt simplere! Men simpelhed i udtryksmåde med tilsidesættelse af form var ikke i skjaldepoesiens ånd. Desuden var æ r e n* (vegr) *just ikke noget örkeslöst begreb på Island i det tiende århundrede.*

vers, hvoraf et aldeles overveiende flertal hörer til 'hinir 'smæri hættir'. Blandt det övrige findes udpræget 'drótt-'kvætt' kun i to 'visur' (Fas. I 358 [þátt. Ragn. k. 5] og III 42 [Gautr. k. 9]), af hvilke dog den ene (Fas. I 358) savner rim i syvende linie. Resten er dels en mellemting af 'dróttkvætt' og 'háttlausa'[175] *dels (undertiden) virkelig 'háttlausa'. Jeg har kun löselig betragtet de exempler, Fas. i disse to (sidst nævnte) versarter frembyde på fem stavelsers 'visuorð', men fået det indtryk, at disse samtlig ere et produet af den (som fölge af håndskrifternes beskaffenhed) i versene i disse sagaer gennemgående forvanskning og væsentlig af samme natur, som et par tilfælde, jeg nu skal nöies med at anföre.*

Fas. I 248 (Ragnarssaga k. 5 vers 3) forekommer fölgende 'visufjórðungr':

«fóru h e n d r hvítar
«h e n n a r um þessar gerfar».

Men jeg tvivler ikke på, at her oprindelig har stået:

fóru h e n n a r hvítar
h e n d r *osv.*

En sådan omflytning af ord er ikke noget enestående. Óh. 1 8 5 3 side 55 hedder således den förste 'visuhelmingr'

«A t t hefi ec gott við goða
«grams stallara alla
«aðr þa er ossom drotni
«ogndiarfs fyr kne huarfa»

i steden for

Á ð r hefi ek gótt við góða
grams stallara alla
á t t þá 'es ossum dróttni *osv.*

En 'visuhelmingr' af Glúmr Geirason lyder i Hkr. Ól. Tr. 17 og Fms. I 92

---

(175) *Denne mellemting af 'dróttkvætt' og 'háttlausa' i Fas. er en versart, der i metrisk henseende slutter sig til 'dróttkvætt' og dermed forener stærkere eller svagere brug af sporadiske som oftest i en eller anden henseende uregelmæssige linierim.*

Fjellumk «hálf» þá 'es hilmis
«hjör»drífa brá lífi
rjeðat oss til auðar
auðván haralds dauði,

men i Flat. udg. I 86

«Fellu 'hialms' þa er hilmis
«hiordrifua bra lifue
«verdugt oss til audar
«auduan Haralldz dauda».

I Hkr. og Fms. er meningen aldeles rigtig. I Flat. er den tabt (i det hele), og skriveren har slet ikke forstået hvad han her skrev. Men Flat. har, i modsætning til Hkr. og Fms., bevaret formen i förste 'visuorð'. Det oprindelige var uden tvivl

Fjellumk hjalms þá 'es hilmis
half drífa brá lífi *osv.*

(d. e. Fjellumk half auðván þá 'es hjalms‸drífa brá lífi hilmis, *neml. Haralds gráfeldar.* Dauði haralds rjeðat oss til auðar*). En afskriver, der ikke bröd sig meget om rimet, har da, for at nærme sig prosaisk ordfölge, ladet* hjalms *og* half *bytte plads — altså*

«Fjellumk half þá 'es hilmis
«hjalms dríla brá lífi» *osv.*

Kendingen hjalms dríta *vilde nu ganske naturlig være bleven til* hjalmdrífa, *hvis man ikke havde været mer fortrolig med sværd end med hjelm i slige forbindelser. De hyppige poetiske udtryk som «sværdstorm» og lignende i steden for 'kamp' finder man i Ben. Gröndal's 'Clavis 'poëtica', artikelen Pugna, A 3 f γ, B 3 f γ, C 3 b β, D 3 a. På kendinger som «hjelmbyge» for 'kamp' skal jeg kun anföre ét exempel, nemlig Sighvats:* skald biðr hins, at haldi | hjalmdrífu viðr lífi *(Hkr. Ól. helg. k. 92 vers 1, Óh. 1853 side 80, Fms. IV 185, Flat. udg. II 113), sammenholdt med Snorres Háttatal 57^{1-2}:* Hilmir hjálma skúrir | herðir sverði roðnu; *i det jeg for resten henviser til Gröndal's nys nævnte værk, artikelen Pugna, side 222 a^{2-3} 224 a^{2-3} 226 a^{7-8 (176)}. Naturligvis kan omstilling af ord*

også finde sted inden for grænserne af en og samme linie. Det syvende 'orð' *i Glúmr Geirason's* 'vísa' Vel hefir hefnt . . . *hedder i Hkr. Har. gráf. k. 1 (hvor verset er det förste), Fms. I 48, Fsk. 27:*

«roðin frá *(så Fsk.)* 'ek rauðra benja».

Men kunde (— for at tage et par exempler —) den samme Glúmr Geirason (Hkr. Har. gráf. k. 14, Fms. I 63) sige:

geirveðr í för þeiri,

og Eyvindr skáldaspillir (Hkr. Har. gráf. k. 1 næstsidste vers, Fms. I 51, Fsk. 28):

trúr vas 'ek tyggja dýrum,

og Einarr skálaglam (Hkr. Har. gráf. k. 6 vers 3, Fms. I 56):

eiðvandr flota breiðan,

og Þórðr Sjáreksson (Hkr. Hák. góð. k. 31 sidste vers, Fms. I 46, Fsk. 25):

ófár búendr sárir —

hvad skulde der så have bevæget Glúmr til at fordærve sit vers ved at sætte adjectivet foran substantivet? Med

---

(176) *Den anden* 'vísuhelmingr' *hedder i fölge Hkr., Fms., Flat.:*

enn 'ek veit, at hefir heitit
hans bróðir mjer góðu
— sjá getr þar til sælu
seggfjölð — hvaðartveggi.

Og jeg har oven for, note (21), bemærket, at den tredje linie er urigtig i formel henseende. Men jeg må nu tilföie, at desuden turde udtrykket sælu *være vel stærkt, næsten stödende ved sin styrke, så at skjalden formodentlig vilde have undladt at bruge det, selv om det var faldet ham ind. Megen* sæla *var der nemlig ikke at vente hos Ragnfröðr og Goðröðr, hvis stilling efter broderens (Haralds) död var så usikker, at de snart måtte gå i landflygtighed. Derimod er læsemåden SnE. II 100 406 508,*

enn 'ek veit, at hefir heitit
hans bróðir mjer góðu
— sjer of slikt til þeira
seggfjölð — hvaðartveggi,

hvor slikt *går på* góðu, *hævet over al dadel. Den ånder tillid og velvilje og siger hverken for lidet eller for meget.*

«roðin frá 'ek rauðra benja»

i steden for

roðin frá 'ek benja rauðra

kan man jevnföre — t. ex. Fas. II 87

«en baugi náða ek áðr»,

der formodentlig skal hedde

enn baugi áðr ek náða,

samt Bjarnar-saga ved H. Friðriksson side 57, hvor det förste 'vísuorð' i linieparret

«grönum vanr at grípa,
«glópr, við hverju hrópi»

synes fremkommet ved forvanskning af

vanr at grípa grönum *(??)*,

og endelig SnE. II 529[3] *(jf. I 324)*

«vêtti ek branndz fyrir landi»

i steden for

vætti 'ek lands fyr brandi.

Fas. I 268 (Ragnarssaga k. 9 vers 11):

«Hyggjum at hinu,
«áðr heiman farim,
«at hefnt megi verða;
«látum ýmsa illa
«Agnars bana fagna».

Altså (— afset fra læsemåden ýmsa illa *—) en i metrisk henseende 'dróttkvæðr vísuhelmingr' bestående af fem(!) 'vísuorð', af hvilke to ere indskrænkede til fem stavelser hvert. Men sammenligner man Fas. I 350 (þátt. Ragn. k. 2 vers 6)*

«Hyggjum at, áðr heitim,
«at hefnt megi verða,
«látum ýmsu illu
«Agnars bana fagna»,

kommer man klar af den monströse forms klipper. (Den anden 'fjórðungr' er i formel henseende rigtig på begge steder. Men dens indhold i Ragnars-saga står betydelig under det i þátt. Ragn. For det förste er pluralen «ýmsa «illa | Agnars bana» *sikkert urigtig. Der er nemlig i övrigt,*

som det var at vente, kun tale om én «Agnars bani», *nemlig, Eysteinn beli; jf.* «Eystein kveða orðinn | Agnars bana» *[Fas. I 261 og 348] og* «skal Uppsölum eigi . . . Eysteinn «beli *[*konúngr *Fas. I 267]* ráða» *[Fas. I 349—350]. Og for det andet passer ikke tillægsordet* illr *brugt på denne måde til tonen i disse vers. Men i övrigt er den, som det synes, sarkastiske brug af* fagna *i begge overleveringer noget påfaldende. Og hertil kommer, at anden 'vísufjórðungr' forstyrrer lidt den naturlige tankegang. Man ventede 'Lad ikke* «Agnars bani» *glæde sig over, at vi 'forsömme eller opsætte de nödvendige rustninger'. Ti den sidste 'vísuhelmingr' lyder* «skjótum húf á hrannir» *osv.)*

For ikke at behöve at komme tilbage til Fas., skal jeg her tilföie et par fem stavelsers verslinier, der dels ikke indeholde noget r, *dels vel indeholde et* r, *men ikke et sådant, der nogen sinde har lydt som* ur.

Fas. II 75 (Friðþj. 6 vers 6):

«hrynja hafbárur»,

hvilket unegtelig giver en god mening — men dog ikke bedre, end det i formel henseende rigtige:

«hrynja háfar bárur»

Fas. II 492 (efter skindbogen AM. qvart **510***).*

Fas. II 78 (Friðþj. 6 vers 12):

«í sæ ógrunnan» —

der måske bör ændres til

í sæ hinn ógrunna.

Fas. II 78 og 494:

«Þann skal hríng um höggva,	«Þann skal hríng um höggva,
«er Hálfdánar átti,	«er Hálfdán átti,
«áðr enn oss tapar *(var.* tapi*)* ægir,	«áðr oss tapi ægir,
«auðigr faðir, rauðan».	«auðigr faðir rauðan».

På det sidste sted er anden linie for kort. Men «Hálfdán . . . auðigr faðir» *er også en absurd læsemåde. Talen er om Beli, Halvdans —* «Hálfdánar» *— fader.*

Hvor let man, ved at gå ud fra nyere islandske former, kunde lade sig forlede til at forkorte en verslinie utilbörlig, ses af skrivemåden «**kongr**» *(i steden for* **konungr**), *f. ex. Hkr. Kh. II 375 og 398, hvor det hedder henholdsvis*

«ód fram kongr í blódi»

(i steden for

óð fram konungr blóði;

jf. Óh. 1853 side 222 og Hkr. ved Unger 497) og

«Þá er Sveinn kongr fína».

Begge steder vedligeholde rigtig nok versemålet[177]. *Men dette må anses for tilfældigt. På det sidste sted var et oprindeligt* þás[178] *(d. e.* þá 'es*) bleven udvidet til* «þá «er»; *men havde end det gamle* þás *holdt sig, vilde man vel have nöiedes med* «kongr» — *udtalt på nyislandsk. På det förste sted har man indsat præpositionen* í *(efter B), neppe af omhu for versemålet, men fordi man ikke har troet, at ordene* blóði rekin *hörte sammen. — Den ældste skindbog, i hvilken jeg har lagt mærke til* kóngr *(— stammens forkortelse erstattedes på en måde ved udvidelse af* o *til* ó; *se Frumpartar* 7^{1-8} *—), er codex Frisianus. Men tidligere end i anden halvdel af det trettende århundrede tror jeg ikke denne udtale er opstået. (Om* kóngr *i yngre digte se Lex. poët. 473 a).*

Nom.-acc. plur. af det ord, der svarer til dan. bonde, *bringer på mange steder stavelsetallet i et 'dróttkvætt vísuorð' ned under det normale.*

---

(177) *Post. ved Unger side* 510^{31} *optræder* «kongr» *som tostavelsesord i 'hrynhenda' (— hvilken versart ligger uden for nærværende undersögelse, der indskrænker sig til 'dróttkvætt' —), men er naturligvis af udgiveren på sit sted (side* 934^{2}*) rettet til* konungr.

(178) *Jf. t. ex. Hkr. Ól. Tr. k. 26 vers 3 og Fms. I 124:*

«þá er með Frísa fylki» —

hvilket 'vísuorð' sikkert oprindelig har hedt

þás með fylki frísa.

Men rimet i det vers, hvor denne linie findes, er forstyrret på flere steder.

En sådan verslinie af Þórðr Kolbeinsson hedder

Hkr. Kh. I 232 «fáſc vid bóendor háſca»,
med varianten «fázt vík búendr ríkir» *og flere;*
Hkr. ved Unger 154 «sásk, vítt, búendr háska»*; — men*
Fms. I 164 «sást vítt bændr ítrir»[179].

Et andet 'visuorð' af samme skjald skrives

Fms. XI 188 «herferð búendr gjörðu» — *men*
Fms. XI 199 «herferð bœndr gjörðu».

Þórðr Sjáreksson Hkr. Kh. I 160^{12} *og Hkr. ved Unger* 107^{4}

ófár búendr sárir;

men i steden for búendr *har Fms. I* 46^{12} bændr *og Fsk.* 25^{23} bœndr.

Denne verslinie (d. v. s. den samme ordrække som verslinie) forekommer også hos Sighvatr Þórðarson. Det mellemste ord findes her bogstaveret bóendor *Hkr. Kh. II* 53^{2}, buendr *Óh. 1853 side* 40^{12}, búendr *Hkr. ved Unger* 253^{13}, — *men* bændr *Fms. IV* 99_{8}.

Sighvatr Hkr. ved Unger 222^{22}

allvaldr! búendr gjalda,

*hvormed Hkr. Kh. II 7 (*búendor*) og Óh. 1853 side 18 (*buendr*) stemme overens. Men Fms. IV* 43_{7} *har* bændr.

Sighvatr Hkr. ved Unger 417^{4}

allframr búendr gamla,

*i overensstemmelse med Hkr. Kh. II 265 (*bóendr*), Óh. 1853 side* 161^{8} *(*bvendr*), Flat. udg. II* 277^{18} *(*buendr*). Men Fms. IV 354 har* bændr.

Sighvatr Fms. V 78

þess verks búendr merki,

*hvormed Óh. 1853 side 217 (*bvendr*) og Flat. udg. II 354 (*buendr*) stemme overens; medens Hkr. Kh. II 365 har*

---

(179) *Det synes klart, at den hele 'vísuhelmingr' må hedde*

ok sannliga sunnan
(sásk vítt búendr ítrir
stríð) of stála meiða
stór-hersögur fóru,

altså, afset fra skrivemåden, som i Fms. Men stríð *må uden tvivl tages i bemærkelsen: modgang, ulykker. (Det betyder sikkert hverken bellum — bella eller proelium — proelia.)*

bændor[180], *med varianten* búendor, *og Hkr. ved Unger 490*[15] bœndr.

Sighvatr Hkr. ved Unger 527[15]

aðalsteins búendr seinir,

overensstemmende [1]) *med Hkr. Kh. III 20*[29] (búendor), *der dog har* bændr *som variant;* [2]) *med Fms. VI 40*[6] (búendr), *der dog ligeledes har* bændr *som variant;* [3]) *med Óh. 1853 side 239*[15] (buendr). *Fms. V 129*[5] *har* bændr *og Flat. udg. III 268*[10] bęndr.

Sighvatr Hkr. Kh. III 21[12], *Fms. V 129*[19] *og VI 42*[3], *Hkr. ved Unger 527*[29]

landherr búendr verri,

hvormed Óh. 1853 side 239[29] (buendr) *stemmer overens. Men Fsk. 98*[5] *har* bœndr *og Flat. udg. III* 268_{13} bændr.

Sighvatr Hkr. Kh. III 22[20], *Fms. V 131*[9] *og VI* 43_6, *Hkr. ved Unger 527*[35]

öfgast búendr göfgir,

hvormed Óh. 1853 side 239_9 (buendr) *og Flat. udg. III 269*[12] (buendr) *stemme overens. Her foreligger således intet* bœndr *eller* bændr. *Og det samme er tilfældet med næst fölgende sted.*

Óttarr svarti Fms. XI 188[10]

herkall búendr gerva.

þórleikr fagri Hkr. ved Unger 574

úföl búendr dvölðu.

Substantivet har ligeledes to stavelser i Hkr. Kh. III 95 (búendur — *blot feilagtig stavemåde i steden for* búendr), *Fms. VI 264* (búendr, *med variant* bóendr), *Mork. udg. 59* (bvendr), *Flat. udg. III 343* (buendr). *Men Fsk. 126* bœndr.

En unævnt skjald (år 1064) Hkr. ved Unger 602[36]

allmörg búendr snjallir.

Hermed stemmer Hkr. III 136 (búendor) *overens. Lige-*

---

[180]) *Skrivemåden (i Hkr. Kh.)* bændor bóendor búendor *er naturligvis uden al betydning for versemålet. Den er desuden hverken nyislandsk eller oldislandsk (oldnordisk).*

ledes Fms. VI 332 (búendr) — *dog med* b æ n d r *som variant (efter Hrokkinskinna).*

Þjóðólfr Arnórsson Fms. VI 340[13], *Hkr. ved Unger 606*

hrótgarmr búendr arma.

I overensstemmelse hermed har: Hkr. Kh. III 141 búendor, *Mork. udg. 66* bvendr, *Flat. udg. III 351* buendr. *Men Fms. VI 340 var.*[4] b æ n d r *og Fsk. 133* b œ n d r.

Et 'dróttkvætt vísuorð' af Stúfr hedder i fölge Fsk. 122[18]

hvert ár b œ n d r váru.

(I övrigt bör denne verslinie uden tvivl hedde

hvert ár d a n i r váru,

i overensstemmelse med: Hkr. Kh. III 90, Hkr. ved Unger 571, Fms. VI 255, Mork. udg. 54, Flat. udg. III 338.)

Steinn Herdísarson Fms. VI 407

allnær búendr falla.

Og Mork. udg. 113 har bvendr.

Björn hinn krepphendi Fms. VII 41

ívist búendr mistu.

Hermed stemmer Hkr. Kh. III 209 (búendor) *og Mork. udg. 143*[22] (bvendr) *overens. Men Hkr. ved Unger 646 har* b œ n d r.

Kolbeinn Tumason Sturl. I 172_{10}

«bóndr enn um dal þenna».

Men enn *synes tanken uvedkommende. Og i steden for* «bóndr enn» *har* **122 A** »bœnð | m«*(181); hvorom i det fölgende.*

---

(181) *I 'Aarbøger f. nord. Oldk. og Hist.' 1866 side 385 har jeg anfört den hele 'vísuhelmingr' således:*

Let ek geðsnara gotna
— græniz frlðr — at ræna
(lítt mun böl at betra)
»bœnð m̄« of dal þenna.

Men skönt det sidste ord i tredje linie er skrevet betra *(ligesom her) i Sturl. udg., og i* **122 A** »bętʷ« *(ligesom* Let *i förste linie er skrevet* »Lęt«*), så er jeg dog nu overbevist om, at den tredje linie oprindelig har hedt*

lítt mun böl at b œ t t r a.

Bp. I 528 (Guðmundarsaga hin elzta kap. 82)
stálhríð búendr fríðir.

I Brandsdrápa, digtet år 1246 (eller kort derefter) af Skáld-Hallr, hedder en verslinie i fölge **122 A**
»vígþlr|oð buenðr góðır[182]».

(Jf. oven for, note (64)). I steden for denne linie har udgaven (Sturl. III 87)
«víghleódir bóndr gódir» —
hvor stavelsetallet rigtig nok er vedligeholdt, i det víghljóðir *har fortrængt* víghljóð. —

Det står for mig som en afgjort sag, at på alle de nu (side 217^{1}—220^{10}*) anförte steder er det oprindelige* búendr *(— i nogle tilfælde dog måske* bóendr *—) den eneste rigtige form. De ældste håndskrifter (og det ikke blot de allerældste) bruge* búandi *osv. Íslendingabók Ísll.² I* 379^{8}*:* «hn̄ hafþi aþr latet telia buendur *(*bueñdur, *«B)* a landi her» *(det sidste* u *i* «buendur» *og* «bueñdur» *hidrörer sikkert fra afskriveren, Jón Erl.). Ágrip Fms. X* $408^{11\text{-}12}$*:* «Olafr ... er buandi var callaþr». *Ágrip Fms. X* $398_{8\text{-}9}$*:* «At iolum sculdi hverr buandi konungi fa ... «mæli malz» *osv.* ...... «Buendr sculdir ꝺc at gera «hus þau ꝍll er» *osv. Ágrip Fms. X* 418^{10}*:* «Byꝍndr «þuckia mer baþzter» *(med* y *i* «Byꝍndr» *kan sammenlignes* y *i* «var þa fræca snyin til miscunnar» *Ágrip Fms. X* 402^{15}*; og med* ꝍ *i* «Byꝍndr» *kan sammenlignes* ø *i* «bvøndr» *Mork. udg.* 133^{16}*). Ágrip Fms. X* $390^{16\text{-}17}$*:* «sumer chenna buꝍndum at þeim þotti ufirboþ hans «hart, oc drꝍpo hann a þingi». *Den islandske homiliebog ved Wisén, side* 14^{2}*:* Óbyrjan bar jóan ok átte hann við búanda sínom. *Samme bog, side* $53^{26\text{-}27}$*:* «Nu scal «mǽla viþ griþmen oc griþkonor. hlýþeþer húsbuondom «yþrom». *'Leifar', udg. (Kmh. 1878) af s^ra Þorvaldur Bjarnarson, side* 136^{5} *(efter* **677***):* þegar er búandi hennar var andaðr. *I de af de oven for (side* 217^{1}—220^{10}*) citerede verslinier, der findes i Óh. 1853 eller Mork. udg.,*

---

(182) *Det til* ó *hörende breddetegn står i membranen over* g.

har (som allerede til de enkelte steder bemærket) — hin (efter stockh. qvartmembran 2) overalt enten buendr *eller* bvendr, *denne (efter Mork. membr.) overalt* bvendr. *Også uden for versene bruge disse værker sådanne former. F. ex.:* buendr *Óh. 1853 side* 4^{19} $18^{19.21}$, buondom *ib.* 8^{7}, buondum *ib.* 8^{20} $9^{19\text{-}20}$; bvondom *Mork. udg.* $137^{24.27}$; *osv. Endog* 122 A *har* »buenðr« *i Brandsdrápa; se oven for, side* 220^{5}. *Dette har dog mindre at betyde. Men afgörende er et andet sted i samme 'drápa', nemlig*

brátt of breiðar sveitir
búendr saman strendu[183].

Se Sturl. III $82^{25\text{-}26}$. — *Óláfr hvítaskáld († 1259) synes at være den förste, der har brugt formen* bændr[184], *Fms. IX* 356^{17} *(Flat. udg. III 69):*

«bændr lutu kvöl, þá er kyndist»,

da det er sandsynligere, at man her har for sig et 'visuorð' på 8 — end et på 9 — stavelser. Senere træder bændr *klart frem. Således f. ex. Skáldhelg. IV 9*

Á eg mjer frændur íslands bændr[185].

Når et oprindeligt búendr *eller* bóendr *optræder i håndskrifterne som* bændr *eller* bændur, *så hidrörer dette fra, at afskriverne have foretrukket den i deres tid brugelige form, det bekendte for det ubekendte, det nye for det gamle. Men i nom. (og vistnok ligeledes i acc.) plural af andre participialsubstantiver har, omvendt, en ældre form*

---

(183) *Egilsson (Lex. poët. 784 a 6) sammenligner* strenda saman *med* lenda saman; *og denne sammenligning er træffende, skönt disse ordforbindelser afvige fra hinanden i betydning. Udtrykket* strenda saman *må egentlig betyde: bringe strand til strand (d. e. side til side), stille sig ved siden af hverandre.*

(184) *Eller vel snarere* bœndr; *se SnE. II* $80^{16\text{-}18}$. *I de få vers, der endnu haves af Óláfr hvítaskáld, findes intet* æ : œ *(eller* œ : æ*) som rim.*

(185) *Om udtalen* bændr *og* frændur *se oven for, note (26).*

undertiden fortrængt en yngre og forvansket versemålet. Hermed hænger det således sammen. Den gamle nom.-acc. plural -endr *(f. ex.* huggendr *tröstere) gik delvis over til* -andar *(nom.) og* -anda *(acc.), nærmest vel for at slutte sig så nöie som muligt til den regelmæssigere böining af* andi *ånd. Men da slige former (*huggandar *osv.) atter vare gåede af brug og forglemte, vendte også afskriverne tilbage til det gamle* -endr *(*huggendr *osv.), der bestandig har holdt sig i islandsk (kun at det, som bekendt, for mange hundrede år siden er bleven udvidet til* -endur[186]*). Med hensyn til* huggandar *og lignende former skal jeg foreløbig kun henvise til linien*

móteflandar[187] spjóta

Eyrb. k. 28 vers 3.

Håvarð. isfirð. Kh. 1860 side 33 forekommer

«vegstemmendr fremia»

som en verslinie i 'dróttkvætt'. Men det hele vers er overleveret i en sådan skikkelse, at jeg ikke vil opholde mig derved.

þórð. hreð. ved H. Friðriksson side 34 hedder et 'visuorð'

«fleinssýnendr týna».

Og Lex. poët. 182 b 7-8 anförer «fleinsýnandi» *efter «þ. «Hræð. 9, 2». Skönt denne kending er af en usædvanlig art og ellers ikke synes at forekomme, tör den dog neppe forkastes på dette sted. Men beholdes den, må man enten læse* sýnendur, *eller — hvis verset antages at være så gammelt — forandre* sýnendr *til* sýnanda.

Iblandt de vers af Sturla þórðarson, Sturlunga indeholder, er der et, jeg her må meddele,

---

(186) *De förste spor af* ur *for* r *i islandsk ere, som det synes, over 600 år gamle.*

(187) *Rigtig nok tvivler jeg på, at* eflandar *osv. er opkommet för end i det trettende århundrede. Men de vers, Eyrb. tillægger Styrr og bærsærkerne, höre sikkert ikke til de ældste i denne saga.*

a) efter udgaven, II 257:	*b) efter* **122 A**[188]*:*
«Skammr er eldstökkvir[8] okkar,	»Skam̄r e' ellð ftauckv' okk'
«af gèkk sveit hin teita	»aꝼ geck fvett[189] ꝥin téıta[190].
«skeids á Skiálgdalsheidi	»fkeıðs ꝏ fkıꝏlgs ðalf ꝥeıðı.
«skautbords[9], hali ordinn.	»fkut boꝛðz ꝥalı oꝛðın̄.
«Setta[10] ek lys nè[11] lausum	»féka ek lyf nær lau fum.
«lögreifendr veifa,	»log reıꝼanð' ueíꝼa.
«skal ek hvars á þrek[12] þersum,	»fkal ek ꝥueśa ꝥꝛek ꝥum[191].
«þat hlægir mik, bægia[13]».	»ꝥ ꝥlæg' mık bǽıar«.

«[8] eldsstokkr. *A. B. C. E. Gr. St.* þ.
«[9] skuts bords *B. E. Gr.* skutbordr. *A. C. St.* þ.
«[10] sèka. *A. B. C. E. Gr. St.* þ.
«[11] nær. s ö m u.
«[12] þykk. *C. St.*
«[13] bæar. *A. B. C. E. Gr.* þ. bæi. *St.*«

Jeg har medtaget förste 'visuhelmingr', *for at göre anskueligt, hvad der menes med* lausum *i linie* [5], *hvor* hala *er underforstået fra linie* [4]. *Den förste sætning i anden* 'visuhelmingr' *er altså:* sjeka 'ek, nær lýs^bœjar^logreifandar veifa (hánum, *nl.* halanum) lausum. *Den anden bör uden tvivl hedde:* skal 'ek **hvass** á(?) þrek þessum. *Tredje sætning:* þat hlœgir mik. — *Tanken: O s (to) v i n k e r (for öieblikket) i n g e n f r i h e d. Men det m o r s o m m e e r, a t d e n n e m o d g a n g i k k e s k a l a n f e g t e*

[188] *Det vil da sige: så nöie som omstændighederne tillade. Men des værre viser erfaringen, at (små) bogstaver eller andre tegn, der anbringes imellem linierne, meget let forrykkes eller endog helt forsvinde.*

[189] *Således omtrent ser dette ord ud — nemlig som* fvett *med en punkt over det förste* t.

[190] *Eller* »teíta«. *Breddetegnet er nèmlig anbragt således, at det hverken står over* e *eller* ı.

[191] *Membranen har her i övrigt ikke* ꝥum; *men det förste træk af* þ *ligner et* f *(der gennemskæres af en tværstreg lige neden for böiningen); jf. oven for, note* [(98)].

mig. — I rimet hlœgir : bœjar *föler enhver Islænder en nyislandsk udtale eller i det mindste en stærk tilnærmelse dertil. Sturla må have troet at föle — enten at* hlœgir *var phonetisk* = hlœir, *eller at* bœjar *var phonetisk* = bœgjar. *Og med denne sidste opfatning stemmer f. ex.* hnígr und högna meyjar *(Snorri Háttatal 49³) overens. (??Jf. Arnórr jarlaskáld's* «rógskýja hélt, Rygjar» *Hkr. ved Unger side 541¹²??). Men dette spörgsmål lader sig ikke forfölge på dette sted.*

Derimod vil jeg ved denne leilighed rette min tidligere opfatning af et sted, der indeholder et participialsubstantivs nom. pl. på -andar, *og som findes i Sturlunga III 82:*

«Hvatr fer höldr at vitea
«hlyrgards Skagafeardar,
«van er hreggs, ef heima
«hearlstrídandar bída».

*I min afhandling 'om helrim', note (25), har jeg hertil bemærket: '*hjarlstríðandi *kan i alt fald neppe betyde «bello «invadens regionem, oppugnator territorii» (Lex. poët. 346₂₋₁) eller «a champion fighting for the land» (Icel.-Engl. Dict. 265 b ₁₁₋₁₀); dertil minder det for meget om '*folkstríðir *(jf.* folkmýgir*). Og desuden betöd verbet* stríða *'på Island i året 1246 neppe at krige — ikke at tale om 'andre indvendinger, der frembyde sig. Enten er* »þiarl »ſtrıðandar« *(således membranen* 122 A*) kun en forvansk-'ning af* hringstriðandar *(jf. Flat. udg. I 5 a¹²) eller* 'hoddstríðandar, *eller det indeholder dadel'. Denne slutning er urigtig. Jeg havde nemlig ikke lagt mærke til, at den tredje linie,*

ván er hreggs, ef heima,

lider af 'háttlausa' (— også 122 A *har* »þeíma« *—) og altså af en forvanskning, der må hæves, för der for alvor kan være tale om at fortolke stedet. Forvanskningen består uden tvivl i, at* heima *(måske fra först af urigtig oplösning af* þeia*) har fortrængt et oprindeligt* heina. *Man får da sammenhængen:* Hvatr höldr *(Þórðr kakali)* ferr at vitja skagafjarðar. ván er hlýrgarðs⌒hreggs, ef heina⌒

hjarlstríðandar bíða. *Kendingen* heina^hjarl *(sværd) er af samme art som:* heinar^einstígi, heinar^gata, heinflet *(Sighvatr)*, heinland *(Hallvarðr háreksblesi)*, heina^laut *(Glúmr Geirason)*. *Angående den hele omskrivning,* heina ^hjarlstríðandi, *henviser jeg til side 85—86 oven for og jevnförer i övrigt f. ex.* orba^stríðir *(hvor forhånelsen ikke ligger i* stríðir, *men i* orba*)*.

Jeg vender nu tilbage til et par tilfælde, hvor man synes enten at måtte udtale et participialsubstantivs -endr *i to stavelser eller antage en femstavelset verslinie.*

SnE. I 424 skrives et '*vísuorð*' *af Refr i texten*

fleygjendr[192] alinleygjar,

i fölge note [21] *derimod i Reg. og* 748

fleygjendr[192] almleygjar.

Og det hedder herom i Lexicon poëticum: [1] *side* $12b^{22\text{-}25}$ «álmleygr, *m.*, *ignis arcûs, sagitta,* (álmr, leygr), fleygjendr «álmleygjar, *missores sagittæ; vel* almleygr *pro* arml. «(almr = armr, l = r), *ignis brachii, aurum, SE. I 424,* «*var. 21*». [2] *side* $10a_{16\text{-}14}$ «alinleygr, *m.*, *ignis brachii,* «*aurum*, (alin, leygr), *cod. Vorm. SE. I 424, 5, pro*

---

(192) *Jeg skal her göre en orthographisk bemærkning. Det er meget almindeligt både i håndskrifter og udgaver at udelade* j *i sådanne former som* fleygjendr. *I fölge SnE. II 329 og 589 står* «fleygendr» *også her både i Uppsalaedda og* leβ; *hvormed kan sammenlignes f. ex.:* «hneigendr» *Íslendingadrápa 1,* «yrkendr» *Hávamál 59,* «merkendr» *Hkr. Magn. góð. kap. 31 vers 1 og Fms. VI 76* $_{10}$. *Denne skrivemåde kan vist ikke være correct, men turde bero på en uklar opfatning af forholdet. Man er formodentlig ubevidst gået ud fra den sætning, at når* ge *eller* ke *findes i en bogstavrække, der danner et ikke sammensat islandsk ord, så lyder* ge *overalt som* gje *og* ke *overalt som* kje. *Men har da, f. ex.,* eigendr *(af* eiga*)*, huggendr *(af* hugga*)*, markendr *(af* marka*) nogen sinde indeholdt* j? *Man sammenligne*

f. ex. fleygjandi fleygjanda fleygjundum fleygjendr
med lógandi lóganda lógundum lógendr.

Et exempel på den efter min mening rigtige skrivemåde findes Grágás ved Vilhj. Finsen I 205—206: «sem metendr máto «*oc* teliendr tolðo ... *oc* þiciendr þágo».

«álmleygr». *Man ser, at Egilsson foretrækker* álmleygr *eller* almleygr. *Det står jo i codex regius! Dog, hos enhver, der ikke har en overdreven veneration for codex regius, må et* almleygr *i betydningen* s a g i t t a *möde stærk tvivl. Vel kan det forekomme dem, der ikke have fordybet sig i skjaldepoesien, som om «b u e-l u e» eller «b u e-i l d» var en antagelig skjaldebetegnelse for en* p i l. *Men en nöiere betragtning af de her hen hörende forhold vilde sikkert ikke före til antagelse af en slig kending, der ikke synes at kunne stöttes f. ex. ved det dunkle sted i Ragnarssaga, kap. 14 vers $2^{5\text{-}8}$ (Fas. I $279^{10\text{-}13}$); jf. Lex. poët. $121\,b_{17\text{-}14}$. Dette må have stået klart for Egilsson, siden han ikke har acqvieseeret ved betydningen* s a g i t t a, *men — da en læsemåde i codex regius naturligvis måtte fastholdes til det yderste! — foreslår at opfatte* alm- *som stående i steden for* arm-, *skönt han har måttet föle, at sligt var alt for dristigt, når man ikke havde sikre og passende analogier at beråbe sig på* (193). *Variantnoten til* alinleygjar *i den oven for, side* 225^{12}, *anförte verslinie lyder: «sic fere 1eβ, «legens* alen leygjar; alm leygiar, *Reg.;* a lín læyjar, *W;* «alm læyiar, *748;* alim leygiar, *U». Formodentlig er* alim *i U feilagtig oplösning af* alī. *Og der er da 'majoritet' for* alin. *Nogen vægt i denne henseende synes man også at måtte tillægge fölgende omstændighed. I fragmentet* leβ, *aftrykt SnE. II 573—627*, *forekommer* e, *hvor islandsk nu har* i, *i det hele taget meget sjelden, og navnlig foran* n *a l d r i g, undtagen i* «mylen» *s o l (SnE. II* 592^{13}*) og i* «alenleygiar» *(ib.* 589^{10}*). Og man får det indtryk, at den, der skrev* leβ, *selv har bestemt foretrukket* i, *og kun brugt* e *(for* i*), hvor han af en eller anden grund ikke afveg fra sin original. For exempel, når 'nöfn himins' (SnE.*

---

(193) Den bekendte gamle forvandling af r *til* l *på jafetisk sprogområde i det store, der har foranlediget den mening, at* l *slet ikke er urjafetisk, men at zend (oldbaktrisk), for så vidt dette sprog ikke kender* l, *stod på det oprindelige standpunkt — denne forvandling af* r *til* l *kan ikke uden særlige grunde antages at være bleven fortsat i nyere sprogkredse.*

II 592^{9-11}*) ere skrevne:* «Himínn hlyrnir heidþornir hregg-«mimir andlangr liosfari drifandi skaturner vidfedmer «vitmimir hriotr vidblaínn», *har formodentlig det påfaldende ved navnet* «skaturner» *bevirket, at* leβ *ikke har forandret dets* e *til* i; *medens* «vidfedmer», *efter min mening, kun mekhanisk har sluttet sig til det umiddelbart foregående* «skaturner». *At* alen *er beholdt i* leβ, *turde hidröre fra, at afskriveren neppe har genkendt* alin *i forbindelsen* «alen-«leygiar». *For mig stiller det sig således temmelig klart, at* alen *må have stået i* leβ*s* *original. Men* alen *er* = alın, *som herved synes at vinde en ny stötte, og hvoraf uden al tvivl* alm *er fremkommet ved urigtig læsning (ligesom i det oven for, side* 152^{12-16}*, fra en senere tid anförte tilfælde) — ikke omvendt* alın *af* alm. *Det synes i alle tilfælde hævet over al tvivl, at* alinleygjar *er den oprindelige læsemåde, og danner en kending, der hörer til den store gruppe, der fremstilles i Gröndal's Clavis, side 28, artikelen* Aurum *III A 1—2 jf. 5, og B 1—2 jf. 5, og som altså betyder det, Egilsson söger at få ud af* «almleygjar», *og fölgelig det,* armleygjar *vilde betyde, hvis det forekom, nemlig:* auri, χρυσοῦ.

Et femstavelset 'visuorð', jeg nu må omtale, er det femte i fölgende vers af Þórbjörn skakkaskáld(194) *(se: Hkr. Ing. 17, Fms. VII 232; jf. Antiquités Russes II 75)*

«Hjoggu öxar eggjum
«ugglaust hvatir glugga,
«því var nent, á nýju
«Norðmenn í kaf borði.
«Eyðendr sá yðrar
«arnar hungrs, á járnum
«vágfylvingi, vélar,
«vígskörð ofan hörðut(195)».

Den förste 'helmingr' synes i det væsentlige klar, på det

(194) *Dette tilnavn har skjalden öiensynlig fået deraf, at han digtede om Erlingr* skakki. *[Om anledningen til, at Erlingr blev kaldt 'skakki' (eller 'skakkr'), se Flat. udg. II* 485^{4-6}*].*

(195) *I steden for* «hörðut» *har Fms.* «hörðust».

nær, at í kaf *(hvor man ventede* í kafi*) er et temmelig dristigt udtryk, som vækker nogen tvivl. Det adverbielt brugte* ugglaust *(frygtlöst, uden mindste frygt) bör henföres til parenthesen* «því var nent», *der ellers lyder alt for mat, ja ligefrem er noget fyldekalk, med mindre man 'strammer den op' ved at tilkende den en prægnants, der synes at ligge uden for tonen. — Ordene* «á járnum «. . . . . ofan börðut *(eller* börðust*)» i den anden 'visu- 'helmingr' frembyde, forekommer det mig, adskillige besynderligheder, som jeg nu skal antyde, uden dog at turde indlade mig nærmere på det hele. Det er mig da for det förste påfaldende, at det sidste led i sammensætningen* «vágfylvingr», *hvis dette ord er kending for et skib, skal være navn på en svömmefugl ('procellaria glacialis; 'havhest, malmukke', N. Mohr, isl. naturhistorie, Khavn 1786, side 29—31), i hvilket tilfælde* «vágfylvingr» *synes at blive (ikke = skib, men) = «söhavhest», «sömal- «mukke», og* vág- *således kun et overflödigt (intetsigende) tillæg. Man vil måske hertil svare, at også andre söfuglenavne, satte i forbindelse med ord, der betegne vand, danne 'skipakenningar'. Ja, hvis denne påstand lader sig bevise, så kan «sömalmukke», som kending for et skib, også admitteres. Det hedder rigtig nok (Hkr. Ól. Tr. k. 43 vers 1, Fms. I 170; jf. Fsk. 48):* «glæheims^mævar *(skibene)* «skriðu at gunni í gegn Dana skeiðum». *Men hvad vished har man for, at* mævar *betyder måger? Nominativ plural af stammen* máva *hedder dog* mávar *(ikke* mævar*). Man finder end videre Fms. XI 42 (i Islændernes niddigt om Harald Blåtand):* «Þá er sparnama mörnar | morðkunn «Haraldr sunnan». *Men hele verset er i Fms. meget forvansket; og Hkr. Ól. Tr. 36 lyde disse to linier:* «Þá er «sparn á mó mörnis | morðkunnr Haraldr sunnan». *De to sidste ord i den förste verslinie danne efter al sandsynlighed en kending, der betyder skib, hvad enten man læser* mó[196]

[196] *Det sidste* a *i* «sparnama» *beror vistnok på en skrivfeil, foranlediget ved de mange* aer *i verslinien (dog vel nærmest ved de to* i «sparna»*).*

marnar[197] *eller* mó «mörnis». *I overensstemmelse med Egilsson (ShI. XI* $36^{15\text{-}17}$*) foretrækker jeg det förste, da intet sökongenavn* «mörnir» *ellers vides at forekomme, og opfatter* mó *(med Egilsson Lex. poët.* $578b^{20}$*) som accusativ (ikke af stammen* máva, *med omlyd* móva, *måge; men) af stammen* móa[198], *navn på en hest, hvorom se SnE. I* 480^{14} 482^{16} *II* $351^{7.\,31}$ 458^{22} 459^{14a} 487^{22b} 595^{23a}*; jf.* 571^{9b} *(men* 595^{8a} *står urigtig* «mar»*) — altså* marnar⌒mór, *ligesom* marnar⌒vakr[199] *hos Hallfreðr. Endelig optræder et* fjarðmývill *med fordring på at betyde «fjordmåge» eller endog «sömåge» eller «havmåge» («larus pelagi» Lex. poët.* $175b^{12}$*) og derigennem et skib (Fms. II* $328^{9\text{-}12}$ *og X* $359_{7\text{-}4}$*; Fsk.* $65^{1\text{-}4}$*; Ól. Tryggv. 1853 side* $58^{3\text{-}6}$*; Flat. udg. I 490), i det* mývill *afledes af* már — mór*; hvilket, efter min mening, ingenlunde går an. Jeg skal imidlertid se bort herfra, og nöies med at anföre de forskellige opfatninger af den hele 'vísuhelmingr' — dog nærmest med hensyn til dens ene sætning —, når man holder sig til læsemåden* -mývils.

---

(197) *Den oprindelige og hos de gamle skjalde (for så vidt de anvendte omlyden* a—ö*) brugelige böining af dette ord har åbenbart været: nom.-acc.-dat. sing.* mörn, *gen. sing.* marnar. *Men i det 13. årh., om ikke tidligere, må ö have trængt sig ind i gen. (der således kom til at hedde* mörnar*).*

(198) *Stammen* móa *(dat. sing.:* mól, móe*) er vist ikke beslægtet med stammen* máva — móva *(måge), men betegner hestens löd; ligesom f. ex.* hrafn *(SnE. I* 480^{8} *osv.; jf. tydsk rappe) og* sóti *(SnE. I* 480^{13} *osv.). Navnet* mór *betyder da det samme som nyisl.* mósi *eller* móalingur.

(199) *I en 'vísuhelmingr', der findes i* **132** *(se de af mig udgivne 'Prøver' side 15, samt Fornsögur side 91) og Flateyjarbók (se Ól. Tryggv. Skálh. II 86 og Flat. udg. I 306), og som uden tvivl bör hedde:* Fúss em 'ck enn þótt ossu | álfold drepi stáli | mjök skýtr marnar vakri | minnask við kolfinnu, *i det* álfold *(hav) sættes i stedet for* «áföll» *i* **132** *og* «afl uǫ́ll» *i Flat. udg. (hvormed Ól. Tr. Skálh. i det væsentlige stemmer overens). Man kan vakle imellem* álfold *og* álföll *(jf.* áll *SnE. I* 575^{5} *II* 479^{13b} 562_{5b} 622_{7a}*); men* álfold *er vel det rigtige.*

Shl. II 323—324: «*þá er fólkharðr færðot Barða á mið* [5]) *fjarð-*
«*myvils* [d]) *við orminn lánga; lítt var sævar sóti svángr* [e]).

«[5]) *á tröð,* in viam tritam; F.; *atroð,* vitiose Sk.; *at við* B.,
«quod forte pro *á vit.*

«[d]) ...... *fjarðmývill,* merguius ponti est navis, hujus *mið*
«(certus locus), mare. [e]) potest hoc ita intelligi: navis Erici tam
«viris propugnatoribus, quam a rebus ad pugnam idoneis bene
«instructa fuit. Ceterum cum *svángr* proprie esurientem designet,
«opinor per *sævar sóti* lupum intelligi. Verte adeo, lupus non
«esuriebat, l. e. magna strages edita est; *sævar* h. l. itaque vel est
«gen. τῦ *sær* id. q. *ægir,* quod inter gigantes recenset Edda Snorr.,
«vel gen. syncopatus pro *sævarar* (ut *þessar, pro þessarar,* lat. virum
«pro virorum). a *sævör,* id. q. *sivör,* gigantis; ejus *sóti,* equus
«gigantis v. gigantidis, lupus».

Jeg skal hertil kun bemærke fölgende. [1]) færa barða á mið við orm hinn langa *kan måske være et rigtigt udtryk. Men* færa b. á mið fjarðmývils við o. h. l. *(forudsat, at* «fjarðmývils mið» *betyder mare) er egentlig uden mening, da skjalden ikke beretter: at 'barðinn' befandt sig på landjorden, men forlod denne for at angribe Ormen Lange.* [2]) *Man tænke sig* «sævar sóti» *forandret til (det for resten på dette sted umulige)* «ægis sóti», *og man er lige nær. Ulven kaldtes ikke jettens, men jettekvindens, hest. At beråbe sig på* «geitis-blakkr» *i þáttr Orms Stórólfssonar over for en skjald som Halldórr ókristni, vilde være urigtigt.* [3]) *Dersom* sævar *stod i steden for* sævarar, *var det en skrivfeil (ikke en «gen. syncopatus»). Men der kendes ingen jettekvinde* sævör; *ti med* sívör *er* sævör *ingenlunde givet (skönt man har f. ex. både* skírr *og* skærr*). Navnet* sívör *er neppe andet end en forvanskning af* svívör; *jf.* svívirða *osv.*

Fms. XII 62: «lítt var sævar sótti [4] svángr, þá er førðot, fjarð-
«mývils [5] fólkarðr [6]! barða [7] á mið [8] við Orminn lánga.

«[4]) skipið; Fagrskinna hefir *Sifjar sóti,* úlfr. [5]) skips. [6]) þ. e.
«harðr í skipa orustu. [7]) Járnbarðann. [8]) borð».

Hertil bemærkes kun: [1]) *Det synes meget usikkert, om udtryksmåder som* «fjarðmývils fólkharðr» *tilhöre skjaldepoesien.* [2]) *Det går ikke an på grund af dette sted alene at antage en jettekvinde* sif.

Fsk. 192: »Lítt var Sifjar sóti svangr, fólkharðr! þá er fœrðuð Barða »á fjarðmývils tröð við Orminn langa».

Jeg kan her ikke tilbageholde den ytring, at den vocativiske opfatning af «fjarðmývils fólkharðr» *i Fms. XII og af* «fólkharðr» *i Fsk. forekommer mig at bero på en misforståelse. Men det vedkommer rigtig nok ikke den sætning, hvoraf* fjarðmývils *synes at udgöre en uundværlig bestanddel.*

Denne sætning lyder — i selve verset fjarðmývils:....... lítt vas sifjar sóti svangr, *i prosaisk ordfölge* fjarðmývils ^sifjar^sóti vas lítt svangr. *D. e.: Ulven sultede ikke synderlig (Det var en fest for ulve).* mývill = mývill *(Lex. poët. 588b 24-18)* = mýll. *Jeg tror ikke,* mývill *er en falsk, men en ældre, form, der tidlig har begyndt at opgive* v; *jf. t. ex.* sjóvar—sjóar *(det sidste allerede f. ex. i 748; se SnE. II 479⁶), men især* heyvi—heyi—hey *og lignende. Kendingen* fjarðmývill *(sten, klippe) er af samme art som* fjarðepli, lagar^hjarta, vazta^undirkúla. '*Klippens* sif', *jettekvinde, ligesom* fjalla^hildr, hrauna^bil, fentanna^sýr, bjarga^freyja, *svarer til jettekendinger som* áleggjar^yggr *(i Arnórs* áleggjar^yggjar^vífmarr = fjarðmývils^sifjar^sóti, *ulv). Jeg er temmelig overbevist om, at hvis Egilsson havde kendt læsemåden* «fiarðmyils», *Ól. Tryggv. 1853 side 58³, vilde han have sluttet sig til den. Skönt nærværende tilfælde viser, og skönt enhver véd, hvor stor en forandring et eneste bogstav er i stand til at bevirke, skal jeg dog tillade mig her at anföre også et andet exempel af en lidt forskellig art. Íslendingadrápa 7¹⁻⁴ lyder hos Möbius, i hans omhyggelige udgave af dette fragment:* «Helgi rauð, en hríðar | «hygg ek meirr geta þeirra, | fenris téðr í fóðri | flein- «galdrvölu, skjaldar», *og opfattes på fölgende måde:* «Helgi «téðr rauð fleingaldrvölu í fenris fóðri — en ek hygg «meirr geta skjaldar hríðar þeirra». *Jeg bemærker i forbigående: at* Helgi *er Helgi Ásbjarnarson (ikke Helgi Droplaugarson, hvis bedrifter fremstilledes fuldstændig i 6. vers); at* þeirra *peger på gruppen Helgi Droplaugarson,*

Helgi Ásbjarnarson, Grímr Droplaugarson; og at geta *beror på Möbius' heldige gisning, uden hvilken den hele 'visuhelm-'ingr' var forbleven uforståelig. Men* «téðr», *bemeldte, som også Egilsson (Lex. poët. 817 b* $^{16-17}$*) aeqvieseerer ved, er et horribelt udtryk hos en skjald og viser til fulde, at alt ikke er som det bör være. Det er måske derfor, at J. Sigurðsson (i fölge Möbius l. c. side 32)* «verbindet: Helgi «(Asbj.) rauð fenris teðr (dentes) í fleingaldr-völ(v)u «fóðri (in valkyriæ pabulo i. e: sanguine)». *Jeg har læst noget om valkyrjer i svanehamme, men, så vidt jeg erindrer, intet om valkyrjer i örnehamme eller ravnehamme eller ulvehamme, intet om valkyrjer, som fortærede de faldne, intet om valkyrjer som et slags nordiske harpyier. Sagen er uden tvivl den, at S. Egilsson, Möbius, J. Sigurðsson söge her alle at forklare det uforklarlige. Man forandre et* u *til* a, *og så er alt i orden:* Helgi rauð teðr fenris í fleingaldrvala⌒fóðri *i ravnens foder (*fleingaldrvalr *[måske dog oprindelig* fleingaldrs⌒valr*] hos Haukr* = vígs ⌒valr *hos Halldórr skvaldri og* gunnar⌒valr *hos Einarr Skúlason). Men jeg vender tilbage til* fjarðmývill *for at bemærke, at alle navne på svömmefugle synes af skjaldene udelukkede fra at optræde som hovedord i kending for et fartöi, alene med undtagelse af betegnelserne for en svane, hvilke dog da ikke indgå noget forbund med ord, der betyde nogen som helst art af vandmasse eller vand-afdeling, eftersom* *fjarðalpt, *f. ex., ikke vilde være nogen kending, men enten en egen art af virkelige svaner eller ligefrem* = alpt *i almindelighed med et ikke blot örkeslöst men også vildledende* fjarð- *foran. Derimod kunde* alpt *for-binde sig med et sökongenavn, hvilket er ganske naturligt*(200)*, da sökongens hvide hjord, 'sökongesvanerne', fremstiller for sjelen det tiltalende billede af skibe med hvide seil. Det hedder således hos Einarr Skúlason:* Ríkr leiddi mey mækis |

---

(200) *Man kunde også bruge f. ex. 'sökongens måger' som kending for skibe; men det giver naturligvis ikke en så fyldig fore-stilling som 'sökongens svaner'.*

mótvaldr á beð skaldi | gefnar glóðum drifna | gautreks svana brautar *(SnE. I 350). Medens det er ganske i sin orden, at* *fjarðmár, *ægis⌒alpt, *og lignende, ikke er brugeligt i skjaldesproget som udtryk for begrebet 'skib', venter man at finde landfuglenavne, med tilföiet genetiv af en eller anden betegnelse for vand, brugte som 'skipakenningar'. Dette synes dog at være sjeldent. Ti man må ikke glemme, at* hrafn *og* valr *vare navne på berömte heste*[201]. *Og et skib har, i fölge sin bestemmelse, langt större lighed med en hest, end med en fugl. Det* «eiglir», *Lex. poët. 123 b*$^{23-26}$ *opförer som hovedord i en kending* «e. æðiveðrs» *og gengiver ved «accipiter furentis tempestatis, navis», beror i fölge Mork. udg. side 31 note* ^{3} *på urigtig læsning af en skrivfeil* «elglom» *(i steden for* «elgiom»*). Endelig læser man i Laufáss-Edda (SnE. Eg. 236—237; jf. SnE. II 632):* «Rètt er at kalla konu konúnga heitum, gramr, «hilmir, ok slíkum nöfnum. Lofðúngr, sem hèr er «kveðit:

> «Lönd verr Lofðúngr röndum
> «lauks máferils hauka».

Sammenligner man forskellige steder i Lex. poët. — 305 a$^{18-20}$ haukr; *343 b*$^{29-30,\ 31-33}$ hjálmklæði; *542 a*$^{24-28}$ máferill *— med hverandre og med SnE. III 200, vil man finde megen usikkerhed og vaklen, i det, blandt andet,* hauka *de to förste steder forbindes med* lönd *(*hauka⌒lönd *hænderne) de to sidste med* máferils *(*máferils*[havets]*⌒hauka *måtte da betyde skibenes*[202]*). Denne usikkerhed og vaklen har efter min mening sin gode grund. Ti så vidt jeg kan se giver stedet ingen antagelig mening. Og jeg har en stærk mistanke til dette* röndum. *Vel er* verja lönd *(osv.)* röndu(m) *et fuldkommen correct udtryk, der forekommer*

---

(201) *Jf.* «Hrafn ok Sleipnir | hestar ágætir» *og* Reið «Vesteinn «Vali». *Se SnE. I 480*$^{8.10}$ *482*$^{14.18}$ *II 351*$^{1.3.21.29}$ *458*$^{16.18}$ *459 a*$^{12.16}$ *487 a*^{24} *b*^{16} *571 a*^{11} *b*^{3} *595 a*$^{2.4.21.25}$.

(202) *Jf. en 'draumvísa' Hkr. Har. harðr. 83, Fms. VI 403, Mork. udg. side 112, Flat. udg. III 389 (Hkr. Kh. VI 170, Shl. VI 372—373, Fms. XII 163; Lex. poët. 305 a*$_{12-10}$ *og 769 b*$_{17-13}$*).*

andre steder. Men jeg formoder, at et af disse steder, nemlig, «Sá kennir mér svanni, | sín lönd er verr «röndu, | sverð bitu Högna hurðir, | hvítjarpr, sofa lítit», *i et vers, der siges at være digtet af den norske konge Magnus Barfod om en tydsk keiserdatter (Heimskr. Magn. berf. k. 18 vers 1, Fms. VII 61, Mork. udg. 151), har foresvævet og påvirket en belæst afskriver, der [1] ikke har betænkt, at man ikke forsvarede et land med skjolde alene, så at det neppe er tilfældigt, når den sidst anförte 'visuhelm-'ingr'[203] i en anden sætning fremstiller brugen af angrebs-våben; [2] ikke har mærket, at verslinien* lönd verr lofðungr bröndum — *ti dette er vistnok dens oprindelige form — ligesom lægger an på at gekke læseren med den drabelige tone, der et öieblik viser ham en tapper fyrste i spidsen for sine skarer med blinkende sværde, i steden for en kvinde, der smykker sine hænder med guldringe*[204]: lauks ⁀lofðungr (*kvinden, hun*) verr (*jf. t. ex.* gollvarið *om Sigrún, Helg. hund. II*) hauka⁀lönd máferils⁀bröndum. — *For det andet (se oven for, side* 228^{11-12}*) synes* vígskörð *ikke at passe her i nogen henseende. Og for det tredje ser jeg ikke rettere, end at verbet* berja *bruges her på en temmelig uheldig måde. — Under slige omstændigheder véd jeg ikke, hvad der er at göre ved den femstavelsede verslinie*

«Eyðendr sá yðrar».

---

[203] *Jf. Steinn Herdísarson (Fms. VI 438, Fsk. 148, Mork. udg. side 124, Flat. udg. III 398):* mætr hilmir verr malmi ... köldum rauma grund ok röndu(m).

[204] *Også den anden 'fjórðungr'*, hjálmklæðum gefr hilmir | hvítinga frið litinn, *lyder tilstrækkelig krigersk og henleder tanken på* höggnir hjálmar, hjálma⁀skóð, hjálma⁀hríðir, *osv., — medens den virkelige mening vistnok må være den, at kvinden ikke under sin 'faldr' megen ro, men idelig forandrer noget ved den, for at den kan komme til at klæde hende rigtig godt. Med brugen af* hjálm- *i* hjálmklæði *kan jevnföres den udvidelse af betydningen i stammen* hjálma, *der findes i de nyislandske stammer:* hjálmfagra *(adj.)*, hjálmótta *(adj.)*, hjálman *(subst. fem.)*.

Ændre Eyðendr *til* Eyðandar *tör jeg ikke, da jeg, som oven for, note* [187]*, bemærket, ikke tör anse former af den sidst nævnte art for at være ældre, end fra det trettende århundrede, medens þórbjörn skakkaskáld må have levet i det tolvte. Derimod* *k u n d e*

«Eyðendr of sá yðrar»

gerne være det oprindelige. Det expletive of *var da udeladt, ligesom f. ex. i verslinierne:*

eyvindr of hljóp skreyja,
dvalði daprt of skíða,
folkrakkr of vann fylkir

(oven for, side 81_4*—*82^{20} $98^{9.24}$ $102^{18\text{-}27}$*). þórbjörn* *k u n d e* *have brugt* «of s á», *ligesom þjóðolfr ór Hvini, henved 300 år tidligere, bruger* «of s è r» *(*«Eðr of sèr, er jötna» *SnE. I 278), og ligesom det hedder i Elucidarius, en fra latin oversat bog, i prosa, af gudeligt indhold og formodentlig lidt yngre end Erlingsdrápa:* þeir of s j á eigi ásjónor kraffta þera, es Goð sendir í hug mönnom *(photolithographisk udgave* $17^{11\text{-}12}$*). Imidlertid er det faldet mig ind, om*

«Eyðendr sá-at yðrar»

ikke skulde være det oprindelige, i henhold til udtrykket «í kaf» *i den förste 'visuhelmingr'; jf.: Hkr. ved Unger side* $740^{5\text{-}8}$*, Fms. VII* $232^{4\text{-}7}$*, Flat. udg. II* $483_{7\text{-}4}$ $484^{21\text{-}22}$*. Det var da på dette sted ikke Erlings mod, men hans klogskab (hans krigslist), skjalden vilde fremhæve. Dog, det hele er for mig indhyllet i dunkelhed.*

En verslinie af Einarr skálaglam skrives —

Hkr. Kh. I 183 «Vínheims fiandor fína»,
Fornmannass. I 65 «vínheims fjandr sína»,
Hkr. ved Unger side 122 «vínheims, fjándr sína».

Det synes hævet over al tvivl, at man i midten af denne linie har den ældre form fiandr *(jf. got.* fijands*), og at linien fölgelig består af sex stavelser. Udtalen* -ánd- *viser sig ikke hos skjaldene i dette ord. Hos dem finder man (se 'Aar-*

'bøger for nordisk Oldkyndighed' 1866 side 295—296) kun -and-. *Men her opstår det spörgsmål, om man ikke i de ældre digte overalt bör læse* fíandr; *altså f. ex.:*

fíandr ganga þar þengils *(7 stavelser)*

Sighvatr (Hkr. Ól. helg. k. 171 vers 1, Fms. IV 376, Óh. 1853 side 172, Flat. udg. II 291).

fíandr leggr oss til handa *(7 stavelser)*

Sighvatr (Hkr. Ól. helg. k. 178 vers 2, Fms. V 2, Óh. 1853 side 178, Flat. udg. II 304).

fíanda grams til strandar *(7 stavelser)*

Grani (Hkr. Har. harðr. k. 32 vers 2, Fms. VI 254, Fsk. 122, Mork. udg. side 53, Flat. udg. III 337).

fúrsendir vann fíandum *(7 stavelser)*

Þórleikr fagri (Fms. XI 208).

grandmeið sigars fíanda *(7 stavelser)*

Halldórr skvaldri (Hkr. Magn. blind. 4, Fms. VII 181).

vandum lýð til fíanda *(7 stavelser)*

Líknarbraut 28.

fíanda heilagr andi *(7 stavelser)*

Leiðarvísan 31.

brandr kallaði fíanda *(7 stavelser)*

i en år 1222 digtet 'vísa' (Sturl. II 76).

hnigu fíandr at glym göndlar *(8 stavelser)*

SnE. I 420 (jf. II 327, 438, 587).

Rigtig nok har det aldeles overveiende flertal af 'drótt-'kvæð visuorð' kun sex stavelser. Og i mange tilfælde, hvor stavelsetallet er större i sig selv, smelte ord (i overensstemmelse med den gamle udtale af prosa) således sammen, at sextallet ikke overskrides. (Som exempler kunne tjene: Þars til þengils hersa[205], *i steden for* þar es til þengils

---

[205] *Jeg ser ikke rettere, end at den hele 'vísa' (Hkr. Har. harðr. 95, Fms. VI 418, Fsk. 140, Mork. udg. side 118, Flat. udg. III 395) må skrives og opfattes på fölgende måde:*

hafðit brjóst — ne bifðisk
böðsnart konungs hjarta —
í hjalmþrimu hilmir
hlítstyggr fyr sjer lítit

hersa, *Arnórr.* Þás ellilyf ása, *i st. for* þá es *osv., Haustlöng [SnE. I 312[5]].* Sás með sygna ræsi, *i st. for* sá es *osv., Hallfreðr [Fms. II 53$_8$, Fornsögur 95[15], Pröver*

þars til þengils hersa
þat sá herr, at skatna
blóðugr hjörr hins barra
beit döglinga hneitis.

D. e.: hlífstyggr hilmir hafðit lítit brjóst fyr sjer í hjalmþrimu — ne bifðisk böðsnart hjarta konungs — þars herr sá þat til hersa⌒þengils, at blóðugr hjörr hins barra döglinga⌒hneitis beit skatna. *Den uforfærdede konge, hvis «kampsnare» hjerte ikke bævede, dækkede sig med sit stolte bryst over for hjelmtordenen, medens hæren kunde se, hvorledes den tapre fyrstebetvinger fældede mændene med sit blodige sværd. Det hedder i Hkr. (Har. harðr. 95):* «þá varð Haraldr konungr Sigurðarson svá óðr, at hann «hljóp fram alt or fylkingunni ok hjó báðum höndum, «hélt þá hvárki við honum hjálmr né brynja», *og i Mork. (udg. side 118):* «þa spennir hann baþom hondom meþalkafla «sverzins. oc høggr a tvęr hendr. bliþr ecki merkianna «ryðr sva stiginn fire ser. oc veitir morgom manne «bana», *(jf.: Flat. udg. III 395, Fms. VI 418—419, [Fsk. 140]). Det er denne scene og denne situation, der fremstilles i Arnórs anförte vers.* [1]) *Kongen dækkede sig ikke med skjoldet, men kun med sit 'bryst'. Stedet må (se Lex. poët. 82a 21-6 [*brjóst *β]) sammenlignes med Sturl. III 247[17-20] (*höldr gekk hvatr fyr skjöldu — hlífði brjóst hringdrífs frömu lífi *[d. e.* enn brjóst hlífði *osv.]), hvor det vilde være for dristigt at forandre* hlífði *til* hlífðit, *da hint ikke alene synes at stå i alle håndskrifterne på papir, men da også membranen (*122 A*) har* «hlifðe». [2]) *Kongen befandt sig i nogen frastand fra hæren; deraf udtrykket:* herr sá þat til hersa⌒þengils, at. — *Det forekommer mig utvivlsomt, at* til þengils hersa *(Hkr., Fsk.) er det oprindelige. Læsemåden* til þarfar hersa *(Fms., Mork., Flat.) synes at skylde en dobbelt omstændighed sin tilblivelse. For det förste har man sikkert ikke nöie nok lagt mærke til den prosaiske fortællings virkelige indhold, og fölgelig været af den mening, at udtrykket* herr sá þat til hans *ikke passede rigtig. Men selv når* til *udelades, vilde det, dersom kongen havde befundet sig midt iblandt sine mænd, være lidt besynderligt at sige:* herr sá, at hjörr döglinga hneitis beit skatna. *For det andet har man sandsynligvis holdt det for en feil, at de to kendinger (*hersa⌒þengill *og* döglinga⌒hneitir*), der be-*

19²³, Flat. udg. I 327¹⁹]. Nús of verk þau 'es vísi, *i st. for* nú es *osv., Þjóðólfr Arnórsson [Hkr. Har. harðr. k. 76 vers 4, Fms. VI 341]). Dertil kommer naturligvis,*

---

tegne en og samme person, ere, i syntaktisk henseende, anbragte så nær ved hinanden. Men sligt forekommer ikke sjelden. Jeg skal anföre et par exempler. Harmsól 42: öldu⌒eyktemjandi skyldi fremja þat ungr, es gunntjalds⌒gífrs⌒boða *(nærmest* = hánum*)* hœfir at halda gömlum. *Hallfreðr (Fms. II 83, Fornsögur 101, Pröver 26, Flat. udg. I 342):* ól 'ek — þars *[d. e. 'i en stemning, i hvilken']* aldri vela | auðgildanda vildak | — hyrjar njót á hvítu | hrafnvíns fei mínu. *Her er både* auðgildanda *og* hrafnvíns⌒hyrjar⌒njót = *Önund. Geisli 37¹⁻⁴ hedder ikke alene i Bergsbók, men også i Stockh. 2 quart:* göfug skar hörn ór höfði | hvítings of sök lítla | auðar aumum beiði (u n g r m a ð r v a s s á) tungu. *Hertil må jeg bemærke fölgende. 1) Man kan ikke let ledes til at antage, at den i samfundet höit stillede kvinde, moder til en konge, med egen hånd skulde have afskåret den ulykkeliges tunge. I dette tilfælde er derfor* skar *i steden for* ljet skera *en utilgivelig plump måde at udtrykke sig på, der af flere grunde ikke synes at kunne hidröre fra Einarr Skúlason. Måske fordi man ikke ret vilde ud med sproget, har det norske 'fra jartæinum hins hælga Olafs konungs' (Gammel norsk Homiliebog, udg. af Unger, side 153) sat fortællingen om den unge mands mishandling noget på skruer* ('Svæini æinum saclausum var þungr gløpr kendr, oc galt 'hann í þvi annars mannz, sem margtit er, oc r æ n t o þ æ i r 'hann tungu oc male sinu'*) og kan derfor ikke her påberåbes; medens, på den anden side,* rænto þæir *i det mindste ikke taler for, at det var en kvinde, der egenhændig berövede Kolbeinn hans tunge. Og alle de andre prosakilder uden undtagelse bruge udtrykket* ljet skera. *Óh. 1 8 4 9, side 85, der ikke engang nævner forfatteren til Geisli, har* ljet skera. *Hkr. Kh. III 286, Hkr. ved Unger side 696, Fms. V 149, Flat. udg. II 385, der alle anföre den her omhandlede 'vísuhelmingr' væsentlig i den efter min mening rigtige skikkelse, have alle udtrykket* ljet skera. *Ja, selv Óh. 1 8 5 3 betjener sig i prosaen af* ljet skera, *uden at bryde sig det mindste om, hvad den lader verset sige. Og side 304 rette udgiverne, Munch og Unger, uden videre, versets læsemåde* skar *til* ljet skera. *I virkeligheden har også Einarr Skúlason, den i sin tid og længe efter höit ansete skjald, bedre forstået at belægge sine ord, end at en fadaise som den anförte med rette skulde kunne tillægges ham. Om sködeslöshed fra skjaldens side synes her heller ikke at kunne være tale.*

at adskillige verslinier have ved forvanskning fået et större stavelsetal, end det sædvanlige. Jeg skal benytte denne leilighed til at göre opmærksom på et par tilfælde, man

---

Man erindre digtets indhold, at det blev forfattet i fölge opfordring af en konge, at det af skjalden blev reciteret i en meget stor forsamling, hvor tre konger og en erkebiskop vare tilstede (— han henvender sig i digtet til dem alle fire, hver især —) og desuden mange andre af Norges förste mænd. Man erindre end videre, at den kvinde, Geisli 37¹⁻⁴ omtaler, i fölge de prosaiske kilder (afset fra Gammel norsk Homiliebog, der ikke anförer noget navn; se nærværende note side 238₁₉₋₁₇) enten var Tora moder til Sigurd Mund, en af disse tre konger, (Óh. 1849 kap. 119), eller Tora moder til Sigurd Jorsalfarer (Hkr. Kh. III 286, Hkr. ved Unger side 696, Óh. 1853 side 248, Fms. V 149, Flat. udg. II 385), hvem disse tre konger måtte betragte som deres farbroder, da deres fader, Harald Gille, ellers vilde have været en bedrager, uden al ret til Norges trone. Skulde skjalden, der i det mindste ikke var knap med sin rós, hvor det gjaldt kongerne selv — man jevnföre t. ex. (fjöldýrs) hafa fjórir | (fólktjald) komit aldri | (rýðr bragnings kyn blóði) | brœðr und sól in œðri (hvor fjöldýrr bragningr er Harald Gille og fjórir brœðr hans fire sönner Eystein og Sigurd Mund og Inge og Magnus) — skulde han da ikke, hvis det var nogen af de to nys nævnte kvinder, Geisli 37¹⁻⁴ mener, snarere have udtrykt sig med lidt forsigtighed og skånsel end med overdrivelse? På grund af ordene of sök lítla er jeg i övrigt ikke tilböielig til at tro, at det er Sigurd Munds moder, talen er om. Om kongernes farbroders moder kunde Einarr ytre sig noget friere. Men hans hengivenhed for Sigurd Jorsalfarer, som han af mere end én grund uden tvivl har skattet höiere end alle andre konger, måtte sikkert afholde skjalden fra at benytte sig for meget af denne frihed, selv om der ingen andre hensyn havde været at tage. ²) Mandens ungdom var, i alle tilfælde, med hensyn til miraklet en alt for uvæsentlig omstændighed til at beretningen derom skulde i Geisli optræde som en sætning for sig: ungr maðr vas sá! For mig står det således fuldkommen klart, at den form, hvori Hkr. III 287, Hkr. ved Unger side 696, Fms. V 149, Flat. udg. II 385 meddele halvverset, er den oprindelige. Altså: göfug ljet hörn ór höfði | hvítings of sök lítla | auðar aumum beiði | ungs manns skera tungu (d. e.: göfug hvítings⌒hörn ljet of lítla sök ungs manns [jf. ShI. V 159] skera tungu ór höfði aumum auðar⌒beiði skære tungen af ham, den stakkel; auðar⌒

synes tilböielig til at tage for gode vare, men som forekomme mig mistænkelige. Da kong Håkon Håkonsön (i året 1240) fik efterretning om det uheldige slag 'á Láku', digtede Óláfr hvitaskáld en 'vísa', hvis förste halvdel, i fölge Hkr. Kh. V 232 og Fms. IX 494, lyder: Tjón höfum birkibeina | böðhraustir fregit austan | brátt mun bug þann rjetta | bragningr ef vel hagnar. *(De to förste linier bestå af syv stavelser hver. Men desuagtet lyder den förste i enhver henseende naturlig.) Adjectivpluralen* böðhraustir *i anden linie henförer Hkr. Kh. V 232 og VI 218 samt Fms. XII 208 til (det* vjer, *der ligesom indeholdes i)* höfum. *I en slig ordföining har Egilsson imidlertid ikke fundet behag, skönt han i 1837 (Fms. XII) endnu havde beholdt den; ti i 1840 (ShI. IX 389) construerer han:* böðhraustir! höfum fregit *osv. Brugt på en sådan måde, uden et substantiv at slutte sig til, lyder dog adjectivet fremmed og underlig. Flateyjarbók (udg. III 141) går en anden vei og frembyder læsemåden* Tjón hafa birkibeinar, *sikkert ved rettelse. Men da kongen (*bragningr*) her nævnes, kan jeg ikke tro, at Óláfr (endog med en lille metrisk opofrelse) skulde have forbigået ham, for at rose Birkebenernes og sin egen tapperhed (*vjer böðhraustir*). Jeg må derfor læse* böðhraustr *(i steden for* böðhraustir*), så at sammenhængen bliver:* höfum fregit austan tjón birkibeina. þann bug mun böðhraustr bragningr brátt rjetta, ef *(— er*

---

beiði = hánum*). Men ligesom den ringe afstand imellem kendingerne* þengils hersa *og* döglinga hneitis *(se nærværende note, side 237_2—238^5), således har formodentlig den grove tilsyneladende tautologie* auðar aumum beiði ungs manns *forårsaget en af disse subjective rettelser, der i grunden ere forvanskninger. Den i selve digtet Geisli i Flateyjarbók (se Flat. udg. I 4 b[1]) foreliggende læsemåde «*red*» i steden for* ljet *er derimod sandsynligvis blot en fölge af tankelöshed, og er ikke engang noteret i (Hkr. Kh.) digtets förste udgave, der har* ljet *(Hkr. Kh. III 470 a[29]); medens Fms. V 359[15] rigtig nok har optaget «*rèð*», hvilket imidlertid — på en måde med fuld ret — aldeles ignoreres af Egilsson så vel i ShI. V 335—336 som i Fms. XII 120_2 (jf. nærværende note, side $238_{6\text{-}5}$).*

vilde være bedre —) vel hagnar *(meningen: v i h a r h ö r t [osv.] om B i r k e b e n e r n e s u h e l d.* **Det** *v i l d e n t a p r e k o n g e s n a r t o p r e t t e, n å r l y k k e n e r m e d). Forandringen (til* böðhraustir*) af det oprindelige* böðhraustr *hidrörer uden tvivl fra dette ords stilling i sin ʻvisuhelmʻingrʼ: den lange afstand fra* bragningr *og den korte fra pluralen* höfum. *Líknarbraut 14⁵⁻⁸ skrives i udgaven* «Lèt «fyrir ljóna sveitum | limu sína guð pína, | framarr en «flestir gumnar | fjöldyggir megi hyggja». *Efter min anskuelse foreligger også her en forvanskning af* -r *til* -ir, *i det et oprindeligt* fjöldyggr *er bleven til* fjöldyggir; *hvilket sikkert nærmest er foranlediget ved den stilling, dette adjectiv indtager, umiddelbart efter pluralnominativerne* flestir gumnar *— medens i övrigt den omstændighed, at de nærmest foregående verslinier (alle tre, når præpositionen ikke læses* fyr, *men* fyrir *i overensstemmelse med SnE. I 610⁵) også kan have haft nogen indflydelse, ved at virke på en afskrivers metriske stemning. Desuden bör, med hensyn til læsemåderne* fjöldyggir *og* böðhraustir, *ikke overses, at det tegn (ʾ), hvormed håndskrifterne forkorte* er *(*ir*), også findes brugt i steden for* -r *(især hvor der er mangel på plads i horizontal retning, f. ex. i enden af en linie). Min grund til at holde* fjöldyggir *Líkn. 14⁸ for uægte er fölgende. Ligesom de andre oldislandske digte af lignende art (Harmsól, Leiðarvísan, «Heilags anda «vísur») er Líknarbraut uudtömmeligt i brugen af ʻsannʻkenningarʼ om guddommen, om englene, om bibelske helgene. Jesu moder kaldes* h ý r *og* víf e t h æ s t a *Líkn. 18. Andre mennesker af förste rang i hellighed nævner dette digt ikke. Men hædrende tillægsord anvendes også på ʻde reneʼ (se Líkn. 40⁶; jf. Lex. poët. 355b²⁶⁻³⁴ ordet* hlífiskjöldr*), der med færdighed vandre korsets vei til himmelen (*færðir ganga þik fyrðar | fimir í lið til himna, *Líkn. 35, hvor korset fremstilles i billedet af en til himmelen förende bro —* fimir *er ikke attribut, men hörer til prædicatet:* ganga fimir*). De beskrives ikke alene som* fullsælir *(Líkn. 35⁴), men tillige som* vitrir *(Líkn. 13¹),* fríðir *(ti* «firðum» *Líkn.*

33[1] må forandres til fríðum) og ítrir (Líkn. 33[3]). Sjeldnere (ingensteds i Líknarbraut) roses menneskene, de syndige mennesker, i almindelighed, og aldrig i en 'vísuhelmingr', hvor nogen af guddommens personer nævnes uden epitheton. (lofkvaddan, Leið. 27[4], synes ikke at indeholde nogen rós, men at måtte betyde 'opfordret 'ved miraklet til at prise herren'. Og dáðhress, Leið. 45[4], hörer vist ikke til drótt, men til lopthjálms⁀döglings, i overensstemmelse med brugen f. ex. af: dáðfimr Leið. 26[6], dáðmáttugr Leið. 5[7], dáðrakkr Harmsól 7[8], dáðreyndr Harmsól 44[2], dáðsnjallr Leið. 23[6], dáðsterkr Leið. 20[2] og 36[6], fjölhress Leið. 19[4].) Forfatteren til Líknarbraut vilde i fjöldyggir gumnar på dette sted have fölt en tilsidesættelse af den ærefrygt, man skylder det höieste væsen, da der lige i forveien står Guð uden 'sannkenning'. Jeg ser derfor ikke rettere, end at den oprindelige sammenhæng må have været: Fjöldyggr Guð ljet pína, framarr enn flestir gumnar megi hyggja, limu sína fyr(ir) ljóna sveitum. Man finder måske, at fjöldyggr er for svagt, hvor talen er om Gud eller Kristus. Men det må ikke overses, at Líknarbraut, skönt kun 52 vers, priser frelseren i c. 34 'sannkenningar', så at det er ganske naturligt, at disse ikke alle hæve sig til den höide, der udelukkende tilkommer guddommen (einn 1[1]; aldyggr 23[8], alhreinn 7[6]; guðblíðr 24[2]; superlativiske udtryk brugte i almindelighed: baztr 12[1] 47[5], enn hæsti i stevet [fem gange], mæztr 52[1], œztr i stevet [fem gange], öll[um œðri] 22[1]); men at digteren ofte (— ligesom det i vor tid ikke sjelden hedder 'Gud er god' eller 'den gode 'Gud' osv. —) betjener sig af ord (adjectiver), der også bruges, eller kunde bruges, om lavere væsener osv.: ágætr 43[4], blíðr 32[7], dyggr 42[7], dýrr 19[5], eirsamr 20[6] 49[6], elsku kuðr 5[7], (25[3] står ern som prædicatsord: ern er hilmir hlýrna), hreinn 19[7], huggóðr 30[6], hvargóðr 13[4], hyggju blíðr 20[2], ítr 3[6] 22[2] 50[2], leyfðar [ke]ndr 5[3], líknar styrkr 22[8], mannvandr 7[4], mildr 21[2], mærðteitr 2[4], ríkr 19[4], siðnenninn 18[8], siðskjótr 6[6], sæll 7[7] 14[4] 23[3] 51[5], vizku stœrðr 8[5], þreksnjallr 43[2], örr 1[7] 31[5] 52[3]; jf. de

oven for, side 242^{7-12}, *anförte 'sannkenningar', samt f. ex.* margríkr jöfurr fleygs foldar⌒œgis *Harmsól* 56^{6-7} *og* ern margríkr miskunnandi ýta *ib.* 63^{1-4}. — *Iblandt de nys, side* 238^{12} *fg., anförte verslinier er der flere på 7 stavelser, nemlig:*

Göfug ljet hörn ór höfði *Geisli* 37^{1}.
Tjón höfum birkibeina *Óláfr hvítaskáld (se oven for, side* 240^{4-6}*).*

Limu sína Guð pína
framarr enn flestir gumnar *Líkn.* 14^{6-7}.
Fœrðir ganga þik fyrðar *Líkn.* 35^{5}.

Og jeg skal kun tilföie nogle få exempler fra en ældre tid:

Þat esumk sýnt at snimma *Brage SnE. I* 242_{11}.
Yfir manna sjöt margra - - - 318^{9}.
Ræs gáfumk reiðar mána - - - 374^{11}.
Vasa byrgitýr bjarga *Haustlöng SnE. I* 306^{15}.
Vasa hœnis vinr hánum[206] - - - 308^{5}.
Vesa kveðr öld ór jeli
áleif kominn stála.
menn geta máli sönnu
mjök es verr enn svá ferri

Hallfreðr (Hkr. Kh. I 347^{13-16}, *Fms. III 7, Fsk.* 67^{11-14}, *Hkr. ved Unger side* 216^{32-35}*). Man ser strax, at förste og tredje linie i denne 'vísuhelmingr' indeholde syv stavelser hver. Men Hkr. Kh. I 347 a* $^{15-16}$, *Fms. XII* 64^{13} [207], *Fsk.* 67^{14} *og 192, Fornsögur 209 vers 21, Hkr. ved Unger*

---

[206] *Den hele 'vísuhelmingr' lyder i overleveringen:* margspakr of nam mæla | már valkastar báru | — vasa hœnis vinr hánum | hollr — af fornum þolli, *altså uden rim i den förste linie. Da talen er om en jette, forklarer Egilsson* margspakr *her ved 'hundvíss'. Men skulde ikke* málspakr, *'begavet med taleevne', være det oprindelige? altså* málspakr of nam mæla? *Så meget synes klart, at i det mindste nogle af de tilfælde af 'háttlausa', der findes i brudstykkerne af Haustlöng, have deres grund i forvanskning.*

[207] *I Shl. III (der udkom 1829 — altså 8 år för Fms. XII) havde Egilsson forsögt at holde på textlæsemåden i Fms. (*«menn geta «málin sönnu | mjök er verr ek var ferri»*).*

side $216^{34\text{-}35}$ *deles den anden 'fjórðungr' i sætninger på fölgende måde:* menn geta máli sönnu — mjök es verr enn svá — ferri. *Og var denne deling rigtig, vilde* es *ganske naturlig slutte sig til det foregående ord og opgive sin vocal (*mjök 'es*). Da* mjök *imidlertid ikke er brugeligt, ja ikke engang vides at forekomme, i samme function som* miklu, *multo, foran comparativer (og superlativer)*(208)*, må man (i overensstemmelse med Hkr. Kh. I 347* $a_{8\text{-}7}$ $b^{14\text{-}15}$ *og VI 61) ubetinget foretrække:* menn geta máli sönnu mjök — es verr enn svá — ferri, *'man tager meget 'feil (når man tror, kongen er undkommen). Det er ikke 'så vel'. Verbet* es *tilhörer da en anden sætning, end* mjök, *og kan ikke godt forbinde sig med dette til phonetisk enhed. (Man beråbe sig ikke herimod på* svát *i steden for* svá at.*)*

Una líkar vel slíku,

'visuorð' 2 hos Þórðr Kolbeinsson (Hkr. Kh. I 349, Fms. III 15, Hkr. ved Unger side 217^{29}*).*

Þat (*þá?*) vas flótta böl dróttinn,

'visuorð' 2 hos Sighvatr (Hkr. Ól. helg. 16 vers 3, Fms. IV 55, Óh. 1853 side 22_7*, Flat. udg. II 22).*

Allglaðr þess es rjeð jaðri,

'visuorð' 4 hos Sighvatr (Óh. 1849 side 54, Flat. udg. III 244_{13} *jf. Fms. V 235). Jeg tilföier*

Margs gengis naut hann lengri,

'visuorð' 2 eller 6 hos Halldórr skvaldri (Hkr. Magn. blind. 2, Fms. VII 178). Foruden til stavelsernes antal i en linie,

---

(208) *Hvis Þjóðólfr Arnórsson virkelig har sagt* hála fastmálari *(se: Fsk.* $123_{11\text{-}8}$ *og 196, ShI. VI 238, Fms. XII* $151^{11\text{-}13}$*, Lex. poët. 289* $a^{31\text{-}34}$*), så har han, foranlediget ved rimtvang, udtrykt sig på en meget usædvanlig måde. Men i fölge Fms. VI 258, Mork. udg. side 55, Flat. udg. III 339 må den hele 'visuhelmingr' læses:* þó 'es sjá njörðr hinn nerðri | norðr glymhríðar borða | gramr estú frœkn ok fremri | fastmálari hála. *D. e.:* þó es sjá hinn nerðri borða^glymhríðar⌢njörðr fastmálari ok fremri. Gramr norðr *(konge i norden, konge over det nordligere land)*! háia frœkn estú.

bör her tages hensyn til den orden, hvori lange og korte afvexle med hverandre. Men dette spörgsmål kan ikke forfölges på dette sted.

Fms. VI 269^{10} *er en verslinie på fem stavelser, nemlig:*

«hjaldrvitjað sitja».

Men over for dette «hjaldrvitjað» *står* hjaldrvitjaðar [1] *som variant l. c.,* [2] *Hkr. Kh. III 100,* [3] *Hkr. ved Unger side 577. Og Hkr. Kh. VI 158—159, ShI. VI 249, Fms. XII 152 gå samtlig ud fra* hjaldrvitjaðar *som den rigtige læsemåde. Dog tilföier ShI. VI* $250_{5\text{-}3}$*: «lectiones Cod. A «hune ordinem svadent:* hverr drottinn-vandr dólgstýrandi «þegn skyli sitja ok standa, sem dýrum hjaldr-vitjað «hugnar, *unde idem sensus emergit». Der er meget at indvende imod denne læsemåde. Men selv om den var rigtig i sin helhed — turde man så tillægge skjalden en sådan prædilection for abnormiteter, at han, for at få en abnorm verslinie på fem stavelser, skulde have forkortet det normale* hjaldrvitjaði *til et abnormt* hjaldrvitjað*?*

I fölge SnE. II 461^{8} *og* 540^{15} *(jf. I 520 note* [11]*) lyder en verslinie hos Hallfreðr:*

skilðr *(eller* skildr*)* em ek við skylja —

altså sex stavelser. Dog, hvis man læser em ek *som én stavelse (*em 'ek*), får man kun fem. Men der kan heller ikke være nogen tvivl om, at det förste ord i linien bör hedde* skiliðr, *i overensstemmelse med SnE. I* 520^{12} *II* 343^{4} *(jf.* 607^{2}*) og Fms. III* 9^{5}*.*

Flat. udg. II $339^{9\text{-}10\,b}$ *er en 'visufjórðungr' af Þórmóðr kolbrúnarskáld:*

«yss hafui allra husa

«Jnnþrændr kol sinna».

Skrivemåden «Jnnþrændr» *er så meget mærkværdigere,*

som Flat. udg. ellers, hvis jeg ikke feiler, har [1] *overalt* innþrœndir *(mindst 11 steder; altså acc.* innþrœndi, *f. ex. III* 523_6*) og* útþrœndir *(f. ex. I* 57^{14} *III* 14_3*);* [2] þrœndir *mindst 44 steder (altså acc.* þrœndi — *mindst 5 steder);* [3] *medens* þrœndr *kun forekommer 4 steder (overalt som acc.). Men grunden til, at hint* «Jnnþrændr» *er fremkommet, er vistnok den sædvanlige: afskrivernes sködeslöshed i behandlingen af versene. Læsemåden* innþrœndir, *som versemålet i sidst anförte* 'vísufjörðungr' *kræver, findes: Hkr. Ól. helg. 217, Fms. V 55, Óh. 1849 side* 67^2, *Fóstbr. 1852 side 108 (efter Hauksbók). Óh. 1853 side 205 er* innþrœndir *forvansket til* «Jnnþrøndi». — *Som stötte for böiningen* þrœndir, þrœndi *skal jeg anföre et par verslinier:* Fundr vas þess at þrœndir, *Harald Hårdråde, Fms. VI* 169_7, *Mork. udg.* 15^{23}. Þreklynds skulu þrœndir, *Geisli* 11^1. «hverir bændu slíks? Þrændir» *SnE. II* 248_5. Mundit þann dag þrœndi, *Þjóðólfr Arnórsson, Hkr. Magn. góð. kap. 31 vers 3, Fms. VI* 77^{16}.

SnE. I 232^3, *et* '*vísuorð*' *af Arnórr jarlaskáld:*
«þýtr Allföðr, ýtum»

med «Alfavðrs» *som variant af U(ppsalaedda) for* «Allföðr».

Til «Allföðr» *og* «Alfavðrs» *svarer* »all ꝼauꝺ^2« *i* **756**, *der strax neden for (til SnE. I* 232^5*) ligeledes har* »ꜧ°ſta »bꝛím all ꝼauꝺ^2«, *derimod til SnE. I* $220^{19\text{-}20}$: »at ꝥn »ꜧetí all ꝼauꝺꝛ«. *Fragmentet* **756** *skelner altså på dette sted imellem* »all ꝼauꝺꝛ« *nominativ og* »all ꝼauꝺ^2« *genetiv. Men dette er uden betydning; jf. oven for, side* $90_{10\text{-}7}$.

Jeg har oven for, side $91_{12\text{-}7}$, *bemærket:* '*Gengivelsen* '*af Uppsalaedda i SnE. II fremstiller . . . mindst 118* '*gange* ur *som* r, *hvilket får udseende af kun at være en* '*art abbreviation, når man betragter det hyppige* -nnr '....., *men især det monströse* -rnr' *osv. Andet end abbreviation kan* r *heller ikke antages at være i tilfælde som det sidst anförte. Men i nogle ord slutter Uppsalaedda's* r *for* ur *sig formodentlig til udtalen. Den gæring,*

der endte med overgang af r *til* ur *overalt hvor udtalen lettedes derved, har nemlig vistnok på et tidligt stadium forkortet acc.-dat.-gen. sing.* föður móður bróður dóttur systur *henholdsvis til* föðr móðr bróðr dóttr systr. *Og heraf synes den hyppige forekomst af disse former i Uppsalaedda (se oven for, side 91^{2-10}) at måtte forklares. Af* faðir *finder man der fölgende singulargenetiver på* -ðr: «hrosta brim alfavþr» *SnE. II 302*[15] *(til SnE. I 232*[5]*)*, «valsfavþr» *262*[7] *(jf. SæmE. ved Bugge side 29b*[21]*)*, «favþr» *314*[15] *og 355*$_5$, «foþr» *268*$_{16}$ *(end videre:* «favþr «bota» *294*$_6$, «favþr bætr» *295*[18-19], «favþr giolld» *306*[2], «favþr tvna» *312*[8], «favþr broþr» *312*[22]*). At genetiven* föðr *har været en virkelig phonetisk form, og ikke blot en skrivemåde — med andre ord, at böiningen 'nom. sing.* 'faðir, *acc.-dat.-gen. sing.* föðr' *har existeret og nydt en vis anerkendelse — bestyrkes meget ved den omstændighed, at cod. worm., der i övrigt med störste nöiagtighed skelner imellem* r *og* ur, *fremstiller Arnórs her omhandlede 'visu-'orð' således:*

»þytr allꝼoðꝛ ẏtü«

(— der har ikke været plads til den punkt, der burde være anbragt også over det förste y *—) og desuden strax neden for (SnE. I 232*[5]*) tilföier ordene* hrostabrim »allꝼǫðꝛ«. *Også cod. reg. har her* hrostabrim »allꝼꜵðꝛ«. *För end i det trettende århundrede ere imidlertid genetiver som* föðr *neppe opkomne. I alt fald har jeg ikke lagt mærke til nogen forblanding af* ur *og* r *i de ældste membraner. Og at Arnórr skulde have brugt* föðr *som genetiv, forekommer mig aldeles uantageligt.*

Som oven for, side 246$_{15}$, *bemærket (jf. SnE. II 302*[13]*) har Uppsalaedda*

þýtr «Alfavðrs» ýtum,

altså en verslinie på fem stavelser, ligesom cod. worm. Andre exempler på genetiven -föðrs *findes i:* [2)] *en verslinie af Brage i fölge Uppsalaedda SnE. II 305*[21] *jf. I 243 note* [25] *(*«sonr alfavþrs villdi»*) — atter fem stavelser;* [3)] *den samme verslinie SnE. I 242*$_{10}$ *(*«sonr Alda-föðrs

«vildi»*)*; *4) Völuspá 339*[209] *(*»ħ'ıaꝼꜹðꝛſ« **2365**, »ħ'ıa ꝼǫðꝛſ« *Hauksbók)*; *5-6) Grímn. 25 og 26, SæmE. ved Bugge side* $80b^{18.48}$ *(*herjaföðrs*)*; *7) Völuspá 216 (*»val ꝼꜹðꝛſ« **2365**, »valꝼꜹðꝛſ« **2367**, »valꝼǫðꝛſ« *[*ꝼǫðꝛſ — ð *synes at ligne* ð — *ikke ganske tydeligt] Hauksbók*, »valꝼoðꝛſ« *cod. worm.*, »ual ꝼoð²ſ« **756***)*; *8) Völuspá 5 (*»vaꝼǫðꝛſ *[*ðꝛſ *ikke* »*ganske tydeligt]*«[210] *Hauksbók). Exempler på den tilsvarende nominativ* -föðr*:* 1) aldaföðr, *Vafþr. 4, SnE. II* 472^{11a}; 2) alföðr, *Grímn. 48, SnE. I 36 note* $^{15\text{ og }17}$ *78 note* ^{19} *II* $254_{10.9}$ $258^{14.18.26}$ $260^{3.7}$ 262^{2} 264_{10} 265_{4b} 272_{15} 277^{8} 302^{10} 472^{18a} 555_{10a}; 3) allföðr, *SnE. I* $36_{11.9}$ *og note* ^{17} 54^{12} 56^{1} $62^{3.9}$ 68_{10} 78_{16} 84^{10} 86^{8} 104_{11} 108^{13} 128^{8} 230_{13}; 4) «henaföðr» *og* «Hænaföðr» *(forvanskninger af* herjaföðr*), SnE. I 126 note* ^{10}; 5) herföðr, *Völuspá 232;* 6) herjaföðr, *Grímn. 19 (jf. SæmE. ved Bugge side* $79b^{21}$ *og SnE. I 126 note* ^{10}*), SnE. II* 472^{15b}; 7) herjansföðr *(forvanskning af* herjaföðr; *jf. Hyndl. 2), SnE. II* 555_{5b}; 8) sigföðr, *Grímn. 48 (jf. SnE. I* 86^{7}*), SnE. II* 472^{9b} 555_{11b}; 9) valföðr, *Grímn. 48, SnE. I* 84^{11} *II* 472_{16b}. *Til böiningen* föðr, föðrs *höre vistnok også accusativerne* aldaföðr *Vafþr. 53 (se SæmE. ved Bugge side* $73b_{3}$*) og* herjaföðr *Vafþr. 2 (jf. dativen* alföðr *SnE. I* $116^{3.4}$*). Der er således exempler nok på böiningen:* -föðr, -föðrs. *Ikke des mindre er jeg overbevist om, at Arnórr ikke har sagt* allföðrs, *men* allföður *(eller dog snarere* alföður*), og at skrivemåden* »allꝼoðꝛ« *i cod. worm. (se oven for, side* 247^{20}*) er en deraf ved phonetisk synkope fremkommet form. Jeg bemærker i denne henseende, at i cod. reg. synes verslinien at være skrevet*

»þȷ́tr all | ꝼavðꜹr ýtv̄«.

Des værre ere de to sidste bogstaver (— som det, ved en ikke ganske sikker belysning, forekom mig: et forskrevet

---

(209) *D. e. digtets 339. verslinie i* **2365** *(cod. reg. SæmE.).*

(210) *Sikkert, som allerede Egilsson antog, forvanskning af* valföðrs. *Det SnE. II* 472_{16b} *forekommende*

«vafǫðr»

er åbenbart = «Váfuðr» *(*«vôfuðr» *SnE. II* 556^{3a}*).*

ꝺ og et langt r *—) i det mellemste ord ikke tydelige. Men de nys (side* 247_8—248^{22}*) gennemgåede navne på Oden holde sig ikke udelukkende til böiningen:* -föðr, föðrs. *Man finder* 1) *nominativerne* aldafeðr *SnE. II* $555^{17\,a}$ *og* herjafeðr *SnE. II* $276_{6\,a}$ *(jf. I 126 note* [10]*) og måske* sigfeðr *(se SæmE. ved Bugge side* $86\,b_{19\text{-}18}$*);* 2) *nominativen* alfaðir *SnE. II* 265_{16} 271^{18} *(jf. I 84 note* [12] *og 104 note* [24]*);* 3) *accusativerne* aldaföður *SæmE. ved Bugge* $73\,b_3$ *og* sigföður *Lokasenna 58;* 4) *genetiverne* alföður *SæmE. ved Bugge side* $185\,b^{15}$ *og* herjaföður *SæmE. ved Bugge side* $80\,b^{18}$ *og* »ſıgꝼꝺð̃« **2365** *Völuspá 418;* 5) *de oven for, side* $247^{8\text{-}9.\,20}$, *anförte synkoperede genetiver (*alföðr, allföðr, «valsfavþr»*), der forudsætte formen* -föður. *I ethvert tilfælde kan jeg ikke overtale mig til at tro, at* -föðr, -föðrs *skulde være så gammelt, som de ældste oldnordiske digte. Böiningen ‘nom.* -föðr[211], *gen.* -föðrs’, *der kun anvendes ved navne på Oden, har formodentlig sit udspring fra den kristelige nidkærhed, der afskaffede brugen af de hedenske navne på ugedagene (Bisk. I* $165^{17\text{-}20}$ $237_{13\text{-}7}$*). Man har sikkert fundet, at* alfaðir *(alfader),* *aldafaðir *(menneskenes fader),* *valfaðir *(de faldnes fader) vare vel fuldtonende (i uegentlig forstand) til at fungere som benævnelser for en uægte gud. Og ved benyttelse af en i sproget spirende tilbøielighed (til at forkorte* föður *til* föðr, *osv.) har man modificeret deres form*[212].

---

(211) *I verslinien Haustlöng* 8^4 *(SnE. I* 310^{22}*) — der i cod. reg. er skrevet*

»ſvnꝺꝛ alꝼſ ꝼavðoꝛ m̌ꝺe

»(e noget utydeligt)« — synes, i fölge sammenhængen, og i overensstemmelse med cod. worm. (se SnE. I note [13] *til side 310),* »ꝼavðoꝛ« *(ikke* föðr*) at stå som nominativ!*

(212) *Hvad* alfaðir *angår, så har man först forandret det til* alföðr, *men dette igen til* allföðr, *fordi* all- *gör et mindre dybt indtryk, end* al-, *og minder mindre om Guds* almáttr. *Med hensyn til bemærkelsen i* allföðr *jf.:* «í Ásgarði enum forna átti «hann XII nöfn: eitt er Alföðr eða Allföðr» *cod. worm. fölge SnE. I* $36_{10\text{-}9}$ *og note* [17]. *(SnE. I 54 og 84 viser ikke, at* allföðr *står i stedet for* *aldföðr.*)*

Allerede 1229 forekommer feðr *som nominativ singular. Om nominativen* -föðr *er lige så gammel, tör jeg ikke afgöre.*

Sighvatr Hkr. Kh. III 15[10] *(Magn. góð. kap. 11 vers 2)*

«Magnús fedor húfi»

d. e. «magnús*(s)* feðr húsi» *(fem stavelser). — Hvad har nu bevæget en afskriver til her at sætte* feðr *i steden for* föður*? Formen* feðr *er unegtelig kortere end formen* föður[(213)] *(og* föðr *har afskriveren måske ikke kendt); men man kunde også vise sin lærdom ved at sætte det sjeldne* feðr *i stedet for det almindelige* föður*! Factum er i alt fald, at vi nu har valget imellem* feðr, *Hkr. Kh. III 15*[10]*, og* föður, *Fms. V 121*[7]*, Óh. 1853 side 235*$_1$*, Flat. udg. II 379*[11]*, Hkr. ved Unger 523*[21]*. For mit vedkommende må jeg ubetinget erklære mig for* föður*; ligesom jeg også tror, at Krákumál 25*[3] *(Fas. I 309)*

«at Baldurs feðr bekki»

(d. e. «at baldrs feðr bekki»*)*

bör ændres til

at baldrs föður bekki

(jf. 'Krakas Maal ... udgivet af C. C. Rafn ... Kjøbenhavn 1826' side 20$_2$*).*

Geisli 20[8] *er skrevet*

[1]) *i Flateyjarbók (jf. udgaven I 3a*$_9$*):*

»ſam ðægrſ guð ꝑmði«*;*

[2]) *i Bergsbók (se Geisli ved Cederschiöld side 3*$_2$*):*

«samdægꝛſ *(med to aeuttegn over* æ*)*» *osv.*

Da nu ikke alene den, der skrev Bergsbók, men også den, der skrev Flateyjarbók, uden tvivl har udtalt *det förste ord i denne verslinie:* samdægurs *(ikke* «samdægrs»*), så*

---

(213) *Og i en afskrivers öine var dette i regelen ingen uvigtig omstændighed.*

have disse to afskrivere i virkeligheden ikke berövet verslinien dens normale længde, men gengivet den i en form, der vilde være fuldkommen correct, hvis Geisli var digtet i — eller ikke længe för — deres tid. Men at Einarr Skúlason, i steden for samdœgris, *skulde have brugt* «samdœgrs», *kan ikke antages. Vel finder man (*«samdögrs», *d. e.)* «samdœgrs» *i den arnamagnæanske udgave af Grágás, f. ex. II* $32^{4.6}$ *(jf. Icel.-Engl. Dict.* $511a^{12}$*). Men jeg tror ikke, at membranerne eller membranfragmenterne af Grágás kende noget* «samdœgrs». *Hvis jeg ikke feiler, bruge de kun* samdœgris; *jf. Grágás ved Finsen f. ex. I* $153_{9.8}$. *Mærkværdig nok omtaler ingen af de to ældste udgaver af Geisli — hverken Hkr. Kh. III (467) eller Fms. V (355; jf. ShI. V* 331_{13} *og Fms. XII* 119^{8} *samt Lex. poët.* $681b^{6\text{-}7}$*) — skönt begge baserede på Flateyjarbók, denne membrans yderst tydelige læsemåde* »ſam ᵭægrſ« *(Geisli* 20^{8}*), medens de begge sætte* samdœgris(214)*; hvilket også Cederschiöld har optaget, i det han bemærker:* «*B:s* «*läsart* samdœgrs *gör versen en stafvelse för kort*».

Plac. $2^{1\text{-}4}$ *(jf. udgaven side 39) er i membranen skrevet på fölgende måde:* »Lunᵭr reíſ *(eller* réıſ*)* gıalfrs »*(*rs *yderst utydeligt)* | fra *(her [imellem* fra *og* grundu*]* »*er der et hul i pergamentet — men der mangler, som* »*man ser, intet)* grundu guþſ orþō ſcorþaþr(215) *(også her* »*[imellem* ſcorþaþr(215) *og* elᵭſ*] har pergamentet et lille* »*hul, der ingen skade har gjort)* elᵭſ var *(*r *noget afbleget)* »aþr(215) *(meget afbleget, især* a*)* | tıl follᵭar *(*fo *beskadiget* »*ved et hul i pergamentet)* orm ſtalls boþe fallen *(*fa *be-*

(214) *Det samme er formodentlig tilfældet med Geisli i* «*Úrval* «*af Norrænum Fornkvæðum*» *(Lund 1870) samt* «*Geisli.* «*Einarr Skúlason orti. Öfversättning med anmärkningar. Af L.* «*Wennberg*» *(Lund 1874), da begge disse udgaver, i fölge Cederschiöld's bemærkning,* «*ganska nära sluta sig till texten i* «*Fornmanna sögur*».

(215) *På disse (tre) steder svarer* »þr« *til et enkelt tegn i membranen.*

»skadiget ved et hul i pergamentet)«. Sammenhængen (se udgaven side 11 nederst), nemlig: Gjálfrs^elds^lundr reis frá grundu, skorðaðr orðum Goðs[216] — ormstalls^boðe vas[217] áðr fallinn til foldar, *er aldeles klar. Men den anden verslinie er i metrisk henseende for kort. Og i dette gamle digt (— neppe stort yngre end Geisli —) kan ingen falde på at læse* skorðaðr *som* skorðaður; *hvilket desuden vilde medföre den urimelighed, at 'viðrhending' kom til at stå i den tredje stavelse fra enden. Men uden tvivl er et forstærkende eustavelsesord, snarest* vel, *oversprunget, og verslinien må da oprindelig have lydt*

Goðs orðum vel skorðaðr.

*Dette er ikke det eneste sted, hvor ord ere udeladte i den lille membran (**673 B**). Plac. 7^{4} mangler således subjectet (*Goð*) i en sætning og 27^{8} et verb (*tóku *el. lign.). Imod ændringen af* Goðs orðum skorðaðr *til* Goðs orðum vel skorðaðr *kan vel indvendes, at meningen ikke nödvendig fordrer nogen forstærkelse af udtrykket på dette sted. Men hvor mange ords tilstedeværelse i vers skyldes ikke versenes bygning? Jeg skal blot anföre et par exempler af selve det lille brudstykke, Placidus. Vers 16^{5}—17^{4}, der giver en fremstilling af, hvorledes den hedenske skipper bemægtigede sig Placidus' hustru, lyder således:* Veittit fremðar flýti | flugstyggum aldyggva | fetrjóðr fenris jóða | farning hinn

---

(216) *Plac. er uden tvivl så gammelt, at her bör stå* Goðs *(ikke* Guðs*). De to membraner, jeg (rigtig nok kun efter et löseligt skön) anser for de ældste, kende kun skrivemåden* goþ *osv. I Elucidarius (se den photolithographerede udgave, Khavn 1869) ere vel de til masculinstammen* goða *sig umiddelbart sluttende former forkortede omtrent 150 gange (*»Gdōſ« *[4^{12}] og* »Gdomí« *[42^{9}] =* goððóms, ».G.« = goð *[nom.-acc. sing.] og* goðe *og* goðs, *osv.), men skrives dog helt ud i det mindste 13 gange (se f. ex. 12^{7-8} 20^{12} 29^{13} 41^{6} 43^{5} 44^{3} 46^{5} 50^{8} 52^{3} 57^{14} 60^{14} 62^{8} 66^{7}). Da* **237** *(to blade i folio med to spalter på siden) ikke forkorter de her hen hörende former, finder man der* »goþ« *osv. mindst 35 gange.*

(217) *Også denne skrivemåde* (vas) *tilkommer Plac. på grund af dette digts alder.*

bölgjarni — þá 'es auðskiptis eptir | almilds konu dvalði | (væn leitsk hoddgefn hánum) | hjörlundr á skæ sunda. *Det synes klart, at på disse to steder står* al- *væsentlig i den poetiske forms tjeneste.* Eigi aldyggva *tager sig endog lidt underlig ud (er i det mindste lidt uventet) ved siden af* hinn bölgjarni *('nocendi cupidus, malus' Lex. poët. 67 b 23)*[218]*; hvorimod det passede fuldkommen, hvis digtet gav anledning til at tro, at skipperen i övrigt var en hædersmand. Og medens* aldyggr, *Plac. 8, brugt om Kristus, er ganske i sin orden, synes* almildr *brugt om Placidus vel stærkt, selv om det kun betyder 'fuldkommen 'i gavmildhed'. På andre steder i fragmentet findes ikke rosende epitheta, forstærkede ved* al-, *brugte (uden tilföiet negtelse) om mennesker (eller menneskelige egenskaber og handlinger. At det [Plac. 11 osv., i det ene af stevene] hedder* evstakíus ævi | albazta sjer valði *er noget andet). For resten må det ikke overses, at afstanden imellem Guds alfuldkommenhed og menneskelig tilnærmelse til fuldkommenhed ikke synes at træde så bestemt frem i Plac., som i Harmsól, 'Heilags anda vísur', Leiðarvísan, Líknarbraut. Hertil kommer, at Geisli kalder Olaf den Hellige* almildr *(— i fölge Flateyjarbók [vers 32], hvor Bergsbók [vers 35] har* ómildr, *neml.* svanni *—),* alstyrkr *(vers 7),* alkœnn *(vers 31). Men det er neppe sikkert, at* al- *(ikke* all-*) er i disse tilfælde den oprindelige læsemåde. Denne tvivl træffer også* al, *hvor det præfigeres rosende ord, der bruges om andet, end guddommen, i kristelige skjaldes verdslige digte*[219]*; skönt disse i denne henseende ikke må bedömmes ganske fra det samme standpunkt som de kristelig religiöse. — Plac. 19 lyder:* Fljóð varð heim með heiðnum | hlunndýrs fara runni. | Kona bað sjer við synðum | saurlífis Goð hlífa. | Blíðr dugði svá brúði | brátt at hón sámgask

(218) *Jf. oven for, side 41—42:* styggr við böl. *(Præpositionen* við *har her samme betydning som i* ása ok alfa ... þú est við víg varastr ok skjarrastr við skot *Lokasenna 13).*

(219) *Det hele forhold imellem* al- *og* all- *i håndskrifterne trænger til at undersöges.*

máttit | himna valdr af hildar | hauknistis samvistu. *Ordet* brátt *antyder nu vel heftigheden af hedningens urene brynde. Men en slig antydning har ikke sin grund i digtets oekonomie. Og* brátt *kunde derfor godt undværes på dette sted. — (Dersom sammenhængen i Plac.* $20^{1\text{-}2}$, Sýnir gekk með sína | seggja traustss af flausti | . . . . | . . . . tvá sonu unga, *med rette antages at være* Sýnir traustss gekk með sína tvá unga sonu af flausti seggja, *så er* seggja *her overflödigt. Men jeg tror,* sýnir seggja traustss *hörer sammen og betegner Placidus som en af dem, som ved deres exempel have vist, til hvem mennesket bör sætte sin fortröstning og hvo der er dets tilflugt.) — Navnlig ere 'sannkenningar' meget ofte prydelser, der kunne undværes. Et v æ r g e betegnes i Plac. ved:* fleinn *(vers 8 og 22),* dólglinnr *(10),* fleygarðs^fúrr *(12; ti* fleygarðr *betyder her sikkert 'skjolde' — og det er blot en fölge af distraction, når Lex. poët. under* «furlestir» *tager* fleygarðr *i betydningen 'hav'),* úlfvíns^eldr *(14),* hjörr *(17 og 41),* hlakkar^skin *(21),* morðsól *(29),* sverð *(33),* sóknar^seiðr *(37),* sóknar^fránn *(45),* odda^þings^hyrr *(48),* randlinnr *(48),* hrafnvíns^hyrr *(49) — jf.* oddr *(41); osv. Men på intet sted i fragmentet föies nogen 'sannkenning' til en slig betegnelse, undtagen* 1^{5} *og* 23^{5}. *Plac.* $1^{5\text{-}6}$ *kaldes Placidus nemlig* »m ı v k ſ *(*vkſ *— især* v *— lidt beskadiget; »men ordet synes dog fuldkommen sikkert) . . .* morlnˢ »boþe *(*oþ *let beskadiget —* o *lidt mer end* þ*)«, og Plac.* $23^{5\text{-}8}$ *hedder:* F j ö r n æ m s fœddu börvar | fleins í þorpi einu | brœðr glyggs hvatendr báða | blóðiss[220] ne til vissusk. *Og grunden til de to udhævede ords optræden på disse steder er åbenbart alene den, at digteren på det förste trængte til et rimord på én stavelse med et på vocalen umiddelbart fölgende* k, *og på det andet til et ditto på to stavelser, af hvilke den ene indeholdt lydforbindelsen* ör. *Men hvad der gelder om tilföiningen af 'sannkenningar' er for en stor del også anvendeligt på brugen af 'stuðning',*

---

(220) *Se 'Aarbøger for nordisk Oldkyndighed' 1866 side 288 nr. 17.*

til hvilket begreb vel *i* Goðs orðum vel skorðaðr *naturlig ladeř sig henföre*(221). —

En af skjaldepoesiens betegnelser for en b j ö r n *pleier* n u *at skrives* «jugtanni» *eller* «júgtanni». *Hos Björn (Lex. Isl.-Lat.-Dan. I 427 a_{4-3}) finder man:* «Igultanni, «*m. ursus*, en Björn. *alias* jugtanni *á forma dentium*». *Artikelen* ígultanni *sluttes i Lex. poët. (435 b^{34-35}) med:* «*cf.* júgtanni». *På sit sted (side 453) står dog* «jugtanni» *og* «jugtannr». *Bisk. I 82_{9-8} hedder det (i en note):* «*Grettir kallar björninn* ígultanna *(*»ígultanna gat ek «»unnit«*)*(222)*; þó er* júgtanni *algengara*». *Og Icel.-Engl. Dict. 327 a_{10-9} lyder:* «júg-tanni, a, m., qs. jótr-tanni (?)(223), «*'tusk-tooth'*, poët. for *a bear*, Korm., Lex. Poët.». *Se end videre f. ex. SnE. II 194*[14]. — *Skrivemåden* «jug»- *eller* «júg»- *stöttes til en vis grad af verslinierne:* »Jug«tanna *(se note* (222)*)* gat 'ek unnit *(Grett.*[2] *side 54)*

---

(221) *Egilsson bemærker (SnE. I 605 anm. a) med rette:* «*diserimen* «*inter* stuðning *et* tvíriðit *non satis elare propositum esse videtur*». — *Men denne uklarhed hidrörer fra, at forfatteren af den prosaiske ramme, der omgiver digtet Háttatal — blandt andet, da han skrev fölgende ord:* Sannkenningar hafa þrenna grein: heitir ein sannkenning, önnur stuðning, þriðja tvíriðit *(SnE. I 604*[7-8]*) — har fundet det nemmere at tælle begreberne end at fremstille dem i deres logiske forhold. Imidlertid mener han åbenbart, at, f. ex., i ordforbindelserne* óðhörð egg *og* dáðrakkr drengr *(Háttatal 5) er* -hörð *og* -rakkr *'sannkenning'*, óð- *og* dáð- *'stuðning'; men brugen af 'sannkenning' med tilföiet 'stuðning' kalder han i begge tilfælde 'tvíriðit'. Vel afvige de to 'stuðningar'* (óð- *og* dáð-*) fra hinanden i art og betydning. Men de forhöie begge det poetiske udtryk. Og det er denne deres fælles egenskab, ikke alene prosaens (den eommenterende prosaiske rammes) men også digtets forfatter har haft for öie.*

(222) *Hertil må dog bemærkes: a) at det pågeldende vers (Grett.*[2] *side 54) ikke kan være ældre, end fra den anden halvdel af det trettende århundrede; b) at selv i dette vers er* ígul- *åbenbart ikke den oprindelige læsemåde. Rigtig nok have* **152** *og* **551 A** »Jgul«-*; men* **556 A** *har* »Jug«-. *(Den upsalske membrans læsemåde kender jeg ikke.)*

(223) *Denne mening om oprindelsen til* «júg» *(i* «júgtanni»*) står i forbindelse med, at Icel.-Engl. Dict. (327 a*[18]*) oversætter* jótr

og «júgtanni lið manna» *(SnE. II 194[14]), i det* «jug»- *eller* «júg»- *indskrænker begge disse linier til det syllabiske grundtal. Imidlertid behöver man kun at henvise til den store mængde undtagelser — 'dróttkvæð vísuorð' med flere end sex stavelser og i forskellige metriske former. Jeg skal her anföre nogle få. I Grettla (— tallene betegne siden i Grett.[2] —) findes fölgende:*

[«tröllin steypi þeim öllum» *6. Dog hörer denne linie kun til en 'kviðlingr', der endog snarest burde hedde:* Tröll hafi trjefót allan! | tröll steypi þeim öllum!]

«Sjáðu, hvárt sár þín blœða;

«sáttu nökkut mik hrökkva?» *7.*

«Hygg ek, at hljóp til Skeggja» *30.*

«Hygg ek, at heiman bjuggu» *32.*

«Því man öllungis illa» *35[10].*

«Mèr hefir-a brugðizt, báru» *39[1].*

[«allhœlinn) í kappmælum» *54. Dog er i måske senere indskudt.*]

«broddagangs, at á bringu» *96.*

«Sáttu, hvar reið hinn reitni» *106[3].*

«Hvat man kuflbúinn dufla?» *107[18].*

«dauðr hnè hann fyrr á fríðri» *111.*

«físandi rann hann Gísli» *137.*

«heldr kvam á herðar skáldi» *154[12] —*

foruden adskillige andre. Af de i Harmsól, Líknarbraut og Leiðarvísan forekommende exempler anförer jeg:

Himins stillandi hollrar *Harm. 4[3].*

Glatask mein af því «hreina»(224) *ib. 18[6].*

Jöfurs skjálfa þá sjálfir *ib. 32[6].*

---

ved «a canine tooth». Men 748 *(SnE. II 494 [15]) forklarer ordet* jótr *udtrykkelig ved* jaxl *(kindtand) — en tolkning, hvis rigtighed bestyrkes derved, at verbet* jórtra *(tygge dröv), i steden for* jótra *(jf. norsk* jorta*), sikkert må være afledt af* jótr *(se: Lex. poët. 452 b [20], E. Jonsson «Oldnordisk Ordbog» 283 b 11-8, Icel.-Engl. Dict. 327 a [10]), men som (så vidt jeg véd) kun er optaget af E. Jonsson «Oldnordisk Ordbog» 283 b 2 og af S. Egilsson SnE. III 37—38.*

(224) hreinan?

Sterk lofar drótt ok dýrkar......
Himins es fylkir fremri *ib.* $35^{5.7}$ $40^{5.7}$ $45^{5.7}$ *(stev).*
Unaðs gnótt fíra dróttins *ib.* 37^{6}.
Unaðs gnótt ok frið dróttinn *ib.* 65^{8}.
Óðar rann ok gef sanna *Líkn.* 1^{2}.
Yðvarn tœnað mjer bœna *ib.* 8^{4}.
Píndr vas hann berr ok bundinn *ib.* 15^{7}.
Fárlunduð við trje sáran *ib.* 16^{2} *(dog kunde her stå* fárlynd*).*
Höfugt sár konungr jöfra *ib.* 20^{4}.
Trúa mann ok Guð sannan *ib.* 24^{8}.
Kross mun á þingi þessu *ib.* 27^{1}.
Enn svá 'at ek mega sanna *Leið.* 1^{7}.
Því hefir hreggþjálma hilmir *ib.* 4^{5}.
Otrs þeir 'er skírn hafa hlotna *ib.* 12^{2}.
Hygg ek enn tölu dyggva *ib.* 13^{2}.
Þat var sunnudag sinnar *ib.* 15^{7}.
Þat var dróttinsdag «sóttizt»(225) *ib.* 16^{8}.
Var þat sunnudag unnit *Leið.* 18^{4}.
Rekkum þá 'er rann til drykkjar *ib.* 20^{3}.
Ok ráðmeginn ljet rigna *ib.* 20^{5}.
«sú hefir ek frétt ad dag drottins» *ib.* 22^{7}.
Nú skal drótt á lok líta *ib.* 45^{1}.

Særlig værd at lægge mærke til er sådanne verslinier som Líkn. 44^{3}

yðvars grœðis sjá blœða

(efter classiske qvantitetsregler:

— — — — — — ⏑);

hvormed kan jevnföres t. ex.

hann vas ríkstr konungmanna

(— — — ⏑ — — ⏑)

Rekstefja 9^{8} 12^{8} 15^{8} 18^{8} 21^{8} *(i stevet) samt Ól. drápa Tryggv.* 11^{6}. *De til grund for den nyere opfatnings* «jug»- *eller* «júg»- *liggende tegnforbindelser i håndskrifterne (— jf.: Korm. side* 100^{5} *[hvor der i* **132** *står*

(225) sótti?

»gꝛānꝼeıngꝛ ıugꝛāni — nı ser snarest ud som et m; men '
»skal vistnok vise, at her menes nı«]; SnE. I 442^{15} med note [II 443^{18}] og $478^{13\text{-}14}$ med note ^{11} [II 350_{8} 594^{19}] og 590^{5} [II 484^{12b} 626^{21b}]; SnE. II 194^{14}; Bisk. I 82_{10}; samt oven for, side 255 note $^{(222)}$ —) ere undertiden blevne forandrede til «vig» (= víg) eller «víg» (— se f. ex.: Korm. side 100^{5}, SnE. I 478 var. ^{11} og 590 var. ^{5} [jf. II 567_{6b}] —), dels måske fordi en afskriver ikke har kunnet skelne imellem ıu og uı i sin original, dels i det man har anset det uforståelige ıug for en forvanskning af uıg (d. e. víg); jf. Lex. poët. $453b^{2\text{-}3}$ og $878b_{4\text{-}1}$. Så vel imod «vígtanni» som imod «jugtanni» eller «júgtanni», men derimod for íugtanni (hvilken skrivemåde er bleven brugt SnE. I 442^{15} $478^{13\text{-}14}$ 590^{5}) synes imidlertid allerede omdannelsen til ígultanni at tale; da der er större phonetisk afstand imellem víg eller jug eller júg og ígul, end imellem íug og ígul. Men langt vigtigere er den omstændighed, at der findes tre 'dróttkvæð visuorð', der redueeres til fem stavelser, når man læser «vígtanni» eller «jugtanni» eller «júgtanni». Det förste af disse tre 'visuorð' er Korm. side 100^{5}, hvilket 'visuorð' er skrevet i udgaven «grann-«feingr vígtanni», men i 132 på den oven for, nærv. side lin.$^{1\text{-}2}$, fremstillede måde. (Det hele vers behandles udförlig af Egilsson side 52—61 i hans håndskrevne «Oplysende An-«mærkninger til Viserne i Kormaks Saga».) Det andet af de tre 'visuorð' er SnE. I 442^{15}, «hvals rann-íugtanni», hvor (som man ser, og som allerede bemærket) udgaven har valgt den efter min mening eneste rigtige stavemåde íugtanni. Det tredje findes Hungrvaka 17, hvor den ældre udgave («Hafniæ 1778», side 120) har: «Guds rann «iugtanni», med «Igultanni» som variant til «iugtanni», men Bisk. I 82^{8}: «guðs rann ígultanni», med den oven for, side $255^{10\text{-}11}$ citerede anmærkning. —

Man finder klángr som et islandsk mandsnavn, for exempel: Ísll.^{2} I 87 var. ^{5}, Sturl. I 33^{4} 66^{16} IV 2^{15} (på det sidst anförte sted står «Klangr», formodentlig ved en trykfeil). Endog i det fortræffelige værk Finni Johannæi Hist.

eccl. Isl. (I 280 fgg.) kaldes den femte skalholtske biskop klángr. *Imidlertid synes dette navn ikke at kunne være andet, end en art omformning af* klængr, *hvilken omformning, hvis den har været bevidst (og ikke beror f. ex. på en urigtig læsning), er gået ud fra den falske antagelse, at* æ *i* klængr *var oprindeligt, d. v. s., omlyd af* á. *Hvad nu* klængr *angår, så er det den herskende lydform i de yngre membraner, papirshåndskrifter og udgaver (se f. ex. navneregistrene til: Hkr. Kh., Hungrvaka [1778], Sturl., Fms., Ísll.*[1]*, Ísll.*[2] *I, Ísll. Ann., Bisk.). I overensstemmelse hermed optræder* klængr *hos Þórmóðr kolbrúnarskáld i det förste overleverede vers af Þórgeirsdrápa (Erfidrápa Þórgeirs), hvis fjerde linie — lyder i Flat. udg. II 96:* «haugsniallr Klęngs falla» *(*«haug» *forvanskning af* hug*), og i 566 B (en afskrift af* **132**, *af hvilken membran blandt andet det pågeldende stykke nu er tabt):* »ƕugſnıallr klængs ꝼalli« *(*»ꝼalli« *forvanskning af* falla*), osv., og således — kun består af fem stavelser. Men* klængr *har fortrængt et ældre* klæingr. *Man finder denne form t. ex. SnE. I* 656^{20} *(*«sem kvað Klæingr «biskup»*; jf. II* 391_{5} «sem qvað klæingr biskvp»*) og Ísll*[2] *I* 384^{16} *(*«Kleiŋr Þorsteinsson»*). Og læser man (med Fóstbr. 1852 side 10)* hugsnjallr «Klæings» falla, *får man det rette og oprindelige metrum. (I en anden henseende er dog* «Klæings» *urigtigt på dette sted, da* klængr *står i stedet for* klœngr *[hvilken skrivemåde er optaget i Hkr. ved Unger og i registeret til Flat. udg.]; jf.* «Kløng» *Óh. 1853 side* 37_{11} *og* «Clǫŋs» *Bisk. I* 355_{4}. *At* klœngr *er afledt af* kló *og fremkommet ved forkortelse af* klœingr, *synes i og for sig indlysende, men fremgår tillige af det latinske* kloingus *Bisk. I* $396^{10.22}$ $397^{6.25.34}$ $398^{10.11.16.20}$ 399_{14} *jf.* 403_{10}. *Det her omhandlede 'visuorð' må derfor skrives* hugsnjallr klœings falla.*)* —

Af de to 'klámvísur' i Grettla (Grett.[2] *side 170—171) er den förste öiensynlig gammel, men den anden senere tildigtet. I fjerde linie af det* gamle *vers,*

«örveðrs sjá gjörva»

(— gjörva *bör i övrigt her forandres til* görva *—), kunde en*

overfladisk opfatning måske falde på at læse -veðrs. *Men i virkeligheden hidrörer liniens abnorme korthed fra infinitiven* sjá *(vidēre), der er en nyere form, opstået af* sēa *(got.* saihvan*). Dette vil ses af sammenligning med fölgende verslinier:*

1) «dagverks[19] siá[20] merki»

«19) dagsverk, *C; dagverkis, E, Aa-e, uden Tvivl Rettelse for at und-* «*gaae at læse* siá *i to Stavelser.* 20) *Dette Ord maa her læses i 2* «*Stavelser. Paa samme Maade oplöses f. Ex.* Njáls *Navn i Viser i* «Njáls Saga, *f. Ex.*

«Moðólfr Ketilss. »Sigfús Niáls húsa«, *Cap. 131, S. 204*»

Ísll.² I (udk. 1843) side 164—165. (Versene, hvor dagverks sēa merki *forekommer, tilskrives Hásteinn, sön af Hrómundr halti, slutn. af det tiende årh.) Den anförte opfatning er i det væsentlige rigtig. Dog er skrivemåden* «siá» *og* «Niáls» *ikke correct. Og hverken i* «siá» *eller i* «Niáls» *(osv.) kan der være tale om oplösning. Jón Þorkelsson i «Skýringar á vísum í nokkurum íslenzkum «sögum», Reykjavík 1868, side 42, skriver med rette:* dagverks sèa merki.

2) «áttstórr sjá knátti»

Fms. XI 196⁸. Þórðr Kolbeinsson.

3) «ormfrán sjá hánum»

Hkr. Kh. II 366[31], Hkr. ved Unger 491[4b], Óh. 1853 side 217[22b], Fms. V 79[18], Flat. udg. II 355[17b]. Sighvatr Þórðarson. — Flat. udg. skrives: «ormfran sea hanum», *måske uden hensyn til versemålet; jf. t. ex.* «georst» *ib. II 356[18a]. I Tómásskinna er, i fölge Fms. V 79 var. [13],* ormfrán *bleven forandret til det på dette sted meningslöse* «ormfráni», *sandsynligvis for således at få sex stavelser. Som variant, formodentlig for* «orm»- *(og ikke for det hele* «orm-frán»*), har Hkr. Kh. l. c.* «orni» *— blot ved en læsefeil? eller for versemålets skyld?*

4) Iðglíkt «sjá» miðjan

Fms. VI 180², Fsk. 114₄, Mork. udg. 19[6a]. Valgarðr. — Læsemåden «sjó» *i Fms. og* «sio» *i Mork. (udg.) hidrörer öiensynlig fra, at man har taget* «sjá» *for acc. sing.*

til sjár = sjór *(mare). — I Flat. udg. III* 308^{11a} *er denne verslinie skrevet* «jdligt j sia midian». *Men præp.* «j» *er vilkårlig indskudt, for at få det rette antal stavelser.*

5) «ofatt sia knatti»

Mork. udg. 200^{12b}. *Einarr Skúlason.*

6) «almátt sia knáttir»

Post. ved Unger side 510^{4}. *Nikolaus ábóti. — Men ib.* 933^{4b}: almátt líta knáttir», *med fölgende note til* lita:

«*Bugges Rettelse for* sia, *da Verset fordrer Tostavelsesform; dog kunde* «*man maaske her læse* séa, *den ældre Form = oldt.* sehan».

For mig stiller sagen sig således, at selv om líta *nogenledes passede alle syv steder (medens det i alt fald ikke vilde være på sin plads i det af Grett. anförte 'visuorð'), og selv om* líta *alle syv steder optrådte som variant (hvad der, så vidt jeg véd, på intet af stederne er tilfældet), så vilde jeg for mit vedkommende deri kun se en secundair læsemåde, fremkaldt ved bestræbelsen efter at erstatte den tabte stavelse.*

Jf. Sievers' nylig udkomne 'Skaldenmetrik' i 'Beiträge 'zur geschichte der deutschen sprache und literatur', V 515. —

Det danske substantiv tro *hedder på oldislandsk — i nom. sing.* trúa, *i acc.-dat.-gen. sing.* trú. *Som gen. sing. (= det yngre* trúar*) forekommer* trú *t. ex. i sætningen Plac.* $6^{7\text{-}8}$: þýðr ne þengils lýða | þeopistus trú misti. *Ól. dr. Tryggv.* 9^{8} *hedder i Bergsbók, i fölge Gullberg side* 7_{11}: «gudſ ar tru bodna», *hvilket strider* 1) *imod rimet, hvorfor Gullberg med fuldeste ret forandrer (*«gudſ» *=)* guðs *til* goðs; 2) *imod versemålet, hvilket Gullberg har restitueret ved ændring af* ár *til* æri. *Og så vidt jeg véd har man intet bevis for, at* ár *som dativ af stammen* áru *er så gammelt som Ól. dr. Tryggv. Men dersom* æri *er en nödvendig rettelse, må* trú *her beholdes uforandret (som acc. sing.). Imidlertid er det klart, at den oprindelige acc.-dat.-gen. sing. til nominativen* trúa *ikke har været* trú, *men* trúu. *Dette* trúu *tror jeg at opdage i fölgende visuhelmingr' (Ól. dr. Tryggv.* $12^{5\text{-}8}$*):* ljet á grœnland gætir | gunnblíðr komit síðan | vængjum vallar hringa | vegsamr trúu ramri. *Den sidste verslinie hedder* 1) *i*

Gullbergs gengivelse af digtet efter Bergsbók: «uegſamr «*tru* ramri»; [2]) *i Egilssons udgave:* «vegsamr trú ramri»; [3]) *i fölge Gullbergs ændring:* «vegsamr um trú ramri». *Men det her indskudte* um *lyder ikke naturlig. At en og samme forfatter, især i bunden stil, kunde bruge en grammatisk form i to skikkelser, der begge vare sprogrigtige, finder jeg slet ikke påfaldende. Hedder det ikke f. ex. i et vers* '*ihm vertrau'n ist lust und pflicht*' *og* '*freude, dank, vertrau'n gebührt dem, der mich bisher geführt*'? *men strax neden for i samme digt* '*nichts kann mein vertrauen rauben*'? — — *Rekstefja* $9^{5\text{-}7}$ *(*9^{8} *hörer til stevet) fremstilles i de trykte kilder på fölgende måder —* [1]) *ShI. III 250:* «Sigrbrands síðan kendi | sannhróðigr trú góða | herlundr «hölda kindum». *Som förste ord i denne sætning skal* «*Cod. Byrg.*» *have det meningslöse* «sigrbans»[(226)]; *hvorimod* «Sigrbrands», *der i övrigt ikke vides at forekomme, men som (i nom. sing.) gengives ved* «*ignis pugnæ, gla-*«*dius . . ., vel gladius victoriosus, arma victricia*», *beror på en gisning af Egilsson, der forbinder* «sannhróðigr «sigrbrands», *hvilket han oversætter* «*armis victricibus* «*glorians*» *og* «*armis victricibus jure gestiens*». *Men* «sann-«hróðigr sigrbrands» *er et påfaldende og mistænkeligt udtryk.* — [2]) *Fms. I 283:* «siðvandr síþan kendi | sann-«fróðum trú góða | herlundr hölða kindum». *Hvis vedkommende vare* sannfróðir, *så trængte de ikke til undervisning.* — [3]) *Flat. udg. I 285:* «siduandr sidan kende | sann-«frodr tru goda | herlundr hǫlda kindum». *Hvad enten* siðu- *tages i betydningen* r e l i g i o n *eller i betydningen* s æ d e r, *er* siðvandr *(Fms. og Flat.) brugt om Olaf Tryggvesön aldeles i sin orden. Og intet kan heller være naturligere, end at skjalden betegner* h a m *som* sannfróðr *(Flat.), med hensyn til troen. Men da linien* «sannfróðr «trú góða» *kun udgör fem stavelser, har man forandret*

---

(226) *I steden for* herlundr, *det syvende ord i denne samme sætning, anföres efter samme codex det ligeledes meningslöse og på dette sted desuden formelt umulige* yrlundr.

sannfróðr *dels til* sannfróðum *(Fms.) dels til* sannhróðigr *(«Cod. Byrg.») — det förste temmelig tankelöst, det sidste med lidt större omsigt. Det oprindelige var uden tvivl:* sannfróðr trúu góða. — *Det synes overflödigt at udpege sidestykker til* trúu, *skönt slige sidestykker hidröre fra en tid, da sammendragningen havde grebet mere om sig, og skönt dennes grund neppe var udelukkende phonetisk, men vistnok også for en del graphisk. Jeg nævner blot exempelvis:* «ef ver truum» *Wisén's udg. af 'Isländska Homilier' side* 59^{13}. —

I et om Hrafn[(227)] *Sveinbjarnarson af 'Guðmundr skáld' (uden tvivl Guðmundr Svertingsson) digtet vers hedder den anden 'fjórðungr' Bisk. I 564*

«vitr áðr vígslu gæti
«vegsmaðr náð saðri».

Men hvad enten digteren har brugt et anomalt náit, *eller måske* náet *(jf.* «oc aller hans menn þæir sem naet var» *Óh. 1849 side* 17^5*), eller det normale* náat *(jf.* trúat *osv.), har den anden linie under alle omstændigheder sikkert oprindelig bestået af sex stavelser.* —

SnE. II $170^{16\text{-}17}$ *(jf. ib.* $423_{16\text{-}15}$*) citerer en 'visu-'fjórðungr'*, «Kjölr brunn *(var.* brunar*)* klökkr á fölvar | «krapthár meginbárur», *der oversættes:* «*Flexibilis earina «ruit per pallidos, prævalidos fluctus decumanos*». *Er denne opfatning rigtig, afgiver anförte versdel et slående bevis for, at oldisl.* hávar *(a l t a e [nom. plur. fem.] og a l t a s) har kunnet sammendrages til* hár. *Men man véd ikke, hvorom talen er. Og man har ingen sikkerhed for, at* krapthár *ikke er (som sædvanlig) nom. sing. masc. — altså attribut til* kjölr. *Meningen kunde være, at selv d e t s t æ r k e s k i b b l i v e r (eller: ligesom föler sig) s v a g t, når d e t a n g r i b e r (*brunar á*) — o p t a g e r k a m p e n m e d — d e*

---

(227) *At manden hed Hrafn (ikke Rafn), fremgår iblandt andet af sådanne steder som Sturl. II* $28^{5\text{-}6}$*:* Heyrðak hrafni fjarða | hyrtælendr ámæla *(jf. Bisk. I 665 — ligeledes 643). Se Egilsson's fortrinlige rettelse Lex. poët.* $433\,b^{8\text{-}12}$.

vældige bölger. (Jeg antager snarest, at udtrykket er figurligt.) Lige så usikkert er det, at hár *i verslinien* «hár, karl er sá, bárur», *Ísll.*^{2} *II* 233^{7}, *betyder höie (nl. 'bölger'). I anden udgave af sin oldnord. læsebog* (89^{21} *og* 142^{1-2}) *opfatter nemlig Wimmer* hár *som stående i stedet for* hárr, *gråhåret, med henvisning til fölgende sted (Ísll.*^{2} *II* 232^{2-3}): «Þar rèð fyri jarl sá, er Sigurðr «hèt, ok var við aldr». *Og jeg er af den formening, at linien* hárr karl es sá bárur, *i sin nuværende form, er ældre end sagaens nedskrivning, samt at prosaens* ok var við aldr *netop har hensyn til versets* hárr karl es sá. *I en 'visuhelmingr' af Óttarr svarti,* Skáruð sköfnu stýri | (skaut) «sylghár» bylgjur(228) | (ljek við hún á hreini | hlunns þat 'es drósir spunnu), *SnE. I* 500^{19-22} *(jf. II* 452^{2-5} 535^{7-10} 600_{6-3})(229) *står imidlertid* hár *åbenbart i steden for* hávar(230). *Jeg kender intet sikkert* hár = hávar, *men skal nu anföre et par exempler på dette sidste. Háttatal* 22^{1} «Himinglæfa strýkr háfar». *Ib.* 35^{3} «heitfastr háfar rastir». *Sturla þórðarson (Fms. X* 68^{10}) «síðan fèllu háfar hallir». *SnE. II* 236^{13} «um hljóðraufar hávar». *Hermed sammenligne man fölgende steder. Hallfreðr (Fms. X* 375^{6}, *Fsk.* 55_{16}) Svá frá 'ek hitt at háva. *Þórðr Kolbeinsson (Hkr. Ól. Tr. 41, Fms. I* 168^{1}, *Fsk.* 48^{17}) «hrefnis, háfa «stafna». *Þjóðólfr Arnórsson (Hkr. Har. harðr. k. 62 næstsidste vers, Fms. VI 310)* «Hléseyjar lemr hávan». *Sneglu-Halli (Fms. VI 376, Mork. udg.* 101^{7}, *Flat. udg. III* 426^{19} *— hvor den oprindelige læsemåde vistnok har været)* hrang 'es þars hávan þöngul. *Markús Skeggjason.*

---

(228) **757** *giver denne verslinie fölgende form:* «skaut sylgia hár «bylgiur» *(SnE. II* 535^{8} *jf. I 501 note* [15]*) — og får således det rette versemål. Men* «sylgia» *gör ikke fyldest for* 'sylg'- *på dette sted.*

(229) *På grund af ordene* þat 'es drósir spunnu *antager jeg, at man neppe (med Jón Sigurðsson, SnE. III 330, i hans fortjenstfulde afhandling om Skáldatal) bör henföre nærværende 'visuhelmingr' til Höfuðlausn.*

(230) *Ti* «sylghár» *kan dog vel neppe betyde andet, end så höie, at de true med at sluge* (svelga) *skibene.*

(SnE. I 318^{14}*; jf. II* 527^{4}*)* «háfa leyfir hverr maðr æfi». *Íslendingadrápa* 23^{7} «þá vá Þorsteinn hávan». *Nikolaus ábóti (Post. ved Unger side* 510^{13}*)* «Jon ert þu hreinstr «und háfa». *Geisli* 44^{5} «Sá vas hjörr ens háva». *SnE. II* 172^{3} 423_{8} «þó gat þeim en háva». *Guðmdr. Arngríms* 28^{3} «háfan sigr með hollri gæfu». *Fas. II* 134^{11} *læses* «Hverr er sá hinn háfi». *Elucidarius (photolithogr.)* 45^{11} »þofa meþ logō«. *Allerede disse få exempler berettige til det spörgsmål, om det er sandsynligt, at Óttarr har brugt et, måske aldeles uhört,* hár *i betydningen* a l t a s, *på et sted, hvor verset ikke alene ikke trængte til en slig form, men hvor det endog forstyrredes derved.*

I et 'visuorð' af Bölverkr (Hkr. Har. harðr. 2 slutn., Fms. VI 134^{15}*, Flat. udg. III* 290_{11}*)*, «barmfögr hám armi», *bör, efter min mening,* hám *rettes til* hávum. *Imod* hám *og for* hávum *taler 1) de oven for, side* 264^{17}*—*265^{12}*, opregnede, og andre lignende, steder; 2) skrivemåder som* «hávo» *Hávamál* 119^{9} *Bugge; 3)* «Föður jafn sitr á háfum «himni» *Guðmdr. Arngríms* 60^{1}, «háfum stètt, ok byrði «lètta» *Guðmdr. Árna* 54^{4}*, og lignende; 4)* «Dávíðs kóngs «á múri háfum» *samme digt* 37^{4}. *På et sted som dette sidst anförte lægger jeg især stor vægt, da digteren ikke vilde have brugt* hávum *som bærer af 'viðrhending', med mindre hin grammatiske form havde stået for ham som god og gammel*[231]. —

---

(231) *Man sammenligne note* (26) *oven for. Den med hensyn til de digte, jeg der har nævnt, gjorte erfaring bestyrkes blandt andet ved Skikkjurímur, hvor det er nödvendigt at skrive og læse*

I 6 síðr : bíðr *13* kærstr : læstr *17* kendr : strendr *18* maðr : staðr *27* letr : setr *31* baldr : aldr *39* skelfr : elfr *47* fætr : mætr

II 12 glaðr : staðr : maðr : hraðr *27* slagr : bragr : hagr : fagr *28* blíðr : liðr : bíðr : fríðr *42* skingr : fingr : hringr : kringr

III 3 fróðr : góðr *8* semr : kemr *11* niðr : viðr *23* skæðr : ræðr *27* kemr : semr *49* getr : betr *63* angr : strangr *79* klaustr : austr,

eftersom udvidelse af det sluttende r *til* ur *i disse tilfælde (flere af samme art findes ikke i Skikkjurímur)* o v e r a l t *forvansker versenes bygning.* —

Jeg skal nu anföre de 'visuorð', hvori jeg har, ved siden af et r, *der senere gik over til* ur, *fundet stammen* bláa *(caeruleo-, caerulea-; nigro-, nigra-; osv.) i en af de former, hvor en strengt regelmæssig böining stiller en vocal på den plads,* a *indtager i stammen (ganske i overensstemmelse med nyislandsk); hvilken regelmæssige böining, kvalt af den i sproget i en vis periode herskende sky for hiatus og forkærlighed for korte former, synes at måtte restitueres. Det synes rimeligt, at man i sin tid har sagt f. ex.* bláar *(caeruleae, caeruleas), ligesom det hed* bláir *(*þá 'es hrafnbláir hefndu, *Bragi gamli, SnE. I 372^{5} II 576^{15}).*

Arnórr jarlaskáld, Hkr. Magn. góð. k. 35 vers 2, Fms. VI 90^{3}, Fsk. 105_{10}, Flat. udg. III 285^{16b}:

jafnþarfr (*«*blám», *altså)* bláum hrafni.

Se Sievers, Skaldenmetrik 515.

Samme skjald(232)*, Orkn. 88, Flat. udg. II 439:*

«allvalldr blaa» *(altså* bláu*)* «tialldi».

Þórbjörn Brúnason, Ísll.² II 351^{9}:

«minn aldr, blá falda».

Jón Þorkelsson (Skýringar, 1868, side 29) skriver her bláu.

Gunnlaugr ormstunga, Ísll.² II 233^{11}:

«Eirekr blár fleiri».

Jón Þorkelsson (Skýringar, 1868, side 18) og Wimmer (Læsebog, 1877, side 89^{25}; jf. ib. 142^{5-6}) skrive her bláar. *(Versets nuværende form synes i övrigt ikke at kunne være den oprindelige.) At tilstedeværelsen (i de fire sidst anförte verslinier) af et* r, *der* senere *optog en hjelpevocal (*u*) foran sig, savner al metrisk betydning, indlyser af sig selv og fremgår desuden af sammenligning med fölgende fire.*

Jeg benytter denne leilighed til at anföre Skikkjurímur I 10^{1-2}, «Eingi þótti jafn við hann *(nl. kong Artus)* | út að hafinu «rauða», *til sammenligning med Sighvats* «allt með rauða salti». *Se mine bemærkninger om helrim (Kh. 1877) note* (18).

(232) *Jf. 'helrim', side 5^{3-4}.*

[1]) *I en, des værre ufuldstændig, 'visa' af Þórðr Kolbeinsson lyder af de tre bevarede 'fjórðungar' den mellemste, oprindelig, som det synes, den tredje*
Ól. Tryggv. Skálh. (1689) II 293b
«Ord feck gott eñ gordi /
«Grams Vörn blaum Hamra».
Flat. udg. I 488
«ord fek gott en gerde
«grams vornn blam hamri».
Læsemåden «hamri» *(der i den fra Flat. nedstammende Ól. Tryggv. Skálh. er bleven til* «Hamra»*) må vel hidröre fra, at en afskriver, der ikke har fundet eller ikke lagt mærke til noget rim i sin original, har villet böde på denne mangel.*
Fms. II 324
«orð fèkk gott en gerði
«grams vör *(var.* vörm ok*)* blám hjörvi».
Hkr. Kh. I 343
«ord feck gott er *(var.* en*)* gerdi
«grams vör oc blám hiörvi».
Det her, så vel som Fms. II 324 var., tilföiede oc *(*ok*) havde vel den bestemmelse at redde versemålet.*
Hkr. ved Unger side 214
«orð fékk gott er gerði,
«grams vör blám hjörvi».
Jeg anförer udgavernes læsemåder så omhyggelig på grund af stedets dunhelhed. Med ShI. II 319 og Fms. XII 61—62 at tage en *som artikel,* gerði *som participium af* gerva, vör *(som* vörr*) i betydningen* d e f e n s o r, *går af flere grunde ikke an (så vidt jeg husker, forekommer* «gerðr» *som participium praet. af* gerva *ikke tidligere, end i det femtende århundrede). Og denne opfatning er allerede opgivet af Egilsson Lex. poët.* $235a_{9\text{-}4}$. *Men tolkningen* «er gerði vör blám hjörvi . . . *qui aciem lividi ensis inflexit* «*(fortiter pugnavit)*», *Lex. poët.* $235a_{7\text{-}5}$, *og* «gera vör «blám hjörvi *aciem gladii inflectere, feriendo sinuare* «*(*beygla sverð . . .*)*», *Lex. poët.* $896b^{22\text{-}25}$, *er heller ikke*

uden betænkelighed — for exempel: hvad gör den af grams? *Naturligere synes den Hkr. Kh. I 343 og VI 59 givne forklaring. Hvis* vör *er rigtigt, må det formodentlig betyde væsentlig det samme som* vörn, *defensio. Det forholder sig i formel henseende til verbet* verja *(roden* var*), som* dvöl kvöl möl þön kröm hvöt kvöð glöp kröf *forholde sig henholdsvis til verberne* dvelja kvelja melja þenja kremja hvetja kveðja glepja krefja *(rödderne* dval kval mal þan kram hvat kvað glap kraf*) osv. Udtrykket* gerva vör(n) *synes ikke unaturligt, da det hedder:* gerva för, g. gunni, g. róstu, g. snerru, g. styr, g. hríð *(göre angreb), osv. Når man indskyder* så *imellem* «gott» *og* «er» *(jf. t. ex.,* erlengr sá 'es vel lengi, *Hkr. Ól. helg. k. 186 vers 5², Óh. 1853 side 183₃ₐ, Fms. V 13₇, Flat. udg. II 310¹⁰ᵃ), får man fölgende sammenhæng:* Hyrningr, sá 'es gerði vör grams[233] bláum hjörvi, fjekk gótt orð : höll hára fjalla bilar áðr þat *(*orð*)* fyrnisk. *Jeg kan ikke negte, at det vilde lyde smukkere, hvis* hyrningr *var vocativ (ShI. II 319, Fms. XII 62¹). Men jeg tror ikke, det kan have været skjaldens mening.* Sá es *vilde da være for ubestemt. Desuden er verset (eller rettere: de tre her foreliggende 'visufjórðungar') sandsynligvis taget (ikke af et digt om Hyrning, men) af Eiríksdrápa, og skjaldens rós over Hyrning er væsentlig kun en forherligelse af Erik jarl: at have tvunget dig (Erik!) til at vige, er en dåd, der ikke glemmes, så længe himmelen hvælver sig over de höie fjelde.*

²) *Egill Skallagrímsson (Eg. kap. 55 vers 2)*

aðils bláum naðri.

Udgaven af 1809 og udg. af 1856 have her begge bláum — *den förste dog med den bemærkning, at* «Jörund.»

---

(233) sá 'es gerði vör grams *lyder noget mat. Men dette almindelige udtryk synes ligesom at supplere sig selv med fölgende tillæg: 'jeg behöver ikke at beskrive dette forsvar, som alle kende (og især du, Erik jarl, og dine mænd)'. Hertil kommer, at skjalden strax agter at tilföie det begeistrede* höll bilar *osv., og således ligesom 'ex fumo dare lucem'.*

har «med blám», *hvilket Gunnar Pálsson, uden at det behövedes, har forandret til* «menn blám», *men at der står* blám *i «Mbr. Kálf. Guelf.»*

[3] *Sturla þórðarson (Hkr. Kh. V 72*[6]*, Fms. IX 306, Flat. udg. III 43), i et 'vísuorð', der i Fms. er skrevet*

«fèkkst tafn blá(u)m hrafni»,

i Flat. udg.

«feck tafn gefit rafni», —

i det gefit *åbenbart er senere indsat for versemålets skyld.*

[4] *þórðr Kolbeinsson i*

«Úlfkell[(234)] bláar *(var.* blár*)* fculfo» *Hkr. Kh. II 24*[1].

«Úlfkell blár skulfu» *Hkr. ved Unger side 232*[27 b].

«Ulfkell bla sculfv» *Óh. 1853 side 25*[7 b].

«Úlfkell *(var.* Úlfkels*)* blár skulfu» *Fms. III 31.*

«Úlfkels *(var.* Úlfkell*)* blár *(var.* við lár*)* skulfu» *Fms. IV 63*[6].

«Úlfkels blá skulfu» / «Ulfkell fèkk blárskulfu» } *Fms. XI 198*[17] *med var.*

«Vlfkels blar skulfuu» *Flat. udg. I 561.*

Skal nu her læses ulfketill[(235)] blár *eller* ulfkell[(235)] bláar? *Den gruppe af mandsnavne, hvortil* ulfk—ll *igennem det sidste led i sammensætningen hörer, består, i fölge mine (måske dog ufuldstændige) optegnelser af 24:* arnk—ll, ásk—ll, fenk—ll *(Ísll.*[2] *I 384*[8]*)*, grank—ll, grímk—ll, hallk—ll, holmk—ll, hók—ll *(Saga Herr. ok Bósa)*, hrafnk—ll, hrokk—ll *(Sögubrot af fornkonungum Fas. I* 381_{13}*)*, hrossk—ll, jók—ll *(Fbr.*[2] *71*[4]*)*, kotk—ll *(Laxd.)*, oddk—ll *eller* otk—ll, refk—ll *(Forns. 24*[9]*)*, reyrk—ll

(234) *Naturligvis:* ulf... skulf. *Jf.* «ulfr fyltist, ve skulfu» *Háttal. Rögnv. (SnE. ved Eg. side 243a*[15]*).*

I 'Aarbøger f. nord Oldk. og Hist.' 1866 side 249 har jeg gjort opmærksom på, at a *og* u *har holdt sig foran* lf *og* lg *i de nyislandske perfecta* skalf *og* svalg. *Man finder det, som det synes, besynderligt, at jeg ikke også har nævnt perfectet* halp. *Men* halp *halpst halp hulpum hulpuð hulpu *er ikke nyislandsk. Det hedder kun:* (hjálp) aðl aðir aðl, uðum uðuð uðu.

(235) *Jeg forudsætter, at her bör stå nominativ, uden i övrigt at indlade mig på nogen tolkning af den hele 'vísuhelmingr'.*

(Landn.), skammk—ll, smiðk—ll *(Landn.)*, steink—ll, svarðk—ll *(Landn.)*, svartk—ll *(Landn.)*, ulfk—ll, vēk—ll, þórk—ll *(det hyppigst forekommende af alle disse navne). Disse navne havde en dobbelt böining, en ældre og en yngre. (Således stiller sagen sig for den oldnordiske litteraturs vedkommende.) Den ældre böining afveg ikke fra böiningen af* ketill *som 'verbum simplex'; altså f. ex.: sing. nom.* arnketill, *acc.* arnketil, *gen.* arnketils, *dat.* arnkatli; *plur. nom.* arnkatlar, *acc. og gen.* arnkatla, *dat.* arnkötlum. *Den yngre böining afveg kun i nom. acc. gen. sing.; altså: sing. nom.* arnkell, *acc.* arnkel, *gen.* arnkels *(resten beholdt den oprindelige form: dat. sing.* arnkatli, *osv.; ligesom også de tilsvarende kvindenavne,* arnkatla, hallkatla, oddkatla *eller* otkatla, þórkatla, *forbleve uforandrede; og ligesom det altid hedder:* ketilbjörg, ketilbjörn, ketilormr, ketilríðr, *osv. [intet* kelbjörg *eller lignende!]*). *I fölge rim eller metrum bare A) fölgende mænd navne med den ældre böining 1)* hrafnketill, *til hvem Bragi skáld gamli henvender sig (SnE. I 426[14] II 440[14] 589_{11}), åbenbart i Ragnarsdrápa:* Vilið hrafnketill heyra. *2)* arnketill goði þórólfsson, *i det tiende århr., Islænder, om hvem det hedder, Eyrb. kap. 19 sidste vers, digtet af hans söstersön, þórarinn svarti máhlíðingr:* nema arnketill órum *osv. Det er påfaldende og synes at være en alt for stor poetisk frihed, når denne samme* arnketill *hos þórmóðr Trefilsson (Eyrb. kap. 37 jf. GhM. I 662) kaldes* arnkell[(236)]. *3)* þórketill í tungu, *i det tiende årh.,*

---

(236) *i et vers, der senest er udgivet således:* «Fékk enn fólkrakki | «(Framðist úngr sigri), | Snorri sárorra | sverði gnógs verðar: «laust í lífs köstu, | Leifa má-reifar! | unda jálms eldi, | er «hann Arnkel feldi». *Jeg anförer dette vers for at bemærke 1) at* reifar *må, i fölge min overbevisning, ændres til* reifir; *altså:* leifa∧máreifir = *krigeren* = *han* = *Snorri. Tanken er: 'Allerede som ung sörgede Snorri for, at ravnen intet skulde 'mangle. Således også, da han fældede Arnkell'; 2) at* «jálms» *synes noget tvivlsomt på dette sted. Hvis det er rigtigt, må det vistnok fungere som en 'sannkenning'. Læsemåden (*gjalfs, *bedre)* gjalfrs *falder naturligere. Jf.: GhM. I 662, Lex. poët.*

Islænder, fader til den af Kormak besungne Steingerðr. Korm. kap. 19 vers 1: sótt þórketils dóttur. *Jf. SnE. II 134—136 (415—416):* «sem Kórmakr kvað: ‖ Þvíat málvinu «minnar | mildr Þorketill vildi *(var.* villdir*)*». *4)* þórketill súrsson, *födt i Norge i den förste halvdel af det tiende århundrede. Gísl. side 165⁴⁻⁵ 58¹⁴⁻¹⁷ 145⁵⁻⁸ (jf. GhM. II 600):* alls sigrviðir segja | snyrti hrings *[*hrings *her formodentlig* ʽ*ensis*ʼ*]* af þingi | *(*drýgjum eðr *[*= enn*]* til dauða | dáð*)* þórketil ráðinn. *5)* þórketill leira, *Nordmand, † 995. Det hedder hos forfatteren til Jómsvíkingadrápa, der sikkert gengiver navnene efter gamle digte:* Ok með fjörnis fálu | fór þórketill leira *(Fms. XI 175) og* hættr þórketils dóttur *(Fms. XI 167⁴). 6)* þórketill nefja, *Nordmand, levede endnu år 1000. Hans navn forekommer hos Hallfreðr (Hkr. Kh. I 345, Hkr. ved Unger 216⁴ᵇ, Fms. III* 3_6*, Fsk.* 66_{16}*, Flat. udg. I 494⁴ᵇ; jf. Forns. 209b²):* sunds þórketill undan. *Fms. X 354 samt Ól. Tryggv. 1853 side 55 og 64 henföre det pågeldende vers af Hallfreðr (ikke til þórketill nefja, kong Olaf Trygvesöns yngre broder, men) til* þórk—ll dyðrill, *kong Olaf Trygvesöns morbroder, vistnok med urette. Imidlertid, og skönt den Rekstefja 29⁶ (jf. Fms. II 279),* hvatlyndum þórkatli, *forekommende dativ heller ikke beviser noget, kan der neppe være tvivl om, at også* þórk—ll dyðrill *har hedt* þórketill. *7)* þórketill geitisson, *Islænder, i slutningen af det tiende og begyndelsen af det ellevte århundrede.:* vegr þórketill nauðigr *Njála kap. 145 sidste vers. (Íslendingadrápa har kun dativen:* hraunatla þórkatli, *vers 5²). — At der har været en overgangsperiode, da man vaklede imellem brugen af* -ketill *og* -kell, *synes at ligge i sagens natur og desuden at bestyrkes af ordene:* Maðr er nefndr grankell eða

---

245b³⁻⁷ og 833b₄₋₂, samt bengjalfr *og* undgjalfr *(det sidste Harmsól 11, hvor det synes nödvendigt at læse* geymirunna *i steden for* geymirunnum*).*

Om þórmóðr Trefilsson se GhM. I 731 anm. ⁵³ og Eyrb. ved Guðbr. Vigfússon side 126¹⁰⁻¹¹ («sem þormóðr kvað um «Snorra goða ok Odd son hans»).

granketill, *Hkr. Ól. helg. kap. 112 begynd. (jf.: Óh. 1853 side 102⁴, Fms. IV 232—233, Flat. udg. II 184¹). — B)*(237) *fölgende mænd navne med den yngre böining 1) en mand i Grönland ved navn* þórkell, *död omtrent år 1012:* Þorkell heitir þegninn sá. *I övrigt har man i beskaffenheden af Skáldh., hvor denne verslinie er III 48¹, ingen rigtig sikkerhed for, at navnet er correct gengivet. 2) det i et vers af Þórmóðr kolbrúnarskáld (*þar nam 'ek þórkel fjörvi, *Fóstbr. 1852 side 107⁷, Flat. udg. II 225₁₇ b, GhM. II 400³) forekommende* þórkell, *navnet på en af de mænd, Þórmóðr dræbte i Grönland 1026, holder jeg derimod for aldeles authentisk. 3) som det var at vente, synes den berömte danske kriger og hövding Torkil den Höies navn at have været* þórkell *(ikke* þórketill*). Det hedder i det mindste (Óh. 1849 side 9⁶ᵃ, Flat. udg. III 238a₁₅; jf. Fms. V 228⁶) i den bekendte 'flokkr', der må være digtet i England, som det synes 1016 eller 1017 (se R. Keyser og C. R. Unger Óh. 1849 side 101):* þórkels liðar dvelja. *Hermed stemmer Jómsvíkingadrápa 8⁴,* þórkell liði snjöllu, *overens*(238) *(medens det samme digt, som oven for anfört, bruger formerne* þórketill *osv., hvor talen er om þórk—ll leira). 4) at den svenske konge (1061—1066) Stenkil i det mindste af Nordmændene kaldtes (ikke* steinketill, *men)* steinkell, *ses af det samtidige* steinkels gefin helju *(Hkr. Har. harðr. k. 74, Fms. VI 336, Mork. udg. 91, Flat. udg. III 375). 5) hvad nu endelig* ulfk—ll snillingr *angår, så kaldes han* ulfkell *både (Óh. 1849 side 9²²ᵃ, Flat. udg. III 238b²; jf. Fms. V 228₉) i nys nævnte 'flokkr' (*ulfkell þar er spjör gullu — *der i*

---

(237) *Se oven for, side 270 16-18.*

(238) *Den hele 'vísuhelmingr' lyder (Fms. XI 165):* «Sigvaldi hèt «seggja | snarfengra höfðingi, | ok rèð þar fyrir þegnum | þor«kell liði snjöllu». *Men det synes klart, at* þegnum *er en feilagtig læsemåde og bör hedde* þegna. *Altså:* Sigvaldi hjet höfðingi snarfengra seggja. þórkell rjeð þar ok fyr snjöllu liði þegna. *Men det lå så nær for en distrait afskriver at sætte en dativ (*þegnum*) umiddelbart efter* rjeð fyr.

övrigt uden tvivl må forandres til ulfkell þars spjör skulfu(239)) *og (Hkr. Ól. helg. 13 vers 1, Óh. 1853 side 21^10a, Fms. IV 51^16, Flat. udg. II 20^11a) af Sighvatr þórðarson (*endr á ulfkels landi*). For mig står det således som det eneste antagelige, at den oven for, side 269^11-18, efter forskellige kilder anförte verslinie bör skrives*

ulfkell bláar skulfu.

Af det nu, side 266^1—273^8, bemærkede fölger imidlertid ingenlunde, at sammendragne til stammen bláa *(af et ældre* blāva-*; jf. Grimm wörterbuch II 81* blau*) hörende former ikke forekomme hos digterne. Sikkert exempel på slig sammendragning er* «blán, ef ek nái hánum» *Grett.² 106^10.* —

Af adjectivstammen fáa *(got.* fava-*; jf. lat.* pau-co- *og gr.* παῦ-ρο-*) finder man acc. plur. masc.* fá, *der i fölge versemålets fordringer må udtales* fáa *(jf. got.* favans*), hos þórarinn máhlíðingr, Eyrb. kap. 19 vers 3, i en, som jeg tror, ikke ganske rigtig opfattet 'visuhelmingr', hvis fjerde linie i Eyrb. ved Guðbr. Vigf., side 27^8, er skrevet*

«lostigr) fá kosti».

At r *i* lostigr *ikke må udtales* ur, *er afgjort*(240)*, selv om lignende former af* fáa- *ikke forekom i verslinier, der intet* 'r = *senere* ur' *indeholde. Men af slige verslinier har jeg optegnet et par. I fölge Gullberg side 9^12-13 (jf. Ól. dr. Tryggv. ved Egilsson side 15 note ³) fremstiller Bergsbók Ól. dr. Tryggv. 21^5 således:* «lét ofa | ín yt*ir*». *Måske for at redde metrum har en afskriver sat* «ofaín» *i stedet for* ófám; *og Egilsson har for så vidt ret, når han skriver* «Lét ófám ýtis». *Men Gullberg (side 18¹ og 36₈) foretrækker*

---

(239) *Jf. oven for, note* (234).

(240) *Verslinien Fms. XI 208^11, med variant,* «hund margr, fá undir», *er forvansket. Se 'Aarbøger f. nord. Oldk. og Hist.' 1866 side 250; hvor i övrigt* «vakar» *må rettes til* vákar.

«lét úfáum [241] ýtis».

þórbjörn Brúnason (Ísll.^{2} II 353^{14}; jf. Jón þorkelsson Skýringar' 1868 side 30—31)

«hann, ófáum manni»

(jf. Ísll.^{2} II 353 note ^{11}). Íslendingadrápa 19^{8}

hann ófáum manni,

hvor Möbius har indsat ófáum *i stedet for membranens* «ófám». *Et 'visuorð' af Tindr Hallkelsson (Hkr. Ól. Tr. k. 43 vers 3^{5}, Fms. I 173^{10} og XI 137_{14b}, SnE. I 422^{13} jf. II 328^{11} 439^{7} 588^{13}) synes også at höre hid. Det pleier at skrives i det væsentlige således:*

þá er hringfám hanga;

og þá er, *i steden for hvilket Fms. XI har* þars, *er sikkert modernisering af* þás *(=* þá es*). Der ere imidlertid adskillige læsemåder, der stille sig ved siden af* hringfám, *nemlig, ikke blot* «hringfán» *(Hkr. Kh.), men også* «hring-«fáinn» *(i diverse bogstaveringer),* «hríng fjóin» *(!),* «hrin-«farínn» *(i hvilket ord, SnE. II 588^{13}, det måske blot er en trykfeil, at g mangler; jf. SnE. I 422 note ^{10}). Men formodentlig hidröre de tre sidst anförte varianter fra visse afskriveres bestræbelser til fordel for versemålet. — Sikkert exempel på en sammendragen form frembyder Arnórs* sveið ófám at jómi | illvirkja hræ stillir *(Fms. VI 55, Flat. udg. III $275^{8\text{-}9a}$). —*

Accusativen tvá, *duos, har jeg fundet i fölgende 'dróttkvæð visuorð' på fem stavelser. Kormakr (Korm. kap. 11 vers 7 — udg. side 102^{5})*

---

(241) *Det er ikke sjeldent i udgaver af oldislandske skrifter, at man sætter* ú- *som negtende præfix, også hvor håndskrifterne have* ó-. *Men* ú- *er sikkert mere norsk end islandsk. I nyislandsk bruges kun* ó-. *Og* ó- *i oldislandske håndskrifter turde væsentlig skyldes norsk indflydelse. I det mindste folgende tre steder rimer det her omhandlede præfix på* ó. *Lilja $8^{5\text{-}6}$* Full metnaðrinn er með öllu | óvarligr, sem ritning prófar. *þórð ved H. Friðriksson side 30* áðr vildi sá öldu | ósœma gná ljósa. *Steinn Herdísarson (Fms. VI 438, Mork. udg. $121^{31\text{-}32a}$, Flat. udg. III $398_{11\text{-}10a}$)* ætt þreifsk egða dróttins | ólaust konungr stóll. *Dette kun i forbigående. Sagen bör undersöges.*

«hornúngr tvá morna».

Hallfreðr (Hkr. Kh. I 339[15]*, Hkr. ved Unger side 211*[27 b]*, Fms. II 307 og X 349*[11]*, Fsk. 62*$_{14}$*, Ól. Tryggv. 1853 side 53*$_{21}$*, Flat. udg. I 480, Ól. Tryggv. Skáldh. II 284b, [Forns. 207*[28 b]*])*

«allvaldr tvá snjalla».

Óttarr svarti (Hkr. Ól. helg. k. 27 vers 1, Óh. 1853 side 26[11 a]*, Fms. IV 66*[16]*, Flat. udg. II 31*$_{11 a}$*)*

«veðrörr tvá knörru» [(242)].

Hofgarða-Refr (Hkr. Ól. helg. k. 239 vers 1, Óh. 1853 side 218[4 a]*, Fms. V 80*$_{10}$*, Flat. udg. II 355*$_{3 a}$*)*

«regndjarfr tvá þegna».

At der i enhver af de fire linier findes et r, *der senere blev til en stavelse (*ur*), har naturligvis ingen indflydelse på versemålet. Men* tvá *må udtales* tváa. *Ligesom nemlig den gotiske stamme* þri *(= lat.* tri- *= gr.* τρι-*) er i oldislandsk bleven omdannet til* þría- *(ved siden af* þri-; *se neden for), således må også den gotiske stamme* tva *(= lat.* duo- *= gr.* δυο-*) være bleven omdannet til* tváa-. *Forandringen er i begge tilfælde en og den samme, i det man har forlænget den gamle vocal (*i *og* a*) og dertil föiet et* a *som stammeudlyd. (Også forholdet imellem oldisl. acc. masc.* tváa *og got. acc. masc.* tvans *er nöiagtig det samme, som forholdet imellem oldisl. acc. masc.* þría *og got. acc. masc.* þrins.*) Den nye stamme* tváa *sluttede sig i form og lyd til stammerne* fáa bláa gráa *osv.; og accusativen* tváa *blev forkortet til* tvá, *ligesom accusativerne* fáa bláa gráa *osv. bleve forkortede til* fá blá grá *osv. I övrigt er stammen* tváa *senere forsvundet, vistnok samtidig med at* þría *forandredes til* þrjá. —

Som nominativ af et af Odens navne optræder, som bekendt, hávi *(SnE. II 472*$_{4 a}$ «hafi» *og 555*$_{14 b}$ «háui»*), der formodentlig (ligesom* «Háva höll» *SnE. I 36*[14]*) slutter sig til benævnelsen* hávamál *og nogle i dette digt brugte*

---

(242) *I den 'vísuhelmingr', hvor denne linie er den anden, hörer* valfasta-veðrörr *vistnok til* skjöldunga⌒þopti.

udtryk. Hyppigere forekommer hár, *hvis enstydighed med* hávi *klarest viser sig i rækken* hár jafnhár þriði. *Men der er endnu en tredje form, nemlig* hárr. *Rigtig nok kan dette* hárr *være det samme som* hár, *hvilket ses t. ex. af Fms. X* 171_{12-8} («Óðinn heitir mörgum nöfnum: hann «heitir Viðrir ok Hárr ok Þriði ok Jólnir . . . . . Hárr af «því at þeir sögðu at hverr yrði hárr af honum»; *jf. Fms. X* 377^{13-14}) *og hidrörer fra, at* R *eller* rr *i slige stillinger overordentlig ofte sattes i stedet for* r. *Og med denne (tilsyneladende) identitet af* hár *og* hárr *står uden tvivl det i forbindelse, at de to 'pulur', hvori Odens navne opregnes, SnE. II* 472^{8a}*—*473^{6b} *(efter* 748*) og SnE. II* 555^{14a}*—*556^{14b} *(efter* 757*), i steden for tre navne,* hávi hár hárr, *kun opstille to hver, den förste* «hørr» *(SnE. II* 472_{13a}*) og* «hafi» *(SnE. II* 472_{4a}*), den sidste* «hár» *(SnE. II* 555_{5a}*) og* «háui» *(SnE. II* 555_{14b}*). Imidlertid forudsættes en virkelig nominativ* hárr *bestemt af genetiven* hárs, *på hvis forekomst jeg tillader mig at anföre et par exempler. Eyvindr skáldaspillir (SnE. I* 248^{8} *med noten; jf. II* 306_{1a} 522^{6a}*)* at hárs líði. *Samme skjald (SnE. I* 418^{7}*; jf. II* 326_{7a} 437_{5a} 586_{8a}*)* at hárs veðri.⁽²⁴³⁾ *Háttatal* 31^{7} *(se*

---

(243) *En 'vísuhelmingr' af Einarr skálaglam skrives SnE. I* 418_{12-9} «Nè sigbjarka serkir | sum-miðjúngum rómu | Hárs við Högna «skúrir | hleðut, fast of seðir» *og bliver opfattet således:* «Nè «fast of seðir serkir Hárs rómu hleðut sum-miðjúngum sig- «bjarka við Högna skúrir». *Men* róma *alene betyder 'kamp' (se Lex. poët. 671 a*$^{9-20}$*) — og 'Odens kamp' er ingen kending, i det mindste ingen kending for 'kamp'. Jeg tror derfor, at fölgende ordning (og skrivemåde; jf. varianterne til SnE. I* 418_{12-9} *samt SnE. II* 327^{7-10} 438^{7-8} 587^{7-10}*) bör foretrækkes:* Rómu⌒serkir, fást of sæðir, ne hlœðu sigbjarka⌒sómmiðjungum við skúrir hárs högna. *I* hárs *(i steden for hvilket SnE. II* 327^{9} *har* «has»*) ser jeg gen. sing. masc. af adjectivet* hárr, *gråhærdet, gammel. Det hedder rigtig nok i Sörlaþáttr (Flat. udg. I* 279^{13-14}*), uagtet Högne også i fölge dens fremstilling havde en mandvoxen datter:* «Heðinn var ungr ok «vkuæntr en Hogni var nokkuru elliri». *Men Einarr skálaglam synes at have tænkt sig Heden som ung, Högne som gammel. Og sagnet taber ikke ved denne modsætning.*

SnE. I 642 og II 387[19]*)* hárs saltunnu hrannir. *Völuspá Reg. 'visuorð' 169* »ꝛ ıþæll þárſ« = *Völuspá Hauksbók 'visuorð' 215* »ok ı þǫll þœrſ« *(i steden for* hárs *kunde her stå — —). Íslendingadrápa* $1^{7\text{-}8}$ *forudsætter (*hausa⌒haslrekka *i steden for)* hausa hasls (⌒rekka) *udtalen* hárs (⌒rekka). *Af 'dróttkvæð visuorð' på fem stavelser, der indeholde* hárs *(= Óðins), har jeg optegnet fölgende. Egill Skallagrimsson (Eg. kap. 44 sidste vers)*

«regnbjóðr hárs þegna».

(Hofgarða-) Refr (SnE. I 414_{12} *II* 325_3 436_2 585_6*)*

«gjöfrífr hárs *(to membrr.* has*)* drífu».

Auðunn illskælda (SnE. II 100^2 405_3 508^{18b}*)*

«kleppdögg hárs löggvar».

Einarr skálaglam (Hkr. Har. gráf. k. 6 sidste vers, Fms. I 57)

«lífköld hárs drífu».

For versemålets skyld indskyder Hkr. Kh. (I 175^{16}*) efter «B», og Fms. efter Hkr. Kh.,* i *foran* drífu. *Den hele 'visuhelmingr' synes at måtte opfattes:* Ok haffaxa⌒hárs⌒⌒drífu⌒haldviðurr *(han som holder söslag, söhelten)* ljet lífköld laufa⌒veðr vaxa at lífum hölda. *Pluraldativen* lífum *kan ikke stå i steden for* hlífum, *men må höre til* líf, *liv, der lige så godt måtte kunne bruges i plural, som det latinske vita (jf. 'Serpit enim ... per omnium 'vitas amicitia' og især 'Sequitur, ut plures quasdam vitas 'ad plura discenda desideremus'), eller som* fjör *(*fjör þrenni *Ól. dr. Tryggv.* 20^4*). (Man erindre også, at f. ex.* silfr *har plural.) (Hofgarða-) Refr (Hkr Ól. helg. kap. 239 vers 1, Óh. 1853 side* 218^{2a}, *Fms. V* 80_{12}, *Flat udg. II* 355_{5a}*)*

«gall bál hárs *(Fms. i texten* Hás*)* stála».

I fölge Skáldskaparmál 49[(244)] *begynd. (*Vápn ok herklæði skal kenna til orrostu ok til óðins ok valmeyja ok

---

(244) *I Rask's udgave: «48», ved en trykfeil, som han selv har rettet i et exemplar, som har tilhört ham.*

herkonunga — kalla hjálm hött[245] eða fald enn brynju serk eða skyrtu *osv.) kan der være tilfælde, hvor en skjald, ganske efter behag, kunde sætte* hárs *eller* hálfs. *Og jeg skal neden for (under* hálfs) *anföre et par 'visuorð', i hvilke disse to læsemåder rivalisere med hinanden, men hvor jeg snarest antager at* hálfs *er det ældste og det mer bekendte* hárs *indsat of afskrivere. Nominativen* hárr *(det virkelige* hárr) *og genetiven* hárs *ere vistnok sammendragne former. Ikke få mandsnavne (således:* auðunn, brúni, bölverkr, fjölnir, gautr, gissorr[246], grímr, hjarrandi, sigmundr, sigtryggr, vakr, valgautr) *betegne også Oden, og det samme turde ligeledes oprindelig have været tilfældet med* hávarr, *der særlig egner sig til navn på slagenes herre — da det vel er hævet over al tvivl, at den förste del deraf hörer til stammen* háva *(celso-), medens det synes lige så klart, at endelsen er en levning af stammen (*herja, *uden omlyd)* harja, *der svarer til gr.* στρατό-. *Man jevnföre t. ex.:* gunnarr *med oldt* gundachar *(Förstemann, Personennamen, 1856, spalte* 562_{17}*—*564^{27}*);* össorr *(*özorr*) med oldt.* ansher *(jf. det nævnte værk spalte* 108^{6-16}*). Også* gissorr *forudsætter vistnok et oldtydsk* *gishari *eller* *gisohari *eller lignende. At den islandske biskop* gissorr *(se 'Aarbøger for nord. Oldk. og Hist.' 1870 side* 130^{7}*—*131^{16}*) identificerede sit navn med* gisfrid, *må have sin grund deri, at dette, i sin nordiske form* gisröðr, *af alle de navne, han kendte, har syntes ham at ligne* gisorr *mest.* —

Af 'dróttkvæð visuorð' på fem stavelser, af hvilke hálfs *(gen. sing. af mandsnavnet* hálfr) *er den ene, kender jeg fölgende.*

---

(245) kalla hjálm hött. *Denne rigtige læsemåde findes i* **748** *(SnE. II 438 17), der stöttes af U (SnE. II 327 16).* leβ[8] •Kalla ma •hialm hautt• *(SnE. II 587) er kun en ubetydelig deterioration. Men* «kalla hjálma hjálm, hött» *(i Reg., W,* **756** *og de fire udgaver: 1818—1875) er en forvanskning.*

(246) *Se, med hensyn til udtalen,* gissurr svá 'at ek vissa *Sturl. III 201 (år 1254. Jf. t. ex. Stúfs:* Vissa 'ek hildar hvessi). *Brugen af* z, *i steden for* ss, *i* gizorr *og flere ord er kun et udtryk for skrivernes etymologiske usikkerhed.*

α) Þjóðólfr Arnórsson (Hkr. Har. harðr. k. 76 vers 2, Fms. VI 340₆, Fsk. 133²², Flat. udg. III 351₁ₐ)
«niðrfall hálfs galla».

β) Einarr Skúlason

Hkr. Kh. III 316	«(9) ferk-riódr (10) hárs merki «9) E. riódrs. (10) G hálfs.»
Hkr. v. Unger 717¹⁹ᵃ	«serkrjóðr Hárs, merki».
Fms. VII 196	«serkrjóðr hárs merki».
Fsk. 168₁₂	«-serkrjóðr Hálfs !- merki».
Mork. udg. 200⁸ᵇ	«sercrioþr halfs merki».

γ) Þórleikr fagri (Fsk. 123²²)
«gullmörkuð Hálfs serki».

δ) Steinn Herdísarson

Hkr. Kh. III 189²⁶	«verdungu (33) hálfs gerdar. «(33) Af hárs.»
Hkr. v. Unger 635²²ᵇ	«verðung, Hálfs gerðar».
Fms. VI 448⁴	«verðúng Ha*mdi*s [1] gerðar. 1) Hars, *H*, *M*; Hálfs, *Hkr.*
Mork. udg. 130⁵ᵇ	«verþvng Hárs gerþar».

Om de enkelte verslinier bemærkes fölgende. Linie α) er (så godt som) uden variant (da det «háls», *Hkr. Kh. anförer efter B, i st. for* hálfs, *ingen betydning har).* Hárs *kunde heller ikke bruges her, da Oden ikke omkommer i ild.* Hálfs galli *er nemlig åbenbart det samme, som* hálfs bani *hos Þjóðólfr hinn hvinverski (Hkr. Yngl. 19). Angående* hárs *i lin. β) og δ) henviser jeg til side 278³⁻⁷ oven for. To af læsemåderne i linie δ), nemlig* verdungu *i st. for* verðung *og* Ha*mdi*s *i st. for* hárs *eller* hálfs, *må være gisninger, for at undgå et 'dróttkvætt visuorð' på fem stavelser. I linie γ) skyldes* gullmörkuð *uden al tvivl en afskriver, der har tænkt mere på metrum, end på rimet. Det oprindelige må have været* gollmerkð. *Hvad det mellemste ord i alle fire verslinier angår, bör det, efter min mening, udtales* háalfs *(med omlyd* hóalfs — *hvoraf* «Họlf»- *i cod. reg. SnE. I 547 note ⁴ muligvis er en levning). Rigtig nok finder man (Hkr. Yngl. 19) hos Þjóðólfr hinn hvinverski* bana hálfs *som en 7. verslinie i*

digtet Ynglingatal, hvor linierne på de ulige pladser (1. 3. 5. osv.) i regelen bestå af tre stavelser (som: Varð framgengt *Hkr. Yngl. 14.* Kveðkat 'ek dul *ib. 20). Men der findes undtagelser:* (247) «bana Guðlaugs» *(Hkr. Yngl. kap. 28 verslinie 7),* «sá er um austmörk *(ib.* 30^{9}*),* «viti borinn» *(ib.* 31^{7}*),* «ok ljóshömum» *(ib.* 36^{5}*),* «höfuð heiptrækt» *(ib.* 53^{7}*). Ligeledes i de få vers, der endnu haves af Háleygjatal:* meðan gillings *(SnE. I* 248^{9} *II* 522^{7a}*),* margir haralds *(Fsk.* 7_{16}(248)*),* vinar lóðurs *(Fsk.* 7_{12}*, Hkr. Har. hárf. 13)* (249)*. Disse undtagelser berettige til den slutning, at linien* bana hálfs *kan være en gammel modernisering af* bana háalfs. *Dog, lad os antage, at Þjóðólfr virkelig har sagt* hálfs. *Men hvor ofte findes ikke en yngre form af et ord hos en ældre og, omvendt, en ældre form hos en yngre digter! Og i et sprog, hvor, f. ex., ord som mandsnavnene* *býjulfr *og* snæulfr *ikke kunde holde sig, men gik henholdsvis over til* bjólfr *og* snjólfr *— hvor let kunde ikke i et sådant sprog en digter sammendrage* háalfr *til* hálfr*! Og hvor let kunde ikke overhovedet en slig sammendragning finde sted og blive herskende! Jeg har altid undret mig over, at en af det gamle nordens mest fuldendte helte, en så hel mand i sit slags, skulde hedde Halv!* (250) *Kan man finde det usandsynligt, at* hálfr *er =* háalfr *— og indeholder et tilnavn, ligesom* innsteinn *og* útsteinn *(navne på de to mest fremragende blandt Hálfsrekkar. Hálfssaga k. 10)? Composita,*

---

(247) *Jeg forbigår:* «Vara þat bæit» *(Hkr. Yngl. kap. 24 verslinie 9);* «ok sá frömuðr» *(ib.* 39^{9}*);* «Nú liggr gunndjarfr» *(ib* 54^{13}*); da ordene* þat sá Nú *måske ikke ere aprindelige i disse linier.*

(248) *Også i Hkr. (Har. hárf. 13) har denne verslinie fire stavelser.*

(249) *Jeg udelader a)* meðan hans ætt *(SnE. I* 248^{11} 252^{4} *II* 522^{5b} 523^{6a}*), da W, SnE. I* 248^{11}*, i st. for* meðan *har* «þvíat»*; b)* ok sigurð þann *eller (bedre)* ok sigurð hinn *(Fsk.* 30^{11}*, Hkr. Har. gráf. k. 6 vers 1, Flat. udg. I* 64_{13a}*, SnE. I* 232_{12} *II* 518^{16a}*), i det jeg holder følgende liniedeling for den eneste rigtige:* ok sigurð | hinns *(=* hinn es*)* svönum veitti.

(250) *Som udtryk for en art humor kan dette navn på grund af sagaens tone ikke opfattes.*

hvis andet led er et mandsnavn, medens det förste fungerer som tilnavn, forekomme meget hyppig. Med skáld, *der föies som appositum til i det mindste over tredive mænds navne (f. ex.* hallr skáld, helgi skáld*), kan jevnföres:* skáldhallr, skáldhelgi, skáldhrafn, skáldrefr, skáldþórðr, *osv. Med* ketill blundr *kan man jevnföre* blundketill, *der öiensynlig er det samme navn i forkortet skikkelse; osv.* Atli grautr *og* þórir selr *kaldtes også* grautatli *og* selþórir; *og lignende. Af slige composita med et adjectiv som förste led skal jeg anföre nogle:* spakbersi *og* spakböðvarr *(jf. tilnavnene* spakr *og* hinn spaki*);* snjallsteinn *(=* steinn hinn snjalli*);* harðrefr *(jf. t. ex.* haddr harði*);* skarphjeðinn *(jf.* hrói hinn skarpi*);* rauðulfr *(f. ex. Ísll.^{2} I 213^{6} cf. 103^{3} og 156^{17}) og* rauðsveinn *(jf. tilnavnene* rauðr *og* hinn rauði*);* svartkell *(sikkert forkortelse af* ketill hinn svarti; *jf. tilnavnene* svartr *og* hinn svarti*);* magrhelgi *(=* helgi hinn magri*);* digrhelgi digrketill digrormr *(jf. det hyppige tilnavn* hinn digri*);*[251] skammkell *(sikkert forkortelse af* ketill hinn skammi, *altså uden umiddelbar forbindelse med substantivet* skömm; *jf.* atli hinn skammi*);* lágalfr *(turde — skönt det, så vidt jeg tror, kun findes i Bárðarsaga — være temmelig gammelt og dannet som en art modstykke til* háalfr*);* langbjörn *(Fms. VI 276^{14-15} 277^{7}) og* langormr *(jf. tilnavnene* langr *og* hinn langi*);* hásnorri *(Ísll.^{2} I 159^{6} — jf. tilnavnet* hinn hávi*). Endelig skal jeg nævne* hásteinn, *hvor* há- *vel også oprindelig er tilnavn. I metrisk henseende kommer det naturligvis ganske ud på ét, om man opfatter* há *i* háalfr *som en del af döbenavnet eller som et tilnavn. Men for det sidste alternativ taler 1) det oven for, side 280^{23}—281^{27} anförte. 2) Hálfssaga kap. 10 begyndelsen:* «Eptir um várit var Hálfr tólf vetra gamall, «ok var engi maðr jafnmikill eða jafnsterkr, sem

---

(251) *I* stórolfr *synes det usikkert, om adjectivet beholder sin sædvanlige betydning, eller om* stór- *måske er sat i stedet for* mikil- *(da* stórolfr *er kortere, end et* *mikilulfr *vilde være).*

«hann». [3]) *fremfor alt Magussaga kap. 15 («Fornsögur «Suðrlanda» ved Cederschiöld side* 28^{31-54}*):* «»Þu munt «muna marga hina fyrri menn,» segir keisari. Viðfðrull «mællti: »Marga. Ek man Þiðrek konung ok alla kappa «hans; með honum var ek lengi vel metinn. Ek man «Attila konung ok Iron Iarl, Gunnar konung ok Haugna «ok bręðr þeirra. Ek man Isung konung ok alla sonu «hans ok Sigurð sveín». Keisari mællti: »Gamall maðr «ertu vist; eða mantu nðkkut Half konung eða recka «hans?» Viðforull segir: »Var ek með Halfi konungi «. . .» Keisari mællti: »Halfr munndi mikill afreks maðr.» «Viðfðrull mællti: »Engan hefi ek slikan seð, ok hefi «ek farit um allan heíminn. Hann var sva mikill «sem risar; ... Halfr konungr var hðfði hęri «enn Hrokr hinn suarti, enn Utsteinn, broðir «minn, tok ei betr enn i avxl Hrók, enn ek tok «eigi betr enn vndir hðnnd Vtsteíni, ok em ek «.vij. alna.»» *Derpå söger Viðförull at vise, at* «Halfr» *desuagtet ingenlunde må henregnes til* risar *eller* «halftrðll», *men at han var en ægte, ædel, fuldendt menneskelig skikkelse. Om* þiðrekr *ytrer Viðförull (ib. side* 29^{6-8}*):* «Hann «var mikill maðr at þui, sem nu er mannfolk, «nęr at vexti, ok ek em», *og om* Gunnarr *(samme side lin.* $^{11-13}$*):* «Ecki uar hann mikill maðr ... enn «nal[i]ga allra manna friðaztr synum» *osv. Om de andres höide er der slet ikke tale. Man ser vel heraf, at min formodning om* háalfr *ikke er greben ud af luften. Magussagas overdrivelse har ikke fordunklet sagnets oprindelige klarhed, hvilken det derimod har tabt i selve Hálfssaga.*

I overensstemmelse med side 26^{18-22} *oven for har jeg nu anført de af mig optegnede 'dróttkvæð visuorð' på fem eller færre stavelser, der indeholde et* r, *der senere gik over til* ur, *i det jeg dog, hvor det syntes hensigtsmæssigt, også har medtaget 'dróttkvæð visuorð' uden et sådant* r *— men går nu over til de övrige.*

I følge Band. ved H. Friðriksson, side 25[1-2], frembyder membranen **132**[252] *følgende 'visufjórðungr':*

«orð görast auðar njörðum
«mæt ok ranglæti»,

altså en 'dróttkvæðr visufjórðungr' med en linie på fem stavelser, uden hovedstav, og indeholdende en sætning, hvis mening strider imod sammenhængen (om ironie kan her slet ikke være tale). Men udgiveren har naturligvis rettet «mæt» *til* «úmæt», *'overensstemmende med samtlige Papirs-'haandskrifter'.*

Flat. udg. I 213 (jf. Fms. III 99 og Ól. Tryggv. Skálh. II 207): «Konungr *(Svend Tveskæg)* suarar. nu mun ek «læingia nafnn þitt ok kalla þik Þorleif jallaskalld. Þa «quad konungr visu.

«Græinde Þorlæifr Þrænda
«þeingils hrod fra dræingium
«hafua olitit ytar
«jallz nid borit vida.
«niordr red uestan virdum
«uellstære brag færa
«brot landz gallt gæti
«graliga leons baru».

Hvis jeg ikke feiler, frembyder dette stykke sex afvigelser fra det oprindelige. Det forekommer mig således ikke ret sandsynligt, at Þórleifr strax skulde have fået tilnavnet jarlaskald *på grund af hans digt om én jarl. SnE. II 114[8] (jf. 410[8]) har* jarlsskald, *hvilket er aldeles i sin orden*[253]. *I tidens löb kan så dette* jarlsskald *være bleven*

---

[252] *En udförlig beskrivelse af denne membran haves nu i fortalen til Hugo Gering's udgave af Finnboga saga hins ramma.*

[253] *Når en skjald digtede — ikke om flere jarler (som Arnórr), men — kun om én jarl, er det uodæqvat at kalde ham af den grund* jarlaskáld. *Digtets eller digtenes indhold gör i den henseende naturligvis aldeles intet til sagen.*

Ligesom man i sin tid antog «tre Odiner, tre Stærkoddere, «syv Froder, o. s. v.», således har man villet antage to Þórleifar, en ældre, der skulde have digtet 'níð' om Hákon jarl

til jarlaskáld, *dels fordi dette ord, som Arnórs tilnavn, har været mere bekendt, og dels fordi* jarlaskáld *er 'líðugra', lettere at udtale, end* jarlsskáld. *Verset oversættes og opfattes SkI. III 103 således:*

»*Thorleivus declaravit viris Thrandorum regis direptionem: di»vulgavere homines passim immanem exsecrationem dynastæ. Vir »acquisitor pessimum attulit poëma honorato principi, ob fractum undæ »leonem, atroces pœnas a regni custode exigens.*

»*Hujus strophæ . . . talis ordo est:* þorleifr greindi drengjum hroð »þrænda þengils; ýtar hafa víða borit frá ólítit jarls níð. Njörðr »rèð færa virðum vellstæri vestan brag, galt lands gæti gráliga brot »báru ljóns«.

Da «hrjóð» *i AM. 552*[g] *qvart (se Fms. III, 'formáli' side 7*[6-11]*) og Ól. Tryggv. Skálh. I 207 sikkert beror på urigtig gengivelse af* «hrod», *skal jeg ikke tage noget hensyn til hin (i virkeligheden meningslöse) variant, eller de gisninger og tolkninger, den har foranlediget, men alene holde mig til Flateyjarbók. Dennes læsemåde, det, så vidt jeg véd, ellers ikke i betydningen 'direptio' fore-*

Grjótgarðsson, og en yngre, forfatter til 'lofkvæði' om Hákon jarl Sigurdarson. Men igennem den tåge af overdrivelse og eventyr, der har leiret sig over de virkelige begivenheder, kan man dog, som det forekommer mig, tydelig se, at þórleifr Ásgeirsson rauðfeldar »jarlaskáld« Flat. I 207—215 (Fms. III 89—104; jf.: Fms. VI 371—372, Flat. udg. III 424[6-13]*, Mork. udg. 99*[5-10]*) er den samme person, som þórleifr jarlsskáld (SnE. II 1147*[-8]* jf. 190*[4]*) og þórleifr Rauðfeldarson Hkr. Ól. Tr. kap. 56 (Fms. I 218*[4]*, Flat. udg. I 239*[6-7]*) og þórleifr skáld eller þórleifr hákonarskáld i Skáldatal. (Jf. Landn. III 13 og Svarfd. kap. 11 og 18 fgg.) Man må tænke sig forholdet således, at et tidligere venskab imellem jarlen og þórleifr er 'slået over i sin modsætning'. Jeg skal i denne henseende minde* [1] *om Erik jarls ytringer over for sin fader, Hákon jarl, ved forskellige leiligheder, t. ex. Njála 1875 kap. 82*[34-36] *(*við marga hafið jer heit góð — enn misjafnt þykkir út seljaz*);* [2] *om forholdet imellem Hákon jarl og Einarr skálaglam (Eg. k. 82, Fms. XI 127 fg., Flat. udg. I 188);* [3] *om Íslendingadrápa 16, i fölge hvilket vers skjalden Bjarni, der synes at have siddet til bords med jarlen, må antages at være bleven fornærmet af denne, og det i en overvættes höi grad, da* hinn vægðarlausi ása^ölbeinir laust hœfis^hauss^fleini á nasar jarls.

kommende («hrod» *=)* «hroð» *er aldeles regelmæssig dannet, og forholder sig til roden* hruð *(verbet* hrjóða*), som f. ex.* boð . hnoð roð soð *forholde sig til rödderne* buð hnuð ruð suð *(verberne* bjóða hnjóða rjóða sjóða*). Og det er vel muligt, at Þórleifr i sit niddigt, på en forblommet, uforståelig måde, har kortelig fremstillet den af jarlen övede voldsdåd. Men at digtets egentlige kerne skulde have bestået i fremstillingen heraf og denne fremstilling fölgelig være bleven fremhævet i kongens 'vísa', synes mig at st ide både imod sagnet og sagens natur (man lægge mærke til udtrykket exsecratio i Egilssons oversættelse). Fremdeles kan jeg ikke finde, at* «bera jarls níð víða frá» *er noget naturligt udtryk, da* frá *står her ganske örkeslöst; medens det samme ord derimod f. ex. i sætningen* má ek þat frá bera, *Dropl. (udg. 1847 side* 21^7*, udg. 1878 side* 18^7*), i virkeligheden betyder: dig angående, og tjener til at forstærke sætningens virkning ved at beröre den tiltaltes personlighed*[254]*. Heller ikke bör man ganske overse versets hele ligefremme, næsten prosaiske, ordföining, der gör det lidt usandsynligt, at et ord deri skulde höre til en anden sætning, end den, hvori det står. At* njörðr *skulde være brugt enten, som 'hálfkenning', i st. for 'maðr', eller i betydningen 'farmaðr', 'kaupmaðr', er det mig ikke muligt at antage. Her må noget være forvansket, sandsynligvis i det femte 'vísuorð', da det sjette og ottende synes at være sunde*

---

(254) *Til* «bera jarls níð víða frá» *har Shl. III* 103_{7-5} *fölgende note:* «bera frá, *divulgare, unde intrans.* þat bar frá, *fama celebratum est, et adj.* frábær, *celeber, eximius, præstans*». *Men det med adj.* frábærr *sammenhængende* þat berr frá *betyder egentlig: 'der er noget, der fjerner det (med biforestillingerne* «*i retning af höide*» *og* «*i betydelig grad*»*) fra' noget andet = 'det overgår (langt)' dette andet; f. ex.:* Egill var ...... hálsdigr ok herðimikill, svá at þat bar frá því, sem aðrir menn váru *(Eg. 1809 side 304—305, Eg. 1856 side* 115_{9-5}*). (Den nöie forbindelse imellem adj.* frábærr *— der betyder praestans, men ikke* «*celeber*» *— og* þat berr frá *viser sig f. ex. Hák. Hár. 3 [Fms. XI* 428^{4-5}*]:* frábærr öðrum mönnum, *'longe aliis praestans'. Jf. Lex. poët.* $48b_{10-5}$*.)*

og det syvende gennemsigtigt. Dette 'visuorð' består rigtig nok kun af fem stavelser. Men det synes fuldkommen klart, at den manglende stavelse ikke kan være nogen anden, end bindeordet ok, *som Egilsson vel (1829) i ShI. finder sig i at undvære, men som han dog (1837) indskyder i parenthes i Fms. XII 69*$_4$. *Det er heller ikke let at opdage nogen grund, hvorfor digteren skulde have udeladt dette* ok, *da han ved slig udeladelse ikke kunde opnå andet, end en hård, betydningslös, affecteret asyndesie og en metrisk abnormitet. Jeg har set tre papirshåndskrifter af þáttr af þórleifi jarlsskáldi. Det ene udelader det vers, hvorom her handles (se Fms. III 99 note* [3]*). I de to andre, AM. 56 folio og 552*^{g} *qvarto, hedder den syvende linie henholdsvis* »brot lanðz (ok) gallt gæte» *og* »brot »lanðs og gallt giæti«. *Vistnok nedstamme disse håndskrifter begge fra Flateyjarbók, hvoraf 56 endog synes at være en umiddelbar afskrift; men de afgive to af hinanden uafhængige vidnesbyrd om trangen til det i Flateyjarbók manglende* ok. *Jeg tror den hele 'vísa' bör læses·*

Grendi þórleifr þrœnda
þengils **hróðr fyr** drengjum.
Hafa úlítit ýtar
jarls níð borit víða.
Njörðr rjeð víga virðum
vellstœri brag fœra
brot lands **ok** galt gæti
gráliga leóns báru.

Med hensyn til femte linie er jeg dog i stor tvivl. Meningen: 'T. forringede jarlens anseelse i mændenes öine' (förste liniepar), 'ved et niddigt, der er bleren meget udbredt' (andet liniepar), 'og som forfatteren (endog) fremsagde for jarlen selv' (tredje liniepar), osv. At sætte grendi *i stedet for* greindi, *ligger meget nær, da man i gamle membraner ofte finder* ei *brugt for* e, *især hvor næst fölgende stavelse i samme ord begynder med (eller, som i nærværende tilfælde, består af)* i; *jf. Frumpartar* 135^{13}—137^{6}. *I en 'vísufjórðungr' af Einarr Skúlason,*

Ríkr leiddi mey mækis | mótvaldr á beð skaldi, *SnE. I* $350^{6\text{-}7}$, *har både eod. reg. og eod. worm.*[255] «beið» *i st. for* beð. «Hróðr geri ek of mög mæran» *(SnE. I* 466^{17}*)* *hedder i* leß *(SnE. II* 590_{7}*)* «Hrod gorig vm mavg mæran». *Også forblandes præpositionerne* fyr *og* frá *undertiden i håndskrifterne. Men jeg skal ikke opholde mig længere herved.*

Den förste linie i et vers af Sighvatr er Flat. udg. II 68^{4a} *skrevet*

«Vpplond fek enda».

Men det synes klart, at præpositionen til *her må være oversprunget. Fms. V 170, der også, på sin måde, gengiver Flateyjarbók, har derfor*

«Upplönd fèkk (til) enda».

Og Egilsson optager dette til *(som aldeles nödvendigt for sammenhængen) uden bemærkning: ShI. V* 176_{8}*, Fms. XII* 108_{6}*; Lex. poët.* $136a_{26\text{-}24}$ *(art.* endi*).*

I et vers af Arnórr jarlaskáld ser femte, sjette og begyndelsen af syvende linie således ud Flat. udg. II $412_{11\text{-}9b}$ *(jf. Orkn.* $58^{13\text{-}15}$*)*

«hyrr óx haler þurru
«herdrott rak flotta
«æimr hratt»,

overensstemmende med membranen, da det er en urigtig angivelse Orkn. 58 note [5]*, at Flat. har* «herdrottin» *i st. for* «herdrott». *Der kan dog neppe være tvivl om, at ordene* «hyrr ...... hratt» *indeholde tre feil.* [1)] *Der synes at være en causal forbindelse imellem indholdet af sætningerne* hyrr óx *og* «haler» þurru. *Men det, de hærgende stak ild på, var* haller, '*haller*', *menneskeboliger, ikke* haler *(membranen:* »hale'«*), mænd, mennesker. I forbindelse hermed må jeg erindre om sådanne steder,*

---

(255) *Også* **756**. *Men i fölge en oplysning, jeg skylder en ung tydsk lærd, dr. Mogk, er denne membran ligefrem en afskrift af cod. worm. SnE. I fortalen pg* VIII *hedder det mindre bestemt: «fragmentum ...* **756** *... cum codice Wormiano fere in omnibus «concordans».*

som: Rann á óskírð enni | allfrekr bani hallar *(Fms. VI 55, Flat. udg. III 275), af Arnórr jarlaskáld;* hallar⌃lífgalli (= bani hallar, *ild), hos Sturla Þórðarson (Fms. X 131², Flat. udg. III 223¹ᵃ);* Hyrr sveimaði | hallir þurru *(Fms. VII 15⁶⁻⁷, Mork. udg. 133¹¹⁻¹²ᵇ), af Gísl Illugason;* Rekit var rögnvalds dauða | þá 'er randviðir brendu | þurru hús fyr harra | harða austan fjarðar *(Fms. IX 307, Flat. udg. III 44).* ²⁾ eimr «hratt» *giver ingen fuldstændig mening. Og her må derfor sikkert, som Egilsson antager (Lex.-poët. 124 b²¹⁻²³, art.* eimr*), oprindelig have stået* eimr hraut, *ilden bragede. Jf. Atlamál 15:* ... hryti hár logi | hús mín í gögnom. ³⁾ herdrótt *er på dette sted formodentlig et forvansket* herdróttinn. *Denne gisning (allerede antydet i 'Aarboger for nord. Oldk.' 1866, side 274¹⁰) svækkes ikke derved, at* herdróttinn, *så vidt jeg véd, ikke findes andre steder. Udtrykket er så naturligt (jf. t. ex.* herkonungr *og* herstillir*), at det må antages for givet, antages at være til i sproget, enten det forekommer eller ei. — I Arnórs beretninger om den orknöske jarl Torfins kampe kan det f. ex. hedde:* mætr við minna neyti | mínn dróttinn rak flótta *(Flat. udg. II 406, Orkn. 36). Ligeledes:* Bitu sverð (enn þar þurði) | þunngör fyr mön sunnan | (rögnvalds kind und randir) | ramligt folk (hins gamla) *(Flat. udg. II 412₁₁₋₈ ₐ, Orkn. 58⁵⁻⁸, SnE. I 462₈₋₅ II 338₆₋₃). Men ord, der betegne jarlens krigere, pleie ikke at stå som subjeet. I det jeg henviser til side 202₁₇₋₁₅ og 201₁₃₋₈ oven for, skal jeg også anföre fölgende vers:* Hátt bar hjalta dróttinn | hjalm at geira jalmi | ógnstœrir rauð írum | odd í ferðar broddi | mínn dróttinn naut máttar | mildr und brezkum skildi | hendi hlöðvers frændi | hermenn enn tók brenna *(Arnórr, Orkn. 40 og Flat. udg. II 407), samt den förste 'helmingr' af den 'vísa', i hvis sjette linie jeg antager at* herdróttinn *har været den oprindelige læsemåde:* Stöng bar⁽²⁵⁶⁾

⁽²⁵⁶⁾ *I tilfælde som dette er der intet at indvende imod sådanne udtryk som* bar *i steden for* ljet bera. *Jeg bemærker dette med hensyn til Geisli 37¹⁻⁴. Se oven for, note (205) side 238 ¹²—240.*

jarl á engla | ættgrund enn rauð stundum *(nemlig, når indbyggerne samlede sig til modstand)* | — vje bað vísi knýja | verðung — ara tungu. *Med denne tone stemmer nu* herdróttinn rak flótta *bedre end* herdrótt rak flótta, *så at jeg må foretrække hint, selv uden hensyn til metrum.*

Flat. udg. II $474^{11\text{-}12\,b}$ *(jf. Orkn. 262) fremstiller to 'visuorð' af Rögnvaldr jarl således:*

«gagfellz mik þella
«lǫ̊ms at ek leik vid mina».

Tre feil i to korte verslinier! [1] *(*«mina», *d. e.)* mína *står aldeles fremmed på det syntaktiske område, hvortil det nödvendig må antages at höre.* [2] *Hvis* «lǫ̊ms» *er* = lóms, *så er det en rigtig singular-genetiv af stammen* lóma *(nom. sing.* lómr*). 'Sed nunc non erat his locus'!* lóms *forstyrrer meningen og forstyrrer rimet.* [3] «gagfellz» *betyder ingen ting og er en stavelse for kort. — I fölge Egilsson (Lex. poët.* $218\,b^{11\text{-}16}$*) foreligger her fölgende sammenhæng:* Hellis⌒gauta⌒glóraddar⌒þella hefir gladdan mik svá, at ek leik við mínar lóns⌒gaglfellis⌒lautir *(*leik . . . lautir = leik við fingr mína *jf. Flat. udg. II* 474^{8}*). Her er Sveinbjörn Egilsson ganske sig selv. Det var en lykke for denne 'visuhelmingr', at Flateyjarbók dog ikke er en af de infallible membraner (ligesom — den i övrigt uundværlige — cod. reg. af SnE.)!*

Flat. udg. III $283_{5\text{-}4}$ *skal*

«Vppgongu van yngui
«tyr log noga»

forestille en 'dróttkvæðr visufjórðungr' af Arnórr jarlaskáld. Den förste linie er rigtig og stemmer overens med Fms. VI 87^{15} *og Fsk.* 105^{16}*. Men den anden linie — består af* f i r e *stavelser, savner hovedstaven, og gör ikke engang nogen fordring på at besidde noget indhold!* (257) *Denne samme linie hedder i Fms.* «ítr logandi nóga», *i Fsk.*

(257) *Den anden linie i den fölgende 'visufjórðungr' hedder, rigtig, i Fms. og Fsk.:* hjörþey á skáneyju. *Men Flat. udg. har* hjörþey í skáneyju, *som om* skáney *(Skåne) var en* ey*!*

«arflógandi gnóga» — *begge steder (i Fms. dog kun, når man opfatter* «logandi» *som* «lógandi»*) formelt rigtig, og i ord, hvori skriverne sandsynligvis have troet at finde en antagelig mening; medens det oprindelige dog synes at skjule sig bag en sky, især for de fire förste stavelsers vedkommende. Endog (de to sidste, nl.)* «gnóga» *er måske forvansket af* gnógan.

Flat. udg. III $284_{15\text{-}14\,b}$, *slutning af et vers af Þjóðólfr Arnórsson:*

«vpp hofdzth med gumnum
«gunnr fyrir Aros sunnan».

Dette liniepars 'frumorð' savner ikke blot en stavelse, men også den ene bistav. Men Hkr. Magn. góð. kap. 36 vers 1 og Fms. VI $90_{6\text{-}5}$ *have her:* upp hófsk grimm með gumnum | gunnr fyr árós sunnan. *(I övrigt er det mig lidt påfaldende, at Þjóðólfr bruger på dette sted* grimm *som 'sannkenning' til* gunnr, *da der står* mann grimm rimma *i næst foregående 'visuhelmingr'.)*

Flat. udg. III 344_{10}, *förste linie i en 'visuhelmingr' af Haraldr konungr Sigurðarson:*

«Riodan mun rada» —

fem stavelser og et meningslöst ord! Det rigtige, Rjóðandi mun ráða, *findes i: Hkr. Har. harðr. kap. 44 vers 2, Fms. VI 270, Fsk. 127.*

Flat. udg. III $378^{14\,a}$, *tredje linie i et vers af Þórgils 'fiskimaðr':*

«gæddir gull raudan» —

[1]) *fem stavelser;* [2]) *'háttlausa', med mindre man skulde ville læse* gœðdir*;* [3]) *meningslöst. Morkinskinnas læsemåde (udg.* $102^{16\,a}$*),* «gaf mer gvll it ravþa», *giver unegtelig en god mening. Men da den savner 'hendingar', må den ubetinget forkastes. Det oprindelige bliver da formodentlig Fms. VI* 386_{12}, gaf mer goll hit vafða, *i det* vafiðr *vel må opfattes i samme betydning, som f. ex.:* slunginn *Geisli 38 (*slunginn snáka‿vangr. *Jf.* slungit gull *hos Einar Gilsson, Bisk. II* 102^{20}*) og Háttatal 89 (*Jarl brýtr sundr í smátt | slungit gull við þátt*),* undinn *Háttatal 45 (*Lætr

undin brot brotna | bragningr fyr sjer bringa) *og Eg. kap. 31 vers 1* («ljós-undinna landa | linns» — *hvor* «ljós-undinna landa» *synes brugt i st. for* undinna ljóslanda; *jf. t. ex.* «dal-miskunn fiska» [= miskunn dalfiska], *Eg. kap. 47, SnE. I* 332_{12} *II* 318_{10} 531_{11}. Ljósland [= ljóst land], *et compositum af samme art, som f. ex.* rauðmalmr [= rauðr malmr]. Linns⌢landa⌢þægir, *formodentlig: 'sá sem þægir gullinu', 'den, der mishandler '— ikke skåner, ikke sparer på — guldet', 'den gavmilde 'mand').*

Den femte linie i en 'draumvisa' fra 1066 hedder i Flat. udg. III 389^{12b}:

«suiptir sier skipta»,

og består således af fem stavelser — uden mening i den sammenhæng, hvori de her forekomme. Og i fölge Hkr. Kh. III 152^{3} *med varianter, Fms. VI* 403_{4} *med variant, Fsk.* 136^{8} *med note, Mork. udg.* 112^{14b}, *Hkr. ved Unger* 613^{12b} *synes denne linie at måtte læses enten* sviptir í sveiflan(d)kjapta *(et noget underligt udtryk) eller* sviptir í svarðar kjapta. —

Fornaldarsögur I 258_{9} *(Ragnarssaga kap. 8 vers* 2^{4}*)*, ok dyggast hjarta, *skal måske forandres til* ok dyggvastr (dyggvasti'?) at hjarta *(altså:* Hinn dýri ok dyggvastr at hjarta mögr dóttur brynhildar leizt — *bedre* lízt — brögnum hafa fránan brúnstein). —

Fornmannasögur V 119^{2} *er en til 'dróttkvæðr háttr' hörende femstavelset verslinie af Arnórr jarlaskáld:*

«salt skar húnn heltum».

Men «húnn» *er også en på dette sted absurd læsemåde, en åbenbar forvanskning af* húfi, *der findes:* 1) *Fms. V 119 variant* [1] *(hvor der står* 'húfi, *hin', altså — hvor alle membranerne, med undtagelse af én, have* húfi); 2) *Fms. VI* 22^{15}; 3) *Hkr. Kh. III* 2^{5}; 4) *Hkr. ved Unger* 515^{13b}; 5) *Óh. 1853 side* 235^{1b}; 6) *Flat. udg. III* 263^{1b}; 7) *SnE. I* 498^{2} *II* 450_{9} 599_{8}. *(Det* **húfum**, *der optræder Fms. VI 22 note* [9] *og Hkr. Kh. III 2 note* [14], *er i og for sig ikke ganske*

urigtigt, men dog vistnok en skrivfeil, foranlediget ved det næst fölgende ords endelse **um**). —

En mig uforstáelig 'visuhelmingr' hörende til 'erfidrápa 'þórgeirs' af þórmóðr kolbrúnarskáld findes på to steder i Fóstbr. 1852, nemlig

1) *side* $56_{4\text{-}1}$ *efter AM. qvart 566 B, sål.:*

«Olli ꝼiorr aðr ꝼiellı
«ꝼlugtrauðr hıarʳ ꝺauða
«sa var rækıanꝺı eñ rıkı
«reggis xííj seggıa».

2) *side* $76_{11\text{-}8}$ *efter Egilssons opfatning, sål.:*

«Olli fjorr, áðr fèlli,
«(flugtrauðr hjarar) dauða
«(sá var rœkjandi enn ríki
«reggs) þrettán seggja».

I fölge Egilsson altså: «Fjorr» *(dette ord måtte vel skrives* fjörr; *jf. Háttatal 80)* «olli, áðr fèlli, dauða þrettán seggja. «Sá enn ríki hjarar^reggs^rœkjandi var flugtrauðr», *overensstemmende med Lex. poët.* $649b_{19\text{-}17}$ *[*«hjarar regg «*tempestas gladii, pugna,* rækjandi hjarar reggs *(al.* reggis, «*id., inserto* i*), prœliator, vir, Fbr. 22, 5 (GhM. II 298)*»*]* og $655b_{26\text{-}23}$. *Men at þórmóðr kolbrúnarskáld skulde have brugt* regg *i st. for* hregg, *tör anses for en umulighed. På lidt over en side i Lex. poët.* ($388b_{12}$—$390a^{2}$), *under* hregg *og de composita, hvis förste led dette ord danner, viser udtalen* hregg *sig omtrent fyrretyve gange (— deriblandt hos þórmóðr kolbrúnarskáld:* «ef hreggboða höggit «| hefi vart í skör svarta», *Fóstbr. 1852 side* $90^{5\text{-}6}$ *—), men udtalen* regg *ikke en eneste gang*[258]. *(Om der end*

---

(258) *Under* regg *(649 b 21-19) og* rinda *(663 a 20-22) anförer Lex. poët.* regg *som brugt i st. for* hregg *af þjóðólfr Arnórsson, Hkr. Magn. góð. kap. 33 vers 1, fordi Hkr. Kh. III 43 12-13 jf. VI 140 gengiver den pågeldende 'vísufjórðungr' således:*

«(5) Rindr á (6) roka-landi
«(7) regg af eiki (8) veggium».

«(5) **A. B. D. G. H. hrindr. (6) A. D. G. hroka. B. hauka. (7) B. D. G. H. hregg.** «**(8) B. leggiom.**»

Denne skrivemåde har åbenbart sin grund i den mening, at her måtte stå roka, *og* «roka-land» *betyde* «*fumorum terra*» *(Hkr. Kh. VI 140;* «*fumifera regio*», «*det rygende Land*», *ib. III 43), skönt i det mindste jeg, så vidt jeg husker, aldrig har set (eller hört)* rok *brugt i en slig bemærkelse, og skönt digteren*

forekom regg = hregg *i de digte, der undertiden udelade* h *foran* r *osv., f. ex. Krákumál og Leiðarvisan, vilde sligt være uden betydning.)* — *Lex. poët.* 179 $a_{14\text{-}12}$ *forbinder* hjarar *med* «fjorr» *(der skrevet* «fjörr»*), hvilken forbindelse synes at finde en stötte i Ormseddubrot, SnE. II* $497_{16\text{-}14}$. *Sammenhængen bliver da:* «Hjarar⌒fjörr olli, «áðr fèlli, dauða þrettán seggja. Sá enn ríki reggs⌒ «rækjandi var flugtrauðr». *Ordet* regg, *skib, forekommer sjelden, nemlig kun* 1) *i 'skipaheiti' (SnE. I* 581^{17} *jf. II* 481_{11a} 564_{5b} 624_{6a}*), nom. sing.* regg; 2) *i Háttatal 34, dat. sing.* reggi *(U og W have forvansket det sjeldne ord til* hreggi*);* 3-4) *som förste sammensætningsled i* reggbuss *og* reggstrind. *Kan man ved siden af dette sjeldne* regg *antage et* reggi *(nom.-acc. sing. og plur. samt dat. sing.),* reggis *(gen. sing.), osv.? Det synes meget betænkeligt. Eller kan den fjerde linie i halvverset* Olli . . . . . . seggja *oprindelig have lydt* reggja *(gen. plur.; med* reggja⌒rækjandi *jf. t. ex.* ráfáka⌒rækir *Njála kap. 102 vers 3)* þrettán seggja*? (Angående rimet* reggja : seggja *kan man henvise til flere steder, hvor tilfældige kvindelige linierim forekomme: Sighvats* minni fyrsta sinni, *Hkr. Ól. helg. kap. 5, Fms. IV 41, Flat. udg. II 16; Óttars* engi nýtri drengi, *Hkr. Ól. helg. kap. 27 vers 2, Fms. IV* 66_{6}, *Flat. udg. II* 31_{4a}*; osv.) Eller — skulde ikke liniens abnorme korthed være en fölge af dybere forvanskning?* —

Geisli 29^{1} *hedder i Flat. udg. I 4:*

«Let iarplidr aatu»*;*

i Bergsbók, i fölge Cederschiölds udgave af Geisli:

«Lét jarplitan átu»*;*

---

vistnok vilde have udtrykt «fumorum terra» ligefrem ved reykja land, *og skönt sproget, det vil sige, udtalen i Tjodolfs tid (— hos ham selv finder man:* Hrœrir hausa þeira | hreggi œst ok leggi | . . . . . . | unnr á sanda grunni, *Hkr. Magn. góð. kap. 31 næstsidste vers. I Fms. VI 79 er* Hrœrir . . . . . . leggi *oversprunget —) fordrer* hr-, *hvilket Unger har optaget i sin udgave af Hkr. (side* $540^{19\text{-}20a}$*), og hvilket desuden er læsemåden i Fms. VI* $82^{9\text{-}10}$.

i Fms. VI 67 note:

«Lèt jarpleitan áto».

Flatöbogens meningslöse «iarplidr» *har Skúli Thorlaeius, Hkr. Kh. III 469, rettet — i retning af rettelse bevæger denne ændring sig unegtelig — til* «iarplitz»(259)*, og har derved måske truffet en gammel, forsvunden læsemåde, der så turde ligge til grund for* jarplitan *og* jarpleitan. *I alt fald have kritiske afskrivere mærket, at et ʻdróttkvætt visuorð*ʼ «Let ıarplıtz áto», *eller lignende, var for kort — men ikke været rådvilde, og ændret det mellemste ord til aeeusativen* jarplitan *eller* jarpleitan, *som om ravnen, eorvus eorax, hvis sorthed er bleven til et ordsprog, havde været* jarpr *eller* jarplitaðr *eller* jarplitr *eller* jarpleitr *i det tolvte århundrede! At epitheta af den omfattende bemærkelse mörk, f. ex.* dökkr (hamdökkr hlakkar^haukr, *Háttatal 5), i skjaldepoesien findes brugte om ravnen, er correet, selv om tanken ikke pleiede ligesom at ledsage slige udtryk med et emphatisk smil. Men den egentlige adjectiviske betegnelse for ravnens farve var i den ældste tid* blár. *Det hedder hos Brage (i Ragnarsdrápa):* þás hrafnbláir hefndu | harma erps of barmar *(SnE. I 372^{5-6} II 208^{9-10} 576^{15-16}). Hos Hrómundr halti står* bláfjallaðr *som attribut til en kending, der betyder ravn*ʼ *(Landn. II 33 vers 1, Flat. udg. I 412 jf. Fms. III 147). Óttarr svarti:* bengjalfrs blágjóðr *(Hkr. Ól. helg. kap. 28 vers 1, Fms. IV 72, Óh. 1853 side 28, Flat. udg. II 32). Arnórr jarlaskáld:* blágammr benja kolgu *(Hkr. Magn. góð. kap. 2 vers 2) og* blár hrafn *(Hkr. Magn. góð. kap. 35 vers 2, Fms. VI 90^{3}, Fsk. 105_{10}, Flat. udg. III 285^{16b}); jf.* blágagladrápa *(navn på et digt af Arnórr — Fms. VI 197_{7}, Mork. udg. 32^{12}, Flat. udg. III 322_{10}). Også er et af ravnens poetiske navne,* blæingr *(SnE. II 456^{14} [jf. SnE. I 488 note [10]] og 488^{10a}), afledt af* blár. *I det tolvte århundrede har, som det synes, denne brug af* blár *begyndt at vakle.*

(259) *hvoraf* «jarplits» *Fms. V 357 må være en stiltiende gentagelse.*

Og det er vel af denne grund, at Einarr Skúlason SnE. I 488$_{11-10}$ (jf. II 456$_{6-5}$ 543$_{8-7}$ 597$^{15-16}$) udtrykker sig således: Muninn drekkr blóð ór benjum | blávartr. *År 1237 hedder det nemlig:* »lið ek vm þól z þæðir. þ'''t | »fem ꝼvgl þín fuarti« *(122 A til Sturl. II 213$^{8-9}$); ligesom Sturla Þórðarson, senere i det samme århundrede, bruger* svartklæddr *om ravnen*[260] *(Hák. Hák. kap. 321 vers 1; Flat. udg. III 222$_{16b}$; Sveinn Skúlason: Sturla lögm. Þórðarson [ʻSafn til sögu Íslands' III] side 620^{5a})*[261]. *Men* jarpr hrafn, *eller lignende, forekommer aldrig! Geisli 29$^{1-4}$ må åbenbart oprindelig have hedt:*

Ljet jarplitaðs átu
arnar jóðs hinn góði
munn rauð mildingr innan
magnús hugin fagna,

d. e.: Magnús hinn góði ljet hugin fagna átu. Mildingr rauð innan munn jarplitaðs arnar⌒jóðs. *Det oprindelige* ð *i* jarplitaðs *har i Flateyjarbók holdt sig som* d *i* «iarp-«lidr». *Adjectivet* jarplitaðr *er dannet på samme måde som:* bjartlitaðr, dökklitaðr, ljóslitaðr. —

Gísl. 1849 består et ʻdróttkvætt visuorð' side 161$_5$ og 25^2 af fem stavelser,

«linnvegs skap kvinna»,

men side 108$_7$, rigtig, af sex,

linnvengis skap kvinna.

Se herom Jón Þorkelsson, ʻSkýringar á vísum í Gísla sögu ʻSúrssonar' (Reykjavík, 1873) side 3—4.

I samme udg. af samme saga hedder et ʻdróttkvætt ʻvísuorð' side 33^{10} (i overensstemmelse med 162$_{5-4}$)

«lands kost ár branda»,

men side 117$_{10}$

«lanð koſtuð ar branða».

---

(260) *Dog efterligner han endnu den gamle sprogbrug i sætningen* fjekkz tafn bláum hrafni *(Hák. Hák. kap. 69 vers 2; jf. Flat. udg. III 431$_{4b}$).*

(261) *Måske bör her læses:* söddu svartklædda | sóknar *(sål. Frissbók og et membranfragment)* dynhróka, ... *kampens råger.*

I det væsentlige enig med Jón Þorkelsson ('Skýringar' side 5—6), afviger jeg dog med hensyn til et underordnet punkt, og skal derfor bemærke, at, skönt jeg foretrækker land *for* lands, *finder jeg læsemåden* landkostuð *meget betænkelig, og tror, at* -uð *er indsat, formodentlig enten for at udfylde et* land kost ár branda *(eller lign.) eller for at rette(!) et for en afskriver uforståeligt* land kostas ár branda *(eller lign.). Den hele 'visuhelmingr' turde oprindelig have (afset fra et par formelle spörgsmål) lydt således:*

Nú hefir gnýstœrir geira
(grímu þrótt) umb sóttan
(þann ljet lundr of lendan)
landkostás (ár branda).

SnE. I 573^{6} *(jf. II 479*^{1b} *562*^{12b} *621*$_{3b}$*) er* grima *anfört i bemærkelsen hjelm. —*

Hávarð. 1860 side 24 skal, i fölge håndskrifterne,

«garðz bragðz svo sagði»

være et 'dróttkvætt visuorð'. Men i en note under texten henviser udgiveren, Gunnl. Þórðarson, til et par steder, af hvilke det ene fremstiller begge 'visuhelmingar' i en uforvansket skikkelse. Den 'visuhelmingr', vi her har med at göre, findes i Landn. II 33 vers 1 (se Ísll.^{2} *I 161) og Flat. udg. I 412*$_{4\text{-}1b}$ *(jf. Fms. III 147—148 og Ól. Tryggv. Skálh. II 204). De rigtige læsemåder haves i: Landn., ShI. III 150, Fms. XII 70, Hávarð. 116 (ved Gísli Brynjúlfsson). Men ShI. og Fms. XII er opfatningen åbenbart ikke rigtig. Man må holde sig til Lex. poët. 73b*$^{17\text{-}19}$ *225b*$^{32\text{-}33}$ *764a*$_{33\text{-}28}$ *(*bragð, gaukr, spá*) og Gísli Brynjúlfsson Hávarð. 117*$^{1\text{-}3}$*. Dog tror jeg ikke, det er aldeles nöiagtigt, når* gaukar | gauts bragða spá sagðu *forklares ved «eorvi futura prælia præsignificabant» eller oversættes ved «Odins Gjøge spaaede Kamp». Tanken i* Svá gól gunnar‿haukr fyrr, þá 'es folknárungar váru feigir, es[262] gauts‿bragða‿gaukar sagðu spá *forekommer*

---

(262) *I steden for* es *kunde her stå* enn *eller* ok.

mig at være: Så 'gol' fordum slagenes hög, når mænd vare feige (dödsens), og (egentl. 'når') den varslede derom. Med andre ord: Så pleier ravnen at skrige, når den spår mændene kampdöd. Den gamle Hrómundr aner sin skebne.

Hávarð. 32_{11},

«oddregns sauk vegnir»,

der ikke synes at give nogen mening, er af Gísli Brynjúlfsson, ib. 179_8, *rettet til*

oddregns of sök vegnir. —

Hkr. Kh. III 73 er et 'dróttkvætt visuorð' af Þjóðólfr Arnórsson skrevet:

«glygg fell *(var.* fe*)* of tiggia».

Men Hkr. ved Unger side $559^{22\text{-}25}$ *lyder det hele vers, i det punkt, hvorom spörgsmålet her dreier sig, aldeles overensstemmende med Fms. VI 173:* «Reist eikikjölr «austan | örðigt vatn or Görðum, | Svíar tœðu þér síðan, «| snjallr landreki! allir. | Gékk með gulli miklu, | glygg «féll ótt um tiggja[263], | höll á hléborð sollin[264] | Har«alds skeið und vef breiðum». *Nogen finder måske, at* ótt *kan undværes. Ja, så kan man i det samme vers også udelade:* eiki-, austan *(da seiladsens retning ses af sammenhængen),* «örðigt», snjallr, allir *(der endog indeholder en overdrivelse),* höll á hléborð, sollin, breiðum. *Men skjaldene satte pris på 'sannkenningar'. Og* ótt *er en 'sannkenning' (se Háttatal 4 med tilhörende prosa), der på dette sted fremböd sig så naturlig, og som Þjóðólfr sikkert har benyttet, da der var plads til den. Sætningen* glygg ... tyggja *falder alt for mat uden* ótt, *der danner en art sidestykke til* «örðigt» *i den förste 'visuhelmingr'. Jf. end videre f. ex.:* «Stýrðir hvatt í hörðu | hvardyggr jöfurr «glyggvi» *(Valgarðr af Velli: Hkr. Har. harðr. kap. 17 vers 2, Fms. VI* $172^{14\text{-}15}$, *Fsk.* $113^{7\text{-}8}$, *Mork. udg.* $16^{28\text{-}29\,b}$*)* *og* «Hart kníði svöl svartan | snekkju brand fyrir landi |

---

(263) *bör hedde* tyggja.

(264) *Fms. XII 145 og Lex. poët. 798* $b_{6\text{-}4}$ *henföres* sollin *til* hléborð, *men Shl. VI 163 til* skeið, *hvilket sidste vistnok er det rigtige.*

«skúr» (*Bölverkr: Hkr. Har. harðr. kap. 2 sidste vers, Fms. VI* 134^{8-10}, *Flat. udg. III* $290_{14-12\,a}$). *Overhovedet holde skjaldene af at beskrive seilads i storm i deres æredigte. Og ordet* höll *viser, at vinden har været stærk.* —

Hkr. ved Unger side $444^{29\,b}$ *er et 'dróttkvætt visuorð' af Sighvatr þórðarson skrevet:*

«En varðkers, virðir!»

Denne form af denne verslinie hidrörer fra Egilsson, der i ShI. V 17—18 ved sin fortræffelige gisning víðbotn *gengav den hele 'visuhelmingr' dens oprindelige indhold, medens han dog på den anden side begik den feil at ændre* varðkeri, *der formodentlig står i alle håndskrifter (se: Hkr. Kh. II* 304^{26}, *Óh. 1853 side* 183_{12b}, *Fms. V* 13^{15}, *Flat. udg. II* 310^{1})(265), *til* varðkers, *da det, i öieblikket, ikke er faldet ham ind, at dativen* varðkeri (— *skönt* varðker *ikke er en person og ikke engang et levende*

---

(265) *Dette anföres ikke for derved at rette nogen dadel imod Egilsson, fordi han vover at have sin egen mening over for håndskrifternes enstemmighed. Ti dersom disses læsemåde i nærværende tilfælde ikke var* varðkeri, *men* varðkers, *var det nödvendigt at forandre den til* varðkeri, *til trods for dem alle. Dette minder mig om fölgende sted.*

Hkr. Magn. góð. 24, Fms. VI 53, Fsk. 101, Flat. udg. III 274 hedder en 'vísuhelmingr' af þjóðólfr Arnórsson: «Sjálfr «var austr við Elfi | Úlfs mögr, ok hét fögru | þar réð Sveinn «at sverja | sínar hendr at skríni». *Og* sinar hendr at skríni *forklares ved* með sínar *osv. (Hkr. VI* 134^{7}, *ShI. VI* 48_{2-1}, *Fms. XII* 132^{13}, *Lex. poët.* $799\,b_{29-27}$) *eller ved* hafandi sínar *osv. (ShI. VI* 48_{2-1}). *Men hvor i den gamle litteratur finder man ellers noget exempel på en slig ordföining? Hkr. VI* 134^{13} *foreslår da også at læse:* «héilt hendur fínar at «fögru fkríni». *Men i denne bemærkelse vilde* halda *på dette sted styre dativ. Og det er desuden i den her foreliggende sammenhæng en temmelig uvæsentlig omstændighed, om det hellige skrin var* fagrt, *eller ei; hvorimod* «ok hét fögru» *giver en ypperlig mening. Skulde ikke* var, *skönt uden variant, være en forvanskning af* bar? Sjalfr ulfs mögr bar sinar hendr at skríni *passer ikke ilde til det anströg af spydighed, der hviler over den hele 'vísuhelmingr'.*

væsen —) betegnede det hele, hvoraf botn *er en del; ligesom det, for exempel, hedder:* [1] Skallagrímr sá í egg exinni *Eg. kap. 38 (citeret af Lund 'Oldnordisk ordföjningslære' side 122[18]);* [2] Gunnarr . . . lýstr við atgeirinum — ok kom undir kverk öxinni *Njála 1875 k. 54[54-56];* [3] Gripu þeir í bug snœrum *Jómsvvdr. 26;* [4-5] Mætr hjelt mörgu spjóti mœra gramr í snœri *og* Odd rauð aski studdan örr landreki dörrum, *Þjóðólfr Arnórsson (Hkr. Magn. góð. kap. 34 vers 2, Fms. VI 84[16-19], Flat. udg. III 283$_{9.6\,b}$). Jf. i övrigt mine bemærkninger 'om 'helrim' (Khavn, 1877) side 31[4-10]. —*

Óh. 1853 side 27$_{18b}$ består et 'dróttkvætt visuorð' af Sighvatr Þórðarson af fölgende fem stavelser:

«vlfs var þat aðra».

Og Óh. 1853 side 261 opfattes den hele 'visuhelmingr' således: «Snarr búþegna harri gaf næst Rögnvaldi aðra «systur sína; þat var Úlfs aldrgipta». *Men hvorledes skulde skjalden være falden på at prise Rögnvalds giftermål med Ingibjörg som en lykke — ikke for Rögnv. selv, men — enten for Rögnvalds fader? eller for den ene af Rögnvalds og Ingibjörg's to sönner? eller for en tredje, ubekendt, Ulf? Verslinien synes at være overleveret i ikke færre end tretten skikkelser (se: Hkr. Kh. II 21[5] med noter, Óh. 1853 anf. st., Fms. III 16 og IV 69[9] med note, Flat. udg. I 537, Ól. Tryggv. Skálh. Appendix side 34a[1]), hvoraf nogle ere forvirrede nok, medens dog kun den anförte afviger fra de metriske regler. Hkr. Kh. II 21[5] og AM. folio* 75[c] *har læsemåden*

ulfs feðr vas þat aðra,

optaget af Unger Hkr. 230. I og for sig turde dog

ufls nið vas þat aðr,

hvilket findes i det med Óh. 1853 beslægtede AM. qvart 325[6] *(*»vlꝼs níð vʳ þ aðꝛa«*) osv. (jf. Fms. IV 69 note [6]), fortjene fortrinnet. Tager jeg ikke feil, har imidlertid Fms. III 16$_8$,*

þat vas yðr enn aðra,

störst fordring på oprindelighed. Fms. III 16 har den

hele 'vísuhelmingr' fölgende sammenhæng (se ShI. III 20_{5-2}*):* Snarr búþegna⌒harri gaf yðr næst systur sína enn rögnvaldi aðra — þat vas aldrgipta, *nemlig, for eder begge. Dette indhold synes at passe bedst i et digt om Erling og at ligne Sighvat mest. (De to 'vísuhelmingar',* Erlingr ... tryggva *og* Næst ... rögnvaldi, *må, som det forekommer mig, i alle tilfælde have hört til forskellige vers.)* —

Plac. 7^{1-4}*, i membranen skrevet* »Oc aꝩ | nan dag »uꝩar *(et hul i pergamentet optager midten af* uꝩar, *så »at kun spor af* ꝩ *ere tilbage)* elg þrotr ıſtaþſotte fýrr »*(den nederste del af* f *fortæret, tillige med pergamentet)* »| þaꝩz flęrþar þvere frālundū *(i st. for* ū, *der beror på »gisning, har membranen kun et hul)* ſýnðeſc«, *mangler subjectet i den sidste sætning. Og Egilsson har uden al tvivl truffet det rette, i det han har indskudt* guþ *(den i membranen brugelige skrivemåde i st. for det ældre* goþ = Goð*) foran det sidste ord.*

Plac. 12^{3-4}*, udgaven a) side 15:*

«næst varþ meiþr í mestri
«mannraun ells hranna»,

hvortil er föiet fölgende tolkning: «meiðr hranna ells «(elds, mk.[(266)]) varð næst í mestri mannraun»*; b) side 44:*

«nest varð[(267)] meiþr 3. imestre
«manravɴ .... 4. elshianna 5.

«3. þr, b.[(268)] 4. or (dauft), í eyðunni, B; mèr sýnist mega sleppa «því, eða lesa: í mesto[(269)] mannraunom. 5. elshianna, eða els- «hranna, B; rèttast mun: ells hranna, ɔ: l f. ll, einsog 12,6 : 10,4«.

Hertil må fölgende bemærkes. [1] *Plac. membr. frembyder intet exempel enten på* lls *eller på* ls *i st. for* lds. [2] »elf« *forekommer der én gang (vers* 26^5*) som et ord (en ordform) og betyder da:* ***ilings, byges.*** [3] *Gen. sing. af*

---

(266) *d. e. 'mannkenning'.*

(267) *eller måske* vard *eller* varð, *da Plac. er trykt med fractur (der ikke skelner imellem* ð *og* d *og* ð*).*

(268) *d. e. 'bundið'.*

(269) *ved uagtsomhed i st. for* mestom.

elda- *(igni-) findes der tre gange, på to steder (vers 2³ og 42²) skrevet* »elðſ«, *medens det tredje (vers 24²), ved feilskrift, har* »ƀraɜenllðſ *i st. for* hrannelds. ⁴⁾ *Vor 'vísufjórðungr' synes i membranen bestemt at måtte læses:* »nęſt varð meıþ ımeſtre manravɜ draſ | elſƀranna«. nęſt varð meıþ ımeſtre manav elſƀanna *er så tydeligt, som bogstaver kunne være. Umiddelbart foran det tredje ord* (meiðr) *er et* ı *udslettet, fordi skriveren först har oversprunget* meiðr *(og begyndt på* ımeſtre*), men har grebet sig deri og rettet sin forseelse. I* manravɜ *er* r *beskadiget og næsten helt borte, og* ɜ *lidt angrebet. Af* draſ *(i enden af linien) ser jeg tydelig et noget uformeligt* d[270] *(ikke* o*) og* r, *hvorimod* aſ *er næsten helt forsvundet. I Plac. membr. have nemlig linierne ved den yderste rand overalt lidt mere eller mindre, som det synes, af fugtighed. Og den utydelighed, som derved er fremkommet, har man på nogle steder sögt at fjerne ved opfriskelse. Hvis jeg ikke feiler, er denne behandling også overgået* d *(i* draſ*), som derved er berövet sin oprindelige smukke form. Af* r *i* ƀranna *har* ı *holdt sig tillige med en del af den korte streg, der i forening med* rets *punkt forandrer* ı *til* r. *Skrivemåden* draſelſ *stemmer overens med:* »þengelſ« *(Plac. membr. vers 6⁷),* »þengel« *(ib. vers 2⁶), osv.*

Plac. membr. vers 20⁵ optræder

»ſeī tyn ſueıɜō«

som en verslinie, og Plac. membr. vers 20⁵⁻⁶ »ſeī tyn' »ſueıɜō ... at ø *(dette ø svarer kun meget ufuldstændig* »*til det i skindbogen på dette sted forekommende tegn)* »breıþre« *som en sætning. Verslinien mangler en stavelse, og denne omstændighed beröver sætningen dens mening. Men hvis man med Egilsson indsætter* kom *efter* Seimtýnir, *kommer både mening og metrum i orden.*

---

[270] *Ligesom* **674 A** *(Elucidarius) og, som det synes, hyppigere* **15** *(udg. af Wisén), bruger* **673 B** *(Plac.) både* d *og* ð; *medens* **237** *holder sig udelukkende til* d.

Plac. 21$^{5-8}$ er i membranen delt således i linier:

»oc þa er an

»nan ſøkıa avþ gıl̃ðır ſon vıl̃ðı ſtoþ umb

»ſaſc ſıþan ſvıþ þegn at ꝏ mıþre«.

I begyndelsen af anden og tredje linie har skriften været ganske udslettet, så at nan *og* ſaſc *er tilföiet med en nyere hånd. Med den samme hånd (i alt fald med det samme blæk) er der foran* ſaſc *sat et = af uvis betydning. I* ſıþan *er* ſı *opfrisket.* umb *ser næsten ud som* ımb, *da et hul i pergamentet har borttaget det förste træk af* u, *så nær som en meget lille prik. I* at *er* t *höist utydeligt. Og i* mıþre *er blækket for en del forsvundet af de to förste træk af* m, *uden at dette bogstav derved er bleven usikkert. Prosaisk må denne 'visu-'helmingr' ordnes:* Ok þá 'es auðgildir vildi sœkja annan son, stóð sviðr þegn at miðri ó — sásk síðan umb. *Således også Egilsson. Men han bemærker (Plac. udg. side 48$^{10-11}$) til den syvende verslinie «i þetta visuorð «vantar ekkert», som om han ikke havde kunnet föle, at mangelen af* ok *ophæver, uden al grund, den almindelige og naturlige forbindelse af sætningerne. Med hensyn til denne gelder her den samme regel for poesie som for prosa. Og ingen prosaforfatter kunde dog let være falden på her at sige:* «Hann stóð at miðri ó — sásk síðan umb *punctum! (Derimod kunde det f. ex. hedde:* Hann stóð at miðri ó, sásk síðan umb, ok gat at líta *osv.) Den syvende verslinie må sikkert oprindelig have lydt:*

stóð umb ok sásk síðan. —

SnE. I 246^{7} hedder et 'dróttkvætt visuorð' af Einarr skálaglam:

«bergs grunnlá dverga».

Og SnE. III ytrer Egilsson: «Bergs grunnlá dverga . . . . . . «*i. e. carmen;* bergs grunnlá, *humor ex imo monte pro-«fluens, i. e. fons, h. l. aqua, potus. Expectaram quidem «poësin h. l. describi per navigium nanorum, sed cum «vox* grvmila *mihi omnino ignota esset, necessitate coactus ad «conjecturam hancce confugi». Virkelig beror* grunnlá *på conjectur i fölge SnE. I 246, noten til dette ord:* «*sic Reg.*

«*(*gᵛnnlá *s.* gᵛmilá*)*; grymi la, *W*; grymila, *U*; grynne lá, *«757»; jf. SnE. II* 306^{13} 521_{15}. *Men kunde man ikke læse* geymilá*?* Bergs geymilá dverga *vilde betyde* '*det* '*fluidum, dvergene gemte i klippen*'. *Og* geymi- *vilde antyde, at her ikke var tale om vand, endsige simplere vædsker. Jeg skal imidlertid ingenlunde anbefale denne min gisning. Derimod vover jeg at påstå, at* bergs grunnlá dverga *beviser intet med hensyn til sporadisk forekomst af* '*drottkvæð visuorð*' *på fem stavelser. — Skulde nogen sætte* grunnlá (dverga) *i forbindelse med* grunnstrauma (grímnis) *þórsdrápa* 3^{5}, *tror jeg sligt vilde være urigtigt, da jeg ikke tvivler på, at denne linie i þórsdrápa bör læses* þyl 'ek granstrauma[271] grímnis.

SnE. I $298^{19\text{-}22}$ *er þórsdrápa* $13^{5\text{-}8}$ *udgivet således efter membranerne:* «Listi ferðr í fasta, | friðsein var þar, «hreini | gnípu hlöðr á greypan | granhött, res kvânar». *Og denne* '*visuhelmingr*' *opfattes på fölgende måde:* «Hlöðr «res kvânar, ferðr í fasta, listi gnípu hreini á greypan «granhött». *Osv.* [1] Listi *skal stå i steden for* laust, *perfect af verbet* ljósta. *Som analogt anföres t. ex.* risti *i st. for* reist, *perfect af verbet* rísta. [2] Fœra í fasta *skal betyde: bringe i knibe, omringe.* [3] Hreinn, *rensdyr, skal hedde* hreini *i acc. plur.* [4] Gnípu hreinn *skal betyde: en jette.* [5] Granhöttr, «*pileus labiorum*», *skal betyde: hoved.* [6] «Rer», *ellers (også hos Brage) en sökonge, skal her være en jette.* [7] gran : kván *erstatter helrim. På et sted, der ikke lader sig tolke, uden ved hjelp af alle disse, og i grunden endnu flere, besynderligheder, kan virkelig intet bygges.*

SnE. I 416 lyder en '*dróttkvæðr visuhelmingr*' *af Arnórr jarlaskáld efter cod. reg.:*

«Hlóð, en hála teðu
«hirðmenn arngrenni,
«auðar þorn fyrir örnu
«úngr valköstu þúnga».

---

[271] *Således Orms-edda.* Granstrauma *står ikke i st. for* grannstrauma *(«tenues latices» SnE. I 292 note* [6]*). Men jf. t. ex. Völsungasaga k 10:* Lát grön sía, sonr.

Til den anden linie föies den bemærkning, at «seeundum «eod. Reg. versus fit pentesyllabus». Og til denne pentasyllabiske form har man holdt sig, så vel i SnE. III som i Lex. poët. 21a[31-33] *(*arngrennir*). Over for Reg. står her:* [1]) *Orms-edda og* **756** *(se SnE. I 417 note* [15]*);* [2]) *Uppsalaedda (ib. og SnE. II 326*[16]*);* [3]) **748** *(ib. og SnE. II* $437_{16\,a}$*);* [4]) **leβ** *(ib. og SnE. II 586*[16]*);* [5]) *Fms. VI 89 uden variant;* [6]) *Hkr. Kh. III 48 uden variant;* [7]) *Hkr. ved Unger side 543*[13 b] *— der alle have*

hirðmenn ara grenni.

Antager man, at eod. reg. alene veier op imod alle disse? For mig stiller sagen sig anderledes. Jeg tror, man påviser kilden til arngrenni, *på dette sted, blot ved at skrive verslinien således:*

hirðme**nn** arngre**nn**i.

Der er nemlig vist ingen tvivl om, at arngrenni *her indeholder en skrivfeil af samme art, som den der findes i:* «eitr svavlvn **n**aðri», *Reg. til SnE. I* 472_{12}; «Óuars, vini «gróua» *SnE. I 460, hvor kun Reg. (ib. note* [11]*) har det urigtige* vini *i st. for* viði; «daluavnar», *Reg. til SnE. I 402*[6] *(de andre membraner — W,* **756, 748, 757, leβ** *— have det rigtige* dalnauðar*);* «amlona kvern», *Reg. til SnE.* 328_{12} *(de andre rigtig:* amlóða*); osv. Jeg skal nu, uden noget egentligt valg, anföre nogle flere af de mangfoldige her hen hörende skrivfeil i Reg., efter SnE. I:* «blyflugur» *(i st. for* býflugur*) SnE. I 76 note* [20]*;* «af «þeim atburðr» *86 note* [16]*;* «brat, þat» *(i st. f.* brár. Þat*) 90 n.* [22]*;* «Þat er eitt **hans** mark um djarfleik **hans**» *(i st. for* Þat er eitt mark um djarfleik hans*) 98 n.* [11]*;* «fyrr er» *(i st. for* fyrr enn*) 98 n.* [14]*;* «vlfriþr» *(for* úlfliðr*) 98 n.* [17]*;* «gunntamigr hroðiðr» [(272)] *(for* gunntam«iðr, hróðigr*) 126 note* [8 og 9]*;* «iþriottar» *(for* íþróttar*) 152 n.* [10]*;* «fæt**um** sín**um**» *(f.* fæti sínum*),* 176_{15}*;* «Naglfal «losnar» *194 n.* [8]*;* «**h**allir allir» *(f.* halir allir*) 196 n.* [9]*;*

[(272)] *Da man skrev* «gunntamigr», *har man tænkt på* g *i* «hróð«igr», *men så alligevel skrevet* «hroðiðr».

«heimsteið» (*f.* heimstöð) *196 n.*^{10}; «allt gott» (*f.* allgott) *198 n.*^{10}; «oklom» (*f.* klóm) *212 n.*^{7}; «er er «Æsirnir sá» (*f.* Enn er *osv.*) *212 n.*^{11}; «at kalla gullit «munntal þessa jötna, en vèr fellum í rúnum eða í «skáldskap svâ, at vèr köllum» *osv.* (fellum *f.* felum) *214 n.*^{11}; «lla hia» (*f.* lá hjá) *222 n.*^{7}; «vígi vamr, «vammi firða» (vamr *f.* vanr) *238 n.*^{21}; «bið ek lýþa «þa (*syllaba incuriose repetita*) kyn hlýða» *246 n.*^{17}; «glaumbergs Egils» (*f.* glaumbergs egill) *250 n.*^{15}; «at kalla hann . . . skjótanda mistilteins, sons Óðins» (sons *f.* son) *266 n.*^{14}; «ginnivnga» (*f.* ginnunga) *278 note*^{13}; «fiorlavslar» (*f.* fjörlausnar) *286 n.*^{5}.; «hjalts af «hjalti[273] oltnar» 292_{11}; «herfangs ofangs» (*f.* herfangs ofan) *310 n.*^{7}; «eleiv» (*f.* elju) *320 n.*^{10}; «Vallhavllv» (*f.* valhöllu) *336 n.*^{21}; «varð þess varð» (*f.* varð þess varr) *340 n.*^{9}; «hann bað þær mæla lengr» (mæla *f.* mala) $376_{13\text{-}12}$; «þrjóti» (*f.* þrjóta) 404^{12}; «ginnvita» (*f.* gunnvita) 408^{9}; «Lítt qvoþvt þit láta» (*f.* Lítt kvóðu þik láta) *432 n.*^{6}; «leinlandz» (*f.* heinlands) *472 n.*^{16}; «álmbögi, armleggr» («álmbögi» *f.* alnbogi) 542^{5}; «kiælar «hæll» (*f.* kjalarhæll) *585 n.*^{8}; «þriþv vísuorð» (*f.* þriðja vísuorð) *624 n.*^{4}; «Ískalda skal ek öldu» (skal *f.* skar) *636 n.*^{6}; «hersirs» (*f.* hersis) *636 n.*^{8}; «at samhljóðandi «sem» (sem *f.* «se») *644 n.*^{6}; «hrann ráð» (*f.* hrannláð) 646^{17}; «þessi hetti» (*f.* þessum hætti) *652 n.*^{9}; «baug«stökkvir fremr baugum | bauggrimmr hjarar dravgvm» (dravgvm *f.* drauga) *660 n.*^{8}; «glavndlar» (*f.* göndlar) *674 n.*^{3}; «en ræði ravð goð» (*f.* enn rœði raungóð) *692 n.*^{6}; «jarls sá er frama gnótt» (er *f.* ek) *710 n.*^{4}.

SnE. I $512^{14\text{-}17}$ (*jf. II* $545^{12\text{-}13}$ *og* $604^{14\text{-}17}$) *er fölgende 'dróttkvæðr vìsuhelmingr' af Gissurr svarti*[274]:

---

(273) *Det synes klart af 292 n.*^{16}, *at skriveren har her bemærket feilen og, skönt meget ubehændig, sögt at rette* hjalti *til* hagli. *Denne rigtige læsemåde findes i W og er optaget af Egilsson, 1851, i hans udgave af (Haustlöng og) þórsdrápa.*

(274) *Kun* 757 *har her dette tilnavn. Men Egilsson (hvis blik, når det ikke fordunkles af nogen vildledende doctrin eller af fortvivlelse*

«Fylkir gleðr í fólki
«flakk ok svan Hlakkar;
«Ólafr of viðr elum
«Yggs gögl fegin Sköglar».

Og det hedder i Lex. poët. $181a^{17\text{-}21}$: «Flakkr, *m.*, «*lupus:* fylkir gleðr í fólki | flakk ok svan Hlakkar *rex* «*in acie lupum corvumque exhilarat (saturat), SE. I 512, 2.* «*Huc et pertinet var. lect. F. X 187, 1,* báru flakkr, «*lupus undæ, navis*». *Med dette* «báru flakkr» *hænger det således sammen. En 'visuhelmingr' af Þórbjörn hornklofi, der findes i Skáldskaparmál og Fsk. og Flat., lyder i Skáldskaparmál (SnE. I* $440^{6\text{-}9}$ *jf. II* $331_{17\text{-}14}$ $442_{13\text{-}10}$*) og Fsk.* ($9^{10\text{-}13}$)*:* Hrjóðr ljet hæstrar tíðar | harðráðr skipa barðum | báru fáks hins bleika | barnungr á lög þrungit, *og i Flat. (udg. I* $572^{16\text{-}19a}$*) væsentlig ligeså, dog med* «flaks» *i st. for* fáks. *Skönt F(ornmannass). X 177—197 (*«Upphaf ríkis Haraldar hárfagra»*) er taget af Flateyjarbók (jf. Flat. udg. I* 567^{3}*—*576_{1}*), så have dog textbearbeiderne, F. Magnusen og C. C. Rafn, ikke beholdt* «flaks» *som textlæsemåde, men, med henvisning til Skáldskaparmál osv., foretrukket* fáks. *Også Egilsson holder sig til* fáks, *ikke alene (1837) Fms. XII 224, men også (1841) ShI. X 173 [i det han dog her anförer Flatöbogens variant, således:* «flaks *(ɔ:* flakks*), lupi, eod.*

---

over ikke at kunne fortolke alt ligesom på commando, pleier at være sikkert) bemærker (SnE. I 512 note [12]*) om* Fylkir...... sköglar: «*Fortasse in encomio in Olavum Erici filium, regem* «*Sveciæ*». *Og jeg tror at föle en större forskel imellem* Fylkir ...... sköglar *og Gissurr gullbrá's* Skala ...... trausti *(Hkr. Ól. helg. k. 218 vers 1, Óh. 1853 side* $207^{1\text{-}4}$*, Fms. V 57, Flat. udg. II* $341^{3\text{-}6}$*), end den, indhold og omstændigheder medföre. Det er vist heller ikke tilfældigt, at Skáldskaparmál anförer* Fylkir ...... sköglar *imellem to 'vísuhelmingar' af Óttarr svarti (forudsat, at* Allvalda ...... betri *er af Óttarr). Det var så naturligt, at hver af de to mænd (Óttarr svarti og Gissurr svarti) ledte tanken hen på den anden. Se: Hkr. Ól. helg. k. 69—71, Óh. 1853 side* 54_{7}*—*59^{18}*, Fms. IV* 134^{3}*—*143_{1}*, Flat. udg. II* 60^{3}*—*63_{9}*.*

«sensu, Flat., intelligitur navis»]. Der kan heller ikke være nogen tvivl om, at fáks *er den oprindelige læsemåde, da det står i så mange håndskrifter (alle, undtagen Flat.), og da Skáldskaparmál l. c. udtrykkelig anförer* Hrjóðr ...... þrungit *som bevissted for kendingen* báru fákr. *(Det brugte epitheton,* hins bleika, *er endog måske bleven valgt med et vist hensyn til* fákr.*) Ligesom Flat. stiller sit* «baru «flaks ens bleika» *over for det rigtige* báru fáks hins bleika, *således har den, i en umiddelbart fölgende 'visu-'helmingr',* «bord hrockuir rak nordan» *i st. for det formentlig rigtige* borðhölkvi rak norðan. *Og begge læsemåder* («flaks» *og* «hrockuir») *synes lige betydningslöse. I* «flaks» *har skriveren formodentlig lige så lidt set betydningen λύκον, som han i* «hrockuir» *har set betydningen γίγαντα — eller rettere γίγας (da* «hrockuir» *må være nominativ, skönt nominativ slet ikke passer her). Og at* «flaks» *er en skrivfeil, synes at ligge i sagens natur. Ti hvad skulde der have bevæget en afskriver til (med bevidsthed) at forandre det i en tydelig sammenhæng stående* báru fákr *— en af de klareste og anskueligste kendinger i den hele skjaldepoesie? Det er meget muligt, at den, der skrev Flatöbogens* «flaks», *har kendt den (oven for, side 306*[1-4]*) anförte 'visuhelmingr', med læsemåden* «flakk», *samt at denne læsemåde tilfældig er rundet ham i tanker og har foranlediget skrivfeilen. Men deraf fölger naturligvis intet med hensyn til ægtheden af dette* «flakk». *Det findes nu rigtig nok både i cod. reg. og* 757, *og har måske desuden en stötte i* Ieβ, *hvor det underlige* »fleinblack« [(275)] *formodentlig er indkommet ved gisning i st. for* «flakk». *Imidlertid er jeg af den mening, at denne lydforbindelse* (flakk) *slet ikke er andet, end en skrivfeil af samme art, som f. ex.* «vanðz» *(SnE. II* 391_{11}*) i st. for* «vallanðz», *og at vor 'visuhelmingr' oprindelig har hedt*

---

(275) *SnE. II* 604[15] *har* «fleinblack» *(i det væsentlige rigtig), men SnE. I 512 note* [13] *urigtig* «fleinbakk».

Fylkir gleðr í folki
flagðs blakk ok svan hlakkar.
Áleifr of viðr ēlum
yggs gögl fegin sköglar.

Flagðs⌒blakkr *(ulv) en kending af samme art som:* flagðs⌒goti *(Egill Skall.: Höfuðlausn 10)*, flagðs⌒hestr *(Böðvarr halti: Fms. VII* 354_{10} *og Mork. udg.* 222^{18a}*)*, flagðvigg *(þórkell Skallason: Hkr. Har. harðr. k. 100, Fms. VI* 426^{13}*). Gissurr svarti synes med forsæt her at have brugt lutter korte kendinger, hver bestående af to ord (*flagðs⌒blakkr, hlakkar⌒svanr, yggs⌒gagl, sköglar⌒ēl*); ligesom Óttarr svarti i en 'vísuhelmingr' (SnE. I 490—492; jf. II* 457^{17-20} 544^{15-18} 598^{2-5}*), der sikkert også er taget af et digt om Olof Skötkonung, bruger lutter 'ókend heiti' (*örn, ylgr, ulfr, ari*).* —

SnE. II 110^5 *er et 'dróttkvætt vísuorð' skrevet*

«hjörflaug bríms draugar».

Men det mellemste af disse tre ord hedder ellers brímir *og har naturligvis* brímis *i gen. sing. (Lex. poët.* $81a_{17-5}$*); hvortil kommer, at både* **748** *(SnE. II* 409^5*) og* **757** *(SnE. II* 511^{14}*) fremstille linien i den naturlige form*

hjörflaug brímis draugar.

Skrivemåden «bríms» *i W har neppe större betydning, end skrivfeilen* «hiôr flaugs» *(fremkaldt ved* brímis*?) i* **757**.

SnE. II 317_{12} *har efter Uppsalaedda*

«gvþbliþ vie siþan»

som et 'dróttkvætt vísuorð'. Men se SnE. I 330^7 *(II* 530_{12}*).*

I fölge SnE. II 391_{11} *(jf. SnE. I 656 note* [10]*) er Háttatal* 44^8 *skrevet*

«vanðz svala branda»

i Uppsalaedda. Men «vanðz» *er en meningslös forvanskning af* vallands. — *En skrivfeil af beslægtet art har, i fölge SnE. II* 388_{17}*, Uppsalaedda Háttatal* 34^8*, nemlig,* «þvnghvfvzto» *i st. for* þunghúfuðusto. —

På to steder i 'dróttkvætt' versemål synes en dat. sing. ár, *i st. for* æri, *af subst. masc.* áru-, *nom. sing.* árr, *med omlyd* órr, *at forekomme, begge steder i en*

femstavelset verslinie. Det ene sted, Ól. dr. Tryggv. 9[8]*, er omtalt oven for, side* $261_{18\text{-}8}$*. Det andet,*

«hrynbeðs ár steðja»,

findes SnE. I 476[7] *(jf. II 449*[18] 593_{11}*). Er* år *her virkelig dat. sing. af subst. masc.* åru-, *bör det uden tvivl rettes til* æri. *Men den hele 'visuhelmingr' forekommer mig meget dunkel.* —

I fölgende fire 'dróttkvæð visuorð' på fem stavelser forekommer brá, *hörende til det substantiv, der svarer til oldhöit.* prāwa, *middelhöit.* brāwe, *osv.*

1) *Eyvindr skaldaspillir, Hkr. Kh. I 167*[25]

«fallfól braa vallar».

Med hensyn til skrivemåden «braa» *jf. Lex. poët. 76 a*[30-35] *(art.* «brávöllr»*). I st. for* «braa vallar» *har α) SnE. ved Rask side 133 og Hkr. Kh. VI 35:* «bráa-vallar»*; β) Fms. I 50*[13]*:* «[bráa] vallar», *med den bemærkning til* bráa, *at det er optaget efter Hkr., men at membr. A har* brá; *γ) ShI. I 62:* bráa vallar, *med fölgende note til* bráa*:* «*sic Hkr.*; brá, *A, quod perinde rectum est*»*; δ) SnE. II* 319_4 *efter Uppsalaedda:* «bra vallar»*; ε) Hkr. ved Unger side 111*[27 a]*:* «brá vallar»*; ζ) Fms. XII 31*[4]*, Fsk.* 29_{15}*, SnE. I 346*[10] *(og III 55—56), SnE. ved Egilsson side 71*[15 a]*, Lex. poët. 76 a*[30-35]*, SnE. ved Þorl. Jónsson side 115*[17]*:* «brávallar». — *Med hensyn til* fall- *i* fallsól *må jeg her i forbigående tillade mig den bemærkning, at det, i fölge min overbevisning, ikke står i st. for* fald-. *Skönt forfatteren til oversættelsen Strengleikar, f. ex., kan have haft grund til at betjene sig af udtrykket* höfuðfaldr *(jf. Strengleikar* $9_{12\text{-}6}$ *13*[17-31]*), vilde* «brávallar» *i* «brávallar⌃faldr» *göre indtryk af en skrigende pleonasmus, da* faldr *i skjaldesproget synes indskrænket til at betegne en art kvindelig* h o v e d *bedækning (se Lex. poët. 152 b*[20-31]*,* f a l d r, *m.). Desuden er* fald- *sikkert ikke gået således over til* fall-, *at det hos Eyvindr skulde kunne rime på* all *i* vallar. Fallsól *må betyde* «*fald-sol*», *d. v. s., en sol, der har den egenskab, at den let falder, og som altså*

'er forskellig fra den egentlige sol'. Jf. t. ex. áls∧hryn-braut, *'ålens styrtende — bevægelige — vei' (vandet).*

[2] *Gísli Súrsson, 'Tvær sögur af Gísla Súrssyni' side* 161_4 *(jf.* 25^6*) og* 109^2

»eıreckſ b^tt^ geíra«

og «eiriks bra geıra».

Se Jón Þorkelsson 'Skýringar á vísum í Gísla sögu Súrs-'sonar' side 3—4.

[3] *Einarr Skúlason SnE. I* 348^{15}

«Freys nipt brádriptir».

[4] *Bjarni* «*A.*»*-son SnE. ved Egilsson* 216^{7a} *(SnE. II* 499^{2a}*)*

«fárverk, brámerki».

Hvis man, i overensstemmelse med Rask i udgaven af SnE. (side 133^{15a} *og* 134^{7b}*), med Hkr. Kh. VI, med Fms. I, og med Shl., (se oven for, side* $309^{14\text{-}18}$*), i disse tilfælde opgiver* brá, *og foretrækker* bráa, *gen. plural i den form, der stöttes af böiningens analogie, kommer versemålet i orden. —*

I 'Tvær sögur af Gísla Súrssyni' er et 'dróttkvætt 'vísuorð' skrevet

*$162^{8\text{-}9}$ (***556 A***):* «guṅblıkſ þaı | mıklu»,

33 (Egilsson[276]*):* «gunnbliks, þámiklu»,

117 (149 fol. og 482 qv.): «guṅgliks þa mikla».

Men þá *bör formodentlig rettes til* þáar. *Og den naturligste sammenhæng synes da at blive:* Ek sá mikla þáar-teina *osv. —*

Det förste led i det sammensatte búandmaðr *(jf. oven for, side* 216^{25}*—*221^{19}*) er på et par steder i 'dróttkvætt' sammendraget til* «bond», *hvorved 'vísuorð' svinde ind til fem stavelser.*

Flat. udg. II 366_{11a}*, en verslinie af Sighvatr:*

«þann styrk bondmanna».

Men Hkr. Kh. II 378^{29}*, Fms. V* 94^{15}*, Óh. 1853 side* 223_{1a}*, Hkr. ved Unger side* 499^{15a} *have alle, uden variant:*

þann styrk búandmanna.

---

(276) Da Egilsson skrev «Gisle Sursöns Viser» ('Tvær sögur' side 169—188), havde han kun læsemåderne i **556 A** *at holde sig til.*

SnE. II 388_5 *(Uppsalaedda) er Háttatal* 35^8 *tankelöst forkortet til*

«hrannlaþ bondmanna».

Men se SnE. I 646.

Med þann styrk búandmanna *og* hrannláð búandmanna *kan man jevnföre linien* «þann kuitt buandmanna» *(Flat. udg. II* 459^{12a} *— Orkn.* 212_6 *har urigtig:* ... «buande «manna») *i en på Orknöerne 1137 digtet 'dróttkvæð vísa' (der for resten synes at måtte være forvansket i enkelte punkter).*

Fölgende fire verslinier bevise ikke, at búand- *(i* búandmaðr*) er bleven sammendraget i tiden för 1250.*

«Búand mönnom ſmo brynior»

Hkr. Kh. III 125^{21} *(jf. Fms. VI* 316_{12} *og Hkr. ved Unger side* 595^{14b}*). I övrigt ere denne linies læsemåder tvivlsomme. Måske rigtigere* Brynnjörðum smó benjar *(jf. ShI. · VI* $292_{3.1}$*)? eller* Búandmönnum smó benjar*?* Brynmönnum ... *gör ikke indtryk af at være oprindeligt.*

»bɔnð | m̄ oꝼ ðal þeꝫa«

Kolbeinn Tumason, Sturl. I 172_{10} *i* **122 A**; *hvilken verslinie vistnok oprindelig har hedt* búandmenn of dal þenna.

Búandmann af því svanna

Harmsól 48^8 *(hvor, i fölge noten, membranens læsemåde er* «buand mannz»*).*

Háttatal 33^8 *er i fölge SnE. II* 388^8 *(jf. SnE. I 644 note* ^{13}*) skrevet i Uppsalaedda:*

«bondmenn hlvto þar renna».

Men den omstændighed, at versarten Hátt. 33 er 'veggjat', kan ikke have nogen nödvendig indflydelse på det til grund liggende versemål, 'dróttkvætt'. I Reg. og W hedder verslinien (SnE. I 644):

búandmenn hlutu þar renna. —

Bragi hinn gamli i Ragnarsdrápa (SnE. I 372^1 *II* 208^5 576^{11}*):*

«með dreyrfár dróttir»,

hvor dreyrfár *vistnok har fortrængt et ældre* dreyrfáar. *(Derimod Háttatal* 7^6*:* öld dreyrfá skjöldu.*) —*

Gisli Súrsson ('Tvær sögur' side 59⁶ [jf. 165⁶⁻⁷] og 145₆. Se ib. side 175¹⁻² og Jón Þorkelsson 'Skýringar' side 13—14):

«saumhlakk grám blakki»,

hvor grám *sandsynligvis må forandres til* gráum — *og den hele 'vísuhelmingr' læses*

Fleins bauð með sjer sínum
saumhlakk gráum blakki
þá vas brúðr við beiði
blíð lofskreyti at ríða.

D. e.: Saumhlakk bauð lofskreyti at ríða sínum gráum blakki með sjer. Brúðr vas þá blíð við fleins⌃beiði. *Angående* lof *i bemærkelsen* digtning *henviser jeg til Lex. poët.* $530a^{28-32}$ *(*lof *2); jf. også t. ex.* hróðr. *Kendingen* fleins⌃beiðir *er af samme art som:* [1] hneitis⌃beiðir *(*aptr kom brúðr til beiðis | bláleit ok dauð hneitis *Einar Gilsson Bisk. II* 34^{20-21}*).* [2] böðvar⌃jökla⌃beiðandi *(*«eigi mun þo at ægir | aurbeidanda reidiz | blikrudr «bôduars iokla | beinrangr framar ganga», *hvilken 'vísuhelmingr' sikkert må opløses til* Beinrangr ægis⌃blikruðr *[han, manden]* mun eigi ganga framar, þó 'at böðvar ⌃jökla⌃örbeiðandi *[han]* reiðisk *Rögnvaldr jarl Flat. udg. II* 475^{19-22b} *jf. Orkn.* 268^{10-13}*. Denne opfatning stötter sig til Lex. poët. og er, så vidt jeg tror, i fuld overensstemmelse med Egilsson).* [3] þrimu⌃seiða⌃beiðandi *Ísll.² II 338, «Heiðarvíga-saga», den anden linie i et af Barði's moder digtet vers (hvis förste linie i övrigt sikkert er forvansket, og hvor* láðs *i den sjette linie rimeligvis bör ændres til* leygs*).* [4] brynju⌃beiðir *holmgöngu-Bersi Korm.* 154_{11} *(kap. 16 vers 4).* [5] *Og så videre. Jf. desuden 'Tvær sögur af Gísla Súrssyni' side* 45_{12-11} *(*164_4*) og* 131^{3-4}*:* «brynju hatrs hins bitra | beiðendr».

Ól. dr. Tryggv. 8⁸ *fremstilles af Gullberg efter Bergsbók således:*

«margſpaín graín uargi».

Jf. Egilsson's udgave af det samme 'drápa', side 10_8*. Linien bör formodentlig hedde*

margspakr gráum vargi.

Se Lex. poët. $549b_{30\text{-}27}$ *(artikelen* margspakr *— hvor der i det förste citat dog måske oprindelig har stået* málspakr*) og jf.* hinn 'es kunni at bœta umb hvert ráð *samme 'drápa'* $16^{3\text{-}4}$. *At der bruges to samlede epitheta* — mærr, margspakr *— er ikke påfaldende. Jf. t. ex.:* veglyndum, þeim 'es bauð ótta fögrum rínar⌢bjartleyg, *ib.* $1^{5\text{-}8}$; ráðfimr, auðmildr, *ib.* $4^{2\text{-}4}$; errinn, hár, *ib.* $5^{5\text{-}7}$.

(Virkelig sammendragen form af adjectivstammen gráa *findes Háttatal* 7^{8}: sterkr járngrá serki.*)* —

Ligesom islandsk stiller syn-**i** *over for den gotiske dativ* sun-**au**, *således også egentlig* fē-**i** *over for got.* faih-**au**. *Og skönt* i *allerede tidlig pleiede at bortfalde efter* ē *(osv.), overraskes man ikke ved at finde det oprindelige* fē-i *hos gamle skjalde.*

I et af Hallfreðr digtet vers — trykt: Ól. Tryggv. Skálh. II 128, Fms. II 83—84, Fornsögur 101, Pröver 26, Flat. udg. I 342_{7a} *— synes det fjerde 'visuorð' at måtte hedde*

hrafnvíns fēi *(d. e.* fē-i*)* mínu.

Efter hrafnvíns *er i* **132** *(se Fornsögur og Pröver) præpositionen* á *indskudt, i det man har på denne måde sögt at redde versemålet.*

I fölge Gísl. 165_{3} *er en verslinie af Gísli Súrsson i* **556 A** *skrevet* »ífungſ ꝑee þuífa«, *hvilket S. Egilsson (Gísl.* 59_{7}*) og Jón Þorkelsson ('Skýringar' 14) gengive henholdsvis således:*

»ísungs, fèi þvísa»

og »ísungs féi þvísa». —

At gotisk har af stammen faihu *haft en gen. sing.* faihaus, *synes utvivlsomt. Og på islandsk måtte dette* faih-**aus** *hedde* fē-**ar**, *ligesom f. ex. de gotiske singulargenetiver* sun-**aus** *og* liþ-**aus** *hedde på islandsk henholdsvis* sun-**ar** *og* lið-**ar**. *Hos Egill Skallagrímsson synes også en verslinie (Egilssaga 1809 side* 365^{4}, *Egilssaga 1856 side* 130_{3}*) at måtte læses*

rán míns fēar *(d. e.* fē-ar*)* hánum. —

På nogle steder foranlediger particip. præt. af heyja, *at en verslinie bliver for kort, i det* háit *eller* háið *er bleven sammendraget enten til* háð, *hvilket er en nyere form, eller til* hátt, *hvilket, når det ikke blot er en anden skrivemåde i st. for* hát (= háð), *vistnok i almindelighed har sin grund deri, at det i islandske membraner ikke sjelden er lidt vanskeligt, i enkelte tilfælde endog næsten eller ganske umuligt, at skelne imellem* ıt *og* tt.
Eiríkr viðsjá SnE. II 192²

«sverðþíng háð verða».

Men i st. for háð *har Ísll.² II 390² det rigtige* háit *(jf. SnE. II 192 note ²).*
Sighvatr þórðarson Hkr. Kh. II 13 B og C (note ³)

«ſverd- (ſverda *B*) þíng hátt verda».

B³ «ſverda» *har öiensynlig til hensigt at erstatte den ved forandringen af* háit *til* «hátt» *tabte stavelse. Det oprindelige* háit *findes: Hkr. Kh. II 13 texten, Hkr. ved Unger 226¹⁴ ᵃ, Óh. 1853 side 21⁹ ᵃ, Fms. IV 51¹⁵, Flat. udg. II 20¹⁰ ᵃ.*
Samme skjald: Hkr. Kh. II 16 A og B (note ⁸)

«tryggs Jarls hátt ſnarla»,

og Flat. udg. II 21₁₂ b

«tryggs jalls hatt snarrla».

Men det oprindelige háit *findes: Hkr. Kh. II 16 texten, Hkr. ved Unger 228⁴ ᵇ, Óh. 1853 side 22₁₈ b, Fms. IV 54 note ¹⁷ (jf. Fms. IV 54₉).*
Arnórr jarlaskáld: Hkr. Kh. III 36 A og B og D (note ⁹)

«ramm (ramma *B*) þíng hátt glamma»

(B³ forandring af ramm *til* ramma *er foretaget vilkårlig for versemålets skyld; jf. nærv. side lin. ¹⁴⁻¹⁶), og Flat. udg. III 275¹⁵*

«ramþing hatt glamma» (277).

---

(277) *Fms. VI 75 ² hedder denne verslinie (urigtig)*

«rymþíng hátt glymja».

Og hátt *synes her opfattet som en adverbial brugt acc. sing. ntr. af adjectivstammen* háva.

Det oprindelige háit *findes: Hkr. Kh. III 36 texten, Hkr. ved Unger 536, Fms. VI 55_8 (jf. 75 note [1]).*

Oddr kikinaskáld Hkr. Kh. III 49 A og B og D (note [3])

«málm- *(*málma *B)* grimm hátt rimma»

(angående B^9 málma [278] *se oven for, side $314^{14-16.\ 28-30}$). I st. for dette* «hátt» *har: Hkr. Kh. III 49 texten og Fms. VI 90 note [9] det nyere, men metrisk rigtige,* háin [279]*; Flat. udg. III 284^{19b}* «hait» *(=* háit [280]*) i st. for* háið*; Fms. VI 90_{11} og Hkr. ved Unger 543^{28a} det correcte* háið. —

Flat. udg. I 86_{1b} hedder et 'dróttkvætt vísuorð' af Glúmr Geirason

«seggfiold huortueggi» [281].

Men af Hkr. Kh. I 205, Hkr. ved Unger 136^{32b}, Fms. I 92, SnE. II 100^{10} 406^6 fremgår, at denne linie bör hedde

seggfjölð hvaðarrtveggi [282]. —

SnE. ved Egilsson side 236^{10b} gengiver, efter Laufáss--edda, en linie af Striðkeravísur således:

«at urðhængs jarðar».

Og i SnE. II 630, hvor linien er trykt

at urðhæings jarðar,

bemærkes, note [4], om urðhæings, *at dette ord er* «*ex prima* «*manu* vrhængs *scriptum*». *Formen* hængr *(nyisl.* hængur*) findes ikke alene i yngre membraner, som* **757** *(SnE. II 563_{4b}) og* **leβ** *(SnE. II 623_{6a}), men også i en i Norge år 1186 digtet 'vísa' (Sverr. 105; jf. Flat. udg. II 627^{3a}), hvis tredje linie lyder* látum randhæng reyndan. *Imidlertid ser man, at udtalen* hæingr *må have holdt sig temmelig længe på Island. Både* **2367** *(cod. reg.) og* **748** *have*

---

(278) *I övrigt skal også E her have* málma, *vistnok ved en skrifeil.*

(279) *Jf. t. ex. Flat. udg. I 487^{18b} [Ól. Tryggv. Skálh. II 292]:* «suerdgust h a i n n verda».

(280) *Jf. t. ex. et 'vísuorð' af Halldórr skvaldri, Fms. VII 85^2 og Hkr. Kh. III 238 note [8]:* «oddhríð h á i t síðan».

(281) *Ól. Tryggv. Skálh. I 58 retter versemålet således:* «Seggfiold «hvorotveggio».

(282) *Dog vel oprindelig:* hvaðarr tveggja.

hæingr, *i fölge SnE. I 578[11] og II 480_{15a}. Endog i det sidst anförte 'visuorð' er* randhæng *skrevet* «randheing» *i Eirspennill (Fms. VIII 254 note [1]) og* «ranghæing»[(283)] *i Flateyjarbók (Hkr. Kh. IV 185 note [4], Fms. VIII 254 note [1], Flat. udg. II 627[3a]). Selv* «randhríng», *som Skálholtsbók har i st. for* randhæng *(Hkr. Kh. IV 185 note [4], Fms. VIII 254 note [1]), synes fremkommet ved urigtig læsning enten af* randheing *eller af* randhæing. *Efter det bevarede (SnE. ved Egilsson side 236[10-13] og SnE. II 630[14-21] meddelte) vers[(284)] at dömme, må Striðkeravisur vistnok have været ældre, end nogen af de nys (side 315_9—316[6]) nævnte membraner. Berettigelsen til at skrive* hæing *i dette digt kan således neppe være nogen tvivl underkastet. —*

Nyisl. sæng *(dan.* seng*), naturligvis brugt i yngre håndskrifter, findes indsat i nogle 'dróttkvæð visuorð', som derved utilbörlig forkortes. Jeg har optegnet fölgende tilfælde.*

[1]) *et 'visuorð' af Björn hítdælakappi (Bjarnar-saga ved H. Friðriksson side 29_5) hedder i håndskrifterne*

«linnbeðs sæng innan» ;

men sæng *er af udgiveren rettet til* sæing.

[2]) *et 'visuorð' af Gisli Súrsson ('Tvær sögur' — α) side 165_{5-4} [jf. 59[20]], efter* 556 A ; *β) side 146[13], efter 149 fol. og 482 qvart):*

α) «hlaut ſkallð ſæng b|lauta»,

β) «hlaut *(var.* hlaut*)* ſkallð ſæng blaúta *(var.* blauta*)*».

I sine 'Skýringar' (side 14) har Jón Þorkelsson rettet sæng *til* sæing.

[3]) *et 'visuorð' af Kormakr (Korm. kap. 19 vers 6 — udg. side 182_5):*

«ángrlaust sæng gaungum».

---

(283) g *i* rang *er åbenbart en skrivfeil, fremkaldt ved* g *i* hæing.

(284) *Linien* «ýtendr fyrir mik nýtir» *ser ud til at være forvansket. Man ventede i alt fald ikke en accusativ* (mik), *men en dativ. Jf. t. ex. Ól. dr. Tryggv. 3_{1-4}.*

Hvis dette 'visuorð' i övrigt er uforvansket, må det skrives angrlaust sæing gangum.

Björn og Fritzner have intet sæing. *I Lex. poët. optræde* sæng *og* sæing *som hinanden sideordnede. Men E. Jonsson bemærker (1863), i «Oldnordisk Ordbog» under* sæng, *at* sæing *er den oprindelige form; medens Möbius Glossar (1866) og Icel.-Engl. Dict. (1874) opstille* sæing *som den egentlige gamle skrivemåde, det sidste med fölgende ord:* «s æ i n g , *f., gen. sæingar, these being the old forms; «the later and mod. contr. form* sæng, *gen. sængr, pl. «sængr, which is used in vellums of the 14th century». Jeg skal her meddele nogle få exempler.* «er i sęing «qvomo» *SæmE. ved Bugge side 239b*^{14}. «ętta sęing kalda» *ib. 240a*^{21}. «Sacna ec i sessi | *oe* i sęingo» *ib. 245a*$^{21\text{-}22}$ *(citeret i Lex. poët. og Icel.-Engl. Dict.).* «Sofnoþ v*ar* «Gvdr*vn* | i sęingo» *ib. 251a*$_{20\text{-}19}$ *(Lex. poët. og Dict.).* «Svafo viþ *oe* vnþo*m* | i sęing ei*nni*» *ib. 262b*$^{9\text{-}10}$. «þar «mvno se*ggir* | v*m* sęing dǫma» *(skriveren har vistnok tænkt på en seng) ib. 273 note*^{2} *til vers 43 (Lex. poët. 691a*$^{26\text{-}27}$*).* «Sęing foro siþ*an* | sina þꜹ Hꜹgni» *ib. 293b*$^{11\text{-}12}$ *(Dict.).* «esfreyr[285] sæing meyjar», *Refr, SnE. I 414*$_{10}$ *(jf. II 325*$_{1}$ *437*^{2} *585*$_{4}$*).* «Eljuðnir» heitir salr hennar *(nl. Hel's),* hungr diskr hennar, ... kör sæing *SnE. I 106*$^{7\text{-}10}$ *(Lex. poët., Möb. Glossar).* «ef lögraþ«andi fastnar kono . . . . . . oc gangi bruþgumi i liosi «i sama sæing kono» *Grág. AM. I 175*$^{11\text{-}14}$ *(Dict.).* «en «hinn scal raþa hvart hann vill ganga i sama sæing kon«onni eþr eigi» *Grág. AM. I 311*$^{14\text{-}15}$ *(Dict.).* «a þat þeirra

---

(285) es *må sikkert være en forvanskning. Jómsvíkingadrápa 27*$^{5\text{-}8}$ *hedder (Fms. XI 171*$^{4\text{-}7}$*):* «grimmr var snarpra sverða | söngr «. . . . | vann arfþegi Áka | ös, fèll blóð á kesjor». *Og Sturl. II 111*$^{16\text{-}19}$*:* Mikil var ös, þá 'er ysjo | aldrtjón buðu ljónar. | Sárs ruðu seggir dreyra | svell *osv. Men af disse steder tör jeg ikke uden videre slutte, at* ös *ligefrem betyder* k a m p, *og at den læsemåde, cod. worm., i fölge SnE. I 414 note*^{20}, *her frembyder, nemlig* «ásfræyr», *er den rette, når* ás- *ændres til* as-.

«scilnaþi at raþa er fyrr vill sæing scilia» *Grág. AM. I* $326_{7\text{-}6}$ *(Lex. poët.).* «Ef karlmaþr hvilir eigi i sama sæing «kono» *Grág. AM. I* $329^{10\text{-}11}$ *(Dict.). Alle fire tilsvarende steder i Grágás efter* **1157**, *ved V. Finsen, nemlig I* 222^{13} *II* 32^{10} 40^{18} 55^{5}, *have ligeledes* sæing. «ok ero þau bæði «leidd í eina sæíng» *Fms. XI* 49^{1}. «hann sa fagran mann «i sæing hia konv sinni» *Möb. Analecta 1859 side* $297^{1\text{-}2}$ *(Möb. Glossar).* «Sveinninn . . . ser, at þar stenndr ein «hvila . . ., oc kona allvęn isęínginni (— *Eller möjligen* «isęínginni)» «*Fornsögur Suðrlanda*» *ved Cederschiöld side* $5^{47\text{-}50}$. —

I en 'dróttkvæð vísa' af Tindr Hallkelsson er en linie Fms. XI 137_{12a} *skrevet*

«fagrlig *(var.* farlig[286]*)* sæng jarle».

Så vidt jeg véd, er det her optrædende «sæng» *(ligesom så meget andet på dette område) först bleven rigtig opfattet af Egilsson, der afleder det af verbet* sœja *(jf. lat. suere), hvortil det forholder sig, som f. ex.* læging *og* teyging *forholde sig henholdsvis til verberne* lægja *og* teygja. *Den rigtige form af anförte verslinie, nemlig*

farlig sœing jarli,

findes i Hkr. (Kh. I 237^{22} *og Ungers udgave side* 167^{33a}*). Fms. I* 173^{9} *har, ligesom Fms. XI, skrivemåden* «sæng», *men udfylder det metriske vacuum ved et indskudt* of. —

Med hensyn til det 'vísuorð' af Óttarr svarti, på hvilket den ældste afhandling «*um stafrofit*» *beråber sig, og som er anfört SnE. II* 26^{12} *i formen*

«gunnþíngs eárn-hríngar»,

må jeg henholde mig til min opfatning i 'Annaler for nord. Oldk.', 1863, side 406 note [3], *hvor jeg antog, at*

gunnþings ísarnhringar

måtte være det oprindelige. Læsemåden «gunnþinga járn-«hringar», *Hkr. Ól. helg. kap. 12 vers 1, har reddet versemålet ved forandring af* gunnþings *til det mattere* gunnþinga.

---

(286) *Angående* farligr *se mine bemærkninger 'om helrim' side 57—58.*

Hkr. ved Unger side 216[16 a] *lyder et 'visuorð' af Halldórr ókristni*

«þunn gálkn járnmunnum».

De trykte læsemåder ere i övrigt fölgende:

Hkr. Kh. I 346[14] «[(6)] þunn galcn [(7)] í iarn-munnom.

«[(6)] B. þunn-glamm. C. þungalkni. [(7)] A. B. á, pro, í».

Fms. III 4[15] «þunn gálkn vafit *(*varit, *B, C)* munnum».

Flat. udg. I 494[17 a] «þunngalknn varin monnum».

(Ól. Tr. Skálh. II 300 b «Þingalku *[!]* varit Mönum».*)*

Den hele 'visuhelmingr',

Drógusk vítt at vígi[(287)]
vinda skeiðr, ok gindu
þriðja hauðrs á þjóðir
þunn *osv.*,

består, som det synes, af to ved ok *forbundne sætninger, af hvilke den sidste har sin vanskelighed. I det mindste kan jeg ikke indse, hvorledes* þriðja hauðr *kan betyde* b r y n j e *eller* s k j o l d. *Og de tre 'hendingar' i tredje linie (...ð.....ð......ð..) ere måske ikke oprindelige. Men* d e r s o m þriðja hauðr *betyder enten* b r y n j e *eller* s k j o l d, *eller hvis (hvad jeg ingenlunde vover at påstå)* hauðrs *er en forvanskning enten f. ex. af* serks *eller* hjúps *eller lignende — eller kort sagt, hvis man overhovedet er på den rette vei med hensyn til den — om jeg tör udtrykke mig således — fjernere og grovere opfatning af denne 'visuhelmingr', så er dens nærmere forståelse ikke vanskelig. Skjalden beskriver da, ikke uden anströg af spot, hvorledes Sigvalde jarl, denne, som det lader til, af samtiden, i alt fald blandt sine nordlige sprogfæller, ikke meget yndede mand, i det öieblik hans medforbundne have vundet en afgörende seier, ligesom*

---

(287) vígi *(«Jöfraskinna», Fms., Flat., [Ól. Tryggv. Skálh.]; jf. også Hkr. VI 60) bör måske foretrækkes for Heimskringlas textlæsemåde,* vági, *i henhold til det umiddelbart foregående:* «En þá «er Ólafr konungr hafði fyrir borð hlaupit, þá œpti herrinn «allr sigróp, ok þá l u s t u þeir á r u m í sjá Sigvaldi «jarl ok hans menn, ok reru til bardaga».

styrter sig i kampen med — om jeg så må sige — 'gabende' sværde, der törste efter blod. Er dette skjaldens mening, så kan der neppe være nogen tvivl om, at Sievers træffer det rette, når han (Skaldenmetrik 515) ændrer den fjerde linie til

þunu gálkn ísarnmunnum,

i det han stötter denne ændring ved at henvise til Sighvats auk at ísarnleiki *(hvilket 'visuorð' er en art genklang af den ældre Tjodolvs* ók at ísarnleiki*). Om f. ex.* i i *i Heimskringlas* «þunn galcn i iarn-munnom» *skulde være en ligefrem forvanskning af* is *(i* ísarn*), eller om* i *skulde være senere indsat for versemålets skyld, skal jeg ikke indlade mig på at afgöre. Men vist er det, at — under forudsætning af den anförte opfatnings rigtighed — har* i *i* «þungalkni», í *i* «í iarn-munnom» *og* á *i* «á iarn«-munnom», *kun en metrisk betydning, og at de åbenbart vilkårlige (på löse gisninger beroende) læsemåder* varin varit vafit, *i st. for* ísarn-, *ikke ere stort bedre. Skönt vistnok næsten hvert barn på Island nu kender det gamle ord* ísarn, *så har der dog været en tid, da det ikke var tilfældet; i hvilken henseende det er karakteristisk, at man SnE. II* 526_{12a} *(efter* 757*) finder:* «Ok at jsíarns leiki» *(ligesom, for resten, den samme membran, i fölge SnE. II* 544^{15} *jf. I 490 note* ^{20}*, gengiver* undarn *[=* undorn*] ved* «vnndiarn»*)*. —

Hkr. ved Unger side $140^{8\text{-}11\,b}$ *(jf. Hkr. Kh. I* $210^{22\text{-}25}$ *med varianter) lyder en 'visuhelmingr' af Bandadrápa*

«Hoddsveigir lét hníga
«harða ríkr þá er barðisk,
«logreifis bráttu lífi
«landmens, kjár sanda».

I fölge Lex. poët. $463\,b_{30\text{-}14}$ *(art.* «KJÁR»*) er* «kjár sanda» *=* «*præfectum oræ maritimæ*»*, og* «kjár» *accusativ af mandsnavnet* «Kjárr»*, der forekommer i Völundarkviða osv. Det synes noget usikkert, om læsemåden* «kjár sanda» *er i det væsentlige rigtig. Men i övrigt fristes jeg til at tro, at det omtalte mandsnavn burde skrives (ikke* «kjárr», *men)*

kíarr *(kí-arr), ligesom* agnarr álmarr borgarr böðvarr dómarr einarr fjalarr galarr garðarr gerðarr ginnarr gıparr gjafarr gjarðarr grímarr gunnarr *og mange andre. I Völundarkviða (vers 15 hos Bugge og Grundtvig) falder* kíars dóttir *metrisk naturligere, end* kjárs dóttir. *(Også* bíarr *turde være rigtigere, end* bjárr, *f. ex. SnE. I 484*[4]*.)* —

Et 'dróttkvætt vísuorð' af α) Einarr skálaglam og et andet af β) Hallfreðr skrives

α) Hkr. Kh. I 175[12] «(40) þegns gnótt (41) oc men regni.

«(40) E. þegn. (41) A. B. mæil. C. D. meil».

Fms. I 57[4] «þegns gnótt meel regni».

Hkr. ved Unger side 116[9b] «þegns gnótt, mélregni».

β) SnE. I 424[2] «ben fur[2] meil[3] skúrum[4].

«2) *sic W, 756, U. 748, 1eβ;* fyrir, *Reg., ceterum scribere solens* firir; «*videtur autem syllaba* ir *addita esse ad vitandum versum pente-* «*syllabum.* — 3) *sic W, 756, 748; in Reg. script.* meilskvrvm(288), «*una voce;* mell, *1eβ;* meils, *U.* — 4) mæılskvrvm, *una voce, 748;* «mellskurum, *1eβ; ille præmittit vocem* við, *hic repetit vocem* fur, «*ad vitandum versum pentesyllabum*(289). *Analysis:* benmeil (= ben- «mel) *metallum vulneris, gladius, cujus* skúrir, *pugna*».

Læsemåden «oc men» *(Hkr. Kh.) synes indsat aldeles vilkårlig «ad vitandum versum pentasyllabum». Læsemåden* þegn *(Hkr. Kh. efter E) er formodentlig blot en lille skrivfeil. Læsem.* fyrir *(cod. reg.) hidrörer sikkert derfra, at skriveren har taget* fur *for en præposition, som han så har forlænget og derved udvidet linien til det normale mål, uden at tænke på linierimet, der fordrer* benfúr *(*benfúrr = benfasti, beneldr, *ensis). Linien* benfúr «meil»skúrum *synes ikke at kunne stå i nogen forbindelse med det foregående (*Þaðan verða föt fyrða | — fregn 'ek görla þat — sörla | rjóðask björt í blóði(290)*), men at være levning af et stev. Hvad nu angår skrive-*

---

(288) *Ja,*

«meılſkv|rv̄»

(hvilket ikke kommer ganske ud på ét).

(289) *Jf. SnE II 439*$_{17}$ *588*$_{8}$.

(290) *Jeg tror ikke genetiven* fyrða *styres af* sörla⌒föt, *men af* blóði.

måderne: mæil, meil, meils *(hvis* s *formodentlig hidrörer fra beröringen med det fölgende* skúrum*)*, mell *(der sandsynligvis er fremkommet ved urigtig læsning af* meıl*)*, meel *(også* **122 A** *har* »méel« *Sturl. III 69*[19]*), ser jeg i dem et graphisk minde om, at ordet oprindelig, og sikkert også da Einarr skálaglam og Hallfreðr digtede, har bestået af to stavelser, der senere, allerede i midten af det trettende århundrede, og måske tidligere, vare smeltede sammen til én. Etymologisk er* meil *eller* meel *muligvis et fremmed ord, nemlig det græske μέταλλον, indkommet i oldnordisk gennem lat.* metallum*; i hvilket tilfælde det har mistet en dental i midten, ligesom f. ex.* hvaðarr. —

I fölge Gullberg (side 9_{14}*) hedder Ól. dr. Tryggv. 23*[8] *i Bergsbók* «ſkogſ hang mar þangat». *Men* «m *är* «*något otydligt*». *Man har derfor tidligere læst* «skógs «háng var þángat», *og denne læsning har Egilsson fulgt, i det han har tillagt* «háng» *betydningen* «*cupiditas, stu*«*dium, adpetitus, propensio*». *Var denne opfatning rigtig, måtte* skógs *ændres til* skógar *i overensstemmelse med 7*[2] *(*böl vann gnógr til skógar*). Gullberg retter verslinien til* «skógs hanga már þangat», *hvilket jeg ikke forstår. Imidlertid kan man ikke på Ól. dr. Tryggv. 23*[8] *bygge nogen påstand om uforvanskede femstavelsede liniers forekomst i ʽdróttkvættʼ.* —

Navnet þórr *synes engang at have hedt* þonorr *eller lignende, i lighed med f. ex.* þinorr gollorr jöfurr. *Derpå synes* on *at være blevet til* ó *(ligesom præpositionen* an *blev til* á, *præpositionen* in *til* í, *det negtende* un *til* ú, *osv.), måske uden at ordet strax ophörte at være et dissyllabum. Hermed stemmer verslinien*

gammleið «Þórr» skammum[291],

Þórsdrápa 2[2] *(SnE. I 290*[12]*), overens.* —

Oven for (se side 275[15-30]*) bemærkede jeg, hvorledes stammen* þri *i visse tilfælde udvidedes til* þría-. *Jeg har fundet denne udvidelse i fölgende ʽdróttkvæð visuorðʼ.*

---

(291) skammum *er læsemåden i W.*

Egill Skallagrímsson (Eg. kap. 31 vers 2)
sárgagls þría agli.
Samme skjald (Eg. kap. 55 vers 5)
höfuðbaðmr þría jöfra.

En verslinie af Grímr Droplaugarson er skrevet i Dropl. 1847 (min udgave) side 33^2 «hrafns ár þrjá sára», *i Dropl. 1878 (ved Þorl. Jónsson) side* 29_3 «hjálms «áru þrjá sára», *begge dele sikkert urigtig. Jeg aftrykker den hele 'visuhelmingr' efter min gengivelse af den til grund liggende membran,* **132**, *i nævnte udgave, side* $38_{10\text{-}9}$: «þa e᷾ gnẏnırðır *(eller* gnẏuırðır*)* gıoꝛðı. gaūnla ſtıgſ at «vı|gı. heıðꝛ at hıll᷾ðarveðꝛı. lı̄ꝩnſ áár *(*r *noget forskrevet)* «þꝛıa ſara». *I versbygningen findes her ingen feil. Ikke des mindre lide disse linier vistnok af en eller flere forvanskninger. Man kunde fristes til at læse*

þá 'es gnýnjörðu gerði
geira stígs at vígi
heiðr at hildar veðri
hjalms árr þría sára,

d. e., þá 'es hjalms⁀árr, heiðr at hildar⁀veðri, gerði þría geira⁀stígs⁀gnýnjörðu sára at vígi. Heiðr at hildar veðri *må vel for en væsentlig del betyde det samme som f. ex.* vígteitr *(om den modige, 'hvis munterhed kampen '— faren — ikke formindsker'), men synes (se Lex. poët.* $318a^{6\text{-}7}$*) dog at nærme sig endnu mere til udtryk som* vígbjartr *('hvis ansigt stråler af mod i kampens hede') og at være, som tropus, nær beslægtet f. ex. med* súta-gróinn *('hvis ansigt er overtrukket med harmskyer'), der findes i nyere 'rímur'. (Ligesom* gróinn *synes nemlig* heiðr *overført fra himmelen på menneskets ansigt.)*

Et 'vísuorð' af Þjóðólfr Arnórsson er skrevet Hkr. Kh. III 43^{23} «vefgefn(14) þrennar ſtefnur.

«(14) B. þriár».

Fms. VI 82_{11} «vefgefn þar at stefnur».

Med var.: «vegefn þeirrar stefnu».

Hkr. ved Unger 540^{22b} «vefgefn! þrjár stefnur».
Skaldenmetrik 515 «vefgefn þríar stefnur».

Men det hele halvvers synes at måtte være enten betydelig forvansket eller urigtig opfattet. —

Oven for, side 69, har jeg — men så flygtig, at jeg nu tror at måtte komme tilbage dertil — ytret den mening, at Krákumál 15[6] *bör læses*

rögnvaldr fyrri hníga.

Jeg kan hverken slutte mig til læsemåden fyrir *i Rafn's omhyggelige og smukke udgave af Krákumál, Khavn 1826, side 14*[2] *(jf. ib. 125*$_{3}$ *og 126*$_{22-20}$*), eller til opfatningen af* fyrr *i Lex. poët. 216 b*[3-4]*:* «hníga fyrr = hníga fyrir «*cadere (ab aliquo percussum), Krm. 15*». *Meningen af Krákumál 15 synes at måtte være: 'Vore mænd led selv*[(292)] *'et nederlag — over for Hertjof; men dog först efter at den raske Rögnvald*[(293)] *(til vor störste sorg) var falden'.* — *Jeg skal nu anföre nogle exempler på* fyrri *som adverbium*[(294)]. «A hinum setta degi pryddi gud iǫrdina «seinaz . . . aullum hinum hærum halfum heimsins þat «er himninum loptinu ok þar medr uatninu fyrri fagrliga «skipadum ok skryddum» *Stjórn 18*$_{12-9}$. «Þar er nu til «at taka sem fyrri[(295)] uar fra horfit» *Stjórn 100*[12]. «Truit «eigi fyrri[(296)] þeim lytum ok illum lutum sem ǫðrum «monnum eru sagdir. fyrr[(296)] enn þer prouit þa» *Stjórn 119*$_{8-7}$. «man ek her at morni láta regna sua stort «hagl. sem alldrigi fyrri uaru slik i allri Egipto» *Stjórn*

---

(292) *I sætningen* Herþjófi varð auðit | í suðreyjum sjálfum | sigrs á várum mönnum *forbinder jeg* á sjálfum várum mönnum *(á* várum mönnum sjálfum*).* Húnþjófi sjálfum *(Krákumál 1826, side 126*[20-21]*) eller* í suðreyjum sjálfum *(ib. side 133*$_{-1}$*) giver, efter min anskuelse, ingen antagelig mening.*

(293) *Formodentlig Ragnars sön, efter et andet sagn, end det, der fremstilles i Ragnarssaga kapp. 6—7.*

(294) *Det er ikke altid muligt at afgöre, om* fyrri *er adverbium eller adjectiv. Jf. t. ex.:* «ef alkostigs austan | Eysteins flota leysti | «beinn at Björgvin sunnan | byrr tveim dögum fyrri» *Einarr Skúlason Fsk. 173*$_{18-15}$ *(Mork. udg. 235*[18-21 b]*).*

(295) *En anden membran har* fyrr.

(296) *Man lægge mærke til, hvorledes adverbierne* fyrr *og* fyrri *bruges afvexlende, ligesom i nyislandsk. Jf. næst foregående note.*

273_{7-6}(297). «Hefir þetta þer nockut fyʀi orðit?» *(nemlig 'at kasta ellibelginum') «Fornsögur Suðrlanda» (efter AM. qvart* 580 B*) ved Cederschiöld side* 27^{44-45}. «ek hefi ekci «verit með þrelum skipaðr fyʀi» *ib.* 27^{58-59}. «Hann létti «eigi fyʀi, enn hann kemr austr iGarða riki» *ib.* 39^{50-51}. «Keisari uarð eígi vaʀ við fyʀi, enn þeir uoru uið lannd «komnir» *ib.* 40^{6-8}. «En konungr villde ei hafa rað «styremanna at rapa i uraðet veðr. fyrre(298) dvaldez «hann þar mioc lengi» *Strengleikar* 67_{13-11}. «verðu kyrr «ok sit fyrri(298)!» *SnE. II* 226_{9}. «Þa reyndi *þat* . . ., | «hve hergl-tvþr | hafði fyrri | eiþom haldit | viþ *inn* vnga «*gram*» *SæmE.* $240b^{11-18}$ *Bugge.* — Einn dróttin hefk áttan, | jöfurr dyrr, enn þik fyrri, *Eyvindr skaldaspillir, Hkr. Kh. I* 168^{6-7} *uden variant, Hkr. ved Unger side* 112^{1-2a}, *Fsk.* 28_{16-15} *uden variant. Dette citat vilde være det vigtigste af alle dem, jeg har ved hånden, hvis adjectivet* fyrri *ikke også nogenlunde passede her. Men* fyrra, *Fms. I* 50_{3}, *kunde være rigtigt. Og det var derfor tænkeligt, at* fyrri, *skönt stöttet af så mange böger, var en læsemåde af samme art, som det Fsk.* 153_{6} *forekommende* makligri (Hvern þeira kvað hæra | (hjaldrbliks) enn sik miklu | (beið of mikit eyðir | angr) makligri at hanga)*; i st. for hvilket Hkr. Kh. III* 199^{15}, *Hkr. ved Unger side* 641^{4b}, *Fms. VII* 13^{15} *have det rigtige* makligra. — Dálkr rjeð fyrri fólki, *Einar Gilsson, Bisk. II* 83^{7}. «Rennr, sá er «rispar tönnum | raunlítt, er skal bítast, | marr, nè mœðist «fyrri, | mest, fyrir öðrum hesti» *Grett.*[2] *137 (komma efter* mest *bör vistnok helst udelades).* Vissi hun(299) fyrri | aldri kvaddan mann á moldu | meðr þvílíkri tignar-

(297) *Ovenstående fire steder findes i Stjórn's norske del, Unger's udgave side 1—299. (Resten, side 300 - 654, er efter min mening, islandsk.)*

(298) *Bemærkelsen hellere gör indtryk af at være en norskhed. Men deraf fölger naturligvis ikke, at verset SnE. II* 226_{12-5} *er digtet af en Nordmand.*

(299) *Med hensyn til skrivemåden* hun *jf. Skikkjurímur III* 18^{3-4}: Ívent kvað það mestan mun | 'miklu ertu dyggri enn hun'.

-kveðju *Lilja* 29^{2-4}. «Kolbeinn reisti flokk í fyrstu | «forljótastan sínum móti | herra, þeim sem honum vann «fyrri | hjartans náð fyrir táknit bjarta» *Guðmdr. Árna* 41^{1-4}. «Seggrinn allvel svaraði hægt, | sorg frá ek eigi þyrri, | «en fyrir kæra kvinnu rækt | kom hann jafnt sem fyrri» *Skáldh. I 23. De sidst anförte fire bevissteder tillægger jeg megen vægt på grund af den stilling,* fyrri *indtager i verslinierne. Se oven for note* (26) *og side* 265^{21-25}.

Nær som adverbium og præposition, lat. prope, udtrykkes på nyislandsk ved nærri *(comparativ* nær, *superlativ* næst*). At dette* nærri *også har været brugt i det fjortende og trettende århundrede, ses af fölgende exempler.* «þa mun Sueinn eftir leggia ok hans menn ok vilea na «þer. þeir munu suo nærri komazst at Sueinn mun «skiota hest undir þer» *Flat. udg. II* 8_{10-8}. «nærre var «han þa stadr er þesse tidende giorduzt» *Flat. udg. III* 266^{17}. «treyftumz ver at hafır þv hæfta hím|na víft *ok* «nærı krıftı», *efter Stockh.* 5 *folio, i Arvid Isberg's udgave af «Kvæði Guðmundar byskups» (= Guðmundardrápa Arngríms), Lund 1877, side 32 linie* $^{145-146}$. «tók konúngr «þá fíngrgull af hendi sèr, ok dró á spjótsoddinn, ok «rètti svà at honum, þvíat hann gekk ekki nærri» *(*nærri *skrevet* næŕí, *med en forstærkende punkt over* r, *i* **66**), *Fms. VI* 112^{9-12}. «eigi mun ek berjast til ríkis Sigurðar, «en hann se hvergi nærri» *(*nærri *skrevet i* **66** *aldeles som i det sidst anförte exempel), Fms. VII* 283_{4-3}. «þa «uilldi hann eigi nærri koma eiginkonu sinni. sua at «hann byggi med henni» *(*nærri *er i* **226** *skrevet* nærı *— men i* **227** nèrrí, *med et tegn, der ligner et latinsk komma, over* e*), Stjórn ved Unger side* 251^{5-6}. »En æꝼ »ꝧ þeımter þec nerrı fer ...... þa fætz þu akne ꝼırı »þanū sª neñı *(over* r *en forstærkende horizontal streg)* »at þu mæger pæl lýða ꝧs æınmælū«, *Kongespeilet 1848, side* 82^{3-5}. *I* «kúgud fiálf fvo *(varr.:* af, enn, er*)* nærri «nógu | náttúran fer ecki mátti», *Lilja* 31^{3-4} *(Hist. eccl. Isl. II 414), har jeg ikke efterset skrivemådens kilder; men formen* nærri *er her i fuld overensstemmelse med*

versemålet. Det samme er tilfældet i verslinien himna vist ok nærri Kristi *Guðmdr. Arngríms 5*[6]*; se næst foreg. sides lin.* [17-18]. 'Mektug skaltu menja laut' | meyju svarar hann kærri | 'vera þeim fjarri vella gaut | sem vildir 'þú bónum nærri' *Skáldh. I 31. Udtalen* næri *findes i slutningsrimene* bæri : væri : næri *og* bæri : færi : næri *Skáldh. V 13 og 34.* Yfirpostolinn ástar | andreas var með bandi | festr á kross ok Kristi | kærr miðviku nærri *de af mig (1860) udgivne 'Prøver' side 558*[9-12](300). *I henhold til disse og lignende steder tror jeg formerne* næri *og* nærri, *som adv. og præp., kan anses for så gamle, at man tör indsætte dem i st. for* nær *eller* nærr *i fölgende sex 'vísuorð':*

»aurekſ nærgaurı[(301)]«

Kormakr (Korm. kap. 26 sidste verslinie — udgaven side 240[11]*) i* **132** *(i hvilken membran den hele 'vísuhelmingr' er skreven* »þo ſttu ꝼoꝛnrar ꝼollðu ꝼrigg ‖ bellðꝛ en m̃ lıggıa. »ðꝛýck beꝼıc ýðꝛ oꝼ au|kıt. aurekſ nærgaurı«*). Udgavens læsemåde er* «aureks nærri gauri», *efter papirshåndskrifter.*

«vígtjalds nær, skáldi»

Þórarinn máhlíðingr Eyrb. ved Guðbr. Vigf., side 25[11] *(kap. 18 vers 2).*

«brands svâ nær landi»

Þórðr Kolbeinsson Fms. XI 196[6]*.*

«limdolgs nærr himne»

Arnórr jarlaskáld Flat. udg. II 412_{8b} (Orkn. 58[16]*).*

«limsorg nær himni»

Björn hinn krepphendi Hkr. ved Unger side 646[29a]. *I*

---

(300) *I fölge Flat. udg. I 6 a* [19] *hedder et 'vísuorð' i Geisli* «nyzstan «tir þar er nærri». *Men i st. for* nærri *har Cederschiöld (Geisli 55*[7]*) verbet* nœra, *hvilket synes at give en langt bedre og naturligere mening.*

(301) *Guðm. Þorláksson bemærker med rette, at her synes först skrevet*

»nærı«,

men ı *forandret til* g *(derfor*

»nærgaurı«

som ét ord).

stedet for nær *har Hkr. III* 209^{10} nærri, *uden tvivl, som Rask (Fms. VII 41 note* ^{5}*) bemærker, «af getgátu útgef-«aranna». Fms. VII* 41^{13} *lyder den hele verslinie* «limsorg «óð nær himni». *Adjectivet* óð, *optaget efter H(rokkinskinna), er egentlig overflödigt ved siden af* fíkjum *og* nær himni, *og er efter al sandsynlighed indskudt af en mand, der har lagt mærke til, at linien manglede en stavelse*[302].

«barðells nær garði»

Grett.^{2} 105^{13}, *i Söðulkolluvísur.* (*Jeg bemærker i forbigående, at jeg — sammenlign Jón Þorkelsson 'Skýringar á 'vísum i Grett.' side* $18^{18\text{-}19}$ *— holder* «barðells» *for en forvanskning af* barðelgs. *Se sammensætningerne:* barðjór *Bisk. I 562,* barðkaldr, barðmáni, barðraukn *Geisli 53 Cederschiöld,* barðristinn. *Det er vistnok usikkert, om* barð- *som forkortelse af stammen* barðan [*nom. sing.* barði] *er bleven brugt som förste led i noget compositum.*) *Jón Þorkelsson 'Skýringar á vísum i Grett.' side* $18^{19\text{-}21}$: *'samstöfurnar i vísuorðinu* «barðells nær garði» *eru eigi 'nema fimm; ef lesið er* nærri, *fyrir* nær, *verða þær sex; 'sbr. k. 48,* 108^{29}: Hann kom þar nærri (= nær) hádegi'. *— Der synes at have været en periode, i hvilken det kortere og for de abbrevierende afskrivere for så vidt bekvemmere* nær *eller* nærr *næsten eller ganske havde fortrængt det længere* næri *eller* nærri *(som adv. og præp.) af skriften, hvis almindelige regel afskriverne så, med liden skönsomhed, have anvendt også på versene. Det forekommer mig lidet sandsynligt, at skjaldene selv skulde have ligesom indrömmet visse ord eller ordformer, t. ex.* nær (nærr) *og* njál njáls *— for nu at komme tilbage til dette navn — et privilegium på at beherske versemålet og forandre versarten. Allerede af denne grund må jeg fastholde den Ísll.*^{2} *III (= Njála 1875) for*

---

(302) *I almindelighed synes de gamle sagaafskrivere kun at have set på det de afskrev, uden at gore det til genstand for hörelsen.*

versenes vedkommende brugte skrivemåde: níal *og* níals[303]. *Men desuden er, hvad jeg i det foregående tror at have vist, optræden af femstavelsede verslinier i sædvanlig 'dróttkvæðr háttr', hvor man* ikke *(som ved:* njál *og* níal, nær *og* næri, *osv.) har valget imellem en kortere og en længere form, i regelen forbundet med andre forstyrrelser, enten i form, eller i indhold, eller begge dele. Det er også værd at lægge mærke til udgiveres og afskriveres hyppige forsög på at udvide slige linier, hvor disses korthed trådte tydelig frem og ikke f. ex., hvilket ofte var tilfældet, skjulte sig bag forandret udtale: overgang af* r *til* ur, *og lignende.*

(303) *Jf. N. M. Petersen 'Historiske Fortællinger om Islændernes Færd' III (Khavn, 1841) 257 note* [2]*: »Det er maaskee ikke af Vejen »at bemærke, at Navnet Njal, og ligesaa Brjan, hvor de her» — i sagaen om Nial — »forekomme i Vers, have to Stavelser, »en Bemærkning, der ej er uvigtig med Hensyn til den gamle »Udtale af Sproget». — »Brjan» forekommer kun i én verslinie, den sidste i Njála, og kan der (i nom. sing.) både udtales* brján(n) *(hvilket i metrisk henseende ligger nærmest) og* brían(n). *I övrigt antager også jeg, at* brían(n) *osv. er ældre end* brján(n) *osv.*

RETTELSER OG TILLÆG.

De feil, der ikke ere betegnede med en stjerne, findes ikke i de rettede correcturark, men bestå også for det meste i mindre forstyrrelser — udfald eller flytning af små tegn (f. ex.: anförselstegn, löse længdetegn) og lignende.

Side 5_{18} står bɪe´a *i st. for* bɪeńa.

**S. 6. Ved år 1231 omtales en* þórkell njálsson *på öen Man, Hák. Hák. 167 (Flat. udg. III 102—103).*

**S. 12^{11} læs* þikkja *i st. for* þykkja. *Jf. 'Helrim' side $20^{11\text{-}27}$.*

**S. $17_{4\text{-}2}$. Det hedder rigtig nok 1) hos Arnórr jarlaskáld* «mangi ryðr þèr mildíngr annar» *Fms. VI 26^{6} (jf. Flat. udg. III $264^{14\,b}$) og* «mangi ueit ec fremra annan» *Mork. udg. $31^{27\,a}$ (jf. Fms. VI 196^{8} og Flat. udg. III $322^{8\,a}$); 2) Landn. III 10 (Ísll.[2] I 197)* «Mangi hugði «manna». *Men dette tilfælde er af en egen art:* n *og* g *have i* mangi *(jf. t. ex. dativen* mannigi*) neppe sluttet sig så nöie sammen, som f. ex. i* ganga. *I övrigt skal jeg ikke her gå nærmere ind på lyden af* n *foran* g.

**S. $20^{4\text{-}8}$ sættes et punctum i st. for «; eller også «. . . . . . SnE. I $598_{8\text{-}6}$.)».*

**S. 25_{13} læs* dróttinn *i st. for* jöfurr.

S. 25_{8} læs Áleifr *i st. for* Aleifr.

**S. $28_{10\text{-}6}$. Med hensyn til dette og lignende steder må jeg bemærke, at jeg i den förste (i 1876—1877 trykte) del af denne afhandling endnu overförte det nyislandske*

idioms prosodie på oldislandsk; ligesom jeg i det hele taget altid går ud fra nyislandsk og kun afviger derfra i samme forhold som dybere indblik i oldsproget efterhånden synes mig at göre det nödvendigt.

*S. 36^{12} *læs «brudstykke» i st. for «brudstykker».*

*S. 38^{2} *læs* «jánus *i st. for* »jánus.

*S. 42^{4-19}. *Måske har den her omhandlede 'visu-'helmingr' oprindelig hedt:* Hrætska vörðr þót verðir | ves traustς ok gakk hraustla | fremðar lystr í freistni | fránskeiðs af mer vánir, *d. e.*, Fránskeiðs∧vörðr, ves lystr fremðar: hrætska, þót verðir vánir traustς af mer, ok gakk hraustla í freistni. *Jf. udg. side 14. Tör man forandre membranens* »ƀrvſta *(den överste del af* t *udslettet)*« *til* hrausta *som adv. (jf.:* gjarna, harða, illa, víða*)? Tanken i denne 'visuhelmingr' er væsentlig den samme som f. ex. i 'wenn 'Gott sein angesicht verhüllet, dich nicht erhöret, wenn du 'klagst: so darfst du dennoch nicht verzagen'.*

*S. 56^{17} *læs* veittu *i st. for* veittú.

S. 58_{7} *begynd. mangler et förste anförselstegn (').*

*S. 59_{10} *«forskjellige» læs «forskellige».*

*S. 76^{16-18} *forandres «Udtrykket ...... Jf. end videre» til «Jf.». Sætningen* snertumk harmr í hjarta hrót *indeholder nemlig ingen pleonasmus, i det* hjarta hrót *betegner hjertets inderste.*

S. 76_{12} *begynd. mangler det förste anförselstegn (').*

*S. 80^{8} *«Ups.» læs «Upps.».*

S. $83_{14,12}$. *Et förste anförselstegn ('), der skulde stå i begynd. af 83_{14}, er kommen til at stå i begynd. af 83_{12}.*

S. 107^{8} *«modige» læs «modige,».*

*S. 107^{17} *læs «437_{6-5}» i st. for «437^{6-5}».*

S. 111_{9} *slutn. mangler præp. «i».*

S. 115^{6} *«Fms.» læs «(Fms.».*

S. 121_{9a} *læs* ꝑmðʳ *i st. for* ꝑ̊mðʳ.

*S. 127_{10-4}. *Halvverset* Gaut ...... fjörvi *må vel opfattes:* Veit 'ek, at snarfengr hölðr nam, við harðar deilðir, hjörðjarfan gaut, sun sleitu, með lið drengja, fjörvi. — Með lið drengja, *skönt Gautr havde sine*

fæller hos sig — befandt sig midt iblandt dem; se Fóstbr. 1852 side $52^{8\text{-}16}$ og $73^{2\text{-}7}$.

S. 129_{17} læs «$141^{(83)}$)» i st. for «$141^{(83)}$».

**S. $139_{12\text{-}9}$. Jf. dog også* herglötuðr *(SæmE. $240b^{15}$ Bugge).*

S. 14[illegible]$_{15}$ begynd. mangler et förste anförselstegn (ʽ).

**S. 148^{14} «*vers*» læs «vers».*

S. 152^{13} (ikke 152^{15}) læs álm *i st. for* àlm.

**S. $163_{5\text{ og }2}$ må* verðum *rettes til* verðr.

**S. 172_{10}—173^{20}. Da jeg skrev disse linier, huskede jeg ikke på, at Illugi bruger om Harald Hårdråde udtrykket* dróttinn mínn *(Fms. VI 133, Flat. udg. III 290_{18}; jf. SnE. I 478^{12} II 455_{16} 538_{10} 594_{16}); hvorved rigtigheden af den af mig l. c. fremsatte mening angående Illugi's levetid hæves over al tvivl.*

**S. $181^{19\text{-}20}$. Til sætningen «Den . . . . . . hovedhud» bemærker jeg, at skönt man — f. ex. — af stammen* háttu *afledte ikke alene et verb* hátta, *men også et verb* hætta, *tvivler jeg dog om, at man af* svarðu- *vilde have dannet et verb* sverða *(medens man derimod formentlig vilde have fundet et* svarða *ganske i sin orden i formel henseende).*

**S. $195^{5\text{-}6}$ har måske oprindelig hedt* mjök emk auðspöng ungri óþekkr. *Med* enn emk auðspöng ungri *kan dog jevnföres t. ex.* enn ek at ungs í eyjum *Torfeinarr (Hkr. Har. hárf. 32, Fms. I 197, Flat. udg. I 224^{3a}, Ól. Tryggv. Skálh. I $219b_{1}$).*

S. 203_{5} «engl» læs «engl.».

**S. $209_{3\text{-}2}$. Da det expletive* of *eller* um *ikke fremstiller et indhold, man ligesom kan tage og föle på, have afskriverne udeladt det — ikke sjelden i poesie, de ældre måske til dels i den tanke, at læserne kunde og vilde indskyde det igen, men sikkert langt hyppigere i prosa. I nyislandsk (der dog i det mindste har* því um líkt, *sligt, deslige) er det næsten ganske forsvundet. Men i det ældste islandsk (også prosa) har det været meget almindeligt. ʽLeifarʼ f. ex. har det expletive* of *omtr. 20 gange*

side 2^{16}—13^{17}. Jeg tvivler ikke på, at dette of engang har været udbredt over hele norden eller dog en större del deraf. Det i det mindste i Valdemars jydske, Valdemars sælandske og Eriks sælandske lov flere gange forekommende orvæs at *og* at orvæs *er formodentlig intet andet, end et ligesom forstenet* of vesa at *og* at of vesa, *blive ved noget, holde sig til, nöies med.*

*S. 214^{8-13} udgår. Jeg har der (lin. ^{13}) tilföiet «(??)» i förste correctur, men beholdt disse linier for at undgå ombrækning.

S. 219_{13} *læs* bꝺnð | m̄ *i st. for* bænð | m.

*S. 224^{6-8} «(??......??)» udgår. Se rettelsen til side 214^{8-13}.

*S. 224_7 ꞕeíma *læs* ꞕeíma.

*S. 225 noten. Det er ikke alene efter g *og* k *at* j *udelades foran* -endr *i nom.-acc. plur. af nutidens tillægsform. Den gamle tid har ikke holdt af at skrive* ıe, *men foretrukket* e, *som en art forkortelse.* (‘Leifar’ 69^{9} $70^{8.10}$ 73^{3} *finder man således* «ſelenðr», *ved siden af* «ſelıenðr» 72^{31} *og* «upſıtıenðr» 81^{17}.) *Skrivemåden* «sel-«endr» *og lign. synes at have en enkelt grund, neml. den nu anförte; skrivemåden* fleygendr *og lign. derimod en dobbelt (se note (192)). Men det er grunde, jeg for mit vedkommende ikke ser nogen grund til at lade gelde.*

S. 256_3 «S» *læs* «S.».

S. 261_3 og 274^{3}. I begyndelsen af disse linier mangler det förste anförselstegn (‘).

*S. 277^{4} står «— —» i st. for «to lange stavelser».

*S. 285^{5-6} «forblommet, uforståelig» læs «forblommet».

*S. 286^{14} *læs* gæte« *i st. for* gæte».

S. 294_{13} og 299^{4}. I begyndelsen af disse linier mangler et förste anförselstegn (‘).

S. 299_7 *læs* ulfs nið vas þat aðra *i st. for* ufls nið vas þat aðr.

S. 301_{11} *læs* tyn’ *i st. for* tyn.

*S. 303^{9} *læs* «dróttkvæð» *i st. for* «drottkvæð».

*S. 304_{14} *læs* «SnE. I 328_{12}» *i st. for* «SnE. 328_{12}».

*S. 306_{10} Skala *læs* Skala.

*S. 307_{15-11}. *Dog er skrivfeilen* «flaks» *snarest foranlediget ved det fölgende* bleika.

S. 309_1 *og* 312_{18} *og* 318_7. *I begyndelsen af disse linier mangler et förste anförselstegn (ʻ).*

S. 320^6 þunu *læs* þunn.

SAGANAVNET NJÁLA.

AF

KONR. GISLASON.

Ved '*islandske sagaer*' *forstås vel undertiden alle sagaer — d. e. alle prosaiske fortællinger (med eller uden indströede vers) — på ældre islandsk, dog især sådanne, der oprindelig ere forfattede af Islændere. Nogle af de sidst nævnte sagaer handle hovedsagelig eller udelukkende om islandske personer, og ere således islandske i streng forstand, ere* 'Íslendinga sögur'. *Iblandt disse have adskillige, enten som de betydeligste, eller som de mest yndede, eller af begge grunde, men under alle omstændigheder som de, der hyppigst vare (og ere) genstand for omtale, efterhånden ombyttet de oprindelige navne med andre kortere, bekvemmere og ligesom fortroligere, nemlig (alphabetisk)*: eigla(1), eyrbyggja, fljótsdæla *(sjeldent)*, glúma

---

(1) *Bör man skrive* eigla, *som ordet udtales, eller* egla? *Efter min mening er det förste det ubetinget rigtige. — Den ægte oldböining af mandsnavnet* egill *(stamme* agila, *synkoperet* agla*) er, som bekendt, i singular: nom.* egill, *acc.* egil, *gen.* egils, *dat.* agli *(plural: nom.* aglar, *acc. og gen.* agla, *dat.* öglum*), og heraf vilde man hverken have dannet* eigla *eller* egla, *men, som Rask har bemærket,* agla; *ligesom man af stammen* katila, *synkoperet* katla, *(singular: nom.* ketill, *acc.* ketil, *gen.* ketils, *dat.* katli; *plural: nom.* katlar, *acc. og gen.* katla, *dat.* kötlum*) dannede (kvindenavnet)* katla. *Nu er det vistnok så, at oldsproget ofte beholder en omlyd, trods en synkope eller anden udeladelse af det element, der bevirker omlyden, og at et oldn.* egli *i st. for* agli *ikke, som man har ment, er nogen sprogstridig form — ja, oldsproget frembyder endogså* ketli *i st. for og ved siden af* katli, *medens nyislandsk, i tro tilslutning til det oprindelige, så vidt jeg véd, udelukkende holder sig til* katli. *Heraf fölger nu, at*

(sjeldent), grettla, landnáma, laxdæla, njála, reykdæla *(sjeldent)*, sturlunga, svarfdæla, vatnsdæla, *henholdsvis for* eigils *(og dette for* egils; *jf. noten til side 337 oven for)* -saga (skallagrímssonar), eyrbyggja-saga, fljótsdæla-saga *(og dette for det sædvanligere* droplaugarsona-saga*)*, glúms *(sædvanlig:* vígaglúms*)* -saga, grettis-saga, landnámabók, laxdæla-saga, njáls-saga, reykdæla-saga *(og dette igen dels for* ljósvetninga-saga *dels for* vemundar saga og vígaskútu*)*, sturlunga-saga, svarfdæla-saga, vatnsdæla-saga. *Af sagaer, der ikke höre til* íslendinga-sögur, *er der én, der har fået et kortere navn af den oven for angivne art, i det* knytlinga-saga *(i stedet for* knýtlinga-saga; *se 'Aarbøger' 1866 side 272 nr. XIV) er blevet til* knytlinga *(acc.-dat.-gen.* knytlingu*). (Benævnelser som* heimskringla *ere af en anden art.)*

Man lægge mærke til, at intet af de nu anförte kortere navne har mere end tre stavelser (som: eyrbyggja, *osv.).* *Heiðarvíga, *færeyinga, *íslendinga, *jómsvíkinga, *ljósvetninga, *njarðvíkinga, *orkneyinga, *og lign., vilde have en fremmed og stödende klang. (Desuden: hvad skulde f. ex.* *íslendinga *betyde? Skulde det være* = «Islendínga-Saga hin mikla»*? eller* = íslendingabók*? eller måske* = íslendingadrápa*?)*

*De korte benævnelser (*landnáma, *osv.) ere kun tilsyneladende forkortelser af de længere (*landnámabók, *osv.): de kvindelige singular-nominativer* fljótsdæla, laxdæla,

---

også egla *kunde være en oldform; men et oprindeligt* egla *vilde lige så lidt være (phonetisk) gået over til* eigla, *som f. ex.* negla *(substantiv og verb) er blevet til* neigla. *Sagen er tvert imod den, at i det udtalen* eigill, eigil, eigils *(egentlig* ei-ill, *osv., dog med bevidsthed om* g*) — henholdsvis i st. for* egill, egil, egils *— efterhånden befæstede sig, svækkedes tillige og udsluktes endelig fölelsen af, at* e *i dette ord var en omlyd af rodvocalen* a, *hvorimod* ei *kom til at gelde som rodvocal, og indförtes derfor også i hensynsformen, der således kom til at hedde* eigli *(af en stamme* eigila, *synkoperet* eigla*) og danne en art forbillede for det afledte* eigla.

reykdæla, svarfdæla, vatnsdæla, eyrbyggja, knytlinga, sturlunga, landnáma *ere lige så lidt dynamiske forvandlinger af de ligelydende plural-genetiver af intetkönnet (*landnáma*) og hankönnet, som* glúma, njála, eigla, grettla *ere phonetiske og dynamiske forvandlinger af singular-genetiverne* glúms, njáls, eigils, grettis. *I virkeligheden ere stammerne til saganavnene på* -dæla, *så vel som til* knytlinga, sturlunga, landnáma, glúma, njála, eigla, *altså til 11 af de 13 her omhandlede saganavne, dannede af de* a-*stammer — (*-dælja- *[ældre* -dœlja-*],* knytlinga-, sturlunga-, landnáma-, glúma-, njála-, eigila- *og [synkoperet]* eigla-*) —, der ligge til grund henholdsvis for* -dælir *og* -dælàr (*Begge former stå sikkert i stedet for et ældre* -dœljar. — *For ex. nom. plur.* "reykdœlar" *findes i* **133** *side 177* [13]), knytlingar, sturlungar, landnám, glúmr, njáll, eigill *[i st. for* egill*], ved tilföining af* n; *altså:* -dæljan-, knytlingan-, sturlungan-, landnáman-, glúman-, njálan-, eiglan-. *Med hensyn til femininet* eyrbyggja *(stamme* eyrbyggjan*) vilde forholdet blive det samme, hvis man kunde henföre gen. plur.* eyrbyggja *(i* eyrbyggja--saga*) til en nom. sing.* eyrbyggir *(d. e.* eyrbyggjir*; ældre* -byggvir*); men da man vistnok rigtigere forudsætter en nom. sing.* eyrbyggi *(stamme* eyrbyggjan*), så bliver könsforandringen (forandringen af hankön til hunkön) det eneste (og dog et tilstrækkeligt) afledningsmiddel. — Men hvorfor dannede man ikke* gretta *(stamme* grettjan*) af* grettir *(stamme* grettja*)? Der var vistnok flere grunde tilstede; men især den, at man havde* gretta *i forveien, i en anden betydning (jf. t. ex.* vingretta *NgL. I 70*[4]*). Og i det man fölte sig foranlediget til, om jeg så må sige, at göre et dybere greb i sprogets forråd, viste man en rigtig tact ved, for denne saga, at vælge en deminutiv form (endelsen* lan-*), der på én gang udtrykker sagaens popularitet og dens forhold i visse henseender til virkelighedens verden, medens dog analogien med de mange andre saganavne på* lan- *(samt med bognavnet* rímbeglan-, *osv.) heller ikke må lades upåagtet.*

At jeg ikke har sat enten BRENNU-NJÁLS SAGA *(se Njála 1875 side 1 förste note og side 910 sidste note), eller* NJÁLS SAGA, *og endnu mindre* "SAGAN AF NJÁLI ÞÓRGEIRSSYNI OK SONUM HANS &c." *(se udgaven af 1772), eller lignende, på det andet titelblad i Ísll.*[2] *III, men foretrukket* NJÁLA, *har, som allerede antydet, sin grund i kortheden og bekvemheden af dette navn, der bruges almindelig på Island.*

Det nyislandske ord njála *er dannet i den gamle tids ånd. Det forholder sig til* njálssaga *og* njáll, *som, f. ex.,* stúfa *forholder sig til* stúfsdrápa *og* stúfr. *Fms. VI* $393^{12\text{-}15}$ *(jf. Flat. udg. III* $381_{15\text{-}13}$*):* "gerðist Stúfr handgenginn konúngi . . .; hann hefir ort erfidrápu um Harald konúng, er kölluð er Stúfsdrápa eðr Stúfa". *(Mork. udg.* $105^{29\text{-}31}$ *har kun benævnelsen* stúfsdrápa.*) At* stúfs *i* stúfsdrápa *er en 'genetivus subjecti', medens* njáls *i* njálssaga *må henföres til 'genetivus objecti', har ingen betydning for det her foreliggende spörgsmål.*

BEMÆRKNINGER

TIL

KVADENE I NJÁLA.

AF

KONR. GISLASON.

Membranerne. Se Ísll.² III (Njála I) forord.

Lacune i A, C α–κ, D, H.

I steden for verset med det indledende hón kvað vísu *har G:* »h[o]n⁽¹⁾ .ſ.⁽²⁾ gott eína ma ek ꝼra | hm⁽²⁾ ſegıa þ er hm er ſıalꝼrat«. *Og I har væsentlig det samme som G.*

Verset findes derimod i F, B, E.

F: »Vıſt ſegı ek | go*tt* ꝼ*ra* geyſtv*m*. géırhveſſanða þ*essum*⁽³⁾. þ e*r* ſıalꝼraðlıct ſıl|*ra* ſvnðꝛ hreýtı | er ꝼvnðıt. verð ek þv[ı] e*r* almr e*r* oꝛðın*n*. egg*h*ıngſ ꝼ*yrı* gıoꝛnın*n*gv*m*. ſa*tt* e*r* at ek | ſeg v́[ı]*ð* ſpo*t*tı ſegıa ma[r]t eða þegıa«.

B: »Uíſt | ſegı ek *(foran* ek *en, som det synes, tilfældig punkt i liniens överste rand)* gó*tt* ꝼra geýſtvm

---

(1) *De små bogstaver, der, hörende til et 'band', stå i membranerne over linien, ere i gengivelsen nedflyttede i linien, men indklamrede. Således er membranens*

hᵒ

her blevet til h[o]n. *De 'bönd' eller dele af 'bönd', der i membranerne ikke udtrykkes ved bogstaver, gengives ved cursiv; altså f. ex.:* h[*o*]n *(det tredje bogstav cursiv).*

(2) *Her så vel som i den fölgende gengivelse efter membranerne beholdes kun de forkortelser, der ikke synes at ville kunne forvolde alt for stort bryderi.*

(3) *Skrevet helt ud i membranen vilde dette ord formodentlig hedde* þeſſvm. *Men jeg kan ikke lægge ret megen vægt på stavemåden i slige oplösninger*

geírƀverſſanða þſſvm *(her et tegn, der ligner et omvendt ;)* þ er ſialꝼráð|lıkt ſılꝼrá ſvnðꝛ ƀreẏtı *(over* ẏ *er et længdetegn*[4] *anbragt)* er ꝼvnðıt *(over* v *et længdetegn).* verð ek þv[ı] at almr er oꝛðınn | eɢ þíngſ ꝼ*yrer* g'eníngvm *(således).* fat*t* er at ſéeg *(eller* ſæg *med et længdetegn over* æ*; dog ser dette ord snarest ud som* ſceg*, med et noget forskrevet* c*, og over dette* c *et længdetegn)* v[ı]*ð* ſpott*ı* ſegía m*a*[r]t eða þégıa ;«

E: »Vıſt ſegı eg gott | ꝼra geẏſtv*m* geír ƀv*er*ſanða þsvm þ e*r* ſkapꝛaðlıgt *(over* g *et længdetegn)* ſılꝼr*aa* *(dette — overflödige —* a *ikke tydeligt)* ſvnðꝛ ƀꝛeẏtın*ner* ꝼvnðít varð *(*rð *utydeligt,* a *heller ikke ganske tydeligt)* | eg þv[ı] at almr e*r* oꝛðın*n* eg *(*e *utydeligt)* þgſ ꝼyrꝛ gern*ı*ngv*m* ſatt e*r* at eg ſeg v[ı]ð *(dette* ð *skulde være cursiv)* ſpottí. ſegıa mart .e. þegıa *(*.e. þegıa *ikke tydeligt)*«.

Prosaisk orden[5].

Víst segi 'ek gótt frá þessum geystum *α)* geirhvessanda, þat er silfra ∧ sundrhreyti *β)* er fundit *γ)* sjálfráðligt. Því 'at eggþings ∧ álmr er orðinn *(*«fyri gerningum» *— rettere)* fyr görningum, verð 'ek segja mart eða þegja. Satt er, at 'ek sjek við spotti.

α) der stormer frem (i kampen).

β) Jón Þorkelsson bemærker hertil: «*betr færi að lesa* sundurhreyti, *og vel má vera, að sumar vísurnar í Njálssögu sé eigi fyrr ortar, enn menn voru farnir að bera niðrlags-*r *fram sem* ur».

---

(4) *Således benævner jeg her og i det fölgende — uden hensyn til den function, det har f. ex. i membranernes* í = i *— det bekendte tegn, der står*

over a e ı o u y *osv.*
í á é í ó ú ý *osv.*

(5) *Angående tydning af versene i Njála henviser jeg i övrigt til Jón Þorkelsson 'Skýringar á vísum í Njáls sögu' Reykjavík 1870.*

Spondeen sundrhreyt *er en aldeles normal förste «tact» i et* ‘*dróttkvætt visuorð*’. — *Fremdeles er det ikke sjeldent, at en kort og tonelös stavelse (som* i *i* sundrhreyti*) er den förste i anden «tact». Jeg skal anföre et par exempler. I den mellemste af de tre* ‘*vísur*’, *der tillægges Unnr, hedder den sjette linie:* undlinn|a þá | finna. *Þórbjörn hornklofi, Hkr. Har. hárf. 10 (Fsk.* 9^{15}, *Flat. udg.* $I\,572^{17b}$*):* «borðhölkv|i rak | norðan». *Samme skjald, Hkr. Har. hárf. 11 (Fsk.* 9^{24}, *Flat. udg.* $I\,572^{23b}$, *SnE.* $I\,418^{3}$ $II\,437_{9}$ 586_{12}*):* «rauð fnýst|u ben | blóði». *Glúmr Geirason, Hkr. Hák. góð. k. 5 vers 1 (Fms. I 25, Flat. udg. I 51):* «Rógeis|u vann | ræsir». *Samme skjald, Hkr. Hák. góð. k. 5 vers 2 (Fms. I 25, Flat. udg.* $I\,52^{3a}$*):* «Dólgeis|u rak | dísar». *Samme skjald, Hkr. Har. gráf. 14 (Fms. I 63):* «brennand|a, sá ek | renna» *og* «öðling|i fékksk | ungum». *Samme skjald, Hkr. Ól. Tr. k. 13 vers 1 (Fms. I 88, Fsk.* 35^{12}, *Flat. udg. I 85):* «frægt þótt|i þat | flotnum». *Samme skjald, SnE.* $I\,234^{9}$ *(*$II\,303^{5}$ 518_{13a}*):* «þeim stýrð|u guð | beima». *Haraldr konungr Sigurðarson, Hkr. Ól. helg. 221 (Fms. V 62 VI 129, Fsk. 90, Óh. 1849 side* 67_{12a}, *Óh. 1853 side 209, Flat. udg. II 344):* «þat er ekkj|u munr | nekkvat». *Samme skjald, Hkr. Har. harðr. 44 (Fms. VI 270, Fsk. 127, Flat. udg. III 344—345; jf. SnE. I 458):* «Fullafl|i bíðr | fyllar» *og* «húskarl|a lið | jarli» *og* «Rjóðand|i mun | ráða».

Men den i sundrhreyti *er fundit forekommende sammenstöden af to vocaler, der begge ere nödvendige for versemålet, har måske fremkaldt betænkelighed.* ‘*Vocalium concursus*’ *i skjaldepoesien ophæves ofte derved, at den ene eller den anden af to vocaler forsvinder i recitationen. Således har det förste* ‘*vísuorð*’ *i Unnes förste vers formodentlig lydt* víst segik gótt frá geystum*; medens man derimod vistnok har udtalt* viggfinnandi at minnask *(Plac.* 36^{2}*) og* hörð mein bera á jörðu *(Plac.* 39^{4}*) henholdsvis som* viggfinnand at minnask *og* hörð mein ber á jörðu, *i overensstemmelse med nyislandsk. Ikke des mindre findes*

der en mængde tilfælde, hvor 'hiatus' (6) *må beholdes. Jeg nævner exempelvis fölgende 'visuorð'.* 1) *Förste* «*tact*» *endes og anden begynder med en vocal. Sighvatr þórðarson, Hkr. Ól. helg. k. 140 vers 2 (Fms. IV 293, Óh. 1853 side 132, Flat. udg. II 254):* «seldi Ólafr aldri». *Samme skjald, Hkr. Ól. helg. k. 192 vers 2 (Fms. V 27* [7]*, Óh. 1853 side 190* [15 a]*, Flat. udg. II 316* [13 a]*):* «hvinna ætt ok blenna». *Samme skjald, Hkr. ved Unger side 521* [23 b] *(Fms. V 208, Flat. udg. II 394):* «opt á óðalstóptum». *þórðr Sjáreksson, Hkr. Ól. helg. k. 160 vers 2 (Fms. IV 363, Fsk. 82, Óh. 1853 side 165, Flat. udg. II 281):* «Átti Egða dróttinn». *Bjarni gullbrárskald, Hkr. Ól. helg. k. 194 vers 2 (Fms. V 32, Óh. 1853 side 192, Flat. udg. II 318):* «Áttu Engla dróttni». *Hofgarða-Refr, Hkr. Ól. helg. k. 239 vers 1 (Fms. V 80, Óh. 1853 side 218, Flat. udg. II 355):* «rimmu askr við röskva». *þjóðolfr Arnórsson, Hkr. Magn. góð. 24 (Fms. VI 53, Fsk. 102, Flat. udg. III 274):* «skemra aldr en skyldi». *Samme skjald, Hkr. Magn. góð. k. 31 næstsidste vers [jf. Fms. VI 79]:* «hreggi œst ok leggi». *Arnórr jarlaskald, Hkr. Ól. helg. 99 (Fms. IV 214, Óh. 1853 side 92, Flat. udg. II 404, Orkn. 30):* «œri Einars hlýra». *Samme skjald, Hkr. Har. harðr. 54 (Fms. VI 294):* «frána egg á Fjóni». 2) *Anden* «*tact*» *endes og tredje begynder med en vocal. Sighvatr þórðarson, Hkr. Ól. helg. k. 70 vers 3 (Fms. IV 136* [3]*, Óh. 1853 side 55, Flat. udg. II 58):* «fyrir ágætu úti». *Samme skjald, Hkr. Ól. helg. k. 92 vers 6 (Fms. IV 187, Óh. 1853 side 80* [10 b]*, Flat. udg. II 113* [4 b]*):* «Rýgr kvazk inni eiga». *Bjarni gullbrárskald, Hkr. Ól. helg. k. 194 vers 2 (Fms. V 32, Óh. 1853 side 192, Flat. udg. II 318):* «jarls niðr! komtu yðru». *Haraldr konungr Sigurðarson, Hkr. Har. harðr. 55 (Fms. VI 295):* «Nú emk ellifu allra». *þjóðolfr Arnórsson, Hkr. Har. harðr. 18 (Fms. VI 173):*

---

(6) *Jeg bruger dette udtryk uden den biforestilling, at hiatus nödvendig medförer mislyd. Sikkert har hiatus i skjaldesproget haft omtrent samme omfang, som i talesproget.*

«snjallr landreki! allir». *Samme skjald, Hkr. Har. harðr. k. 63 vers 3 (Fms. VI 314):* «nýtr fyrir Nizi utan». *Arnórr jarlaskald, Hkr. Magn. góð. k. 35 vers 1 (Fms. VI 89, Fsk. 105, Flat. udg. III 285):* «Svik réð eigi eklu». *Grani, Hkr. Har. harðr. k. 32 vers 2 (Fms. VI 254, Fsk. 122, Mork. udg. 53, Flat. udg. III 336):* «Lét aldregi úti». *Steinn Herdísarson, Hkr. Har. harðr. k. 63 vers 4 (Fms. VI 314, Fsk. 129, Mork. udg. 78, Flat. udg. III 362):* «grams stallari alla». *Þórleikr fagri, Hkr. Har. harðr. k. 35 vers 2 (Fms. VI 264, Fsk. 126, Mork. udg. 59, Flat. udg. III 342):* «Alt um frá ek hve elti». [3]) *Begge de förste «tacter» endes og begge de sidste begynde med en vocal. Gissurr gullbrá, Hkr. Ól. helg. k. 218 vers 1 (Fms. V 57, Óh. 1849 side 69, Óh. 1853 side 207, Flat. udg. II 341):* «verum í ála éli». *Þjóðolfr Arnórsson, Hkr. Magn. góð. k. 32 vers 1 (Fms. VI 80):* «Spurði einu-orði». *Leiðarvísan 41[1]:* Haldi oss frá eldi. [4]) *Hiatus i det indre af en «tact». Hallfreðr vandræðaskald, Fms. II 248 og Flat. udg. I 450[20a] (Prover 32[7], Fornsögur 106[28]):* Lítt hirð|i ek | lautar. *Sighvatr Þórðarson, Hkr. Ól. helg. 172 (Fms. IV 378 V 234, Óh. 1849 side 47[1b] 93[7], Óh. 1853 side 173[19b], Flat. udg. II 291[12b] III 244[1b]):* «Við tækj|a ek, | víka». *Líknarbraut 9[1]:* Hróðr stofn|a ek | heiðar. *Samme digt: 10[2]:* árs laun|a ek | sárar. *De sidst anförte fire 'vísuorð' stemme i metrisk henseende væsentlig overens med* sundrhreyt|i er | fundit.

γ) *egentl. givet. Jón Þorkelsson forklarer* þat er ... sjálfráðligt *træffende ved 'það er honum er í sjálfsvald sett'.*

NJÁLA KAP. 7 VERS 2. — UNNR.

Membranerne. Se Ísll.[2] III (Njála I) forord.

Lacune i A, C α-κ, D, H.

G og I udelade verset, men gengive dets indhold i prosa. Se Njála I note til kap. 7[29-46].

Verset findes i F, B, E.

F: »Uıſt ƀeꝼer rıſter *(dette ord udslettet ved en streg, hvis blæk synes at være noget sortere, end det, hvormed ordet selv er skrevet)* ƀr[ı]nga ƀr[ı]ſter ƀrvtr lıkama þꝛvtınn | ęıtrſ þa er lınbęðſ leıta[r] lvnð gr mvnvð ðꝛẏıa. leıta ek m; ẏtı vnðlına *(ð er tilföiet over linien uden nedvisningstegn, og over det sidste* n *ses et længdetegn)* | þa ꝼınna ẏnðı ocka[r]ſ vanða. allðꝛeðꝛ boðı ſkıallða[r]«.

B: »Vıſt ƀeꝼer ƀrínga ƀríſter. | ƀʀvtr lıkama þꝛvtınn *(længdetegn over* v*)*; eıtrſ þa er línnbeðſ leıtár lvnð ẏgꝛ mvnvð | ðꝛẏgía. leíta ek m; ẏti. *(denne punkt i liniens överste rand)* vnnlınna þa ꝼınna. ẏnðı okkarſ vannða all|ðꝛaðꝛ bóðı *(bo — i bó — danner ét tegn)* ſkıallðar«.

E: »Vıſt ƀeꝼer ƀr[ı]nga ƀr[ı]ſter ƀꝛvt² | lıkama *(dette ord beror her på gisning:* ama *synes at kunne skimtes, men resten er så godt som helt udslettet)* þrvtınn *(dette ord ikke ganske tydeligt;* t *synes lidt uformeligt)* eıtrſ *(*eıt *utydeligt, især* e*)* þa er líꝼbeðs *(den nederste del af* ꝼ *utydelig)* bvta[r] *(synes sikkert)* lvnðꝛ *(*ꝛ *lidt utydeligt)* ƀẏgꝛ *(*ꝛ *lidt utydeligt)* m[v]nvt ðꝛeygıa. leıta eg mȝ *(*ȝ *ikke tydeligt)* ẏtı. vtıð *(synes skrevet således)* lı|na þer ꝼınna *(*na þer ꝼınna *utydeligt)*. ynðı ockars vanða. allðꝛæðꝛ boðı ſkıallða[r] *(eller snarere* ſkıælða[r] *— med et slags* æ*)*«.

Prosaisk orden.

Hrútr hefir víst þrútinn líkama — hringa *α)* ⌒ hristir! — þá er lundýgr linnbeðs ⌒ njótr *β)* leitar drýgja munuð. Leita ek þá *γ)* — aldraðr *δ)* skjaldar ⌒ boði! — finna yndi okkars vanda með undlinna ⌒ ýti.

α) hringr *her formodentlig* = *ensis.*

β) gisning i st. for det underlige eitrs. *Ved denne gisning slipper man også for den meget hårde og mistænkelige ordföining* lundýgr linnbeðs.

γ) *Tanken tilföier: forgeves.*

δ) *F og E synes at frembyde et* aldræðr *(*aldrœðr*), dannet i lighed med* sjauræðr áttræðr níræðr tíræðr.

NJÁLA KAP. 7 VERS 3. — UNNR.

*Membranerne. Se Ísll.*² *III (Njála I) forord.*

Lacune i A, Ca-κ, D, H.

G og I udelade verset, men gengive dets indhold i prosa. Se Njála I note til kap. 7 ²⁹⁻⁴⁶.

Verset findes i F, B, E.

F: »þo *(*þ *kun lidt större end et sædvanligt minuskel-*þ*)* vęıt ek *(her synes et overflödigt bindetegn tilföiet med den hånd, der har skrevet texten)* | þıt*t* at þreẏter þanðꝼvrſ ıokvlſ ſpann*a*[r]. meıðꝛ er ıamt *(skriveren har, som det synes, gjort et forsög på at rette* m *til* ꝼn*)* ſem aðꝛır ẏtenðꝛ | boga nẏt*er*. vıllða ek v[ı]*ð* ꜵllðv ıoken*n*anða *(enn utydeligt)* þen*n*a. rıoðꝛ lıt*t* þv oꝛð ok ıðır | vnðleg*g*ſ ſkılıt ſegıa«.

B: »Þo veít ek þıt*t* at þreẏter þan*n*ð | ꝼvrſ *(længdetegn over* v*)* íòkvlſ *(*v *i dette ord nærmer sig meget til* u*)* ſpan*n*ar. meıðꝛ er ıaꝼnt ſe*m* aðꝛír ẏtenðr bógá *(*bo *— i* bó *— danner ét tegn)* nẏtír. | vıllða ek v[ı]*ð* ölløv íoken*n*anða þen*n*a. ríoðꝛ lıt*t*v oꝛð *ok* íðır vnðleɢſ | ſkílít ſegía«.

E: »þo veıt eg þıtt at þꝛeẏt*er* | þanðꝼoꝛſ *(noget utydeligt, især* o *eller endog* oꝛ*)* ıokvlſ ſpan*n*ar. meıðꝛ er ıaꝼ*n*t se*m* aðꝛ*er*. ẏtenðꝛ boga nẏt*er*. vıllða eg v[ı]ð⁽⁷⁾ ollv. ıoken*n*anða | þna *(ikke ganske tydeligt)* moðꝛ *(synes at stå således)* lıt*t*v *ok (således; d. v. s.: der er intet skrevet imellem de to sidste ord)* ıð*er* vnðlegs ſkılít ſegıa«.

---

(7) *Dette* ð *burde være et cursiv-*ð. *Men et sådant haves ikke. Jf. oven for, side* 344 ¹⁴⁻¹⁵.

Prosaisk orden.

Þó veit 'ek hitt — spannar⌒jökuls⌒meiðr! — at handfúrs *α)*⌒hreytir er jafnt sem*β)* aðrir nýtir*γ)* boga⌒ýtendr. Ek vilda segja*δ)* skilit við þenna öldu⌒jókennanda. Undleggs*δ)*⌒rjóðr! lít þú orð ok íðir. *(*lít þú *bör formodentlig ændres til* líttu, *i overensstemmelse med B og E, eller måske endog til* lít.*)*

α) Rimet hand : spann *har nogen lighed f. ex. med* «manndráp á Englandi» *(Þórkell Skallason: Hkr. Har. harðr. kap. 101, Fms. VI 427⁴) og* «vindsamt, Harald finna» *(Hkr. Har. harðr. kap. 73 vers 3, Fms. VI 331₃), men stemmer fuldkommen overens f. ex. med* «Handriótr, kóngmanni» [8] *(Egill Skallagrimsson: 'Egils-saga' 1809 side 316), og er meget mat, hvorfor Jón Þorkelsson læser [i Njála]* «hannfúrs (jökuls spannar» *og [i 'Egils-saga', udg. 1856 side 117₇]* «hann-brjótr!) konungmanni», *hvilket lyder langt fyldigere og måske er fuldkommen rigtigt. Imidlertid trænger det hele forhold til en undersögelse, der ikke kan anstilles her. Men hvorfor har Egill ikke sagt* hyrjar hrannbrjótr *(d. e.* brannhyrjar⌒brjótr*)? Og hvorfor har forfatteren til Unnes vers ikke sagt* hreytir hrannfúrs*?* Hrann- *lå så nær i begge tilfælde.*

β) jafnt sem = *nyisl.* eins og *(jf. dan.* ligesom*).*

γ) brave. At ... ýtendr = *at han er som andre brave mænd. Bemærkelsen avledygtig kan, efter min formening,* nýtr *på dette sted ikke antages at have. Efter et helt års forberedelse har Unnr, der i begyndelsen kun kunde svare med gråd, tvunget sig til at tale forståelig i det andet vers. Men i det tredje vender hun, lettet, tilbage til den tone, der er den naturlige for hende. Og en blufærdig kvinde bruger ikke let udtryk som 'avledygtig', i det mindste ikke over for en mand, selv om denne mand er hendes fader. — Fremstillingen i FBE (Njála I 7²⁹⁻⁴⁶)*

---

[8] *I 'Sagan af Agli Skall.' 1856 står — sikkert rigtig —* brjótr *i st. for* «riótr» *og* konung *i st. for* «kóng».

står æsthetisk taget höit over den prosaiske oplösning i GI; medens fortsættelsen «'hversu má svá vera? ...... rjett sem aðrir menn'» *(ib. lin.* $^{27-54}$*) kun er tilföiet af hensyn til sædvanlige læseres uformuenhed til at forstå skjaldepoesien, og må karakteriseres som æsthetisk uægte.*

γ) Rimet undleggs : segja *er noget påfaldende. Men i övrigt synes alt at være fuldkommen i sin orden. Spörgsmålet bliver derfor: Skal man læse (udtale)* undleggs ... seggja*? eller* undlegs ... segja*? — Udtalen* segja *er sikker nok. Se for exempel: Höfuðlausn Egils Skallagrimssonar* 7^{1-2} *(sagaens kap. 63)* «Fremr mun ek segja, | ef firðar þegja». *Eyvindr skaldaspillir (Hkr. Hák. góð. k. 28 vers 1, Fms. I 41, Fsk. 21, Flat. udg. I 59)* «veg þinn, konungr! segja». *Gísli Súrsson ('Tvær sögur af Gísla Súrssyni' 58 [jf.* 165^{4-5}*], 145,* 172^{19-20}*; GhM. II 600; Jón þorkelsson, 'Skýringar á vísum í Gísla sögu' side 13)* alls sigrviðir segja[9]. *þórarinn máhlíðingr (Eyrbyggja kap. 19 vers 2)* «(Þegi herr meðan) segja». *Hallfreðr (Hkr. Kh. I 339, Hkr. ved Unger side 211, Fms. II 307 X 349, Fsk. 62, Flat. udg. I 480, Fornsögur* 207^{29b}*)* «frægr er til slíks at segja».[10] *Samme skjald (Hkr. Kh. I* 347^{1}*, Hkr. ved Unger side* 216^{25b}*, Fms. III 5, Fsk.* 67^{3}*, Flat. udg. I* 494_{7b}*, Fornsögur 209* b^{7}*)* alls sannliga segja. *þórarinn loftunga (Hkr. Ól. helg. k. 182 sidste vers, Fms. V* 7_{10}*, Óh. 1849 side* 59_{10b}*, Óh. 1853 side* 180_{6b}*, Flat. udg. II* 307^{6b}*)* «segi ek þat, megi». *En 'vísa', der tilskrives Eindriði, sön af Einarr þambaskelfir (Flat. udg. II 195, Fms. V 308)* «segi hann alluesall þegia». *þjóðolfr Arnórsson (Hkr. Har. harðr. k. 5 vers 1, Fms. VI 138, Fsk. 108, Flat. udg. III 294)* «Togu mátt[11] tekna segja».

(9) *Den förste linie i dette vers må læses* Hverr of veit nema hvarsan *(altså med rim).*

(10) *Det synes klart, at af læsemåderne* «frægt *(eller* frægð*)* er til slíks at segja | siðar» *og* «frægr er til slíks at segja | siðr» *er denne den bedste. Mest vellydende, og måske oprindeligt, er imidlertid* frægr es slíkt at segja | siðr. *Men i alle tre tilfælde forudsættes blödt* g *i* segja.

(11) má *synes her en bedre læsemåde end* mátt.

Arnórr jarlaskald (Hkr. Magn. góð. k. 1 vers 1, Fms. V 118 VI 22^{1}, Fsk. 95, Óh. 1853 side 234, Flat. udg. III 262) «þe(y)gi seimbrotar segja». *Samme skjald (SnE. I 232^{1} II 302^{11} 518^{3a})* «Nú[12] hykk slíðrhugaðs segja». *Einarr Skúlason (Fms. VII 137, Mork. udg. side 181)* «(þinn er vegr mikill) segja». *Háttalykill Rögnvalds (Edda ved S. Egilsson side 243$_{13\text{-}11a}$)* «veg þess konúngs segja | [nema ek þegja, | en ek mun eigi þegja]». *Plac. 3^{8}* «yfir (þegjum nú) segja». *Ib. 42^{4}* «megin-tíþindi at segja». *Harmsól 39^{8}* «óvegs, frá því segja». *Leiðarvísan 5^{8}* «degi nökkur rök segja». *Háttatal 85$^{5\text{-}6}$* «dýrð skal segja, | drótt má þegja». *Og endelig Unnes förste vers oven for:* segja mart eða þegja. — *Derimod kender jeg intet* **sikkert** seggja = *dicunt dicam dicere. Hvor man ventede* segja, *finder man rigtig nok ikke sjelden* seggja. *Således f. ex.: 1) i 'Tvær sögur af Gísla Súrssyni' 165^{5} (jf. GhM. II 600 note^{8}) i den nys (side 351^{17}) anförte verslinie af Gísli Súrsson. 2) i Hkr. Kh. III 1 note^{5} og Fms. V 118^{17} i den her oven for (nærværende side linie^{3}) anförte verslinie af Arnórr jarlaskald. 3) i membranen* **673 B** *(se Plac. ved S. Egilsson side 40^{9} samt [nærværende] Njála II side 47$_{16\text{-}15}$) til Plac. 3^{8} (anført nærværende side lin.$^{9\text{-}10}$). Men* seggja *forstyrrer formen på alle disse steder, og turde på et par af dem*[13] *hidröre fra, at afskrivere (der kun forstod enkelte ord) ikke have ventet det simple prosaiske* segja *(dicere), men derimod det poetiske* seggja *(virorum)! 4) i Rekstefja 23^{7},* «heggjo hilmis seggja», *anfört i Lex. poët. 688 b$_{6\text{-}5}$ (arl.* «seggja»*). Under ordet* «heggja» *(Lex. poët. 309 a$_{11\text{-}3}$) henviser S. Egilsson til Merl. 2, 20 (AnO. for 1849 side 45), hvor det hedder:* «Grèt gumna vinr *(nl. Merlin)* | er hann *(acc.)* greiða *(tolke)* bað | þengill göfugr | þessa hegju *(begivenhed, kampen imellem de to slanger)*». *Til dette*

---

(12) Nú *er måske senere tilföiet.*

(13) *I Arnors vers kunde dog* seggja *være en skrivfeil, foranlediget ved det umiddelbart fölgende* seggjum.

hegju *föier Jón Sigurðsson fölgende anmærkning:* «*dette Ord forekommer, saavidt vides, kun i* Rekstefja, *V. 23, i den stockholmske Skindbog Nr.* 1 *i Fol.* (konúngabók a Bergi abóta), *et gammelt, men i Viser temmelig upaalideligt Haandskrift. Stedet er saaledes, hvor der tales om Olaf Tryggvasons Forsvinden og hvad man allersidst saa til ham paa Ormen hin lange:* Unnelds yppi-runnum | engi kann en sva lengra [*Skb. har* leingi] | heggju hilmis seggja |, = engi kann seggja (segja) yppirunnum unnelds heggju hilmis lengra[14] en svâ *o. s. v., hvor* segja *er forandret til* seggja, *for at danne et Heelrim til* heggju; *det forekommer os imidlertid sandsynligt, at* hegja *kunde være den rigtigere Form, beslægtet med* hagr, *i Betydning af* eventus, fatum *o. s. frd.*» *Jeg ser ikke rettere, end at man må slutte sig hertil i alt væsentligt. Kun er jeg tilböielig til at tro, at* segja *(Rekst. 23*[7]*) först er forvansket til* «seggja»*; i det en afskriver har ment, her var tale om kongens mænd' (*«hilmis seggir»*), da det hedder lige i forveien* Síðan sýnt nam eyðask | . . . ormr hinn langi. *Og om der så kom til at stå* hegju *eller* heggju, *må for så vidt have været samme afskriver ligegyldigt, som begge dele formodentlig have været ham lige ubekendte og uforståelige.* [5]*) Det hedder i Lex. poët. 688 b*$_{7\text{-}8}$ *(art.* «seggja»*):* «*1. s. præs. ind.* segg *dico, Nj. 7, 1, Vers. Lat. var. lect.*» *Men denne variant er optagen fra papirhåndskrifter og allerede derved uden al betydning; hvortil kommer, at* segi, *eller* seg *i betydningen* d i c o, *slet ikke passer til den rette sammenhæng, som Johnsonius ikke havde fået öie på, men som er rigtig fremstillet af Jón Þorkelsson (i 'Skýringar').* [6]*) Den mærkeligste mig bekendte tilsyneladende*[15] *optræden af* «seggja» *i steden for* segja *anföres i Lex. poët. (side 688 b — 689 a, under* «seggja»*) på*

---

(14) *Med S. Egilsson, Lex. poët. art.* «heggja», *foretrækker jeg* lengri *for* lengra, *da skindbogen har* «leingi».

(15) *Jeg siger 'tilsyneladende', da jeg ikke er fuldkommen overbevist om, at* segjandi *nogen sinde har haft bemærkelsen 'befalingsmand, anförer'.*

fölgende måde: »*Part. act.* seggjandi *qui præcipit, imperat, unde* seggjendr sagna *rectores, ductores agminum, de Asis, dat. pl.* seggjondum *et* seggjundum, *SE. I 306, 2; 492, 2*«. *Det var nödvendigt her at efterse håndskrifterne. På det förste sted er den pågeldende verslinie, i de to membraner, hvori den vides at forekomme her, skrevet:* α) »Seġıonðv̄ *(det synes tydeligt, at der står et punkt over g)* ꝼlo *(*ꝼl *i höi grad utydeligt — ordet ser snarest ud som* klo*)* ſagna« *(Konungs-Edda); β)* »Seggıonðv̄ *(snarere så, end* Seggıvnðv̄ — e *i övrigt lidt utydeligt)* ꝼlo ſagna« *(Orms-Edda). På det sidste sted har Konungs-Edda* »Seɢɪvnðv̄ ꝼlo ſagna«; *medens (ikke alene Wch., men også) membranerne Uppsala-Edda,* **748, 757, Ieβ**, *i fölge SnE. II* 354^{10} 457_{13} 544_{13} 598^{7}, *frembyde et enkelt (altså et blödt)* g. *Da man dog har tre membransteder, med tre forskellige hænder (jf. SnE. I 306 note*[1]*), og deraf to i Konungs-Edda, hvilken jeg altid har anset og fremdeles, indtil det modsatte bevises, må vedblive at anse for den ældste af de tre membraner (Kon., Upps., Orms-E.)*[16]*, at holde sig til: kunde man så ikke, Haustlöng I* 2^{1}*, antage* segg- *for den rigtige skrivemåde, og fölgelig udtale* sagna *som* saggna, *i overensstemmelse med nyislandsk*[17]*, ja med enkelte steder hos senere skjalde, f. ex.,* Hjer fregna nú hyggnir[18] *(SnE. II* 110^{4} 409^{4} 511^{13}*)? (Yngre, end*

---

(16) *Jeg fölger dog heri for en væsentlig del et umiddelbart indtryk, der ved nærmere undersögelse kunde vise sig upålideligt.*

(17) *Man udtaler nu f. ex.* signa *(göre korsets tegn over noget)* *og* sigla *(seile) med hårdt* g; *derimod f. ex. perfecterne* signdi *og* sigldi *med blödt* g. — *I hvilken local udstrækning man hörer hårdt* g *i* gn *og* gl, *når disse lydforbindelser stå imellem to vocaler, har jeg ikke undersögt.*

(18) *Jeg forudsætter nemlig, at et etymologisk klart* ggn *er bleven udtalt* ggn. *Jf. t. ex. Íslendingadrápa* 5^{1} Varat hreggvana hyggnum. *Andre sikre exempler har jeg nu ikke ved hånden; ti* því 'at sviphuuggnir seggir, *Njála 1875 kap.* 44^{53}, *kan ikke påberåbes. Jeg kunde anföre Brages* hræva dögg of *(af?)* höggnar *(SnE. I* 372^{9} *II* 576_{18}*). Men Brage er ingen auctoritet i et spörgsmål som dette.*

denne verslinie, er uden tvivl: «bragnar kjöru til biskups hyggnir» *Guðmdr. Árna 25^{3}). Efter min anskuelse vilde man derved komme ind på en afvei. Hos de ældre skjalde har det etymologisk enkelte* g *i* gn *vistnok altid haft den blöde lyd. Jeg kan kun anföre et par rim. Leiðarvísan 20^{5}* «Ok ráðmeginn lèt rigna». *Einarr Skúlason (SnE. I 348^{3} 424^{9} II 320^{8} 328$_{6}$ 439$_{10}$ 589^{2a})* Eigi þverr fyr augna. *(Altså er f. ex. Geisli 58^{5} Cedersch.,* «Lygi hefir bragna brugðit», *en art 'prihent').*(19) *Arnórr jarlaskald (Hkr. Magn. góð. k. 20 vers 3, Fms. VI 50, Flat. udg. III 273^{5a})* «Segja mun ek hve Sygna». *Þjóðolfr Arnórsson (Hkr. Magn. góð. k. 31 vers 3, Fms. VI 77$_{16}$)* «bogmenn at hör tognum».(20) «Dag var hværn þat er hogna» *Óh. 1849 side 9$_{22b}$, Flat. udg. III 238 b$_{8}$ (jf. Fms. V 229$_{8}$). (Den hele 'visuhelmingr' lyder i Óh., hvormed Flat. udg., afset fra skrivemåden, stemmer fuldkommen overens:* «Dag var hværn þat er hogna | hurð rioðazc nam bloðe | ar þar er uti varom | ilmr i for með hilmi». *Det synes utvivlsomt, at den her forekommende 'hálfkenning',* ilmr, *har sin rod i en eller anden forvanskning. Muligvis er* «ar» *bleven indsat i stedet for* árs, *i det man ikke har set, hvor denne genetiv hörte hen. Altså oprindelig måske:* Árs⁄ilmr! þar es várum úti í för með hilmi, vas þat hvern dag, es högna⁀hurð nam rjóðask blóði. Árs⁀ilmr *tiltale til en kvinde, eller til kvinderne i almindelighed,*

---

(19) «geirahreggs í gögnum» *Fsk. 140$_{19}$, i et vers af Stúfr, er et urigtigt rim (skönt det er indsat af udgiverne — A skal have* «geirahreggs í glyggvi»*). Det rigtige er* geira regns í «gegnum»*; se: Fms. (VI 419), Mork. udg. (118), Flat. udg. (III 395).*

(20) «þeygi var sem þegnum», *i et vers af Sighvatr Þórðarson, Fms. IV 99^{9}, forbigås her, da denne verslinie vistnok bör hedde* þági vas sem þessum; *se: Hkr. Ól. helg. kap. 48 vers 1, Óh. 1853 side 40^{3b}, Fms. IV 99 note^{4}, Flat. udg. II 44^{15b}. — I forbigående bemærkes, at* þessum *snarere hörer til* «heiðþegum», *end til* strengjar⁀jó. *Formodentlig har Sighvats Nesjavísur været bestemt til at foredrages i hirdmændenes (hans våbenbrödres) nærværelse. Og dette foredrag har vel snarere fundet sted hjemme i kongens hal, end ombord i krigsskibet.*

ligesom fyllar⌒dags⌒fit *i den umiddelbart følgende 'vísuhelmingr'. — Denne 'vísuhelmingr' er i Flat. udg. fremstillet på følgende måde:* «knegum ver sizst vigum | vard nylokit haurdum | fyllar dags i fogrum | fit Lundunum sitia». *Man studser ved dette* «nylokit» *og tyr til Óh. Her læses:* «knegom ver siz vigi | varð gny loket harðum | fyllar dags i fagrum | fit Lundunum sitia». «gny» *gør indtryk af at være det rette. Men så er* «vigi» *galt, og må forandres til* «víga». *Altså:* Fyllar⌒dags⌒fit í síz harðum **gný víga** varð lokit, knegum vēr sitja í fagrum lundúnum. *Den første linie i denne 'vísuhelmingr' har måske oprindelig lydt* Knegum ver nú síz víga.) *Jevnfør 'Tvær sögur af Gísla Súrssyni' side 125*³ *og 163*⁵⁻⁶.[21] *Hvad nu angår þjóðolfr hinn hvinverski selv, finder man hos ham i Haustlöng — hvor den senere normale anvendelse af linierim er aldeles fremherskende, og oprindelig måske har været fuldstændig gennemført*[22] — «þekkiligr

---

[21] *Jeg nævner også Brages* «mögr Sigurðar Högna» *(SnE. I 426 11 II 329 6 440 15 589 3).*

[22] *Tjodolvs leilighedsvers, 1 'vísuhelmingr' (Hkr. Har. hárf. 26) og 1 'vísa' (Hkr. Har. hárf. 37) høre i metrisk henseende til 'dróttkvætt', men bruge linierimet yderst vilkårlig. Af de 6 'vísuorð' på første og tredje plads have kun 4 halv- eller helrim, 2 (*«Fariða ér, áðr fleyja» *og* «verit með oss unz verði», *da* «verit» *må forandres til* vesið*) derimod intet rim. Af de 6 'vísuorð' på anden og fjerde plads have kun 2 helrim, 2 (*«váruma þá til margir» *og* «veðr; nú er brim fyrir Jaðri»*) normalt stillet halvrim, 1 (*«högg at eggja leiki»*) halvrim stillet som i Snorres 'fleinsháttr' (Háttatal 57), og 1 (*«Guðröðr! um sjá stóran»*) intet rim. Denne frihed stemmer åbenbart overens med datidens tone i lettere digte. Man jevnføre t. ex. Harald hårfagres tiltale til Tjodolv (Hkr. Har. hárf. 26), hvorpå Tjodolvs i begyndelsen af nærværende note nævnte 'vísuhelmingr' var et svar. Kongens impromptu lyder:*

«Mjök eru mínir rekkar
til mjöðgjarnir fornir
ok hér komnir, hárir;
hví erut æfar margir?»

Det andet 'vísuorð' er 'riðhent' og 'skothent'. I det fjerde har man complet 'háttlausa', da «erut» *må læses* esuð.

með þegnum» *(SnE. I* 308_{14} *jf. Edda ved S. Egilsson side* 233^{16b}*)* *og* «þá er vígligan, vögna» *(SnE. I* 280^{11}*).* — *Spörgsmålet om* seggja *dicere må, efter min mening, besvares på fölgende måde. 1) Det egentlige og herskende udtryk for dicere burde på islandsk egentlig have haft fölgende böining. Præsens:* *sagi *dico,* *sagir *dicis og dicit,* *sögum *dicimus,* *sagið *dicitis,* *saga *dicunt og dicam,* *sagir *dicas,* *sagi *dicat,* *sagim *dicamus,* *sagið *dicatis,* *sagi *dicant og dic,* *sögum *dicamus,* *sagið *dicite,* *saga *dicere,* *sagandi *dicens. Perfect:* sagða *osv. (de bekendte former). Particip. præt.:* sagaðr *dictus. Merlinusspá II 4 og 14 ('Annaler for nord. Oldkynd.' 1849 side* 40^{7} *og* 43_{10}*) har Hauksbók [blad (60) 36* b_{3} *og blad (61) 37* a^{13}*]* »ſagaðꝛ« *og* »ſagat«. *2) Ligesom* *þaga *(got.* þahan, *lat.* tacēre*), er* *saga *(dicere) vandret over i böiningen* telja — *dog ikke fuldstændig, men således, at der* [1] *over for* tel *(numero) og* telr *(numeras og numerat) står* segi *(dico) og* segir *(dicis og dicit), i hvilke sidste former* e *i st. for* a *skyldes analogien med* tel *og* telr, *medens* i *er oprindeligt (**sagi *og* *sagir*);* [2] *i particip. præt. hverken findes et gammelt* *sagiðr *(svarende til* taliðr*) eller et nyisl.* *saginn *(svarende til* talinn*), men kun* sagðr. *3) Undertiden gik forandringen af* *saga *(dicere) endnu videre, i det* segi *og* segir *måtte opgive sit* i *(altså blive til* seg *og* segr*), for at stemme fuldkommen overens med* tel *og* telr. *4) Skönt visse membraner, endogså meget hyppigt, sætte en dobbelt consonant i stedet for en enkelt* (*se 'Frumpartar'* 105^{7}*—*106^{3} *og jf. t. ex.:* «Dreppi sem skiotaz drotinn svickan» *'Fornsögur Suðrlanda' ved Cederschiöld side* $47^{15\text{-}16}$, «Hvi qvaddir þv mik malz, enða þeggir þv nv?» *ib.* $46^{38\text{-}39}$, «a marga vegga» *(=* á marga vega*) ib.* 54^{38}*, samt mange andre steder i samme værk* 45^{7}*—*73^{36}), *ligesom omvendt en enkelt i stedet for en dobbelt: er det ikke usandsynligt, at f. ex. de samstemmende skrivemåder til Haustlöng I* 2^{1} *have nogen phonetisk betydning, og at præsensformerne af* segja *undertiden ere blevne udtalte med* gg, *i det analogien med*

leggja *har gjort sig geldende. Derimod tror jeg ikke, at slig udtale af* segja *nogen sinde har vundet sådan anerkendelse, at skjaldene have kunnet bruge den på de mest i öre faldende steder, og fölgelig som 'viðrhending' i et 'dróttkvætt visuorð'. Jf. t. ex. oven for, (Njála II) 24*[19-21] *med note.* —

Nu på den anden side: Dersom den sidste linie i Unnes tredje vers ikke bör udtales undleggs skilit seggja, *kan den så antages at have lydt* undlegs skilit segja*? kan udlyden i gen. sing. af* leggr *have været (et blödt)* g + s*? en udtale, der nu er den herskende i en stor del af Island.*

Man finder, for det förste, fölgende rim.

«aldyggs bani hrygði» *Líknarbraut 23*[8].

«glyggs, Jórsala bygðar» *Einarr Skúlason (Hkr. Sig. jórs. kap. 10 vers 2, Fms. VII 87).*

«glyggs or Finnbygðum» *Sturla þórðarson (Hák. Hák. kap. 318 vers 1, Flat. udg. III 218 $_{11\,a}$).*

«hryggs í stórbygðir» *Sturla þórðarson (Hák. Hák. kap. 323 vers 3, Flat. udg. III 224 $_{19\,a}$).*

Her opstår fölgelig det spörgsmål, hvorledes ordformer som perfect af verbet hryggva *(*hryggja*) og ord som* «bygð» — *ordformer og ord, der have et etymologisk krav på at skrives med* ggð — *ere blevne udtalte af Einarr Skúlason, af forfatteren til Líknarbraut, og af Sturla þórðarson. Have disse mænd sagt* hrygða *og* bygð *(*gð = *blödt* g + ð*)? eller* hryggða *og* byggð *(*ggð = *hårdt* g + ð*)? At det förste har været tilfældet, i det mindste med hensyn til en af dem, synes at fremgå af fölgende 'visuhelmingr' af Sturla þórðarson (Hák. Hák. kap. 323 vers 2, Flat. udg. III 224):* «eyddu úhræddir | eyjar geirrþeyjum | vegs í víðbygðu | vatni her skatnar». *Af denne 'visuhelmingr' haves forskellige opfatninger. Den, der ligger til grund for oversættelserne i Hkr. V 368, synes at være noget mangelagtig og ikke at tage noget hensyn til* «vegs». *Jón Ólafsson ordner og oversætter (Hkr. VI):* «Uræddir herſkatnar eyddo geirþeyiom eyiar í vegs vídbygdo vatni. *Imperterriti bellatores vastarunt*

pugnis insulas in laeu, amplis habitationibus ornato». *Men* «vegs vídbygdr» *er en hård ordforbindelse, hvis forekomst i et skjaldevers ikke er ret sandsynlig. Og dette er formodentlig grunden til, at S Egilsson (Fms. XII* $222^{8\text{-}9}$, *ShI. X 126, Lex. poët.* $830\,b^{4\text{-}5}$ *og* $859\,b_{6\text{-}5}$) *tager* «vegs» *i betydningen veis (ὁδοῦ) og forbinder det med* «úhræddr». *Da det imidlertid synes höist usikkert, om* hræddr *(eller* óhræddr*)* þess *nogen sinde er bleven brugt (skönt f. ex. det latinske interritus tager genetiv til sig), föres man til den formodning, at* «vegs» *er* = veggs[23] *(parietis) og danner med* geir- *(i* geirþeyjum*) et compositum* geirveggs *(*geirveggr *et skjold, ligesom* geira⌒garðr *[se Fms. XII* 34^{9}*];* geirveggs⌒þeyr *kamp, ligesom f. ex.* randa⌒þeyr *Bandamanna-saga ved H. Friðriksson side* $25^{5\text{-}6}$*). At denne formodning (den være rigtig eller urigtig) står i samklang med den i den gamle tid herskende udtale, ses af de steder, jeg nu skal anföre.*

«aldyggr, fira hrygði» *Harmsól* 28^{8}.

«svartskygð bitu seggi» *þórbjörn hornklofi (Hkr. Har. hárf. kap. 17 vers 2).*

«huggendr bana ugðu» *þórðr Kolbeinsson (Hkr. Ól. Tryggv. 41, Fms. I 168 XI 125, Fsk. 48).*

«Leggja bað í linnum bygðan» *Rögnvaldr jarl (i Háttalykill, Edda ved S. Egilsson side* 240^{8a}*).*

«hregg á herbygðum» *Sturla þórðarson (Hák. Hák. kap. 324 vers 2; jf. Flat. udg. III* 225^{10a}*).*

«svíðr dyggr jöfurr bygðir» *en anonym (SnE. I* 506^{8} *II* 354_{10} 453_{12} 536_{9} 602^{13}*).*

«rimmu yggr! um sœnskar bygðir» *Arnórr jarlaskald (Hkr. Magn. góð. kap. 2 vers 1, Óh. 1853 side* 235^{8a}, *Fms. V* 119^{7} *VI* 23_{13}*).*

«Yggjar más, í Þrœnda bygðir» *Arnórr jarlaskald (Hkr.*

---

(23) *Man jevnföre t. ex.:* «vigs» *(Mork. udg.* 116^{18b} *cf. Fms. VI 417) i st. for* viggs, «dygr» *(SnE. I 506 note 7) i st. for* dyggr — *foruden en mængde andre steder, hvor en sködeslös skrivemåde har sat en enkelt consonant i stedet for en dobbelt*

Magn. góð. kap. 2 vers 2, Óh. 1853 side 235[13 a], Fms. V 119[15] VI 24).

«heims bygð syni Tryggva» *Ól. drápa Tryggv. 3[8].*

«Ugglaust Ira bygðir» *Rekstefja 6[1] (jf. Fms. I 144[4] og Flat. udg. I 120[16]).*

«hlífar styggr, í bygðum» *Björn hinn krepphendi (Hkr. Magn. berf. 7, Fms. VII 14).*

(*Det er en selvfölge, at* gð = ggð *rimer på* gð = ggð. *Således — for at tage nogle exempler — hos Markús Skeggjason:* «hrygðafull í Vinda bygðum» *Fms. XI 306.* «bygð Jórsala í friði trygða» *Fms. XI 315[4] (jf. Fms. XII 256[14-15] og ShI. XI 288[18]). Og således hos Sturla þórðarson:* «hrygðar fólk í Dana bygðum» *Hák. Hák. kap. 285 vers 2, Flat. udg. III 192[4].* «hrygðar stund í Danabygðum» *ib. kap. 286 sidste vers, Flat. udg. III 193 (*stund *synes at måtte være en tidsaccusativ — ikke nominativ med underforstået* var*).* «dygðar menn or Finna bygðum» *ib. kap. 291 vers 1, Flat. udg. III 197.* «bygðir údygðar» *ib. kap. 321 sidste vers, Flat. udg. III 223.*) *Ligesom* g *i* gð = ggð *rimer på* gg, *således rimer, omvendt,* g *i virkeligt* gð *(d. e. blödt* g + ð*) på* g *(blödt* g*); for exempel:*

«hugat mál í þat brugðist» *Holmgöngubersi (Korm. kap. 12 næstsidste vers — udg. side 124; se oven for, [Njála II, 1] side 147[4] og 150[10-12]).*

«hug þínum við brugðit» *Eiríkr «viðsjá» (Ísll.[2] II 366).*

hug þanns við mun brugðit *þormóðr kolbrúnarskald (Fóstbr.[2] 55[3] og 75[1], GhM. II 294).*

«Lygi hefir bragna brugðit» *Geisli 58[5] Ced.*

«hug, þvíat eigi brugðumst» *Sighvatr þórðarson (Fms. VI 41[15], Flat. udg. III 268[13 a]).*

«mèr vara dagr sá er dugði» *Kormak (Korm. kap. 19 sidste vers — udg. [1832] side 190).*

«hug hve halda dygði» *Sighvatr þórðarson (Hkr. Ól. helg. kap. 240 sidste vers, Óh. 1853 side 219, Fms. V 84, Flat. udg. II 357).*

«Sigtún, en skip hnigðu» *Valgarðr af Velli (Hkr. Har. harðr. kap. 17 sidste verslinie, Fms. VI 172, Fsk. 113[10], Mork. udg. 16[31 b]).*

«Ok hagliga hugðisk» *Geisli 16*[1] *Cederschiöld*.
«ok lómhugaðr lagði» *Haustlöng I 12*[5] *(SnE. I 314*[7]*)*.
«dags ok krisma lagði» *Skáldþórir (SnE. II 499*[10a]*)*.
«dags hallar frið lagði» *Leiðarvísan 15*[6].
«dags, ok krismu lagði» *Leiðarvísan 24*[6].
«Þrymr varð logs þar er lögðu» *Einarr skálaglam (Hkr. Ól. Tr. kap. 26 sidste vers, Fms. I 124, Fsk. 39)*.
«orðhags kyni sagðar» *Geisli 70*[2] *Cederschiöld*.
«hagat vel því es sagþi» *Plac. 4*[2].
«dag þann er mer sagðu» *Sighvatr þórðarson (Óh. 1849 side 54, Flat. udg. III* 244_{15a} *[Fms. V 235])*.
«Sighvatr, frá ek, at segði» *Geisli 12*[1] *Cederschiöld*.
«Fregit hefik satt, at segði» *Geisli 15*[1] *Cederschiöld. (I st. for* segði *har Flat. udg.* «sagdi».*)*
[Jeg nævner blot «Ægis dætr ok teygðu» *Sveinn (SnE. I 324). Men denne verslinie, der vistnok er taget af Norðrsetudrápa, må sikkert, som allerede Rask antog, oprindelig have hedt* ægis dœttr ok tœttu*; se: SnE. I 324 note*[26] *og* [27]*, II 529*[8a]*, GhM. III 236]*.
«Báleygs at sèr teygða» *Hallfreðr. Denne læsemåde (SnE. I 322 note*[3] *og II 528*[8a]*) gör indtryk af at være ældre, end* «Báleygs at sèr teygja» *(SnE. I 322*[3]*; jf. Fornsögur 205*[14a]*)*.
«himna stig, til biskups vígðan» *Markús Skeggjason (Fms. XI 314). Man må læse* stíg *i st. for* «stig».
«Ólafs mágr at œgði» *Sighvatr þórðarson (Hkr. Ól. helg. kap. 21 vers 1, Fms. III 16 IV 69, Óh. 1853 side 27, Flat. udg. I 537)*.
«gnóg til gumna feigðar» *Hallfreðr (Fms. II* 315_{11}*, Flat. udg. I 484*[18]*, Fornsögur 208 a*[31]*)*.
«Hykkat ek vægð at vígi» *Halldórr ókristni (Fms. II 328 X 359, Fsk. 64, ÓTr. 1853 side 57, Flat. udg. I 490)*.
«berum ei vægð at vígi» *Eiríkr* «*viðsjá*» *(Ísll.*[2] *II 366). Jón þorkelsson (‘Skýringar’ 1868 side 32) ændrer* «berum ei» *til* «berum-a», *hvilket åbenbart er en tilnærmelse til det oprindelige. Imidlertid tror jeg, Eiríkr måske har sagt* berum á. *Se Haustlöng I 2*[4]

(SnE. I 306[12]*)*, á fyr skammu, *sammenholdt med Haustlöng I 6*[2] *(SnE. I 310*[4]*)*, vas þat fyr langu.

«sá var-a vegs né vægðar» *Sturl. ed. Gudbr. Vigfusson I 15.*

«vægðartrauðr at vígum» *Íslldrápa 24*[3]. *Den 'visuhelmingr', hvortil denne linie hörer, lyder i den i övrigt ikke blot smukke, men også höist omhyggelige förste udgave (i overensstemmelse med Lex. poët. 549—550, art.* «margþróttr»*):* «Kunnr var mörgum manni | margþróttr, leizt sá dróttum | vægðartrauðr at vígum | vers, Hólmgöngu-Bersi», *er altså corrumperet og lader sig ikke tolke på nogen antagelig måde. Forvanskningen ligger i* «marg-», *der må læses* mar-. *Altså:* Hólmgöngubersi var kunnr mörgum manni at vígum. Sá vers⁀marþróttr *(mand; egentl.: 'skibsstyrer')* leizk dróttum trauðr vægðar. *Kendingen* vers⁀marr *genfindes t. ex. SnE. II 198 (*«Mari sendu vers vinda | veitendr góins leita»*) og er i övrigt ligefrem givet ved sådanne betegnelsers almindelige natur.*

«Seg ek, at fèll (en flagða» *Háttalykill Rögnv. 6 b*[1] *(SnE. ved S. Egilsson side* 240_{19a}*).*

(*Naturligvis rimede* gð = gð *på* gð = gð*:* «Sagði hitt er hugði» *Steinn Herdísarson (Hkr. Har. harðr. kap. 63 vers 1, Fms. VI 313, Fsk. 128, Mork. udg. 77, Flat. udg. III 361). Osv., osv.*)

I en senere periode forblandedes udtalen af ggð *og* gð. *Jeg skal anföre nogle exempler.*

«Segðu í breiðar bygðir» *i Söðulkolluvísur, Grett.*[2] *105.*

«hrygðarfullan hvergi bregðast» *i et uægte vers, der tilskrives Hörðr Grímkelsson, Ísl.*[2] *II 98. Jón þorkelsson ændrer rigtig nok* «hrygðarfullan» *til* «hugðarfullr», *hvilket muligvis er rigtigt. Men alle versene i Harðar-saga synes at måtte hidröre fra en tid, da udtalens nöiagtige adskillelse imellem etymologisk* ggð *og etymologisk* gð *var ophört.*

«dragðu til dróttins bygða» *Máríukvæði 5 (se Pröver 555).*

«hatast dygð, hratast lygðir», *SnE. II 198, et 'visuorð', der har to 'höfuðstafir'! Men den sidste sætning må*

hedde «ratast lygðir», *hvad enten meningen er 'man opdager — griber folk i — lögne' ('mendacia deprehenduntur' SnE. II 199), eller, hvad jeg, på grund af sammenhængen, snarere tror, 'man finder på lögne', 'man udruger lögne'.*

«frægðin hans ok fagrar dygðir» *Guðmdr. Arngr. 47*[7].

«dygðugr þat sem vinr minn vígði» *Guðmdr. Árna 15*[5].

«Vígði þenna valinn at dygðum» *Guðmdr. Árna 26*[1].

«Útlægðu þeir enn til stygðar» *Guðmdr. Árna 44*[1].

«útlægðan fyrir elsku dygðir» *Guðmdr. Árna 49*[8].

«Frægðar áttu fjórar dygðir» *Guðmdr. Arna 71*[1].

«hugði sèr at hafa þar bygðir» «*Nichulássdrápa Hatls prests*» *vers 8*[7] *(SnE. II 195).*

«Halldór frá ek at hèti þegn
hèr á landi bygði,
var hann at mörgu vitr ok gegn,
en varla þó svâ at dygði» *Skáldh. I 6.*

«Völsungs nafn *(sic)* er vorðinn kuðr
vestr um heimsins bygðir,
ein veg bæði austr ok suðr,
ekki eru þat lygðir» *Völsungsrimur, i Möbius' udgave, vers 124.*

Her opstår det spörgsmål, på hvilken måde udtalen af ggð *er falden sammen med udtalen af* gð. [1] *Er* gð *bleven til* ggð, *f. ex.* lagði *til* laggði?, *en udtale, der nu er vel bekendt på Island.* [2] *Eller er, omvendt,* ggð *bleven forandret til* gð, *altså f. ex.* byggð *til* bygð? [3] *Hvor vidt har g-lydens forandring indvirket på det fölgende* ð? *Forsög på at besvare disse spörgsmål vilde före til vidtlöftige undersögelser. Jeg skal her kun med hensyn til spörgsmålet nr.* 2 *anföre et par steder af Lilja.*

«Vígðist oss, þá er vatni dögðist» *Lilja 37*[1].

«dragðu mig frá djöfla bygðum» *Lilja 63*[3].

«Fyrir afbrigði flestra dygða» *Lilja 76*[7].

Disse tre steder (Lilja 37[1] *63*[3] *76*[7]*) ere af samme art, som de andre nys anförte, og vise ikke, om* g *i* gð *har været hårdt eller blödt.*

I den gamle islandske udtale påvirkedes ordenes consonantiske forlyd i visse tilfælde af et umiddelbart foregående element. Og denne udtale have de gamle digtere undertiden benyttet. (Jeg anfører, exempelvis, kun et par verslinier af Hrómundr halti:

Svá gól fyrr þás feigir,

Landn. II 33 vers 1[5], *hvor* g *i* gól *må udtales blödt, ligesom* g *i* feigir.

«Varat[(24)] mèr í dag dauði»,

Landn. II 33 vers 3[1], *i hvilken verslinie sikkert ikke alene* d *i* dag, *men også* d *i* dauði, *har lydt som* ð. — *Af nyislandsk jevnfører jeg:*

Hugsað get eg um himin og jörð enn hvorugt smíðað,
af því mig vantar efnið í ðað!

Her er í ðað, *i st. for* í það, *ikke nogen forvanskning, men en rigtig gengivelse af den lette udtale, der passer ypperlig til den flotte tone i det lille halv spögende halv spottende vers.) Således kommer* f *(i* «Svá fór þat, er svaraði Eva» *Lilja 16*[5] *og* «Þú fyrirdœmdir auma Evam» *Lilja 66*[1]*) til at lyde som* v*; jf. t. ex. skrivemåden* «þrevolð» *Elucid. photolithogr. udg. side 11*[2]. *I Lilja 96*[7], «er þid fiáid med öllu varda», *så vel som i den förste linie af Liljas förste stev (26*[5] *32*[5] *38*[5] *44*[5] *50*[5]*),* «Sè þèr dýrð með sannri prýði», *antager* þ *lyden* ð, *ganske som i flydende nyislandsk udtale under lignende omstændigheder. Det samme er tilfældet med Lilja 39*[3], «Og[(25)] því líkt, sem andinn segði»*; men så længe man ikke véd, hvorledes Eysteinn har udtalt* g *i* segði, *kender man heller ikke hans udtale af* g *i* og ðví. *Lilja 18*[3] *hedder i Hist. eccl.* «oc til med fer Adam teygdi», *hvor* «oc» *må læses* og. *Men da Eiríkr Magnússon har* «þar» *i st. for* «til»[(26)], *kan heller ikke dette sted påberåbes til*

---

(24) *Vistnok i st. for et oprindeligt* Vas-át; *hvis her ikke fra först af har stået* Vas-á, *eller endog* Vas á.

(25) *Således skriver med rette Eiríkr Magnússon i sin udgave af Lilja London 1870. — Hist. eccl. Isl. har* «oc».

(26) *Jeg har ikke selv gennemgået håndskrifterne til Lilja.*

bevis for blöd udtale af g *i* gð. *Vigtigere ere fölgende to verslinier:*

«Hræðslan flaug um heljar bygðir» *(Lilja 61[5]) og*

«Svá ódygðar brandrinn bjúgi» *(Lilja 66[7]).* —

Jeg har fundet 4 steder, der afvige fra det her oven for side 360[19]—362[24] fremstillede, i det g *i etymol.* gð *rimer på* gg.

1) Gísli Súrsson ('Tvær sögur' 42[3] [jf. 163₇₋₆], 127[5], 173 vers 14; Jón Þorkelsson 'Skýringar' side 9 vers 11): «Hyggit at, kvað Agða *(variant* Agðe*)*». *Men det synes åbenbart af flere grunde, at dette sted er forvansket. Med hensyn til den gamle udtale af* agðir *og* egðir *se: Þórðr Kolbeinsson (Hkr. Kh. I 349[4], Hkr. ved Unger 217[35a], Fms. III 14, Fsk. 68[9], SnE. I 474[10] II 448₂ 593[5])* lagðisk suðr til agða. *Þórðr Sjáreksson (SnE. I 442[8] II 443[11])* lagði körmt ok agðir. *Sighvatr Þórðarson (Hkr. Ól. helg. kap. 47 vers 2, Fms. IV 97, Fsk. 75, Óh. 1849 side 20, Óh. 1853 side 39, Flat. udg. II 43)* agðir nær óf lagðan. *Bjarni gullbrárskald (Hkr. Ól. helg. kap. 187 sidste vers, Fms. V 18, Óh. 1853 side 185[20b], Flat. udg. II 311₅b)* «lagðisk land und Egða». *Þjóðolfr Arnórsson (Hkr. Har. harðr. kap. 14 vers 2, Fms. VI 167, Mork. udg. 14)* Lagði allvaldr egða. *Stúfr (Hkr. Har. harðr. kap. 17 vers 1, Fms. VI 172)* Mægð gat allvaldr egða *(—* egða *synes en bedre læsemåde, end* eiga, *der findes i: Fsk. 112₉, Mork. udg. 16[16a], Flat. udg. III 306[10]). ? Þórkell hamarskald (Hkr. Magn. berf. kap. 11 vers 2, Fms. VII 46, Fsk. 155, Mork. udg. 145[11a]; jf. Orkn. 110 noten)* sveigði allvaldr egða. *Geisli 26[5] (Flat. udg. I 3)* Frægð ríðr fylkis egða.

2) Hallfreðr i fölgende 'visuhelmingr': Baða «hertygðar» hyggja | hnekkir sína rekka | (þess lifa þjóðar sessa | þróttar orð) á flótta. *Det i sig selv underlige og usandsynlige* hertygðar, *textlæsemåden i Hkr. Kh. (I 337[1]), optaget i Fornsögur (207[31a] og 217[24]), er med rette bleven forkastet (endog uden alt hensyn til rimet i* «Baða hertygðar hyggja»*) så vel af S. Egilsson (Lex. poët. 329 b,*

art. «hertygð») som af Th. Wisén (Altnordische Wortdeutungen, 2). Med hensyn til meningen vilde den hele 'visuhelmingr' være ganske i sin orden og fuldkommen gennemsigtig, hvis «hertygð» var et ord, der havde været til, og som desuden, i forbindelse med hnekkir, afgav en på dette sted passende betegnelse. I st. for «hertygðar» finder man: 1) «hertrygðar» Hkr. Kh. I 337 note^{13}, Hkr. ved Unger 210^{6b}, Fms. II 306$_{15}$, Fsk. 63^{7}, Ól. Tr. 1853 side 53$_{6}$, Flat. udg. I 479$_{9b}$; 2) «hratt ygðar» Fms. II 306 note^{2}; 3) «her tryggvan» Fms. X 349$_{4}$; 4) «hertryggvir» Fsk. 63 note^{1} (hvor der også, urigtig, står «bað» i st. for «baða» eller «baðat»); 5) «herdyggvir»[27] Hkr. Kh. I 337 note^{13}. 6) Hertil kommer nu gisningen «tortrygðar», der beröver verslinien den ene 'stuðill', og altså umulig kan antages at træffe det rette. I Lex. poët. (329 b, art. «hertygð») mener S. Egilsson, at den rette læsemåde er enten her tryggvan eller (i overensstemmelse med skrivemåden Fms. II 306$_{15}$ osv.) «her trygðar» (= «trygðar her»), i det han forandrer sína til «Svía»; altså: «baða her tryggvan (eller trygðar) hyggja hnekkir Svía rekka ...... á flótta». Man kan ikke negte, at gisningen fuıa i steden for fına falder i en vis henseende så naturlig, at den næsten ophörer at være en gisning. Det kan på sine steder i membranerne være næsten eller ganske umuligt at skelne imellem ın og uı. Men her opstå fölgende spörgsmål. a) Hvilket stemmer bedst overens med sprogbrugen: svía rekka eller sína rekka? For at kunne besvare dette spörgsmål, må man efterse alle de steder i den gamle poetiske literatur, hvor stammen rekka optræder uden for sammensætning (Lex. poët. antager et bekkrekka-) og som appellativ (det står også blandt 'dvergaheiti'; jf. SnE. I 66^{11} II 261^{9b} 470^{12b} [553^{14b}] samt SæmE. ved Bugge

---

(27) Jeg formoder, at kun dette ord menes, skönt man, i fölge beskaffenheden af Hkr. Kh. I 337 note^{13}, måtte tro, at der i E står (ikke «badat herdyggvir hyggia», men) «badat her herdyggvir hyggia».

side 28 *a*[4-9]). [(28)] *Foruden det, jeg her har brug for, har jeg optegnet henved 100 slige steder (f. ex.: 9 af SæmE. — Völuspá i Hauksbók verslinie*[100] *iberegnet; 5 af Sighvats digte; osv.). Jeg anförer Einar Gilsson's* «Segðu at vatn þat er vígði | vinr minn, kvað frú svinnust | stökkvi ræsis rekkar | röðuls dúks á bil sjúka» *(Bisk. II* 19[19-22]*), for (skönt det neppe er nödvendigt) at fremhæve, at her styres ikke* ræsis *af* rekkar, *i det sammenhængen er* Segðu — kvað frú svinnust ræsis röðuls — at vatn þat er vígði vinr minn stökkvi rekkar dúks á bil sjúka *(=* Segðu — kvað svinnust frú röðuls^ræsis — at rekkar *[man]* stökkvi þat vatn, er vinr minn vígði, á sjúka dúks^bil*); se Lex. poët.* 111 *a*[6] *(art.* dúkr*) og* 207 *a*[4] *(art.* frú*).* Svinnust frú röðuls^ræsis, *om Jesu moder, er* = blíð

---

(28) Rekkr *(stamme* rekka*) er uden tvivl det samme ord som oldeng.* rinc *(stamme* rinca*) —* rekk *i* rekkr *forholder sig til* rinc *som* drekk *i* drekka *(drikke). forholder sig til* drinc *(i oldeng.* drincan*) — og betyder åbenbart egentlig kun* ***mand*** *('mandfolk') og (i det 'mand' repræsenterer begge sider af slægten)* ***menneske****. Som et klart exempel på bemærkelsen 'menneske' anförer jeg Leiðarvísan 20:* rekkum [þá er] rann til drykkjar | reint vatn fram ór steini*; jf. 1 Mos. 17, 6: 'du skal slaae paa Klippen, saa skal der flyde Vand ud af den, at Folket maa drikke'. Også f. ex. Hávamál 49 Bugge (*«Vaðir minar | gaf ec velli at | tvcim tremonnom; | reccar þat þottvz, | er þeir rift hofðo» *osv.) er* rekkar *i grunden =* ***mennesker****, da tanken simpelt hen er: De to* «tremenn» *(menneskelige — ikke nödvendig 'mandlige', skönt her nærmest tænkes på* ***træmænd*** *— figurer af træ) fik aldrig så snart klæder på, för de bildte sig ind at være virkelige mennesker (ikke «viri fortes», som der står i Lex. poët. — På den anden side er det heller ikke rigtigt, når Bugge forklarer «þat» ved «det Kram», med mindre «det Kram» har i Norge en ganske anden betydning end i Danmark); jf. 'Kleider machen leute'. — Man finder* rekkr *oversat ikke alene ved «vir fortis», «held», «tapfrer Mann», men også spörgsmålsvis ved «a franklin». Upåtvivlelig kan en mand være «vir fortis», «ein tapfrer Mann», «ein held», «a freeholder»; men deraf fölger ikke, at ordet 'mand' betyder noget af alt dette. At* rekkr *ofte kan gengives ved* ***kriger****, hidrörer fra, at oldnordisk poesie indbefatter begrebet 'kriger' i begrebet 'mand'.*

mær jela⁀bóls⁀buðlungs, *i det samme vers, og* sæt *(=* sœt*)* mær himingætis, *i det umiddelbart fölgende; osv. Men i övrigt må det ikke overses, at en genetiv, der styres af* rekka-, *næsten udelukkende betegner — ligesom et eiestedord, der hörer som attribut til* rekka-, *altid viser tilbage til — en enkelt, overordnet, person. Man finder rigtig nok 2 Goðr. 15 Bugge* «Hæfðo við . . . . . . a hannyrðo*m* | hilmis þegna, | rand*ir* ræðar, | recka Hvna, | hiord*ro*t, hialmdrót*t*, | hilmis fylgio» *og desuden hos Sighvatr (Hkr. Kh. III* 12^{1-4}, *Hkr. ved Unger* 521^{21-24a}, *Fms. V* 208^{15-18}, *Flat. udg. II* 393_{2-1}*)* «Geng ek um þvert frá þengils, | þróask ekki mér, rekka, | því *(dette* því *bör udelades i overensstemmelse med Hkr. Kh. texten, Fms., Flat. udg.)* em ek sem bast, í brjósti, | bleikr, verðungar leiki», *hvor læsemåden* verðungar *(Hkr. Kh., Hkr. ved Unger, Fms. V 208 note*[4] *[efter Flat. og et papirhåndskrift], Flat. udg.) vel tör anses for sikker (i det* vex þyngð af, *hvilke ord Tómásskinna, i fölge Fms. V* 208^{18}, *sætter i stedet for* verðungar *[altså* «Ek geng um þvert frá þengils. Þyngð vex af leiki rekka. Mjer þróask ekki í brjósti. Ek em bleikr sem bast». *Jf. ShI. V* 208_{12-10}*], ser bestemt ud til at være yngre), medens det ikke er vist, at* rekka *og* verðungar *höre sammen (som ShI. V* 208_{6-5} *og Fms. XII* 110_{2-1} *antage), eftersom flere opfatninger synes mulige, så at enten* rekka *eller* verðungar *måske kunde styres af* þengils; *jf. sådanne betegnelser som:* lofða gramr *hos Hallfreðr (Hkr. Kh. I* 347^{11}, *Hkr. ved Unger* 216^{34a}, *Fms. III* 7_{8}*),* jöfurr skatna *hos Sighvatr (Hkr. Ól. helg. kap. 170 vers 1, Óh. 1853 side* 171_{3a}, *Fms. IV 374, Flat. udg. II* 287_{8a}*),* hildingr hölda *hos Þorvarðr Þorgeirsson (Bisk. I 410),* stillir rekka *hos Óláfr hvitaskáld (Fms. IX 432, Flat. udg. III 108),* gramr verðungar *3 Sig. fafn.* 42^{2} *Bugge,* vísi verðungar *Hákonarmál. Men i alt fald er der mindre sproglig sandsynlighed for* «Svía rekka» *end for* sína rekka, *hvilket sidste stöttes ved fölgende steder. Þrymlur ved Möbius 47* «Seggrinn talaði sœmdargjarn við sína rekka»; *Völsungsrimur ved*

Möbius 86 «rekka sina ræsir merkr, | reifði hann flœðar eldi» *(hvor kommaet neppe bör beholdes). Völsungsrímur ved Möbius 89* «Rerri kom þar með rekka sín». *Bersöglisvísur (Hkr. Magn. góð. kap. 17 vers 6, Óh. 1853 side 239*^{14b}*, Fms. V 130*^{12} *VI 43*^{1}*, Fsk. 98*$_{15}$*, Flat. udg. III 269*^{7a}*)* rekkum þínum *(d. e. kong Magnus den godes). Et vers af kong Harald hårfagre (Hkr. Har. hárf. kap. 26 vers 1)* mínir rekkar. *Völsungasaga kap. 27 vers 1 (Fas. I 185*$_{8}$*, 'Norrøne Skrifter af sagnhistorisk Indhold' ved Bugge side 145*^{6}*, SæmE. ved Bugge side 336*$_{8a}$*)* fylkis rekka; *Hálfssaga kap. 16 vers 15 (Fas. II 55*$_{13}$*, 'Norrøne Skrifter' ved Bugge side 35*$_{14}$*)* fylkis rekkum. *Þjóðolfr Arnórsson (Hkr. Har. harðr. kap. 104 vers 2, Fms. VI 429*$_{7}$*)* hilmis rekkar; *Draumr Stjörnu-Odda ved Guðbrandr Vigfússon næstsidste vers ('Nordiske Oldskrifter' XXVII 122*$_{6}$*)* hilmis rekkum. *Hálfssaga kap. 16 vers 19 (Fas. II 56*$_{9}$*, 'Norrøne Skrifter' ved Bugge side 37*^{12}*)* konungs rekkum. *Helg. Hjörv. 18* ræsis rekka; *Einarr skálaglam (SnE. I 404 II 322*$_{12\text{-}11}$ *433*$^{16\text{-}17}$ *517*$^{8\text{-}9}$ *534*$^{8\text{-}9}$ *582*$^{11\text{-}12}$*)* hykka 'ek ræsis rekka | rínar grjót of þrjóta. *Snorri Sturluson Háttatal 38*^{3} *(SnE. I 650*^{3} *II 389*$_{12}$*)* vísa *(fyrstens, jarlens)* rekkar. *1 Goðr. 19*^{2} *(se SæmE. ved Bugge side 245 note til vers 19*^{2}*)* þjóðans rekkum. *Hrólfs saga kraka 5 (Fas. I 15*^{2}*)* «rekkar Hálfdánar». *Hálfssaga kap. 15 vers 3 og 11* «heill kveð ek horfna | frá Hálfs rekkum» *og* «Hálfs eru rekkar | hverjum meiri»; *osv. Íslendingadrápa 1*$^{7\text{-}8}$ hausa⌒haslrekka *i st. for* hárs rekka. *Hallfreðr (Fms. II 322*^{9} *[Flat. udg. I 487*$_{19a}$*]; Fornsögur 208*$_{13b}$*)* «Hèðins rekka». *Hkr. Magn. Erl. kap. 3 vers 1 og Fms. VII 284*^{7} «Magnús rekkar». *Völund. 29*^{2} *Bugge* rekkar níðaðar. *Fas. I 10*^{2} «Sævils rekka». *På den anden side savner* «hnekkir Svía rekka» *den korthed og afrunding, som udtryk af lignende bemærkelse pleie at have. Se f. ex.:*

Bolgara (Bolgera) brennir *Þjóðolfr Arnórsson (Hkr. Har. harðr. kap. 1 vers 1, Fms. V 88*^{13} *VI 129*$_{11}$*).*

Breta stríðir *Hallfreðr (Fms. II* 322^{7}, *Flat. udg. I* 487^{18a}, *Fornsögur* 208^{20b}*)*.

Grandaðr dana *Eyvindr skaldaspillir (Hkr. Kh. I 159 note* ^{13}, *Hkr. ved Unger side* 106^{18b}, *Flat. udg. I* 61^{15b}. — *Læsemåden* grandráðr *Hkr. Kh. I 159 texten og Fms. I 45 ser ud til at være en forvanskning af* grandaðr*)*.

(«Dana hlöðr» *Sighvatr þórðarson (Hkr. Ól. helg. kap. 159 vers 1, Fms. IV* $359^{2\text{-}3}$, *Fsk.* $81^{22\text{-}23}$*)*.)

Dana skelfir *Gísl Illugason (Fms. VII* 51^{9}, *Mork. udg.* 146^{32b}*)*.

'Eistra' dolgr *þjóðolfr hinn hvinverski (Hkr. Yngl. 39)*.

Engla skerðir *Egill Skallagrímsson (Eg. kap. 52)*.

[Engla stillir *Steinn Herdísarson (Fms. VI 435, Mork. udg.* 124^{16a}; *jf. Lex. poët.* $778\,a_{3}$—b^{2} *og* $778\,a_{11\text{-}6}$. *Men læsemåden i Fsk.* 148_{12}, egða stillir, *er uden tvivl den oprindelige.*]

Engla stríðir *Sighvatr þórðarson (Hkr. Ól. helg. kap. 248 vers 1, Óh. 1853 side* 223_{7a}, *Fms. V* 94^{5} *i forbindelse med var.* ^{3}; *jf. Flat. udg. II* 366_{17a}*)*.

Engla þrýstir *Steinn Herdísarson (Fms. VI* 428^{5}, *Mork. udg.* 121^{18a}, *Flat. udg. III* 398^{16a}*)*.

(*Da den* '*visuhelmingr*', *hvori dette* engla þrýstir *forekommer, neppe er uforvansket i nogen af udgaverne, skönt den har holdt sig temmelig godt i Morkinskinna, men især fordi den er bleven opfattet på en måde, i fölge hvilken* engla þrýstir *ikke hörer til den række, hvori jeg her har stillet det, skal jeg anföre fölgende.*

Den hele '*visuhelmingr*' *er i udgaverne skrevet på fölgende måder.*

Lin. 1 { *Fms.* Austr hèlt Engla þrýstir
Mork. Avstr hellt Engla þrystir
Flat. Austr hielltt Eingla þreystir

Lin. 2 { *Fms.* otvins (ottvins *H*) liði sínu
Mork. otvin liþi sino
Flat. ot uin skipum sinum

Lin. 3 { *Fms.* stóran braut um stýri
Mork. storan bravt vm styri
Flat. storan braut vm styri

Lin. 4 { *Fms.* straum sækonúngr Rauma
- straum sór konúngr Rauma[(29)]
- straum sæ konúngr tauma[(30)]
Mork. stravm se konvngr Ravma
Flat. straum sækonungr Rauma.

S. Egilsson's opfatning (ShI. VI 398 $_{6\text{-}5}$ *og* $_{2\text{-}1}$ *sammenholdt med VIII 314* $_{15\text{-}13}$ *og Fms. XII 167* $_{2\text{-}1}$ *og Lex. poët. 635 a* $_{32\text{-}25}$*) er fölgende:* «Þrýstir Engla otvins (= konúngs) hèlt austr liði sínu; konúngr Rauma braut stóran straumsæ um stýri».

Hertil er nu tre ting at bemærke.

¹⁾ Konungr braut straum um stýri *falder mindre naturligt end* straum braut um stýri konungs. *Jeg formoder derfor, at* konungr *er en gammel feil i st. for* konungs.

²⁾ *Udtrykket* «sækonungr Rauma» *(Fms. texten og Flat. udg.) er åbenbart urigtigt. Og det er langt bedre at forbinde* sæ *med* straum, *som S. Eg. har gjort. Men man venter dog ikke en slig sammensætning på dette sted.*

³⁾ *Selv om* «Engla otvins» *kunde betyde 'den engelske konges', vilde betegnelsen* «þrýstir Engla otvins» *lyde lidt besynderlig, historisk taget, da sagaerne slet ikke berette, at Olav kyrre er kommet i nogen nærmere berörelse med Harald Godvinessön, undtagen for så vidt det hedder i Hkr., Har. harðr. kap. 100 begynd., at «Kong Harald Godvinessön* t i l l o d *Olaf, Kong Harald Sigurdssöns Sön, at fare bort med de Folk, der vare hos ham og ikke vare faldne i Slaget». For det andet: hvorledes kan* «otvins» *antages at være =* «óttvinar» *(«áttvinar»)? da* vinr *ellers altid (ikke alene i andre tilfælde, men også hvor det står*

---

(29) *Variant efter Hrokkinskinna.*

(30) *Variant efter Morkinskinna, der dog, som man ser, i fölge Mork. udg. har* «Ravma».

som sidste led i en sammensætning) har vinar *i gen. singular; jf. t. ex. Hávamál 43 Bugge:* «Vin sin*om* | scal *maþr* vinr v*er*a, | þeim *oc* þ*ess* vin; | *enn* ovinar sins | scyli engi *maþr* | vinar vi*n*r v*er*a». *Og for det tredje: hvorledes kan* in *danne helrim med' et* ín, *på hvilket der ikke umiddelbart i samme ord fölger en medlyd? Formen* «otvin» *med varianter forekommer på fölgende steder, foruden det anförte.*

Sighvatr þórðarson, Hkr. ved Unger side $308^{12\text{-}15b}$:

«Rýgr kvazk inni eiga
úþekk, sú er mér hnekti,
álfa blót, sem úlfi,
ótvin! í bœ sínum».

Trykte varianter(31) *til dette* «ótvin» *(Hkr. Kh. II 125 note*^{28}, *Fms. IV* 187^{12} *og note*^{2}, *Óh. 1853 side* 80_{7b}, *Flat. udg. II* 113_{1}*):* at vins, od vín, otuin, ot vin, otvín, óttvin, út vin, út vín, vt vin. — *Unger synes at slutte sig til S. Egilsson, for så vidt denne Fms. XII 84 og Lex. poët. 635 a* $_{20\text{-}18}$(32) *opstiller skrivemåden* «ótvin (otvin)» *og opfatter dette ord som tiltale til kong Olav. Men foruden det oven for (side* 371_{6}*—*372^{6}*) anförte må herimod bemærkes, at Sighvatr, da han digtede det leilighedsvers, hvoraf* «Rýgr ..... sínum» *udgör den anden 'helmingr', befandt sig i mange miles afstand fra kongen. — Det hedder i den lat. oversættelse Hkr. Kh. II 125:* «*Fœmina ..., qvæ ... me expulit ... veluti lupum feroeem et sævum*(33)». *Forfatteren til denne oversættelse synes altså i* «ótvin» *at have set et substantiv i bemærkelsen 'et vildt og rasende væsen', og at have henfört dette substantiv* («ótvin») *som appositum til* ulfi. *Men skjaldepoesien an-*

(31) *Eftersyn af håndskrifterne til de steder, hvor* «ótvin» *eller* «óttvin» *menes at være den rigtige læsemåde, vilde naturligvis føre til forandringer med hensyn til varianternes skrivemåde, men sikkert ikke yde nogen oplysning angående selve spörgsmålet.*

(32) *I det i året 1833 udkomne Shl. IV skriver S. Eg. derimod* ótvín, *men oversætter dette ord ikke ganske nöiagtig ved 'inhumane'.*

(33) *Der står* «*sævium*».

vender apposition meget sparsomt! Og desuden: hvorfra skulde «ótvin» *have fáet en slig bemærkelse? — Den danske oversættelse Hkr. Kh. II 125 lyder:* «*Den forhadte Quinde, | Der mig som en Ulff jog | Udaff sin Gaard, sig sagde kieck | Offer holde til Alferne*». *Adjectivet* «*kieck*» *fjerner sig ikke meget fra den betydning,* «ótvin» *her synes at have, men henföres urigtig til 'sagde' i steden for til 'jog'. Bedre er opfatningen Hkr. VI 85*[18], *nemlig,* «*Mulier ingrata qvæ me lupi instar ex villa sua expulit*» *(osv.), med fölgende note:* «ótvinn *non duplex, ɔ: constans, tenax propositi, i. q.* einardr». *Se neden for. I nærværende tilfælde kan* «ótvin» *oversættes ved: 'uden (mindste) betænkning', 'uden videre'.*

Þjóðolfr Arnórsson, Hkr. ved Unger side 541[25-28 a]*:*

«Flýði jarl af auðu,
otvin, skipi sínu,
morð þar er Magnús gerði
meinfœrt, þaðan, Sveini».

Altså for tredje gang i = i *i dette* «ótvin» *— eller* «otvin» *(ti her skriver Unger* «otvin», *ligesom — til dette sted — Fsk. 104*[17] *og Fms. VI 84*[6]*). Varianterne, d. v. s., de trykte*[(34)] *varianter (Hkr. Kh. III 45*[16] *med note*[11]*, Fms. VI 84 note*[13]*, Flat. udg. III 284*[19 a]*), ere:* ottvin, óttinn, ótvin, ótynn, ættuin[(35)]. *I fölge sammenhængen kan, som det synes, nærværende 'visuhelmingr', afset (forelöbig) fra udtrykket* «otvin», *lade sig opfatte enten således:* Jarl *(Jarlen, Svend Estridsön)* flýði þaðan *(d. e.: fra det sted [på söen], hvis beliggenhed var bleven betegnet i begyndelsen af næst foregående 'visa')* af auðu skipi sínu þars morð magnúss gerði sveini *(her får man at vide, hvad jarlen hed)* meinfœrt, *eller:* Jarl flýði af auðu skipi sínu

---

(34) *Se oven for, note*[31].

(35) «ættuin» *(— Fms. VI 84 note*[13] *har* «ættvin» *—), som læsemåde i denne verslinie, findes kun i Flat. udg., der i övrigt fremstiller nærværende 'visuhelmingr' således, at den har* «Flyde» *i st. for* Flýði, «odru» *i st. for* auðu, «modr» *i st. for* morð.

þars morð magnúss gerði sveini meinfœrt þaðan *(*þaðan = af skipi sínu*). Imidlertid frembyde disse opfatninger ét svagt punkt, nemlig, forbindelsen af* morð *(naturligvis i bemærkelsen: 'kamp', 'angreb') med en genetivus subjecti (*magnúss*). Men selv om en anden, hvilken som helst nogenlunde rimelig, forklaring opløser denne, vil det neppe kunne få nogen væsentlig indflydelse på tydningen of* «otvin». *S. Egilsson tager* «otvin» *også her for et substantiv, i betydningen 'folkets ven', og anser det i ShI. VI 80—81 og Fms. XII 137 for et appositum til* magnús *(i nom. sing.), men senere, i Lex. poët.* $635\,a_{23\text{-}20}$ *(art.* «otvin»*), for en «apostrophe od regem» (vistnok i følelsen af, at skjaldepoesien anvender apposition meget sjelden). Den latinske oversættelse i Hkr. Kh. III 45 af den hele 'visuhelmingr' lyder: «Fugiebat Jarlus ex desolota | Contra contendens illi navi sua, | Cædem ubi Magnus (Rex ipse) fecit | Exitiosam postea*(36) *Sveino». Her må «Contra contendens illi» antages at svare til* «otvin»*, eller rettere til* «ótynn»*, textlæsemåden i Hkr. Kh. på dette sted. Den danske oversættelse Hkr. Kh. III 45: «Hist*(37) *den stræbsomme Jarl | Flydde fra sit öde Skib» osv.; og den latinske oversættelse Hkr. Kh. VI 141: «Dynasta sui propositi tenax ex navi sua jam vastota fugit» med tilföiet note:* «ótýnn, ótinn *pro* ótvinn, *non duplex, non hæsitans, certus agendi».*

þórgils 'fiskimaðr', Fms. VI $386_{14\text{-}11}$:

«Heyr þú á uppreist orða
otvin konúngr mína,
gaf mèr gullit vafða
gramr, var þat fyrir skömmu».

Altså for fjerde gang $\mathbf{i} = \mathbf{í}$ *i dette* «otvin»*! Skrivemåden* «otvin» *er (også på dette sted; jf. her oven for, side* $373^{19\text{-}21}$*) textlæsemåden i Fms. VI samt læsemåden i Flat.*

---

(36) *gengivelse af* þaðan.

(37) *Dette «Hist» synes at skulle svare til* þaðan.

udg. III 378^{13a}. *Trykte*[38] *varianter:* «ottvin» *(Fms. VI 386 note*[3]*, efter Hrokkinskinna) og* «otvín» *(Mork. udg. 102*^{15a}*). S. Egilsson ordner Shl. VI 358:* «Konúngr, otvin, heyr þú á mína (*scribendum videtur* minna[39], *ut construas* á uppreist minna orða) orða uppreist!» *osv., og, i alt væsentligt overensstemmende hermed, Fms. XII 162:* «Konúngr, otvin! heyr þú á uppreist orða minna[39] *osv., med den tilföiede bemærkning, at* «otvin» *betyder* 'vinr manna', *ligesom han også Shl. l. c. oversætter:* «*Rex, populo amate, aures prolatis a me verbis præbeas!*» *osv.*

De anförte skrivemåder, at vins, od vín, ottvin, otuin, ot uin, otvin, ot vin, otvins, otvín, ótinn *(Jón Ólafsson),* óttinn, óttvin, ótvin, ótvinn *(Jón Ólafsson),* ótynn, út vin, út vin, vt vin, ættuin, ættvin, *ere, efter min mening, absolut falske. Derimod holder jeg Jón Ólafsson's* ótýnn *(se oven for, side* 374_{12}*) for at være kun relativ falsk, med andre ord, rigtigt i og for sig*[40]*, men sat på et urigtigt sted, i det en verslinie, der skal have helrim, derved får halvrim (*«ótýnn skipi sinu»*).*

Det synes klart, at det oprindelige er tidlig bleven uforståeligt, og at man tidlig har sögt at lægge mening i det, hvilket træder klarest frem i skrivemåden «ættvin» *eller* «ættuin» *(Flat.); så at S. Egilsson ikke er den förste, der har troet at se begrebet 'amicus' deri. Men afset fra (noget, der i övrigt har mindre at betyde, nemlig) det påfaldende i, at ingen variant har* -vinr, *hverken i det af Sighvatr eller i det af Þjóðolfr eller i det af Þórgils eller i det af Steinn digtede vers, er, som*

---

(38) *Se her oven for, note* 31 *og* 34.

(39) *Denne gisning er sikkert fremkommet for at få helrim på ét af de fire steder, hvor* «otvin» *forekommer og står som rimord. Men i ingen af alle tre udgaver (Fms., Mork., Flat.) findes noget tegn til, at noget håndskrift har* minna. *Og selv om de alle havde* minna, *vilde det ikke i fjerneste måde tale imod* ótvínn. *Se 'Aarbøger' 1866 side 302—303 (særskilt aftryk, 'Forandringer af Qvantitet', side 62—63).*

(40) ótýnn, *ved overgang af* ví *til* ý, = ótvínn. *Se det fölgende.*

oven for bemærket, «otvin» *eller* «ótvin»[41], *selv om det overalt passede til sammenhængen, hvilket neppe kan siges at være tilfældet på et eneste sted, aldeles forkasteligt af den grund, at det overalt giver et galt rim. På alle fire steder må der, som det synes, oprindelig have stået — ikke, som Jón Ólafsson antager,* «ótvinn», *der medförer halvrim*[42], *men et dermed nöie beslægtet og i bemærkelse næsten eller ganske identisk adjeetiv* ótvínn, *ikke dobbelt, udelt, bestemt: hos Sighvatr, om kvinden, bestemt i sin beslutning (med anströg af dadel, på grund af omstændighederne); hos Þjóðolfr og Þórgils og Steinn, om kongerne Svend Estridsön og Harald hårdråde og Olav kyrre, bestemt i mod (kækhed), ikke delt imellem mod og forsagthed, men: uforfærdet, fryglös. Hvad nu angår formen* ótvínn, *så forholder stammen* tvína- *sig til stammen* tvinna-, *som den ægte islandske stamme* vísa-, *eerto-, forholder sig til stammen* vissa- *(i samme bemærkelse). I alt fald må* tvína- *være afledt af* tva- *(got.* tva-, *gr.* δυο-*). Jf.* tví- *som förste led i sammensætninger.*

De fire 'visuorð' må skrives:

ótvín í bœ sínum.
ótvínn skipi sínu.
ótvínn konungr mína.
ótvínn liði sínu.

Rimet ínn : ín *er af samme art som, for exempel, i fölgende 'visuorð'.*

«þvíat málvinu minnar» «*Kormákr*» *(SnE. II 136¹ 416¹).*

---

(41) *Det burde hedde* óttvin *(*óttvinr*) eller* áttvin *(*áttvinr*).*

(42) *Hertil kommer nu fölgende. Som bekendt haves:* menn *(homines) i st. for* *mennr, tenn *(dentes) i st. for* tennr, renn *(currit) i st. for* rennr, brenn *(ardet) i st. for* brennr, *og lign. Men deraf fölger ikke, at* *ótvinnr *blev til* «ótvinn». — *Formen* «ótinn» *(se oven for, side 374 12-11) kommer ikke i fjerneste betragtning. — Det oven for (side 375 15-19) omtalte* ótýnn *slutter sig ikke til et* «ótvinn», *men til* ótvínn.

Oss munat ekkja kenna *Haraldr konungr Sigurðarson (Mork. udg. 16 [1b]). Jf. dog overleveringen i Fms. VI 170, der imidlertid neppe bör foretrækkes for den i Mork. (Sker dette, må man, med S. Egilsson SkI. VI 160[1], opfatte* Enn *i bemærkelsen «Præterea». Den fjerde linie hedder i texten i Fms.* suðr í borg um morgin, *hvilket er beholdt i SkI. og Fms. XII; men* suðr *må rettes, efter Mork., til* síð.*)*

Sveinn át *(d. e.: **har ikke**)* sigr at launa *þjóðolfr Arnórsson (Hkr. Har. harðr. kap. 65 sidste vers, Fms. VI 320, Fsk. 130, Mork. udg. 80[21a], Flat. udg. III 364. — Jeg tror ikke, denne verslinie bör opfattes:* «Sveinn! átt» *osv., men henviser til: Hkr. Kh. III 127 og VI 165—166; Fms. VI 320 note[1]; Mork. udg. l. c., der har* «Sveinn **at**»*).*

kœnn með krapti hreinum *Ól. drápa Tryggv. 9[3].*

«Einn, lúktu upp, sem ek bœni» *Líknarbraut 1[1].*

sonr eingetinn hreinnar *«Heil. anda vísur» 16[6].*

«tálhreinn meðal beini» *þjóðolfr hinn hvinverski (Haustlöng I 3[2]. Se: SnE. I 306[18] 468 $_{12}$ II 340 $_{15}$ 447 $_{6}$ 591 $_{16}$).*

alhreinn ok gimsteinum *Líkn. 7[6].*

hreinn skjótar jarteinir *Leiðarvísan 26[4].*

hreinn fingr bragar greinir *«Heil. anda vísur» 12[4].*

einn sunnudag hreina *Leiðarvísan 14[2].*

einn dýrðar-mann hreinan *Leiðarvísan 24[2] (hvor* einn stýrir alls tírar *vistnok hörer sammen).*

einn hróðtölu beina *Ól. drápa Tryggv. 1[2].*

einn ok sex at meini *Gísli Súrsson ('Tvær sögur' side 163[8] 41 $_{4}$ 126 $_{4}$).*

sveinn harðliga skeina *Sighvatr þórðarson (Hkr. Ól. helg. kap. 48 vers 4[2], Óh. 1853 side 40 $_{12a}$, Fms. IV 100 $_{12}$, Fsk. 76[7], Flat. udg. II 45[2a]).*

haraldr ok sveinn við meinum *(Hkr. Har. harðr. kap. 73 vers 6[2], Fms. VI 333).*

«húnn! skrautliga búnar» *Sighvatr þórðarson (Hkr. Ól. helg. kap. 140 vers 1[4], Óh. 1853 side 131, Fms. IV 292).*

sínn halda vel rínar *Sighvatr þórðarson (Hkr. Ól. helg. kap. 92 vers 16²*, *Óh. 1853 side 82₂₀ₐ*, *Fms. IV 190₁₂*, *Flat. udg. II 115₁₀ₐ)*.

mínn dróttinn leggr sína *Sighvatr þórðarson (Hkr. Magn. góð. kap. 17 vers 9²*, *Óh. 1853 side 239₁₁ᵦ*, *Fms. V 131⁷ VI 43₈*, *Flat. udg. III 269¹⁰ᵇ)*.

mínn auðgjafa sína *Arnórr jarlaskald (Orkn. 68⁴*, *Flat. udg. II 415₁₀ₐ)*.

mínn húskarlar þínir *þorvaldr blönduskald (SnE. I 456₅ II 337⁴)*.

hug mínn siðir þínir *Harmsól 60⁶*.

mínn lausnari skína *Líknarbraut 52²*.

Steinn Herdísarson's 'vísuhelmingr' (se oven for, side 370₁₄—372⁶) må, efter min anskuelse, opfattes på fölgende måde.

Austr helt engla þrýstir
ótvínn liði sínu
stóran (braut um stýri
straum) sæ (konungs rauma).

D. e. Ótvínn þrýstir engla helt liði sínu austr, stóran sæ. straum braut um stýri konungs rauma. *Det hedder hos Óttarr svarti (f. ex. Hkr. Ól. helg. kap. 27), om Olav kyrres farbroder, Olav den hellige:* «bjóttu vestan ... tvá knörru» *og* fóruð sæ stóran. *Hermed sammenligne man* helt ... austr stóran sæ.)

(43)Engla þverrir *Steinn Herdísarson (Hkr. Kh. III 189¹⁷*, *Hkr. ved Unger 635¹⁷ᵇ*, *Fms. VI 441*, *Mork. udg. 130⁸ᵃ)*.

Engla œgir *Steinn Herdísarson (Hkr. Ól. kyrr. 1*, *Fms. VI 439⁷*, *Fsk. 149*, *Mork. udg. 125¹⁷ᵇ)*.

Frísa dolgr *Skúli þórsteinsson (Hkr. Kh. I 339¹*, *Hkr. ved Unger 211²¹ᵃ*, *Fms. II 311¹ X 351*, *Fsk. 63₁₂*, *Ól. Tr. 1853 side 54*, *Flat. udg. I 482¹¹ᵃ)*.

Andskoti gauta *þórbjörn hornklofi (Hkr. Har. hárf. kap. 17 vers 2)*.

---

(43) *Se side 370₁₆₋₁₅ oven for*

[44] Jóta dolgr *þjóðolfr hinn hvinverski (Hkr. Yngl. 18).*
Jóta fellir *Björn hinn krepphendi (Fms. VII 46³, Mork. udg. 145¹⁸ᵇ).*
Fárbjóðr skota *Egill Skallagrímsson (Höfuðlausn 10).*
Skota stekkvir *Björn hinn krepphendi (Hkr. Magn. berf. kap. 9 vers 2, Fms. VII 42⁴, Mork. udg. 144²ᵇ).*
Svía þrengvir *Óttarr svarti (Fms. XI 189).*
Vinda fergir *Markús Skeggjason (Fms. XI 298¹¹).*
Vinda myrðir: *Islændernes 'nið' om Harald Gormssön (Hkr. Ól. Tryggv. 36, Fms. XI 42), Halldórr hinn ókristni (Hkr. Kh. I 344, Hkr. ved Unger 215⁷ᵇ, Fms. II 329₅ X 362, Fsk. 65₈, Ól. Tryggv. 1853 side 59₁₄ 67₄), Hallfreðr (Fms. II 314₆, Flat. udg. I 484¹ᵃ, Fornsögur 208²¹ᵃ); jf. Hkr. Ól. Tryggv. kap. 18 vers 3 (Fms. I 95⁷).*
Vinda mýgir *þórgils 'fiskimaðr' (Fms. VI 387¹², Mork. udg. 102²⁶ᵃ, Flat. udg. III 378₁₆ₐ).*
Vinda rýrir *Markús Skeggjason (Fms. XI 295₁₄).*
Udtrykkene ægir eydana *hos Eyvindr skaldaspillir (Hákonarmál),* eydana meiðir *hos Arnórr jarlaskald (SnE. I 508¹⁰ II 355⁸ 454¹²ᵃ [537₁₆] 603³ᵃ),* eyðir «Selundbyggja» *hos þjóðolfr Arnórsson (Hkr. Har. harðr. kap. 104 vers 1, Fms. VI 429¹¹⁻¹²) göre ingen undtagelse, da sproget ikke besad korte betegnelser (i lighed med* jótar*) for de her nævnte afdelinger af* danir. *Lige så lidt er sidst nævnte skjalds* holmbúa hneykir *(Hkr. Har. harðr. kap. 76 vers 1, Fms. VI 340⁶, Fsk. 133⁹, Mork. udg. 66¹ᵃ, Flat. udg. III 351₁₀ₐ) noget brud på regelen, da et ord af mindre omfang, end* holmbúi, *i bemærkelsen öbo, ikke har stået til hans rådighed.*
(*Et* «Skota þverrir», *der antages at forekomme hos þórbjörn hornklofi (Hkr. Har. hárf. 22, Fms. I 194), har jeg udeladt på grund af usikkerheden i versets tolkning, hvilken jeg her skal tillade mig kortelig at gennemgå, i det jeg*

---

[44] *Jf.* «Hollfeto hrædir» *Hkr. Kh. III 300⁹.*

först, efter Ungers udgave, stiller læseren for öie den del af Hkr. Har. hárf. kap. 22, der ender med verset. «Haraldr konungr spurði, at víða um mitt landit herjuðu víkingar, þeir er á vetrum váru fyrir vestan haf. Hann hafði þá leiðangr úti hvert sumar ok kannaði eyjar ok útsker; en hvar sem víkingar urðu varir við her hans, þá flýðu allir ok flestir á haf út. En er konungi leiddist þetta, þá varð þat á einu sumri, at Haraldr konungr sigldi með her sinn vestr um haf; kom hann fyrst við Hjaltland, ok drap þar alla víkinga þá er eigi flýðu undan. Síðan sigldi hann suðr til Orkneyja ok hreinsaði þar alt af víkingum. Eptir þat ferr hann alt í Suðreyjar ok herjar þar; hann drap þar marga víkinga, þá er fyrir liði réðu áðr. Hann átti þar margar orrostur ok hafði jafnan sigr. Þá herjaði hann á Skotland ok átti þar orrostu. En er hann kom vestr í Mön, þá höfðu þeir áðr spurt hvern hernað Haraldr konungr hafði gert fyrrum þar í landi; þá flýði alt fólk inn á Skotland, ok var þar aleyða af mönnum; braut var ok flutt alt fé þat er mátti; en er þeir Haraldr konungr géngu á land, þá féngu þeir ekki herfang. Svá segir Hornklofi:

Menfergir bar margar
margspakr — niðar varga
lundr vann sókn á sandi —
sandmens í bý randir;
áðr fyrir eljanfróðum
allr herr Skota þverri
lögðis seiðs af láði
læbrautar varð flœja».

Dette vers er nu bleven oversat og construeret på fölgende måder.

Hkr. Kh. I 98—99. «*Monilium largitor tulit multa | Multiscius (navium dominus | Fecit impetum in arena) | Maritimam in urbem scuta. | Anteqvam coram laboris perito, | Totus exercitus Scotorum, consumtore | Scuti, ex regione viæ | Fraudulentæ cogebatur fugere*» og «*Megit vis Guldets Vocter | Bar mange Skiolde | i Byen, ved Söen be-*

liggende. | Manden holt paa Sanden Slag. | Förend ald Skotternis Hær, | For strebsom Krigsmand, | Römme maatte aff Landet, | som ligger i Siöen».

Hkr. Kh. VI 18. «Margfpakr menfergir bar margar randir í fandmens bý (oc) vann varganidar fókn á fandi, ádr allr Scota herr vard flæia af læbrautar ládi fyrir elianfródum lögdis eids þverri». «*Multiscius monilium largitor tulit multa scuta in* a) *maritimum habitaculum et instituit* b) *ferarum confluxum (vel impetum) in arena, anteqvam coram laboris (facinorum) perito* c) *scuti consumtore totus Scotorum exercitus ex aqvaticæ viæ regione fugere cogebatur.* — a) *Insulam (Monam);* sandmen *proprie cingulum arenæ vel terræ i. e. mare.* b) *Verbotenus: ferarum cognati.* c) Lögdis eld *gladii vel cuspidis isthmus i. e. clypeus*».

ShI. I 222—223. «Menfergir bar margar randir í sandmens bý: margspakr niðar varga lundr vann sókn á sandi: [áðr allr herr lögðis seiðs varð flæja af læbrautar láði fur eljun-prúðum Skota þverri]». «*Monilium cumulator multos tulit | clypeos in oppida maritima; | perprudens ductor Nidensium luporum | vicit prælia in arena: | [antequam omnis exercitus militaris, | a strenuo Skotorum victore pulsus, | coactus est in fugam versus | regionem maritimam relinquere]*».

Fms. XII 46. «Margspakr menfergir[1] bar margar randir[2] í sandmens bý[3] (lundr[4] niðar varga[5] vann sókn á sandi), áðr allr herr lögðis læbrautar seiðs[6] varð flæja[7] af láði fyrir[8] eljunprúðum[9] Skota þverri[10]. — [1]) *eyðir gulls, mk., Haraldr hárfagri.* [2]) *skjöldu.* [3]) *sjóarbygð, nl. Mön.* [4]) *þ. Hk.* [5]) *lundr skipa, mk., konúngrinn.* [6]) herr lögðis (*sverðs*) læbrautar (— *hættuligs* (*háls*) *vegar, skjaldar*), seiðs (— *saungs, bardaga*), *herfólk.* [7]) *flýa.* [8]) *þ. Hk.* [9]) *þrautgóðum, fræknum; hèr við mætti líka taka saman* lögðis læbrautar seiðs. [10]) *óvini Skota, Haraldi konúngi*».

Da det indbyrdes afvigende i gengivelserne af -fergir — «*Vocter*», «*cumulator*», «*largitor*», «*eyðir*»[(45)] — *ikke*

[(45)] «*consumtor*» *Lex. poët.* 165 *b*[8-12] (*art.* fergir) *og* «*consumens*» *Lex poët.* 562 *a*[15] (*art.* menfergir) *må stilles ved siden af* «*eyðir*»; *medens* «*erogans*» *Lex. poët.* 562 *a*[15] (*art.* menfergir) *slutter sig til* «*largitor*».

har nogen indflydelse på opfatningen af versets övrige del, skal jeg ikke opholde mig videre derved, men kun bemærke, at fergir *i* menfergir *forekommer mig at betyde væsentlig det samme, som i det oven for (side 379*[8]*)* *anförte* vinda fergir, *i det jeg sammenligner* menfergir *(og* baugfergir*) med kendinger som:* lagar^elds^friðrofi *Háttatal 69,* ormláðs^hati *Sighvatr (Hkr. Ól. helg. 118 og fl. steder. Jf. Fas. I 258—259),* menmyrðir *(Bjarn. ved H. Friðriksson side 63*[7]*),* auðs^mýgir *Einar Gilsson (Bisk. II 128*[5]*),* ormvengis^ótti *Sturla þórðarson (Hák. Hák. kap. 318 vers 2),* auðar^skelfir *Merl. II 56 (AnO. 1849 side 58),* menstríðir *Háttatal 3,* hringtælir *SnE. II* 122_{14}, linns^landa^þægir *Eg. kap. 31 vers 1, og mange andre. Se Ben. Gröndal's 'Clavis poëtica' art. Vir I (side 286 a*[5]*—290 b*[6]*). — En anden sag var det, hvis oldsproget havde besiddet et verbum* fergja *i den betydning, verbet* farga *har i nyislandsk, nemlig 'lóga'.*

Ordet býr *er sikkert misforstået Hkr. Kh. I, i begge oversættelser, samt ShI., men derimod opfattet rigtigt Hkr. VI og Fms. XII så vel som Lex. poët. 90* $a_{31\text{-}30}$ *(art.* býr*); ligeledes Lex. poët. 683 b*[24-25] *(art.* sandmen*), for så vidt her står:* «sandmens býr *traetus maritimus, pagus mari adjaeens». I det her oven for (side 380*[2-29]*) aftrykte stykke af Hkr. er der ikke tale om nogen by. Og i fölge den måde, hvorpå verset eiteres, må* sandmens býr *vistnok (med Hkr. VI og Fms. XII) forstås om öen Man, ikke (med Lex. poët. 683 b*[25-26]*, art.* sandmen*) «de Hebudibus et ora maritima Seotiæ». — Grunden til, at verset* Menfergir ...... flœja *er bleven opbevaret, turde være dets mærkelige indhold, at en ö, der formodentlig har haft flere tusend indbyggere, fuldstændig forlades af disse af frygt for kong Harald.*

I Hkr. Kh. VI er, som man ser, forvanskningen af niðar ... sandi, *med det deraf fölgende unaturlige indskud af* «(oc)», *foranlediget ved udeladelse af* lundr.

Medens Lex. poët. 884 b[4-5] *(under verbet* vinna*) og 759 a*[7] *(art.* sókn*) oversætter* vinna styr *og lign., så vel*

som vinna sókn *i det her omhandlede vers, ved 'facere pugnam', gengiver SkI. Hornkloves*[46] vann sókn *ved 'vicit prœlia'. Versets* niðar varga lundr vann sókn á sandi *synes at svare til prosaens* «þá herjaði hann á Skotland ok átti þar orrostu». *Og hvis dette forholder sig så, har Heimskringlas forfatter taget* vann sókn *ligefrem i bemærkelsen 'commisit proelium' — forudsat, at læsemåden* orrostu *(Hkr. ved Unger side 64*[14] *og Fms. I 193*[3]*) er rigtig. Den stemmer i alt fald overens med singularen* sókn *i verset.*

Det historiske indhold i dette er, som det synes, bleven opfattet på to måder.

1) Manboerne[47] *flygtede ikke, för kong Harald havde hærget Syderöerne og de skotske kyster. Dette lyder unaturligt, hvad enten meningen skulde være, at Hornklove i sit digt om den norske konge har villet forherlige Manboernes mod (på en sådan måde!), eller at kongens hærgen på Syderöerne og de skotske kyster egentlig havde til hensigt at indjage Manboerne frygt og få dem til at udvandre!*

2) Kongen gjorde landgang på Man og holdt der et slag, hvorpå (egentlig 'för') alle indbyggerne[48] *måtte forlade öen (se Hkr. VI og Fms. XII — oven for). Men dette stemmer ikke overens med den prosaiske fremstilling, der lyder (i P. A. Munch's oversættelse af Heimskringla): «Ligeledes herjede han*[49] *i Skotland og holdt Slag der. Men da han kom vester til Man, da havde de allerede spurt, hvorledes han för*[50] *havde herjet der i Egnen; alt*

---

(46) *Udtrykket* vann sókn *forekommer hos Hornklove kun på dette ene sted.*

(47) *Jeg må dog bemærke, at oversætterne ikke tænke på öen Mans indbyggere, men på en krigshær. — Rimeligvis har der også på Man opholdt sig en lille hær af vikinger, der da er flygtet ligesom (og måske tillige med) indbyggerne. Dog indeholder, så vidt jeg kan se, Hornkloves vers aldeles intet derom.*

(48) *Se næst foregående note.*

(49) *Harald hårfagre.*

(50) *den samme sommer, på det samme tog.*

Folket flygtede da ind til Skotland, saaat Öen var aldeles öde for Folk. Alt Godset, som kunde flyttes, var og borte. Da derfor Kong Harald og hans Mænd gik paa Land, fik de intet Hærfang. Dette omtaler Hornklove». (Se oven for, side 380[15-21]*).*

Jeg ser derfor ikke rettere, end at forfatteren til Heimskringla må have fundet fölgende mening i Hornkloves vers: Efter at kong Harald havde holdt et slag på den skotske kyst[51] *(*niðar varga lundr vann sókn á sandi*), gjorde han landgang på Man. Men hele den forfærdede befolkning var flygtet bort fra öen.* Áðr *betyder da: «i forveien», «allerede» — ikke, som man har antaget: «anteqvam», «förend».*

Lex. poët. 501—502, art. «læbraut», *(jf. Fms. XII 46 note*[9]*, anfört oven for, side 381*$_{9\text{-}8}$*), opstiller ordforbindelsen* «lögðis læbrautar seiðs eljunfróðr *strenuus in perferendis belli laboribus». Rigtig nok forekommer udtrykket* eljun sterk til góðra verka, *Guðmdr. Árna 7. Men ligesom* eljun *el.* eljan, *så vidt jeg husker, aldrig optræder som sidste led i et compositum, således forbindes sammensatte adjectiver, hvis förste led er* eljun *el.* eljan *(*«eljangjarn, eljanhress, eljunfimr, eljunfrækn[52], eljunfróðr, eljunkuðr, eljunlatr[53], eljunsterkr, eljunþrár, eljunþúngr» *Lex. poët. 133), ellers aldrig med nogen genetiv. Og selv under forudsætning af, at* «lögðis læbraut» *kunde betyde et 'skjold' i almindelighed, gör opfatningen* «lögðis læbrautar seiðs eljunfróðr» *ikke indtryk af at træffe det rette. Hertil kommer nu, at* «lögðis læbraut» *kun lod sig bruge om et 'skjold, der bringer ulykke'; ikke at tale om, at* «læbrautar», *som en ægte læsemåde, er umuligt på dette sted.*

---

(51) *egentlig 'strandbred'.*

(52) *d. e.* eljunfrækn.

(53) *Jeg anförer ikke* eljunprúðr, *da det kun optræder som variant i st. for* eljanfróðr. Eljunprúðr *findes i: AM. 37 fol. (*«eliun — *eller* elum — pruðum»*), AM. 38 fol. (*«eliun pruðum»*), AM.* 54 *fol. (*«elium pruðum»*).*

Af disse grunde kan man heller ikke antage et «lögðis læbrautar þverrir», *i henhold til ShI. I* 224_{14-12}, *hvor det hedder:* «*Si vero præferes leet.* eiðs[54], *ob antecedens* s, *jungere liect* lögðis læbraut, *dolosa ensis via, clypeus, ejus* þverrir, *præliator; tum* eiðs láð, *terra isthmi, erit insula* Mön». — *Jeg véd ikke, hvor vidt der på Man findes nogen isthmus, hvorefter öen passende kunde benævnes. Men S. Egilsson har (se Lex. poët. 129* a^{19-21}*) tænkt på det* mön, *der nu bruges almindelig på Island i bemærkelsen 'strimmel, stribe' (E. Jonsson). Men det er et spörgsmål, om dette ord er så gammelt i denne bemærkelse.*

S. Egilsson har i det hele været i stor forlegenhed med denne 'visuhelmingr'. I Fms. XII (se oven for, side 381_{14}*) antog han forbindelsen* «herr lögðis læbrautar seiðs» *og (tidligere) i ShI. (se oven for, side* 381^{17}*)* «herr lögðis seiðs» *(hvilket der oversættes «exereitus militaris»). Og dog har han sikkert meget godt vidst, at skjaldene ikke pleiede at udtrykke begrebet 'krigshær' ved slige omskrivninger. Hertil må nu föies, at ikke alene* «herr lögðis læbrautar seiðs» *og* «herr lögðis seiðs», *men selv de simple og ligefremme udtryk «exereitus» (oven for, side* 380_3 381^{11}*) og «Hær» (oven for, side* 381^2*), der neppe lade sig forstå anderledes, end om en krigshær, synes urigtige, da der i den til verset svarende prosa ikke findes nogen krigshær omtalt, men derimod öen Mans indbyggere (kvinder og börn naturligvis iberegnede). At dette er meningen af versets* herr, *antages i Lex. poët. 327* a_{26-25} *(art.* herr*):* «allr herr varð at flæja af láði *omnes incolæ, H. 22 (F. I 194)*»; *hvorpå der tilföies: «sic in prosa,* allr herr unni Ólafi konúngi hugástum *omnes cives, F. VI 441. Hine in prosa* allsherjar» *osv. (se i det hele Lex. poët. art.* herr *betydn. 1).*

Men Lex. poët. (502 a^{3-5}, *art.* læbraut*) erklærer sig imod forbindelsen* skota herr*:* «*Ratio in Hkr. VI proposita eo non placet, quod h. l. construitur* Skota herr, *non enim*

---

[54] *Talen er om at vælge imellem læsemåderne* seiðs *og* eiðs.

sermo est de Skotis, sed de incolis Monæ». *Herimod kan dog bemærkes, at hvis öen Mans indbyggere vare af skotsk herkomst, er det ikke unaturligt, at den gamle skjald kalder dem* skotar.

Det andet ord i den tredje linie hedder [1] seið: *AM. 35 fol.* (»ſeıð«), *AM. 45 fol.* (»ſéıð«), *Hkr. ved Peringskiöld* (»ſeiþ«); [2] seiðs: *AM. 54 fol.* (»ſeıðſ«); [3] eiðs: *AM. 37 fol.* (»æıðſ«), *AM. 38 fol.* (»æıðs«). *Skönt* lögðis seiðr *er en rigtig kending (se ShI. I 223 note* [e]*), synes det ikke at passe på dette sted — men derimod* lögðis eið, *der er optaget i texten Hkr. Kh. og på en vis måde anerkendt i Lex. poët. 129* $a^{21\text{-}23}$ *(art.* eið*).*

I henhold til alt, hvad jeg nu har anført, må jeg foreslå fölgende, for störste delen med Hkr. Kh. VI (se oven for, side $381^{6\text{-}7}$*) overensstemmende, construction af vor 'visuhelmingr':* Allr herr skota varð áðr flœja af «læ»brautar⁀láði fyr eljanfróðum lögðis⁀eiðs⁀þverri, *d. e., Hele den skotske befolkning måtte i forveien flygte (var allerede flygtet) bort fra öen af frygt for den store kriger.* «Læ»brautar⁀láð *i den anden 'visuhelmingr'* = sandmens ⁀býr *i den förste. Men* «læ»braut — *hvorledes kommer det til at betyde 'hav'? Skönt «via fraudulenta» (oven for, side* 380_2*) og «via dolosa» (ShI. I 224 noterne*[(55)]*) minder f. ex. om 'mare infidum' hos en rommersk digter, ligne dog hine betegnelser ikke skjaldenes udtryksmåde. Se Gröndal's 'Clavis poëtica' side 167 b—170 a (art. 'Mare'). Selv «aqvatica via» (oven for, side* 381^{11}*) eller «via liquida» (oven for, note*[55]*) stå ligesom på selve grænsen af de gamle kendinger for 'hav'et. Desuden er det neppe afgjort, at der findes et* læ *i betydningen «liquor» (oven for, note*[55]*; Lex. poët. 501* $b^{2\text{-}6}$*). Det synes i alt fald ikke at fremgå med sikkerhed af* «Kom gríðar[(56)] læ | á

(55) *hvor det hedder:* «læbraut, *via dolosa, pro mari accipi posset, vel via liquida, a* læ, *id. q.* lá, *liquor; h.* læbrautar láð, *regio maritima, h. l. de insula».*

(56) *Skulde dette* griðar *ikke være en forvanskning af* gráðar, *gen. sing. til nominativen* gráðr *grådighed, hunger?* Gráðar⁀læ

Gjálpar skæ» *(Höfuðlausn Egils 12). Og selv om det var givet, at* læ *betöd enten «liquor», eller endog nogen af de genstande, som hvis vei skjaldedigtningen ofte betegner havet (jf. t. ex.* vegr flausta*), så var man lige nær, da Hornklove ikke kan antages at have udtalt* æ *på samme måde som* œ. *For mig stiller det sig som noget afgjort,* [1] *at* «læ» *i* «læbraut» *må læses* lœ; [2] *at dette* lœ *er en forkortelse af en stamme* lœja; [3] *at denne stamme* lœja-*er* = *stammen* lýja *(nom. sing.* lýr; *en fiskeart. Se Lex. poët.* $540\,a_{17\text{-}12}$, *art.* lýr*), i det* lœja- *(phonetisk taget) forholder sig til* lýja- *som (substantivstammen)* bœja- *forholder sig til (substantivstammen)* býja-, *og som (adjectivstammen)* œgja- *forholder sig til (adjectivstammen)* ýgja-[(57)], *og som verbet* tœja *forholder sig til verbet* týja, *og som verbet* flœja *forholder sig til verbet* flýja. *Ordet* lœbraut *betyder da ganske det samme som* lýslóð *(Háttatal 45)*[(58)]. *Man undrer sig måske over, at sætningen* Allr herr ... þverri *ikke begynder med* enn, *men. Man ventede snarest* enn áðr varð *osv. Men tilföining af* enn *var ikke logisk nödvendig. Logisk taget var det tilstrækkeligt at berette factum uden indledende conjunction. Den nödvendige tidsbestemmelse ligger i* áðr. *Som skjaldenes i det*

'det, som tilintetgör hungeren' (jf. t. ex.: læ klungrs, sviga læ, friðlæ*), mættelse. Altså:* Kom ... skæ = *ulven blev mættet.*

At gráðr *oprindelig hvilede på en* u-*stamme, så at* gráðar *er den ældste af singulargenetivens to former, synes mig at fremgå af fölgende tre ting, når de sammenholdes med hverandre.* [1] *Det synes klart, at gen. sing.* gráðar *forekommer hos Arnórr (i denne 'vísufjórðungr':* ungan frá 'ek þik eyðir þrengva | ulfa gráðar þeira ráði*); se Lex. poët. 267 b art.* gráðr. [2] *I Mork. udg.* $227^{28}a$ *(jf. Fms. VII* 356^{11}*) står:* «groþr var kiotz a kavþa». [3] *Gotisk har substantivstammen* grēdu *i betydningen 'hunger'.*

(57) *I* œgja- — ýgja- *synes* œ *dog oprindeligere end* ý.

(58) *og naturligvis det samme som* lýbraut *i den af Barði's moder digtede 'vísa' (Ísl[2]. II 338), hvis, hvad jeg med Jón Þorkelsson tror (da intet* láð *eller* láðr, *i betydn. 'ild' eller lignende, vides at existere), det i denne 'vísa' forekommende* láðs *er en forvanskning af* ljóss *(Jón Þorkelsson) eller* logs *eller* leygs.

hele, har Hornkloves opgave, også på dette sted, været: at fremstille b e k e n d t e b e g i v e n h e d e r, *i et rigt og prægtigt sprog, men i övrigt så* k o r t *— så lapidarisk —* s o m m u l i g t. *Når to af sætningerne i denne 'visa' moderniseres lidt, vil dens indhold, prosaisk ordnet, komme til at lyde:* menfergir bar margar randir í sandmens^bý — margspakr(59) niðar^varga^lundr vann á ð r sókn á sandi —; e n n allr herr skota h a f ð i o r ð i t at flœja (v a s f l ý i ð r) af lœbrautar^láði fyr eljanfróðum lögðis^eiðs^þverri.)

Det oven for, side 366_{16}*—*379_{6}*, anförte synes at tale temmelig bestemt imod at læse* «hnekkir s v í a rekka» *og altså tillige enten* «her tryggvan» *eller* «her trygðar» *(i to ord)* = «trygðar her» *eller (se Lex. poët. art.* «hertygð» *slutn.)* «her dygðar» = «dygðar her». Hnekkir «hratt ygðar» *giver ingen mening. Og der kan slet ikke være tale om, at det nögne* hnekkir, *med eller uden* «hertryggvir» *eller* «herdyggvir» *som appositum, skulde kunne stå her som en betegnelse for kong Olav. Det forekommer mig indlysende, at* «hertrygðar», *der optræder som den læsemåde, hvorom de andre gruppere sig som varianter, også er det oprindelige, så at den hele sætning må opfattes på fölgende måde:* Hertryggðar(60)^hnekkir baða rekka sína hyggja á flótta. *Kendingen synes fuldt forståelig.* Her- *betegner ikke Olavs egen hær, men fjendens, ligesom i kendingen* herskerðir *(der, i fölge Fms. II* 313_{11}*, skal være brugt om den samme helt af den samme skjald i det samme digt). Og* tryggð *betyder her ikke 'trofasthed', som i nyislandsk, men* t r y g h e d*; jf. t. ex.:* «jötninum(61) þótti ekki trygt at vera með Ásum griðalaust, ef Þórr kvæmi heim» *SnE. I* $134_{11\text{-}10}$. Hnekkir

---

(59) *Det er usikkert, om* margspakr *hörer til* menfergir *eller til* niðar^varga^lundr.

(60) *Jeg indser ikke, hvorfor skrivemåden* «trygð» *og lign. skal fastholdes, da den strider både imod oprindelsen og den gamle udtale.*

(61) *Således, i st. for* «jötnum», *både R. Rask og S. Egilsson, i henhold til sammenhængen.*

hertryggðar *altså egentlig 'den, der forjager (forstyrrer, tilintetgör) den fjendtlige hærs tryghed', 'en dygtig hærförer'.*

3)[62] *Einarr Skúlason i verslinien* «dygg þott vif en vigþo» *(Mork. udg. 227*[14 a]*; jf. Fms. VII 355). Men den hele 'vísuhelmingr' er dunkel og dens læsemåde i det enkelte fölgelig ikke sikker. Skulde imidlertid rimet* «dygg : vígðu» *virkelig være udgået således af Einars mund, var det neppe for dristigt her at antage en oprindelig rimfeil, hidrörende fra den måde, hvorpå verset blev til, i fölge Mork. udg. 227*[8-11]*, hvor det hedder:* «þa melti konvngr. Vittr ertv nv scalld er þv kømr eigi vndir borþ oc ert þo konvngs scalld. Nv monom við eigi sattir nema þv yrkir nv viso aþr ec drecca af kerino. Þa qvaþ Einarr viso ...». — *Det ligger ikke fjernt at formode, at den tvungne improvisation kan have foranlediget et eller flere feil, men at verset er alligevel bleven bevaret med historisk troskab, på grund af de omstændigheder, hvorunder det fremkom.*

4) Þorbjörn skakkaskáld (Hkr. Magn. Erl. kap. 3 v. 2, Fms. VII 284$_{13}$*):* ugðu eld ok sveigðan. *Dette stemmer ikke overens med Þórðr Kolbeinsson's* huggendr bana «ugðu»[63] *(se oven for, side 359*$_{16}$*). Men skulde ikke analogien med* hugða *(osv.), perfect af* hyggja, *have bevirket, at* uggða *(osv.), perfect af* ugga, *er bleven forandret til* ugða *för den tid, da* ggð *og* gð *i det hele faldt sammen i udtalen?* — —

Ligesom på gg *(eller* g = gg*) foran* ð *(se oven for, side 358*[13-19]*), således rimer* gg *i genetiver på* ggs *også på* gg *foran* r *eller foran* j *eller foran* v *eller foran en selvlyd.*[64] *Exempler:*

---

[62] *Se oven for, side 365.*

[63] *d. e.* uggðu.

[64] *At man ikke (for det femte) finder* gg *i genetivendelsen* ggs *rimende på* gg *i udlyd, hidrörer fra den almindelige beskaffenhed af oldnordisk versbygning. Rimstavelser som* veggs : bregg *eller* hregg : veggs *kunde forekomme t. ex. i 'stýft' ('stýfðr dróttkvæðr háttr') eller 'toglag'; men disse versarter ere sjeldne.*

«byggs vid bitran skeggia» *Flat. udg. III 238 b*[7] *(Fms. V 228₄).* *Óh. 1849 side 9*[27 a] «bys við bitran skæggia» *(altså 'hátllausa'). — Jeg anförer dette sted, uden at kunne indlade mig nærmere derpå.*

dyggs augliti hryggu *Harmsól 33*[8].

aldyggs sunar tryggva *Sighvatr (Hkr. Ól. helg. kap. 21 v. 1*[4], *Óh. 1853 side 27*$_{17a}$, *Fms. III 16 IV 69*[6], *Flat. udg. I 537).*

hugdyggs of son tryggva *Rekstefja 34*[2].

sanndyggs vitut seggir *Markús (SnE. I 520 note*[18] *II 461*[15]*).*

«skeleggs minnis veggja» *Grett*[2]. *180*[8].

glyggs í gegn at höggva *Sighvatr (Hkr. Ól. helg. kap. 240 v. 2*[7], *Óh. 1853 side 218*$_{8b}$, *Fms. V 83, Flat. udg. II 356*$_{12b}$*).*

glyggs enn várt líf hryggvir *Harmsól 60*[8].

rammglyggs megi of hyggja *Harmsól 2*[8].

fjölglyggs himins tyggja *Máriuflokkr (Edda ved S. Egilsson side 217*[2 b], *SnE. II 500*[11]. *Jf. mine bemærkninger 'om helrim' side 44*[14-17]*).*

morðheggs skulu leggja *Hallfreðr (Fms. III 27*$_{13}$, *Flat. udg. I 536*[2 b]. *— Pröver [Sýnisbók] 40*[4] *og Fornsögur 114*[11] *jf. 214*[29] *have* morðveggs *i steden for* morðheggs*).*

hreggs döglinga tveggja *Jórunn skaldmær (Fms. IV 13*$_{3b}$; *jf. Ól. helg. 1853 side 253*[8]*).*

Vas til hreggs at hyggja *Þórarinn svarti (Eyrb. kap. 19 v. 11*[1]*).*

hreggs «vafrevþa» tveggja *Þórsdrápa 14*[6] *(SnE. I 300*[4]*).*

geira hreggs frá glyggvi *Eiríkr «viðsjá» (Ísll*[2]. *II 361*[5]*).*

hreggs bjartloga ok hyggju *Harmsól 9*[3].

hreggs nema horskum seggjum *Harmsól 45*[3].

hreggs at hjálp of þiggi *Harmsól 57*[7] *(hvor* þiggi *måske bör ændres til* þiggim*).*

«kvánar hreggs við seggi» *'Oddr i Illuga-drápu' (Eyrb. kap. 17 v. 2*[6]*). Jeg anförer også dette exempel,*

skönt den hele 'vísuhelmingr' — der lyder i Eyrb[2]. *(side 20):*

«áðr kynframaðr kœmi
kvánar hreggs við seggi
(Frægt görðisk þat fyrða
forráð) griðum Snorri» —

er mig uforståelig. Skulle de to förste ord i den anden linie være = jettekvindens, *lå det nær at gette på* fleggs *i st. for* hreggs, *da* fleggr, *i fölge SnE. I 549*[20], *skal være et jettenavn. Det hele kunde da construeres:* áðr fleggs⁀kvánar⁀kynfrömuðr kœmi griðum við seggi. Þat fyrða-forráð snorra gerðisk frægt. *Men jeg er ikke overbevist om, at Oddr og Kormak (Korm. side 198) have kaldt ulvene «jettekvindens afkom».*

hryggs dugðit lið liggja *Geisli ved Ced. 53*[3] *(jf. Flat. udg. I 5 b*$_2$*).*

leggs *se neden for.*

reggs xiii seggja *Þórmóðr kolbr. (Fóstbr.*[2] *side 56*$_1$ *og 76*$_8$*, GhM. II 298*[4]*).* (*Se oven for [Njála II] 292—293 og 'Aarbøger f. nord. Oldk.' 1879 side 160—162. I 'Aarbøgerne' l. c. har jeg foreslået at læse nærværende verslinie* reggs þretían seggja *og verslinien Fbr.*[2] *side 10*$_7$ hvettr fimmtían vettra. *At ændre den 'vísuhelmingr', hvori sidst anförte linie findes, således, at denne kommer til at hedde* «hveti fimmtán vetra», *går af den grund ikke an, at* hveti *danner en pyrrhikhius (◡◡).*)

seggs marglitendr eggja *Geisli ved Ced. 59*[2] *(jf. Flat. udg. I 6 b*[6]*).*

skyggs fyri skrýmis eggjum *Steinarr Önundarson (Korm. side 128).* Skyggs *står sikkert ikke i stedet for* «skyggðs», *men hörer til en gammel adjectivstamme* skyggva.

flugstyggs sunar tryggva *Hallfreðr og Sighvatr (Ól. Tr. 1853 side 61*[11]*, Flat. udg. I 534*[4] *jf. Fms. III 24*$_2$*, Pröver [Sýnisbók] 37*[28]*, Fornsögur 112*[10] *jf. 207*[20]*,*

Fsk. 67 $_2$ jf. Fornsögur 210^{16a}; Hkr. Ól. helg. kap. 154 v. 1^2, Óh. 1853 side 159^{2a}, Fms. IV 349, Flat. udg. II 275^{12a}).

læstyggs sunar tryggva *Hallfreðr (Hkr. Kh. I 347^{12}, Hkr. ved Unger side 216$_{1a}$, Fms. III 7, Fsk. 67^{10}, Fornsögur 209 b^{22}).*

hildar veggs auk hjoggusk *Grettir (Grett^2. side 166$_7$, SnE. I 424^6 II 328$_9$ 439$_{13}$ 588$_4$).*

«fólkveggs drífar hreggi» *Sighvatr (Hkr. Ól. helg. 15, Óh. 1853 side 22^{13a}, Fms. IV 54^7, Flat. udg. II 21^{17a}).*

gunnveggs stöfum leggi hreggi *Háttatal 61^6.*

Se side 390$_{17\text{-}14}$ oven for.

hafviggs kalinn liggja *Björn breiðvikingakappi (Eyrb. kap. 40 v. 3^8. — Den 'visuhelmingr', hvis slutning denne linie danner, synes ikke aldeles uforvansket. I det mindste kan jeg ikke tro andet, end at det overflödige og stödende* mik *i anden linie må have fortrængt et oprindeligt* nú*).*

unnar viggs at liggja *Grímr Droplaugarson (Dropl^1. 33^4 jf. 38$_8$, Dropl^2. 29$_1$ jf. 37$_1$).*

viggs döglinga þriggja *Gunnlaugr ormstunga (Gunnl. kap. 7 v. 3). Jón Þorkelsson's rettelse i den förste verslinie tör vistnok antages væsentlig at træffe det rette. Holder man sig til Ísll^2. II 227, frembyder* Koma hlýtk veggs at vitja *sig som denne linies oprindelige form. Forvanskningen er måske opkommet således, at en afskriver, hvem kendingen* veggs∧vigg *har været ubekendt og uforståelig, forsætlig har forandret det i hans tanker absurde* veggs *til* víst. — *I tredje verslinie synes læsemåderne* «hlutvöndum [hlutvend, hlutvönd], hreytanndum, heitendum» *med bestemthed at pege tilbage til* hljótöndum, *hvilket Wimmer har optaget. — Altså den hele 'visuhelmingr':* Koma hlýtk veggs at vitja | viggs döglinga þriggja | (því hefi ek hljótöndum heitit | hjarls) ok tveggja jarla. *I nyisl. prosa: 'Jeg hlýt að koma við hjá þremur konungum' osv.*

viggs þótt verða ek höggvinn *Hallfreðr (Fms. II 248, Flat. udg. I 450 $_{14\,a)}$ Pröver 32*[9]*, Fornsögur 106*[30]*).*

Den hele 'visa' er i övrigt for en del et 'crux interpretum'. Man har fölgende opfatninger.

1) ShI. II 232 $_{11-1}$: «Ek hirði lítt, þótt ek verða höggvinn í höndum svarra, (varr lautar viggs lundr hefir hætt til sprunda), ef ek næða sofa meðal arma[1] slæðu karms Sif; máttkat[2] ek lauss[3] bindast of ræktar[4] við[5] ljósa lind.

1) á armi, *in sinu, C.* 2) mákat, *non possum, Sk., aptius, ut puto.* 3) ljóss, *luminis, 132, hoc ordine:* máttkat ek bindast of ræktar við ljósa ljóss lind, *erga lucidam, pulcram luminis tiliam (feminam);* las *B. C. forte id. q.* láss, *seræ (ob jus clavium), eodem ordine, vel id. q.* lass *v.* laz, *quod vertitur tænia, fibula OK. p. 181. Egl. p. 602.* 4) trega, *dolore, pro desiderio, C.* 5) um, *ob, propter, 132*».

I forbigående bemærkes fölgende til disse noter. Til 1)*: også* 557 *har* á armi, *skrevet* ».a. ƀmı«. — *Til* 2)*: læsemåden* «Makat» *Ól. Tryggv. Skálh. II 249 a $_{15}$ stemmer overens med Flat. udg., der har* «makat». — *Til* 3)*: skönt jeg ikke kunde antyde det i de sprogløse noter til Sýnisbók ('44 prøver'), synes det ganske klart, at den, der har skrevet membr.* **132**, *först har sat* »matkaða« *eller lignende, men selv udslettet (udskrabet?) det sidste bogstav, efter at det fölgende* ek *var skrevet, så at der står* »matkað[65] ek« *(som i Sýnisbók, men med usædvanlig stor afstand imellem disse to ord). Membr.* **132** *har ikke* «of ræktar», *men* »oftrega« *(i ét ord — ikke i to ord, som der står i Fornsögur). Præpositionen* við *findes ikke her i* **132**, *som i st. for* við *har et utydeligt ord, der synes at måtte være* um *(se: note*[5]*; Sýnisbók side 32 linie*[13] *med note; Fornsögur 107*[3]*; og jf. Flat. udg.). Med hensyn til* «las» *bemærkes, at membr.* **B** *har* »laſ«, *Flat. udg.* «lass», *membra-*

---

(65) *ikke* «máttkat».

nerne **C** *og* **557** »lœſ«, *membranen* **A** »lœſſ«. — *Til* [4]*): se det oven for, side* 393_{9-7}*, anförte.*

2) Fms. XII 52—53: «Varr lundr viggs[1] lautar[2] hefir hætt til sprunda. Ek hirði lítt, þótt ek verða höggvinn í höndum svarra, ef ek næða sofa lauss meðal arma slæðu karms[3] Sif[4]. Ek máttkat[5] bindast of ræktar[6] við ljósa lind[7].

1) skips. 2) — jarðar, sjóar, mk.; eg. 3) fatabúrs. 4) kk. 5) mátti ekki. 6) ástar. 7) kk.»

3) Fornsögur 213^{19-22}*:* «Ek hirða lítt, þótt *ek* verðak högginn varr í höndum svarra — 'lundr viggs lautar' hefir hætt til sprunda —: ef ek næða sofa 'sif slæðu-karms' meðal arma; ek mákk-at of bindast trega um ljósa 'láss lind'».

S. Egilsson har meget godt indset, at forbindelsen «lautar⌢viggs⌢lundr» *(der i SkI. er oversat ved «equitator agrestis vehiculi») ikke er nogen antagelig kending; hvorfor han har opgivet den. Og om opfatningen* «viggs⌢lautar⌢lundr» *(«skibslandets — havets — træ»), som han har sat i stedet og sögt at fastholde, skönt han har tvivlet om dens rigtighed, må jeg tillade mig et par bemærkninger.*

Jeg skal da först, efter hans uundværlige Lex. poët., anföre nogle af de forbindelser, hvori substantivet viggja-[(66)] *forekommer.*

---

(66) *Fölgende steder vise, at stammen* viggja *er af intetkön. Sigurðarkv. II 17 (SæmE. ved Bugge side 216 b* [1]*):* «hivnnvigg hrapa». *Mork. udg.* 204^{1-4} *a (jf. Fms. VII* 329^{15-18} *a):* «Leto siþan | svðvigg bvin | østiz øgir | vtan or Grickiom». *Hkr. Har. harðr. 20 (Fms. VI 177):* ítr enn önnur skreytir | unnvigg haraldr sunnan. *Hermed stemmer singularnominativen* vigg *i 'hestaheiti' (SnE. I* 480^{15} *II* 458_{12} 487_{6} *a* 571^{16} *a* 595^{9} *a) overens. Sigurðarkv. II* 16^{5-6} *(SæmE. ved Bugge side 216 a* $^{7-8}$*) synes* «seglvigg ero | sveita stoccin» *ikke at passe til omstændighederne (hvilket derimod er tilfældet med* «eru segl yðr | siafi» *osv.; se SæmE. ved Bugge side 216 a* $_{10-9}$*), men er måske indkommet her fra en anden sammenhæng. (Den gamle digter har neppe villet sige, at «seil-*

[1] vigg *står iblandt hestenavne, ikke alene SnE. II* 487_{6a} *og* 571^{16a}, *men også i þorgrimsþula (SnE. I* 480^{15} *II* 458_{12} 595^{9a}*).*

---

dyrene — skibene — svedte». Det lyder alt for sögt.) — ShI. VI $397_{8\text{-}2}$ *samt Lex. poët.* $70\,b^{34\text{-}35}$ (borðvegr *3) jf.* $81\,b_{20\text{-}18}$ *(art.* »brimsgángr»*) foreslår S. Egilsson at læse Fms. VI* $427_{12\text{-}10}$ *(jf. Mork. udg.* $121^{13\text{-}15\,b}$*)* »tráðu borðvigg breiðan | brimsgáng *(eller* brimgáng*)* skipa lángra | óðr fèll sjór um súðir» *d. e.* »borðvigg tráðu breiðan brimsgáng *(eller* brimgáng*)*, óðr sjór fèll um súðir lángra skipa». *Lex. poët. 81 b (under* »brimsgángr»*) tilföier »nisi malis (sec. F. XII 167) construere* óðr sjór *(contr. pro* sjóar*)* brimsgángr fèll um súðir» *(altså:* »Borð tráðu breiðan veg lángra skipa, óðr *osv.). Men dette alternativ* (sjór *som genetiv af stammen* sjóva*!) synes aldeles uantageligt; hvorimod det förste (*Borðvigg tráðu *osv.) måske træffer det rette, skönt* «brimsgáng», *brugt i st. for* haf, *falder noget tvungent, medens f. ex.* brims vang *vilde være i sin orden. (Her skulde dog vel ikke oprindelig have stået* Tráðu borðvigg breiðan | brims a n g r*?* angr *= oldhöit.* angar, *middelhöit. og nyhöit.* anger*? Det vilde i alt fald forklare det sluttende* r *i* »b'mfgangr« *i* **66** *[jf. Fms. VI* 427_{11}*] og* »brimsgaugr» *Mork. udg.* $121^{14\,b}$*.) Man kunde falde på at læse* »Tráðu borð veg breiðan | brimgangs skipa langra» *og fölgelig construere* «Borð langra skipa tráðu breiðan brimgangs ^veg». *Men* »Borð tráðu» *er ikke så naturligt som S. Egilsson's* «B o r ð v i g g tráðu».

Man finder også en gen. sing. viggjar, *altså uden tvivl masc. (nom. sing.* *viggr*), da stammen* viggja *sandsynligvis aldrig har været feminin. Genetiven* viggjar *findes på 4 steder. 1) Lex. poët.* $287\,a^{12\text{-}14}$*:* »hafviggr, *m., equus oceani, navis* (haf, viggr); hneygir hafviggjar *oppressor navis, vir, Hitd. 24», og Bjarn. hitd. ved H. Fridriksson side* $38^{16\text{-}17}$*:* «hafviggjar fyrir hneigi | hnigu tveir viðir geira», *med fölgende note til* «hafviggjar»*:* »*Saaledes Egilsson; 488 har* hafni $\overline{\text{qur}}$ *og 3, A* hafni $\overline{\text{qr}}$» *(i det exemplar, jeg har ved hånden, er det mellemste bogstav i* »$\overline{\text{qur}}$» *utydeligt — der står måske* $\overline{\text{qnr}}$*). Den besynderlige skrivemåde* «hneygir» *i Lex. poët. synes at antyde, at S. Egilsson har optaget* »hneygir hafviggjar» *uforandret efter et nyt håndskrift. Og* »hafviggjar» *kan ikke være det rigtige, da det giver et falsk (eller med andre ord: intet) rim. Oprindelig må her formodentlig have stået* hafieygjar. *Jf. Guðmdr. Arngrims 58:* hneigir veit ek at upp lauk augum | unnar bliks. — *2) Fms. XI* $138_{18\text{-}15\,b}$ *læses:* «kent hefir hægr at höggva | hræ ber birtíngum sènar *(var.* sjónar*)* | veðz

[2] *Goðr. II 18*[7] *Bugge forekommer udtrykket* «*vigg* at sæþla».

---

eggi undum viggjar | veggs *(var.* veg*)* niðs *(var.* Snids*)* um þat Skeggi», *en meget forvansket 'vísuhelmingr', der er bleven ypperlig behandlet af S. Egilsson, skönt han måske ikke overalt har truffet det rette.* — [3]) *Pröver 35*22-25 *og Fornsögur 110*7-10 *er skrevet i* **132**

»eꝼ ſua at óꝛr a eẏrı. vıþſa|trſ boðı mata. vel bẏggıū þ vıggıar. vıs|m̄ at gſı«

*Jf. Flat. udg. I 498*14-11 b*, hvor man ligeledes finder formen* viggjar *(skrevet* «uiggiar»*). Des værre mangler verset (hvis jeg ikke feiler) i* **557** *(en temmelig ung membran, der dog undertiden har bedre læsemåder, end* **132**, *i 'vísur' af Hallfr.).* — [4]) *SnE. I 236*6-9 *hedder i Konungs-Edda*

»Saȝẏrþv̄ ſpenr ſv̄þa þvaʀ þıgıanðı *(eller* þıgıanðı*?)* vıgıar bıaʀ baððaþa byrıar bıꝼ qvan *(*bıꝼ qvan *næsten i ét ord)* oꝼ ſıc þþıa«

og i Orms-Edda

»Sān̄ẏrðv̄ | ſpenr ſu̇ða *(eller* ſv̇ða*)* ſvaʀ þıggıanðí vıggıar barħaððaða bẏrıar bıꝼ kuan vnð ſıg þꝛí|ðía«.

*Jf. Uppsala-Edda (SnE. II 303*11-8*) og* **757** *(SnE. II 518-519). Disse fire håndskrifter (jeg tager ikke* **756** *med) frembyde ikke få feil i denne ene 'vísuhelmingr', nemlig,*

Konungs-Edda

þvaʀ *(*þ *vistnok fremkaldt ved begyndelsesbogstavet i det fölgende ord)* bıaʀ *(*ı *vistnok foranlediget ved det sidste* ı *i* vıgıar*)* oꝼ ;

Orms-Edda

ſvaʀ *(*v *vistnok skrivfeil, foranlediget ved* v *i det foregående ord)* ;

Uppsala-Edda

«**viggian**» *i st. for de andres* viggjar *(vistnok en skrivfeil, fremkaldt ved det foregående ord* «snarþiggiandi»*)* «barrhoddaþa» *(afskriveren synes at have kendt stammen* hodda, *men ikke stammen* hadda*)* ;

757

«Sannyrðinn» *i st. for* Sannyrðum *(måske ved urigtig læsning; se SnE. I 236 note*[4]*)* ;

[8]) viggja- *danner hovedordet i fölgende* 'skipakenningar'. Barms⌒v. *þórðr Kolbeinsson.* ? Borðv. *Steinn Herdísarson (se note* [66], *side* $395^{4\text{-}25}$*).* Brands⌒v. *en anonym på Orknöerne 1137.* Hlýrv. «*Hallarsteinn*» *(Hkr. Ól. Tr. 21).* Stafnv. *Bandadrápa.* Súða⌒v. *Harmsól.* Súðv. *Ívarr Ingimundarson.* Seglv. *Sigurðarkv. II* 16^{5}. Hlunnv. *Sigurðarkv. II 17, Hallfreðr, Bandadrápa, Háttatal. Formodentlig* uppsátrs⌒v. *Hallfreðr; se note* [66] *(side* $396^{6\text{-}11}$*).* ? Ríðv. *Hornklofi.* Byrjar⌒v. *Hallfreðr.* Hafv. *Björn breiðv.* (Allra⌒) landa⌒umbands⌒(harð)v. *Hallvarðr.* Meita⌒vallar⌒v. *Gyðingsvísur.* Rævils⌒foldv. *Einarr Skúlason (SnE. I 430).* Sveiða⌒vangs⌒v. *þórðr Kolbeinsson.* (Víðrar⌒)þvinnils⌒foldar⌒v. *Plac.* Sunda⌒v. *Óláfr hvít.* Sunds⌒v. *Plac.* Sundv. *Hallvarðr.* Vazta⌒v. *Njála kap. 54.* Vága⌒v. *þórmóðr kolbr.* Vágs⌒v. *þórmóðr kolbr.* Unnar⌒v. *Grímr Dropl.* Unnv. *Einarr skálaglamm, Halldórr ókristni, þórðr Kolb., þjóðolfr Arnórsson, Rögnvaldr jarl, Njála kap. 72 v. 1, Sturla þórðarson.* Öldu⌒v. *Harmsól.* Vinnils⌒vigg *Plac. Det er nu slet ikke afgjort, at den höit fortjente forfatter af Lex. poët. har fundet det nödvendigt at anföre alle de steder, hvor* 'skipakenningar' *af denne art forekomme, når der i övrigt intet var at bemærke. Desuden kan et og andet skjule sig under forvanskninger. Således f. ex.* varrar⌒vigg. *Jeg formoder nemlig, at Gísli Súrsson's vers 'Tvær sögur' side 30 og 114—115 oprindelig omtrent må have hedt:* Fell eigi ek fullum | folkrunnr (hjarar) munni | (réðum

---

Konungs-Edda og Orms-Edda og **757**

bıꝑ *og* «bíf».

Ikke des mindre må man, som det synes, antage, at Hallfreðr har brugt genetivformen viggjar. *Og det samme har måske været tilfældet med Tindr (Fms. XI* 138_{16} *b. Se nærvær. note, side* 395_{2}*—*396^{6}*). Skulde* «vigr» *(SnE. II* 487_{6} *b) og* «vígr» *(SnE. II* 571^{16} *b) stå i stedet for* viggr? *Jf. også* «vingr» *SnE. I 480 note* [15] *og II* 351^{8}.

margra meiða | morð) við hverju orði. Látum vér þótt varrar | viggríðr hniginn liggi | (kominn es þyss í þessa | þjóð) of oss sem hljóðast. *Det er ikke usandsynligt*, *at* varrar, *af det sjeldne* varru- *(i betydn.* h a v*), er bleven forandret til* vága, *af det almindelig bekendte* vága- *(i betydn.* h a v*). Men afset fra* a l l e *gisninger*, *indeholder den givne fortegnelse 33 steder*, *hvor* viggja- *må antages at betyde 'hest'.*

På den anden side er vigg *anfört i 'skipaheiti' (SnE. I 582*[15] *II 481*$_{11b}$ *565*[5b] *624*[13b]*). De mig, foruden de opregnede 33*, *bekendte tilfælde*, *hvori ordet* viggja- *forekommer*, *ere fölgende.* [1]) Veggjar *(eller* veggja*)*∧v. *Þórsdrápa 1. I og for sig var der intet imod*, *at* viggja- *kunde her betyde 'skib' (og et 'hus' altså kaldes «væggeskib»). Men i 'Haustlöng og Þórsdrápa' (boðsrit 1851), i Lex. poët. 876 b*[30-31] (vigg, *1), i SnE. III 25*[9-10] *forklarer S. Egilsson, sikkert med rette*, veggjar∧vigg *ved 'veggjar∧eykr'*, *«jumentum parietis»*, *i det han, SnE. III, sammenligner* fletbjörn *Þórsdrápa 17.* Vigg *i* veggjar∧vigg *bliver da det samme som f. ex.* hulkvir *i* hvílbeðjar∧ hulkvir. *Se også Jón Þorkelsson «Skýringar á vísum í nokkurum íslenzkum sögum»*, *1868*, *side 17*[7], *og 'Gunnl. saga ormst.'*, *1880*, *side 45*[15-16]. [2]) *Hák. Hák. kap. 219 lyder den förste 'helmingr' af vers 3 således i Fms.:* «Ok víggjálfr | vaxanda lèt | úlfa ár | ok ara ferðar», *i det en afskriver*, *som det synes*, *har construeret:* «Ok ár *(opfattet som* árr; *Flat. udg. III 140 har her* «arr»*)* úlfa ok ara ferðar lèt víggjálfr vaxanda» *(*«ár úlfa ok ara ferðar» *skulde da være subject og betyde 'krigeren'! men* «víggjálfr» *object!). Man er imidlertid, ganske naturlig, falden på at læse* «viggjálfr» *i st. for* «víggjálfr» *(se Lex. poët. 876 b*$_{7-5}$, *art.* «viggjálfr»*). Men jeg nærer ingen tvivl om, at* vígálfr *er her den rigtige læsemåde, et resultat, hvortil også S. Egilsson synes at være kommen;*

se Lex. poët. 876 a²⁹⁻³⁰ (art. vígálfr*) sammenholdt med 876 b₇₋₅. ³) Fms. V 209 (jf. Flat. udg. II 372) findes en 'visa', der skal være digtet af Sighvatr, og hvis förste 'helmingr' lyder med varianter:*

«Munu þeir er [mestar skynjar[2]
munn[3] viggs[4] dáins[5] kunna[6]
síðr[7] á Sighvats hróðri
svinnz[8] braglöstu finna

²) mest um skynja, *F, H.* ³) menn, *H.* ⁴) vigrs, *F*; Olafs, *H.* ⁵) vígs, *H.* ⁶) kenna, *H.* ⁷) sið, *H.* ⁸) sinn, *H*».

Denne 'visuhelmingr' er bleven opfattet: «Þeir, er kunna mestar skynjar Dáins munviggs, munu síðr finna braglöstu á hróðri svinns Sighvats», *i det hele taget uden tvivl aldeles rigtig (kun må der sikkert læses* þeirs *i st. for* «þeir er», *ligesom også* kunnu *i st. for* «kunna». *Og det er et spörgsmål, om* síð *ikke bör foretrækkes for* síðr*). Kendingen* «dáins⁀vigg», *som betegnelse for 'poesie', er aldeles i sin orden, hvis* vigg *betyder 'skib'. Men det tilföiede* mun-, *som en art attribut til begrebet 'skjaldskab', lyder som en röst fra en fremmed verden. At skjaldene have kunnet bruge* vágr *i omskrivninger for 'drik', fölger af sig selv, og ses desuden af Sturla Þórðarson's* allra meina heilivágr *om 'vinen'. Det er derfor faldet mig ind, om her ikke oprindelig skulde have stået* vagſ *eller* vágſ, *og dette* vagſ *eller* vágſ *være bleven forvansket til* vıgſ *eller* vígſ, *ligesom f. ex. Grett². side 64 [*«Enn var (vígs) at vígi | viggríðandi»*]; hvilket* vıgſ *eller* vígſ *let kunde antages at være* = viggs. «Dáins⁀munnvágr» *(læser man* nn*) kunde sammenlignes med kendinger som:* bergmæra⁀geðreinar⁀bára, míms⁀vinar⁀glaumbergs⁀straumar, viðris⁀munstrandar⁀marr, grímnis⁀granstraumar *(SnE. I 292 note⁶), og lignende. Men da* «munnvágr» *ikke lyder synderlig smagfuldt, vilde* munvágr, «*önskevædske*» *(i betydn. 'drik'), vistnok være at foretrække. Rimet (*mun : kunn*) afgiver ingen gyldig grund til*

indvending herimod. [4] *Den oven for i note*[66], *side 395—396, anförte 'visuhelmingr' læses af S. Egilsson (ShI. XI 124—125):* Kent hefir heggr at höggva | hræ birtinga sævar | veðreggjundum viggjar | «veggs niðr um þat» skeggi, *d. e.*, «Hræsævar∧birtinga∧ heggr *(Hakon jarl)* hefir kent viggjar∧veggs∧veðreggjundum *(Jómsvíkingum)* at höggva niðr skeggi um þat». *Det er en selvfölge, at Eg. har været nödt til at udelade det i enhver henseende overflödige* «ber» *i anden linie, til at forandre dativen* «birtingum» *(sikkert fremkommet ved den misforståelse, at her var tale om at* höggva sverði*) til genetiven* birtinga, *og så videre. Måske er også det övrige rigtigt; og så har man her* viggja- *i bemærkelsen 'skib'. Imidlertid nærer jeg nogen tvivl med hensyn til den sidste verslinie:* «veg Snids» *(i 488) kunde være en forvanskning af* «veggsunds», *i hvilket tilfælde* «veðreggjundum viggjar veggsunds» *(d. e.* «sunds∧viggjar∧vegg-veðreggjundum»*) vilde höre sammen.* «Höggva skeggi», *uden tilföiet* niðr, *kan have været i overensstemmelse med sprogbrugen; jf. Sighvats* sœkja fram skeggi. *Desuden, hvem véd, om* «um þat» *er rigtigt?* [5] *I et vers af Glúmr Geirason (Hkr. Ól. Tryggv. kap. 13 vers 2, Fms. I 88, Flat. udg. I 85) antages* viggjum hollr *at betyde «navium amans» (jf.: Hkr. Kh. I 201 VI 40, ShI. I 105, Fms. XII 33, Lex. poët. 876 b*[31-34] vigg *2). Og det er muligt, at det forholder sig så. Men* hollr *i denne forbindelse lyder meget tvungent og har intet sidestykke f. ex.* ***enten*** *i* gumnum hollr, ne golli *(hos Eyvindr),* ***eller*** *i* hollr ulfum *og deslige. — På grund af det anförte kan jeg ikke andet end nære nogen tvivl om ægtheden af* vigg *(eller* viggr; *se nr.* [4]*) i betydningen 'skib'. I alt fald forekommer det mig klart, at hvor som helst man finder* viggja- *i en dunkel forbindelse (som i det af Hallfreðr digtede vers, hvorom nærværende undersögelse*

dreier sig), må man formode, at det har bemærkelsen 'hest', indtil det modsatte bevises.

Men selv om viggja- = *'skib' var fuldkommen sikkert, ser jeg ikke rettere, end at man vilde være lige nær med hensyn til* «viggs∧lautar∧lundr», *da en slig 'mannkenning', så vidt mig bekendt, er aldeles uden exempel. Som oven for, side 394*[3]*, anfört, opstilles rigtig nok en sådan i Fms. XII uden nogen bemærkning. Derimod hedder det i Lex. poët. 500 a* $_{28\text{-}25}$ *(*laut *3):* «laut viggs *solum navis, mare,* lundr viggs lautar *lucus maris, vir, F. II 248, etsi rarum sit, virum a mari denominari*». *Der ligger meget i disse af mig ved spærret tryk udhævede ord. Og Lex. poët. 537 a* $^{12\text{-}13}$ *(1.* lundr *β), i* «lundr viggs lautar *(maris?), F. II 248*», *udtrykker forfatteren sin tvivl ved et spörgsmålstegn. Vel henviser Lex. poët. 876 b* $_{31\text{-}30}$ *(*vigg *2) til SnE. I 334. Og SnE. I 332—334 finder man fölgende, i formel henseende temmelig confuse, men for så vidt indholdet angår (som det forekommer mig) tilstrækkelig klare, sted, hvilket jeg aftrykker efter commissionens udgave, dog med udeladelse af enkelte mindre væsentlige varianter:* «Hvernig skal kenna mann? Hann skal kenna við verk sín, þat (þav, *W*) er hann veitir eða þiggr eða gerir; hann má ok kenna til eignar sinnar, þeirrar er hann á, ok svâ ef hann gaf (eða þá, *add. W, 756*), svâ ok við ættir þær er hann kom af, svâ þær er frá honum komu. — Hvernig skal hann kenna við þessa luti? Svâ, at kalla hann vinnanda eða fremjanda; eða *til* (*add. ex W, 756*) fara sinna eða athafnar, víga eða sæfara, eða veiða eða vâpna eða skipa. Ok fyrir því, at hann er reynir vâpnanna, ok viðr víganna, allt eitt ok vinnandi; viðr heitir (ok *add. Reg. h. l., sed cett. omittunt*) trè, reynir heitir *ok* (*add. ex W, 756;* ok reyn. heit. tre, *757, U*) trè; af þessum heitum hafa skáldin kallat menn (manninn, *W, 756, 757, U*) ask eða hlyn, lund eða

öðrum viðarheitum kallkendum, ok kennt til víga, eða skipa, eða fjár». *Det er nu ganske sandt, at ligesom en mand er* «reynir vâpnanna», *således er han og* reynir sjávarins *(skönt i en lidt anden mening). Men når et sligt udtryk aldrig er bleven brugt som en 'mannkenning', kan man endnu mindre vente at finde et* lundr sjávarins *optræde som en sådan. Og det må ikke overses, at det anförte stykke ikke taler om at* kenna til sjávar.

Til det nu, side 394^{15}*—*402^{9}*, anförte slutter sig en efter min mening meget væsentlig omstændighed, tilstedeværelsen af adjectivet* varr, *der indeholder en betydning, som er lige det modsatte af den, sammenhængen fordrer.*

Jeg ser derfor ingen anden udvei end at tage varrlautar∧viggs∧lundr *som en 'mannkenning', af samme art som f. ex. Hornkloves* niðar∧varga∧lundr; *jf. Gröndal's Clavis art. Vir VII 1 b, 2 b, 3 b. Med* varr- *sammenlign især Lex. poët. 897* $a_{17\text{-}9}$ *(*vörr *masc., slutn.), samt* varrsími[67]. —

I den anden 'visuhelmingr' kommer adjectivet «lauss» *lige så uventet, som adjectivet* «varr» *i den förste. Men dette* «lauss» *står, så vidt jeg véd, heller ikke i noget håndskrift. Som oven for, side* 394^{1}*, bemærket, har* **A** *(= AM.* **61** *i folio)* «lœ́ff», *og* «lauss» *Fms. II* 249^{1} *må bero på feilagtig læsning. Men hvad betyder så* láss? *S. Egilsson opstiller*

---

(67) *Sighvats 'vísuhelmingr' (Hkr. Ól. helg. kap. 157 v.* $1^{5\text{-}8}$*, Fms. IV* $354_{9\text{-}6}$*, Óh. 1849 side* $49^{9\text{-}12\,b}$*, Óh. 1853 side* $161_{15\text{-}12\,a}$*, Flat. udg. II* $277_{5\text{-}2\,a}$*)* «Skreið vestan viðr, | var glæstr sá er bar | út andskota | Aðalráðs þaðan» *bör formodentlig opfattes* Vestan skreið glæstr varrviðr sás bar út þaðan andskota aðalráðs. *Man kan indvende, at de to 'hendingar'* varr *og* bar *ikke ere 'jafnhávar'. Men hvad siger man så f. ex. om fölgende 'viðrorð' i de få linier, der endnu haves af det samme digt:* «ársæll fara», «fráneygr Dana», «Skáney Dana», «fæst rán Dana», «Hér austan ferr», «her sœnskan ferr» *(Hkr. ved Unger side 415—420)?*

alternativer (oven for, side 393$^{13\text{-}15}$*), af hvilke han, i fölge Lex. poët. 495 a*$^{8\text{-}18}$ *(hvor han slet ikke tager noget hensyn til* láss = *lås), har foretrukket det sidste. Og heri må man være fuldkommen enig med ham. Ti hvor vel Rigsþula bruger udtrykket* hanginlukla *om en kvinde, og uagtet Þrymskviða's* «Latom vnd hanom | hrynia lvcla» *(vers 16; jf. vers 19), synes hverken 'lås' eller 'nögle' nogensteds at danne en bestanddel af skjaldenes 'kvenna-kenningar'. Omskrivningen* láss⌒lind *må, for så vidt* láss *angår, være væsentlig af samme art som f. ex.:* bands⌒björk *(Ól. helgi) Flat. udg. III 237*$_{5\text{-}4\,b}$ *(Fms. V 227*$^{4\text{-}5}$*);* bands⌒rindr «*Kórmakr*» *(Korm. side 16*^{5}*);* hörstrengs ⌒jörð *Plac. 24;* tvinna⌒syn *Gísli Súrsson ('Tvær sögur' 67*^{7} *154*^{10}*);* þráða⌒þrúðr *Guðmdr. Arngr. 55;* silfrbands⌒sjöfn *Gísli Súrsson ('Tvær sögur' 67*$^{11\text{-}12}$ *154*$^{13\text{-}14}$*); jf. i det hele Gröndal's Clavis art.* **Femina** *A 5, 8, 10—12, B 5, 7—8, osv. Det synes hævet over al tvivl, at* láss *i* láss⌒lind *må, som S. Egilsson antager, henföres til den stamme, der forekommer i* «lads, latz, laz, láz» *på fölgende steder: Hkr. Kh. III 181*$^{5\text{-}6}$ «þá höfdo menn drag-kyrtla laz at fído, ermar fim álna lángar» *(til* laz *er föiet fölgende note:* «A. E. lads. B. K. laz»*!). Hkr. ved Unger side 630*$^{6\text{-}7}$ «þá höfðu menn dragkyrtla, laz at síðu, ermar fim alna langar». *Fms. VI 440*$_{7\text{-}6}$ «þá höfðu menn dragkyrtla latz at síðu, ermar 5 álna lángar». *Eg. Skall. 1809 side 602*$^{2\text{-}4}$ «han hafdi fuſtans kyrtil raudan þraúngvan upplítinn ok láz at fídu». *Med disse steder kan man sammenligne Strengleikar side 81—82:* «Hon lagðe allan hug a þat at klæðazc vel oc buaz snyrtilega. laza klæðe sin oc bva hofuð sit með hverskonar kvenna hofuðbunaðe. er hon fann til fegrðar var .... Hann kvað ser lica athævi hennar. þo at hon være ei sva mikillat ne sva uhofsom i skarti sinu. i lazan klæða sinna oc hofuðfallda». *Foruden til en anmærkning i Strengleikar*

(side $125_{21\text{-}13}$*) om udtrykket* «laza klæðe sin», *henviser jeg til Diez' 'Etymologisches wörterbuch der romanischen sprachen', förste del, art.* laccio. *De oldnordiske skrivemåder* «laz» *og* «latz» *(unöiagtig* «lads»*) ere etymologiske og overleverede (*«lac, laz, latz *betyder i det gamle Sydfranske: Baand, Kjæde*» *Strengleikar side* 125_{17}*). Men* z *og* tz *må (i oldnordisk) have lydt* ss[68]*; ligesom* «Gizurr» *udtaltes* gissurr *(*«Gizurr, svá at ek vissa» *Sturl.*^{2}*. II 174) og* «bleza bletza»[69] *udtaltes* blessa *(*«guds blezon lof þessa» *Flat. udg. Geisli 66), begge dele på nyislandsk måde*[70].

Jeg ser ikke rettere, end at den hele 'visa', afset fra et par graphiske og metriske (og forelöbig fra ét syntaktisk) spörgsmål, bör skrives: Lítt hirða ek lautar | lundr hefir hætt til sprunda | viggs þótt «verða» ek höggvinn | varr í höndum svarra, | ef ek næða sif slœðu | sofa karms meðal arma. | Máttkat ek láss við ljósa | lind ofrœkðar bindask. *Formedelst* næða *foretrækker jeg* hirða *for* hirði. *Af samme grund synes det nödvendigt at skrive* vyrða, *skönt det ikke findes her i noget af håndskrifterne, der alle have* verða. — *I den sidste sætning har Flat. udg. præsens indic. (*«makat ek»*), hvilket giver en god mening (se S. Egilsson, oven for, side* $393^{10\text{-}11}$*).*

---

(68) *Det her omhandlede* láss *(skrevet* «laz» *osv.) er öiensynlig det samme ord, som det sydamerikanske* lasso *(span.* lazo*), hvoraf Gauchos betjene sig på jagten. — Jf., med hensyn til* s*-lyden, end videre det engelske substantiv og verb* lace, *det nyfranske verb* lacer, *osv.*

(69) *Se den photolithographerede udg. af Arnam.* **674 A** *(Eluc.) side 40.*

(70) *Hermed kan sammenlignes f. ex. verslinien Rekstefja* 14^{5} *og Fms. II* 259^{14}*:* «gullt *(varr.* gult gylt*)* hlýr gnöptu skálptar *(varr.* skólptar skolptar skoltar*)*». *Forholdet har været det samme som i nyislandsk for så vidt den consonantiske* udlyd *i stavelsen* «skálpt» *har været identisk med den consonantiske* udlyd *i stavelsen* «gullt».

Men det er dog neppe nödvendigt at opgive datiden, der står i alle de andre: »matkat *(der står et forstærkende punkt over det förste* t*)* ek« **61**; »matkað ek *(se oven for, side 393* $_{16\text{-}9}$*)*« **132**; »matkað |[71] ek« **53**; »maꝛͭkaðek« **54**; »m|atkaðek *(snarere end* m|ackaðek*)*«[72] **557**. — *Hverken den virkelige læsemåde i* **132**, *nemlig* »bındaz oꝼtrega um« *(skönt* um *er utydeligt), eller gengivelsen deraf i Fornsögur,* «of bindast trega um», *passer til sammenhængen; medens i övrigt, efter min opfatning, membranen (***132***), for så vidt den ikke oplöser* oꝼtrega *i to ord, fjerner sig mindre, end Fornsögur, fra den rigtige skrivemåde. Denne correcthed er imidlertid neppe stort andet, end en tilfældighed, eftersom de gamle håndskrifter idelig fremstille hvert sammensætningsled særskilt, som det synes (— en undersögelse af dette forhold har, så vidt jeg véd, ikke fundet sted —), uden al regel. Af de fire andre skindböger (der alle have præp.* við *i st. for præp.* um*) frembyder således* **61** »oꝼ ræktͬ«, **54** »oꝼ |[72] ræktar«, **53** *rigtig nok snarere* »oꝼræktͬ« *end* »oꝼ ræktͬ«, *men kun* **557** *bestemt* »oꝼræktͬ«[73] *(i ét ord), skönt jeg ikke tvivler om, at dette er det rigtige. Ti på den ene side er den stilling, et expletivt* of *her vilde indtage, hvad enten man lader det beholde sin plads (*«bindast of ræktar» *ShI. II 232, Fms. XII 52, Lex. poët. 656* $b^{3\text{-}4}$ *art.* «rækt»*), eller man antager, at* of *skulde stå foran* bindask *(Fornsögur 213* ^{22}*)*[74]*, just ikke den sædvanligste og natur-*

(71) *Se næst fölgende note.*

(72) *Den lodrette streg betegner 'línuskipti' (overgang til en ny linie).*

(73) *Over* o *har* **557** *her og mange andre steder (— jeg kan ikke undersöge, om det er regel, da jeg for tiden ikke har adgang til denne membran —) et bueformet tegn, der vender den concave side nedad.*

(74) *altså, at* «lind of rækðar bindask» *er en variation af* «lind rækðar of bindask». *Men skjalden kunde i alt fald (så vidt jeg ser) ikke have haft nogen tvingende grund til her at foretage en slig omstilling af ordene.*

ligste. Og på den anden side er det, efter min mening, klart, at sætningen Máttkat ek ... bindask *indeholder en let selvbebreidelse. At Hallfreðr har haft en fölelse af, at han gik for vidt over for Griss, viser sig tydelig ikke alene i hans villighed til at indgå forlig på de af þórk. krafla foreslåede betingelser (Flat. udg. I 498*[5 flg.]*, Pröver 34*[30 flg.]*, Fornsögur 109*[18 flg.]*)*[(75)]*, men også i hans dröm (Fms. III 21—22, Flat. udg. I 498—499, Pröver 36, Fornsögur 110—111). Sammensætningen* ofrœkð *er af samme art som* ofdirfð, ofdramb, ofdul, ofrausn, oftregi, ofþrá, *og mange andre.*

(*Da jeg oven for (side 403*$_{10-9}$*) har anfört Egilssaga 1809 side 602*[2-4]*, må det være mig tilladt her at bemærke, at jeg allerede i AnO. 1858 side 151*[6-10]* har forklaret* «upplítinn» *som beroende på urigtig opfatning af* upplitinn *i stedet for* upplutinn = upphlutinn. *Man har flere steder forblandet* hlutr, *der ofte skreves* lutr, *lod, del, osv., med* litr, *löd, udseende, osv. I fölge SnE. I 222 note*[12]* har Konungs-edda* «skallfifla lit» *i steden for Orms-eddas* «skáldfífla lut». *Og i* «Vel keyptz litar», *Hávamál 107*[1]*, er* litar *åbenbart det samme som* lutar = hlutar[(76)]. *Omvendt synes det klart, at nyisl.* viðurhlutamikill *er det gamle* viðrlitamikill.)

stafnviggs höfuð liggja *Eyjolfr «dáðaskáld» (Hkr. Ól. Tryggv. kap. 96 sidste vers, Fms. II 288*$_{11}$*, Flat. udg. I 519*[11a]*).*

unnviggs bani þriggja *þórðr Kolbeinsson (Gunnl. kap. 12 v. 1). — Den naturligste opfatning af den hele 'vísuhelmingr' turde være:*

---

(75) *Det er ikke nödvendigt at beråbe sig på den ytring, der anföres Fms. III 21*$_{13-12}$*, efter tre membraner. Man behöver blot at holde sig til sammenhængen.*

(76) *Opfatter man her* litar *som* lítar, *d. e.* hlítar, *bliver udtrykket enten mat og tvungent eller unaturligt.*

Hann varð hvatra manna
(hugmóðr drifinn blóði
ullr réð ýta falli
unnviggs) bani þriggja,

altså Hann varð bani þriggja hvatra manna. Hugmóðr(77) unnviggs⌒ullr réð, drifinn blóði, falli ýta(78).

viggs í vápna glyggvi *Arnórr jarlaskald (Fms. VI 417₆, Mork. udg. 116*[18b]*, Pröver 494*[11]*)*.

flagðviggs und kló liggja *þórkell Skallason (Hkr. Har. harðr. 100, Fms. VI 426*[12]*)*.

foldviggs drekar liggja *Einarr Skúlason (SnE. I 430*[10] *II 330₁₀ 441₁₆)*. — *Sammenhængen synes at være:* Rævils⌒foldviggs⌒ríðendr megu sjá rétt (*'uden at tage feil', altså 'tydelig'*), hvé fagrt of skornir drekar liggja við brá fjörnis⌒gríðar. *Det lader nemlig til, at talen er om afbildninger af drågeskibe på siden af et öxeblad nær ved eggen. I en anden 'visuhelmingr' (SnE. I 404) omtaler Einarr prydelser af guld og sölv på begge sider af öxehammeren:* Blóðeisu liggr bæði | bjargs tveim megin geima | sjóðs (á ek sökkva stríði) | snær ok eldr (at mæra), *d. e.*, Tveim megin bjargs (bjarg = hamarr) blóðeisu (*öxens; jf. SnE. I 420* «Höggvápn, eyxar eða sverð er kallat eldar blóðs eða benja»; *osv. Da her tænkes på* øx, *fem., er valget af* eisa, *fem., særdeles heldigt)* liggr bæði sjóðs⌒snær ok geima⌒eldr (geimi *havet*). Ek á at mæra sökkva⌒stríði (*d. e. kongen, öxens giver*).

súða viggs es seggjum *Harmsól 3*[7].

---

(77) hugmóðr, *'hvis sjæl er opflammet af vrede og kamplyst'. — Adjectivet* móða- *(i* hugmóða- vígmóða- *og lign.) synes at forholde sig til substantivet* móða-, *som adj.* hljóða- *('taus') forholder sig til subst.* hljóða- *('taushed'), som adj* styrkja- *forholder sig til subst.* styrkja-, *og (for så vidt betydningen angår) som adj.* lita- *forholder sig til subst.* litu-; *for ikke at anföre flere exempler.*

(78) *Meningen af* réð, drifinn blóði, falli ýta *må antages at være, at Gunnlaugr, også efter at han var bleven såret, vedblev at dræbe sine fjender (i det han fældede Hrafn).*

viggs meðal vandra seggja *Harmsól 21*[7].

Viggs megu varla hyggja *Ingjaldr Geirmundarson (Sturl.*[1] *III 90. — Nærværende verslinie er i AM.* **122 A** *skrevet* »vıɢſ megu uarla þẏɢıa *[over* ɢ *i dette ord er sat et acutlignende tegn]«).*

unnviggs þá er hjer liggja *Njála 1875 kap. 72*[56].

«nè yggs fyrir lið leggjum», *et i övrigt, som det synes, forvansket 'visuorð', af «Kórmakr» (Korm. side 40).*

yggs gunnþorinn bryggjur *Óttarr svarti (Hkr. Ól. helg. kap. 12 v. 1, Óh. 1853 side* 20_{8a}*, Fms. IV* 50_{15}*, Flat. udg. II* 19_{8}*).*

yggs lundúna bryggjur *Sighvatr (Hkr. Ól. helg. kap. 12 v. 3, Óh. 1853 side 21*[4a]*, Óh. 1849 side 8*[20a]*, Fms. IV 51*[4]*, Fsk. 71*[2]*, Flat. udg. II 20*[5a]*).*

yggs lét herr of höggvit *Sighvatr (Hkr. Ól. helg. kap. 48 v. 4, Óh. 1853 side* 40_{11b}*, Fms. IV 101*[1]*, Fsk. 76*[12]*, Flat. udg. II 45*[3b]*).*

yggs fjöldyggra *Þórarinn stuttfeldr (Fms. VII* 92_{13}*).*

yggs við aðra seggi *Ármóðr (Orkn.* 266_{7}*, Flat. udg. II 475*[13a]*).*

yggs varð annarr tveggja *(AM. folio-nr.* **122 A** »ẏɢſ uarð an̄aʀ tueɢ̇ıa *[et forstærkende punkt over* ʀ *og over* ɢ *i det sidste ord]«) Brandsdrápa (Sturl*[1]*. III 87*[14]*).*

«brúnleggs hvaðran tveggja» *(et i övrigt formodentlig noget forvansket 'visuorð' i en forvansket 'visuhelmingr' af) «Kórmakr» (Korm. side 224).*

«Viðleggs sona tveggja» *Björn breiðv. (Eyrb. k. 29 v. 2, GhM. I 748).*

miðleggs daga tveggja *Helgi Ásbjarnarson (Dropl*[1]*. side 27*[13] *jf. 37*[13]*, Dropl*[2]*. side 24*[15]*). Dog er det meget usikkert, om genetiven* -leggs *kan beholdes.*

eyrarleggs fyr seggjum *Vígaglúmr (sidste 'visa' i sagaen). —*

Alt dette (side 358[7]*—*408_{6}*) taler for, at, som det i og for sig var at vente,* leggs *er bleven udtalt med* gg*; hvoraf synes at fölge, at verslinien* undleggs skilit segja *(oven for, [Njála II] side 349) savner det nödvendige linierim.*

Hos Þjóðolfr Arnórsson findes fölgende verslinie
«þar hygg ek fast hins (en, *H*) frægsta» *Fms. VI* 340^{8}.
«þar hygg ec fast ens frędgsta» *Mork. udg.* 66^{3a}.
«þar hygg ek fast ins frægsta» *Fsk.* 133^{11}.
«þar hyck fast hins fræga» *Flat. udg. III* 351_{8a}.
Kan man heraf slutte, at gg, *eller endog (*ck, *d. e.)* kk, *har lydt som* g? — *Ingenlunde. I Hkr. Kh. III* 141^{19} *hedder samme verslinie* «þar hyck faſt ins frækna (*H.* frægſta)», *i Hkr. ved Unger side* 606^{20a} «þar hykk ek fast ins frœkna». *Og det rigtige er åbenbart* þar hykk fast hins frœkna. *Skulde nogen finde det urigtigt, at man her foretrækker det svagere udtryk (*hins frœkna*) for det stærkere (*hins frægsta*), må jeg dertil bemærke, at de gamle skjalde i det hele taget brugte superlativen temmelig sparsomt. De levninger af digte, der endnu haves angående Harald hårdråde, om hvem dette 'visuorð' (*þar hykk *osv.) handler, rose ham i adjectiviske*(79) *positiver (*hinn barri döglinga hneitir, bilstyggr haraldr, snarr þengill, snjallr landreki, sterkr stillir, *osv. osv.) på en 60 steder, men i superlativ kun på et eneste (i en 'visa' af Snegluhalli:* Grís þá greppr at ræsi | gruntrauðastum dauðan, *Fms. VI 365, Mork. udg. 96, Flat. udg. III 420)*(80).

Jeg skal nu henlede opmærksomheden på tre steder, der synes at gå i en modsat retning af alle dem, jeg har opregnet oven for (side 358^{7}*—*408_{6}*), i det hine tre steder*

---

(79) *Også, hvor skjaldene karakterisere Haralds handlinger osv. ved tilföiet biord, står dette i positiv:* Haraldr þeysti nú hraustla | helfning sinn at elfi *Þjóðolfr (Hkr. Har. harðr. kap. 62 sidste vers, Fms. VI 311).* Vítt fór völsungs heiti, | varð marglofaðr harða | sá es skaut ór nið nýtla | norðan herskips borði *Arnórr (Fms. VI 422, Mork. udg.* $120^{26\text{-}27}$*, Flat. udg. III 397).*

(80) *For resten var der intet i veien for, at man kunde udtrykke sig superlativt, uden just at anvende superlativer. Således Arnórr:* Haraldr vissi sik hverjum | harðgeðr und miðgarði | (döglingr réð til dauða | dýrð slíkri) gram ríkra *(Fms. VI 423, Mork. udg.* $120^{34\text{-}35}$*, Flat. udg. III* $397_{6\text{-}3a}$*).*

synes at forudsætte, at ggs *i* leggs *og lignende genetiver har lydt* gs.

Korm. kap. 19 vers 7$^{1\text{-}4}$*, en mig uforståelig* '*visuhelmingr*' *af* «*Kórmakr*», *er skrevet således i udgaven side 184*$^{3\text{-}6}$*:* «Sváfum hress í húsi | horn þeyjar við freyja | fjarðar legs en frægja | fimm nætr saman grimmar». *Til forklaring af denne* '*visuhelmingr*' *haves forskellige forsög, hvilke jeg skal anföre i khronologisk orden.* 1) *Gunnar Pálsson (Korm. side 184 note*[57]*):* «við, en frægja hornþeyjar Freyja *(it.* fjarðar logs Freyja) sváfum hress saman í húsi fimm grimmar nætr *v.* fimm nætr saman». *En kending som f. ex.* «hornþeyjar ok fjarðar-logs freyja» *vilde her göre et meget ubehageligt indtryk som vidnende om stor ubehjelpsomhed. Og* «hornþeyjar fjarðar-logs freyja», *to formelig sammenvoxede kendinger, forekommer i det mindste mig at være en ren vanskabning; skönt jeg ikke tör bestemt påstå, at sligt aldrig findes.* 2) *F. Magnússon (Korm. udg. side* $185_{7\text{-}6}$*):* «Hús fjarðarlegs *domus ad maris sinum sita*», *vistnok med hensyn til Korm. side 180—182* «Þeir ... koma um síðir utan at Miðfirði; þeir kasta akkerum nær landi; þeir sjá á land upp hvar kona ríðr. Kormakr kennir Steingerði, ok lèt skjóta báti» *osv. Men imod denne opfatning kan anföres det mindre sandsynlige i, at* «*Kórmakr*» *skulde her have omtalt husets beliggenhed, der ikke ses at kunne have haft nogen væsentlig betydning med hensyn til indholdet af de vers*(81)*, han skal have digtet under det möde med Stengerd,*

---

(81) *Den förste halvdel af det förste af disse fem vers afgiver et ret godt exempel på de fremskridt i tolkningen, der skyldes S. Egilsson. Denne* '*visuhelmingr*' *er i Korm., side 182—183, interpungeret og forklaret således:* «Hvílum handar bála | hlín, (valda sköp sínu | þat sjám reið at ráði) | rík, tveim megin bríkar». *Oversættelse:* «*Quiescimus mulier (faciunt fata, quod suum est; id videmus parati consilium capiendum) dives! ad utrumque latus asseris*». *Prosaisk orden:* «Rík handarbála Hlín, við hvílum tveim megin bríkar». *(Resten har man udeladt!) — I sine* '*Anmærkninger*' *(se oven for, note*[105]*) ordner S. Egilsson derimod*

der beskrives i slutningen af Korm. kap. 19 (udg. side 180—190), hvor i övrigt sagaskriverens fremstilling ikke stemmer overens med den her omhandlede 'visuhelmingr' (Sváfum ...... grimmar*), for så vidt der i denne udtrykkelig fremhæves et ophold af 'fem nætter'.* [3] *S. Egilsson, i sine 'Anmærkninger' (se oven for, note* [105]*): «Der er maaskje intet imod at fölge GPs Konstruktion ..., forsaavidt han sammenföjer* Freyja hornþeyjar (og) fjarðar legs, *Øllets og Perlebaandets Gudinde, i Fölge hvilken Konstruksion to Biord höre til ét og samme Hovedord. Vil man det ikke, kan man meget got henföre* fjarðarlegs *til* frægja, *saaledes at* en frægja fjarðar legs *var den af sit Halssmykke berömte, da det er sædvanligt, at TO sættes med Ejef. Forresten behöver man hverken med GP at substituere* logs *for* legs, *saa at* fjarðar log, *Söens Lue, skulde tages for Guld, eller med Prof. Magnusen at sammenföje* fjarðar legs hús, *et ved Fjorden beliggende Hus, af* leg, *Hvk., Beliggenhed. Det er nemlig ofte Tilfældet, at Medlyden ikke fordobles i Skindbögerne, enten det skjer af Ugatsomhed, eller at den fordoblende Prik over samme er bleven udslettet. Her staaer* fjarðar legs *for* fjarðar leggs *(Thingöre-Afskriften, som GP har benyttet, har og paa dette Sted* leggs*), hvorefter* fjarðar leggr, *Söens Been, er Steen, og Steen efter Poeternes sædvanlige Maade brugt for* steinasörvi, *et Halssmykke af Glasperler, et Perlebaand. Jeg konstruerer da:* en fjarðar leggs fræga [82] hornþeyjar freyja! við [82] svafum [82] hress

den hele 'visuhelmingr' således: «Handar bála hlín! hvílum tveim megin bríkar; sjám þat. Reið, rík sköp valda, at sínu ráði». *Denne opfatning lider dog af én feil, i det* sjám þat *har fået en urigtig plads. I det mindste står det for mig som en umulighed, at* þat *i nærværende tilfælde skulde være* = hvílum tveim megin bríkar; *hvorimod fölgende stilling af sætningerne, efter min anskuelse, træffer det rette:* Handar∧bála∧hlín! hvílum tveim megin bríkar. Rík sköp valda, reið, at sínu ráði. Sjám þat. *De to sidste sætninger betyde nemlig: 'Vi se, at den mægtige skebne har besluttet det i sin vrede'.*

[82] *Her skrevet således.*

saman í húsi fimm grimmar nætr», *og i Lex. poët.* *200 a*[15-17] *(*frægr*):* «en frægja fjarðar leggs *femina ornatu gemmarum (torquium) conspicua, Korm. 19, 7*». *Med hensyn til* frægr *må jeg bemærke, at dette af roden* frag *afledte adjectiv betyder berömt (også: navnkundig, bekendt), men, så vidt jeg véd, ikke conspicuus, så at jeg må holde mig til opfatningen i 'Anmærkninger'. Men denne opfatning synes ikke at have nogen historisk grund. Korm. side 218 omtales en Stengerd tilhörende* baugr*; men uden al nærmere beskrivelse. Desuden er en* baugr *ikke noget* steina-sørvi. *Og Korm. kap. 7, udg. side 60, forekommer fölgende:* «þá er brullaupi var lokit, búast þeir á brott. Steingerðr hefir með sèr gull ok gripi». *Den sidste sætning vil formodentlig sige, enten, at Berse tog den skönne Stengerd uden anden medgift, end hendes* gull, *'guldringe', og* gripir, *andre 'smykker'*(83)*, eller dog måske snarere, at Stengerd formedelst den store hast, hvori den hele forretning skulde bringes til ende (se Korm. side 56 $_{11}$—60 $_{11}$), ikke kunde medtage andet. I alt fald kan jeg heller ikke i dette sted opdage nogen antydning af, at denne kvinde har udmærket sig ved besiddelse af noget som helst sjeldent smykke (være sig af guld,* fjarðar⌒leygr, fjarðar⌒log, *eller af perler,* fjarðar⌒leggr*), der kunde göre hende berömt. Hertil kommer nu, at skönt ikke alene f. ex.* kynfrægr, *men også f. ex.* «mannviz frægr» *(SnE. II 210*[1]*), synes at være fuldkommen i sin orden, véd jeg ikke, om det samme kan påstås om* «frægr fjarðar leggs», *hvor udtrykket er udvidet og hvor forholdet er et andet.* — *Da* hnoss *regnes blandt 'ásynjur' SnE. I 556*[12] *II 473 $_{8b}$ 557*[11a] *617*[10a] *(foruden at hun nævnes som den ene af Freyjas to dötre SnE. II 474*[8a] *557*[8b] *617*[24a] *jf. I 557*[6]*), turde man måske vove den gisning, at* hress *i den förste verslinie havde fortrængt et oprindeligt* hnoss, *der*

---

(83) *Jf. t. ex. Njála kap. 18,* «tók at eyðaz fyrir henni lausafjeit svá at hón átti ekki nema lönd ok gripi», *hvor* gripi *sikkert ikke betyder «pecora», «Kvæg», men 'smykker'.*

vilde give fölgende sammenhæng: Hin frægja[84] fjarðar∧ «legs»∧hnoss! vit hornþeyjar∧freyja *(egentlig: jeg og en kvinde, d. e., vi to)* sváfum *osv.* — *For nu at komme til det egentlige spörgsmål (som, rigtig nok uden derved at komme sin lösning nærmere, har foranlediget denne dristige conjectur), nemlig, spörgsmålet om* «legs», *må det indrömmes, at S. Egilsson's læsning,* leggs, *holder sig så nær til håndskrifterne, at den ikke engang kan kaldes en gisning. Men at genetiven* leggs *allerede hos «Kórmakr»*[85] *skulde have lydt* legs, *strider imod de mange oven for anförte exempler på den naturlige, oprindelige udtale. Og i et håndskrift, der har så mange urigtige læsemåder i versene, som tilfældet er med membranen* **132** *(der på dette sted aldeles tydelig har* »legſ«*), kan man ingenlunde forlade sig på, at vocalen i* «legs» *er oprindelig, og ikke indkommen enten i stedet for* ey *(i* leygs*) eller i stedet for* o *(i* logs*), hvilket sidste Gunnar Pålsson har antaget.*

Hkr. Ól. helg. kap. 186 vers 4^{5-8} *(Óh. 1853 side* 183_{12-9b}, *Fms. V* 13_{17-14}, *Flat. udg. II* 310^{1-4}*) synes (jf. oven for, side* 298^{5}*—*299^{11}*) nödvendig at måtte hedde*

enn varðkeri virði
víðbotn ne kømr síðan
glyggs á gjalfri .....
geirs ofrhugi meiri.

De ord, der i fölge udgaverne strides om den ledige plads i enden af den tredje linie af denne 'visuhelmingr', ere

---

[84] *'du (for din skönhed) navnkundige'.*

[85] *Dette navn udtales nu således (det vil naturligvis sige: «Kórmakur») af Islændere i almindelighed — neppe rigtig. S. Egilsson udtalte det, i det mindste undertiden, «Kormákur», for den förste stavelses vedkommende måske i henhold til Korm. kap. 4 (udg. side 34)*

«hversu þikja Ketils» *(skal være* ketils*)* «þèr,
Kormakr! ormar?»

skönt man ikke ganske tör stole på, at den sidste linie virkelig har helrim. Den sidste del af «Kor-mákr» (dette er den uvilkårlige stavelsedeling, hvorledes man end udtaler selvlydene) kunde være phonetisk påvirket af navnet mákr *(Grett.*[2]*. side 61).*

fölgende. 1) *D (en agtværdig membran) har* «bygðu» *(Fms. V 13 note*[9]*). Rimet (*glyggs : byggðu*) er rigtigt; men i övrigt synes denne læsemåde aldeles ikke at passe, hverken i betydning eller i kön eller i böiningsform.* 2) *H (et mådeligt papirhåndskrift) har (Fms. V 13 note*[9]*)* «loknu», *samt* «gauks» *i steden for* «glyggs», *begge dele, som det synes, under al kritik, skönt rimet (*gauks : loknu*) er rigtigt.* 3) *Membranerne A, K, L må (jf. Fms. V 13*$_{15}$ *og note*[9] *med Fms. IV fortalen) antages at have, og Flat. udg. II 310*[3] *har,* «luktan», *der passer i kön og böiningsform og giver en god mening, men ophæver rimet.* 4) *C (en agtværdig membran) har* «lygðan» *(Fms. V 13 note*[9]*), der passer i kön og böiningsform, men i övrigt ser ud til at være en meningslös forvanskning*(86) *af* «leygðan». 5) *Ligesom Hkr. Kh. II 304*[28] *har* «leygdan» *(uden variant), således har membr. B til Fms. (se Fms. V 13 note*[9]*)* «leygðan»*; hvormed* 6) «løgðan» *Hkr. ved Unger side 444*[31 b] *stemmer overens. Men hvad betyder nu* «leygðan» *eller* «løgðan»*? Lex. poët. 514 b*$_{18\text{-}15}$ *besvarer dette spörgsmål således:* «l e y g ð r, *id. qu.* lögðr, lagðr, *positus:* á glyggs varðkers víðbotn, leygðan gjálfri *in latam terram, oceano circumdatam, ÓH. 186, 4, vide ShI. V 17—18*». *Men for det förste: hvorledes kan* lagðr *(af* lagiðr*) gå over til* «lögðr, leygðr»*? For det andet: har* lagðr *(*lagiðr*) virkelig nogensteds bemærkelsen 'circumdatus', 'circumfusus'? Og for det tredje rimer Sighvatr ellers* veggs : hreggi, dyggs : tryggva, styggs : tryggva, yggs : höggvit, glyggs : höggva, *men ingensteds* ggs : gð *eller lignende. Efterslår man ShI. V 17—18, findes der (side 18*$_{9\text{-}7}$*) fölgende:* «*terra, quæ h. l.* gjálfri leygð, *mari lavata (id. q.* lauguð*) vel circumdata (id. q.* lögð*) dicitur*». *I samme betydning som* lauga *kunde man nemlig også have haft et andet verb,* leygja *(der i övrigt ikke synes at forekomme).* Jörð gjalfri leygð *('terra mari circumfusa'), og lignende,*

---

(86) Man finder mange steder y *(=* ý*) i steden for sædvanligt* ey *— men ikke så let i st. for* ey = ø.

vilde endog lyde meget smukt. Men part. præt. af leygja *vilde have et enkelt (blödt)* g. [7] *Óh. 1853 side* 183_{10b} *har* «legþan», *hvilket altså må stå i S, skönt Fms. V 13 note*[9] *anförer* «leygðan» *som denne membrans læsemåde. Hvis man antager, at* «legþan» *står i st. for* leggðan, *turde denne variant træffe det rette. Til* botn, *'bund', i et kar af staver hörer nemlig* lögg, *'Fals i Karrets Staver, som omslutter Bundens Kant'*[87] *(Fritzner art.* lögg*), og så videre (E. Jonsson art.* lögg*). Af stammen* löggva *eller (afset fra omlyden)* laggva *har man formodentlig afledt et par verber, nemlig, a)* löggva *(præs. ind. sing. 1* löggva; *perfect sing. 1* löggvaða; *part. præt.* löggvaðr*), svarende til* lagga *(nyisl., nynorsk, nysvensk); b)* leggva[88] *(præs. ind. sing. 1* leggvi; *perfect sing. 1* leggða; *part. præt.* leggðr*), senere* löggva, *hvoraf (allerede i anden halvdel af det tolvte århundrede) skrivemåder som* leyggva, løggva *(jf. oven for, side* 414^{15-18}*).* Glyggs∧varðkers∧víðbotn, leggðr gjalfri *bliver da 'vindkarrets vide bund, hvis* lögg *er havet'. Finder man denne forklaring for kunstig (hvad jeg neppe tror den er), véd jeg ikke andet at foreslå, end* deggðan, *part. præt. til det bekendte af* dögg, *'dug', afledte verb* deggva *(af* *deggvja*), senere* döggva *(præs. ind. sing. 1* döggvi*). Men i intet tilfælde ser jeg i verslinien* glyggs á gjalfri . . . gðan *noget bevis for, at* glyggs *og lignende er af Sighvatr bleven udtalt med et enkelt (altså et blödt)* g.

Derimod haves måske *et virkeligt sidestykke til udtalen* undleggs skilit segja *(se oven for, side* 358^{7-11}*) i verset Þórð. ved H. Friðriksson side* 47_{9-2}: «Kost görik þèr á þessu, | þar er þú eggjar mik, Skeggi! | at ek skunda

[87] *en meget klar fremstilling af den ene af bemærkelserne i ordet* lögg. *På det af Fritzner citerede sted, Grágás ved V. Finsen II* 193^{8}, *betyder dog* lögg *noget andet, nemlig, det, E Jonsson udtrykker ved* «*den nederste Rand el. indvendige Deel i et Kar*»*. Derfor oversætter V. Finsen* «lögg»*: 'ved Indsnittet i Staverne, hvori Bunden fældes' (ikke:* «*I Indsnittet*» *osv.).*

[88] *af* *leggvja.

út undir | eggfránan hjör seggja, | ef fœra mik fura | festendr þangat hesta | yggs, er Össur vágum | afrenndan fegins hendi». *Som læseren ser, synes dette vers ikke at være beheftet med nogen 'háttlausa'. I den förste 'áttungr' (det förste 'vísuorð') kan* Kost : þessu *danne rimet. Dog tror jeg snarere, at* þessu *står i stedet for et på dette sted oprindeligt* þersu *(skönt* þersu *ikke findes her i et eneste af alle de håndskrifter af sagaen, der ere komne mig for öie); og da ere* þèr : þersu *rimordene. (I den tredje 'áttungr' er helrimet,* und : und, *muligvis ikke oprindeligt, da yngre håndskrifter vise tilböielighed til at sætte verbet* skunda *i steden for verbet* skynda. *Men 'aðalhending' i en 'frum-áttungr' föltes i övrigt ikke som nogen rimforstyrrelse og har intet til fælles med 'háttlausa'.) For resten synes det hele vers aldrig at have været synderlig 'skáldlegt' og desuden just ikke at have vundet ved overleveringen. Og den sidste 'helmingr' (på hvilken det her kommer an) er især mistænkelig og, hvis jeg ikke feiler, for en del vanskelig at forstå. Da nu H. Friðriksson's udgave ikke anförer varianter til* «Kost . . . . . . hendi», *har jeg efterset stedet i så mange, som omstændighederne tillode, af de böger, hvor jeg havde noget håb om at finde dette vers*[89], *hvilket jeg endog, for at vinde et overblik, har nöiagtig afskrevet*[90] *efter 20 håndskrifter. Men at meddele disse afskrifter i tro gengivelse på nærværende*

---

(89) *Dette vers er udeladt i AM. folio* 162 *(hvor man finder et lille og, så vidt jeg husker, ungt og meget ubetydeligt brudstykke af Þórð.) og AM. qvart* 564 D *og Kall qvart* 623. — *Ikke alene i AM. qvart* 551 D *(se Þórð. ved H. Friðr., forord side 1*[11-13]*), men også, hvis jeg husker ret, i AM. qvart* 486 *og* 568 *og* 586 *falder verset («*Kost . . . . . . hendi*») i en lacune.*

(90) *AM. folio* 128 *(ny membran) og* 157 A *og* 165 K, *qvart* 472 *og* 473, *Gl. kgl. saml. folio* 1003 *(ny membran), Kall folio* 239, *Thott qvart* 1768, *samt den holumske udgave udelade anden 'vísufjórðungr' («*at . . . seggja*») og forandre det fölgende* ef *til* at *(*að, Að*).*

Thott folio 984 *har kun den förste 'vísufjórðungr' («*Kost . . . Skeggi!*»).*

sted vilde blive dels umuligt, formedelst de mangfoldige overflödige streger og punkter og prikker og andre, undertiden næsten ganske ubestemmelige, tegn, visse skrivere pleie ligesom at slå om sig med, dels alt for vidtlöftigt — og desuden formodentlig til liden eller ingen nytte. Det er nemlig gået som jeg havde ventet, i det (så vidt jeg, i alt fald uden en dybere undersögelse, er i stand til at dömme) disse 20 (— 21, den holumske udgave iberegnet —) bögers mange afvigelser fra H. Friðriksson's text alle göre indtryk af at stå tilbage for denne, der synes at have de tåleligste læsemåder, det har været muligt at opdrive. Som exempel på afvigelserne skal jeg anföre den syvende 'visuáttungr' (H. Friðriksson's «yggs, er Össur vágum»*) efter de forskellige böger, med udeladelse af adskillige uvæsentlige tegn.*

AM. qvart 554 H *β:* »yggꝭ eꝛ O̥ßuꝛ vogū«

AM. qvart **471**: »ẏgẋ eˀ auȝ² vȯgū *(med en punkt over* x *og over* o*)*«

AM. folio 139: »ygx er ꜳuȝur vogum̄«

AM. folio 163 B: »Ygx eˀ ꜳuȝ² vȯum *(Y ligner et* ȝ*; en punkt er sat over* o*)*«

Ny kgl. saml. folio 1239[91]: »ygg er auzur vogum *(*ygg *er omgivet af prikker og dertil er föiet bemærkningen* «ſive ygẋ *[en punkt over* x*] eller* yggs»*)*«

AM. folio **152**: »ygÿ eꝛ auȝuꝛ uogum *(over* y *to punkter i vandret linie; det sidste bogstav i det förste ord har en usikker form)*«

AM. folio 163 G: »Vox er Oßur vó̦ū«

AM. qvart 564 B: »I 𝔊ny *(over* y *to punkter i vandret linie)* eꝛ 𝔒ſsuꝛ vȯgū *(flere steder over de to sidste ord — ikke alene over* o *— ses en punkt)*«

Ny kgl. saml. folio 1152: »i gny *(over* y *to punkter i vandret linie)* er Oſȝur vogum«

AM. qvart 474: »i gy er Auȝur vogum«

---

(91) efter AM. qvart **471**.

Ny kgl. saml. folio 1147 *(ny membran):* »ygy *(over det sidste* y *to længdetegn*[92]*)* eɀ auffur vogum«

AM. folio 128 *(ny membran):* »ygi *(over* y *to punkter i vandret linie)* e' ang² Augū«

AM. folio 157 A: »ygi e' angr ꝍgū«

AM. folio 165 K: »ẏgꝛ *(to længdetegn over* ẏ*)* er angur augum«

AM. qvart 472: »ygi *(over* y *to punkter i vandret linie)* er angur augum«

AM. qvart 473: »ÿgi er angur augum«

Kall folio 239: »ygi er angr ꝍgum«

Thott qvart 1768: »ygi er angr augū«

Den holumske udgave: »Ẏge er ungur Augum«

Gl. kgl. saml. folio 1003 *(ny membran):* »ygi mun vng² *(over* v *to længdetegn)* aug^m«.

Jeg skal i övrigt kun tilföie den bemærkning, at papirhåndskriftet AM. qvart 564 B *(efter hvilket håndskrift verset* «Kost ...... hendi» *öiensynlig er optaget i den i Ny kgl. saml. folio* 1152 *indeholdte* «*apparatus edendi*»*) i stedet for læsemåden* hesta *har* »hefti«. *Indsættes dette* hesti *i H. Friðriksson's text, får man fölgende sammenhæng:* ef yggs⁀fúra⁀festendr fœra mik hesti þangat, er vágum össur. *I en latinsk oversættelse, Ny kgl. saml. folio* 1240, *hedder det noget uklart:* «*Si modo addueatis* | *Eqvos qveis vehar in eum loeum* | *qvo Assurum interfeci*», *i steden for* «*hvis I före mig på en hest hen til det sted, hvor jeg fældede Össur*», *d. e.,* «*hvis I overlade mig en hest (en af eders heste), på hvilken jeg kan ledsage eder hen til det sted*» *osv.* Yggs⁀fúra⁀festendr *bliver da vel:* '*de, der omgjorde sig med sværd*', '*krigere*', '*mænd*'. *Men* hesti *i st. for* á hesti *er i det mindste en meget dristig brug af dativ.*

---

(92) *Se oven for, side 344 note* 4.

NJÁLA KAP. 23 VERS 1. — GUNNARR SOM KAUPAHJEDINN.

Membranerne. Se Ísll². III (Njála I) forord.

Lacune i A, B, C α-κ, D, H.

Angående G, I se Njála I kap. 23 note[19-39]. Jf. ib. kap. 22 note[51-53].

Verset findes i F, E.

F: »Meń *(M pyntet med rödt)* ero | ſız at foṅv ſlıkt talar þıoð íɦlıoðı. opt ɦeẏrt eᷘ ꝥ eptᷘ. ꝍllarangár vol|lv̄. Moꝛðꝛ ꝼ ek gıgıv gᷘðv gvńɦrıðʳ m̊kv̄n̊. vngr v̊ feıma flꝍngvᷘ. flıkr | at fpeckt ok rıkı«.

E: »M en̄ eᷘv fıȝt at fon̄v. flıkt | talar þıoð ȷ ɦlıoðı. op̄t ɦeẏꝛt eᷘ ꝥ eꝼtᷘ. avllð ꝍ ʀan̊ vollm. moꝛð ꝼra eg gıgv gᷘðv. | gvnɦᷘðᷘ *(meget utydelig er især den sidste del af dette ord)* m̊kvn̄. engı v̊ feı̄a *(fe utydeligt)* flengvᷘ *(neppe* flongvᷘ*)* flık *(måske* flık² *eller lignende; men kun* flık *ses)* at meckt *(eller* metkt*)* z. ʀ̊«. *Dette vers er i det hele taget temmelig afbleget i E.*

Prosaisk orden.

Á rangárvöllum eru sízt menn eptir. öll þjóð talar slíkt at sönnu í hljóði. þat er opt heyrt. Ek frá mörð gígju gerðu margkunnar*α)* gunnhríðar*β)*. engr*γ)* seima∧ slöngvir*δ)* var slíkr at spekt ok ríki.

α) Ligesom Íslendingadrápa 24² har «margþróttr» *i steden for* marþróttr *(se oven for, side 362[1-12]), således finder man her, omvendt,* «markunnar» *i st. for* margkunnar, *endog i begge skindbögerne.*

β) Skulde ikke versets forfatter snarere have brugt formen -hríðlr*?*

γ) Jeg foretrækker engr *for* öngr, *i henhold til side 165—167 oven for.*

δ) Hvis der i E virkelig står «flengvᷘ», *har denne skrivemåde (med* e*) sikkert ikke sin grund i bevidsthed om*

den gamle udtale (jf. oven for, side 183—184), men er uden tvivl fremkaldt ved e *i* »engı«, *da nogle afskrivere, som det synes, ikke sjelden have glemt, at 'frum-áttungar' ikke havde samme krav på helrim, som 'viðr-áttungar'.*

NJÁLA KAP. 23 VERS 2. — GUNNARR SOM KAUPAHJEDINN.

Membranerne. Se Ísll². III (Njála I) forord.

Laeune i A, B, C α-κ, D, H.

Angående G, I se Njála I kap. 23 note[19-39]. Jf. ib. kap. 22 note[51-53].

Verset findes i F, E.

F: »Ꜧeẏrt *(det store bogstav pyntet med rödt)* ꜧaꝼa ek ꜧrıngſ atbıartr | ꜧvſtı þðſ m; raðv̄. ıarðar vnð' gıoꝛðar almr vęntı ek þık ręntı. reðo *(ðo i ét tegn)* | ꜧoðða ꜧlęðı ꜧallðenðꝛ v̇ þık ſkıallð'. aðꝛ rꜹð ſeıma ſneıð' ſv̇ð atꜧ ė b'ðız«

E: Ꜧeẏꝛt ꜧeꝼı eg ꜧngs *(¹ over* ꜧ *næsten ganske udslettet)* at bıaꝛt' *(ꝛ utydeligt).* ꜧꝛıſtı *(afbleget)* þꝛaðſ *(meget utydeligt)* mꝫ ʀaðv̄. ȷaꝛð' *(neppe* ȷarð'*)* vnð' g'ðır *(synes skrevet således — med* ı*).* | almr vænta eg þ° ʀantı *(synes skrevet således).* reðv *(ðv synes læseligt; begyndelsen af ordet er usikker)* ꜧoðða ꜧleðv. ꜧallðenðꝛ v̇ þıg ſkıællð' *(' utydeligt)* að· *(að· skal måske være* aðꝛ*)* ʀꜹð *(det förste bogstav usikkert;* ꜹ *synes at stå her).* ſe|mía *(således?)* ſneıðır *(ser ud omtrent som* ſucıðır*).* ſv'ð at ꜧ. ė b'ðıꝫt«.
Verset er i E temmelig afbleget i det hele.

Prosaisk orden.

Ek vænti, (at) ek hafa heyrt, at hrings^álmr rænti þik bjartri α) jarðar^þráðs^undirgjörðar β)^hristi γ) með ráðum. Skjaldar^haldendr rjeðu hodda^hlæði δ), at hann ε) berðiz eigi við þik. áðr rauð seima^sneiðir sverð.

α) Således Jón Þork., i overensstemmelse med E. Og hvis den mand, der berövede Hrútr hans hustru, havde været dennes elsker, vilde jeg ubetinget foretrække bjartri. *Men som forholdene ere, fortjener* F^{s} bjartrar *(nl.* jarðar⌒ þráðs⌒undirgjörðar*) muligvis fortrinet.*

β) Med henvisning til undirgerð *hos Fritzner og* «Undergjær» *hos Ivar Aasen, forklarer Jón Þork. dette ord, vistnok rigtig, ved 'underlag', 'underdyne'.*

γ) Det heteroklitiske hristi *er af samme art, som f. ex.:* eiri *af* eir *fem. (Lex. poët. 127 b*$^{18-19}$*),* hlíði *af* hlíð *(Lex. poët. 357 a*$^{29-36}$*),* lindi *af* lind *(Lex. poët. 520 a*$_{34-33}$*),* nipti *af* nipt *(Lex. poët. 601 a*$^{10-11}$*).*

δ) Kendingen hodda⌒(hlæðir, *i st. for)* hlœðir *betyder neppe 'den, der opdynger skatte', men snarere det samme som:* hodda⌒brjótr, hodda⌒þverrir, hoddfinnandi *(= 'hodd-veitandi'),* hoddglötuðr, hoddlestir, hoddlógandi, hoddmildingr, hoddsendir, hoddspennir, hoddstiklandi, hoddstríðandi, hoddsveigir, hoddsviptir, hoddveitir, hoddvönuðr, menmyrðir, *osv. osv. Jf.* hlaða *i bemærkelsen: 'overvælde, dræbe'. — Skrivfeilen* »ƕleðv« *i E synes foranlediget ved* »reðv«.

ε) Ikke alene her, men også på mange andre steder (se t. ex. Sievers' Skaldenmetrik I 512—513), udvider hann *(i det mindste, når det står som nominativ) versemålet over det normale. Men derved er der intet at göre, så længe det hele forhold ikke er fuldstændig undersögt.*

NJÁLA KAP. 24 VERS 1. — GUNNARR.

Membranerne. Se Ísll^{2}*. III (Njála I) forord.*

Laeune i A, B, C α-κ, D, H.

Angående G og I se Njála I kap. 24 note$^{27-35}$*.*

Verset findes i F, E.

F: »Þat *(det store bogstav pyntet med rödt)* ſť ę ƕrvtr at ƕv̈v ƕęꝼek *(eller måske snarere* ƕęꝼ ek*)* oð íðag goðán. ſkoꝛa áƕolm z ƕıalma. | ƕıallðrvðꝛ v̇ m̊ ſkıallða.

þꝛ ſe eˀ hˀðenðꝛ heẏra heðınſ gatᷣ nv vattar. | ꜷð nēa vt́ *(længdetegnet snarere over* t, *end over* v*)* vılˀ greıða. ꜷlr mvnð re꜡ılſ. g̊nðʳ«.

E: »Þ er ſk eg hꝛott *(synes skrevet således)* at hv|oꝛv. heꝑȷ *(således?)* eg oð ȷ ðag goðan. ſkoꝛa aı holm híalma *(således, med umiddelbar overgang fra* holm *til* hialma*)*. hıallvꝛs v̊ *(dette* v̊ *synes at stå her, men* v *at være overstreget)* rvðꝛ v̇ mıˀ ſkıællðʳ. þꝛ ſe | heẏꝛınðꝛ eˀ heẏꝛa. heðıńſ *(således, i st. for* heðínſ*)* gatʳ nv vottʳ. av̇ðſ nema vt vílıt́ *(således, i st. for* vílít*)* gꝛeıða avð m̊ð ʀe꜡ılıſ *(synes sikkert)* gꝛ|vnðaꝛ«.

Prosaisk orden.

Ek skal at hváru *α)* skora þjer á hólm við mik í dag *β)*, hrútr! — ek hefi góðan óð *γ)*, hjaldruðr skjalda ok hjálma *δ)*! — nema vilir nú *ε)*, auðs⌢ölr, greiða út mund reflls⌢grundar. Þeir ·heðins⌢gáttar⌢hirðendr *ζ)*, er heyra, sje váttar.

α) at hváru, *dog, alligevel. Tanken i* Ek ... mik *synes at være: 'Jeg kommer dog til at udfordre dig (skönt det ikke har været min agt)'.*

β) í dag. *Jf. Njála I kap. 24*[24-25]*:* skalt þú berjaz við mik í dag.

γ) ek hefi góðan óð = «*(indholdet af) min 'vísa' (d. e. min udfordring) er grundet på billighed*». — *Den i övrigt fortjente Jón Jónsson's (Johnsonius') opfatning,* «hef ek gódan ód í dag, *ego ad omnia promtus | Hacce die sum alacerque animi*» *(«Nials-saga ... latine reddita», Kh. 1809, side 70) — jf. 'Hist. Fortællinger om Islændernes Færd' III 50 («i Dag jeg haver | Mod til alt»), er uantagelig, da den, i alt fald tilsyneladende, indeholder en antydning af, at Gunnarr i regelen var feig eller i det mindste forknyt.*

δ) hjaldruðr skjalda ok hjálma. *Njála I kap. 24*[29] *har jeg læst (eller foreslået at læse)* hefr *i stedet for* hefi

ek, *altså:* hjaldruðr skjalda ok hjálma *(d. e.: jeg, Gunnarr)* hefr *(jeg foretrækker dog nu* hefir*)* góðan óð. *Men jeg har senere opgivet denne gisning. Ti skönt den udvidede kending* hjaldruðr skjalda ok hjálma *(jf. oven for, side 410[11-14]) måske nogenlunde lader sig forklare alene deraf, at det hele vers er i formel henseende ikke videre 'skåldlegt', synes den dog her at skulle, ved sin usædvanlighed, udtrykke noget usædvanligt, nemlig, den udmærkede agtelse, Gunnarr, trods forholdene, bærer for Hrútr.* 'Hjaldruðr skjalda ok hjálma!' *er da en naiv forstærkelse af* 'hjaldruðr skjalda!' *og forholder sig væsentlig til dette, som* 'hraustr ok errinn hjálma⁀funa⁀álmr!' *(i næst fölgende 'vísa') forholder sig til* 'hraustr hjálma⁀funa⁀álmr!' *Ved* 'hjaldruðr skjalda ok hjálma!' *lader versets forfatter Gunnarr ligesom böde på det foregående simple og ligefremme* 'hrútr!'

ε) nú. *Jf. Njála I kap. 24[26-27]:* ef þú vill eigi berjaz, þá greið þú út fjeit allt í dag.

ζ) Jón Þorkelsson's plausible gisning. (Jf. oven for, side 185[9-13].) I övrigt må vel indrömmes, at hvis forfatteren til nærværende 'vísa' har brugt en kending som hjaldruðr skjalda ok hjálma, *tör man ikke uden videre antage, at han for övrigt har været 'classisk' i valget af poetiske omskrivninger.*

NJÁLA KAP. 24 VERS 2. — GUNNARR.

Membranerne. Se Ísll.[2]. III (Njála I) forord.

Lacune i A, B, C α-κ, D, H.

Angående G og I se Njála I kap. 24 note[55-64].

Verset findes i F, E.

F: »Ꝗvðſ m[v]*n*v ęſkımeıð*a*[r] | ott læſt ꝼ' þ' nıota. ꝧęgſ at ꝧv*er*gı *(eller i ét ord:* atꝧv*er*gı*)* lıvgv*m*. ꝧıoꝛðıngſ t' pen*n*ınga *(eller* pen*n*ın*n*ga*)* ꝼęʀ en vıt-|nıſ vaʀar v*er* rıoðv*m* þa ꝼlıoðı. v*er*r en oſſ ok *er*rın*n*. almr ꝧræſtr ꝼvna ꝧıal-|ma«.

E: »A vðſ m[v]*n*v æſkj meíða[r]. ot*l* lavſt ꝼ' þ' *(snarere* þ', *end* þ'*)* nióta *(det her, efter* nióta, *anbragte skilletegn er ikke et punctum, men har en usædvanlig form)* þægſ at þverg*ı* hvgv̂ *(eller* bvgv̂ *— over det sidste* v *står et tegn, der meget ligner det i latinsk tryk brugelige komma).* þıoꝛðıngs t' pe|nınga. ꝼer *(synes sikkert)* en vıtnıś *(længdetegnet — se oven for, side 344 note*[4] *— er sat over* s*)* vaʀa[r]. ver tjoðv*m* *(*j *har et længdetegn i steden for en punkt)* þa ꝼlıoðí. veʀ *(*ʀ *usikkert)* en*n* off z ėın*n* almr. ʀꝺð ꝼvna | þıalma«.

Prosaisk orden.

Hjörþings⁀æskimeiðar munu njóta hægs auðs óttlaust fyri því, at ljúgum hvergi til penninga*α)*. — Þá ferr fljóði verr enn oss*β)*, hraustr ok errinn hjálma⁀funa⁀álmr*γ)*! Enn vjer rjóðum varrar vitnis*δ)*.

α) ljúgum ... penninga, '*fordringen (geldsfordringen) er (var) i alle måder rigtig*'. *Jf.* sönn er fjárheimtan *Njála 1 kap. 24 note*[55-64].

*β) Det synes åbenbart, at denne sætning (*þá ... oss*) er et svar på Hrúts ytring (Njála kap. 24*[65]*)* 'illa mun þjer launat vera'. *Men verset* Auðs ...... hjálma *er indkommet på et urigtigt sted.*[(93)] *Når dette vers beholdes, burde Njála kap. 24*[54-66] *egentlig hedde:* þá mælti höskuldr 'njót þú nú sem þú hefir aflat'. 'vel munu vjer njóta' segir gunnarr 'því at sönn er fjárheimtan'. 'illa mun 'þjer launat vera' segir hrútr. 'ferr þat sem má' segir gunnarr. gunnarr kvað þá vísu þessa

---

[(93)] *Med denne unöiagtighed i F og E kan man sammenligne Njála I kap. 30 note*[33-40]*, hvor G og I, som det synes, fuldkommen klart (skönt rigtig nok på en underlig måde) antyde, at Kolskeggr allerede har* **fældet** *Karl, men derpå fortælle, hvorledes Gunnarr og Kolskeggr entre fjendens skib og hvorledes Karl* **så** *gennembores af Kolskeggr. Det er på begge steder vers, der, på forskellig måde, have givet anledning til forvirring.*

auðs munu æskimeiðar *osv.*

Den förste 'visuhelmingr' gentager svaret til Höskuldr; medens den anden ligesom indeholder en omarbeidet udgave af svaret til Hrútr, hvis forudsigelse har vakt Gunnars opmærksomhed.

γ) Sammenlign note δ til Njála 24 vers 1, oven for.

*δ) Denne sætning (*Enn ... vitnis*) står her ikke som fyldekalk. Men i det Gunnarr danner sig en flygtig forestilling om de forviklinger og farer, hvortil Unnes utaknemmelighed kunde give anledning, tænker han uvilkårlig på sit sværd, på hvilket han stoler.*

NJÁLA KAP. 30 VERS 1. — GUNNARR.

Membranerne. Se Ísll[2]. III (Njála I) forord.

Laeune i B, C α-κ, D, H.

Med hensyn til A, G, I se Njála I kap. 30 note[32] og [33-40].

Verset findes i F, E.

F: »þv *(*þ *neppe större end i sædvanlig minuskelskrift, men pyntet med rödt)* ƀe/|ꝼır át gıoꝛnvm énı ęt*t* *(d. e.* ęt *med en punkt over* t*)* ƀra*ꝼ*n verít betr[ı]. gᵉıðır gv*m*na ðꜷða. gıalꝼr ðagſ *(ligner* ðagſ*)* en þ*er* ſıal/|ꝼv*m*. ƀ*er* gengr m*a*[r]gr ímoꝛgınn *(d. e.* ímoꝛgın *med en ikke ganske tydelig prik over* n*)* mvnınn bek*k*ı v*a*[r]gſ ðᵒcka ęſtr enþᵒ tekr þýrſta | þg almr ꝼetılſ ſtınga«.

E: »þv ƀeꝼ at*t* *(d. e.* at *med en punkt over* t*)* g'nv*m* e'nı. etr *(*r *må anses for sikkert, skönt den karakteristiske del deraf er noget afbleget)* ƀꝛaꝼn verıt betrı. gᵉıðır gvmna | ðavða gıalꝼ ðags ē þꝛ ſıalꝼav*m*. ƀer *g*engꝛ m*a*[r]gꝛ ȷ moꝛgınn mvnnín *(der står et længdetegn over det förste træk af* n*)* beckí v*a*[r]gſ ðꝛecka | aꝛt *(eller* aȝt*)* en þıg tek þýſta þıng allmr ꝼeſtínga«.

Prosaisk orden.

Þú hefir verit betri átgjörnum erni, enn þjer sjálfum, gjálfrdags⌒greiðir! hrafn etr dauða gumna. Margr muninn gengr hjer æstr í morgin drekka vargs⌒bekki. enn þik tekr þysta, fetils⌒stinga⌒þingálmr!

NJÁLA KAP. 30 VERS 2. — GUNNARR.

Membranerne. Se Ísll². III (Njála I) forord.

Lacune i B, C α-κ, D, H.

Med hensyn til A, E, G, I se Njála I kap. 30 note[74-83].

Verset findes i F.

F: »ǫęſt ſԏ ek geír ok geyſt*a*[n] gnýſvellaȷ/|ða ꝼella. ꝧlęðˁ ꝧılldʳ *(umiddelbart efter* ꝧılldʳ *er, ved feilskrift, sat et overflödigt tegn, der ligner, og vistnok er, begyndelsen til et* a*)* ſkoða ꝧıalm angrſ þeg*a*[r] ꝼanga *(först skrevet* ganga, *men rettet til* ꝼanga*)*. avlvn*n*grvnð*a*[r] ſԏ ek en/|ðılſ ęẏkrıðandı oꝼſıðır ęıtrſ ok eẏðır lata oꝛtlıꝼ ſıg*a*[r]ſ ðꝛıꝼv«.

Prosaisk orden.

(94) Hildar⌒skóða⌒hlæðir*α)*! ek skal þegar æst fanga geir ok fella geystan hjálmangrs⌒gnýsvellanda. Endils⌒eykríðandi! eitrs⌒ölungrundar⌒eyðir skal*β)* ok of síðir láta líf ört sigars⌒drífu.

α) Jeg tror, denne kending betegner 'den stærke kriger, der ödelægger sine angrebsvåben, i det han bruger dem med kraft'.

β) Med Jón Þorkelsson udelader jeg her ek.

NJÁLA KAP. 30 VERS 3. — GUNNARR.

Membranerne. Se Ísll². III (Njála I) forord.

Lacune i B, C α-κ, D, H.

---

(94) *Af alle de vers, der tillægges Gunnarr, synes dette at stemme mindst med hans karakter.*

Med hensyn til A, G, I se Njála I kap. 30 note[111-121]. *Verset findes i F, E.*

F: »Selldα[n] ħeꝼı ek þn er ęẏððı alldv. ęıſv er | kvnnı ħollðı atręıſa. ſęẏðan *(det förste bogstav i dette ord ligner mest et* ſ, *uden dog at være et udpræget* ſ*)* ꝼra ek at ħallgr[ı]mr ħeꝼðı ħıalma vǫnd ıaðꝛvm | landvm. all' vıtı ħve at vlꝼa ꝼẏllı atgęıʀ oꝼ kō ðẏggv' ſkatna[r]. ħ ſſ mer þt ħerſkap*/ (denne bindestreg er, som man ser, overflödig)* | kvnnvm. ħendı ꝼẏlg̊ lıꝼſ t' enda«.

E: »ꝼ elldann *(*ꝼ *stort)* ħeꝼe eg þn er eẏððı olldv. eıſv er kvnnv ħılld *(*ı *synes sikkert)* at. ʀeıſa. leẏꝼðann ꝼra eg at ħallgr[ı]mr | ħeꝼðí. ħıalma vonð. ȷ avðꝛvm l̃ðvm. allır *(*a *noget forskrevet)* vıte ħve vlꝼva ꝼvllí atgeırs oꝼ kō ðẏggvm ſkattnaꝛ. | ħ ſkal mıer þt ħerſkap kvnvm t' *(dette* t' *er usikkert)* ħendı ꝼẏlgía lıꝼs t' enda«.

Prosaisk orden.

Ek hefi feldan í öðrum löndum þann öldu⌒eisu⌒ eyði*α)*, er kunni at reisa hildi*β)*. ek frá, at hallgrímr hefði leyfðan hjálma⌒vönd. Allir dyggvir skatnar viti, hvje atgeirr of kom at*γ)* úlfa⌒fylli*δ)*. hann skal mjer hendifylginn til enda lífs; því at kunnum herskap.

α-β) Disse to læsemåder bero på Jón þorkelsson's heldige og, som det forekommer mig, ganske nödvendige gisninger. Med hensyn til hildi *jf.* »ħılld« *i E.*

γ) Det synes klart, at F[3] *skriver har i den sidste 'vísuhelmingr' (*Allir ...... enda*) construeret* hvje atgeirr of kom at úlfa⌒fylli. *Men tör man læse* hvje 'at *(d. e.* hvjet*)? Jeg kan des værre ikke her indlade mig på en undersögelse, der i alt fald vilde blive vidtlöftig.*

δ) I fölge E (når »atgeirs« *forandres til* atgeirr*):* Allir skatnar viti, hvje atgeirr of kom dyggum úlfa⌒fylli.

NJÁLA KAP. 34. — ÞÓRHILDR SKÁLDKONA.

Membranerne. Se Ísll². III (Njála I) forord.

Laeune i B, C α-κ, D, H.

Findes i F, A, E, G, I.

F: »Era gaprıp*vr* | goðʳ gegr eˀ þˀ í ægv̄«.

A: »Era gap|rıplar goðˀ gægꝛ eˀ þˀ ıaugū«.

E: »E rv gaꝛþ'ꝑlvr. goðar gıægꝛ eˀ ȷ avg *(*ȷ avg *ser næsten ud som* lavg*)* þrˀ«.

G: »Grað gaprıplar goðar gęgꝛ | eˀ þˀ ı augū«.

I: »era gaprıplar goðır gægꝛ eˀ | þˀ ıaugō *(*þˀ ıaugō *temmelig afbleget)*«.

NJÁLA KAP. 40. — SKARPHJEDINN.

Membranerne. Se Ísll². III (Njála I) forord.

Lacune i C α-γ og ε-κ, samt H.

Med hensyn til F, A, Cδ, E, G, I, der udelade verset, uden al antydning af dets tilværelse, se Njála I kap. 40 note[6-18].

Verset findes i B og D.

B: »Grað ꝼeígan vıl | ek blǽgˀ býg mıṅ vıð þ ſvíṅā. eẏðı óꝛm á leıðar allða ſıga *(den alleröverste del af* ſ *er udslettet)* kalla. Vár | ero vanˀ ṁí vígſ gıǽðenðv̄ bꝛæðꝛa. eṅ át vaŕg mvním vıṅa vín aꝼó *(*ꝼo *i ét tegn)* | ſtra mínv̄; *(over dette ; så vel som over* ꝼ *i* aꝼó *har skriveren sat et tegn, der ligner* ᑎ*)*«.

D: »Gꝛað *(*G *smykket med rödt)* ꝼeigⁿ uıl eᵉ ooıl[95] eᵉ *(således med gentagelse)* blægˀ. bug mıṅ *(*m *beskadiget)* v þ fuíṅⁿ. eẏðˀ oꝛ̄a buðʳ allðalıgā | kalla. voꝛ *(*oꝛ *er, med mindre bogstaver, skrevet over* v*)* eoọ voı *(resten af dette*

---

(95) oo, ooo, *og lign., betegner hul i pergamentet.*

ord — vonir — *er forsvundet i et hul i pergamentet)* meꝛ' uıgſ gæðēðv̄ bꝛæð". eṅ at ů̊gſ nooo uıṅa. uī at ꝼoſt" mīvm«.

Prosaisk orden.

Ek vil kalla svinnan orma⁀leiðar⁀eyði alldáliga *α)* hraðfeigan. hug minn blægir við þat. Vígs⁀gæðöndum eru meiri vánir vár bræðra, enn at *β)* fóstra mínum, at munim vinna varg vín.

α) Jeg véd ikke, om dáliga *betyder «aumkunarlega», som Jón Þorkelsson antager, eller om det er* = dála *(på dansk omtrent:* ***til gavns, for alvor****). For at udtrykke, at Brynjólfr havde været* feigr *i allerhöieste grad, har da versets forfatter forstærket* feigan *ved* hrað-, hrað- *ved* dáliga, *og* dáliga *atter ved* all-. *Med det i nærværende 'vísa' forekommende* dáliga *kan man sammenligne f. ex. Búadrápa Fms. I 179,* Þó réð þess dála | (þrymr vas hár stála) | eyðis unnglóða | eiríkr skip hrjóða, *hvor* dála *synes at måtte betyde* ***fuldkommen****. Se også Fritzner side 819 a[7-11] (*dála*).*

β) Jeg foretrækker nu at *for* á.

NJÁLA KAP. 43. — SKARPHJEDINN.

Membranerne. Se Ísll². III (Njála I) forord.

Laeune i C α-κ, D, H.

Angående F, A, G, I, der udelade verset og ikke antyde dets tilværelse, se Njála I kap. 43 note[36-44].

Verset findes i B og E.

B: »Eıgı þottı ǽgıſſ áꝼeſtandv̄ ꝧeſta. þẏrꝛa þꝛottᷣa *(således — med et lille* r *over det förste* t*)* ðıoꝛ | ꝼv̄ þm lítılſ v̀ ꝧlíta. nǽr ſſ̄vm ꝧeꝼía ꝧrǽrˀ ꝧaṅða lǫġðıſ *(punkt over* g*)* bꝛanðá. ſv̊ð | rv́ðv ꝼǽgˀ *(*r *er glemt)* ꝼẏrðaṙ *(længdetegn over det sidste* r*)*. ꝼẏʀ eꝼ̇ *(længdetegn over* ꝼ*)* nv́ erv̄ kẏʀˀ«.

E: »Eigi *(beror på gisning, med undtagelse af* E*)* þti ægiſ *(æ og til dels g noget afbleget).* ɑı ꝼeſtendv̄. heſta. þvıꝼa *(eller* þvı꞉a *med punkt over* ꝼ*)* þıott^r^ ðıoı꞉v̄. þm lıtılſ v hlıta. nær *(r ikke ganske tydeligt)* ſkolv̄ he|ꝼıa hıæır *(synes skrevet således;* ı *næsten ganske udslettet,* æ *utydeligt).* handa lœgðıs bıanda. ſv'ð rvððv ꝼræg' ꝼẏıð^r^ *(eller* ꝼẏıð^r^ *med punkt over* ı*)* . *(det er dog usikkert, om her står noget punkt)* eꝼ nıv *(her synes virkelig at stå enten* nıv *eller* mv*)* e' *(således)* kẏır *(over* ı *står et punkt,* r *er utydeligt)*«.

Prosaisk orden.

Eigi þótti þeim þróttar-djörfum ægis⌒hesta⌒áfestöndum þurfa lítils við hlíta *a)*. Nær skulum hefja handa, lögðis-branda⌒hrærir, ef nú erum kyrrir? fyrr ruðu frægir fyrðar sverð.

a) Udtrykket þurfa lítils við hlíta *er meget mistænkeligt. Sandsynligvis har den fjerde verslinie oprindelig lydt* þeim lítlu við hlíta. *Jf. fölgende helrim:* hvítings of sök lítla *(Geisli 37 Ced.),* hlítstyggs auk þó lítlum *(SnE. I 238),* hvítings ofarr lítlu *(Bjarn. ved H. Friðriksson side 67),* óhlítulig lítlu *(Hkr. Magn. góð. kap. 36 vers 1). Men en recitator eller dog snarere en afskriver har formodentlig, for at få det bekendte udtryk* þurfa lítils við (þurfa eigi lítils við), *forandret* lítlu *til* lítils, *uden at tage noget hensyn til* hlíta. *Ændringer af en slig beskaffenhed synes ikke sjeldne i de gamle skjaldevers.*

NJÁLA KAP 44 VERS 1. — SIGMUNDR.

Membranerne. Se Ísll². III (Njála I) forord.

Lacune i C α-γ og ε-κ, D, H.

Angående A, G, I, der udelade Sigmunds 'níðvísur', se Njála I kap. 44 note[48]. På nærværende sted ere de ligeledes udeladte i F, der kun ytrer fölgende om Sigmund

(se Njála I kap. 44 note[48]): »zq̃ð vıſvr .ııȷ. eða .ıııȷ. zv allar ıllar«. *Men ordene* eða ... ıllar *ere overstregede (med rödt blæk) og noget (ligeledes med rödt blæk) skrevet i den yderste rand, formodentlig en underretning om, at de tre vers vilde blive tilföiede efter sagaens slutning. De stå nemlig på den bageste side i F, hvor de des værre ere så afblegede, at læsningen for en stor del bliver meget usikker. Det allerutydeligste indslutter jeg i* [ ].

Vers 1 findes i F (se side 430_2*—*431^8*), B, Cδ, E.*

F (på den sidste side; se side 430_2*—*431^8*):* »Sıgmunðꝛ qvað vıſur þeſſar *(denne prosaiske sætning er skrevet med rödt blæk)* | ɧvat ſkolo ƀauka fett" ƀıllðꝛ munðrıða ı ſkıllðı trauð' trẏgra raða [tað] | ſkeglıngʳ negla ꝥ ſpıpƀıtng' *(således?)* ſegg' ſvanteıgſ megp eıgı [ellða bıoꝛk ꝥav] | e' yr[kıō oꝛð ƀaðulıg] ꝑoꝛðaz«.

B: »ɧvat *(længdetegn over det sidste træk af* v*)* ſkolv ƀavka *(længdetegn over det förste træk af* v*)* ſétra *(ligner* ſétta*)*. ƀıllðꝛ | mvnðꝛíða í ſkíllðı. traðır *(længdetegn over* a*)* trẏġra *(forstærkende punkt over* g*)* raða. tað ſkéɢlıngaŕ *(længdetegn over* r*)* négla; ꝥ | ſvıp ƀnvɢn' ſeɢ'. ſvanteígſ *(længdetegn over det sidste træk af* v*)* megv *(længdetegn over det förste træk af* v*)* ēg. ellða bıǫ́rk *(*r *noget forskrevet)* ꝥa e' ẏrkıv̄. oꝛð ƀa|ðvlíg ꝑoꝛðaz«.

Cδ: »ɧvat | ſcalltu ƀavka fet^w. ƀıllðr mvn*n* | ðꝛıða ſcılðı. travð' trægra ra/|ða taðſceglıngōr *(snarere så, end* taðſceglıngōı — o *synes forskrevet)* neglıſ *(eller* ueglıſ*)*: *(over punkten er sat en art længdetegn)* ꝥuı *(eller* ꝥvı*)* | at ſvım ƀugn' ſeggır. ſvan | teígſ megv eıgı. ellða bıoꝛc | ꝥav er ẃıkuım *(*ẃ *kan også læses* ú*;* uı *kan læses* ıu *eller måske* nı*)*. oꝛð ƀ́aꝥvlıg *(over det andet træk af* ƀ *står et længdetegn)* | ꝑoꝛꝥaz«.

E: »þv' ſko þoka ſetía *(í synes sikkert)*. þılldꝛ m̄drıða ȷ ſkılldı. traðꝛ trẏgð|ra ʀaða. taðſkegglıng' negla. þt ſvıpt þnvgn' ſeg'. ſvantvegs megv *(m er ved en tilfældig plet kommet til at se ud som en af* a *og* m *sammensat figur)* eıgí. ellða. | bıoꝛk þꜳ e' eẏꝛkıv̄. oꝛð þaðvglıg ꝼoꝛðaꝫt«.
Prosaisk orden.

Hvat skulu — hauka⌒setra⌒hildr! — taðskegglingar, trauðir tryggra ráða, negla mundriða í skildi? því at sviphnuggnir seggir megu eigi forðaz háðulig orð þau er yrkjum, svanteigs⌒elda⌒björk!

NJÁLA KAP. 44 VERS 2. — SIGMUNDR.

Membranerne. Se Ísl[2]. III (Njála I) forord.

Lacune i C α-γ og ε-κ, D, H.

Angående A, G, I, samt F, se oven for, side 430₃—431⁸.

Verset findes i F, B, C δ, E,

F: »Ok en qvað ſıgm̄dꝛ Karlın ſpyrı oꝛða [ıll]|ra eınſet e' þ greın' vamr [nennír?] pıſt [ıtomı] v̊t ra[uſ þın ſkeglauſı. þoðð|p]eıt' [geꝼr] þeıtı þ[o]llz got aꝼ ſpo[tı] lıð ſē ek traut v̄ t'ða taðſkeglıngū veg|lıg«.

B: »Karlın*n* ſpẏrí oꝛða ıllra. eínſæt*t* e' þ greın'. vámr nēı vıſt ítómı. várt rꜳ́ſ *(med et længdetegn over* ꜳ*)* þín*n* ſkeɢ lꜳ́ſí *(med et længdetegn over* ꜳ*)*; þóðð veít' velr þeítı, þóllztı got*t* aꝼ ſpot*t*ı. | lıð ſē ek trávt v̄ trvða. tað ſkeɢlıngv véglígt«.

C δ: »karllın*n* ſpẏrı ıllra oꝛ|ða æín ſętt e' þ er þ greımr. | uámr *(eller* uánır*)* nemı vıſt *(eller* uıſt*)* ımunu *(eller* ımumı*)* v|át*t* laúſt þın̄ ſceɢlauſı! þoðð|uéıt' uelr þéıtı þellztı got*t* aꝼ | ſpóttı. lẏðſ em ec travðꝛ vm | trvða taðſceglıngom neglıs«.

E: »Karlın ſpvꝛðı. oꝛðꝛa *(således)* ıllꝛa, eın ſætt e' þ g'ı|n'. vamʀ neme vıſt ȷ tome v̊t ʀoſt *(således)* þın̄ ſkegg-

lvſi. ƀollð *(således)* velvr *(eller* vel vr*)* ƀeıte. ƀellſtí gott | aꝼ ſpottí. lıoð ſem eg. trꜳtt v̄ trẏga. tat ſkeglıngv̄ negglíg«.

Prosaisk orden.

Spyri karlinn[α] hinn skegglausi greinir illra[β] orða. þat er einsætt. nemi vámr víst raus várt í tómi. Hoddveitir velr taðskegglingum, af spotti, holzti gott[γ] heiti. ek sem trautt veglig[δ] ljóð[ε] um trúða.

[α] *Da alle fire skindböger frembyde* karlinn *(med artikel), har jeg beholdt denne læsemåde. Men jeg betvivler dog meget, at nidversenes forfatter, skönt i övrigt ikke fri for 'braglestir', har udtrykt sig således. Læser man nemlig* Karlinn spyri illra orða *eller* Karlinn spyri orða illra, *får det förste 'visuorð' fölgende form:* — — ⏑⏑ — ⏑ — ⏑; *altså enten* — — | ⏑⏑ — ⏑ | — ⏑ *(anden fod en tredje pæon), eller dog vel snarere, skönt begge dele synes at være uden exempel,* — — ⏑⏑ | — ⏑ | — ⏑ *(förste fod en ionicus a majore). Med hensyn til dette sidste alternativ skal jeg, exempelvis, bemærke fölgende. Når man (— hvilket synes aldeles nödvendigt, skönt jeg stadig har sögt at undgå det —) opgiver anvendelsen af nyislandsk stavelsemåling på oldsproget, vil man se, at den förste fod i en verslinie (— her er i övrigt kun tale om 'dróttkvætt' —) er i regelen enten* — — *(en spondé) eller* — ⏑ *(en trochæ)*[96]*, det förste dog langt hyppigere. Men i steden for en lang stavelse (—) står der ikke sjelden enten to korte (*⏑⏑*, en pyrrhichius), eller, skönt dette falder mindre noturlig, en kort og en lang (*⏑ —*, en jambe)*[97]. *Förste fod kan således optræde i fölgende former: 1)* — — *(spondé), f. ex.* þarflaust | haraldr | austan. *2)* ⏑⏑ — *(anapæst),* lagar eld|brota | veldi *og* nema rönd | í byr | branda *Geisli* $53^{4\text{-}5}$. *3)* — ⏑⏑ *(dactyl),* Öld samir |

---

[96] *At en trochæ kan 'agtes lige ved' en spondé, synes i övrigt ikke at vidne om nogen meget levende fölelse for det metriske.*

[97] *Ikke omvendt: en lang og en kort (*— ⏑*, en trochæ).*

óláfs | gilda *Geisli 10*[1], *i fölge læsemåden i Flat. udg.*[(98)]. [4] ∪∪∪∪ *(proceleusmaticus)*, vesa munu | band í | landi *Kristn. kap. 6.* [5] ∪ — — *(bacchius)*, meginfjöld|i reis | hölda *Geisli 4*[6]. [6] — ∪ — *(creticus)*, orð gørask | auðar | njörðum *Band. ved H. Friðriksson side 25*[1]. [7] ∪ — ∪ — *(dijambus)*, *hvorpå jeg dog ikke har noget sikkert exempel ved hånden (skönt det synes hævet over al tvivl, at også denne form må kunne forekomme).* [8] ∪∪∪ — *(fjerde pæon)*, hafa kveðask | lög nema | ljúgi *Bersöglisvisur.* [9] ∪ — ∪∪ *(anden pæon)*, röðuls bliku | vópn í | veðri *Geisli 53*[7]. [10] — ∪ *(trochæ)*, báru | yxn auk | átta *Brage.* [11] ∪∪∪ *(tribrachys)*, ek em af | angri | miklu *(ikke* emk af angri miklu, *uden linierim) Flat. udg. I 20 (Fms. III 86).* [12] ∪ — ∪ *(amphibrachys)*, lifanda | vatni | heilagr | andi *Guðmdrápa Árna 2*[6] *(at dette drapas versart ikke er 'dróttkvætt' i indskrænket forstand, men 'hrynhenda', altså en art af udvidet 'dróttkvætt', gör åbenbart intet til sagen). Da jeg nu, i det mindste forelöbig, tvivler på, at förste fod kan findes i andre variationer, end disse tolv, forekommer det mig sandsynligst, at den her omhandlede verslinie (Njála I kap. 44*[57]*) oprindelig har hedt (ikke*

[(98)] *Jeg formoder, at det hele vers (Geisli 10) bör hedde:* Öld samir óláfs gilda | (orðgnóttar blð ek dróttin) | oss at óðgerð þessi | ítrgeðs lofl kveðja. | Fann ek aldri val vildra | (vallrjóðanda allra | raun dugir) rétt í einu | ranni fremðar-manna. *Tanken i* Oss samir kveðja gilda öld at þessi óðgerð, lofi ítrgeðs óláfs *er: 'Ikke alene kongerne (vers 8) og erkebispen (vers 9), men alle tilstede værende, bör jeg opfordre til at höre med opmærksomhed på dette digt, der handler om den herlige Olav'. Skjalden har fundet, at det blotte* óðgerð þessi *var for mat, og har forstærket det ved den forklaring (*lofi ítrgeðs óláfs*), der er tilföiet som appositum.* — Rétt *synes snarest at höre til sætningen* Fann ... -manna, *hvor dèt da forstærker ordforbindelsen* í einu ranni, *og derved ligesom udtrykker forundring over, at så mange udmærkede mænd kunde findes forsamlede, endog i ét hus.* Raun allra vallrjóðanda dugir = 'eigi lýgr almanna-raun' *(nemlig, med hensyn til de mænd, der udgöre denne forsamling). Jf.: Hkr. Kh. III 464, Shl. V 327, Fms. XII 117, Lex. poët.* vallrjóðandi.

Karlinn spyri *osv.*, *men)* Karl spyri *osv.*, *i overensstemmelse med* köllum hann nú karl hinn skegglausa *Njála I kap.* $44^{44\text{-}45}$.

β) Den verslinie, til hvilken dette ord hörer, hedder i fölge F, B, E: «Karlinn spyri orða illra», *men i fölge C δ:* «Karlinn spyri illra orða».

Hvad er nu vel her det rette?

Som bekendt udtales rl *i nyislandsk som* ll. *Således finder man hos Bjarni Thórarensen (Kvæði, side 199) rimet:* karlinn : hnallinn : dallinn. *Samme udtale træder klart frem* [1] *i Skíða-ríma:* «rétt hjá Andra jalli» — «ekki smáir á palli» *81 (*jalli = jarli*)*, «ætla ek hann heiti Stulli» — «maðrinn sæmdarfulli» *99 (*Stulli = Sturli*)*, «Hǫgni þreif upp Hálfdan jall» — «rak hann niðr svó rammligt fall» *176 (*jall = jarl*).* [2] *i Völsungs-rímur:* «Vissa ek ei í veröldu fyr | vera stœrri halla, | jafnfram géngu í einar dyr | átta hundruð karla» *12,* «drjúgum brenna alla» — «ok bæði konur ok karla» *43,* «siklings arfa ens snjalla» — «ætt Háleygja jarla» *50,* «botstokk ýtar kalla» — «drótt fékk slíka varla» *142,* «ok virða sveitin snjalla» — «áttján hundruð kalla» *144 (*kalla = karla*),* «Maðr gékk inn í hilmis hall» — «berfœttr er sá komni kall» *145 (*kall = karl*),* «œði hefir hon trölla» — «ok tannar böndin görla» *200,* «at hvílast mætti varla» — «greini ek þat er þeir spjalla» *251.* [3] *i Skáldhelga-rímur:* «Ölver nefndr skalli» — «at hjálpa gömlum kalli» *IV 9 (*kalli = karli*).* [4] *hos Einar Gilsson:* «at seggir þoll(d)u valla» — «drottins suikara alla» *Óláfs-ríma 6 (Flat. udg. I 8 —* valla = varla*)*, «at [hann] Þorláki fái sem fullast» *Bp. II 100 v. 4³.* [5] *i Gmdrápa Árna:* «Sturlúngar mjök illskufullir» *51².* [6] *i Vigl.-saga:* «karlmann í för snjallri» *(NO. XXVII 83).* [7] *i Harðar-saga:* «alls» *(Jón Þork. i Skýringar:* «ells»*)* «i málafellum» *(J.² II 66 —* -fellum = -ferlum*).* [8] *Bp. I 529²* «heiptarfullr i móte Sturlu». *Alle disse steder ere imidlertid vistnok yngre, end Sigmunds nidvers. Men der synes at forekomme ældre exempler på* rl *udtalt som* ll.

a) hos Arnórr, i en 'visuhelmingr', der hedder — i Fsk. 96: Flýði fylkir reiði | framr þjóðkonungs rama, | stökk fyr auðvin okkrum | armsvells hati gella» *(men* gella *er 'Egilssons Conjectur' i steden for* gellir, *som begge håndskrifterne have); i Fms. VI 26:* «Flýði fylkir reiði | framr þjóðkonúngr rama | stökk frá öðrum okkrum | armsvells hati gellir»; *i Flat. udg. III 264:* «Fyllde fylkir reidi | framr þiodkonung ramma | stock fyrir oduin ockrum | arnsuelgr hate herser». *Det synes nu klart, at den förste 'visufjórðungr' oprindelig har hedt* Flýði fylkir reiði | framr þjóðkonungs ramma. *Men det övrige forekommer mig uklart og, i nærværende tilfælde, ubrugbart som slutningsgrund. Efter al sandsynlighed er verset taget af et drapa, digtet af Arnórr om kong Magnus. Men hvo er så den anden person, der her optræder ved siden af Arnórr, i dualen* okkrum? *Hvad det på S. Egilsson's gisning beroende* «gella» *(=* «gerla»*) angår, så oversættes* «stökk gella» *i SnI. VI 22 ved «præceps fugit», medens Fms. XII 128*[4] *forklarer* «gella» *ved «gjörsamliga» (i Lex. poët. synes* gella *som adv. ikke at være optaget). Men hvorledes kan* «stökk gerla» *betyde «præceps fugit»? Og* gjörsamliga *passer heller ikke til* stökkva, *når subjectet i dette verbum betegner et enkelt individ. Desuden er det meget tvivlsomt, om Arnórr har udtalt* e *i det ord, her menes. b) hos Þjóðolfr Arnórsson, i en 'visuhelmingr', der i udgaverne er skrevet på fölgende måder:* Liggr fyrir ofs enn uggum *(var.* yggum) | allítt Sviá *(trykfeil)* kallom | driúgt *(var.* drygt) höfom vas fyrir vífa | vid Skáneyar *(var.* Scánunga) fída *Hkr. Kh. III 48*[1-4]; Liggr fyrir oss, en uggum | allítt Svía köllum, | drýgt höfum vás fyrir vísa, | víð Skáneyjar síða *Hkr. ved Unger side 543*[1-4 b]; liggr fyrir oss, en uggum | allítt Svía körlum, | drýkt höfum vás fyrir vísa, | víð Skáneyjar síða *Fms. VI 89*[2-5]. *Dette* «uggum allítt Svía kallom (köllum, körlum)» *oversættes nu ved «vi fryete lidt de Svenske Karle», og lignende. Hvad mig angår, er jeg imidlertid ikke i stand til at opdage nogen naturlig mening i sætningen* «enn uggum

allitt Svía kallom». *For det förste betyder* ugga *med dativ ikke det samme, som lat. 'metuere' med accusativ. For det andet lyder udtrykket* «Svía karlar» *mig noget fremmed. Og for det tredje begriber jeg ikke, hvorledes her kan være tale om* svíar, *som om Skåne i hin tid havde været svensk. Skulde ikke* svía *i verset på en eller anden måde være foranlediget ved den umiddelbart fölgende prosaiske beretning:* «Sveinn flýði upp á Gautland, ok sótti síðan á fund Svíakonungs, ok dvaldist þar um vetrinn í góðu yfirlæti». *c) den sidste linie i et vers, der tilskrives Olav den hellige, lyder i Flat. udg. II* 341_{10b} *(jf. Fms. V* 200_{15}*):* «jall huernn konur allar». *Men der kan vist ikke være nogen tvivl om, at* «jarl hvern konan snarlig», *Fms. IV* 196^{6}, *er rigtigere. d) hos Hallfrøðr hedder en 'visufjórðungr' i* 132 *(se Sǫnisbók* $39^{22\text{-}23}$ *og Fornsögur* $113^{30\text{-}31}$*):* «svá hefir yðr at öðru | áfall tekit varla». *Men den hele 'visuhelmingr' bör formodentlig læses* Hnauð við hjarta síðu | hreggblásnum mér ási. | mjök hefir uðr at öðru | **aflat** báru skalli. *Jf. Fms. III* $27^{3\text{-}6}$. *Ligesom jeg ikke tror, at Hallfrøðr, at Olav den hellige, at Þjóðolfr Arnórsson, at Arnórr jarlaskald have udtalt* rl *som* ll, *således finder jeg i Háttatal* 60^{4}, «hjálmsvell jöfurr gella fella», *intet gyldigt bevis for, at en slig udtale kan tillægges Snorri Sturluson. Jeg forstår nemlig ikke denne verslinie. De to förste ord ere vel simple nok. Men* «gella fella» *oversættes «immaniter sonare». Så vidt jeg véd, er imidlertid* gella *altid et svagt verbum (*gelli, gellda, gellt*), der kun bruges i bemærkelsen 'bröle', hvor talen er om tyre eller om helvedes ånder*(99)*, hvis stemmer man på Island har ment at kunne forestille sig som mandolme tyres — de vildeste dyr på denne ö. Måske vil nogen mene, at det poetiske* gellir, *ensis, SnE. I* 563^{13}, *er et nomen agentis af verbet* gella, *og altså indeholder bevis for, at også et sværd kunde*

---

(99) *Jeg tilföier dog SnE. II* $364^{17\text{-}18}$, «Sækyqvindin blasa eða gella», = «sækvikendi blása eða gjalla» *SnE. II* 46_{12}.

siges at gella. *Men en slig opfatning vilde neppe være rigtig, da* «gellir», *i bemærkelsen* e n s i s, *formodentlig kun er en mindre rigtig skrivemåde i steden for* gillir *(SnE. II* 476^{8a} 559^{17a}*), der synes afledet af adj.* gjallr *k l a n g f u l d. Om sværde og andre stålvåben bruges derimod idelig det stærke verbum* gjalla. *Således f. ex.:* brandr gall *(ikke* gelldi*)* á írlandi *Njála I kap.* 157^{212}*;* «áðr grindlogi Göndlar | gellr *(ikke* gellir*)* í hattar felli | ...... | meir nökkurum þeira» *Vígaglúmr sagaen kap. 21 vers 1;* brandr gellr *(ikke* gellir*) Háttatal* 9^{7}*; se end videre Lex. poët.* $232\,b^{18\text{-}24}$. *Hvad nu* «fella = ferla = ferliga» *(SnE. III 126; jf. Lex. poët.* $162\,b_{8}$ «fella ... *forte pro* ferliga»*) angår, synes det ingenlunde at passe Háttatal* 60^{4}, *da, så vidt mig bekendt,* ferla ferliga (ferlega) *gennemgående indeholder dadel, i det det betyder 'på en unaturlig — hæslig, afskylig, dum, osv. — måde'. Man kan ikke beråbe sig herimod f. ex. på Flat. udg. I 153 (kap. 122):* «þrifu þeir Gunnhilldi med myklum þys ok haduligu harke ok drektu þeirre daligu drottningu j æitt f e r l l i g a diuft fen», *da man på dette sted må tage hensyn dels til den særegne virkning, her synes tilsigtet*[100]*, dels til den omstændighed, at et adv., når det sættes foran et andet adv. eller foran et adj., undertiden forandrer sin betydning*[101]. *Man kan, f. ex., således på nyislandsk sige, at et eller andet digt af Bjarni eller Jónas eller Grímur og fl. er 'ljótlega vel ort' eller 'ljótlega fallegt', uden at 'ljótlega' derfor i övrigt opgiver betydningen 'turpiter' osv.*

Det ældste af de oven for (side $435^{11\text{-}35}$*) anförte exempler på* rl *udtalt som* ll *turde være nr.*^{8} *(side* $435^{34\text{-}35}$*), der synes at have hört til et digt af Þormóðr prestr Ólåfsson (se Bp. I personregist.), formodentlig den*

---

(100) mjök — afar, ákafa, ákaflega, *el. lign.* — djúpt *var ikke nok! Den mosepyt, hvori den ugudelige forhadte dronning skulde druknes, måtte have noget* «ferlligt» *ved sig!*

(101) *Fritzner bemærker endog med hensyn til* «ferlliga diuft», *at 'foran Adj. eller Adv.' får* ferliga *bemærkelsen 'særdeles'.*

»Sira þormóðr skáld Ólafsson», *annalerne (Ísll. ann. side 248*[1]*) omtale ved år 1338; hvorimod Sigmunds nidvers vel tör antages at være digtede i det trettende århundrede. Men heraf kan ingenlunde med nogen sikkerhed sluttes, at forfatteren til disse vers ikke havde kunnet rime* rl : ll, *især da samme forfatter også i andre henseender (*gott *i steden for* gótt*;* gl *udtalt* ggl*) synes ligesom at anticipere en senere tids udtale. Imidlertid vil jeg indtil videre beholde* Karl spyri illra orða, *der i alle tilfælde lader sig forsvare.*

*γ) Dette sted synes at være det ældste, hvor denne udtale (*gott *i steden for det ældre* gótt*) nu findes. Jf. Gmdr. Árna 6*[8], gott at elska enn hafna spotti.

δ) Jeg foretrækker nu ubetinget pluralen veglig. *Rigtig nok er C δ aldeles vild på karreten med sit* »neglıs«*; medens B har* »véglígt«, *da denne membrans skriver har anset* »lıð« *for et neutrum i singular. Men F synes at have* »veg|lıg«, *og E*[s] »negglíg« *må læses (*vegglig, *i steden for)* veglig. — *Brugen af* ljóð *i singular er så aldeles forsvindende, at den ikke synes at kunne antages her på B*[s] *auctoritet, især da B ikke engang har* ljóð*!*

ε) Man har her valget imellem »lıð« *i F og B,* »lýð« *i C δ (i* »lýðſ em ec« *osv.) og det naturlige* »lıoð« *i E. Jeg ser ikke rettere, end at* »lıð« *er lige så meningslöst som* »lýð«. *Når membranerne ville fremstille lydforbindelser bestående af* j (ı) *med en følgende vocal, finder man undertiden, enten at* j (ı) *er udelodt, eller at vocalen er udeladt, medens skriveren på nogle steder har indsat det manglende over linien. I steden for* lıoð *må man således være belavet på muligvis at finde:* lıð *eller* lı̊ð, loð *eller* l̍oð. *Et exempel på* ı *i steden for* jó (ıo) *forekommer i membranen F*[8] »ſigr ƀlıða[(102)] ꝑıolð« *Njála I kap. 157*[181]. *Og af samme art er måske* «hlið» *SnE. I*

---

(102) *Ligesom* ð *i stedet for* ð, *således er* ı *i st. for* ıo *neppe andet end en sködeslöshed. Strax i det fölgende. Njála I kap. 157*[185], *har F ganske rigtig* »ƀlıoða«.

248[7], efter Reg.[(103)], hvor W og U og 757 *have det rigtige* hljóð. *(Jf.: SnE. I 248 note[9]; Lex. poët. 356 b, art.* hlið, *ntr., 4.) Slige skrivemåder ere vistnok intet andet, end ligefremme fölger, enten af sködeslöshed (jf. foregående side note[102]), eller af uklarhed i opfatning af lydforholdene. Og man går meget for vidt, når man f. ex. bilder sig ind, at* liða *Hrafnssaga kap. 19 v. 1,* fjón grøri ljótleg ljóna | (liðak fátt um þat) miðlum, *står (eller* kan stå*) i stedet for* ljóða, *skönt verbet* liða *sluttersig ganske naturlig til substantivet* liðr *(stamme* liðu*), og åbenbart genfindes f. ex. i* «óliþoþ» *('Isländska Homilier' utg. af Wisén side 189[15]).*

Rigtigheden af »lið« *i Sigmunds vers har man villet begrunde*

1) ved henvisning til fölgende sætning i et vers af Sighvatr: «getom hála launa | hnofs flöld lidi ofso | Olafs dóttor», *Hkr. Kh. III 3, hvor den oversættes «En Mængde Smycker i vor Dict | Olafs Dotter til Lön vi bringe» og «offerimus plurimam mercedem, | Cimelia multa carminis nostri, | Olafi filiæ», men derimod Hkr. VI 121$_{5-4}$ «Credimus Olavi filiam* copiis *nostris liberaliter offerre (loco stipendii) plura cimelia». I steden for* «lidi» *har A, B, D* lofi, *hvilken læsemåde Unger har optaget. — I alt dette ser jeg intet bevis for, at* »lið« *betyder* digt.

2) ved henvisning til SnE. I 248[7-8] «Vilja ek hlið | at hans liði». *Kan der da være nogen tvivl om, at det rigtige er:* Viljak hljóð | at hárs *(således W og U og* 757; *kun Reg. har* «hans»*)* líði?

3) ved henvisning til det tydske ord lied. *Rigtig nok svarer nht.* ie *ikke sjelden til isl.* i[(104)] *(med nht.* glied

---

(103) Det er dog et spörgsmål, om dette «hlið» *i Reg. ikke er fremkaldt ved det fölgende* «liði». *Vilde man söge at besvare dette spörgsmål, måtte man gennemgå hele Reg., for at se, om denne membran i övrigt udelader vocalen i lydforbindelser som* jó, *og da under hvilke omstændigheder*

(104) Derimod ikke let til isl. í.

riese sieg *osv. jf. isl.* liðr risi sigr *osv.). Men ligesom dybere og grundigere er dog overensstemmelsen imellem nht.* ie *og isl.* jó jú *(man sammenholde f. ex. nht.* dieb dienen niesen bieten -niessen schiessen sieden triefen lieb siech *med isl.* þjófr þjóna hnjósa bjóða njóta skjóta sjóða drjúpa ljúfr sjúkr*). Og så vidt jeg tror, gives der ingen, der betvivler identiteten af isl.* ljóð *og nht.* lied.

NJÁLA KAP. 44 VERS 3. — SIGMUNDR.

Membranerne. Se Ísll². III (Njála I) forord.

Lacune i Cα-γ og ε-κ, D, H.

Angående A, G, I, samt F, se oven for, side 430₃—431³.

Også Cδ udelader verset.

Dette vers findes kun i F, B, E.

F: »Ok en q*va*ð ſıgm̄ðꝛ. G[oꝛ]t eʾ makliga[ſt] myklu nıeı[n]ſ leıt﹏﹏ꝥeıtı | trauðꝛ r[a]ᵱꝼ *(over p et lille længdetegn)* ek trẏgðʾ [ſı]ðan tað ſkeg[lıng]ū [veglıſſ ꝥeıtı] kʳl [en kneẏtū] | kan̄a ek opt ꝥᵱgı man̄a ſkıot*t* [ı ſkōmu] malı [ſkeglauſ talı ſeggıa]«.

B: »Get ek maklígaz | mẏklv. meínſ leıtendv̄ ꝥeítı. trꝺðꝛ rẏꝼ ek trẏgðır ſıþ. tað ſkeɢlıngʳ | ueglıgſ; ꝥeítí karlín*n (förſt skrevet* kal, *men dette rettet til* kar*)* kneẏtv̄. kan*n*a ek opt ꝥvgí man*n*a. ſkíal í ſkȯm*m*v | malı ſkeɢ lavſſ *(længdetegn over* v*)* talı ſeɢía«.

E: »Veıt eg *(g lidt forskrevet)* maklígaꝫt | mıklv. meíns leıtvnðv̄ ꝥeíte. travðꝛ ʀeȷẏꝼ *(således — kun om* ȷ *kunde der være tvivl, om det ikke var at opfatte som* ı*, hvilket dog i grunden vilde komme ud på et)* eg trẏgðʾ ſıðan̄. tað ſkeglíngʳ neg|lís. ꝥeíte. kʳl en knytv̄ kan̄ eg oꝑt ꝥvga mana. ſkıot. ȷ ſkomv malí ſkeg*g* læs ta|lí ſeg*g*ír«.

Prosaisk orden.

Ek get *α)*, taðskegglingar *β)*, heiti myklu makligast meins-leitundum *γ)*, negliz *δ)* síðan *ε)*. ek rýf trauðr tryggðir *ζ)*. Heiti karl skegglauss í *η)* tali seggja. enn knýtum *ϑ)* skjal skömmu máli. ek kanna opt hugi manna *ι)*.

α) antager — vil håbe — (at).

β) Denne rigtige læsemåde står, som man ser, både i B og E.

γ) Skönt E er yngre, end B, indtager leitundum *en ældre stilling, end* leitendum.

δ) ligesom «bliver nagelfast». Brugen af neglaz *på dette sted indeholder åbenbart en allusion til den förste 'visa' (*Hvat skulu taðskegglingar negla mundriða í skildi?*). — Det rigtige* negliz *ikke alene titter frem hvor det skal stå (i* »neg|lís« *E, i det utydelige* »veglıſſ« *F, ja endogså i B*[s] »ueglıgſ«*); men det spöger desuden i de andre vers. Således har: E* »negglíg« *og Cð* »neglıs«, *i steden for* veglig, *'visa' 2*[8]*; og Cð* »neglıſ« *eller* »ueglıſ«, *i st. for* negla, *'visa' 1*[4].

ε) síðan *betyder her fra nu af, ligesom Njála I kap. 8*[59-61] far í braut ok leita á engan mann síðan *og* þínum drengskap skal ek við bregða æ síðan.

ζ) Denne sætning bör man vistnok opfatte i dens naturlige mening og uden (med Johnsonius) at tage den som ironie. Tanken synes ligefrem at være: 'Jeg bryder ugerne forliget, som min frænde har anbefalet mig at holde. Men hvad gör man ikke for at vinde Halgerdes bifald?' Jf. Halgerdes replik, der fölger umiddelbart på Sigmunds 'visur': gersimi ert þú..., hversu þú ert mjer eptirlátr.

η) Sætningen enn ... máli *har ingen brug for præpositionen* í, *hvorimod sætningen* Heiti ... seggja *ikke godt kan undvære den (jf. J. Þork. Skýringar side 11*[11-12]*). Men ordene i denne sætning indtage i halvverset fölgende dristige orden:* Heiti karl .... í .... skegglauss tali seggja.

ϑ) kneytum i F og B er åbenbart det samme, som knýtum *i E, kun med* ey *i st. for* ý. *Se oven for, side* 170_{12}—171^6. *(Jf. desuden t. ex. Sigmunds förste vers lin.*[7], *Njála I kap.* 44^{55}, *i E:* elda björk þau 'er »eýzkīv«, *skönt det, her foreligger, er en overgang af* y *til* ey.*)*

ι) At forfatteren til Sigmunds 'níðvísur' måske har udtalt rl *som* ll, *samt at han har udtalt* gótt *med* o *(*gott*) og* gl *som* ggl, *er bemærket oven for, side* $439^{4\text{-}13}$. *Ikke alene* gl *(—* taðskegglingar negla *vers* 1^4 *og* taðskegglingar negliz *vers* 3^4 *—), men også* g-l *(—* taðskegglingum veglig *vers* 2^8 *—), lyder hos denne digter som* ggl; *medens det turde være hævet over al tvivl, at den ældre, ægte udtale har i begge tilfælde været* gl *(d. e. blödt* g + l*). Jeg må her nöies med at henvise, på den ene side til Íslldrápa* 10^1, Egill fekk unda gagli[(105)], *og på den anden side til udtalen af* gn, *oven for, side* 355^3—357^2. *Til de der anförte steder föier jeg Hkr. Magn. góð. kap. 31 vers* 3^2 *(jf. Fms. VI* 77^{15}*),* bogmenn at hör tognum, *af þjóðolfr Arnórsson. — Et af de gamle vers, der tilskrives Grettir (Grett*[2]. $147^{13\text{-}21}$, *Ísll*[2]. *I* $231^{4\text{-}11}$*), synes, afset fra 'vísuorð'*[3], *at burde hedde:* Ríðkat ek rækimeiðum | randar hóts at *(sål. Ísll.)* móti. | «sköpuð er þessum þegni» | þraut. fer ek einn at *(sål. C i Ísll.;* á brautu *lyder yngre end* at brautu, *når meningen skal være den samme, nemlig: 'hen ad veien'; jf. Lex. poët.*

---

(105) *Jeg kunde ligeledes henvise til fölgende steder.*

1) Hkr. ved Unger side 522^{10b}, «smugul er, ástar, fuglar», *hos Sighvatr. Men sammenhængen i den hele 'vísuhelmingr' er mig ikke tilstrækkelig klar.*

2) Hkr. Ól. helg. kap. 182 v. 5^3, *Fms. V* 7^3, *Fsk.* 85^{29}, *Óh. 1849 side* 59^{15b}, *Óh. 1853 side* 180^{18b}, *Flat. udg. II* 306_{6b}, «haug Hjörnagla», *hos þórarinn loftunga. Men denne linies beviskraft ophæves derved, at af 'frumáttungar' i 'tøglag' savner henved* ⅓ *linierim. —*

Her bemærkes, at lydforbindelsen gl *er langt sjeldnere i oldnordisk, end lydforbindelsen* gn. *Ellers vilde man uden al tvivl med lethed finde flere exempler på rimet* g : g(l).

75 b 13-15[106]) brautu. | Vilkat ek viðris balka | vinnendr snara *(sål. Grett.)* finna. | ek mun *(*þér *— dette ord, der i övrigt både står i Grett. og Ísll., synes at måtte udelades som forstyrrende versemålet*[107]*)* eigi þykkja | œrr[108]. leitak mér fœra *(sål. Grett.;* fœra *turde være en bedre læsemåde, end* fœris*). Her synes alt at være i orden, med undtagelse af tredje 'áttungr'*, «sköpuð er þessum þegni», *der mangler linierim og altså må være forvansket. Det var nu vistnok muligt, at her kunde have stået* sköpuð es þegni þessum. *Men jeg tror dog snarere, linien oprindelig må have lydt* lagið es þessum þegni, *i det* sköpuð *har fortrængt* lagið, *eftersom begge udtryk væsentlig betegne det samme, og da de gamle afskrivere i almindelighed ikke bröd sig om versenes form, men kun om meningen, når de havde en anelse om den. — Skönt jeg af forskellige grunde ikke kan lægge megen vægt på fölgende tre steder, skal jeg ikke undlade at anföre dem her. Kormákr (sagaen kap. 7, udg. side 64)* «þóttú sjö um dag fregnir»*; men dette 'visuorð', skönt det er det sjette, altså 'viðrorð', har, som man ser, kun halvrim, medens det femte 'visuorð' ganske savner linierim*[109]. *Refr (SnE. I*

---

(106) *Hvortil i övrigt må bemærkes, at* fara á brautu *ikke nödvendig betyder 'abire', men at det (som bemærket) kan være ligefrem =* fara at brautu.

(107) *Jf. også sætningen* fer ek einn at brautu.

(108) *Medens ordene* «sköpuð er þessum þegni» þraut *indeholde en meget naturlig ytring af bedrövelse over den fredlöse forfatters tunge skebne, ånder sætningen* ek mun eigi þykkja œrr, *lige så naturlig, selvfölelse og selvtillid. Grettir har den stolte bevidsthed, at den almindelige mening må i ham se det modsatte af en, der er* œrr *— hvilket han dog vilde vise sig at være, når han, uden mindste udsigt til at kunne vinde nogen fordel, gav sig i kast med et overvældende antal fjender. Jf. den (i Grett. og Ísll.) umiddelbart fölgende 'vísa' (*«Hnekki ek frá þar er flokkar» *osv.).*

(109) *Den förste 'vísuhelmingr' er fuldkommen regelmæssig:* «Kostaðu hins, at hesti, | haldir fast ok skjaldi, | koma mun ör við eyra | yðr bráðliga hnyðja». *Ordet* hnyðja *gengives ved «tudes»*

416⁷ II 326⁷ 437⁹ 586⁷) «ógn, stöðvar, hefi ek ægi»; *men meningen er mig ikke klar. Stjörnuodda-draumr (NO. XXVII 121¹⁷)* «Ok hnigsólar Högna».

Med hensyn til sætningernes logiske fölge i den sidste 'visuhelmingr' skal jeg tillade mig en lille bemærkning. Versets forfatter synes at have ment, at tilståelsen trauðr rýf 'ek tryggðir *ikke burde savne en modvægt. Og denne modvægt har han, som det forekommer mig, lagt i ordene* «kanna ek opt hugi manna», *«jeg pröver ofte mænds mod», som om han vilde sige: 'skönt jeg ellers just ikke veier mine ord og handlinger, for at undgå at fornærme nogen; så at det altså ikke er af frygt, at jeg i nærværende tilfælde er en smule fredelig stemt'. Sætningen* enn knýtum skjal skömmu máli *kan siges at bebude eller endog indlede den afslutning, hvorved Nials ögenavn skal slås fast. (Jf. Gunnars ord Njála I kap. 44⁸⁰⁻⁸¹, i fölge fem skindböger:* þú hrópar sonu njáls ok sjálfan hann, er þó er mest vert.*) På grund heraf burde muligvis fölgende opstilling foretrækkes for den oven for givne:* Ek kanna opt hugi manna. enn knýtum skjal skömmu máli *('men jeg skal fatte mig kort'; med andre ord: 'men for at slutte'):* heiti karl skegglauss í tali seggja. *I övrigt er det måske rigtigst, at man, stöttende sig på B og Olavius og Johnsonius og Jón Þorkelsson, læser* karlinn *i stedet for* karl enn; *så at de to sidste sætninger komme til at lyde:* knýtum skjal skömmu máli: heiti karlinn *osv.*

NJÁLA KAP. 44 VERS 4. — SKARPHJEDINN.

Membranerne. Se Ísll². III (Njála I) forord. Lacune i C α-γ og ε-ζ og ϑ-κ, D, H.

(brugt som feminin), og «ör» hnyðja *ved «alacris tudes» (Korm. side 65) og «tudes celeris, vi emissa» (Lex. poët. 629 b⁷⁻⁸). Udtrykket* «ör» hnyðja *kunde da sammenlignes f. ex. med 'alacres enses'. Naturligere synes det dog her at opfatte «ör» som* ór, *nom. sing. fem. af possessivet* vára-, *nostro- og nostra-.*

A, C δ og η, E, G, I — så vel som F[s] text — have prosa i steden for verset, hvilket F dog tilföier i randen. Se Njála I kap. 44 noten[118-129].

Verset findes i F og B.

F: »Ero p̄ gerðıſ ıarðʳ. auðſ pʳpandí ſauða eıſv eınkar ꝼpſ᷑. opt ꝩeıtanðʳ | leıta. þ'r ꝧaꝼa ſeima ſærır ſmıðenðꝛ *(eller* ſmıðenðꝛ*)* ðraꝼ nıða geẏſtr ū geıra roſtu | graſbıtar ſkẏn lıtıt«. *Denne 'visa', skönt ikke overalt tydelig, synes dog overalt at kunne læses med sikkerhed. Til de tydeligste partier hörer* ꝩeıtanðʳ *(i alt fald med undtagelse af* ꝩ*), til de utydeligste den sidste verslinie.*

B: »Erv vmgirðıſ ıárðar. av́ð *(længdetegn over* v*)* v'pandı ſav́ða *(længdetegn over* v*)*. eíſv eínkar ꝼvſıŕ *(længdetegn over* r*)*. ópt | veítenðꝛ leítá. þꝛ ꝧaꝼa ſeima ſǽrır *(længdetegn over* æ*)*. ſmíðenðꝛ ðꝛáꝼ níða. geẏſtr || vin*n* ek geira rȯ́ſtv. gŕaſ *(længdetegn over* r*)* bíta ſkẏn lítıð«. *Prosaisk orden.*

Jarðar⁀umgerðis *α)* ⁀eisu⁀optveitandar *β)* eru — auðs⁀verpandi! — einkar fúsir leita sauða. *γ)* þeir smíðandar *δ)* drafníða *ε)* hafa — seima⁀særir! — lítit grasbíta skyn *ζ)*. geystr vinnk *η)* geira⁀róstu *ϑ)*.

α) Det er åbenbart, at umgerðis *(F) er den oprindelige,* umgirðis *(B) den secundaire, læsemåde.* Umgirðis *må man naturligvis henföre enten, med S. Egilsson (Lex. poët. 832 b[10-13]) og Jón þork. (Skýringar)[(110)], til* umgirði *neutr., eller, med Johnsonius («Nials-saga» lat. reddita, pag. 133 note α), til* umgirðir *masc. Hvis det förste (nemlig* umgirði*) foretrækkes, bliver stavelsen* um- *overflödig, da* girði *er et hyppigt udtryk om 'det, der om-*

---

(110) B[s] skriver har vistnok også henfört umgirðis *til* umgirði*, hvis han overhovedet har dannet sig nogen forestilling om formens grammatiske forhold.*

giver — ligesom omgjorder — noget' (jeg anförer exempelvis Sturla Bárðarson's

»ſtokk œ gɜvnðr gírðı |
gvðíɟ ſialꝼr ıuatz ꝼírðí«

Sturl[1]. *II 76, Sturl*[2]. *I 261; men henviser i övrigt til Lex. poët., 243 a_2—b^{12}, art.* girði*). Holder man sig derimod til Johnsonius, tror jeg man gör sig skyldig i en anachronismus, da der uden tvivl ligger en ikke ganske kort tid imellem tilblivelsen af verset* Eru umgerðis ...... skyn lítit *og tilblivelsen af former som* umgirðir. *Derimod er* gerðir *et ægte nomen agentis af (det af* garðr *afledede verbum)* gerða; *med hensyn til hvilket verbum jeg ikke finder det overflödigt (ved siden af en henvisning til S. Egilsson's Lex. poët. og til Fritzner) her at henlede opmærksomheden* [1] *på ei par steder i V. Finsen's fortrinlige udgaver af Grágásen, nemlig, Konungsbók II* 90^5—91^{16} *samt* 120_9—121^4 *og Staðarhólsbók side* 451^{14}—452^{21}, *og* [2] *på Reg. SnE. I* $48_{11\text{-}9}$: þar af gerðu þeir sjá þann, er *(med hvilken)* þeir gerðu ok festu saman jörðina ok *(= i det de)* lögðu þann sjá í hring útan um hána. *Dette gamle* gerðu *(dan. gerdede) har nu W*[a] *skriver ikke kunnet bruge, men forandret det til et ganske andet ord af lignende betydning, nemlig* gyrðu *(dan. gjordede). En menneskealder senere vilde en afskriver snarest have «rettet»* gerðu *til* girðu. — *Det* gerða um, *der ligger til grund for* umgerðir, *findes f. ex. Alex. ved Unger side* $117^{6\text{-}7}$: «þar var oc markat hversu vthafet gerðer vm oll londin». *Brugen af det masculine* umgerðir *har sin naturlige grund i, at versets forfatter har tænkt på masculinet* sjár *(*sjór, sær; *jf.* marr ægir *osv.).*

β) Så vel af den måde, hvorpå Johnsonius ordner ordene i denne 'visuhelmingr' prosaisk («1) Avdsvarpandi, opt 2) veitendr 3) vmgirdis iardar α) eisv erv einkar fúsir savda leita»*), som af hans latinske gengivelse deraf (*«Sunt, ambientis ſepis orbem terreum | Multùm fauillas qui ſolent | Praebere, nummûm diſſipator, admodum | Oues auentes quaerere»*), fremgår tydelig, at han har anset*

optveitandar *for ét ord. Og heri tror jeg han har fuldkommen ret. Ti hvad mening er der i at lade Skarph. ytre den påstand, at han og hans brödre ofte have stor lyst til at lede efter får? en ytring, der er omtrent lige uheldig, hvad enten man tænker på virkelige får, i fölge den sletteste læsemåde (*«leita sauða þinna» *F og A), hvormed vi her i övrigt intet have at göre, eller man holder sig til verset, der udtrykkelig forklarer* sauðir *ved* smíðandar drafníða, *d. v. s., Sigmund*[111]*, der havde været så dum at digte nidvers om Nial og hans sönner. Få timer efter at hine nidvers vare komne til disse mænds kundskab, tager nemlig Skarph. med sine brödre af sted for at tugte fornærmeren, så at der slet ikke kan være tale om flere (endsige mange) anfald af hevnlyst. — Sammensætningen* optveitandi *er unegtelig noget dristig. Men er ikke det samme tilfældet f. ex. med* ógrœðir, *et andet compositum, hvori et nomen agentis udgör det sidste led? (*Ógrœðir *bruges i kendingen* armgrjóts⌒ógrœðir *og betyder det samme som* særir særandi *osv.; jf. t. ex.* seima⌒særir *i nærværende 'visa' og* fésærandi *i et vers af Kormákr. Hvis* ógrœðir, *som man har villet, betöd: «qui non lucratur», «den, som ikke vinder», «den, som ikke kommer i besiddelse af», var* armgrjóts⌒ógrœðir *ingen kending.)*

γ) Som allerede bemærket, indeholder den anden 'visuhelmingr' forklaring over, hvad der menes ved sauðir *i förste 'visuhelmingr'.*

δ) smíðandar *en af hensyn til versemålet nödvendig gisning, i overensstemmelse med* veitandar *i förste 'visuhelmingr' (F); jf. oven for, side* 221_{16}—225^{1}.

ε) F har ganske tydelig »ðraꝼ« *og B ganske tydelig* »ðꝛáꝼ«. *Dette* draf- *er formodentlig det samme ord, som det* draf, *der forekommer i NgL. III* 14^{7}: «Draf ok garðſaur ſkal æigi bera ꝼyrir bryggiur», *og synes i betydning ikke meget forskelligt fra 'feieskarn'. Det er*

---

(111) i det tanken dog måske tillige har omfattet hans ven Skjold.

psychologisk rigtigt, at Skarph. her ligner Sigmunds nidvers ved noget, der er let og ikke trykker synderlig, medens han senere, efter at hevnen er fuldbyrdet, bruger udtrykket þungt níð *(kap. 45 verset).*

ζ) I fölge F er læsemåden: þeir grasbítar, smíðandar drafníða, hafa lítit skyn. *Men denne læsemåde forekommer mig at stå ikke så lidt lavere end B³,* þeir smíðandar drafníða hafa lítit grasbíta skyn, *hvori tanken er: «disse forfattere til et nid, der er at ligne ved feieskarn, have kun græsædende dyrs ringe forstand (hvorfor jeg kalder dem* sauðir*)'.*

η) F³ »ū« *synes åbenbart at være en forvanskning af det i B bevarede* »vínn ek« *(læs* vinnk*).*

ϑ) Med skrivemåden rósta *(ikke* rosta*) jf.*

koma mun geira gjósta
ganga fram sem rósta

Guðmundr Galtason (Hrafnssaga kap. 17 'visa' 2).

NJÁLA KAP. 45. — SKARPHJEDINN.

Membranerne. Se Ísll². III (Njála I) forord.

Lacune i C α-γ og ε-ζ og ϑ-κ, D, H.

A, C δ og η, E, G, I — så vel som F³ text — have prosa i steden for verset, hvilket F dog tilföier i randen. Se Njála I kap. 45 note[46-54].

Verset findes i F og B.

F: »ƺoꝼuð þta ſkaltu ƀrotta ƀlıō ſtærandı ꝼæra. kō þu ell/|ſkerð' *(eller* ſkerð'*)* oꝛðū alꝼſ ꝼ'ðar ƀallg'ðı. ƺẏck at þaull m[v]*n*ı þekkía. þýníar logſ *(vocalen i dette ord ikke fuldkommen tydelig)* | ꝺſkýnía *(*ꝺ *ikke ganske tydeligt)* þýð ƀva[r]t þ ƀaꝼı ſmıðat. þungt nıð boðı ſkıða«.

B: »ƺauꝼvð | þtá ſ'tv́ *(således, nl., med et længdetegn over* v*)* ƀrot*t*a. ƀlíom ſtǽrāðı ꝼǽra. kō þv́ ellſk'ðír óꝛðv̄. almſ ꝼerðar | ƀallg'ðı. ƀẏk at þaꝛll māı þıkkıa.

þýníar légſ *(med et længdetegn over det sted, hvor* e *og* g *beröre hinanden)* z ſkýnía. þýð ƀva[r]t ꝥ | ƀaꝼı ſḿıðat *(med et længdetegn over* m*).* þvngt níð boðª *(således)* ſkıða«.

Prosaisk orden.

Höfuð þetta skaltu, hrotta⌒hljómstærandi, færa hallgerði. kom þú, áls[a)]⌒ferðar⌒eldskerðir, orðum. Hykk, skíða⌒boði, at þýð þynjar⌒logs⌒þöll muni þekkja[β)], ok skynja, hvárt þat hafi smíðat þungt níð.

a) Læsemåden áls, *som Johnsonius («Nials-saga» lat., side 137) og S. Egilsson (Lex. poët. 13 a, art.* «álsferð»*) og Jón Þorkelsson (Skýringar, side 11—12) have lagt til grund for deres forklaringer, og som jeg har optaget i texten, synes at hidröre fra feilagtig læsning. Dette* áls *forekommer förste gang i Njála ved Olavius side 70 note* i, *hvor det åbenbart står urigtig i steden for (det i övrigt aldeles tydelige)* »alꝼſ« *i F. Jeg har efterset stedet i 21 papirhåndskrifter. Ét (AM. 467 kvart) har* »alꝼſ« *(nöiagtig som F). To (nemlig: 1) AM. 470 kvart; 2) Gl. kgl. samling 1021 folio, Torfæi danske oversættelse, der har optaget nærværende 'vísa' i originalsproget) have* »alms«, *og ét (AM. 464 kvart) har* »älms« *(d. e.* álms*); i det disse tre håndskrifter slutte sig til B. Femten (nemlig: AM. 134, 135, 136, 137, 163 D, 163 I, alle i folio; AM. 465, 469, 555 A, 555 C, alle i kvart; Ny kgl. samling 1219, 1220, begge i folio; samme samling 1788 kvart; Thott's samling 984 folio og 1765 kvart) have prosa i steden for verset. Ét (nemlig: Ny kgl. samling 1221 folio, Erichsen's danske oversættelse) gengiver en text, der har haft prosa i steden for verset. Og endelig findes verset heller ikke i håndskriftet Kall's samling 612 kvart, der, i det mindste på det her omhandlede sted, er forvansket ved modernisering.*

Jeg ser imidlertid ikke rettere, end at det ved et tilfælde opståede áls *må beholdes, i det mindste indtil*

videre, og eldskerðir áls ferðar *opfattes i overensstemmelse med Johnsonius og Jón Þorkelsson, skönt det unegtelig er dristigt at bruge* ferð *i steden for* braut *eller lignende (se Lex. poët. under* «álsferð»*).*

β) D. e. þekkja höfuðit. *Verbet* þekkja *har her et vist eftertryk.*

NJÁLA KAP. 54. — GUNNARR.

Membranerne. Se Ísll². III (Njála I) forord.

Laeune i C α–ζ og ϑ–ϰ, D, H.

Verset (se Njála I kap. 54 note⁵⁷⁻⁶⁵) mangler i A, C η, E, G, I.

Det findes i F (se Njála I kap. 54 note⁵⁷⁻⁶⁵) og i B.

F: »pıſt *(p neppe större end sædvanlig)* ſpurð᾿ þp paſta⁽¹¹²⁾ vıgrenanða *(eller* vıgrennanða, *nemlig, med et forstærkende punkt over det förste* n; *—* vıgr *er utydeligt)* þeña ꝧraẏgg᾿ glopr þa e᾿ ꝧlaẏptuð ꝧarðr | oꝛ *(dette ord utydeligt)* mınū garðı. ꝧpʳt pıgſt᾿ðer pærı pǽr rıoðū *(eller* rıoðū *—* ū *beror på gisning, da en lille beskadigelse af membranen har gjort ordets slutning ulæselig)* ſpıoꝛ bloðı þ *(her står i virkeligheden ikke* þ; *men ordet er forkortet således, at det er en mellemting af* þat *og* þess, *hvilket sidste vel må være det rigtige)* ſk ek ꝧeıptʳ | ꝧpeſſı ꝧeꝼna rettrar ſteꝼnp«.

B: »Uıſt ſpvrð᾿ þv vaſta. vígrennanða þenna. ꝧr᾿ꝏkvı *(med et længdetegn over* ꝏ, *eller snarere over det sted, hvor* r *og* ꝏ *beröre hinanden)* glopr | aðꝛ ꝧleẏptvð. ꝧárðꝛ ẏr minv̄ gárðı. ꝧvᵛt vígſtǽrır værı. ᵛ́ ríoðv̄ | ſp᾿óꝛ blóðı. þs ſꝁ ek ꝧeíptar ꝧv᾿ſſı. ꝧéꝼna rettar ſteꝼnvr«.

⁽¹¹²⁾ *Over dette ord er skrevet (et nu ikke ganske tydeligt)* »pıſu« *eller* »pıſa« *med rödt blæk og mindre bogstaver.*

Prosaisk orden.

Víst spurðir þú þenna vazta⌒viggrennanda, harðr »ħraẏgg'« glópr α)! áðr β) »ħlaẏptuð« γ) ór garði mínum, hvárt stefnur δ) vígstæris ε) væri rjettar δ). þess skal ek hefna hvessi heiptar ζ): vjer rjóðum spjör blóði.

α) *Det er overflödigt at bemærke, at jeg ikke forstår dette* »ħraẏgg'« glópr. — *Man har (»Nials-saga« lat. side 166—167 og Lex. poët. 387 a $_{23-18}$ art.* hrayggviglópr) *identificeret læsemåden i F* »ħraẏgg'« *(der formodentlig bör læses* hrayggvi) *med læsemåden i B* »ħraκkvı« *(der formodentlig bör læses* hrøkkvi) *og opfattet det hele compositum (*hrayggviglópr *eller)* hrøkkviglópr *i bemærkelsen 'feige dåre'. Men sagaen synes ikke at skildre Skammkell som feig; ti at han i kap. 51 måske blot lader som han er syg, for ikke at höre på bebreidelser, kan dog vel ikke egentlig henregnes til feighed, eller afgive noget bevis for, at han strax viger eller flygter, når det kommer til kamp. Og versets forfatter må vel antages at have fölt, hvor lidt det stemmede med Gunnars natur at udslynge grundlöse beskyldninger. Desuden ser jeg ikke rettere, end at* harðr hrøkkviglópr *indeholder en 'contradictio in adjecto', med mindre man anvender kunstig tolkning på adjectivet* harðr.

Hvad i övrigt identiteten af hrayggvi *og* hrøkkvi *angår, forekommer den mig problematisk. Også Jón Þorkelsson's mening, at* hrayggvi *står i stedet for* hrøngvi *(*hröngvi, hrengvi*), turde være vel dristig. Efter min opfatning, vilde dog et* *hrøngviglópr *(= »hávaðaglópr«; jf. Njála 1875 kap. 53 $^{29-30}$:* skammkell æpti upp ok mælti 'hart ríðið jer, sveinar'*) passe bedre til omstændighederne, end* hrøkkviglópr *(= »flóttaglópr«).*

Hvis man strengt holder sig til skrivemåden, synes hrayggvi = hreyggvi *snarest at pege tilbage til* hryggvi, *da intet* hrøggvi *synes at forekomme* [113]*. Man har, som*

---

(113) *Hos Fritzner side 842 a finder man rigtig nok fölgende:* »hrögving, *f.*? í gegn móður þinnar lagðir þú hrögving *(Vulg.*

bekendt, f. ex.: gleýſ, eýꝼ', laýgı *(Ágrip ved Verner Dahlerup spalte 28[15]; aý i ét tegn)*, ſæýnðer, kéýʒt, meýrkra, beýrgıa, heýggıa, a heýggıv, ræýgr, ræýg|leık, *henholdsvis* = glys, yfir, lygi, synðir, kyrt *(*kyrrt*)*, myrkra, byrgja, hyggja, áhyggju, (h)ryggr, (h)ryggleik. *Og* hryggviglópr *vilde betyde 'en glópr, hvis id er at volde andre mennesker sorg — paföre dem ulykker', og vilde altså være en benævnelse, der, anvendt på Skammkell, vilde være træffende i allerhöieste grad. Men jeg må tilstå, at jeg ikke havde ventet her at finde en sådan vending.*

β) Med Jón Þorkelsson foretrækker jeg nu B[2] læsemåde áðr, *som bedre stemmende overens med den prosaiske beretning.*

γ) Den mærkværdige skrivemåde »aý« *i steden for* ey *(ikke alene i* »ƀlaýptuð«, *men også i* »ƀraýgg'«*) synes at tale for, at denne 'visa' har været nedskrevet allerede i det tolvte århundrede, og altså er temmelig gammel i forhold til adskillige af de andre.*

δ) F[2] «vígstríðer» *giver ingen passende mening og forstyrrer desuden versets form. Indsættes* vígstærir *(eller måske* vígstœrir*; se anmærkning γ), i stedet for* «vígstríðer», *i F[2] text, synes sammenhængen at blive:* hvárt vígstærir væri rjettrar stefnu, *d. e., 'om krigeren (Otkell) var på rette vei (nl. med hensyn til stævningen)'.* Rjettrar stefnu *var da en art beskrivende genetiv; se Lund, 'Oldnordisk ordföjningslære' § 60. Men skönt denne udtryksmåde er optaget Njála I kap. 54[65], har jeg dog aldrig kunnet finde, at den var naturlig nok. Med Johnsonius (der i övrigt synes at fordömme ordforbindelsen* vera rjettrar stefnu *med alt for stor bestemthed) og Jón Þorkelsson er*

---

ponebas scandalum*). Hom[a]. a[19]»*. *Men ligesom tallet «100» ved skriv- eller trykfeil må være udeladt foran «a[19]», således må (hvad der ellers er usædvanligt hos Fritzner) det hele være kommet i nogen forvirring, da stedet åbenbart er identisk med*

«í gǫgn syne móþor þínar lagþer þu hnøgving»

Isländska Homilier utgifna af Wisén, 214[20-21].

jeg derfor nu tilböieligst til at foretrække B[a] rjettar stefnur. *Læsemåden* rjettrar stefnu *er måske opkommen derved, at en afskriver har fundet pluralen* stefnur *mindre passende, i det han har haft Njála I kap.* 50^{39-40}, *hvor der kun tales om én* stefna (otkell lætr þegar dynja stefnuna. enn er þeir höfðu fram flutt stefnuna, þá *osv.*), *for öie, medens forfatteren til verset har tænkt på Njála I kap.* 50^{22-25}: er þat tillaga þeira, at þú ... stefnir hallgerði um stuld enn gunnari um afneyzlu.

ε) *Læser man* rjettar stefnur, *falder det naturligst at læse* vígstæris, *d: e., Otkels. For en flygtig betragtning måtte nominativ, brugt som vocativ, her stille sig i forgrunden. Men* vígstœrir *må væsentlig betyde det samme, som* morðstœrir, *brugt af þórarinn loftunga om Knud den store (Fms. XI 204). Fölgelig er* vígstœrir *en kending af det ædle slags og altså egentlig for god til Skammkell på dette sted, skönt den ganske vist* kunde *bruges også i nærværende tilfælde. — Ikke alene hvor sammenhængen synes at begunstige slig forvanskning, finder man exempler på, at nominativendelsen* ir *har fortrængt genetivendelsen* is. *I det förste opbevarede 'erindi' af Ynglingatal (Hkr. Yngl. kap. 14) har Frissbók således* »ſvıgð' geíra« *i steden for den rigtige læsemåde* svigðis geira. *(Den tilsvarende læsemåde i AM. folio 38, kaldt D i noterne til Hkr. Kh., er:* »ſuıgþ, *skrevet således, at den nederste del af* þ *gennemskæres af en tværstreg«.)*

ζ) *Jeg opfatter* hvessir heiptar *helst, i overensstemmelse med Johnsonius («Nials-saga» lat., side* 167^{5-6}; *jf. side* $701\,b^{2-4}$) *og S. Egilsson (Lex. poët.* $314\,a_{17-15}$ *og* $426\,b^{14-16}$, *artiklerne* heipt *og* hvessir), *i betydningen 'en, der optænder (finder sin glæde ved at optænde) fjendskab og had', altså ikke som en kending.*

NJÁLA KAP. 59. — SKARPHJEDINN.

Membranerne. Se Ísll^2*. III (Njála I) forord.*

Lacune i C α-β og ε-κ, D, H.

I A, C γ-δ, E, G, I findes verset ikke. Se Njála I kap. 59 note[50].

Det findes i F (se Njála I kap. 59 note[50]*) og i B.*

F: »ƺer pðꝛ *(således, som det synes, tydelig, i steden for* p'ðꝛ*)* þraug *(tydelig, i st. for* þraung*)* aþıngı þoꝼ gengr langt ur ƀoꝼí. ſıð m̃ ſ̨ett með þıoðū *(eller* þıoðū*)* | ſétt leıðız m̃ þta. rauflıgra er rekkō rıoða papn ıbloðı. pıſt tem ek g̈ð *(tegnet over* g *meget utydeligt)* ƀın *(af dette ord ses egentlig kun* ƀ*)* geẏſta gıarna ẏlgıar barní«.

B: »ƺeŕ *(længdetegnet er sat over* r*)* v'ðꝛ þꝛꜹng *(med længdetegn over* ꜹ*)* á þıngı. þóꝼ gengr la|ooooꝛ *(dette bogstav — et langt* r *— synes sikkert)* ƀoꝼı. ſıð mā ſæt*t* m; þíoðvm. ſétt leıðız m̃ þtta; rꜹſklıg̃ | ooo rekkv̄. ríoða vápn íblóðı. vıſt lē *(ikke* tē*)* ek gráðın*n* *(eller* graðın*n)* geẏſta. gíarna ẏl|gıar bárnı«.

Prosaisk orden.

Hjer verðr þröng á þingi. þóf gengr langt ór hófi. síð mun sætt sett með þjóðum. mjer leiðiz þetta. Rakkligra*α)* er rekkum rjóða vápn í blóði. víst tem*β)* ek ylgjar^barni gjarna hinn geysta gráð.

α) Nödvendig gisning, först fremsat af Jón Þorkelsson.

β) Man kan være i nogen uvished, om man skal foretrække tem *eller* lem. *Jf. t. ex.* lemja angr *Líknarbraut 39. Men jeg beholder helst det gamle, hvor der ikke er afgörende grund til forandring. I nærværende sammenhæng synes desuden* temja gráð *et bedre udtryk, end* lemja gráð.

NJÁLA KAP. 62. — GUNNARR.

Membranerne. Se Ísll[2]*. III (Njála I) forord.*

Lacune i C α-γ og ε-κ, D, G, H.

Verset findes ikke i A, C δ, E, I. Se Njála I kap. 62 note[14-15] *slutn.*

Det findes i F (se Njála I kap. 62 note[14-15]) og i B.

F: »þıkkīoz *(det sidste bogstav ikke fuldkommen tydeligt)* ꝼlẏtˀ ꝼlokka ꝼa mēn̄r rıðın ſen nu ẏıſt bra ek ƀraꝼnſ a ƀauſtı ƀung̀ | brott oꝛ tungu. ꝥt ellðpeıtˀ ollðu ek ꝼẏ ſūz ꝥ lẏſa m̄gr etr palr ꝼ̈ pᵉgı pıllr | ðreẏmðí *(det sidste bogstav noget utydeligt og synes ligesom sammenskrevet med* ð*)* mık ılla«.

B: »Þ ıkıv̄z ꝼlẏtˀ ꝼlókka. ꝼa m̄r rıðınn ſennv. vıſt bꝛa *(med et længdetegn over* ꝛ*)* ek ƀraꝼnſ aƀavſtı. | ƀvng̀ *(med et længdetegn over* v*)* bꝛott óꝛ tvngv *(med et længdetegn over det förste* v*; desuden står der et punkt over det sted i linien, hvor* n *berörer* g*)*; ꝥt ellð véıtˀ avllðv. ek ꝼẏſvmᶻ *(det* z*, der, over linien, er föiet til* ꝼẏſvm*, har en særegen form; et tegn, der har nogen lighed med en ellipse, hvis store axe står lodret, er sat under* ᶻ*, formodentlig for at antyde, at dette burde stå i linien)* ꝥ lẏſa. m̄g || etr v́alr *(med længdetegn over* v*)* ꝼrá vargı *(eller* v̄argı*; ordet er lidt beskadiget)*. vıllr ðꝛeẏmðı mık ılla«.

Prosaisk orden.

Þikkjumz[α)], flokka ∧ sennu ∧ flýtir, riðinn fámennr brott ór tungu (— ek brá víst hungri hrafns á hausti[β)] —); því at — ek fýsumz lýsa þat, öldu∧eldveitir — mik dreymði illa. (villr valr[γ)] etr merg frá vargi.)

α) Med hensyn til brugen af i *i præsensformerne af dette verbum, omtrent fra år 1200 af, henviser jeg til mit lille skrift 'om helrim' (Khavn, 1877) side 20[11-27].*

β) Jón Þorkelsson, 'Skýringar á vísum í Njáls sögu' side 13[16-9], bemærker hertil: 'Gunnar sýnist að hafa í huga bardagann við Rangá. Að vísu er svo að sjá af upphafi 53. kap., að sá bardagi hafi verið u m v o r*, með því að þar segir:* «þat var um várit, at Otkell mælti, at þeir myndi ríða austr í Dal»; *í þeirri sömu ferð reið*

Otkell ofan á Gunnar; enn er Otkell kom aftr frá Dal, varð bardaginn við Rangá, og féll Otkell þar og félagar hans; enn í stað orðanna «um várit» *stendr í skinnbókinni Á. M. 466. 4* «um sumarit», *enn sumarið getr innibundið í sér haustið*».

Njála I kap. 60 læses fölgende: þá mælti ásgrímr til gunnars 'heim vil ek þjer bjóða í sumar' .... nú liðr á sumarit til átta vikna. þá mælti gunnarr við kolskegg 'bú þú ferð þína, því at nú skulu vjer ríða til heimboðs í tungu' *(hvor Ásgrímr bode). Ligesom det var på altinget, at Ásgrímr indböd Gunnarr, således var det (Njála I kap. 52 begynd.) på veien fra altinget, at Rúnólfr ór Dal indböd Otkell. Og så vel forfatteren til det her omhandlede vers, der neppe kan være ældre, end fra slutningen af det trettende århundrede, som den afskriver (eller de afskrivere), fra hvem læsemåden i E (= AM.* **466** *kv.) og D,* «um sumarit», *hidrörer, have måske paralleliseret begge tilfælde med hinanden, for så vidt angår det tidsrum, der forlöb imellem indbydelsen og gestebudet, og fölgelig antaget, at Otkell har indfundet sig i Dal enten den samme sommer, han blev indbudt (jf. D og E), eller samme års efterår (verset). Men jeg ser ikke rettere, end at flere omstændigheder tale imod en slig opfatning.* [1] *Begyndelsen af kap. 53 findes i syv membraner, af hvilke kun de to yngste (D, E) have læsemåden* «um sumarit», *medens de andre fem (F, A, B, G, I) have* um várit. [2] *Der er forskel imellem de to indbydelser. Ásgrímr siger til Gunnarr «Jeg vil byde dig hjem til mig i S o m m e r»*[114]*. Men Rúnólfr böd Otkell «hjem til sig, n å r h a n s e l v h a v d e L y s t»*[114] *(originalen:* þá er hann vildi fara*).* [3] *Umiddelbart efter disse sidst anförte ord tilföies:* ok stóð þetta heimboð nakkvart skeið svá at hann *(Otkell)* fór eigi. rúnólfr sendi hánum opt menn ok minnti á, at hann skyldi fara; ok hjet hann jafnan ferðinni *(N. M. Petersen:*

---

[114] *N. M. Petersen's oversættelse.*

«Imidlertid gik dette Gilde dog i Langdrag, saa han kom ikke. Runolf skikkede ofte Bud til ham, og mindede ham derom, og han lovede da altid at komme»). Men slige gentagne påmindelser vilde neppe have fundet sted, hvis Otkell, der skulde komme, når han selv havde lyst, ikke havde opsat besöget længere, end fra den tolvte sommeruge til det næst fölgende efterår. Der er f. ex. slet ikke tale om, at Gunnarr blev påmindet. [4] *Jeg husker ikke at have set nogen beretning om eller antydning af, at man på Island har sået om efteråret, hvilket formodentlig vilde have været forgeves i en så streng himmelegn. Derimod synes det aldeles klart, at den förste sommermåned, 'harpa',* gaukmánuðr, *også kaldtes* **sáðtíð** *(SnE. I 510). I overensstemmelse hermed hedder det i Njála (kap. 109 slutn.):* nú várar snimma um várit, ok færðu menn snimma niðr sæði sín *(jf. varianterne); i N. M. Petersens oversættelse: «Dette Aar vaarede det tidlig, og Folk lagde deres Korn i Jorden». Men da Otkell, på veien til gildet hos Rúnólfr, kom til at ride på Gunnarr, var denne i færd med at så.*

I henhold til hvad jeg her har anfört, tör jeg vistnok antage, at forfatteren til verset þikkjumz . . . . . . illa *har taget feil, hvis han ved udtrykket* á hausti *har villet hentyde til striden ved Rangá.*

γ) Denne brug af 'falk', i steden for 'ravn' eller 'örn', synes at characterisere verset som stammende fra en meget sen tid. Skulde derfor ikke B^8 merg *og F^8* margr *stå i steden for* mergs? *Altså:* villr mergs∧valr etr frá vargi? *skönt kendingen* mergs∧valr, *ravn, er noget sögt?* Valr etr merg frá vargi *falder ikke naturligere. Udtrykket* eta frá ehm *er almindelig bekendt. Hvis man imidlertid finder den mening for dristig, at objectet også i nærværende tilfælde kan tænkes udeladt, skal jeg, i steden for at indlade mig på en omfattende undersögelse med hensyn til dette punkt*[115]*, blot henvise til en anden sætning, der*

---

(115) *da jeg i det fölgende kommer til næsten ganske at indskrænke mig til meddelelsen af membranernes læsemåder.*

også tillægges Gunnarr, nemlig, sætningen hverr hefir dreyrgra darra dómreynir til síns ágætis, *Njála I kap. 77*[82-85], *hvor objectet savnes, uagtet her foreligger et ordsprog, i hvilket det sikkert ikke pleiede at udelades, og uagtet dette ordsprog l. c. lin.*[90] *anföres i fölgende form:* hefir hverr til síns ágætis nakkvat. *Logisk mulig er objectets udeladelse i begge tilfælde: intet kan have noget, uden at have; intet kan æde noget, uden at æde.*

NJÁLA KAP. 63. — GUNNARR.

Membranerne. Se Ísll[2]. *III (Njála I) forord.*

Lacune i C α-γ og ε-κ, G, H.

I A, C δ, D, E, I er verset udeladt. Se Njála I kap. 63 note[22-30].

Det findes i F (se Njála I kap. 63 note[22-30]*) og i B.*

F: »ꝭẏck at þ m̌ þıkkıa þvengladſ níoꝛun aungu ðẏnu ðaṙa *(med et forstærkende punkt over* ʀ*)* reẏnᷦ ð'ptʳ malı | ſkıpta momſ ıarðar gack þꝑ mẏrðᷦ méır ꝼᵗᵗm í ðẏn geíra leẏgſ eꝼ reıðı ſꝉ | raða rınar ꝧoꝼðí mınv«. *Skriften er til dels afbleget og trækkene ikke overalt ganske sikre. Dette gelder især:* a *i* aungu *og* a *i* malı, *samt ordrækkerne* at … þvengladſ, ſkıpta … mẏrðᷦ, eꝼ … mınv.

B: »ꝭẏkk at þǒll *(således, ved reminiscents fra det femte 'visuorð' i verset i kap. 45)* mā̄ı þíkıa. þvéng laðſ níoꝛv́n *(med længdetegn over* v*)* ǒngv; ðẏnv | ðáʀa rᵒẏnír. ðꝛíꝼtʳ malı ſkıpta. móınſ íarðar *(eller* ıárðar*?)* gaktv mẏrðır. meíʀ ꝼʷm | í ðẏn gᷦa. leẏgſ eꝼ reıðꝛ ſꝉ raða. rín̆ ꝧǒꝼðı mínv«.

Prosaisk orden.

Hykk — darra‿driptar‿reynir —, at þvengláðs‿dýnu‿njörun muni þikkja *a)* þat engu máli skipta. Gakk

þú — móins^jarðar^myrðir — meir fram í geira^dyn, ef rínar^leygs^reið β) skal ráða höfði mínu.

α) *Med hensyn til skrivemåden* þikkja *se mine bemærkninger 'om helrim' side* $20^{11\text{-}27}$.

β) reið *er en nödvendig gisning i steden for membranernes* »reıðı« *og* »reıðꝛ« *(se Jón Þork. Skýringar side 13—14). — I övrigt er* »reıðꝛ« *muligvis blot en anden skrivemåde for* reið. *Se f. ex. AnO. 1858 side 136 note*[6].

NJÁLA KAP. 72 VERS 1. — GUNNARR.

Membranerne. Se Ísll[2]*. III (Njála I) forord.*

Lacune i C α-γ og ε-κ, H.

I A, C δ, D, E, G, I er verset udeladt. Se Njála I kap. 72 note[50-58].

Det findes i F (se Njála I kap. 72 note[50-58]*) og i B.*

F: »Ꝋunu elſbeıðer eẏðaz ár ꝼeſioðar ꝑar᾽ geıg þo at gıoꝛꝑı eıgı geırleıkſ ſtoꝼo ꝼleırū. en eꝼ ek ſkal runa ꝑn̄ ꝑıgſ | þa e᾽ ħ᾽ lıggıa mīn nemþu mal ⁊ greın᾽ mętr gíoꝛꝼ alla bǫta«.

B: »Ꝋanv ellð beıðır eẏð|az. ár ꝼe ſioðar v᷑ır. geíg þó at g᾽ꝼım ēg. geír leıkſ ſtꜹꝼv̄ *(et længdetegn over* ꜹ*)* ꝼleírvm. | en*n* eꝼ ek ſł rvn*n*a. vn*n* vıɢſ þa er ħér lıɢıa. mín nemðv mál z gꝛeínír | mǽtr gıȯꝛꝼ alla bæta«.

Prosaisk orden.

Fjesjóðar várir munu eyðaz — ár^eldbeiðir —, þó at gervim eigi fleirum geirleiks^stöfum geig, ef ek skal enn α) bæta görvalla unnviggs^runna þá er hjer liggja. nem þú, mætr, mál mín ok greinir.

α) *Johnsonius gengiver dette* enn *ved 'porro'. Og formodentlig må meningen være: 'hvis jeg også skal give böder for alle disse' ('også', d. e., ligesom tidligere for nogle af Otkels og nogle af Starkads ledsagere. Se Njála I kap. 56 og 66).*

Membranerne. Se Ísl[2]. III (Njála I) forord.

Lacune i C α-γ og ε-κ, H.

I A, C δ, D, E, G, I er verset udeladt. Se Njála I kap. 72 note[63-71].

Det findes i F (se Njála I kap. 72 note[63-71]) og i B.

F: »Vllr mun ekkılſ pallar anðrſ nockur' ſtanða ıafn' unða ſtefní arı'n *(sál.)* þeg mínþ | aðꝛ gný ıarðar gírðıſſ græðenðꝛ mv þræðaz geıſla glıufra *(det længdetegn[116], der skulde stå over ı, er sat over det sidste træk af* u*)* fauſla gæt' fag" ſætíſ *(*t *halv udslettet og længdetegnet over* ı *usikkert)*«.

B: »Ullr māv ekkılſ | valar. anðꝛſ nökvrír ſtánða. ſafn' vnða ſtefní. árínar vég mínvm; | aðꝛ gný ıarðar gırðıſ. gíæðenðꝛ *(eller* gíæð enðꝛ*)* mvním þræðaz. geıſla glívfra fróꝛſa *(snarere så, end* fræſa*; men i begge tilfælde med et længdetegn over* r*)* | gíætır fagra ſætíſ«.

Prosaisk orden.

Ekkils∧vallar∧andrs *α)*∧ullr! standa munu *β)* nökkurir jafnir unda∧rínar∧stefni á veg mínum, áðr munim hræðaz (gnýjarðar girðis geisla græðendr, *i steden for*) jarðar∧gnýgirðis *γ)*∧geisla∧græðendr, gljúfra∧fösla *δ)*∧ (fagra∧) *ε)* sætis∧gætir!

α) Med hensyn til andrs *(i steden for det ældre* andurs*) se her oven for, side* 93[11]—95[5].

*β) Jeg foretrækker her det normale, nl. plural (*munu*), da det foreligger i den ene af de to membraner, og står i samklang med versemålet, hvad enten man eliderer (*Ullr munu' ekkils vallar, —⏑ —— —⏑*) eller ikke (*Ullr munu ekkils vallar, —⏑⏑ —— —⏑*).*

---

(116) *Med hensyn til denne benævnelse bedes læseren stadig at erindre side 344 note 4 oven for.*

γ) gný- *står her som 'sannkenning':* jarðar^gnýgirði = gnýjanda haf.

δ) *Angående opfatninger af dette dunkle ord må jeg henvise til: «Nials-saga» lat. side 224—225; Lex. poët. 195 a*[16-25] *(art.* fösull*); Jón þorkelsson's Skýringar side 15*[16-20]. — — *L. Diefenbach, Glossarium Latino-Germanicum mediae et infimae aetatis, udg.* 1857, *side 623 b*[30]*, har, efter en 'Vocabularius theutonicus (theutonico-latinus)', hvis forfatter, i fölge Diefenbach, synes at have (blandt andet) benyttet «libros ... vetusta antiquitate insignes», fölgende artikel:* '**Visula** (*piscis*) neunaug'. *Jeg anförer dette, fordi der finder nogen lydlighed sted imellem* visula *og* fösull, *især hvis* visula *skulde være kommet til Norden i en fortydsket form, eller, i det mindste, med tydsk udtale af* v. *Man kunde da tænke sig fölgende udvikling:* visula *(udtalt* fisula*)* — fisull — fösull. *Grunden til den sidste overgang (*fisull — fösull*) måtte vel söges i en vis forkærlighed for lydstillingen* ö-u *(jeg mener den, der foreligger t. ex. i substantiverne:* drösull *[=* drasill*],* röðull, stöðull, stöpull, söðull, möpurr, mösurr, össurr, jötunn, vönuðr*), da den er hyppigere, end* i-u. *Dog, nok af usikre gisninger!*

ε) *I dette og lignende tilfælde betyder parenthesen, at det deri indsluttede (kun) er en 'sannkenning'.*

NJÁLA KAP. 77 VERS 1. — GUNNARR.

Membranerne. Se Ísll². III (Njála I) forord.

Lacune i C alle fragmenter (α-κ), G, H.

I A, D, E, I mangler verset. Se Njála I kap. 77 note[80-89].

Det findes i F (se Njála I kap. 77 note[80-89]*) og i B.*

F: »ʒp'r heꝼ' ðreyg" *(således)* ðarra ðō reyn' t' ſoma níð: ðrepz *(således)* ſpeıgar ſa|ga ſınſ agętıſ mınū. aungr ſř lıtılſ lengı lıðſ raðandı bıðıa ꝼuſ þ'ð: ꝼagr | mıolſ ðıſı ꝼenío hāūð a penío«.

B: »ꝭv'r hef' dreýrgra dara *(således.—.med længdetegn over ı).* dōreý|n' t' fóma. nıðr dræpr fveıgár *(med længdetegn [ikke alene over* a, *men også] over det sidste træk af* v*)* fága. fínf ágıætıf minv̄. ꜵvngr fl' lítılf lēgı. | lıðf raðandı bıðıa. ꝼvf verðr ꝼágr míolf dıſı. ꝼenív hønd a vénív«.

Prosaisk orden.

Hefir hverr (dreyrgra∧) darra∧dómreynir*a)* til síns ágætis. sveigar∧sága drepr niðr sóma mínum. Öngr liðs∧ráðandi skal lengi lítils biðja. fenju∧(fagr)mjöls∧dísi verðr hönd fús á venju.

a) Skönt kendingen (dreyrgra∧)darra∧dómreynir *lyder så krigersk, betyder den her simpelhen: menneske.*

NJÁLA KAP. 77 VERS 2. — »ÞÓRKELL ELFARASKALD«.

Membranerne. Se Ísll². III (Njála I) forord.

Lacune i C alle fragmenter (α-κ), G, H.

Verset findes i alle de andre membraner, altså i: F, A, B, D, E, I.

F: »Spvrðv *(S udsmykket med rödt blæk)* v' h' | varðız vıg moðr kıalar floða gný ſteraðınn *(n mangler foran* ð*)* geırı. gvn*a*[ʀ] ꝼ' k'ol fvnán. fokn | rýr' van fara .xvı. vıðvr maña *(længdetegnet er ikke sat over det förste* a, *hvor det skulde stå, men over* n*)* h'ðar h'ðı máıþa *(således)* høðr menf en .ıȷ. døða«.

A: »Spurðū v' hue varðız | vıgmoðr kıalar floða glaðſtýranða geırı. Gūnar | ꝼ' kıol fūnan. foknryr' vā fara .xvı. vıðar mana | hrıðar h'ðımeıða hauðr menf en .íȷ. dauða«.

B: »Spvrðv v' | hve *(det længdetegn, der skulde stå over* e, *er sat over* v*)* varðız. víggrıoðr kıalar flóða. gný ſtǽránðınn geirı. gvnn' ꝼ' kıól | fvnnan. sókn rýr' vann

fára. fextā við 2if *(afstanden imellem* við *og* 2if *hidrörer fra udskrabning, hvorved pergamentet er blevet noget ujevnt og* 2 *lidt utydeligt. Formen af dette bogstav —* 2 *[ikke* r*] — viser, at skriveren vil have* við 2if *betragtet som ét ord. Man kan ikke herimod beråbe sig på håndskrifter, der ere langt yngre, end B)* mána. þríðár *(det længdetegn, der skulde stå over* ı, *er sat over* r*)* þ'ðí meıða. þaðz | ménf enn tva *(længdetegnet er sat — ikke over* a, *men — over* v*)* ðávða«.

D: »Spuzðūʒ *(S pyntet med rödt blæk; over* ʒ *et punkt)* v' þa e' ůðíʒ *(med et punkt over* ʒ*)*. vígmoð' kíal[r] floðaz. glað ftyz"ðı *(z"ðı afbleget)* | geı'. gun[r] ꝼ' kíol funnā. fokn ꝼ' uan faza. fext" ůz m̊. þð'az *(et lille* ı, *der skulde stå over* þ, *er sat over* ð*)* þezðe meıð[r]. þauð'. m̄ *(m synes at have en noget flygtigere form, end andre lignende bogstaver i D)* en̄ íj | ðauða«.

E: »S p'ðvmʒt v' þa e' | v'ðíʒt. vıgmoð' kıalar floð'. glað ftýzandí geíre. Gvnar ꝼ' kıol fvnan. fokn *(k er her forsynet med en, som det synes, overflödig streg eller prik)* | ʀýz' van̄ faʀa. xvȷ *(over* ȷ *stå to længdetegn)*. v̊ðz m̊ þ'ð[r] þ'ðı meıð[r]. þavðz m̄. en tvo *(o ikke ganske tydeligt)* ðaða«.

I: »Spprðō p' | þ[r] e' parðız. pıg moðr kıalar floðar glað ftýrandı *(ftý noget afbleget)* geí|rı gvnnaʀ *(over* ʀ *er sat et forstærkende punkt)* ꝼ' kıol fvnnan. fokn rýr' vann fara fextan vıð|pʀ mana *(det længdetegn, der tilkommer det förste* a, *er sat over det förste træk af* n*)*. þrıðar þ'ðı meıða. þaðr menf en tpa ðaða«.

Prosaisk orden.

α) Vér spurðum, hvé vígmóðr *β)* gunnarr varðisk kjalar⌃slóða⌃glaðstýrandum *γ)* geiri fyri sunnan kjöl.

Hauðrmens^sókrýrir *δ)* vann sextán viðurs *ε)*^mána^hríðar ^herðimeiða sára enn tvá dauða.

α) Denne smukke 'visa' er sikkert så gammel, at det må anses for en feil, ikke at fremstille den i den orthographie, jeg her foretrækker.

β) Angående vígmóðr *henviser jeg til: «Nials-saga» lat. side 244², Lex. poët. 877 b₃₀.₂₈ (art.* vígmóðr*), samt note⁷⁷ (side 407) her oven for.*

γ) Med hensyn til denne kending er fölgende at bemærke.

kjalar *findes i alle 6 membraner, og står fast.*

Med Johnsonius («Nials-saga» lat. side 244), S. Egilsson (Lex. poët. 258 a₂₁, art. «gnýstærandi»*) og Jón Þorkelsson (Skýringar side 16) foretrækker jeg* slóða *for* slóðar. *Mine grunde ere fölgende. For det förste: membranerne falde her i to classer, FB og ADEI. Men* slóða *står ikke blot i classen FB; det står også i A (den ene af de to forholdsvis gamle membraner af classen ADEI). For det andet:* kjalar slóða *lyder bedre, end* kjalar slóðar, *og må af denne grund anses for det oprindelige, i det* slóðar *formodentlig hidrörer fra en skrivfeil.*

Man har valgt imellem gnýstœrandi *(FB) og* glaðstýrandi *(ADEI). Jón Þorkelsson har optaget det sidste. Og efter min anskuelse kan* gnýstœrandi *i den her foreliggende sammenhæng aldeles ikke komme i betragtning, men er her sandsynligvis fra först af en ved en reminiscents foranlediget skrivfeil (jf. Hkr. Har. hárf. kap. 9 v. 1). Rigtig nok hedder det Lex. poët. 258 a₂₅₋₂₀:* «gnýstærandi, *m., strepitum augens* (gnýr, stæra) . . . . . . *— 2) pugnam ciens* (gnýr, *absol. pugna):* kjalar slóða g. *pugnam maritimam ciens, bellator maritimus, Nj. 78*⁽¹¹⁷⁾*, 2», og samme værk samme spalte lin.²⁰⁻²¹:* gnýr *«absol. de prœlio accipi*

(117) Njála 1772 tæller kapitlerne rigtig til kap. 67 incl., men gör (ved en skriv- eller trykfeil) kap. 68 til kap. 69, og så fremdeles. Heraf fölger da f. ex., at denne udgaves kap. 78 er = kap. 77 i Njála 1875.

potest, Nj. 78(117)*, 2, vide* gnýstærandi, gnýþollr». *Alting beror her på denne formentlige kending* gnýþollr. *Men den 'visufjórðungr', hvori dette ord forekommer, (jf. oven for, side 171*11-17*), ser ikke ud til at kunne påberåbes i et tilfælde som dette.* — Kjalar slóða gnýstœrandi *måtte betyde: den der bevirker og foröger havets brusen. Men* kjalar^slóða^glaðstýrandi *er en kending af samme art som f. ex.* gylfa^grundar^glaðríðandi *Plae. 35*5-6.

Hovedordet i vor kending og dens uægte repræsentant (— begge må her tages under ét —) optræder i tre grammatiske former. 1) *DEI har nom. sing. uden artikel* (-andi). *Kendingen bliver da: enten et appositum til* gunnarr *(og man véd, hvor sjelden skjaldepoesien frembyder sikre exempler på sådanne apposita), eller en tiltale, hvilket heller ikke falder ganske naturlig. De 'visur', hvori Unnr taler til sin fader, eller som Gunnarr henvender enten til Hrútr eller til Kolskeggr (til hvilke sidste 'visur' jeg også henregner 2 og 3 i kap. 30), osv., afgive intet sidestykke*(118). 2) *FB har nom. sing. med artikel* (-andinn), *hvilket er påfaldende. Her bliver kendingen appositum til* gunnarr. *Men se nærværende side lin.*13-14. 3) *A har* -anda. *Hvis dette* -anda *var skrevet med bevidsthed om den rette sammenhæng, vilde det, som Johnsonius bemærker («Nials-saga» lat. side 244*3-6 b*), stå i dat. sing.* (gunnarr varðisk kjalar^slóða^glaðstýranda), *og kendingen vilde betegne Gissurr hvíti. Men jeg tror* -anda *er ligefrem en feil. Her var ingen anledning til at fremhæve anföreren for Gunnars 40 angribere. Og jeg kan ikke nære nogen tvivl om, at man i* -**inn** *(i FB*8 -and**inn**) *har en forvansket levning af* -**um** *(som endelse for dativ plural). Måske man indvender, at* varðisk *var tilstrækkeligt, og tilföiningen af dativ ikke nödvendig. Dertil må jeg svare, at billedet dog bliver fyldigere, når det fremstiller ikke den angrebne alene, men også dem der*

---

(118) *I den 'vísa', Gunnarr kvæder i gravhöien (kap. 78), synes han at tale til Skarph.*

angribe. Jf. Íslendingadrápa 20[1-4]*:* Varðisk g ö n d l a r g a r ð a | gunnarr s n ö r u m r u n n u m | greitt, enn gissurr sótti | garp ákafa snarpan.

δ) Da membranerne enstemmig have sókn *som förste stavelse i dette 'visuorð', tör jeg ikke gette på* sól(rýrir), *men må foretrække det usikre* sók-[(119)]*, i henhold til Lex. poët. 759 b* $_{24\text{-}19}$ *(art.* «sokr»*).*

ε) Alle læsemåder synes at pege tilbage til viðurs. *Selv* »við ꝛıſ« *(i B) turde være opkommet derved, at skriveren först har sat* viður, *i overensstemmelse med F, men betænkt sig og rettet* viður *til* viðris. *(Jf. oven for, side 464*[1-2]*.)* *Navnet* viðurr *tör vistnok antages at have været mindre bekendt, ved* ***1300*** *og senere, end navnet* viðrir.

NJÁLA KAP. 77 VERS 3. — ÞORMÓÐR ÓLÁFSSON.

M e m b r a n e r n e. Se Ísll[2]*. III (Njála I) forord.*

Lacune i C alle fragmenter (α-κ), G, H.

Verset mangler i F, A, D, E, I. Se Njála I kap. 77 note[109-117]*.*

Det findes kun i B.

B: »ꜳvńgꝛ vʳ ſólár ſlávngver. | ſánð ƀeiſ á ıſl̀ðı *(tegnet for* and *har i det mindste megen lighed med* ð*).* ƀróðꝛ eˀ aꝼ ƀeıðnv̄ lýðv̄. ƀ́ægꝛ gvnnʳı ꝼræg˒. níoꝛðꝛ nā | ƀíalma ƀríðar. ƀlíꝼ nv́nna *(over det förste træk af* v *er sat et længdetegn)* tv́a lıꝼı. ſár gáꝼ ſtalá ſtýrˀ. ſtorv̄ tolꝼ z . íiij«.

P r o s a i s k o r d e n.

Öngr sandheims⌃sólar⌃slöngvir á íslandi var frægri gunnari af heiðnum lýðum. (hróðr er hægr.) *α)* Hjálma⌃ hríðar⌃viðr *β)* nam tvá hlífrunna *γ)* lífi. stála⌃stýrir gaf stórum sár tólf ok fjórum.

---

(119) *eller* sok-? *eller* sokk-? *eller hvad?*

α) Parentheser, der have större eller mindre lighed med denne, ere ikke sjeldne i skjaldepoesien. Her kun et par exempler. Völu-Steinn, eller vel snarere Gestr Oddleifsson[120]*, (SnE. I 250):* mér 'es fundr gefinn þundar. *Hòfuðlausn Egils 20:* kann 'ek mála mjöt. *Hallfreðr (Ól. Tryggv. Skálh. II 84a, Flat. udg. I 304, Fornsögur 89*^{9}*; Fms. II 9, Pröver 13*^{3}*. Jf. ShI. II 8 note* og Vidensk. selsk. skrifter, 5. række, hist. og phil. afdel., 4. bind, side 311—312):* stœri ek brag. *Samme skjald (Ól. Tr. Skálh. II 249a*$^{2\cdot 7}$*, Flat. udg. I 450*$^{14a\cdot 15b}$*, Fornsögur 106*$^{18\cdot 23}$*, Pröver 31*^{28} *32*^{1}*):* kveð ek enn — of hlut þenna *og* óð em ek gjarn at greiða. *Samme skjald (Fms. III 3*$^{13\cdot 14}$*, Flat. udg. I 493*$_{4\cdot 3b}$*):* surts ættar vinn 'ek sléttan | sylg. *Steinn Herdísarson (SnE. I 318):* mærð tésk *(var.* telsk*)* fram.

β) njörðr *forstyrrer formen og må være en forvansket læsemåde. Jeg har gettet på* viðr, *Jón Þorkelsson på* meiðr. *Jeg foretrækker nu det sidste, da det har samme graphiske længde som* njörðr.

γ) Det er altid forekommet mig som noget afgjort, at her måtte læses hlífrunna. *Jeg har ikke mere tillid til læsemåden* hlífnunna, *end f. ex. til* njörðr *i nærværende 'vísa' lin.*^{5}*, eller til* drarra *(i* Hverr hefir dreyrgra drarra*) her oven for, side 463*^{1}.

Njála I kap. 79^{45} *er* auðrunnr *bleven til* »auð nunr« *i G og* »auð míñz« *i D. — G*^{2} »nunr« = «nunnr» *er måske fremkaldt ved B*^{2} «nunna»*? Og D*^{2} »míñz« *er måske en forvanskning af et fra samme kilde stammende* «nunnr»*?*

NJÁLA KAP. 78. — GUNNARR DAUÐR.

Membranerne. Se Ísll^{2}*. III (Njála I) forord.*

Lacune i C alle fragmenter (α-κ), G, H.

Verset findes i F, A, B, D, E, I.

---

(120) Se Vidensk. selsk. skrifter, 5. række, hist. og phil. afdel., 4. bind, side 457—458.

F: »Mattı *(M udpyntet med rödt blæk)* ðaugla ðeıl' ða/|ðv̄ rakr ſa e' ħaðı bıartr m; beztv ħıarta. bęnraugn ꝼaðır ħogna. ħelðꝛ | kvaz ħıalmı ꝼallðın*n* ħıoꝛþılıv ſıa vılıa veıtı *(sål.)* ðꝛaug *(sål.)* en veıgıa *(sål.)* válꝼᵉẏıo | ſtaꝼr ðeẏıa z válꝼᵉẏıv ſtaꝼr ðeyıa«.

A: »Mættı ðaugla ðeılır ðaðū | rackr ſa e' ħaðı bıartr m; beztu ħıarta. ben|raugn ꝼaðer ħaugna. ħellðꝛ *(e og ꝛ utydeligt)* qᵉz *(ᵉ og z utydeligt)* ħıalm̄ı *(tværstregen over m synes sikker)* ꝼall|ðēn. ħıoꝛþılıu ſıa vılıa vættı ðꝛaugꝛ *(de to sidste ord til dels afblegede, men, som det synes, ganske sikre)* en vægıa | valꝼreẏıu *(eller valꝼreyıu)* ſtaꝼr ðeẏıa valꝼreẏıu ſtaꝼr ðeẏ|ía«.

B: »M attı ðaugla ðeílır ðaðv̄ rakr ſaer ħaðı; bıartr m; beztv ħíarta benráugn | ꝼaðír ħögna; ħellðꝛ létz ħıalmı ꝼallðın*n* ħıðꝛ þílıv ſía *(eller* ſıá*)* vílía. vǽtꝛı ðꝛaugꝛ en*n* | vǽgıa. valꝼreẏıv ſtaꝼr ðeẏıa; z valꝼreẏív ſtaꝼr ðeẏıa«.

D: »Mætte *(M udpyntet med rödt blæk)* ða|ugla ðeíleꝛ. ðaðᵐ ꝛack' ſa e' ħaðe. bıʳt² mᵇ beʒtu *(over ʒ er sat et forstærkende punkt)* ħıʳta bēꝛeḡ[121] ꝼauð² ħauḡa[121]. ħellð² kueʒ *(over ʒ er sat et forstærkende punkt)* ħıalme *(l med en egen tilsætning)* ꝼallðē | ħıᵒ² þílíu ſa uílía. Vætkí *(V udpyntet med rödt blæk)* ðᵘug² en*n* uægᵃ valꝼᵉyᵘ ſtaꝼ² *(efter ² over ꝼ er sat et stort punkt, måske for at antyde, at noget — neml. ordet* deyja *— her er udeladt)* valꝼᵉu *(sål.)*. ſtᵃ. ðeyᵃ *(her, samt efter anden og tredje og fjerde verslinie, er sat en röd lodret streg som skilletegn — foruden punktet efter tredje og fjerde verslinie)*«.

E: »Mætte ðaugla ðeílır. ðaðv̄. | ʀackr ſa e' ħaðı. *(punktet utydeligt)* bıaꝛtʀ mʒ beʒtv bıaꝛta. benʀogn̄. ꝼað' ħaugna. ħellðꝛ keʒt ħí|alme ꝼallð m̄. ħıoꝛðılıv ſa vılıa

[121] Over g er sat en vandret streg, der står i steden for n.

(dette 'visuorð' er opfrisket; derfra hidröre prikkerne over ı *i* ƀioꝛðiliv*).* vætte ðꝛægꝛ en vægva. valꝼreyív *(snarere end* valꝼreẏív*)* ſtaꝼ² ðe|ẏıa. valꝼ'yıv ſtaꝼ² ðeẏıa«.

I: »Ꝺꝉı *(lidt afbleget)* ðogla ðeılır ðaðō rakkr ſa er ƀaðı *(ı noget afbleget)* bıartr m; *(m; — især ; — noget afbleget)* | beıſko *(ko ikke ganske tydeligt)* ƀıarta ben rōgn *(i steden for* o *— den nederste del af vocaltegnet i denne stavelse — synes der at stå* e*)* ꝼaðır ƀogna. ƀellðr kpez ƀıalmı | ꝼallðı *(sål.).* ƀıoꝛ þılıo ſtaꝼr pılıa. pættı ðrægꝛ enn pægıa. palꝼre *(re usikkert, da det er næsten ganske udslettet)* | ẏıo ſtaꝼr *(*ıo ſt *temmelig afbleget)* ðeẏıa. p. ſt'. ð.«.

Prosaisk orden.

Dáðum rakkr «dögla» *α)*^deilir! *β)* faðir högna, sá 'es háði benrögn bjartr *γ)* með beztu hjarta *δ)*, mælti *ε)* — sjá hjálmi faldinn hjörþilju^vættidraugr kvazk *ζ)* heldr vilja deyja, enn vægja, valfreyju^stafr!

α) Angdende dette dunkle ord må jeg henvise til: «Nials-saga» lat. side 251 og 657 b, samt Lex. poët. 101 b (art. «dögla deilir»*); jf. Jón þorkelsson Skýringar side 17. När det hedder i Lex. poët. l. c.: «Jonsonius ducit»* dögla *«a nom.* döggull, *adj., rorans, destillans», må dette vistnok hidröre fra en distraction, da hverken Johnsonius eller S. Egilsson kan antages at have anset* «dögla» *for gen. plur. af et adjectiv* döggull. *«Nials--saga» lat. gengiver* «dögla» *ved «annulûm» og* döggull *ved «aurum digitale l. armilla».*

β) Igennem dáðum rakkr «dögla»^deilir *og* valfreyju^stafr *synes nærværende 'visa' at henvende sig til Skarph. Men dens bestemmelse er, at indvirke på Högni.*

γ) Jeg har anvist bjartr *denne plads, da jeg er af den mening, at dette adjectiv her beskriver Gunnars udseende i kampen og betyder det samme som* vígbjartr *og lignende udtryk (se oven for, side 323).*

δ) með beztu hjarta *fremstiller det indre, ligesom* hjartr *det ydre. Med* hjarta *(på dette sted) jf. udtryk som* hjartaprýði. *Ligeledes f. ex. Eiríkr «viðsjá» (Ísll.[2] II 366):* «mjök hef' ek heyrt at hjarta | hug þínum við brugðit», *hvor det synes åbenbart, at* hjarta *betyder mod (uforsagthed), og indbefattes i* hugr *(som her må betegne menneskets hele åndelige væsen; jf. Fritzner art.* hugr*); ikke omvendt.*

ε) *Som det foregående (side 469 1-28) viser, har kun I denne nödvendige læsemåde, medens den i de andre membraner af classen ADEI er bleven til* mætti *og i classen FB, ved stærkere forvanskning, til* mátti.

ζ) *Denne skrivemåde (*kvazk *— i steden for* kvaðz *Njála I kap. 78 44) hidrörer fra, at jeg nu anser nærværende 'visa' for at höre med til grundlaget for Njála (hvoraf dog naturligvis ikke fölger, at jeg må anse den for at være digtet i det tiende århundrede).*

η) *Slutningen af nærværende 'visa' lyder i classen ADEI:*

valfreyju stafr deyja
valfreyju stafr deyja;

derimod i classen FB:

valfreyju stafr deyja
ok valfreyju stafr deyja.

Også her synes ADEI at stå höiere, end FB. Det indskudte ok *danner nemlig en begyndelse til «optacten», der i den gamle tid, og endnu i det mindste i den störste del af det fjortende årh., var udelukket fra de strengere arter af 'dróttkvætt'. Og i indholdet har dette* ok *ingen rod.*

NJÁLA KAP. 79. — SKARPHJEDINN.

Membranerne. Se Ísll[2]. III (Njála I) forord.

Lacune i C alle fragmenter (α-κ), H.

Verset mangler i AEI. Se Njála I kap. 79 note 36-37.

Det findes i F (se Njála I kap. 79 note 38-45), B, D (se Njála I kap. 79 note 38-45), G.

F: »Uer þoꝼū ꝼellða ꝼıoꝛa ꝼleın ſtẏrānða ðẏra þē̄ ſť̄tu beıðer beımū bẏlgıu logſ *(der står måske et længdetegn over g)* oꝼ ꝼẏlgıa. kugum | karl ſva at eıgí kallðraðū ƀlẏn ſkıallða aumr ſellðu alla ðoma auðrūnr ſẏní ɢunārſ«.

B: »Vér ƀávꝼv̄ ꝼellða ꝼíoꝛa ꝼleín ſtẏranða ðẏra. þm ſť̄tv béıðır beímv̄ | bẏlgív lǫ́gſ óꝼ ꝼẏlgía. kẏ́gv̄ kaŕl ſ́va at eg̅ kallð raðv̄ ƀlẏn ſkıallða. | ávmr *(eller* avmr*)* ſélþv alla ðóma avð rvnꝛr ſẏní ɢvnnrſ«.

D: »Væꝛ *(V meget udpyntet med rödt blæk)* ƀoꝼ^m ꝼellða ꝼıo^w. ꝼleī ſtyꝛ^nðe *(e har nogen lighed med ꝛ)* ðy^tt. þeꝛm ſkalltu beıðeꝛ beım^m | bylgıu logſ ū ꝼ ylgía *(y forskrevet).* kugū kall ſ^o at e^i *(e næsten som o).* kallðꝛaðū ƀlȳ ſk|ıallðaꝛ aumꝛ ſellðu alla ðōa auð mín̄ꝛ ſẏe. ɢun̄aꝛſ«.

G: »Ver *(beror på gisning. Rigtig nok synes* er *tydeligt, men* V *er bortrevet)* ƀoꝼū ꝼellða ꝼıoꝛa ꝼleın *(skrevet som* ꝼlem*)* ſtẏranða ðẏra þeꝛm ſť̄tu beıðır bemȷ *(eller* beınȷ*)* um bıugeo *(*eo *meget utydeligt; i steden for* ıu *kunde læses* uı*)* | log *(usikkert; dog er* g *temmelig og* l *nogenlunde tydeligt)* ꝼẏlgıa. kugū karll s^o *(snarere end* s^a*)* eıgȷ kallðꝛaðū ƀlẏn skıallða aumr sellðu alla ðōa | auð nunr sẏnı gūnars«.

Prosaisk orden.

Vjer höfum fellda fjóra dýra fleinstýranda. þeim beimum skaltu of fylgja, bylgju⌒logs *α)*⌒beiðir! Kúgum karl, svá 'at kaldráðum skjalda⌒hlyn ægi *β).* seldu, aumr auðrunnr, syni gunnars alla dóma.

α) Det er ikke sikkert, at B^e lǫ́gſ *står i steden for* leygs.

β) = et ældre œgi. *Man finder ikke sjelden, især i nyere skindböger,* ęı *eller* eı *i steden for* æ *(naturligvis uden at der tages hensyn til, om* æ *er oprindeligt eller nyere udtale af* œ*). I övrigt synes alle fire skindbögers skrivere at have opfattet det her omhandlede ord (det sidste i den femte verslinie) som et negtelsesord!*

Membranerne. Se Ísll². III (Njála I) forord.

Lacune i C α-γ og ζ-κ, D, H.

Verset mangler i A, I. Se Njála I kap. 91 note[80-91].

Det findes i F, B, C δ-ε, E, G. Se Njála kap. 91 note[80-91].

F: »ꝺpk mᵛv ellða ſika oꝛð þīn mega ſkoꝛða gıarn ſeð ek ꝩlꝼ ok aurnu ekkı þeſſū | rekkō. ƀoꝛn kˈlıng eˈt ƀˈnar ƀˈngſ *(lidt utydeligt, især* n*)* ꝩıðſ ꝼreka ſkıða *(*a *lidt afbleget)* balðꝛ ſemr oðınſ ollðu *(skrifttrækkene i de sidste fire ord hist og her lidt afblegede)* vtı | gangſ eða puta«.

B: »ꝺvk mvnv ellða ſíka oꝛð þín | mega ſkoꝛða. gíarn ſeð ek vlꝼ z ðꝛnv ecki *(med en art længdetegn over* c*)* þſſvm reckv̄; ƀóꝛn kérlıng *(med længdetegn over det sidste træk af* n*)* | ertu ƀˈnar. ƀríngvıðſ *(sål., nemlig i ét ord)* ꝼreka ſkıða. ballðꝛ ſémr óðínſ ǒllðv́ v́tı gangſ | eða puta«.

C δ: »Av́c *(med længdetegn over det förste træk af* v*)* mun ellða ſik a | oꝛð þın mega ſcoꝛða. gıarn ſeð | ek vlꝼ oc avrno eckı þessō ræckv̄ | ƀoꝛnkærlıng ƀeꝼˈ ƀˈnar ƀˈngˢ vıð | ꝼreka ſiþ *(to under dette ord anbragte punkter betyde, at det skal udelades)* ſcıþa. ballðꝛ *(*a *forskrevet)* ſemr ǫðınſ | avllðo vtı gangſ eða pvta«.

C ε: »ꝺuðꝛ mᵛ | ellða ſkıða. oꝛð þˈ mega ſkoꝛða | ɢıarn ſeð ek*k* vlꝼ z aurnu ekı | þeſſū rekkv̄. ƀoꝛ kerlıng *(*k *noget uformeligt)* ert | ƀernar ƀrıðſ uíð ꝼreka ſkıða | ballðꝛ ſemr oþínˢ *(synes sikkert, skönt* oþí *er beskadiget)* ollðu *(*u *lidt beskadiget)* vtı *(*vt *noget beskadiget)* g|angſ. æ *(dette* æ *har en egen form)* puta«.

E: »Ok mv̄v ellða fıka. oꝛð þın menıa *(*nı *utydeligt)* ſkoꝛða. gıaꝛn̄ ſeð | eg vlꝼ z oꝛ*nv*. eckı þeſſvm. ʀeckv̄.

ƀoꝛnkerling mattv ƀeýiaꝛ *(aꝛ til dels afbleget; over* ı *synes der anbragt noget mere, end længdetegnet)* ƀeıta ganðıs. ʀeı|taꝛ. ballðꝛ ſemʀ oðıns *(s synes lidt forskrevet)* ollðv. vte gangs .ę̓. pvtv«.

G: »Auðꝛ mun ellða skıða oꝛð | þın mega skoꝛða gıarn seð ek ulꝼ ok aurnu eckȷ þessum reckū ƀoꝛn ker|lıng ma *(m usikkert)* ƀernat ƀꝛıðs uıð ꝼreka skıða ballðꝛ semr oðıns aullðu utȷ ga|ngſ eðꝛ putu«.

Prosaisk orden.

Auk *α)* orð þín, síka⌒elda⌒skorða, munu mega ekki þessum rekkum. gjarn seð ek úlf ok örnu. Ert hornkerling eða útigangs-púta. (víðs⌒) hernar-hrings⌒skíða⌒ baldr semr freka *β)* óðins⌒öldu.

α) = Ok. *Jf. E på nærværende sted, samt AnO. 1858 side 151 note*[1]. Auk munu ...... púta *synes digtet som tillæg til ordene* ekki munu mega orð þín, því at þú ert annat hvárt hornkerling eða púta. Auk *betyder da:* '**Og**, *hvis du önsker at höre din pris i digterisk indklædning, lyder den som fölger!' eller kortere:* '**Og** *i poetisk form!' Denne opfatning, der ligger til grund for textens ordning Njála I kap. 91*[80-91], skarphjeðinn mælti ...... útigangs eða púta, *forudsætter:* [1]) *at F*[s] *indvisning af* skarph. kvað vísu ..... útigangs eða púta *(se Njála I kap. 91 note*[80-91]*) er urigtig, i det indvisningstegnet burde stå efter* púta, *Njála I kap. 91*[82]; [2]) *at læsemåderne i E og B, C δ, C ε, G (se Njála I kap. 91 slutn. af note*[80-91]*) stamme fra F, men lide af den feil, at de, i steden for at rette F*[s] *indvisning, have udeladt det stykke, hvortil verset synes at være knyttet ved bindeordet* Auk.

β) Adjectivet frekr *synes ikke egentlig at kunne være enten = petulans eller = probrosus. Heller ikke synes oversættelsen praelargus at passe på dette sted. Jeg ser ikke rettere, end at sætningen* (víðs⌒) h.-hr.⌒sk.⌒baldr semr freka óðins⌒öldu *må betyde: 'jeg kemst freklega*

að orði, '*det er stærke udtryk, jeg bruger*'; *i det versets forfatter lader Skarph. med disse ord göre en art undskyldning for benævnelserne* hornkerling *og* útigangspúta — *under den forudsætning, at læserens tanke skal svare:* '*disse udtryk ere ikke værre, end Hallg. fortjener!*'

NJÁLA KAP. 92 VERS 1. — SKARPHJEDINN.

Membranerne. Se Ísl[2]. III (Njála I) forord.

Lacune i C α-γ og ε-κ, D, H.

Verset mangler i A, C δ, G, I. Se Njála I kap. 92 note[121-128].

Det findes i F, B, E. Se Njála I kap. 92 note[121-128].

F: »apðſ kō ek ekkı fıðar (*snarere så, end* fıðar) en (*ikke ganske tydeligt*) t' papna ſennu (u *utydeligt*) er (*synes fuldkommen tydeligt, men er lidt beskadiget överst ved en rift i pergamentet*) þ'at (*dette* þ'at *beror for störste delen på gisning*) eſkı rẏrı allþ'|ðan let ek ꝼalla. en þt (ðan *og* ꝼalla. en þt *til dels utydeligt, men, som det synes, sikkert*) ıarl (*noget utydeligt og* l *uformeligt*) þrauð (*også* þrauð *noget utydeligt, men synes sikkert*) vn̄ar elg ꝼ' g'm (*synes fuldkommen sikkert — altså ikke* g'mı) ⁊þelga (*eller* zþelga). nu e' | ellðpıðum aullðu eꝼnı þeſſ at (*de fem sidste ord til dels temmelig utydelige, f. ex.* ſſ, *men synes dog sikre*) þeꝼna (*dette sidste ord höist utydeligt*)«.

B: »A vðſ kō ek eígı fıðaʀ en*n* t' vapna ſen*n*v. ǫ́r (*med længdetegn over* ǫ) þ' at æſkı rẏrı all (*i steden for* a *er först skrevet* l, *men rettet*) þarðan lét | ek ꝼalla; en*n* þt ȷarl þruð un*n*aꝛ elg ꝼ' g'm ⁊ þelga. nu (er *mangler*) ellðuíðn̄ aúllðu (au *synes lidt forskrevet*) | eꝼníſlıkſ;^at^þeꝼna (e *i* eꝼní *utydeligt. I en dertil bestemt åben plads, der dog har været lidt knap, er den anden halvdel* — en*n*

þt .... þefna — *af dette vers tilföiet med en anden hånd, der navnlig characteriserer sig ved at bruge ꝛ i* unnaꝛ *og ved en særegen form af* ꝛ)«.

E: »Yðꝛ kom kom *(således gentaget)* eg eȷ *(med et eller to længdetegn over* ȷ) ſıð^r. eꝩ. | tıl vopna fen̄v. aꝛ̇ *(over* ꝛ *er sat et forstærkende punkt)* þt ellða ʀẏꝛe. allbaꝛðan̄ let eg ꝼalla. eꝩ þt ȷarl hꝛauð vꝩ^r | elg ꝼ' g'm. *(her mangler bindeordet* ok*)* helga. nv e' ellðvıðv̄ ollðv. efn̄e þs at hefna«.

Prosaisk orden.

Ek kom eigi síðar, enn jer, til vápna⁀sennu; því at ek ljet allharðan auðs⁀æskirýri falla. *α)* Enn því at jarl hrauð unnar⁀elg fyri grím ok helga, er öldu⁀eldviðum nú efni at hefna þess *β)*.

α) Förste '*vísuhelmingr*' *er i E omdigtet således, at den i prosaisk orden kommer til at lyde:* Ek kom enn eigi síðar yðr til vápna⁀sennu; því at ek ljet allharðan ár⁀elda⁀rýri falla. *Grunden til denne omdigtning er sikkert, at man har taget* enn *i bemærkelsen endnu, hvorved* jer *måtte blive meningslöst. Jf. behandlingen af nærværende* '*vísuhelmingr*' *i «Nials-saga» lat. (side 309—310).*

β) Jeg antager nu þess *(ikke* slíks*) for at være den oprindelige læsemåde på dette sted. B*[a] *skriver har formodentlig fundet, at* slíks *var bedre, end det farvelöse* þess.

NJÁLA KAP. 92 VERS 2. — SKARPHJEDINN.

Membranerne. Se Ísll². III (Njála I) forord.

Lacune i C α-γ og ε-κ, D, H.

Verset mangler i A, I. Se Njála I kap. 92 note[130-137].

Det findes i F, B, C δ, E, G. Se Njála I kap. 92 note[130-137].

F: »bratt læt *(især 1 meget utydeligt; hele ordet synes dog sikkert)* ek brýnıō *(eller* brýnıv̄ — *ét af to, som det synes)* þætta *(a noget utydeligt)* beng'ðí *(eller* beng'ðí?*)* ꝼ"m rıða ꝼýllðı *(disse to ord utydelige, især* rıða ꝼýll*)* þellðꝛ *(snarere end* þellðz*)* a þaull *(her synes at stå* þaull*)* | ðı þrann *(dette ord synes at måtte læses således)* pangıalp' *(pan — især pa — utydeligt, ligeledes den nederste del af* p*)* naꝼna *(det sidste* a *ligesom udspilet)* peıtıt *(ser egentlig ud som* pettıt *eller* petttt*)* þ"p ſē þetuð þ'ð *(eller* þ'ð*)* a ıſı pıðum *(de to sidste bogstaver ulæselige)* | reıð *(dette ord tydeligt)* ſong roſtu þlıoðū *(eller* þlıoðū*)* rīmu gýgr t' ðīmū«.

B: »Bratt lét ek bꝛýnív þetta ben g'ðı ꝼ"m rıða; | ꝼýllðí þellðꝛ á þǫllðı þráꝼn vannð gıalp' náꝼna. véıtıð *(eller* veıtıð*)* þ"pp ſem þíetvð þ'ð | ájſı víðv̄rę̨ð ſáng *(længdetegn over* a*)* róſtv líoðvm ʀímmv gýgꝛ t' ðımmvm«.

C δ: »Bŕatt *(længdetegnet er sat over* r*)* lę̨t *(ę̨ noget uformeligt)* ec brýnīō þetta *(eller* þętta*)* | benıō *(eller* bénıō*)* þætta *(over* æ *er et længdetegn anbragt, således, at det næsten peger på* þ*)*. beng'þı ꝼ"m rıða. ꝼýllðı þellðꝛ | aþavllðı. þ"pn *(*p *har en svag lighed med* ꝼ; *tegnet* " *står over* p*)* panðgıalp' naꝼna. pættıð *(skal formodentlig læses* pæıtıð*)* | þ"pp *(eller* þ"ꝼp — " *er sat over det mellemste bogstav)* ſemþętoð. þ'ð aıſı vıðv̄. ræıð ſong ro|ſto þlıoðv̄ *(eller* þlıóðv̄*)*. rīmo gýgr t' ðımv̄«.

E: »bꝛatt let eg bꝛýnjv þætta. beng'ðı ꝼ"m ʀıða. ꝼýllðı þellðꝛ at þa|llðí. þꝛaꝼn̄ vaꝛ *(snarere så, end* van*)* gıallꝼ aꝛ naꝼna. veıtȷt þꝛapp *(pp i ét tegn)* ſem þetvt þꝛıð aı ıſe vıðv̄. ʀog | ꝼeſta þellðꝛ ʀaſtv̄. ʀīmv gýgꝛ t' ðímv̄«.

G: »bꝛatt let ek b"gnū betta ben g'ðı ꝼ"m rıða ꝼýlðı þellðꝛ ȷþıllðȷ þ"ꝼn | uılgıaꝼra naꝼna ueıtıð þ"pp *(pp i ét*

tegn) sem ꝧetuð ꝧꝛıð a ȷſȷ uıðū reıð sǫng roſtu ꝧlıoðū rımu *(u afbleget)* | gẏgꝛ tıl ðımu«.

Prosaisk orden.

Ek ljet brátt bengríði, hætta brynjum, ríða fram. vandgjálpar-nafna fylldi heldr *α)* hrafn á höldi *β)*. Veitið hrapp hríð á víðum ísi, sem hjetuð *γ)*. rimmugýgr söng, reið, til dimmum róstu-hljóðum *δ)*.

α) Dette heldr *lyder så underlig* 'drjúgt'*! Skulde ikke* heldr brátt *höre sammen? Se Njála I kap. 92*[100-115].

β) Ved höldr *menes her naturligvis* þráinn.

γ) I E er det syvende 'visuorð' *således omdigtet, at sammenhængen i den hele* 'visuhelmingr' *bliver:* «Veitið hrapp rógfesta hríð á víðum ísi, sem hjetuð. rimmugýgr heldr til dimmum raustum».

δ) I denne sætning omtales Rimmugýgr som et levende væsen. Hermed kan jevnföres t. ex. Korm. udg. side 82 og 84: «Sköfnúngr grenjar þá við» ...; «var brugðit heillum sverðsins, en þat gekk grenjanda úr slíðrum». —

Jeg er nu af den mening, at nærværende 'vísa' (Brátt ...... dimmum) *bör sættes foran* Auðs ...... hefna, *i overensstemmelse med F (og E).*

NJÁLA KAP. 99. — SKARPHJEDINN.

Membranerne. Se Ísll[2]. *III (Njála I) forord.*

Laeune i C α-κ (altså i alle brudstykkerne), D, H.

Verset mangler i A, B, E, G, I. Se Njála I kap. 99 note[77-85].

Det findes kun i F. Se Njála I kap. 99 note[77-85],

F: »Kenū landa lına lęẏgſ gıoꝛꝼ aller þeẏgí ſatt eˀ at þollr *(r synes fuldkommen tydeligt)* ne þta | þın̄ lıkt ꝼoður *(dette ord lidt utydeligt)* mınū ꝧaꝼ geẏ mˀ mun ꝧeıman *(længdetegnet over ı er ikke tydeligt)* ꝧẏrſ eꝼ þ ma ſpyríaz *(snarere så, end* ſpẏrıaz; *i övrigt er* z *lidt*

utydeligt) ſtenðꝛ | aꝼ ſtala ſkẏnðí *(længdetegnet over* ı *er ikke tydeligt)* ſtrıð ꝧmſ *(*ſ *er, som det synes, fuldkommen tydeligt, og af samme form, som det i* ꝧẏrſ*)* ꝑ̕ra bıða«.

Prosaisk orden.

α) þetta β) erat satt nje þínligt γ), landa⌃linna⌃leygs⌃þollr! δ). kennum þeygi gjörvallir föður mínum ε). Hyrs⌃hafgeymir ζ) mun bíða hins verra heiman η), ef þat má spyrjaz ϑ). stríð stendr af stála⌃skyndi ι).

α) *Jeg kan ikke forstå denne* '*vísa*' *i den sammenhæng, hvori udgaven af 1772 har optaget den. — Som den står i udgaven af 1875, indeholder den, i en meget mild form, et misbilligende svar til Grímr, et svar, der passer ganske til omstændighederne. Det foregående lyder nemlig (i N. M. Petersens oversættelse): «Njals Sönner ... spurgte deres Fader, hvem der havde været? Han sagde dem det, det var hans Fostersön Höskuld.* '*Saa har han bedet for Lyting*'*, sagde Skarphedin.* '*Ja*'*, svarede Njal.* '*Det var ilde*'*, sagde Grim.* '*Ikke vilde Höskuld*'*, sagde Njal,* '*have dækket ham med sit Skjold, hvis du havde dræbt ham den Gang, da det var dig overladt*'*». — Herpå fölger nu umiddelbart:* skarphjeðinn kvað þá vísu

kennum landa linna *osv.*,

hvori Skarph. stiller sig på sin faders side. Derpå gentages en del af versets indhold i prosa. Jf. t. ex.: kap. $63^{22\text{-}34}$, *kap.* $72^{50\text{-}60}$ *og* $^{63\text{-}73}$, *kap.* $77^{80\text{-}91}$. — *Dog, da Njála i almindelighed lader Skarphedens replikker stige fra prosa til poesie, og da man på nærværende sted ikke bindes af noget indvisningstegn (se Njála I kap. 99 note*$^{77\text{-}85}$*), var det vel rigtigere, at ordne slutningen af kapitlet på fölgende måde:*

'ekki myndi höskuldr ...... þá er þjer var þat ætlat'. 'telju vjer ekki á föður várn' segir skarphjeðinn. skarphjeðinn kvað þá vísu

kennum landa linna *osv.*

nú er at segja frá því, at *osv.*

β) þetta = «*det, der synes at ligge bag ved dit 'Det var ilde', nemlig, at denne sags udfald kan tilregnes vor fader*».

γ) Denne forandring af «þıñ lıkt» *til* «þínligt» *er måske for dristig.*

δ) Ligesom tilföielsen af «nje þínligt», *således udtrykker også tilföielse af vocativen* l.⌃l.⌃l.⌃þ. *venlighed.*

ε) Denne sætning betyder: Vi skyde ikke alle (— Vi ere ikke alle enige [med dig] i at skyde —) skylden på min fader. Skarph. mener uden tvivl, at hans brödre, ved ikke at overlade ham (Skarph.) at stride med Lýtingr (se Njála I kap. $99^{5\text{-}12}$*), ere årsag i de indtrådte forhold.*

ζ) Hyrs⌃hafgeymir *står i steden for* Hafhyrs⌃geymir = *Manden* = *Han (nl. Lýtingr).*

η) Denne sætning synes at indeholde den samme forudsigelse, som Njála I kap. $99^{62\text{-}67}$. *Og den hele 'visa' fremstiller da fölgende tankegang. 'Det er ikke vor fader, men det er dig, Grim, og vor broder Helge, som har ladet Lyting undslippe. Imidlertid er denne sag ikke så vigtig. Lyting bliver nok, hvor han er, til ulykken rammer ham'.*

ϑ) Hvad betyder denne sætning («*hvis det kan blive bekendt*»*)? Er* þat = *'at Lyting ikke flytter bort fra herredet'? og hele sætningen således egentlig ikke andet end fyldekalk?*

ι) Denne stála⌃skyndir *må være Lýtingr. Med nærværende sætning sammenligne man f. ex.* stendr af stála lundi | styrr, *SnE. II* $108^{1\text{-}2}$ *(Bjarn. hitd. ved H. Friðriksson side 33).*

Det vilde i grunden være mere logisk, at ordne sætningerne i denne 'visuhelmingr' på fölgende måde: Stríð stendr af stála⌃skyndi. Hyrs⌃hafgeymir *osv. Tanken: 'Det er rigtig nok ærgerligt, at L. er i live. Imidlertid' osv. Se oven for, nærvær. side anm. η.*

Membranerne. Se Ísll². III (Njála I) forord.

Lacune i C α-ϑ og ϰ, D, H, samt for en del i Cι.

Verset er oversprunget i G. Se Njála I kap. 102 note⁹⁻¹⁰ (jf. ib. note¹⁹).

Det findes i F, A, B, Cι (se dog nærværende side lin.³), E, I. — Det meddeles her end videre efter membranerne: AM. folio **53, 54, 61, 62**; *AM. qvart* **371**; *samt Flateyjarbók. Ligeledes efter papirhåndskriftet AM. folio 105.*(122)

F: »Rýðꝼion^r *(R udsmykket med rödt blæk)* gek*k* reýn᷎ randa ſvðꝛ aldı *(ð sættes her i steden for membranens forkortelse af* and*)* | bęrſ íbon aſmıðıv balldꝛſ ſiktolv̄ ƀallða. ſıðreýn᷎ let ſıðan ſnıallr molðƀ^r a/|m^r *(som man ser, lyder det sidste ord* moldharamar*!)* gıalla ƀꝺðꝛſ ıƀatt^r ſteþıa ƀıalldꝛ vetrlıða ſkalldı«.

A: »Rýðꝼıon^r geck reýnır | randa ſuðꝛ a l*an*dı. bærſ ı bona ſmıðıu. balldꝛſ | ſıgtolū ƀallda. ſıðreýn᷎ let ſıðan ſnıallr m|oꝛð ƀamar gıalla ƀauðꝛſ ı ƀatt^r ſteðıa. ƀıalldꝛ | vetr lıða ſkalldı«.

B: »Rýð ꝼíon^r gek*k* reýn᷎ randa ſvðꝛ á l*an*dı. berſ ȷ býna ſmíðıv bálldꝛſ | ſígꝛ tôlv̄ ƀallda. ſıð reýn᷎ lét ſıþ ſníallr moꝛð ƀámar gíalla. ƀꝺðꝛſ ȷ ƀáttár *(*ar *[— ikke* ár *—] beror på gisning, da her er hul i pergamentet)* | ſteðía ƀíalldꝛ vetrlıða ſkalldı«.

Cι: (De tre förste ord, der udgöre den förste verslinie, ere for en stor del bortskårne. Dog ser man den nederste del af Ryðſjónar gekk*)* »randa ſvðꝛ aſandı bættſ

(122) *Med hensyn til* **53, 54, 61, 62**, *samt Flateyjarbók, se Fms. I fortalen. Jf. Fms. II 202—203. — Om* **371** *og 105 henvises til Bisk. I xi-xxiii. Jf. Bisk. I 14.*

(synes tydeligt) ıbvna ſmıðıv ballðꝛ | ſıgꝛtalvm *(dette ord utydeligt)* ƀallða ſıðꝛeynır *(e og* nır *utydeligt)* let *(noget utydeligt)* ſıðã *(dette ord er aldeles usikkert)* ſnıallr *(utydeligt, især* nı*)* m|ollð ƀam̄ *(ʳ utydeligt)* gıallða ƀꝺðꝛſ ı ƀattʳ ſteðıa ƀıallðꝛſ ve|ſtlıða ſkallðı«.

E: »R yðꝼıoner gᵉ ʀeẏnᵓ. ʀanða sv'ð ꝺ l*an*ðí. bæſ ȷ bæna ſmíð|jv. ballðꝛs ſıgtolvm ƀallða. ſıg ʀeẏnᵓ let ſıðan̄. ſnıallr moꝛᵇ ƀam̄ gıalla. ƀꝺðꝛs ȷ. | ƀattʳ ſteðja. ƀıallðꝛ vetʀ lıða ſkallðı«.

I: »R ẏð ꝼıonar gekk reẏnᵓ ranðar ſꝑðr al*an*ðı bᵓs ıboðnar ſmıðıo ball|ðꝛſ ſıgtolꝑ ƀallða. ſokn beıðır let ſıþ ſnıallr moꝛð ƀam̄ gıal|la ƀꝺðr ıƀattar ſteıðıa ƀıallðꝛſ ꝑetrlıþa ſkallðı«.

AM. folio **53***:* »Ryðꝼıonʳ getr | reynᵓ ranða ſyðꝛ ꝺ lðı *(jeg kan ikke afgöre, om* ð *er gennemstreget eller ikke)* beðs ı bænar | ſmíðív ballðꝛſ ſıg ƀtölvm ƀallða ſıð|reynır let ſınv ſnıallr moꝛð ƀamar | gıalla ƀavðſ̊ ı ƀ''attar *(over det förste* a *i dette ord stå to længdetegn)* ſteðıa ƀıallðꝛs | vetl͡ıða ſkꝺllðı«.

AM. folio **54***:* »R ẏðꝼıonar gat reẏnır. ranða ſẏðꝛ a lanðı. b|eðſ ı bænar ſmıðíu. ballðꝛſ ſıgƀtolum ƀallða | ſıðꝛeẏnır let ſınv. ſníallr moꝛðƀamar gıalla | ƀauðꝛſ ı ƀattar ſteðıa. ƀıallðꝛſ vetrlıða ſkallðı«.

AM. folio **61***:* »Rẏð ꝼıonʳ getr reẏnᵓ ranða ſuðꝛ a | l*an*ðı. beðſ ıbænʳ ſmıðıu ballðꝛ ſıg tolū ƀallða. ſıð reẏnᵓ | let ſínv ſnıallr moꝛð ƀam̄ gıalla. ƀauðꝛſ ı ƀattʳ ſteðıa | ƀıallðꝛſ uetrlıða *(eller* uettlıða*)* ſkallðı«.

AM. folio **62***:* »Ryð ꝼıonʳ getr reynᵓ | ranða ſvðꝛ a l*an*ðı beðſ ȷ bęnʳ ſmıðío ballðꝛ ſıgtolv̄ ball|ða ſıðꝛeynᵓ let ſınv ſnıallr moꝛð ƀamʳ gıalla ƀavðꝛſ ȷ | ƀattʳ ſteðía *(ſte*

ikke utydeligt) ꝼıallðꝛſ vetrlıða ſkallðí«. *(Dog bemærkes med hensyn til* ð, *at det på mange steder i* **62** *synes usikkert, om der ikke bör læses* ð.*)*

Flateyjarbók: »Rýðꝼíonʳ getr ʀeýnᷣ ʀⁿða fu|ðꝛ al*an*ðı beðſ ȷ bęnar ſmıðíu ballðꝛſ ſıktolū ꝼallða. ſıðꝛeýnᷣ letſı|nu ſínu *(sål.)* ſníallr moꝛðꝼamʳ gıalla ꝼauðꝛſ ȷ ꝼattʳ ſteðıa ꝼıallðꝛſ *(dette ord er först skrevet* ꝼıaðꝛſ, *men rettet)* | uetrlıða ſkallðe«.

AM. qvart **371**: »Rýðꝼıonar geck reýnᷣ ranða ſvðꝛ al*an*ðı | ooooo boðnar *(b en smule beskadiget)* ſmıðıv ballðꝛ ſıgtolṽ ꝼallðıt ſıgðꝛeýnᷣ let ſonar ſnıallr moꝛð ꝼamar *(dette* r *har en vis lighed med* e*)* moꝛð ꝼamar | ooooooooavðꝛſ *(af* a *er kun det sidste træk tilbage)* ı ꝼattar ſteðıa ꝼıallðꝛſ vetrlıða ſkallðı«.

AM. folio 1 0 5[123]: »Rýðꝼıonʳ geck reyn̄ᷣ | ranða suður a lan̄di bøðſ ı boðnar smiðiu ballð² sıgtolṽ | ꝼallðit Sıgðreynᷣ let ſonar sniallr moꝛð ꝼamar gıallða | ꝼavðurs ı ꝼattar steðıa ꝼiallðꝛs Vetrlıða Skallðı«.

P r o s a i s k o r d e n.

a) Randa⁀raynir *β)* suðr á landi *γ)* gekk halda *δ)* sigrtalum *ε)* ryðfjónar⁀beðs⁀baldrs *ζ)* í bœnar *η)*⁀smiðju *ϑ)*. Snjallr hjaldrs⁀siðreynir *ι)* lét síðan morðhamar *ϰ)* gjalla í hattar⁀hauðrs steðja *λ)* vetrliða skaldi.

a) Skönt denne gamle 'visa' foreligger i så mange, for en stor del forholdsvis meget gode, håndskrifter, synes den at frembyde vanskeligheder, som jeg for min del, i det mindste for öieblikket, ikke ser mig i stand til at overvinde; hvorfor jeg må indskrænke mig til usikre gisninger. Andres opfatninger finder man på fölgende

---

(123) *Skindböger betegner jeg (her og overalt) ved fede tal (f. ex.:* **371***), papirhåndskrifter ved spatierede (f. ex.:* 1 0 5*). Om AM. folio* 1 0 5 *se Bisk. I fortalen side xii* 11-14.

steder. [1] *Gunnar Pálsson's: «Nials-saga» lat. side 348 note* α. [2] *Johnsonius': ib. side 347—349.* [3] *S. Egilsson's: ShI. II 187—188; Fms. XII 51*$_{10-3}$*; vedkommende artikler (*ryðfjón*, osv.) i Lex. poët.* [4] *Jón Sigurðsson's: Bp. I 14.* [5] *Jón Þorkelsson's: 'Skýringar á vísum í Njáls sögu' side 20—21.*

β) Randa⌒raynir, *d. e., Vetrliði skald.*

γ) suðr á landi. *Se: Landn. V 3 (Ísll². I 283*$^{6-9}$*), Kristn. 8 (Bp. I 14*$^{1-5}$*), Fms. II 202*$_{10-7}$*, Flat. udg. I 424*$_{18-17}$*, Njála I kap. 102*$^{7-10}$*.*

δ) gekk halda. *Med hensyn til denne ordforbindelse se Lex. poët. 223 a (verbet* ganga*, bemærk. 6). I fölge udtrykket* gekk halda *(osv.) har Vetrliði enten ikke digtet nidvers om Tangbrand (Bp. I 14*^{1}*, Ísll². I 283 note*^{7}*; jf.: Ísll². I 283*$^{9-11}$*, Fms. II 202*$_{10-7}$*, Flat. udg. I 224*$_{18-17}$*), eller i alt fald ikke indskrænket sig dertil, men er optrådt mere umiddelbart. Det hedder også Njála I kap. 102*$^{8-9}$*:* þar mælti mest í mót vetrliði skáld ok ari son hans.

ε) *Hvorledes skal dette ord skrives og opfattes? Betyder det 'kamptaler', 'taler, hvori hedenskabet bekæmpes'? eller 'seierrige taler'? eller ingen af delene?*

ζ) *Denne* ryðfjónar⌒beðs⌒baldr *må formodentlig være Tangbrand.*

Et «randa ryðfjón» *synes ikke at falde naturlig som betegnelse for 'sværd'. Ti lyder det ikke underlig, at tale om* «ryðr randa»*, sådan i almindelighed? I det mindste efter hvad jeg tror, må jernskjolde (i alt fald i sagatiden) have været overmåde sjeldne, skönt man har haft skjolde med* járnrending *(*járnrendir skildir*), vistnok dog som undtagelser. Hvis tilnavnet* járnskjöldr *i den fabelagtige Saga Hrólfs Gautrekssonar kap. 16 osv. (Fas. III 114 osv.) kan bevise noget med hensyn til dette spörgsmål, må det snarest være det, at et skjold af jern har været en stor sjeldenhed. — På den anden side gör det sammensatte* ryðfjón *et umiddelbart indtryk af at være (ligesom* ryðs⌒böl*, hvormed Jón Þorkelsson har sammenlignet det) en kending for* hein. *Og* ryðfjónar⌒beðr *bliver da det samme*

som: heina⌒laut, *Glúmr Geirason (SnE. I 452 og 518);* heinland, *Hallvarðr (SnE. I 472);* heinflet, *Sighvatr Þórðarson (Hkr. Ól. helg. kap. 92 v. 7, Óh. 1853 side* 80_{3a}*, Fms. IV* 187_{15}*, Flat. udg. II* 114^{4a}*). Jf. end videre SnE. II 162:* «Af úandlegum lut til úandligs verðr Metaphora, sem þá er skip er kallat skíð sævar eða vatna, en sverð beðja *(formodentlig skrivfeil i st. for* beðr*)* eða gata heinar:

Einstigi mèr heinar».

η) *Det var måske rigtigere, at foretrække* F^a *og* A^a *(*»bona« *=)* bóna, *men opfatte dette ord i samme bemærkelse som* bœna.

ϑ) bœnar⌒smiðja, *mund(en), eller dog snarere: sjæl(en).* Halda tölum ehs í bœnar⌒smiðju, *egentlig 'bevirke, at ens påtænkte taler forblive i sjælen (ikke blive til hörlige ord)'; 'afholde en fra at holde taler'.*

ι) *Læser man* sóknbeiðir, *med I, bliver ordforbindelsen:* hjaldrs snjallr *(jf. t. ex.* böðvar snjallr*)* sóknbeiðir. *Men* sóknbeiðir *er formodentlig en afskrivers gisning. — Læsemåden* siðreynir *må vistnok være det oprindelige, da den står i 9 (af 12) membraner, og desuden synes at ligge til grund, ikke alene for* sigreynir *(E), men også for* sigðreynir *(***371***).* Hjaldrs siðreynir *kan måske antages at være en kending, i samme betydning som* hjaldrs reynir, *når man sammenligner, f. ex., på den ene side Þórsdrápa* 11^{1-2}*, hvor* sverðs sifuna *turde være en forvanskning af* sverðs siðuna, *på den anden side Háttatal* 17^7, ránsið ræsir stöðvar, *hvor meningen meget godt kunde undvære* sið. *Men hvo er så denne* hjaldrs⌒siðreynir*? Er det Goðleifr? eller er det Þangbrandr? Jeg må anföre et par herhen hörende steder. Ísll*^{2}*. I 283 note*^{7}*:* «*E lægger her til i Margen:* Vetrliði níddi Þorbrand (*r.* Þángbr.); fyrir því vá Þorbrandr (Þángbr.) hann at torfgröfum; hann varðist með torfskera Guðleifi Arasyni af Reykjanesi; Þorbrandr (Þángbr.) lagði hann með spjóti. Um Guðleif orti Ljóðarkeptr lofdrápu». *Og til Kristnisaga (Bp. I* 14^5*) hedder det i membranen* **371**

om den her omhandlede 'visa': »þtta v̇ .q. v̄ gvðleıgı«; *hvor der neppe kan være den ringeste tvivl om, at Jón Sigurðsson har ret i at forandre* »gvðleıgı« *til* Guðleif. *På den ene side stemmer den måde, hvorpå Þangbrandr (i fölge E, d.e., 'Melabók af Landnámu') skal have dræbt Vetrliði, ikke overens med versets* lét morðhamar gjalla í hattar∧hauðrs steðja vetrliða. *Og på den anden side har man en gammel beretning om, at verset handler om Goðleifr. Jeg må derfor, med Jón Sigurðsson, antage, at det er Goðleifr, der har fældet Vetrliði. Denne er da ikke bleven gennemboret med et spyd. Men Goðleifr har klövet hans hoved, enten med et sværd, eller måske med en öxe. — Dog er det muligt, at begge mænd, Þangbrandr og Goðleifr, have samtidig bibragt Vetrliði banesår. Jf. den måde, hvorpå disse to mænd, i fölge Njála I kap. 102*$^{62\text{-}64}$*, skulle have fældet Þórvaldr hinn veili.*

κ) Jf. nærvær. side lin.$^{11\text{-}13}$.

λ) Jeg opfatter — ikke hattar hauðrs steði, *men —* hattar hauðr *som kending.* Hattar hauðr *betyder da* *h o v e d*, *men* hattar hauðrs steði *'den ambolt, hovedet danner'. Altså:* hattar∧hauðrs steði = höfuðs steði. *Den usædvanlige kending* morðhamarr *har sit modsvarende deri, at hovedet anskues under formen af en* steði. *Billedets* hamarr *og* steði *danne ligesom to poler, af hvilke hver især medförer den anden.*

NJÁLA KAP. 102 VERS 2. — ÞÓRVALDR HINN VEILI.

Membranerne. Se Ísll². III (Njála I) forord.

Lacune i B, C α-δ og ζ-ϑ og κ, D, H, samt for en del i C ε.

Verset findes i F, A, C ε (se dog nærværende side lin.$^{28\text{-}29}$*), C ι, E, G, I. — Det meddeles her end videre efter membranerne: AM. folio* **53, 54, 61, 62**; *AM. qvart* **371**; *samt Flateyjarbók. Ligeledes efter papirhåndskriftet AM. folio 105.*

F: »V̇gſ *(med et punkt over* V*)* bıalꝼa m̌ ek vlꝼı endılſ z boð *(z boð næsten som ét ord)* ſenda. m̀ eˀ | v̄ ſtala ſtẏrı. ſtẏɢlauſt ſẏn *(sål.)* vɢa? at gnẏ *(n noget forskrevet)* ſkvta geıtıſ goðv̄g ꝼ̇ argán. . þn eˀ | v̇ ravgn oꝼrıgnˀ rekı ƀ en m̌ an̄an«.

A: »Ẏgſ *(med et punkt over* Y*;* ɢ *noget afbleget)* bıalꝼa *(*ıa *noget afbleget)* mun ek vlꝼı endılſ ⁊ boð ſenda m̀ | eˀ *(*eˀ *noget utydel.)* v̇ ſtala ſtẏrı ſtuɢlauſt ſẏnı vgga at gnẏſku|ta *(det sidste* t *utydeligt)* geıtıſſ *(*ıtıſſ *afbleget; det förste* ı *er især utydeligt)* goð *(*g *afbleget)* varg ꝼ argan þan̄ e v̇ raugn ⁊ | ⁊ rıgǹ *(de to sidste ord noget afblegede; gentagelsen af* ⁊ *hidrörer fra linieskiftet)* rekı ƀ en ek mun ānan«.

Cε, hvor begyndelsen falder i en lacune: »v̇ ſtala ſtẏrı ſtpɢ lauſt ſpnı vɢa | at ɢnp *(*p *synes forskrevet, i det man synes at have rettet et* r *til* p*)* ſtęrır ɢeıra ɢoð varg ꝼˀ | arga. þaꝫ er u̇ ravgn oꝼ rıgnır | rekı ƀ ē vˀ aꝫan«.

Cι: »Vgſ bıalꝼa mvn | ek vlꝼı endılſ z boð ſenda m̀ eˀ v̇ ſtala ſtẏ͡rtvglau *(over* yrt *er sat en bueformet streg, hvis concave side vender nedad)* | ſt ſẏnı vɢa. at gnyſkvta geıtıſ goðv̄g ꝼyrˀ argan | þn eˀ v̇ ʀaugn oꝼʀıgnˀ *(eller* oꝼʀígnˀ*)* rekı ƀ en̄ mvnk aꝫan«.

E: »Ü lꝼs bıalba mvn eg ẏlꝼe. endıls zbo|ð. ſenda. eı *(her synes virkelig at stå* eı*)* mer eˀ v̇ ſtala ſtẏꝛe ſtẏɢlauſt. ſẏne vgga. at gny ſkvta gætís goð v̄g | ꝼ̇ aꝛgan̄. þn eˀ v̇ ʀogn z ʀıgner. ʀekı ƀ en̄ eg mvn an̄an«.

G: »Ẏggſ *(med et punkt over* Y*)* bıalba m̌ ek ulꝼı alſ ƀendıſ boð ſenda m̀ eˀ u̇ ſtala ſtoꝛa ſtẏ *(resten af linien — formodentlig gg — bortrevet)* | lauſt sẏnı ugga at gnẏ ſterˀ geıra goð *(rimstavelsen mangler)* ꝼ̇ argan þn eˀ u̇ *(rimstavelsen er udeladt)* oꝼ rıgǹ rekı ƀ en u̇ m̄u an *(*n *beskadiget, resten bortrevet)*«.

I: »ẏgſ bıalꝼa man ek ꝩlꝼı enðıls ⁊ b|oð ſenða ṁ er ꝑ ſtola ſtẏrı ſtꝩglæſt ſẏnı ꝩgga at gnẏ ſkꝩta *(eller* ſkꝩto — *de to sidste bogstaver ere utydelige)* | gætıſ gꝩðs pargſ ꝼır̕ argan ſpa at ꝑ ræ̇gn ⁊ rıgnı. rekı ꝧ | en ꝑ *(ꝑ har nogen lighed med* ⁊, *men synes dog sikkert)* annan«.

AM. folio **53:** »Ygs bıalba man ek vlꝼı | eınƀe̊nðıſ *(et punkt, hvis bestemmelse vistnok er at forstærke* n *i stavelsen* ƀenð *[jf. AM. folio* **62***], står over det sted i linien, hvor* e *og* n *beröre hinanden)* boð ſenða mer er v̇ ſtaıla | ſtyrı. ſtvg*g*lavſt ſynı *(eller* ſẏnı*)* vgga at gnyꝼet|a geítıs g*v*ðs v̊g ꝼ̇ argan ꝥn er *(her mangler det* við, *der står i alle de andre håndskrifter)* ravgn | z regnı rekı ƀan*n* ek m̊ *(eller* ḿ*)* an*n*an*n*«.

AM. folio **54:** »Ygſbıalba mun ek ulꝼı | eínƀenðıſ boð ſenða. ṁ er vıð ſtála *(længdetegnet over* a *ligner en apostroph [']* *)* ſtẏıí. ſtug|glauſt ſẏní ugga. at gnẏꝼeta geıtıſ. guðſva|rg ƀ̕ ꝼ̕ annan. ꝥn er vıð raugn oꝼ regní. re|kı ꝧ en ek mun annan«.

AM. folio **61:** »Ẏg*g*ſ *(over* Y *står et punkt)* bıalba mū *(snarere så, end enten* mō *eller* mā*)* | ek vlꝼı. eın ꝧðıſ boð ſenða. ṁ er v̇ ſtala ſtẏıı ſtẏg laſt | ſẏnı vg̕ga *(over det sted i linien, hvor de to ger beröre hinanden, er sat et forstærkende punkt).* at gny ꝼeta geıtıſ. guðſ v̊g ꝼ̇ argan. ꝥꝗ er v̇ | rogn oꝼ regní. rekı ꝧ en ek aꝗ̄«.

AM. folio **62:** »Vgſ bıalꝼa *(bıal noget utydeligt)* mv̄ ek vlꝼí *(længdetegnet over* ı *utydeligt)* eınƀen*n*ðıſ boð ſenða ṁ e̕ v̇ | ſtala ſtyıí ſtvgg lavſt ſynı vgga at gnẏꝼet̕a *(således, som det synes — nemlig med* ẏ, *og med et punkt over det sted, hvor* t *og* a *beröre hinanden)* geıtıſ |

gvðſ v̊g *(g i höi grad uformeligt)* ꝼ̊ argan þn eͭ v̊ ravgn aꝼ regní rekı ꝥ ek | anā«.

Flateyjarbók: »Vggſ bíalba mun ek ulꝼuí æínſhenð | ıſ boð ſenða m̄ eͭ vıt ſtala ſtýre ſtugglauſt ſýne ugga at gnýꝼ|eta gæıtſ guðſ ūg ꝼͭ argā þn er v̊ ʀögnn oꝼ ʀeggnı ʀekı ꝥ en ek | annan«.

AM. qvart **371:** ~~~ »el *(el noget afbleget)* | ꝼv̄ ſť ek vlꝼı emhenðıſ boð ſenða m̄ eͭ v̊ ſtala ſtýrı ſt« oooooo

AM. folio 105: »Vſkelꝼum ſkal | ek Vlꝼi ein hendis boð senða mͭ eꝛ við Stala ſtyꝛı ſtýɢ- | -lauſt ſyni Vɢa. at geir rıðar gæðir g̃ varg ꝼͭ argan | ſva at v̊ rogn oꝼ ꝛigni ꝛekı ꝥn en vͭ anan«.

Prosaisk orden.

α) Ek man senda, einhendis, óskelfum ulfi, syni ugga, boð — mér es stugglaust við stála∧stýri *β)* —, *γ)* at hann reki argan goðvarg, þann es of rignir *δ)* við ragn, fyrir gnýskúta geitis, enn vér *ε)* annan.

α) Denne gamle 'visa' *— der er fortolket:* **af** *Johnsonius («Nials-saga» lat. side 350—352, hvor også Gunnar Pálsson's og Jón Ólafsson den yngres meninger om et enkelt punkt anföres);* **af** *S. Egilsson (ShI. II 189; Fms. XII 51—52; vedkommende artikler i Lex. poët.);* **af** *Jón Sigurðsson (Bp. I 13);* **af** *Jón Þorkelsson ('Skýrr. á vv. í N. s.' side 21) — synes i en endnu höiere grad, end den næst foregående (*Ryðfjónar *osv.), at unddrage sig forståelse.*

Den længste og vigtigste af de to sætninger i förste 'vísuhelmingr' fremstille håndskrifterne i fem former, som jeg nu skal anföre i den orden, deres respective alder synes at anvise dem, og af hvilke de förste tre höre til Njála, den fjerde til Fornmannasögur, den femte til Kristnisaga.

1) F, A, Cι, I: «Yggs bjalfa mun ek ulfi | endils ok boð senda | ...... | ... syni ugga». *Dette over-*

sættes nu («Nials-saga» lat. side 350—351): «Yggi paludamentum ego Ulfo muneri | Mittam, belliqne suscipiendi nuntium, | ...... | ... qui creatus Uggio». Og til yggs bjalfa *er (ib. side 351) föiet fölgende note: «*Yggr, *nomen Odini*; biálfi, *sagum (pelliceum)*: yggs biálfi, *thorax. Hunc Thorvaldum Ulfo muneri misisse, licet alibi nulla mentio facta sit, tamen pro certo habendum: quamquam verisimilius duxerim clypeum ab eo missum, quando thoracium*[124] *vsûs in Vitis Islandorum admodum rara est memoria: certè vt egregium munus thoracem, ad suscipiendum*[124] *rem periculosam». Naturligvis er det ingenlunde umuligt, at þórvaldr, ved den her omhandlede leilighed, kunde have sendt Ulfr en brynje. Men at dette virkelig er sket, turde dog være temmelig usandsynligt. Ti for det förste: Som den anförte notes forfatter (Johnsonius) selv indrömmer, finder man ellers ingen beretning derom. Det hedder i Njála (I kap. 102 23 fgg.):* þaðan fóru þeir *(nl. þangbrandr og Goðleifr Arason)* til grímsness. þar efldi flokk í móti þeim þórvaldr hinn veili ok sendi orð ulfi uggasyni, at hann skyldi fara at þangbrandi ok drepa hann, ok kvað til vísu þessa: Yggs bjalfa *osv. Kristnisaga (kap. 8 — i Bp. I 12—13):* «tóku margir menn þat til, at níða hann *(nl. Tangbrand)*; þat gerði þorvaldr hinn veili, er bjó í Vík í Grímsnesi; hann orti um þángbrand, ok hann kvað þersa vísu til Úlfs skálds: Úskelfum» *osv. Fornmannasögur (II 203):* «Annarr maðr[125] orti ok níð um Þángbrand ok Guðleif, er hèt Þorvaldr hinn veili, hann bjó í Heyvík *(var.* Eyvík*)* í Grímsnesi; þessa vísu sendi þorvaldr hinn veili Úlfi Uggasyni: Yggs bjálba ...... Slíkt orti hann ok mart verra». *Hverken på noget af disse steder, eller, så vidt man kan se, i Ulfr Uggason's 'vísa',* Tekkat ek ...... gína, *findes der et ord om en foræring. Men denne taushed er ikke fri for at være lidt påfaldende, da en*

---

(124) *Således.*

(125) *Nemlig: foruden Vetrliði.*

brynje vilde have været en betydelig gave. *For det andet: En opfordring som den, der indeholdes i verset* Yggs bjalfa ...... annan, *vilde Þorvaldr neppe have sendt Ulfr, uden at anse ham for en af kristendommens fjender, altså for en mand, der selv måtte være interesseret i at hindre udbredelsen af denne ny religion, og som fölgelig ikke behövede ligesom at underköbes dertil. — — Om* endils boð *bemærker Johnsonius («Nials-saga» lat. side 351):* «Endill, *regis piratici nomen, quod pro ipsa re quam hic exercuit, belli sc. gestione, per Metonymiam capi posse non dubito: atque hinc* Endils bod *pro nuntio militari v. mandato belligerandi. Alias* endils bod *significare possunt serium nuntium l. mandatum.* endill, *Adjectiui modó, decretorius, ab* enda *finio: quemadmodum* sendill[126], *celer (missilis, mittendo idoneus), a* sendi». *Derimod S. Egilsson (Lex. poët. 136 b $^{9-14}$, art.* endill*):* «Endils boð, *nuntium Endilis, nuntium quale mitti solet ab Endile (archipirata), nuntius belli, Nj. 103, 2, sed præstare videtur var. lect. Nj.* alshendis boð *nuntium absolutum, aut* einhendis boð, *certum, indubium F. II 203, 2». Skulde* endils boð *endelig betyde noget, tror jeg dette noget vilde blive — ikke: opfordring til at angribe en tredje, men — opfordring til at måle sig i kamp med den opfordrende selv, altså udfordring.*

2) *E^s eneste væsentlige afvigelse fra F, A, Cι, I er* »U lꝼs« *i steden for* «Yggs». *Denne afvigelse skal sikkert ikke være nogen rettelse; men hidrörer formodentlig fra, at skriveren har enten ikke set rigtig på sin original eller ikke kunnet læse den.*

3) *G*[127] *afviger fra F, A, Cι, I derved, at den i steden for* «endils ok» *indsætter* »alſ ƀenðıſ«. *Efter min mening er dette sket med vel beråd hu, i fölge en opfatning lig (eller nær beslægtet med) den, der er fremsat i*

---

(126) *Et sådant adjectiv er mig ikke bekendt.*

(127) *Det er sandsynligt, at Cs har stemt overens med G også i dette punct.*

Lex. poët. art. endill *(se oven for, side 491 linie*[16-21]*). Læsemåden* »alf hendıf« *synes at danne en overgang fra* «endils ok» *til* «einhendis» *(nr.*[4]*), i det man sandsynligvis har fundet* «einhendis» *heldigere, end* »alf hendıf« *(eller* «alsendis»*), og forandret dette til hint.*

[4]) **53, 54, 61, 62,** *Flateyjarbók afvige fra F, A, Cι, I ved at have* «einhendis» *(***53, 54, 61, 62***) og* «einshendis» *(Flat.) i steden for* «endils ok». *Se nr.*[3].

[5]) *(***371** *og) 105 afvige fra F, A, Cι, I ved at have ikke alene* «einhendis» *i steden for* «endils ok», *men også* «Úskelfum skal» *i steden for* «Yggs bjalfa mun». *Her har man da endelig ikke blot vundet seier over* «endils ok» *og over* «Yggs bjalfa»*; men man er endog gået et skridt videre, og har ladet* mun *vige sin plads for det på dette sted mindre passende* «skal».

Jeg formoder, at den her omhandlede sætning oprindelig har lydt

Yggr bjalfa mun **ulfi** | endils of boð senda *osv.;*
men ikke

«Yggs bjalfa mun **ek** ulfi | endils **ok** boð senda» *osv.; ti heri kan jeg ikke finde nogen mening. — Först er* yggr *bleven til* yggs *(man har ikke ventet et* bjalfa yggr, *men et* yggs bjalfi*). Således forsvandt subjectet, og det blev nödvendigt at indsætte* ek. *Den forvanskede sætning har gjort indtryk af at have to objecter (jf.* «*Nials-saga*» *tal. side 350—351, anfört oven for, side 489—490 og 491*[8-15]*). Som fölge heraf forandredes* of *til* ok*; hvormed kan sammenlignes, for exempel, at i syvende linie af nærværende 'visa' er* of, *foran et verbum, uden nogen i öine faldende grund, forandret til* ok *i A, E, I,* **53** *(— i* **62** *til* af*). I verslinien* endils of boð senda *er* of *stillet foran et substantiv, ligesom, for exempel, i Íslendingadrápa 17, hvor det hedder om Grettir:* sá réð síns of hlýra | sóknefnandi at hefna. — *Angående* endils⌒bjalfi, *b r y n j e, se Gröndal's Clavis poëtica (pag. 161), art. Loriea, 3, og jf.* hnikars⌒bjalfi, *b r y n j e.* Endils⌒bjalfa⌒yggr *danner subjectet og står i steden for* ek *eller* þór-

valdr. *Exempler på* yggr *som hovedord i 'manns-kenningar' finder man i Lex. poët.* $899\,b_{12\text{-}10}$ *(art.* yggr*).*

β) I fölge «Nials-saga» lat. pag. 350 note[6]*, har (dens F, d. e., vort) G:* «ſtıóra (*v.* ſtorra)». *Det er ikke nöiagtigt. Som oven for (side* 487_5*) anfört, har G* »ſtoˡꝛa«, *hvilket åbenbart står i st. for* ſtıoꝛa. *Först har man skrevet* ſtoꝛa *(jf. side* $439_{12\text{-}6}$ *her oven for), men opdaget feilen, og rettet den forkert. Den rigtige rettelse var:* ſțˡoꝛa. *Derimod er* ſtˡoꝛa = ſtrıoꝛa, ſtoˡꝛa = ſtorıꝛa, ſto̦ˡꝛa = ſtoıꝛa *(— tre absurde læsemåder).*

Sætningen mér ... stýri *turde höre til de ordforbindelser, der udtrykke langt mere middelbart end umiddelbart, i det den hele 'visuhelmingr' synes at betyde: 'Torvald opfordrer sin kære ven Ulv' til at osv.*

γ) Ligesom i den förste, således har også den længste og vigtigste sætning i den anden 'visuhelmingr' måttet undergå væsentlige forandringer, og foreligger nu i fölgende fire 'recensioner'.

1) *F, A, Cι, E, I:* «at gnýskúta geitis | goðvarg fyrir argan | ...... | reki hann».

2) **53, 54, 61, 62,** *Flat.:* «at gnýfeta geitis | guðs varg fyrir argan | ...... | reki hann».

3) *Cε, G:* «at gnýstærir geira | goðvarg fyrir argan | ...... | reki hann».

4) *105:* «at geirríðar gæðir | guðs varg fyrir argan | ...... | reki hann».

Jeg ser ikke rettere, end at nr. [3] *og* [4] *röbe sig som uægte, dels ved den modsætning, den hverdagsagtige tone i de med spærret skrift trykte ord danner til det tilsvarende i nr.* [1] *og* [2] *(— afskriverne kunne langt snarere antages at have ændret* gnýskúta geitis *eller* gnýfeta geitis *til* gnýstærir geira *eller* geirríðar gæðir, *end omvendt —), dels ved den betydningslöshed, hvortil* hann *synker ned, i hine nummere (*[3] *og* [4]*). Desuden må jeg indtil videre betvivle, at udtrykket* reka ehn fyrir, *skönt det findes i gamle islandske homilier, allerede har været i brug ved år 1000.*

*Nr.*² *oversattes og forklaredes af S. Egilsson i 1828 (ShI. II 189) på fölgende måde. Oversættelse:* «*ut hostem nefarium deorum gigantis sonipedi objieiat*». *Forklaring:* «gnýfeti, *verbo tenus, sonipes, i. e. equus ......* Geitir, *nom. gigantis; equus gigantis h. l. mihi est lupus, quamvis hujus loeutionis exemplum rarissime oeeurrat, cum fere semper lupus appelletur equus gigantidis. In anomalis appellationibus erit hie loeus, item alter, in Vita Ormi Storolfi filii, ed. Skalh. in appendiee hist. Olavi Tryggv.,* «at veita sylg gráðugum Geitis blakki», *avido lupo potum præbere, quam tamen anomaliam sine dubio veritus Sk. Thorlacius aliter loeum explieavit in Spee. 7mo, pag. 115*[128]. *Lupo aliquem objieere, est feris dilaniandum dare, interfieere*». *Denne tolkning, i en forkortet form, er optaget i Lex. poët. (257 b 4-10, art.* gnýfeti *1), hvor det også hedder:* «geitis gnýfeti *equus gigantis, lupus, etsi insolita pæne sit lupi talis eireumseriptio*». *Selve denne forklaring viser tydelig (på de steder, jeg har tilladt mig at udhæve), at S. Egilsson selv ikke har holdt den for sikker (— hvorfor han, i 1837, har forsögt en anden, der ligeledes er optaget i Lex. poëtieum. Se neden for —). Et udtryk, der egentlig betyder* «*en jettes hest*», *synes nemlig, brugt som betegnelse for ulv, kun at forekomme i et af de vers, Orms þáttr Stórólfssonar indeholder. Men disse, i det mindste efter Ól. Tryggv. Skálh. (Appendix side 10—14) og Flat. udg., samt Fms., at dömme, for en del i flere henseender temmelig mådelige vers frembyde*[129] *sådanne udtryk, som f. ex.:* lundr *i betydningen mand;* herjans tunga, *eller, da verset helt igennem har linierim,* herjans tugga *(i fölge en variant:* herjans egg*), i be-*

[128] *Sk. Thorlacius oversætter på det her citerede sted* gráðgum blakki geitis *ved* «*avido Geiteri eqvo*», *og forklarer denne oversættelse ved* «*navi piraticæ*».

[129] *i nys nævnte trykte værker. Håndskrifterne har jeg ikke efterset, hverken de i Fms. benyttede (se Fms. III, 'formáli' side 8), eller andre.*

tydningen *sværd; forma (verbum) i betydningen sigte. Og ikke nok hermed. Den sætning, hvori* geitis blakkr *forekommer, nemlig sætningen* ormr at hildar stormi | gekk en gráðgum blakki | geitis sylg at veita, *synes forvansket, da hverken* en *(skönt det kan stå i stedet for* enn*) eller nogen af dets i Fms. (III 219) anförte varianter (*en at, á, af, ok, eg*) passer i sammenhængen; medens verslinien* gekk en gráðgum blakki *måske oprindelig kan have lydt* gekk vífs *(eller* mans *eller lignende)* gráðgum blakki. — *Fremdeles må jeg bemærke, at* «reka ehn fyrir úlf» *ikke godt kunde stå i stedet for dræbe, men vilde betyde: 'jage én hen til et sted, hvor han kan blive levende sönderrevet af ulve'. — — Med hensyn til den anden (oven for, side* $494_{17\text{-}16}$*, berörte) opfatning, nemlig:* «at hann fyrir reki geitis gnýfeta, argan guðs varg» *(Fms. XII* $52^{2\text{-}5}$*; Lex. poët.* $257\,b^{10\text{-}17}$*, art.* gnýfeti *2), hvor* geitis gnýr *antages at betyde guld, og* geitis gnýfeti *en mand (som den, «qui aurum invenit, comparat sibi»), må jeg for det förste henvise til den oven for (side* $493_{3\text{-}1}$*) angående udtrykket* reka fyrir *ytrede tvivl. For det andet er* geitis gnýr *neppe nogen ganske heldig betegnelse for guld. Man sammenligne* geitis gnýr *med de andre kendinger, der findes anförte i Gröndal's Clavis, art. Aurum XIV (side 29); og man vil finde, at hin kending, for så vidt dens hovedord (*gnýr*) angår, står på det laveste trin (medens Árni Jónsson's* íma hljóð, *fra det 14. århundredes anden halvdel, indtager det næstlaveste*[130]*). Vel har man påstået, at* gnýr *(blandt andet) endog betöd sermo:* «gnýrr, *synonymum* vocis *l sermonis (in Edda)», «Nials-saga» lat. side* $351^{7\text{-}8\,b}$*. Men det sted i Edda, hvortil her sigtes, er formodentlig det, der findes SnE. I* $544^{5\text{-}7}$, «Heitir ok rödd, hljómr, rómr,

---

(130) *Hvis man derimod sammenholder* íma *med* geitis, *men ikke tager hensyn til forholdet imellem* hljóð *og* gnýr, *kommer* íma hljóð *vistnok til at stå nederst, da jettenavnet* íml *synes at bero enten på en feiltagelse eller på vilkårlig dannelse.*

ómun, þytr, göll, gnýr, glymr, þrymr, rymr, brak, svipr, svipun, gángr». *Og hvorledes kan denne sætning godtgöre, at* gnýr *betöd 'menneskelig röst' eller 'menneskelig tale'? Havde da f. ex.* svipr svipun gangr *også denne bemærkelse? Unegtelig har forfatteren til* Heitir ... gangr *til en vis grad sögt at ordne ordene efter deres indhold, så at der, med hensyn hertil, er större afstand imellem* rödd *og* gangr, *end imellem* rödd *og* gnýr. *Men skulde nu heraf fölge, at* gnýr *er* = rödd*? og at* geitis gnýr *kan uden videre sættes i stedet for* geitis rödd*? Efter min mening betyder* «Heitir ok rödd, hljómr, rómr ...» *ikke: 'Foruden ved ordet* rödd, *betegnes begrebet* rödd *også ved ordene* hljómr, rómr ...'. *Men det synes at betyde: 'Der er også noget (med det foregående beslægtet), der hedder* rödd, hljómr, rómr ...' *— hvori ikke ligger, at dette noget er det selv samme i alle 14 ord! Menneskelig tale, der taber sig i larm, synes vel at udgöre en del af det, der på nogle steder betegnes ved* gnýr; *og muligvis har dette ord kunnet bruges i oldnordisk om menneskelige væseners skrigen og skrålen, hylen og brölen. Men tager jeg ikke feil, er forestillingen om articulation et væsentligt moment i alle ægte 'gullkenningar' af det her omhandlede slags. Allerede i Bjarkamál forekommer* iðja glysmálum *og* þjassa þingskilum. *Og det hedder i det så kaldte «Málsháttakvæði»*[131] *8^6:* gulli mælti[132] þjassi sjálfr, *hvilket, så vidt jeg kan se, må betyde — ikke «ipse Th. aurum ore mensus est», men — 'Tjasse talede guld' = 'Tjasses ord vare guld' (ligesom Fröies tårer). Den, som det forekommer mig, noget upoetiske forklaring i Bragaræður (SnE. I 214) fremstiller måske ikke den oprindelige mythe. For det tredje vilde* geitis⌒gnýfeti *(d. e.* gullfeti*) være en noget underlig kending, da det nærmest vilde betyde en skattegraver, egentlig 'en, der finder hen til guldet'.*

---

(131) *I fölge sit vers 1^5 (*fœra ætlum forn orð saman*) bör dette digt benævnes Fornyrðakvæði (eller dog snarere: Fornyrðadrápa).*

(132) *I membranen er dette ord skrevet* »mɫı«.

Jf.: «Austmaðrinn fann grafsilfr ... ok tók af xx penínga, ok ætlaði at hann mundi feta til síðar» *Landn. II 28 (Ísll². I 146). For det fjerde er en 'mannkenning', hvortil* guðs varg *slutter sig som appositum, her ganske overflödig.*

Nr. ¹ har udseende af at være den ældste af de fire læsemåder. Om den også er den oprindelige, kan jeg ikke afgöre, da jeg des værre ikke forstår den. Jeg skal kun bemærke, at den minder mig om talemåden: koma ehm fyrir kattar nef, *der synes at oplyses, på den ene side ved jettenavnet* köttr *(SnE. I 550¹¹ II 470₅ᵦ 615₁₃ₐ), på den anden side ved fortællingen i Orms þáttr Stórólfssonar om jetten Bruses moder, den frygtelige hunkat (*ketta*), om hvilken det hedder (Oldnordiske Sagaer III 191): «Katten löb da ind til dem(133), og greb den ene efter den anden, og det siges, at den slugte nogle af dem, men rev andre ihjel med sine Klöer og Tænder; hun dræbte tyve Mænd i et Öjeblik». Der har måske været en fortælling, der har givet anledning til talemåder, som:* koma ehm fyrir kattar nef *og* reka ehn fyrir gnýskúta geitis.

δ) Da man ikke véd, hvad et verbum rigna *(F, A, Cε, Cι, E, G, I, 105) eller* regna *(***53, 54, 61, 62,** *Flat.) betyder i denne sammenhæng, er det syvende 'vísuorð' uforståeligt, hvad enten man læser* þanns rignir *(F, A, Cε, Cι, E, G) eller* þanns regni *(***53, 54, 61, 62,** *Flat.) eller* svát rigni *(I, 105). Det er derfor også uvist, hvilken af disse læsemåder der bör foretrækkes. Dog har man en fölelse af, at* þanns rignir *er den ældste (?).*

ε) Man kan være i tvivl, om her skal stå enn vér *(Cε, I, 105) eller, f. ex., enten* enn ek *(***61,** *Flat.) eller* enn munk *(Cι). Absolut forkastelige læsemåder ere ikke alene* ek *(***62***) og* en vér munum *(G), men sikkert også* en mun *(F).*

---

(133) nemlig Asbjörn prudes 23 ledsagere.

NJÁLA KAP. 102 VERS 3. — ULFR UGGASON.

Membranerne. Se Ísl̄l². III (Njála I) forord.

Lacune i B, C α-δ og ζ-ϑ og κ, D, H.

Verset findes i F, A, C ε og ι, E, G, I. — Det meddeles her end videre efter membranerne AM. folio **53, 54, 61, 62**; *samt Flateyjarbók. Ligeledes efter papirhåndskriftet AM. folio 105.*

F: »Getka *(det förste bogstav smykket med rödt blæk)* ek fvmz | þot*t* fendı fan*n* élboðı tan*na*. ƀv́ꝼſ v́ ƀleẏpı ſkʳꝼı ƀ'bʳðz véaꝼıarðar. þo at | ra ꝼaka rꝫkım rong e᷾v mál agangı ſe ek ꝼ́ mınv meíní mínlıgt ꝼlvgv | at gín*na*«.

A: »Getkaða ek ſumz þott fendı | fan̄ elboðe *(eller* elboðe*?)* tan̄a. ƀuarꝼſ v́ ƀleẏpı ſkarꝼı. ƀárbʳðſ | veaꝼıarðʳ. þo at ráꝼáka rækı̄ rong e᷾o mal agā|gı. ſe ek ꝼ́ mınu meını mínlıkt ꝼlugu at gína«.

C ε: »Getka ek | ſuerðz þott fendı ſann elboðı | ranna *(fordoblingen af* n *er betegnet på en usædvanlig måde).* ƀúꝼſ v́ ƀleẏpı ſkarbı ƀʷ | bʷz vea ꝼıarðar. þo at raꝼak|a rækır raung e᷾v mal œ g̅g̅u | ſe ek v́ mıklu meíní. mıꝫ lıkt | ꝼlugv at gína«.

C ι: »Get kvað ek fvmſ | þo at ſyndı faꝫ elboðı tan̄a ƀv́ꝛꝼ *(ꝛ noget afbleget)* v́ ƀleypı ſkʳꝼı | ƀarbʳðz vea ꝼʳıðʳ *(således)*. þoat ʀaꝼaka ʀækın *(*ın *kunde også læses* m *eller* nı*)* ʀongƀ e᷾ | mal a g̅g̅ı fer ek ꝼẏꝛ᷾ mınv meıní mínlıkt ꝼlvg|v at gína«.

E: »Getkaða eg ſẏnꝫ *(snarere så, end* ſẏnꝛ*)*. ƀa e᷾ fendí ſan̄ elboðı tan̄a. ƀv́ꝼs v́. ƀleẏpe ſkaꝛꝼe ƀab|aꝛðs vea ꝼıaꝛðaꝛ. þo at ʀaꝼaka ʀækı̄ ʀong e᷾ mal œ g̅g̅ı. ſe eg ꝼ́ mınv meı|ne. mınlıgt ꝼlvgv gına«.

G: »Geck ek sůðs þott senðı san ellboða rana ƀů *(enden af linien er bortrevet)* | uıð ƀleẏpı skarꝼı ƀ'ðbꝛaðz ue ꝼıarðar þo at rȩꝼaka *(eller* reꝼaka*)* rekū raung e'u mal ıgōgu se ek *(k lidt beskadiget og resten af linien bortrevet)* | mıklu meını minlıgt ꝼlugu at gína«.

I: »tekkat ek | ſpnðz þótt ſenðı ſan*n*elboðı taña ƀparꝼ *(her synes at have stået* ƀparꝼſ, *men* ſ *at være udslettet)* ꝥ ƀleẏpı karꝼa ƀ'arbarðz pea ꝼıarðar. þot*t* ra|aka rækım rang ero mal á | gı *(således).* ſe ek ꝥ mıklo meını mínlıkt ꝼlpgo gína«.

53*:* »Tetkaðek ſvnðz þ e' ſē|ðı ſan*n*reyn' boð tan*n*a ƀůꝼs v ƀley|pı ſkarpı *(her synes snarere at stå* ſkarpı *end* ſkarꝼı, *skönt* p *har nogen lighed med* ꝼ; *jf.* **62***)* ƀarbarða veel ꝼıarð^r^ er | at raꝼaka rækı ravng erv maıl || a ḡgı ſe ek ů m̊lv meíni mínlıgt ꝼlvgv *(eller* ꝼlugv*)* | at gína«.

54*:* »Geck | at ek ſunðz þ er ſenðı. ſannreẏnır boð *(*ð *har her en egen form)* tanna | ƀuarꝼſ vıð ƀleẏpı ſkarꝼı. ƀarbarða veılꝼıarð^r^ | erat raꝼaka rækı. raunġ eru mal a gangı. ſe | ek vıð mıclu *(*l *er forsynet med en overflödig skrå streg)* meıní. mínlıgt ꝼlugu at gína«.

61*:* »Tekkat ek ſunðz þot ſenðı ſaj | reyn' boð tan*n*a ƀů|ſ v ƀleẏpı ſk^r^ꝼı ƀ^r^ð b^r^ðz vea ꝼıarð^r^. | er at raꝼaka rækı. raung e° mal a gangı. ſe ek v m̊lu | meíni. mínlıgt ꝼlugu at gína«.

62*:* »Tek at ek ſvn*n*ðꝛ þott ſenðí ſan*n* reyn' boð tan*n*a ƀv̇ꝼſ | v ƀleypı ſk^r^pí *(således, som det synes; denne skrivfeil er måske fremkaldt ved* p *i* ƀleypı *— jf.* **53***)* ƀ^r^ð b^r^ðz ſía *(eller* ſiá *—* ſi *mindre tydeligt)* ꝼíðar e' at ráꝼaka rȩkí | ravg e'o mal a ḡgı ſe ek v m̊lo meíní mín*n*lígt ꝼlvgv | at gına *(*n *mindre tydeligt)*«.

Flateyjarbók: »Tekkat ek ſundꝛ þoat ſendı ſannreẏň ƀoð tanna ƀuarꝼſ v̇ ƀleꝭpí ſkʳ|ꝼui *(*u *ser i övrigt næsten ud som* n*)* ƀarbannðz na ꝼíanðʳ *(således)*. eˀ ʀaꝼaka ʀækı ʀaung eˀu *(*u *ser næsten ud som* n*)* mal agāgı ſe ek | v̇ mẏklu mæíní mīſlígt ꝼlugu at gína«.

105: »Teckat *(eller* Teckar*)* ek ſynðz þo at sendı sañreynis | boð taña ƀv̊ꝼs v̇ ƀleypı ſkarꝼi ƀarƀarz vea ꝼiarðar | era raꝼaka rækıs rong eˀv mala g̅g̅i se ek v̇ mycklv | meni minlıgt ꝼlugu at gina«.

Prosaisk orden.

α) Tekkat ek við tanna⌢hvarfs⌢hlaypiskarfi *β)*, þó 'at hárbarðs⌢véa⌢fjarðar *γ)*⌢sunds *δ)*⌢sannraynir *ε)* sendi boð. *ζ)* esat mínlíkt, ráfáka⌢rœkir *η)*, gína at *ϑ)* flugu. rang mál esu á gangi *ι)*. sék við miklu meini *κ)*.

α) Meningen i förste 'visuhelmingr' *synes at være: «Jeg lader mig ikke lokke, ikke engang af den ypperlige skjalds ord». Ulvs bestemte afslag er da særdeles venskabeligt, hvilket Torvalds ord,* mér 'es við stála stýri stugglaust, *også gave grund til at vente. Den prosaiske tilföining (Njála I kap. 102*[45-47]*),* 'ok ætla ek ekki' sagði úlfr 'at vera ginningarfífl hans. enn gæti hann, at hánum vefiz eigi tungan um höfuð', *beror uden tvivl på en misforståelse af Ulvs* 'visa'; *ligesom det hele afsnit i Njála om þórvaldr hinn veili, for så vidt det afviger fra de andre kilder, turde være af senere oprindelse.*

β) tanna⌢hvarfs⌢hlaypiskarfr = fluga *i den sidste* 'áttungr' *af nærværende* 'visa'.

γ) Som det synes, betyder hárbarðs⌢véa⌢fjörðr *her poesie (ordret: «Odens hjems fjord»). Angående forekomst af stedsangivelse i kendinger for* 'poesie', *jf.* hnitbjarga lögr *og det formentlige* bergs geymilá dverga *(oven for, side 302—303). Med* hárbarðs véa fjörðr *kan sammenlignes* óðins ægir *(Höfuðlausn Egils vers 19) og* día fjörðr *(Kormákr, SnE. I 236 og 470) og* sjár dverga *(SnE. I 250*$_{11}$*). (?)*

δ) Antager man, at hárbarðs véa fjörðr *betyder poesie, må man tage* sund *i bemærkelsen svömning.* Hárbarðs véa fjarðar sund, *«svömning i gudehjemmets hav» = digtning (= den gerning, at digte).*

ε) «digtningens sannraynir» = *skjald i dette ords sande betydning.*

ζ) Skönt den anden 'visuhelmingr', efter min formening, er forvansket i ethvert af de tretten håndskrifter (— tolv membraner og én umiddelbar afskrift af en membran —), kan der dog neppe være nogen tvivl om dens oprindelige ordlyd, der sikkert må have været (ikke ganske som den er fremstillet i Njála I, kap. 102[41-44]*, men)*

esat ráfáka rækir
rang esu mál á gangi
sék við **meini miklu**
mínlíkt flugu at gína.

η) Det »þo at« *(F, A, Cε, E, G) eller* »þoat« *(Cι) eller* »þott« *(I), der — formodentlig indkommet fra det förste 'visuorð' i verset (ved gentagelse) — fortrængte* esat *i Njála-håndskrifterne, har bevæget reflecterende afskrivere til at «rette»* rækir *til* rækim, *verbum i forestillende nutid, skrevet:* »rękım« *(F),* »rækım« *(I),* »rækī« *(A),* »ʀækī« *(E)*[134]*; medens kun Cε (i sit* »rækır«*) har beholdt det oprindelige.*

Håndskrifterne til Fms. have: »rækı« (**53, 54, 61**), »ręki« (**62**), »ʀækı« *(Flateyjarbók), der snarest ser ud til at være dativ, styret af* »mínlıgt« (**53, 54, 61**), »mínnlígt« (**62**), »mīflígt« *(Flateyjarbók)!!*

Læsemåden »rækıs« *i 105 turde være en rettelse i steden for* rækı *(eller* rękı *eller lignende), og giver en ordforbindelse, der er grammatisk rigtig (nemlig:* esa mínlíkt gína at flugu ráfáka^rækis*), men lyder uartig,*

---

(134) »ʀækın«, *som det synes, læsemåden i Cι, er formodentlig fremkommet derved, at den vandrette streg over* ı *i* rækī *(jf. A) er bleven opfattet som* n; *medens G*[a] »rekū« *(=* rekum*) rimeligvis hidrörer fra urigtig læsning af et* rekım *(=* rækim *=* rœkim*).*

næsten som: «*han skal ikke bilde sig ind, at jeg er til sinds at danse efter hans pibe*». *I vocativen* ráfáka⌒rækir *ligger derimod venskab og agtelse. Da* ráfáka⌒rækir *middelbart betyder* «*den, der færdes på söen*», *föres man uvilkårlig til at tænke på SnE. I 646* $_{13\text{-}9}$: «þenna hátt fann fyrst Veili; þá lá hann í útskeri nokkvoru, kominn af skipsbroti» *osv. (jf. ib. 668 note* ϑ*).*

ϑ) *Versets* flugu at gína *er bleven opfattet dels* = (at) gína at flugu *(«Nials-saga» lat. side 352* $_{6a}$ *og 355 note* ϑ *og 687—688; Shl. II 190; Fms. XII 52*[10]*; Lex. poët. 186 b* $_{18\text{-}15}$ *og 242 a* $^{26\text{-}28}$, fluga *1 og* gína *α), dels* = at gína flugu *(Bp. I 13; Jón þork. Skýringar 22). Med den förste opfatning kan man sammenligne* ímunbukl snart at snæðings⌒porti snækolls *(Grett*[2]*. 96), hvor* snerta at *(med dativ) må være* = snerta við *(med accusativ); medens* gína ehu *vilde være analogt med* taka ehu *(*vel *eller* illa *osv.). I begge tilfælde må her foreligge en usædvanlig ordforbindelse.*

ι) *Denne sætning synes at vise, at Ulfr allerede, i det mindste i hjertet, må være gået over til kristendommen, för han sendte vennen sit svar.*

κ) *Det syvende 'visuorð' lyder i F, A, C*ι*, E:* sék fyri(r) mínu meini[135] — *hvilket jeg nu holder for urigtigt, ikke så meget af hensyn til den underlige brug af* fyri(r)*, som fordi denne sætning, i det den tillægger Ulfr en tænkemåde, der tager så meget hensyn til hans egen sikkerhed (ti dette skal formodentlig være meningen), ser aldeles bort fra den grund til vægring, han selv angiver i det umiddelbart foregående* rang esu mál á gangi.

I steden for sék fyri(r) mínu meini *have de övrige ni håndskrifter (nemlig: tre af Njálas; alle fem håndskrifter til Fms.; Kristnisagas håndskrift):* sék við miklu meini. *Jeg ser i disse ord den erklæring af Ulfr, at han ikke har lyst til at söge at volde 'megen men'; med andre*

---

(135) *Skjalden selv vilde vistnok hellere have sagt:* sék fyr meini mínu, *for at få 'dunhenda'.*

ord: at han ikke tager del i modstanden mod den ny lære. Dannende på en vis måde en modsætning til þorvaldr hinn veili har Ulfr Uggason kunnet indse, at kristendommen, i fölge sin natur, måtte seire[136]*, og at en forlænget kamp imellem de to religioner vilde medföre store ulykker, ikke blot ved partiernes gensidige fjendtligheder, men også derved, at atheismen, denne negative religion, hvis tendents er, at havne i brutal selvforgudelse og i dennes hele tilhæng af töileslöse laster og forbrydelser, vilde ligesom benytte leiligheden til at bemægtige sig en mængde overfladiske sjæle, der under rolige normale forhold pleie at fölge strömmen.*

Jeg nærer ikke nogen tvivl om, at Ulfr selv må have sagt: sék við meini miklu. *Men ligesom f. ex.*

roðin frák benja rauðra

forandredes til

roðin frák rauðra benja[137],

således har man også forandret

sék við meini miklu

til

sék við miklu meini,

fordi dette sidste lyder mere prosaisk.

Og så have andre fölt savnet af linierim, og bödet derpå ved at ændre miklu *til* mínu.

Jeg skal her tilföie den bemærkning, at forvanskning af de gamle kvad sikkert ikke altid har sin grund i afskrivernes upålidelighed, men rimeligvis hidrörer undertiden fra en ældre periode. Således kunde f. ex. sék við miklu meini *måske have været læsemåden i Njálas originalhåndskrift.*

NJÁLA KAP. 102 VERS 4. — HJALTI SKEGGJASON.

*Membranerne. Se Ísl*l². *III (Njála I) forord.*

Lacune i B, C α-δ og ζ-ϑ og κ, D, H, samt for största delen i C ι.

---

(136) *så forvansket den end var bleven.*

(137) *Se oven for, side 212 1—214 7 (jf. side 216 note 178).*

Verset findes i F, A, Cε, Cι (et lille brudstykke), E, G, I. — Det meddeles her end videre efter membranerne: AM. folio **53, 54, 61, 62;** *AM. qvart* **310, 371;** *samt Flateyjarbók. Ligeledes efter papirhåndskrifterne AM. folio 105, 113 A, 113 B.*

F: »Spı ek é | goð geẏıa greẏ þıkı m̊ ꝼreẏıa .ę. m̈ an̈ tveɢıa oðínn greẏ .e. ꝼreyıa«.

A: »Sparı ek é goð geẏıa. gꝛeẏ þıkı m̊ ꝼreẏıa. | æ mun ānat tueggıa oðın̄ gꝛeẏ eða ꝼreẏıa«.

Cε: »ſparı ek é goð ɢeẏıa | ɢꝛeẏ þıkı m̊ ꝼręẏıa. æ m̌ aṅt tveg|ıa oðıɉ ɢꝛeẏ æ *(på dette sted er æ dannet omtrent således, at der til det förste træk af* a *er föiet* ę*)* ꝼreẏıa«.

Cι har kun: »m̊ ꝼ̊yıa æ m *(de to förste ord ere utydelige; de to sidste bogstaver bero på gisning)*«.

E: »V ıll eg eí | goð geẏıa. gꝛeẏ þıkı mı' ꝼʀeẏıa. æ *(dette* æ *har megen lighed med det under Cε beskrevne)* mvn ānat tvegīa oðín gꝛeẏ eðꝛ ꝼʀeẏıa *(*ʀ *utydeligt og synes at ligne* s*)*«.

G: »Sparı ek é goð geẏıa gꝛeẏ þıckı m̊ ꝼreẏıa ą *(dette bogstavs form forholder sig til* a *omtrent som* ę *forholder sig til* e*)* m̌ an̄at tueg|gıa oðın̄ *(et slags comma er anbragt over* ð*)* gꝛeẏ eðꝛ ꝼreẏıa«.

I: »Sparı ek eıgı goð geẏıa gꝛeẏ þıkkı m̊ ꝼreẏıa. eẏ man an|at tpeggıa oþınn gꝛeẏ eþa ꝼreıa *(således)*«. *Skönt denne 'kviðlingr' er noget afbleget i I, synes dog læsningen sikker.*

53: »Vıl ek eıgı goð geyıa grey þıckı mer ꝼrey | *(*ıa *er glemt ved overgangen til en ny linie)* æ m̊ annat

tueggıa *(snarere så, end* tveggıa*)* oþın̄ grey eþꝛ *(*þꝛ *lidt afbleget, men sikkert)* ꝼreyıa«.

54: »Vıl ek eıgı goð | geẏıa. gꝛeẏ þıckı m̄ ꝼreẏıa. æ mun annat tuegg|ıa. oðın̄ greẏ eða ꝼreẏıa«.

61: »Vıl ek é goð geẏıa. | greẏ þıck' m̄ ꝼẏıa. æ mū aꝭ tueg *(*G *uformeligt)* oðınn greẏ .e. ꝼẏıa«.

62: »Vıl ek é goð geẏía gꝛey þıkí m̄ ꝼgía *(*g *synes at stå her, skönt det er noget uformeligt)* æ mv̄ antggıa | oðınn gꝛeẏ eða ꝼẏía«.

Flateyjarbók: »Vıl ek æ goð geẏía ɢreẏ þıkkı m̄ ꝼreẏía æ | man an̄at tueggıa oðínn grey eðꝛ ꝼreẏıa«.

310: »Víl ec eıgı guð geẏıa greẏ þẏckı mer | ꝼreẏıa. æ man an̄at tueggıa oðıꝭ grey eða ꝼreyıa«.

371: »Vıl ek è gv~000000000[138] | þıckı m̄ ꝼreẏıa«.

105: »Vıl ek eı Guð geÿgıa *(over* y *er sat* ¨ *)* gꝛey þıkkı m' ꝼꝛeÿia *(over* y *er sat* ¨ *)*«.

113 A: »Vıl ec eigi goþ geyia *(den prik, der hörer til* ı, *er sat — ikke engang over det fölgende* a, *men længere til höire)* grai þykir *(den prik, der hörer til* ı, *er sat over* r *i dette ord)* mer frajia«.

113 B: »Vil ec eigi goþ gøyia graÿ *(over* y *er sat* ¨ *)* þykır meꝛ fraja«. *(Ved 113 B ser jeg bort fra de af Árni Magnússon tilföiede varianter.)*

Prosaisk orden.

Ek spari *α)* eigi gayja goð. mér þykkir frayja gray. annat tveggja, óðinn eða frayja, mun æ (vesa) gray *β)*.

α) Unegtelig giver spari *her en klarere sammenhæng, end* vil. *Men det vækker tvivl, at* vil *er læsemåden i 113 (Ari fróði's Íslendingabók).*

β) I Njála I (kap. 102[71-72]) har jeg indklamret det andet liniepar som værende af tvivlsom ægthed. [1] *Vers-*

---

(138) ~ *ulæseligt;* 000000000 *borte.*

arten, som man kunde kalde 'dróttkvæð runhenda', forstyrres ved tveggja. [2] *Det synes en besynderlig sætning, at hvis Fröie ikke er* gray, *så må Oden være* gray, *og omvendt.* [3] *Den ældste kilde, Íslendingabók, har kun det förste liniepar. Med grund kan vistnok indvendes: mod nr.* [1], *at strenge fordringer ikke må stilles til formen af en 'kviðlingr'; og mod nr.* [2], *at indholdets uforståelighed (i lin.* [3-4]*) kan hidröre fra, at man ikke kender de særegne omstændigheder, der have givet anledning til Hjaltes udfald mod de gamle guder. Men alle tre nummere i forening bidrage dog til at svække troen på de to liniers authenticitet. Og mere har jeg ikke villet antyde. I övrigt må jeg tilstå, at spörgsmålet egentlig ikke forelå her, da der neppe kan være tvivl om, at den, der har nedskrevet Njálas afsnit om kristendommens indförelse, må have optaget alle fire linier, og at disse fölgelig ere ægte for Njálas vedkommende.*

NJÁLA KAP. 102 VERS 5. — STEINUNN.

Membranerne. Se Ísl[2]. III (Njála I) forord.

Lacune i B, C α-δ og ζ-ϑ og ϰ, D, H, samt for en stor del i C ι.

Verset findes i F, A, C ε, C ι (en del deraf), E, G, I. — Det meddeles her end videre efter membranerne: AM. folio **53, 54, 61, 62**; *AM. qvart* **371**; *samt Flateyjarbók. Ligeledes efter papirhåndskriftet AM. folio 105.*

F: »Bræt ꝼ biollv gęti bonð rakv vál *(stregen synes at höre til* a*)* | ſtʷnðar. mioðꝼallanða mellv moſtallz viſvnð allán ꝧliꝼðᵗ kˡſtr þa eʾ ꝧnẏꝼ|ði knoꝫ malꝼeta vaʀa lit*t* get ek at ɢvð gęt*t*i gẏlꝼa *(först skrevet* gẏꝼ, *men* ꝼ *rettet til* l*)* reinſ at einv«.

A: »Braut ꝼ b¦ollu || gæti. bonð raku val ſtranðar miog ꝼellanða *(*ꝼ *tydeligt, samt* e *nogenlunde; resten er afbleget i stigende grad, så at de to sidste bogstaver ere*

usikre, navnlig det allersidste) | mellu moftallz *(ll lidt forskrevet)* vıſunð allan. þlıṗðıt k'ftr þa er *(ſtr* þa er *til dels noget afbleget)* | kneẏṗðı. knoꝛr malmṗeta vaʀra lıtt get ek *(her fölger et ord, der er så afbleget, at det ikke kan læses, men som dog synes ikke at være* at*)* | guð gættı gẏlṗareiſ at emu«.

C ε: »bꝛavt | ṗyrᵛ bıollu getı. bonð *(ð for en del bortsmuldret, men sikkert)* raku val ſtra|nðar mıoð ṗellanðı mellu ma ſta|lſ *(eller* ſta|ſſ*)* uıſvnð allaꝫ *(her er sat en art skilletegn, der har nogen lighed med et comma)* þlıṗðıt krıſtr þa | keyrðı. knoꝛr malm ṗeta v͛a. lıt þv|ɢ ek at ɢvð gettı ɢylba þreiſ at e|ínv«.

C ι: »B rꝛt ṗyꝛᵛ bıol · lanðı mellv þa eᵛ kneyṗ[(139)] at gvð gæt«	*Resten* *bort-* *skåret.*

E: »Brꝛt ṗ bıollv gæte *(æt og til dels* e *skjult af en nyere blækklat)* | bonð ʀackv valſtranðʳ. mog ṗellan*n*ða *(et forstærkende tegn over* n — *her gengivet ved* ‘n’ — *har en noget usikker form)* mellv. moſtallꝫ vıfunð allañ. þlıṗðvt | k'ſtʀ þa eᵛ kneẏṗðut. knoꝛ malm ṗeʀa voꝛra. lítt get eg at gvð gætte gẏlva || reıns *(r ser for resten omtrent ud, som om det var forlænget til* l*)* at emv«.

G: »þꝛ,aut ṗ bıollu getı banð *(a forskrevet)* raku ual ſtʳnðʳ moð *(snarere så, end* með*)* ṗellanðı mellu ma ſtall uıſunð allan | þlıṗðı k'ſtr þa eᵛ kneẏṗðı knoʀ malm ṗeta ıarðar lıtt þẏgg ek at guð gettı gẏlṗa þꝛe|ıns *(ser ud som* þꝛe|ms*)* at eínu«.

I: »Brꝛt *(utydeligt og meget usikkert)* ṗ *(meget*

[(139)] *eller* kneyṗð *(*ṗ *eller* ṗð *aldeles afbleget).*

utydeligt) bıꝍllo gætı b〰〰〰*(140)* palſtranðar mꝍgꝼellanðı | me〰*(140)* maſtallz pıſpnð allan ¿knıþıt? krıſtr þa er kneẏꝼþı ¿knot*t* | malm? ꝼeta pꝍʀp lıt ƀẏg*g* ek at gpð gętı. gẏlꝼa ƀremſ ıt eına«. *Skriften er i det hele afbleget, og flere end de her angivne enkeltheder ere usikre.*

53: »Bravt ꝼ biollv gætı bavð rakv val ſtrā|ðar mgꝼellanðı mellu moſtallz vıſvnð | allan ƀlıꝼðıt k'ſtr þa er kneíꝼðı knavʀ | malmꝼeta vaʀaʀ lıtt ƀyg*g* ek at g*u*ð gæt|tı gylꝼa ƀreíns at eínv«.

54: »Braut ꝼ' bıollu gætı. baunð raku val ſtranðar || maug ꝼellanðı mellu. moſtallz vıſunð allan | ƀlıꝼðıt krıſtr þa er kneẏꝼðı. knauʀ malmꝼeta | varrar. lítt ƀẏgg ek at guð gættı. gẏlꝼat *(et punkt under* t *betegner, at dette bogstav ikke skal læses — skrivfeilen er i övrigt öiensynlig fremkommen derved, at man har tænkt på det næsten umiddelbart fölgende* at*)* ƀꝛe|ınſ at eína *(således)*«.

61: »B"ut ꝼ bıðllu gıætı. bōð | raku ual ſt"nð'. maug ꝼellanðı mellu mo ſtallz vıſunð allā | ƀlıꝼðıt k'ſtr þa er kneẏꝼðı knōʀ malꝼeta vaʀ'. lítt ƀẏɢ | ek at guð gıættı. gẏlꝼa ƀ'ínſ at eínu«.

62: »Bꝛavt ꝼ *(*ꝼ *utydeligt, og ser ud omtrent som* p*)* bíollo gętı bavnð rako *(*o *mindre tydeligt)* val ſtranð' mꝍg ꝼellānðí | mellv maſtallz vıſvnð allā ƀlíꝼðıt k'ſtr þa e' kneẏꝼðı | knavʀ mal ꝼeta vaʀ. lítt ƀẏgg *(snarere så, end* ƀygg*)* ek at guð gęttí gylꝼa | ƀreiſ ít eína«.

Flateyjarbók: »Bꝛaut ꝼ' bıollu gætı baunð ʀaku ual ſtranðar maug ꝼell|anðe ȷ *(således)* mellu maſtallz uıſƀunð

---

(140) *ulæseligt.*

allā ƀlꝼðıt *(således)* k'ſtr þa' kneẏꝼðí || *(her er ordet* knarr *glemt)* malꝼeta uarꝛar. lítt ƀẏgg ek at guð gęttí *(over* tt *er sat en lille bue, hvis concave side vender nedad)* gẏlꝼa ƀræínſ ƀít æína«.

371: »oooVt ꝼ bıollv gıætı bavnð meıððv val ſtranðar mavg ꝼellanðı mellv | ooooooooooNvnð *(jf. 105; det förste* n *er en skrivfeil, der er foranlediget ved det sidste* n*)* allan ƀlıꝼðı ė k'ſtr þa e' kneẏꝼðı kolgv raꝼn m; ſtoꝼnv̄ lıtt | ooooooooVð *(af* v *er kun den största del af det sidste træk tilbage)* gıættı gẏlva reınſ ıt eına«.

105: »Bꝛaut ꝼ' bıollu giæti bavnð meiððv | val stranðar mavg ꝼellanði mellv maſtallꝫ vinvnð | allan̄ ƀlıꝼðı ei kꝛiſtꝛ þa e' kneyꝼði *(over* y *er sat to korte længdetegn)* kolgu raꝼn með | stoꝼnum vm *(således)* lıtt ƀyɢ ek at Guð giætti gylva reins it | eina«.

Prosaisk orden.

Mellu⌒magfellandi *α)* braut allan mástalls *β)*⌒visund *γ)* fyri bjallu⌒gæti. band ráku strandar⌒val. Kristr hlífðit varrar *δ)*⌒malmfeta *ε)* þá 'es knayfði *ζ)* knarr. hykk at Goð gætti gylfa⌒hreins lítt at einu *η)*.

α) Formodentlig har Steinunn udtalt dette ord således (men ikke mōgf.*).*

Kendingen mellu⌒margfellandi *giver også en god mening. Dog, den findes kun i én codex (53), og er neppe den oprindelige læsemåde, men snarest forvanskning af* magfellandi, *som man har fundet påfaldende.*

*β) Omlyden (*ó*) i* móstalls *(F, A, E,* **53**, **54**, **61***) må naturligvis forklares af* v *i stammen* máva.

γ) Med hensyn til visundr *(— ikke* visundr, *som ordet nu hedder på islandsk —) jf.* visundr hneigði þröm sveigðan *hos Þjóðolfr Arnórsson (Hkr. Magn. góð. kap. 20 vers 1). Se Sievers, Skaldenmetrik I 458.*

δ) Dette varrar *hviler på det brede grundlag af fem membraner (***53**, **54**, **61**, **62**, *Flat.), og er i alt fald en*

læsemåde, der gör fyldest i nærværende tilfælde. Det er gen. sing. af hankönsstammen varru *(nom. sing.* vörr*).*

Nyere islandsk har i mangfoldige tilfælde r *i steden for et gammelt* rr. *Man kunde derfor mene, at hunkönsstammen* vara *(nom. sing.* vör*),* *landingssted, måske havde lydt* varra *ved år 1000, og at* varrar⁀malmfeti *kunde være = «landingsstedets hest». Denne mening vilde dog neppe være rigtig. I det mindste hedder Háttatal 20*[8]*:* varar fýsir skip lýsa. *Derimod (ikke* vara-, *som nu, men)* varra-, *læbe; f. ex.:* Fyrr rauð fenris varra *hos Eyvindr (Hkr. Hák. góð. kap. 27, Fms. I 48*$_{13}$*, Fsk. 27*$_{8}$*) og* ferr enn vitnis varrar *Njála I 24*[61].[(141)]

e) Et bekendt kvindenavn, der nu lyder málfríður *på islandsk, hedder i udgaver af oldskrifterne: dels* malmfríðr *(*málmfríðr*), dels* málfríðr. *Det förste synes at*

---

(141) *På en lignende måde skelnede oldsproget uden tvivl imellem* staran- *(nom. sing.* stari*),* *stær (en fugl), og mandsnavnet* starran- *(nom. sing.* starri*). Exempel på* staran-*:*

finnr-at frœknara
fœði gunnstara

Háttatal 92. (Fas. II 137[7] *bör* «vífstari» *måske ændres til* vígskári. *Jf. Lex. poët. 878 b 20-18, art.* «vígstari». *Dersom verset Fas. II 137*[3-10] *oprindelig har været 'dróttkvætt' i metrisk henseende, kan* vígstari *ikke antages at have stået her.)*

Som bevisende exempel på starran- *kender jeg kun*

«snarr Hólmgöngu [-Starri]»

Íslendingadrápa 27[2]*, i fölge Jón Sigurðsson's og Th. Möbius' gisning, der, som det synes, nödvendigvis må være rigtig. Mandsnavnet* starri *forholder sig, i det mindste i formel henseende, til adjectivstammen* starra, *som, for exempel, mandsnavnene* hvati, trausti, tryggvi, gamli *forholde sig til adjectivstammerne* hvata, trausta, tryggva, gamla *(synceperet af* gamala*). En gård (— se f. ex. J. Johnsen's Jarðatal side 260 nr. 127 —), der formodentlig er opkaldt efter en mand af den slægt, hvortil* holmgöngu-starri *hörte, hedder nu* starastaðir. *Udtalen* starrastaðir *erindrer jeg derimod ikke at have hört. Men skulde også den forekomme, er den vistnok en archaïserende «rettelse».*

stamme fra ældre håndskrifter; medens dog kun[142] *det sidste (*málfríðr*) synes at have en stötte i de oldtydske mandsnavne* mahalfrid *og* malfred.

En kamp imellem malm- *og* mál- *viser sig også i nærværende kending. A, Cε, E, G, I (?),* **53**, **54** *have* malmf.; *F,* **61**, **62**, *Flateyjarbók derimod* málf., *i overensstemmelse med* **748** *(SnE. II 487 9b) og* **757** *(SnE. II 571 13b). Både* malmfeti *og* málfeti *synes at kunne være rigtigt.* —

I fölge **371** *og 105 lyder femte og sjette 'visuorð oplöst i prosa:* Kristr hlífðit, þá 'es knayfði kolgu^hrafn með stafnum. *Altså* hlífðit *uden objeet. At* hrafn *i denne forbindelse ikke betegner den bekendte fugl, men en hest af dette navn, Åles hest (SnE. I 394 16-14 jf. 482 13), og deraf* hest *i almindelighed, synes hævet over al tvivl. Jf. oven for, side 233 2-10 med note.*

ζ) Jeg har sat knayfði *foran* knarr, *som om* knayfði *stod her som et personligt verbum, hvori* mellu^magfellandi *var tænkt som subjeet. Men jeg tror dog snarere, at* knayfði *er på dette sted upersonligt, og at ordene bör ordnes:* þá 'es knarr knayfði *(i* **371** *og 105:* þá 'es kolgu^hrafn knayfði með stafnum*).*

η) at einu *findes i F, A, Cε, E, G,* **53**, **61**. *Derimod frembyde I,* **62**[143], *Flateyjarbók,* **371**, *105 læsemåden* (h)it eina, *der formodentlig i det væsentlige betyder det samme. Se dog SkI. II 192 3. I* **54** *står* »at eina«, *hvilket, som det synes, kun er en feilagtig blanding af de to andre læsemåder.*

---

(142) *Man kunde sammenstille* malmfríðr *med det oldtydske mandsnavn* malnifred. *Men jeg tror neppe, at en sådan sammenstilling vilde træffe det rette. I övrigt kan jeg ikke gå nærmere ind på dette spörgsmål på nærværende sted.*

(143) *Shl. II 192 3 bemærkes, at* «S.», *d. e., AM. folio* **62**, *har (hverken* at einu *eller* it eina, *men)* «it einu». *Det er en feiltagelse. Se oven for, side 508 4.*

Membranerne. Se Ísll². III (Njála I) forord.

Lacune i B, Cα-δ og ζ-ϑ og ϰ, D, H, samt for en stor del i Cι.

Verset findes i F, A, Cε, Cι (en del deraf), E, G, I. — Det meddeles her end videre efter membranerne: AM. folio **53, 54, 61, 62**; *AM. qvart* **371**; *samt Flateyjarbók. Ligeledes efter papirhåndskriftet AM. folio 105.*

F: »þoʀ bʷ þvnnıſ ðẏrı þangbʷnðz pr ſtað lꝺngv ƀ'ſtı bvſ zbeẏſtı bʳð zla't | v̇ ıoꝛðv. m̃a ſkıð v̄ ſıa ſıðán ſvnð ꝼ̊t atalſ gꝛvnðʳ ƀregg ꝥt ƀv̇ tok leɢıa ꝥm | kent*t* íſpanv̄«.

A: »Þoʀ (ʀ *afbleget)* bꝛa þuñígſ ðẏrı. þangbʷnz oꝛ ſtað longu. ƀrıſtı *(det sidste bogstav noget utydeligt)* | buſſ *(b lidt afbleget)* ꝛ beẏſtı barð ꝛ lauſt v̇ ıoꝛðu. muna ſkıð *(den sidste del af* k *samt* ıð *meget utydeligt)* | v̄ ſıo ſıðan ſunð ꝼært atalſ gꝛunðar ƀregg *(dette ord lidt afbleget)* | þ' at ƀ'ᵗ tok leggıa. ƀanū kent ıſpanū *(stregen over dette sidste* u *ligner et punkt)*«.

Cε: »þoꝛr *(det midterste af* ꝛ *er smulret bort)* bꝛa *(*ꝛ *næsten ganske bortsmulret)* þuínılſ *(*n *har her en særegen form, der formodentlig skal betegne* nn; *af det sidste længdetegn er kun et punkt tilbage)* ðẏrı *(*ð *næsten helt bortsmulret)* þangbʷ *(resten af* þangbrands *er udegleml)* | oꝛ ſtað laungum *(*n *er ved smulren kommen til at se ud som* ıı*)* ƀrıſtı bȷ ſſ z bey|ſtı. barð *(*a *klakket)* z lauſt uıð ıoꝛðu m̈ ſkı|ð ū ſıo ſıðan *(*n *smulret og usikkert)* ſunð ꝼęrt atalſ grp|nðar. ƀreɢ þ' at ƀauſt tok legıa | ƀanū kønt *(*ø *i st. for* e *synes tydeligt)* ıſpanu«.

Cı: »þ ħ'ſtı bvſ z b ſıo ſıðan ſ leɢıa ħan̄	*Resten er bortskåret, tillige med dele af slutningsbogstaverne (*þ b ſ n̄*) i de tilbage værende stumper af linier.*

E: »þoꝛ nam *(disse to ord först oversprungne, men derpå tilsatte i den överste margen)* þvınılſ *(kunde også læses* þvm̄ılſ*)* ðẏꝛe. ħangbꝛ. vꝛ ſtað longv. ħ'ſte bvſſ z beẏſte. boꝛð | z læſt v̍ ıoꝛðv. mvna bıð a ſıa ſıðan̄. ſvnð ꝼært ꝏ tals gꝛvnðʳ. ħꝛegg þt ħaꝛt *(en her anbragt, fra venstre nedad til höire gående, skråstreg kan neppe have nogen anden bestemmelse, end at udfylde linien)* | reð ħogg*v*a ħanv̄ kent ȷ ſpanv̄«.

G: »þᴏʀ bᵘᵗ þın̄uſ ðẏʀɪ þangb*randz* oꝛ ſtað longū ħ'ſtı buſſ ok beẏſtı bꝛaðꝛ ⁊ lauſt *(*ſ *lidt forskrevet)* u̍ | laðı m̌a *(imellem dette* m̌a *og det fölgende* skıð *står et ikke ganske udskrabet* sıa*)* skıð ū sıa sıþ sunð ꝼert atalſ ǧnðʳ ħꝛegg þ ħuaſt t̊ leggᵘᵗ ħanū kemr | ıspanū *(her er tilföiet et tegn, der vistnok skal antyde slutning og tillige tjene til udfyldning)*«.

I: »þ or bra þpn*n*ıſ ðẏrı þangbranðz oꝛ ſtað læ|ngo ħıſtı *(synes sikkert)* bps ⁊ beẏſtı borð ⁊ læſt p̍ ıoꝛðo mpna ſkeıð aſıa ſıþ | ~pnð~~~~~r ħreg*g* þ'at ħart tok legg*ı*a ~~nō ke|~~~~nō«. *Dette vers er meget afbleget i nærværende membran, og læsningen derfor (også i det her gengivne) på mange steder usikker.*

53: »þᴏʀ bꝛa þuınnıls ðyrı þgbꝛāðz | oꝛ ſtað *(*ð *har her en sådan form, at det måske skal læses* ð*)* lengra ħ'ſtı boꝛð z beyſtı barðz z | lauſt vıð ıoꝛðu mvn̍ ſkıð vm ſıa ſıðan | ſvnðꝼært atals grunðʳ ħregg þt ħart | tok leggıa ħꝏn̄ kent ı ſpꝏnv«.

54: »þoꝛr bꝛá *(længdetegnet har på dette sted en usædvanlig form, omtrent som comma i latinsk tryk)* þýꝛnılſ ðýꝛı | þangbꝛanðz oꝛ ſtað leíngꝛa. ƀꝛıſtı boꝛð z beýſtí | barðs z lauſt vıð ıoꝛðv. munat ſkıð vm ſia ſıð|an. ſunðꝼært atalſ gꝛunðar. ƀꝛegg ꝥt ƀart ꝼe|ck leggıa. ƀanum kent ı ſpanu«.

61: »Þoʀ bꝛa þvınnılſ ðýꝛı þāgbᵘ|nðz oꝛ ſtað laungu. ƀ'ſtı boꝛð z beýſtı. bʳðz z lauſt v̇ ıðꝛðo | munat ſkıð v̄ ſea ſıþ. ſunðꝼ̓t *(over* ꝼ *står tegnet* ͗, *og over det sted, hvor* ꝼ *og* t *beröre hinanden, står et længdetegn)* atalſ gᵛnðʳ. ƀᵉɢ ꝥt ƀʳt tok leɢᵃ *(*ɢ *uformeligt; jf. oven for, side 505⁶)* | ƀánū kent ıſpánu«.

62: »þoꝛ bꝛa þ'mılſ | ðyꝛí þāgbranz oꝛ ſtað lǭgv ƀ'ſtı boꝛð z beyſtı bʳðz | z lavſt v̇ ıǫꝛðv mvn *(til dels noget afbleget, især* v*)* at ſkıð v̄ ſía ſıðā ſv̄ð ꝼ̓t atalſ g̊nðʳ | ƀᵉgg ꝥt ƀʳt tok leggıa ƀanv̄ kent ȷ ſpanv̄«.

Flateyjarbók: »þoꝛr bꝛa þūmılſ ðýrí þᵘgbꝛanz oꝛ ſtað lǫ̈ngᵐ ƀ'ſtı boꝛð | z beýſtı barðz z lauſt v̇ ȷoꝛðu mū at ſkıð ū *(snarere så, end* v̄*)* ſıa ſıðᵘ ſunðꝼært a|talſ g̊nðar. ƀreg*g* þ'at ƀart tok leg*g*ıa ƀanū kent ȷ ſpanū«.

371: »Þoꝛ bꝛa|ooooooooooo þḡbꝛanz *(en lille vandret — overflödig — streg gennemskærer den överste del af det förste træk af* b*)* oꝛ ſtað lavngv ƀ'ſtı black ꝛ beýſtı bꝛanz ꝛ lavſt v̇ ſanðı mv *(*v *utydeligt)*|ooooooooooa *(af dette* a *er i virkeligheden kun en del af det sidste træk tilbage)* ſıþ ſvnð ꝼort atalſ grvnðar ƀreɢ þ' at ƀart nā leɢıa ƀánv̄ kent | oooooo«.

105: »Þoꝛ bꝛa þvıııılſ *(eller* þvm̄ılſ*)* ðyꝛi þgbᵘnꝫ oꝛ stað lavngv. | ƀꝛiſtı black z beÿſtı braŋꝫ z lauſt v̇ lanðı *(*l *synes rettet fra* ſ. *— I* **371**, *den umiddelbare original til* *105*, *står dog aldeles tydelig [ikke* lanðı, *men]*

»ſandı«) mvna ſkıð aſia | sıþ ſundꝼæꝛt atalſ gꝛundʳ ꝭreɢ
þ¹ at ꝭaꝛt nā leɢıa ꝭan|um kent ıſpanv̄«.

Prosaisk orden.

þórr brá langu *α)* þvinnils⌒dýri þangbrands ór stað — hristi auk baysti barðs⌒buss *β)*, auk laust *γ)* við jarðu. Atals⌒grundar⌒skið mun-a síðan sundfœrt of sæ; því at hart hregg, kennt hánum, tók *δ)* leggja *ε)* í spánu *ζ)*.

α) Membranerne frembyde her tre læsemåder, jeg, for min del, ikke tör göre noget ved.

53, 54 *have* lengra, *der vilde være ypperligt, hvis comparativ var positiv! og hvis halvrim var helrim!*

Cε, G, Flateyjarbók have löngum, *som her må læses* langum, *og altså er rigtigt i formel henseende (*þang : lang *er et fyldigt helrim). Men efter den bekendte herskende sprogbrug må dette* löngum *enten være attribut til* stað *— og hvad skulde det være for en* langr staðr*?*(144) *— eller stå adverbialiter i betydningen «ofte og længe», der vilde være unaturlig i nærværende sammenhæng.*

F, A, E, I, **61, 62, 371** *(og 105) have* löngu, *der her må læses* langu, *da det (ligesom* löngum*) danner helrim med* þang-. *Men efter den bekendte almindelige sprogbrug må dette* löngu *enten være* = fyri löngu, *«for længe siden», hvilket ikke synes at kunne passe, eller attribut til* þvinnils⌒dýri. *Og hertil må bemærkes, at Tangbrand, så vel i fölge Heimskr. Ól. Tryggv. 80*(145)*, som især på grund af tingenes natur og beskaffenhed, ikke kan antages at være seilet til Island på et langskib*(146).

(144) *Man svarer («Nials-saga» lat. side 359 14-16 a og Shl. II 192 16),* *at* langr staðr *må være «et langt nöst», hvori skibet har stået. Men nöstets længde synes en meget uvæsentlig omstændighed. — En anden sag var det, hvis (hvad jeg i övrigt ingenlunde tror) begge ord (nemlig* langr *og* staðr*) i forening kunde betyde «nöst»:* þórr brá skipi þangbrands ór nausti, *nemlig: således, at nöstet blev stående. Det vilde jo have været næsten et mirakel!*

(145) «Var honum kaupskip fengit». *(Derimod: «*fèkk Ólafr konúngr Þángbrandi skip gott*» Fms. II 119 4-3 jf. Flat. udg. I 363 8.)*

(146) *I fölge Njála I kap. 102 75 (*hjet skipit visundr*) har Tangbrands*

Hvad skal man nu antage? Kan langu *være tilföiet blot i betragtning af, at* dýr *er kendingens hovedord — eftersom et 'hafskip' må være længere, end f. ex. en hest? Det synes dog alt for sögt. Eller har Tangbrands skib måske været længere, end sædvanlige handelsskibe, og denne omstændighed, af en eller anden grund, vakt en særegen opmærksomhed?*

Naturligst vilde det falde, hvis et ord, der væsentlig betöd det samme som langt, *indtog den plads i verset, der nu udfyldes af varianterne* lengra löngum löngu.

β) Dette (nemlig: buss ... barðs*) er, efter min formening, den oprindelige læsemåde. (*buss *findes i F, A, Cε, Cι, E, G, I;* barðs *i* **53, 54, 61, 62,** *Flateyjarbók.) Man har ikke forstået* buss. *Man har troet, det var genetiv (formodentlig af* bú*), og, af den grund, forandret genetiven* barðs *til* barð *(af hvilket* barð *man har tænkt sig den formentlige genetiv,* búss *eller* bús, *styret), til dels med yderligere forvanskning, nemlig, af* barð *til* borð[147]. *På den anden side har man (***53, 54, 61, 62,** *Flateyjarbók) ændret det uforståelige* buss *til* borð, *og i* barðs borð *formodentlig set en kending for* s k i b. *I stedet for* barðs borð *har man så endelig (***371** *[og 105]), ved omdigtning, indsat en kending af en sædvanligere art, nemlig,* brands blakk. — *Kendingen* barðs buss *kan man sammenligne: på den ene side f. ex. med* b o r ð v i ð r *(Markús Skeggjason) og* s j á m e i ð r *(Sighvatr Þórðarson) og* flœðar h l y n r *(Einarr Skúlason); på den anden side f. ex. med* b a r ð j ó r *(Guðmundr Svertingsson) og* b a r ð s

---

skib haft navn til fælles med Olav den helliges og Magnus den godes bekendte langskib. Men dette beviser ikke noget. Desuden har jeg en mistanke om, at ordene hjet skipit visundr *skyldes en uklar opfatning af Steinunn's* Braut fyrl bjallu gæti *osv. (se oven for, side* 506_8*—*509^{15}*).*

(147) *Forvanskning af* barð *til* borð *forekommer også andre steder.* borð *(på et skib) kendte nemlig enhver Islænder (ligesom den dag i dag); men* barð *(på et skib) blev tidlig obsolet.*

marr *(Búadrápa). Ordet* buss[148] *er uden tvivl lat.* buxus (buxum), *it.* bosso *og* busso, *provençalsk* bois, *fransk* buis. *(Jf. Diez, 'Etymologisches wörterbuch der romanischen sprachen' art.* bosso.*) Også oversætter S. Egilsson* buss *ved buxus SnE. I 415*[13.15]*. Ved siden heraf fremtræder dog den opfatning, at* buss *er* = þollr[149]*. Denne opfatning har sin kilde i fölgende sted, SnE. I 412—414:* «Maðr er kenndr til viða ...: kallaðr reynir vâpna eða víga ..... Svâ kvað Úlfr Uggason:

En stirðþinull starði ....

Viðr ok meiðr, sem kvað Kórmakr:[150]

Meiðr er mörgum eyðri
morðteins í dyn fleina[151].
Hjörr fær hildibörrum
hjarl Sigurði jarli.

Lundr; svâ *kvað* Hallfræyðr vandræðaskáld:

Askþollum stendr Ullar
austr at miklu trausti
reykilundr hinn ríki
randfárs, brumaðr hári.

Hèr er ok þollr nefndr buss. Svâ kvað Arnórr:

Rökkr öndurt bað randir
reggbuss saman leggja,
rógskýja hèlt, Rýgja,
regni haustnótt gegnum.

---

(148) *'viðarheiti' SnE. II 483 3a 566 16a.*

(149) *Og det var ingenlunde påfaldende, om en fremmed benævnelse på en fremmed genstand havde forandret sin oprindelige betydning.*

(150) *Da den fölgende 'visuhelmingr'* (Meiðr ... jarli) *ikke indeholder exempel på* viðr, *burde denne linie egentlig oplöses i to, således:* «Viðr.
Ok meiðr, sem kvað Kórmakr:».

(151) *Meningen af denne 'visufjórðungr' er naturligvis ikke, at man kunde nævne mangen en, der stod tilbage for jarlen i tapperhed (hvilket vilde være en temmelig mat lovprisning); men, at mange tilsammen ikke kunde veie op imod ham. Jf. t. ex: Njála I kap. 119 135,* heldr vilda ek hans fylgi hafa enn tíu annarra.

Askr, sem Refr kvað:

Gekk í gulli stokkna ....»

og så videre. Men jeg ser ikke rettere, end at linien «Hèr er ok ... Arnórr:» *er uriglig interpungeret, og at der må sættes punctum efter* nefndr. *Altså:*

«Hèr er ok þollr nefndr(152).
Buss; svå kvað Arnórr:».

Jf. denne sidste linie med «Lundr; svá *kvað* Hallfræyðr vandræðaskáld». *Hvis nu min interpunction er rigtig, kan* buss *i* reggbuss *betyde buxus. Det samme gelder vistnok om* buss, *Fas. II 167 var.*[1], *i* «buss sproti». *Betegnelsen* eldiskíðum *eller* eldiskíðu *('brændesplinter' eller 'en brændesplint'), Fas. II 167$_{15}$, beviser neppe noget herimod, da den, som udtryk for ringeagt, vistnok må kunne bruges om enhver træsort. — Skulde ikke (i forbigående bemærket)* rýgja *eller* rýgjar *(hvilket sidste turde være det oprindelige; se: SnE. II 325$_7$ og 436$_6$; Hkr. Magn. góð. kap. 34 vers 1; Fms. VI 83; Fsk. 105^7) være genetiv af stammen* rýgja *i betydningen jettekvinde? altså* rógskýja⌒rýgr = *öxe, og* rógskýja⌒rýgja(r)⌒regn = *slaget? Man sammenligne fölgende kendinger for fegtning.* Brynflagða⌒þing, *Lex. poët. 86 a$^{4-13}$ (art.* brynflagð*).* Rymr (reiddra) øxa, *Hornklofi (Hkr. Har. hárf. kap. 17 vers 2).* Hlífar⌒flagðs⌒hlymr, *Vellekla (Hkr. Ól. Tryggv. kap. 18 vers 3, Fms. I 95).* Nausta⌒blakks⌒hlémána⌒gífrs⌒drífa, *Þórðr Særeksson (Hkr. Hák. góð. kap. 30 vers 4; Fms. I 44; Fsk. 25$^{9-10}$; Flat. udg. I 60). Og så videre.*

γ) laust = laust hánum.

δ) tók *synes oprindeligt, da det står i: F, A, Cε, G, I,* **53, 61, 62,** *Flateyjarbók. De spredte læsemåder —* réð *E,* fekk **54**, nam **371** *(og 105) — ere vistnok alle vilkårlige ændringer af det usædvanlige* tók; *med mindre*

---

(152) *Det er: I sidst anförte 'vísuhelmingr' (nævnes =) forekommer (ikke alene* lundr, *men) også* þollr.

fekk *(»*ꝼe|ck*«), der ikke er brugeligere end* tók, *skulde hidröre fra en urigtig læsning af dette.*

ε) leggja = leggja þat.

ζ) Da otte (nemlig: F, A, E, G, I, **62**, *Flateyjarbók, 105) af tolv håndskrifter frembyde* spánum, *kunde man antage denne læsemåde for at være den oprindelige, og lægge den mening i den fjerde 'visufjórdungr', at stormen havde fört skibet gennem luften (jf.:* «tók stormr upp skip þángbrands» *Fms. II 204 ₉) og «lagt» det, slået «i splinter», på jorden eller vandet. Men en sådan opfatning vilde neppe, uden kunstig fortolkning, lade sig forlige med* band ráku val strandar *og* laust við jarðu. *Det lader derfor til, at* spánum *er en, ved* hánum *forårsaget, skrivfeil, der rigtig nok må være meget gammel. Altså kan* spánu *i Cε,* **53, 54, 61** *gerne bero på en ændring. Men det er da en ændring, der måske har truffet det rette.*

NJÁLA KAP. 125. — (HILDIGLÚMR).

Membranerne. Se Ísl[2]. III (Njála I) forord.

Lacune i C (alle fragmenter), D, E, G, H.

Verset findes i F, A, B, I.

F: »Ɛk ré̦ð þeſtı þelvg bʳða vrıg top*pa*. | ıllzvallðanða? ellðꝛ eͨ íenðv̄ eıtr eͨ ímıðıv ˢ͏̄ʷ eͨ v̄ ꝼ·lͥ rað ſē ꝼ͏ʳı keꝼlı. z ˢ͏̄ʷ eͨ v̄ ꝼť *(i virkeligheden står her ikke* ť, *men et* l, *der gennemskæres af en vandret streg)* | rað ſē ꝼ͏ʳı keꝼlı«.

A: »Ɛk rıð | þeſtı. þelugbarða vrıgtoppa *(pp i ét tegn)* ıllz vallðanða | ellðꝛ eͨ ıenðū. eıtr eͨ ımıðıu. ˢ͏̄ʷ eͨ v̄ ꝼloſa *(til* l *er föiet et bitegn, hvilket formodentlig har sin grund i en påtænkt forkortelse)* rað ſē | ꝼarı keꝼlı ˢ͏̄ʷ eͨ v̄ ȷloſa rað ſē ꝼarı keꝼlı«.

B: »Ɛ k rıð þeſtı þelvg bárða vríg top*pa* ȷllz vallðanðı. ellðꝛ er ȷ en̦ðv̄ | eıtr *(ikke:* eıtr er*)* ȷ mıðıv̄.

ſvá *(eller* ſva*)* e᷎ v̄ ꝼl'a rað ſē ꝼárı kieꝼlı *(uden gentagelse)*«.

I: »Ek rıþ ħeſtı ħęlog barþa. v́|rıgtoppa *(pp i ét tegn)* ıllz pallðanða ellðr *(dette ord er med den nyere hånd tilföiet over det næst foregående; og i linien er sat et — måske ældre — henvisningstegn)* e᷎ í enðom eıtr *(ikke:* eıtr er*)* ımıþıō ſpa e᷎ pm ꝼlo|ſaráþ ſem ꝼarı keꝼlı. ſpa e᷎ pm .ꝼl. r. ſem .ꝼ. keꝼlı«.

NJÁLA KAP. 130 VERS 1. — MÓDÓLFR KETILSSON.

Membranerne. Se Ísl[2]. III (Njála I) forord.

Laeune i C (alle fragmenter), D, G, H.

Verset findes i F, A, B, E, I.

F: »Staꝼr lıꝼ᷎ eın*n* þʳ e᷎ ın*n*ı vn*n* ꝼoꝛſ vıð᷎ bꝛvn*n*v. ſýn᷎ ollv *(o synes lidt forskrevet)* þ' ſnıall᷎ ſıgꝼ' nıalſ. ħ'a. nv | e᷎ gollnıſ. ſon gollð' gek*k* ellðꝛ oꝼ ſıot rekka. lıoſſ bʷn*n* ħýʀ í ħ'vm ħꝯſkvllz | banı en rꝯſkva«.

A: »Staꝼr | lıꝼ᷎ eīn þʳ e᷎ ın̄ı. vnðꝼoꝛſ vıð᷎ bꝛun̄u. ſýn᷎ ollu þuí | ſnıallır ſıgꝼ'. ꞑıalſ ħ'a. nu gollnıſ *(eller som ét ord:* nugollnıſ*)* ſonr gollðet | geck ellðꝛ v̄ ſıot recka. lıoſſ bꝛan̄ ħýʀ *(et forstærkende punct er sat over* ʀ*)* ı ħ'um | ħauſkullðz banı enſ rauſkua«.

B: »Staꝼr *(dette S lidt kunstigere, end det tilsvarende i de andre membraner)* lıꝼ᷎ eın*n* | þʳ e᷎ ın*n*ı vnð ꝼoꝛſ ſtaꝼír bꝛvn*n*v. ſſ. ollv þ' ſníallír ſıgꝼ' níalſ ħvſa; nv ħóꝼr | gollnıſſ ſónr gollðıt geck ellðꝛ óꝼ ſıðt recka. lıóſſ bꝛan*n* ħýʀ j ħv́ſvm | ħðſkvllz banı *(eller* bánı*)* ħínſ rꝯſkv́a *(både* ꝯ *og* v *ere forsynede med længdetegn)*«. *Enkelte skrifttræk i denne 'visa' ere i B en smule blegnede, men uden at nogen væsentlig usikkerhed derved forårsages.*

E: »Staꝼ² | líꝼ᷎ eín þʳ e᷎ ın̄e. vnð ꝼoſſ vıð᷎ bꝛvn̄v. ſýn᷎ ollv þ' ſníallír. ſıgꝼ'. ꞑ. ħvſa. nv e᷎ gꝯllnıſ *(med et*

længdetegn over ſ) | ſon golldī. g̊ elld oꝼ ſiod ʀecka. hoſ bꝛaṅ ƀẏꝛ *(over* ꝛ *er sat et forstærkende punct)* ȷ ƀvſv̄. ƀꝍſkvlldꝛ *(neppe* ƀꝍſkvlldȝ. — *dog skrives* ꝛ *og* ȝ *næsten ganske ens i denne skindbog)* bane ıńs *(med et længdetegn over midten af* n*)* ʀꝍſkva«.

I: »Staꝼr lıꝼır eın*n* þʳ eˀ ın*n*ı ımın ꝩpnſ pınˀ brpn*n*p. ſynˀ ollo | ƀpı ſnıallır *(måske står der et punct foran* ſnıallır*)*. ſigꝼˀ. Dıalſ ƀpſa. Dp eˀ gelldınſ. ſon golldıt. gek*k* | elldr pm ſiꝍt rekka. hoſſ *(måske med et punct over* o*)* bran*n* ƀẏʀ *(med et forstærkende punct over* ʀ*)* ıƀpſpm ƀꝍſkpllz·ba|nı en*n* *(d. e.:* en *med et forstærkende punct over* n*)* rꝍſkpa«.

Prosaisk orden.

Einn stafr húsa níals lifir þar 'es *α)* unnfúrs⌒viðir *β)* brunnu inni. snjallir sigfúss⌒synir ollu því. Goldnis⌒ sonr! nú 'es goldinn *γ)* bani ins röskva höskulds. eldr gekk of sjöt rekka. ljóss hyrr brann í húsum.

α) þar 'es, þars, *har ikke her en stedlig betydning, men udtrykker sammenligning. 'Kun én er undsluppen, medens (hvorimod) de andre have lidt flammedöden' er en indledning til sætningen* nú es goldinn *osv.*

*β) Man kan ændre I*ˢ »ımın ꝩpnſ pınˀ« *til* ímunfúrs viðir. *Det er en rigtig kending, men i övrigt en læsemåde, der er uantagelig så vel af hensyn til metrum som af hensyn til rimet. Og der kan neppe være nogen tvivl om, at* »ımın« *er her en forvanskning af* unn-, *ligesom også* »ꝩpnſ« *af* fúrs *og* »pınˀ« *af* viðir. *Vocalen i* »ꝩpnſ« *bestyrker den antagelse, at* »ꝩoꝛſ« *(i F A B) ikke bör opfattes som* fórs = fúrs *(ó i st. for* ú*), men beror på forvanskning, i det man har forandret* furs *(=* fúrs*), hvilket man ikke har kendt, til det almindelig bekendte, men i nærværende sammenhæng meningslöse,* fors = *f o s s e n s (jf. E*ˢ »ꝩoſſ«*).*

γ) Det er rigtig nok en dårlig anbefaling for goldinn, *at det findes i det dårligste af de fem håndskrifter, medens de andre fire have neutrum. Men skönt ordforbindelsen* nú es goldit — bani höskulds *ikke er utænkelig, kan der neppe være nogen tvivl om, at læsemåden* goldit *(*goldet*) har sin grund i mangel på overblik, i det man ikke har set, at dette participium (*goldina-*) rettede sig efter* bani; *— ligesom (for at tage et par exempler af selve denne 'visa') B har forandret* er *(*es*) til* »ꝥóꝼr« *(d. e.:* hefr, hefir*), uden at ændre, i consequents deraf,* bani *til* bana; *og ligesom F og I endog have:* «höskulds bani en *(*enn*)* röskva».

NJÁLA KAP. 130 VERS 2. — SKARPHJEDINN.

Membranerne. Se Ísll². III (Njála I) forord.

Lacune i C (alle fragmenter), D, G, H.

Verset findes i F, A, B, E, I.

F: »ꝳvnðıt mellv kınnðar mıðıvngſ bᵛar ıðıa gvnnr | ṽ geıra ſennv gl̦allðꝛſ *(d. e.* galldꝛſ; *et punct under* l *i forlyden viser, at dette* l *skal udelades)* bʷ regnı ꝥallða.ʼ eʾ ꝥrę̨ſtẏkkıſ ꝥlaka *(over* k *er sat et — vistnok forstærkende — tegn, der ligner* ʾ*)* ꝥræſtz ſınſ vınʾ | mınv trẏgvı ek oð zegıar vnðgengınn ſpoꝛ ðvnðv«.

A: »ꝳunðıt mellu kınðar. mıðıo|ngſ burar ıðıa gūnr ṽ geıra ſēnu galldꝛſ bꝛareg|nı ꝥallða ē ꝥræſtẏttīſ ꝥlacka ꝥrauſtr ſınſ vínʾ | mınu. trẏgǵ ek oððı *(eller* uðð ı*)* eggıar vnðgengın ſpıoꝛr | ðunðu«.

B: »ꝳ vnðı mellv kınnðar mıðıvngſ bꝛv́ar ıðía. gvnnr *(*gv *lidt afbleget)* ṽ geıra *(med to længdetegn over* ı*)* ſennv galldꝛſ bꝛá *(denne stavelse ikke fuldkommen tydelig)* | regní ꝥallða. er ꝥrǽſtẏckínſ ꝥlackar. ꝥræſtr ſínſ vínır mınv. trẏgvı *(*trẏ *ikke ganske tydeligt; men dog*

sikkert, med undtagelse af töddelen over y*)* || ek óð z egíar. vnð géngín ſpıðꝛ ðvnðv«.

E: »Ꝧvnðí mellv kínðʳ | mıðıvngs bvꝛaꝛ *(med et forstærkende punct over det förste* ꝛ*).* ıðıa. Gvðí v̄ geıra ſen̄v. gallðvꝛs. bꝛa regne ꝧallða. eʾ ꝧꝛæſtýkıńs *(med et længdetegn over det förste træk af* n*).* | ꝧlacka. ꝧꝛaſt² fíns vínır mínu. trýgge eg oð z egıáꝛ *(uden tvivl i st. for* egíaꝛ*).* vnð gongv̄ ſpoꝛ ðvnðv«.

I: »Ꝧ ꝩnðpt—mellꝩ *(en vandret streg forbinder* m *i* mellꝩ *med* t, *slutningsbogstavet i det foregående ord)* kınðar mıþıungſ bꝩrar *(*ar *i ét tegn)* | [ıþıa. grvn̄r vm] geíra fenꝩꝩ gallðꝩrſ braregní *(*ꝧallða *mangler; men et henvisningstegn synes anbragt — måske af den yngre hånd — ved enden af* braregní*)* èr ꝧræ | [〰 ýkıſ ꝧlakkar ꝧraſtr]. ſınſ pınar míno trýggpı ek *(dette ord usikkert formedelst en blækklat, og ser snarere ud som* oð, *end som* ek*)* oð | ooo [ggıar ꝩnðg̅g̅]engın *(*e *utydeligt)* ſpoꝛ ðꝩnðꝩ«. *De i [ ] indesluttede partier ere opfriskede på en meget utydelig måde.*

Prosaisk orden i den förste ʿvísuhelmingrʾ er måske:

Iðja∧galdrs∧gunnr *α)* mundit halda bráregni *β)* um *γ)* geira∧sennu *δ)* mellu∧kindar∧brúar∧miðjungs *ε)*.

α) I.∧g.∧g. = *kvinde. (Se Lex. poët.*, *artiklerne:* iði, *m.;* galdr; gunnr.*) Enten menes her kvinderne (i almindelighed), eller også tænker Skarph. på sin hustru Þórhildr.*

β) m. h. br. *egentlig* = *har, skulde jeg mene, ikke kunnet holde sine tårer tilbage; altså: må have grædt.*

γ) um *enten temporalt* = *ʿunder (kampen)ʾ, ʿmedens (kampen) varedeʾ, eller* = *dan. over i ʿgræde over nogetʾ.*

δ) g.∧s. = *fegtning. (Se Lex. poët., art.* senna, *f.)*

e) mella = *jettekvinde; jettekvindes* kind *(afkom eller barn) = jetter eller jette; jetters eller jettes* brú *(bro) = skjold (scutum, clipeus); skjoldets* miðjungr = *mand (som kriger)*. —

Skulde nu ovenstående opfatning være den rette (hvad jeg, som alt antydet, ingenlunde tör påstå), udtrykker nærværende förste ʻvisuhelmingrʼ beklagelse over Skarphedens (og hans venners) sidste kamp, i hvilken mod og manddom var kun til liden nytte. Se Njála I kap. 128. — —

Hvad den sidste ʻvisuhelmingrʼ angår, turde ethvert forsög på at fortolke den være spildt umage, så længe »ꝧꝛęſtẏkkıſ«, »ꝧræſtẏttīſ«, »ꝧráſtẏckínſ«, »ꝧꝛæſtẏkıńs«, »ꝧræ|[〰〰ẏkıſ«, *der ligesom danner et centrum i dunkelheden, ikke enten forklares eller fjernes ved en overtydende gisning.*

NJÁLA KAP. 132. — KÁRI.

Membranerne. Se Ísll². III (Njála I) forord.

Lacune i C (alle fragmenter), D, G.

Verset findes i F, A, B, E, H, I.

F: »Kemrat *(K udpyntet med rödt blæk)* vllr v̄ allar almſim̊ m̊ ᷍mvr bęðꝧlıðar *(i st. for* bęð *er först skrevet* bęn, *men* n *er rettet til* ð*)* m̊ ek beń bꜷga | ſveꝼn áꜷga ſiz bʷnð vıð᾿ bꝛenðv bꜷðv̊ſ nꜷſtz aꝧøyſtı *(snarere så, end* aꝧoyſtı*)* ek ē at mınv meı/|nı mınnıgr nıal *(eller* niál*)* ınnı«.

A: »K ēr at vllr v̄ alla. aꝼlſí|ma m̊ g̊mu. baugꝧlıðar man ek bæðı bauga ſu|eꝼn á augu. ſiz bꝛanðuıðer bꝛenðu bauðuar nauſz | aꝧauſtı ek em at mínu meını mīnıgꝛ nıal ínnı«.

B: »Kémr at | vllr v̄ allár. alm ſíma *(med længdetegn over det förste træk af* m*)* m̊ gꝛímv́r; beð ꝧlínar manek bǽnír bꜷ́ga ſv́eꝼn | á ꜷgv; ſitz *(med et længde-*

tegn, der snarere peger på t, *end på* ı*)* bꝛanð vıðır bꝛenðv bǫ́ð varſ nǫ́ſt á ħǫ́ſtı; ek em at mínv | meínı mınnıgꝛ níal ınnı«.

E: »Kemr at vllr *(eller* vllv*)* v̄ alla alꝼ ſima | mı᷾ g̍mʀ. baᷓg ħlıðʳ mvn eg beıðí. bǫga ſveꝼns ꜳ ǫgv. ſiꝫt bꝛanð vıð᷾ bᵉnðv | bǫðvʳs nǫſt ꜳ ħǫſte. eg em at mınv meíne. míñıgꝛ níal ıne *(dette ord ser ud som* me*)*«.

H: »kom̍ e᷾ *(disse ord ere udslettede i skindbogen)* kemr *(*k *lidt större end sædvanlig, uden dog at være et capital-bogstav)* at vllr v̄ allar. arín ſíma m̍ g̍mur beðlınar m̃ | ek bæn̍ bauga ſveꝼn a augu ſizſt bꝛanðvıð᷾ bꝛenðo. bauðu᷾ſ nauſt a *(utydeligt)* | ħauſtí ek em a mínv meını. mınígr .ɏ. ıne«.

I: »kemrat ẏllr ẏm alla aꝼlſ íma m̍ g̍mẏ. bǫg | ħlıðar man ek beıðı. bǫga ſpeꝼn a ǫ́gẏ. ſıðz brenðoẏíþ᷾ *(her synes skrevet således; men* enðo *er til dels udslettet og læsningen deraf usikker)* | brenðo. bæðꝑ nǫſtz aħǫſtı. ek em at míno meínı mınnegꝛ | níal ınne«.

Prosaisk orden.

Mjer kemrat — álmsíma^ullr *α)*! — svefn á augu um allar grímur *β)* (ek man bænir bauga^beðlılínar *γ)*), síz böðvar^nausts^brandviðir brenndu níal inni á hausti. ek em minnigr at mínu meini.

α) Kendingen álmsíma *(**buestrængens**)* ullr *er af en usædvanlig art, og desuden temmelig mat, langt mattere, end de andre mands-kendinger, hvori begrebet 'buestræng' synes at figurere, og som ere anförte i Gröndal's Clavis 298 b₁₃₋₁₁ (art. Vir, III, F, 2). Men medens der aldeles ikke kan være tale om at rokke ved* ullr, *ser jeg ikke rettere, end at fem af membranerne tale for* álmsíma. *Rigtig nok har I* »aꝼlſ íma«. *Og, f. ex., et* ullr **orðs** íma, *et* íma^**orðs**^ullr, *vilde være en correct kending. Men der er en alt for stor graphisk og phonetisk afstand*

imellem afls *(eller* alfs *eller* alms; *jf. A, E, F, B) og* orðs *til at man her tör gette på dette sidste. Jón Þorkelsson holder sig til membranen H, og foreslår* armsíma ⌒ullr, *hvilket måske er rigtigt. Men han tilföier: «*mætti *og* vera alnsíma *(fyrir* álmsíma*)». Den allernaturligste gisning turde dog være* alinsíma. *Jf.* alinveldi *(Háttatal 43), og især* alinleygjar *SnE. I 424$_{14}$ med varianter.*

β) Sætningen Mjer . . . grímur *betyder (ikke 'Jeg ligger sövnlös hver en nat fra aften til morgen', men) 'Jeg lukker ikke et öie hele nætter'.*

γ) bauga⌒beðhlín *findes i B og H, og hörer til de i Gröndal's Clavis art. Femina B 18 og C 4 opregnede kendinger. Den kvinde, her menes, må vistnok, som Johnsonius («Nials-saga» lat. side 461$_{10\text{-}8b}$) og S. Egilsson (Lex. poët. 52 b$^{10\text{-}12}$) og Jón Þorkelsson (Skýringar side 26$^{6\text{-}8}$) antage, være Kári's hustru, der, ved brandstifternes overfald, havde mistet sin fader, sin moder, sine tre brödre, og sin lille sön.*

I steden for hlínar *har F* hlíðar, *der stöttes af A, E, I. Man får således kendingen* bauga⌒beðhlíð. *Men derved taber linien* beðhlínar man 'ek bænir *vel meget i rimstyrke (*beðhlíðar man 'ek bænir*), da stavelsen* man *lyder betydelig svagere, end stavelsen* hlín.

Det er ikke alene kendingen bauga⌒beðhlín, *der viser, at det ikke kan være Skarphjeðinn, hvortil her sigtes. Det samme fremgår af pluralen* bænir. *Skarphjeðinn gentager ikke en bön. —*

Til sætningen beðhlínar *(eller* beðhlíðar*)* man ek bænir bauga *svarer i A, E, I:* baughlíðar man *(E har* mun*!)* ek beiði *(A har* bæði*)* bauga. *Jeg tvivler på, at afskriverne have lagt nogen mening i ordene* baughlíðar beiði *(*bæði*)* bauga. — *Kunde man måske, i henhold til Njála I kap. 128$^{50\text{-}51}$ (*'hefn þú . . . lifum eptir'*), læse:* **bæn** hlíða(153) man 'ek beiðis bauga(154)? *En sådan*

---

(153) *ikke* hlíðar, *da det ikke passer til flertallet* bauga.

(154) *D. e.:* ek man bæn bauga⌒hlíða⌒beiðis. (*Baugs⌒hlíð = *baughlíð = baugjörð = baugland = baugvangr = baugvöllr

»emendation» vilde være temmelig stærk og temmelig vilkårlig. Desuden kan jeg ikke sige, at selv et baughlíðar^beiðir *(der dog vilde være en smukkere kending, end* bauga^hlíða^beiðir*), brugt af Kári om Skarphjeðinn, vilde være synderlig tiltalende.*

NJÁLA KAP. 133. — (FLOSI).

Membranerne. Se Ísll². III (Njála I) forord.

Lacune i Ca-ε og η-κ, D, G.

Verset findes i F, A, B, Cζ, E, H, I.

F: »ꝭog oꝛma m̃ ƀeꝑı/|az ƀ'ðı þvnðꝛ al*an*ðı. ſıa mꝫgv *(den til* e *föiede krölle er af et noget tvivlsomt udseende)* m̄ ámolldv m̃g ƀeıla boꝛg'. nv vex blara b°ða *(over* ð *er sat et forstærkende punct)* | beẏftı fvllr í|ıollv̄ kōa m̃ fvmra feggıa *(det förste* g *forskrevet)* fveıta ðoɢ aleggı«.

A: »ꝭ oɢ oꝛma m̃ | ƀeꝑıaz. ƀ'ðı þunðꝛ a l*an*ðı. ſıa munu m̄n amolldu m̃|g̃ ƀeılaboꝛg'. nu vex blaʀa *(med et forstærkende punct over* ʀ*)* bꝛoðða beẏftıfullr í ꝑ|ıollū. kōa mun fūra feggıa. fueıta ðauɢ á leggı«.

B: »ꝭðg óꝛma mā ƀeꝑíaz | ƀerðıþvn*n*ðꝛ á l*an*ðı; ſía m̃ m̄ á molldv́ márgar ƀeíla boꝛg'; nv́ véx blára bꝛoð|ðá beẏftı fvllr ȷ́ ꝑı3llv̄; kōa mā fv́mra *(længdetegnet står i skindbogen for langt til höire)* feɢıa fv́eıta *(længdetegnet anbragt her som i* fv́mra *i syvende 'visuorð')* ð꜄ɢ á leɢı«.

Cζ: »ꝭꝫɢoꝛma m̃ ƀeꝑıa ƀ'ðı þunðꝛ alðı Sıa | megv m̄ amolldv m̃g ƀeıla boꝛg'. ꝩv vex blara b°ðða beẏftı fullr | ı ꝑıollv̄. kōa *(snarere således, end* kna*)* mvn fvmra feɢıa fveıta ðꝫɢ aleɢı«.

= *'scutum' og 'clipeus'.* *Bauga^hlíðir = *'scuta' og 'clipei'.* *Bauga^hlíða^beiðir = *mand (som kriger).*

E: »Ꝺoggoꝛma m̌ ƅeꝭjaȝ. ƅ'ðı þvnðꝛ ꝏ lanðí ſia mvnv m̄ ꝏ mollðv. m'ǵ ƅeıla boꝛgˀ. nv vegx blaꝛa *(med et forstærkende punct over ꝛ)* bꝛoðða. beẏſte ſvllr ȷ ꝼıollv̄ koma m̌ ſvmꝛa ſegǵía | ſveta ðoɢ ꝏ legǵıᵘ.

H: »Ꝺaugǵ oꝛma mun ƅeꝭ|íaz. ƅerðí þunðꝛ alanðí ſia megu meñ amollðu. margar ƅeıla boꝛgˀ | nv ƅeıȥ blarra bꝛoðða. beẏſtı fullr ıꝼıollū. koma mun ſumra ſegǵıa. ſuer|ta ðaugǵ aleggıᵘ.

I: »Ꝺæǵǵ|oꝛma man ƅeꝭıaz ƅ'ðı þpnðr al*an*ðı. ſia mano men*n* amol|lðo marǵ ƅeıla boꝛgˀ. np ȷex blara broðða. beẏſtı ſpllr ŋı|a l̇lom koma man ſpmra ſegǵıa ſpeıta ðæǵǵ a leggıᵘ.

Prosaisk orden.

Höggorma *a)*⌒herðiþundr *β)* mun hefjaz *γ)* á landi. menn munu sjá margar heila⌒borgir á moldu. (Blára⌒) brodda⌒beystisullr *δ)* vex nú *ε)* í fjöllum. sveita-dögg mun koma á leggi sumra seggja.

a) Kendingen höggormr *(= ensis*[155]*) er af samme art som:* dólglinnr, morðlinnr, róglinnr, rógs⌒snákr, rómu⌒linnr, sverða⌒sennu⌒linnr, mistar⌒linnr, göndlar⌒gnýlinnr *(Rekstefja 25)*, sóknar⌒naðr, vápnhríðar⌒naðr[156]*; afset fra mangfoldige andre kendinger af samme betydning, i hvilke hovedordet, ligesom i de anförte, betyder 'slange', f. ex.* hræmána⌒úrfræningr. *Med hensyn til* ormr *som hovedord i sådanne kendinger skal jeg anföre:* randormr, randar⌒ormr, «rítormr», vals⌒ormr[157]. *Dersom* högg-

(155) *Jf.: Háttatal 6* 1-4, *Háttalykill 16 b* 7-8, *og lignende steder.*

(156) *Man kan anföre flere sådanne omskrivninger; t. ex.:* hjaldrliðr, *Háttalykill 25 b* 2, *hvilket 'vísuorð' formodentlig bör hedde — enten* hjaldrliðr allstiðr *eller* hjaldrlinnr allstinnr.

(157) *I* vals⌒ormr *betyder* vala- *ikke 'valplads', men er, i det væsentlige, det samme som* hræva-, *t. ex. i fölgende 'sverðs-kenningar':* hræklungr, hræskóð, (rægagarr =) hrægagarr, (rækyndill =) hrækyndill, hræleiptr, hrælinnr. — *Så vidt jeg véd, betyder*

ormr *allerede har været i brug, som et prosaudtryk*[158], *den gang verset* Höggorma . . . . . . leggi *blev til, har man fra först af her haft en dunkelhed, der dog öieblikkelig opklares. Men skjaldepoesien udmærker sig i det hele taget just ikke ved tydelighed, medens den på sine steder er dunkel med forsæt. I nærværende tilfælde turde det på en gang tågeagtige og dristige i en dröm også være at tage i betragtning.*

β) herði *i* herðiþundr *er naturligvis ikke* = herði *f. ex. i* herðibrögð, herðiraunir, herðimaðr. *Med andre ord, det hörer ikke til hunkönsordet* herði *(stamme* herðin*), der er afledet af adjectivet* harðr, *på samme måde som:* festi snerpi helti hegi gleði hreysti *osv. henholdsvis af* fastr snarpr haltr hagr glaðr hraustr *osv. Men* herði *i* herðiþundr *er* = herði *f. ex. i* herðimeiðr *(se blandt andet* viðurs⁀mána⁀hríðar⁀herðimeiðr *side 465*[1-2] *oven for). Det vil sige: det er en forkortelse af verbalstammen* herðja *(ved udeladelse af* a *og vocalisering af* j*). — Brugen af* herðimeiðr, herðiþundr, *og lign., væsentlig i samme betydning som* herðir, *nomen agentis af verbet* herða, *kan ikke være til hinder for, at* herðimeiðr, herðiþundr, *og lign., på andre steder danne en fuldstændig 'karlmanns-kenning', forudsat, at* herðir *også betyder e n s i s. Man finder t. ex.* flótta⁀fellinjörðr, *i betydningen m a n d (som k r i g e r), skönt* fellinjörðr *kunde være tilstrækkeligt, eftersom* fellir *(i fölge SnE. I 566*[1] *567*[5] *II 476*[14b] *477*[5a] *560*[5a. 11b] *619*[7b] *620*[14a]*) er = e n s i s.*

vala-, *nom. sing.* valr, *aldrig 'valplads', men er = 'eggdauðir menn' (SnE. Eg. 239*[6a]*), når det ikke betegner en 'falk' eller bruges som egennavn.*

(158) *I kendingen* höggormr *er* ormr = *s l a n g e, s e r p e n s. I ældste islandsk synes* ormr *næsten altid eller måske udelukkende at have haft denne betydning (hvis det ikke er rigtigere at sige, at det har omfattet 'slanger' og 'orme' under ét — jf. dan. 'kryb' —, men som oftest forekommer om 'slanger'). Senere fik det bemærkelsen o r m, v e r m i s; hvilket så har bevirket, at* högg- *föiedes til* ormr, *når man vilde betegne s l a n g e. (Isl.* höggormr *b e t y d e r ikke 'hugorm'.)*

γ) *Med dette* hefjaz *kan man sammentigne f. ex.:* «at nakkvarr r í s i sá u p p í sveit, at hánum sje viðsjávert» *Njála I kap.* $99^{66\text{-}67}$ *om Ámundi hinn blindi som sin faders hevner (jf. Vápnfirð. side* $21^{1\text{-}20}$*);* «nú ætlar hann *(Gísli Súrsson)* ekki at h e f j a z á brott þaðan; því at honum þykkir nú vera drifit í öll skjól» *Tvær sögur af Gísla Súrss. side* $150^{14\text{-}16}$*;* «þá h ó f u s t upp til úfriðar þeir höfðingjar ...» *Eg. kap. 50 (Eg. 1856 side 101);* «at þér munit u p p h e f j a s t at reka af höndum frændaskömm þessa» *Hkr. Ól. helg. kap. 33 (Ungers udgave side* $240^{16\text{-}17}$*; jf.: Óh. 1853 side* $32^{19\text{-}20}$*; Fms. IV* $79_{15\text{-}18}$*; Flat. udg. II* $35_{7\text{-}6}$*);* «Illgiandi Valvndr | h ó f z at lopti» *Völkv. 29 Bugge. I exemplerne af Egils og Olav den helliges sagaer er* upp *i grunden overflödigt.* — Höggorma∧herðiþundr mun hefjaz *kan sikkert ikke betyde* «*auctoritas prœliatoris ereseet*» *(Lex. poët. 308* $a_{27\text{-}25}$*). Spörgsmålet om Kári's* «*auctoritas*» *synes her at ligge alt for fjernt. Den egentlige tanke er uden tvivl: D e r v i l o p s t å e n h e v n e r.*

δ) *Det er neppe aldeles eorreet at forklare* sullr *ved* sollr. *I det mindste kan jeg i det her forekommende* sullr *ikke se anden betydning, end 'det svulmende', uden at en forestilling om kampens 'tummel' træder i forgrunden.* Beystisullr blára brodda *er 'den svulmende* beysting *af (med)* bláir broddar'. *Også Ingjaldr Geirmundarson's* sköglar∧fúrs hreggsullr *opfatter jeg som 'kampildens (sværdets) svulmende (tiltagende, heftige) uveir'*[159]*. Ordet*

---

[159] *Den hele 'vísuhelmingr' fremstilles i Sturl²* . *II 74, rigtigere end Sturl¹. (III 88), således:*

«Hregg-sulli tók halla, hné ferð í dyn sverða
sköglar-fúrs at skýra Skagfirðinga stirðum».

Men jeg forstår ikke at, *og heller ikke interpunctionen. I steden for* at *står* á ¹⁾ *i håndskrifterne: A, B, C, E, Gr, St, þ, i fölge Sturl¹;* ²⁾ *i Lex. poët. 291 b 20-19 (art.* halla*);* ³⁾ *i membranen* 122 A. *Og den naturlige interpunction synes at være:*

Hreggsulli tók halla
(hné ferð í dyn sverða)
sköglar fúrs á skýra
skagfirðinga stirðum.

sollr *minder nærmest om tummel af legende börn; hvorimod et rasende håndgemæng ligesom afspeiler sig i* sullr, *når dette ord bruges om kamp. Med* sullr *i denne betydning jf. fölgende kendinger:* böðsvellandi, yggjar⌒élsvellandi, hjálmangrs⌒gnýsvellandi.

ε) Sætningen Nú vex ... í fjöllum *synes at lade en overnaturlig kamp i fjeldene varsle om de forestående naturlige kampe.*

NJÁLA KAP. 135. — KÁRI.

Membranerne. Se Ísll². III (Njála I) forord.

Laeune i Cα-ε og η-ι, D, E, G.

Verset findes i F, A, B, Cζ og κ, H, I.

F: »ꝭıalm *(den störste del af* ꝭ *bortrevet)* ſkaffa ꝼoꝛ hv̇ſſır. h'ıðı *(under det förste* ı *er sat et punet, for at vise, at der skal læses* h'ðı*)* meıðſ aꝼreıðı *(*r *rettet fra* l*)* vt oꝛ elrıſ ſveıta oꝼ' nıalſ | hvſa. þa er ellð gvn*n*ar ın*n*ı oððꝛvn*n*ar þʳ bꝛvn*n*v m̄ nemı mál ſē ek ın*n*ı | mín harm *(man synes först at have skrevet* harmſ, *men derpå udskrabet* ſ, *hvorved afstanden imellem* harm *og* ſak' *er bleven noget större, end den sædvanlige imellem to ord)* ſak' tına«.

A: »ꝭıalmſkaffa ꝼóꝛhu|effır h'ðımeıðꝛ aꝼ reíðı vt oꝛ elreſ ſueıta vꝼus | ꝺıalſ h'a. þʳ e' ellð gūnar *(eller i ét ord:* ellðgūnar*)* ını oððꝛūnar þʳ bꝛūnu. | m̄n nemı mal ſē ek ın̄ı. mın harmſak' tına«.

B: »ꝭíalm ſkáffa ꝼóꝛ hv̇ſſír hér|ðı meíðſ *(det sidste bogstav er enten* ſ, *der er rettet til* ꝛ, *eller dog snarere* ꝛ, *der er rettet til* ſ*)* áꝼ reíðı; vt *(længdetegnet står over det sidste træk af* v*)* óꝛ elnríſſ *(således)* vaðá v́ꝼv́ſſ níalſ hv́ſa; þʳ er ellðgvn*n*ár ın*n*ı | óððrvn*n*ár *(eller* oððrvn*n*ár — *nemlig, hvis det förste tilsyneladende længdetegn er en del*

af det förste ð) þʳ bʀv́nnv *(et længdetegn er sat over det förste træk af det förste* v*)*; m̄ némı mál ſém ek ınnı. mín hrármſakır *(den nederste del af det förste af de tre* r *i dette ord synes udskrabet)* tína«.

Cζ: »Hıalm ſkaſſa f̊ hveſſir h᷎ðı | meıðſ aꝼ reıðı v́t oʀ elrıſ ſveıta oꝼ' ɥ. h'a þa e᷎ ellð guɥ̊ ını oððrun̄ þʳ | bᵛnv m̄ nēı mal ſē ek ını mın hʳmſakʳ tına«.

Cϰ (skriften ikke meget tydelig og de enkelte træk ikke overalt sikre): »Hıalm ſkaſſa ꝼoʀ hueſſir h᷎ðı meıðſ aꝼ reıþı vt aꝼ | elnrıſ *(synes skrevet således; i alt fald må der stå noget mere end* rı *imellem* l *og* ſ*, de to eneste bogstaver i dette ord, der ere sikre i nærværende fragment)* ſueıta oꝼuſ nıalſ huſa þʳ e᷎ ellð gunar ȷnnı oððʀunar þʳ bʀunu men̄ ne|mı mal ſem ek ınnı mın harmſak᷎ tına«.

H: »Híalm ſkaſſa ꝼoʀ hueſſir. herðí meıðʀ aꝼ ʀeıðí. vt ur elrıſſ ſu *(dette* ſu *utydeligt og usikkert; resten af linien er udslettet)* | ɥ. huſa. þʳ er ellðgunar *(over* n, *så vel i dette ord som i det fölgende* bʀuno, *er sat et forstærkende tegn, der ligner comma i latinsk tryk)* íne. oððʀunn̊ þa bʀuno;. *(således)* men̄ bʀeṅt *(*bʀe *fuldkommen tydeligt;* ṅt *ikke så sikkert; resten af linien utydelig)* | mīnı. mīn hʳm ſakír tína«.

I: »hıalm koſſa *(*a *usikkert)* ꝼoʀ hpeſſir. h᷎ðı ~~~~~ | ooooſſpeıta oꝼpſ Nıalſ hpſa þa er ~ld~~~~~~ | oooooooooooo«. *Mere kan ikke læses af det i denne skindbog levnede brudstykke af dette vers; ja, i grunden ikke engang så meget, da skriften er dels afbleget dels opfrisket på en utydelig måde.*

Prosaisk orden.

Hjálmskassa⌒hvessir fór ófúss, af reiði, út ór elris⌒sveita *α)* húsa níals — herðimeiðr *β)*! —, þá 'es eld-

gunnar⌒oddrunnar γ) brunnu þar inni. nemi menn mál mín sem ek inni, tína harmsakar δ).

α) «elris sveiti, s. *sudor alni, per Metonymiam, quod sudorem alno exprimit, sc.* ignis (*hic* incendium); *ligna enim, dum comburuntur, laborant et exsudant*», «*Nials-saga*» *lat.* 475 [8-12 b]. «elris sveiti, *sudor alni, ignis, quod sudorem exprimat ligno*» *Lex. poët.* 134 b [25-26] (*art.* elri); *jf. ib.* 798 a (*art.* sveiti, *1*). *Også Jón þorkelsson har:* «elrissveiti, *eldr*» (*Skýringar side* 27 [5]). *Men han tilföier:* «*sú kenning er þó eigi skiljanleg, nema ef* sveiti *gæti merkt: grand*». — *Sagen er nemlig den, at* elris⌒sveiti *åbenbart betyder* (*ikke* ild, *men*) *rög. Jf., til exempel, Brage's* svát af renniraukum rauk *og Tvær sögur af Gísla Súrssyni side* 51 [7-6] (Ambáttin rere í burt, alsveitt af mæðe, ok rauk af henne).

Imod denne min opfatning af elris⌒sveiti *taler Njála* I 129 [135] (þá loguðu klæðin öll á kára ok svá hárit) *og* 130 [43-44] (var brunnit af hánum hárit ok svá klæðin) *tilsyneladende. Men disse steder ere måske* (*— ligesom da også fortællingen om sværdet Fjörsvafnir Njála I* 130 [44-49] *—*) *en senere udsmykning, yngre end det vers, hvorom her handles. Rigtig nok kan tilnavnet* sviðu (*i* sviðu-kári, *Ísll.* [2] *I* 310 [16] *og Grett.* [2] 15 [15]) *synes at tilkendegive, at Kári's hår eller klædning eller* (*i overensstemmelse med Njála*) *begge dele var bleven svedet af luerne. Men dels véd man ikke, hvor gammelt* sviðu-kári *er, og dels kan dette navn være en variation af navnet* brennu-kári (*der forekommer t. ex. Ísll.* [2] *I* 310 *note* [15]). *Således bruger þorkell Skallason* sviða *i steden for* brenna (*Hkr. Kh. III* 168 [7], *Hkr. ved Unger* 624 [10 a], *Fms. VI* 426 [10]).

Lad os imidlertid antage beskrivelserne Njála I 129 [135] *og* 130 [43-44] *for at være strengt historiske. De afgive, nærmere beset, intet bevis imod, at kendingen* elris⌒sveiti *har sin naturlige betydning. For det förste må jeg henlede opmærksomheden på den dæmpede, yderst mådeholdne og beskedne, tone i* Hjálmskassa . . . húsa, *hvor det simple og sædvanlige* reiði *i virkeligheden må betegne 'den mest*

glödende hevnlyst'. En sådan tone måtte conseqvent foretrække rög *for* ild, *hvor man havde valgel imellem disse to begreber. For det andet kan Kári ikke antages at have været* omspændt *af ilden (eller egentlig været* i *den), da han ikke ses at have fået det mindste brandsår.* — Elris⌃sveiti = *ild, i sætningen* Hjálmskassa . . . húsa, *vilde være en undskyldelig*(160) *overdrivelse. Men* elris⌃sveiti = *rög fremstiller åbenbart en kendsgerning. (Med denne optræden af begrebet rög kan man sammenligne f. ex. Skarph*s *ytring Njála I 128*$^{35-37}$*:* ek em ok þess ófúss at láta svæla mik inni sem melrakka í greni.*)*

β) Som det synes, forekommer herðir *i bemærkelsen* sværd *ikke alene i de bekendte 'þulur' (SnE. I 566*^{6} *II 476*$_{16b}$ *560*^{10a} *620*^{2a}*), men også i Svarfd. kap. 15 sidste 'vísuhelmingr', der lyder således i Ísll*^{1}*. II 153:*

«brims[4] get ek enn at ýmsir
elskir[5] dauðar[6] verði,
hlátr skal hirði njótum
hegna brögðum fegnar[7]».

«4) búins, *B, E, S.* 5) elsku, *D, E.* 6) dauðir, *C, E;* dått, *D.* 7) þegnar, *B, E, S.*»

*Denne 'vísuhelmingr' tillægges Karl hinn rauði (10. årh.), men er sikkert betydelig yngre. (Varianterne synes ikke at give nogen mening.) Det sidste ord (*fegnar*) må vistnok ændres til* fegnir, *medens* elskir dauðar *synes opkommet ved urigtig læsning af et* elſk' ðanðar *(d. e.* elſk'ðanðar, *i steden for* elſk'ðanðar*), hvilket så igen må have været en forvanskning af* elðſk'ðanðar *(*eldskerðandar*). Hvad* «hirði njótum» *angår, mener Lex. poët. 336 a*$_{7-5}$ *og 339 b*$_{19-18}$ *rigtig nok, at det må rettes til* hildinjótum. *Men* hildinjótr *stöttes ikke så kraftigt af analogier, som* herðinjótr, *der, forudsat at* herðir *betyder 'sværd', slutter sig til gruppen:* auðar⌃njótr, baugnjótr, brynju⌃njótr, hjalmnjótr, geira⌃njótr, stála⌃njótr, hrafnvíns⌃hyrjar⌃njótr, *osv. Hvis den hele 'vísuhelmingr' oprindelig har lydt*

---

(160) Det vil da sige: hvis den passede.

brims getk enn at ýmsir
eldskerðandar verði
hlátr skal herðinjótum
hegna brögðum fegnir

(d. e.: getk, at ýmsir brims⁀eldskerðandar verði enn brögðum fegnir. hlátr skal hegna herðinjótum[161]*), er det ikke usandsynligt, at* herðinjótum *kan være bleven forandret til* hirðinjótum, *i det man, gående ud fra* brims, *har haft en anelse om, at en mands-kending, hvis afhængige del betöd 'guld', indeholdtes i nærværende 'visuhelmingr'.*

γ) Jeg kan ikke finde nogen passende mening i disse to composita. Tager man dem hvert for sig, synes eldgunnar *aldeles overflödigt, medens* oddrunnar *forekommer mig at være en temmelig mat og mager kending*[162]*, der ikke retfærdiggöres ved* oddherðir oddneytir oddrjóðr oddstiklandi oddstríðir, *hvor nomina agentis, til en vis grad, give udtrykkene liv og fylde. Forbinder man derimod de to composita med hinanden, får man* eldgunnar⁀oddrunnar *(=* gunnar⁀elds⁀oddrunnar*). Men en slig kending er, i det mindste mig, endnu mere påfaldende, end det mindre kunstige* oddrunnar. *Og Jón Þorkelsson synes heller ikke at finde behag i den. Måske den tredje 'visufjórðungr' oprindelig har lydt*

þás eldgunnar inni
élrunnar þar brunnu,

men er bleven forvansket til

þás eldgunnar inni
eldrunnar þar brunnu[163],

---

(161) *Jf. Ísll.¹ II 152 15-14:* »Þá heyrðu þeir hlátr mikinn inni bæinn» *osv.*

(162) *Derimod finder jeg* randlinns⁀runnr *og lign. (jf. Lex. poët. 675 a 13-1) ganske i sin orden.*

(163) él *og* eld *forvexles nemlig ikke sjelden med hinanden i håndskrifterne. Således er t. ex.*

»elldnarvng̊ ... hlıf̊ gímſ«

i membranen 122 A *til Sturl.¹ II 75-76 en åbenbar forvanskning af*

élnárungar ... hlífar gims.

hvilket man så, da det dobbelte eld *er bleven fundet mistænkeligt, har søgt at rette, ved at ændre det til*

þás eldgunnar inni
oddrunnar þar brunnu.

δ) Så vidt jeg kan se, må Jón Þorkelsson's opfatning af harmsakar tína *være den rigtige. — Men skulde den fjerde 'visufjórðungr' ikke oprindelig have lydt*

menn nemi mál, sem ek inni,
mín. harmsakar tínum.

NJÁLA KAP. 145 VERS 1. — KÁRI.

Membranerne. Se Ísll². III (Njála I) forord.

Lacune i B, Cα-κ (altså i alle fragmenter), D, G.

Verset findes i F, A, E, H, I.

F: »ꝭv̂ ſt'v rvnꝛr þott rýnním rannlınnz oꝑfak | mınnı ꝧalg *(sål.)* ðꝛeıꝑ ſk'pt aſkoglar *(i steden for* g *har man først skrevet*), *men rettet dette til* g*)* ſkẏıv̄ off atꝑrẏıa? ꝧınn e' ꝧellt þa e' ꝧıallta | ꝧatvng̃ mıok ſvnꝛgv bꝛẏnıu meıðꝛ ı̊ bvðar blꝺð *(sål.)* m; ſkeɢıt *(med et forstærkende punct over* ɢ*)* rꝺða«.

A: »ꝭvat ſt'tu rūnr | þott rẏnnı. randlınz v̄ ſok mīnı. ſkur ðꝛeıꝑ ſk|arpt a ſkoglar. ſkẏıū off at ꝑrẏıa. ꝧīn e' ꝧ|ellt þa e' ꝧıallta ꝧatung̃ mıog ſungu. bꝛẏnıu | meıðꝛ ı̊ buðar. blauðꝛ m; ſkeɢıt rauða«.

E: »ꝭv̂ ſktv ʀvn̄ʀ þott ʀẏn̄vm ʀann *(dette* nn *er i membranen udtrykt ved et særeget tegn)* lınʒ aꝑ ſok m|ıñe. ꝧagl ðꝛeıꝑ ſk'pt ꝺ ſkavglar ſkyıv̄ os at ꝑlẏıa. ꝧıñe' ꝧellt þa e' ꝧıallta. ꝧattvng̃ mıóg *(sål.)* | ſvngv brẏnıv meıð

Se S. Egilsson Lex. poët. 131 b (art. »eldnarúngar« [trykfeil for »eldnárúngar«]) og 134 a (art. »elnárúngar«). — Omvendt er f. ex. eldbeiðir *Njála I* 72[51] *bleven til* »elſbeıðer« *i F. Se oven for, side 460*[15].

(sål.) ť bvðʳ blavðꝛ mꝫ ſkegıt *(pergamentet er her ligesom lidt skrabet, så at der gerne kan have stået et, nu forsvundet, punct over* g *i* ſkegıt*)* ʀavða«.

H: »Ꝩvað ſkalltv rvnnr | þo at rennjm *(det förste* n *synes forskrevet)* ran lınnz vm ſauk mınnj. ꝩagl *(med et, måske tilfældigt, punct over* g*)* ðꝛeıꝼ ꝩa̋rt *(a̋ og* t *mindre tydelige)* a ſkavɢlar ſkyıū | oſſ at ꝼryıa *(r rettet fra* l*)* ꝥınn eˀ ꝥellt ꝥa eˀ ꝥıallta ꝥattvgngr *(sål.)* mıog ſvngv. bꝛynıv meıðꝛ ť | bvðar blavðꝛ mꝫ ſkeggıð ʀavða«.

I: »Ꝩů ſl'tu rnn̄r ꝥt run̄ut ran̄ðlıns *(med længdetegn over det förste træk af* n*; ın ser i övrigt ud som* ḿ*)* | vm faꝩk mín̄í. ꝩagl ðʳíꝼ ſkʳpt vr ſkoglar *(ar i ét tegn)* ſkýıū oſſ at ꝼʳıá. | ꝥt ꝥu ꝥellt ꝥʳ eˀ ꝥıallta ꝥatungr míok ſvngv. brýnıv́ *(længdetegn over det förste træk af* v*)* | meıðr tıl buðʳ. blaꝩðr u̇ ſkeggıt raꝩða«.

Prosaisk orden efter I.

Hvat skaltu, randlinns^runnr, at *(?)* frýja oss (skarpt hagl dreif úr sköglar^skýjum um minni sök) — því at runnut; því at þú, blauðr brynju^meiðr, helt til búðar, við skeggit rauða, þar er hjalta^hátungur sungu mjök.

Det synes klart, at dette er en art omarbeidelse af F, A, E, H. Denne omarbeidelses forfatter har, som det synes, ikke kunnet bruge Kári's indrömmelse af at være flygtet. Som om det var en skam at have gjort noget, der var pligt, og det ikke alene imod sig selv, men også imod andre! og som der, på den anden side, havde været nogen mening i at benegte hvad der var vitterligt for hele verden! Fremdeles har omarbeideren, ikke uden grund, været af den anskuelse, at hagl dreif á skýjum *löd lidt besynderlig. Endelig må han vel have ment, at* með skeggit rauða *var et alt for dagligdags udtryk, der trængte til at hæves lidt!*

Det, hvortil denne (omarbeiderens) kritik har fört, er efter min mening ikke tilfredsstillende. Hagl dreif úr

sköglar skýjum *synes ikke at give nogen antagelig mening. Gentagelsen* því at ... því at *er noget stödende og hel usædvanlig i skjaldskab (skönt den godt kunde findes i mindre omhyggelig prosa).* Við skeggit rauða, *ligesom «förende sit röde skæg med sig», forekommer i det mindste mig urimelig sögt og tvungent, skönt Johnsonius («Nials-saga» lat. side 547 note [13]) finder det «elegantius», end* með skeggit rauða. *Men det uheldigste turde dog ligge i den hele tone, der ligesom bestræber sig for at fremstille Skapti som Kári's ligemand i tapperhed, i det denne på en så ivrig og fremtrædende måde undskylder sin flugt med, at også hin har taget flugten.*

Prosaisk orden efter F, A, E, H, i væsentlig overensstemmelse med Johnsonius.

Hvat skaltu *α)*, randlinns⌒runnr, frýja oss at, þótt rynnim (of minni sök dreif skarpt sköglar⌒hagl á skýjum) *β)*, blauðr brynju⌒meiðr, hinn *γ)* er helt til búðar með skeggit *δ)* rauða, þá er *ε)* hjalta hátungur *ζ)* sungu mjök *η)*.

α) Ordforbindelsen Hvat skaltu ... oss at frýja *frembyder en vanskelighed, jeg ikke ser mig i stand til at klare. S. Egilsson anförer uden bemærkning Lex. poët.* 208 a $_{27-25}$ *(under verbet* frýja*):* «Hvat skaltu at frýja oss, þótt rynnim, *quid est, cur nobis objicias, quod aufugerimus?*» *Jón Þorkelsson forandrer* skaltu *til* þarftu, *da* hvat þarftu at frýja oss *er ganske i sin orden. Johnsonius opfatter* at *som biord (præposition uden casus):* hvat skaltu frýja oss at. *Men på en sådan brug af* at *husker jeg ikke noget exempel, og ser overhovedet ingen anden udvei end at forandre — enten* at *til* of, *imod alle håndskrifter; eller, med Jón Þorkelsson, men ligeledes imod alle håndskrifter,* skal *til* þarf. *Foretrækker man det förste alternativ, går man ud fra den forudsætning, at den, der först nedskrev vor 'vísa', har i distraction sat* at *i stedet for* of, *som om der ikke stod* skal, *men* þarf, *i det förste 'vísuorð'.*

β) I sin helhed synes denne parenthetiske sætning rigtigst[164] *opfattet af N. M. Petersen, der oversætter den förste 'helmingr' af nærværende 'visa' således:*

«Hvad? Vil du bebrejde os,
at vi Flugten toge?
Ofte faldt for mindre Sag
Sköguls Hagl paa Skjolde».

Fortörnet over Skapti's ytring, 'betra hefði þjer verit, kári, at renna eigi frá mágum þínum ok skeraz nú eigi ór sáttum við góða menn', *erklærer Kári, at mindre fornærmelser, end denne, ofte ere blevne aftvættede i blod; medens han i övrigt indskrænker sig til at betale fornærmeren i samme mönt, rigtig nok med renter, i det han rent ud kalder Skapti* blauðr *(feig) og i tilgift hoverer over hans uheld (i verset* Varð . . . . . . trúðum*).*

Med hensyn til enkelthederne skal jeg tilföie fölgende bemærkninger.

[1]) *Ordföiningen* hagl **dreif á skýjum** *er ikke naturlig, i det verbet* drífa *er brugt som om det betöd det samme som* dynja, bresta, *eller lignende.* Hagl **brast á skýjum** *er syntactisk rigtigt; og i metrisk henseende er* brast = dreif.

[2]) *Den af Johnsonius antagne orden* dreif skarpt sköglar⁀hagl á skýjum *kan ikke være rigtig, da han henförer* skýjum *til et* skýr, *seutum, der skal forekomme «in nomenclaturis clypeorum» (se «Nials-saga» lat. side 547—548 note γ). Men i disse «nomenclaturae» findes intet* skýr, *da* «skirr» *(SnE. I 572*[8] *og II 562*[2b]*) eller* «skírr» *(SnE. II 478*$_{13b}$ *og 621*[16b]*) naturligvis ikke er =* skýr. *Som Gunnar Pálsson, S. Egilsson og Jón þorkelsson antage, må* sköglar ský *på nærværende sted, ligesom SnE. II 114*[11] *(se i det hele Lex. poët. [742 a] artikelen* ský *3 b og 4), betyde et* *skjold. Man får da fölgende orden:* dreif skarpt hagl á sköglar⁀skýjum.

---

(164) *S. Egilsson's mening om den hele sætning kommer ikke til syne i citaterne i Lex. poët.*

³) *Men* hagl *er ikke en tilstrækkelig betegnelse for „angrebsvåben". Og det ligger nær at formode, at* skarpt *er bleven indsat i stedet for et andet med* sk *begyndende — ubekendt og uforstået — enstavelsesord. Men hvilket?*

Iblandt 'skjaldarheiti' optræder «skaunn» *(SnE. I* 571^{10}*; jf. Lex. poët.* $719\,b_{33\text{-}32}$*),* «skavn» *(SnE. II* $478^{17\,a}$ *jf.* $561_{8\,a}$*),* «skaun» *(SnE. II* $621^{2\,b}$*). Det nytter ikke her at ville undersöge, om dette ord er af hunkön (som Lex. poët. [719 b] artikelen* skaun *antager), ligesom* baun raun, *altså gen. sing.* skaunar; *eller om det er af intetkön, ligesom* hraun kaun, *altså gen. sing.* skauns; *eller om det er af hankön, ligesom* daunn, *altså gen. sing.* skauns; *eller om* au *måske er* = ö *(jf. t. ex. hunkönsordene* lön *og* fönn*); og så videre. En gen. sing.* skauns *vilde passe i verslinien (— både i metrum og rim vilde* hagl dreif skauns á sköglar *være identisk med* hagl dreif skarpt á sköglar *—), og* skauns^hagl *vilde være en kending af samme art og betydning, som* brynju^hagl *hos Eyvindr, SnE. I 432; hvilken sidst anförte kending i alt fald ikke står tilbage for kendingen* benja^hagl *(se Hkr. Kh. I 166 note* ²¹*). Dog, da* «skaunn» *(osv.) er ubestemmeligt med hensyn til sin grammatiske beskaffenhed, så at tilværelsen af* skauns *er aldeles uvis, skal jeg ikke ophotde mig herved.*

*Det her oven for (nærvær. note nr.*²*) omtalte* «skirr» *eller* «skírr» *er formodentlig, som S. Egilsson (Lex. poët. [729 b] artikelen* skirr*) antager, adjectivet* skirr *i bemærkelsen* b l a n k, *forvandlet til substantiv; altså en benævnelse af samme art med hensyn til den egentlige betydning, som nogle andre 'skjaldarheiti', f. ex.* veðrglaðr *og* viðbleiknir, *der oplyses ved:* Á baki létu blíkja | . . . | svafnis salnæfrar | seggir hyggjandi *(Hkr. Har. hárf. kap. 19 v. 5, Fsk.* $9^{1\text{-}4}$*, Flat. udg. I* $574_{14\text{-}11\,a}$ *[Fms. X* $191_{16\text{-}13}$*], SnE. I 34);* «scildir blícia» *(Grágás udg. efter det kongelige Bibliotheks Haandskrift af V. Finsen I* 206^{15}*);* «scildir blico þeirra | viþ enn scarþa mana» *(Völund. 6 i SæmE. ved Bugge);* skildir blika við í rauðaskriðum, er sólin

skínn á; ok mun þar vera nakkvarra manna fyrisát *(Njála I 92^75-77); og lignende steder. Med* skírr *som 'skjaldarheiti' kan man særlig jevnföre* skírar skjaldborgir *i Hákonarmál. — Naturligvis vilde* skírs⁀hagl *give en antagelig mening, i det væsentlige den samme som* brynju⁀hagl. *Og i formel henseende vilde verslinien* hagl dreif skarpt á sköglar *intet tabe ved at optage* skírs *i stedet for* skarpt.

Háttalykill 34 a^3-4 (SnE. ved S. Egilsson side 246 14-13 a) lyder:

hagl brast skógs í sköglar
(skjald nefnik svá[165]) tjaldi.

S. Egilsson's antagelse (Lex. poët. 733—734, art. skógr *2 b), at* skógs *er her* = boga, *synes meget sandsynlig. Og skulde det ikke snarest være* skóga, *der er bleven fortrængt af* skarpt? *— Måske finder man det underligt at lade Kári tale om 'pile' i nærværende sammenhæng. Med hensyn dertil må jeg dog tillade mig et par bemærkninger.*
a) Udtrykket hagl *i nærværende sammenhæng henleder tanken nærmest på 'pile'. Se Lex. poët. 287 b 31-18 (*hagl *1).*
b) For at betegne 'kamp' i almindelighed brugte man, på den ene side, kendinger som: örleikr, örmót, örveðr, örva⁀senna; *og, på den anden side, for exempel* geirhríð, *skönt ikke alle kampe vare 'spydkampe'. Jf. i denne henseende Sturl.[1] III 217:*

enn man örva sennu
eyjólfr búinn heyja;
enn geirhríð at gæða
getk minnst at vér »letiō«[166];

---

[165] *Versarten er den, der kaldes 'tilsagt' Háttatal 25. I Háttalykill hedder den 'tilsegjandi'.*

[166] *Således (nl.* letiō*) membranen (AM. folio* 122 A*). Nærværende 'vísuhelmingr' ser ikke ud til at være forvansket; og* letjom *synes her ikke at kunne være andet end forestillende nutid i 1. person flertal, ligesom nyisl.* letjum, *der, som bekendt (W. Carpenter, Grundriss der neuisländischen grammatik), ikke alene betyder* dehortamur, *men også* dehortemur, *og som altså synes*

hvor det synes klart, at så vel örva⌒senna *som* geirhríð *betyder 'kamp' uden nærmere bestemmelse.* *ε) End videre må jeg erindre om, hvorledes en af Kári's samtidige på Island, Gunnarr at Hlíðarenda, brugte buen. Jf. også Ísll.*[2] *II 182*[9]*—183*[9].

γ) Skönt jeg ikke husker noget exempel på, at hinn er *(*hinn es*) viser tilbage til förste eller anden person, formoder jeg dog, at* hinn *er oprindeligt på dette sted. I alt fald bör* skaltu *(i förste 'visuorð') ikke forandres til* skal; *hvilken forandring efter min anskuelse vilde være en æsthetisk forvanskning, da det strider imod Kári's natur ikke at besvare Skapti's tiltale ligefrem.*

Imod hinn *kunde man i övrigt indvende, at det indeholder en overflödig bistav (*hinn er helt þá er hjalta*). Men som forlyd i rimstavelser synes* h *på de to sidste steder at stille det förste således i baggrunden, at det ikke, eller i det mindste ikke væsentlig, forstyrrer allitterationen.*

δ) skegg it *lyder unegtelig bedre og har en ældre klang; medens jeg dog ikke kan afgöre, om det bör indsættes på nærværende sted.*

ε) For þar er *(I) foretrækker jeg nu* þá er *(F, A, E, H).*

ζ) Det er mig ikke klart, hvad há *i* hátungur *betyder. Johnsonius, der («Nials-saga» lat. side 547) oversætter sætningen* þá er hjalta hátungur sungu mjök *ved «lingulae capulorum vbi | Sublimè valdè reeinerent», tilföier (ib. side 548) fölgende note:* «Hiallta túngr *s. linguae eapulorum gladii sunt. Sed adjectio* há *G. Pauli denotat* hátt reidd (ſverd) *ɔ: altum eleuati. Ego tantum aduerbiô, vt est, reddidi;* quò *ad vtrumque,* túngr & fúngv, *referri possit, vt etiam potest» (?). S. Egilsson Lex. poët.*

---

at gå tilbage til midten af det 13. årh., skönt sådanne former den gang vistnok have været i minoritet og i det hele taget indskrænkede til talesproget. At forandre letjom *på nærværende sted til* letim, *strider imod Jessen's rigtige og fölgerige iagttagelse, som jeg des værre havde overset, indtil Sievers' fortjenstlige Skaldenmetrik henledede opmærksomheden derpå.*

$304\,a^{9\text{-}11}$: «hátúnga, *f.*, *lingua sonora* ...; hátúngur hjalta *sonoræ linguæ eapulorum, laminæ ensium*». *Jón Þorkelsson Skýringar:* «hátungur, *hárómaðar tungur;* hjalta tungur, *sverðbrandar*». — *Krákumál 21² lyder:* «há sverð bitu skjöldu.[167] *Denne verslinie gengives af Johnstoue («Lodbrokar-quida», år 1782) ved «Shields were riven by the uplifted falchion» og «Enses sublimè vibrati scuta seeuêre» (jf. ib. side 82:* «Há *alti, minitantes, vibrati, ab* hár, *altus*»*), og af C. C. Rafn («Krakumal», år 1826) ved «Sublime vibrati enses scuta mordebant» (jf. ib. side 138 noten:* «há sverð *oversætter ten Kate rigtig: De hoogopgehevene zwaerden, uagtet Worm giver det ved altus gladius i Eentallet»). Af de oversættelser af denne verslinie, jeg har ved hånden, tage de andre ikke hensyn til* há. *Lex. poët.* $299\,b^{13}$: «há sverð *sublimes gladii, Krm. 21*». — *Om* «háskutils[168] brynio», *Sturl.*[1] *II* 17^{17}, *hedder det Lex. poët.* $302\,b_{15\text{-}16}$: «háskutill, *m., longus eontus* ...; h. brynjo *longus eontus loricæ, ensis, Sturl. 4, 9, 2*».[169] — — *Opfatningen vakler altså imellem höit svunget og höit lydende og lang. Men formodentlig har* há *en og samme betydning i alle de anförte tilfælde. Og hvis det er så, skulde da denne betydning ikke snarest være lang, eftersom en lang genstand er höi, når den stilles eller holdes således, at dens længdelinie er parallel med lodlinien? Man kan måske jevnföre Óláfs-ríma (der skal have Einar Gilsson til forfatter) 61. erindi'. (Flat. udg. I 11):*

---

(167) *Jf.* «hara hiorva» *(=* hára hjörva*), SnE II 93* $_{13\,a}$

(168) *rettet af S. Egilsson til* háskutil.

(169) *Steinn Herdísarson's* håkesjur *(Hkr. H. harðr. k. 63 v 4, Fms. VI* 314_{6}, *Fsk.* 129^{12}, *Mork. udg.* 78^{11a}, *[Flat. udg. III* 362^{11a}*]), der oversættes «lange Spiud» (Hkr. Kh. III 123), «lanceæ longæ» (ib.), «longæ hastæ» (Shl. VI 290), «gesa longis manubriis» (Hkr. Kh VI 163), «gæsa longis manubriis instructa» (Lex. poët.* $288\,b_{8\text{-}7}$*). er ikke påfaldende. Jf. t. ex. Njála I* $146^{42\text{-}43}$: þar sváfu menn í dæl nakkvarri, ok stóðu spjót þeira ofan frá þeim.

»Lydir toku vpp likama hans
lutu þa kongi sniollum
haar ok negl var heilags mannz
haatt at vexti ollum».

Fremdeles bör det ikke overses, at hár *(höi) er et ædlere udtryk, end* langr *(lang); hvoraf fölger, at den höiere stil, hvor det lader sig göre, foretrækker hint for dette.*

η) I henhold til α-ε må jeg foreslå at skrive denne 'visa':

Hvat skalt[a] runnr þótt rynnim
randlinns (of sök minni
hagl brast skógs á sköglar
skýjum) oss of[b] frýja —
hinn es[c] helt, þás[d] hjalta
hátungur mjök sungu,
brynju meiðr til búðar
blauðr með skegg it[e] rauða.

[a-b] *eller* þarft . . . at. [c] *eller måske* er? [d] *eller måske* þár *(i lighed med* ær frilla gröm sværu *SnE. II 491* [10])?
[e] *eller disse to ord som ét:* skeggit?

NJÁLA KAP. 145 VERS 2. — KÁRI.

Membranerne. Se Íslþ². III (Njála I) forord.

Lacune i B, Cα-κ (altså i alle fragmenterne), D, G.

Verset findes i F, A, E, H, I.

F: »Varða ek/ | vıga nıoꝛðv̄ vılıa þꝛæt atſkılıa lıt*t* gegg *(sål.; nemlig* geg *med et forstærkende punct over det sidste* g*)* ſkaðð *(sål.)* ꝼ ſkıollðv ſkapta m͛t atþaptı. | e᷎ mat*t* ſioða *(sål.)* moða malm rógſ ꝼlaſ̄ ð°gv. ſlıkt e᷎ allt aꝼęðꝛv ın*n* ıbvð attðv̄«.

A: »Varð þa e᷎ vıga níoꝛðū. vılıa þꝛaut at | ſkılıa. lıtt geck ſkallð ꝼ ſkıollðu. ſkapta m͛t | at þaptı. e᷎ mat ſioðʳ moða malmrogſ ꝼlatā | ðꝛogu. ſlıkt e᷎ allt aꝼ æðꝛu ın ı buð at truðar«.

E: »Vʳða eg vıga nıoꝛðṽ *(eller* moꝛðṽ*).* vılıa þravt at ſkılia. lıtt g̊ ſkall ꝼ ſkıollðv ſkapta m̊t at ƀappı *(således — nemlig med et forstærkende punet over* p *— snarere end* ƀapı*)* e̕ matſıoða moða *(o forskrevet).* malm ʀogs ꝼlat̄ ðꝛogv | ſlıkt e̕ allt aꝼ æðꝛv ın ȷ bvð at t̊ðṽ«.

H: »Varða *(med et punct over det sidste* a*)* ek vıga nıoꝛðum *(ser ud som* moꝛðum*)* vılıa þꝛavt at | at *(således gentaget)* ſkılıa lıtt gekk ſkallð ꝼ̇rer *(således — nemlig* ꝼrer *med* ˈ *over* ꝼ*)* ſkıollðv. ſkapta mart at ƀaꝼtı. þa er ınat *(*t *uformeligt og utydeligt)* | ſıoða moða malm rogſ ꝼlottan ðꝛogv *(*ð *næsten som* o*)* ſlıkt var *(her mangler* allt*)* aꝼ ęðꝛv *(*ę *måske ikke rigtig gengivet)* ını bvð at trvðvm«.

I: »V̊ða ek uıga níorðū vılıa þv̊t at ſkılıa. lıtt gek ſkallð ꝼ̕ ſkı|ollðo ſkapta m̊t at ƀapptı e̕ matſíoðʳ moða malmregſ *(således, nemlig med* e*)* ꝼlatan ð°g|v. ſlıkt e̕ allt aꝼ æðru ín̄ íbuð at tᵛðṽ«.

Prosaisk orden.

α) Skapta varð mart at hapti, þá er víga njörðum þraut vilja at skilja *β)*; skald gekk lítt fyri skjöldu *γ)*, er matsjóðar drógu málmrógs‸móða flatan inn í búð at trúðar *δ)*; slíkt *ε)* er allt af æðru.

*α) Dette (*Skapta varð ...... af æðru*) er den prosaiske orden hos Jón Þorkelsson og i det væsentlige ligeledes hos Johnsonius, skönt deres tolkninger ikke stemme overens med hinanden i alle puneter. En tredje forklaring findes i Lex. poët. Vel tör jeg des værre ikke göre fordring på at kunne klare spörgsmålene, men skal dog tillade mig et par bemærkninger.*

β) Lex. poët. 921 b[22] *flg. (art.* þrjóta *2): «Nj. 146, 1*[(170)] *construendum est:* mart varð víga njörðum at hapti,

---

(170) I steden for «146, 1» læs «146, 2». Rigtigere er: '145, 2'; se oven for, note [117] *(side 465). — «Nials-saga» lat. fölger det forvirrede kapiteltal; N. M. Petersen retter det i sin danske oversættelse.*

þá er Skapta þraut vilja at skilja *multa viris (ɔ: comitibus Skaptii) impedimento fuerunt, quum Skaptium defecerat cupido pugnæ dirimendæ, i. e. quum Skaptius, quantumvis cupidus, non amplius potuit pugnantes dirimere, utpote hastâ percussus. In quo loco minus recte construitur*, þá er víga njörðum þraut vilja at skilja *eum editores cædium (præliatores) defecerat cupido pugnam dirimendi, insolentiam constructionis annotante G. Pauli*(171). *Ceterum l. c. duplex adest accus., alter personæ* (Skapta), *alter rei* (vilja)». — *Som det forekommer mig, lader et og andet sig indvende imod denne opfatning.* 1) *I fölge det pågeldende sted i sagaens prosa (Njála I 145*^125-140^*) synes Skapti ingen ledsagere at have haft. Det hedder, for exempel, Njála I 145*^138-139^ *ikke* fengu þeir þat eina ráðs tekit fylgðarmenn hans, *men* fengu þ. þ. e. r. t., er hjá váru. *Og* þeir ... er hjá váru *er versets* matsjóðar, *der ikke havde behövet at tage sig af ham, hvis hans egne folk havde været tilstede.* 2) *Skapti's formodede ledsagere! Hvorfor skulde Kári her stikle på dem, eller overhovedet på andre end den, der havde fornærmet ham? De to förste vers (Njála I 145*^200-215^*) synes udelukkende rettede mod Skapti.* 3) *Evnen til at forhindre kampens fortsættelse blev Skapti rigtig nok for en stund berövet, men ingenlunde 'viljen' (se Njála I 145*^178^*). — På den anden side har den omstændighed stor vægt, at ordforbindelser som* 'ehm þrýtr eht *(acc.)', sköönt de i og for sig ikke synes unaturlige, dog ikke vides at have været brugte. Men i alle tilfælde er det måske ikke for dristigt at forandre* njörðum *til* njörðu *på nærværende sted. Rigtig nok findes* njörðum *i alle fem membraner. Men findes ikke* Varða ek *i fire af dem? Og man tror dog vel ikke, at der er en lov, i fölge hvilken det rigtige altid må foreligge i det mindste i ét håndskrift! Jeg forestiller mig sagen på fölgende måde. Det oprindelige har været* Varð þá er víga njörðu. *Det sidste ord er ved en skriv-*

(171) Se «Nials-saga» lat. side 549 note β.

feil bleven til njörðum. *Og dette* njörðum *har fremkaldt forvanskningen af* Varð þá er *til* Varða ek *(F, E, H, I), i det man i alt fald ikke har kendt ordforbindelsen* 'ehm þrýtr eht *(acc.)*', *(selv om en sådan har existeret), men ment, at der i versets begyndelse måtte have stået et udtryk, hvoraf dativen* njörðum *lod sig forklare.*

γ) Sætningen skald gekk lítt fyri skjöldu *oversætter Johnsonius («Nials-saga» lat. side 549[1]): «Parum est poëta scuto abusus», og tilföier fölgende note:* «Gekk fyrir skiölldv [*iuit post clypeos*] *pro* bar skiölldv fyrir sik [*praetendit sibi clypeos s. se iis protexit*] ɔ: *non pepercit sibi; per Hypallagen. Idem*[172]. *Hanc viri doctiss. explicationem sequutus sum, quamquam addubitem, an mentem poëtae in istis tenebris sit nactus». I virkeligheden synes G. Pálsson's af Johnsonius anförte 'explicatio' af* skald gekk lítt fyri skjöldu *i det mindste at grænse til det absurde; hvorfor S. Egilsson aldeles ignorerer den, i det han Lex. poët.* 222 b [14-17] *(verbet* ganga *2, e) giver fölgende forklaring:* «g. lítt fyrir skjöldu *parum ante clipeos (signa) procedere, Nj.* 146[173], *2 (quo loco subjectum,* skáld, *Skaptium intelligo, cf. ÓH. c. 148)»; en forklaring, der tiltrædes af J. Þorkelsson (Skýringar side 27—28), under tilföiet henvisning til Skáldatal, af hvilket skrift man lærer, at Skapti har digtet ikke alene om Olav den hellige (jf. Hkr. Ól. helg. k. 148 begynd.), men også om Hakon jarl*[174]. *Desuden er Skapti en af de skjalde, der citeres i Skáldskaparmál, hvor fölgende 'visuhelmingr' af religiöst indhold tillægges ham (SnE. I 446—448):*

---

(172) *D. e. Gunnar Pálsson.*

(173) *D. e. 145.*

(174) *I fölge det upsalske Skáldatal skal Magnus den gode (konge 1035—1047), og ikke Olav den hellige, være besungen af Skapti. Men J. Sigurðsson forkaster (SnE. III 274) med fuld föie denne beretning. Skapti döde samme år som Olav den hellige (1030), og den gang var Magnus (der i övrigt 1028—1035 befandt sig i Rusland) kun omtrent sex år gammel.*

Máttr es munka dróttins
mestr. aflar Goð flestu.
Kristr skóp ríkr — auk reisti
rúms hall — veröld alla.

Der er således ingen tvivl om, at Skapti kan henregnes til skjaldene. Derimod forekommer det mig ikke at være hævet over al tvivl, at han er den skjald, der omtales i skald gekk lítt fyri skjöldu.

For det förste må jeg henlede opmærksomheden på en særegenhed ved brugen af skjaldedigtningens betegnelser for begrebet 'skjald'. Disse betegnelser ere dels 'kenningar' dels 'ókennd heiti'. Og 'ókennd heiti' ere dels de poetiske greppr *og (det sjeldne)* þulr, *dels det også i prosa brugelige* skald[175].

'Kenningar' for 'skjald' har ieg kun fundet i singular. De bruges

1) om en bestemt, fra forfatteren forskellig, person på fölgende steder. I en 'visuhelmingr' af Kormákr (Korm. kap. 22 'visa' 5; udgaven side 216), nemlig, «Því láttu í set snauta | saurreiði, bragar greiði | (mèr hefir steypt í stúru | Steingerðr) bana verðan», *antager man, i henhold til Korm. side 160 (kap. 17 begynd.), at* bragar greiðir *er Þórvaldr tinteinn. Se Lex. poët. 269 a 15-16 (under* greiðir*). Afset fra interpunctionen stemmer denne 'visuhelmingr', skrevet på den anförte måde, nöiagtig overens med* **132**. *Men uforvansket kan den efter min mening ikke være. I det mindste forstår jeg den ikke. —*

---

(175) *Som det fremgår af citaterne i «Aarbøger for nord. Oldk.» 1866 side 255—257 (= særsk. aftryk af «Forandringer af 'Quantitet' i Oldnordisk-Islandsk» side 15—17), have skjaldene i det tiende og ellevte og tolvte århundrede udtalt dette ord på denne måde, nemlig, med en kort vocal (*skald*); uden at jeg er i stand til at afgöre, om denne lydform er oprindelig eller en fölge af positionen. I sidste tilfælde have begge udtalemåder (*skáld *og* skald*) formodentlig været i brug ved siden af hinanden. I 1866 havde jeg ikke lagt mærke til, at* skáld *(med lang vocal), som det synes, i alt fald går tilbage til år 1200.*

Hvis Ulfr Uggason's Tekkat ek ... véa fjarðar *er rigtig opfattet oven for, side 500—501, hörer* hárbarðs⌒véa⌒fjarðar⌒sunds⌒sannraynir *herhen. Denne lange 'kenning', forstærket ved den indskudte 'sannkenning'* (sann-), *er da et udtryk for den udmærkede agtelse, Ulfr önsker at bevidne sin ven. I alle tilfælde synes her at foreligge en kending, der betegner Þórvaldr hinn veili som skjald.*(176) *— Et sikkert exempel afgiver Íslldrápa 16 i* ása⌒ölbeinir. *(Se Jón Sigurðsson SnE. III 495—498.)*(177) *— Som vocativ synes* yggs⌒líðgjafi *brugt Grett.*[2] *side 106*$_{10}$.

[2]) *som betegnelser for 'skjald' i almindelighed. Et vers af Brage hin gamle (SnE. I 466; jf. II 339, 447, 590) lyder:*

Skald *(nom. plur.)* kalla mik:
skapsmið(178) viðurs,
gauts gjafrötuð,
grepp óhneppan,
yggs ölbera,
óðs skapmóða,
hagsmið bragar.
hvat es skald nema þat?

Altså fem kendinger, i det linierne [2], [3], [5], [6], [7] *indeholde én hver. I Egilssaga kap. 31 v. 1 forekommer* óðar⌒smiðr.

---

(176) *Jeg forbigår* «rusill kvæðs», *Bjarn.* 26[14], *da den hele 'vísufjórðungr' Bjarn.* 26[13·14] *er mistænkelig, selv om verslinien* rusill kvæðs af þér bæði *forandredes (ikke til* rusill kvæðis af þér bæði, ◡ — — ◡ — — — ◡, *men) til* rusill kvæða' af þér bæði. *Se oven for, side 71—72.*

(177) *I den anden halvdel af det fjortende årh. har man, som det synes, hyppigere anvendt kendinger for 'skjald' på denne måde. Således bruger Einar Gilsson Bp. II 34 v. 2 og 3* stefja⌒stillir *og* viðris⌒víns⌒veitir *om Kolbeinn Tumason.*

(178) *Således «W chart., 748», der stöttes af* «skapskið» *i Reg. Ikke des mindre lyder* skapsmiðr viðurs *noget defect som betegnelse for 'skjald'. —* leß *har* skipsmið, *sandsynligvis en gisning, der forudsætter, at* viðurr *er (ikke alene et af Odens navne, men også) navn på en dverg. Jf. SnE. I 466 note* [5] *samt Lex. poët. 894 b* $_{29\text{-}27}$ (viðurr *2).*

[3)] *om forfatteren selv. Således er*
bragar⌒ulli *Eg. Skall. (sagaen kap. 74 v. 3) = mihi.*
frœða⌒spilli *holmg.-Bersi (Korm. kap. 16 v. 1) = mihi.*
hróðrdeilir *Gísli Súrsson (Tvær sögur 42[1] jf. 163$_7$; 127[3]) = ego.*
bragar⌒greiði *samme (Tvær sögur 130[9]; 44$_3$ jf. 164[7]) = mihi.*
lofskreyti *samme (Tvær sögur 59[8] jf. 165[7]; 145$_4$) = mihi.*
drápu⌒stjóra *samme (Tvær sögur 59[13] jf. 165$_{7-8}$; 146[6]) = mihi.*
óðar⌒gildi *samme (Tvær sögur 59$_{11}$ jf. 165$_4$; 146[15]) = mihi.*
día⌒fjarðar⌒breyti *Kormákr (SnE. I 236 og 470 II 304[3-4] 448[6-7] 592[3-4]) = me (accusativ).*
[«fægir fjölnis veigar» *Kormákr, Korm. kap. 23 v. 1. De tre förste 'vísuorð' ere i udgaven (side 220) skrevne således:*

«Rjóðandi lèt randa
ryð skálm of mèr fálma,
fægir fjölnis veigar».

I sine håndskrevne anmærkninger (se oven for, side 146 note [105]) fortolker S. Egilsson disse 'vísuorð', som fölger: «rjóðandi randa lèt ryðskálm fálma of mèr, fægir fjölnis veigar ...... *Skjoldfarveren (Helten) lod sit rustede Sværd svæve over (el. omkring) mig, Digteren ......* GP[(179)] *henförer* fægir fj. veig. *i Navnef. til* rjóðandi, *men jeg finder ikke, at Thorolv omtales som Digter; hvorfor jeg tager det i Hensf. om Kormak selv». — Selve indvendingen imod Gunnar Pálsson's opfatning synes fuldt berettiget,* mér *med en kending som appositum derimod betænkeligt og* fægir *som dativ uantageligt.]*
bragar⌒móða *þórarinn máhlíðingr (Eyrb. kap. 18 v. 2) = meus. Jeg formoder nemlig fölgende sammenhæng:*

---

(179) Gunnar Pálsson

Slíðrbeitr hjörr bragar⁀móða *(mit skarpe glavind)* knátti leita staðar und hetti. *Med kendingen* bragar móði *jf. Brages* óðs⁀skapmóði *(oven for, side 549[19]).*

vísu⁀skreyti *Hallfrøðr (Fms. II 52[1], Flat. udg. I 326*$_{14a}$*, Forns. 94[3], Prøver 18[13])* = *mihi.*

bragsmíðar⁀skekki *Björn hitd. (Bjarn. 30[15])* = *mihi.*

bragsmíðar⁀kenni *samme (Bjarn. 49*$_2$*)* = *mihi.*

hróðrs⁀hagkennanda *Bersi Skaldtorfuson (Hkr. Óh. kap. 48 v. 5, Óh. 1853 side 41[1-2a], Fms. IV 101*$_{15-14}$*, Flat. udg. II 45[12-13a])* = *me (accusativ).*

lofgerðar⁀veiti *þórmóðr kolbrúnarskald (GhM. II 344*$_7$*, Flat. udg. II 212*$_{7a}$*)* = *me (accusativ).*

stefja⁀smiðr *samme (GhM. II 344*$_3$*, Flat. udg. II 212*$_{7b}$*)* = *ego.*

bragar⁀tíni *Grettir (Grett.[2] side 104*$_{13}$*)* = *mihi.*

bragar⁀stýri *Einarr Skúlason (SnE. I 392[4])* = *me (acc.).*

sónar⁀bjórstofnandi *Gissurr þorvaldsson (Sturl.[1] III 200)* = *ego.*

óðflýtir *Rögnvaldr*[(180)] *(SnE. ved S. Eg. 237*$_{11a}$*, SnE. II 633*$_{14}$*)* = *ego. — Hertil kommer*

þessum mærðar⁀rögni *Gísli Súrsson (Tvær sögur 25[14-15] jf. 161*$_{2-1}$*; 109[10-11])* = *mihi. Jeg er nemlig af den anskuelse, at Gísli med disse ord mener sig selv. Så vidt jeg husker, omtales Vésteinn ikke som skjald. Og afset fra, at parentheser, hvori en forfatter afbryder sit æmne for at omtale sig selv, ere ganske i skjaldedigtningens ånd, synes det her foreliggende* enn þreyr at þessum mærðar rögni *at have sin grund i særegne omstændigheder. Det hedder nemlig i Tvær sögur — förste saga, side 24[7-10]:* ‘Þorkell spurðe Gísla: »Hversu berst Auðr af um bróðurdauðann? hvort grætr hón mjök?» »Vita muntu þat þikkjast» segir Gísli; »hón berst af lítt ok þiker mikit»’; *anden saga, side 108[1-5]:* ‘Þá mælti Þorkell við Gísla bróður sinn: »Hversu berz Auðr af um bróður-

---

[(180)] *neppe Rögnvaldr jarl.*

dauðann? Hvort grætr hón nokkot?» ... Gísli svarar: »Vita mantu þykkjaz þat — hón berz af vel, en þykkir þó mikit»'. *Og igen — förste saga, side* $24^{26\text{-}29}$: 'Þorkell spurðe þá: »Hversu berst Auðr af um bróðurdauðann? hvort grætr hón mjök?» »Opt spyrr þú þessa, frænde» segir Gísli, »ok er þèr mikil forvitni á at vita þetta»'; *anden saga, side* $108^{22\text{-}25}$: 'Enn spyrr Þorkell, hversu Auðr bæriz af um bróðurdauðann — »hvort grætr hón?» »Títt spyrr þú ens sama, bróðir» segir Gísle, »ok er þèr mikit um at vita þat»'. *Holder man sig til denne fremstilling, synes intet naturligere, end at Gisli i sine to 'visur' besvarer spörgsmålet omstændelig, og ikke indskrænker sig til en beskrivelse af Ödes sorg, uden tillige at sige, om der er noget, hvorved denne sorg lindres. Og tanken i den fjerde 'visuhelmingr'*, hnetr less ... bölgrónu, *forekommer mig at være: 'min hustru begræder sin broder, men finder tröst i sin kærlighed til mig'*[181]. *Med hensyn til udtrykket* þreyja at ehm *må jeg anföre et sted af Ánssaga 4 (Fas. II 336—337):* «þá kvað Án vísu:

. . . .
en ek at þegni
þrey nátt sem dag[182].

þórir mælti: eigi skaltu þess þurfa, því ek mun gefa þèr sverðit þegn. Án segir: ekki þreyr ek at þeim þegni. Ketill sagði þá: ek ætla, at þú þreyir at karlmanni nökkurum, ok villtu serða hann, ok gjörðu þeir at þessu gys mikit ok dáraskap. Eigi er svå, sagði Án; ekki þreyr ek at þeim þegni, ek þreyr at Þóri þegn, bróður mínum, því hann er

---

(181) *egentlig 'sin længsel efter mig'.*

(182) *An's egentlige mening synes at skulle være, at han er bekymret for broderen (þórir, med tilnavn þegn). Men med forsæt lader sagaskriveren ham udtrykke sig forkert og give anledning til misforståelse og spot.*

svá grunnhygginn, at hann trúir konúngi þessum, en ek veit, at hann mun honum at bana verða». *Jf. også* þreyja *(*þrá*)* eptir einni konu, *Ísll.² II 250^9-10.* — *At* þessum mærðar^rögni *er* = *mihi, synes at bestyrkes ved* þessu skaldi *(Grettir, Fbr.² 4)* = *mihi,* skaldi þvísa *(Önundr tréfótr, Grett.² 12)* = *mihi,* þul þessum *(Ragnvaldr jarl, Orkn. 314^12 og Flat. udg. II 487_15)* = *mihi,* grepp þenna *(Egill Skall., sagaen kap. 75 v. 1)* = *me (accus.). End videre, for exempel, ved* hal þenna = *me (accus.) i fölgende* 'vísuhelmingr' *(Harmsól 62):*

svát óbœttan ættim
engi kost, þás drengja
jöfurr vill andar kveðja
ástnenninn hal þenna,

d. e.: svát ættim engi kost óbœttan, þás ástnenninn(183) drengja^jöfurr vill kveðja hal(184) þenna andar. —

(185) *Ordet* þulr, *i bemærkelsen* 'skjald', *forekommer, så vidt jeg tror, to gange. Da jeg i sin tid gennemgik Íslendingadrápa 18,* þorði þorleifr herða | þing allsnarpra hringa, | óð sás jarli heiðnum | ófríðan réð smíða. | vega kváðu því þjóðir | þann ok óláf annan | (brœðr váru þar báðir) | berserk (at því verki), *var det her fremhævede* því *mig i höi grad påfaldende. Og det faldt mig öieblikkelig ind, at her oprindelig måtte have stået noget andet, måske* þegn, *ligesom Íslldr. 13, i det jeg nemlig ikke havde lagt mærke til, at S. Egilsson, Lex. poët. 927 a^8-12 (art.* þulr*), har læsemåden* þul. *Jeg eftersá nu* 748, *og finder, at Lex. poët. har ret, skönt* I *ikke er fuldkommen tydeligt. Íslldr. bruger da* þulr *i 18.* 'erindi' *på samme måde som kendingen* ása^ölbeinir *i det 16. (oven for, side 549^8). Derimod er* þul þessum *(Orkn. 314^12, Flat. udg. II 487_15)* = *mihi.* —

---

(183) *Denne* 'sannkenning' *(*ástnenninn*) kan ikke höre til* hal.

(184) grepp þenna *vilde forstyrre den gudelige tone.*

(185) *Se oven for, side 548^9-14.*

[186] *Hvad* greppr *angår, vedkommer dette ord os her kun hvor det står i singular i bemærkelsen 'skjald'* [187]. *Det bruges*

[1] *som betegnelse for 'skjald' i almindelighed, i Brages* grepp óhneppan *oven for (side 549*[17]*).*

[2] *om forfatteren selv. Således er*

greppi *Egill Skall. (sagaen kap. 70) = mihi.*

grepps *Kormákr (sagaen kap. 3 sidste 'visa') genetivus possessoris = meo-. I de håndskrevne anmærkninger (se oven for, side 146 note*[105]*) opfatter S. Egilsson den hele 'visuhelmingr' således:* «Freyja fverdar [188]

---

[186] *Se oven for, side 548* [9-14].

[187] *På bemærkelsen 'en vældig karl' skal jeg anföre ét exempel, nemlig, en 'visuhelmingr', der Sturl.*[1] *II 24 er skrevet:*

«Færum gódan
grip Jósep,
sá skal ráda ríkr,
reikum til Súdavíkr»,

og Sturl.[2] *I 178:*

«Færum góðan grepp Jóseppi,
sá skal ráða ríkr reikum, til Súðavíkr».

På begge disse steder er det hele så godt som meningslöst: góðan *passer ikke,* grip *(Sturl.*[1]*) passer ikke,* reikum til Súðavíkr *passer ikke (hverken uden eller med comma). Og versarten er et monstrum. Det rigtige findes i Hrafnssaga kap. 13 (Bp. I 661, Sturl.*[2] *II 297):*

Fœrum gildan
grepp jóseppi.
sá skal ráða
ríkr súðavík.

Versarten er 'toglag' in optima forma Indholdet er godmodig skemt over den 'ómagi', hvorom talen er, formodentlig en lille spinkel dreng, hvem forfatteren kalder gildan grepp, *og hvem han udnævner til regent i Súðavík.*

[188] *S. Eg. antog i 1833, at* «fverdar» *(d. e.* «sverðar»*) kunde stå i steden for* svarðar. *Men* «höfutsverðum» *i AM. folio 142 (se mine Prøver side 54*[16]*; jf. Th. Möbius Anall. norr. 1859 side 180*[23]*) er uden tvivl en forvanskning af* höfutsvörðum *(*höfuðsvörðum*); hvilket også både Möbius (Glossar 196*[5]*) og Fritzner (Ordbog 317 b 8) åbenbart antage.*

fefþeys (rèð) beina at mèr saurfirdum geir skarar teins; ek man grepps reidu góða».

greppr *Skúli þórsteinsson (SnE. I 492 II 457$_3$ 544$_3$)* = *ego.*

grepp *Gunnlaugr ormst. (Gunnl. kap. 8 v. 2)* = *me (aceus.).*

greppi *samme (ib. kap. 11 v. 6)* = *mihi.*

greppr *Hrafn Önundarson (ib. kap. 11 v. 7)* = *ego.*

greppi *þórmóðr kolbr. (Fóstbr.*[2] *side 90*[4], *GhM. II 340, Flat. udg. II 212*[17a]*)* = *mihi.*

greppr *Arnórr jarlaskald (SnE. I 514 II 604$_{10}$)* = *ego.*

greppr *Sneglu-Halli (Fms. VI 365, Mork. udg. 96, Flat. udg. III 420)* = *ego.*

greppr *Einarr Skúlason (SnE. I 454*[6] *II 335$_8$)* = *ego.*

[greppr *Jómsvíkingadrápa 4 (Carl af Petersens' udgave 5)* = *ego.]*

greppr *Snorri Sturluson (Háttatal 70)* = *ego. — Hertil kommer*

greppr hinn ungi *Haraldr Sigurðarson (Hkr. Óh. 221, Óh. 1853 side 209, Óh. 1849 side 67$_{13b}$, Fms. V 62$_3$ VI 129*[3], *Fsk. 90, Flat. udg. II 345), den unge skjald* = *ego. Fremdeles*

þenna grepp *Egill Skall. (sagaen kap. 75 v. 1), denne skjald* = *me (aceus.).*[(189)]

[(190)]*Ordet* skald, *hvorom spörgsmålet nærmest dreier sig, finder jeg brugt*

[1)] *om en bestemt, fra forfatteren forskellig, person i:* Hér liggr skald *Hallbjörn hali om þórleifr jarlsskald Flat. udg. I 214—215 (Fms. III 102—103) og* vetrliða skaldi *Njála I kap. 102*[18].[(191)] *Derimod er eitatet SnE. II 130*[10-11] *414$_{17-16}$,*

---

(189) *Jf.* jöfurs greppi *Fas. III 37*[5].

(190) *Se oven for, side 548*[9-14].

(191) *I det fjortende århundredes anden halvdel har den under nærværende nr.* [1] *omhandlede brug af* skald (skáld) *åbenbart begyndt at gribe om sig. (Jf. side 549 note* [177], *oven for.) Oláfs ríma Haraldssonar 19*[2] *(Flat. udg. I 19),* «kongsins skaalldit dyra»

«Þat er orðslægjum eigi
aldrbót konúngs skaldi»,

for kort til at man kan afgöre, om det her forekommende skaldi *er forfatteren eller en anden. Og en 'visuhelmingr' (nemlig: Fms. XI 127 $_{12\text{-}9}$ og $_{4\text{-}1\,b}$, Jómsvíkinga saga utg. af Carl af Petersens side 72 $^{13\text{-}16}$, Flat. udg. I 188 $_{16\text{-}13\,b}$, Egils saga Skall. kap. 82 v. 3 $^{5\text{-}8}$) af Einarr skálaglamm må jeg her forbigå.*

(Skönt de gamle skjalde i almindelighed ikke fandt det upassende at omtale sig selv med den ros, de mente at fortjene, har dog neppe nogen af dem tillagt sig prædicater, som: höfuðskald, þjóðskald. *Derimod bruges* höfuðskald *af Oddi hinn litli om Þorbjörn svarti, Orkn. 312 ^{2} og Flat. udg. II 486 $_{3\,b}$, og af Einarr Skúlason om Sighvatr Þórðarson og Óttarr svarti, Geisli 12, i en sætning, om hvilken jeg i forbigående bemærker, at den i fölge min overbevisning oprindelig har lydt* es hétu höfuðskald firar, *ligesom Hkr. Kh. III 464 $^{27\,a}$, skönt begge membranerne have* fira; *medens det hele 'erindi' i övrigt er uforvansket i Bergsbók og rigtig opfattet af Cederschiöld og Wisén. Nogen kunde måske mene, at opfatningen* fira∧ jöfri *Geisli 12 ^{8} stöttes ved* gram dróttar = dróttar∧gram *Geisli 12 ^{4}. Men en sådan parallelisme vilde her savne al betydning.)*

2) *som betegnelse for 'skjald' i almindelighed, i det oven for, side 549 $_{18}$, anförte 'visuorð' af Brage*(192)*, og i*

(hvor «dyra» *i övrigt naturligvis må rettes til* fríða*), er derfor ikke påfaldende. Skáldhelga-rímur II 35 og 39 og 61 hedder det om Skáldhelgi:* «skáldit þakkar stilli» *og* «Skáldit gaf henni skæran motr» *og* «Skáldit bregðr *) skjóma þá»*; for ikke at anföre flere exempler.*

*) *læs* bregður.

(192) hvats skald nema þat = hvats þat nema skald, *d. e., 'hvad er det uden (andet end) skjald?' Med andre ord: 'have disse poetiske udtryk* (skapsmið viðurs, *osv.) nogen anden betydning, end betydningen skjald (— bemærkelsen i* grepp *antydes ved den tilföiede 'sannkenning'* óhneppan *—)?'*

I ovrigt må jeg her tilföie en bemærkning. Versene Troll kalla mik *osv. (SnE. I 464—466 jf. II 590 $^{15\text{-}19}$) og* Skald kalla

Sighvats máttu eiga eitt skald *(Hkr. Óh. kap. 41 v. 1, Óh. 1853 side* $35_{4\text{-}3a}$, *Fms. IV* $90^{3\text{-}4}$, *Flat. udg. II* $39^{9\text{-}10a}$*)*.

³⁾ *om forfatteren selv. Således er*

skaldi *Egill Skall. (sagaen kap. 56 v. 1)* = *mihi.*
skald *samme (ib. kap. 67 v. 6)* = *ego.*
skald *Gisli Súrsson (Tvær sögur side* 59_{13} *jf.* 165_5; 146^{13}*)* = *ego.*
skaldi *samme (ib.* 65_9 *jf.* $167^{1\text{-}2}$; 152_7*)* = *mihi.*
skald *Kormákr (sagaen kap. 18)* = *ego.*
skaldi *samme (ib. kap. 22 v. 1)* = *mihi.*
skaldi *Holmg.-Bersi (Korm. k. 16 v. 5)* = *mihi.*
skaldi *þórvaldr Koðr. (Kristnisaga kap. 2; þáttr þórvalds kap. 5 i 'Hungurvaka' osv., kap. 4 i Bisk. I; Fms. I 267; Flat. udg. I* 270^{6b}*)* = *mihi.*
skaldi *Vígaglúmr (sagaen, sidste 'vísa')* = *mihi.*
skaldi *þórarinn máhlíðingr (Eyrb. kap. 18 v. 2)* = *'mihi'. Jeg tror nemlig (især fordi þórbjörn hinn digri, så vidt mig bekendt, ikke vides at have været skjald), at den hele 'vísuhelmingr' måske bör skrives*

---

mlk *osv. (SnE. I 466; jf. II 339, 447, 590) ere begge digtede i 'tøglag', med undtagelse af den sidste linie:* hvats troll nema þat *og* hvats skald nema þat, — — ∪ ∪ ∪. *Dette forekommer mig mistænkeligt. Og jeg kan ikke tro andet, end at disse to 'vísuorð' oprindelig have lydt* hvats nema troll þat *og* hvats nema skald þat, *altsa* — ∪ ∪ — ∪, *ligesom þórarinn loftunga's* svá liðu sunnan *(Fms. V* 7^{13}, *Fsk.* 85_7, *Óh. 1849 side* 59_{19b}, *Óh. 1853 side* 180_{15b}, *Flat. udg. II* 307^{5a}, *Hkr. ved Unger* 441^{9a}*) og Halldórr skvaldri's* líkn gefl læknir *(Mork. udg.* 200^{20b}*). At man ikke finder flere exempler, er ikke påfaldende, når man betænker, at det hele antal 'vísuorð', der endnu haves, af arten 'tøglag' er, så vidt jeg véd, kun 262, eftersom de 4 verslinier Fsk.* $93_{12\text{-}9}$ *höre til 'kviðuháttr' og ere indkomne fra Noregskonungatal, hvor de udgöre vers* $33^{1\text{-}4}$, *og hvor de ere skrevne, Flat. udg. II* $523b^{2\text{-}5}$: «Bar kappsamr | Knutr hinn riki | biartan seim | vnd bændr marga», *i det* bændr *sikkert hor fortrængt et oprindeligt* búendr. *'Aarbøger for nord. Oldk.' 1881 side 247—248 (nr. 6) havde jeg ikke set, hvorfra denne 'vísuhelmingr' stammede.*

Blóð fell — enn vas váði
vígtjalds nærri[193] skaldi.
vas[194] dœmisalr dóma
dreyra fullr — of eyru

og opfattes Blóð fell of eyru. dóma⁀dœmisalr vas fullr dreyra. enn vígtjalds⁀váði vas nærri skaldi *'sværdet blev svunget af* m i n *hånd'* (*var altså* nærri skaldi). *Jf. oven for, side 550—551.*

skaldi *þórleifr jarlsskald (Flat. udg. I 209, Fms. III 92) = m i h i.*

skaldi *Hallfreðr (Forns.* 89^{17}, *Prøver* 13^{12}, *Flat. udg. I 305) = m i h i.*

skaldi *samme (Forns.* 94^{24}, *Prøver* 19^{2}, *Flat. udg. I* 327^{2b}, *Fms. II* 52_{5}) = *m i h i.*

skaldi *samme (Forns.* 106^{20}, *Prøver* 31^{30}, *Flat. udg. I* 450^{16a}) = *m i h i.*[195]

skaldi *Gísli þórgautsson (Ísll.² II 354) = m i h i.*

skalds *þórðr Kolbeinsson (Hkr. ÓTr. k. 40 v. 2, Fms. I* 165^{6} *XI* 125_{8a}, *Jómsvv. utg. af Petersens side 69, Fsk.* 48^{9}, *SnE. I* 468^{1} *II* 340^{1} 447^{17} 591^{4}) *genetivus possessoris = m e o -.*

skaldi *Gunnl. ormst. (sagaen k. 11 v. 3) = m i h i.*

skald *Eiríkr «viðsjá» (Ísll.² II 349) = e g o.*

skaldi *Björn hitd. (sagaen side* 62_{9}) = *m i h i.*

skald *samme (ib. side* 63_{11}) = *e g o.*

skald *þórmóðr kolbr. (Fóstbr.²* 110_{15}, *Óh. 1849 side* 72^{8b}, *Flat. udg. II* 364^{2}) = *e g o.*

skaldi *Refr (SnE. I 232 II* 302_{7} 518^{12a}) = *m i h i.*

skald *Sighvatr (Hkr. Óh. k. 92 v. 1, Óh. 1853 side* 80^{9a}, *Fms. IV* 185^{8}, *Flat. udg. II* 113^{5b}) = *e g o.*

---

(193) *Se oven for, side* 326^{9} *fg.*

(194) *Jeg ser ikke rettere, end at* þá *foran* vas *skader indtrykket i nærværende sammenhæng.*

(195) *Af en egen art og, som det forekommer mig, meget besynderligt er det hos Hallfreðr (Forns.* 114^{2}, *Prøver* 39^{27}, *Flat. udg. I 535, Fms. III* 27^{10}) *forekommende* «sinu skaldi».

skaldi *samme (Óh. 1853 side 173_{16b}, Fms. IV 378, Flat. udg. II 291_{9b})* = *mihi. Verset tilskrives Óttarr i Óh. 1849 side 46_2 og 93^3, men Bersi Skaldtorfuson i Flat. udg. III 243_1 (Fms. V 233_5).*
skalds *samme (Óh. 1849 side 47_{17a}, Fms. V 177_3, Flat. udg. III 241^{12a}) genetivus possessoris* = *meo-.*
skaldi *samme (Flat. udg. III 269_{8a}; jf. Fms. VI 44_{4a})* = *mihi.*
skaldi *Erringar-Steinn (SnE. I 440 II 331_{11} 442_7)* = *mihi.*
skald *Magnús kon. berf. (Hkr. Magn. berf. k. 18 v. 2, Fms. VII 61_{11}, Mork. udg. 152^{3a})* = *ego.*
skald *samme (Hkr. Magn. berf. k. 18 v. 3, Fms. VII 62^8, Mork. udg. 152^{13a})* = *me (accus.).*
skaldi *Gísl Illugason (Fms. VII 35, Bp. I 222)* = *mihi.*
skald *Sigurðr kon. jórsal. (Fms. VII 155, Mork. udg. 189^{24a})* = *ego.*
skaldi *Einarr Skúlason (Hkr. Sig. jórs. k. 10 v. 1, Fms. VII 86)* = *mihi.*
skaldi *samme (SnE. I 350^7 II 320_{12})* = *mihi.*
skaldi *anonymt (SnE. II 363_7)* = *mihi.*
skaldi *Ármóðr (Orkn. 266_8, Flat. udg. II 475^{12a})* = *mihi. Verslinien* «elstærir mer færa» *må visnok oprindelig have lydt anderledes, måske* élstœrir at fœra.
skald *Máni (Sturl.^{1} II 46)* = *ego.*
skaldi *Grett.^{2} 154^{12}* = *mihi.*
skaldi *ib. 180^7* = *mihi. — Hertil kommer*
skaldi þvísa *Önundr tréfótr (Grett.^{2} 12)* = *mihi.*
þessu skaldi *Grettir (Grett.^{2} 121_{10}, Fóstbr.^{2} 4)* = *mihi.*
skaldit *Kolbeinn Tumason (Bp. I 568^{4a}, II 68_{10})* = *ego. — På en anden måde finder man* skaldit *brugt Korm. k. 22 sidste 'vísa', hvis tre sidste linier lyde i udgaven:*

«bavl ólítit hefir
hann nú sveinninn svarti
sonr Ögmundar skáldit».

Jeg bemærker i forbigående, at den åbenbare forvanskning af den förste af disse linier muligvis hid-

rörer fra, at ordet böl *er bleven misforstået (her, som flere andre steder), medens det oprindelige har været*

böl ólítit drýgir *osv.*

Dette böl *består da i, at han tvinger Stengerdes mand til at afhænde hendes ring og således göre hende imod. Men det stærkt udspilede subject er ikke lidet påfaldende. Det hele lyder omtrent: Nu er han slem, den sorte svend osv.! Kormak synes i denne sætning, med en vis overgivenhed, dels at gotte sig over sin list, dels at coquettere med sit udseende, sin byrd og sit talent.*

Endelig(196) *jevnförer jeg: Óh. 1849 side* 8_{8b} «vart man skalld i skyrtu»; *Flat. udg. III 238* a^{15} *(jf. Fms. V* 227_7*)* «vart mun skaald i skyrtu»; *og Fms. XI* 197_4 «œrt mun skáld í skyrtu», *hvor* œrt *er gengivelse af* »ørt« *i håndskriftet A (= AM. folio 20 D), medens håndskriftet V*(197) *skal have* «ort mun skáld í skyrtu». *Da* a *kan være* a *eller* á, *og da* ø *kan være* ø *eller* œ *eller* ö, *og da* o *kan være* o *eller* ó *eller* ö, *vakler det förste ord imellem læsemåderne* vart várt ørt œrt ört ort órt, *hvoraf i det mindste* vart ørt œrt ort *synes absurde. Men jeg skal i övrigt ikke opholde mig herved. — —*

Det er på den anden side værd at lægge mærke til, at skjaldene i deres digte synes i regelen om andre skjalde at bruge betegnelser, der ikke betyde 'skjald'. I en 'vísa' af Hofgarða-Refr om Gissurr gollbrá (Hkr. Óh. k. 239 v. 1, Óh. 1853 side $218^{1\text{-}4}$, *Fms. V 80—81, Flat. udg. II* $355_{6\text{-}3}$*) kaldes denne således* rimmu⌒askr *og* ár⌒strauma⌒dalsteypir *(det er:* dalar⌒ár⌒strauma⌒steypir*).*

---

(196) *Dette* «*Endelig*» *har kun hensyn til det, jeg har samlet, men indeholder ikke den påstand, at ovenstående fortegnelser (side 548* ¹⁵*—560* ¹²*) ere fuldstændige.*

(197) d. e., *i fölge Fms. XI 'formáli' side 10* ⁴⁻⁷, *Stockh. folio 41, urigtigt, i steden for Stockh. qvarto 41.*

En 'vísa' (Sturl.[1] II 46) af Máni om Snorri Sturluson lyder i **122 A**: »Avrr *(A temmelig kunstigt)* þeꝼ' fenðʳ ſnoꝛra ſiklingꝛ gı|aꝼ' mıklar *(i randen er tilföiet* þıngat, *uden at* mıklar *er udslettet).* vꝭí aꝼrekſ manı́ ȷarll g'ſíma ſnarla. | gæþingr þlꝍt ſem gatv̄. goꝼogꝛ aꝼ tignv̄ ȷoꝼrı. || þ *(membranen har ikke* þ, *men en anden forkortelse af* þat*)* ꝼek*k* ſkallð m; ſkíllðı ſkýnıat ſv̄ð z bꝛýnıo *(det sidste bogstav er utydeligt og ligner* a*)«. Her betegner Máni sig selv ved ordet* skald, *uden at bruge et lignende udtryk (— skönt der var nok af dem —) om Snorri, der dog netop som skjald havde fortjent og modtaget den belönning, hvorom verset handler. Jf. Þórvaldr veili's* stála⌒stýrir *om Ulfr Uggason, dennes* ráfáka⌒rækir *om Þórvaldr veili, og så fremdeles. — —*

At Gunnar Pálsson og Johnsonius have forstået ordene lítt gekk skald fyri skjöldu *om Kári selv, har formodentlig, i det mindste for en væsentlig del, sin grund i de forhold, jeg nu (side 548⁹—561¹⁴) har sögt at oplyse. — — —*

(198) For det andet tör jeg ikke antage, at gekk *(i* skald gekk lítt fyri skjöldu*) står i steden for* gekk æ *eller* hefir æ gengit; *hvorimod jeg formener, at her sigtes til den kamp, hvorom alle de næst foregående og næst fölgende sætninger (se Njála I 145²⁰⁴⁻²¹⁵) dreie sig. Men er det ikke lidt besynderligt at eritisere en mands optræden i en sag, hvormed han ikke har haft det allermindste at göre? I fölge Njála I 139³⁰⁻⁷⁸ havde Skapti nemlig bestemt afslået at understötte Gissurr og Ásgrímr og deres venner, medens der aldeles ikke var tale om, at han vilde stille sig på modstandernes side. Heller ikke som deltager i at skille de kæmpende ad havde Skapti, så vidt jeg kan se, nogen anledning til at* ganga fyri skjöldu. *Det hedder nemlig Njála I 145¹⁷⁶⁻¹⁷⁹:* þá varð hvíld nökkur á um bardagann. snorri goði kom þá at með flokk sinn — var þar þá skapti í liði með hánum — ok hljópu þegar í milli þeira. náðu þeir þá eigi at berjaz.

(198) Se oven for, side 545⁹.

For det tredje kan jeg ikke bringe ordene þá er víga njörðum[199] þraut vilja at skilja *i samklang med den prosaiske beretning i Njála. Længe för det kom til kamp havde Snorri goði besluttet at bevirke dens ophör, så snart hans venner kunde have fordel af en sådan tingenes vending, som han derfor må have anset for önskværdig. (Njála I 139* $^{103\text{-}124}$*.) Med ikke mindre alvor önskede den fredelskende Síðuhallr at standse den i hans öine ulyksalige kamp (Njála I 145* $^{92\text{-}105}$ *jf. ib.* $^{230\text{-}239}$*). Og nu Skapti selv, om hvem det hedder Íslendingabók kap. 8*[200]*:* Á hans dögom urðo marger höfðingjar ok ríkismenn seker eða landflótta of víg eða barsmíðer af[201] ríkis sökom hans ok landstjórn*! Skulde denne mand med kold ligegyldighed have kunnet se på den voldsomme og blodige forstyrrelse af tingfreden, selv om hensynet til den fare hvori hans sön svævede (Njála I 140* $^{19\text{-}24}$ *145* $^{125\text{-}130}$*) ikke var kommet til? Efter min opfatning er man berettiget til at sige, at tre*[202] *af de betydeligste hövdinger, af hvilke to befalede over en anselig skare hver, ikke alene fattede det forsæt at* skilja, *men at de også, så vidt vides uden spor af vaklen, fastholdt dette forsæt indtil det öieblik, det var bleven udfört; hvoraf fölger, at al tale om* vilja-þrot *i det her foreliggende tilfælde synes urigtig.*

Uagtet nu Skapti ikke var den eneste, hvis önsker gik i retning af forlig og fred, turde det dog, på grund af sammenhængen, være ham alene, der menes med kendingen víga nirðir. *Også oldnordiske digtere bruge nemlig, som det synes, undertiden plural hvor de mene singular. Jeg skal anföre et par exempler.*

---

(199) *formodentlig rigtigere* njörðu. *Se oven for, side 546* ^{5}*—547* ^{6}.

(200) *Se også Jón Sigurðsson, Safn II 16.*

(201) *ikke* of.

(202) *I fölge Njála I 140* $^{23\text{-}24}$ *synes også Goðmundr hinn ríki at have ventet og önsket 'meðalganga', og da vistnok i samme ånd som Snorri goði.*

[1]) *Þormóðr kolbrúnarskald (Hkr. Ól. helg. k. 220 v. 3, Óh. 1853 side 208 21-24 a, Fms. V 61, Flat. udg. II 343 2-1, Óh. 1849 side 69 18-15 b, Fóstbr.² 109 14-17):*

Þér mun ek enn unz öðrum
allvaldr náið skaldum
— nær væntir þú þeira? —
þingdjarfr of kné hvarfa.

(*Bör man læse* náið *eller* náir? væntir *eller* vættir? of *eller* fyri? *På disse i övrigt interessante spörgsmål kan jeg her ikke indlade mig. — Det förste ord i nærværende 'visuhelmingr' er* þér *i Hkr., Óh. 1853, Fms., Flat., Óh. 1849 (gisning), i hvilke det förste 'visuorð' altså frembyder 'háttlausa'. I steden for dette* þér *har Fóstbr.²* Yðr, *vistnok en subjectiv rettelse, for at få linierim, i det man ikke har mærket, at bogstavrimet herved forstyrres, eftersom verslinien får tre bistave (*u *i* unz *regnes ikke med). Det oprindelige var måske* þér mun ek eðr *osv. — I Hkr., Óh. 1853, Fms., Flat., Óh. 1849 synes den hele 'visa' dannet af 'helmingar', der ikke oprindelig have hört sammen.) Det er åbenbart Sighvatr skald, Þormóðr her mener med* öðrum skaldum *og* þeira.

[2]) *Kommen hjem til Olav den helliges hof fra en udenlandsreise kvæder skjalden Sighvatr en 'visa' (Hkr. Ól. helg. k. 170 v. 1, Óh. 1853 side 171 5-2, Fms. IV 374, Flat. udg. II 287 9-6), hvis förste sætning lyder:* Heim esum hingat komnir . . . stallarar þínir. *Det turde være klart, at* stallarar þínir *står her i steden for* stallari þinn. *Jf. ShI. IV 343⁶.*

[3]) *Goðr. II 5⁸:* «eigendr ne lifþvt». *Se Bugge's note SæmE. 266 11-8 b.*

For det fjerde tror jeg ikke det er det allernaturligste at lade Kári her tale om hindringer, der indtræde i eller efter(203) *det öieblik, i hvilket tanken om mellemkomst opgives. I det mindste havde jeg ventet, at han langt*

(203) *Se* «Nials-saga» *lat. side 548⁴ og (jf. oven for, side 546²) Lex poët. 921 b 26.*

snarere vilde opholde sig over mislykkede bestræbelser for at standse fjendtlighederne, bestræbelser, som han, der må have glödet af hevnlyst, og lyst til at benytte leiligheden til at fælde så mange som muligt af sine fjender, i alt fald af sine dödsfjender, neppe kan have været synderlig fornöiet over.

Under indtrykket af det nu (side 548^{9}*—*564^{6}*) bemærkede vover jeg at opkaste det spörgsmål, om man ikke, trods den usædvanlige ordstilling, måske tör forbinde* lítt *med verbet* þraut, *og fölgelig opfatte* gekk skald fyri skjöldu *som en sætning for sig. På nærværende sted vilde* þá er víga njörðu þraut lítt vilja at skilja *i virkeligheden betyde 'da man (Skapti) var rigtig opsat på (fremturede i det forsæt) at skille de stridende ad', i det* þraut lítt *vilde være en formindskende taleform, beregnet på at forstærke det udsagte desto mere, en taleform, hvis anvendelse her vilde have sin grund i fortrydelse. Subjectet* skald *i sætningen* gekk skald fyri skjöldu *vilde betegne Kári selv. Man vil måske finde, at en sådan sætning kommer her noget uventet. Men det forekommer mig ikke unaturligt, at Kári i sit svar på en beskyldning for feighed henviser til de bekendte pröver på mod, han havde givet dagen i forveien. Det er desuden ikke noget enestående, at en skjald i et æmne af en mere objectiv natur indskyder en bemærkning om sig selv; hvilket et par exempler ville vise.*

Bjarni Kálfsson (Sverr. 68; jf. Flat. udg. II 596):

Fant sé 'ek hvern á hesti
(hér 'es nú siðr hinn vesti.
leið eigu vér langa)
enn lendir menn ganga.
Hirðmenn skulu hlaupa
(hér esa gótt til kaupa.
m u n k a e k m ö r g u k v í ð a)
enn matsveinar ríða.

Skarphjeðinn (Njála I 91[84-87]*):*

Auk munu elda síka
orð þín mega skorða
(gjarn seð ek úlf ok örnu)
ekki þessum rekkum.[204]

δ) Jeg har foretrukket A^s at trúðar *(hos en gögler), og henviser til Arinbjarnarkviða 22:* «Gekk maðr engi»[205] | at arinbjarnar | ór legvers | löngum knerri | *osv.*

ε) Denne linies ʽháttlausaʼ vækker mistanke om forvanskning. Jón Þorkelsson bemærker (Skýringar á vv. í Nj. s., side 28): ʽþetta vísuorð er hendingalaust og líklega aflagaðʼ. Måske bör man læse enten

ráð var allt af æðru *(se H)*

eller

ráð er allt af æðru *(se F, A, E, I).*

Hvis ændringen af slíkt *til* ráð *er rigtig, gelder det udfald, der ligger i sætningen* ráð ... æðru, *i fölge H kun Skapti og kokkene, i fölge F, A, E, I derimod måske tillige de hövdinger, der i forening med Skapti mæglede en fred, der, når den kom i stand, måtte före til, at Kári blev til sidst fuldstændig isoleret, hvilket ikke kunde være behageligt, ikke engang for en mand med hans frygtlöse hjerte, medens han på den anden side, opfyldt af hevnens lidenskab, måske har fundet den af hövdingerne foreslåede ordning af forholdene ikke blot uretfærdig (jf. Njála I*

---

[204] *Leiðarvísan 37*[1-4] *lyder*

Menn skolu œztum unna
angrs hrjóðanda þjóðar
(mér berr máls á stýri
mart) af öllu hjarta.

Den indskudte sætning er påfaldende, men indeholder formodentlig fölgende tanke: ʽmin tale er (des værre!) ikke altid så gudelig som i dette öieblikʼ.

[205] *Det förste ʽvísuorðʼ (en fjerde epitrit) er for langt. Skaldenmetrik II 294*$_{11}$ *retter Sievers det til* Gekk engi. *Det oprindelige har dog måske snarere været* Gekk maðr engr*; i det* engr *er bleven forandret til det hyppigere forekommende og mere bekendte* engi, *ligesom f. ex. Sigkv. II 23*[1] *i nogle eodd. (SæmE. Bugge 217).*

145[191-195]), men også alt for skyndsom og udsprungen af frygt.

ζ) I henhold til β-ε (side 545—566) vover jeg, skönt ikke uden betænkeligheder, at skrive den hele 'visa' som fölger:

Varð þás[a] víga njörðu
vilja þraut at skilja
lítt (gekk skald fyri skjöldu)
skapta mart at hapti,
es[b] matsjóðar móða
malmrógs[c] flatan drógu
(ráð es[d] allt af æðru)
inn í búð at trúðar.

[a] *eller måske* þár *(se oven for, side 544 18-19).* [b] *eller måske* er. [c] *eller måske* málmrógs. [d] *eller måske* er; *hvis her ikke skal læses* vas *eller* var.

NJÁLA KAP. 145 VERS 3. — KÁRI.

Membranerne. Se Ísl l². III (Njála I) forord.

Lacune i B, C α-κ (altså i alle fragmenterne), D, G.

Verset findes i F, A, E, H, I.

F: »ꝁaꝛꝼðv ģmſ at gamnı grę̧ðıſ ę̧lgſ zƀelga ret*t* vn*n*vt þa rvn͛ *(sål.)* ren*n*endꝛ nıalſ bᵉn/|nv. nv m̌ *(snarere så end* m̊*)* boꝛgſ íbıoꝛgv̄ baꝛgƀnẏk*k*ıvndv̄ þık*k*ıa lẏngſ atloknv þgı lıoz an*n*an | veg þıota«.

A: »ꝁoꝼðu ģmſ at gāní gꝛæðıſ elgſ | ⁊ ƀelga. rangt v̄n̄u þa rūnar rēendꝛ nıalſ bᵉn|nu. nu mun boꝛgſ ı bıoꝛgū baugſ ƀnẏckıandū *(eller* baugſƀnẏckıandū *i ét ord)* | þıkıa. lẏngſ a loknu *(eller* aloknu *som ét ord)* þīgı. lıotz an̄an veg þıota *(den nederste del af* þ *udslettet)*«.

E: »ꝁoꝼðv ģms at gaꝼn̄e græðıs elgs z ƀelga. ʀett | m̌vð þa ʀvnar. ʀen̄ndꝛ ȷnıals *(eller* ȷníals*?)* bᵉnv *(over* n *synes anbragt en meget fin prik). (. utydeligt)*

nv̀ *(synes skrevet således)* m̌ boꝛgs *(et over* o *anbragt kileformet tegn synes uden betydning)* ȷ bıoꝛgv̄. bavg hnykıv̄ðū *(*k *synes forskrevet)* þıkıa. lygs *(således)* at lo|knv þgı lıotȝ' *(de to sidste bogstaver ikke ganske tydelige; det formentlige* ȝ *forskrevet)* anan veg þıota«.

H: »Ʒaꝼðv grımſ at gamnı grę̨ðıſ. elgſ ꝛ helga. rę̨tt vnnv þa runnar hrenenðꝛ | nıalſ bꝛennv. nv Mun bavgſ *(*g *forskrevet)* ȷ bıoꝛgv̄ bꝏg hnykkıvnðvm þıkkıa. lyngſ | at lokknv þíngí lıoz annan veg ꝼlıota *(*ꝼlıota *overstreget)* þıota«.

I: »hoꝼðu g̍mſ at gāní g̊ðíſ elgſ z helga rañgt vn̄u þ runæ̃ | reñenðr níalſ bᵉnnv. nv mv̄ bꝏrgſ ı bıorgv̄ bꝏghnẏkkívn|ðū þẏkkía lẏngſ at loknv þíngí lıotȝ añanveg þıota *(synes skrevet* þı̍ota*)*«.

Prosaisk orden.

Grœðis α) ∧ elgs ∧ rennendr höfðu at gamni brennu níals, gríms ok helga β). runnar unnut þá rétt γ). Nú mun baugs∧hnykkjandum δ) þykkja þjóta annan veg í lyngs-björgum ljóts börgs ε) at loknu þingi.

α) *Med hensyn til skrivemåden* grœðis *(med* œ*) jf. Arnórr (Fms. VI 196₁₁, Mork. udg. 31[34a], Flat. udg. III 322[15a], SnE. II 498[14]):*

œðiveðrs á skelfðan grœði.

Hvis grœðir, ***pelagus***, *er afledet af verbet* grœða, *betyder det måske egentlig* 'den, der lader sig selv voxe; den svulmende'.

β) *Det er höist påfaldende, at Helgi her omtales som indebrændt, medens Skarph. slet ikke nævnes. Fölger denne* 'visa' *måske heri en tradition, ældre end den, der foreligger i sagaens prosaiske fremstilling?*

γ) *Muligvis har denne sætning (dette* 'visuorð'*) oprindelig lydt* 'rógs unnu þat runnar!' *(jf.* I[s] unnu þat*). I övrigt synes* runnr *at forekomme som* 'hálfkenning' *Eg. k. 44 v. 1.*

δ) *Da denne form,* hnykkjandum, *findes her i A, har jeg, skönt formodentlig med urette, beholdt den; medens jeg ikke har optaget H*[s] Hafðu. *Selv i ret agtværdige islandske skindböger kan et sporadisk forekommende* a *i steden for* ö *enten være et archaiserende indfald eller en (rigtig eller urigtig) efterligning af norsk.*

ε) *Det kan være vanskeligt at afgöre, om* ljóts *hörer til* börgs *eller til* lyngs. *(Se Lex. poët. 69 a under* börgr.*) Dog tror jeg* s n a r e r e *det förste, når jeg tænker f. ex. på Horatses 'amica luto sus' (Ep. 1, 2, 26) og 'lutulenta sus' (Ep. 2, 2, 75). Men det turde være et spörgsmål, om det er rigtigt at henföre* ljóts *til noget af de nævnte ord (*börgs *eller* lyngs*). Jón Þorkelsson ('Skýringar á vv. i N. s.' side 28) ytrer:* «börgsbjörg, *svínsbjörg, Svínafell;* börgsbjörg ljóts lyngs, *Svínafell, vaxið ljótu lyngi. Þessi orðskipan er þó eigi eðlileg eða venjuleg, og því má vera, að orðin eigi að taka saman á einhvern annan hátt*». *Både* börgs-björgum ljóts lyngs *og* lyngs-björgum ljóts börgs *synes at göre indtryk af upålidelighed. Forbindelsen* ljóts börgs *er mig påfaldende, og forbindelsen* ljóts lyngs *endnu mere. End videre: skönt f. ex.* lyngmór *(*lyngmóar*) falder naturlig, gelder neppe det samme om* lyngbjarg *(*lyngbjörg*).*

Skulde det oprindelige umulig kunne være Nú mun bergs *osv.? Man fik da fölgende orden:* Nú mun (ljóts∧) lyngs∧baugs∧bergs∧hnykkjundum þykkja þjóta annan veg í björgum at loknu þingi.

Ljóts *var da epitheton til* lyngs∧baugs, *o r m e n s (s l a n g e n s). I de levninger af oldnordisk poesie, der endnu haves, tror jeg ikke adj.* ljótr *findes brugt om andre dyr*[206]*, end slangen og ulven. Om slangen föl-*

---

(206) *Brugt om mennesker betyder oldnord.* ljótr *ligefrem* s t y g, g r i m, *ikke alene i, men også uden for, sammensætninger. Exempler af skjaldedigtene:* Hamljót regin, *Haustlöng 10 (hvis sidste 'helmingr' rimeligvis oprindelig har lydt* **Hittusk** allar áttir | ingifreys at þingi | (váru heldr) ok hárar | (hamljót regin)

gende steder. Brage (SnE. I 256 jf. II 309) kalder Midgårdsormen borðróins barða brautar hringr *(var.* þvengr*)* enn ljóti. *Hým. 23 Bugge:* «hamri» *þórr* «kniþi | hafiall scarar | ofliótt ofan | vlfs hnitbroþvr». *Skið. 162:* Skíði rak sinn fastan flein | í fofnis trjónu ljóta. *Ulven kaldes just ikke* ljótr, *men* ljótvaxinn *og* ljótranaðr. — *De livlöse naturting, om hvilke* ljótr *findes brugt hos skjaldene, ere neppe andre, end* [1] *havet, bölgerne, osv.:* Hinn ljóti landgarðr, *Fms. VII 67*[9-10], *Mork. udg. 152*[17-18 b]. Lögr enn ljóti, *Leiðarv. 18.* Lægir[(207)] ljótr, *Háttatal 22.* Haf ljótt *ib. 93.* Ljótan lunda⌒völl, *Sturla þórðarson (Hák. Hák. kap. 285 v. 2; Flat. udg. III 191*$_{3\text{-}2\,b}$*).* Hin ljóta bára, *Arnórr (SnE. II 126*[2] *413*[14]*).* Ljótu lauðri, *samme (Hkr. Magn. g. kap. 20 v. 2, Fms. VI 47*$_{6\text{-}5}$*, Flat. udg. III 271*[18-19 b]*). Jf.* gjalfrljótr, *hos Fritzner.* [2] *veiret:* Fornjóts synir ljótir, *Sveinn i Norðrsetudrápa (SnE. I 330*$_{11}$ *II 318*[4] *531*[2]*). Herhen hörer vel også* élin þykkja mörgum ljót[(208)], *det så kaldte «Málsháttakvæði» 19*[6]. [3] *vei (= rum, ad hvilket fremskriden finder sted):* «liota | leid yfir vatnid breida», *Kali Kolsson*[(209)] *(Flat. udg. II 442*[3-4] *jf. Orkn. 156).* Sú en ljóta leið, *Snjólfr v. 4 (Ísll. ann. år 1362). — Alt dette (side 568*$_{8}$*—569*[22]*) synes snarere at före bort fra, end hen til, forbindelser som* ljótr börgr *og* ljótt lyng. — *Uden at indlade mig på det spörgsmål, hvilken betydning der bör tillægges* ljótr *i hvert af de opregnede tilfælde, skal jeg blot be-*

---

gamlar). Ljótr mellu⌒vlnr *(om en jette), Grett.* [2] *154*[15-16]. Ljótr hjalma⌒klettr, *Eg. Skall. (sagaen k. 64 v. 1).* Ljótan «skolt», *Fas. III 37*[16]. «ljót varð ásjón Sóta», *Ísll.* [2] *II 50*[6]. *(I intet af disse fem tilfælde afviger betydningen i* ljótr *fra nuværende islandsk, der for resten i almindelighed ikke gerne bruger det stærkere* ljótur, *men derimod det svagere* ófríður, *i bemærkelsen* g r i m, *om mennesker.)*

(207) *eller* Lægir? *Skrivemåden er usikker.*

(208) *Dog brugtes* ljótr *også om strid. Se Lex. poët. 528 a* [19-22] *(jf. Fas. II 126*[14]*).*

(209) *senere* Rögnvaldr *jarl.*

mærke, at som 'sannkenning' til et udtryk for begrebet 'slange' synes det rigtig nok i Skíðaríma (fra omtr. 1400?) at betyde hæslig, *derimod i den gamle tid, altså i Hým. og hos Brage, sikkert også endnu i det 12. og 13. årh., at have nogenlunde svaret til det latinske* torvus.

Kendingen lyngs∧baugr *er næsten aldeles identisk med* lyngva∧bringr (bristisk hjörr í brjósti | bringi grœnna lyngva, *Þórfinnr munnr, om Fafnir, Flat. udg. III* $244^{12\text{-}13\,b}$ *jf. Fms. V* $234_{11\text{-}10}$).

Lyngs baugs berg *skulde betyde* guld. *Herimod taler den omstændighed, at* berg, *så vidt jeg véd, ikke findes brugt på denne måde. Men det er af flere grunde ganske naturligt, at oldnordiske skjaldekvad frembyde mange udtryk, der kun forekomme en enkelt gang. Og det turde være et spörgsmål, om* lyngs∧baugs∧berg *ikke kan være rigtigt, da man (iblandt så mangfoldige andre af lignende slags; se Gröndal's Clavis, art. Aurum II 2 a-d, side 27—28) finder t. ex. fölgende kendinger for 'guld'.* Fafnis mýrr, *Grett.*^{2} 39^{7}. Góins leiti *(i* veitendr góins leita, *SnE. II* 198^{16}*).* Góins sker, *rigtig nok hos Einar Gilsson (Selkolluvísur 12, Bp. II 85). Kun i de her anförte tilfælde synes* mýrr, leiti, sker *at optræde som hovedord i 'gulls-kenningar'. Lex. poët. 698b, under* setberg, *antager, at* linna setberg *betyder 'guld'. Men på denne opfatning tör jeg ikke beråbe mig. I övrigt må orme (slanger) også kunne færdes på klipper. Jf. Völs. kap. 18 begynd.:* sá hamarr var þrítugr, er hann *(Fafnir)* lá at vatni, þá er hann drakk.

Dersom lyngs baugs berg *er en kending for 'guld', er* lyngs baugs bergs hnykkjandi = auðhnykkjandi, *hos Hallfrøðr (Fornsögur* 106^{22}, *'Prøver'* 31^{32}*).*

Det er nu vel i og for sig en betænkelig mening, at bergs, *som alle mennesker på Island altid må have kendt, skulde være bleven forandret til det sjeldne poetiske* börgs. *Men hvis man overhovedet antager muligheden af, at ovenstående opfatning (side* 568_{13}—570_{6}*) træffer det rette,*

må man ikke forestille sig forandringen som hidrörende fra en sædvanlig afskriver, men som en ændring foretaget af en reflecterende ånd, der har kendt Grímr Droplaugarson's »nu tǽr ꝼreẏr at ꝼarı. ꝼ|regn ek auðſkata ðauðan. ꝼullar marſ | ıꝼıollū. ꝼlıotz ānan veg þíota«, *og som har fundet det rimeligt, at Kári her sigtede til Svínafell. Efter min mening vilde dog en slig hentydning til Flosi's hjem forstyrre den tone, der helt igennem characteriserer forholdet imellem de to mænd (Kári og Flosi). Heller ikke er det nödvendigt, at udtrykket* nú þýtr annan veg í *fuldstændiggöres ved tilföining af et egennavn. Se Sturl.*[1] *II 75—76 og Sturl.*[2] *I 260:* Nú kná allt(210), sízt eltir | élnárungar váru | hlífar gims, í hömrum | hóts annan veg þjóta.

NJÁLA KAP. 145 VERS 4. — SNORRI GODI.

Membranerne. Se Ísll[2]*. III (Njála I) forord.*

Lacune i B, Cα–κ (altså i alle fragmenterne), D, G.

Verset er udeladt i I.

Det findes i F, A, E, H.

F: »Uel kann ſkaptı ſkılıa ſkǫt afg'mr ſpıotı vıllat ƀolſteınn ꝼlẏıa. vegr þketıll *(*ketıll *ser ud som* kettıl *eller snarere som* keıtıl*)* | nǫðıgr«.

A: »Vel kan̄ ſkaptı | ſkılıa. ſkaut afg̊mr ſpıotı vıllat ƀolmſteınn | ꝼlẏıa. vegꝛ þoꝛketıll *(eller* þoꝛ ketıll*)* nauðıgꝛ«.

---

(210) *Gisning. Se mine 'Bemærkninger om Skjaldedigtenes Beskaffenhed' side 301 (særtryk side 19). Stavelserne* allt *og* elt *danne rim (naturligvis halvrim) med hinanden. Forskellen imellem* lt *og* llt *er ikke phonetisk, men kun etymologisk (eller: etymologiserende). — Udgavernes læsemåde* alls *(*allz*) træder aldeles ikke i nogen rimforbindelse med stavelsen* elt *(hvad enten man skriver således [*elt*] eller* ellt*).*

Ordet allt *er i övrigt sikkert urigtig opfattet i 'Bemærkninger'. Det må vistnok betyde: overalt.*

E: »Vel kan ſkaptı *(eller* ſkapte*)* ſkı|lıa ſkavt. a. ſpıote. vıll at holmſteın ꝼlyıa. vegꝛ þoꝛ ketıll navðıgꝛ *(ðı lidt utydeligt)*«.

H: »Vel kann ſkapttí ſkılıa' ſkavt .a. | ſpíotı vıll at holmſteın ꝼlyıa vegꝛ þoꝛketıll ðıgꝛ *(således)*«.

Prosaisk orden.

Ordstillingen i de korte sætninger, der danne denne 'staka' (Njála I 145 förste note til lin. 225), denne 'kviðlingr' (se oven for, side 7 11—8 17), er så naturlig, at ingen omordning behöves. Heller ikke er der nogen grund til at tænke sig sætningerne stillede anderledes. — Den förste af disse, Vel kann skapti skilja, *hvor* skilja *vel betyder det samme som i verslinien* vilja þraut at skilja, *Njála I 145 209, udtrykker, som det synes, på en spögende måde, at Skapti er dreven i at skille stridende ad (er en övet fredsstifter). Se den oven for, side 562 11-13, anförte sætning af Íslendingabók. — I den anden verslinie*, skaut ásgrímr spjóti, *synes tanken at være: 'men så kastede A. det pokkers spyd, som lammede mandens gavnrige virksomhed!' — Tredje verslinie,* villat holmsteinn flýja, *har vel hensyn til Njála I 145 78-82. — Fjerde verslinie*, vegr þórketill nauðigr, *'T. kæmper nödig'. Talen er formodentlig om þórketill Geitisson. Jf. Johnsonius' bemærkning «Nials-saga» lat. side 553 8-1 b. þórketill har måske först på altinget fået at vide, at Goðmundr hinn ríki havde sluttet sig til Flosi's fjender. — I övrigt er det naturligvis umuligt at sige med nogen vished, hvortil der sigtes i nærværende 'vísuhelmingr', hvis den er bleven til 1012. Såre meget må være dels forbigået (jf. t. ex. Njála I 145 87-89) dels forandret i de gamle frasagn. Med yngre kvad, der ere blevne föiede til fortællingen under dens udvikling, forholder sagen sig lidt anderledes.*

NJÁLA KAP. 155. — KÁRI.

Membranerne. Se Ísll². III (Njála I) forord.

Lacune i Ca-x (altså i alle fragmenterne), D, G.

Verset findes i F, A, B, E, H, I.

F: »ƺrofa *(ƺ udsmykket med rödt blæk)* ƀıllð^r ꝼvſ ƀv ƀaꝼa | t ꝼgıt ſkatn. ƀve raꝼaka rakv ren*n*endꝛ nıalſ bꝛen*n*v. ꝩarð at vęti nıoꝛðv | v ƀeımſ atþ ſıðan ƀrat*t* gat ƀraꝼn at ſlıta ƀollð ſlęlıga gollð^t«.

A: »ƺ roſa ƀılldar ꝼuſer. | ƀ^ut*t* ƀaꝼa t ꝼregıt ſkatn. ƀue raꝼaka rakum. | rēnendꝛ nıalſ bꝛēnu varð at veıtı nıoꝛðū við | ƀeıſ at þ ſıðan. ƀratt gat ƀraꝼn at ſlıta ƀ|ollð ſlælıga gollðıt«.

B: »ƺróſa ƀıllðár ꝼýs ƀv ƀaꝼa *(det sidste* a *beskadiget)* | t ꝼreḡ ſkátn ƀve ráꝼaká rákv̄ ren*n*éndꝛ .ꞃ. bꝛen*n*v; v̄ðat væt*t*ı nıðꝛðv̄ *(v̄ beskadiget)* | víð ƀeıſ át þ' ſıþ. ƀ^lll tt gát ƀ^lll ꝼn at ſlíta ƀollð; ſlǽlıga gollðıt *(et længdetegn er sat over* t*)*«.

E: »ƺꝛoſa ƀıllð^r ꝼus. ƀuat*t* ƀaꝼa t ꝼꝛeḡ ſkatnaꝛ. | ƀue ꝛaꝼaka ꝛakv. ꝛen̄en̄ð^e níals b^e n̄u. v̄ð at veıt*t*ı *(snarere så, end* veıtı*)* m̄ðū. vıð ƀeıs at þ ſıð^n. ƀ^u tt gat | ƀ^u ꝼn at ſlíta. ƀollð ſlægılega gollð^t«.

H: »ƺroſa | ƀıllð^r *(ð^r til dels afbleget)* ꝼvſır *(v mindre tydeligt;* ſır *lidt afbleget)* ƀvat ƀaꝼva t ꝼregıð ſkatn ƀve raꝼakı rækı reñendꝛ n|ıalſ b^e nno *(til dels afbleget)* v̄ðat *(^r utydeligt)* vetkı nıoꝛðvm vıðƀeımſ *(ſ utydeligt)* vm þ ſıð^n ƀrant *(synes skrevet således)* nam ƀꝼn *(over* ƀ *ses en prik, formodentlig levning af et forkortelsestegn)* | gat *(her står snarere* gat *med et punct over* g, *end* sat *med et punct over* s*)* ſlıta ƀollð *(*ƀ *lidt afbleget)* ſlælıga gollðın«.

I: »ℌ°ſa ħılldar ꝼvſır | ħv̇ ħaꝼa *(aꝼ i ét tegn)* i̊ ꝼ̊ıgıt ſkatn̄ ħve raꝼaka rækı rēn̄endr | níalſ bren̄v varðat vættı nıoꝛðv̄ víð ħeımſ at | þ ſıð" ħ"tt gat ħ"ꝼn at ſlıta ħolld ſlælıga golld'«.

Prosaisk orden.

Hildar fúsir ráfáka *α)*⌒rennendr hrósa *β)* brennu níals. hvat hafa skatnar fregit til *γ)*, hvé rákum *δ)*? Víðheims⌒veitinjörðum *ε)* varðat goldit *ζ)* slæliga at þat síðan. hrafn gat *η)* hrátt hold at slíta.

α) H^s raꝼakı *er åbenbart en simpel skrivfeil, foranlediget ved det (i H, ligesom i I) umiddelbart fölgende* rækı.

β) Med dette hrósa *jf. især* hrósa vígi, *hvilket Gul. 240 (NgL. I $80_{7\text{-}8}$) henregner til* misvígi.

γ) Verslinien hvat hafa til fregit skatnar, *der i alle enkeltheder synes fuldkommen sikker, frembyder det sjeldne tilfælde, at den mellemste fod er en temmelig stærk creticus; hvilket muligvis hænger sammen med, at man skal forestille sig nærværende 'visa' som improviseret.*

δ) Det turde være aldeles utvivlsomt, at rákum *(A, B) er den oprindelige læsemåde, der er bleven forandret til* ráku *(F, E), fordi man har ment at se subjectet til dette verbum i det umiddelbart fölgende* rennendr*; medens* rækí *(H, I) igen er fremkommet af* ráku, *derved, at nogen har foretrukket den forestillende for den fremsættende måde.*

*ε) Denne kending (*víðheims⌒veitinj.*) skrives og opfattes på forskellige måder.*

I fölge «Nials-saga» lat. side $594^{12\text{-}29a}$ synes Gunnar Pálsson at have vaklet imellem viðheims⌒vætinjörðr *og* víðheims⌒vita⌒njörðr, *medens Johnsonius, ib. side 594_{5a}—595^{15b}, antager* víðheims⌒vættinjörðr.

Viðheims⌒vætinjörðr *skulde betyde 'den der væder skjoldet', en kending, der både er utilgivelig mat og utilgivelig smaglös. Og hvorledes kommer* viðheimr *til at betyde 'skjold'? Måske således, mener Johnsonius, at* viðr *er sat i stedet for* askr, *der blandt andet betyder 'sværd';*

altså viðheimr = sverðheimr = skjöldr. *Men det er unaturligt, at bruge en så kunstig omskrivning i en 'visa', der skal gelde for en improvisation. Og så lader man stavelser som* við *og* sið *danne helrim med hinanden!*

Víðheims⁀vita⁀njörðr *skulde være det samme som:* auðar⁀njörðr *(Band. ved H. Friðriksson side 25*[1]*),* baugnjörðr *(Sturla Þórðarson: Hák. Hák. kap. 326 v. 1, Flat. udg. III 226*[12a]*), og lignende. Förste led i et compositum* víðheimr *må være en forkortelse enten af* víða-, *adj., laxo-, spatioso-, vasto-, eller af* víðja-, *subst., ponto-. Som den förste af disse to sammensætninger synes* viðheimr[(211)] *(SnE. II 459*$_{12}$*) at betyde rummet imellem jorden og den tilsyneladende himmelhvælving, og vilde derfor ikke let forekomme i bemærkelsen pontus, pelagus. Snarere vilde den anden sammensætning (*víðheimr *i steden for* *víðiheimr *af* *víðjaheimr*), der, i det mindste til en vis grad, stöttes af* glæheimr *og* ránheimr, *kunne bruges i samme betydning som disse ord (*glæh. *og* ránh.*). Men gisningen* vita *er alt for dristig (jf. «Nials-saga» lat. side 594*$_{7\text{-}5\,a}$*), da der er en alt for stor afstand imellem dette* vita *på den ene og* veití *(*veítti*)* vęti vætti vǽtti vetki *på den anden side.*

Johnsonius' víðheims⁀vættinjörðr *skal kunne tages på tre måder. For det förste skal* víðheims⁀vætti *kunne være «ignis oceani» (='guld'), i det* vætti *menes at kunne træde i stedet for* viti, *en mening, der, så vidt jeg kan se, savner al grund. For det andet: «Si»* vætti *«deducatur a* vættr *custos, vel, quod forte rectius, a verbo* vega, *pugnare, caedere, tum erunt* vídheims vætti *l.*

---

(211) *I fölge SnE. I 486*[6·7] *med note*[11] *har Reg. (hverken* veðrheimr, *som SnE. II 596*[7]*, eller* viðheimr, *men)* veiðheimr, *hvilket formodentlig er en skrivfeil af den i Reg. sædvanlige art (se oven for, side 303*$_9$*—305*$_9$*), og står da snarest i steden for* viðheimr. Veðrheimr *var sandsynligvis bleven til* veiðrheimr. — *S. Egilsson har vel også holdt* veiðheimr *for en skrivfeil, siden han ikke har optaget det i Lex. poët.*

vætta Nirdir (*viri*) *gladiorum custodes s. conservatores, vel gladiis pugnantes, aut caedentes». Mon der virkelig findes et* vættr *i bemærkelsen 'custos'? Og kan det være berettiget at lade* vætti *betegne gerningen at 'kæmpe hugge dræbe'? For det tredje: Dersom* vætti *afledes af* «váttr *s.* vottr; *notione vulgari testimonium denotat, atque hoc per Metonymiam vocem s. sermonem; quae gladiis adsignata erepitum et sonitum eorum in pugna, adeoque ipsam pugnam, ex regulis poëticis, designant. Sic* Niördi, *ɔ: domini, s. potentes gladiorum, testimonium dicentium, sunt homines pugnatores; per quos hic intelligi debent incendiarii». Men hvorledes kommer* víðheimr *i de to sidst anförte tilfælde til at betyde 'sværd'? Johnsonius svarer: «id fit per climacem homonymiae, nos* rekit[212] *appellamus: nimirum* ſverd *gladius etiam vocatur* elldr *ignis; huic synonymum* vágr, *quod mare quoque significat ......: hic autem mare denominatur* vídheimr» *og så videre. Skönt forfatteren til nærværende 'visa'* (Hrósa ...... goldit) *måske ikke har været nogen stor digter, bör man dog neppe tillægge ham den tactlöshed, at lade Kári's ånd foretage en sådan rundreise* (sverð — eldr — vágr — viðheimr — sverð), *medens han, aldeles opfyldt af en hevntanke, der strax skal iværksættes, improviserer sin simple og fordringslöse 'visa'. Selv under sædvanlige rolige forhold vilde Kári, der ikke hörte til skjaldene af profession, sikkert ikke have givet sig af med slige kunster.*

Jeg har ikke anfört alt det, der lader sig indvende imod disse fem opfatninger; men tilföier, at ingen af dem er bleven adopteret af de sidste fortolkere (S. Egilsson og Jón Þorkelsson), der have betrådt ny veie.

S. Egilsson, Lex. poët. 873 b (art. vættinjörðr) *og 892 b (art.* viðheimr), *opstiller et* viðheims⌒vættinjörðr, *i det han angående* vættinjörðr *henviser til* vættidraugr. Viðheimr *skal betyde a) en 'skjoldborg', b) et 'skjold'.*

---

(212) Se: SnE. ved S. Egilsson side 237 18; SnE. II 633 3.

Men afset fra, at viðheimr *ikke synes at være en klar og træffende betegnelse for 'skjoldborg', kunne stavelserne* við *og* sið *ikke danne helrim med hinanden. Des værre anerkendte S. Egilsson ikke altid den eorrecthed, hvorved i det mindste de kunstigere skjaldedigtes form udmærker sig.*

Jón þorkelsson endelig foretrækker viðheims∧veitinjörðr, *i det han tager* víðheimr *i bemærkelsen* *g u l d. Og hvad mig angår, tror jeg denne opfatning må være den rigtigste.*

Men hvorledes kommer viðheimr *til at betyde* *g u l d?*

Bylgju eimr *(Skáldh. III 44)*, gjallar eimr *(Einar Gilsson, Bp. II 176)*, sundeimr *(samme, Bp. II 26[1]) ere kendinger for* *g u l d. Hvis flere 'gulls-kenningar' med* eimr *som hovedord nu ikke lade sig påvise, turde dette være aldeles tilfældigt, eftersom* eimr *vistnok er lige så gammelt som den oldnordiske litteratur. I alt fald frembyder Völuspá det* *a f l e d e d e* eimi, *i alle membraner, i overensstemmelse med versemålets fordringer.* **2365** *(Völuspá verslinie 441-442)* »geıſar eímı | vıþ alðꝛ nara«. **544** »oooſ⁓ *(også* ſ *utydeligt)* eımí *(dette ord ikke tydeligt)* ok allðꝛ nari«. **2367** »geıſar | eımı z alðꝛnarı«. **242** »gæıſar æímí z allðꝛ narí«. *(***756** »geıſ^r æímí z allð² | narí«.*)* *Og i 'Elds heiti' nævnes både* eimr *(SnE. II 486 17 a 569 6 b) og* eimi *(SnE. II 486 15 a 569 3 b). Se end videre Lex. poët. 124 (artiklerne:* eim, eimi, eimr*). Jeg antager derfor, at* víðheims *(i Kári's her omhandlede 'visa') må være en forvanskning af* víðeims = víðis⌃eims.

Et ægte compositum(213)*, bestående af* víðir *(stamme* víðja(214)*) som förste led og* eimr *som andet led, burde nu rigtig nok egentlig hedde* víðieimr, *i lighed f. ex. med:* víðidalr, víðikjörr, *og lign.; så vel som med:* endilangr (endir *[stamme* endja*], subst. masc., og* langr*);* byrgitýr (byrgi *[stamme* byrgja*], subst. neutr., og* týr*);* hildibarr

---

(213) *Med andre ord: et compositum, hvis förste led er stamme (ikke böiningsform).*

(214) *naturligvis hvad enten* víðir *betyder* *s a l i x* *eller* *p e l a g u s.*

*(*hildr *[stamme* hildja*], subst. fem., og adj.* barr*); osv. — Dog er det (i det mindste mig) ingenlunde påfaldende, at* i *forsvinder her foran* ei. *Rigtig nok er der intet*[215] *at udsætte på sådanne composita, som f. ex.:* sækialfr*;* stæriaskr*;* færiöndurr*;* hrøkkviáll*;* fleygiárr, geymiárr*;* byggviáss, hefniáss, hirðiáss, veiðiáss*;* beitiáss *— i hvilke alle det förste led (*sæki, *osv.) for resten, som Lex. poët. antager, uden tvivl er en forkortelse af en verbalstamme (*sækja, *osv.), ikke af en substantivstamme (*sækja *[nom. sing.* sækir*], osv.). Men på den anden side bortfalder* ja *som udlyd i substantivstammer af den længere böining*[216]*, når de danne det förste led i en sammensætning, undertiden aldeles (d. e.: uden at efterlade* j*, vocaliseret til* i*), både foran vocaler og consonanter; f. ex.:* endlangr *(Lex. poët.; Fritzner 823 a*[18]*; Icel.-Engl. Dict. 129 a*[19] *[Staðarhólsbók ved V. Finsen, side 448*[3]*]; jf. Njála I kap. 136 note*[24-26]*) =* endilangr*;* klæðlauss *(*klæði *[stamme* klæðja*] subst. neutr.),* ørendreki *(*ørendi *[stamme* ørendja*] subst. neutr.);* «Hildolfr» *SæmE. ved Bugge, side 98 a*[7] *(Hárbarðsljóð);* hildfrækn *(Ísldr. 21) i st. for* *hildifrækn. *Jf. t. ex.: Haustlöng's* trigglauss *(af subst. fem.* triggvar, *senere* tryggvar, *og* lauss*),* banorð[217], frændlið, hjartblóð, hlægligr.

Efter min anskuelse falder et compositum víðeims *endogså naturligere, end et compositum* víðieims. *Men vi komme nu til spörgsmålet om, hvad der kan have bevirket*

---

(215) *Det vil da naturligvis sige:* i *formel henseende intet. At f. ex* færi *i Hallarsteins* færiöndrum *(Rekst. 7) egentlig talt synes ganske overflödigt, vedkommer os ikke her.*

(216) *Ved nominale* ja*-stammer af den kortere böining, når de stå som förste led i en sammensætning, er udeladelsen af* ja *foran consonanter en regel, der, så vidt jeg husker, ikke har nogen undtagelse (jf.:* miðgarðr*;* herfang, kynsæll, ilþorn*). Foran vocaler:* heróp, beneldr, *osv.; men t. ex.* styrjöld.

(217) *Ísll.*[2] *I 270*[8] *er skrevet* bana orð, *hvilket turde være rigtigt. Imidlertid forudsætter* banorð *et uægte compositum* banaorð. *Man får således tre grader:* bana orð, banaorð, banorð.

forandring af víðeims *til* víðheims, *hvilket sidste foreligger i alle skindböger. Unegtelig indtager* h *i visse oldböger en noget usikker stilling (jf. mine Frumpartar side* 64^{9}*—*66^{12}*, samt mine bemærkninger om* Ýmir *side* 5_{17}*—*7^{14}*), så at det blandt andet kan findes indskudt foran en vocal som forlyd i et sidste sammensætningsled* («o harannſ» = óárans; «kavp hýrı»[218] = kaupýri, *d. e.* kaupeyri; *man sammenligne t. ex.* perhennis = perennis *i latinske skrifter fra middelalderen). Men så vidt jeg kan se, er der aldeles intet, der kunde berettige til at anse* h *i nærværende* víðheims *for et indskud af en sådan art (d. v. s.: et indskud hidrörende fra en stemning af taleredskaberne). I fölge min opfatning er* víðheims *et af de phænomener, der på en gang have deres grund i uvidenhed og en vis viden. Ophavsmanden til vort* víðheims *har nemlig på den ene side ikke kendt det poetiske og forholdsvis sjeldne* eimr, *i l d, medens han på den anden side har haft kundskab om, eller i det mindste en fölelse af, at* h *som forlyd i et sidste sammensætningsled meget ofte udelades*[219]*. Altså måtte* víðeims *rettes til* víðheims*! Dette sidste löd så naturlig. Men at det, i nærværende sammenhæng, ikke giver nogen mening, har vedkommende ikke indset.*

*ζ) H*² golldın *beror vistnok på urigtig læsning af en tvetydig forkortelse, der har lignet den, I her frembyder i* golld'.

η) gat *her* = *f i k.*

NJÁLA KAP. 157. — «DARRADARLJÓD» VERS 1.

M e m b r a n e r n e. Se Ísll². III (Njála I) forord.

Lacune i B, C α-κ (altså i alle fragmenterne), D, G. — I H synes denne membrans ulæselige slutning at indeholde

---

[218] *Bemærknn. om* **Ýmir** *side* 5_{15} *står ved en trykfeil* **kavp hýri** *(med* **i***!).*

[219] *Se artikelen* **H** *i Lex. poët. og i Icel.-Engl. Dictionary.*

begyndelsen af nærværende digt. Se Njála I, forord side XII[17].

Verset findes i F, A, E, I.

F: »Uıtt *(U pyntet med rödt blæk)* er | oꝛꝼ̈ *(over* ⁿ *er sat et forstærkende punct)* ꝼ̍ válꝼallı rıꝼſ reıðı rıgn’ bloðı. nv e’ ꝼ̍ geırv̄ g͛r vp*p* komın*n* peꝼr | v̊þıoðar þe̜r vın̄ ꝼvlla rꝺðv̄ veꝼt*t*ı ranðverſk bla«.

A: »Vıt*t* e’ oꝛpıt ꝼ̍ valꝼallı rıꝼſ reıðı ſký rıgnır | bloðı. nu e’ ꝼ̍ geırū gꝛaʀ *(over* ʀ *et forstærkende punct)* vpp *(pp i ét tegn)* komīn. veꝼr v̊ þıo|ðʳ. þær e’ vın̄ ꝼýlla rauðū veptı ranðveſ bana«.

E: »Vítt e’ oꝛpín̄ ꝼ̍ ualꝼallí. ꝛíꝼs ꝛeıðí ꝛígn’ bloðı. nv eꝛ ꝼ̍ geıꝛ/ gꝛ|aꝛ *(over det sidste* ꝛ *er sat et forstærkende punct)* vp*p* kom̄. veꝼ̈ v̊þíoðaꝛ þæꝛ. uínꝛ ꝼull ꝛauðū ꝛanðv̊kſ bla«.

I: »Vıt́t *(længdetegn over det förste* t*)* e’ orðıt | ꝼ̍ valꝼallı *(til den nederste ende af dette* ı *er föiet en hage af en sådan form, at det, i udseende, forholder sig til* ı, *som* ę *forholder sig til* e*)* reıꝼ́ſ *(længdetegn over* ꝼ*)* reıðí rıgn’ bloðı nv e’ ꝼ̍ geírv̄ g͛ʀ vpp *(pp i ét tegn)* | kōín̄ veꝼr̈ *(sål.)* v̊þıoðʳ þær e’ vín̄ rꝺðv̄ veptı ran̄ðveſ lıka«.

Anmærkninger.

Digtet «Darraðarljóð» turde være gammelt nok til oprindelig at have haft es *i steden for håndskrifternes* er, *altså verslinie 1:* Vítt es orpit.

Gunnar Pálsson (se «Nials-saga» lat. side 606_{9b}*), S. Egilsson (Lex. poët.* $653\,b_{7\text{-}3}$*, art.* reiðiský*), Jón Þorkelsson (Skýringar side 29) henföre* reiði *i* reiðiský *til verbet* reiða *(causativ til* ríða*), sikkert med rette. Jf. t. ex.* es synir yngva | menglötuð | við meið r e i d d u *hos Eyvindr Yngl.-saga 26.*

Med Lex. poët. $661\,b_{3\text{-}2}$ *(art.* rigna*) og Jón Þorkelsson (Skýringar side 29) opfatter jeg* rignir *som upersonligt.*

Verslinie 5 må læses nús fyri *(eller* fyr*)* geirum. — *Angående betydningen i* fyri *på nærværende sted henviser jeg til S. Eg. Lex. poët. 266 b 25-24 (art.* grár*)*, «vefr grár fyr geirum *tela hastis leucophæa*», *og Jón þork. Skýringar side 29*, «grár fyr geirum *grár af spjótum*». *Dog synes det noget dristigt at sige om væven, at den er grå, fordi skafterne ere grå. Ved udtryk som* grár fyr hærum *og* grár fyr járnum *er forholdet ikke ganske det samme.*

I verslinie 8 er er þær *(Njála I 157 110) en uheldig omsætning af AI³* þær er *(d. e.* þærs*), hvilket, i nærværende sammenhæng, ikke synes at give nogen mening. Tör man ikke afvige fra håndskrifterne, må man vel optage* þær *efter FE. Men måske er* sás *(— altså* sás vinur fylla *—) det oprindelige. Jf. dog nærværende digt vers 4³* sás ungr konungr.

Det synes klart, at randvés⌒bana⌒vinur *er valkyrjerne. Men hvo er Randvér? og hvo er dennes banemand? Jón þorkelsson (Skýringar side 29) tror, at* randvés⌒bani *er oldskrifternes (d. e. den i Hyndluljóð, Sigurðarkviða III, Goðrúnarhvöt, Hamðismál, Völsungasaga, Skáldskaparmál omtalte) Jörmunrekr, der lod sin sön Randvér hænge. I steden for* bana *har I* líka. *Men hankönsordet* líki *turde være yngre end «Darraðarljóð».*

NJÁLA KAP. 157. — «DARR.» VERS 2.

Membranerne. Se Ísl1². III (Njála I) forord.

Lacune i B, C α-κ (altså i alle fragmenterne), D, G, H.

Verset findes i F, A, E, I.

F: »Sıa *(S pyntet med rödt blæk)* eͤ oꝛpınn peꝼr | yta þærmv̄ zþ'ðklıaðꝛ ƀæꝼðv̄ m̊. eͮv ðꞌeẏʀ *(ved at være lidt forskrevne ere bogstaverne* eẏ *komne til at danne ét tegn)* rekín ðæʀ at ſkæptv̄ ıarnn/ | v̊ðꝛ ẏllı en ærv̄ ƀrẹlar ſı̅m ſla ſv̊ðv̄ ſıgr veꝼ þenna«.

A: »S ıa eͤ oꝛpın̄ veꝼr ẏta þaurmū. ⁊ ƀarð klıaðꝛ ƀ|oꝼðū m̊ eͦo ðꝛeẏꝛrekın ðauʀ *(med et forstærkende punct*

over ʀ*)* at ſkoptū ıarn vͬðꝛ | ẏllır en aurū ꜧrælaðꝛ. ſꝉm ſla ſuerðū ſigꝛ veꝼ | þēna«.

E: »Sía eʼ oꝛpín̄ veꝼ̊ | ẏta þoꝛmū z ꜧaꝛðklíað^2 ꜧoꝼðū m̊. eʼv ðꝛeẏꝛ ꝛekín̄ ðavg*g*ꝛ at ſkauꝼtv̄ ȷaꝛnuaꝛ|að^2 ẏllí. en̄ avꝛ/ ꜧꝛælað^2. ſꝉm ſla ſu͛ðū ſig̊ veꝼ þen̄a«.

I: »Sıa eʼ veꝼ̊ orpín̄ ẏta þormv̄/ z ꜧʳð klıaðr ꜧoꝼðv̄ man̄a | eʼv ðᵉẏrrekín̄ ðoʀ at ſkoptv̄ ıarvͬðr *(således; dog ses en prik over* a *i en temmelig stor afstand fra linien)* ẏller. en̄ ærv̄ ꜧᵉlaðr | ſkal ſla ſv͛ðv̄ ſig̊veꝼ þen̄a«.

Anmærkninger.

Verslinie 1. Sjá er *har vel oprindelig lydt* Sjás, *eller dog snarere* Sás. *Dog holder jeg* Sjá es orpinn vefr *ingenlunde for umuligt som 'visuorð' i 'fornyrðislag'.*

Verslinie 3. Membranernes kljáðr *må ændres til* kléaðr.

Verslinie 5. Det er neppe for dristigt her at læse esu.

Verslinie 7. Jeg er ikke i stand til at afgöre, om ylli *(FE) eller* yllir *(AI) er den rette læsemåde. Dog stöttes* yllir *ved SnE. II* 482_{4a} 566^{11a}, *hvor* yllir *kunde betegne det samme som i nærværende 'visuorð', nemlig, noget der hörte til væven*(220). *Jf. t. ex.* spíra *SnE. II* 482_{3b} 566^{14a} *og* skíð *SnE. II* 483^{4b} 566^{16b}. *Men på den anden side var det ikke umuligt, at begge former,* yllir *og* ylli, *kunde have været i brug.*

Verslinie 8. Det er egentlig ikke mere påfaldende, at stammen örva *bruges her i plural, end at stammen* sverða *bruges her i plural. Man må huske på, at flere (fire) valkyrjer væve her i forening. Formodentlig havde enhver af dem ikke alene sit* sverð *(som* skeið*), men også sin* ör *(som* hræll*).*

Vil man beholde hrælaðr, *må man interpungere*

---

(220) væv = nyisl. 'vefstadur' (ikke 'vefstóll'!).

höfðum manna —
esu dreyrrekin
dörr at sköptum,
járnvarðr yllir —
enn örum hrælaðr.

Men sandsynligvis er hrælat *det oprindelige.*

Verslinie 9. I[s] skal slá sverðum *forekommer mig smukkere, end* skulum slá sverðum, *skönt der intet er at udsætte på den form af verslinien, FAE frembyder.*

NJÁLA KAP. 157. — »DARR.» VERS 3.

Membranerne. Se Ísl²., III (Njála I) forord.

Lacune i B, C α-κ (altså i alle fragmenterne), D, G, H.

Verset findes i F, A, E, I.

F: »Gengr (G *pyntet med rödt blæk)* hılldr veꝛa | zhıoꝛþ'mvl fangnıðꝛ ſıpvl ſv̇ðv̄ rekna ſkapt m̃ gneſta ſkıo/ðꝛ m̃ bᵉſta | m̃ hlıꝼgagaʀ *(en horizontal streg gennemskærer den nederste del af* ꝼ*)* ıhlıꝼ kōa«.

A: »Gengꝛ hılldꝛ veꝛa. ⁊ hıoꝛþ'mul. fangꝛıðꝛ | ſuıpul ſuerðū tognū. ſkapt mun gneſta ſkıoll|ðꝛ mun bꝛeſta. mun hıalmgagaʀ *(med et forstærkende punct over* ʀ*)* ıhlıꝼ koma«.

E: »Geı̄g² hílld² ueꝛa. z híoꝛþꝛí|mul ſavg níð². ſuípul ſv̇ðv ꝛekna. ſkapt m̃ gneſta. ſkíolld² mv̄ bꝛeſta. m̃ hıalm| gagaꝛ j hlíꝼ kōa«.

I: »Geíng̃ hılldr at veꝛa zhıorþ' | mol zfanðg̊ðr ſv̇ðv̄ tognv̄. ſkæpt m̃ gneſta en̄ ſkıllð' m̃ bᵉſt|a. m̃ hıalmgagaʀ ıhlıꝼ koma«.

Anmærkninger.

At I ikke bryder sig stort om metrum, ses af verslinie 1, 3, 6.

Verslinie 3. Det förste af de her mödende valkyrjenavne fremtræder, som man ser, i forskellige graphiske

dragter, fölgelig i en usikker phonetisk form og med en usikker grundbetydning. Men efter min mening have Johnsonius («Nials-saga» lat. 764 a[8]) og S. Egilsson (Lex. poët. 683 b $_{20}$) uret i at anse det for et «nomen fictum».

NJÁLA KAP. 157. — «DARR.» VERS 4.

Membranerne. Se Ísll². III (Njála I) forord.

Lacune i B, Ca-x (altså i alle fragmenterne), D, G, H.

I udelader verset, vistnok ved forseelse.

Det findes altså kun i F, A, E.

F[221]: »Uıᵇnðv̄ *(U pyntet med rödt blæk)* viðv̄ *(i står vel, ved en forseelse, i steden for* ı*)* veꝼ ðaʀaðʳ zſiklıngı ſiðan ꝼylgı/|v̄. þʳ *(först skrevet* þ, *men rettet til* þʳ*)* ſia bʷgn̊ bloðgar *(ðg i ét tegn)* ranðˀ gvnr ok gaɔnðv́l *(længdetegn over det förste træk af* v*)* þˀ eˀ g̊mı ꝼy̋lgðv. Uı̊nðv̄ *(U pyntet med rödt blæk)* vınðv̄ | veꝼ ðʳaðʳ ſaeˀ vngr k̄gr attı ꝼ̍ ꝼ̊m ſı̄m gḡa zíꝼolk vaða þʳ er vınˀ v̄ır | vaꝼtnv̄ ſkıpta. Uı̊nðv̄ *(U pyntet med rödt blæk)* vınðv̄ veꝼ ðaʀaðʳ þʳ eˀ vę vaða vıg̊ m̊ latv̄ eḡ | lıꝼ *(det sidste tegn er noget afbleget;* lí *ligner* b′*)* ƅˀſparaz *(det over* ƅ *anbragte tegn ikke ganske tydeligt; det bogstav, her er gengivet ved* p, *er en mellemting af* p *og* ꝼ*)* eıga vál ky̋rıvr valſ v̄ koſtrı«.

A: »V ınðū vınðū veꝼ ðarraðʳ. ſa eˀ vngꝛ k̄r attı ꝼy̋ꝛı *(eller dog snarere* ꝼy̋ʀı, *skrevet således, at* y̋ʀ *danner ét tegn)* | ꝼ̊m ſı̄m ganga ⁊ ıꝼolk vaða. þʳ eˀ vınˀ varˀ vap|nū ſkıpta«.

E: »Vínðū víuðᵐ veꝼ ðaꝛaðaꝛ *(med et forstærkende punct over det förste* ꝛ*).* ſa eˀ vng̊ kꝛ attí ꝼy̋ꝛı *(med et*

---

(221) *Da et par vers ere her omsatte i F, meddeles tre vers samlede, for at vise, hvorledes stedet ser ud i denne skindbog.*

forstærkende punct over ɪ). ꝼ̈m ſı̆m | g̅g̅a ꝫ ⁊ ꝼlock uaða þʳ eͭ uínͭ voɪͭ uopnū ſkípta«.

Anmærkninger.

Verslinie 3. Skindbögernes sá er *(vistnok rigtigere* sá es, *dog snarest* sás*) synes at være en vild udtryksmåde i steden for* þann er *(*þann es, þanns*). Jf. nærværende digt vers 1⁸* þærs vinur fylla.

Verslinie 4. I denne sammenhæng lyder átti fyrri *meget besynderlig. Skulde det ikke være muligt, at man turde læse* átti fyri *(i overensstemmelse med F og Njála 1772)? og tage dette* átti fyri *i betydningen 'átti fyrir höndum'? altså:* sás ungr konungr átti fyri = *'der (i fölge skebnens bud) forestod den unge konge'?*

Verslinie 6: Det er ikke usandsynligt, at ok *er her senere tilföiet.*

Verslinie 7: I steden for þar er *bör man formodentlig læse* þar es, *eller bedre* þars.

NJÁLA KAP. 157. — «DARR.» VERS 5.

Membranerne. Se Ísl1². III (Njála I) forord.

Lacune i B, Cα-κ (altså i alle fragmenterne), D, G, H.

Verset findes i F, A, E, I.

F: Se oven for, side 584¹⁰⁻¹⁴.

A: »Vındū .v. veꝼ ðaʀ'. ⁊ fiklígı fiðan | ꝼẏlgıū. þʳ fa bʳa bloðgar ranðer guðɪ ⁊ gonðul | eͭ g̈mı ƀlıꝼðu«.

E: »Víndū víndū ueꝼ ðaɪaðʳ *(med et forstærkende punct over ɪ).* ꝫ fiklíngı | fiðⁿ ꝼẏlgíū. þʳ fia bᵘgnaɪ bloðg̃ ɪanðíɪ. gvn̈ ꝫ gaunðavl. þͭ eͭ g̈mı ƀlíꝼðv«.

I: »Víñðv̄ vínðv̄ *(her står måske et punct)* veꝼ ðarraðʳ ꝫ fiklıñgı fiðan | ꝼẏlgıū þʳ fia *(eller* fio*)* bͭa bloðg̃ rañðͭ gvðr zgaūðvl eͭ g̈mí ƀlıꝼðv«.

Anmærkning.

Verslinie 5—8 synes ikke at frembyde nogen antagelig mening. Blandt andet kan jeg ikke tro, at forfatteren

skulde have afbrudt gangen i digtet, for i sit eget navn at indflikke et enkelt moment, der, ligesom alle de andre momenter, bör være overladt til valkyrjernes fremstilling. Og den forvirring, hvori nærværende 'visuhelmingr' befinder sig, ligger, som det synes, klart for dagen. F, der ikke har kunnet rumme den tanke, at valkyrjerne kunde træde i et nærmere forhold til kongen, end den blotte ledsagelses, gentager verbet fylgja; *medens AEI, åbenbart med rette, lader to af dem optræde som hans skytsånder. I FEI passer nutiden (*sjå*) og datiden (*fylgðu, hlífðu*) ikke til hinanden. Og i A er overensstemmelsen (*sá ... hlífðu*) formodentlig tilveiebragt ved ændring af* sjá *til* sá. *Efter min mening burde snarere* sjá *være bleven skånet, men* hlífðu *forandret til* hlífa. *Jeg vover at foreslå fölgende læsning:*

þar sjá bragna[222]
blóðgar randir
gunnr ok göndul
þærs[223] grami hlífa.

D. e.: 'Der (i kongens nærhed) ville Gunnr og Göndul, der have det særlige hverv at våge over kongens liv (— medens Hildr, Hjörþrimul, «Sangriðr», Svipul kun slutte sig til ham, som et overjordisk fölge —), blive vidner til en blodig kamp'.

NJÁLA KAP. 157. — «DARR.» VERS 6.

Membranerne. Se Ísll², III (Njála I) forord. Laeune i B, Cα-κ (altså i alle fragmenterne), D, G, H. Verset findes i F, A, E, I.

(222) *Jón þorkelsson's, som det forekommer mig, meget heldige gisning i steden for FE³* bragnar. *Det ligner ganske de gamle afskrivere, med deres mangel på overblik, uden videre at opfatte et substantiv, der i en mindre klar sammenhæng fölger umiddelbart på et verbum, som subject i dette. Dog kan også endelsen* ar *i* blóðgar *have påvirket det foregående ord (*bragnar blóðgar*).*

(223) *I fölge AI kun:* es.

F: Se oven for, side 584 ₁₄₋₉.

A: »Vɪnðū v. v. ðaʀ'. þʳ e' ve vaða vɪg | m̊. latū ė lɪꝼ *hans* ꝼaraz. eɪga valkẏꝛɪoꝛ vɪgſ vm | koſtɪ«.

E: »Vɪnðvm | vínðv̄ veꝼ ðaꝛaðʳ *(med et forstærkende punet over ꝛ).* þʳ e' ve vaða vɪg m̊. latv̄ ė líꝼ *hans* ꝼaȝt. eíga *(længdetegnet står — ikke, som her, over* ɪ, *men — over* g*)* valk'íuꝛ valſ ū koſtí«.

I: »Vínðv̄ vínðv̄ veꝼ ðarraðʳ þʳ er ve uaða vɪg maña latv̄ ė | lɪꝼ *hans* ꝼaz eɪgv valkẏrɪur vígſ *(en streg under dette ord henviser til margenen, hvor det er rettet til* valſ*)* v̄ koſtɪ«.

Anmærkninger.

Verslinie 3 må vistnok læses enten þar es vé vaða *eller* þars vé vaða. *Jf. oven for, side 580 ₁₁₋₉, osv.*

Verslinie 6. Også den forvirrede læsemåde i den nærmest med E beslægtede skindbog F synes at pege tilbage til líf hans farask *som denne verslinies rette lydelse.*

Verslinie 7. Eˢ valkerja *forholder sig til* valkyrja *som* gjaldkeri *forholder sig til* gjaldkyri.

Verslinie 7—8. Tanken i denne 'vísufjórðungr' synes at være: 'Her er mænd nok, vi kunne indvie til döden, uden vi behöve at ofre ham!'

Jón Þorkelsson bemærker (Skýringar side 31 ⁷⁻⁸), at (acc. plur.) kosti *er yngre end* kostu. *Denne bemærknings rigtighed fremgår ikke alene af det oldn.-isl. sprogs historiske udvikling, men også deraf, at (nom. sg.)* kostr *består af rodformen* kos *(i steden for* kus*) + afledningsendelsen* tu *(=* tu *f. ex. i lat. subst.* ductus*) + böiningsendelsen* r. *Der er (som bekendt) endogså en til vished grændsende sandsynlighed for, at oldnord.-isl.* kostr *(= got.* kustus, *d. e.,* kus-tu-s*) etymologisk taget aldeles falder sammen med lat.* gustus *(d. e.* gus-tu-s*). Og skönt det gamle* kostu *i visse udtryk tidligere end i andre kan være gået over til* kosti, *er det neppe usandsynligt, at «Darr.» 6⁸ oprindelig kan have lydt* vals of kostu.

NJÁLA KAP. 157. — »DARR.» VERS 7.

Membranerne. *Se Ísll². III (Njála I) forord.*

Lacune i B, C α-χ (altså i alle fragmenterne), D, G, H.

Verset findes i F, A, E, I.

F: »Þeır *(Þ pyntet med rödt blæk)* m̃ lẏð' lꝍnðv̄ raða ‖ e' vt ſkaga aðꝛ v̄ bẏggðv kveð ek rıkv̄ g̃m raðínn *(eller* raðínn*)* ðꝍða nv e' ꝼ oððv̄ ıarll *(eller* ıarll*)* | m̃ þnıgınn«.

A: »þꝛ *(egentlig* þꝛ — Þ *med en art tværstreg)* munu lẏðer lonðū raða e' vt ſkaga | aðꝛ v̄ bẏgðu. q̊ð ek *(over* k *er sat et punct, som om her skulde læses* ekk*)* rıkū g̃m raðın̄ ðauða. nu e' | ꝼ oððū ıarlm̃ þnıgın̄«.

E: »Þ'ꝛ m̃o lẏð' ł̃ðū ꝛaða. e' ut ſkaga að² v̄ bẏgðv. kueð ek ꝛıkū g̃m ꝛaðín̄ ðauða. nv e' ꝼ oððv̄ jaꝛll | m̃ þnígın̄ *(dette ord ser ud som* þuígın̄; *et lille tegn synes sat over det sidste* ı, *så at der måske menes* þnígín̄*)*«.

I: »þr̃ m̃ lẏð' londum | raða e' vtſkaga aðꝛ v̄ bẏgðu. kv̊ ek rıkv̄ g̃m *(således, ikke* g̃m*)* raðın̄ ðavða. | nv e' ꝼ oððv̄ faklꝍf m̃ þnígín̄«.

Anmærkninger.

Verslinie 3 bör formodentlig skrives es útskaga. *Jf. oven for, side $580_{11\text{-}9}$, osv.*

Verslinie 5 er kveð ek *eller* kveðk *påfaldende, da valkyrjerne i dette digt ellers overalt optræde i flertal. Tör man forandre* kveð ek *til* kveðum *(altså* kveðum ríkjum gram*)? Eller tör man antage, at vers 1—3 og 7—8 synges af en enkelt valkyrje? Jeg skal ikke opholde mig herved, men overlade spörgsmålet til fremtidige undersögelser.*

Verslinie 7 må nú *er nödvendig læses i én stavelse (*nús*).*

Verslinie 8. At verslinie 5—8, i fölge Is opfatning, alene handler om kong Brian ('nu er den mægtige til

döden viet — nu segned den uskyldige), *synes klart af den i övrigt umulige læsemåde* saklauss.

NJÁLA KAP. 157. — «DARR.» VERS 8.

Membranerne. Se Ísl[2]. III (Njála I) forord.

Lacune i B, Cα-κ (altså i alle fragmenterne), D, G, H.

Verset findes i F, A, E, I.

F: »Ok *(O pyntet med rödt blæk)* m̃v ırar angr v̄ bıða þ eˢ allð' m̃ ẏtv̄ ꝼẏrn̄. nv eˢ veꝼr | oꝼ *(over ⁿ er sat et forstærkende punct)* en uo llr *(o i uo noget beskadiget; afstanden imellem* uo *og* llr *hidrörer fra et hul i pergamentet)* rœðınn m̃ v̄ łð ꝼa lę ſpıoll gota *(over* t *er sat et punct, som om ordet skulde læses* gotta*)*«.

A: »Ok munu ırar angꝛ vm | bıða þ eˢ allð' mun. ẏtū ꝼẏnaz. nu eˢ veꝼr oꝼī | en vollr roðın̄. munu v̄ lonð ꝼ lælſpıoll gota«.

E: »Ok m̌o ȷꝛaꝛ ang vm bíða. þ eˢ allð' m̌ ẏtū ꝼẏꝛnazt. nv eˢ veꝼ oꝼen̄ en̄ vollꝛ ꝛoð|en̄. *(dette punct usikkert)* m̌ v̄ lavnð ꝼ læſpíoll gota«.

I: »Ok m̌ írar an̄gr v̄ bıða | þ eˢ allð' mvn ẏtv̄ ꝼẏrnazt. nv er veꝼ oꝼín̄ en̄ vollr roðín̄. | m̌ v̄ łð ꝼa leſpell gota«.

Anmærkninger.

Verslinie 3 bör formodentlig skrives þat es — *eller* þats — aldri mun. *Jf. oven for, side 580*$_{11\text{-}9}$, *osv.*

Verslinie 5 må nú er *nödvendig læses i én stavelse (*nús*).*

*Verslinie 7 må læses i fem stavelser (*mun' um lönd fara*).*

NJÁLA KAP. 157. — «DARR.» VERS 9.

Membranerne. Se Ísl[2]. III (Njála I) forord.

Lacune i B, Cα-κ (altså i alle fragmenterne), D, G, H.

Verset findes i F, A, E, I.

F: »ɼȝv *(ɼȝ stort, pyntet med rödt blæk)* eˀ oĝlıgt v̄ at lıtå *(således)* eˀ | ðreẏrv́g ſkẏ ðꝛegr m; ƀımnı. mvn lopt lıtat lẏða bloðı eˀ ſpar v̊aʀ *(aʀ i ét tegn)* | ſpꝛınga kvn*nv*«.

A: »N v eˀ oĝlıgt v̄ at lıtaz at ðꝛeẏꝛugt ſkẏ ðꝛegz | m; ƀīní. mun lopt lıtað lẏða bloðe. eˀ ſpar v̊ðʳ | ·ſẏngᵃ«.

E: »ɼȝv *(ɼȝ stort)* eˀ oglıkt v̄ at lıtaȝt. eˀ ðꝛᵉyꝛug ſkẏ ðꝛeg m̃ȝ ƀímní. m̌ | lopt lítað lẏða bloðí. eˀ ſpáꝛ *(over ꝛ er sat et punct, som om der skulde læses* spárr*)* voꝛaꝛ *(over det förste ꝛ er sat et punct, som om der skulde læses* vorrar*)* ſprīga kun̄u«.

I: »Nv eˀ ogurlıgt v̄ at lıtaz at ðᵒẏ|rukt ſkẏ ðᵉgz mȝ ƀımmí *(snarere således, end* ƀımıní*)* m̌ lopt lıtaz lẏða bloðı þa er | ſokn v̊ðar ſẏngıa kvn̄v«.

Anmærkninger.

Verslinie 1 bör formodentlig skrives Nú es *(eller måske dog snarere* Nús*) osv. Jf. oven for, side 580*$_{11\text{-}9}$*, osv.*

Verslinie 2 bör litaz *vistnok forandres til* litask.

Verslinie 3. Foretrækker man dreyrugt *(AI), (så at det hele 'visuorð' kommer til at lyde* es *[se oven for, side 580*$_{11\text{-}9}$*, osv.]* dreyrugt ský*), må man snarest tænke sig en sky af uhyre störrelse.*

Verslinie 5—8 synes at indeholde omtrent fölgende mening: 'Det monne være sandhed, at luften farves af mandeblod, når kampens möer istemme deres sang!' Som det forekommer mig, ligger der en vis hoveren (over valkyrjernes magt) i verbet mun, *men ikke stærk nok til at man kan oversætte 'Det kunde nok hænde sig, at …', eller lignende. Det her (i fölge A I) forekommende* varðar *synes at være det samme ord som* «varþer» *Lokasenna 33*^{2} *og* «uarder» *Getspeki Heiðreks («Norröne Skrifter af sagnhistorisk Indhold» ved Bugge, side 248*$_8$ *og 337*^{8}*). Se SæmE. ved Bugge side 118 note 33,* $_3$ *og side 426 note 3,* $_{7\text{-}8}$*. Bemærkelsen i* kunna *på dette sted synes næsten eller ganske at være den, der fremstilles af Fritzner 'Ordbog' side 371,*

kunna *4. — Af den fjerde 'vìsufjórðungr' fremgår, at I, skönt nær beslægtet med og tillige en del yngre end A, dog, i det mindste i det her foreliggende tilfælde, ikke kan antages at nedstamme fra denne skindbog, hverken umiddelbart eller middelbart. Tvært imod synes I her at have bevaret sin håndskriftclasses oprindelige læsemåde i en i det væsentlige correct skikkelse, medens det tilsvarende i A både er ufuldstændigt og i övrigt jammerlig forvansket. — Måske vil FE ved sit* es spár várar springa kunnu *udtrykke det samme som I. Verbet* springa *betöd da ikke 'gå i opfyldelse', men vilde da betegne spådommens fremkomst, i det man forestillede sig spådommen som en genstand, der ikke formår længere at rumme sit indhold, men sprænges og blotter dette. En smule oplysende, skönt ikke synderlig smagfuldt, vil det være, her at henvise til sådanne udtryk som:* kýli springr *(Fms. VII 121*[13-14]*, Mork. udg. side 187*[7-8]*) og* nú sprakk fótrinn í nótt *(Hrafnk.*[2] *side 15*[1]*). Også kan man jevnföre det nu på Island brugelige spögende* blaðran sprakk, *d. v. s., tårerne bröd frem (sammenlign udtrykket: briste i gråd). Det ses i övrigt let, at dette tolkningsforsög er meget usikkert. Heller ikke kan man sammenstille* spár springa *med udtryk som:* augu springa ór höfði ehm *(Fóstbr.*[2] *39*[13-14]*),* «*sur* eru augu *syr*, slík duga betr en springi *yr*» *(SnE. II 18*[4-5]*),* augu springa út *(Fóstbr.*[2] *64*[14]*),* auga sprakk út á kinn *(Einar Gilsson, Bp. II 171*[3-5]*),* sprakk augasteinninn á kinnarbeinit niðr *(Hkr. Ing. ok bb. hans kap. 25 [Unger's udg. side 747*[13-14]*];* sprakk augasteinninn út á kinnarbeinit niðr *Fms. V 152*[6-7]*, Flat. udg. II 387*[19]*), der alle indeholde nærmere bestemmelser; hvilket også er tilfældet med* «ljótt orða fár hefir sprúngit mèr fram af túngu» *(Gmdr. Árna 2), der for resten i indhold nærmer sig mere til* spár springa[(224)]. —

---

(224) *En bemærkning i forbigående om verbet* springa *tör jeg måske tillade mig. Jeg tror, det er temmelig almindeligt at opfatte dette verbum Hund. II 33*[12] *Bugge i betydningen salire*

Med hensyn til er *i verslinie 7 jf. oven for, side* $580_{11\text{-}9}$, *osv. I verslinie 8 turde det være rigtigst at skrive* syngva *(eller endog* singva?*) i steden for* syngja.

('springe'). Men jeg har aldrig kunnet overbevise mig om rigtigheden af denne opfatning. Springa á ehu, *når* ehu *er noget, der spises, betyder jo dog på islandsk 'æde noget til man revner'. (Jf. t. ex. Flat. udg. III* $419_{6\text{-}4}$*:* «Haralldr konungr ... bad Halla eta grautinn þar til er hann spryngi af. Halli kueztt ei mundi spreingia sig ꝍ grauti».*) Tanken Hund. II 33 Bugge synes klar: 'Intet uden ådsler burde være din föde. Og ikke engang på ådsler burde du have lov til at mætte din hunger, med mindre du åd dig ihjel'. (Jf. t. ex.:* «Bitia þer þat sverþ, | er þv bregdir, | nema sialfom þer | syngvi vm hꜹfðit» *Hund. II* $33^{1\text{-}4}$ *Bugge.) Kun er* springa á ehu *finere, end min gengivelse deraf. — Tager man* springa á hræm *i betydningen 'springe — hoppe — omkring på ådsler', bliver udtrykket comisk, og passer ikke til den dybe smerte, i hvilken Sigrun udslynger forbandelserne imod sin broder. Desuden: er det oldnordisk-islandske verbum* springa, *brugt på en correct, idiomatisk måde, nogen sinde = s a l i r e (i den almindelige betydning 'springe' om levende væsener)? Rigtig nok lader Icel.-Engl. Dict. verbet* springa *först og fremmest betyde «to spring, leap, bound», hvilken bemærkelse skal findes «in poets», medens nævnte ordbog dog nöies med at påberåbe sig det i nærværende anmærkning omhandlede sted af Hund. II. Lex. poët. 768 b (art.* springa*) derimod 1) anförer* sprang *i egentlig forstand af Skáldh. VI* 5^{1} *og* sprang *i overfört betydning af Skáldh. VII* 39^{1}*; 2) henviser til FR. (= Fas.) III 294:* «Dúlcifal sprang af stað». *Men denne brug af* springa *er nyscandinavisk; hvorom det monströse* sprang *(der i bemærkelse er så at sige himmelvidt forskelligt fra* sprakk*) måtte kunne overtyde endogså dem, der savne al egentlig sans for islandske ordbetydninger. — Vi antage et öieblik, at Dag havde fået den straf, han i fölge Sigruns påstand (Hund. II* $33^{5\text{-}12}$ *Bugge) havde fortjent. Hvorledes vilde nu en beretning i «Sæmundar-edda» om et sådant factum have lydt?* Dagr sprang *(!)* á hræm? *eller* Dagr sprakk á hræm? *Jeg skal ikke tilbageholde den bemærkning, at jeg, som det synes, ikke står ene med min hæresis. I sit 'Altnordisches Glossar', side* $405^{6\text{-}7}$*, föier Möbius fölgende anmærkning til artikelen* springa*: «NB. 'springen, salire' heisst:* hlaupa, spretta, stökkva».

Membranerne. *Se Ísl². III (Njála I) forord.*

Lacune i B, C α-κ (altså i alle fragmenterne), D, G, H. Verset findes i F, A, E, I.

F: »Uel *(U pyntet med rödt blæk)* kʷðv v̇ v̄ k̄g vng̃ ſigr ƀlıða *(sál.)* ꝼıolð ſẏngıv̄ ƀeılar | en ƀını nēı eˀ ƀeẏrˀ a geír ƀlıoða ꝼıolð zgvmv̄ ſkētı«.

A: »vel *(v lidt större, end et sædvanligt minuskel-v)* q̊ðu v̇ v̄ k̄g vngan. ſıgꝛ ƀlıoða ꝼıo|lð ſẏngıū ƀeılar. en ƀın̄ nēmı eˀ ƀeẏrˀ a. geır | lıoða *(her, imellem* lıoða *og* ꝼıolð, *står måske et punct)* ꝼıolð ⁊ gumū ſegı«.

E: »Vel kuaðu uıeꝛ *(med et forstærkende punct over ꝛ)* v̄ k̄g vnḡ. ſıg ƀlíoða | ꝼlıoð. ſẏngíū ƀeílaꝛ en̄ ƀın̄ nemí eˀ ƀeẏꝛˀ *(e forskrevet).* ɑı geíꝛ ƀlıoða ꝼlıoð z gumv̄ ſkemtí«.

I: »Vel kvoðv̄ *(neppe* kveðv̄*)* v̇ v̄ k̄g vn̄gan. ſıǵr *(det længdetegn, der skulde stå over* ı, *er sat over* g*)* | ƀlıoða ꝼlıoð ſẏngív̄ *(et punct over linien synes enten at höre til* g *eller* n, *snarest det förste)* ƀeılar en̄ ƀín̄ nemí er ƀeẏrˀ a geír | ꝼlıoða ƀlıoð z. gv̄nv̄ ſegí«.

Anmærkninger.

Verslinie 1. Til det fölgende syngjum *passer* kveðu *(eller måske rigtigere* kveðum*?) bedre, end* kváðum.

Verslinie 3 er vistnok forvansket i E og I. Måske har enten nærværende digts archetyp, eller et andet, yngre, håndskrift, hvorfra F, A, E, I samtlig stamme, ved en skrivfeil af en ikke ganske usædvanlig art (jf. t. ex. Frumpartar § 49, side 117—119), sat ꝼlıoð *i stedet for* ꝼıolð*; hvilket så er bleven rettet i nogle afskrifter. En valkyrjekending* sigrhljóða∩fljóð *er sikkert ikke umulig, men lyder temmelig secundair.*

Verslinie 7 synes I at have bevaret i den oprindelige skikkelse. Det er ikke sandsynligt, at 'visuorð' 7 skulde

have lydt geirhljóða fjölð, *hvis 'vísuorð' 3 har lydt* sigrhljóða fjölð. *Vistnok kan her være tale om* fjölð. *Men denne* fjölð *er ikke så betydelig, at den behöver at fremhæves ved gentagelse. — Valkyrjekendingen* geirfljóð *stemmer nöie overens med* geirvíf *hos «Guthormr» sindri.*

Verslinie 8 foretrækker jeg segi *(AI), eftersom* skemti *(FE) synes farvet af en «gemytlig» omhu for menneskene, jeg ikke havde ventet at finde på nærværende sted.*

NJÁLA KAP. 157. — «DARR.» VERS 11.

Membranerne. Se Ísll². III (Njála I) forord.

Lacune i B, C α-κ (altså i alle fragmenterne), D, G, H.

Verset findes i F, A, E, I.

F: »Rıðv̄ *(R pyntet med rödt blæk)* þeftv̄ | bart vt b'vm bꝛvgnv̄ fv̊ðv̄ áb°t þeðaꞁ«.

A: »Rıðū þeftū allz vt | b'ū. bꝛugðnū fů̊ðū a b°tt þeðan«.

E: »Ríðum *(ser ud som* Ríðunı*)* | þeftv̄. þaꝛt vt b'vm. bꝛugnv̄ fůðū ꝏ bꝛaut þeðan«.

I: »Rıðū þeftū þ'tt vt berv̄ brvgð|nv̄ fv̊ðv̄ ab'tt þeðan«.

Anmærkninger.

Verslinie 2 er út *påfaldende. Men mon ikke valkyrjerne med samt deres heste ere forsvundne i den* dyngja, *der omtales Njála I 157⁹⁶ fgg.? Så var* út *i sin orden.*

Med berum *i samme 'vísuorð' kan man jevnföre Hrólfs saga kraka kap. 3 vers 1⁵⁻⁸ (Fas. I 9—10; jf. Lex. poët. 50 b³⁴⁻³⁵ [art.* berr, *adj.]):*

bræðr sák mína
á berum sitja,
enn sefils rekka
á söðluðum.

Holder man sig hertil, synes berum *at være = det nu brugelige* berbökuðum. *(*Sitja á berum = ríða berbakt*?) Rigtig nok gör Johnsonius («Nials-saga» lat. side* $620_{6\text{-}2b}$*) fölgende bemærkning: «Vix ac ne vix quidem est verisimile, si non absurdum, bellonas, quae equis vtebantur, et armis militaribus vt viri erant instructae, nuda equorum terga insedisse». Men i og for sig synes det dog ikke unaturligt, at valkyrjerne i «Darraðarljóð», disse vilde væsener, fare igennem luften med dragne sværd, på usadlede heste.*

I övrigt er det naturligvis muligt, at nærværende ʻvísuorðʼ er forvansket, som Jón Þorkelsson antager (ʻSkýringarʼ side 32).

NJÁLA KAP. 157 VERS 12. — (GILLI JARL).

Membranerne. Se Ísll^{2}*. III (Njála I) forord.*

Lacune i B, C α-κ (altså i alle fragmenterne), D, G, H.

Verset findes i F, A, E, I. — Det ottende ʻvísuorðʼ findes desuden i AM. folio **242** *(Orms-edda) og AM. qvart* **748** *(se SnE. II* 174^{12} *og* 424^{18}*), og gengives neden for efter disse skindböger.*

F: »Uár *(*U *pyntet med rödt blæk)* ėk þ^{r} erb^{w}gñ b^{w}vð^{z} | b^{w}nðꝛ gall a ırlðı *(*ð *i dette ord er ikke, som sædvanlig, «et blödt* d», *men en forkortelse af* anð *[=* and*])* m̊grþ^{r} eˀ mętt^{z} tꝣrǵ malmr gnaſt íðẏn ꝥıalma. ſvıpvn | þꝛa ꝩ̈ ek ſn̊pa ſıǵðꝛ ꝩell íðẏ́n vıg̈ aðꝛ tęðı bén blęða. b^{ı}án ꝩell z ꝥellt vellðı«.

A: »Var ek þ^{r} eˀ bꝛagñ boꝛðuz. bꝛanðꝛ gall aırl*an*ðı m̊|gꝛ þ^{r} eˀ mættuz toꝛǵ malmr gnaſt ıðẏn ꝥıạlma. ſokn | þꝛa ꝩ̈ ek ſnarpa. ſıǵðꝛ ꝩell ıðẏn vıgꝛa aðꝛ tæðı ben b|læða. bꝛıan̄ ꝩell ⁊ ꝥellt vellı«.

E: »Vaꝛ | ek þ^{r} eˀ b^{u}gñ bavıðuz *(*ı *noget tykt og uformeligt — skal måske være* ꝛ*).* bꝛañð^{2} gall ꝏ ȷꝛl̃ðe.

maꝛg² þʳ e̓ mættuz. tavꝛg² malm ȷ ðẏn ƕial|ma. ſuípvn þ̦ꝛa ꝼ̈ ek ſn̊pa. ſiğðꝛ ꝼell ȷ ðẏn vıgꝛa *(eller* vígꝛa?*).* að² ꝛeð ȷben blæða. bꝛían̄ ꝼell | z ƕellt uellðí«.

I: »V̇ ek þʳ e̓ bᵘgn̊ barðvzt bʷnðr gall a írı̆ı *(til den nederste ende af* ı *[det förste bogstav i dette ord] er föiet en hage, lig den, der gör* e *til* ę*)* | m̊gr *(eller snarere* m̈gr*)* þ¹ er mættuzt toꝛgr *(over* g *er sat et slags bueformet tegn)* malm̃ gnaſt ıðẏnƕıalma. ſo|kn *(*kn *ser ud omtrent som* k̓n*)* þr̄a ꝼ̈ ek ſn̈pȧ ſiḡ. ꝼell ıðẏn uígᵘ. aðr teðı ben bloða | ʙ¹an̄ ꝼell z ƕellt vellðı«.

242 *'visuorð' 8:* »brıan̄ ꝼell | zƕellt vellí«.

748 *'visuorð' 8:* »bꝛıann *(over* ꝛıan *er sat en skrå streg, der går opad til höire)* | ꝼæll z ƕellt vellı«.

Prosaisk orden.

Ek var á írlandi þar er bragnar börðuz. margr brandr gall þar er törgur mættuz. málmr gnast í hjálma⌒dyn. *Og så videre.*

Anmærkninger.

Da Óláfr hvítaskáld har kendt denne 'vísa', uden, som det synes, at kende dens forfatter, (se SnE. II 174), er den måske så gammel, at man — henholdsvis i steden for var, er *('visuorð' 1 og 3),* börðuz, mættuz, tæði, blæða *— bör skrive* vas, es, börðusk, mœttusk, tœði, blœða.

*Man lægge mærke til det meget svage linierim (*r *i* þar : börðusk *og i* þeira : snarpa*) i 'visuorð' 1 og 5. Jf. til exempel:* ár vas oss of markaðr *(Hrómundr halti; se Ísll.² I 162₁₃ og Flat. udg. I 413₁₂b).*

I nærværende 'vísa' er gentagelsen af dyn *(i* dyn hjálma *og* dyn vigra*) ikke videre påfaldende. Men i et 'kvæði' (225), især et 'lofkvæði', vilde man vistnok have sat*

(225) Det vil sige: 'kvæði' i egentlig forstand. Sneglu-Halli (Fms. VI 365, Mork. udg. 96, Flat. udg. III 420) bruger, som det synes, kvæði *om en enkelt 'vísa'.*

gný *i stedet for* dyn *på det ene af de to steder, eller på anden måde varieret udtrykket.*

Forvanskningen veldi *i F, E, I synes åbenbart at hidröre fra, at det simple og naturlige udtryk* halda velli *(se Lex. poët. 895 b*$^{8-11}$ *[art.* völlr, *3]) tidlig er gået af brug.*

TILLÆG OG RETTELSER

TIL NJÁLA II SIDE 1—597.

Side 4_{15} (226) *er* «*Njála, ny udg.*» = *Njála I* (= *Ísll.*[2] *III*).

S. 5_{10} «*ár*» *læs* «*år*».

S. 8^7 *bör* «þó at» (*i* 122 A: »þo at«) *vistnok ændres til* «þóat» *eller* «þótt». *Jeg antager nemlig ikke, at oldislandsk forkorter vocalsk udlyd i enstavelsesord, fordi det fölgende ord begynder med en vocal. Altså er* «þó at skúr», *efter min mening, en molossus* (— — —). — *I forbigående bemærkes, at* skúr *er i* 122 A *skrevet* »ſḱvr (*med et længdetegn* [*der rigtig nok peger på* k, *i steden for på* v], *og*) *med et enkelt* r«. *Men selv om* 122 A (*den eneste skindbog, hvori verset* Upp . . . . . deyja, *Sturl.*[1] *II 224—225, findes*) *fremböd f. ex. skrivemåden* ſkv́rr, *vilde det ikke berettige til den slutning, at Þórir jökull har brugt dette ord som masculin.*

---

(226) *Og måske forekommer den samme eller en lignende betegnelse flere steder.*

S. 17 17-16 har jeg ment, at «litfögr kona vitra!» *(Fas. I 240²) sikkert burde læses* «litfögr kona! vetra» [227]; *i det jeg har tilföiet: «det synes nemlig rimeligere, at* vitra *er fremkommet ved misforståelse, end at det er en anden form for* vetra». *I et brev til mig ytrer en ung, men med rette allerede anset, sprogforsker, «at* vitra *måske dog ikke var nogen ganske umulig form», i det han tilföier, at AM. qvart* 645, *i fölge Unger's udgave af Postola-sögur 233²⁶, har genetiven* vitrar. *At* vitr, vitrar, vitri, vitra, vitrum *(nærmest i steden for* vittr *osv.)* = vetr *(hiems, hiemem, hiemes),* vetrar *osv. (— det ældre* vettr [228] *osv. er sjeldent —) vare umulige former, er aldrig faldet mig ind (jf. ordene «det synes nemlig rimeligere» osv.). Men det er neppe nogen overdrivelse, at i 99 af 100 tilfælde toge de gamle afskrivere intet hensyn til den hele sammenhæng i en lidt indviklet 'visuhelmingr', men fæstede blikket på et enkelt punct, når de overhovedet gjorde noget tillöb til reflexion. Og det ligner dem så ganske at ændre* vetra *til* vitra, *for at forhöie tiltalen* litfögr kona, *og dels måske for at få helrim* [229], *skönt sådanne rim ere temmelig sjeldne i de vers, der tillægges Ragnarr, når man ser bort fra slutningslinier i versene i Krákumál. Rimforholdene tale således snarere imod end for læsemåden* vitra, *og bestyrke altså til en vis grad min formodning. Og skulde det end ved ny opdagelser vise sig (jf. Glúma kap. 26 'visa' 2⁸), at det i det nævnte brev påberåbte* vitrar *kan blive slået fast, så vilde dog, efter min mening, verslinien* «litfögr kona vitra» *ikke med nogen sikkerhed kunne henregnes til findestederne for* vitr *hiems, men kun være at jevnföre.*

Måske vil man finde, at dette viser overdreven ængstelighed. Med hensyn til mit standpunct over for spörgsmål

---

(227) *Og i alt fald bör udråbstegnet sættes efter* kona.

(228) *Jf. t. ex.* nættr *(noctes) i st. f. det sædvanlige* nætr.

(229) *I denne hensigt er, som det synes,* «bráðgerr hatar rauðum», *i et andet af Ragnars vers, Fas. I 259², bleven «rettet» til* «bráðgerr hatar, ráðum».

af den her omhandlede art skal jeg derfor tillade mig at nævne et slags modstykke til læsemåden vitra. *En 'vísufjórðungr' af Sighvatr þórðarson bliver i udgaverne*(230) *fremstillet på fölgende måder.*

Hkr. Kh. II $285^{29\text{-}30}$ (231) «dælla er ofs ef allir
ero vær um fvic fkærir».

» *v. Unger* $431^{17\text{-}18\,b}$ (231) «dælla er oss, ef allir
eru vér um svik skírir».

Óh. 1853 side $173^{9\text{-}10\,b}$ «dęlla er oss ef allir
ero ver of svic scirir».

Fms. IV $377_{13\text{-}12}$ «dælla er oss ef allir
Noregs[18] um svik slíkir[19].

. . . .

18) erum vér, *hin.* 19) skírir, *B, D, E, K, S*; skærir, *H, L*.

Flat. udg. II $291^{18\text{-}19\,b}$ «dælla er oss er allir
erum uer um suik skirir».

Ingen trykt variant frembyder her et vír, *og håndskrifterne sikkert lige så lidt. Men ikke des mindre nærer jeg aldeles ingen tvivl om, at her skal stå* vír, *i det man bör læse*

dælla es oss ef allir
esom vír of svik skírir.

Det er netop vír *(men hverken* vér *eller* vær*), jeg, i fölge got.* veis, *har ventet at finde, som det oprindelige, i oldnordisk i betydningen* ἡμεῖς. — *Men kan man ikke slutte sig til Hkr. Kh. og skrive* esom vær of svik skærir*? Lex. poët. 725* $a^{6\text{-}7}$ *(det sidste* skærr, *adj.) behandler sagen på fölgende måde:* «eru vær um svik skærir *(i. e.* vèr — skerir)». *Men afset fra, at her ikke kunde stå* skerir, *så vel som også derfra, at* (èr =) ér *ikke danner helrim med* er, *er der, så vidt jeg véd, aldeles intet, der taler for tilværelsen af et* skerr *adj.* = skærr *adj. (eller over-*

---

(230) *Til håndskrifterne har jeg for öieblikket ikke adgang. Og i et tilfælde som dette vilde desuden benyttelse af dem neppe give noget udbytte.*

(231) = *Hkr. Ól. helg. kap. 171 'vísa'* $3^{7\text{-}8}$.

hovedet af noget isl. adj. skerr*). Man måtte altså holde sig til* vær : skær, *ligesom Hkr. Kh. VI* 98^{17b}. *Og* vær *synes at være — skönt ikke nogen oprindelig, så dog en respectabel, lydform, der* måske *er opstået umiddelbart af* vír = *got.* veis, *ved en overgang of* í *til* æ. *I phonetisk henseende forholder i alt fald* vær *sig til* vír, *som adjectivstammen (*skæra-, *der vistnok står i st. for)* skærja- *forholder sig til adjectivstammen*(232) *(*skíra-, *der vistnok står i st. for)* skírja- *(= got.* skeirja-*) og som verbalstammen*(233) skrækja- *forholder sig til verbalstammen*(234) skríkja-. *Björn Halld. Lex. isl.-lat.-dan., Lex. poët., Oldnordisk ordbog, Icel.-Engl. Dict. anföre* vær *(=* vér*)* ἡμεῖς; *det förste, tredje og fjerde uden noget exempel, medens Lex. poët. henviser til «GS. str. 1» (se Tvær sögur af Gísla Súrss. side* 24_9*) og «Orkn. 51» (se verslinien* Vær höfum vaðnar leirur, *Orkn.* 152_8, *Flat. udg.*

---

(232) *I övrigt er (*skíra-, *i st. for)* skírja-, *som bekendt, også en verbalstamme.*

(233) *Uden gyldige beviser antager S. Egilsson (Lex. poët.* $738\,a_3$ *[under* skıæktun*]), Fritzner (ordbog* $586\,b^{15\text{-}17}$ *[art.* skrækja*]), Gbr. Vigfússon (Icel.-Engl. Dict.* $559\,a_{32\text{-}31}$ *[art.* skrækja*]), verbet* skrækja *for at være oldislandsk Men jeg véd ikke, om de træffe det rette. I nyislandsk er verbet* skrækja *almindeligt. — Både old- og nyislandsk frembyder* skrækja- *som substantivstamme i* skrækr *(*skrækur*) masc.*

(234) *At verbet* skríkja *ikke, som man ellers let kunde falde på at tro, er et lån fra dansk, fremgår af ordets hjemlige brug. En ung landsmand af mig, stud. jur. Hannes Hafsteinn, skriver således: «Orðið* skríkja *... hef jeg opt heyrt haft um ungbörn, sem ekki geta talað nje hlegið, en eru þó að 'kátínast', t. d. ef kjáð er framan í þau, og um það hljóð hef jeg heyrt fem. plur.* skríkjur*»; hvilket alt sammen stemmer overens med min erfaring. Foruden i det anförte* skríkjur, *optræder stammen* skríkjan- *så vel i det (i det mindste) nyislandske* sólskríkja *(navn på en fugl) som i det gamle* skríkja *jettekvinde (Lex. poët.* $738\,b_{10\text{-}9}$*), sikkert oprindelig et egennavn, der — forudsat, at verbet* skríkja *er i oldsproget bleven brugt væsentlig på samme måde som i vore dage — måske har haft sin grund i forestillingen om en skærende modsætning imellem en spæd stemme og et colossalt legeme.*

II 441[6a]). På det förste sted har skindbogen ganske rigtig »uæꝛ« *[skönt* vit *her må være det oprindelige]; og på det sidste sted må, i fölge udgaven af Flateyjarbók, denne membran have* Vær *(med skrifttegnet* æ*). Men i grunden er en henvisning til skrivemåde her aldeles uden betydning, når der ikke göres rede for, hvilken lyd* æ *må antages at betegne på de citerede steder*(235)*. Afset fra verslinien hos Sighvatr, har jeg hverken fundet* vír *eller* vér *eller* vær *i noget helrim ældre end år 1350. Men efter den tid bliver* vær *temmelig hyppigt. Jeg har optegnet fölgende rimrækker. Cecil. 29 (Prøver 560)* vær : mær : skær : kær. *Filipó-rimur II 30* mær : vær. *Ibid. IV 7* kær : skær : mær : vær. *Konráðs-rimur I 27* vær : þær. *Ibid. VII 18* mær : vær : nær : skær. *Ibid. VII 29* vær : mær : þær : skær. *Völsungs-rimur 202* klær : vær. *Og et 'erindi' i Ormars-rimur III lyder (bind I side 70 i den det arnamagn. legat tilhörende afskrift af den wolfenbüttelske 'rimnabók'):*

»Ef þegnen eíȷ vıll sem vær
von er þess að kappenn fær
dalega mvn þa dauðans pín
dreıngurenn hlıota af þrıozkv sín«.

Uden at kunne stötte mig på en undersögelse, har jeg det indtryk, at vær *er den yngste af de tre former (*vír, vér, vær*)*(236)*. Men selv om* vær *var den ældste form, hvad*

---

(235) *Det er naturligvis ingenlunde min hensigt med denne ytring at fremföre nogen bebreidelse mod den höit fortjente S. Egilsson's minde, og det så meget mindre, som han levede og arbeidede i flere hundrede miles afstand fra håndskrifterne. Heller ikke tvivler jeg på, at bogstavet* æ *i de her omhandlede tilfælde virkelig betegner lyden* æ. *Men dette er noget, der ingenlunde uden videre kan siges at være givet.*

(236) *I fölgende helrim foreligger overgang: enten af* æ *til* é, *eller af* é *til* æ, *eller dog snarest dels af* æ *til* é *og dels af* é *til* æ.
[1]) *Oddr i Illugadrápa, hvilket digt vistnok er bleven forfattet medens Illugi endnu levede, snarest i tiden 980—1000:*
«Sætt vasat gör með létta» *Eyrb. kap. 17 'vísa' 1.*

det efter min mening ingenlunde kan antages at være, var man lige nær, så længe man ikke er i stand til at bevise,

---

[2] *þórmóðr kolbrúnarskald, formodentlig år 1028:*
«slics rettar skal ek vætta» *Óh. 1849 side 44; jf. ib. side 91, samt Flat. udg. II 201*

[3] *(Jeg anförer her et dunkelt 'vísuorð' af 'erindi' 36 i Líknarbraut, fra begyndelsen af det 13de århundrede:*
«vett sýnir þú rétta».*)*

[4] *Einar Gilsson, i det 14de århundrede:*
«albættan þar stèttar» *Bp. II 20.*

[5] *Filipó-rímur V 14:*
«Lilja tekr upp kofrit klént,
kuklarinn hafði gjört svó vænt».

[6] *Ib. VI 33:*
«skipaðar sængur vænar
. . . .
kóngsins arfa þénar».

[7] *Skikkju-rímur II 18:*
«Yður bað segja júngfrú klén,
eina vill hun þiggja bæn;
þessi er bæði vitur og væn,
veitir gjarna yður ígen».
e *i* ígen *behandles her som* é.

[8] *Ib. III 77:*
«Síðan endist veizlan væn,
virðar þágu af kóngi lén».

[9] *Skáldhelga-rímur II 39:*
«ok skikkju harla væna *(klèna, M)*
. . . .
aðra slíka sæna *(sèna, T, M)*».
Varianten klèna *stammer formodentlig fra* **603**, *medens* væna, *i fölge udgaven, må være læsemåden i* **604**.

[10] *Völsungs-rímur 99:*
«Lét *(þà trykfeil i st. for)* þá hljótt í lofðungs knén
. . . .
bragningr lofaði ok brúðrin væn».
Rigtig nok er «knén *kun udgiverens rettelse (se SæmE. ved Möbius side 301 5-4). Men denne rettelse er aldeles nödvendig.*

[11] *Lexicon poëticum 725 a [2]:*
. . . . «ok samdi
sèr brúðhvílu skêra».

at skærr of (um) eht *forekommer i oldislandsk litteratur, i samme betydning som* skírr of (um) eht, *uskyldig i noget. Vel kan (for at tage et exempel) intacta virgo udtrykkes både ved* skír mær *og* skær mær. *Men derved var tilværelsen af et* skærr of (um) eht, *ved siden af* skírr of (um) eht, *ikke godtgjort, selv om* skærr *var lige så gammelt som* skírr, *i steden for at det (*skærr*) turde være langt yngre end Sighvatr. (At opfatte adjectiverne* skírr *og* skærr *som én lexicalsk artikel, er efter min mening ikke rigtigt.) — — Jeg tilföier et exempel. I steden for* heþra *(Óh. 1853 side 239^{17b}),* hedra *(Hkr. Kh. III 22^{2}),* hédra *(Hkr. Kh. VI 131^{14a}),* héðra *(Fsk. 98^{10}, Hkr. ved Unger 527^{17b}, Herman A. Vendell 'Om skalden Sighvat Tordsson' [Helsingfors, 1879] side 83^{3}),* hèðra *(Fms. V 130^{15} og VI 42^{14}),* hiedra *(Flat. udg. III 268_{4a}) i et 'viðrorð' hos Sighvatr læser jeg* hiðra *(= got.* hidrē*), uden at have den mindste betænkelighed derved — det hele 'visuorð' altså*

viðr þeims nú ferr hiðra.

Först nu falder det mig ind at efterse nærværende sted i den nyeste udgave af Bersöglisvísur, nemlig den i Carmina Norræna', hvor det glæder mig at finde (side 43^{6a}), at professor Wisén er kommen til samme resultat som jeg; ligesom han f. ex. også læser kytt *(side 43^{8a}).*

S. 21_2. Da den förste stavelse i jöfurr góðr vill svá blóð *er kort, kommer den, metrisk taget, på en vis*

---

12) *Skíða-ríma 2 (Wisén's 'Carmina Norræna' side 100):*

»í aldingarðinn tæla

. . . .

flest er gört til væla«.

Jf. t. ex. helrimene: éls við þjóð á vélum, *Hallfrøðr (Fms. II 87, Flat. udg. I 344, Fornsögur 103, Prøver 28) og* hjaldréls frömuðr vélar, *Óláfr hvítaskáld (Fms. IX 356, Flat. udg. III 69, Konunga--sögur [ved Unger, 1873] 303).*

måde ikke i betragtning, nemlig for så vidt verslinien gelder lige med — ⏑ — — —.

S. $24_{16\text{-}13}$. *Den her fremsatte gisning er for så vidt unöiagtig, som det ikke er tilstrækkeligt at ændre* hvárr *til* hvat. *Forandringen af* hvat *til* hvárr *er nemlig åbenbart ikke den eneste forvanskning, hvoraf den her anförte 'vísufjórðungr' lider. Men i hvert fald er* hvaðarr *vistnok en oprindelig læsemåde.*

S. 25^{12} *foran parenthestegnet indsættes: «Ikke des mindre må* allsannr *beholdes, da verselaget er 'dunhent'».*

S. 28^{7}. *Denne linie bör skrives* þorleifr of vann þjokkva. *Jf. verbet* þjokkva *Fms. VI* 39^{13} *og Flat. udg. III* 267_{2a}, *i en 'vísuhelmingr', der i övrigt åbenbart er forvansket, og vistnok oprindelig har lydt*

vasat á her með hjörvi
hlið þars stóðk í miðjum
(hrœsinn skal með hrísi)
hans flokki (við þjokkva).

S. 31^{5}—33^{14}. *I en anmeldelse i «Nordisk tidskrift for filologi» ny række tredje bind side 297 opstiller Julius Hoffory efter den Stockholmske homiliebog*[237] *fölgende böining af possessivet* várr*:*

(237) *der i denne henseende stemmer overens med andre islandske håndskrifter fra samme tidsrum.*

n.	várr	ór (vór?)	várt
a.	várn	óra (vára)	várt
d.	órom (vórom)	várre	óro (vóro)
g.	várs	várrar	várs
n.	órer (várer)	órar (várar)	ór (vór?)
a.	óra (vára)	órar (várar)	ór (vór?)[238]
d.		órom (vórom)	
g.		várra'.	

Hoffory antager, at formerne ór óra órar órer óro órom *ikke ere fremkomne af de tilsvarende med* v- *(*ór *af* vór, *osv.). For de læseres skyld, der ikke måtte have adgang til «Nord. tidskrift f. filologi», må det være mig tilladt at meddele hans grunde in extenso.*

«[a] Det måtte afgjort betragtes som en uregelmæssighed, hvis v *i så gammel tid skulde være bortfaldet i former som* vórom, vóro, *ti* ó*'et er jo her egentlig det lange* *ǫ́* *og foran dette plejer* v *ikke (og navnlig ikke i St. hom.) at falde bort. Særlig lærerige ere i denne henseende formerne for 1ste og 3die pers. pl. præt. af* vera, *hvilke former (forudsat, at i böjningen af* várr *de med* vó- *begyndende casusformer vare ældre end de tilsvarende uden* v*) jo måtte antages at være i fonetisk henseende fuldkommen identiske med dativ. sg. m. n. af* várr. *Men medens dativformerne af* várr *i St. h.* næsten altid *hedde* órom, óro *(formerne* vórom, vóro *ere yderst sjældne), er lige det omvendte tilfældet med præteritumsformerne af* vera; *her skrives utallige gange* vǫrom, vǫro (vórom, vóro*), medens* óro *128*[14], óro *130*[20] *kunne betragtes som næsten enestående undtagelser. Denne höjst påfaldende ulighed i udviklingen må, som det forekommer anm., vække formodning om, at de nogle få gange i St. hom. forekom-*

(238) *Eyrb. kap. 40 begynder den sidste 'vísa' med fölgende 'fjórðungr'* «Spurðusk vár und vörðum | verk Styrbjarnar merkjum»; *altså nom. plur. ntr. enten* vár *eller* vór. *Lokasenna 52*[6] *Bugge:* «tella vommin vár»; *altså acc. plur. ntr. enten* vár *eller* vór.

mende former vórom, vóro (= nostro, nostris; nostro) *ere (ikke enkeltstående lævninger af en ældre böjning, men) yngre analogidannelser, der forsøge at bryde frem (noget senere ere jo formerne med* v *de regelmæssige i* alle *casus). Denne mistanke vinder i höj grad i styrke, når vi gå noget længere tilbage i tiden og betragte det allerældste bevarede islandske hdskr. A. M. 237 fol. Pronominet* várr *forekommer nemlig her særdeles hyppig, men skrives i de former, som have enkelt* r, altid *med* ó: órom, ór, órar *osv., aldrig* vórom *etc. Det fortjæner særlig at fremhæves, at ordet i 237 aldrig skrives med* ǫ́ *men altid med* ó *(i 237 skælnes nemlig gennemgående mellem* ǫ́ *og* ó *(ligesom mellem* ǫ *og* o, *hvad der ikke er tilfældet i St. hom.) — også denne omstændighed taler afgjort imod at antage* vá- *for det oprindelige.*

b) Et yderligere bevis for, at formerne med ó- *må være oprindeligere end formerne med* vá-, *finder jeg i det faktum, at forf. af den ældste ortografiske afhandling i Sn. E. anfører n. pl. f.* órar, *nostræ, mellem de ord, hvor vokalen udtales med næselyd, ti hvis* ó *i* ór- *har været udtalt nasalt, tyder dette bestemt hen på en etymologisk sammenhæng med* n'*et i got.* unsa- *(jfr Lyngby, Tidskr. f. Phil. og Pæd. II, 318)*».

Da min opfattelse af disse forhold afviger fra Hoffory's, må jeg tillade mig nogle modbemærkninger.

Udeladelse af v *som förste bogstav i et ord og stående umiddelbart foran et* ó, *der er trådt i stedet for* á, *synes at hidröre fra den gamle tid. De to exempler, Hoffory anförer af homiliebogen (se oven for, side 606 8), bör ikke overses. I en 'visa' fra 1242 lyder en 'fjórðungr': i Sturl.¹ II 257 5-6* «muna eigut þèr at orum | eirlaust saman fleiri», *det förste 'visuorð' med den umulige variant* «vita mun at vèr vorum»; *i Sturl.² I 406 8* «Muna eigut ér, at órum (eirlaust) saman fleiri»; *i skindbogen AM.* 122 A »víta munuˀ íer at uóꝛv̄. eır lauſt ſam̄ | ꝼleírı«. *Det andet 'visuorð' er fuldkommen klart og sikkert i alle tre fremstillinger, ligesom det også er uden varianter.*

Det förste ʽ*visuorð*ʼ *frembyder derimod vanskeligheder. Det förste* ʽ*máls-orð*ʼ, *hvad enten det læses* vita *eller* muna, *burde, på grund af sin logiske vægt, være frit for elision. Men* «muna eigut» *(eller* «vita eigut»*) er en alt for vægtig fod, hvad enten det tredje ord læses* «þèr» *eller* jer *eller* ér. *Fremstillingen af det förste* ʽ*visuorð*ʼ *i udgaverne synes således (afset fra variantens* vita mun*) at lide af en metrisk feil. Desuden forekommer det mig fuldkommen klart, at* «eigut» *ikke passer i denne sammenhæng. På den anden side lider skindbogens* »víta munuᵇ íer at uóꝛꝟ« *af en skrigende rimforvanskning; hvortil kommer, at* vita *falder langt mindre naturlig end* muna. *Formodentlig er det hele gået for sig på fölgende måde. Först er det i en senere tid så sjeldne* órum, *eramus, bleven til* vórum, *og som fölge deraf er* muna *bleven ændret til* vita, *for at få to bistave, der rigtig nok ikke ere bistave, eftersom de ikke passe til hovedstaven! Det oprindelige har vistnok været det naturlige*

muna(239) munuð ér at órum
eirlaust saman fleiri.

(Læsemåden «eigut» *turde være fremkommen derved, at man ikke har fundet behag i den uskyldige gentagelse af stavelsen* mun-*). Hvis denne min udvikling er rigtig, have formerne* órum óruð óru, *i betydningen eramus eratis erant, endnu i året 1242 kunnet lade sig höre, selv som bærere af bogstavrimet. — En* ʽ*visa*ʼ *digtet den 3. januar 1154 af Sigmundr öngull fra Orknöerne kommer, når man til dens fremtræden i Flat. udg. II* $482^{2a\,fg.}$ *föier, i parenthes, afvigelserne i Orkn.* $292_{13\,fg.}$, *til at se således ud:*

---

(239) *Eller måske det ældre* munu. *Se Eluc. photolithogr. udgave side* $47^{1\text{-}3}$.

Med hensyn til muna munuð *jevnföre man t. ex.* muna mun ek jól þau ’er ólum *Rögnvaldr jarl (Flat. udg. II* 481_{9a}, *Orkn.* 290_{7}*) og* muna munum vér at várum *Þórarinn máhlíðingr (Eyrb. kap. 19 vers 10).*

«þer berit aftr (aptr) er vǒrar (orar)
ord þau skaugulborda (ſkögulborda)
fiallrifs fægiþellu (fægi þellu)
fleyvangs til Orkneyia (*Orkneyia*). (,)
at» *osv.*

Forvanskninger falde strax i öinene. Vel kan jeg ikke lægge nogen vægt på den i förste verslinie optrædende 'þrîhending' (r : r : r)*(240). Men det fremgår, efter min mening, af den hele tone i verset, at (ikke det i nærværende tilfælde overflödige* «þer», *men)* þau *har oprindelig været det förste ord. For det andet mangler verslinien den ene bistav, med mindre man udelader* v *i* «vǒrar», *hvilket udgiveren af Orkn. har fölt, og hvorom jeg henviser til nærværende bind (Njála II) side* $31^{3\text{-}24}$. *For det tredje er det mere end usandsynligt, at versets forfatter skulde have sat to kendinger,* «skaugulborda fiallrifs fægiþellu», *i stedet for én. Og for det fjerde viser, som det forekommer mig, genetiven* fleyvangs *på det klareste, hvor uklar opfatningen har været, i det man åbenbart har forandret* fleyvang *til* fleyvangs, *fordi man har troet, at dette ord var en del af kendingerne. Vi træffe uden tvivl det oprindelige i alt væsentligt, når vi skrive*

þau berið aptr, er órar,
orð **hlyns**(241) sköglar borða
fjallrifs fægiþellu
fleyvang til orkneyja:
at *osv.*

er órar, *når det bliver forår, til foråret.* — hlynr sköglar borða = ek. — fleyvang, *accusativ, som betegnelse for det, ad hvilket bevægelse sker; altså: over havet.* — — *Et uden tvivl langt ældre exempel, end det sidst anförte, findes SnE. I 324—326 II* $529^{7\text{-}8}$, *i fölgende 'visuhelmingr':*

(240) *eller endog 'fjórhending'* (r : r : r : r).

(241) *eller måske* meiðs *eller måske* baldrs. *Der er ingen mangel på genetiver, der kunde passe på nærværende sted, både i betydning og form.*

þás élreifar ófu
ægis dœtr ok tœttu
fals við frost of alnar
fjallgarðs rokur harðar.

I steden for tœttu *har Reg.* teygðu, *hvilken i det mindste i formel henseende absurde læsemåde rimeligvis hidrörer fra, at man har opfattet* ófu *som stående i stedet for* hófu (*— skönt udeladelse af* h *på et sådant sted i et vers er i höieste grad usandsynlig —), og fölt, at* teygðu *passede bedre dertil, end* tœttu. *Til Reg. slutter sig SnE. III 51—52; medens det rigtige* tœttu, *der findes i W (og* 756*) og* 757, *er optaget i Rask's udgave af «Snorra-Edda» (side 125⁴ᵃ), og derfra i «Antiqvitates Americanæ» (side 267₁ₐ) så vel som i GhM. (III 236). Ordene* ófu ok tœttu *gengiver S. Egilsson «Ant. Amer.» side 268¹ᵇ ordret ved «texebant atque carpebant», Finn Magnusen GhM. III 237 friere ved «samled og sönderreve». Det i* ófu ok tœttu *liggende hysteron-proteron er af ypperlig virkning i denne beskrivelse. Man finder måske, at* fals *indeholder en betænkelig dunkelhed, samt måske end videre, at denne dunkelhed afficerer det hele. SnE. III 52¹⁻² bemærker S. Egilsson: «*fals, *secundum pronuntiationem pro* falls, *a* fall, *casus, unde* falls roka, *procella se subito dejiciens, turbo». Men denne forklaring holder ikke stik. I nyislandsk lyder* ll *foran* s *rigtig nok som* l, *i oldislandsk derimod som* ll. *På denne oldislandske udtale skal jeg her nöies med at anföre ét exempel af mangfoldige, det förste, der falder mig ind, nemlig Sighvats* Snjalls létum skip skolla *(Hkr. Ól. helg. kap. 70 'visa' 3¹, Óh. 1853 side 55₁₃ᵦ, Fms. IV 136¹, Flat. udg. II 58¹⁵ᵇ). Jeg opfatter* fals *som gen. sing. mse. (-ntr.) af adjectivstammen* falva *(med omlyd* fölva*), pallido-, osv., her brugt om et fjeld, enten på grund af den is og sne, med hvilken det er bedækket, eller på grund af dets klipper, eller med hensyn til begge dele. Jf. t. ex.* fölr randa íss *om jetten Rungnes skjold, Haustlöng II 4²⁻⁴ (Wisén's 'Carmina Norrœna' side 11 vers 17²⁻⁴). — —*

Jeg tilföier efter '*Frumljóð Norðrlanda*' *(det såkaldte* «*Sæmundar Edda*»*) i Codex Regius, i det jeg holder mig til Bugge's udgave, et par exempler på (*ván — vón —*)* ón, *samt ét på (*váno — vóno —*)* óno, *exempler, der uden tvivl hidröre fra gamle håndskrifter. Skírn.* $2^{1\text{-}2}$ «Illra orþa | er mer ón[(242)] at ykrom syni». *Atlamál* 71^{1} «Ón er þess engi». *Lokasenna* 36^{6} «oe era þo óno verr».

Med hensyn til beskaffenheden af den voeal, der ved u-*omlyd trådte i stedet for* á, *må fölgende bemærkes. I nyislandsk lyder* ó *for exempel i* ól *(lorum, loro),* vóru[(243)] *(erant),* kómu[(244)] *(venerunt),* ófu *(texuerunt),* nótt *(nox, noctem, nocti), aldeles som* ó *f. ex. i* sól *(sol, solem, soli),* fóru *(iverunt),* tómu *(vacuo ntr.),* hófu *(sustulerunt),* sótt *(morbus, morbum, morbo). — I et tidsrum, der begynder omtr. 1350, bruge de talrige rimværker* ('*rímur*' *osv.) endnu det gamle* á, *men ved siden deraf det nyere* ó *med samme udtale som i nyislandsk, uden at den klare bevidsthed om slægtskabet med* á *har haft nogen indflydelse derpå. Exempler findes i stor mængde, skönt jeg kun har optegnet nogle få, af hvilke jeg anförer et par. Filipó-rímur VII 16* brátt : sátt : smátt : nátt; *men ib. VII 20* mótt : drótt : sótt : nótt. *Konráðs-rímur III 60* svá : má; *men ib. III 25* þó : svó. *Konráðs-rr. III 48* tvá : á; *men ib. VI 15* þó : tvó. *Konr.-rr. V* 3^{1} váðum ráða veðrin stinn; *men Filipó-rr. III 8* þjóð : vóð, *og ib. VI 23* fróð : vóð. *Konr.-rr. II 37* vár *(nostră)* : nár *(gen. sing. af* ná = gná*); men Skíða-ríma 69* stór *(magnă)* : vór *(nostră), samt ib. 70* þór *(gudens navn i accusativ)* : vór[(245)] *(noster). Jeg anförer endnu nogle exempler på udtalen af* ó *som omlyd af* á. *Skáldh. IV* 17^{1} sótt : nótt. *Filipó-rr. VIII* 7^{1} fór : hvóru. *Herburts-rímur IV 39* kvómu : rómu.

---

(242) *A (den yngre membran) har* «vón».

(243) *langt almindeligere* voru.

(244) *i det vestlige Island. I den störste del af öen* komu.

(245) *ikke* vórr.

Konr.-rr. V 6[1] frómum : kómu. *Fil.-rr. II 9* vóðinn : óðinn; *jf. Skíða-rima 109. Rimur af Sigurði fót III 40 (Jón Sigurðsson's afskrift af den wolfenbüttelske 'rimnabók' I 9*[2-3]*):* «Lofðung f^{w} e̊ ȷ leẏní uog leñðí kolgu skıðū. þ^{r} sē luktuȝt lím^{r} af skog at lægíss bıoꝛn^{m} f^{l}ðū». *Herb.-rr. II 29*[1] vón : frón. *Skáldh. VII 7* vórar *(det bliver fordr)* : stórar. *Fil.-rr. VI 35* vóru *(erant)* : stóru, *og Konr.-rr. VI 25*[3] vóru *(erant)* : stórum. — *I oldsproget ere exempler af denne art langt sjeldnere. Grundene hertil ere forskellige.* [1] *De levninger af oldsprogets poetiske litteratur, der endnu haves, ere af langt mindre omfang, end den poetiske litteratur fra de to sidste århundreder för reformationens indförelse på Island.* [2] *Afset fra bogstavrimet, er en stor del af oldkvadene rimfri.* [3] *De rimede oldkvad (oldkvad med 'hendingar') frembyde forholdsvis langt færre helrim ('aðalhendingar'), end de nyere digte (de ældste 'rímur', osv.), hvis rimart er 'runhenda', og hvor desuden linierimet, når det anvendes, pleier at være helrim.* [4] *I oldkvadene har (— hvis jeg ikke feiler —) grundlyden* á *endnu en afgjort overvægt over sin* u*-omlyd. Jeg har imidlertid optegnet nogle steder, hvor denne* u*-omlyd af* á *lyder som et relativ oprindeligt* ó*, ganske i overensstemmelse med den senere tid; medens jeg på den anden side ikke kender noget exempel på langt* å *som en oldislandsk lyd. (Ísll.*[2] *II 50*[4] vóm í heiðnum dómi *er formodentlig fra det 14. årh. og anföres her i forbigående som sidestykke til nærværende bind [Njála II] side 33*[17]*.) SnE. II 128*[14] *og 414*[7] *i en 'visuhelmingr', der har en ægte gammel klang (jf. Guðmundur Þorláksson 'Udsigt over de norsk-islandske skjalde' side 56):* hóts meir enn til gótum. *Geisli 3*[4] ómjós röðuls ljósi(246). *Ikke alene for det förste Guðmundr Svertingsson (Bp. I 563*[2]*, Sturl.*[2] *II 291*$_{13}$*, i verslinien* greppr um nótt við ótta, *uden tvivl hörende til*

(246) *Jeg tillader mig at bemærke, at det förste 'máls-orð' i Geisli 3 må læses* Siðar. Sól heilags siðar *er Christus.*

denne skjalds '*erfidrápa*' *om Hrafn Sveinbjarnarson* † *1213), og for det andet Grímr Hjaltason (Bp. I 485*[13], *Sturl.*[2] *II* 292_{6}, *i verslinien* einni nótt fyr dróttins, *fra år 1202), og for det tredje Plac. (fra omtr. 1150, i verslinie 5*[4]: þá nótt með veg sóttu), *men også en* '*vísa*' *digtet af kong Harald hårdrådes krigere år 1051 (Hkr. Har. harðr. kap. 34* '*vísa*' *4*[6], *Fms. VI 259*[10], *Mork. udg. 56*[19b], *Flat. udg. III 340*[8b]: vask í nótt fyr óttu), *fremstille vocalen i* nótt *som* ó. *Rekstefja 8*[2] hótt norrœnar[(247)] dróttir[(248)]. *Samme digt 35*[4] hóps tvískelfða drópu. *I fölgende* '*vísuhelmingr*' *af Þórðr Kolbeinsson (Hkr. Ól. Tr. kap. 41, Fsk. 48*[15-18]):

«Setti Jarl fá er atti
ógnfródr á lög ſtódi
hrefnis háfa ſtafna
hót Sigvallda at móti»,

som jeg her har anfört efter Hkr. Kh. (I 234), dog uden varianter, forbinder og oversætter S. Egilsson (Lex. poët. 383—384): «sá er atti hrefnis stóði hot[(249)] á lög *qui tabularum equitium (naves) alte in mare (i. e. in altum mare, in vastum mare) concitarit*», *i det han opfatter* «hot» *som stående i stedet for* hátt. *Den* jarl, *her nævnes, er Erik, sön af «Hakon Jarl».* Sás atti hrefnis⌃stóði hótt á lög *er neppe et almindeligt udsagn (et udsagn om en ofte gentagen handling), men betyder vistnok 'der (nu) förte sin flåde (= den del af den norske flåde, han da befalede over) ud til et punct på havet, der lå i en betydelig afstand fra kysten', for så at styre sönder ud; medens hans fader, i fölge Heimskringla (P. A. Munch's*

---

(247) nórœnar?

(248) *Mon ikke* þundregn *Rekstefja 8*[3] *fungerer som en betegnelse for begrebet* s k j a l d s k a b? *(På grund af en eller anden misforståelse* k u n d e regns *være en forvanskning af* bjórs fulls sumbls sylgs víns öls *eller lignende.) Med* þundregns hóttr *kunde man jevnföre Óttarr svarti's* hættir hróðrs míns *(SnE. I 520*[4-5] *II* $342_{6\text{-}5}$ *540*[7-8] $606_{8\text{-}7}$*).*

(249) *Således!*

oversættelse kap. 202) «roede . . . om i alle Fjorde, ind langs det ene og ud langs det andet Land, og fik sig Folk». Jarl setti háva stafna at móti sigvalda *vil sige, at han 'satte coursen mod syd, for at möde Sigvalde'.* (*Jeg har ikke anfört overgang af* á *til* ó *i mandsnavnet* áleifr—áláfr—óláfr—ólafur(250), *f. ex.:* óláfi brag sólar *Geisli* 1^8; óláfr bragar tólum *Geisli* 50^4; óláfs bragar stóli *Geisli* 67^4; óláfr af gram sólar *stevet i Geisli;* óláfr skipa stóli *Rekstefja* 2^8; óláfr und veg sólar *stevet i Rekstefja;* óláfr borinn sólu *stevet i et drapa, digtet af Steinn Herdísarson om Olav kyrre (se f. ex. Hkr. Ól. kyrr. 1). Ti her synes* ó *ikke at kunne være omlyd af* á. *Derimod kunde man fristes til at mene, at* ó *i* óláfr *var det negtende* ó, *i det en falsk analogie med mandsnavne, som:* óblauðr, ófeigr, órœkja, óspakr, ósvífr, ótryggr, óþyrmir, *og flere, havde gjort sig geldende.*)

Når man lægger mærke til, at betydningen 'nostro som neutrum' förste gang den forekommer i Stockh. homiliebog, nl. 4^3, *er udtrykt ved «voro», ligesom betydningen erant, f. ex. ib.* 1^1, *får man uvilkårlig det indtryk, at begge ord have lydt ens. Og på den anden side er forekomst af* óro *erant ved siden af det hyppige* óro *'nostro ntr.' meget påfaldende, med mindre den har sin grund i phonetisk identitet af* óro *erant og* óro *nostro. Hvad sjeldenheden af* óro *erant angår, lader den sig let forklare af naturlig stræben efter at skelne imellem ord, der, afset fra det phonetiske, intet have til fælles med hinanden.*

At det allerældste(251) *islandske håndskrift AM.* 237

(250) *Det tilsvarende kvindenavn må vel antages at have undergået fölgende forandringer:* áleif — áláf *(uden omlyd)* — álóf *(med omlyd)* — ólóf — ólof *(ólof : ólóf = kvon : kvón)* — ólōf *(der svarer til* ólafur*).*

(251) *Jeg skal i forbigående bemærke, at, efter min mening, er* 237 *neppe over 10 år ældre end AM.* 674 A *quarto (Elucidarius). Men det er nödvendigt at tilföie, at så vel denne som næsten enhver ytring om oldislandske håndskrifters alder hviler på et*

folio[252], *der betegner den imellem* á *og* ó *vaklende udtale dels (nl. omtrent 10 gange) ved* ǫ *eller* ǫ *dels (nl. omtrent 20 gange) ved* ꜹ *eller* ꜹ[253], *på nogle (nl. omtrent 17*[254]*) steder med på andre (nl. omtrent 13*[254]*) steder uden længdetegn,*[255] *ikke frembyder et eneste* ꜹ́r *eller* ǫ́r *nostra, eller lignende, synes at være ganske i sin orden, da vaklen i udtalen mellem* á *og* ó *her sikkert ikke har fundet sted. I det mindste kender jeg intet* ár *i betydningen nostra, intet* ára *i betydningen nostram og nostros, eller lignende. Vel negter jeg ikke, at tegnene* ꜹ́ *og* ǫ́ *til dels fremstille et etymologisk forhold. Men det etymologiske er og bliver dog et underordnet moment i orthographien. Og hovedsagen må her vel have været, at betegne en udtale, der undertiden var* á *og undertiden* ó.

Hvad nu endelig angår den SnE. II 18$_{16}$ *fremsatte påstand, at de to* órar *i sætningen* «orar *eru úræktir* órar»[256] *afvige phonetisk fra hinanden, i det* ó *i det sidste skal være nasalt, tör jeg slet ikke fæste lid dertil. Folk, der begynde at reflectere over sprogets natur, komme ikke sjelden temmelig hurtig til det dybsindige resultat, at ord af forskellig bemærkelse ikke kunne lyde ens. Og i den gamle afhandling SnE. II 10—42 (— til hvis undskyldning det i övrigt bör fremhæves, at den kun er en begyndelse, en 'frumsmiđ' —) synes det at skorte, i en*

---

usikkert grundlag, så længe man holder sig til umiddelbare indtryk, og ikke har anstillet methodiske undersögelser.

(252) *des værre kun to blade!*

(253) *I den her omhandlede function synes* ǫ *og* ꜹ *naturligere, og fölgelig oprindeligere, end* ǫ *og* ꜹ.

(254) *Enkelte længdetegn kan være forsvundne, hvor skriften er utydelig.*

(255) *I steden for* rǫþō *eller* rꜹþō *findes spalte 2* [15] »roþō« *(consiliis), måske blot en skrivfeil.*

(256) *'Vanvid ere vore forsömmelser'. Med andre ord (da sætningen åbenbart angår de sædelig-religiöse forhold): Det er vanvid at forsömme sin sjæls frelse.*

ikke ringe grad, på klarhed og pålidelighed. Jeg skal imidlertid på dette sted ikke gå nærmere ind herpå, men kun bemærke, at når afhandlingens forfatter, side 26^{6}, opstiller fölgende rigtige sætning: 'Skáld eru höfundar allrar rýnni eða málsgreinar', 'skjaldene ere dommere i (og kilde til kundskab om) alt hvad der angår udtalen', så omstöder han derved, hvis jeg ikke feiler, aldeles den påstand, at f. ex. ó *i* órar *ἡμέτεραι er nasalt, eftersom skjaldene i det tiende og de fölgende århundreder ikke synes at vide det mindste af en sådan nasalitet*(257), *hvorimod deres udtale i dette punct synes aldeles at falde sammen med den nyislandske. Den hele doctrin om islandske næsevocaler (SnE. II 18^{6} fg.) gör desuden i sig selv indtryk af at være sammenflikket af uensartede bestanddele.*

Men skönt jeg således ikke tör slutte mig til Hoffory's bevisförelse, skal jeg gerne indrömme, at han måske har opdaget den rette kilde til det særegne ved possessivformerne ór óra órar órer óro órom. *Allerede för end det tredje ark af nærværende bind var trykt, vaktes nemlig, angående den side 32—33 fremstillede opfatning, nogen betænkelighed hos mig derved, at sådanne former allerede findes i de ældste nordiske digte (f. ex.* «orom» *Vafþr. 7^{5} Bugge), medens jeg betvivler, at omlydsbevægelsen* á—ó *er så gammel.*

S. $33_{10\text{-}9}$. Den her efter Hist. eccl. Isl. anförte 'vísufjórðungr' (Lilja $14^{1\text{-}2}$) bör formodentlig hedde:

En at verðleikrinn viss *(eller* vís*)* á jörðu
vyrði sök til himna dyrðar,

i det viss *(eller* vís*) henföres til* sök. *Se i övrigt Wisén's 'Carmina Norræna' side 89.*

---

(257) *Hos en med forfatteren til SnE. II 10—42 samtidig skjald, Einarr Skúlason, finder man (SnE. I 502^{15} II 452_{16} 535_{12} 601^{15})* vini óra fell stórum *som verslinie med helrim.*

S. $35^{15\text{-}17}$. *Jeg havde ikke lagt mærke til, at S. Egilsson har selv opdaget feilen og rettet den, Lex. poët.* $863\,a^{20\text{-}21}$ (vela *3*).

S. $51^{1\text{-}7}$. *Det er naturligvis kun, når sagen ses fra nyisländsk standpunet*(258), *at* apaldrs garð brims kapla, *som 'dróttkvætt visuorð', kan siges at lyde bedre, end det for oldsprogets vedkommende metrisk rigtige* apaldrs garð brimis kapla. *Da man nu ikke er beföiet til enten at læse* appaldrs *i steden for* apaldrs *eller at godkende en genetiv* brimis = brims, *kunde man opfatte* brimis *som en forvanskning af* brimils, *samt gette på* láðs *i det fölgende 'visuorð', hvis sidste 'máls-orð' ganske tydelig synes at være* »lyþar«, *skönt den överste del af* l *er lidt beskadiget.* Brimils⌒láðs⌒kapla⌒ýtir *er en rigtig kending for 'mand'. Men da kun en del af nærværende 'visuhelmingr' kan læses med sikkerhed og sammenhængen fölgelig er dunkel, tör jeg intet foreslå.*

S. 59_2 «vígslum» *læs* «vígslum».

S. 60^{17}. *I den 'visuhelmingr', hvoraf denne linie danner de förste to 'visuorð', har 'Helrim' side* $30_{14\text{-}13}$ *det absurde* við|fjörnis *i steden for* víðfjörnis. *Det rigtige findes Sturl.*[2] *II* 75^2.

S. 63_9 «*ved et eller andet vink*» *læs* «*på en eller anden måde*».

S. 71^{17} «— — ◡ ◡ — ◡» *skal være* «— — ◡ — — ◡».

---

(258) *Se oven for, side* 330_3*—*331^4.

S. 82_{11}—83^{13}. *Den her fremsatte formodning, som jeg flere gange, ad forskellige veie, er kommen tilbage til, tror jeg forelöbig at burde fastholde. Enten man læser* «hríngsbaldr tug gialda» *(med Sturl.*[1]*) eller, som jeg har foreslået,* «hrings baldr einn tug gjalda», *bliver meningen den samme. Og efter al rimelighed er sandheden den, at Hafliði har skullet erlægge xxx, þorgils derimod [ikke ix, men] x 'hundreder', som det hedder i Ny kongelig samling 1234 folio:* «skyldo þar gjaldaz xxx° fyrir víg hneitis, enn x° fyrir áverka við má». *Betragter man et öieblik de tre 'visur', der fölge på ordene* «Þá vóru kveðnar vísur þessar» *(Sturl.*[2] *I* $14_{3\text{-}9}$*), tror jeg ikke man vil kunne andet end indse, at disse tre 'visur' ikke godt kunne antages at have hört til ét kvad, eftersom de ikke blot ere variationer over et og samme thema, men også tilhöre forskellige versarter; medens der på den anden side ikke er nogen grund til at mene, at de skulde være tagne af forskellige digte. Heraf fölger da, at de præsentere sig som 'lausar visur'. Den förste 'visa' (*«Varð Hafliði hundruð» *osv.) er meget ufuldkommen i formel henseende, skönt den på en måde vil gelde for 'dróttkvætt'. Förste 'fjórðungr' har 'háttlausa' i 'frumorð', medens 'viðrorð' er regelmæssigt 'dróttkvætt'. Anden 'fjórðungr' er regelmæssigt 'dróttkvætt'. Tredje 'fjórðungr' har 'háttlausa' i begge 'vísuorð' og oven i köbet tre 'stuðlar'. Fjerde 'fjórðungr' er 'munnvörp'. Denne mangel på gennemförelse af kunstig form har nu givet anledning til, at man har gentaget indholdet, först i regelmæssigt 'dróttkvætt' (*Varð hundraða af höndum *osv.), hvor den anden 'visuhelmingr' endog er 'rétthent', hvilket man sikkert ikke har anset for nogen feil*[259]*, og derpå i regelmæssig 'runhenda' (*«Lét Hafliði af höndum» *osv., 'minnsta runhenda' med kvindeligt rim og i 'dróttkvætt' versemål). Med hensyn hertil må jeg*

---

(259) *Det sjette 'visuorð' må læses*
svelt at stranda-hneiti.
Jf. ítr at stranda-hneiti *i den förste 'visa'.*

erindre om et sted i Hkr. Har. harðr. kap. 94 (jf. Fms. VI 416, Fsk. 139—140, Mork. udg. 117—118, Flat. udg. III 394—395), hvor det hedder i P. A. Munch's oversættelse: «Der fortælles, at Kong Harald Sigurdssön kvad denne Vise:

Frem gange vi
i Fylkingen ......

Men strax sagde han: dette er daarligt digtet, og jeg maa see til at gjöre en anden Vise, som er bedre. Han kvad da en drottkvædt Vise». 'Fornyrðislag' var ham således en alt for let versart; medens mangelen ved Sturlungas nr. 1 («Varð Hafliði hundruð» ...*) væsentligst bestod i 'háttaföll'. Også i en anden henseende turde parallelismen imellem dette sted i kongesagaerne og stedet i Sturlunga ikke være aldeles fuldstændig, i det nemlig Sturlungas anden og tredje 'visa' (*Varð hundraða af höndum ... *og* «Lét Hafliði af höndum» ...*) neppe ere digtede af forfatteren til den förste (*«Varð Hafliði hundruð» ...*), men snarere af en eller flere af hans venner.*

S. 83_1-84^1. Jeg anser á *i* þá er *for langt; hvorimod det vilde være kort i et* þáer.

S. 84^{7-14}. I steden for á mik *har Sturl.*[2] *I* 145_{13} á mér, *hvilket har en ældre klang.*

S. 84_{9-7}. Den her omhandlede 'visuhelmingr' lyder Sturl.[2] *II* 67_{7-6}:

«Sízt unni sá sleitum (seim, hyr-broti-geima,
opt-gefnan lét jafnan odd-rjóðr) vanaðr hodda».

Man lægge mærke til: [1] *brugen af bindetegnet;* [2] *det indskudte overflödige* «hyr-broti-geima»; [3] *den i förste 'visuorð' foreliggende 'háttlausa';* [4] *de* t r e *'stuðlar' i samme 'visuorð';* [5] *det monströse* gefnan, *åbenbart en ved* jafnan

*fremkaldt skrivfeil (*gefnan . . . jafnan*). Og med alt dette sammenholde man membranen* 122 A*:* »lítt vıı ſꝏ | ſléıtū: ſeím ꝧyr bꝛotı geíma[260]: opt geꝼna. líet | ıaꝼnan: oððríoðꝛ uınū ꝧoðða«, *hvor alt er naturligt og rigtigt, med undtagelse af* ſeím *i steden for* ſeímſ.

S. 85^3. *Sturl.*^{2} *II* 74_{10} *forbinder* úsvífr[261] *med* sköp, *en, som det forekommer mig, interessant opfattelse, der måske er rigtig.*

S. 85_1 *(note*^{62}*) «over s» læs «over* s».

S. 87_1*—*88^2 *(*tvá létk . . . lind!*). I bladet Ísafold for 1880 side* $39\,b_{19\text{-}17}$ *vil Jón Þorkelsson læse denne 'visuhelmingr' således:*

Tvá létk Fáfnis[262] fltjar
falla þar til vallar
njóta Leifnis lautar
lind fagrvita kindar.

Når jeg ikke uden al betænkelighed slutter mig til disse af min indsigtsfulde ven fremsatte ændringer, så er grunden den, at de foreslåede læsemåder måske ere f o r *gode. Enhver må kunne indse, at* falla þar til vallar *frembyder et fyldigere og bedre rim, end* falla þar til jarðar[263]. *Men man kan henvise til 'aðalhendingar' som:* víst lýðs fyrir píslum *(Líkn.* 44^8*);* bafa bláfoldar skafla *(Gísl. side* 49^{13} *[jf.* 165^1*] og* 135^2*);* «hvar? þar er Lazarus jarðast» *(SnE. II* 248^7*);* «hvar? þar er karlfólk barðist»

---

(260) g rettet fra ꝧ*;* e *ser næsten ud som* ę *med et punct over.*

(261) Vistnok rigtigere ósvífr. *Jf. nærværende bind side 274 note*^{241}.

(262) Skulde ikke Fafnis *være rigtigere end* Fáfnis*?*

(263) Se også Jón Þorkelsson's bemærkning Ísafold for 1880 side 86 $a^{13\text{-}24}$.

(SnE. II 248 9); — medens Jón Þorkelsson (Ísafold for 1880 side 86 a 13-14) selv bemærker: «Hendingarnar þar: jarð *eru eigi rangar». Og er dette rim ikke urigtigt, er det vel godt nok i nærværende tilfælde, eftersom 'visur' i Þórðar-saga just ikke höre til den mest fuldendte skjaldedigtning. Jeg skal dog villig indrömme, dels at de to SnE. II 248 forekommende 'vísuorð', i hvilke* þar *formodentlig bör læses* ðar, *vistnok frembyde et kraftigere rim, end verslinien* falla þar til jarðar, *dels at paralleler til rimet i denne verslinie hentede fra 'frumorð' neppe tör antages at bevise noget. — Med langt större bestemthed må jeg holde på læsemåden* ýta. *I steden for* ýta *burde nu forfatteren (til verset* Tvá létk *osv.) rigtig nok have sat enten* ýtendr *(hvilket lå meget nær) eller* brjóta *eller* njóta, *da plural af* ýtir, *når dette ord bruges rigtig, nemlig som nomen agentis, næsten er lige så stödende som* ýtir *i singular, brugt som 'ókennt heiti' i betydningen 'mand' (se Lex. poët.* ýtir, *2). Men* ýtar *i samme bemærkelse som* ýtendr *forekommer dog på steder, hvor det må anses for sikkert. Vel kan jeg ikke beråbe mig på Flat. udg. II 442 1-2 (Orkn. 156 10-9), da Kali (Ragnvald) neppe har brugt* ýtar *i stedet for* ýtendr, *og her vistnok oprindelig har stået* eigi veit, hverr ýtir | unnskíða ferr síðan *(ikke* «eigi veit hue yta» *osv.). Men Grett.² 39 13-11 finder man* álms⌒angrs[264]⌒ýtum. *Og forfatteren til 'visur' i Þórðar-saga synes at have elsket flertallet af* ýtir *brugt som nomen agentis. Det hedder således Þórð. ved H. Friðriksson side 32:* «Eigi skalk fyrir ýtum flýja | undalogs at þessum fundi»*; og side 40:* «Þar vá ek sex ... ýta eldbands þrumu sanda». — — *Jeg havde opstillet fölgende forbindelse:* tvá fafnis⌒fitjar⌒ýta⌒kindar. *Jón Þorkelsson forbinder* kindar *med* fafnis *(altså:* tvá fafnis⌒kindar⌒fitjar⌒ýta*); hvilket ubetinget må foretrækkes.*

---

(264) *Jeg er tilböielig til at opfatte* álmr *på dette sted i betydningen* alm *(ælmetræ) og* álms⌒angr *i betydningen öxe.*

S. 93[5] *(foran* aunndvr*) skal der stå* ».

S. 119[15]*—121*$_{16}$. *Med dette afsnit jf. 'En bemærkning til to verslinier i Þórgeirsdrápa' ('Aarbøger for nordisk Oldkynd.' 1879 side 160—162).*

S. 124$_{16}$ *står to gange* «mit» *i steden for «mit»*.

S. 126$_{6}$*—127*[10]. *Verslinien* snarfengan með lið drengja *er ikke alene 'stirðari' (mindre flydende) end* snarfengr með lið drengja, *men ligefrem umulig.*

S. 157[7-15]. *Den her fremsatte dristige mening om* hrót *har sin grund ikke alene i usandsynligheden af, at de gamle digte i SæmE. skulde frembyde* r *i stedet for* hr, *men også deri, at ordene* snertumk harmr í *synes at fordre tilföining af dativ*[265] *(ikke accusativ), skönt udtrykket* snerta við eht *rigtig nok brugtes. Störst vægt lagde jeg dog på den omstændighed, at hvis* hrót *her skulde betyde 'rummet under taget i et hus', og* hjarta hrót *fölgelig den hele brysthule, vilde, som det forekom mig, sætningen* snertumk harmr í hjarta hrót *lyde utilgivelig mat ved siden af de andre to i samme 'visuhelmingr':* böl gervir mik fölvan *og* bíða mun ek of brúði aldregi bótir. *Jeg antog derfor, at* hjarta hrót *måtte i det væsentlige udtrykke det samme som f. ex.* hinar innstu hjarta-rœtr *(Barl. 118*[17]*; jf.:* «hjarta rætr | hafa nú stríðit kannat» *Filpó-rímur IV 28;* «Þá fékk herrans hjarta rót | harma sinna allra bót» *samme rímur VII 47; og lign.), og fölgelig betyde sjælens inderste. Men des værre er jeg ikke i stand til at påvise noget sted, hvor et*

---

[265] *Dat. sing. af* hrót *neutr. blev naturligvis* hróti.

aldeles sikkert hrót *fem.* (*=* rót *fem.*) *forekommer. Påfaldende er det imidlertid, at sproget har kunnet forblande de to ord med hinanden, hvorom spörgsmålet her dreier sig, så at* hrót *neutrum nu kun synes at existere som* rót *femininum.*

S. 168^3 «hónum» *læs* «honum».

S. 198^{11} «*meddele*» *læs* «*fremstille*».

S. 203^{14-17}. *De her anförte to exempler på* hygg ek *ere uheldige, da* hygg ek *i dem begge må forandres. Jeg burde hellere have valgt 'visuorð', hvor man, uden skade for versemålet, kan beholde* ek, *såsom:* hygg ek at hersa tveggja *Björn hinn krepphendi (Hkr. M. berf. 7, Fms. VII* 151*). Dog er en sådan mulighed ikke tilstrækkelig. Jeg henviser derfor til Háttalykill* 17^5 (víða hygg ek bragna bera), *en verslinie, der ikke lader sig forkorte. (Af en anden art er Gísl.* 71^{16} *[jf.* 168_3*]* 157_7 vel hygg ek þótt eggjar.)

S. 210_{15-7} *(note* ^{174}*) jf. 'Om helrim' side* 15^{14-16} *og note* ^{17}. *Brúsi Hallason's 'vísa' (Glúma kap. 27 v. 1, Ísll.*^{2} *I 220–221) bör vistnok læses:*

Höfum vér vegs af vígum
veit ek orð á því borða
stóðs við stýrimeiða
stafns göndul hlut jafnan.
þó hykk fúrviðu fóru
fleygarðs enn mik varði
beiðiblökk fyr brekku
bliks harðara miklu.

Læsemåden vér vegs *stöttes især af Melabók Ísll.*^{2} *I* 220_9 (Höfum vér vágs ór vígum). — *Den af mig 'Helrim'*

40

side 15^{15-16} foreslåede ændring af beiði- «til boða el. lign.» har, for så vidt jeg har nævnt ordet boða, den store feil at være utilladelig i metrisk henseende. Men i stedet for boða kunde man sætte bylgju eller báru, da så vel bylgju bliks hlökk som báru bliks hlökk vilde være en fortrinlig kvindekending. Imidlertid tror jeg nu, at beiði- bör beholdes, i det man opfatter blik i betydningen bleg = 'blegning'. (Egentligst synes blik i denne bemærkelse at være: 'det, at det hvide töi ligesom blinker i solen'.) Efter min anskuelse er bliks beiðihlökk en særdeles betegnende kending for 'kvinde'.

S. 220^{5} står » » i steden for » «.

S. 221^{11}. Enten må ú i búendr udtales langt, hvilket vilde være meget påfaldende, eller også er denne verslinie forvansket. Det oprindelige har muligvis været búendr saman of strendu. Amphibrach som förste fod i 'dróttkvætt vísuorð' synes ikke unaturlig i og for sig, skönt den sjelden forekommer.

S. 234 note ^{204}. Jeg tror ikke Lex. poët. (428 a, hvítingr 7) har ret i at formode, at hvítings og hvítinga, i kendinger som hvítings hildr og hvítings hörn og hvítinga gunn(r) og hvítinga hlökk og hvítinga hilmir, betyder maris og marium. Drikkehornene hvítingar ere bekendte fra þáttr af þorsteini bæjarmagni (se Lex. poët. hvítingr 4). Og efter min mening kan der neppe være nogen tvivl om, at de anförte kendinger ere af samme art som t. ex.: horna hildr (Eg. Skall. kap. 74 'vísa' 1), horna hlakk (Óh. 1849 side $9^{15-16\,b}$, Fms. XI 197^{11-12}, Flat. udg. III 238 b_{16-15} [Fms. V 229^{15-16}]), horna hörn (SnE. II 218_{10}).

Da halvverset «hoddgrund, hvat býr undir, | Hlín, oflæti þínu, | hýrmælt, hóti fleira, | hvítings, en vér lítum?» *(Eyrb. kap. 28 'vísa' 2) indeholder to kendinger, af hvilke den ene er overflödig, er det i og for sig rigtige* hvítings^hlín *ikke sikkert her, hvor det oprindelige måske turde antages at have været:* **hyrsunds** hvat býr undir | hlín oflæti þínu | hýrmælt hóti fleira | **hvítörm** en vér lítum.

S. 236[4-24]. *Af de her anförte 9 'vísuorð' turde kun 4 blive metrisk umulige, når man skriver* fíand- *(i steden for* fjand-*); nemlig:* fúrsendir vann fjandum, grandmeið sigars fjanda, vandum lýð til fjanda, brandr kallaði fjanda.

S. 249_3 *er* «*i*» *forsvundet i enden af linien.*

S. 273_{12} «*slige*» *læs* «*sådanne*».

S. 274_8 *skal der stå* «ú- *i oldislandske håndskrifter*» *(men ikke* «ó- *i oldislandske håndskrifter*»*).*

S. 274_{14}*—*275_7 *og* 322_4*—*324^2. *Dr. Hugo Gering, den fortjente udgiver af 'Finnboga saga hins ramma'* (266)*, 'Isländische legenden novellen und märchen', m. m., har i Zeitschrift für deutsche Philologie', bd. xiv side 234—236, fremsat den mening, at man bör læse:*

hornungr tvenna morna,
allvaldr tvenna snjalla,
veðrörr tvenna knörru,
regndjarfr tvenna þegna;

---

(266) *der udkom 1879. Denne omhyggelige udgave er naturligvis ikke uden feil; men dens gode sider ere aldeles overveiende.*

hvoraf vilde fölge, at man ligeledes burde læse:

sárgagls þrenna agli,
höfuðbaðmr þrenna jöfra,
hjalms árr þrenna sára;

ligesom det hedder i Rekstefja: átta skeiðum ok þrinnum *(15. er.)*, döglinga þrenna *(16. er.)*, tvenna hirðmeðr *(26. er.)*; *jf. 10. er. I og for sig synes denne mening meget plausibel. Men med undtagelse af det påfaldende* «qvomo konungar | fyr kne þrennir» *Goðr. II 24 (SæmE. ved Bugge side 270), har jeg ikke fundet* tvennir þrennir(267) *i tiden för Rekstefjas tilblivelse brugt (i steden for* tveir þrír*) om enkelte individer eller andre enkelte genstande. Og på den anden side udtrykkes numeralia distributiva i islandske skindböger, så vidt jeg husker, aldrig ved taltegn.*

S. 278 note 246. I mange tilfælde, som det her vilde blive for vidtlöftigt at specificere, udtalles rigtig nok z *(eller* zz *eller* tz*) som* ts. *Som bærer af et linierim forekommer* giz *(den förste stavelse i mandsnavnet* gizurr*), så vidt jeg véd, kun på et eneste sted, nemlig i en 'visa', der Sturl.² II 174 er skrevet på fölgende måde:*

«Sjau hygg ek sæfða liggja (sylg gáfum vér ylgi,
búk sneið blóðugr mækir) brennu-menn í rennu:
Nú hefir gunn-mildum goldit Gizurr, svá at ek vissa,
meiðum mistar-glóða minning skaða sínna»,

og som i fölge en beretning, omtrent så pålidelig som nogen historisk beretning kan være, er i året 1254 digtet af en Páll Þorsteinsson, åbenbart en mand af betydelig anseelse (— altså ikke nogen idiot! —), om en i skjaldekunsten kyndig hövding, til hvem hin Páll havde sluttet sig. Men den besungne hövdings navn skal nu, phonetisk taget, «i fölge de nyeste opdagelser», have været (ikke gissurr, *i overensstemmelse med nuværende islandsk; men)* gitsurr. *Hvis denne mening er rigtig, må ét af fölgende*

---

(267) fernir *forekommer neppe i digte ældre end de ældste 'rímur'.*

tilfælde antages at finde sted. Enten må den anförte 'vísa' — en af de simpleste, klareste, naturligste i hele den oldnordiske litteratur, og derhos ikke meget gammel — være forvansket. Eller dens forfatter, ellers overalt fuldkommen correct, må på ét punct, netop det vigtigste i sin vísa', have rimet som en jammerlig stymper. Eller han må have fundet en vanvittig fornöielse i at håne en mand, for hvem han i samme åndedræt udtalte sin sympathie på en kraftig og fremtrædende måde. — Lad os til sammenligning tage et andet exempel. Det til det angelsax. bletsian *svarende islandske verbum er i oldbögerne skrevet ikke alene f. ex.* bleza, *men endogså ligefrem* bletsa. *Ikke des mindre må det have lydt som i nyislandsk, ikke blot ved midten af det fjortende århundrede, i fölge Gmdr. Arngr. 9*[5], blessuð vertu sem hneyktir hvassan; *men også uden tvivl ved midten af det tolvte, da det er höist usandsynligt, at ordene* Goðs blesson ... þessa, *Geisli 70*[8], *skulde lide af nogen forvanskning, skönt pågeldende 'vísuhelmingr' ikke helt igennem er klar og critisk sikker. (Andre tilfælde fra tiden för 1400, hvor* blez *i* bleza *eller* blezon *osv. optræder som rimstavelse, kender jeg ikke.) Sagen er vistnok den, at* bleza bletsa *osv. er en etymologisk skrivemåde; medens* gizurr gitzurr *osv. er en uklart etymologiserende dito. — Endnu et tredje exempel må det være mig tilladt at anföre. Digtet Harmsól, omtrent fra samme tid som håndskriftet Stockh.* 15 *qvart (den islandske homiliebog), består af 520 'vísuorð', der ikke frembyde nogen uregelmæssighed i linierimet, når man læser* llz *som* lls. *Men hvis man udtaler* llz *(som* llts, *det vil sige) som* lts, *får det nævnte digt 8 'vísuorð' med háttlausa', nemlig: 3*[5] *(*alts megu ekki þollar*), 22*[6], *29*[8], *35*[6], *40*[6], *45*[6], *47*[8], *65*[6]. *Fra midten af det trettende århundrede, Sturl.*[2] *II* 73_{14}: «allz gný-hreggi falla»; *hvor* «allz» *naturligvis lige så lidt som på de anförte steder af Harmsól (og jeg tör tilföie: lige så lidt som i noget som helst islandsk rim overhovedet) kan udtales* alts. *(Ytringen 'der ikke frembyde nogen uregelmæssighed i*

linierimet' kan måske synes at være for stærk. Naturligvis tager jeg ikke hensyn til Harmsól 7[6], «íllt ráð þá er mig vélti»; *se nærværende arbeide (Njála II) oven for, side 35*[14-17] *(hvor jeg i övrigt ikke havde lagt mærke til, at S. Egilsson har selv rettet feilen, Lex. poët. 863 a*[20-21] *[art.* véla, *3]). Heller ikke til Harmsól 17*[8], «alldýr, sökum valda», *hvor* alldýr *må være en feil i steden for* aldýr; *da vort sædelige mål ikke er* all-, *men* al-; *ikke halvhed, men helhed; eftersom vi skulle være fuldkomne, ligesom vor Fader i himlene er fuldkommen. Heller ikke til Harmsól 32*[8], mæts við ugg ok hrætslu; *da udtalens behandling af* ð *foran* sk *og* sl *på Island ved år 1200 synes at have været — ikke den oprindelige (som Ól. dr. Tryggv. 19*[6] ormr hrauðsk en felt rauðu) *og heller ikke den almindelige (som* «Skauztu und farm hinn frízta» *i et vers af Valgarðr), men den: at forandre* ð *til* t. — *Kun i ét 'visuorð', nemlig 58*[8], *kan det være usikkert, om Harmsól ikke har 'háttlausa'. Jeg skal her anföre de tilfælde af lignende art, jeg har optegnet.* 1) *Om Harmsól 17*[8] *se nærværende side*[6-10]. 2) *Fms. VI 336*[15] *finder man* «Steinkell gefin helju». *Men* Steinkell *er, ligesom* alldýr, *åbenbart en falsk læsemåde. Se: Fms. VI 336 var.*[5], *ShI. VI 312, Fms. XII 159*[2], *Hkr. Kh. III 139 VI 168, Hkr. ved Unger side 605*[15a], *Mork. udg. 91, Flat. udg. III 375.* 3) *Eyrb. kap. 29 'visa' 1*[1-4] *(jf. Ant. Amer. 223 og GhM. I 746) er skrevet og opfattet i Eyrb.*[2] *(i væsentlig overensstemmelse med Ant. Amer. l. c.):* «Gulls, mundu vit vilja | viðar ok blás í miðli, | grund (Fæ ek stöð stundum) | strengs, þenna dag lengstan», *d. e.,* «Gulls-strengs grund»! *osv. Alligevel vover jeg at tro, at kendingen kun består af to ord,* strengs grund, *i det* strengr *betyder* *snor (jf.* hörstrengs jörð *Plac. 24 og* láss lind *[oven for, 404*[19]*]), men at* gulls *er forvanskning af* guls; *altså:* í miðli guls viðar ok blás, *'imellem den gule skov og den blå himmel', i det nærværende 'visa' formodentlig er digtet om efteråret.* 4) *Bjarn. hitd. ved H. Friðriksson side 24*[13] *(i halvverset* «Eykyndill verpr öndu | orðsæll ok vill

mæla | brúðr hefir beztar ræður | breksöm við mik nekkvat») *kan* orðsæll *meget let være en ved* eykyndill *foranlediget forvanskning af könnet, i det nom. sing. fem. er af en afskriver forandret til nom. sing. masc. Det oprindelige kunde have været* orðsæl eykyndill, *per synesim, da talen er om en kvinde. Desuden er det ingenlunde afgjort, at adj.* orðsæla- *skal forbindes med* eykyndill, *og ikke med* brúðr, *i hvilket sidste tilfælde det naturligvis må skrives* orðsæl. [5] *Ól. Tryggv. 1853 side 50*[19] *(i en 'visa', der tillægges Stefnir):* «danskvr høll hvat þv melir». [6] *Bp. I 643*$_{12}$ *og Sturl.*[2] *II 278 (i en 'visa', der vistnok er digtet af Guðmundr Svertingsson):* «heill, segik á því deili». [7] *SnE. II 166*$_{7}$ *422*[17] «sittu heill konúngr! deili». [8] *Harmsól 58*[8] *(se oven for, side 628*[17-18]*):* «sæll gnæfandi, þræli». [9] *þrymlur 21:* «Fjölnis þjónn kom furðu dæll | fram at landa baugi, | úti stóð fyrir Óðins þræl | jötunn Þrymr á haugi». *Slutningsrimet i þrymlur er ellers overalt correct (med undtagelse af gentagelsen* hét : hét *6*[1:3]*); da man 4*[3] *og 64*[2] *bör skrive* þór *og* bur, *ligesom i nyislandsk [samt end videre* stór *74*[1] *77*[2]*, og så fremdeles]. Spörgsmålet bliver nu, om man på de under (*[4-9]*, eller snarere)* [5-9] *anförte steder skal antage 'háttlausa'? eller om man skal forudsætte, at* ll *er på disse steder bleven udtalt som f. ex. i dansk og tydsk (i hvilket tilfælde* ll : l *vilde være et correct l i n i e r i m)? Begge disse spörgsmål tror jeg at måtte besvare benegtende; i det jeg formoder, at de pågeldende 'visuorð' ere blevne udtalte (ikke* danskr hæll hvat þú mælir *osv., men):* danskr hæl hvat þú mælir; heil segik á því deili; sittu heil konungr deili; sæl gnæfandi þræli; fjölnis þjón kom furðu dæl. *Denne overgang af* ll *til* l *synes at have indskrænket sig til* ll *som udlyd bestående af et thematisk* l + l *som suffix for nom. sing. Hermed kan jevnföres* [a] *f. ex.:* »ȝeıl« *s a l v u s, AM. qvart* 623 *side 6*[5]*;* »mıkıl« *m a g n u s, ib. 33*[5]*;* »kýrtıl« *χιτών, ib. 27*[4]*;* »engıl« *a n g e l u s, ib. 9*[24] *10*[3]*;* »ðıoꝼvlınn« *ὁ διάβολος.* [b] *singular-nominativer som f. ex.:* þjón *(jf. det nys citerede þrymlur 21) t j e n e r,*

þjór *tyr*, skír *klar*, ís *is*, laus *lös, henholdsvis i stedet for* þjónn, þjórr, skírr, íss, lauss. *c) f. ex. de gotiske former:* vair *(i steden for* *vairs*)*, *vir (også denne latinske nominativ,* vir, *står i steden for* *virus*);* drus *(i st. for* *druss*)*, *casŭs;* laus *(i st. for* *lauss*)*, *solutus. — At* heil *salvus,* kyrtil *χιτών, og lign., i nyislandsk er en umulighed, beviser naturligvis ikke, at det samme har været tilfældet i oldislandsk.*)

S. 278_{13} «gisorr» *læs* «gissorr».

S. 280 note [247]. «Vara þat bært» *er rigtigt (når man læser* Vasa*). — Også Sievers (Skaldenmetrik II* $294^{4\text{-}5}$*) retter verslinierne* «ok sá frömuðr» *og* «Nú liggr gunndjarfr» *ved at udelade* sá *og* Nú.

S. 280^{5}. *Angående verslinien* «sá er um austmörk» *se 'Aarbøger for nord. Oldkynd.' 1881 side 231—232.*

S. 280^{6}. *Verslinien* «ok ljóshömum» *er rettet af Sievers (Skaldenmetrik II* 294^{4}*) ved udeladelse af* ok.

S. 280^{9}. *Verslinien* «margir haralds» *må åbenbart ændres til* haralds margir. *Linieparret* haralds margir | manna blóði *har, både med hensyn til versemål og rim, væsentlig samme form som* meðan gillings | gjöldum yppik.

S. 280 note [249]. *Både*] meðan hans ætt *og* þvíat hans ætt *er metrisk rigtigt — det sidste, hvad enten man læser* þvít *eller* þvíat.

S. 282$_7$. Jeg tilföier her

1) at Hálfs-saga i skindbogen ofte har álfr *i steden for* hálfr. *Se Bugge's udgave side 16$^{30, 32-33}$ 21^{28} 22^{33} 26^{28}.*

2) at Skíða-ríma bruger både hálfr *og* álfr:

Ívar sitr þar innst í höll
ok álfur kóngr hinn sterki *(er. 73)*.
Hálfur kóngur hljóp upp þá
ok hreyfði brandi sínum *(er. 135)*.
Ubbi fjekk af álfi slag
utan á kinnar vanga *(er. 136)*.
Hálfi kóngi var haldit þá,
svó hann mátti ekki stríða *(er. 140)*.

Er. 174 står álfr.

S. 292^3—293$_{13}$. Med dette afsnit jf. 'En bemærkning til to verslinier i Þórgeirs-drápa' ('Aarbøger for nordisk Oldkynd.' 1879 side 160—162).

S. 294^3 bör «Skúli Thorlacius» måske forandres til «Jón Ólafsson». Se Hkr. Kh. III fortalen side xxxiii a$^{36-38}$ b$^{40-43}$.

S. 294$_3$—295^9. Langt tidligere, end her antaget, have skjaldene brugt svartr *om ravnen. Således Sighvatr Þórðarson (Hkr. Ól. helg. kap. 48 v. 4$^{5-8}$, Fms. IV 100—101, Fsk. 76$^{10-13}$, Óh. 1853 side 40$_{13-10\,b}$, Flat. udg. II 45$^{1-4\,b}$) og Óttarr svarti (Fms. XI 191^{11}) og Þórðr Kolbeinsson (Bjarn. hítd. ved H. Friðriksson side 67$_{9-8}$).*

S. 295 note^{261}. Da rågen, skönt hörende til ravneslægten, ikke er corvus corax, vilde en kending, der betöd kampens råge, vistnok kunne bruges i betydningen ravn. Men det var dog kun et öieblikkeligt og löst indfald, der på dette sted lod mig gengive hrókr *ved råge.*

S. 299[4]. I begyndelsen af denne linie mangler et förste anförselstegn (').

S. 313[18] læs «342$_{10\text{-}7}$» i steden for «342$_{7a}$».

S. 315 note [278] «skrifeil» læs «skrivfeil».

S. 321$_{10\text{-}6}$. Med hensyn til den af Jón þorkelsson i hans udgave af Gunnl. saga ormst. side 55, med bestemt ytring af tvivl, fremsatte opfatning («Þaðan verða Sörla föt í blóði fyrða. Ek fregn þat gjörla. Björt benfúr rjóðast méilskúrum»*) skal jeg tillade mig et par bemærkninger. Hkr. Ól. helg. kap. 124 mod enden (Óh. 1853 side 116$_{9\text{-}7}$, Fms. IV 262$^{4\text{-}7}$, Flat. udg. II 230$_{3\text{-}1}$) findes fölgende passus:* «féll höfuðit á borðit fyrir konunginn, en búkrinn á fœtr honum; urðu borðdúkarnir í blóði einu bæði uppi ok niðri». *Se Jón þorkelsson l. c. Og jeg tilföier Njála I kap. 155$^{24\text{-}26}$:* höfuðit fauk upp á borðit fyri konunginn ok jarlana. urðu borðin í blóði einu ok svá klæðin jarlanna. *På disse steder (— flere af samme slags kender jeg des værre ikke —) synes udtrykket* verða í blóði einu *ikke at indskrænke sig til betydningen* ***blive fuld af blod*** *(P. A. Munch's oversættelse i «Norges Konge-Sagaer» I 245$_{9}$), men tillige at indbefatte en forestilling, dels om det pludselige, dels om det usædvanlige og* ***derfor*** *uventede og overraskende; men at rustninger bleve blodige i et slag, må have været den naturligste og sædvanligste ting af verden. Hertil kommer nu, at skönt man kan sige* verða í **blóði** einu, *fölger ikke ligefrem deraf, at et* verða í **blóði** *har været i brug.*

I övrigt er jeg ingenlunde overbevist om, at nærværende 'visuhelmingr' er uforvansket. (Nutiden verða *synes neppe at kunne bestå ved siden af det indskudte* fregn 'ek görla þat. *Skulde den förste verslinie ikke*

oprindelig have lydt Þaðan urðu föt fyrða?) *Jeg betvivler endogså muligheden af en grundig forståelse af denne 'vísuhelmingr', selv om det var givet, at den forelå i en skikkelse, hvis rigtighed var hævet over al tvivl. Hvilken function har verbet* verða *i denne sammenhæng? I steden for det simple* rjóðask *eller* ruðusk *er* verða rjóðask *eller* urðu rjóðask *ikke noget naturligt utvungent udtryk. Uheldigvis er det forsvundet, hvortil* Þaðan *har peget hen.*

S. $326_{8\text{-}5}$ »En æꝼ .... æınmælū« *findes i AM. folio* 243 B *side* $73\,b_{9\text{-}6}$.

S. 330_5 *udslettes. Dersom den 'vísa', hvis förste linie er skrevet* «Gramr skóp hæstr heima», *ikke er yngre end fra det trettende årh., må denne linie* (— — — — ◡) *være forvansket. Ændres nu* Gramr *til* Jöfurr *eller* Konungr, *forsvinder linierimet, uden at man vinder noget i metrisk henseende. Ændres derimod* Gramr *til* Dróttinn *eller* Buðlungr *eller* Fylkir *eller* Tiggi *el. lign., får man det rigtige metrum, men linierimet går tabt. Sagen er uden tvivl den, at* Gramr skóp *osv. er digtet i det fjortende årh., og at den förste linie må læses (ikke* Gramur skóp hæstr heima, *men)* Gramr skóp hæstur heima *(se oven for, side* $25^{10\text{-}11}$*).*

S. 331_{12} *(en bemærkning til side* 80^{8}*) bortfalder.*

S. 333_{18}. *At man har sagt* seljendr *osv., slutter jeg blandt andet f. ex. af Geisli* 68^{6} veljendr glaðir telja.

S. $344^{14\text{-}15}$. *Med bemærkningen «dette* ð *skulde være cursiv» jf. side 343 note* [1] *og side 349 note* [7].

S. 344 $^{19-20}$ «*(*«fyri gerningum» *rettere)* fyr görningum» *forandres til* «fyri gerningum».

S. 350 (S. 350 a). Da en undersögelse angående overgang af nd *til* nn *(i oldislandsk) foran visse consonanter vilde tage for megen tid og her optage for megen plads, skal jeg indskrænke mig til fölgende.*

Også verslinien «hlunz at Niorfasundum» *(Oddi hinn litli: Flat. udg. II 482*$_{6b}$*, Orkn. 296*$_{11}$*) har, for så vidt linierimet angår, nogen lighed med* handfúrs jökuls spannar. *For mig stiller sagen sig i övrigt således, at medens linierimet ikke alene i* «manndráp á Englandi», *men også i* «hlunz at Niorfasundum», *forekommer mig tilfredsstillende, kan jeg ikke sige det samme om* handfúrs jökuls spannar *og* «vindsamt, Harald finna» *og* «Handriótr, kóngmanni».

Jeg skal nu anföre nogle steder (— flere har jeg ikke optegnet —), hvor nn, *eller efter omstændighederne* n, *i det mindste tilsyneladende, phonetisk, på et par steder også graphisk, står i stedet for* nd *i gamle rim.*

1) ndn—nn *(jf. Frumpartar 113*$^{14-16}$*):* fundna bæn af foldar tönnum *Gmdr. Arngr. 31*^{7}*. Den nuværende islandske udtale er, som bekendt,* funna *inventam inventos; og så fremdeles i lignende tilfælde.*

2) ndl—nnl *(jf. Frumpartar 114*$^{1-6}$ *og t. ex. Plac. 40*^{2}*):* hannlogs at því sanna *Gísl. 62*$_{12}$ *og 166*$^{2-3}$*. Oprindelig har her dog måske stået* hrannlogs.

3) nds—nns *(jf. Frumpartar 114*$^{6-8}$*). Den islandske gåde* Mart er smátt í vettling manns. Gettu sanns. Þó þú getir í allan dag, þá geturðu' ekki hans[(268)] *er meget god, når den fremsættes mundtlig, men ophörer at være en gåde, når man nedskriver den uden at afvige i noget punct fra den sædvanlige orthographie, og altså bogstaverer:* sands. *I overensstemmelse hermed er det også fuldkommen*

---

(268) Der er ingen phonetisk forskel imellem n *i* hans *og* nn sanns *og* manns.

rigtigt, f. ex., at Jónas Hallgrímsson i 'Fjallið Skjaldbreiður' 4. vers rimer: «Titraði jökull, æstust eldar, | öskraði djúpt í rótum lands, | eins og væru ofan felldar | allar stjörnur himna ranns». *Og det lader til, at denne udtale går meget langt tilbage i tiden. Skáldh. III 46* «flærðar dreingi flytr til lands, | ok fastnar dóttur róstumanns». *(Jeg forbigår andre exempler af de ældste 'rímur'.) Selkolluvísur 9*[7] *(Bp. II 84)* «vinds *(var.* vinnz*)* en vitlauss annarr». *Ingjaldr Geirmundarson Sturl.*[2] *II 74*$_{13}$ «hjaldr-landz í styr manna». *Ísll.*[2] *I 327*[15] «brannz gekk hvàrr fyrir annan». *Korm. (den trykte saga kap. 5 'vísa' 2*[2]*)* «sunns erum hugr á Gunni». *(Jf. Gunnl. ormst. kap. 11 'vísa' 8*[7]*.)*

S. 351[6] *er* «γ» *skrivfeil for* «δ».

S. 352$_{14}$ «*lin.* [9-10]» *læs* «*lin.* [9]».

S. 353[3] *er* «af» *i enden af linien bleven til* «a».

S. 354$_{17-15}$ «*ja med .... 511*[13]*)*» *er en alt for bestemt ytring. Men jeg har en mistanke om, at stykket (SnE. II 110*[3-5] *409*[3-5] *511*[12-14]*)* «Ok sem þetta:

Hèr fregna nú hygnir
hjörflaug bríms draugar»

er en gammel interpolation. Hvis det hidrörer fra Óláfr hvítaskáld selv, må den deri anförte 'vísufjórðungr' stamme fra en tid, da udtalen ggn *i steden for* gn *har været næsten ganske uhört, med mindre den har været en dialectegenhed.*

S. 356 note[22]*. SnE. I* 452_{12}*—*454^{2} *(jf. II* $335_{16\text{-}12}$*) lyder* «Sem Þjóðólfr kvað:

Hárr skyli hirðar stjóri
hugreifr sonum leifa
arf ok óðaltorfu,
ósk mín er þat, sína».

Hele tonen, og navnlig rimtonen (rimforholdene), i dette halvvers er Þjóðólfr Arnórsson's, men minder ikke i fjerneste måde om Þjóðólfr hinn hvinverski's 'lausavisur', til hvilke dog ikke alene Jón Sigurðsson (SnE. III 404—405), men åbenbart også S. Egilsson (ib. $91_{3\text{-}1}$*) har villet henföre det. At det heller ikke har hört til et större digt af Þjóðólfr hinn hvinverski, fremgår (blandt andet) af den omstændighed, at i Skáldskaparmál betegner* Þjóðólfr *(uden noget tillæg) åbenbart overalt Þjóðólfr Arnórsson, undtagen på et eneste sted, nemlig SnE. I* 492^{3}*, hvor det sædvanlige* hinn hvinverski[269] *er udeladt foran en 'visuhelmingr', der var bleven anfört i forveien (SnE. I 306, i selve digtet Haustlöng). Jf. Guðm. Þorláksson, 'Norsk-islandske skjalde' side* 16_{7}*—*17^{1}*.*

Med hensyn til den löse anvendelse af linierimet i 'lausavisur' og andre lettere digte af 'dróttkvætt' metrum i Harald hårfagres tid jevnföre man en 'visa' af Hildr moder til Gönguhrólfr (Hkr. Har. hárf. 24, Óh. 1853 side $23_{4\text{-}1}$*, Fms. IV 60, Flat. udg. II 30) og Torfeinars 'visur' (Hkr. Har. hárf. 31—32, Fms. I 197, Fsk. 143, Flat. udg. I 223—224).*

Nogle forskere på dette område stille sig lidt besynderlig over for rimet i oldnordisk. Jeg kender således det tilfælde, at en med hele den oldnordiske litteratur, og især den poetiske, i en usædvanlig grad fortrolig mand i det mindste har stået i den formening, at ey *er i den gamle tid bleven udtalt som* æ, *eftersom det sidste 'visuorð'*

(269) Se SnE. I 234_{8} $278^{7\text{-}8}$ 304_{15} 316_{14} 468_{14} *(jf.* 34^{5}*).* — Þjóðólfr *(uden tillæg) forekommer SnE. I* $322^{8.18}$ 398_{16} 452_{12} 462^{2} 472^{6} 476^{11} 486_{14} 514^{9} 516^{6} 526^{6}.

i Krákumál lyder «læjandi skalk deyja». *Men hvilke ere nu rimforholdene i dette digt, der nu består af 286 'visuorð'? Ved besvarelsen af dette spörgsmål holder jeg mig selvfölgelig (— med et par for det foreliggende spörgsmål uvæsentlige afvigelser —) til Wisén's udgave af digtet i 'Carmina Norrœna'. Her finder man da*(270) *1) 'háttlausa' i 163 'visuorð'. 2) 'skothendingar' 99 (deraf* Hjoggum vér með björvi *28) gange. Af disse 'skothendingar' ere adskillige så svage, at det er et spörgsmål, om de have været tilsigtede og om man har fölt dem, f. ex. 14*^{5} «Vasat of eina óttu». *3) 'aðalhendingar' kun i 24 'visuorð'; nemlig: 8*^{2} Hafa gátu þá rafnar. *9*^{3} «þás benþvara bendum». *9*^{6} «hratt álmr af sér málmi». *17*^{4} «menn at odda sennu». *18*^{7} «roðinn vas Ægis asni». *23*^{4} sveinn í móti einum. *23*^{5} «Hrøkkvit þegn fyr þegni». *23*^{6} «Þat 's drengs aðal lengi». *28*^{4} «fleinþings boði! ok eina». *Resten af 'aðalhendingar' findes i de sidste 'visuorð' af versene 1—3, 5—8, 10, 12, 14—17, 19, 21. Af* 29 *slutningsliner have således kun* 15 *'aðalhendingar'; medens* 7 *(4, 18, 23, 24, 26, 27, 29) have 'skothendingar' og andre* 7 *(9, 11, 13, 20, 22, 25, 28) endogså 'háttlausa'. I forbindelse hermed må det være mig tilladt at kaste et blik på digtets indretning. Det består, som det foregående viser, af 29 'erindi', hvert på ti 'visuorð', med undtagelse af 23 og 29, der kun have otte 'visuorð' hvert. At 23 oprindelig har haft (eller i det mindste skullet have) ti 'visuorð', står for mig som noget afgjort. Men at 29 er bleven indskrænket til otte 'visuorð', er åbenbart kunst. Havde digteren givet dette 'erindi' den fulde længde, vilde det se ud som om Ragnarr havde levet nogen tid efter at have fuldendt sin dödssang. Men det synes åbenbart, at digteren lader Ragnarr ikke nå at slutte det sidste vers, med en niende og tiende linie, men lader hans ånd forlade legemet i det öieblik, han har*

(270) Jeg har ikke revideret de fölgende tal, da absolut nöiagtighed her er uden betydning.

udtalt ordet deyja, *det sidste ord i den ottende (linien* «læjandi skalk deyja»*). I de förste syv linier af vers 29 findes kun 'háttlausa'. Men ligesom et lys blusser op når det går ud, således ender denne sang med et rim. Og formodentlig* v i l d e *nu dette rim være bleven et helrim, hvis den bortilende ånd ikke havde været ligesom delt imellem afskeden fra dette liv og forudfölelsen af livet i den strålende Valhal.*[271]. —

Det er en selvfölge, at man kun i de digte af arten 'dróttkvætt', i hvilke linierimet er gennemfört på den sædvanlige normale måde, er berettiget til at forudsætte 'aðalhendingar' overalt i 2. og 4. og 6. og 8. 'visuorð'.

S. 364$^{10\text{-}11}$ *læs* «d *i* dag *har*» *i steden for* «*sikkert ikke* ... dauði, *har*».

S. 417$_{3}$. «Ofȝur» *læs* «Ófȝur». *Tegnet over* O *er udfaldet.*

S. 424^{11}*—425*^{11}. *Væsentlig til det her fremstillede resultat er også min ven Halldór Friðriksson kommen ('Tímarit hins ísl. bókmentaf.' III 207—208), uden at nogen af os har påvirket den andens opfatning.*

S. 450$^{6\text{-}7}$ *(jf. 450*$_{2}$*—451*^{4}*). Hvis denne 'vísuhelmingr' er rigtig, bör den formodentlig, i overensstemmelse med S. Egilsson, Lex. poët. 357 b*$_{17\text{-}14}$*, art.* hljómstærandi, *opfattes:* Höfuð þetta skaltu, hrotta⌒ferðar⌒hljómstærandi, færa hallgerði. kom þú, áls⌒eldskerðir, orðum. — Hrotta

---

(271) *Den omsigt, der viser sig i vers 29, minder om 28*^{4}*, hvor vi i* 'fleinþings boði!' *sikkert skulle se — ikke den i 'lausavísur' hyppige apostrophe, men — en tiltale til den person, hvem det skyldes, at Ragnars svanesang overlevede sin forfatter.*

ferð *sværdets (eller sværdenes) bevægelse i kampen.* Hrotta ferðar hljómr, *den klang, der fremkommer ved denne bevægelse. Kun ved at være et fyldigere udtryk afviger* hrotta ferðar hljómr *fra* hrotta hljómr. — *Om* áll *se Lex. poët. 10 b*$^{3-13}$ *(det mellemste* áll*).*

S. 450$_1$ *«i|det mindste» læs «i det mindste».*

S. 478^{16} *kan man end videre jevnföre: Fas. I 57 (Hrólf. krak. 29)* «Grenjar skálm, | gengr úr slíðrum». *Þorkell Gíslason (Fms. I 172*$_{6\text{-}5}$*, Wisén's 'Carmina Norrœna' side 67 vers 6)* fúst vas fár randa | til fjörnis landa. *Hým. 36* «veifði *hann* Miollni | morðgiornom *fram*» *(Bugge's udgave af SæmE.). «Norröne Skrifter af sagnh. Indhold» ved Bugge side 219*^{13} *319*^{20} *(Fas. I 439*^{16} *521*^{13b}*)* þanns hatar brynjur *(om et sværd). Jf. også t. ex. adjectiverne* rógörr *og* vígfúss *i Lex. poët.*

S. 483$_{11}$ *og 485*$_{18\text{-}15}$*. Om verslinien* siðreynir lét síðan *ytrer Bugge ('Studier' I 267*$_{16\text{-}15}$*): «I L. 5 er der vistnok en Feil, da Stavelserimet ikke er regelret».*

Hvori består det uregelrette i stavelserimet (linierimet) i dette 'visuorð'?

¹) *Er ikke* ð : ð *rigtige 'skothendingar', ligesom* f : f, g : g, k : k, l : l, m : m, n : n, p : p, r : r, s : s, t : t, v : v*?*

²) *Er det uregelmæssigt, at afstanden imellem 'hendingar' er (— ikke 0, ikke 1, ikke 2, men —) 3, ligesom mangfoldige andre steder, f. ex.* Beiðir segðu' ok brúði *(Plac. 3*¹*)?*

³) *Er den af naturen korte stavelse* sið *i* siðreynir, *skönt forlænget og ligesom forstærket ved position, dog for svag til at bære en 'skothending'? — Hvad skal man da sige f. ex. om* biðkván und sik þriðja, *'viðrorð' med 'aðalhendingar' hos Hallfroðr (SnE. I 236*^{9} *II 303*$_8$ *519*^{2}*)?*

eller f. ex. om staðar hefir stafn í miðju, þjóðolfr Arnórsson (Hkr. Magn. góð. kap. 31 sidste vers, Fms. VI 80^{4})? og (med 'aðalhendingar') friðar sjálfan þik biðja, Harmsól 56^{8}?

$^{4)}$ Man har i 'frumorð' dels 'skothendingar' efter vocaler, der afvige qvalitativt fra hinanden (f. ex. menreið mána slóðar, Plac. 4^{7}), dels 'aðalhendingar' (f. ex. þýðr ne þengils lýða, Plac. 6^{7}), i hvilket sidste tilfælde de to$^{(272)}$ rimstavelser ikke behöve at afvige phonetisk fra hinanden på et eneste punct (jf. allvalda kannk alla, SnE. I 512^{8}). Det vilde nu være besynderligt, hvis de foran 'skothendingar' stående vocaler ikke kunde være qvalitativ identiske, altså kun qvantitativ forskellige. Jeg anförer et par exempler. Sturl.^{1} II 70 varizk hefir eyjólfr árum. Fms. VII 67 (Mork. udg. 152^{19b}) satt vas at allvaldr átti. þjóðolfr Arnórsson (Hkr. Magn. góð. kap. 32 vers 1^{3}, Fms. VI 80^{14}) satt es at svá mörg átti. Bjarni gullbrárskald (Hkr. Magn. góð. kap. 6 vers 2^{3}, Óh. 1853 side 236_{4a}, Fms. V 123_{9} med var., Flat. udg. II 374^{9a}, [Fsk. 95^{3}]) satt es at sitja knátti. [Sighvatr þórðarson (Hkr. Magn. góð. kap. 17 vers 3^{7}, Óh. 1853 side 239^{22a}, Fms. V 129^{12} VI 40_{13}, Flat. udg. III 268^{9b}) lag þaus lýðar þágu.] þormóðr kolbrúnarskald (Fóstbr.^{2} 56_{6} 76_{13}, Flat. udg. II 165, GhM. II 296) áðr frágum þá þaðra. Bandadrápa (Hkr. Ól. Tr. kap. 96 vers 3^{3}, Fms. II 288^{9}, Flat.

---

(272) D. v. s.: de egentlige. Man kan her nemlig ikke tage hensyn til de meget ofte (— både i 'frumorð' og 'viðrorð' —) forekommende tilfældige birim (f. ex. Plac. 8^{4} og 31^{7} logbeiðl síð heiðinn og síðbjóðr snotra lýða). — I övrigt kan, uden at nogen egentlig forstyrrelse derved indtræder, et 'vísuorð' have indtil 4 'frumhendingar', være sig 'skothendingar' eller 'aðalhendingar'. Se andet og tredje 'orð' i en 'vísa' Flat. udg. II $474_{8\text{-}7}$ (Orkn. $264_{4\text{-}3}$):

atatata liggr í vatni
hutututu hvar skal ek sitja;

hvor formen (— både metrum og rim —) lige så godt kunde tåle atatatat og hututututut.

udg. I 519^{5a}) áðr frágum þat aðra. *Et syvende* 'visuorð' *af Hrómundr hinn halti (Ísll.² I 162_{13}, Flat. udg. I 413_{12b} [Fms. III 149_{15}]) bör åbenbart læses* ár vas oss of markaðr. — *Sighvatr þórðarson (Hkr. Ól. helg. kap. 70 vers 3^7, Óh. 1853 side 55_{7b}, Fms. IV 136^7, Flat. udg. II 58_{19b})* ték ýmisar ekkjum. — *Lilja 82^7* «at því miður sék þá síðan». *SnE. II 202^9* grænn kvað viðr á víði. *Njála I kap. 7^{30}* víst hefir hringa hristir. *Sighvatr þórðarson (Hkr. Ól. helg. kap. 9, Óh. 1853 side 19^{13b}, Fms. IV 45^{12}, Flat. udg. II 18^{11b})* friðr gekk sundr í slíðri. *Völu-Steinn (SnE. I 250^7 II 307^{14} 522_{16})* heyr míms vinar mína. — *Denne fortegnelse er nu sikkert ikke fuldstændig. Men selv om den var fuldstændig, og desuden en del fattigere end den er, kunde jeg for mit vedkommende ikke anse brugen af* að : áð *(og lign.) som* 'skothendingar' *for nogen uregelmæssighed. Derimod vilde* det *være en uregelmæssighed, hvis sådanne* 'hendingar' *vare udelukkede, da en slig indskrænkning vilde frembringe et unaturligt hul i den naturlige række af rimarter i* 'dróttkvæð frumorð'. *Af hvad grund skulde* að : áð *være en anomalie, hvor på den ene side* að : eð, að : éð, að : ið, að : íð, að : oð, að : óð, að : uð, að : úð, að : yð, að : ýð, að : æð, að : œð, að : öð, að : auð, að : eið, að : eyð, *på den anden side* að : að *danne rigtige rim? Jeg har ikke undersögt, om f. ex.* att : ótt *er hyppigere end* att : átt. *Lad os imidlertid sætte, at* att : ótt *forekommer 30 gange, og* att : átt *kun 3 gange. Men dermed var ikke givet, at* att : ótt *er mere regelmæssigt, end* att : átt. *Jeg skal söge at oplyse dette ved et fra metrum hentet exempel, der mutatis mutandis også kan gelde med hensyn til rimet. I fölge sin stilling må den sidste fod i et* 'dróttkvætt visuorð' *lige så gerne kunne være — — som — ◡; medens det factiske forhold er omtrent dette, at ved siden af 99 — ◡ optræder kun 1 — —. Grunden hertil er åbenbart ikke metrisk, men sproglig; og spondeens forekomst i den nævnte stilling er, skönt sjelden, dog ingen uregelmæssighed, ingen afvigelse fra metriske love.*

[5]) *Er det en uregelmæssighed, at de to rimstavelser i 'frumorð' tillige ere bærere af 'stuðlar'? — Så ere fölgende 'frumorð' Skáldskaparmál kap. 2—4 også uregelmæssige. SnE. I 238^{2} (II 304^{7} 519^{9}) Steinþórr* «Forngervum á ek firnum». *Ib.* 240^{8} *(II* 304_{12} 519_{4a}*) Einarr skálaglam* «Hljóta mun ek, nè hlítik». *Ib.* 240^{13} *(II* 304_{7}*) Ulfr Uggason* «Kostigr ríðr at kesti». *Ib.* 246^{4} *(II* 306^{10} 521^{15}*) Einarr skálaglam* «Ullar gengr of alla». *Ib.* 252^{12} *(II* 308^{5} 523^{11}*) anonym* «Bæði á ek til brúðar». *Ib.* 256^{9} *(II* 309^{14}*) Gamli (uden tvivl Gamli gnævaðarskald)* «grundar fisk með grandi». *Ib.* 256_{7} *(II* 309_{12}*) Eilífr (uden tvivl Eil. Goðr.)* «Þraungvir gein við þúngum». *Ib.* 258^{4} *(II* 309_{7}*) Brage (eller Ulfr Ugg.?)* «Þjokkvöxnum kvað þykkja». *Ib.* 258^{9} *(II* 309_{2}*) Ulfr Ugg.* «Fullöflugr lèt fellir». — *Af en stor mængde andre tilfælde anförer jeg kun et par, der i dette öieblik falde mig ind: Plac.* 48^{3} odda þings ok eyddi. *Arnórr jarlaskald (SnE. I* 454_{14} 494^{1} *II* 449_{12}*)* eigi þraut við ægi. *Hallfrøðr* skilit frá ek fyr skylja *(Fms. II* 322^{12}*, Flat. udg. I* 487^{19b}*) og* skiliðr em ek við skylja *(Fms. III* 9^{5}*, SnE. I* 520^{12} *II* 343^{4} 461^{8} 540^{15} 607^{2}*).*

S. 510 note [141]. *I fölge Hálfs-saga kap. 15 vers* 6^{2} *(Fas. II* 48_{6}*, «Norröne Skrifter» side* 28^{12}*) forekommer også* stari *som mandsnavn.*

S. $516^{8\text{-}10}$. *Hvis* langan *kunde bruges i samme betydning som* langan veg *eller* langt, *vilde det passe ypperlig her:* þangbrands ór stað langan. *Jeg kan kun henvise til fölgende steder: SnE. II* $114^{3\text{-}4}$ *(jf.* $410^{4\text{-}5}$*)* hringlestir gekk hraustan | hverjum kunnr at gunni. *Selkolluvisur* 18^{2} *(Bp. II 86)* brast súgr um lið drjúgan. *Finnboga-saga kap. 12 (Gering's udgave side* $26^{18\text{-}19}$*)* «Sua reri hann handstinnan. at honum þotti fliuga framm skutan».

S. 525[8-13]. *Over midten af* m *i* kom *og over midten af* n *i* beðlinar *og* minigr *og* me *står i membranen (H) et tegn, der ligner comma i latinsk tryk.*

S. 553$_{15}$. *Ligesom et falsk* því *Íslldr. 18*[5], *således har et falsk* þann *i et andet kvad (Bjarn. hitd. ved H. Friðriksson side 41*[14]*) fortrængt et med* þ *begyndende substantiv, hvis jeg har ret i at formode, at den pågeldende 'visuhelmingr' oprindelig har lydt*

ok vágum þorn þeygi
þundar gráps með vápnum.
fall varð fleygiþolli
fjörgrand niðar branda.

S. 556$_{16}$ *vilde jeg slutte parenthesen med fölgende bemærkning: «Sighvatr og Óttarr hed (*hétu*) ikke* höfuðskáld. *De hed (*hétu*)* Sighvatr *og* Óttarr*! Men man kaldte dem ('anså dem for at være') —* firar hétu þá — höfuðskáld».

S. 557$_{3\text{-}1}$. *Da jeg skrev note*[192], *havde jeg ikke lagt mærke til, at Jón Þorkelsson allerede i 1853 ('Safn til sögu Íslands' I 169 noten) havde opdaget og rettet den i Fsk. 93*$_{12\text{-}9}$ *foreliggende feil.*

S. 559$_{8}$*—560*[7]. *Den bemærkelse, jeg lægger i ordet* böl *Korm. kap.* 22 *sidste 'vísa', er ikke den sædvanlige og bekendte, nemlig: 'modgang, sorg, lidelse, ulykke' og lignende; men: ondskab, slet handling; synd. Jeg anförer fölgende steder. SnE. I 436*[8], «en böls of fylda», *om Hildr, oversættes af S. Egilsson (Lex. poët. art.* böl, *side 67 a*$_{25\text{-}23}$*) ved «malo repleta, pessima, vel infelicissima, dirissima». Men han tilföier forklaringen: «de venefica».*

Dog tror jeg ikke (— og det er måske heller ikke hans mening —), «en böls of fylda» *skal udtrykke den samme tanke som* fordæða *(om Hildr, SnE. I 438^{10}), eller at* böl *her betyder 'trolddom'; hvorimod* «en böls of fylda» *formodentlig er: den af ondskab opfyldte, den ondskabsfulde, den onde — i overensstemmelse med, at* bölfyldr konungr *(om Domitian, Post. 1874 side 934^{2a}) af Unger oversættes ved «den onde Konge». — Egill Skall. (sagaen kap. 88) i en 'visa':* bindask böls. *Se: Egilssaga 1809 side 753^{1}, Lex. poët. $67\,a_{20\text{-}18}$, Egilssaga 1856 side 282. — SnE. II 200^{6}* Grund *(—* grund, *'landet', træder her i stedet for 'folket' —)* bölvi blandin. *Det synes klart, at* böl *på dette sted består i 'ulydighed mod religionens håndhævere'. Altså* bölvi blandin = *'syndbefængt', syndig. — Geisli $13^{7\text{-}8}$* hann speni oss frá bölvi; *hvor* speni *viser, at* bölvi *ikke er 'lidelse' eller deslige, men 'det i moralsk henseende onde'. — Geisli 17^{7}* þeir drýgðu böl *betyder uden tvivl 'de begik en ond handling'. — Plac. 8^{2}* styggr við böl, *egentlig: 'sky over for synden'. Intet sted synes at kunne være klarere end dette. Den gudhengivne Placidus, om hvem det hedder Plac. $13^{5\text{-}8}$:* öll réð flærðar fellir | fétjón, þaus beið, ljóna | (snauðr varð órr at auði | unnblakks) Goði þakka, *kan ingenlunde siges at sky modgang og ulykker. Det er kun det sande onde, synden, han skyr og afskyr. En modsætning til* styggr við böl *danner* enn bölgjarni, *Plac. 16^{8}, om den vellystige hedning, der higer efter leilighed til at synde. — Isl. homiliebog ved Wisén side 44^{24} forekommer* óbóta böl, *der synes at måtte betyde: 'synd, der ikke kan afsones', 'synd, Gud ikke kan tilgive'. — Formodentlig har* böl *været den folkelige,* synð *den lærde, theologiske betegnelse for synd, på Island, i de förste århundreder efter christendommens indförelse.*

S. 560_{12}. Ikke alene várt skald *(ShI. V 225_{17}, Fms. XII 112^{11}, Óh. 1849 side 100_{11}) og* ört skald *(=* hit

örva skald*)*, *men også* skald (mun) ört, *hvilket S. Egilsson (ShI. V 225$_{10\text{-}9}$ [note e]) dog foretrækker for* vårt skald, *lyder så underlig og er så påfaldende, at* órt skald, *den unge skjald (svarende på en måde til* frár oddsennu⁀ ullr *i förste 'visuhelmingr'), synes at måtte være det rigtige. Jf.* [1] Gótt ey gömlum mönnum, gótt ey órum mönnum, *hvilket med stor bestemthed fremstiller sig som den oprindelige læsemåde Landnáma I 13 (Ísll.*[2] *I 45 var.*[11]*);* [2] «seggr *inn* ǫri» *og* «*inn* ǫri erfivorþr Hǫgna» *Atlakviða 6 og 12, hvor* ǫri *måske bör udtales* óri, *i det afskriveren turde have beholdt sin originals stavemåde (se f. ex. Wisén, 'Isländska Homilier' fortale vij*[8-10]*) af det sjeldne og rimeligvis ham ubekendte ord.*

OM HÅNDSKRIFTERNE

AF NJÁLA.

AF

JÓN ÞORKELSSON.

I. MEMBRANER.

F = AMagn. Nr. 468. 4to (Reykjabók).

Skindbog bestående af 93 enspaltede blade af omtrent $8^3/_4$' længde og 6' bredde. Hyppigst er der 30 (side 1, 62—66, 69—91, 94—107, 110—169, 176—179) eller 29 linier på siden (side 2—12, 15—61, 92—93, 108—109, 172—175, 180—181); på side 182—184 er der 28, og på side 170—171 er der 31. På forsiden af det sidste blad, hvor sagaen slutter, er der kun 14 linier. Bogstavantallet i hver linie varierer som oftest imellem 43 og 56, dog er det hyppigst 49 eller 50. Bogen har i sin tid været stærkt og solidt indbunden, på fuldstændig islandsk vis; den har tykke læderremme i ryggen, som nu til dels ere gåede i stykker, og bladene ere lösnede fra hverandre, så at man nu kan tage hele læg ud; spjeldene ere temmelig klodsede og svære træbrætter, der engang have været besatte med et slags læderspænder, som nu ere væk.

Bogen er inddelt efter blade, ikke sider, hvilken inddeling synes at være foretaget i dette århundrede, som det synes, af Jón Sigurdsson, samt efter kapitler, hvilken ind-

deling er den oprindelige. Kapiteloverskrifterne og initialerne ere gennemgående röde. En stor del af versene, af hvilke membranen har et langt större antal end de andre af sagaen opbevarede skindhåndskrifter, ere skrevne dels i den yderste, dels i den nederste margen, men dog overalt med den samme hånd som selve sagaen. Afskriveren synes enten, efter at have nedskrevet selve sagaen, at have tilföiet de i hans original manglende vers, som han har hentet fra et andet håndskrift, eller, enten af uagtsomhed eller med frit forsæt, at have oversprunget en del af de vers, som stod i hans original, og så tilföiet det oversprungne bag efter i margen. På bagsiden af det sidste blad findes der end videre to vers, der på sit sted ere udeladte (jfr. Njála I. kap. $92_{121\text{-}128}$, $_{129}$; *II. p. 475, 477). Bogen er helt igennem skrevet med den samme tydelige og nydelige hånd, og afskriveren benytter sig af angelsaehsiske så vel majuskler som minuskler (jfr. Nials-saga. Hafn. 1809. præf. p. XXII).*

Denne kodex består nu af tre brudstykker, i det to blade ere tabte af den gamle membran. Den förste derved opståede lakune er i det 17. århundrede bleven udfyldt ved et nyt blad (det nuværende 7. mbrfol.), medens den sidste lakune mellem mbrfol. 33 og 35, som ikke er opstået för end i det 18. århundrede eller efter at Árni Magnússon er bleven eier af bogen, ikke er udfyldt. I övrigt er membranen godt vedligeholdt, med undtagelse af at skriften hist og her, især på de sidste blade, er temmelig afbleget.

Det f ö r s t e b r u d s t y k k e går fra sagaens begyndelse til ordene: ok fꝩ ek raða eṅ *(mbrfol. 1—6; udg. kap.* 10_{10}*). Den sidste side af dette brudstykkes sidste blad samt förste side af fölgende brudstykkes förste blad er noget sværtet, og bogstaverne ere derfor ikke ret tydelige.*

A n d e t b r u d s t y k k e begynder med ordene: þv nv nock rað ꝧ mˀ *(mbrfol. 8; udg. kap.* 12_{19}*), og slutter med ordene:* ħalgˀðꝛ kʷð þ vˀa m̄ðv rað n. z þo ė oll *(mbrfol. 33; udg. kap.* $65_{5\text{-}6}$*).*

Tredje brudstykke begynder med ordene: eˀ ꝼoðvr þinv̄ v̊ golldıt ıſon̊ betr *(mbrfol. 35; udg. kap. 67 20-21) og går til förste side af mbrfol. 93, hvor sagaen slutter.*

Medens man nu blot har en udfyldning uden værd af den förste lakune mellem det förste og andet brudstykke fra det 17. århundrede, er man så heldig, hvad den anden angår, at have den erstattet ved en umiddelbar afskrift af membranen, medens denne lakune endnu ikke var opstået. Afskriften er med Jón Magnússons (d. 1738) hånd, klar og tydelig og i alt væsentligt nöiagtig. Den findes i AM. 467 4to. Det pågældende sted sættes her som det er gengivet i afskriften, skönt det ikke frembyder andre væsentlige læsemåder end man i forveien har (AMagn. Nr. 467 4to p. 205—211. Njála I. kap. 65 6—67 20):

... vþ kom̄ þa ſē ƀ m̊ðı ƀª raðıt ƀꝏ.
þgeıʀ bað þa ꝼeðga lıðveızlv z atgagv [1]
eṅ þꝛ ꝼoꝛv lengı vnðán z meltv tˡ ꝼe mık.
at lẏktv̄ v̊ þ í raða gˀðv̄ at moꝛðꝛ ſkẏllðı
bıðıa þkatlv. ð. Gızăr. ƀ. [2] z ſkẏlðı [2] þgˊ. þegʳ
rıða verſtr v̄ ar m ʒ þeim valg̊ðı ok mˀðı aṅ-
an ðag eptˀ rıðv þꝛ. xıȷ. ſam̊ z kōv tˡ moſ-
ꝼꝭ. v̊ þeim þʳ vel ꝼagnat. vekıa þꝛ þa tˡ v̊. G̃. v̄
bonoꝛðıt. lẏkr sʷ mʒ þeim at raðın ſkẏllðv ta
kaz. z ſkẏllðı bað [2] vˀa a ƀalꝼſmanaðarꝼr
eftı at moſꝼˡ. rıða þꝛ ƀeı̄. sıðan rıða þꝛ
ƀeı̄ tˡ boðſ v̊ þʳ ꝼıolðı ꝼ̊ boðſ mª. z ꝼoꝛ þ vel
ꝼrā. ꝼoꝛ þkatla ƀeı̄ mʒ ꝏˀðı. z v̊ ꝼ̊ bvı. en ||
valgʳ. ꝼoꝛ vtan v̄ ſvmarıt. ꝏ. egıar þgˊ. a ma
la tˡ bvnat v̊. G. þgˊ. ꝼoꝛ at ꝼıṅa gnvnð bıðꝛ
ƀ nv bva tˡ vıgſmal egılſ. b. ſınſ. z. ſſ. ƀans en ek

---

(1) Stregen over ạ udeladt.
(2) Sål.

man bua til vigſmal. bb. mina *(sål.)* z averkamal mitt ok | ꝼoðvr minſ. ħ kvaz þess albvinn. ꝼara þeir þa z lysa vi | gvnvm z kveðia. IX. vatꝼangſ *(sål.*; bva *udeladt).* þessi malatilbvnaðr | ſpvrðiz til ħliðar enða. riðr. G. þa at ꝼina *(sål.).* n. z. ſ. | ħ. z ſpvrði hvat ħ villði þa lata at gera. ꝗv ſ't | þv. ſ. n. ſteꝼna vętꝼangſ bvvm þinvm z nabvvm | ſaman z neꝼna vatta z kiosa kol til veganða | at vigi hiartar broðvr þinſ. þvi at þat er rett. si | ðan ſ't þv lysa viginv a hond kol þott ħ ſe | ðauðr þa ſ't þv neꝼna þer vatta z kveðia | bva alþingiſ reiðar at bera vm þat hvart þeir vęri | í atſokn Þa er hioꝛtr var veginn. þv ſteꝼnir þg'i *(sål.)* | vm legorð ſokina z sva auvnvdi vm ſokna *(sål.)* ty|rꝼmgſ. G ꝼor nv mꝫ ollv ſem ħ var rað til || kent aꝼ. n. þetta þotti monnvm vnðarligr malatilbvn|aðr ꝼara nv þessi mal til þingſ. G. riðr til þingſ. z. ſſ. n. | z ſigfvss. ſſ. G. haꝼði ſent mann magvm. ſ. at þeir ſkyllðv | riða til þingſ ok ꝼiolmenna miog *(sål.).* qvað þeim þetta mvnðv | miog *(sål.)* kapðregt *(sål.)* verða. þeir ꝼiolmentv miog *(sål.)* veſt | án. Morðr reið til þingſ z rvnolꝼr or ðal. z þeir | vnðán þrihyrningi. z auvnvðr or trallaſkogi |

En er þeir koma á þing ganga þeir i lið með Gizvri. h. | z geir. g. G. z ſigfvss. ſſ. z. n. ſſ. gengv allir í einvm | ꝼlocki. z ꝼorv sva ſnvðikt at menn vrðv at geta *(sål.).* ſ. er | ꝼyri vrðv at eigi ꝼelli z var ecki iaꝼntiðręt vm allt | þingit ſem vm malaꝼerli þessi en miklv. G. gekk til | moz við maga. ſ. z ꝼognvðv þeir olaꝼr ħ | vel. þeir ſpvrðv. G. vm ꝼvnðinn . en ħ ſ. þeim ꝼra gerla | z bar ollvm vel. z. ſ. þeim hvat ħ haꝼði ſiþan at gert | olaꝼr. m. mikilſ er vert hverſſv *(sål.)* ꝼaſt. n. ſtenðr || þer vm alla raðagerð. G. qvaz allðri þat mvnðv launat geta .

en | beıððı þa lıðveizlv. en þeir ·/· at þat vęrı skyllt. fara | nv mál hvartvegıa í ðom. flýtıa hvarır sitt mal | Morðr spvrðı hvı sa maðr skylldı hafa mal fram er aðr | hafðı tıl ohelgı vnnıt við Þorgeir . sem . G. nıall. s. var | tv a þingskala þingı of hostıð *(sål.)* var ek vıst. s. Morðr. þa | frıðhelgaða ek. G. s. n. tıl allra loglıgra mala. | rett er þetta. s. Morðr. en hvı settı *(sål.)* þat er. G. lýstı vıgı | hıartar a hendı kol þar sem ꝺstmaðrınn va h. rett | var þat. s. n. þar sem h kꝺs h tıl veganða mz valtvm. | Rett man þetta vıst. s. Morðr en fyrı hvat stefndı. G. þeim | ollvm tıl ohelgi. eigı þarftv þessa at spvrıa. s. n. þar sem | þeir forv tıl averka oc manðrapa *(sål.)*. eıgı kom þat fram | við. G. s. Morðr. n. męlti. bb. G. vorv þeir kolskr z hiortr. | z hafðı annaR bana. en annaR sar a ser. lꝺg | hafıð þer at męla. s. Morðr þott hart se vnðir at bva. | þa gekk fram hıaltı skeggıa. s. þr þıorsarðal || z męlti. eckı hefı ek lvtaz tıl malaferla ýðaRa | eńv *(sål.)* vıl ek vıta hvat þv vıl *(sål.)* gera fyri mın orð. G. z | vınattv. hv'ss *(sål.)* beıðız þv. s. G. þess. s. h at þer leg | g' *(sål. feilskr. for* legg[t]) malın oll tıl ıafnaðarðoms. z dęmı goðir menn |. G. męlti þa sı't þv allðrı v'a ímotı mer við hverıga | sem *(skrevet to gange)* ek a vm . þvı vıl ek heıta. s. h. eptir þat attı | h lvt at við motstoð-vmenn. G. z kom þvı við at þeir | settvz *(sål.)* allir. z eptir þat veıtv *(sål.)* hvarır ꝺðrvm trýg | ðır *(sål.)* en fyrı averka þorgeirs kom legorðzsokín. en sk|ogarhoG fyri averka starkaðar . en . bb. þorgeirs vorv bęttir | halfvm botvm. en halfar fellv nıðr fyrı tılfor við | G. en ıafnt skýllðı v'a vıgıt eglls z sokín | týrfıngs. fyrı vıg hıartar skꝛllðı koma vıg ko|ls ok ꝺstmannzıns. þa vorv aðrir bętt' halfvm botvm | ıꝫ v' *(sål. feilskr. for* v́) ı gerð þessı z

afg*r*ımr ellıðag*r*ımſ. ſ. ꜧıalltı. ſ. ſ. | ꝡ. at*t*ı mık*it* ꝼe vnð*ir* ſt*a*rkaðı . ⁊ ı ſanðgılı . ⁊ gaꝼ | ħ þ*at* allt . ɢ. tı*l* bota þ*essa*. s*va* at*t*ı. ɢ. m*a*rga vını || a þ*in*gı at ħ bętı (*sål.*) þa vp*p* oll vıgín þeg*a*r. en gaꝼ | gıaꝼ*ir* moꝛgv*m* ꜧoꝼðıngıv*m* þei*m* e*r* ꜧ*m̅* ꜧaꝼðı lıð | veít *(sål.)*. ⁊ ꜧaꝼðı ena meſtv ſęmð aꝼ malını ⁊ | vrðv all*ir* a þ*at* ſatt*ir* at engı vę*r*ı ꜧ*ans* ıaꝼnıngı íſvn (*sål.*) | lenðınga ꝼıoꝛðvngı. rıðꝛ. ɢ. ꜧeı*m* aꝼ þ*in*gı ⁊ ſıtr | v*m* kẏrt. en þo ꜹꝼvnðvðv moꝛſtoðvm*enn* ꜧ*ans* mı|og (*sål.*) ꜧ*ans* ſęmð.

ꝡv e*r* at . ſ. ꝼ*ra* Þ*o*rge*i*rı otk*els*. ſ. ħ ge*r*ðız ma*ð*r mıkıll ⁊ ſtẏr|kr trvlvnðꝛ (*sål.*) ⁊ vſlęgr. nockvt tallẏðın (*sål.*) ħ var | vínſęll *(sål.)* aꝼ env*m* beztv*m* mönnvm ⁊ aſtzſęll *(sål.)* aꝼ ꝼ*r*enðv*m* | ſ. eınꜧv*er*ıu ſınnı ꜧeꝼ*ir* þ*orgeir* ſt*a*rk*að*ar. ſ. ꝼ*a*rıt at ꝼıñ*a* | Ꝺoꝛð ꝼrenða. ſın*n*. ılla vnı ek vı*ð*. ſ. ħ malalok þꜹ | ſe*m* oꝛðıt ꜧaꝼa mʒ oſſ ɢ*vnnar*ı en ek ꜧeꝼı kꜹpt (*sål.*) at þ*er* | lıðveızlv meðan vıð vę*r*ım vp*p*ı baðır. vıl ek | at þv ꜧvgſ*ir* nokk*v*ra raðage*r*ð ⁊ legz ðıvpt | męlı ek þ*v*ı þ*et*ta s*va* lıoſt at ek veıt at þv ét *(sål.)* || en *(sål.)* meſti vvınr. ɢ. ⁊ s*va* ħ þın*n*. ſꝭ ek ꜹka mık*it* | þına ſęmð eꝼ þv s*er* vel ꝼ*yr*i. synız þat ıaꝼn | an. ſ. Ꝺo*rðr* at ek em ꝼiegiarn *(sål.)* enða m*a*n s*va* en*n*. | ⁊ er vant ꝼ*yr*ı at sıa at þv s*er* ei*g*ı g*r*ıðnıðıngr. | en þv kom*ir* þo þınv malı ꝼ*r*am. en þ*at* er m*er* | ſagt at kolſk*egg*r ętlı mal ꝼ*r*am at ꜧaꝼa ⁊ rıp|ta ꝼıoꝛðvng í moeıðarꜧ.

Foran i bogen har der oprindelig været efterladt et uskrevet membranblad; på dette blads förste side findes forskellige gamle genealogiske optegnelser uden værd, som dog synes at være med en temmelig gammel hånd. På den anden side finder man spor til membranens eiere. Överst står der, rigtignok udraderet, men dog tydeligt og sikkert:

Ingialldr Illugaß ꝫ þeßa faugu
bok mꝫ ꝛiettu eñ eingiñ añar.

Umiddelbart derefter fölger med den samme hånd:

Jon miñ Ingialdſſ. a þeßa
bok g̅ꝭna af mı² Ingialldi
Illugſ. 1642.

Ingialldr Illugaſ.

E. H.

Endvidere med en anden, rimeligvis Jón Ingjaldssons, hånd:

Ingialldr Illugaſon
atte Bökina
En suo gieſin Jóni
Ingialldſsynj
ſm̅ ſia ma.

Imellem de sidste linier er der kradset en oversættelse af samme på latin.

Nederst står der med Þorkell Arngrímssons hånd:

Þoꝛkell Arngrims Son gaf Jacobo Golio Año 1652.

I Árni Magnússons egenhændige excerpter angående hans håndskriftsamling (A. M. 435. 4to fol. 54) lyder det således om denne membrankodex:

Nials Saga. 4to. bonus codex. komin til min
fra Monſr. Niels Foſs 1707. Hañ keypti bokina i
Hollandi in auctione goliana ano 1696. En Golio
hefur hana geſið Þorkell Arngrimsſon 1652.
In catalogo librorum mStorum Jac. Golii
hic codex vocatur: Chronicon de origine
Islandorum ꝫ Norvegorum. Framaná bók-
inni stendr, að Ingialldr Illugaſon haſi
geſið hana Jóni Ingialldsſyne 1642. Apt-
an við söguna, á síðustu síðunni, eru nokkr-
ar vísur, með sömu hendi sem sagan, og
heyra þær til sögunnar, og eru undanfelld-
ar i sialfri bókinni.

Ingjaldur Illugason, den förste nu bekendte eier af bogen, er en sön af Illugi Guðmundsson »hinn gamli« præst

til Múli i Aðalreykjadalur (d. c. 1580). Ingjaldur, kaldt »hinn sterki«, boede på Reykir i Miðfjörður i Húnavatnssýsla i det nordlige Island og var en særdeles anset mand, var lovrettemand og blev 1606 Jón Sigurðssons fuldmægtig. Han var gift med Hildur, Arngrímur Jónssons söster. Ingjaldur har rimeligvis, efter hvad man af de ovenanförte påtegnelsers beskaffenhed tör slutte, eiet bogen i flere år för 1642, og muligvis er netop denne kodex en af de kilder, hans lærde svoger Arngrímur har haft til sine skrifter, og han har rimeligvis haft bogen tillåns fra Ingjaldur, ligesom han pleiede at låne böger af andre, at dömme efter hans eget vidnesbyrd i et brev dat. Holis 7. Cal. Augusti 1597 til historikeren Niels Krag, for hvem Arngrímur i fölge kgl. majest. åbent brev dat. 17. Apr. 1596 (Magnús Ketilsson's Forordninger II. 206—207) skulde samle islandske håndskrifter og antikviteter, siger han: Codices et volumina Nostratium in antiquissima membrana descriptos 26 habui ad manus et certe longe plures: lectos enim subinde possessoribus restitui *(Mss. Barthol. Tom. XXV. Supl. Arngr. Hist. Norv.) Ingjaldur döde 1643, året efter at han havde givet Jón Ingjaldsson bogen. Denne Jón Ingjaldsson må være en sön af bemeldte Ingjaldur, skönt jeg ikke har kunnet finde, at han havde en sön af det navn. Denne har sandsynligvis igen givet den til sin slægtning Þorkell Arngrímsson, en sön af Arngrímur Jónsson (d. 27 Juni 1648; O. Worm. Epist. pag. 1069) og fader til de bekendte brödre Jón Þorkelsson, biskop i Skálholt (d. 1720), Þórður Þorkelsson rektor i Skálholt (d. 1742) og Arngrímur Þorkelsson, rektor i Nakskov på Lålland (d. 1704), hvilke alle kaldte sig* Vídalín. *Þorkell (död som præst til Garðar på Álptanes 1677) er dimitteret fra latinskolen på Hólar i Island, deponerede ved Köbenhavns universitet 16 år gammel d. 16. dec. 1647, og reiste til Holland 1651, hvor han gjorde bekendtskab med Jakob Golius*(1) *(en*

(1) *ligesom Gísli Magnússon (Vísi-Gísli). Han udtaler sig i et brev til Ole Worm dat. Idib. Aug. 1644 Lugd. Batav. således om Go-*

orientalist, född i Haag 1595 og död som professor i det arabiske sprog i Leyden 1667) og gav ham bogen. Derpå har bogen i en række (29) år henligget i Holland indtil den 1696 blev köbt af den bekendte danske bogsamler Niels Foss, fra hvem den så er gået over til Árni Magnússon i året 1707. Jón Magnússon's afskrift må derfor være yngre end fra dette år, og til den tid har altså kun den ene lakune existeret. Afskriften må endvidere være gjort på Island, da Jón Magnússon 20. Sept. 1730, efter sin broders död, selv siger, at han ikke har haft den ære at have besögt Danmark (Tidsskr. for nord. Oldkyndighed III. 9), og efter 1730 (Árni Magnússon's dödsår) kan den ikke være gjort. Árni har altså måttet tage den med på en af sine reiser til Island, for at det kunde lade sig göre, at hans broder Jón kunde afskrive den. Bogen har således i de 88 år, der ere hengåede fra 1642, da man först kommer på spor efter dens historie, til Árni Magnússons död 1730 været to gange på Island og to gange i Köbenhavn og en gang i Holland, hvor den har været 44 år ud i et. Man kunde vistnok, hvis man vilde give bogen et navn, kalde den Reykjabók *(jfr. ovenfor), da det tör anses for aldeles sikkert, at det förste datum, man har for dens existens, ingen anden Ingjaldur vedrörer end Ingjaldur Illugason på Reykir i Miðfjörður.*

Denne membran indtager en meget fremragende plads blandt håndskrifterne af Njála, såvel i henseende til dens smukke skrift og til dens alder som i sproglig og ortografisk henseende. Af Jón Jónsson (Johnsonius) antages den for måske at være skreven i slutningen af det 13. århundrede (Nials-saga Hafn. 1809. XXII), hvilket også

---

lius: Per moram hanc Lugdunensem, operam qvandam philosophiæ ac lingvarum studio, navavi, directore Clariss. Jacobo Golio, *Mathescos ac Linqvarum orientalium Professore; sub qvo mihi Mathematicum per hyemem fuit collegium. Tanta me humanitate complectitur eximius ille Vir, ut mihi nihil non indulgere videatur (Epist. Ol. Worm. 848).*

tör være det sandsynligste. I det mindste synes den næppe at kunne være yngre end 1300, hvad der dog ikke stemmer med Dr. Jón Þorkelssons formodning i Tímarit hins íslenzka bókmentafélags III. 129, hvor han siger: ». . . . vitnisburðr hinna elztu handrita af Njáls sögu, er öll munu vera rituð eptir 1300.« Denne anskuelse synes ogsaa Dr. Karl Lehmann og Hans Schnorr v. Carolsfeld at hylde (Die Njálssage. Berlin 1883. p. 4).

Som allerede anfört i forord til Njála I. er denne membran på grund af trykfeil i fortalen til Olavius udg. 1772 betegnet med 298 uden angivelse af format, hvorfor Johnsonius, Njalas oversætter på latin, ikke fuldstændig har kunnet identificere samme. Membranen er derfor i fortalen til den lat. overs. Hafn. 1809 gjort til to forskellige membraner, den ene, den ved trykfeil opståede nr. 298, som »oculis nunqvam usurpavit interpres Johnsonius, qvippe qvi nec sub num. 298, qvem indicavit Olavius, nec alio qvopiam reperiri potuit & vel repetita indagine sibi frustra qvæsitus«, betegnet A, *og den anden, den egentlige 468. 4to, betegnet* D, *men forfatteren har dog haft på fölelsen, at de begge vare en og samme kodex på grund af den lighed, der herskede imellem den af Olavius betegnede text* A *og den af Johnsonius betegnede* D, *dog med undtagelse af, at Johnsonius's egen erfaring om og kendskab til membranen 468. 4to ikke stemmer overens med Oddur Jónssons (d. 1814) vidnesbyrd om anvendelsen af et dobbelt* l *foran et* d. *Medens nemlig Oddur Jónsson siger, at den af Olavius betegnede kodex* A *altid bruger dobbelt* l *foran* d, *fremhæves mærkelig nok det modsatte i Johnsonius fortale at være tilfældet med 468. 4to, hvilket det dog, så vidt jeg har erfaret, aldeles ikke er, da netop hvad Oddur siger, er lige så hyppigt, hvis ikke det hyppigste.*

A = AMagn. Nr. 132. fol. (*Möðruvallabók*).

Skindbog bestående af 201 tospaltede blade af 13' længde og 9' bredde. Hver spalte har omtr. 40—42 linier, og hver linie har sædvanlig, dog variabelt under og over, 30—33 bogstaver. Bogen er i gammel tid bleven indbunden, men nu ere de gamle membranblade lösnede fra hverandre, så at man kan tage læggene ud. Membranen er indlagt mellem tykke og svære træspjeld, som have tilhört bogens bind fra först af. Membranen indeholder fölgende sagaer:

a) Njáls saga *fol. 1—61 bestående af tre brudstykker, idet de 9 förste blade, af hvilke det 6te og 7de blad er smallere end de andre og enspaltet, samt det 18de og 30te ere tilsatte i det 17de århundrede. Det 3die tilsatte blad er efter Jón Sigurðsson's mening måske skrevet med en anden hånd til komplettering af de övrige tilsatte blade. Den gamle membran begynder med mbrfol. 11, som fölger umiddelbart efter det 9de, fordi det 10de blad i tallet ikke existerer, skönt derved ingen lakune, men tværtimod en overkomplettering finder sted. Således fölger også det 20de blad umiddelbart efter det 18de, og her opstår der af den grund en lille lakune. Disse blade ere sandsynligvis bortskårne efter at folieringen er foretaget på grund af at de indeholdt det samme, som den gamle membran, hvilket Jón Sigurðsson allerede har gjort opmærksom på. Der findes flere steder overudfyldninger af texten ved det tilsatte, som f. ex. fol. 9, hvilken overudfyldning udgör en spalte, fra ordene:* valgarðar hins grá *(Udg. kap.* 25_{8}*) til:* móðir jórunnar var álöf *[navnet forvansket; (Udg. kap.* 26_{7}*)], fol. 18 fra:* hann spyrr hvat þeim væri gefit *(Udg. kap.* $49_{41\text{-}42}$*) til:* nú mun ek la- *(Udg. kap.* 50_{13} *jfr. noten), fol. 30 fra:* fyrri munt þú bera hann *(Udg. kap.* 79_{11}*) til:* jarl mælti þú ert *(Udg. kap.* 82_{79}*) og på samme blads slutningsspalte fra:* lögðu þeir þá at þeim *[hvilke ord den tilsatte text forresten udelader; (Udg. kap.*

84_{32-33})] *til:* svá mun oss þykkja, segir jarl *(Udg. kap. 85_{25-26}). Disse på de nye blade overflödige stykker er ligeså læselige i den gamle membran som andre, så at der var ingen grund til at afskrive eller erstatte dem. Paa den anden side findes også lakuner i den tilsatte text, som efter fol. 8, hvor sikkert, som den resterende yderste rygkant viser, et blad, der dog, som det synes, har indeholdt mere end det til lakunens udfyldning fornödne, er blevet bortskåret; denne lakune udgör stykket fra ordene:* hversu henni fellir þungt. til fjár. Illa er þat, sigir hann *(Udg. kap. 21_{6-7}) til:* eptir þat fóru menn til svefns um kvöldið *(Udg. kap. 23_{47-48}). Den oven omtalte lille lakune efter fol. 18 omfatter ordene:* úsáttir, þá læt ek þess enn *(Udg. kap. 51_{61}). Af disse overudfylgninger og lakuner i den tilsatte text har Jón Sigurðsson rigtig sluttet, at disse nye membranblade ikke ere skrevne i den hensigt at komplettere den gamle membran, men selv ere et stykke af en ny afskrift på membran, som er bleven opoffret for at udfylde den gamle text. I ingen af de andre sagaers texter findes der nyere udfyldninger, skönt der allerede i det 17de århundrede har måttet være lakuner tilstede ligesom nu. Överst på mbrfol. 11, den gamle membrans förste blad, hvis forside er noget mat, begynder Njálas*

Förste brudstykke med ordene: ... garðʳ þınſ. g̊ *(Udg. kap. 25_{8}) og slutter med:* ꝛju mun ek la — *(mbrfol. 20 förste side, sp. 2 nederst; Udg. kap. 50_{13}, jfr. note 50_{12-13}). Texten på mbrfol. 20 sidste side er så stærkt udraderet, at man ikke kan skelne bogstaverne, med undtagelse af et G i navnet* Gunnar *i begyndelsen af kap. 51. For at komplettere denne ved raderingen opståede lakune har man foran mbrfol. 20 lagt det ovenomtalte 18de blad. På næste blads (21) förste side, som er temmelig mat, begynder det*

Andet brudstykke med ordene: ...koſt. en gʾt þeꝭı ek þo en̄ eitt rað ꝼ́ mʾ *(Udg. kap. 51_{61}) og slutter med:* ·J· mtı þu ert *(mbrfol. 29; Udg. kap. 82_{79}). Derefter*

kommer en lakune, som er opstået derved, at den ydre spalte af det 29de blad er helt afskåren; denne er igen erstattet ved det för omtalte indlagte 30te blad[1]. *Dernæst begynder på den anden side af fol. 29 anden spalte överst det*

Tredje brudstykke med ordene: logðu þ̄ꝛ þa at þeī ztekz þʳ þa bʳðagı *(Udg. kap.* 84_{32}*) og slutter med sagaens endè på mbrfol. 61de blads förste side.*

På dèt 28de blad ere nogle linier opfriskede med en senere hånd. På det tilbageblevne af blad 29 er der endvidere med en yngre hånd skrevet nogle linier i den nederste margen for at udfylde den tilstedeværende lakune. Forövrigt er det denne saga vedkommende stykke af membranen godt konserveret, kun er det på flere steder noget sværtet. At der i Árni Magnússon's tid har manglet omtrent det samme i membranen som nu, ses af hans notits angående dette håndskrift, for denne sagas vedkommende AM. 435 a. 4to fol. 47: »Njáls saga vantar í hér og hvar . . .« Denne text er i Olavius udg. af Njála 1772 betegnet med C, *uagtet den synes i fortalen til samme at være mærket med* B. *Den har også hint mærke i den latinske oversættelse (Hafn. 1809), hvor der bemærkes, at membranen stiltiende udelader flere vers uden at efterlade plads til dem som i Egils saga. De vers, de nærværende tilbageblevne membranbrudstykker af Njála indeholder, ere 32 i tallet.*

Efter Njálas slutning er der i membranen omtr. $^3/_4$ *spalte og 2 hele sider (ɔ: fol.* 61^b *og* 62^a*) blanke, hvorpå*

---

(1) *Hugo Gering har gjort opmærksom på, at denne numerering (foliering) er bevis på, at pagineringen först er foretaget da håndskr. allerede befandt sig i den nærværende tilstand [Finnboga saga ramma Halle 1879. Fortale II Anm. 2], så at den på andre steder feilogtige pagine- eller blade-inddeling måske snarere er forårsaget ved uagtsomhed end af den grund at de tilsatte blade ere bortskårne som overflödige, jfr. ovenfor.*

senere adskilligt er kradset, men alt, som det synes, uden interesse. Överst på fölgende side begynder

b) Egils saga[1] *med denne röde overskrift:* Hér hefr Egils sögu. Af Kveldúlfi búanda. *Den går fra fol. 62ª til 99ª incl. og som et nyt kapitel står Egils digt om Arinbjörn (Arinbjarnardrápa) på fol. 99ᵇ uden overskrift, men med rödmalet initial. Digtet synes, såvidt man kan skönne, da membranen her er meget mat og bogstaverne næppe læselige, at være skrevet af en noget nyere hånd, men dog i det 15de århundrede (jfr. J. Sigurðsson's katalog). Af digtet er her nu kun et fragment tilbage, og man har ingen efterretninger om at membranen nogensinde har været fuldstændigere på dette sted. Af denne text ere alle papirhåndskrifter af digtet afskrifter, og dette er det eneste sted, hvor spor af digtet i det hele taget er opbevaret (jfr. Ný Félagsrit XXI [1861] s. 126—27). I sagaen selv mangler der to blade, nemlig et blad efter mbrfol. 77 og efter mbrfol. 83. Disse lakuner har Árni Magnússon enten ikke lagt mærke til eller også har sagaen i hans tid været fuldstændig. Desuden er der åbne pladser til nogle vers hist og her. På andre steder ere versene tilsatte med andet, noget blåligt, blæk, men denne tilsætning synes dog ikke at være meget nyere end texten, og hånden ligner den ældre særdeles meget. På flere steder, især hvor læg mödes, er skriften stærkt afbleget. Denne text er i Köbenh. udg. betegnet* Ma.

c) Finnbogasaga hins ramma *fol. 100ª—114ª, hvor den slutter nederst paa förste spalte. Den har ingen overskrift over förste kapitel. Dens förste side er meget mat, men forövrigt er dette stykke godt vedligeholdt. Denne*

---

(1) *Angående de fölgende sagaer i denne bog kan man være saa meget mere kortfattet, som man for deres vedkommende kan henvise såvel til respektive udgavers fortaler som til Jón Sigurðsson's håndskrevne katalog, og ganske særlig for* Eiglas *vedkommende, da den i den nærmeste fremtid vil udkomme, formentlig med en ikke kortfattet beskrivelse af håndskrifterne.*

text er lagt til grund såvel for udgaven 1812, der er trykt op igen i Akureyri 1860, som for Hugo Gerings udgave Halle 1879, hvor den er betegnet A. *Se for övrigt Gerings nöiagtige beskrivelse af dette håndskr. i fortalen til bemeldte udgave.*

d) Bandamanna saga *fol. 114*[a]*—120*[b] *med overskriften:* Saga Ófeigs bandakarls. *Dens text er helt igennem særdeles godt konserveret. Kapitlernes fortlöbende tal er hensat i margen med en meget nyere hånd. Denne text er lagt til grund for udgaven Kbhavn 1850 ved H. Kr. Friðriksson. Umiddelbart derefter fölger*

e) Kormaks saga *fol. 120*[b]*—129*[a] *anden spalte höit oppe. Texten er i det hele taget godt konserveret, kun er fol. 123 noget mat og beskadiget. Denne text er lagt til grund for udgaven Kbhavn 1832, som er editio princeps & unica, hvor den er betegnet* A.

f) Víga-Glúms saga *fol. 129*[a]*—141*[b] *med overskrift:* Hér hefr Víga-Glúms sögu. *Dette stykke af membranen er meget godt vedligeholdt. En nyere hånd har skrevet det fortlöbende kapitelantal i margen og en anden i den överste margen: Glúma eller Glúma saga. Denne text er lagt til grund for alle udgaver af sagaen, nemlig Kbhavn 1786, 1830, 1880, undtagen for den holumske udgave 1756, som synes at have fulgt en nu tabt papirsafskrift (se Íslenzkar fornsögur I. Kbh. 1880. Formáli). Umiddelbart herefter fölger*

g) Droplaugarsona saga *fol. 141*[b]*—147*[b]. *Overskriften er:* Af Katli Þrym. Capitulum, *som alene synes at höre til förste kapitel, og sagaen har derfor her intet bestemt navn. Dette stykke er særdeles godt vedligeholdt. Denne text er lagt til grund både for Konráð Gíslasons udgave Kbhvn 1847 (editio princeps) og for Þorleifur Jónssons udg. Reykjavík 1878.*

h) Ölkofra þáttr *fol. 147*[b]*—149*[b] *langt nede på den förste spalte; ganske udmærket vedligeholdt. Den holumske udgave 1756 stemmer i det hele taget med den*

her opbevarede text, med undtagelse af nogle forvanskninger i det enkelte. Membranen er lagt til grund for udgaven Kbhavn 1868 og Hugo Gerings udgave Halle 1880.

i) Hallfreðar saga vandræðaskálds *fol. 149ᵇ langt nede på den förste spalte til fol. 156ᵃ höit oppe på den anden spalte. Dette er en kortere recension end den der findes afsnitsvis i Ólafs saga Tryggvasonar i Fornmannasögur og Flateyjarbók. Dette stykke af membranen er godt konserveret, dog er texten i slutningen meget afbleget. Se forövrigt* Fornsögur *herausgegeb. v. Guðbrandr Vigfússon und Theodor Möbius i Leipzig 1860 (Vorrede XI et sqq), hvor denne recension förste gang er udgivet.*

k) Laxdælasaga *fol. 156ᵃ—198ᵃ anden spalte. Texten er på flere steder temmelig mat og afbleget, hvorfor en nyere hånd har skrevet stykker af i margen, dog ikke korrekt. Ligeledes er kapitelantallet tilföiet af en nyere hånd. Membranen er lagt til grund for udgaven Hafn. 1826, der ligefrem, hvad texten angår, er trykt op på Akureyri 1867.*

l) Fóstbrœðra saga *fol. 198ᵃ til fol. 201ᵇ, membranens sidste blads sidste side nederst. Den har overskriften:* Saga Þormóðs ok Þorgeirs. *Af denne saga er der nu kun brudstykker tilbage her, men i det 17de århundrede har den været fuldstændigere end den nu er, som afskrifter fra den tid vise, idet de have noget af det, som nu er tabt (jfr. Konràð Gíslasons midlertidige forord til hans udgave). Árni Magnússon synes heller ikke at have lagt mærke til andre mangler i denne saga end den i sagaens slutning, ti i modsat fald vilde han næppe udtrykke sig således: »þormóðar saga Kolbrúnarskálds og þorgeirs Hávarsonar, vantar mikið aptan við« [A. Magn. Nr. 435ᵃ. 4to fol. 47]. Hvis han havde lagt mærke til, at der fandtes lakuner hist og her i det opbevarede, vilde han sikkert have bemærket det, og hvis sådanne havde existeret, er der næppe grund til at antage, at han vilde*

have overset dem. Denne text er trykt i Konráð Gíslasons udg. af sagaen Kbhavn 1852 pag. 1—163.

Hele bogen er, forsåvidt dens ældre del angår, skrevet meget smukt og tydelig og med en og samme hånd helt igennem, kun må Arinbjarnardrápa efter Jón Sigurðssons mening undtages herfra (jfr. ovenfor). Membranen har gennemgående kapitelinddeling uden tal med forskelligfarvede initialer og röde overskrifter. Den ene saga fölger i regelen umiddelbart efter den anden uden særligt mellemrum, og slutningsordene af den foregående saga kendes kun ved förste öiekast på et större begyndelsesbogstav af den fölgende. I det hele taget er det tilbageblevne af den gamle membran forholdsvis godt vedligeholdt.

Angående håndskriftets historie kan man være så meget mere kortfattet, som andre udförlig har gennemgået den; således eand. mag. Guðmundur Þorláksson i forord til Íslenzkar fornsögur *I. Kbhavn 1880 og Hugo Gering i forord til* Finnboga saga hins ramma, *Halle 1879; endvidere Þorleifur Jónsson i forord til* Droplaugarsona saga *Rvík 1878. Árni Magnússons notits angående denne bog lyder således: »... folio magno. Bokina fekk eg epter Bartholin dauðan, en honum gaf Björn Magnússon« [AMagn. Nr. 435ᵃ 4to fol. 47]. Bartholin döde 1690, henved hvilket år Árni har erhvervet bogen, mens Bartholin rimeligvis har fået den e. 1684—85, ti i disse år gör han foranstaltninger til at samle islandske håndskrifter (jfr. Geheimarkiv, Islandske Indlæg 1662—1700). På den raderede side af membranfol. 20 finder man:*

Magnus Bianarsō með
eigin þenðe
Añō 1628 a kroß mesu
sialþa wm̄ vorið þúoreð var
ſa 3: Maji Manaðar
J ſtorú Baðſtoþune a
Moðruvollū.

Magnús Bjarnarson lovmand boede på Munkaþverá, og döde d. 6te Decbr. 1662. Han har sandsynligvis d. 3. Mai 1628 erhvervet bogen, da det næppe var rimeligt, som Jón Sigurðsson også gör opmærksom på i sin katalog, at han ellers så omstændelig havde skrevet sted og datum. Jón Sigurðsson fremhæver i sin katalog, at håndskriftet synes at være blevet benyttet af biskop Þorlákur Skúlason til afskrivning (t. ex. af Laxdæla i AM. 128 fol.). Hist og her findes forskellige påtegnelser dels fra det 16de, dels det 17de århundrede, som på fol. 53ᵇ navnet Brynjólfur, fol. 62 förste side et mærke, som her ikke lader sig gengive. og på samme blads samme side er der forskellige andre ting skrevne, hvoriblandt den sædvanlige brevbegyndelse: Öllum þeim góðum mönnum *etc.; på fol. 125ᵇ i den nederste margen findes et navn skrevet i det 17de århundrede, Pettur Hellgason, og fl. af samme slags. Givet er det, at bogen er kommen fra det nordlige Island, hvorfor den feilagtig er bleven kaldt* Kálfalækjarbók *efter en gård i Mýrasýsla i det sydvestlige Island (se mere herom under AM. 133. fol.). Den er imidlertid bleven gendöbt to gange, nemlig förste gang af præsten Þorleifur Jónsson i forord til hans udgave af* Droplaugarsona saga *Rvik. 1878, og anden gang af cand. mag. Guðmundur Þorláksson i forord til* Íslenzkar fornsögur *I. Kbhvn. 1880, af hin kaldet* Munkaþverárbók, *af denne* Möðruvallabók. *Den förste synes alene at have lavet navnet med hensyntagen til gårdsnavnet* Munkaþverá, *hvor Magnús boede, mens den anden derimod kun har taget Hensyn til det givne sted,* Möðruvellir, *hvor Magnús Bjarnarsons egenhændige påtegnelse er dateret, hvilket var et bevis for at bogen engang havde befundet sig på Möðruvellir, medens der derimod manglede bevis for dette med hensyn til Munkaþverá.*

Angående håndskriftets alder har man ikke været enig. Forfatteren til forord til Nials-saga Hafn. 1809 og Jón Sigurðsson i sin arnamagnæanske katalog, henföre det

til midten[1] *af det 14de århundrede,* *Konráð Gíslason (Droplaugarsona saga Kbhvn 1847, Sýnisbók Kbhvn 1860) til den förste del eller halvdel af det 14de århundrede, og* *Guðbrandur Vigfússon* *på et sted (Fornsögur. Leipzig 1860) til begyndelsen af det samme århundrede, og på et andet sted (Sturlunga saga. Oxford 1878. Prolegom. CCXII) til slutningen af det 13de århundrede. Gudbrandur Vigfússon motiverer, som det synes, håndskriftets henförsel til slutningen af det 13de århundrede derved at* *þorvarður þórarinsson* *(† 1297) nævnes i kap. 113 (Udg. pag. 583, note 36—37), hvilket turde være kriterium for, at håndskriftet måtte være nedskrevet i hans levetid eller i alt fald ikke lang tid efter hans död. I modsat fald vilde afskriveren ikke have kommet til at nævne ham af den grund, at han da måtte være gået i glemme. Guðmundur þorláksson tror derimod, at det ikke var sandsynligt, at man ikke ligeså godt i 14de århundredes förste del som henved 1300 huskede en sådan mand som þorvarður þórarinsson, og synes derfor at dette ikke taler synderlig imod at håndskriftet kan henföres til det 14de århundredes förste del, især af den grund, at det synes noget at ligne, men dog at være ældre end* Codex Wormianus, *som antages at være fra midten af det 14de århundrede, og på den anden side yngre end* Codex Regius *og* Cod. Upsal. *af Snorra Edda,* Hauksbók *p.p., som alle ere enige om at henföre til c. 1300 (jfr.* Íslenzkar fornsögur *I. Kbhvn 1880 VI—VII).*

Forfatteren til fortalen af udgaven af Kormaks saga *Hafn. 1832 henförer membranen snarest til det 14de århundredes slutning, men begår tillige en anden feil, idet*

---

[1] *Det stemmer ikke med den ved den arnamagnæanske samling beroende afskrift af Jón Sigurðssons katalog, hvor der i fortalen til* Íslenzkar fornsögur *I.* VI. *siges, at han i katalogen henförer hdskr til 14de århundredes begyndelse. I katal. er det fremhævet, at J. S.'s mening er, at det snarere må höre til århundredets midte end begyndelse.*

han vil rette en formentlig feil i forord til Njálas latinske oversættelse, hvor der står p. XXII angående denne membran: Initium Nialssagæ, qvæ in hoc codice prima est, ductibus literarum deformibus, &, ut vocatur, fere cursivis descriptum, nec exeunte seculo XVII. antiqvius. Dette kan forfatteren til Kormaks sagas forord ikke billige, hvorfor han udtaler sig: Laudatur pretium hujus codicis in prolegomenis ..... ad versionem latinam vitæ Niali p. XXII, ubi vero codex manifesto errore typographi dicitur haud antiqvior fine seculi XVII pro XIV. Men netop dette er en error manifestus, *som dels er opstået ved misforståelse, dels ved sködeslöshed. Misforståelsen ligger deri, at der på dette sted i Njálas fortale kun tales om kodexens begyndelse, som ikke er ældre end fra det 17de århundrede, mens forfatteren til Kormaks sagas forord går ud fra, at der tillige er tale om den gamle del af bogen*[1] *eller den egentlige membrankodex, ti de nye mbrfoll. ere i forhold til det övrige forsvindende. Men sködeslösheden ligger deri, at forfatteren ikke har læst disse ord, som netop stå i begyndelsen af den selvsamme passus om dette håndskrift [Nials-saga p. XXI]: Ejusdem, ac codex* B *(ɔ: Nr. 133. fol., om hvilken der siges: circa medium seculi XIV scriptus Johnsonio videtur), ætatis esse videtur.*

B = AMagn. Nr. 133 fol. (Kálfalækjarbók).

Membrankodex bestående af syv brudstykker udgörende 95 blade i lille fol. af omtr. 11½ t. h. og 8 t. br.; omtr. ⅔ af bladene, især de sidste, ere stærkt beskadigede »ved bogorm og slet behandling i ældre tider«. Bladene ere overalt enspaltede. Kapitelinddelingen er forskellig fra den i andre håndskrifter, og kapitlernes antal har været 180, som man kan se af afskriften Nr. 464. 4to.

---

(1) *Eller forfatteren har muligvis troet, at håndskriftets förste del var fra det 14de århundredes slutning (!).*

c. 26 linier på hver side og omtr. gennemsnitlig 50 bogstaver i hver linje. Overskrifter ere med rødt. Den er skrevet med stor og tydelig skrift og ikke betydelig abbrevieret (bundin). *Den er indlagt i löse blade og hefter i futteral af pap.*

Förste brudstykke: begyndelsen af sagaen til ordene: ærın haꝼa *(mbrfol. 15. udg. kap.* 22_{12} *p. 85). Derpå mangler der i membr. efter Jón Sigurðssons mening omtr. 8 blade* (1).

Andet brudstykke går fra: rıð. kō ħelgı ħeım *(mbrfol. 16; udg. k.* 35_7 *p. 134) til ordene:* nókvra ħrıð *(mbrfol. 56; udg. kap.* 93_{33}*), hvilket udgör den förste del af den nederste linie, medens den sidste og största del består af en röd overskrift til det næstfölgende her manglende kapitel:* ꝼra þuı er ꝫıall bauð ħeim ħꝍſkvllðı. *Derefter mangler, som det synes, 1 blad, som svarer til kapitel 94—97 i udg.*

Tredje brudstykke går fra: goðoꝛðꝫ lòſvm m̊ *(mbrfol. 57; udg. kap.* 97_{33} *p. 497) til ordene:* ꝧ ſenðı oꝛð v̇lꝼı vꞬa. ff. at þꝛ *(mbrfol. 60; udg. kap.* 102_{25} *p. 535). Derpå mangler det 61de blad, som har hængt sammen med det tabte blad, der har været mellem mbrfol. 56 og 57.*

Fjerde brudstykke går fra: aðꝛa . ʀetz þ'bꝛ̊ þa v̄ v̇ geſt *(mbrfol. 61; udg. kap.* 103_{39} *p. 543) til ordene:* bıarnı mtı ꝫu *(mbrfol. 86; udg. kap.* 138_{30} *p. 742). Derpå mangler 1 blad.*

Femte brudstykke går fra: at lıðı er m̄ þyrꝼtv *(mbrfol. 87; Udg.* 139_{65} *p. 748) til ordene:* z ·ſ· þm at þꝛ tı̌ eckı *(mbrfol. 90; udg. kap.* 142_{194} *p. 177). Derefter mangler 1 blad.*

Sjette brudstykke går fra: sökinni (2) *(mbrfol. 91; udg. kap.* 142_{297} *p. 784) til ordene:* ſegı ek ſva ſkapaða

---

(1) *Nederst i margen står her, som det synes måske med Jón Ólafssons hånd:* ħieꝛ mun vanta ejtt aꝛk i Bökına . kanſkie viii cap.

(2) *ordet feilskr. cfr. note i udg.*

vôꝛn þ̅sa ꝼram (*mbrfol. 91; udg. kap.* 143_{28} *p. 792*). *Derpå mangler efter Jón Sigurðssons mening c. 10 blade.*

Syvende brudstykke går fra: ꝼelag[a a ꝼv]nðı þ̅s[vm] (*mbrfol. 92; udg. kap.* 150_{90} *cfr. noten*) *til ordene:* bꝛoðır ħᵗ ħm̅ gꝛıðv̄; Ꞓṅ vſpacr (*mbrfol. 95; udg. kap.* 156_{26-27} *p. 889*). *Derpå mangler slutningen af sagaen, som Jón Sigurðsson antager vilde have optaget omtr. 4 blade. Kodexen må da oprindelig have bestået af omtr. 120 eller 121 blade. Der er altså 26 blade tabte, mens der er 95 tilbage. De allerfleste af de nu manglende blade har allerede manglet, da håndskriftet kom i AMagn. eie, som senere vil blive påvist, dog er det, som allerede Jón Sigurðsson har bemærket, nogenlunde sikkert, at de til hinanden i samme læg svarende blade, som mangle efter mbrfol. 56 og 60, må være forsvundne efter 1809, da der anföres varianter af samme både i udg. 1772 og i den latinske oversættelse Hafn. 1809. Håndskriftets historie kan man ikke med sikkerhed fölge længere tilbage end til den sidste del af det 17de århundrede. Rigtignok findes på fol. 44 fölgende påtegnelse med en temmelig slet hånd, efter Jón Sigurðssons mening fra det 15de eller 16de århundrede: »Jeg Jon Eiolfsson hefe þetta skrifað a þessa bok með rettu«, men heraf kan jeg i det mindste intet slutte i historisk henseende, lige så lidt som af en påtegnelse fol. 62: »Niala saga er þetta, Loptur hefur lesið mig«, og fol. 89: »Sigurður Sigurðsson hefur þetta ekki skrifað«. Árni Magnússon har fået hdskr. 1697 fra Þórður Jónsson, denne fra Finnur Jónsson på Kálfalækur* (1)*, hvorfor dette er den egentlige Kálfalækjarbók, hvilken benævnelse feilagtig för har været anvendt på Nr. 132 fol.* (*Möðruvallabók*). *Finnur Jónsson havde fået det af Þórður Steindórsson. Árni Magnússons noter dette angående findes i Nr. 435*[a]. *4to fol. 49 og lyder som fölger: »Njáls saga, vantar*

---

(1) *Kálfalækr er en bondegård i Mýrasýsla i det sydvestlige Island (se Dr. Kålunds Bidrag til en hist.-topogr. beskr. af Isl. I. 389).*

ærið í, folio. Komin til mín frá Þórði Jónssyni[1]*, en hann fékk af Finni Jónssyni á Kálfalæk, en Finni hafði fengið Þórður Steindórsson. 1697 ante exitium februarii hefur Sr Jón í Hítardal brúkað þetta Njáls sögu fragment*[2]*, og sama ár fékk eg það af Þórði Jónssyni.*

AM. vedbliver sammesteds:

»Pro memoria Sr Páls Þórðarsonar á Eyri í Skutulsfirði 1707. 7. april.

Njáls sögu fragment in folio hefur átt Þórður Steindórsson, og það sama fengið Finni Jónssyni á Kálfalæk [eg trúi frænda sínum][3] *Á Kálfalæk fékk það sá af hverjum eg það eignaðist. Áhrærandi þetta Njálu fragment er mér eptirleitni:*

1° Hvar Þórður Steindórsson þetta fragment eignast hafi og nær.

2° Hvaðan það muni komið til þess, er hann það af eignaðist og þetta svo langt tilbaka, sem rekið yrði.

3° Hvort þetta fragment var heil bók, þá Þórður Steindórsson það eignaðist, eður og það var slitur úr bók álíka og, þá er hann því sleppti, og hvort ekkert eður hversu mikið úr því muni fargast hafa meðan það var í eign Þórðar.

4° Ef nokkuð kunni fargað að vera, hver þá muni við því tekið hafa, og hvar eptir því muni að leita.

5° Hvort einginn, eða hverjum, þessa bók eða fragment [hvort sem heldur var, þá Þórður Steindórsson hana eignaðist] léð hafi til lestrar eða eptirskriptar, og er hér

---

(1) *Uden tvivl en sön af bispen Jón Vigfússon og senere præst til Staðastaður (d. 1720).*

(2) *Sr Jón Halldórssons afskr. i Nr. 464. 4to.*

(3) *Deres slægtskab forholder sig således:*

Finnur Steindórsson á Ökrum.

Sr Jón Finnsson á Melum. — *Steindór Finnssson á Ingjaldshóli.*

Finnur á Kálfalæk. — *Þórður Steindórsson á Ingjaldshóli.*

Þórður Skálholtsráðsmaður. — *Sr Páll á Eyri.*

hjá að observera, að eg hygg bókina í mínu barndœmi til láns verið hafa í Hvammi í Hvamssveit.

6° Hvort þórður St[eindórs]s[on] ekkert til viti, að þessi Njála í láni verið hafi í Hitardal hjá S^r þórði sál. Jónssyni. Og ef svo er [sem hún að visu þar mun verið hafa] um hvert leyti það þá muni verið hafa, hvort ekki hér um 1652. Item hvað mikið þá muni vantað hafa aptan við bókina, því eg hefi vissa orsök til að meina, að hún hafi þá ekki fullkomin verið.

7° Hvaða ár Finnur Jónsson á Kálfalœk þetta fragment muni eignast hafa, og hversu þykt það muni þá verið hafa, hvar af menn ráða kynni hvort nokkuð, mikið eða litið úr því fargast hafi síðan það við þórð St[eindórs]s[on] skildi.

8° Hafi fyrriskrifað fragment ekki fyllra komið í eign þórðar St[eindórs]sonar, en það frá honum fór, eður og að nokkru mútilerað verið, þá hann það eignaðist, hvort hann þá ei til viti, að það hafi nokkurn tíma fullkomin bók verið, og ef svo er, þá um hvert leyti og hjá hverjum eignarmanni.«

Derpå tilföier Árni Magnússon det svar, han havde fået fra þórður Steindórsson:

»þetta er svar þórðar Steindórssonar í Junio 1707. Njáls sögu fragment minnist hann sig að sönnu átt hafa, ófullkomið, en man ei af hverjum það fengið hafi, segist það síðan léð hafa Finni Jónssyni á Kálfalœk frœnda sínum, en hann sér aldrei aptur skilað.«

Endvidere bemærker Árni fölgende:

»Nota. þennan memorial sendi þórður þórðarson(1) Sr Páli þórðarsyni bróður sínum 1707 in aprili, og fèkk svarið frá honum aptur.«

---

(1) *Fölgende passus angående þórður findes i et brev fra AMagn. dat.: Skálholt 21. Apr. 1712 til præsten Hjalti þorsteinsson i Vatnsfjörður. ».... þórði þórðarsyni, sem hingað til hefur hjá mér verið, enn nú tekur við ráðsmannsstarfi hér í Skálholti*

De bemeldte eiere af denne kodex, þórður Steindórsson og Finnur Jónsson, ere, som allerede bemærket, nær beslægtede, idet de ere brödresönner. De stamme begge fra den bekendte Akraætt, som tæller flere af de i sin tid mest fremragende og solide mænd blandt sine medlemmer, som Daði Guðmundsson i Snóksdal, Finnur Jónsson i Flatey og Jón i Flatey, eiere af den mærkelige Flateyjarbók.

Angående håndskriftets alder er det at bemærke, at efter Johnsonius' mening (lat. oversætt. præf. xxi) er det fra omtr. midten af det 14. århundrede. Herom udtaler Jón Sigurðsson sig i den af ham over folianterne i den arnamagnæanske samling forfattede katalog på fölgende måde: »Dette håndskrift har været af fortrinlig godhed og synes at være fra 14. århundredes förste del. Det er skrevet med stor skrift uden betydelige abbreviaturer og har allevegne kapitelinddeling og overskrifter med rödt. Ortografien synes på nogle steder at fölge udtale og bliver derved mindre konsekvent, men derfor ikke mindre mærkværdig. Endvidere er det i grafisk henseende mærkværdigt, at håndskriftet på nogle stæder har tal som ligne de arabiske, og meget hyppig kommaer og semikommaer(1), hvoraf man har sluttet, at det måske ikke var så gammelt, som det ved förste öiekast kunde synes, men såvel bogstavformerne (ꝺ, ð o.s.v.) som retskrivningen og sproget viser at det ingenlunde kan være yngre end för bemærket.« Denne mærkværdige membran burde vistnok både på grund af sin fortrinlighed i flere henseender og fordi den bestandig mere og mere hensmuldrer, bogstavret udgives, uagtet den ved nærværende udg. er benyttet med den störste nöiagtighed, og uagtet man har en afskrift af den,

---

eptir Orm Daðason, sem sökum veikleika foreldra sinna héðan verður bygðum að fara vestur á sveitir ...« [Ny kgl. saml. Nr. 2064. 4to p. 83—84].

(1) Dette er allerede bemærket i præfat. til den lat. oversætt. xxi.

da den var noget fyldigere end nu. Denne afskrift er, som anfört, taget af præsten Jón Halldórsson i Hítardalur 1697 og findes i AM. Nr. 464. 4to. Den har 408 sider. Til slutning står: Skrifað að Hýtardal d. 27. febr. Anno 1697. J. p. H. S.« Árni Magnússon siger, at allerede 1697 vare de samme lakuner i Kálfalækjarbók som da han havde fået den, men at »flere steder vare nu ulæselige, som man da godt kunde læse«. Det lader til at den imidlertid er bleven genstand for et eller andet pludseligt uheld eller for slet behandling, ti Árni Magnússon får den jo netop i bemeldte år. De daværende lakuner i kodexen ere af Jón Haldórsson udfyldte efter AM. Nr. 137 fol. et afkom af Gullskinna med Jón Erlendssons hånd; den er også konfereret med en papirsafskrift af samme klasse. På löse indlagte blade foran Nr. 464. 4to står A. Magnússons notitser angående afskriften: »Njáls sögu á Sr Jón Halldórsson i Hítardal m^sto skrifaða af honum sjálfum og endaða 27. februarij A^o 1697. Í þessari Njáls sögu uppskript hefur hann fylgt Kálfalækjar membranæ svo mikið, sem inniheldur og lesið varð. En þar sem í membranam vantaði eður og hún varð ekki lesin, þá hefur Sr Jón þær lacunas fylt úr Njálssögu með hendi Jóns í Villingaholti, er hann til láns hafði frá Vigfúsi Hannessyni. Item hefur hann úr sömu Vigfúsarbók per totum librum annóterað þær merkilegustu differentias og sett þær in marginibus sins codicis (1). Þriðja exemplar echartaceum hefur og Sr Jón obiter conferérað við þennan sinn codicem, og þar úr exscriberað nokkrar differentias, sem præcipue áhræra vísur nokkrar (2).

(1) *Denne Vigfúsarbók med Jón Erlendssons hånd er, som bemærket, Nr. 137 fol. og er kommen i A. Magn. eje 1711 fra Vigfús Hannesson sysselmand i Árnessýsla († 1715).*

(2) *Bem. med AM. hånd: »Hactenus ex relatione ipsius dñi Johannis Halthorii«. Dette »ridja exemplar chartaceum« er rimeligvis Nr. 470. 4to papirsafskr. med Sr Ketill Jörundssons hånd, og synes at höre til den klasse afskrifter, man henfører til den tabte*

þessi Sr Jóns Halldórssonar Njáls saga er bezt allra þeirra, er menn nú hafa á pappír, því Kálfalækjar membrana hefur verið inter optimas. En Sr Jón hefur hana uppskrifað svo vel og gaumgæfilega sem varð. Eg kynni að sönnu án að vera þessa codicis [því sögð membrana er nú í minni eign og bók Vigfúsar er sömuleiðis mín eign] ef membrana ekki spilst hefði úr því, sem hún var, þá Sr Jón eptir henni skrifaði. Nú er hún síðan til skemmda trosnuð í mörgum stöðum [að blaðatalinu heldur hún sér eins og hún var þá] og mart það ólesandi orðið, sem þá hefur verið vel læst. þar fyrir þyrfti eg að kaupa þennan codicem af Sr Jóni, eða ef honum það meinlegt væri [sem vel kynni vera] þá að kaupa af honum að skrifa uppá ný þennan codicem eins accurate og þessi hans skrifaður er (1). *Gildi hann þá eins hvort exemplarið hann á, þá vil eg heldur eiga þetta en hitt, er úr því skrifað verður. En vilji hann síður missa þetta sitt, þá skyldi eg biðja hann að láta hitt vera nokkuð stærra og gisnara skrifað. Endilega mætti mér nægja ef það uppskrifað fengi úr þessum codice, sem eptir membrana ritað er, því hitt, sem úr chartis er fylt inn á milli og á marginibus annóterað hefi eg sjálfur að mestum parti. En það munar ekki neinu þótt þetta fylgi með hinu, og er því bezt að allt uppskrifist, það eina með öðru. Yfir allt fram þarf eg útskript af því síðasta af capite 170 [sem talar um bardaga Kára við Skaptá] og svo framvegis fram í mitt caput 177, sem er næst fyrir Bríáns orustu, því þetta stykki úr membrana hefur nokkurn veginn læst verið þá Sr Jón skrifaði þessa Njáls sögu, en nú er það svo trosnað og skemt, að ekki verður lesið, nema að minnstum hluta.«*

Gullskinna, ligesom Nr. 137 fol. Ved denne afskr. ere varr. tagne fra Kálfalækjarbók [vide supra: Pro memoria 5o].

(1) *Bem. med AM. hånd: Sr Jón hefur lofað mér að láta þessa bók uppskrifa í vetur (1708—1709) sinna vegna og unna mér svo þessa codicis. Senere tilföier han: Han gaf mér bókina 1711, og er hún nú hjá mér, en sjálfur á hann útskript úr henni.*

Membranen er ligesom ved den nærværende udg. benyttet ved den latinske oversættelse Hafniæ 1809 og ved Olavii udgave 1772 under betegnelsen B. *I Olavii udgave er der indlöbet den feil at der står »132 et 133« istedetfor 133 et 132. Denne feil er allerede berigtiget af Johnsonius i præfat. til den latinske oversættelse pag.* xxi *(cfr. Fornsögur herausg. von Gudbrandr Vigfússon und Theodor Möbius. Leipzig 1860. Vorrede IX. Anm. 2), og der fremhæves tydelig den feilagtige anvendelse af benævnelsen Kálfalækjarbók på Nr. 132 fol.*

Jón Halldórssons afskrift AM. 464. 4to er ved den latinske oversættelse benyttet under betegnelsen H.

C = AMagn. Nr. 162ᵇ. fol.

I dette folionummer findes brudstykker i forskellig format af 10 mere eller mindre forskellige membrankodexer af Njála, hvilke i nærværende udgave er betegnede med α—κ.

Cα.

Dette brudstykke består af to sammenhængende, enspaltede blade i 4to, af omtr. 7½' længde og 5½' bredde. Texten er inddelt i kapitler, og åbne pladser ere efterladte for overskrifter og initialer. Linieantallet på den förste side er 25, på anden og tredie side 24 og på den fjerde (sidste) 26. Texten på förste og sidste side er temmelig mat. Den begynder med: fē beȝt *(Udg. 7_{65}) og slutter med ordene:* ħallg᾽ðʳ lang —. *Jón Sigurðsson tror at den kodex, hvoraf disse blade ere levninger, »med rimelighed« kan antages at være fra det 13. århundrede. Dette synes dog i henhold til de andre membraner ikke at kunne være sandsynligt, og membranen må vistnok snarere henföres til 14. århundredes förste halvdel, hvis den ikke er yngre. I Nialssaga Hafn. 1809 har dette brudstykke mærket »fragm. mbr. b«.*

Cβ.

Brudstykket består af et membranblad i 4to af 9' længde og $6^1/_2$' bredde. Texten er tospaltet, samt inddelt efter kapitler. Overskrifterne ere röde. Side 1^a har 33 linier, side 1^b 32, side 2^{a-b} 34 linier. Begyndelsesbogstaverne synes senere at være tilsatte, da der på det ene sted i nærværende fragment, hvor et sådant findes, feilagtig står Rrútr *for* Hrútr. *Den sidste side er meget mat. Texten begynder med:* með at ꝼara *(Udg. 7_{56}), og slutter med:* kvanꝼang *(Udg. 9_{19}). Jón Sigurðsson antager, at den kodex, hvoraf dette blad er et brudstykke, snarere må have været fra slutningen af det 13. århundrede end fra begyndelsen af det 14. Man har også ved benyttelsen af dette blad under udarbeidelsen af den latinske oversættelse henfört det til samme kodex som brudstykket* Cδ, *hvilket format og indretning tildels kan tillade, men hånden er forskellig, skönt samtidig, og det er derfor tvivlsomt, om det kan höre til samme kodex.*

Cγ (Óssbók?).

Nærværende fragmenter bestå af 5 tospaltede blade (i stor 4to eller lille folio) omtr. 10' lange og $7^1/_2$' brede, med kapitelinddeling, samt röde overskrifter og farvede initialer. Linieantallet er overalt 34 på hver side. Det förste blad, hvis såvel inderste som yderste margen for det meste er bortskåret, dog uden beskadigelse af texten, er löst fra de andre blade, men antages at höre til samme kodex, mens det andet og tredie, fjerde og femte ere sammenhængende. Hvert af disse membranblade udgör et brudstykke for sig, så at man har her fem brudstykker.

Förste brudstykke (mbrfol. 1.) begynder med: ſva mik[t] ſem þu þarꝼt *(Udg. 21_9) og slutter med:* zſellðı ſv̄t *(Udg. 23_{13}, se note 13—14).*

Andet brudstykke (mbrfol. 2.) begynder med: z bað ꝥa raða hvart ·heıta ſkẏllðı *(Udg. 59_5) og slutter med:* ſkámt ꝼ̈ an̄ı ſyꝼꝛaðı ꝥ míok z bað *(Udg. 62_3).*

Tredje brudstykke (mbrfol. 3.) begynder med: rıðv tıl z lýſto vígonō *(Udg.* 73_3*), og slutter med:* ꝩv vıl ec bıðıa ẏðꝛ at v̊ ꝑarım at *(Udg. 75, note 67—68).*

Fjerde brudstykke (mbrfol. 4.) begynder med: -þar. v᷑ þraſlæg. ð. ṗſteınſ tılıngſ *(således; Udg.* 95_{15-16}*) og slutter med:* Þa quaððı ꝩ. ſer lıoðſ *(Udg.* 97_{116}*).*

Femte brudstykke (mbrfol. 5.) begynder med: ꝺ᷑ ·ſ· ſınſ *(Udg.* 107_3*) og slutter med:* Rıðꝛ nv. ƕ'. ƕeím *(Udg. 109 note 83—84). Dette membranblad er beskadiget dels ved et hul, dels ved at hele den yderste margen tilligemed omtrent halvdelen af den yderste spalte er bortskåret.*

I den nederste margen af det 4. membranblad har Árni Magnússon skrevet fölgende: Feingeð 1712 fra Jone Haneſſyne i Reykiarfirði eñ ƀ feig' ꝥ til ſin komið vera fra Asgeiri Sigurðʒſyni ä Ofe i Steingrimsfirðe. *Dette er således at forstå, at han har fået det 4. og 5. blad fra bemeldte Jón Hannesson. Nærværende blade synes at være levninger af en kodex omtrent samtidig med Kálfalækjarbók, som bladene ved förste öiekast påfaldende synes at ligne, hvilket ÁMagn. også har lagt mærke til, hvorfor han »nöiagtig« har sammenlignet dem med hinanden, og er derved kommen til den overbevisning, at de ikke hörte til samme kodex* (Ur Nials Sógu, ecki þre fem ätt hefr Finnr ä Kalfalæk (Þorður Steindorsſon) observavi accuratè). *Hovedforskellen på nærværende membranblade og Kálfalækjarbók er såvel den forskellige, skönt samtidige hånd, som den omstændighed, at mbrfol. har tospaltet og 133 Fol. enspaltet text. Men forövrigt synes nærværende text mest at stemme overens med den i 133 fol. Disse blade betegnes i Nials saga Hafn. 1809 med »fragm. membr. e«, hvor der også findes facsimile.*

Cδ (þormóðsbók).

Denne membran består af 24 tospaltede blade (i stor 4to eller lille folio), $9^1/_2$*' lange og* $6^1/_2$*' brede med kapitel-*

inddeling, samt röde overskrifter og farvede initialer. Linieantallet er næsten konstant 33. Bladene ere til dels löse fra hverandre og undertiden beskadigede, som mbrfol. 5, hvoraf der er en del borte. Membranbladene udgöre fire brudstykker.

Förste brudstykke (mbrfol. 1ª—3ᵇ) begynder med: þat *(således feilskr. i membr.)* tıl tıþ eˀ þēıa meðan *(Udg. 36, note 8—9) og slutter med:* þr g̅g̅a t'motȝv̇ *(Udg. 4þ₁₉).*

Andet brudstykke (mbrfol. 4ª—8ᵇ) begynder med: fceġlaufa . eṅ · ff · ƀ. taðfceggl|ınga *(Udg. 44₄₅) og slutter med:* þ bauþ ek ꝼ́ ftvnðo . f . ɢ . en *(Udg. 51₄₅).*

Tredje brudstykke (mbrfol. 9ª—18ᵇ) begynder med: ꝩat t́ ɢt̅t þıtı *(Udg. 56₇₀) og slutter med:* fva flegr m̅ᷤ fem þv ert kall- *(Udg. 77₄₇).*

Fjerde brudstykke (mbrfol. 19ª—24ᵇ) begynder med: vvˀða m̅ gıallða reıðı fıñʳ *(Udg. 88₁₆₂) og slutter med:* þon g̅g̅r ıñ oc biþr þa gāga *(det förste g forskrevet. Udg. 98, note 82).*

Den kodex, hvortil disse fragmenter har hört, må henföres til det 14. århundredes begyndelse, eller måske til slutningen af det 13. århundrede. Den har flere eiendommeligheder, der vise dens höie alder, som den smagfulde og tydelige skrift, de korte og koncise sætninger etc. Dog træffer man på enkelte unöiagtigheder og sködeslösheder. Således er der udeladt tre ord ved overgangen fra mbrfol. 21 til fol. 22 nl.: hinir riði austan *(Udg. 92₇₂, se note), hvilke ere skrevne med Jón Sigurðsson's hånd i den nederste margen af fol. 21ᵇ.*

Angående håndskriftets tidligere eiere kan man bemærke, at der i den överste margen af mbrfol. 24ª står skrevet med en hånd fra det 16. eller 17. århundrede: »Þeſſa bok á e̊ Biarne Finbogaſon«. *I den överste margen af mbrfol. 1ª står med Þormóður Torfasons hånd:* »Vantar hér að framan ī Njálu«, *hvilket såvel er bevis for, at fragmentet Cβ allerede da ikke har fulgt nærværende membran og altså af Árni Magnússon må være erhvervet*

andetsteds fra, som for at Þormóður engang enten har havt membranen tillåns enten fra Árni Magnússon eller en anden, eller, hvad dog måske er mere sandsynligt, engang har eiet den, og at den efter hans död (1719) er kommet i Árni Magnússons eie.

Nærværende membran er under mærket »fragm. C« benyttet ved den latinske oversættelse Hafn. 1809, hvor der haves et faesimile.

Cε (Hítardalsbók).

Disse fragmenter bestå af 8 tospaltede membranblade i folio $11^1/_2$' lange og $8^1/_2$' brede, med kapitelinddeling, röde overskrifter og farvede initialer, for hvilke der dog undertiden er efterladt åbne pladser. Linieantallet er som oftest 38. Bladene ere erhvervede fra forskellige steder, men synes utvivlsomt at höre til en og samme kodex, sandsynligvis fra det 14. århundredes sidste del. Jón Sigurðsson gör opmærksom på, at hånden ligner den på a, b, c *(Sturlungas fragmenter) i AM. 122^B, som antages at være fra det 15. århundrede.*

Det her opbevarede udgör fem brudstykker.

Förste brudstykke (mbrfol. 1^{a-b}. Dette blad har Árni Magnússon ifölge egenhændig påtegnelse i bladets nederste margen fået frá ráðsmanninum 1704. *Den sidste side (der er meget mat og besværlig at læse) begynder med:* þv ı kapſ *(Udg. 36_{75}) og slutter med:* at feıġıa *(sål.)* ꝼra ħallgerðı *(Udg. 38_{12}).*

Andet brudstykke (mbrfol. 2^a—3^b. Begge disse blade ere sammenhængende og udgöre tilsammen en helhed eller et brudstykke. Begges inderste spalte er meget beskadiget ved bogorm, så at hele stykker ere faldne helt bort. På en indlagt lap papir har AMagn. egenhændig noteret: Á þeſſum 2 blöðum, er hönd Sr Þorðar Jonsson^r^ i Hitardal . það er teikn til, að hn̄ hefur blöðen ätt. *Man kan endnu i margen skelne flere ord skrevne med Þórður Jónssons hånd. Der findes også hist og her*

navne som Þorsteinn Þórðarson *(en sön af sèra Þórður)*, Jón Halldórsson &c. *Man træffer også undertiden på begyndelser af psalmer og lignende. Af alle disse påtegnelser og skriverier på kryds og tværs i margen kan man slutte, at bogen allerede har været ufuldstændig og rimeligvis har udgjort nogle få usammenhængende og defekte blade, da den var i sèra Þórður Jónsson's eie, hvorfor bladene ere brugte som aldeles unyttige af unge mennesker i Hitardalur til at skrive på som et slags pennepröve). Begyndelse:* ṫ v̈ þꝛáī. Sı ∫. mtı *(Udg. 82, note 30–31), slutning:* [enda skortir mik eigi] ꝥe *(Udg. 87_{22-23}).*

Tredje brudstykke (mbrfol. 4^a—5^b. Disse to blade udgöre de förste blade af et læg, hvoraf mbrfol. 7—8 ere de sidste; det 3. og 4. blad, samt det 6. er tabt, medens det 5. (= 6. mbrfol.) er opbevaret) begynder med: z voꝛv mꝫ ħm̄ þaꝛ ṫ er kaꝑı ů veſtr (!) *(Udg. 89_{90}) og slutter med:* ħ ħleýpꝛ at ꝼlıotınv. eꝫ ꝼlıo- *(Udg. 92_{103}).*

Fjerde brudstykke (mbrfol. 6^{a-b}, löst fra de andre) begynder med: auðꝛ ħēı ħu'*t* ħauſt *(Udg. 97_{145}) og slutter med:* læt' *(synes sål.)* ħ þa ſoðla s' ħeſt *(Udg. 99_{40-41}, se note).*

Femte brudstykke (mbrfol. 7^a—8^b læggets to sidste blade) begynder med: v̇ ſtala ſtyrı ſtvɢ lauſt synı vɢa *(Udg. 102_{30}), og slutter med:* [ráðager]ð ꝼeſtu þ[r] mꝫ ſer *(Udg. 107_{29} note).*

To af disse blade har Árni Magnússon efter hans egenhændige notits fået fra sysselmanden Ormur Daðason 1717: »2 blöð ur Nials Sógu . feingeð frá Islandi 1717 frá Monsr Orme Daðafyne«. *Disse to blade ere blevne meget medtagne, især det sidste blads inderste spalte, som er betydelig hullet. På det andet blad findes:* »Petur á þessa bok«, *samt navnet* »Þorleifur [Kortsson?]«, *det sidste med en hånd fra det 17. århundrede, men dårlig skrevet og, som det synes, ikke af manden selv; det förste er måske med en hånd fra det 17. århundrede. Det 6te membranblad er efter Árni Magnússon's vidnesbyrd taget*

af et bind på en bog på Skarð i Dalasýsla, hvilken bog forhen har tilhört præsten Þórður Jónsson i Hitardalur, hvor bogen synes for en del at være bleven adsplittet. Árni Magnússons notits er skrevet i den nederste margen og lyder således: »Ut anaf q̅ri á Skarði er við h^r eign Sr Þorðar i Hitardal«. *Det, at Árni Magnússon har fået fragmenterne fra flere forskellige steder, er bevis for at den kodex, hvortil de har hört, er bleven adsplittet allerede temmelig tidlig i det 17. århundrede.*

Disse fragmenter har i Nials-saga Hafn. 1809 mærket: »fragm. membr. f.«

Cξ.

Fem membranblade, 1. löst fra de andre, mens 2. og 5. og 3. og 4. ere sammenhængende; de ere tætskrevne, enspaltede, omtr. 8′ lange og $5^2/_3$′ brede. Linieantallet varierer fra 32—35. Texten er inddelt i kapitler med röde overskrifter og farvede initialer, som nu enten ere ganske udslettede eller næsten ulæselige. Det 3. og 4. blad er lidt kortere end de andre, men synes dog efter hånden og bindet at dömme at höre til samme kodex. Disse to blade har hidtil været ubetegnede (jfr. Forord til I^{VIII}). Alle fem blade tilsammen udgöre fire brudstykker.

Förste brudstykke (mbrfol. 1^{a-b}) begynder med: ecki þvrꝼa at þ' at kosta *(Udg. 36, note 112—113) og slutter med:* ħ v̊ð *(Udg. 38_{35}, se note).*

Andet brudstykke (mbrfol. 2^{a-b}) begynder med: þ *(rödt og prægtigt)* r ꝼl' ggv nv ſkynðıl' t̊ hefta . ſ . all' *(Udg. 130, note 101—103) og slutter med:* eꝫ qz vel hvgꝛ *(Udg. 131, note 71—72).*

Tredje brudstykke (mbrfol. 3^a og 4^b, jfr. Forord I_{IX}) begynder med: Eina noṫ bar ſvat̊ at svınaꝼellı *(Udg. 133_1) og slutter med:* þt ꝼlockꝛ mıń *(Udg. 135_{119}).*

Fjerde brudstykke (mbrfol. 5^{a-b}) begynder med: motz v̊þa . ɢ . h'. mꝫ allm̊ıt ꝼıolm̅ı *(Udg. 137, note 18—21) og slutter med:* z hıðveızlv z ſyna *(Udg. 138_{121}).*

Hvor fra AMagn. har fået disse blade vides ikke. Den kodex, hvoraf de ere levninger, antager Jón Sigurðsson at have været fra det 14. århundredes förste del. De af disse betegnede blade ere under mærket »fragm. membr. 1« benyttede ved Nials-saga Hafn. 1809, hvor der også haves facsimile.

Cη.

Består af 3 enspaltede blade, hvoraf de to förste ere sammenhængende, 8' lange og $5^1/_2$' brede. Linieantallet er 29 på de 4 förste sider og 30 på de to sidste. Texten er inddelt i kapitler med röde overskrifter og initialer. Hele den ydre margen af det förste blad er bortskåren, hvorved texten har taget nogen skade. Det sidste blads margen er derimod for störste delen bortskåren uden at texten derved er bleven beskadiget. Skriften er på alle bladene bleven temmelig mat. Bladene udgöre tre brudstykker.

Förste brudstykke (mbrfol. $1^{a\text{-}b}$) begynder med: -ſı eckı hoꝼuu' kuenaſkap .ſ. ſkr. *(Udg. 44_{96}) og slutter med:* obe̜tt *(meget mat og utydeligt)* v'ıt *(Udg. 45_{90}).*

Andet brudstykke (mbrfol. $2^{a\text{-}b}$) begynder med: þu mık unð' ꝼotū oc rıðꝛ amık *(Udg. 53 note 23—24) og slutter med:* þ' rıðu amık *(Udg. 54, note 89).*

Tredje brudstykke (mbrfol. 3) begynder med: S *(mat, har været tildels rödt, tildels grönt)* ıðan ꝼ̊ .J. ſvðꝛ mꝫ h'ın̄ *(Udg. 86_1) og slutter med:* ſıðan ꝼoꝛ aſuarðꝛ at leita *(Udg. 87_{77}).*

Jón Sigurðsson siger i sin katalog: »Disse brudstykker ere af en meget god kodex, som dog, da den meget sjælden har ð, *og meget hyppigt bruger* u, *måske ikke er ældre end fra 14. århundredes midte eller senere del.« Bladene ere ved oversættelsen benyttede under betegnelsen »fragm. membr. d«.*

Cϑ.

To sammenhængende, tætskrevne, enspaltede membranblade $7^2/_3$' lange og omtr. 6' brede, med kapitelinddeling

og åbne pladser for overskrifter og initialer. Linieantallet er 34 på fol. 1ᵃ⁻ᵇ og 35 på fol. 2ᵃ⁻ᵇ. Begge bladene tilsammen udgöre to brudstykker.

Förste brudstykke (mbrfol. 1ᵃ⁻ᵇ) begynder med: oc eꝼ þta er proꝼat a þigı *(Udg. 64₃₅), og slutter med:* þegar dꝛepıt ħ *(Udg. 67 note 28—29).*

Andet brudstykke (mbrfol. 2) begynder med: at būðı .j. oc melſnaððı .j. *(Udg. 85, note 37—38), og slutter med:* ella nıotı ủ baðır þess fem *(Udg. 87, note 129—30).*

Af begge bladene er den nederste margen bortskåret tilligemed en linie af texten, samt tildels förste blads överste linie. Jón Sigurðsson sætter den kodex, hvortil disse blade have hört, til det 14. århundredes förste decennier. Oversættelsen Hafn. 1809 betegner brudstykkerne med »fragm. membr. g«.

*C*ι (Reykjarfjarðarbók).

De hertil hörende fragmenter bestå af 4 ufuldstændige, tospaltede membranblade, som have tilhört en kodex i folio, hvis blade have været c. 10³/₄' lange og omtr. 8' brede, med, forsåvidt man kan slutte af det opbevarede, hyppigst 37 linier i hver spalte, dog ikke konstant. Texten er inddelt i kapitler med röde overskrifter og malede initialer. Mbrfol. 1. og 4., som ere sammenhængende, ere således beskadigede, at hele den överste og nederste margen tilligemed, som det synes, omtr. 12 linier text, samt hele den yderste margen med mere end halvdelen af den yderste spalte, er bortskåren. Hele den yderste margen af mbrfol. 2 er også bortskåret tilligemed de yderste bogstaver i hver linie; dette blads sidste side er for störste delen ulæselig. Mbrfol. 3, som hænger sammen med mbrfol. 2, er dels sværtet, især på förste side, dels ormstukket. Disse fire blade udgöre tre brudstykker.

Förste brudstykke (mbrfol. 1ᵃ⁻ᵇ) begynder med: ranða ſvðꝛ alanðı *(Udg. 102₁₂) og slutter med:* z neꝼðv hv̊ꝛtuc᷊ *(Udg. 105, note 15).*

Andet brudstykke (mbrfol. 2^a—3^b) begynder med: at viðꝛ alla nottína *(Udg. 109_{54}), og slutter med:* eꝗ þo heꝑ' ek ſv̓it eıða at ſkılıaz *(Udg. 117_{13}).*

Tredje brudstykke (mbrfol. $4^{a\text{-}b}$) begynder med: bꝺð hm at ſitıa *(Udg. 119_{102}), og slutter med:* ſuo bıarga ſokın̄ı at ſenða þegʳ maꝗ . . . *(Udg. 121_{18}, se noten).*

Disse blade har hört til en smukt og tydelig skrevet kodex, som dog, efter hvad Jón Sigurðsson siger, næppe synes at være ældre end fra det 15. århundredes förste halvdel. Bladene ere i den lat. oversættelse betegnede med: »fragm. mbr. h«. Til dette fragment synes utvivlsomt at höre denne på en indlagt lap af Árni Magnússon skrevne notits: »Ur Níals Sögu sem Gisle Jonsson i Reykiarfirðe hefur ätt, og rifeð i sunður«.

Cκ.

To sammenhængende, enspaltede membranblade, $8^3/_4$' lange og 6' brede, med kapitelinddeling, röde overskrifter og forskelligfarvede initialer. Linieantallet er 34. Det sidste blad er hullet på flere steder, hvorfor også texten tildels er ödelagt. Bladene udgöre et brudstykke, hvilket udviser, at de ere to inderste blade af et læg. Brudstykket begynder med: — naꝑıarðʳ oc komvtıl hoꝑſ *(Udg. 134_{86}) og slutter med:* þꝛ ꝑ . . . . *(hul)* oꝛvggaſtı *(Udg. 137 note 7—8). Dette fragment har man för henfört til den samme kodex som brudstykket Cη (d), men, som det synes, feilagtig, da dels format er forskellig og dels bogstavformerne dels retskrivningen her synes at være mere antik. Jón Sigurðsson antager, at dette membranfragment ikke kan være yngre end fra 14. århundredes begyndelse.*

D = AMagn. 309. 4to (Bæjarbók).

Membran bestående af 48 blade, hvoraf 38 ere tospaltede og 10 enspaltede, med kapitelinddeling og forskelligfarvede initialer, men som oftest röde overskrifter. Det förste læg består egentlig af 8 blade, skönt der ved

pagineringen kun er taget 7 med, da det blad, som burde være det 4de i tallet, er oversprunget, rimeligvis på grund af, at det ikke blot er smallere, skönt ikke kortere, end de sædvanlige blade, men også smallere end de sædvanlige spalter, skönt det dog åbenbart aldrig har været bredere, da der herved ingen lakune opstår i texten. Det andet læg består af 9 blade, hvoraf dog et ikke er taget med ved pagineringen, formodentlig ligeledes på grund af dets smalhed. Dette har heller aldrig været bredere, og her opstår heller ingen lakune. Det tredje læg består ligeledes af 9 blade, hvoraf et er löst indlagt. Disse tre förste læg ere godt konserverede forsåvidt skriften ikke er mat. Hånden er overalt den samme. Blækket er to slags: på de 8¾ bl. er det rödligt, men fra fol. 9 sidste spalte til fol. 26 incl. noget blåligere. Det fjerde læg består af 7 blade, hvoraf det 29. og 31. blad er noget smallere end de andre, samt fol. 27—31 tildels beskadigede, så at der er gået en lille del af linierne tabt. Blækket paa dette og de fölgende læg er sort. Det femte læg består af 5 blade, som alle ere godt konserverede. De to næstfölgende blade [fol. 39—40] ere lidt mindre end de andre på grund af, at de ere mere beskårne i margen, og dels, som det synes, ved bogorm beskadigede, dels sværtede, især på den sidste side, hvilket at dömme efter folderne synes at have sin grund i, at de engang har udgjort bind om en bog. Disse to blade, samt de fölgende, hvoraf 7 ere sammenhængende og godt konserverede, ere enspaltede. Det sidste [48de] blad er derimod löst, og ser ud til engang at have delt fol. 39—40 skæbne, hvorfor texten på den sidste side er stærkt afbleget.

Som allerede er fremhævet af Eiríkur Jónsson i hans nöiagtige beskrivelse af dette nr. i den arnamagnæanske katalog, synes man her at have levninger af afskrifter af tre kodexer, alle »utvivlsomt skrevne med samme hånd«, som E. J. udtrykker sig, nl. A. En afskrift eller snarere et udtog af Flateyjarbók (fol. 1—26),

B. En afskrift af Laxdœla og Eyrbyggja (fol. 27—38), C. En afskrift af Njála (fol. 39—48). A er tættere skrevet end B og C og har gennemsnitl. 56—57 linier på siden, medens B har 46—47 og C kun 42—43. A og B ere tospaltede, C enspaltet, hvilket er hovedforskellen mellem delene.

Hvad de Njála uvedkommende levninger angår anföres her blot det mærkværdigste.

A. I. Ólafs saga Tryggvasonar er her forkortet og på en måde en omredigeret bearbeidelse af hvad der står i Flateyjarbók. Membranen begynder med det kap. i Flat. I. p. 27, som har til overskrift: ætt Haralldz fra Adam, *mens den her blot har* ættrt, *og begynder som i Flat. med:* Adam skapaði guð fyrst allra manna. *Afskriveren har, som det synes, lavet denne indledning af Flat.s* ættartölur *og muligvis, efter E. Jónsson's mening, begyndt med det foregående stykke, som har overskriften:* Hversu noregr bygðiz *(Flat. I. p. 21). Denne indledning slutter med:* »eptir er hun let fanga Albrict« *[mbrfol. 1 sp. 2]. Derefter begynder et nyt kap. med overskrift* Tryggvi Ólafsson .... *[Flat. I. 45 kap.]. Derefter kommer Flat. kap. 46 med större initial end kapitlerne i almindelighed og overskriften fremtrædende, dog ikke nöiagtig enslydende med Flatb.s:* hier er ólafur konungur Tryggvason fæddur i hólmanum með sigri. *Derpå fortsættes sagaen temmelig nöiagtig efter Flat., men på sp. 8 udelader nærværende membran stykket* »Er menn stucku — Sköglartosta« *[Udg. I. s. 78], og spalte 10 springer den over kapp. 54—63 [udg. I. s. 81—88]. Man kan af den hele fremgangsmåde se, at afskriveren har foresat sig at bringe noget sammenhængende ud af Flat.s kaotiske og sammenhængslöse beretninger, hvoraf sagaen består, og at udskyde alt, hvad der var selve sagaen uvedkommende, hvorfor han udelader så mange beretninger f. ex. om Gunnhild og hendes sönner, Hakon jarl, Jómsvikinger, Færinger, Islændere p. p. samt*

stiller de af sagaens þættir, *der her medtages, i en anden orden end de haves i Flat. De anförte* þættir *ere fölgende:*

a) Þáttr Þorvalds tasalda *[fol. 10ᵃ 11ᵇ; sp. 36—41].*

b) Þáttr Finns ok Sveins *[fol. 11ᵇ 12ᵃ; sp. 41—44].*

c) Þáttr Rauðs hins rama *[fol. 12ᵃ 12ᵇ; sp. 44—45].*

d) Þáttr Þorsteins skelks *[fol. 15ᵃ; sp. 53—54 efter kapp. 319—326 i udg.].*

e) Þáttr Indriða ilbreiðs *[fol. 16—17; sp. 58—62; af kapp. 334—358 er der kun medtaget 344, 347, 348, 352 (forandrede og forkortede), 354—55, 358 (de tre vers udeladte)].*

f) Gautsþáttr *[fol. 21; sp. 77—79], efter at membranen har gengivet kapp. 366—387 (sp. 62—76) og kapp. 391—94 (sp. 76—77), hvor den egentlige Ólafs saga slutter.*

g) Þáttr Þorsteins uxafóts *[fol. 22—23; sp. 80—88] efter gengivelse af kapp. 397 og 404 (sp. 79), som her sammendrages til et kapitel, derpå af 405—406 (sp. 80), ligeledes forenede til et kapitel, samt af 408—409, også forenede til et kap. Den begynder med Flatb.s andet kap. Her göres kap. 8—9 i Fms. III. (Flat. I. 208—209) til et kap., ligeledes 10—11 (Flat. 210—11). Den optager næsten to blade.*

h) Þáttr af Norna-Gesti *[fol. 23ᵇ 25ᵃ; sp. 88—94], Flatb.s to förste kapp. (282—83) sammendragne til et, ligeledes kapp. 289—90.*

i) Þáttr Helga Þórissonar *[fol. 25; sp. 94—96].*

II. Þáttr af Sneglu-Halla *[fol. 25ᵇ 26ᵇ], hvor gengivelsen slutter med:* [hann] svarar *[f.], udg. III 424₇ l. nf. [Fms. VI. p. 373].*

Overhovedet stiller afskriveren sig meget frit overfor Flat., i det han dels helt udelader kapitler, dels drager flere sammen til et og således forkorter og forandrer hele fortællingen. Membranen er benyttet ved udgaven af Ólafs saga i Fms., betegnet Þ.

B. Brudstykker af Laxdœla saga og Eyrbyggja saga.

a) Laxdœla saga (mbrfol. $27—34^b$) begynder her med ordene ... bollı ů þ^r ȷ ſelı ſm̄ ꜧalldo^ꝛ þaꝛðı ſṕ^t *(Udg. 240^{16}) og går til sagaens slutning, som her falder sammen med slutningen af kap. 78 og ender med ordene:* z lykr þar nu sogunne. *De to sagaer, begge med den samme hånd og det samme blæk, höre åbenbart til den samme bog, og den ene begynder på den samme spalte, hvor den anden slutter. Originalen til denne afskrift af begge sagaer må sikkert have været en og samme bog, og for Laxdœlas vedkommende ses, at man her — afset fra de typiske eiendommeligheder — har en nöiagtig gengivelse af det brudstykke af sagaen, som findes i AM. Nr. 162 fol. B. Det ligger derfor nær at antage, at netop den bog, hvoraf brudstykker tilhörende begge sagaerne findes under anförte nr., har været det her omhandlede håndskrifts original, altså også for Eyrbyggjas vedkommende (jfr. nedenfor). Sagaens kapitelinddeling afviger her på flere steder fra den i AM. 132 fol., medens den stemmer overens med den i AM. 162, fol. B.*

b) To brudstykker af Eyrbyggja saga.

α) Förste brudstykke: Begyndelsen af sagaen til ordene: sem þingit hafði verit *[mbrfol. 34^b 35^b. Udg. Hafn. 1787 kap. 11_6, pag. 26, Leipzig 1864, pag. 12_{21}].*

β) Audet brudstykke fra: svellendr þeir féllu *til ordene:* þoroddi til *[mbrfol. $36^a—38^b$. Udg. Hafn. 1787, kap. 29^{43}, pag. 144, Leipzig 1864, pag. 50_{17}].*

Man kan ikke på samme måde som med hensyn til brudstykket af Laxdœla overbevise sig om, at de nærværende brudstykker stamme fra den samme original som dette, da brudstykkerne i AM. 162, fol. B, höre til sagaens sidste halvdel, men de nærværende til begyndelsen og den förste halvdel. Men både redaktionen og den sproglige stilling i det hele synes efter E. Jónsson's mening at tale for den ovenfor fremsatte formodning.

C. Fire brudstykker af Njála.

Förste brudstykke fra ordene: eᶜ þ .ſ. a. ok vil eᶜ *til:* eᶜ ſk þ .ſ. ſigmūðꝛ *[mbrfol. 39^a—39^b. Udg. kap. 38_3—42_{19}].*

Andet brudstykke fra: ecke uıſæll bıoða m̈ eᶜ *til:* ɢ. tok ſmala ƀeſtı̄ *(mbrfol. 40^a—40^b; Udg. kap. 49_{82} jfr. note — 54_{18}].*

Begge de foregående blade synes i forrige tider at have været benyttede som bind på böger, hvorved der er tilföiet det förste blad flere huller. Begge bladene ere somme steder helt ulæselige.

Tredje brudstykke fra: ȷ neſıð z buaſt þʳ u̇ *til:* z ſkyllðı ė ſᵒ ꝼʳıð ƀaꝼa *[mbrfol. 41^a—47^b. Udg. kap. 62_{52} jfr. note — kap. 89_{74}].*

Fjerde brudstykke fra: ꝝ. ṁ ƀu'ıa raða g'ð ƀaꝼe þr' *til:* þa e' eᶜ ƀlıop yꝼıꝛ . . . . . mʳkaꝛꝼlıot *[mbrfol. 48^a—48^b. Udg. kap. 118_1—120_{54}].*

Hånden synes overalt at være den samme, og håndskriftets alder har man aldeles bestemt, ti på membranens 1. side, spalte 1, linje 36—38 opgiver selve afskriveren datum: Hann *(ɔ: Ólafr Hákonarson)* var þá konungr er[sú] bók var skrifuð[er] þessi bók var eptir skrifuð. þá var liðit frá hingaðburð vors herra Jesú Christi ꝏ. ccc. lxxx ok siau ár *(= 1387).* en nú eru [frá hans hingaðburð] er siá bók er skrifuð ꝏ. cccc. níu tiger ok átta ár *(= 1498). Man har altså sikkert vidnesbyrd for at håndskriftet er fra 15de århundredes slutning (jfr. Eyrbyggja saga, Leipzig 1864, XXIV), og at alle levningerne höre til den samme bog udviser bindet.*

Árni Magnússons notitser angående dette nr. ere fölgende (seddel forrest i selve nr.): »Ólafs saga Tryggvasonar, [vantar mikið i, hefur öðruvís upphaf en aðrar.

þáttur af þorsteini uxafót
þáttur af Nornagest
þáttur Helga þórissonar
Halla þáttur. vantar endann.

Communicavit Th. Th.« [1] *Endvidere fortsætter AMagn.:* »*Aptan af Laxdæla sögu, framan af Eyrbyggja sögu. þetta fragment er mitt og heyrir manifeste til hins fragmentsins, quod communicavit Th. Th. hvar á er partur framan af Ólafs sögu Tr. ſ. Eg trúi eg hafi þetta fengið frá Bæ i Flóa.*«

I AMagn. Nr. 435ᵃ. 4to p. 41 findes endvidere AMagn. egenhændige notits angående nærværende fragment af Njála: »Úr Njáls sögu, fengið mesta partinn frá Bæ [í Flóa]«. *Man kunde derfor kalde nærværende fragm.* ***Bæjarbók*** *eller levninger af Bæjarbók (Bæjarbókarbrot).*

Med afskriverens hånd finder man i den nederste margen af fol. 17ᵇ: »*Jón Oddsson á mik ok er ecki nema hans eign*«, *hvilket navn muligvis er selve afskriverens.*

*E = AMagn. 466. 4to (****Oddabók****).*

Skindbog bestående af 57 enspaltede blade af omtr. $8^3/_4$' længde og $6^3/_4$' bredde. Hyppigst er der 42 linier på hver side og bogstavantallet i hver linie varierer sædvanlig fra 50 til 60. Bogen er uindbunden og er indlagt i löse læg i et futteral af pap. Den oprindelige inddeling er efter kapitler, og der er efterladt tomme pladser for initialer og overskrifter. Det förste blads förste og sidste blads sidste side ere temmelig matte og besværlige at læse. Senere er der foretaget en paginering med blyant. Bladene ere hist og her noget ormstukne, men dog ikke til nogen betydelig skade. Skriften er smal, men dog tydelig. De to sidste blade synes at være skrevne med en anden samtidig hånd, eller i det mindste med en anden pen og andet blæk. Håndskriftet er i det hele taget godt vedligeholdt og forholdsvis få steder sværtet. Det består af sex brudstykker.

Förste brudstykke *går fra sagaens begyndelse til ordene:* ƕ° kallar bet' m̄ obæta lıgıa mʳgſtaðʳ. ɢ. kvað ƕā . . . *(mbr. p. 24; udg. kap. 36 $_{84-86}$).*

[1] = *þórður þórðarson (jfr. s. 672—73 ovenfor).*

Andet brudstykke begynder med ordene: . . ept' mın̄ ƀeıt. Eıgı e' nǫðſẏn attu eꝼn' þǫ *(mbr. p. 25; udg. kap. $38_{82\text{-}83}$) og slutter med:* ſl'. m. þ ƀeꝼ' nv vıſt at ƀðv̄ boꝛıt at eg mvnða geꝼa t' eıgv mına at þta . . . *(mbr. pag. 78; udg. kap. $115_{25\text{-}26}$). Mellem det förste og andet brudstykke synes ikke at mangle mere end 1 blad.*

Tredje brudstykke begynder med: mv ǫ lagſǫꝛ-backa z ægıa þar kom t' motʒ v́ þa ƀıallte ſkegıa .ſ. *(mbr. pag. 79; udg. kap. $118_{23\text{-}24}$) til ordene:* vıl eg þ vıta ƀv̄t nockvꝛ e' ſa ƀı' e' os vılı eı veıta at þv̄ malı *(mbr. pag. 84; udg. kap. $124_{10\text{-}11}$). Imellem det andet og tredje brudstykke synes heller ikke at mangle mere end 1 blad.*

Fjerde brudstykke begynder: alvepne z ſteꝼnðv vıþ ǫ þƀẏrnīg *(sic)* ƀalſa *(mbr. pag. 85; udg. kap. $127_{12\text{-}13}$) og slutter:* Eñ nv e' þv | þʳꝼt lıðveıʒlv. mvn eg gᵃ̄ þı' vınveıt. z rıða t' þīḡs z veıta þı' ſem eg m̄ða broðꝛ mınvm . . . *(mbr. pag. 92; udg. kap. $134_{97\text{-}100}$).*

Femte brudstykke begynder: ſlık' ſem. þg. e' m̌v eckı ƀlæa ꝼır en ƀeꝼnt e' z m̌ eg geta añaꝛs t' *(mbr. pag. 93; udg. kap. $136_{17\text{-}18}$). Slutning:* m̄ðı ſa nv m̄gꝛ ƀᵃ v́ıt at ƀla|vp̄ ƀeꝼðı ȷ brvtt ꝼ þı' e' eᶦ være ȷaꝼnvel ƀvgaðꝛ s̄ eg þt nv ʀıða ƀı' ovınır *(mbr. pag. 110; udg. kap. $151_{27\text{-}29}$).*

Sjette brudstykke går fra: vn̄a z s̈ ſıðᵘ ƀº v̊ *(mbr. pag. 111; udg. kap. 154_{54}) til slutningen af sagaen. Det sidste brudstykke synes at bære præg af at være skrevet med anden pen og andet blæk, måske med en anden hånd fra samme tid.*

Angående håndskriftets historie er at bemærke, at Árni Magnússon har skrevet på en seddel foran membranbladene: Þetta Nials Sögu Exemplar hefi eg feingeð af Mag. Birne Þorleifssyni þä hn̄ var i Odda. *Altså för 1697, i hvilket år Björn Þorleifsson blev virkelig biskop på Hólar efter biskop Einar Þorsteinsson's död. Hist og her finder man forskelligt skrevet i margen således*

pag. 91 i den nederste margen: Þorleifur Jónßon ꝏ Niꝺlu þeßa Añō 1645. *Dette er uden tvivl egenhændig skrevet af provsten Þorleifur Jónsson, præst til Oddi, fader til biskop Björn Þorleifsson. Han er dimitteret fra skolen i Skálholt og deponerer ved Kjöbenhavns universitet d. 21. dec. 1640 og bliver d. 28. mai 1644* primis in philosophia honoribus ornatus, *bliver præst til Oddi 1651, provst i Rangárþing 1653, og dör 1690, 71 år gammel. I margen af pag. 18 finder man med en hånd fra det 16de eller 17de århundrede navnet* Jon Þoraꝛiñſson mꝫ eh. *I margen af pag. 35 finder man skrevet med en hånd fra det 17de århundrede som varr. til:* Ꝺohellr v̊ ȷ gotoñe *ordene:* Mollðʳholur . . .; *længere ned findes med samme hånd:* Hier eꝛ fyrſt getið viga G. ſm̄ ħ vo a Islande. *Nærværende sides marginalia synes at være med Þorleifur Jónsson's hånd. Foruden en hel del påtegnelser med et slags* villuletur, *som jeg ikke ved et flygtigt öiekast har kunnet finde nöglen til, men som dog muligvis kan give en eller anden oplysning med hensyn til håndskriftets historie, findes pag. 59:* kngxꝑllðxr hꝑlgb Ɛottꝑr (= Inguelldur Helga Dotter). *På flere steder finder man forskelligt, dog uden betydning, skrevet i margen af selve afskriveren, således pag. 51:* Illa gıe̊ꝛ þu vıð mᵉ ðoꝛe þu gıeꝑ² mı̂ | allðˡ ꝑiſkin nogan ꝑꝛændı min, *hvilket er gentaget med en lille variation, pag. 102:* Oðlijng soðle vꝛ ä läðe naðe. Riddara . . . *og nederst s. st.:* ꝑä þü omak ſo ðriüg ſem þü ertt | þ mū þm̄ þikja sm̄ ept' þı' klorar. *Endvidere med en hånd fra det 17de årh. pag. 3:* Jllvꝛ ðꝛeing' Ɛꝛ þu Ɛinʳ, *som gentages flere gange.*

Johnsonius antager, at håndskriftet er skrevet i Norge för midten af det 15de årh. Hvad alderen angår, så forekommer det mig, at det snarere må höre til det 15de årh.s sidste halvdel. Den formodning, at det er skrevet i Norge, turde være temmelig ugrundet, eftersom de fleste kriterier netop pege hen på, at det er skrevet i Island.

G = Gl. kgl. saml. Nr. 2868. 4to.

Denne membran består nu af 45 enspaltede blade, det 31te til komplettering af en lakune i membranen senere indskudte blad iberegnet. Bladene ere omtr. 9³/₄' lange og 6³/₄' brede. Texten er inddelt i kapitler med forskellig farvede initialer og röde overskrifter. Folieringen er senere foretaget. Nogle af bladene ere begyndte at hensmuldre, hvorved texten har lidt noget, navnlig er det tilfældet med den sidste del af bogen, hvor den yderste margen af fol. 39—43 er gået helt til grunde. Den nederste linie af det 2. blads forside er tildels afskåret. Næsten ingensteds er skriften bleven betydelig mat, kun på det överste og yderste hjörne af 2. blads forside. Derimod er ved indbindingen en del af texten på forskellige steder bleven overklæbet med til dels kalkeret papir. Linieantallet varierer mellem 32 og 39 [side 17—21 har 32 l., side 2—5, 7, 9—11, 14—15, 24, 28—29, 32 har 33 linjer, side 6, 8, 12—13, 16, 22—23, 25, 27, 30, 31, 41, 44, 69 har 34 l., side 34—36, 43, 49—50, 68, 84—85 har 35 l., side 33, 37—38, 40, 42, 45—46, 48, 52, 59, 63, 65—66, 70—71, 74, 81—83, 86—88, 90 har 36 linjer, side 39, 47, 53, 55—58, 60—62, 64, 67, 72—73 (det indskudte blad), 80, 89 har 37 linjer, side 54, 75, 79 har 38 linjer, side 51, 76, 77 har 39 linier]. Membranen er overalt skrevet med den samme hånd, med undtagelse af det 31te blad. Håndskriftet synes at burde henföres til det 14. århundredes slutning eller 15. århundredes förste decennier. I den lat. oversættelse synes det at bære mærket F.

Membranen består nu af tre fragmenter.

Förste brudstykke begynder med sagaen og slutter med ordene: Egill bað auſtm̃ⁿ sina ꝼᵃ mꝫ ser þꝛ kalluðuz engʳ sakʾ *(mbrfol. 25ᵇ; udg. bls. k. 61₃₅₋₃₆). Her mangler et blad i membranen.*

Andet brudstykke begynder med ordene: -nðar sʾ þkel ſtanða ȷhoggꝼʾȷ uıð sıg *(mbrfol. 26ᵃ; udg. kap.*

63_{40-41}*) og slutter med:* lıggꝛ þ᾽ nokkut á .ſ. ƕ°. lıꝼ mıtt lıggꝛ u̇ .ſ. ꞕ. þt þꝛ . . . *(bladet beskadiget og skriften meget utydelig, mbrfol.* 30^{b}*, udg. kap.* 77_{75-77}*). Derpå fölger det 31te blad, der kompletterer den imellem andet og tredje brudstykke opstående lakune.*

Tredje brudstykke begynder med: uıþ unð᾽ þ'ƕýrnıng *(mbrfol.* 32^{a}*, udg. kap.* 79_{26-27}*) og slutter med ordene:* ok þıck᾽ ongū uřa en n. ꝼoſt[ra ꞕſ] *(mbrfol.* 45^{b} *nederst, udg. kap.* 115_{41}*).*

Hist og her findes der i margen med hånd fra det 17. århundrede forskellige bemærkninger og tilföielser som kapiteloverskrifter, hvor de ellers ere udeladte og hvor der står åbne pladser for dem i selve membranen, blandt andre påtegnelser. I den nederste margen af fol. 26^{b} *står med en hånd, som det synes, fra det 16 århundrede:*

Linna brimi og lærdóms primi lukkist Grimi,
sorgar stimi hann sig frá limi,
en sigur og timi aldrei svimi.

Överst i margen af mbrfol. 10^{a} *findes med en hånd fra det 17de årh.:* Siguꝛður Bryniolꝼsson med Eigin ƕanð, *fol.* 44^{a} *nederste margen:* Jón Ól[a]ꝼßon. *På förste blads forside står fölgende:* »Monū Goðū senðeſt þeſſe Bok þeim eð Leſa vilia | Af þorſteine Biornß og oðꝛ/ ꝼleyrū og neffneſt | Bækling[2] Niala, Niala, Niala, Niala, Niala 1624«. *Desuden findes her adskillige tildels overklæbede påtegnelser, blandt hvilke* Jón Ólafßon *og* Jón Ormßon. *Membranen er indbundet i vælsk bind og er nu godt konditioneret.*

H = Gl. kgl. saml. Nr. 2869. 4to.

Membran bestående af 11 enspaltede blade. Kapitelinddeling. Forskellig farvede initialer og röde overskrifter. De 6 förste blade ere omtr. $9^{1}/_{2}$′*, mens de 5 sidste ere* 9′ *lange, men alle omtr.* 6′ *brede. Bladene ere ikke pagi-*

nerede, men folierede efter (?) indbindingen, dog med den feil, at det som nu er det 10de blad i rækken, egentlig burde være det 7de, da det hörer der ind, og i overensstemmelse hermed burde også 7, 8, 9 forandre mærke. Desuden er det 10de blad blevet forkert folieret således, at den side, som burde være den förste, bliver den sidste og omvendt. Flere af bladene ere på forskellige steder på en eller anden måde beskadigede og texten er somme steder overklæbet med kalkeret papir. For övrigt er membranen godt konserveret og skriften kun få steder noget betydelig afbleget. Linieantallet varierer fra 63—60 (Side 6 har 35 l., side 5 har 41 l., side 1 har 42 l., side 2, 8—9 har 43, side 3—4 har 44 l., side 7 har 46 l. (en linie nedenfor), side 16—17 har 47 l., side 14—15, 18—19 har 50, side 12 (linie nedenfor), 20—21 har 51 l., side 10—11, 13 har 52 l., side 22 har 60 l.)

Håndskriftet er overalt med samme hånd og bör vistnok henföres til henved midten af det 15. århundrede, er dog måske noget ældre. Ved den latinske oversættelse synes nærværende håndskr. at være benyttet, under en med Nr. 2868. 4to fælles benævnelse F, i det disse synes at være ansete for at höre til en og samme kodex, hvilket er grunden til at Johnsonius siger, at F er skrevet med tre ulige hænder. Membranen består af fire brudstykker.

Förste brudstykke begynder med: ſıalꝼan mık at ſv͠a *(mbrfol. 1^a. Udg. k. 131_{67}) og slutter med:* bol aux. lá a pallzꜧoꝛnenv. a. tok tuēī ħðm auxina *(mbrfol. 3^b. Udg. 13_{41-42}).*

Andet brudstykke begynder med: þakkaðı ꝧm vel z. q̈. ȷallra ꝧꝛa nauðſyn mællt v'a *(mbrfol. 4^a (det inderste hjörne væk), Udg. kap. 139_{25-26}) og slutter med:* ꝼaṅ ꝧ þ tˡ at ðæmt haꝼðı *(mbrfol. 6^b. Udg. kap. 144_{190-91}).*

Tredje brudstykke begynder med: ꞔu havſtꝼðın-gar *(!)* vıþ vm vazꝼðınga *(mbrfol. 10^a (burde være 7^a). Udg. kap. 145 jfr. note 169—70) og slutter med:* hıṅ er annar at þý ſtıgır a *(mbrfol. 9^b. Udg. 151_{36}).*

Fjerde brudstykke begynder med: ꝩv *(ꝩ som begyndelsesbogstav af kapitlet synes at have været udeladt, hvorfor her er ledig plads for samme)* er þartıl mœlf at taka *(mbrfol. 11ª. Udg. 155) og slutter med:* ꝼ valꝼallı *(mbrfol. 11ᵇ, den sidste side er meget mat, hvorfor dette ord næppe med sikkerhed kan gengives. Udg. k. 157_{104}).*

Membranbladene ere nu indbundne i vælsk bind og vel konditionerede.

I den nederste margen af mbrfol. 9ᵇ står der vendt på hovedet med hånd fra det 17de århundrede: Sveirn Ormßon hefur skrifat bókina.

I = *Gl. kgl. saml. Nr. 2870. 4to. (Gráskinna).*

Skindbog bestående af 120 enspaltede blade af c. 8' længde og 5³/₄' bredde, med kapitelinddeling, forskellig farvede initialer og röde overskrifter. Den er indbunden ganske på islandsk vis; bladene er med læderremme heftede i ryggen til en kåbe af et med grå nu tildels afgnedne hår besat sælhundeskind. Kåben er noget hård og skrumpen, hvorfor bladene ere noget sammenrynkede og på grund af sin ælde og skörhed tildels hensmuldrede, hvilket dog især gælder om bladhjörnerne. På flere steder findes der rifter og huller i bladene og hist og her er skriften temmelig mat, navnlig på de förste blade. Nogle bladhjörner ere helt væk, men ere blevne erstattede således, at man i det 17. århundrede har syet en lille skindlap på, hvorpå det manglende er blevet skrevet. Membranen er, således som den i sin helhed nu er beskaffen, skrevet med tre forskellige hænder til to forskellige tider. De to ældste hænder ere at anse for samtidige, medens den tredje er fra det 17. århundrede. Bogen er da blevet kompletteret, hvilket, forsåvidt man kan slutte af forskellen mellem den gamle text og den nye, hvor overudfyldninger finde sted, er sket efter en anden afskrift, skönt forskellen ikke er

meget betydelig. Den ene ældste hånd optager fol. 1^b—74, hvor den anden, en meget smuk og tydelig, noget »sett« hånd begynder på midten af fol. 74^b og slutter nederst på fol. 76^a, hvorpå den förste begynder överst på næstfölgende side, og slutter igen fol. 87^b nederst. Fol. 88^a—89^b er med den yngste hånd, den samme som på de erstattede bladhjörner, hvorpå den förste hånd (den samme som på fol. 1^b—74^b) optager fol. 90^a—94^b samt 97^a—98^b, medens den nye hånd findes på fol. 95^a—96^b, samt de resterende blade (ɔ: fol. 99^a—120^b, hvor sagaen slutter). Med linieantallet forholder det sig således, at fol. 1^b—68^b samt 77^a og fölgende blade sædvanlig har 30 linier på hver side, mens fol. 69^a—76^b har 29 l. Bogstavantallet i hver linie varierer sædvanlig fra 30—40.

Trods de ved kompletteringen af den gamle text opståede overudfyldninger synes samme dog ikke at hidröre fra, at der er blevet opoffret en nyere membran for at erstatte det tabte, ti i så fald vilde netop de samme blade, hvor overudfyldningerne finde sted, være helt besatte med skrift (jfr. AM. 132. fol.), hvad dog tydelig viser sig her ikke at være tilfældet, derimod må man antage, at de nyere membranblade netop ere skrevne i den hensigt at komplettere den gamle membran, og at de herved opståede overkompletteringer skyldes enten afskriverens uagtsomhed, eller den omstændighed, at han har syntes det vilde tage sig bedre ud, hvis man ikke traf på helt ledige sider midt inde i bogen, hvorfor han har fortsat kompletteringen udover nödvendighedens grænser. Muligvis er denne komplettering foranstaltet af Mag. Brynjólfur Sveinsson, som endogså undertiden har ladet helt afskrive mærkværdige skindböger på pergament, som f. ex. Cod. reg. af Sæmundar-Edda (jfr. Sæm. Edda Bugges vdg. XVIII).

Trods disse kompletteringer og overkompletteringer har membranen alligevel ikke sagaen fuldstændig, men kun fire brudstykker.

Förste brudstykke begynder: Þena koſt vıl ek *(mbrfol. 1ᵇ; på mbrfol. 1ᵃ, som muligvis har haft sagaens begyndelse, lader der sig aldeles ikke mærke spor til bogstaver texten tilhörende. Udg. kap. 2 ₄₇)* og slutter med: z g̀ðez ƀlaı̇r mıkıll z ſpoı̇ aꝼ ƀēıa *(mbrfol. 6ᵇ nederst. Udg. kap. 8 ₅₂).*

Andet brudstykke begynder med: z m̆ ſvanr taka v́ þ' baðō ƀonðō *(mbrfol. 7ᵃ. Udg. kap. 12 ₂₁₋₂₂)* og *slutter med:* ꝧ v̊ lǫgm̊ ſva mıkıll at engı v̊ *(mbrfol. 11ᵇ, bladet er meget medtaget, hvorfor* v̊ *ikke er ganske tydeligt. Udg. kap. 20 ₁₂₋₁₃).*

Tredje brudstykke begynder med: aꝼlino at þv v̀ðır ė þo kenðr z ekkı ſe grvnat *(mbrfol. 12ᵃ. Udg. kap. 22 ₃₃₋₃₄)* og *slutter med:* ſveıta oꝼvſ nıalſ ƀvſa þa er ellðgvṅar ını *(mbrfol. 92ᵇ ₂. ₗ. ₙ., det gamle defekte bladhjörne er blevet erstattet ved en ny tilsyet skindlap, som imidlertid er gået tabt, hvorfor linien er ufuldstændig. Udg. kap. 135 ₁₁₋₁₃).*

Fjerde brudstykke begynder med: ẏþr lꜹgkvæð *(mbrfol. 93ᵃ. Udg. kap. 135 ₁₀₀. Her synes der altså kun at mangle et blad), og slutter med sagaen (mbrfol. 120ᵇ).*

De ovenomtalte overkompletteringer, som i varianterne til Njála I. ere betegnede med 1² (se forord til Njála I.), optage fölgende dele af membranen: 1. Overkomplettering mbrfol. 89ᵇ linie 16—31. 2. Overkomplettering mbrfol. 96ᵇ linie 23 26, hvor der er efterladt en del ledig plads på grund af dens overflödighed.

Som sædvanlig, mangler også her alle kilder og data til håndskriftets skæbne og historie i forrige tider. Dets förste bekendte eier er den bekendte biskop Brynjólfur Sveinsson, men hvor og når han har fået det, vides ikke. Sandsynligvis er membranen af biskop Brynjólfur sendt ned til Danmark i året 1656, ti i et brev til Georg Sefeld fra bemeldte år — brevet findes nu på et af de spredte blade af biskoppens brevbog, der opbevares i det store kgl. bibliotek i Kiöbenhavn ny kgl. saml. Nr. 1392. Fol. —,

siger biskoppen, at han blandt andre sagaer sender Sefeld en såvel beplettet som tilsmudset membran af Njála. Hvis dette håndskrift nu existerer, som der er stor rimelighed for, synes det næppe at kunne være andet end nærværende membran, Gráskinna, skönt man rigtignok ikke kan slutte meget af biskoppens korte og utilstrækkelige beskrivelse af hin membran. Da bemeldte brev omhandler flere islandske membraner, hvis existens der her ikke er leilighed til at undersöge, gengiver jeg brevet her in extenso:

Nihil malo, nobilissime Dne Mecænas, qvam testimonium reddere grati et observantis animi, qvem tibi tot annos debeo ob insignia in me collata beneficia, qvorum non immemor sæpius indolui meæqve fortunæ subinde maledixi, qvæ me tam procul ab omni humanitate subvovisset, ut ne verbo qvidem merita tua illustria meumqve debitum fateri licuerit; verebar enim, qvod tamen aliqvoties animo subiit irrumpere, qvo scires et me vivere et cupidum animum obseqvii memoremqve nexi superasset. Verum inter has curas et rusticum cordorem velut inter sacrum et sanum dum ambiguus versor bona qvædam scæva libellum hunc tuum attulit, qvo petis, ut aliqvid nostratis historiæ ad te mittam, pro qva humanitate tua, Mecænas, gratias ago tibi, et qvantum possum inserviam voluntati, qvod si nunc non qvibo satisfacere vel tuo animo vel meo desiderio, dabis veniam cultori nominis tui studiosissimo qvidem illi, sed nunc tempore iniqvo impedito. Qvod facies utiqve si serium studii mei vel inspexeris vel causam intercedentem plane agnoveris. Interea primitias paratissimæ voluntatis meæ, hos libellos per Matthiam Erasmium, aut si hunc nimium cito avolantem negotiorum turbis oppressus adseqvi non potero, per Ericum Munckium mercatorem Orbaccium propitius accipe:

1. *Historiam Regum Norvegicorum* **in membrana** *descriptam ab Olafi Sancti regno ad ultimis proximos.*
2. *Olafi Sancti historiam.*

3. *Gudmundi Aræi boni, Episcopi Holani; item Jonæ Augmundi, itidem Holani; item Thorlaci Thorhalli sancti, Scalholtini, qvondam Episeoporum acta, nunc* membraneo codice *comprœhensa.*
4. *Nialam etiam* membraneam, *sed maculatam adeo sordidamqve ut Lyncis oculos fatiget. Jam si et alii eodem vitio scatent, alii etiam defectibus mutili industriam lectoris uspiam interpellant aut etiam intercipiant, qvod fateor incidere, qvoniam hæc scelera non mea sunt, sed seculi, dabis hanc mihi Mecœnas veniam, qvod non qvales volui, sed qvales potui adipisci miserim, et voluntatem in tua obseqvia paratissimam æqvi boniqve p[r]o insigni æqvitate tua consule. Poliorcetica Lipsii promiseram qvondam tibi, non dememini, jusseras enim illis me donans aliis ejusdem operibus meminisse, verum aliis tum distractus et impeditus occasionem prodidi et fidem fefelli. Nunc poenitet neglectus, admissum deprecor, et si qvo modo potero satis dare præsto sum, ut ipse voles ac censebis. Alia qvæ possum nostratis historiæ in annum, si vivam ac tu voles, curabo ut accipias. Bene vale, vir nobilissime Dne Mecœnas, evergeta et patrone ut antiqvissime ita et optime, ac me tuum clientem et cultorem studiosum, etsi loco jam remotiorem adfectu tamen præsentem, gratiæ tuæ aura favere non desine. Iterum et plurimum vale.*

Dabam Scalholti aust[ra]li[s Is]landiæ IV idus Qvintileis anni Christiani mi[llesimi se]xc[ente]simi qvinqvagesimi sexti.

T. G. XL
addictissimus
cultor et cliens
Brynolfus Svenonius R mppria.

På grund af bogens eiendommelige bind, den gråhårede sælhundeskindskåbe, er den af biskoppen bleven kaldt Gráskinna, et navn, som man ellers pleiede at anvende på de såkaldte galdrabækur (hexeböger), for hvilke man vistnok ofte har anset de gamle sagahåndskrifter både formedelst deres ælde og især den omstændighed, at de ikke kunde læses undtagen af enkelte lærde mænd. Men både det, at man med sikkerhed ved, at bogen engang har tilhört Mag. Brynjólfur Sveinsson og at den af ham har fået ovenbemeldte navn, skyldes egentlig, som så mange andre oplysninger, Árni Magnússon. Hans pågældende egenhændige notits findes i AM. 135 fol., hvor der er en afskrift af Njála med Ásgeir Jónsson's hånd, som antages for at være en direkte eller en indirekte afskrift af nærværende mbr. (se nedenfor). Denne notits lyder som följer: Membranam pä ſem þeſſe bok er epter skrifuð virðest mier Mag. Bryniolfur kalle Gráskinnu in margine þrar Nials sógu in folio ſem hañ hefr skrifa lateð og eg feck af Sr Olafi Giſlaſyne ä Hofe.

Membrana þeſſe (eða Membranæ, kañskie bokin ſie mixtim rituð efter fleirum) er nu in Bibliotheca Regia. Endvidere findes der en egenhændig notits af AMagn. angående det samme (Nr. 435. B. 4to fol. 9): Nials Saga. ex binis membranis, ait Torfæus. Eg hefi fyrum annotcrað hia mier, að þeße eodex være skrifaður epter membrana regia.

Den her omtalte afskrift, som Árni Magnússon siger at han har fået fra Sr Ólafur Gíslason á Hofi, er AM. 134 fol. med Sr Jón Erlendsson's hånd, hvor der med Mag. Brynjólfur's hånd findes adskillige varianter i margen hentede fra to forskellige kodexer, som han kalder Gráskinna og Gullskinna (se nedenfor). Ved at sammenligne de varianter, som ere tagne efter Gráskinna, med nærværende membran, ses at disse overalt stemme overens med membranens text, hvorimod AM. 135 fol. (Ásgeir Jónsson's afskrift) ikke synes at være en nöiagtig afskrift af Grá-

s k i n n a, men snarere som AM. udtrykker sig: »mixtim rituð efter fleirum« (se mere herom nedenfor).

På membranen selv findes ingen påtegnelse eller notits, som kan give den mindste oplysning, ikke engang Mag. Brynjólfur's navnmærke. Enkelte aldeles betydningslöse påtegnelser findes hist og her som fol. 100ª i den nederste marg. med en hånd fra det 17. årh. navnet »A l ꝼ u r«. Endvidere findes på bagsiden af det forresten ubeskrevne sidste blad: P é t u r J ó n s s o n (?) h e f u r þ e t t a k l ó r a ð og længere ned på samme side læses vistnok navnet: M a r í a B r y n j ó l f s d ó t t i r.

Den gamle del af denne membran er en af de skönnest udstyrede islandske håndskrifter i skriftlig henseende. Dens eiendommelige bogstavstræk har et noget angelsachsisk præg (jfr. Nials-saga Hafn. 1809 XXIII). Jón Jónsson (Johnsonius) antager, at membranens ældste del er fra det 14. århundrede, og lader den referere sig til samme tid som den i oversættelsen kaldte F (nærværende udg. H). Men dette synes at være noget urimeligt for nærværende membrans vedkommende, ti efter alle kriterier synes den utvivlsomt at være omtrent samtidig med R e y k j a b ó k (AM. 468. 4to) eller fra omtrent 1300, og bör ligesom den anses for et af de mærkværdigste og fortrinligste opbevarede sagahåndskrifter.

For at man kan overbevise sig om identiteten af den af biskop Brynjólfur kaldte G r á s k i n n a og af denne nu på det store kgl. bibliothek opbevarede membran, sættes her de varianter, som findes i margen af H o f s b ó k (AM. 134. Fol.) hentede fra G r á s k i n n a's text, samt de tilsvarende steder af nærværende membran og Nr. 135. Fol.:

I. Udg. kap. 53_{40-41}.

a) *H o f s b ó k kap. 48. p. 95:* Skamkell sagde | Runolꝼe alltt hveꝛsu ꝼör mꝫ þeim Guñare. *Herved står der i margen:*

»Gräſkiña kieñer
þetta Otkele«.

b) *Gl. kgl. Saml. Nr. 2870. 4to fol. 34ᵇ.* Otk. ſ. ʀunolꝼı allt ħv̄ſv ꝼoꝛ mȝ *þeim* ɢ.

c) *AMagn. Nr. 135. Fol. p. 109:* Otk. ſ. Runolfi allt | hverſu for með þeim G.

II. Udg. kap. 53₄₆.

a) *Hofsbók kap. 48. p. 95:* at ei sie gratrauſt vꝛ kverkum ħȝ. *I margen:*

»Graſk. ſkäpe« *(som de fleste membraner have).*

b) *2870. 4to. fol. 34ᵇ:* at oꝛ ſe gꝛat rauſt oꝛ ſkapı *ħans.*

c) *135. Fol. pag. 109—110:* at or ſe g͛t || rauſt or ſcapı ħs.

III. Udg. kap. 53₅₂.

a) *Hofsbók kap. 48. p. 95:* ok | kuað þa ei munðo fīnaſt opttar. *I margen står:*

»Graſk: siaſt«

b) *2870. 4to fol. 34ᵇ:* z kpað þa ė m̄ðv ſiaz optaʀ

c) *135. Fol. p. 110:* oc q: þa ė monðo ſiaȝ optaʀ

IV. Udg. kap. 61₄₁.

a) *Hofsbók kap. 55. p. 106:* er þu ſkallt ei þoꝛa | at ꝼara mȝ mœgie þynᵐ. *I margen står:*

»Graſk. ꝼÿlgıa«

b) *2870. 4to fol. 39ᵇ:* þar er þpſkt ė þoꝛa | at ꝼylgıa magı þínō.

c) *135. Fol. p. 125:* þar er þú ſcallt ė þoᵚ ꝼylgıa magı þınō.

V. Udg. kap. 63₅₀₋₅₅.

a) *Hofsbók kap. 57. p. 109:* Kolſkeggur hio (hliop) að honum̄ z hio mȝ saxenu a læꝛᵗ | z vnðan̄ honum ꝼōten̄. Kolur stoð ω hinᵐ nockra stund. *Her står i margen, som tilföielse efter ordet:* ꝼoten̄:

»Graſk. h̄n ml[ti] ħuoꝛt nā þᶜ e[ða] eı þ . gallt eᶜ nu | sagði Kolur e[r] eᶜ v̄ | berſkiallð[aður]«.

b) *2870. 4to. fol. 40ᵇ:* z mtı ħp͛t | nā þik eða ė . *þess* gallt ak np . f . kolr . er ek p̄ b'ſkıallðaðr.

c) *135. Fol. p. 128.* oc mt. ħuort nam þic eþa ė, þes ga|llt ec nú ſ: kolr at ec v̄ berſcıalðaðr.

VI. Udg. kap. 69_{49-50}.

a) *Hofsbók kap. 62. p. 116:* Niall ꝼor tıl motꝫ vıð ꞇuñar | og bað hñ ecke eyða fiolmeñet. *I margen står her:*

»Gräſk: vka«.

b) *2870. 4to. fol. 44ª:* ꝭ. ꝼoꝛt motz ṗ ꞇ. z bað ꝥ ekkı vka (1) ꝼıolmeñı.

c) *135. Fol. p. 139:* Niall for at fiña G: oc baþ ħ eı flita (2) fiolmeñi.

VII. Udg. kap. 78_{42}.

a) *Hofsbók kap. 71. p. 130. Som variant til dennes text af versets: Mælti dögla deilir etc. 3. l.:* biarttur mꝫ besttu ꝺiartta, *står i margen:*

[Gr]äſk: beiſko.

b) *2870. 4to. fol. 50ª:* bıartr mꝫ | beıſko ꝺıarta.

c) *135. Fol. p. 155:* biartr með bitru hi'ta.

VIII. Udg. kap. $92_{111-114}$ *(jfr. note 113).*

a) *Hofsbók kap. 86. p.:* Skarphieðiñ bar nu að j ꝥsu z ꝺjö j ꝺoꝼuð ꝥꝛaeñ *(sic)* suo | að gieck j jaxlana suo að ꝥꝛ fellu niður ∞ jseñ. þeſſe atburð'... *Som tilföielse efter* jseñ *står der i margen:*

»Gräskiña | tok skarphieð | iñ uꝑ ein jaxl | in z kastaðı j puñg siñ.«

b) *2870. 4to. fol.* 61^b. tok ſkaꝛpꝥ ẏṗ eiṅ ıaxliṅ z kastaðı ıpp|ng . ſiṅ

c) *135. Fol. p. 192.* tok ſcarph : up eıñ ȷaxliñ, oc | caſtaþi i pung ſiñ.

---

(1) *Tydeligt således, men er uden tvivl opstået derved, at den förste del af a-et er bleven helt udslettet, hvilket allerede har fundet sted för end den af Jón Erlendsson blev sammenlignet med Hofsbók, som ses af at han i varianten netop gengiver ordet således som det endnu er, hvilken omstændighed er et slående bevis for disse håndskrifters identitet.*

(2) *Som variant i margen står* Ꝟka.

IX. Udg. kap. 95_{17}.

a) Hofsbók kap. 88. p. 161: Moð' þraslaug̃ v̄ v̈ðu̇r.
I margen står:

»Gräſkiña. vnꝛ«.

b) 2870. 4to. fol. 63ᵃ: eñ moðır þoꝛlægar hᵗ vnr zpar.ð. eẏpinðar karꝑa.

c) 135. Fol. p. 196: eñ moð' þlægʳ het uñr, oc var. ð. Eyvinðʳ karfa.

X. Udg. kap. 104_{1-6}.

a) Hofsbók kap. 98. p. 175: Þa wm̄ sumarit vaꝛð Hiallte Skeggiason sekur ω þiñge wm̄ | wijſuna Goðgija. Þangbranðꝛ sagðe Olafe kḡı ꝑʷmeıngjðᵐ | maña vıð sig. *Her står i margen:*

»Grafkiña sagðe þa vera [sva] | ꝑıolgvnga at [jorþin] | spryngı su[nðꝛ ok] tæki heſt ħʒ.«

b) 2870. 4to. fol. 69ᵇ: ſ. þa p̄a ſþa ꝑıolgvnga at ioꝛþin ſprẏngı ıſynðr z tækı | ƀeſt ħ. *For övrigt stemmer membranens text her ikke med den i Hofsbók, skönt det ikke bemærkes videre.*

c) 135. Fol. p. 216: ſ. þa vẽ ſva fıolkuñega at jorðın ſpringi | funðr unð' ƀeſti hans, oc tæki ƀeſtiñ.

Af den omstændighed, at der aldrig anföres nogen variant af Gráskinna i den sidste del af Hofsbók, hvor det modsatte finder sted med Gullskinna, skönt i ringe grad, kunde man slutte, at hin allerede den gang, da den blev benyttet af Jón Erlendsson, havde samme mangler som nu, medens derimod denne synes at have været mere komplet.

AMagn. Nr. 921. 4to.

Her findes et tospaltet membranblad i stor folio, som er brudstykke af en skindbog, der nu er tabt. Den sidste side af bladet er med undtagelse af nogle enkelte ord i den yderste rand af begge spalter aldeles ulæselig, på grund af at det har været brugt som bind på en bog, nemlig bogen

Additam. 17. 8vo, hvor Jón Sigurðsson er bleven opmærksom på det. Han antager, at det er fra 14de århundrede, men det synes dog næppe at kunne være ældre end fra slutningen af det 16de århundrede. Den överste del af den yderste margen på begge sider er helt bortskåret, hvorved de 21 linier af den förste og 18 linier af den sidste spalte på den læselige side ere beskadigede. Liniernes antal i begge spalter er 55. Överst på den sidste side finder man navnet Halldor Ei[riksson] med en temmelig ny hånd, dog som det synes fra det 17de århundrede. Beretningen er undertiden noget forkortet og udelader flere enkeltheder. Dette fragment er ikke blevet benyttet ved nærværende udgave. Hvad man med nogenlunde sikkerhed kan læse af det, er fölgende:

[Udg. kap. 142₁₄₃. mbrfol. 1. sp.]

... vætti beiri (!) ok soðömenður Morðr valgarðsson nefndi sier votta j þ væ| ...... þeim ıx er ec kvaðða vm̄ sóc þa secan er ec handsa| ..... hond flosa þórðar syni til setu vegtur a arbacka z til rjettijngar vm̄ qvit þann | ...... logboð at ðömi so at ðomenð[1] heyri janat sin̄ nefndi hn̄ | ... [v]otta j þat vætti sagði hann at nü ero frame gógn óll komin̄ þau er sokin̄e ei| ..... filgia at lögum buit til eiðspjalls: vnin̄ eyður sógð fram sök: ʙor| ...... ijngar vætti ʙorin̄ sacar tócu vætti ʙoðit bwum j setu: ʙoðit til | ..... n̄gar vm̄ qviðin̄: nefni ec mier þessa votta at gógnum þeim sem nu | .... komin̄ z so þvi at ec vil ekki vera sócin̄e horfin̄: þótt ec gangi frá ðomi | [gagn]a at ljetta *(sic)* eður an̄ara erinða: þeir flosi geingu þangat er büarner | [sátu] flosi mælti til þeirra þetta munu Sigfussynir vita hvorzu rjetter þeir vetfangz | [búar] ero er hier ero: kietill wr mork svaraði: hier er sa bwe er Morðr hefur unðer skÿrn | [hall]ðit en̄ an̄ar er þrimin̄ynguı. hnz: tóldu þr þa frænðsemi z son̄utu þat | [með e]yðe. Eyjólfur nemði sier votta at qviturin̄ skylði stanða þar til er ruðder væri [Í annat] sin̄ nefnði Eyjolfur sier votta J þat vætti sagði hann at

ec rið þessa menn bäða ür | ... uñe oc nefndi þä bäða z so fóður þeirra fyrir þa sóc ſagði hann at | [annar] er þrimiñngur Marðar at frændſemi eñ añar at Guðſifjum þeim er | ... á wr at riðja ero þeir fyrir laga sacer onyter i qviðiñum þat er | [rjet]t logruðnijng til ykkar komiñ: Rið ec yckur at alþijngiz mali z allz | ...... handfelldu mäli flosa Þórðarſonar þa mælti öll alþijða z giaðu (sic) | .... urðu þa aller a þat satter at vorn væri framar eñ sökn: afgrimur | mælti ej er þeirra eñ allt þo þeim þice nu fazt fram geingit ſkal nü fara at fiña þorhall | son miñ z vita hvat hann leggur til räðz þa var sendur ſkilrijkur maður til þorhallz at ſeigja | honum s[in vandræði] hvar þa var komit mälinu at þeir flosi þottuz uñit hafa griðiñ (sål.) | þorhallur mælti þat ſkal ec at giora at yður ſkal þetta verða ekki at ſakarſpelli: z ſeg þeim at þeir | trüe ej þótt logvillur ſie giorvar fyrir þeim: þviat vitrijngn[um] Eyjólfi heſur nü yfer ſiezt z | .... þu ganga ...... hvatligaz z ſeg at [Mörður] gangi at dömi z nefni ſier votta | ...... ſie logruðnijng þeirra z ſagði hann greineliga allt hvorzu met ſkal fara se|ndimaður for z ſagði þeim tillogur þorhalls: Morður Valgarðsſon gieck at domi oc nefndi sier votta | ok onijtti logruðnijng Eyjólfs: fiñ ek þat til at hann ruðdi ekki vit aðila frum | ſakar helldur vit þann er met sóc for: nefni ec mier þessa votta eður þeim er njo | ta þurfa þessara votta sijðañ bar hann vættit j döm. nü gieck hann | þar til er ...... z ſagði at þeir ſkilðu niður setjaz er upp höfðu staðit z qvat þa | vera rjetta j kvitinum: mæltu þa allir at þorhallur heſði micit atgiort þöcti þä öllum | framar sokn eñ vorn flosi mælti vit Eyjólf: ætlar þü þetta vera rjett lög: þat ætla ec | vijſt ſagði Eyjólfur z hefur oſz yfirſjezt eñ þo ſkulum vier þreita meir met oss: | Eyjólfur nefndi sier þa votta j þat vætti ſagði hann at ec rið þessa menn wr kviðinum | oc nefndi þä baða fyrir þat þit erut bwfetumenn (sål.) eñ ei büar añ ec yckur ekki at sitia j kviðinum at alþingis

mäli rjettu z allherjar lógum: kvat Eyjólfur sier miðc at ỳn *(sål.)* koma | ef þetta mætti reingia: mæla nu allir þat at vorn væri nü framar eñ sökn Lofutu | nü allir Eyjólf z v^ta *(sål.)* at óngvir mundi þurfa at reina vit hann lógkiæni. | Mordur Valgardsſon ſagði at ſeigia ſkyldi þörhalli hvar þa var komit eñ er þörhallur heijrir þetta ſpurði hann | hvort þeir attu ſier götz edur væri þeir snaüder: Sendimadur ſagði at añar þeirra vit mäl | nitu z hefði bæði kijr ä büe *(sål.)* eñ anar ä þriðjung i landi þvi er þeir büa ä | eñ fæder sic sialfur hafa þeir eina elldſtö z ſa er land leiger z eiñ smala | . . . . . . eñ mun þeim fara sem firr at þeim mun hafa yfirſjezt z ſkal þett[a] | allſkjott reingia fyrir þeim z svo þótt Eyjólfur hafi hier alldigurt vm talat at rjett [v]æri | . . . . . . allt sem glóggligaz hvorzu þeir ſkyldu met fara: kom sendimadur | aptur z ſagði Merði z asgrimi räð þaü er þörhallur hafði til radit Mordur gieck þa at ðo | mi z nefndi sier votta j þat vætti at ec önyti lógrudnijng Eyjólfs bölverksſonar | fyrir þat er hann rudde þa menn wr kviðinum er at rjettu attu j at vera er . . | . . . . er hann ä iij c. j landi . . . . . meira þóat hann h . . . | . . . . þótt hann leigi ekki land ljet hann þa koma . . . . j dominn | . . . . er büarner sätu z bad . . . . | . . . . . .⁽¹⁾ z kall z mæltu þa allir at | ⁽²⁾ oc urðu allir at nü væri framar söcn eñ vorn: flosi mælti til . . . | þetta vera *(sål.)* Eyjólfur ljezt ekki til þess hafa vitzmuni at vita þat vijſt send . . . . . . skapta lögmannz at ſpyrja hann eptir hvort rjett væri hann sendi þeim orð aptur . . . . . . | vijzt lóg þótt fäir kinne: var þat ſagt þeim flosa: Eyjólfur ſpurði sigfuſſonu vm äðra b . . . . . . | aððir voru: þviat þeir sitja heima er nærri voru:

---

(1) *Den nederste del af den förste spalte er så mat, at bogstaverne i liniernes ender til begge sider kun skimtes svagt, og ikke med sikkerhed lade sig gengive.*

(2) *Her begynder spalte 2.*

Ey*jólfur* ne*ꝼ*ndi sier þa vott ...... | iiij m*enn* wr h*v*uñe *(sál.)* met rjettum ruðnijngar mälum: Sijðan m*ælti* h*ann* ti*l* büañ ..... | lð*ir* at gio*ra* hvorutveggjum os*s* lóg: nü ſk*ul*u þier ganga at ðömi þä ...... | z neꝼna y*ður* votta at þ*ier* lätið þ*at* standa ꝼ*yrir* kv*i*ðburðinum at þ*ier* er*ut* bei ...... ðar ꝼimm er þ*ier* eig*i*t ix at bera mun þorh*allur* þa ollum malum ꝼramkoma eꝼ h*ann* ...... | þ*at* i óllu at þ*eir* ꝼlo*si* z Ey*jólfur* hælð*u*ʒ vm̄ miöc: Gjorð*i*ʒ nü röm*ur* m*i*cill aꝼ þ*essu* ...... | bren*n*umälinu z nü væ*ri* ꝼramar vorn en*n* sökn: asg*rimur* m*ælti* þä e*kk*i vitu þ ...... | þ*ier* eig*i*t at hæla áð*ur* en*n* þorh*allur* er hitt*ur* þ*vi* n*jáll* ſag*ð*i*st* haꝼa kient þorh*alli* lö[g] .... .. | ði meʒt*ur* lagam*aður* a jʒl*a*ndi þótt reina þirꝼti: var þa senð[t?] ti*l* þor ...... | hvar kom*i*t var z höl þ*eir*ra z alþyðu röm*ur* at þa væri eiðt malu*m* þ*eim* ...... | en*n* aungva ꝼa þ*eir* virðijng aꝼ þ*essu*: ſk*al*tú nü ꝼara z ſeg*ja* Mor*ði*: at h*ann* n ...... | z vinne Eyð: at m*eire* hluti var rjett qvaðð*ur* h*ann* ſk*al* þa lata koma ...... | z bj*argar* h*ann* þa ꝼrum̄sókinne en*n* secur er h*ann* iij mor*kum* vm̄ hvor*n* er rang ...... | z ma þ*at* e*kk*i sækja a þ*essu* þýngi ꝼor nü senðim*aður* apt*ur* z ſag*ði* þ*eim* sem gioʒt ..... | þorh*alls* Mor*ður* gieck at ðömi z neꝼnði ſi*er* votta z *vann* eið at m*eire* hlut*ur* væri rjett qva|ðð*ur* bua z qvatʒt haꝼa ... t ꝼrum sokinn*e*: ſk*ul*u ovin*ir* vorer aꝼ .... haꝼa metnatinn | en*n* aꝼ þ*essu* at vier höꝼum svo m*i*cit rangt j giort var þa orðröm*ur* m*i*cill aꝼ mor*gum* um*m* mal*i*t | ok at h*ann* geingi vel ꝼram j mälinu e*n* tólðu þa ꝼl*osa* z hanʒ m*enn* ꝼara met lóguill*ur* ei|nar z ʀänginði ꝼlo*si* ſpu*rði* Ey*jólf* hvort þetta mundi *rj*ett vera en*n* h*ann* qvatʒt e*kk*i vijʒt vita | ſag*ði* h*ann* lóg-fögum*ann* wr þ*vi* ſk*yl*ð*i* leiʒa: ꝼor þa Þorkiell Geit*ir*ʒſ*on* aꝼ þ*eir*ra henðe z ſag*ði* lóg | fógum*anni* hvar þa var kom*i*t ſpu*rði* hvort þetta væri nöcut rj*ett* er Mor*ður* »hꝼ'm.« *(meget mat)* ſagði skapti nü | ꝼleyri ero nü allm*i*clir lógm*enn* en*n* ec ætlati eñ þier at ſeg*ja* þa er þetta ſo rjett j alla | staði at hier mä e*kk*i j moti mæla: en*n* þo

ætlati ec at ec eirn mundi kunna þessa | lagarjettijng nü þar er *njáll* var ðauður þviat hann eirn vissa ec kunna eñ øngvan annan þor|kiell gieck aptur til þeirra flosa z *Eyjólfs* z *sagði* þeim at þetta voru lóg *Mórður valgarðsson* gieck at dömi | z nefndi sier votta i þat vætti *sagði* hann: at ec beiði büa þa er ec kvaðde vmm sóc | þä er ec hafða a hond flosa *Þórðarsyni* framburðar vmm qvið bera annat hvort af eður | a: beiðe ec lógbeiðijng at ðomi so ðomenður heyra vmm ðöm þverañ: büar | *Marðar* geingu at dömi z talði eirn a annan qvitinn enn allir gullðu samqvæti z | qvatu so at orði: *Mórður Walgarðsson* qvaðði oz qvitar þessa ix er nü stónðum vier hier | enn nü ero wr ruðnir hefur nü vottorð komit fyrir iiij er ättu met oss *(sål.)* skillða nü | lóg til at segja framm qvitinn vorum vit qvaððir at bera qvitinn ok bera vmm þat hvort | flosi *Þórðarson* hliop lógmælltu *(sål.)* frumhlaupi til helga *njálssonar* a þvi vetfangi | er hann særði hann helunðar säri eður holunðar säre þvi er at ben giorðiz enn | helgi fieck bana af qvaðde hann oss þeirra orða allra heirðan *(sål.; udelader Udg. 333—336)* qvaðði hann | vmm hanðfellt mäl þorgeirs *þórissonar* höfum vier nü allir eyða unnit z rjettan qvit vorn | oc orðnir allir a eitt mäl sättir: berum flosa j qvitinn z berum hann sannan at soc|inne berum vier so skipatañ ix bua qvit þennan framm j auztfirðijnga döm yfir | höfði Joone: sem *Mórður* qvaðði oss at er sa qvitur vor allra sögðu þeir. I annat | sinn bäru þeir qvitinn z baru vmm sär firr enn vmm frumhlaup sijðar enn | oll onnur orð baru þeir sem firr bäru þeir a flosa qvitinn z baru hann sannan at | sókinne *Mórður valgarðsson* gieck at dömj z nefnði sier votta at .... er hann haf|ði qvaðða vmm sóc þa er hann höfðate a hönd flosa *Þórðarsyni* höfðu borit hann sannan | at sócinne: nefnði hann sier votta þä þeim er njöta eður neita þirfti þessa | vættiz. I annat sinn nefnði *Mórður* sier votta j þat vætti at ec byð flosa | *Þórðarsyni* eður þeim manni er hanðfellða lógvorn hefur flosa at

taca ti*l* varn*ar* ꝼ*yrir* sok þä | er ec ƀóꝼðate a ƀönð ƀ*onum* þvi nü *e*ro sokn*ar* gógn oll ꝼ*ramkomin*n þau er ſöc|inne eigı at ꝼilg*ja* at lóg*um* . bo*r*it vætti oll en*n* eꝼ nocur ƀlut*u* *(utydeligt)* gior*e*ʒt ſa | j lógvo*r*n þ*eir*ra er ec þurꝼa ti*l* socn*a*r at ƀaꝼa: þa kijʒ ec ſócn unð*ir* m*i*c | byð ec lógboði at ðomi ſo at ðómenð*u* ƀeyra. Þä ƀlæg*ir* m*i*c nü ſ*agði* Eyj*ólfur* | at þ*ei*m mun nü j brün bregða ⁊ oꝼ*a*rlega klæa þ*e*g*a*r er þú b*er* ꝼ*ram* vo*r*nina *(Udg. kap.* 142_{367}*). Nederst i margen stå med omtrent samtidig »fljótaskrift« begyndelsesordene til det fölgende kapitel:* Eyolfur Gieck.

Forngripasafn.

I »Íslands Forngripasafn« i Reykjavík findes to membranblade af Njála, som udgör to fragmenter af to forskellige kodexer. Dr. Björn Magnússon Ólsen's beskrivelse af disse blade lyder ordret således:

Fragm. I.

er kálfskinnsblað í fol. $33^1/_2$ *centimet. á lengd og 26 centim. á breidd, skipt í 2 dálka með 53 línum á síðu. Hdr. er eflaust ekki eldra en frá síðari hlut 16. aldar; það sýnir bæði handarlag og rjettritun t. a. m.* y *f.* i *o. fl. — Á því er brot af Njálu. Handritið virðist vera afskript af því hdr. sem í útg. 1875 er kallað E (466, 4°), og nær 2. bls. frá k.* 138^{152} (»gullhrijngur gefiñ eður keipt*ur*«) — 141^{37} (»sekta ꝼıe þitt allt«). *Orðamunur þessarar bls. og útg. 1875 er þessi:*

138[152] hringr — gefinn: gullhrijng̊ ġꝼıñ eður keıpt̊. [153] um fátt: ꝼátt vm. [154] *sl.* görla. munt: mvñ. [155] verða — -bana: þɼ̀ at bña v̇ða. [157] hann: þ*ꝛ*. stóð skyndiliga: ſpratt. [158] líkara: lijkɫg̊. er — þingi: ðom̊.

139[1] at: er. [2] elliðagrímsson: *v*. sölmundarson: *v*. [3] saman ok: sam̊. ok hjalti: hiallti. — [4] skeggjason ok: *v*. ok: þorg̊m. [7] við: *v*. [7–8] vil ek nú: nv vıl ek.

8 ráðagerðar: vm̄ raðagi'ð'. (10 »an̄«« [*mjög ógreinil.*]). 12 hafði: heꝼðı. 13 frændi hans: *v.* 14 gullhring: hrijng. 15 kvað—sína: kvez Sn̄ þ ætla. 16 ætlaðr — til: t þess ætlað'. 17 lögv.—málinu: lögv̂n ȷ mälū. 18—19 þat—svá: so mundi. 19 þá: *v.* 20 valgarðsson: *v.* 21 því: *v.* torvelligast: tsottl'g. 22 öðrum: *v.* 23 at: *v.* 24 vjer munum ok: z mun̄ vı' nü. 26 þik: *v.* 27 mundu: m̄ði. 28 með: *v.* 29 þeira: þra t ꝼılgð'. 29—30 hjalti — kári: Aʒg: kari hiallti z. 32—33 síðan — -búðar: þr g'ðu nü ſo. 33 hvíti: *v.* 34 kári —. ásgrímr: Aʒg þa kari. 36 sá — hann: *næstum ólæsilegt, þó hefir hjer varla staðið* »hvíta«. 38 gerir nú svá: sett nið'. 39 þá: *v.* 40—41 liðsbón — sýniz: *ólæsilegt.* eru: *ólæsilegt.* 42 vjer: vı' hı' *(?)*. sækja at þjer: bið^a þ^e vm. 43—44 yðr ek næstum: e ÿ næst. 45 mælti: m. þa. 46 nú er: er nú. 49 aldri þat: þat alld^ey. 52 við: þ v. 54 orðinn: hꝼa vit. 55 af eyrum: *v.* á skip út: *v.* 56 mjölkýlum: mıólkill(ꝛe*?*). ok — svá: *v.* 57 eptir—mæla: mæla ept' þa er þ gı'ðı. 58 at: *v.* 59 mælti: hꝼ m'. 60 vilir eigi gera: gier e. 62 í: *v.* þeim: oðꝛ/. 63 mjök: *v.* 63—64 þínum föður: föð² þijn^m. 65 þá—jafnan: þo jaꝼn m. 66 hans: *v.* 67 it þykkiz: er þ^eȷaʒt. stórræðum: st mallum. þú: þ^r er þü ert. 70 fár bregðr: faer (bregða*?*) þ'. 70—71 hann — hit: þ*eir* vita þ. 72 væri: var. 73—74 verðir — liði: veitir — lið. 75 þat: *v.* um þat er: að². 76—77 þessum málum: þu .. bætti: bæti. 78 þeir — stóðu: stoðu þr Gıſſvr þa. 79 út ok svá: *v.* 83 síðan spurðuz: *ólæsilegt.* 84 vit: vı'. 85 gissurr — biðja: *ólæsil., en varla rúm fyrir meira en* komnir at biðja. 86 goði svarar: m. þar: *v.* 87 þjer: þ^e. 88—89 mörg ráð — af: mg' goð räð at. 89 fáir: ongv e. ꝼa. 91 berjumz: b'ȷuʒt. 92 hjer: *v.* at: *v.* 93 þá: *v.* við — líkast: v þ. þ' þ er lijc. 94 svá: z ſo. verja: vȷaʒt. 95 hvárigir: þver þ^eıazt. 96 þeim: *v.* er þá ok: z er. 97 því at: þ'. vilja: munu. 99 í öllu: *setr hdr. eptir* á. 99—100 gissurr — snorri: Vel m': þü Sn: ſ. Gıſſuꝛ. 101 jafnan. *v.* 102 þá: *v.* 104 þjer: ÿ. yður: *v.* 106 þingi: þinginu. 109 munuð jer: þa munu

þr'. slá: sláȝt. *110* þá — fylkt: ꝼilct. *112* hrökkvi fyrir: lati unð". *113* ætla: hıgg". vígis: vijgȝ. *115* á: ꝼ. *116* fyri: *v.* *116–117* enn — vjer: Eẏ mū ẽ. *117* hörfa: ꝼ'a. *118* er: *v.* *119* svá nökkvi: n'uð. *121–122* til hlaupa: þa hlaupa t. alla: *v.* *123* þá: þtta. þat: *v.* at — bardaganum: *v.* *124* sem — heitit: ꝼ ẏ orð. *125* hánum vel: Sn. *125–126* þetta — vera: þ i all" þra þórꝼum. *127* vjer: *v.*

140 *2* hinn ríki: *v.* *3* vitr: hiñ vit"ȝti. *4* þá: ıñ j buðina. *6* spurðuz þeir: z ſp. *7* ekki — mæla: *v.* *9* hvárt: *v.* *11* þóroddsson — sögðu: *ólæsilegt.* *12* af: í. hvárum — fór: fariz haꝼði hṽū þra. *12–13* þá — guðm.: guðm. m'. *15* ok skal: mun. *17* um allt — þessu: flijkt sm̄ ẽ mä. *20* holmuðr: Hölmundꝛ. *21–22* eigi — öðru: ė öð' treıft". *23–24* til — skilja: ė ſkil" ỽ. *24* vel: *v.* *25* síðan — þat: hljött ſo ė vıſȝu. menn: m̄ t. *26* ganga: ꝼ'a. *26–27* fleirum höfðingjum: öðꝛ m̄. *27* hann — lítilmannl.: ė ỽa kallm"ꝉgt. *28* nú: *v.* þetta lið: þ' liði. *32* á: at.

141 *1* at: er. *3* hvíti, guðmundr: *ólæsilegt.* *5* fyrir: *v.* *6* mörðr: hann. *7* málsnjallastr: h'm"leg"ur z malſnıall"ur. þá: t hnȝ. *8* vígsökinni: vıȷgſokun̄. bað hann: *v.* *9* vátta: votta z m'. *10* segir hann: *v.* *10–11* lögmætu: Lögmælltu. *11* hönd: hendr. *12–13* á — njálssonar: *v.* *13* heilundarsár eða: *v.* *15* þat: *v.* *16* hann eiga: þic. *17* mann: *v.* úalanda: oælanda. *18* sekt: sekt(a?). hans: þitt. *20* sektarfje: sektaꝼ. *21* til — þess: í — þann. sökin: ſökıñe. *23* at lögbergi: *v.* *24* í sumar: *v.* hönd': hendꝛ. *26* görr — því: mıll röm' at þ' gr°. *27* hánum — vel: Ꝏðı hꝼðı vꝉ mælȝ. *30–31* eða heilundarsári: *v.* *31* mergundarsári: m'gund'. *32* helgi: hn. *32–33* þeim vættvangi: þ' vetꝼgı. *35* verða: v'a. *35* mann: *v.* *36* úalanda: oælanda. *37* sekt: sekta.

Hin fyrri bls. er mestöll ólæsileg; þó sjást víða línuskil og mætti með yfirlegu lesa allmikið af því. Einkum er læsileg ræma niður eptir bls. að framan og má sjá að

blaðsíðan hefir byrjað seint í k. 136. Þannig má lesa í upphöfum línanna fyrri dálks. 4. l.: ijkt *(*slíkt *136^{65}). 5. l.:* ovitur *(136^{67}). 6. l.:* nyu *(136^{68}). 7. l.:* ħm ꝥttı *(136^{71}). 8. l.:* ꝥr lıðı *(136^{73}) o. s. frv. Náttúrlega hefir þessi hin fyrri bls. náð saman við hina síðari (til 138^{152}:* er þessi*).*

Það er auðsjeð á þessu kálfskinnsblaði að það hefir verið haft til að binda bók inn í.

Fragm. II.

er kálfskinnsblað, sem virðist vera klippt neðan af folio-blaði. Eins og þetta blað er nú, er það $11^1/_2$ centimeter á langveginn en 22 á þverveginn. Á þetta blað er skrifað brot af Njálu, sem nær frá 3^{28} (allt með ráni) *til 3^{82} (*setjaz*). Hönd og rjettritun virðist vera öllu yngri en á hinu Njálubroti forngripasafnsins og mun blaðið skrifað um eða eptir 1600.*

Fyrri blaðs. nær frá »allt m̄ȝ Rœne« *til (3^{77})* filgðı, *en er máð um miðbikið, svo að ekki verður lesið. Á síðari blaðs. er að eins $2^1/_2$ lína og nær það mál frá 3^{78}* (þeim) *til 3^{82}, og hefir skrifarinn hætt þar að skrifa Njálu, því að undir þessum línum úr Njálu standa 2 línur með sömu hendi hægra megin, sem segja:* »flettu nú til baka og biria ä næstu blaðſyðu vınſtre handar hiꝏ merkino ⍙«. *Þetta sama merki stendur og á hinni fyrri bls. fyrir framan* »allt mȝ Rœne«. *Á hinni síðari blaðs. sjest móta fyrir stöfum og línum hjer og hvar fyrir neðan, þar sem Njálubrotið hættir, og lítur út fyrir að það hafi verið heldur nýleg fljótaskript, en það er nú svo máð, að ekki verður lesið. Líka virðist svo sem skrifari Njálubrotsins hafi á seinni bls. skrifað þær línur, sem þar standa, ofan í eldri skript. — Orðamunur við útg. 1875: 3^{29}* sæmð: sæmd. slíka: *v.* ^{31} henni: *v.* ^{33} maðr: maðr sagð¹. ^{34} af: *v.* er: *v.* ^{37} frændr ok vinir: vin⁷ þra ok frænðꝛ. $^{39-52}$ þeim — hrútr: *ólæsilegt nema orð og stafir á stangli.*

[53–55] konunginn — sik: *ólæsilegt.* [56] sagði: ſeıg'. [56–58] hann — at: *ólæsil.* [59–61] yðvar — ek: *ólæsil.* [62–63] herra — vil: *v.* [65] mjer: mrˢ ä. [66] slíkir: ſlykˢ. [69] svá: þä. [71] sakir várrar: v̊ar ſakʳ. [72] vár: mijn. [74] þar til: ä meðan. síðan: ſo. [75] við ögmund: øgmunð². [76] þar: þä. [77] út: þä ut. [77–78] ok — hann: ħn fılgðı. [78] tjaldat hinum: *ólæsilegt.* [81] frá: af. [82] í: þarí.

þetta blað virðist ekki vera partur úr heilu Njáluhdr., heldur eru allar líkur til þess, að einhver hafi hjer skemt sjer við að skrifa að gamni sínu upp kafla úr Njálu, og hafi ekki skrifað meira en það, sem á blaðinu stendur.

Gl. kgl. saml. Nr. 1003. fol.

Pergamentsbog i rödt flöiels bind, med forgyldte snit og i det hele af et meget prægtigt og luxuriöst ydre, en bred foliant med to spalter text på siden uden side- og bladeantal. Kapitlerne har store sorte initialer med fortlöbende tal, men uden overskrifter. Hele bogen er skreven henved år 1696 efter biskop Björn þorteifsson's foranstaltning og på hans bekostning, og denne har givet den til kong Kristjan den V. Håndskriftets ortografi er i niveau med dårlige papirhåndskrifters fra samme tid, og det er kun mærkeligt som kuriosum og et eklatant bevis på Björn þorleifsson's meningslöse ödselhed. Det er egentlig i to bind, hvoraf dette er det sidste — det förste Nr. 1002. fol. — Bindets hovedtitel er omtrent således:

Sagna: Hystoriur: nockrar | Aꝼ Jmsum Köngum Koꝑpum og þeirra | Frægðarüerküm. Sem. þeir. ħaꝼa wnnið ħi- | ħıer (sic). I Iſlanðe og Annarſtaðar. Wm̄ ħeimiñ aꝼ ꝼirre | Allðarmǫnnumm Samannsettar og skriꝼaðar Monū | Til gamans og ðægraſtittijngar med ꝼrijðu hanð-|verki og ꝼúllúm koſtnaði sem enn Sieꝛ | merki til ä medal vor.

Bogen indeholder fölgende sagaer:

1. Hier . biriar . Saugu . Af . Hrolfe . Gavtreks . Syne.
2. Hier byriar Saugu . Af Gavngu hrolfe. *Bagved sagaen står:* Hier enðar Sógu Gaúngúhrölfȝ
   P. S. S. M.
   L. A.
3. Hier byriar Sagu (!). Af þorsteine Wijkingſyne.
4. Hier biriar Iſlendinga ſa|ugu þα. ſem. Niαla. ƀeiter.

Njála er her inddelt i 153 kapitler uden overskrifter, men kapitlernes fortløbende antal er skrevet foroven med rommerske tal.

5. Hier biriar Saugu Af Fimboga hinum ramma.
6. Hier Biriar Saugu af Þoorde hrædu.
7. Hier biriar Sagu (!) af Bva Andridſyne. *Med* [Af] Jokle Bwa Syne *som appendix. I den överste margen står navnet: »Kialarneſijnga Saga«.*
8. Sauguþαttur af Orme Störölꝼs Syne.

Foran i bogen ligger der et ark med Árni Magnússon's egenhændige recension af de sagaer, som findes i dette bind:

»Fortegnelſe paa de Historier ſom findis udi dette Volumine.

1. *En Relation om en Konge i Vester-Gylland, ved nafn Rolf Götreksſön, som fick kong Eriks daatter af Sverig til egte, oc blef der ſaa konge efter hannem. Denne historie er trykt paa Islandzk oc Svenſk til Upſal 1664 oc findis i Hans Majest. Bibliotheek; Chronologien der udi riimer ſig icke vel med nogen tiid, hvorudofver mand billigen kand tvifle om̄ historiens viſhed.*
2. *En fabel om een, heed Gange Rolf, hviſs fader var Sturlóg den arbeidsomme, som raade for Ringeriige i Norge. Denne Rolf fiek Ingerd kong Hreggvids daatter af Ryſsland til egte, hefnede hendis faders död paa en Söeröfvere ved navn Erik, ſom hafde ſlaget bemelte kong Hreggvid ihiel, oc undertvunget*

ſig hans dødedag. Denne relation haver ingen characterismum, hvoraf mand om dens alder noget viſt kunde ſlutte.

3. *En fabel om en Svenſk mand ved nafn Thorſten Vikingſen, ſom er en af de uriimeligſte relationer, ſom findis beſkrefne paa Iſlandſk, ſom hverken accorderer med tiiden, perſonernis nafne ſom der præſenteris, eller med naturen, er ganſke fuld med utrolige bedrifter, oc naturens miracler, findis ellers tryckt paa Iislandſk oc Svenſk til Upſal 1680.*
4. *En smuck Hiſtorie angaaende een deel folk veſten og ſönden paa Iisland, af hvilke den fornemſte heed Nial, hvor af hiſtorien gemeenligen nefnis. Denne ſamme Nial, med ſine ſönner kom i ueenighed med en mand öſten paa landet, ſom ſiden med mange andre folk kom om nattertiide til bemelte Nials gaard, ſatte ild paa huſene, oc opbrendte hannem der med hans heele familie, hen ved annum Christi 1010. Dette moerd foraarſagede ſtörſte oprör oc indbyrdis tvedragt i bland Islænderne, ſaa ſom baade gierningsmanden og eftermaalsmænderne vare mægtige, oc er en ſtoer deel ſom der fuldte paa. Af denne hiſtorie haver Arngrimus Jonæ taget alt det hand i ſin Crymogæa fra pag. 153 til 163 forteller, hvem der förſt hafver ſkrefvet denne hiſtorie er uviſt, mens at den er gammel er viſt.*
5. *En hiſtorie om en Iislænder ved nafn Finnboge den ſterke, ſom for ſine mandomsbedrifter i denne hiſtorie ſtoerligen berömmis, levede i Grefve Haagen den mægtiges tiid, ſom regerede Norge fra anno 976 til 995. Denne Fimboge ſkal være död i det ellefte ſæculo, hvor lenge efter annum 1000 kand mand intet viſt vide.*
6. *En hiſtorie om en norsk mand ved nafn Thord Hræde (ɔ: Redſel), ſom forteller alle hans bedrifter, förſt i Norge, hvorfra hand römte at Iisland, oc siden i*

Iisland efter at hand hafde flyttet der hen. Hiſtorien er tildragen ſig i det tiende ſæculo fra anno Christi 963 oc saa ned at.

7. *En fabuleux relation om en Iislænder, ved nafn Bue, hvorledis hand afbrendte et Afgudstempel i Iisland, oc maatte derfore rómme landet; Skal vere ſkeed i Kong Harald Harfagers tiid, ſom regerede i Norge fra anno 862 til 935. Arngrimus mentionerer hannem i hans Crymogæa pag. 135.*
8. *En Appendix til forſkrefne relation, handlende om Buisſón, som hed Jokul, hvorinde opregnis atſkilligt utroligt om hannem, oc paa ſidſtningen at hand ſkulle hafve blefvet konge i Africa.*
9. *En Relation om en Iislænder ved nafn Orm Storolfſon, som holdis for at hafve været den allerſterkeſte mand i Iisland af gammel tiid oc ny, levede fór oc efter annum 1000. Arngrimus haver giort en extract af denne hiſtorie i hans Crymogæa pag. 165.*

II. PAPIRSHÅNDSKRIFTER.

AMagn. Nr. 134. Fol. (Hofsbók).

En afskrift 296 sider. Texten er enspaltet og inddelt i kapitler uden overskrifter. Titel til selve sagaen mangler helt, og kapitlernes begyndelsesbogstaver ere senere skrevne med en anden hånd. Ellers findes der i den överste margen, forsåvidt denne ikke er bortskåren ved indbindingen, navnet »Niála«. *Afskriften er med præsten Jón Erlendsson's hånd, skreven for biskop Brynjólfur Sveinsson, formodentlig efter en membran. Texten ligner meget den i Nr. 137. Fol., som er en afskrift af den nu tabte membran* Gullskinna, *men kapitelinddelingen er forskellig. Af de opbevarede membraner synes den mest at nærme sig til* Oddabók *(Nr. 466. 4to). Imidlertid kan den ikke være*

en umiddelbar afskrift af Gullskinna, *hvilket fremgår af den omstændighed, at der i margen findes varianter hentede fra* Gullskinna *(som pag. 165), samt fra* Gráskinna *(t. ex. pag. 109), to membraner, som Jón Erlendsson har haft ved hånden under afskrivningen. Desuden har han haft flere håndskrifter til sammenligning, hvilket ses af, at han anförer varianter af* »aðrar Niálur« *pag. 1770—71. Undertiden finder man genealogiske bemærkninger og rettelser i margen med en anden hånd, således på den förste side, som det synes med biskop Brynjólfur Sveinsson's hånd. Af papirsafskrifterne står texten foruden den omtalte 137. fol., 469. 4to og 470. 4to nærmest, men er dog noget fyldigere end i de fleste andre (jfr. forord til den lat. oversætt. p. XXV). Efter Árni Magnússon's angivelse er nærværende afskrift af sagaen taget ud af en bog, som han har erhvervet fra præsten Ólafur Gislason på Hof i Vopnafjörður. A. Magnusson's notits er denne:* þeſſe Nials saga, er ut tekin ur bok er eg feck fra Sr Olafi Giſlafyne (1) að Hofe i Vopnafirði. *Denne notits er bleven misforstået i fortalen til den latinske oversættelse pag. 25 på den måde, at nærværende håndskrift antages for at være en afskrift (út tekin = uddraget, afskrevet!) af en kodex, som Árni Magnússon skulde have fået fra præsten Ólafur Gislason, og at denne afskrift var gjort af Jón Erlendsson i hans yngre år. Bogen er godt indbundet med pergament på ryggen. I den latinske oversættelse har denne text mærket* K.

AMagn. Nr. 135. Fol.

Papirsafskrift, som har 375 enspaltede sider med kapitelinddeling uden tal og overskrifter. Afskriften er

---

(1) *Denne Sr Ólafur Gislason blev först konrektor og siden kirkepræst i Skálholt i biskop Brynjólfur Sveinsson's tid, men »var ei hugþekkur mönnum fyrir mælgi« (Esp. Árb. VII. 6.), blev præst til Hof i Vopnafjörður 1675, resignerede 1712, og döde 1714.*

med Ásgeir Jónsson's hånd dels og hovedsagelig efter Gráskinna, *dels efter et andet hdskr.; jfr. Árni Magnússon's egenhændige notitser:*

Membranam þä ſem þeße bok er epter skrifuð virðest mier Mag. Bryniolfur kalle Gráskinnu in margine þrar Nials sógu in folio ſem hañ hefr skrifa lateð og eg feck af Sr Olafi Giſlaſyne ä Hofe.

Membrana þeſſe (eða Membranæ kañskie bokin ſie mixtim rituð efter fleirum) er nu in Bibliotheca Regia.

Þeſſa Nials Sógu hefe eg feingeð fra Eckiu Sal. Aſſeſſor Þormóðar Torfaſonar 1720.

Endvidere findes der en bemærkning angående denne afskrift i Nr. 435. 4to. B. fol. 9 (katalog over håndskrifter i Torfæus's dödsbo):

Nials saga. ex binis membranis ait Torfæus. Eg hefi fyrrum annoterað hia mier að þeße codex være ſkrifaður epter membrana regia.

I margen findes der tilföiet årstal med Torfæus's hånd, og en del med en yngre, sandsynligvis Johnsonius's hånd, samt undertiden varianter, hvis det da ikke er rettelser ifölge kollationering. Sagaen har til overskrift: Her byriaz ſagañ af Niale. *På förste side i den överste margen findes Torfæus's egenhændige navn og valgsprog. Bogen er indbundet i stivt bind og overtrukket med pergament. Den synes at være forbigået ved den lat. oversættelse.*

AMagn. Nr. 136. Fol.

Papirsafskrift, som har 89 enspaltede blade, med Jón Gissurson's hånd, med kapitelinddeling (148 kapp.) som oftest uden initialer og overskrifter. Sagaen har her denne overskrift:

Hier Byriast Sögu Brennu Nials.

Árni Magnússon bemærker på en foran lagt lille lap fölgende:

Nials Saga. Með henði Jons Gissurssonar. Ur bok i folio (ellðre eñ 1643) er eg feck af Sveine Torfafyne 1704.

Jón Gissursson på Núpur (död 1648) er halvbroder til biskop Brynjólfur Sveinsson og fader til præsten Torfi Jónsson i Gaulverjabær (död 1689), hvis sön bemeldte Sveinn Torfason er. Sveinn blev administrator til Munkaþverárklaustur 1688, men var hverken anset eller afholdt som sådan. Han döde 1725. Hans sön var Páll Sveinsson djákni i Viðey og på Gufunes (död 1768), som har afskrevet forskellige vigtige endnu opbevarede islandske håndskrifter.

Denne afskrift er, for så vidt man kan slutte af den overalt herskende overensstemmelse mellem de i margen af Hofsbók (AM. 134. Fol.) anförte varianter og nærværende text, samt Vigfúsarbók (Nr. 137. Folio), efter den original, som af biskop Brynjólfur Sveinsson kaldes Gullskinna, og som nu ikke kendes mere. Sandsynligvis er nærværende håndskrift en ældre afskrift end Vigfúsarbók af den samme original. Bogen er indbunden i pergament med noder. Denne text er forbigået ved den latinske oversættelse på grund af dens overensstemmelse med Vigfúsarbók.

AMagn. Nr. 137 Fol. (Vigfúsarbók.)

Papirsafskrift, som har 339 enspaltede sider i lille folio. Texten er inddelt i (120 + 28) 148 kapitler uden overskrifter og initialer. Sagaens titel er her Nials Saga. Hånden er séra Jón Erlendsson's, og originalen har været den af biskop Brynjólfur Sveinsson kaldte Gullskinna, altså den samme som til 136. Fol., uagtet disse afskrifter ere forskellige i ortografisk henseende, og desuden har forskellig overskrift for sagaen. Hist og her findes der adskillige tilföielser i margen, dels med selve afskriverens, dels med biskop Brynjólfur's (således pag. 1 og 99), dels

med Árni Magnússon's hånd. Bogen må fra biskop Brynjólfur være kommet til familien i Bræðratunga, og er af et medlem af denne, Vigfús Hannesson (sysselmand i Árnessýsla 1694, död 1715) skænket til Árni Magnússon. Foran på en lös seddel findes med Vigfús Hannesson's hånd:

Wijgfus Hanneſson ä Bokena A° 1699.

Endvidere findes med en anden, rimeligvis påtegnerens, hånd:

Guðrijður Sigurðarðotter er nü eiganðe þeßrar Bökar Anno 1700.

Med Árni Magnússon's hånd står der:

Anno 1711 gaf Monſr Vigfus Hañeſſon mı' þeſſa bok, in Maio. Arne Magnuſson.

Bogen er indbunden i stift bind og overtrukket med beskrevet pergament. I den latinske oversættelse er den betegnet med L. *Árni Magnússon anvender selv benævnelsen* V i g f ú s a r b ó k *på denne afskrift (se Kálfalækjarbók).*

For at man kan overbevise sig om den overensstemmelse, der er imellem de fra G u l l s k i n n a *hentede varianter i Hofsbók og de to næstforudgående texter, samt 470. 4to (jfr. nedenfor) sættes her de pågældende paralelle steder:*

I. Udg. kap. 72_{75-77}.

a) H o f s b ó k pag. 121 har slutningen af kap. 65 således (som de fleste hdskr.):

Rañveig mællte wera ma að | gott sie verkeð, eñ verra varð mier við en ek ætla at gott mune | aꝼ leıða.

Hertil er der i margen skrevet med afskriveren séra Jón Erlendsson's hånd som variant:

»I Gullſkiñu. þ ugge
eg son miñ að aꝼ þsum
ꝼuñðe leıðe oſſ oᵐ m̊ıt illt.«

b) V i g f ú s a r b ó k pag. 145. kap. 65. slutning:

Rañveig mællte. þ vgge ek | son miñ
að aꝼ þsᵐ ꝼunðe leiðı oſſ ollum̄
mikit illt.

c) *AM. 136. Fol. fol. 139b. kap. 65. Slutning:* Rañueig mællte, þ vgge eᵉ son miñ að aff þeßum| ꝼunðe leijðe oß aullum mikið illt.

d) *Hvammsbók p. 131. kap. 65:* Það ugge eg, Son miñ, að aꝼ þum ꝼunðe leıðe oß óllū m̊ıð ïllt

II. Udg. kap. 77₁₀₃ (jfr. II. 463—67).

a) *Hofsbók pag. 128. kap. 71 i verset:* Spurðu vjer hvje varðiz *etc. har som de fleste håndshr. linje 3:* glaðſtyranðe. *Hertil er der skrevet som variant i margen:* »Gullſk: gnyſtijrⁿðı«

b) *Vigfúsarbók pag. 154. kap. 70:* gnijſtyrⁿðı.

c) *AMagn. 136. Fol. fol. 42a kap. 70:* Gnyſtijrande.

d) *Hvammsbók pag. 138. kap. 70:* gnïſtꝛanðe.

III. Udg. kap. 86₃₄₋₃₅.

a) *Hofsbók pag. 140. kap. 79:* þꝛ boꝛðuȝt við Guthorm kong vr Maun z sigꝛuðu hñ. *Herved står i margen som variant, hvad også de fleste hdskr. have:* »Gullſk: Guðróð«

b) *Vigfúsarbók pag. 166. kap. 79:* þeir borðust við | Guðroð köng or Mor *(sic)* (1).

c) *AMagn. Nr. 136. Fol. fol. 45a kap. 79:* þr bórðúſt við Gúðróð kong vr mór *(sic)* (1).

d) *Hvammsbók pag. 148. kap. 79:* þꝛ bǫrðuſt vıð Guð|-ꝛǫð kóng uꝛ Mǫ́n.

---

(1) *Dette beror vistnok på feillæsning på grund af ordets utydelighed. Denne feillæsning tyder også på, at begge afskriverne af Gullskinna, Jón Gissursson og Jón Erlendsson, ikke har haft noget andet håndskrift ved hånden under afskrivningen, ti i Hofsbók er det ikke bemærket, at dette skal stå i Gullskinna, men grunden dertil er den, at Jón Erlendsson ved sammenligningen har set, at ordet virkelig var* Mon, *som han ellers ikke har hittet på at læse det.*

IV. *Udg. kap.* 95_{16}.

a) Hofsbók pag. 161. kap. 88: moð' þraslaug[r] v[r] v̈ður dotter Eivinð[r] karfa. *Her står der i margen som variant:*

»Gullſkiña vður«.

b) Vigfúsarbók pag. 188. kap. 88: moðer þraslaug[r] var vður dotter Eivinð[r] karfa.

c) AMagn. Nr. 136. fol. 50[a]. kap. 88: Moðer þräſläugar var vður dotter Eyuinðar karffa.

d) Hvammsbók pag. 168. kap. 88: möð' þraſlaug[r] var uðr dötter Eivinð[r] karpa *(sic)*.

V. *Udg. kap.* $98_{38, 42}$, $109_{8, 18, 76, 84}$, 110_{19}, 112_{32} *p. p.*

a) Hofsbók pag. 165. kap. 90 skriver: Ösabær *(= Ósabær), men i margen bemærkes at der står i »Gullsk.«* Öſſabæ[r].

b) Vigfúsarbók pag. 192. kap. 90 skriver to gange ossabæ[r] (Oſſabæ[r], Oſsabæ[r]).

c) AMagn. Nr. 136. Fol. fol. 52[a]. kap. 90 skriver også to gange Oßabæ[r].

d) Hvammsbók pag. 172. kap. 90 har ligeledes to Gange Oßabæ[r].

VI. *Udg. kap.* 114_{1-4}.

a) Hofsbók pag. 185 kap. 107: Snorre goþe ħt m' ħn v[r] þorg'mſſ. þ[o]steinſſ. þorſkabijtʒ. *I margen står her efter* ħt m' *som tilföielse efter* »Gullskinna«:

hñ bio at ħelgaꝼe[lle]
leingi, eñ ħñ bio hi[ñ]
eꝼ[w] ħlut æꝼi siñar [j]
Sælingsðalstuñgu.

b) Vigfúsarbók pag. 214. kap. 107:

[1]) norre Goðe hiet m' hñ bio að ħelgaꝼelle | leiñgi . eñ hñ bio hiñ eꝼſta ħlut æꝼi siñar j | Sælingsðalstuñgu.

---

[1]) *Åben plads for initialen.*

c) *AMagn. Nr. 136. Fol. fol. 57b. kap. 107:*

[1] norre Góðe hiet m' hñ bió að helga felle leínge, eñ hñ | bio hiñ effra hlút æffe ſiñar Isælíngdalʒtúngu.

d) *Hvammsbók pag. 193 kap. 107.* Snorre goðe hiet m', h bjo að helgafelle leínge eñ (2) um efra hlut æfe ſiñr z (3) bjö h(4) ı Sælingsðals tüngu.

VII. Udg. kap. 138₁.

a) *Hofsbók pag. 232. kap. 128. Begyndelsen af kapitlet:* EJolfur hiet maður hañ var Bolverkſſon. *I margen anföres her som variant til Bölverksson, at der står i »Gullsk.:* Eiolfſſſon«.

b) *Vigfúsarbók pag. 266. kap. 128:*

[1] iolfur hiet m' hñ vr Bølverkßon.

c) *AMagn. Nr. 136. Fol. fol. 70a. kap. 28:*

[1] Iolffur hiet m' hñ var Bølüerkʒſon.

d) *Hvammsbók p. 243. kap. 128.* Ejölfr hiet m', h var Bólverksſō.

I dette tilfælde stemmer varianten i Hofsbók ikke med afskrifterne, hvilket ganske vist må bero på Sr Jón Erlendsson's feillæsning ved kollationeringen af texten i Hofsbók med den i Gullskinna, da afskrifterne, som ere skrevne af forskellige mænd til forskellige tider, ere enige i dette punkt og begge læse Bölverksson, hvilket også er det rigtige; sandsynligvis har Jón Erlendsson ved et flygtigt öiekast oversprunget det ene led, nl. Bölverksson, hvorved han har fået öie på Eyjólfsson[ar].

VIII. Udg. kap. 145₂₂₄. (jfr. note).

a) *Hofsbók p. 264. kap. 135. Umiddelbart efter versets slutning:* ljóts annan veg þjóta *er der i margen tilföiet efter*

(1) *Her er som sædvanlig store åbne pladser for begyndelsesbogstavet.* (2) *overstreget, idet varianterne fra 133. Fol. ere blevne indskrevne;* (3) *senere tilföiet over linjen;* (4) *overstreget igen.*

»Gullſk.: þa varð
hlatur m^e^ill«.

b) Vigfúsarbók pag. 303 kap. 135. Den samme tilföielse findes også her på selvsamme sted: þa v^r^ð hlat^r^ m^e^ıll.

c) AMagn. Nr. 136. Fol. fol. 79^a^. kap. 135. Her findes også den samme tilföielse på samme sted: þa varð hlatur m^e^ell.

d) Hvammsbók pag. 280. kap. 135. þä varð hlät^r^ m^e^ill.

Det er således otte gange, at der i margen af Hofsbók anföres varianter af Gullskinnas text, og i syv tilfælde af disse otte stemme disse varianter med Vigfúsarbók og 136. Fol., med undtagelse af ortografiske forskelligheder, som skyldes afskrivernes unöiagtighed, og det ene tilfælde, hvor varianten ikke stemmer overens med bemeldte afskrifter, beror kun på uagtsomhed. Der kan derfor ikke være den fjærneste tvivl om, at både 136. Fol. og 137. Fol. er direkte afskrifter af Gullskinna. Hvammsbók synes også at være direkte afskrift af Gullskinna, og uoverensstemmelsen mellem de enkelte varianter af denne synes at bero på forvirring af texten ved sammenligningen med Kálfalækjarbók. At Gullskinna har været en membran, kan man vistnok omtrent anse for givet. Det er også et umiskendeligt kriterium for at bemeldte papirsafskrifter (136. Fol. og 137. Fol.) må have en membran med store og sirlige initialer til original, at der overalt i begge afskrifterne er efterladte store åbne pladser til initialerne. At ortografien er temmelig dårlig, har ikke noget at sige, ti hverken Jón Gissursson eller Jón Erlendsson vare nöiagtige i den henseende. Dog må vistnok 137. Fol. (Vigfúsarbók) anses for at være den, der er nöiagtigst og står originalen nærmest, da den er forfærdiget for biskop Brynjólfur Sveinsson.

Det ligger nærmest at antage, at membranen, Gullskinna, har været i det vestlige Island i det 17. århundredes förste del, da både séra Ketill Jörundsson i Hvammur og Jón Gissursson på Núpur i Dýrafjörður afskriver den

för året 1643, og muligvis har denne da eiet bogen, som ved hans död (1648) så kan være gået over til hans broder biskop Brynjólfur, der idetmindste sikkert synes at have været i besiddelse af den, da Jón Erlendsson tager sin afskrift. Det kunde også godt være, at Jón Gissursson havde skrevet sin afskrift for sin broder biskoppen, men at denne så igen, da han ikke anså den for nöiagtig nok, har ladet den afskrive for anden gang ved Sr Jón Erlendsson. På lignende måde er det gået med Íslendingabók. Det er sikkert, at Gullskinna har været til omkring 1640 og senere, men hvor når den er gået til grunde, er en hemmelighed, ligesom med Íslendingabók, der endnu var til i året 1651 som membran, efter sigende i autogr., hvad dog andre betvivle. Muligvis ere begge disse böger blevne sendte afsted ned til Danmark, men forliste. I det 17. århundrede har man idetmindste flere efterretninger om sådanne tildragelser. Ole Worm beklager f. ex. i et brev til Stephanius dat. 6. Id. Mart. 1636, at hvad han det år ventede at få fra Arngrimur Jónsson var gået tilgrunde i et skibbrud: ... Periere naufragio, ab Arngrimo, qvas[1] hoc anno exspectaveram ... *(Ol. Wormii Epist. p. 163). Endvidere bemærker Worm i et brev til Arngrimur fra 1637:* Capitur a piratis mercator noster, apud eos mortem oppetit, nihil tuarum video ... *(Ib. p. 324). Den samme skæbne ramte også det, som blev sendt til Worm dette år af biskoppen Þorlákur Skúlason, hvoriblandt var Björn Jónsson á Skarðsá's afhandling om det islandske sprogs etymologi, hvilket ses af fölgende passus af Þorlákurs brev til Worm dat. Hol. 3. Sept. 1636:*

»Doleo literas meas, cum fasciculo chartaceo, qvæ duo superiore anno ad te miseram, non esse reddita. In fasciculo continebatur, præter alia, libellus Etymologicus lingvæ nostræ Islandicæ, sollertissime à Biornone qvodam elaboratus: &, qvod me maxime pœnitet, erat

[1] *Her menes uden tvivl notas ad Saxonis Grammat. hist. Dan.*

auctoris ipsius autographum; tempus enim ad exscribendum aliud exemplar, propter diversa negotia, quæ eo præsertim anni tempore nos urgent, non suppetebat. Nunc autem & literas, & chartas illas naufragio periisse intelligo; atque nunc nulla ejusmodi monumenta in mea amplius sunt potestate.« (Epist. p. 103). Muligvis har biskop þorlákur sendt sine breve med det samme skib som Arngrímur.

Man har også pålidelige efterretninger om flere forlis, hvorved islandske håndskrifter ere gåede tabt, således 1682, da det skib forliste totalt, som den kgl. antiqvarius Hannes þorleifsson reiste med ned til Danmark. Han havde på Island samlet og taget med sig på reisen en mængde håndskrifter, men det hele blev kun rov for bölgerne (Hallgrímur Jónsson djákni i hans Frœðimannatal, som er i det isl. lit. selskabs eie i autogr.). Og hvem kan sige hvilke og hvormange kostbarheder der ere gåede tilgrunde? Hvem kan garantere for, at alle de håndskrifter, der af biskop Brynjólfur Sveinsson bleve sendte afsted til kong Frederik den 3die, nu ere til, selv om det er sandsynligt? Hvorfor skulde biskop Brynjólfur ikke ligeså godt have givet kong Frederik Gullskinna, af hvilken han formentlig må have været i besiddelse, som han gav ham andre membraner, og hvorfor skulde da hin nu ikke lige så godt være opbevaret som disse? I hvert fald forekommer det mig noget påfaldende, hvis to så mærkværdige og dyrebare membraner, som Gullskinna og originalen til den afskrift af Islendingabók, som nu haves, må antages at have været, ere sporlöst forsvundne og tilintetgjorte på selve Island fra omtrent midten af det 17de århundrede til henved 1690, da Arni Magnússon tager fat på at samle. Der må enten være indtruffet et pludseligt uheld, eller også må de have fristet en lignende skæbne som Reykjabók (A. M. 468. 4to), der tog sig turen til Holland, kun at de er komne så meget galere afsted, som de aldrig ere vendte tilbage. Men hvor meget man så gætter, så kan man aldrig blive klog på, hvorledes bogen er forsvunden. Om membranens beskaffenhed eller alder

har man ingen efterretninger, men man kan deraf, at biskop Brynjólfur Sveinsson fornemmelig, foruden at der enkelte gange nævnes »aðrar Njálur«, har ladet texten i Hofsbók konferere med den i Gráskinna og Gullskinna og dermed synes at have vurderet dem begge omtrent lige höit, slutte, at den må have været af stor vigtighed. Enten på grund af bogstavernes skær eller på grund af bindet har den rimeligvis fået sit prægtige navn. Det må bemærkes, at alle de til Gullskinnaklassen hörende håndskrifter i det hele taget har beretningen lidt mere kortfattet og udelade flere vers.

AMagn. Nr. 163. D_2 Fol. (Ferjubók).

Her findes en afskrift af Njála med overskrift: »Niála eður Islendÿnga saga«, *foll. 30^b—60^b. Foll. 24^a—30^a optager Flóamannasaga. Njála er her inddelt i 163 kapitler, hvis fortlöbende tal er tilföiet i margen med en samtidig hånd. Texten fölger nöie membranen 466. 4to (Oddabók), hvorfor den med sikkerhed kan antages i det mindste gennem en afskrift at stamme fra denne, hvis den da ikke er umiddelbar afskrift af den. Kapitelinddelingen stemmer allevegne overens med membranens, men i enkelthederne er afskriften meget forvansket og retskrivningen er helt forskellig fra membranens. Hist og her findes der forskellige bemærkninger i margen, og enkelte i selve texten udeladte sætninger ere der tilföiede. Kun på et eneste sted findes der en kronologisk bemærkning, nemlig fol. 51^b:* »Niallʒ Breña stoð 1011 þn 21. Avguſt ꝏ mañudagʒ qvollð af þuj Atta Vikur lifðu ſumarʒ þañ Suñudag ſm̄ floſi Reið heimañ frä til Breñuñar. Sem Sagañ vottar«.

Nærværende håndskrift er kun et hefte af en större bog, som har indeholdt flere sagaer, deriblandt en afskrift af Landnámabók, som nu findes i AM. 110. Fol. Árni Magnússon har fået bogen af Sigurður á Ferju (ɔ:

Sandhólaferja lige ved þjórsá, hvor der er et overfartsted over denne; heraf gårdens navn). Árni Magnússon's bemærkning er således:

Flóamannasaga.
Nials saga.
Úr bók sem eg keypte 1711. af Sigurðe
ä Feriú, og tök ſunðúr j parta
var ellðre, en 1683.

Bogen er altså netop fra de samme egne (ɔ: Rangárvallasýsla) som Oddabók. Den er betegnet med P *i den latinske oversættelse. Den er i papb.*

AMagn. Nr. 163 I. Fol. (Saurbæjarbók)

Papirsafskrift, som har 60 enspaltede blade, med kapitelinddeling og vedföiet tal indtil det 10. kap. incl. Sagaens overskrift er her »Niala«. I enkelthederne er afskriften meget forvansket og retskrivningen er dårlig, men hånden er forresten tydelig og smuk. De 3 förste blade synes at være skrevne med en anden, dog samtidig, hånd, end det övrige. Ved slet behandling er bogen bleven temmelig medtaget, hvorfor der flere steder er tillimet nyt papir på bladene, dog uden at texten derved har taget nogen skade. Texten stemmer i alt væsentligt overens med Gullskinnas. Sagaen slutter her med ordene: »enðaſt þj saga: sæler alla Daga«. *Til slutning bemærker afskriveren selv:* »Þeſsj saga var skrifuð epter bon velburðigs mans Daða Jons Sonar [1] sem þa var kongs vmboðȥ maður yfer Kiofar Syſlu. 1668. 8. Maij« *Med en anden noget yngre hånd står der:* »Þeßa fógu hefur skrifað Hinrich Magnusſon J Saurbæ a Kialᵉneſi. Anno 1665.« *Bogen er nu indbundet i stift bind. I den latinske oversættelse har den mærket* O.

(1) *Fader til Mag. Jón Davidsson (Daðason) Gam, rektor ved Mariboskole 1699, og i Nestved 1723, död 1734.*

AMagn. Nr. 396. Fol. (Melanesbók ell. Lambavatnsbók).

Dette nummer er et papirshåndskrift fra det 17. århundredes sidste halvdel, i stor folio og holder henved 200 blade. Bogens indhold er fölgende:

1. Hungurvaka *med en udmærket »settaskript« (1 blad mangler).*
2. Sagan aꝼ Þoꝛlaki bp̄i helga.
3. ꝼꝛasꝫgn hin s'ligaꝫta aꝼ Pali Jonꝫsini Skalhollꝫ Bp̄i.
4. Um bp̄ Stephan.
5. Um hꝫꝼuðsm̄ina ok um atrekanþa um siþa skiptin ok attekter j Viðey.
6. Um Biskupaskipten.
7. Um slag Danskꝛa j skalhollti.
8. Nꝫckr agꝛip úm gꝫmlu siþina.
9. Þat ꝛettaꝫta um ætt ok uppꝛuna h̄ꝛa Gyꝫr[r] einaꝛssonaꝛ eꝛ Bp̄ ꝫgmūþr kaus t' bp̄s vegna sins allþrðóms ok aþr eꝛ n[e]ut umtal[d].
10. Enn Meiꝛa úm h Gyꝫr Einaꝛsson.
11. Um h Maꝛtein Einaꝛsson.
12. Sagan aꝼ joni helga ꝫgmūðssini ꝼꝛsta hola Biskupi. *Bagved står:* »Melanesi M.DC.Lxxvj. iiij Non. jun. j. O *(i et tegn)* mpp«. *Heraf fremgår, at skriveren er Jón Ólafsson, præst til Rauðasandsþing fra 1669 til 1703. Han boede först på Melanes, men senere en lang tid på Lambavatn (cfr. Antiqvarisk Tidskr. 1849—1851, p. 14).*
13. Vysa Kvæþi kveþ[t] um bp̄ Jon: Rognis rosar mīni *&c. af Oddur Halldórsson handi (Bps. II. 499—507).*
14. Vysur aðꝛ[r] aꝼ Bp̄ Joni ok hans sonū þ̄ꝛa hꝫꝼþings skap ok iꝼboþū. Ort[r] aꝼ Olafe Thomassini a hafgmꝫstoþ[m]: Maꝛg' haꝼa þa menta nægð *(Bps. II. 485—498).*
15. Um Bp̄ Jon Arason a Holum.
16. Þeße Saga kallaſt Varns Dæla, *tildels, som det synes, med en anden hånd, kapp. 31.*

17. Niꝍla eðnr Islenðynga saga. *Sagaen er inddelt i kapitler, dog uden fortlöbende tal. Kapitelantallet er 160, altså omtrent det sædvanlige. Som oftest er der efterladte tomme pladser til kapitlernes begyndelsesbogstaver, hvilket tyder på at originalen enten har været en membran eller da en afskrift deraf. Skriften er temmelig tæt, men tydelig. Ortografien er dårlig og abbreviaturer hyppige; der anvendes f. ex.* ij *foran* ng *og* nk, *samt i steden for* í, z *for* s *(i genitiv)*, je *eller* ie *for* é, *og* ie *efter* k *og* g *o. s. v. som sædvanlig i de samtidige afskrifter. Afskriften synes i textlig henseende nærmest at slutte sig til Oddabók (AMagn. Nr. 466. 4to). Bagved står:* »Er nu ꝺ enða Niꝍlʒ Saga«.

18. Þiez byꝛiaꝛ Laxðælu. *Som overskrift for det förste kapitel står:* »Aꝑ gomlum virðugligū Veſtꝼiꝛðingum«. *I slutningen af det 18. århundrede er der i margen og mellem linjerne skrevne bemærkninger og varianter så vel som henvisninger til adskillige nyere skrifter, således udgaven af Gunnlaugssaga Ormstungu Hafn. 1775 og Finnur Jónsson's Hist. Eccl. Isl. Hafn. 1772—1778. Bagved sagaen står:*

»Vysa um Kiartan Olafsſon
Þorðʳ Maguußonʳ a striuge«.
Kært var kongi björtum
Kjartanar til í hjarta,
kurteis kappann virti
kyrtils tignar snyrtir,
bar títt stál og birti,
bert við dreyra herta
stýrt gat styrjar kerti,
stórt hann afl ei skorti.
»Önnur um Bolla Þorleiksſon«.
Bolli snildar snilli,
snjallur á bar hjalli,

vella [vænn nam þollur[1]
villa örva spilli,
féllu frá honum heillir,
Fullu banda Ulli,
illa síns hann olli
allmjög frænda falli.

»þße Laxdæla enðuð að Lambavatne ð. 27 Aprilis A° M. DC. Lxxxvij J. o. m. p.«

19. hier Byriast Eyrbyggia. *Slutningsordene:* »Og Lykur hi' sögu þornesinga, Eyrbyggva og Alftfirðinga«. *Derefter fölger en lille* »*Appendix*« *om Snorri godi's afkom. Bagest står:* »enðuð 19 Maij 1687«.

På et brev, som er blevet brugt til bogens indbinding, står: »*Velædla Herr. Thord Thoroddsen a Reykholum*«. *Brevet er dateret* »*d. 16. December 1833*« *og undertegnet af* »*G. Thoroddson*«. *På bagsiden af et blad bagved i bogen findes:* »*Jónas Jónsson á þeßa bók*«, *samt navnet:* »*Jón þórðarson*«, »*Christin*« *o. s. v., de to sidste navne skrevne med en uövet hånd. Af disse navne kan jeg slutte mig håndskriftets historie til. Det må vistnok i löbet af det 18. århundrede være kommet i den bekendte mærkelige bonde Jón Egilsson på Vatnshorn i Haukadalur's eie. Jón Egilsson var som bekendt en kundskabsrig mand, som både samlede på håndskrifter og dels selv afskrev, dels lod afskrive ved andre en mængde digte, rimur og andre ting og erhvervede sig således en betydelig håndskriftsamling. Hans datter Rannveig blev gift med den mærkelige historiker Jón Espólín, som uden tvivl har fået det meste af sin svigerfaders samling, medens dog adskilligt er kommet i andres hænder, hvoriblandt nærværende håndskrift. Det må være gået over til Jón Egilsson's sön, den ovennævnte Jónas Jónsson, som boede på gården Sælingsdalstunga, hos hvem digteren Jón þórðarson, en sön af anförte þórður þóroddsson på Reykhólar, blev opdraget i årene 1821—1830.*

[1] *fra* [er væn nam þöllin *den sædvanligste læsemåde.*

Under sit ophold hos Jónas Jónsson har den unge Jón Þórðarson, som senere kaldte sig »Thoroddsen« og döde som sysselmand i Borgarfjarðarsýsla. i året 1868, skrevet sit navn på bogen, og enten direkte eller indirekte fra ham er den sandsynligvis kommet i det kgl. nordiske oldskriftselskabs eie. Senere er den tillige med en mængde andre af dette selskabs håndskrifter indlemmet i den arnamagnæanske samling.

AMagn. Nr. 465. 4to.

Papirsafskrift, som har 264 enspaltede blade. Texten er inddelt i 144 kapitter med det fortlöbende kapitelantal tilföiet i margen uden overskrift. Sagaens titel er her: Hier biriast Nials saga. *Af membranerne stemmer texten mest med den i Möðruvallabók, men har dog visse ligheder med håndskrifterne af Gullskinnaklassen. Ortografien er dårlig, skönt ikke den dårligste. Skriften er temmelig lille og uanselig. I margen findes der hist og her tilföiede adskillige kronologiske bemærkninger (jfr. forord til den lat. overs. p. XXII). Bagved sagaen findes der disse vers, uden tvivl fra det 17. århundrede:*

Áttmælt.

Gunnar greitt eg meina
gildan rjóða fleina,
Skarphéðinn réð skeina
skjótur með öxi eina,
Helgi og Grímur greina
götu á heljar beina,
Kári kunni reyna
kíf með stáli hreina.

Eþ. s.

Umiddelbart efter sagaens slutning står endvidere dette vers, hvormed Sæmundur fróði angives som forfatter til Njála:

Dróttkveðin vísa.
Líti lýða sveitir,
lundar stáls og sprundin,
höllda hýrra, valdra
hjartaprýði bjarta,
orð, verk, athöfn sterka
[óttalausir][1] vel þróttir,
[hvað fríður] Sæmundur fróði
[færði sögu] vellærður.

Överst på det næstfölgende blad findes et vers af lignende indhold med samme hånd:

Lesi, bið eg, lundar stáls,
lífssöguna vitra Njáls,
er Sæmundur fróði sjálfur kvað
samsett hafa á Oddastað.

Nederst på bagsiden af sagaens slutningsblad findes der to vers, som skal indeholde afskriverens navn:

[Úlfsins leifar], ofan-tár, *T u*
eirninn skipaskreyti, *m*
[rekka gleði og] röðullinn klár *a s.*
ritað mannsins heiti.

Af verset fremgår, at mandens navn er Tumas. I det fölgende vers skal hans faders navn formodentlig findes, men på grund af bladets defekthed er verset også defekt:

. . . . . laxa leið, *ó*
lá við ræfur móðu *i*
. . . . . hnikar beið
með hlýrnis ljósi góðu. *s*

Ud af dette vers har Árni Magnússon ikke kunnet få noget.

Árni har fået bogen af Andreas Busseus (f. 1679, d. 1735) ifölge egenhændig notits:

---

[1] *Hvad der her i dette vers og de folgende findes mellem [ ], er sat her efter en gisning af Árni Magnússon, som har afskrevet versene på et löst blad foran, da det yderste bladhjörne, hvor de vare skrevne, var helt borte.*

þessa Nials Sögu feck eg 1714 i Januario i Kaupenhafn af Monsr Busseus, en han hafðe hana þä nijlega feingeð af einum göðum vin þar, sem ecki villði sitt heiti vita läta, en Busseus sagðe að sä hin same eckert fleira þess slags hefðe.

Mig miñer Busseus sagði mier laungu siðar að þesse goður vinr hefðe vereð Andreas Stúð.

I det nederste og inderste hjörne på bagsiden af det sidste blad finder man Jon guðmundßo með eijen henð[e]. *På hele denne side er der kradset adskilligt, som dels er blevet overstænket med blæk, dels overkradset igen.*

Bogen er indbundet i stift bind, der er overtrukket med pergament. Den er i den latinske oversættelse betegnet med M.

AMagn. Nr. 469. 4to. (Fagureyjarbók.)

Papirsafskrift, 149 blade, inddelt i 148 kapitler. Overskriften er: Hier Biriar Nialu. *Texten er af Gullskinna-klassen og ligner snarest Hvammsbók. Ortografien er slet. Skriften er smuk og tydelig. I sagaens slutning anförer afskriveren selv sted og datum hvor og når afskriften er forfærdiget:* ... og Lukum vier þar Breñu | nialzsögu Lokfinz skrifuð | ä ꝼagureij i Helgaꝼells | sneijt ꝼrä 13. marci | og til 19. Aprilis | Año 1705.

Til slutning findes der 5 vers om sagaens forskellige helte:

Gunnar var geðmenni,
ginna lét sig kvinnu,
runnur fofners fanna
fann þó á rás manna,
hann var einn því inni
unninn geims af runnum,
mannval mest fyrir sunnan
minnugur brögnum svinnum.

Njáll var blaðinn heillum
hollur málmaþollum,
ullur ofnis palla
illu ei samhyllir,
féll þó forspár kallinn
fyllilega í villu,
lallaði um með ille (!)
öll þau brunnu í höllu.

Héðinn var hreystimaður
hraður með benja naðan (!),
góður, en giptusnauður,
greiður Höskuld deyða,
trúði Merði móður,
meiðandi sinn heiður,
beið því böl og dauða
bæði hann og allir hans bræður.

Kári kunni að stýra
knör um síldar vöru,
ör við bragna að berjast
bur lét niður lura,
úr eldi nam færast
ýr í hefnd það skýrir,
var þó klæddum kjörum
kær og allri æru.

Flosi víða vasar,
veisaði hildar eisu,
bjó sá brögnum dúsu,
bæ sinn allvel glæsir,
húsbruna ei hrósar,
hreysi Njáls uppleysir,
fús á friðinn ljósa,
frá snúinn illum ásum.

Nederst står der et mærke.

Bogen er indbunden i vælskbind. Denne text har mærket N *i den latinske oversættelse.*

AMagn. Nr. 570. 4to. (Hvammsbók).

Papirsafskrift, 319 sider med præsten Ketill Jörundsson's, Árni Magnússon's bedstefader og pleiefader's, hånd. Texten er inddelt i 148 kapitler uden overskrifter, men med fortlöbende tal. Sagaens titel er her: Hier biriaſt Íslenðinga saga kǫllud Niäla. *Den stemmer i alt væsentligt med Gullskinnas text og er af Gullskinna-klassen, uagtet den ikke er umiddelbar afskrift af membranen. I margen er der skrevet varianter med den samme hånd efter Kálfalækjarbók, og forsåvidt man kan slutte af disse, så har Kálfalækjarbók den gang ikke været ret meget fuldstændigere end nu, da der ikke findes anfört en eneste variant fra den i margen af nærværende håndskrifts sidste del. Árni Magnússon's notits angående denne afskrift er fölgende:*

Þeſſa Nials Sógu með henðe Sr Ketils Jörunðʒ fonar hefe eg feingeð fra Sr Þorvarðe Magnussyne mediante Sr Arna Jonßyne ä Brecku. Eg mʒtok hana ä alþinge 1704.

Hun var fiðan nockra ſtunð (nockur är) hia broður mínum Jone Magnusſyne, og kom fra honum 1723 með Akureyrar skipe.

Angående de ovenomtalte præster er det at bemærke, at s é r a *Þ o r v a r ð u r M a g n ú s s o n bliver præst til Sauðlauksdalur i Barðastrandarsyssel i året 1704 og döde 1752, da han var 80 år gammel. Séra Árni Jónsson á Brekku er beslægtet med Árni Magnússon. Han blev 1708 præst til Saurbæjarþing, men blev afsat fra kaldet 1722 af sin slægtning den strænge biskop Jón Árnason. Jón Espólín siger om séra Árni, at han »var risjóttur« (Ísl. Árb. VIII. 113). Han har vistnok boet på gården Brekka i Saurbær.*

Árni Magnusson vedbliver:

Sr Pall Ketelsſon skrifaðe mier til 1699. Eg helld, að ecke mune merkelegt það Nialu-Exemplar, ſem þier ſieð hafeð með minne henðe utanlanðʒ (1). Eñ önnur var uppskrifuð i Hvamme af minum goða föður, epter pergamentsbok (ef mig riett minner) fra Þorðe Steinðorsſyne.

Item Sr Pall Ketelsson 1700. Niala ſem i Hvamme var skrifuð var ſiðan ſamanlesen við pergamtsbok Þorðar Steinðorsſonar. hverrar fragmenta kañske sieu til yðar komin.

Bogen er stift heftet og overtrukket med pergament. I den latinske oversættelse har den mærket I.

AMagn. Nr. 555. 4to. A.

Dårlig papirsafskrift af præsten Páll Ketilsson (d. 1720), en sön af Ketill Jörundsson, præst til Hvammur, som har skrevet Hvammsbók (AM. 470. 4to). Denne afskrift er 63 blade. Texten er inddelt i kapitler uden tilföiede tal. Den synes i alt væsentligt at stemme overens med den i Hvamsbók, hvoraf nærværende håndskrift sandsynligvis er umiddelbar afskrift. Rigtignok er der mange grafiske forskelligheder imellem dem, men derpå kan man ikke bygge noget, ti den her omhandlede er skrevet med så stor sködeslöshed og unöiagtighed, at man ikke kan antage den for nogen tro og bogstavret afskrift. Dette håndskrift er det som under AM. 470. 4to (jfr. ovenfor) om-

---

(1) »In Bibliotheca P. Septimii«, *tilföier AMagn. i en note. Denne findes nu AMagn. Nr. 555. 4to A. (jfr. næste hdskr.), men der findes intet håndskr. af Njála anfört i Suhms Saml. I 2, hvor der er udtog af Peder Syvs store håndskrevne samlinger, men derimod i AM. 1003. 4to Árni Magnússon's egenhændige fortegnelse over P. Syvs bogsamling.*

tales, at Peder Syv var i besiddelse af. Árni Magnússon har skrevet på en seddel foran i bogen:

Nials Saga. Ex Bibliotheca Septimio-Rostgaarðiana. Seð mea nc̄ est ex Dono Dn̄i Rostgarði.

Han bemærker tillige fölgende, foruden at han gentager den ovenanförte passus af séra Páll Ketilsson's brev dat. 1699:

Þeſſe er eigi skrifuð epter Exemplari Þórðar Steinð. s.

Retskrivningen er så dårlig som vel muligt. Bogen er indbundet i pap. Texten er i den latinske oversættelse betegnet med S.

AMagn. Nr. 555. 4to. C (*Breiðabólstaðarbók*).

Papirsafskrift, 74 blade med et antal af 148 kapitler. Skriften er lille og tæt samt temmelig abbrevieret. Retskrivningen er dårlig. Sagaens titel er her: Niäls Saugu Bök som er Ejrn Partur af Iſlenðinga Saugum. *Undertiden finder man enkelte tilföielser og anmærkninger i margen, sål. kap. 101:*

»Suika vnð'bvningur Nialsbren̄u o. s. v.« *På det sidste blad efter Njálas slutning er:* »Lytið Jnntak wr Sógu Gúðmunðar Biskups«, *hvoraf Árni Magnússon slutter at Codex Resianus i den tid, da nærværende afskrift var forfærdiget, må have været på Island. Árni Magnússon's notits findes på det förste blads förste side:*

Nials Saga . ur bok Sr Jons Torfafonar ä Breiðabolſtað, og heyrer mier nu (1721) til.

Item:

Inntak ur Sógu Guðmunðar b'. þ^r af ſiest að Codex Resenianus hv^r þe Epitome stendr in̄e, hefur i þær tiðer ä Islandi vereð.

Denne Codex Resenianus, som her omtales, er sandsynligvis den, som i fortegnelsen over Resens bogsamling anföres under Capsa VIII. Ord. I. fol. pag. 259. nr. 28 (jfr. nedenfor).

Den bog, Árni Magnússon har fået af séra Jón Torfason [en sön af séra Torfi Jónsson i Gaulverjabær, deponerede ved Kiöbenhavns universitet d. 1. Febr. 1679 (»Jonas Torfæus e schola Scharholtina (!) in Islandia ad nos transiit«), ansögte årsdagen efter (d. 1. Febr. 1680) om exspectancebrev enten for Hitardalur, når séra Sæmundur Oddsson enten resignerede eller döde, eller for Breiðibólstaður i Fljótshlið, når séra Magnús Jónsson enten resignerede eller döde, i hvilken ansögning han siger, at han har »continuered en tijd lang ved universitetet«; bliver præst til Breiðibólstaður 1708, dör 1716] har indeholdt flere forskellige ting, som Árni har adskilt, således: Um Saracenos, *som nu findes i AMagn. Nr. 555. 4to B.*

Nærværende text er af Gullskinna-klassen. Bogen er indbunden i pap.

AMagn. Nr. 576. A. 4to.

Her findes blot et lille udtog af sagaen af Einar Eyjólfsson og med hans hånd. Det optager omtrent 1 blad. I dette hefte ere udtog af flere sagaer, nemlig disse:

1. *Eigla (begyndelsen mangler).*
2. *Hrólfs saga kraka (defekt i begyndelsen).*
3. *Bósa saga (begyndelsen mangler).*
4. *Króka-Refs saga.*
5. *Njála.*
6. *Bærings saga fagra.*
7. *Valdimars saga.*
8. *Búa saga.*
9. *Af Jökli Búasyni.*

Endvidere kapitelindhold af fölgende sagaer:

1. *Eyrbyggja saga (defekt i begyndelsen).*
2. *Búa saga Esjufóstra (Andríðarsonar).*
3. *Af Jökli Búasyni.*
4. *Víga-Glúms saga.*
5. *Af Hálfdáni Eysteinssyni.*

6. *Af Göngu-Hrólfi.*

Árni Magnússon bemærker på en lille lap foran: Þeſſe blöð er[u] mín, z hefur Einar Eyolfsſon gjört þeſſe extracta. *Denne Einar Eyjólfsson er den samme, som oversatte* »GRON|LANDIA | Eður | GRÆNLANDz | SAGA | Vr Iſlenðſkum Sagna Bookum og | Añalum famañtekiñ og a Latinſkt mal | Skrifuð | Af þeim heiðurliga z halærða Manni, Syra ARNGRIME JONSSINE | Fordum Officiali Hola Stiftis og Soknar-|preſte að Melſtað | Eñ a Norrænu utlogð af | EJNARE EJOLFSSINE | Þryckt i Skalhollte | Af Henðrick Kruse Anno 1688«. *Han var vicelaugmand og sysselmand i Árnessýsla og* »var vitur maður og vel virður« *(Esp. Arb. VIII. 48). Han döde 1695. Han har i nærværende hefte til slutning ved nogle af sine udtog skrevet en dom om pågeldende sagaer. Således om:*

Egilssaga. »þeße saga giorðeſt j Norege ä Jslanðe Einglanðe z so vijðar um | nalæg lonð Norður alfuñar, er ſañferðug hiſtoria, greiner um Rijkesſtiörnan | Harallðz kgz harfagra hans ʃʃ: Eiriks Bloðoxa og Hakonar Aðalſteinsfoſtra | Eirnin Harallðz Grafellðz z fall hañs, her getur og ſo um Harallð k. Gormsſ: | j Danmark z Elfrað Einglanðz kḡ. þvi hellð eg þeßa sógu eina af | þeim beſtu og nytſamleguſtu jslands Antiqvitetum.«

Hrólfs saga kraka. »þeße saga af Hrolfe k. kraka z hans forfeðrū Danmerkur kḡū. jtm | Aðils Svijak. etc. sijniſt goð z nytſamlig.«

Bósa saga. »Þeße saga sijniſt goð og nytſamleg, Og hanga þeß^r sog^ı vel ſaman | 1. Boſa saga 2° af Vilmunðe Viðutan, 3° af Halfðane Eyſteinsſ:, 4° Gongu|hrolfs. jtm̄ 5° samtijða þezū Ragnars ſaga Loðbrokar.«

Krokar Refs saga. »Sijniſt lijtilssverð, og lijtt | þeuanleg, oðrum eñ nockurnveigiñ jslenðſkum, ſokum mälſins.«

Bærings saga. »Bærings sógu er ecke að övyrða þö | ſumt meige ſynaſt Hyperbolum þar iñe.«

Valdemars saga. »Ei er merkelegt storum að fiña j þeßare sógu, nema hvað (1) | her er talin ætt Olafs kḡʒ Tryggvaſ: fra Vijkinga kara | z ma þvilijkt fiña j betre sógum.«

Búa saga. »Her er merkianðe siðe z ſkickun hofsins ä Kiarlarneſe. jtm̄ ferð Bua | j Dofra heller. Þvi helld eg ſöguna ecki einſkisverða.«

Om Njála findes der ingen sådan dom.

Det store kgl. bibliot. i Khavn. Gl. kgl. saml. Nr. 1021. Fol.

Dansk oversættelse af Njála ved Þormóður Torfason og med hans hånd, uden kapitelinddeling. Versene ere ikke oversatte, men stå på islandsk ligefrem midt i den fordanskede sagatext, men ere dog undertiden noget kommenterede. Bogen er 247 sider, og har denne titel: »En Gammel Historie vid naffn Niale«. Sagaens overskrift er: »Her begynder den Historie ſom kaldis Niale«. Det tidsrum, i hvilket oversættelsen er gjort, er af Árni Magnússon bestemt, hvor han (AMagn. Nr. 435. 4to B) siger at Njála er en af de sagaer, som »Monsr. Þorðmóður Torfason hefur translaterað (på dansk) og translatera látið i Kaupenhafn, meðan hann rar translateur [áður en hann varð eamerer]«. Bogen er indbunden i vælskbind med forgyldte snit.

Ny kgl. saml. Nr. 1219. Fol.

Her findes en forholdsvis ny afskrift af Njála med en særdeles nydelig og tydelig hånd. Texten er inddelt i 148 kapitler (CXLIIX) uden overskrifter. Ortografien er

(1) *skrevet to gange.*

temmelig dårlig, dog ikke den dårligste. Kapitlernes initialer ere store og pyntelige. Sagaens titel er her: »Niaala«. Texten fölger nöie den i 137. Fol. og er altså af Gullskinnaklassen. Bogen er indbunden i pap.

Ny kgl. saml. Nr. 1220. Fol. (Vigursbók.)

Papirsafskrift indbundet i træspjæld og overtrukket med fåreskind. Texten er enspaltet og inddelt efter kapitler, som ere 119 i tallet. Hånden er yderst tydelig, men ortografien temmelig dårlig. Kapitlernes begyndelsesbogstaver ere store, smykkede og tildels gultfarvede. Sagaens overskrift er: »Hier Byriar Niæls Saugu«. *Beretningen synes her at være forkortet og desårsag ikke at kunne henföres til nogen speciel håndskriftsklasse. Bagved sagaen står:*

Skrifuþt, z enþuþt aþt Wigr ꝏ Ifafiarþar | ðiwpe af Magnufe Ketilsſyne. Anno 1698.

Sagaen er altså skrevet for Magnús Jónsson digri i Vigur (d. 1702), som har ladet afskrive både mange sagaer og andre ting.

Ny kgl. saml. Nr. 1221. Fol.

Her findes blot en egenhændig oversættelse af sagaen på dansk ved Jón Eiríksson. Denne oversættelse indeholder kun omtrent sagaens förste trediedel, idet den ophörer midt i kap. 58.

Ny kgl. saml. Nr. 1788. 4to. (Bjarnarstaðabók.)

Papirsafskrift fra 1760 med tydelig, men ikke smuk hånd. Texten er tospaltet med kapitelinddeling og fortlöbende tal indtil kap. 126. Marginalia findes hist og her med en anden hånd. Vel er ortografien dårlig, men dog

slet ikke den værste. Texten er af Gullskinnaklassen, omtrent af samme slags som Bmfël. 261. 4to. Bogen er indbunden i træspjæld, overtrukne med fåreskind. Sagaens overskrift er: »Her befur upp Sœgo Neœls Brenno«. *Efter sagaens slutning står:* »Biarn^rſtaðagerðe þañ | 14 ðag martij A° 1760.

Jon Helgaſ.«

Bag på det samme blad: »Þeſſa Iſlenðſku Sógubok (Nialu kallaða) ſvo ſem litla avyſan mikils Elſku hugar og aluðargeðs f^t unðanfarnar goðgiorðer, gef eg nu af henðe til Eignar Mynum Storæruvirðanðe velgiorðamañe Gøfugum Seign^r Sóren Pens, nu verande Biarnarſtóðum ð. 20 Septembr. A° 1762

Jon Helgaſon
m̃inister Dei«.

Denne Jón Helgason var præst til Hof á Höfðaströnd fra 1744—1758. Han döde 84 år gammel af hungersnöd i året 1784, under de så kaldte »Reykjarmóðuharðindi«.

Thottske saml. Nr. 984. Fol. Fascic. III.

Her findes en ny papirsafskrift af Njála. Texten er delt i kapitler, som ere 162 i tallet. Sagaens titel er her: »Her Byreaſk Sagan aþ Neale Þorgeirſſyne oc þeim Fleotſhliðingom«. *Denne text synes at stemme overens med Oddabók (AMagn. 466. 4to) og at være en umiddelbar afskrift af den. I dette nr. er der en hel samling af sagaer, som alle ere afskrevne for Thott.*

Thottske saml. Nr. 1765. 4to.

Papirsafskrift fra omtrent midten af det 18de århundrede med to forskellige, men samtidige hænder (fljótaskrift). Den förste hånd er på kap. 1–120 (slutter med ordene:

Sijðan Lyſtu aðrer meñ ſökum sijnum og var það leynge ðagʒ að þ giech ...*), hvor der indtræder en lakune i sagaen til ordene:* honð F. þ. s. er hñ Særðe H. N. s. holunðar ſäre eð' mergunðar säre þvj er að ben giºðiſt, og Helgi fieck bana af, *hvor den senere hånd begynder. Sagaens overskrift er:* »Hier Biriaſt Saga af Nıals«. *Kapitelantallet er 148, og texten er af Gullskinnaklassen. Ortografien er dårlig. Bogen er indbundet i træspjæld overtrukne med fåreskind. I den nederste margen af det förste blad finder man dårlig skrevet navnet* »þoruarður Barðarson«. *Til det förste spjæld er der limet et brev dat.* »Domi þañ 10. Febr. 1766«. *Underskr.* »Stephan Thorleifsſon« *præst til Presthólar (d. 1797). Brevet er fra ham til en anden præst. Foruden forskelligt privatvås kan dette anföres af brevets indhold:* ... Eg hefe þier ecke helldur tilskrifað nema einn lyteñ Seðel a um̄liðnu Sumre, hvern eg ſende með Sʳ Magnuse Capellan a Breiðabolſtað ...

... Sterk vinatta er ſögð mille Svalbarðs og Sauðaneß. Sʳ Ólafur brukaðe Selför i Sumar, mig myñer i Fiallalækiars. eñ M. Sigurð' Ivarsſon ä Fremstalanðe ... . ef þeßu leinge fram̄ fer þä verður her ſlärfeller við Sjoarſyðuna, *omnia sunt hominum tenui pendentia filo.* Forlät ſlyter þeßum. Eg og vær her i huſe qveðium þig og Konu þyna ſovel ſem presteñ Sʳ Christian og yckar naúnga ....

Bagved sagaen findes der en kort beretning om Magnús Jónsson's drab 1471 på Kross i Landeyjar, samt udtog af dommen over drabsmændene (Krossreiðardómur).

Håndskriftet lader til at være fra Þingeyjarsýsla.

Kallske samling Nr. 612. 4to.

Dette papirshåndskrift indeholder fölgende sagaer:

1. Hier byriar Nials Sógu eður Iſslendinga.
2. Nú kiemur Sagañ aꝼ Eigle hinum̄ Einhendta.

3. Hier Biriast Sagañ af Sturlauge hinum̄ Starfsama.
4. Hier hefur wpp Søguna af Ector Hinum̄ sterka.

Bogen er skreven i det vestlige Island med to eller måske tre forskellige hænder, henved midten af det 18de århundrede. Den er indbunden i træspjæld med spænder, overtrukne med fåreskind. Njálas text er her inddelt i 148 kapitler ligesom i Gullskinna, til hvis klasse dette håndskrift også hører. Ortografien er dårlig. Sagaen slutter med disse ord: ... og Liükum vier fo Sógu Niáls. þr̄ hafe þóck fem fkrifuðu eñ hiner öngva er ej Riett Läsu.

Efter sagaens slutning ere skrevne disse vers:

Mitt vill handverk hætta,
hitt skal efni stytta
knýttum Kára þætti
knattleik reyndi fattan,
veitti firðum flótta,
fetla hang á setti,
kletta svarðar sveitti,
sveittum dreyra hreytti.

Njáls gallt holld hér heilsu
hals af Merðe falsað
báls Höskulldar heilsu (!)
hels eyðing brjóstþelsins
gals Skarphéðinn skjalfsins
skilshögg vondrar bilsu
jels vóx virðum veilsa
vols brann alt til kolsins (!).

Flosi vaskur að vísu
veisaði Bölverks eisu,
gjósa lét hann grísum
glys, horfðist til slysa
í húsa sól þeir hvæsa
haus brann að gagnlausu
úr kreysu Kári vasar
kýs lýð saðar Björn hýsir. (!)

Gunnar einn eg inni
ann bölvuðum svanna,
hennar er mannorð minnugt,
menn Þjóf-Höllku kenna,
hann mun grálynd giuna,
grunna elsku *kunni*,
runnur Rögnis fanna
renna hlaut helveg kvenna.

Gissur þrúði þjassa
þessa sýndi pressu
blossa saddi bússu
bes á dreyra vesu,
byssan blygðar þussa,
blessan hverfi skessu,
flissar fjandans trússið,
fress á geira vessu.

Gerða gappið lærði
gjörðu mý á jörðu,
tærði trúleik stirðum,
terði fingur þerðar,
færði í bú sitt byrði,
barða osta harða,
skorðan skaust í garða,
skerðist æran Gerðu.

Umiddelbart efter Ektors sagas slutning fölger:

Af seggjum sjö er sagan nú
samin út til enda,
Ektor er þó eignuð sú,
er álm réð stæltan benda.

Derefter fölger også direkte:

»Er Er (!) nü þeße Saga Enduð og mióg Jlla skrifuð að Eyre við Seiðesfiórð þañ 6. Februarj Año 1753«.

Til det förste spjælds inderste side er der klæbet levninger af breve. Det ene har denne adresse:

»Erupruðum Heiðursmañe
Þorlake Jonßyne
til kome þetta vin-
ſamlega
Að
Buð uið Hnifs ðal«.

Adressantens navn er Ólafur Jónsson, som daterer, uden stædsnavn, 26. Martij 1731. Levninger af et andet brev, som tilhörer bogens bind, er dat. »*Bjarnastöðum 1750*«, *og adressen er fölgende:*

»Ehrugøfugum vysum og Velagtigum Høfðingsmañe
Mönsʳ Olafe Jöns Syne, mynum æruvirðanðe
Teingða Brooður og naúnga
þienustu Heilsan«.

Ísl. Bókmentafélag Nr. 261. 4to.

Her findes en papirsafskrift af Njála, 133 blade, hvoraf de 5 förste og 2 sidste ere med en ganske ny hånd (fra midten af dette århundrede) og ere blevne indsatte for at komplettere texten, der var bleven defekt ved at de ældre blade vare totalt hensmuldrede. Hånden er tydelig, men retskrivningen er temmelig dårlig og i det hele taget som den pleier at være i det 18. århundrede, f. ex. alle egennavne og ofte simple substantiver med stort begyndelsesbogstav, e *for* i *i enden af ord,* ie *for* e *efter* k *og* g *etc. etc. Texten er inddelt i 150 kapitler uden overskrifter, hörer til* **Gullskinna**-*klassen og stemmer i alt væsentligt med dennes text, f. ex. (Gullskinnas kap. 65) kap. 59 i slutningen:* þ uge eᶜ Sõ miñ að af þũ funðe leiðe oß eᵐ mikᵗ illt, *og således stemme næsten alle fra Gullskinna hentede varianter i Hofsbók overens med nærværende text, men kapitelinddelingen her er lidt forskellig fra Gullskinnas.*

Sagaens overskrift er her: Her hefr upp Brunnu-Niáls Sögu *(sic). Bogen har været indbunden i vælsk bind. På den indvendige side af det forreste spjæld står på en på dansk affattet afregning:* »Jon Thorsteinsson a Ketilstöðum«; *i afregningen findes navne som* »Mr. Benedict Bogason a Staðarfelle« *og* »Hr. Boge Benedictsson i Hrapsöe«, *hvor der bemærkes, at bemeldte Jón står i gjæld til dem. På den anden side af samme afregning findes:* »Jon Thorgeirson a Skerðingſtóðum«, »Jon Thorgeirsson a Laugum«, *datum* »April 1799«. *På det blad, som har været klæbet til det sidste spjæld, har der også været affattet en afregning, hvori der findes navnene:* »Monsr Thorstein Guðmundsſon a Arnarbæle«, »Thorleifur Guðbrandsſon a Hofstaðer«, »Thorð Jónsson a Lavefelle«, *samt årstallet* »1799« *etc. Alle disse navne tyde på, at bogen er fra egnene omkring Bredefjorden i Island ligesom Fagureyjarbók, til hvilken denne text også nærmest slutter sig. Det kan anföres her, at denne afskrift har Snorri goði's vers (Udg. kap.* 145_{226-29}*) lidt anderledes end de andre håndskrifter, nemlig således:*

Vel k*ann* Skapte ſkil*ia*
ſkæt äsgr*imr* spiöte
vill að þolmstei*nn* | valla
vegꝫ þ*o*rkiell næðugꝫ.

Med en ganske ny hånd på et blad foran sagaen står der: »Þeſsa bók a eg med óllum rietti
Ragnhildur Jónsdottur«.

Afskriften er fra 1740 og er skreven af en vis J ó n (J ó n s s o n ?), som ses af fölgende vers bagved sagaen:

Skrifað hefur skjálfta rönd(i),
skarðið fróns(ó) og mæða(n),
alla sögu með eigin hönd,
er um Njál kann ræða.

Seytján hundruð eru nú ár
og svo fjöretíu

síðan fæddist Kristur klár
kongur að fornu og nýju.

Endvidere findes her bagved sagaen foran de ovenanförte vers, som det synes af selve afskriveren, et slags »kappavisur« i forskellige metra om sagaens mest fremragende personers bedrifter. De lyde således in extenso:

Nokkrar vísur um Njáls sögu.
J. J. s. (= *Jón Jónsson; sandsynligvis afskriveren selv).*

1. Sextánmælt.
Njáll bar vel hugvitshollur
hreinar lista greinir,
Gunnar vo garpa stinna,
gjörði slægð fremja Mörður,
kundar Njáls rómu reyndu,
rekkum Skarphéðinn hnekkir,
brendi Flosi þá frændur,
en frár hefndir vakti Kári.

2. Langlokur.
Væn Unnur raun vann að reyna,
Rút léði sút með ofþrútinn,
Hallgerður illyrðum olli
einræðis-meinskæð bör fleina,
Bergþóra byrg var af mörgum
bliðdygðum, þýð trygða lýði,
bað Flosa fjáð þúsan [1] goða,
frínefndan gnýhefndir drýgja.

3. Kimlaböнd.
Njáll óveill var nýtum spjóta þollum
náðug ráð og mál óbrjáluð tjáði,
Gunnar svinnur greitt það mátti sanna
gleði með og raup sem Kaupa-Héðinn,
Kári var einn knástur hristir geira,

[1] *Således hdskr. Uden tvivl menes der Hildigunnr.*

hjá kundum undi Njáls vel frjáls á grundu,
rómutamur réði víða fimur
reiður meiða brennumenn og deyða.

4. Tröllaslagur.

Njótur spjóta Njáll hét,
er nýtum ýtum frá vítum
ræður að læðast rétt með
ráðum bráðum og dáðum,
Gunnar Unnar góz vann
grönnum önnum með hrönnum
rótt og fljótt af Rút greitt
réttum settum með fréttum,
Sigmund Skarphéðinn skeldi
og skýfði Þráinn að veldi
Kári komst úr eldi,
köppum hefndir seldi,
Moðólf, Grana, Gunnar, Lamba,
Glúm og Kol, sem feldi.
Um síðir sátt og friður
samdist Flosa viður.

Ísl. Bókmentafél. Nr. 270. 4to. (Urðabók.)

I dette nr. findes:

1. Sagan af Gunnlaugi Ormstungu ok Skald-Rafni.
2. Niꜳla Islendinga Saga.

Den förste er med en ganske ny hånd, i al fald ikke ældre end fra indeværende århundredes begyndelse. Den anden er med nydelig »fljótaskrift« fra c. 1760—1770, med undtagelse af, at alle nomina propria ere med »settaskrift«. Texten er inddelt i 140 kapitler, indtil kap. 126 med tilföiede tal. Texten stemmer hovedsagelig overens med den i 137. Fol., og hörer altså til Gullskinna-klassen. Ortografien er ikke absolut den dårligste. Bogen er indbunden på islandsk vis og overtrukket med fåreskind og er

i det hele godt konserveret. Bogen er kommen i det islandske literære selskabs eie fra Þorsteinn Þorsteinsson på Upsir, men har för været på Urðir i Svarfaðardalur i det nordlige Island, hvilket fremgår af forskellige påtegnelser på selve bogen, som »Jon a Urðum«, »Pali Þorðarsini a Vrðvm« og af denne bemærkning på den inderste side af det förste spjæld:

»Þeßa bók [á] Halldór Þorkélsſon á Urðum 1843
Vitnar Jón Halldorsſon.«

Bagved sagaen findes fölgende digt om sagaens mest fremragende personer, i samme metrum som Hallgrimur Pétursons bekendte »Aldarháttur«:

1. Lið varð að Niáli,
þa unða ſilgs œli,
einn ſpió i hilldi,
halur forſiáli
hafnaðe táli
hrós bar hinn gilldi,
Gunnar að máli
þá ſtór beitti ſtáli
ſtirkia miøg villdi
af freku Rógs briáli
fiør liet [í] báli
flár-gæter millði

2. Sonur Hámunðar
fleina til Funðar,
Fliótt Gunnar þeisti
Bálenu þunðar
blá tiøldin hrunðar
bratt fíenður leisti
á backa Fróns unðar
Branðs fiellu Lunðar
þvi bilaðe hreisti
hraðt innañ ſtunðar

hinn burtu ſkunðar
hópurinn geisti.

3\. Hlýðar- bar-enðe
þann hraustri með henðe
hóf up Brinþvara
Blóðugt hauks lenði
a Hiaranða kvenði
reð halfðauðum ſnara,
þa atgeirnum renði
aunðen burt venðı
ur óvinaſkara,
Hvýtmyling ſenði,
hinn þa til renði
ſem hitti Dynſara.

4\. Af Skarpheðins ſnilli
þar gall Oma gilli
greiner hið ſaña
ei er ſagt hrilli,
ſárenn þó ſilli
a Sigmunðar Kianna
hio *(sic)* Ulfum ſilli
Hák með óstilli
hræðſlu liet kanna,
hnie Þráinn illi
hinn þá ſtökk milli
høfuð ýsaña.

5\. Øblug hönð Kára
ðetta let ðára
við ðun ſverða ſtarfa
Geðenu klára,
ſvall heiptenn ſára
Sigfuſa arfa,
Háls, Bringu, Nára

við hrýð Eggia tára
Hetian móð ðiarpa
vigur let ſkára
vallt unða Bára
Vorgum til þarpa.

6. Skorargeir hrina
og Skrámu let hvina
Skilpings við klæði
hiá unðu Fiörginar
eſpaſt og hlína
reð Ingiallðar bræði
Þorſteinn nam tína
fiörenu ſina
ſiærre þó ſtæði
Floſi hiellt ſina
banaleið brina
um̄ Blágómu ſvæði.

7. I Gugnis hrýð kallða
Grimur reð hallða
Geir rióða liſti,
Folkið Jarls vallða
þar ſlaut fára allða
Feigðar Kør giſti,
Helgi otallða
hepienður ſkiallða
i Heliar rak Viſtir
Hløck þegar ſpiallða
hønum reð fallða,
høfuðeð miſti.

8. Asgrimur munði
með løglefnum Kunði
Lið veita Kára
Røgnis a Sprunði
og ryka Guðmunði

Røkſemðar klára
Floſa folk hrunði
ðriugum þar ðunði
ðögg eggja tara,
Skapte við ſtunði
fleins þvi aꝼ funði
fætur bar ſára.

9. Hallur af Sýðu
triggorður tyðum,
let tilløgenn ſkána.
Eyolfur ſtryðum
i Hangantyrs hrýðum
hitti i ſlána,
æꝼe lauk klýðum
af hlautſt það ꝼryðum
ulfliða mána:
Snorri með Lyðum
á vigflete vyðum
varði þeim giána.

10. Nu heꝼi eg talið
þá Branðs tæmðu baleð
Beitenður Stála
ſem feingu hraꝼn alið
og vørgum taꝼn valið
við vigra gnys ála
þrek er burt kvalið
þverrað ðauðt kaleð
hiá þunðum týrs bala
Leſtra girnð ſvalið,
Fróðleik ſvo falið,
þvi Fiølyrðt er Niála.

11. Tyr haꝼnar lióma
ſem trigðina fróma
mier týðt giørir bioða

hønð liſta tóma
(hellſt ma ſo róma)
halltu til góða,
annara ðóma,
aðſinðnis gróma
eg ei læt mig hnióða
liſðu með ſóma
Bir, heill og Blóma
Bleßunar gróða.

Ísl. Bókmentafél. Nr. 322. 4to.

Her findes fire brudstykker af Njála med en hånd, som det synes, ikke stort yngre end fra c. 1700. Hånden er meget tydelig og ortografien er forholdsvis temmelig god. Texten er tospaltet og er inddelt i kapitler med fortlöbende tal indtil kap. 82. Disse fragmenter udgöre 127 blade.

Förste brudstykke begynder med: ... kvæmi at ofviꝼur kvaðſt haꝼa leitat at þioſtolꝼi, oc ꝼunðit ei *(Ms. fol. 1ª kap. 10. Udg. kap. 12⁹³) og slutter med:* þr̄ bræð' tᴐloþo þa Glumr og þorariñ *(Ms. fol. 1ᵇ kap. 11. Udg. kap. 13₁₂).*

Andet brudstykke begynder med: — ꝼerio, ꝼaðır Guñars het Hamunðr, ƀñ vʳ ſon Guñars Dagsſonar, við ƀñ er kendt Guñarsholt *(Ms. fol. 2ₐ kap. 14; Udg. kap. 19₄) og slutter med:* þᴐ atto sex baurn, sono þria, oc dætr þriar, koma þeir aller ... *(Ms. fol. 2ᵇ kap. 15. Udg. kap. 20₂₀).*

Tredje brudstykke begynder med: Oloꝼ arbot, hun var ðottir ƀaralðs ens harfagra *(Ms. fol. 3ª kap. 25. Udg. kap. 29₈) og slutter med:* eñ þo mano við ej at þvi fara, ver manom oc ganga með vapnom til allra *(Ms. fol. 110ᵇ kap. 125; Udg. kap. 138₄₂). Den förste del af dette brudstykke er tildels skrevet med noget blåligere blæk end det övrige.*

Fjerde brudstykke begynder med: ... gengit til fagurmælis þeſſ er þer ƀauꝼþut við mig *(Ms. fol. 111ª; Udg. kap. 138114) og slutter med:* þar var mað' uti ƀīa buð nockurri er Sólvi ƀet, ƀaň sauð i katli nockrom oc ƀaꝼðe þa ... *(Ms. fol. 127b; Udg. 145₄₂).*

Bladene ere ikke rigtig godt konditionerede, og har öiensynlig været genstand for slet behandling. De ere komne i det isl. literære selsk. eie fra politibetjent Jón Borgfirðingur i Reykjavik, men hvorfra han har fået dem, findes ikke opgivet. Hvad texten angår, så hörer den til Gullskinnaklassen.

Det kongelige bibliotek i Stockholm.

a) Isl. håndskr. Nr. 9 Fol. chart.

En afskrift af Njála besörget fra Juli til Oktober i året 1684, hvilket ses af fölgende, som står bagved sagaen: Biriuð 1. Julij 1684 en Enðuð 7. Octobris sama arß.

Den ene spalte er gennemgående efterladt ubeskrevet. Texten er overalt inddelt i kapitler, hvilke ere 163 i tallet. Sagaen har her til overskrift: Niala. *Det förste kapitels overskrift er:* Fra Morþ Gijju. *Retskrivningen er som den sædvanlige fra det 17. århundredes sidste del. Som pröve på den kan gengives begyndelsesordene af kapitel 101 (Udg. kap. 104):* þangbrandur sagði Ölafe köngi úm meingiørðir Iſlenðinga við ſig sagði þä vera ſvo fiolkunnuga at Jórðinn sprijngi i sunður, og tæki Heſt hannß. *Håndskriftet er upagineret. Af kapitlernes inddeling, som nöie stemmer overens med Oddabók (AMagn. Nr. 466. 4to), synes det at fremgå, at nærværende afskrift stammer fra denne, men nogen videre sammenligning af texten har omstændighederne ikke givet leilighed til. Texten er i enkelthederne feilagtig, men dog i det hele taget ikke dårlig.*

b) Isl. håndskr. Nr. 93. Fol. chart.

Njáls saga »eller Nials och dess Söners Historia« oversat på svensk af þorvaldur Grímsson Brockmann, en sön af Grímur Jónsson i Brokey, og broder til Grímur Grímsson på Gilja. þorvaldur blev födt i året 1696, deponerede ved Kjöbenhavns universitet (»Thorvaldus Grimi filius ex Islandia«) 6. nov. 1723 ann. nat. 27. Han döde i Sverrig 26. mai 1763. Begyndelsen af oversættelsen er korrigeret af Karl Hagelberg og renskrevet indtil side 277 eller kap. 75. Det övrige er koncept.

c) Isl. håndskr. Nr. 96. Fol. chart.

Et uddrag af Njála på svensk ved J. F. Peringskiöld, samt af flere såvel historiske som romantiske sagaer og fortællinger. Alt uden værd (jfr. A. J. Arwidssons Förteckning öfver kongl. bibl. i Stockh. Isl. handskr. p. 106).

British Museum Addit. Nr. 4867 Fol.

[Af Eiríkr Magnússon M. A. Bibliothekar i Cambridge.]

British Museum Nr. 4867 fol. indeholder:

1. *Niála, fol. 1—99.*
2. *þáttr af þorleifi jarlaskáldi, fol. 100—103[a].*
3. *Sagan af Eireki Rauða, fol. 103[b]—111[a].*
4. *Droplaugarsona saga, fol. 111[b]—144[b].*
5. *Sagan af Broddhelga, fol. 145—155[a].*
6. *Ljósvetninga saga, fol. 155[b]—185.*
7. *Bjarnar saga Hitdalakappa, fol. 186—206.*
8. *Saga Jons Hólabiskups, fol. 207—225 (hvorpå fölger syv blanke blade).*
9. *Laurentius saga, fol. 226—250[a].*
10. *Sagan af þorsteini Hvíta, fol. 250[b]—256[a].*
11. *Sagan af Gormi kongi inum gamla, fol. 256[b]—264.*

— Codex tilhörer den på museet opbevarede samling af islandske håndskrifter, som på Sir Joseph Banks vegne tilveiebragtes af Stiftamtmand Olafur Stephensen i löbet af årene 1773—77 (1). *Njála er skreven af en Jón Þórðarson, for den på öen Vigur i Ísafjorden bosatte godseier Magnus Jónsson, den bekendte Magnus 'digri', lovmand Páll Vidalins svigerfader. Denne Jón Þórðarson tör man med rimelighed antage for en sön af bonden Þórðr Jónsson, en anden af Magnús Jónssons afskrivere, der ifölge egenhændige påtegninger i en af ham udskreven folio codex, Brit. Mus. Add. 4857, i april 1669 boede på gården Strandsel, men i begyndelsen af jan. 1670 på Skarð i Skötufjord, begge gårde beliggende i Øgurs præstegjæld. I den tolvte af de fjorten forskellige historier, hvoraf denne codex består, på fol. 129*[b] *bliver Þórðurs hånd med et svær og rystende, og aflöses netop også fol. 130*[a] *af Jóns i »fljótaskrift« udförte hånd (som han for resten i sine senere håndskrifter kun gjör brug af når han til det udskrevne föier egne notitser). Denne kendsgjerning i forbindelse med navnenes genealogiske udseende synes at hæve det over al rimelig tvivl, at Jón var Þórðurs sön, og at han, den gang han gjorde afskrivertjeneste hos Magnus Jónsson, formodentlig opholdt sig på den på stranden i Vigurs nærhed beliggende gård, Skarð* (2). *Som det synes, har Jón været*

---

(1) Se herom Lilja, ed. by Eiríkr Magnússon, London, 1870, s. XXIII

(2) Det ovenanförte er af særlig interesse med hensyn til et i Brit. Mus. hidtil upåagtet håndskrift af Sturlunga, Add. 4865 fol., som slet ikke nævnes af sagaens sidste udgiver. Denne codex, der indeholder Sturlunga og biskop Arnes saga, er i löbet af året 1696 for störste delen udskreven af Jón Þórðarson (foll. 1—240) i hans udprægede og umiskendelige til »settaskrift« sig nærmende »snarhönd«. Men hans navn forekommer ingensteds i håndskriftet. Ifölge egenhændig påtegnelse på forsatsbladet ses codex i året 1750 at have tilhört Þ[órður] Brynjólfsson Tharlacius af Hlíðarendi. Igennem O. Stephensen kom den (1773—77) i Sir Joseph Banks eie. — Det mærkværdige ved dette manuskript er, at det netop forestiller den fra A og B forskellige recension, som ud-

i besiddelse af visse, rimeligvis autodidaktiske, kundskaber. Således anvender han i Njála slet dannede græske skrifttegn for sit eget navn, samt for smudsudtrykket i Skarphjedins forhånelse af þorkell hákr, Njála I, 120, 43. Han

---

giveren skimter Sturl. II, s. 242. Dette fremgår ikke alene deraf, at det på anförte sted under texten trykte kapitel findes på rette sted i codex, uden nogen anmærkning om at være inddraget fra noget andet håndskrift, men også deraf, at rækkefölgen af kapitlerne på sine steder er helt forskjellig fra den i B og Br iagttagne. I denne henseende synes Add. 4865 at nærme sig til A, hvor dette ikke stemmer med Br., og indsætter således udgavens VII, 231. kap. på samme sted som A, medens det, som formodentlig også var tilfældet med A, udelader den i cursivtryk udhævede notits i udg. VII, 95. kap. Derimod har denne Vigurbók det tilfælles med B, på sine steder at forkorte det i Br. med större vidtlöftighed fortalte. Med B. lyder her den berömte passus: »flestar sögur er hier hafa gierst á Islandi voru ritadar adur Brandur biskup Sæmundarson andadist, o. s. v.«, som jo öjensynlig må være den oprindelige, af blot en ubetydelig logisk unöjagtighed lidende læsemåde, der umulig kan forstås anderledes end netop så som A gjør, hvis læsemåde, såvidt som jeg kan se, selv kun er et tvunget ulogisk forsög på at rette en formentlig feil i de ældre recensioner. Svært forvansket, som texten i Add. 4865 på sine steder viser sig, står den dog, i det hele taget, nærmere til den ædruelige sagastil end både A's og B's, hvor talesprogets indflydelse gjör sig mere gjeldende, samt restituerer i mangfoldige tilfælde den trykte text, hvor udgiveren ikke har været i stand til at finde ud af den, ligesom den også på mange steder godtgjör rigtigheden af de af ham foreslåede rettelser. Her kan man jo ikke gå ind på enkeltheder; men en nöjagtig collation af Add. 4865 med den trykte udgave vilde, med hensyn til Sturlungasagas textkritik, afgive et höjst interessant udbytte. — Det fortjener måske at bemærkes, at den til grund for den sidste udgave lagte cod. Br. (Brit. Mus. Add. 11,127) er udskreven af fem forskjellige afskrivere, og da bogen indeholder Egils saga, skreven af en af disse på samme papir som Sturlunga, og dateret Oddi på Rangarvellir 1696, så tör man vel deraf slutte, at Add. 11,127 er bleven til på samme tid og sted under Mag. Björn þorleifssons auspicier, der, som bekjendt, tiltrådte Hólar bispedömme i det fölgende år. Dette synes at bestyrkes derved, at,

förer for resten en god hånd, uelegant, men sikker og let gjenkendelig, blandt andet derved, at han udfylder de mere åbne og rundformede begyndelsesbogstaver med middelmådigt tegnede menneskeansigter.

I codex optager Njála de förste 99 blade. Sagaen inddeles i to hovedafsnit, det förste sluttende med kap. 92 (fol. 54[b]) undertegnet: »Endir þess fyrra parts Niálu 1690«, det sidste med kap. 148 (udgavens 159) undertegnet af afskriveren med tilföielse af datum »18 December 1690«. Sagaens andet hovedafsnit indledes med fölgende indholdsangivelse: »Annur partur Nialu talar um þau stormerki sem giørðust skieðu og til baru i hans tijð og seger fyrst um þañ agæta og vpplysta Lioma og Liós allra Nordurlanda Kong Olaf Tryggvason, og af boðan sannrar truar a Jesum Christum. þar næst um afgang Nials og hans niðia með øðru undanførnu Item um eptermælendr Nials brennu Manndrap Kara Solmundarsonar i hefnd epttir þa feðga, og marga undarlega tilburði, svo og um utanferð Flosa og annarra brennumanna sijðast um utanferð Flosa og gyfting Kara«.

Kapitelinddelingen falder sammen med udgavens, når undtages 1) at i denne to kapitler modsvares af et i håndskriftet, så at udgavens kap. 1—2, 9—10, 11—12, 13—14, 15—16, 43—44, 48—49, 64—65, 109—110, 122—123, 124—125, 126—127, 129—130, 155—156

---

eieren for, som det synes, at få afskriften færdig så snart som muligt, har fordelt betydelige afsnit af originalen mellem den fjerde og femte afskriver, der samtidig udførte deres arbeide. Heraf forklares let den lacune på en halv side fol. 161[a], jævnfør udg. II, s. 152, som hverken Finn Magnússon eller den sidste udgiver ret har kunnet indse grunden til, idet den femte afskriver vilde levne den fjerde plads for muligt overskud fra det foregaaende afsnit. Den fjerde afskrivers stadig mere og mere sammenknebne hånd, jo nærmere han kommer mod slutningen af de ham på slump tildelte læg for hans pensum, beviser jo også det samme.

udgör respektive håndskriftets kap. 1, 9, 10, 11, 12, 39, 43, 58, 103, 116, 117, 118, 120, 145.

2) at omvendt et kapitel i udgaven modsvares af to i håndskriftet, så at dettes kap. 5—6, 85—86, 95—96, 113—114 dækkes respektive af udgavens kap. 6, 92, 102, 120.

3) at i codex kap. 79, 80, 98, 99, 123, 124 svare respektive til udgavens kap. 86,$_{1-37}$, 86,$_{37}$—87, 104—105,$_{1-19}$, 105,$_{19-49}$, 133,$_{1-45}$, 133$_{46}$—134.

4) at udgavens kap. 94 mangler i codex.

Indholdsmæssig svarer for resten kap. til kap. med en mængde, hyppig temmelig stærke, afvigelser i ordlyden, der i alt det væsentlige slutter sig nærmest til F.'s læsemåde; thi til F klassen hörer vor codex uden al tvivl. Man sammenligne således fölgende passus med udgavens kap. 40$_{3-18}$:

»Skarphiedin mǽ ſa m̃ h̄r þo hellſt vereð feygur er Laateſt h̄r f^{r} foſt^{w} uorū er aldrei h̄r sieð m^{n}z bloð, og munu þ mrg' ætla að vi' bræð^{r} mðum þtta hafa fr̄i gi^{o}t að þui skaplyndi ſm vi' høfðum ſkamt m̄tu til þ eiga að þ^{c} mun flẏ^{c}t henða ſag^{l} Nıall, mů þ^{c} þa nauð' til reka«.

Igjennem versenes mangfoldige forvanskninger skimter man også i det hele taget nærmest tilslutning til F. Afgjörende i denne henseende turde vel antages læsemåden ‘seyddan’ = *F.'s* ‘sȩyðan’, *kap. 30, 3. vers 3. linie, hvor E har* ‘leyꝼðanꞥ’, *samt* ‘ganga’ *i samme kap. 2. vers 4. linie, der stemmer med F.'s oprindelige læsemåde, rettet (i F) til* ‘ꝼanga’. *Hertil kommer også den omstændighed, at cod. udelader alle de vers, som ikke findes optagne i F, hvilket knap turde bero på en ren tilfældighed, endskjönt den også udelader endel vers, som rigtignok findes i F.*

Om fata libelli giver codex ingen oplysninger. Kun har den i margen visse varianter optegnede fra ‘cod. arnam.’, det vil sige F, i en hånd, som synes at tilhöre forrige århundredes sidste årtier.

Notitser

om tabte eller tvivlsomme håndskrifter af Njála.

I. **1525.** *I »Sigurðarregistur« fra år 1525 findes Njála anfört blandt de böger, som domkirken på Hólar den gang eiede, hvilke, for så vidt de angives for at være islandske, vare fölgende:*

»Í Maríustúku«:

... V meſſubækur ein Iſlenðzk ...

AMagn. Nr. 269. 4to. p. 2.

»Í biskupskistu í skrúðhúsi«:

... guðmunðar ſaga. Jons saga. Þorlaks ſaga. mariu ſaga ...

ib. p. 4.

»Í Timburstofu«:

... meſſobok Iſlenðzk er helldr grallara ðe tempore með cana ...

ib. p. 6.

[»Í Timburstofu«]:

... I norœnu tumasſaga arcibiskups . Jons ſaga apoſtula . ok Jacobi . Jons ſaga baptiſte á einne bok. iiij. laugbækur . ok eín vonð. lanðbertus ſaga. leoðgarius saga. katerinar ſaga ok agatte ſaga allar á einne bok. brigitar bok j norœnu. kristínn riettur enn gamle . ok hínn nije á eínne bok. æventyre gomul. fuerisſaga ok hakonar ſaga á einne bok . ok enn hakonar ſaga ok níalſſaga ... jtem mälðagar iij. gregorius ſaga ok guðmunður ſaga forn. mariu magðalena ſaga ...

ib. p. 6—7.

»Í Ráðsmannsstofu«:

logbok með kriſtinrett.

ib. p. 8.

II. **1603.** *Arngrímur Jónsson påberåber sig Njála flere gange i sin Crymogæa, som han allerede havde fået*

færdig i året 1603 (jfr. Epistola dedicatoria fol. 3a: cum ... clarissimo Doct. Johanne Resenio, pro tempore, Academiæ Hafniensis Rectore, Anno 1603 communicata. Sed editio huc usqve dilata est ɔ: til 1609), men kun på et eneste sted har jeg kunnet finde, at han gengiver sagaens egne ord, nemlig lib. I. p. 77[1]: »Guñar gieck að Breiðfirðinga ðomi og bauð Ruti að heyra til eiðſpiallȝ Syns og framſogn[2] ſakar: og ſocknargagna allra. Efſter það[3] wañ hañ eið, og ſagði fram̃ ſók: Syðan liet[4] hañ bera ſtefnu wætti, þa[5] Sakartóku wætti etc. ... vid. Nialu«.

Jeg har ovenfor antydet muligheden af, at Arngrimur har benyttet Reykjabók (AM. 468. 4to). Denne mulighed synes også at bestyrkes derved, at kun Reykjabók med Arngrimur har læsemåden: síðan lét hann, *medens de andre membraner, som ikke har lakune på dette sted, har:* þá let hann *[G = Gl. kgl. saml. Nr. 2868. 4to, og I = Gl. kgl. saml. Nr. 2870. 4to (Gráskinna)] eller:* ok let hann *[E = Oddabók AM. 466. 4to] (jfr. I. p. 95. kap. 245–9). Men uagtet denne omstændighed gör det sandsynligt, at Arngrimur har benyttet netop bemeldte Reykjabók, tör jeg dog ikke give det ud for nogen vished, navnlig da man må være meget forsigtig overfor denne af ham anförte i höi grad forvanskede sætning.*

III. **1664.** *Brynjólfur Sveinsson's brevbog XV. p. 95 (AM. 276. Fol.):* »Anno 1664 30. Septembris að

(1) *Denne sætning, ligesom hele bogen, lider af stærke trykfeil, som jeg her har rettet; således kommer begyndelsen til at se således ud:* »ad Breidfirdinga domi, og baud Ruti. Hinc de Gunnero de Hlydarenda, legitur: Gunar gieckad heyra til eidſpiallȝ Syns &c.«

(2) *Sandsynligvis trykfeil for:* framsogu.

(3) *Her står ved trykfeil:* pað.

(4) *Her står ved trykfeil:* leit.

(5) *Ved trykfeil:* pa.

Skalholti medtok eg Oðður Eyolfßon(1) af biskupinum M. Brynjolfi S[veins]fyni tuær Sogubækur a pappyr fkrifaðar, Iñfaumaðar I Perment fem Var Øñur *Niala* thil hanða Ormi Vigfußyni I Eyum(2), Eñ oñur hafði Iñi að hallða Slongubua fogu. Eigilз sogu Skallagrimsfonar Fimboga Sogu Rama Vigaglums sogu Banðamaña sogu, Hallfreðar fogu Vanðræða skallðз Viglunðar Sogu, Holmueria Sogu, og var su bokiñ hreirni, þeßi thil hanða Joni Sigurðsyni I Karanefi(3), Lofa eg hið befta til að sia að þær til þeirra ofkemðar komeft og so, þa að amiña að lata þær ej [i] laninu hia sier fkemaft og með goðum Skilum biskupinum aptur að skilaft, theßu til Sañenða merkis set eg mitt naffn hier unðer Skalholtj 1664 30 Septembris

Oðður Eyolfßon

m. e. h.

Þeßar bækur afhenðtust biskupinum aptur Jafngöðar 1665 25 Maij af

Oððí Eyölfßyni

m. e. h.»

IV. **1685.** *I Petri Johannis Resenii Bibliotheca (Bibliotheca Reseniana) Hafniæ 1685 findes anförte tre håndskrifter af Niála, som tillige med den övrige bogsamling ere gåede tilgrunde ved ildebrand:*

a) Capsa VI. Ord. VII. 4to. p. 179. nr. 12(4)*:*

---

(1) *Daværende rektor i Skálholt. Han döde som præst i Holt undir Eyjafjöllum i året 1703.*

(2) *Den bekendte Ormur i Eyjum [i Kjós], forhenværende forvalter i Skálholt, og en god ven af biskop Brynjólfur. Han döde 1675 99 år gammel.*

(3) *Jón Sigurðsson »bartskeri« döde den 9. Juli 1670. Han var en ven af digteren Hallgrímur Pétursson og er bleven besungen af ham.*

(4) *»Catalogus yfir þetta handrit er víst eitthvað rugladur«, bemærker Jón Sigurðsson AM. 329. 4to.*

»Land-Nama Iſslendinga ɔ: Iſslands Lands Indnæmelſe eller Indtagelſe og Beboelſe, Auctore(1) Edda Sæmundi Islandice M. S. Item *Niala* ɔ: Niali Islandi(2) Continuatio libri præcedentis, continens historiam Islandicam, nec non Jus Islandicum Civile antiqviſſimum(3) & Theologiam Island: antiqviſſimam(4) M. S. Islandicè«.

b) Capsa VIII. Ord. I. Fol. p. 259. nr. 28a: »[Continens] Hiſtoriam vulgò *Niala* dictam (ſic denominatam à Viro Niale ſuo tempore viro Sapientiſſimo & adhuc ob Jurisprudentiam & providentiam inter emunctioris naris viros judicato)«. *Denne bog har haft over tyve sagaer og har været forsynet* »cum præfatione Thorſteni Biornonis«, *hvormed rimeligvis menes præsten Þorsteinn Björnsson til Útskálar (d. 1675), bekendt som en særling, men forresten et godt hoved og forholdsvis godt hjemme i sit fædrelands antikviteter. Jeg har ovenfor fremsat den mening, at dette håndskrift er muligvis identisk med det, som Árni Magnússon kalder* »*Codex Resenianus*«.

c) Capsa VIII. Ord. II. 4to p. 263. nr. 3: »*Niala* Codex Islandicus M. S.«

Det vilde naturligvis her være det rette sted at omtale håndskrifternes retskrivning og grafiske eiendommeligheder, men da dette, hvis det skulde göres med tilfredsstillende grundighed og nöiagtighed, langt vilde overskride de grænser, indenfor hvilke man her må holde sig, så må man indskrænke sig til den historiske side af sagen, til hvilken jeg i det foregående har holdt mig. Derimod var det önskeligt, at alle de mærkværdigste og ældste membran-

(1) »*Hér sýnist vanta í*« *J. S. l. c.*

(2) »*Continuatio libri præcedentis ætti helzt að eiga við Landnámu. Framhald af Njálu er eitthvað óskiljanlegt*« *J. S. l. c.*

(3) »*Sýnist munu hafa verið Grágás*« *J. S. l. c.*

(4) »*Sýnist munu hafa verið Völuspá*« *J. S. l. c.*

codexer og fragmenter af sagaen underkastedes en nöiagtig undersögelse i ortografisk henseende, hvilket de i höi grad fortjene, navnlig da flere af dem ere nogle af de ældste nu opbevarede sagahåndskrifter.

AM. Nr. 468. 4to, som sagaens sidste udgivere har betegnet F (fundamentum eller det egentlige grundlag for udgaven) og som jeg af historiske grunde har kaldt Reykjabók, har jeg ovenfor (p. 657—58) henfört snarere til slutningen af det 13. end til begyndelsen af det 14. århundrede, trods en sådan autoritet som den lærde rektor Dr. Jón Þorkelsson's ytring i den modsatte retning. Dog er det ikke således at forstå, at det på nogen måde kan afgöres med vished, til hvilket af de to århundreder codex hörer. Det er ligeså vanskeligt at bevise, at den hörer til det 13. århundredes slutning som til det 14. århundredes begyndelse, men så meget kan man sige, at sandsynligheden er for, at den er fra c. år 1300, og lige så godt kan være nogle år ældre som nogle år yngre. Dr. Guðbrandur Vigfússon synes endog at være tilböielig til at tillægge denne membran endnu höiere alder end jeg har gjort, idet han siger, at den »sikkert« må række op til de sidste fristatsmænds levetid. (Germania XXIX. p. 101). Side 656 l. 21—23 har jeg antaget, at den Jón Ingjaldsson, som har fået bogen af Ingjaldur Illugason [1] på Reykir, måtte være dennes sön, uden dog at kunne begrunde det, da jeg i ingen af de islandske slægtregistre, som jeg er bekendt med, kunde finde en sön af Ingjaldur ved det navn. Men senere har jeg i et mig tilhörende håndskrift med autodidakten Daði Nielsson's hånd, fundet et udtog af en dom, som bekræfter den omtalte formodning; dette udtog lyder således:

»Þann 15. Okt. 1684 var Jón Ingjaldsson dæmdur af Þorsteini Benediktssyni og Lárusi Gottrúp á fé og peninga bróðursonar sins séra Erlends Illugasonar«.

(1) *Jeg har feilagtig på samme side sat séra Illugi Guðmundsson's dödsår til c. 1580 i stedet for år 1590.*

Séra Erlendur Illugason var en sön af bemeldte Illugi Ingjaldsson på Reykir; han blev i året 1661 præst til Tjörn á Vatnnesi, men döde i året 1690 som præst til Undirfell. Der kan derfor ikke mere være tvivl om, at det forholder sig med membranens historie fuldstændig som jeg har fremsat ovenfor.

Jeg vil her tillade mig at bemærke i anledning af hvad Karl Lehmann og Schnorr von Carolsfeld fremhæve i deres ellers meget grundige skrift Die Njálssage Berlin 1883 p. 149—150 og flere steder, at der så vidt jeg kan se ikke findes noget vers i Reykjabók med en yngre hånd end sagatexten selv, thi såvel de vers, som hist og her ere skrevne i margen som de vers, der findes på membranens sidste blad, forekomme mig alle at være med netop den samme hånd som det övrige (1).

Som ovenfor bemærket antager Guðbrandur Vigfússon i prolegomena for sin udgave af Sturlunga, at Möðruvallabók rigtig bör henföres til det 13. århundredes sidste del, formodentlig af ovenanförte grunde (s. 667). Den anskuelse bliver også gentaget af prof. Konrad Maurer i Germania XXIX p. 101 således at både Möðruvallabók og Reykjabók »sicherlich bis in die Lebenszeit von Leuten hinaufreichen, welche die letzten Zeiten des Freistaates noch selbst erlebt hatten«. Dette forekommer mig heller ikke for Reykjabók's vedkommende urimeligt, men derimod meget usandsynligt med hensyn til Möðruvallabók. Jeg synes med Guðmundur Þorláksson, at man med störst rimelighed kan regne dens alder fra omtrent 1330, og når man sammenligner den med Reykjabók, viser der sig en så betydelig forskel, at de efter min mening på ingen måde kan antages for samtidige.

Beskrivelsen af dette håndskrift side 663. l. 15. var allerede rentrykt, da Theodor Möbius' nye udgave af Kormakssaga udkom.

---

(1) Se også Árni Magnússon's udtalelse i den henseende side 655.

Side 669 note 1. har jeg antaget, at skriften i margen var med Jón Ólafsson's hånd, men her tror jeg dog nu, at jeg har set feil, og at bemærkningen er skreven af Árni Magnússon selv.

Jeg beklager meget, at jeg, hvad Cð (þormóðsbók) angår, ikke kan have den glæde at være enig med de to lærde prof. Konrad Maurer og Dr. Guðbrandur Vigfússon, navnlig med den sidste, som efter min mening i alt for höi grad undervurderer såvel dens alder som dens godhed. I Germania XXIV. p. 104, hvor professor Maurer kommer ind på det af ham og assessor V. Finsen diskuterede spörgsmål om antallet af dommerne i hver fjerding, omtaler han det vigtige sted i Njála 97_{74-75}, hvorved han gör dette håndskrift, som er det eneste, der har læsemåden »fernar tylftir«, til genstand for nærmere behandling. Han siger blandt andet: »Aber dabei ist übersehen, daß dieser Text, wie aus den beigegebenen Varianten zu entnehmen ist, nur auf dem Zeugnisse einer einzigen Membrane beruht, welche »fernar tylftir« liest, wogegen alle anderen vorhandenen Membranen, 7 an der Zahl, übereinstimmend »þrennar« lesen. Über die Entstehungszeit und den Werth der 8 Hss. gibt die dürftige Vorrede der neuen Ausgabe allerdings keinen Aufschluß, aber Dr. Guðbrandr Vigfússon, welcher die Güte hatte auf Grund einer im vorigen Sommer von ihm selber genommenen Copie mir eine Abschrift der Stelle nach allen 8 Membranen zukommen zu lassen, bemerkt mir, daß das im AM. 162 aufbewahrte Hs.-Fragment, welchem Konráð Gíslason folgt, ungefähr der Mitte des 14. Jahrhunderts angehöre, als eine schlechte Hs. zu bezeichnen sei, und daß dasselbe an der hier fraglichen Stelle selbst jedenfalls zwei entschiedene Fehler zeige, indem es »fernar« zweimal setze und die von Skapti gesprochenen Worte dem Njáll in den Mund lege . . .« Jeg vil selvfölgelig ikke blande mig ind i disse to lærde juristers diskussion, men kun bemærke, hvad jeg synes der er mindre rigtigt sagt om det pågældende håndskrift. Hvad dets

alder angår, så må jeg fastholde, hvad jeg har sagt ovenfor side 679, nemlig at man med störst rimelighed kan henföre håndskriftet til slutningen af det 13. eller begyndelsen af det 14. århundrede, hvilken anskuelse jeg også deler med den lærde Jón Sigurðsson. Ved at sammenligne det f. ex. med Reykjabók, som Dr. Guðbrandur henförer til det 13. århundredes sidste decennier, forekommer det mig at være fuldt så gammelt, om ikke ældre. Sammenligner man det endvidere med Möðruvallabók, synes forskellen mig så tydelig, at hvis man med Dr. Guðbr. Vigfússon og Maurer antog, at det var fra midten af det 14. århundrede, så måtte denne antages at være fra århundredets sidste årtier. Det kan derfor efter mit begreb i forhold til de andre opbevarede håndskrifter af sagaen ikke andet end anses om ikke for det ældste, så for ét af de ældste. Angående dets værd kan jeg ikke indrömme, at det bör anses for et »slet« håndskrift, uagtet det synes at indtage en vis særstilling blandt de övrige håndskrifter, ti netop hvor det afviger i textlig henseende forekommer det mig, at det ofte står på mere alderdommeligt standpunkt end de andre. Ganske vist griber man det i enkelte feil og unöiagtigheder, men dette er også tilfældet med de allerbedste af de andre håndskrifter, således Reykjabók. Hvor vidt læsemåden »fernar« bör anses for feil, lader jeg stå uafgjort, da autoriteterne ikke kan blive enige om det spörgsmål.

Side 693 har jeg protesteret imod, at Oddabók var skreven i Norge, men senere har jeg til stor glæde for mig set, at professor Konráð Gíslason allerede 1860 har gendrevet denne anskuelse (Sýnisb. ísl. tungu [Pröver] Kh. 1860, p. VII. nr. XXXV: »þó er sú röng ætlun í þeim formála, — ɔ: foran den lat. oversætt. 1809 — að skinnbókin 466 sje rituð í Norvegi: það liggur í augum uppi, að 466 er ekki síður íslenzk, enn allar hinar«) (1). *Des-*

(1) Professor K. Gíslason tror, at dette håndskrift muligvis er skrevet i det östlige Island.

uden beviser en norsk retskrivning på et håndskrift fra det 15. århundrede på ingen måde, at det er skrevet i Norge. Navnlig gælder dette dog for Nordlandet, ti der er norskheden så fuldstændig trængt ind med den norske biskoppeslægt: Gottskálk Kæniksson, Ólafur Rögnvaldsson og Gottskálk Nikulásson, som i en uafbrudt række efter hinanden beklædte bispeembedet på Hólar i 78 år ud i et fra 1442 til 1520, at ikke blot de selv anvendte norsk sprog og retskrivning i alle breve og dokumenter, men at også Islænderne selv blev smittede og benyttede sig af fuldstændig norsk ortografi, hvilket de endnu opbevarede originaldokumenter fra den tid udvise.

Jeg skal her for overskueligheds skyld efter alder ordne de bekendte håndskrifter af sagaen i den rækkefölge, som forekommer mig at være sandsynligheden nærmest.

1. F (Reykjabók AM. 468. 4to, p. 649–658)	fra c. 1300
2. Cδ. (þormóðsbók AM. 162 B. Fol., p. 678—680)	
3. Cκ (AM. 162 B. Fol. p. 685)	
4. I (Gráskinna Gl. kgl. saml. 2870. 4to. p. 697—706)	
5. Cα (AM. 162 B. Fol. p. 676)	fra c. 1320
6. Cβ (— p. 677)	
7. Cζ [1] (— p. 682—683)	
8. Cϑ (— p. 683—684)	
9. A (Möðruvallabók AM. 132. Fol.; p. 659—668)	fra c. 1330
10. B (Kálfalækjarbók AM. 133. Fol.; p. 669—676)	
11. Cγ (Óssbók AM. 162 B. Fol.; p. 677—678)	
12. Cη (AM. 162 B. Fol.; p. 683)	fra c. 1370
13. Cε (Hitardalsbók AM. 162 B. Fol.; p. 680—682)......................	fra c. 1400
14. G. (Gl. kgl. saml. 2868. 4to; p. 694—695)	fra c. 1415

(1) Side 682 står der ved en trykfeil Cξ i stedet for Cζ.

15. *C*ι *(Reykjarfjarðarbók AM. 162 B. Fol.; p. 684—685)* .... *fra c. 1430*
16. *H (Gl. kgl. saml. 2869. 4to; p. 695—697)* *fra c. 1450*
17. *E (Oddabók AM. 466. 4to; p. 691—693)* *fra c. 1460*
18. *D (Bæjarbók AM. 309. 4to; p. 685—691)* *fra 1498*
19. *Forngripasafn, fragm. I. (p. 712—715)* *fra c. 1570*
20. *AM. 921. 4to (p. 706—712)* .... *fra c. 1580*
21. *Forngripasafn, fragm. II. (p. 715—716)* *fra c. 1600*
22. *AM. 136. Fol. (p. 721—722)* .... *fra c. 1640*
23. *Hvammsbók (AM. 570. 4to; p. 739—740)* } *fra c. 1650*
24. *Hofsbók (AM. 134. Fol.; p. 719—720)* }
25. *Vigfúsarbók (AM. 137. Fol.; p. 722—730)* }
26. *Breiðabólstaðarbók (AM. 555. 4to C; p. 741—742)* .... } *fra c. 1660*
27. *Gl. kgl. saml. 1021. Fol. (p. 744) fra 1660—1664*(1)
28. *Saurbæjarbók (AM. 163 I. Fol.; p. 731)* *fra 1665*
29. *Ferjubók (AM. 163. D_2. Fol.; p. 730 —731)* .... *fra c. 1670*
30. *Melanesbók (AM. 396. Fol. p. 732—735) fra 1676—77*
31. *AM. 465. 4to (p. 735—737)* }
32. *AM. 555 A. 4to (p. 740—741)* } ...... *fra c. 1680*
33. *AM. 576. 4to (p. 742—744)* }
34. *Stockholm. Nr. 9. Fol. (p. 759)* ...... *fra 1684*
35. *AM. 135. Fol. (p. 720—721)* .... *fra c. 1690*
36. *British Museum Nr. 4867. Fol. (p. 760 —764)* .... *fra 1690*
37. *Gl. kgl. saml. 1003. Fol. (p. 716—719)* *fra 1696*
38. *AM. 464. 4to (p. 674—675)* .... *fra 1697*
39. *Ny kgl. saml. 1220. Fol. (p. 745)* ... *fra 1698*
40. *Ísl Bfél. Nr. 322. 4to (p. 758—759)* *fra c. 1700*
41. *Fagureyjarbók (AM. 469. 4to; p. 737 —739)* .... *fra 1705*

(1) *Dog er oversættelsen sandsynligvis gjort inden Torfæus reiste til Island, ti tiden fra han kom tilbage og til han blev »Cammererer«, optoges for det meste af de bryderier, drabssagen pådrog ham. Den vilde derfor mere nöiagtig kunne henföres til 1660—1662.*

42. AM. Nr. 467. 4to (p. 651—654) } *fra c. 1720*
43. Stockholm. Nr. 96. Fol. (p. 760) }
44. Stockholm. Nr. 93. Fol. (p. 760) .... fra c. 1730
45. Ísl. Bfél. Nr. 261. 4to (p. 750—752) fra 1740
46. Ny kgl. saml. Nr. 1219. Fol. (p. 744—745) } *fra c. 1750*
47. Thott. Nr. 984. Fol. (p. 746) }
48. Thott. Nr. 1765. 4to. (p. 746—747) }
49. Kall. Nr. 612. 4to. (p. 747—750) ... fra 1753
50. Bjarnarstaðabók (Ny kgl. saml. 1788. 4to; p. 745—746) ... fra 1760
51. Urðabók (Ísl. Bfél. Nr. 270. 4to; p. 752—758) ... fra c. 1760—70
52. Ny kgl. saml. Nr. 1221. Fol. (p. 745) fra c. 1770

At gå grundig og detailleret ind på de forskellige håndskrifters indbyrdes forhold vilde blive en meget vidtlöftig sag. Jeg kan desuden her indskrænke mig til nogle få bemærkninger, da Karl Lehmann og Schnorr von Carolsfeld med hensyn til flere af versene har gjort alle de vigtigste håndskrifters gensidige forhold og indbyrdes slægtskab til genstand for en særlig undersögelse i Die Niálssaga Berlin 1883 p. 145—160, og jeg i alt væsentligt kan slutte mig til deres resultater.

Ved en sammenligning af håndskrifterne, dog ikke så omfattende og gennemgående, som jeg helst önskede at have kunnet göre, forekommer mig deres indbyrdes forhold at være omtrent fölgende:

F *(Reykjabók, AM. 468. 4to). Af de mere fuldstændige membraner er* F B *nærmest, men* I *fjærnest; derimellem ligger dets forhold til* A, D, E *og* G*; medens det 31 gange stemmer overens med* B, *har det 28 læsemåder fælles med* A, *24 med* D *og 18 med* E *og* G*; dog må det antages for mere tilfældigt, at det på det sammenlignede sted i lige grad stemmer overens med* E *og* G, *ti* E *og* F *ligge i grunden hinanden temmelig nær.* F*'s for-*

hold til Cα er således, at B står der imellem, idet Cα mere ligner B end F, men derimod mere F end de övrige håndskrifter, som kan sammenlignes dermed, nemlig E, Cβ, G og I, ti medens B 83 gange stemmer overens med Cα, deler F 80 læsemåder med dette, men E 70, Cβ 68, G 59 og I 41. Imellem Cβ og F ligger B ligeledes, idet Cβ i det hele taget ligger B nærmest, skönt dette ikke er tilfældet på de steder, hvor Cα kongruerer mest med B. Derimod ligner Cβ mere F, end de övrige håndskrifter, idet B stemmer 86 og F 81 gange overens med dette, medens det har 71 læsemåder fælles med E, 68 med Cα, 56 med G og 43 med I. Sammenligner man F med Cγ, E og G, bliver forholdet således, at F har 100 læsemåder fælles med Cγ, medens G har 72 og E 64, men drager man B ind i sammenligningen, viser det sig at ligne Cγ mere end F gör, ti medens F stemmer 46 gange med dette, har det 52 læsemåder fælles med B. I forhold til Cδ stiller det sig mellem B og Cζ, hvilket sidste stemmer mest overens med Cδ, medens I står det fjernest. Ligeså ligger F's stilling til Cε mellem B og Cζ, hvilket sidste står Cε næsten ligeså nær som Cδ, mens G og I ligger det fjernest. Imidlertid ligner F og Cζ hinanden mest, idet de har 93 læsemåder fælles, medens Cδ 86 gange kongruerer med dette, Cε 85 gange, B 82 gange, A 80 gange, G 70 gange og I 67. F's slægtskab med Cδ og Cε kommer altså igennem Cζ. På den anden side synes dog Cϰ at ligge Cζ meget nær, måske fuldt så nær som F, men det ligger dog nærmere B end F. Cη synes mest at ligne F og mindst G og I. Cϑ synes at have en vis lighed med Cη og står i omtrent samme forhold til det som F; de andre ligner det mindre, og mindst G og I. Cι synes F at stå nærmere end de andre gör; dog har hint håndskrift visse ligheder med B, G og A; mindst harmonerer det med I. F's forhold til Cϰ er således, at det vistnok står dette fjernere end B og Cζ, men nærmere end A, E, I og H, hvilket sidste synes at stå Cϰ fjernest. F synes

at fjerne sig mere fra H, end Cζ, Cϰ og B gör, men nærmer sig det mere end A og I.

A (Möðruvallabók, AM. 132. Fol.). Dens redaktion synes i det hele taget at være den mest harmoniske og at indtage en mellemstitling mellem de to klasser, hvoraf på den ene side F og B med de mange forskellige fragmenter ere hovedrepræsentanterne, og på den anden G og I, hvoraf det sidste håndskrift dog står i stærkest modsætning til FB-klassen. Det ligger således næsten lige nær ved alle de betydeligere membraner. Ved sammenligning får man omtrent dette forhold: Med I stemmer det 29 gange, medens det har 28 læsemåder fælles med E og G, 26 med F og B og 25 med D. Skönt det her i dette sammenlignings-tilfælde tilsyneladende stemmer mest med I, må det dog vistnok snarest stilles på grænsen mellem FB- og GI-klassen, nemlig mellem E og G. På sine steder synes det mere at nærme sig til GI, skönt måske vilkårlig og uafhængig; således udelader det med GI verset i kap. 30_{33-40} og indskyder der en prosasætning, skönt ikke ordlydende med den i G og I. For resten synes det dog at ligge FB-klassen nærmere.

B (Kálfalækjarbók, AM. 133. Fol.). B og D harmonere mest med hinanden og stå af de större membraner begge i skarpest modsætning til I. I forhold til F indtager det en mellemstilling mellem dette og D. Undertiden ligner det temmelig meget A, og står omtrent lige nær E og G. Nærmere B end de andre håndskrifter stå fragmenterne Cα, Cβ, Cγ og Cϰ og på enkelte punkter stemmer Cε og Cι meget overens med B.

Cα synes at stå B nærmest, men I fjernest af de membraner, som kan sammenlignes med det; medens det har 83 læsemåder fælles med B, har det kun 41 læsemåder fælles med I, samt med fölgende håndskrifter omtrent fölgende antal: med F 80, med E 70, med Cβ 68, med G 59.

Cβ er også nær beslægtet med F *og* B, *navnlig med det sidste, men står ligesom* Cα I *fjernest; medens det 86 gange stemmer overens med* B, *deler det 81 læsemåder med* F, *71 med* E, *68 med* Cα, *56 med* G, *og 43 med* I.

Cγ *(Óssbók) synes ligesom de foregående brudstykker mest at nærme sig* B. *Dets forhold til de membraner, som man er i stand til at sammenligne med det, er omtrent fölgende: medens det 52 gange stemmer overens med* B, *har det 46 læsemåder fælles med* F *og 29 med* E *og* G. *Fra* I *synes det ligesom de foregående brudstykker mest at fjerne sig og har således kun 34 læsemåder fælles med det, medens det 54 gange stemmer overens med* F, *43 gange med* G *og 35 gange med* E. *Sammenligner man det på andre steder, synes dog dette forhold noget at forandre sig; pröver man nemlig, hvor det kan sammenlignes med* A, D *og* Cδ + *de ovennævnte håndskrifter, bliver forholdet omtrent således, at medens det omtrent 16 gange stemmer overens med* E, Cδ, *har det 15 læsemåder fælles med* A, B, *14 med* I, *13 med* F, D *og 11 med* G. *Sammenlignes det derimod på det sted, hvor* Cι *kan tages med, træder* B *igen i forgrunden og forholdet bliver omtrent fölgende: 37 læsemåder fælles med* B, *26 fælles med* A, *24 fælles med* F, *21 fælles med* G, Cι *og 20 fælles med* E, I.

Cδ *(Þormóðsbók) synes at stå* Cζ *nærmest, men dette nærmer sig igen mest* F *og stiller sig omtrent midt imellem* Cδ *og* F, *idet* Cζ *nemlig, medens* Cδ *deler 73 læsemåder med* F, *samt 86 gange stemmer overens med* Cζ, *slutter sig 93 gange til* F, *altså tangerer* F *20 gange oftere end* Cδ. *Medens nu* Cδ *73 gange stemmer overens med* F *og 86 gange med* Cζ, *stiller det sig 69 gange på samme side som* B, *63 gange p. s. s. som* A, *60 gange p. s. s. som* Cε, *53 gange p. s. s. som* G *og 48 gange p. s. s. som* I. *På det sted, hvor det kan sammenlignes med* D, E, Cγ + *ovennævnte håndskrifter, med undtagelse af* Cζ, *forstyrres dog dette forhold noget, og bliver omtrent*

således, at medens det 18 gange stemmer overens med A, D, E, har det 16 læsemåder fælles med B, Cγ og 15 med F, I.

Cε (*Hitardalsbók*) nærmer sig mest til Cζ, medens dette nærmer sig mest til F; Cζ ligger mellem F og Cε ligesom imellem F og Cδ, dog således at Cε mere end Cδ synes at nærme sig såvel F som Cζ; medens Cε 85 gange stemmer overens med Cζ og Cδ 73 gange med F, har det 79 læsemåder fælles med F, som igen har 93 læsemåder fælles med Cζ. Med de andre er forholdet fölgende: B 74, A 63, Cδ 60, G, I 54. Til D stiller det sig i forhold til de andre omtrent således: D 8, F 8, B 9, A 6, I 6, G 8, Cδ 10, Cζ 11; til Cϑ: Cϑ 4, F 20, B 14, A 20, I 15, G 20, D 16, E 17; til Cι: Cι 30, F 31, B 33, A 27, I 22, G 56, E 20. Her synes det altså mest at nærme sig G, hvilket tyder på, at det er en blanding af flere.

Cζ ligger på visse steder temmelig nær ved F, men stemmer dog meget overens med Cδ og Cε, hvilke to det ligger omtrent lige nær. Undertiden stemmer det i höi grad overens med B, og på det sted, hvor det kan sammenlignes med Cκ ligner det mest dette, hvilket tyder på et nært slægtskab med B, ti Cκ står B nærmest. Mest synes det at fjerne sig fra H og I.

Cη synes at stå F meget nær, noget fjernere står det A, D, og endnu fjernere B, E, men I fjernest. På visse punkter tangerer Cη og Cϑ hinanden meget ofte, hvilket også bekræfter det förstes slægtskab med F, da det sidste synes at ligne dette mere end noget andet.

Cϑ ligner navnlig F og Cη, men har også flere ligheder med A, B, D og E; fjernest står det G og I. I det hele synes det at indtage en noget friere stilling overfor de andre håndskrifter end Cη gör.

Cι (*Reykjarfjarðarbók*) indtager ikke nogen skarp modsat stilling til noget af de andre håndskrifter undtagen til I. Det tangerer G på mange steder, hvor dette ikke

harmonerer med sidstnævnte håndskrift. Det ligner omtrent i lige höj grad F, A, B, G *og* Cγ. *Lidt fjernere synes det at ligge* D *og* E, *men træder dog ikke i nogen skarp modsætning til disse.*

C$\varkappa$ *ligner* Cζ *mest, og indtager en mellemstilling imellem dette og* B. *Mest synes det at fjerne sig fra* I, *dets stilling til* H *er temmelig vaklende; på visse punkter stå de meget fjernt fra hinanden, skönt de i det hele taget må anses for nærbeslægtede. Det ligner omtrent i lige grad* F, A *og* B.

D *(Bæjarbók, AM. 309. 4to) ligner mest* B, *og mindst* I; *det synes endog af alle hdskr. at ligge* I *fjernest, ti* F *ligger* I *nærmere end* B, *og* D B *nærmere end det ligger* F, *så at* B *kommer til at stille sig imellem dem. Omtrent i samme forhold som til* F *står det til* A. *Noget fjernere synes det at stå* E *og endnu fjernere* G. *I forhold til de forskellige brudstykker stiller det sig dels omtrent som* B, *dels omtrent som* F, A, E *og* G.

E *(Oddabók, AM. 466. 4to) hörer til* FB-*klassen, men stemmer dog meget ofte overens med* G *og* I, *dog navnlig med det förste, og står således ikke i nær så stærk modsætning til den anden klasse (*G-*klassen) som* B *og* F. *Mange steder ligner det også* A *temmelig meget. Det indtager således på en måde et slags mellemstilling, skönt det i det hele taget mere ligner* F *og* B, *dog navnlig* F.

G [1] *står i en temmelig stærk modsætning til* FB-*klassen, dog navnlig til* F, B *og* D, *medens det mest stemmer*

(1) *Jeg har lagt mærke til, at Dr. Guðbrandur Vigfússon identificerer (Sturl. Oxford 1878 Prolog. cxlv) membranerne af Njála i det kgl. bibliotek anderledes og, som jeg tror, mere feilagtig end jeg har gjort. Nr. 2868. 4to mener han er Gráskinna, og Nr. 2869 og Nr. 2870 antager han begge for en og samme membran, som han tror er identisk med den »Njáli Historia mutila, quarto«, som Þormóður Torfason bragte tilveie i året 1656. Nr. 2868. 4to. kan ikke være Gráskinna, men kan derimod godt være den af Brynjólfur Sveinsson i året 1656 med Þormóður Torfason ned til Danmark sendte membran »Njáli cujusdam historia mu-*

overens med I, *dernæst med* A *og dernæst med* E. *Forholdet er omtrent således, at medens det har 36 læsemåder fælles med* I, *stemmer det 28 gange overens med* A, *23 gange med* E, *17 gange med* F *og* D *og 16 gange med* B.

H *ligner mest fragmenterne* Cζ *og* Cx, *hvilke begge to ligge* B *nærmest. Det stemmer også i mange tilfælde med* F *og* B, *men står i stærkest modsætning til* I, *dernæst til* A. *Med* G *kan det ikke sammenlignes, da dette mangler den pågældende text.*

I *(Gráskinna). Dette håndskrift er yderpunktet på den ene side, mens* F, B *og* D, *dog navnlig de to sidste, stå som yderpunkter på den anden, det vil sige at disse to håndskriftklasser hver på sin måde har fjernet eller udviklet sig i skarpest modsat retning fra det ukendte grundhåndskrift, medens de dog ingenlunde behöve i det hele taget at stå dette fjernere i enkelthederne end de andre.* I*'s forhold til de övrige hovedhåndskrifter kan angives således, at medens det i 36 tilfælde stemmer overens med* G, *kongruerer det i 29 med* A, *i 24 med* E, *i 17 med* F *og i 16 med* B *og* D. *Skönt dette i henhold til* G*'s ovenanförte forhold til de övrige håndskrifter ikke tilsyneladende giver nogen anledning til at antage, at* I *ligger* FB*klassen fjernere end* G, *viser en mere omfattende sammenligning, at det dog er tilfældet.*

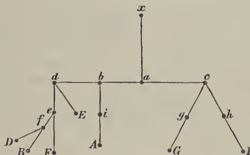
Det resultat jeg kommer til med hensyn til de benyttede membraners indbyrdes forhold, bliver i alt væsentligt

---

tila, quarto» (jfr. Sturl. l. c.) Gráskinna derimod er, som jeg ovenfor har påvist (s. 703—706), den membran som nu findes i Nr. 2870. 4to, som jeg har antaget for muligvis at være identisk med den af Brynjólfur Sveinsson i året 1656 til Sefeld sendte membran. Man har för antaget, at fragmenterne i Nr. 2868 og Nr. 2869 hörte til en og samme kodex (jfr. Nials Saga Hafn 1809. XXIII.), hvilket sandsynligvis har forårsaget, at Vigfússon feilagtig forvexler 2869 og 2870 med hinanden, som på ingen måde kan höre til samme kodex, da den förste er fra midten af det 15. årh. og den sidste fra c. 1300, begge omfattende det samme afsnit af sagaen.

det samme, som det Karl Lehmann og Hans Schnorr von Carolsfeld ere komne til. Dog kan jeg ikke være enig med dem i at tilkende A *et så betydelig oprindeligere standpunkt end de andre håndskrifter, som de synes at være tilböielige til. Jeg kan ikke anse det for så særdeles rimeligt, at* A *på det i kap.* 30_{33-40} *af dem (p. 153) omhandlede sted direkte stammer »aus einer Handschrift, die* v o r *diejenigen, aus welcher sowohl* BFE *als auch* GI *herzuleiten sind«. Vistnok udspringe alle håndskrifterne fra en og samme kilde, men at* A *ligger kilden meget nærmere end de övrige tror jeg ikke. Jeg antager, at verset her, hvor* A, G *og* I *substituere en prosasætning, som, hvad indholdet angår, i alt væsentligt er ens i dem alle, er oprindeligt; det synes jeg netop, at de ord, som prosaberetningen bruger, antyde. Det synes også dHrr. at være tilböielige at antage. Hvis man nu enes derom, så forekommer det mig at fölge af sig selv, at* F, B *og* E *her stå på et oprindeligere standpunkt end* A, G *og* I. *Det bliver altså kun med hensyn til* A's *stilling til de övrige håndskrifter, at jeg finder anledning til at vige fra de tidligere vundne resultater.*

*Jeg kan benytte det af Lehmann og v. Carolsfeld allerede opstillede stamschema for hovedmembranerne med nogle mindre forandringer. De små bogstaver (*x, a, b, c, d, e, f, g, h, i*) betegne ukendte, ikke existerende håndskrifter.*

Af det foran fremsatte om de mindre fragmenter kan man også udfinde deres plads i schemaet; de höre alle udelukkende til FB-*klassen, og de fleste ligge henholdsvis imellem* D, B *og* F.

Angående de andre håndskrifters klassifikation skal jeg tillade mig at henvise til de respektive håndskrifters specielle beskrivelse, men tillige bemærke, at af papirshåndskrifterne synes ikke færre end 14 i tallet at höre til den såkaldte Gullskinna, som i textlig henseende synes at have sluttet sig til FB-*klassen. Det kan bemærkes, at jeg ved sammenligningen af de forskellige papirshåndskrifter med de små membranfragmenter ikke har haft den glæde at kunne forvisse mig om, at noget af dem var en afskrift af den respektive tabte kodex, hvortil de pågældende brudstykker må have hört.*

Hr. stud. mag. P. Jacobsen har haft den godhed at gennemgå mit manuskript til ovenstående afhandling, samt at læse en korrektur af samme, og kommer han således til at svare for de mulige sproglige misligheder; dog har han så vidt muligt holdt sig til min sprogföring.

Efterskrift. Cand. mag. Guðmundur Þorláksson har vist mig den venlighed at efterse fragmenterne i AM. 162. B. Fol. Efter hans mening er Cδ *det ældste af sagaen nu opbevarede håndskrift og kan næppe være yngre end fra 1280—1290, hvilket jeg også kan billige.* Cα, Cϑ *og* Cζ *tror han måske er lidt yngre, men* Cη, Cε *og* Cι *muligvis noget ældre, end jeg har antaget.*

RETTELSER OG TILLÆG TIL HÅNDSKRIFT-BESKRIVELSEN.

Af JÓN ÞORKELSSON.

Side 651. I Nov. 1887, da håndskriftbeskrivelsen, som er udfört i årene 1883—85, forlængst var bleven nedskrevet og trykt, har det islandske literære selskabs kjöbenhavnske afdeling fra Island fået en afskrift af Njála med Jón Magnússon's hånd, som viser sig at være gjort efter Reykjabók (AM. 468. 4to) på samme tid som AM. 467. 4to. Håndskriftet holder 656 sider. Det stemmer fuldstændig overens med 467; membranens förste lakune er tilstede, medens den sidste endnu ikke er opstået. Ved at sammenligne afskrifterne overbevises man om deres nöiagtighed ved deres indbyrdes overensstemmelse, dog svarer linie ikke til linie. Håndskriftet har sidst tilhört Sigmundur Matthíasson på Seyðisfjörður, men synes i forrige tider at have været på nordlandet (Auðbrekka).

Side 656 og 769. Om Jón Ingjaldsson hedder det i »Espólín's ættartölubækur« *s. 4981:* »Jón Ingjaldsson var fálkafangari og flæktist víða; dæmdist í elli á séra Erlend Illugason á Tjörn og mun því ei hafa átt afkvæmi, sem mannast hefir; var ógiptur«.

Side 671 note (3) linie 3: Finnssson, læs: Finnsson.

Side 678 l. 3. n.: Þormóðsbók *vilde mere klassisk hedde* Þormóðarbók.

Side 682 l. 12. Cξ *læs* Cζ.

Side 691 l. 13. Jón Oddsson kunde nok, hvad tiden angår, være identisk med Jón kollur Oddsson, hvem der engang har tilhört den islandske rimesamling på membran, som nu findes i Wolfenbüttel, og som for kortheds skyld passende kunde kaldes Kollsbók. Jón kollur findes först nævnt ved år 1496.

Side 694—95 og 765. Dr. Guðbrandur Vigfússon i Oxford har gjort mig opmærksom på, at biskop Jón Arason's bekjendte stamtavle (ættartala), hvori hans slægt bliver forfulgt helt op til Adam, må være gjort efter den membran af Njála, som nu findes i Gl. kgl. saml. 2868. 4to, idet nemlig begge har den feilagtige læsemåde »Járnketilssonar« *(jfr. Njála I. kap.* 113_{22}*, Bps. II, 415). Da nu dette slægtregister er udarbeidet på nordlandet i det 16de århundrede (ikke efter 1590, eftersom stamtavlen findes i séra Sigurður Jónsson á Grenjaðarstað's Jónsbók i Bibl. Univ. Upsal. Delagard. Nr. 9. 4to), efter traditionen endog af Ari Jónsson (altså inden 1550), så ligger det meget nær at antage, at Gl. kgl. s. 2868. 4to netop er den kodex af Njála, som ifölge Sigurðarregistur tilhörte domkirken på Hólar i året 1525.*

Side 699—702. Den omstændighed, at störste delen af Sefelds håndskriftsamling blev bragt over til Stockholm, hvor den nu opbevares, taler i grunden ikke imod den mulighed, at Gráskinna *er identisk med den membran af Njála, som biskop Brynjólfur sendte Sefeld 1656, navnlig da man har grund til at antage, at der ingen skindbog af Njála nogensinde er kommen over til Stockholm, eftersom der nu ikke findes der nogen sådan. Denne måtte altså være bleven tilbage i Danmark, hvor den så enten var bleven tilintetgjort, hvilket måske er sandsynligst, eller den muligvis var kommen i det kgl. biblioteks*

eie. Og da nu biblioteket er i besiddelse af tre skönt ufuldstændige membrankodexer af Njála og man ved at biskop Brynjólfur kun har givet kong Frederik den tredje tvende sådanne, medens der helt savnes oplysninger om hvorfra en tredje er erhvervet, så er det sikkert at de alle ikke direkte kan være komne fra biskoppen til biblioteket. Jeg synes det derfor ikke er helt usandsynligt, at en af dem hidrörer fra Sefelds håndskriftsamling, og det da muligvis Gráskinna, som man med sikkerhed ved at biskop Brynjólfur i sin tid har været i besiddelse af.

Side 735. l. 4 n. navnemærket EÞ *bör vistnok snarest læses* H Þ.

Side 736 og 742—44. Hertil kunde man föie Árni Magnússon's udtalelser angående Njála:

Njáls sögu meinar S[ra] Jón Halldórsson skrifaða vera upp í Árness-sýslu: **niðr** á Skeiðum, stendur þar. Item að ríða **austr** yfir ár, et forte plura similia. Á Breiðafirði hefur Njálu author að vísu ókunnugur verið.

Ny kgl. saml. 1836. 4to 2. p. 43—44 »udskrevet efter et Mst. fra Island, som var med Sysselmand Erland Olsens (Jon den gamles broders) hånd af M[arkus] Magnusen«.

... Í íslendskum sögum eveherast stulte Islandi og þeirra meriter, eins og þeir væri öllum nationibus fremur. Framar öðrum hefur Njáls sögu author verið bligðunarlaus þar í í mörgum stöðum, og er það eitt argument til að Sæmundr fróði sé ei hennar author, því af honum er að vænta meiri greindar.

ib. p. 78—79.

Side 739. l. 3 og s. 774. l. 9. AMagn. Nr. 570. 4to læs: AMagn. Nr. 470. 4to.

Side 741 og 768. Hvad der her står om Cod. Resenianus bör gå ud. Codex Resenianus findes AM. 399. 4to.

Side 770—72. Hvad Möðruvallabog's alder angår, så kan det bemærkes, at Dr. Guðbrandur Vigfússon mundtlig har meddelt mig, at han nu selv er kommen til erkjendelse af, at den ikke er ældre end omtrent fra den tid, jeg har henfört den til.

PERSON- OG TILNAVNE

VED

GUÐMUNDUR ÞORLÁKSSON.

(Ved udarbejdelsen heraf har jeg benyttet et af afdøde adjunkt Sigurður Sigurðarson forfattet »Register over personnavne« (etc.), men da så vel navneordningen som selve citaterne dér er lagte efter en anden plan, vil følgende være at betragte som fuldstændig omarbejdelse.

Forkortelsen 'Ldn.' betegner 'Landnáma' *i* Íslendínga sögur I, Kbh. 1843 *og klammerne* [ ] *at noget er indskudt fra andre kilder, oftest Landnáma. De store tal betegner kapitler, de små linjer).*

I. Personnavne.

Álfeiðr Vetrliða-dóttir skálds 80^{14-15}.

Álof Böðvars-dóttir hersis 26^{7}; 46^{3}. *Kaldes* 'Orný' *i ét hdskr. på det ene sted.*

— árbót Haralds-dóttir hins hárfagra 29^{8}.

Ámundi hvíti, $157^{49-51, 56}$.

— hinn blindi Höskulds-son Njálssonar 98^{12-14}; 106^{2-46}.

Ari hinn fróði [Þórgilsson] 114^{7}.

— Vetrliða-son skálds 102^{9}.

— Högna-son Gunnarssonar 80^{15-17}.

Ari Mársson 100^{23}. *Aris slægt, den såkaldte* 'Reyknesinga-ætt', *er opregnet her i overensstemmelse med Ldn. (s. 120, 129), med undtagelse af, at* Útryggr *er dér en fader til, men ikke søn af* Úblauðr.

Arnfinnr hinn víkverski 75^{4-5}.

Arngunnr Hámundardóttir 19^{30-32}.

Árni Kolsson $145^{33, 36-39}$.

Arnljót, móðir Kolbeins, 87^{1-2}. Kolbeinn *kaldes i nogle håndskrifter* 'Arnljótsson' *og der udelades da rigtig ordet* 'kallaðr' *(87¹), men dette er utvivlsomt opstået ved, at afskriverne enten ikke har tænkt*

II. Tilnavne.

Dala (-Kollr).
digr (-Ketill).
djúpúðga, hin, (Uðr).

elda (Óláfr).
elfaraskáld (þórkell).
eskisíða (Ásmundr).

Fafnis-bani (Sigurðr).
fagri, hinn, (Þórkell, þórsteinn, Önundr).
feilan (Óleifr).
fiflski (Ketill).
fiskreki (Örnólfr).
flatnefr (Ketill).
flóki (Ögmundr).
Freys-goði (Þórðr).
fróði, hinn, (Ari, Sæmundr).
fullspakr (Þórkell Ketilsson, Þórkell landnámsmaðr).
færeyski, hinn, (Naddaðr).

galdra (-Hjeðinn).
gamli, hinn, (Hildir, Hlenni, Ketilbjörn, Skíði, Snæúlfr, Þrándr).
gellir (Þórðr).
gerpir (Geirólfr).
gígja (Mörðr).
glumra (Eysteinn).
Gnúpa (-Bárðr).
gollnir *ell.* goldnir (þórgeirr).
gráfeldr (Haraldr).
grái, hinn, (Eyjólfr, Valgarðr).
graut (-Atli).
gullberi (Björn).

Háeyrar-tyrðill (þórkell).
hákr (þórkell).
hálftröll (Hallbjörn).
halti (Hámundr).
hárfagri, hinn, (Haraldr).
hausakljúfr (þórfinnr).

heimski, hinn, (Hrafn).
helgi, hinn, (Játmundr, Ósvaldr).
heljarskinn (Hámundr).
Heyjangrs (-Björn).
hilditannr (Haraldr).
hjálmr (þóroddr).
hjalti (Óleifr).
hjaltlendingr (Einarr).
Hlaða-jarl (Grjótgarðr).
holmuðr (þórsteinn).
Holta (-þórir).
hringr (Sigurðr).
hryggr (Hróðlaugr).
hræða (Úlfr).
Hvítanes-goði (Höskuldr).
hvíti *(med og uden artiklen)* (Ámundi, Bárðr, Björn, Dagviðr, Gissurr, Hallbjörn, Hallvarðr, Herjólfr, Hróðgeirr, Högni *(2)*, Höskuldr, Óleifr, Sigmundr, þórsteinn).
hyrna (þórunn).
hæingr (Ketill).
hölgabrúðr (þórgerðr).

illugi (þórðr).

járnsaxa (Eydíss).
járnsíða (Björn).

kamban (Grímr).
karfi (Eyvindr).
karl (Sörkvir).
karl hinn skegglausi *(brugt om* Njáll $44^{44-5, 57-60, 69-72, 95-6}$; 123^{82}).
kaupa (-Hjeðinn).
kráka (Öndóttr).
krákr (þórleifr).
kroppinskeggi (þórvaldr).
kvaran (Óláfr).
kvensami, hinn, (Hjörleifr).

STED- OG FOLKENAVNE

VED

KR. KÅLUND.

(Blandt sted- og folkenavne opføres også de heraf dannede adjektiver, ligesom der gives en forklaring af de med et sådant ord som 1ste led sammensatte person- eller andre benævnelser; hertil kommer en forklaring af enkelte lokal-benævnelser, som ikke strængt taget kan siges at være nomina propria, eller institutioner knyttede til en bestemt lokalitet. Fortegnelsen omfatter så vel udgavens noter som tekst.)

Til forståelse af omstående navneliste med tilhørende forklaring bedes følgende bemærket.

Islands eneste strængt territoriale inddeling af politisk betydning var i fristatstiden de fire fjærdinger, der henholdsvis kan betegnes som Nord-, Øst-, Vest- og Sydfjærdingen. Dog må det erindres, at beliggenheden ikke fuldt svarede til den ved disse navne angivne retning; således indtog Nordfjærdingen den nord-nordøstlige, Østfjærdingen den øst-sydøstlige, Sydfjærdingen den sydvestlige, Vestfjærdingen den nordvestlige del af øen — et forhold, der hyppig viser sin indflydelse på sagaernes sted- og retningsangivelser, idet en bevægelse indefter i vedkommende fjærding betegnes henholdsvis ved „nord", „øst" osv., selv om bevægelsen i virkeligheden foregår i en helt forskellig retning.

Til fjærdingerne svarer omtrent de nuværende amter, dog således at Sydamtet — som nedenfor angivet — har udvidet sig på Østlandets bekostning. Amterne er igen inddelte i sysler.

Nordamtets sysler *(opregnede fra vest til øst):*

Húnavatns sýsla (Hv.)
Skagafjarðar sýsla (Skg.)
Eyjafjarðar sýsla (Ef.)

Suðr-þingeyjar sýsla (Sþ.)
Norðr-þingeyjar sýsla (Nþ.).

Østamtets*) sysler (*opregnede fra nord til syd*):
Norðr-Múla sýsla (NM.)
Suðr-Múla sýsla (SM.).

Sydamtets sysler *(opregnede fra øst til vest)*:
Austr-Skaptafells sýsla (Aust.-Sk.)**)
Vestr-Skaptafells sýsla (VSk.)**)
Rangárvalla sýsla (R.)
Vestmannaeyja sýsla (V.)
Árness sýsla (A.)
Gullbringu sýsla (Gb.)
Kjósar sýsla (Kj.)
Borgarfjarðar sýsla (Bgf.).

Vestamtets sysler *(opregnede fra syd til nord)*:
Mýra sýsla (M.)
Hnappadals sýsla (Hnp.)
Snæfellsness sýsla (Snf.)
Dala sýsla (D.)
Barðastrandar sýsla (Bst.)
Ísafjarðar sýsla (Isf.)
Stranda sýsla (Str.).

Til disse sysler svarer på en vis måde nærmest fristatens tingkredse. Hver fjærding indeholdt nemlig tre ting, undtagen Nordfjærdingen, der havde fire; altså fandtes i alt 13 sådanne, hvert med sit bestemte tingsted (vårtingstedet). Der er imidlertid den væsenlige forskel mellem tingkredsene og de senere sysler, at tingene ikke havde nogen fast geografisk begrænsning, om det end må antages, at hovedmassen af de til samme tingkreds hørende har bot sammen, sædvanlig vel omkring det fælles tingsted som et centrum.

En sådan tingkreds var Rangár-þing *eller* Rangæinga-þingsókn, *hvis vårtingsted var* Þingskála-þing, *og hvis tingmænd vel i det hele og store kan antages at have bebot det nuværende Rangárvalla syssel, der hører til Islands sydligste og i flere henseender mest begunstigede distrikter. Dette syssel, vor sagas hovedskueplads, begrænses mod syd af havet, mod øst skilles det ved sammenhængende gletscherfjælde og*

---

*) *Denne landsdel har dog aldrig bestået som særligt amt, men er kun en del af Nord- og Østamtet.*

**) *Disse landskaber hørte oprindelig til Østlandet, men henlagdes i slutningen af forrige årh. til Sydamtet.*

disses afløb, den rivende Jökulsá — *forhen fjærdingsgrænse — fra Vestr-Skaptafells syssel; mod vest danner den anselige elv* Þjórsá *grænsen mellem Rangárvalla og Árness sysler. Mod nord har man det indre höjland, hvor — på grænsen af det bebyggede land — det ødelæggende vulkanfjæld* Hekla *hæver sig, om hvis rasen sandstrækninger og lavamarker i syslets øvre del bærer vidne. De vigtigste elve i selve syslet er* Markarfljót, Þverá *samt den østlige og vestlige* Rangá.

Fælles for ældre og nyere tid på Island er to udtryk af ren geografisk betydning, nemlig hérað *og* sveit. *Medens det danske „herred“ er en administrativ inddeling nærmest svarende til det islandske „sýsla“, betegner det islandske „hérað“ et ved naturlige grænser afdelt landskab eller större bygdelag; „sveit“ betegner en enkelt bygd indenfor „herredet“, i de fleste tilfælde sammenfaldende med landkommunen (hreppr).*

I det følgende vil beliggenheden af de i Njála forekommende islandske lokaliteter regelmæssig blive angivet ved tilföjelse af syslets navn, betegnet ved ovenanførte efter sysselnavnene i parentes tillagte bogstaver, sædvanlig også ved tilföjelse af bygden. Hvor efter stednavnet intet hovedland angives, er lokaliteten islandsk. Med hensyn til nærmere oplysninger om islandske stednavne henvises i øvrigt til nærværende forfatters „Bidrag til en historisk-topografisk beskrivelse af Island“ (i det flg. citeret som IB.) og Björn Gunnlaugssons [og O. N. Olsens] store Islandskort „Uppdráttr Íslands“. De af hr. S. Vigfusson i de senere år i islandske blade og tidsskrifter fremsatte anskuelser angående flere af de i Njála nævnte lokaliteter har ikke formået at overbevise mig om uholdbarheden af de resultater, hvortil jeg i ovennævnte IB. er kommen. Ved siden af en udstrakt kendskab til Islands almindelige geografi viser sig i Njála endel unöjagtigheder i topografiske angivelser, der dog vistnok mindre skyldes mangel på lokal-kundskab hos beretteren end den underordnede betydning han öjensynlig tillægger nöjagtighed i det faktiske, i sammenligning med fremstillingens krav og egen tilböjelighed som frit komponerende forfatter. Se herom navnlig A. U. Bååth: Studier öfver kompositionen i några Isländska ättsagor. Lund 1885.

I efterfølgende register tages, hvad retskrivning angår, intet hensyn til særlig ny-islandske ejendommeligheder. Med stort begyndelsesbogstav skrives alle virkelige egennavne eller nomina propria, samt folkenavne og ord, hvis 1ste led er et sådant navn. Hvor disse ord forekomme i citater hentede fra Njála eller som direkte henvisende til denne kilde, beholdes dog

udgavens skrivemåde. Med lille begyndelsesbogstav skrives de af sted- og folkenavne dannede adjektiver, samt de i registeret optagne fællesnavne (nomina appellativa). De fra noterne hentede navne skrives ganske som de dér forekomme og indesluttes til adskillelse fra tekstens ord i skarpe klammer. Alle til noterne henvisende citat-tal fremhæves ved kursiv.

Aðalsýsla 119[160]: Estland, *således nævnt i modsætning til* Eysýsla (Øsel).

Agðanes 87[30]: *Forbjærg ved indløbet til Trondhjemsfjorden, på sydsiden af denne.*

Akratunga 39[18], [24], 54[33]: *Dette sted må søges i* Fljótshlíð, *i omegnen af* Hliðarendi, *men lader sig næppe nu med sikkerhed påvise.*

Áll (í ál) 113[22]: Áll *forekommer som benævnelse på forskellige norske bygder — 4 sådanne nævnes i P. A. Munch's Historisk-geographiske Beskrivelse af Kongeriget Norge —, uden at det her kan ses, hvilken af disse der er ment.*

Almannagjá 75[62], 124[2], 138[82], 139[114], 145[3], ([91], [114]): Almannagjá, *ɔ: storkløften, er en af de mest fremtrædende lokaliteter på altingsstedet. Denne ved sine stejle vægge og flade bund udmærkede kløft, af overordenlig længde, fremtræder som tingstedets naturlige begrænsning mod vest. Nogen bestemt del af tingforretningerne ses ikke at være henlagt til dette sted. I Njála omtales A. vel oftere, men kun som skuepladsen for hemmelige møder og rådslagninger, ligesom også et til forsvar egnet sted* (vígi) *i A. omtales* (145[91], [114]). S. 148[82] ff., *hvor Floses forhandlinger med Eyjolv grå berettes, hentydes udførligere til stedets beskaffenhed. Floses og Eyjolvs mænd holder vagt på kløftskrænten* (gjárbakki). *Hovedpersonerne fortsætter derimod deres gang, indtil de kommer til hvor „vejen ligger ned fra den øvre kløft"; her, på det ved sin vide udsigt begunstigede sted, tager de plads. Dette punkt lader sig imidlertid ikke påvise, så meget mindre som det næppe lader sig afgøre, hvad sagaen mener med den »øvre kløft«, hvorfra vejen skulde føre ned.*

Álptafjörðr 100[32], 103[54], 134[116], 150[4]: *Blandt de flere af dette navn på Island forekommende fjorde menes her A. i SM.,* Syðri Álptafjörðr, *som den sædvanlig i ældre*

tid benævntes til adskillelse fra den nordfor liggende Hamarsfjörðr, *dengang* Nyrðri A.

['alta'fjörðr] *103* ^{54}: *tekstens* álptafjörðr.

alþingi: *se* þingvöllr.

ár: *pl. af á ɔ: å. Oftere forekommer i Njála udtryk som »austr, vestr yfir ár« og lign. (f. eks.* 102 $^{21-22}$, 135 ^{40}, ^{126}, 137 ^{9}, 132 $^{80-81}$). *Hvor således 'åerne' nævnes ganske i almindelighed uden nærmere betegnelse, menes den mellem R. og A. skillende* Þjórsá, *samt de med denne parallele, anselige elve* Hvítá *og* Ölfusá *med tilhørende bifloder, som gennemløbe A.*

Arnarbælisóss 28 ^{1}, 32 ^{8}: *Navnet er ikke længere i brug, men stedet kan med megen rimelighed antages at være det nuværende* Holtsós, *østlig i R. (Eyjafjallasveit).*

Arnarstakksheiðr 101 ^{26}, 115 $^{28-29}$, 146 ^{37}, 147 ^{3}: *En lille, men temlig stejl fjældhede eller höjslette, i VSk. (Mýrdalssveit), der strækker sig næsten umiddelbart fra havet op mod det indre höjland.*

Ásar 122 ^{39}: *Gård i VSk., i bygden* Skaptártunga.

Ásólfsskáli 152 ^{41}, ^{43}: *Gård i* Eyjafjallasveit, *den østligste bygd i R.*

[auluaufīga buð] *119* ^{38}: *tekstens* ölfusinga búð.

[aurgoði] *115* ^{33}, *121* ^{32}: 'aur'goði *er en af de flere former, hvorunder tilnavnet på Jörund godes sön Ulv, tilhørende en i den østlige del af R. hjemmehørende hövdingefamilie, forekommer; muligvis hentyder navnet til herredömmet over egnen omkring de såkaldte* Fljótsaurar, *de flade strækninger langs elven* Markarfljót. *Sml. IB. I, 264.*

Austfirðingadómr 141 ^{83}, 142 ^{21}, $^{75-76}$, ^{98}, ^{123}, ^{128}, ^{141}, $^{341-42}$, 143 ^{4}, ^{26}, ^{28}: *En af de fire fjærdingsdomstole, således benævnt efter* Austfirðinga-fjórðungr *(Østfjærdingen).*

Austfirðingar 102 ^{67}, 136 ^{62}, ^{75}, *138* $^{48-49}$, 141 $^{4-5}$, 142 ^{22}, 145 ^{62}, ^{146}, ^{148}: *Beboerne af Islands Østfjærding* (Austfirðinga-fjórðungr).

Austfirðir 22 ^{48}, 103 ^{52}, 135 ^{45}, *138* ^{27} (*sml. udtrykkene* austr í fjörðu 38 ^{2}, 41 ^{76}, *[135* ^{45}*]* *og* austr í fjörðum 100 ^{17}): *Østfjordene ɔ: Islands Østfjærding*, Austfirðinga-fjórðungr, *således betegnet efter dennes centrale del, landets af mange fjorde indskårne østkyst.*

austfirzkr *22* ^{11}, 36 ^{96}: *fra Østfjordene ɔ: fra Østfjærdingen* (Austfirðingafjórðungr).

Austmaðr (-menn) 28 ^{16}, 57 ^{7}, 58 ^{12}, 61 ^{35}, ^{39}, ^{50}, 63 ^{62}, $^{64-66}$, ^{69}, 64 $^{1-2}$, 66 ^{25}, 75 ^{66}, 77 ^{11}, 87 ^{38}, 113 ^{15}, 149 ^{23},

$^{27, 29, 32-34}$: *Nordmand (-mænd), betegnede som de i forhold til Island østlig boende eller østfra kommende.*

Austrvegr 28^{21-22}, 30^{142}, 31^{4}, 119^{156}: *Østersøens østlige kystlande, særlig den nuværende russiske kyst.*

['aufýlv'] (til a.) *30^{58}*: *tekstens* eysýsla.

Balagarðssíða 119^{157}: *Finlands sydkyst langs den finske bugt, som det synes omtrent strækningen mellem Åbo og Helsingfors — måske rettere* Bálagarðssíða.

Barðaströnd 102^{105}, 103^{1-2}: *Bygd i den nordvestlige del af Island, hvor et syssel (Bst.) benævnes herefter.*

Bassastaðir 12^{60}: *Gård i det nordvestlige Island ved* Steingrímsfjörðr (Str.).

Baugagil 17^{8}: *Navnet er næppe bevaret, men den således i Njála benævnte kløft må være den, hvorigennem vejen fra* Lundareykjadalr (Bgf.) *fører op til de ovenfor liggende fjældheder.*

['beıdalr'] (t¹ b-s) *134^{40}*: *Teksten har her* breiðdalsheiðr.

Beitivellir 136^{60}, 137^{19}: *en del af* Laugardalsvellir, *nogle græsrige sletter ikke langt fra søen* Laugarvatn (A.), *omtrent 1 mil øst for altingsstedet.*

Bergþórshváll 20^{9}, $21^{23, 23, 28}$, 28^{6}, 32^{15-16}, *33^{72-73}*, 35^{5}, *36^{90}*, 38^{60}, 39^{38}, 42^{38}, $44^{17, 26, 89}$, 64^{12}, 75^{22}, 78^{21}, 90^{7}, 91^{4}, 92^{36}, 97^{135-86}, $98^{11, 68}$, 99^{41}, 102^{19}, 103^{52}, $108^{1-2, 9-10}$, 110^{2}, $124^{61-62, 111-12, 116}$, $127^{1-2, 21-22}$, 128^{2}, $132^{8, 66}$: *Gård i den sydøstligste del af bygden* Vestr-Landeyjar (R.) *nær kysten. Gården er beliggende i flade omgivelser, på et lille höjdedrag* (hváll), *hvorefter den er benævnt, og som oftere omtales i sagaen (f. eks. 44^{118}). Det er bølgeformigt, idet det består af tre småbakker med sænkninger imellem (sml.* her í dalnum 41^{44-45} *og* á hóla 44^{37}). *Derimod findes ikke ret noget tilsvarende til sagaens beskrivelse af stedet, hvor mordbrænderne skjuler sig för brandstiftelsen* (dalr var í hválinum 128^{3-4}).

[bergþórshvoll] *93^{3-4}*: *Tekstens* bergþórshváll.

Berjanes 64^{42}: *Gård i bygden* Vestr-Landeyjar (R.) *— eller muligvis en anden gård af samme navn og i samme syssel, men i den noget østligere bygd* Eyjafjallasveit.

Bersastaðir 134^{48}: *nu* Bessastaðir, *gård i* Fljótsdalr (NM.).

Berufjörðr 88^{208}, 100^{17-18}, 134^{22}: *En af de större fjorde på Islands østkyst (SM.).*

Berunes 100^{28}: *Gård på nordsiden af* Berufjörðr (SM.).
[berunes] *64^{42}*: *Teksten har her* berjanes.
['b'v vıg^{w}'] (til b.) *158^{29}*: *Teksten har her* beruvík (til beruvíkr).
Beruvík 158^{29}: *Synes at måtte svare til det skotsk-engelske* Berwick. *Snarest har man vel her byen* North B. *i det sydøstlige Skotland på sydsiden af fjorden* Frith of Forth. *En anden by af samme navn er den engelske by* B. upon Twced, *i Northumberland, på grænsen af England og Skotland, efter hvilken Skotlands sydøstligste grevskab bærer navn.*
['bıan^{r}' eyjar] *11^{27}*: *Tekstens* bjarneyjar.
['bırgıʃ' búð] *136^{74}*: *Tekstens* byrgisbúð.
Bjarmaland 28^{21}: *Landet øst for det hvide hav, ɔ: det nordlige Rusland mellem floderne Onega og Petschora.*
Bjarnanes 134^{6}, 149^{16}: *Gård i bygden* Hornafjörðr (Aust.-Sk.).
[bjarnareyjar] *9^{13}, 11^{27}*: *Tekstens* bjarneyjar.
Bjarnarfjörðr 10$^{32-33}$, 12^{20}, ^{24}, $^{54-55}$, ^{60}, 14$^{28-29}$, 38^{15}: *Fjord i det nordvestlige Island (Str.).*
[bjarnarnes] *64^{42}*: *Tekstens* berjanes.
[bjarnarnes] *134^{6}, 149^{16}*: *Tekstens* bjarnanes.
Bjarneyjar 9^{13}, 11^{27}, ^{37}: *En øgruppe i* Breiðifjörðr *i det vestlige Island. Fremstillingen synes dog at vidne om topografisk usikkerhed hos forfatteren. (Sml. IB. I, 487—88.)*
Bláskógaheiðr 23^{8}, 102^{50}: *Et nu vistnok af brug gået stednavn, der omfattede de mellem Bgf. og A. skillende fjældheder.*
Borgarfjörðr 6^{89}, 13^{19}, 22^{15}, *^{15}*: *En anselig fjord i det vestlige Island tilligemed de omkring denne liggende bygder, omtrent svarende til de nuværende sysler Hnp., M. og Bgf. Den mellem M. og Bgf. skillende* Hvítá *dannede ifølge Ldn. grænsen mellem Syd- og Vestfjærdingen.*
Borgarhöfn 101^{8}, 149$^{28-29}$, ^{32}: *Gård i bygden* Suðrsveit (Aust.-Sk.).
Breiðá 101^{15}, 122^{38}, 124^{20}, 134^{5}, 159^{29}: *En ved gletschervulkanerne forlængst ødelagt gård i det såkaldte* Öræfi (Aust.-Sk.); *hvor gården har ligget, strækker nu* Breiðamerkrsandr *sig.*
Breiðafjarðardalar (-dalir) 1^{9}, 12^{87}: *Fællesbenævnelse for den sydlige del af „Dala" syssel, der netop har taget navn af de mange herværende dale.*

Breiðdalr 87[4], 134[24]: *Bygd i den sydøstlige del af SM.*

Breiðdalsheiðr 134[40]: *Fjældhede i det østlige Island (SM.), skillende mellem* Breiðdalr *og den nordligere til* Fljótsdalshérað *forende* Skriðdalr.

breiðdælskr 100[30]: *Betegnelse for en mand fra* Breiðdalr.

Breiðfirðingadómr 24[6]: *En af altingets fire fjærdingsdomstole, benævnt efter den tilsvarende fjærding, der foruden med sit sædvanlige navn* Vestfirðinga-fjórðungr *undertiden findes betegnet som* Breiðfirðinga-fjórðungr.

Breiðifjörðr 9[14], *11[37]*: *En stor fjord eller bugt, som skærer sig ind på Islands vestkyst.*

Bretland 89[103], 96[11], 157[230], 158[7-8], [10], [15], 159[7]: *Den af keltiske Briter beboede del af England,* ɔ: Wales.

['bɪms vɪkɜ'] (til b.) *158[29]*: *Tekstens* beruvík.

Brúará 137[15]: *En middelstor elv i A., som tæt sydfor det minderige* Skálholt *forener sig med den noget østligere* Hvítá. *Disse to elve i forening begrænse bygden* Biskupstungur.

['bɜvnʃ vɪkɜ'] (til b.) *158[29]*: *Tekstens* beruvík.

búanda (bónda) kirkjugarðr 123[44]: *Hermed menes kirkegården til den umiddelbart ved altingsstedet liggende* Þingvalla *kirke, i fristatstiden — som det af benævnelsen fremgår — privatejendom.*

Búlandsnes 102[74]: *Forbjærg i SM., danner det* Berufjörðr *mod syd begrænsende næs.*

Byrgisbúð 136[74]: *En af altingsboderne øst for* Øxará. *Denne ifølge Sturlunga-saga ved sin beliggenhed og tillige ved en forskansning beskyttede bod kan med stor sandsynlighed antages at have ligget på den af kløfter begrænsede lavatange, som nu udgives for det gamle lovbjærg.*

Byskupstunga 46[12], 137[15]: *Bygd i A. Sit navn bærer den som dels indesluttende det gamle bispesæde* Skálholt, *dels selv omsluttet af rindende vand, nemlig elvene* Brúará *og* Hvítá; *ved den gennem bygden strömmende elv* Tungufljót *deles den i to „tunger“.*

Dalakollr 1[10], 33[16], 34[55]: *I 1ste del af navnet ligger stednavnet* Dalar; *se dette.*

Dalamenn 33[36], 51[5]: *Indbyggerne af* Dalar *ved* Breiðifjörðr.

Dalar (*yngre* Dalir) 6[51], *[51]*, 7[70], 13[24], [37], 14[2], 17[70], 70[39], [41]: *Den række dale, som udgör den sydlige og större*

del af »Dala« syssel på Vestlandet, hvilket distrikt også tager navn efter dem. = Breiðafjarðardalar.

Dalar 87^{43}: *Gudbrandsdalen i Norge.*

[dalir] *102^{75-76}*: = Dalar *ved* Breiðifjörðr *på Islands vestkyst.*

Dalir 86^{4}: *Bygd i Skotland, rimeligvis* D. í Skotlandsfjörðum — *snarere end* D. á Katanesi — *og i så fald svarende omtrent til den indsænkning, hvorigennem den kaledoniske kanal går.*

Dalr 52^{2}, $53^{2, 39}$, 54^{10}, 65^{48}, $92^{3, 16, 28, 73}$, 115^{32}, 117^{9}, 121^{32}, $122^{13, 40}$: *Det nuværende* Stóri-Dalr, *gård i den østlige del af R.*

Dalverjabúð 119^{2}: *En altingsbod tilhørende hövdingeslægten fra* Dalr, *de såkaldte* Dalverjar.

Dana-konungr $5^{9, 8-9}$: *Sammensat med folkenavnet* Danir, *de danske.*

Danmörk 4^{2}, 5^{7}, 30^{53}, 31^{6}, $81^{3, 15, 51}$, 82^{51}: Danmark.

danskr 30^{140}: dansk.

Djúpárbakki 25^{46}, 129^{42}: *Muligvis gården* Djúpárbakki *i bygden* Fljótshverfi (VSk.).

Dofrar (*ell.* -ir? „til dofra“) 159^{6}: *Byen* Dover *i England.*

dómar $121^{24\,ff.}$ = fjórðungsdómar.

[dugaals bęr] *86^{20-21}*: *Tekstens* dungalsbær.

[dúgálsgnípa] *86^{8}*: *Tekstens* dungalsgnípa.

[duggalsbær] *83^{26}*, *85^{13}*, *86^{20-21}*: *Tekstens* dungalsbær.

[duggalsgnípa] *86^{8}*: *Tekstens* dungalsgnípa.

[dungaðsbær] *83^{26}*: *Tekstens* dungalsbær.

Dungalsbær 83^{26}, 85^{13}, 86^{21}: *Landsbyen* Duncansbay *på* Caithness, *Skotlands nordøstligste halvø; yderst på næsset findes klippepynten* Duncansby (*eller* Dungsby) head.

Dungalsgnípa 86^{8}: Duncansby head, *Skotlands nordøstligste pynt, der afslutter halvøen* Caithness.

[dungansbær] *83^{26}*, *86^{20-21}*: *Tekstens* dungalsbær.

[dýblinn] (til dýblinnar) *155^{59}*: *Tekstens* dýflinn.

[dýflín] *157^{10}*: *Tekstens* dýflinn.

Dýflinn $155^{59, 77}$, 156^{53}, 157^{10}: Dublin, *hovedstaden i Irland.*

['ðýrholm'] (at ð.) *90^{16}*: *Tekstens* dyrhólmar.

Dyrhólmar 90^{16}, 102^{5}, 124^{74}, 131^{46}: *nu* Dyrhólar, *gård i* Mýrdalr (VSk.), *nabobygden til R.*

[edda] *119^{53}*: *Tekstens* elda.

(Efja *83^{4}*: *Et oftere genkommende norsk stednavn.*)

Fell (undir felli) 9^{13}: *Det nuværende* Staðarfell, *gård i det vestlige Island (D.).*

Fellshverfi 101^{13}: *nu* Suðrsveit, *bygd i den sydøstlige del af Island* (Aust.-Sk.).

fimmtardómr $97^{73\ ff.}$, ^{102}, 144^{38}, ^{44}, $^{63\ ff.}$, 145^{17-18}: *havde mødested fælles med* lögrjetta.

firðir 38^{3}, 41^{76}, 100^{17}, *135*^{45}: *ɔ:* Austfirðir.

firðir 103^{40-41}: *ɔ:* Vestfirðir.

Fiskivötn 126^{17}, 131^{34}: *En gruppe næsten ukendte indsøer i det ubeboede höjland, ovenfor R. og VSk., i det sydlige Island. Forfatteren af Njála synes at forestille sig disse søer langt nærmere fjældvejen mellem de to sysler end de i virkeligheden er.*

fjall, *ɔ: „fjæld", bruges flere steder i Njála for at betegne höjlandet og de over dette førende fjældveje.*

fjórðungsdómar 97^{68}: *Fjærdingsdomstolene på altinget — i Nj. hyppig benævnt* dómar *(domstolene) alene. Disse må have haft deres sæde på de såkaldte* Vellir *(ɔ: sletterne) nord (og øst) for* Øxará.

fjórðungsdómr 8^{14-15}, $97^{72\ ff.}$, 142^{68}: *En enkelt af de fire* fjórðungsdómar.

fjörðr 88^{193}: Trondhjemsfjorden (Þrándheimsfjörðr) *i Norge.*

fljót 41^{80}, 53^{51}, 92^{16}, ^{78}, ^{80}, ^{86}, ^{94}, ^{103}, ^{105}, ^{107}: = Markarfljót.

Fljótamenn 113^{37}: *Indbyggerne af* Fljót, *en bygd på Islands Nordland, i den nordøstligste del af Skg.*

Fljótsdalr 134^{114}: *Bygden omkring og ovenfor den store indsø* Lagarfljót *på Islands Østland.*

Fljótsdalshjerað 134^{109}: *Fællesbenævnelse for de omkring indsøen* Lagarfljót *liggende bygder, tilsammen udgörende Østlandets anseligste herred (NM. & SM.).*

Fljótshlíð 19^{10}, 34^{8}, 37^{12}, 41^{10}, 45^{2}, 53^{8}, 58^{20}, *75*^{34}, 102^{7}, 127^{11}, 130^{158}, 131^{31}, ^{59}, 135^{41}, $^{40-41}$, 136^{3}, 145^{304}, 146^{140}, 149^{44}, $^{84-85}$: *Bygd på Islands Sydland (R.).*

[**fljótverjar**] *113*^{37}: *Svarer til tekstens* fljótamenn *og har samme betydning som dette ord.*

Flosadalr 130^{163}: *En dalsænkning i fjældet* Þríhyrningr (R.).

Fold (upp á foldinni) 82^{19}, ^{19}: *Herved må på dette sted forstås landskabet* Vestfold *i Norge; sædvanlig betegner dog* foldin *ikke landet, men den dette begrænsende fjord (den ydre del af Kristianiafjorden).*

Forsárskógar 116^{39}: *Dette stednavn kendes ikke. Østligst i R. ligger ved en, tidligere* Forsá *benævnt, elv en gård* Skógar, *men denne nævnes senere hen i sagaen med sit nuværende navn.*

Friðarey 154^{4}, 159^{12}: *nu* Fair isle (*eller* Fair hill), *en lille mellem Orknøerne og Shetlandsøerne liggende ø.*

Færeyjar 100^{8}, 157^{195}: Færøerne.

færeyskr 47^{7}, *75^{5}*: færøisk.

Garðaríki 28^{20}, 81^{16}: Gardarige, *det af Nordboer grundede russiske rige.*

Gásasandr 148^{68}, 149^{75}: *Et ikke længer brugeligt navn, der rimeligvis betegner det samme som nu* Sprengisandr, *midterpartiet af det indre höjland, hvorover en Syd- og Nordlandet forbindende fjældvej fører.*

Gaulardalr 100^{4-5}: *Hoveddalen i* Gauldæla *fylke i Trøndelagen i Norge.*

Gautavík 87^{5-6}, 88^{208}: *Navn på en vig og gård på Østlandet, på nordsiden af* Berufjörðr (SM.). *I ældre tider synes her at have været en stærkt besøgt havn.*

Gautelfr 82^{17}: Gøtaelven, *tidligere ved sit udløb grænseflod mellem Sverige og Norge.*

Gautland, hit eystra 5^{2}, *^{2}*, $^{5-6}$, *$^{5-6}$*, 29^{42}: Øster-Gøtland *i Sverige.*

[**gautland, vestra**] *5^{2}*: Vester-Gøtland *i Sverige.*

[**geilastofa**] *54^{34}*: *Tekstens* geilastofnar.

Geilastofnar (*ell.* -stofur? »til geilastofna«) 54^{34}: *Dette stednavn, der nu ikke kendes, må søges ved vestgrænsen for* Fljótshlíð (R.).

[**geilostofnar**] (*ell.* -stofur?) *54^{34}*: *Tekstens* geilastofnar.

[**geilustofnar**] (*ell.* -stofur?) *54^{34}*: *Tekstens* geilastofnar.

[**geitafell**] *134^{22}*: *Tekstens* geitahellur.

[**geitahellar**] *134^{22}*: *Tekstens* geitahellur.

Geitahellur 134^{22}: *Gården* Geithellar *ved* Álptafjörðr *på Østlandet (SM.).*

[**geitnahella**] *134^{22}*: *Tekstens* geitahellur.

Gjábakki 124^{20}: *Gård ved den nordøstlige bred af søen* Þingvalla-vatn *på Sydlandet (A.). Sit navn skylder gården sin nære beliggenhed ved den store lavakløft* Hrafnagjá.

gjábakki *138^{82}*, *sml.* 138^{85}: *Intet nomen proprium, men betegner blot skrænten af lavakløften* Almannagjá *ved altingsstedet.*

['gnopa'bárðr] *105^{3-4}: Tekstens* gnúpabárðr.

Gnúpabárðr 105^{3-4}, 119^{147-48}: *Første del af dette sammensatte navn er stednavnet* Gnúpar (*nu* Núpar), *en gård i* Reykjardalar (Sþ.) *på Nordlandet.*

Goðaland 124^{58}, 126^{20}, 131^{32-33}, 145^{313}, 148^{62}, 149^{69}: *Med dette navn betegnes en lille ubebot landstrækning i R., tæt under* Eyjafjallajökull, *syd for* Þórsmörk. *Til denne beliggenhed svarer kun dårlig Njálas omtale af stedet, hvorefter det skulde søges nordligere og fjærnere fra bygden.*

Goddalir (*ell.* -ar?) 119^{95-96}, 134^{93}: Goðdalir *eller* Guðdalir *er navnet på den sydligste, nærmest höjlandet liggende bygd i Skg. på Nordlandet, samt benævnelse på en herværende hovedgård (nu præstegården).*

[goþdalir] (*ell.* -ar?) *134^{93}: Tekstens* goddalir.

Grímsnes 47^{2-3}, 77^{136}, $102^{23-24, 57}$: *En af de större bygder i A., begrænset mod øst af* Hvítá *med* Brúará, *mod vest af* Þingvallavatn's *afløb* Sog.

Grjótá $34^{3, 79}$, 41^{63}, 59^{3}, $69^{32, 38}$, 78^{14}, 88^{203}, $91^{2, 40, 62, 65}$, 92^{169}, 93^{23}, 97^{118} (grjótármenn), 111^{17}, 112^{15}: *Gård i bygden* Fljótshlíð (R.).

[grænland] *100^{8}*: Grönland.

[guðbrandsdalar] (*ell.* -ir?) *87^{41-42}: Tekstens* dalar *(Gudbrandsdalen i Norge).*

[guððalir] (-ar?) *119^{95-96}, 134^{93}: Tekstens* goddalir.

[gvð dalir] (-ar?) *134^{93}: Tekstens* goddalir.

[gv́ðð ðalir] (-ar?) 134^{93}: *Tekstens* goddalir.

Gulaþing 2^{66-67}: *Et af Norges fire lagting, benævnt efter tingstedet* Gula *syd for Sognefjorden.*

Gunnarsholt 19^{6}: *Gård i bygden* Rangárvallasveit (R.).

['haeyıar'-tyrðill] *102^{6-8}: Se de to næst følgende ord.*

['háeyıar'-tyrðill] *102^{6-8}: Teksten har her* háeyrartyrðill. *Muligvis ligger dog i sammensætningens 1ste led stednavnet* Háey (eyin há), *nú* Pétrsey, *i* Mýrdalr, *den vestligste bygd i VSk.*

Háeyrartyrðill 102^{7}: *Muligvis dog rettere* háeyjartyrðill, *se foreg. ord.*

Hagi $103^{1, 4}$: *Gård i det nordvestlige Island i bygden* Barðaströnd (Bst.).

Hallbjarnarvörður 2^{52}: *Et bedested på den mellem altingsstedet* (Þingvellir, A.) *og „herredet“* Borgarfjörðr *førende fjældvej.*

Hálogaland *82*^{3}, 113^{30}: Helgeland, *det nordligste af Norges fordums fylker.*
Hálugaland 82^{3}: = Hálogaland.
Hámundarstaðir 19^{33}: *Denne gård kendes nu ikke; snarest bör den måske — efter den forbindelse hvori den nævnes — søges i VSk.*
Haukadalr 23^{52}, ^{90}, ^{90}: *En af Bredefjordsdalene i det vestlige Island (D.).*
Haukadalr 102^{22}: *En af de nordligste, nærmest höjlandet liggende, gårde i A., hører til bygden* Biskupstungur.
Haukadalsskarð 23^{53}: *Et pas, som fra* Haukadalr (D.) *fører op til fjælds, hvorfra en vej ligger i nordøstlig retning til den mellem Vest- og Nordlandet skillende* Hrútafjörðr.
Heiðabær 31^{5}: *Byen* Hedeby, *nu* Slesvig, *den sydligste handelsstad i det gamle Danmark.*
[heiðabergssandr] *101*^{9}: *Tekstens* heinabergssandr.
[heinabergsland] *101*^{9}: *Tekstens* heinabergssandr.
Heinabergssandr 101^{9}: *Nogle ved jøkelelven* Heinabergsvötn *opstäede sandstrækninger i Aust.-Sk. Navnet er næppe længer i brug.*
Helgafell 114^{2}: *Hovedgård — senere, indtil reformationen, kloster — på Vestlandet (Snf.).*
[helsingaborg] *82*^{53}: *Tekstens* helsingjaborg.
Helsingjaborg 82^{53}: Helsingborg *i Skåne.*
[helsingjaland] *82*^{53}: *Tekstens* helsingjaborg. „Helsingaland", *nu* Helsingland, *er et landskab i det nordlige Sverige langs den Bottniske bugt.*
Hernar 2^{92}, ^{92}: *En øgruppe ved* Hörðaland *i Norge; beliggenheden synes ikke med fuld nöjagtighed at kunne angives.*
[hestalækr] *102*^{57}: *Tekstens* hestlækr.
Hestlækr 77^{136}, 102^{57}, ^{59}: *Bæk eller å i bygden* Grímsnes (A.).
Heydalir 134^{24}: *nu* Eydalir, *gård i* Breiðdalr (SM.).
[heydalr] *134*^{24}: *Tekstens* heydalir.
['híatl*and*'] *154*^{5}: *Tekstens* Hjaltland.
Hísing 29$^{17-18}$, ^{18}, ^{24}, 31^{27}, 72^{6}: *En ø på grænsen af de tre nordiske kongeriger, dannet ved forgrening af* Götaelv (Gautelfr) *umiddelbart för dennes udløb i havet.*
Hjaltland 80^{16}, *83*^{13}, 100^{8}, 154^{5}: Shetlandsøerne.
Hjaltlendingr 80^{17}: *Beboer af Shetlandsøerne.*
Hjarðarholt 23^{50}, 70$^{39-40}$: *Gård i* Laxárdalr (D.).

Hvítá 22[7], [7–8], [15]: *Med dette for flere af Islands jokelelve fælles navn betegnes her den fra indsøen* Hvítárvatn *i höjlandet nordfor A. udspringende elv, der under sit løb sydpå gennem syslet optager flere anselige bifloder, indtil den efter foreningen med søen* þingvallavatn's *afløb* Sog *antager navnet* Ölfusá.

Hvítá 2[54]: *Den her nævnte* Hvítá *har under sit løb fra höjlandet en vestlig retning indtil sit udløb i* Borgarfjörðr. *Bygderne omkring den udgjorde tilsammen „herredet“* Borgarfjörðr, *nu de to sysler M. & Bgf.; den er grænsen mellem Syd- og Vestlandet.*

Hvítanes 97[123], [126], 107[6]: *Det således benævnte sted må søges i R., men dets nærmere beliggenhed kendes ikke.*

Hvítanessgoði 98[7], [100], 106[41], *107*[17], 109[48], 111[1-2], [10], 115[35], 119[139], 145[269], 159[28]: *1ste led af sammensætningen er det ovenfor nævnte* Hvítanes.

[hvítáróss] *2*[54]: *Mundingen af* Hvítá *i* Borgarfjörðr *på Vestlandet.*

Hvítsborg 158[30]: *Til dette stednavn, der må søges i Storbritannien & Irland, og snarest i Skotland, i nærheden af* Beruvík *(se dette), synes intet fuldt tilsvarende engelsk navn at kunne påvises. Øst for* Edinburgh *nær* Dalkeith *findes en landsby* Whitehill, *på hvilken måske opmærksomheden kan henledes.*

Höfðabrekka 101[22], 115[20], 145[310], [327], 146[36], 147[59]: *Gård i* Mýrdalr, *den vestligste bygd i VSk.*

Höfði 113[24]: *Gård på Nordlandet, på* Höfðaströnd, *en af de nordøstligste bygder i Skg.*

[hörðakonungr] *100*[25–26]: *1ste sammensætningsled* hörðar *betegner beboerne af det norske landskab* Hörðaland.

Hörðaland 2[93], [93], 100[25-26]: *Landskab i det vestlige Norge, bestående af to dele* Nord- *og* Syd-Hordaland (Norðr- *og* Sunn-H.).

Höskuldsstaðir 1[18], 6[41-42], 9[26-27], 12[39], [89], 13[87], 14[3], 17[70], 22[20-21], 23[10], [57]: *Gård i* Laxárdalr (D.).

Ingólfshöfði 159[17]: *Forbjærg på Islands sydkyst (Aust.-Sk.).*

Íra-konungr 70[44-45], 113[29-30]: *I 1ste sammensætningsled ligger folkenavnet* Írar *ɔ: Irlænderne.*

Írland 70[45], 83[13], 154[14], [22], 155[54], [60], 156[48], 157[209], [212], 158[7]: Irland.

írskr 47[15]: irsk.

Ísland 6$^{6, 12, 20, 30}$, 19$^{19, 32}$, 20^{4}, 22^{44}, 27^{17}, 31$^{8, 20}$, 32^{2}, *74*$^{32-33}$, 75^{47}, 77^{111}, 82$^{35, 35, 37, 39}$, 83^{2}, 87$^{3, 4, 32, 51}$, 88$^{5, 193}$, 89^{38}, *100*^{20}, 104$^{10, 12}$, *113*^{36}, 114^{17}, 119$^{162, 169}$, 138^{8}, 139^{56}, 151^{80}, 153^{40}, 157^{65}, 158^{45}, 159$^{13, 14}$: Island.

[**íslandshaf**] *87*$^{10-14}$: *Havet mellem Island og Norge.*

Íslendingr(-ar) 5^{13}, 82^{23}, 83^{37}, 104^{4}: Islænder(e).

íslenzkr 3$^{7, 55-56}$, 82$^{11-12}$, 84$^{22-23}$, *87*$^{50-51}$, 88^{115}, 100^{22}, 104^{7}: islandsk.

Jamtaland 5$^{6, 5-6}$: Jæmteland, *grænse-landskab mellem Sverige og Norge, hørte fra midten af 10. årh. til Norge, indtil det i det 17. årh. afstodes til Sverige.*

Jamtaskógr 119^{154}: *Hermed må betegnes en skov i eller på grænsen af Jæmteland* (Jamtaland).

jökull 131^{84}: *o:* Eyjafjallajökull.

Kaldbakr (í kaldbak) 14^{32}: *Navn på en gård — oprindelig på et fjæld — i det nordvestlige Island* (Str., Kaldbaksvík, Kaldrananeshr.).

Kaldbakshorn 14^{33}: *Forbjærg på sydsiden af* Kaldbaksvík (Str., Kaldrananeshr.).

Kálfafell 101^{12}, 134^{5}: *Gård i bygden* Suðrsveit *eller* Fellshverfi (Aust.-Sk.).

Kambsnes 2^{37}: *Gård på Vestlandet (D.), benævnt efter et lavt næs, der løber frem i* Hvammsfjörðr *sydfor mundingen af* Laxárdalr.

[**kantaraborg**] *154*^{22}: *Svarer lydlig til* Canterbury *i England, men er vistnok en afskriverfejl for* 'Kankaraborg', *d. v. s.* Kinkora, *den irske overkonge Brians hovedsæde. Teksten har her* kunjáttaborg.

[**kantarabyrgi**] *154*^{22}: *Formodenlig* = kantaraborg.

[**kára'grof'**] *129*^{144}: *Tekstens* káragróf.|

Káragróf 129^{144}: *Dette navn tillægges nu en lille sænkning i terrænet nordvest for* Bergþórshváll (R.).

Katanes 86^{3}, 155^{39}, 157^{94}, 159$^{9, 12}$: Caithness, *Skotlands nordøstligste halvø.*

Keldur 25^{40}, 34^{81}, 116^{66}, 124$^{27, 30}$, 126^{23}, 130$^{104, 115}$, 131^{12}: *Gård i* Rangárvallasveit (R.), *syslets centralbygd.*

[**'kélld'a**] *83*^{4}: *Tekstens* elda.

Kerlingardalr 101^{24}, *102*$^{2-3}$, 145^{323}, 146^{35}: *Gård i* Mýrdalr (VSk.), *betegner i Njála tillige den tilhørende, af* Kerlingardalsá *gennemströmmede dal.*

Kerlingardalsá 102^{2-3}, 146^{35}, ^{39}: *En mellem* Höfðabrekka *og* Arnarstakksheiðr *skillende á i den vestlige del af VSk.*

Kiðjaberg 56^{13}: *Gård i bygden* Grímsnes (A.).

Kirkjubær 47^{5}, ^{34}, 48^{8}, ^{20}, ^{31}, 49^{5}, ^{56}, ^{65}, 50^{18}, 68^{2}, 71^{26}: *Gård i bygden* Rangárvallasveit (R.).

Kirkjubær 101^{19}, 115^{17}, 122^{38}, 126^{14}: *Gård i bygden* Síða, *fordum* Skógahverfi (VSk.).

['klo'] *89^{108}: Tekstens* kola.

Knafahólar 61^{19}, ^{22}, ^{27}, ^{30}, $^{50-51}$, 62^{25}, ^{44}, ^{45}: *Nogle kegleformige, spidst tilløbende höje tæt ved en af de gamle hovedveje gennem* Rangárvallasveit (R.).

[knafhólar] *61^{19}, ^{22}, ^{27}, ^{30}, 62^{25}, ^{44}, ^{45}: Tekstens* knafahólar.

[knappavellir] *134^{4}: Gården* Hnappavellir *i bygden* Öræfi (Aust.-Sk.).

Knappavöllr 134^{4}: *nu* Hnappavellir — *se foreg. ord.*

[knapphólar] *61^{19}, ^{21}, ^{27}, ^{30}: Tekstens* knafahólar.

Kola 89^{108}: Coll, *en til grevskabet* Argyle (Argyll) *henhørende ø ved Skotlands vestkyst.*

['kolni'] *89^{108}: Tekstens* kola.

[kóla] *89^{108}: Tekstens* kola.

Konungahella 3^{4-5}, ^{36}, 5^{74}: *senere* Konghelle, *nu* Kongelf, *den sydligste by i det gamle Norge, beliggende på nordsiden af Götaelvens nordlige forgrening om øen Hising.*

Kringlumýrr 151^{19}: *En mose i bygden* Meðalland (VSk.). *Den nærmere beliggenhed kan ikke angives.*

Krossavík 134^{102}: *Gård i* Vápnafjörðr, *nu* Vopnafj. (NM.).

Kunjáttaborg 154^{22}: 'Connaughtborg', *muligvis oprindelig* 'Kankaraborg', *d. v. s. byen* Kinkora *ved floden* Shannon, *den sædvanlige residens for kong Brian af* Munster.

Kunjátttir 156^{49}: *Provinsen* Connaught *i det vestlige Irland.*

Lagarfljót 134^{65}: *Stor, strömlignende indsø i den østlige del af* Island (NM. & SM.), *om hvilken landskabet* Fljótsdalshérað *er beliggende.*

Landbrot 149^{66-67}: *Bygd i VSk.*

Landeyjar 20^{9}, *ɔ:* Landøer: *Med dette navn betegnes de flade mosestrækninger, der — indesluttede mellem elvene* Þjórsá, Þverá *og* Markarfljót — *danner den nedre, nærmest søen liggende del af R. (bortset fra den østligere*

bygd Eyjafjallasveit). *Ved en arm af Markarfljót* Affall *deles Landøerne i* Austr- *og* Vestr-Landeyjar.

[landsbrot] 149^{66-67}: *Tekstens* landbrot.

Langey 89^{26}: *Ø i Norge i fylket* Hálogaland.

['laufeınga'goðorð] 97^{115}: *Tekstens* laufæsingagoðorð.

Laufæsingagoðorð 97^{115}: *I 1ste led af sammensætningen ligger stednavnet* Laufáss *på Nordlandet (Sþ.).*

Laugarnes 13^{11}, 14^{16}, $17^{86, 86}$: *Gård i det sydvestlige Island (Sydlandet), i nærheden af* Reykjavík (Gb.).

Laugarvatn 136^{59}: *Indsø og gård nogle mil øst for altingsstedet (A.).*

Laxá 118^{23}: *Biflod til* Hvítá (A.), *skiller mellem de to* „Hreppar".

Laxárbakki 118^{23}: *ɔ: bredden af* Laxá — *se dette ord.*

Laxárdalr 1^{18}, $22^{19-20, 20}$: *En af „Bredefjordsdalene" (D.).*

Laxárdalsheiðr 7^{79}, 22^{19-20}: *Det mellem* Laxárdalr *og* Hrútafjörðr *skillende højland, i den nordvestlige del af Island.*

leið, hin eystri 158^{39-40}, hin vestri 159^{4}: *ɔ: den østre og vestre vej, de to hovedveje for rejsende fra Norden til de sydlige valfartssteder, særlig Rom. Ad den vestre vej foretoges rejsen helt eller delvis til søs, idet man efter omstændighederne enten kun berørte kysterne af Frankrig eller til lands gennemrejste dette land. Den østre vej førte ad forskellige linjer gennem Tyskland.*

Limgarðssíða 5^{60}: *Kysten i den østlige del af* Agðir *eller* Egða-fylke *i det sydlige Norge.*

Ljóðhús $82^{23, 50}$: Lødøse, *købstad i Vester-Gøtland i Sverige, ved Gøtaelvens bred.*

Ljósavatn $105^{1, 11, 21}$, 145^{83}: *Gård i det nordlige Island (Sþ.).*

Ljósvetningabúð 119^{143-44}, 138^{57}: *En altingsbod øst for* Øxará, *benævnet efter hövdingeslægten fra* Ljósavatn.

Ljósvetningaleið 119^{165}: *Et for det årlige høstting (leið) bestemt tingsted. Dette kan muligvis søges på det såkaldte* Leiðarnes, *i nærheden af gården* Háls, *i* Fnjóskadalr (Sþ.).

Ljósvetningar $119^{164-66, 166}$, 120^{77}, 135^{136}, $138^{58, 65}$, 142^{24}: *Medlemmerne af den fra* Ljósavatn *stammende hövdingeslægt.*

Ljótárdalr $12^{59, 59-60}$: *En dal ved* Steingrímsfjörðr (Str.), *rimeligvis* = Staðardalr, *en mindre dal, der strækker sig op fra Stengrimsfjordens bund.*

(Ljoxa *83^{4}: Bygd i Tröndelagen i Norge. Dette stednavn skrives i Munchs Hist.-geogr. Beskr. over Kgr. Norge* Lexa, Ljöxa *eller* Löxa.)

[logarnes] *13^{11}: Tekstens* laugarnes.

Lómagnúpr 133^{8}: *Fjældpynt i VSk.*

Lómagnúpssandr 124^{44}, 147^{2}: *nu* Skeiðarársandr, *en c. 5 mile bred, mellem Aust.-Sk. og VSk. skillende sandstrækning.*

Lón 134^{7}: *Den nordostligste bygd i Aust.-Sk.*

Lónsheiðr 101^{3}: *En mellem SM. og Aust.-Sk. skillende fjældryg.*

Lundr 8^{39}: *Gård i Bgf. i dalen* Lundareykjadalr *eller, med det ældre navn,* Reykjardalr hinn syðri.

(Lygra *83^{4}: Ø i Hördafylke i Norge.*)

lögberg $7^{95, 96}$, $8^{10, 16, 23-24, 36}$, 24^{15}, 33^{10}, $56^{14, 22, 56}$, $73^{19, 31, 40}$, 75^{60}, 97^{113}, $105^{14, 17}$, 121^{24}, $123^{31, 32-33, 43}$, 139^{24}, $141^{2, 4, 24, 41, 44, 59}$, $142^{70, 91, 115}$, $144^{22, 35-36, 43, 51-52, 59, 61}$, 145^{184}: *„Lovbjærget", lovsigemandens sæde, stedet for offenlige bekendtgörelser m. m. Denne altings-lokalitet påvises tilsyneladende med stor bestemthed øst for* Øxará *og antages at være en af kløfter begrænset lavatange, som ovenfor nævnt under omtalen af* Byrgisbúð. *Denne tradition kan dog ikke være rigtig. Lovbjærget må have ligget* v e s t *for Øxará, i nærheden af* Hlaðbúð.

lögbergi 105^{26}: = lögberg.

Lögrinn $5^{3, 6, 6-7}$: *„søen",* ɔ: Mälaren *i Sverige.*

lögrjetta $2^{15, 20}$, 97^{65}, 99 ff., *105^{14}*, 122^{53}, $123^{49, 62, 63-64, 67, 68, 70}$, 144^{44}: *„Lovretten", Islands lovgivende forsamling i fristatstiden. Den havde sin bestemte plads på altingsstedet, på* *s l e t t e r n e* (vellir) *nord [og øst] for* Øxará.

['mani'] *89^{105}: Tekstens* mön.

[markarfjót] *20^{5}: Tekstens* markarfljót.

Markarfljót $20^{5, 5}$, 34^{10}, $36^{22, 42}$, 39^{3-4}, 45^{59}, 52^{2}, 53^{6}, 54^{6}, 75^{32}, 92^{14}, 117^{21-22}, 120^{54}, 126^{20}, 130^{15}, 135^{41}, 146^{2}, 148^{19}: *Jøkelelv i den østlige del af R. — ofte alene benævnt* fljótit *ɔ: elven.*

[maun] *86^{35}, 89^{105}: Tekstens* mön.

[maǘn] *89^{105}: Tekstens* mön.

[mœratunga] *124^{23-24}: Tekstens* mörtunga.

[mœrtunga] *124^{23-24}: Tekstens* mörtunga.

Meðalfellsströnd 9^{11}: *nu* Fellsströnd, *en bygd langs nordsiden af* Hvammsfjörðr (D.).
Meðalland 149^{66}, 150^{39}, 151^{18}: *Bygd i VSk.*
Melmannagoðorð 97$^{114-15}$: *I 1ste sammensætningsled af dette ord ligger stednavnet* Melr, *nu* Melstaðr, *en gård i* Miðfjörðr (Hv.) *på Nordlandet.*
[mẹrhǽuɪ] *86^{4}*: *Tekstens* mýræfi.
[mẹræfɪ] *86^{4}*: *Tekstens* mýræfi.
Miðfjarðarskeggi 138^{4}: *I 1ste sammensætningsled ligger ordet* Miðfjörðr — *se det nærmest følgende ord.*
Miðfjörðr, 97^{115}: *Fjord på Nordlandet (Hv.).*
Miðmörk 152^{8} (*sml.* 148^{21}: á miðbænum): *Ifølge Njála navnet på den af de tre gårde* Mörk *i* Þórsmörk (R.), *på hvilken Björn den hvide bode. Gårdens tilværelse, i alt fald under dette navn, må dog synes noget tvivlsom. Se i øvrigt* Þórsmörk.
Mikligarðr 81^{17}: Konstantinopel, *hovedstaden i det østromerske eller græske kejserdömme.*
['moðru'vellingabúð] *145^{142}*: *Tekstens* möðrvellingabúð.
Móeiðarhváll 67^{20}, 68^{7},^{33}, 70^{31}: *Gård i bygden* Hvolhreppr. *omtrent midtvejs i R.*
[mon] *89^{105}*: *Tekstens* mön.
[mo͡n] *89^{105}*: *Tekstens* mön.
[món] *89^{105}*: *Tekstens* mön.
[móratunga] *124$^{23-24}$*: *Tekstens* mörtunga.
[móri] *89^{105}*: *Tekstens* mön.
[mortunga] *124$^{23-24}$*: *Tekstens* mörtunga.
['moɂv'vellingabúð] *145^{142}*: *Tekstens* möðrvellingabúð.
Mosfell 26^{4}, 46^{2},^{8}, 50^{1}, 65^{13},^{17}, 77^{140}, 135^{3}: *Gård i bygden* Grímsnes (A.).
Mosfell 57$^{7-8}$: *Synes at måtte søges i VSk.; nogen sådan gård kan dog næppe påvises her.*
Mosfellingabúð 33^{10}, 105^{13}: *Bod på altinget, vest for* Øxará, *benævnt efter den på* Mosfell *i* Grímsnes (A.) *hjemmehørende hövdingeslægt.*
Mosfellingar 47$^{43-44}$: *Medlemmerne af den på* Mosfell *i* Grímsnes *hjemmehørende hövdingeslægt.*
Mostrarskegg 114$^{6-7}$,^{9}: *I 1ste sammensætningsled ligger stednavnet* Mostr, *en til Hörða-fylke i Norge hørende ø.*
['mostra'skegg] *114$^{6-7}$*,^{9}: *Tekstens* mostrarskegg.
['móstrá'skegg] *114^{9}*: *Tekstens* mostrarskegg.
[mv́rǽfɪ] *86^{4}*: *Tekstens* mýræfi.

Mẏdalr 90^{16}, 146^{9}, ^{26}, ^{29}, 147^{4}: *nu* Mýrdalr, *den vestligste bygd i VSk., nabobygd til R.*
[mẏr ęfı] *86^{4}: Tekstens* mýræfi.
[mẏrkeẏ] *86^{4}: Tekstens* mýræfi.
[mẏʀęfı] *86^{4}: Tekstens* mýræfi.
[mẏꝛæfe] *86^{4}: Tekstens* mýræfi.
[myꝛæfí] *86^{4}: Tekstens* mýræfi.
Mýræfi 86^{4}: *Landskabet* Moray *(eller* Murray*) i det østlige Skotland. Navnet skrives hos Munch (Sml. Afhandl. III)* Mœræve.
[mẏr æuı] *86^{4}: Tekstens* mýræfi.
[myręvı] *86^{4}: Tekstens* mýræfi.
[mærajarl] *85^{3}, 96^{4}: I 1ste sammensætningsled ligger stednavnet* Mæri *— se dette.*
Mæri 85^{3}, 96^{4}: Mœri, *det navn, hvoraf benævnelsen på de norske fylker* Norðmœri *og* Sunnmœri *dannes; af disse skal særlig det første tillige betegnes alene ved det usammensatte ord.*
[mæʀe] *85^{3}: Tekstens* mæri.
[möðruvellingabúð] *119^{117}: Tekstens* möðrvellingabúð.
Möðruvellir 113^{2}, 134^{54}, 148^{64}, 149^{75}: *Gård på Nordlandet (Ef.), i syslets centralbygd* Eyjafjörðr.
Möðrvellingabúð 119^{117}, 139^{128}, 145^{142}: *Altingsbod vest for* Øxará, *benævnt efter hövdingeslægten fra* Möðruvellir í Eyjafirði.
Mön 86^{35}, 89^{104}, ^{105}, 155^{65}, ^{71}: *Øen* Man *ved vestkysten af England.*
Mörk 34^{9}, 37^{13}, 91^{4}, 92^{11}, ^{18}, ^{27}, 93^{1}, ^{20}, 94^{1}, 112^{18}, 117^{3}, ^{10}, 124^{30}, 129^{93}, 133^{4}, 142^{169}, 146^{92}, 159^{54}, ^{82}, 150^{39}, ^{62}: *En af de tre, tæt ved hinanden stående gårde* Stóra-, Mið- *og* Syðsta-M. *øst for elven* Markarfljót, *i* Eyjafjallasveit (R.), *rimeligvis* Stóra-Mörk.
Mörk 148^{20}, 149^{70}, 150^{29}, 152^{8}, ^{42}: *Jfg. Njála navnet på tre gårde i* Þórsmörk (R.), *af hvilke* Miðmörk *bebodes af Björn hvide — se i øvrigt disse to stednavne.*
Mörtunga 124^{23}: *Gård i VSk., i den bygd, som nu benævnes* Síða.

[narð víc] *96^{7}: Tekstens* njarðvík.
(Niðarhólmr *88^{105}: Se* eyin.)
Njarðvík 96^{7}, 134^{65}: *En lille bugt eller vig med tilhørende gård på østkysten af Island (NM.).*

[norðlendingabúð] (*og* -búðir) *139^{128}*: *Tekstens* möðrvellingabúð.

Norðlendingadómr 141^{84}, 143^{4}: *Den for retssager fra* Norðlendinga fjórðungr *bestemte fjærdingsdomstol på altinget.*

Norðlendingafjórðungr $97^{113\text{-}14}$: *Nordlændingefjærdingen, Islands „Nordland", der dog i virkeligheden ikke indbefatter den nordvestligste del af landet.*

Norðlendingar $139^{12\text{-}13}$: *Indbyggerne på Nordlandet.*

norðlenzkr $22^{39\text{-}40}$: *Nordlandsk, stammende fra Nordlandet.*

Norðmandí 159^{3}, ^{5}: Normandiet *i Frankrig.*

Norðrárdalr 22^{19}, *$^{19-20}$*: *En dal på Vestlandet (M.), hvorigennem forbindelsen mellem herredet* Borgarfjörðr *og* Hrútafjörðr *på Nordlandet finder sted.*

Norðrlönd 31^{3}: *De nordiske riger.*

[noregr] *2^{92-93}*, *5^{65}, ^{66}, ^{75}*, *81^{1-2}*, *82^{2}*, *86^{44-45}*, *87^{46-47}*, *88^{1-4}*, *91^{95-96}*: *Tekstens* Norvegr.

[nóregr] *87^{4}, $^{46-47}$*, *88^{1-4}*, *91^{95-96}*: *Tekstens* Norvegr.

Norvegr 3^{1}, 5^{59}, ^{65}, 28^{20}, 29^{4}, 56^{35}, 81^{2}, 82^{2}, ^{19}, 86^{38}, ^{41}, ^{45}, 87^{46}, 88^{2}, $91^{95\text{-}96}$, 100^{1}, ^{6}, 119^{97}, ^{162}, 158^{42}, 159^{11}, ^{32}: Norge.

Norvegskonungr 5^{31}: *I 1ste sammensætningsled ligger ordet* Norvegr — *se dette.*

Oddaverjar $25^{9\text{-}10}$, 113^{36}: *Medlemmerne af den fra gården* Oddi (R.) *stammende hövdingeslægt.*

Oddi 77^{133}, ^{138}, 79^{15}, ^{16}: *Gård i R., i den mellem elvene* Eystri- *og* Vestri-Rangá *dannede „odde".*

[oddverjar] *113^{36}*: *Tekstens* oddaverjar.

Orkneyjar *83^{13}*, 85^{1}, 88^{2}, 89^{110}, 100^{8}, 153^{22}, 154^{5}, ^{46}, 155^{41}, 157^{1}, ^{201}: Orknøerne.

orkneyskr 152^{61}: orknøisk, *hjemmehørende på eller stammende fra Orknøerne.*

[ossabær] *97^{138}, ^{142}*, *99^{30}*, *109^{8}, ^{18}, ^{76}, ^{84}*, *110^{19}*, *111 $^{21-22}$*, *112^{32}*, *115^{58}*: *Den yngre form for stednavnet* Vörsabær.

Otradalr 138^{2}: *nu* Otrardalr, *gård på sydsiden af* Arnarfjörðr (Bst.) *i det nordvestlige Island.*

[petlandsfjörðr] *85^{29}, $^{36-37}$*: *Tekstens* pettlandsfjörðr.

Pettlandsfjörðr 85^{29}, $^{36\text{-}37}$: Pentland Firth, *det mellem Skotland og Orknøerne skillende sund.*

Rafali (*ell.* -ar?) 30^{56}: *Med dette stednavn kan næppe menes andet end byen* Reval *i Estland*, *uagtet det kun dårlig stemmer med sagaens følgende angivelse (30^{58}), at Gunnar med kammerater derefter sejlede* austr (*opr.* austan?) til eysýslu.

Rangá 25^{2}, 48^{24}, 49^{2}, $54^{34,57}$, 55^{39}, $62^{27,51}$, $63^{2-3,61}$, 71^{29}, $72^{2,24,43}$, 98^{56}, 99^{2}, 130^{113}, 131^{15}: *Af dette navn forekommer i* Rangárvalla *syssel — som netop tager navn herefter — to åer*, Ytri (Vestri) *og* Eystri R., *der oprindelig forenede sig omtrent midtvejs i syslet, nedenfor gården* Oddi, *for derefter forenede i sydlig retning at fortsætte vejen til søen; af disse optog* Eystri R. *østfra den anselige* Þverá, *der tildels kan betragtes som en art forgrening af* Markarfljót. *Efter at Rangåernes udløb efterhånden er tilsandet*, *og efter at* Þverá *har brudt sig vej til* Þjórsá *i dennes nedre løb*, *må de imidlertid betragtes som bifloder til* Þverá. *Af de to Rangåer omtales i Njála mærkeligt nok kun* Eystri R., *men benævnes altid alene* Rangá *uden nærmere bestemmelse. Sagaens angivelser angående denne å er heller ikke uden vanskeligheder*, *og man kunde undertiden fristes til at tro på en forveksling af denne å og* Þverá, *som — bortsét fra nogle få gange i et enkelt håndskrift — slet ikke nævnes i Njála.*

Rangárvellir $1^{3,8}$, 2^{78}, $6^{44,44,56}$, 22^{50}, $23^{19,24}$, 46^{14-15}, 135^{49-50}: *Bygd i R. Herved forstodes i ældre tid den mellem Rangåerne indesluttede landstrækning*, *det nuværende* Rangárvallasveit *(op mod höjlandet begrænset af* Hekla *og dets lavaströmme)*, *samt den østfor liggende lille* Hvolhreppr. *I videre forstand har måske også (hvad dog ikke fremgår af Nj.) landet vest for Vestre Rangå i dennes øvre løb været regnet hertil*, *da dette strøg i Landnámabók benævnes* Rangárvellir enir ytri.

[**rangeyingar**] *34^{75}*: *Tekstens* Rangæingar.

Rangæinga-búð 2^{16}, (33^{5}), 119^{3}: *En af „Rangæingerne“ benyttet eller en den her hjemmehørende hövding* (goði *formodenlig*) *tilhørende altingsbod vest for* Øxará.

Rangæingadómr 56^{25-26}, 73^{44}, $121^{30,33}$: *Efter* Rangæingar *som de mest fremtrædende af Sønderlandets beboere benævntes Sydfjærdingen* (Sunnlendingafjórðungr) *undertiden* Rangæinga-fjórdungr *og den tilsvarende fjærdingsdomstol på altinget* R—a-dómr.

Rangæingar 33^{5} (búð R—a), 34^{75}, 56^{7}: *Beboerne af* Rangárvellir. *Navnet synes dog undertiden at tages i videre betydning og at bruges om beboerne af hele herredet* ɔ: *omtrent det nuværende* Rangárvalla *syssel.*

[**rangængadómr**] *56^{27}: Tekstens* rangæingadómr.

[**rauðaskriða**] *36^{17}, ^{20}, ^{23}, ^{31}, 92^{71}: Tekstens* rauðaskriður.

Rauðaskriður $36^{9\text{-}10}$, ^{17}, ^{20}, ^{23}, ^{31}, 92^{71}, ^{75}: *nu* Stóra Dímon, *et fritstående lille fjæld på sletten mellem* Markarfljót's *forgreninger, oprindelig liggende* ø s t *for elven.*

[**rauðu skriður**] *92^{71}: Tekstens* Rauðaskriður.

Raufarfell 145^{324}, 146^{8}: *Gård i* Eyjafjallasveit (R.) — *nu også* Rauðafell.

[**rekdęlır**] *142^{23}: Tekstens* reykdælir.

Reyðarmúli 104^{18}: *En fjældpynt en mils vej øst for altingsstedet (A.).*

Reyðarvatn 58^{3}: *En lille sø i Rangárvallasveit (R.) — navnet forekommer dog nu kun som gårdnavn.*

[**reyðarvatzmúli**] *58^{3}: Må betegne en fjældpynt ved* Reyðarvatn.

Reykdælir $135^{135\text{-}36}$, 142^{23}, $145^{62\text{-}63}$: *Beboerne af* Reykjardalr (Sþ.) *på Nordlandet.*

[**'reẏck'hólar**] *102^{54}: Tekstens* reykjahólar.

[**'reyk'hólar**] *102^{54}: Tekstens* reykjahólar.

Reykir 137^{13}: *Gård (nu to gårde) i bygden* Biskupstungur (A.).

Reykir 125^{1}: *Gård i bygden* Skeið (A.).

[**reykjadalr**] *$8^{38—39}$: Tekstens* reykjardalr (Bgf.).

[**reykjadalr**] *22^{43}, ^{45}, 141^{81}: Tekstens* reykjardalr (Sþ.).

Reykjahólar 102^{54}: *nu* Reykhólar, *gård i bygden* Reykhólasveit (Bst.) *i det nordvestlige Island.*

Reykjanes 12^{51}: *Den i* Breiðifjörðr *længst fremskydende del af* Reykhólasveit, *bygd i Bst. i det nordvestlige Island. Den måde, hvorpå* Reykjanes *omtales i Njála, synes at vidne om ringe kendskab til de lokale forhold.*

Reykjardalr 2^{53}, 8^{38}, $17^{2\text{-}3}$: R., *eller* R. hinn syðri, *som dalen til forskel fra* Reykjardalr hinn nyrðri (*nu* Reykholtsdalr) *også kaldtes, er den nuværende* Lundareykjadalr (Bgf.).

Reykjardalr 22^{43}, ^{45}, 141^{81}: *nu* Aðalreykjadalr *med nogle tilgrænsende småbygder i Sþ. på Nordlandet.*

Rimul 100^{4}: *Gård i Trøndelagen i Norge.*

[**ʀo̅a**] *158^{37}: Tekstens* rómaborg.

Rómaborg 158^{37}: *Byen* Rom *i Italien.*
[ros] *86^{4}*: *Tekstens* ross.
[rós] *86^{4}*: *Tekstens* ross.
Ross 86^{4}: Ross, *distrikt eller landskab (grevskab) i det østlige Skotland.*
[rútafjörðr] *7^{80-82}*: *Tekstens* hrútafjörðr.
[rútsstaðir] *12^{89-90}, $23^{11-12, 71-73}$*: *Tekstens* hrútsstaðir.
[rúzstaðir] *$17^{39-40, 70}$*: *Tekstens* hrútsstaðir.

sandar $76^{5, 3-5}$: *Sandstrækninger, som bedække en del af* Rangárvallasveit (R.).
Sandgil $58^{6, 18}$, $61^{20, 28}$, 64^{1}, 66^{56}, 75^{67}: *En nu nedlagt gård i den østlige del af* Rangárvallasveit (R.).
Sandhólaferja 19^{4}: *Gård med tilhørende færgested ved* Þjórsá *i denne elvs nedre løb (R.).*
[ſallt̕ı] (til ſ—s) *89^{101}*: *Tekstens* satiri.
[ſallt̕ní] (til ſ—ſ) *89^{101}*: *Tekstens* satíri.
[ſalltırı] (til ſ—ſ) *89^{101}*: *Tekstens* satiri.
[ſalltíri] (til ſ—ſ) *89^{101}*: *Tekstens* satíri.
[ſalltírí] (til ſ—ſ) *89^{101}*: *Tekstens* satíri.
[ſaltırı] (til ſ—ſ) *89^{101}*: *Tekstens* satíri.
Sámsstaðir $98^{1-2, 6, 12, 92}$, 99^{62}, $106^{5, 7}$: *Gård (nu tre gårde* Sámstaðir) *i bygden* Fljótshlíð (R.).
sandr 75^{4}: Gásasandr, *nu* Sprengisandr.
sandr 126^{10}: Lómagnúpssandr, *nu* Skeiðarársandr *på grænsen mellem VSk. og Aust-Sk.*
sandr 126^{18}, 131^{33}: *En sandstrækning i höjlandet ovenfor bygden, mellem R. og VSk., nu* Mælifellssandr.
sandr 152^{2}: *Den her omtalte sandstrækning lader sig ikke med sikkerhed bestemme.*
[ſand víc] *96^{7}*: *Tekstens* njarðvik.
Satíri (til ſatırıſſ) 89^{101}: *nu* Cantire (Cantyre, Kintyre), *en halvø i det sydvestlige Skotland.*
['ſa͡tıſ'] (til ſ—ſ) *89^{101}*: *Tekstens* satiri.
Saurbær 105^{7}: *Gård i bygden* Eyjafjörðr (Ef.) *på Nordlandet.*
Saxland 100^{19-20}: Tyskland.
Selárdalr $12^{59, 59-60}$: *En sidedal fra* Steingrímsfjörðr (Str.) *i det nordvestlige Island.*
Seljalandsmúli $20^{5-6, 6}$, 130^{157-58}, 131^{30-31}, 135^{42}, 146^{3}, 148^{19}: *Den sydvestligste pynt i fjældmassen* Eyjafjöll (R.).

[ſkótland] *155^{43}*: *Tekstens* skotland.

Skotland 83^{13},^{26}, 85^{25}, 86^{4}, 155^{43}, 158^{31}: Skotland.

Skotlandsfirðir 85^{12},^{29}, 158^{5}, 159^{8}: *Fjordene og farvandet ved Skotlands vestkyst med tilliggende bygder.*

[smálund] *30^{54}*: *Tekstens* smálönd.

Smálönd 30^{54}, 82^{17}: *Landskabet* Småland *i Sverige.*

[smásund] *30^{54}*: *Tekstens* smálönd.

[snæfellsáss] *123^{94}*: *Tekstens* svínfellsáss. *1ste led i sammensætningen må antages at være gletscherfjældet* Snæfell *eller* Snæfellsjökull *i det vestlige Island (Snf.).*

[snæfellsháls] *123^{94}*: *Tekstens* svínfellsáss. *Angående 1ste sammensætningsled se foreg. ord.*

['foðɪfeyſk'r] *113^{7}*: *Tekstens* suðreyskr.

Sogn 1^{17}, 26^{6}, 46^{7}, 95^{4}, 113^{18}: *Landskab i det vestlige Norge*, = Sygnafylki.

Sóknadalr 119^{97}: Sogndal, *sidedal fra nordsiden af Sognefjorden i Norge.*

['ſoknʳðal'r] *119^{97}*: *Tekstens* sóknadalr. *I øvrigt er* Sóknardalr *et oftere genkommende stednavn i det gamle Norges geografi.*

Sólheimar 115^{29}, 147^{11}: *Gård i* Mýrdalr, *den vestligste bygd i VSk.*

Stafafell 101^{3}, 117^{42}, 134^{6}: *Gård i* Lón, *den østligste bygd i Aust.-Sk.*

Steingrímsfjörðr 10^{34}, 12^{58}: *Fjord i det nordvestlige Island (Str.).*

[stokkalækr] *58^{2}*: *Tekstens* stotalækr. „Stokkalækr“ *er den yngre, nu brugelige form af navnet.*

Stokkssund 5^{7}: *Den svenske indsø* Mälaren's *udløb til Østersøen.*

[stóralækr] *58^{2}*: *Tekstens* stotalækr.

Stotalækr 58^{2}: *En bæk i* Rangárvallasveit (R.) — *nu* Stokkalækr.

Straumey 85^{35}, 86^{24}, 157^{7},^{93}: Stroma, *en lille ø nordfor Skotland, forhen regnet til Orknøerne.*

[straumsey] *86$^{24-25}$*: *Tekstens* straumey.

['ſtᵉyméɪa'r] *85^{35}*: *Tekstens* straumey.

Suðreyjar 84^{28}, 85^{5}, 89^{100},^{113}, 154^{12}, 157^{6},^{207}, 158^{6}: *Øgruppen* Syderøerne *eller* Hebriderne *vest for Skotland.*

suðreyskr 9$^{6-7}$, 113^{7}: *hjemmehørende på* Syderøerne.

[ſvðr lənð] *86^{4}*: *Tekstens* syðri lönd.

[ſvðɪ l̄ð̄] *86^{4}*: *Tekstens* syðri lönd.

[ʃuðɿ lōð] 86^{4}: *Tekstens* syðri lönd.

Súlur 17^{5}: *Et i flere stumpe kegler spidst tillobende fjæld på grænsen af Bgf. og A., nærmest dog tilhørende dette sidste syssel.*

[ʼʃvnðʼlendingafjórðungr] 66^{62}: *Tekstens* sunnlendingafjórðungr.

[ʼʃv́nðʼlendingafjórðungr] 66^{62}: *Tekstens* sunnlendingafjórðungr.

[ʼʃvnlenðíngʼfjórðungr] 66^{62}: *Tekstens* sunnlendingafjórðungr.

Sunnlendingafjórðungr 66^{62}, 103^{51}: *Sydlændingefjærdingen, Islands sondre fjærding, i virkeligheden indtagende den sydvestlige del af landet.*

Svanshóll 10^{33}, 12^{21}, ^{25}, ^{95}: *Gård i* Bjarnarfjörðr (Str.).

Svía-konungr 5^{9}, 82^{87}: *I 1ste sammensætningsled ligger folkenavnet* Svíar, *ɔ: de svenske.*

Sviðinhornadalr 134^{115}: *nu* Hamarsdalr, *ovenfor* Hamarsfjörðr (SM.).

[ʃviðıoð] 120^{48}: *Tekstens* svíþjóð.

[ʃvıðþıoð] 120^{48}: *Tekstens* svíþjóð.

Svínafell 97^{12-13}, ^{128}, 101^{16-17}, 109^{69}, 126^{5}, 131^{85}, 133^{1}, 134^{132}, (145^{220}?), 145^{315}, 146^{107}, 147^{49}, ^{79}, 149^{38}, 150^{99}, 151^{77}, 157^{196}, 158^{46}, 159^{21}, ^{22}: *Gård i* Øræfi, *den vestligste bygd i Aust.-Sk.*

Svínfellsáss 123^{94}: *I 1ste sammensætningsled ligger gårdnavnet* Svínafell (Aust.-Sk.).

[ʼʃvınínʼhornadalr] 134^{115}: *Tekstens* sviðinhornadalr.

[ʃvırıkı] 119^{155}: *Tekstens* svíþjóð.

Svíþjóð 119^{155}, $^{161-82}$, 120^{48}: Sverige.

[ʃẏðɿ[í] lȯnd] 86^{4}: *Tekstens* syðri lönd.

Syðri lönd 86^{4}: Sutherland(shire), *distrikt i det nordlige Skotland. Navnets nordiske form er hos Munch (Sml. Afh. III)* Suðrland.

Sælingsdalstunga 114^{4-5}: *Gård i* Hvammssveit (D.).

Sæmundarhlíð 113^{8}: *Bygd på Nordlandet (Skg.).*

sænskr 41^{7}: *svensk.*

Tröllaskógr 58^{3-4}, 64^{43}, 65^{23}, ^{40}, ^{49}, 75^{68}, 76^{24}: *En nu, rimeligvis ved vulkanudbrud, odelagt gård i* Rangárvallasveit (R.).

Túnberg 29^{2}: *Købstaden* Tönsberg *i Norge.*

Tunga 27[3], 60[31], 61[4], 62[13, 19, 41], 118[5, 31], 132[60], 135[127], 136[9, 11], 152[47]: *nu* Bræðratunga, *gård i bygden* Biskupstungur (A.).

Tungugoði 19[31]: *I 1ste sammensætningsled ligger stednavnet* Tunga, *ɔ:* Skaptártunga, *bygd i VSk.*

[túnsberg] *29[2–3]*: *Tekstens* túnberg.

Valþjófsstaðir 134[51-52]: *nu sædvanlig* Valþjófstaðr, *gård i* Fljótsdalshérað (NM.).

Vápnafjörðr 134[18-19, 30, 86, 108], 135[131]: *nu* Vopnafjörðr, *fjord og bygd i det nordøstlige Island (NM.).*

Vápnfirðingar 87[18-19]: *Indbyggere fra* Vápnafjörðr.

Varmilækr 13[7], 14[9, 15, 41], 15[6], 17[27, 87]: *Gård i* Andakíls-hreppr (Bgf.).

Vatnsfirðingabúð 145[164, 170]: *En altingsbod vest for* Øxará, *tilhørende hövdingeslægten fra gården* Vatnsfjörðr (Isf.).

['vefjöll'] (til vefjalla) *30[56]*: *Tekstens* rafali (til rafala).

Veiðilausa 14[31]: *Fjord i Str., lidt nordfor* Kaldbakr.

Vellandkatla 104[20]: *En vig på nordsiden af søen* Þingvallavatn (A.); *det er tvivlsomt, om navnet er i brug længer.*

Vellir hinir efri 136[72-73], 137[22]: *Græssletterne umiddelbart nordfor altingsstedet.*

Veradalr 96[6]: *Bygd i* Trøndelagen *i Norge.*

[vestfirðingadómr] *24[6]*: *Den efter* Vestfirðingafjórðungr *benævnte fjærdingsdomstol på altinget,* = *tekstens* breiðfirðingadómr.

Vestfirðingafjórðungr 138[40]: *Vestfjordingefjærdingen, Islands Vestfjærding, i virkeligheden indtagende den nordvestlige del af landet.*

Vestfirðir 6[65] (*sml. udtrykkene* vestr í fjörðu, vestan ór fjörðum 6[65, 72, 108, 110–11], 7[66, 68, 88]): *Vestfjordene, den af fjorde stærkt indskårne halvø, som Island udsender længst mod nordvest (syslerne Bst., Isf., Str.).*

Vestrlönd 100[8]: *Dette udtryk defineres i Njála ved* hjaltland ok orkneyjar ok færeyjar. *I almindelighed forstodes dog ved* Vestrlönd *det af Nordboerne kendte* Vestevropa.

Vík(in) 2[93], 3[6, 13, 13], 29[15, 12–15], 81[2]: *Landskaberne i Norge omkring* Kristianiafjordens *nedre del, særlig på dennes østlige side. Benævnelsen tilkommer naturligvis oprindelig den del af* Skagerak, *der sydfra skærer sig ind mellem* Norge *og* Båhus-len.

víkverskr 28^{2}, 75^{5}: *hjemmehørende i* Vík(in) *i Norge.*
Virkisbúð 145^{108}, ^{108}: *En altingsbod vest for* Øxará *nær indgangen til* Almannagjá.
['vɔɾʃʃa'bær] *99^{33}*: *Tekstens* vörsabær.
Völlr 1^{8}, *2^{50}*: *Gård i* Hvol-hreppr (R.).
Vörsabær 97^{138},^{142}, 99^{30}, 109^{8},^{18},^{76},^{84}, 110^{19}, 111^{21-22}, 112^{32}, 115^{58}: *Gård i bygden* Austr-Landeyjar (R.).

[**þingskálar**] *107^{8}*: *Tekstens* þingskálaþing.
þingskálaþing 45^{102}, 64^{39}, 66^{19}, 68^{6}, 106^{2}, 107^{8}: *Vårtingstedet for* Rangárþing. *Tingstedet, udmærket ved talrige bodtomter, påvises tæt ved* Vestri Rangá, Rangárvallasveit (R.).
þingvallarbúar 144^{90}: *I 1ste sammensætningsled ligger stednavnet* Þingvöllr *— se dette.*
þingvöllr (*almindeligere* þingvellir) *— pladsen, hvor Islands alting holdtes — forekommer i Njála kun i sammensætningen* þingvallarbúar. *I øvrigt nævnes i sagaen, hvor altingsforhandlinger omtales, stedet for disse ganske i almindelighed* alþingi *eller* þing. *Altingsstedet er som bekendt beliggende i* Árness *syssel ved den nordlige bred af søen* þingvallavatn, *hvor der ved sænkning af den vulkanske grund er dannet et smalt dalstrøg. Selve tingsletten, der gennemströmmes af* Øxará, *begrænses mod vest af kløften* Almannagjá, *mod øst af en ujævn, af kløfter gennemskåret lavaslette* (hraun), *der jævnt hæver sig mod øst, indtil den afsluttes af en anden, med* Almannagjá *parallel kløft* (Hrafnagjá). *Mod vest ses den nævnte* Øxará *som en foss styrte ned over* Almannagjá's *stejle vestervæg, hvorefter den løber et stykke i kløftens bund, indtil den bryder sig en vej ud gennem den noget lavere østervæg, midt for tingstedet, hvor den ved forgrening danner* Øxarárhólmr *(nu delt i flere holme) for derefter at falde ud i* þingvallavatn. *På dens østlige bred, tæt ved dens udløb — nedenfor tingstedet — står gården* þingvellir *(nu præstegård) med tilhørende kirke.*

Angående altingslokaliteter sml. búanda kirkjugarðr, fjórðungsdómar, hólmr, lögberg, lögrjetta, Øxará *samt de forskellige i Njála nævnte boder.*

De steder i Nj., hvor altingsforhold omtales, er 2, $6^{80ff.}$, 7, 8, 24, 33, (36—38) 56, (60) 66, (70) 73—74, $75^{60ff.}$, $97^{47ff.}$, 104—5, 119—24, 136—45.

Þjórsá 27^{2}, 61^{10}, 62^{2},^{3}, 118^{18},^{22}, 131^{10}, 132^{5}, 136^{5}, 145^{303}: *Elv, som under sit løb fra det indre höjland sydefter danner grænsen mellem syslerne A. og R.*

Þjórsárdalr 66^{37}, 131^{9}: Þ. *har rimeligvis i ældre tid været navn på bygden langs den vestlige bred af* Þjórsá, *under dennes øvre løb gennem bebyggede egne (omtrent fra gården* Hagi *i A. og opefter). Senere er vistnok navnet ved en urigtig gætning blevet overført på en nu ubebygget sidedal, den ved vulkanudbrud ødelagte* Fossárdalr, *omend muligvis denne alt fra gammel tid kan have været regnet med til* Þjórsárdals-*bygden i videre forstand. Hvor* Hjalti Skeggjason ór Þjórsárdal *har bot, kan ikke med sikkerhed angives.*

Þórgeirsvað 72^{44-45}: *Dette over Østre* Rangá (R.) *førende vadested skal endnu kunne påvises.*

Þórólfsfell 20^{10}, 25^{43}, 36^{89}, 38^{28},^{32},^{39},$^{57-58}$, 41^{87}, 42^{6},^{8}, 47^{56}, 69^{12}: *Nogen gård af dette navn findes nu ikke, stedet for den må søges under fjældet* Þ. *ved* Fljótshlíð-*bygdens østgrænse (R.).*

Þórsmörk 148^{20}, 149^{70}: *Et bestemt afgrænset parti af det ubebyggede land omkring* Markarfljót's *øvre løb, liggende øst for elven, nord for* Goðaland. Þ. *er skovrigt og smukt, og forskellige bygningslævninger vidner om en fordums bebyggelse (R.).*

[þʷðſ víg] *85*^{39}: *Tekstens* þrasvík.

[þʷðſ vık] *85*^{39}: *Tekstens* þrasvík.

[þɀaðſ vík] *85*^{39}: *Tekstens* þrasvík.

Þrándargil 2^{38}: *Et* Þ. *findes vel i* Laxárdalr (D.), *temlig höjt oppe i dalen, men beliggenheden passer kun dårlig med den omtale dette stednavn får i Njála.*

Þrándheimr 31^{36}, 82^{3},^{72}, 86^{45}: Trøndelagen *i Norge.*

['þɀanheı̄'r] *86*$^{44-45}$: *Tekstens* þrándheimr.

Þrasvík 85^{39}, 155^{39}, 159^{9}: *nu* Freswick, *på østsiden af* Caithness (Katanes) *i Skotland.*

[þᵗᵗſſ vık] *155*^{39}: *Tekstens* þrasvík.

[þʷz vık] *155*^{39}: *Tekstens* þrasvík.

[þᵗᵗȝuík *85*^{39}: *Tekstens* þrasvík.

Þríhyrningr 57^{3}, 58^{8},$^{18-19}$, 60^{19-20}, 61^{10},^{26}, 65^{49}, *66*$^{55-57}$, 68^{8-9},^{10},^{25}, 69^{5},$^{4-5}$,$^{5-6}$,^{49}, 70^{2}, 71^{18-19},^{22}, 75^{62}, 76^{6}, 79^{26-27}, 130^{160}: *Et pyramidalsk, trespidset fjæld, der hæver sig ovenfor* Fljótshlíð-*bygdens vestligste del (R.) — 2500' höjt. Efter fjældet benævntes en i Njála hyppig omtalt gård* undir Þríhyrningi; *af de*

fjældet nærmest liggende gårde synes snarest Vatnsdalr *at kunne svare til denne.*

[þríhyrningsháls] *64^{30}, $69^{4-5, 6}$, 130^{152-54}: Tekstens* þríhyrningshálsar.

þríhyrningshálsar 64^{29-30}, $69^{4-5, 6}$, $124^{49-50, 56}$, 126^{21-22}, 127^{13}, $130^{150, 154}$, 131^{32}: *En fjældryg, som i østlig retning udgår fra* þríhyrningr *og danner en del af höjlandet, hvorunder gårdene i* Fljótshlíð *står.*

þrænzkr 87^{2}, 149^{9}: *trøndsk, fra* Trøndelagen.

Þváttá $100^{32, 39}$, $134^{7, 117, 131}$, 157^{198}: *Gård i* Álptafjörðr (SM.).

[þverá] *98^{56}, 99^{2}, 130^{113}: En bred og vandrig ström i* Rángárvalla *syssel, der — efter omstændighederne modtagende mere eller mindre af sit vand fra den urolige jokelelv* Markarfljót — *løber langs* Fljótshlíð, *nedenfor denne bygds gårde.* þverá, *der oprindelig synes som biflod at have forenet sig med* Eystri Rangá, *har nu helt taget magten fra Rangåerne, optager under sit løb disse som bifloder og har derefter brudt sig vej til* þjórsá. *Selv under ældre forhold må dog* Þverá *have været en anselig å, og det må derfor forundre, at den — som det vil ses — kun forekommer i et enkelt af Njála-håndskrifterne, som tilmed næppe her synes at have det oprindelige. Derimod kunde man på adskillige andre steder vænte en omtale af denne å, men her bevarer imidlertid Njála en påfaldende tavshed.*

þverfell $17^{4, 8}$: *Et fjæld ovenfor dalen* Lundareykjadalr (Bgf.).

þveræingr 120^{80}, $121^{3, 35}$, $122^{13, 45}$: *Et adjektiv dannet af stednavnet* þverá *ɔ: gården* Múnkaþverá (Ef.).

Öldusteinn 20^{5}: *Et grænsemærke (klippepynt eller lign.), der må søges i den nordøstligste del af R.*

Ölfusingabúð (119^{33}), 139^{32-33}: *En altingsbod vest for* Øxará, *tilhørende den fra bygden* Ölfus (A.) *stammende hövdingeslægt, hvortil* Skapti Þóroddsson *hørte.*

Ölfusingar 119^{33}: *Mænd fra bygden* Ölfus (A.).

[öngulsey] *89^{99-100}: Øen* Anglesey *eller* Anglesea *vest for England (nordvest for* Wales).

Öngulseyjar 89^{100}: *Skönt det ikke ret passer i sammenhængen, kan her ved* Öngulseyjar *næppe være tænkt på andet end* Anglesey; *men mulig er navnet forvansket.*

Öxará 24^{25}, 138^{74}, $145^{95, 106}$ (*sml.* 139^{118}, $142^{148, 154}$, 144^{98-99}, $145^{100, 165-66}$): *En fra nogle småsøer i höjlandet nordvest for altingsstedet kommende å, som — efter at have brudt sig vej gennem* Almannagjá — *forgrener sig over tingsletten og derefter falder ud i den nordligste del af søen* Þingvallavatn (A.).

Öxará 120^{42}: *Gård i* Bárðardalr (SÞ.).

[öxarheiþi] *134^{115}*: Øxarheiðr (*nu* Axarheiði) *benævnes en fjældvej (SM.), som forbinder* Skriðdalr *og* Berufjörðr. *Teksten har her* öxarhraun.

Öxarhraun 134^{115}: *I Njála benævnelsen på höjlandet vest for* Øxarheiðr (Axarheiði); *herover førte en vej fra* Hamarsdalr (SM.) *til* Fljótsdalr (NM.).

[öxfirðingabúð] *138^{48-49}*: *En altingsbod øst for* Øxará, *tilhørende hövdingeslægten fra* Øxar- (*nu* Axar-)fjörðr (NÞ.) *eller benyttet af folk fra denne bygd.*

Öxfirðingar 135^{136}, 138^{49}, 142^{24}, 145^{62}: *Beboere af bygden* Øxar- (*nu* Axar-)fjörðr (NÞ.).

Öxnadalsheiðr 113^{32-33}: *Et mellem herrederne* Skagafjörðr *og* Eyjafjörðr *på Nordlandet skillende höjland.*

[öxnahraun] *134^{115}*: *Tekstens* öxarhraun.

BEMÆRKNINGER TIL NJÁLA II.

AF

KONR. GISLASON.

Jf. side 330—334 og 598—645.

Side 4 note[1] *har jeg anfört det, som det synes, i og for sig ingenlunde umulige (*solnir *i st. for)* sollnir *som et i sin afledningsmåde med* goldnir *(der formodentlig betyder: betaleren) fuldstændig analogt ord. Men i st. for ordene «Dersom læsemåden* solnir *(SnE. I 575*[11]*) er rigtig, må man» burde der stå «Dersom læsemåden* solnir *. . . var rigtig, måtte man». Et* solnir *synes nemlig ikke at stöttes af håndskrifterne, der alle have* ok *foran det sidste ord i verslinien, hvis rette skikkelse lader til at være* dröfn, uðr ok solmr.

I fölge SnE. II 472_{6a} *opstiller* **748** gǫllnir *som et af Odens navne. På det tilsvarende sted har* **757** *(i fölge SnE. II* 555_{16b}*, ikke, som Lex. poët. 260a art.* gǫllnir *angiver,* golldnir, *men)* galldnir, *hvilket ikke synes at kunne være det samme ord som* gǫllnir, *men snarere forvanskning af et (igennem fortidens tillægsform* galinn *af roden* gal *afledet)* galnir, *'den, der* gelr (galdra)*'. Hvad* gǫllnir *angår, er det måske afledet af* gǫll, *kamp. Men det nyere islandske* golnir, *f. ex. i fölgende bekendte 'erindi'*

Alda rjúka gjörði grá
golnis spanga freyju,
kalda búka fluttu frá
frændur dranga eyju

synes at pege tilbage til et (igennem fortidens tillægsform gollinn *af roden* gall *afledet)* gollnir, *Oden, som 'den der* gellr *som en örn'. Se f. ex.* ari enn gamli *i en 'visa' af Þórarinn stuttfeldr; og jf.* arnhöfði, *et af Odens navne. Med hensyn til afledningsmåden vilde* gollnir *stemme fuldkommen overens med* goldnir.

S. 17²⁻⁴ «betegner .... rimstavelse» læs «bruges 'háttafǫll' om visse arter af rhetorisk gentagelse af et ord i skjaldskab».

S. 17²⁰⁻²¹ «29, der nu .... hvert]» læs «29]». Se Njála II 637₁₅—638².

S. 21₇—22⁴ «At den sidste ...... deraf kan drages» udgår.

S. 38 note³⁹ tilföies efter «trájánus»: *«eller måske endogså* «trájánús» *(jf. t. ex.* Magnús *og* Markús*), i alle tre vocaler afvigende fra nyisl.* trajanus. *Naturligere oldisl. udtale end* «trájánus» *(eller* «trájánús»*) er dog* «træjánus» *(eller* «træjánús»*), i det* j *omlyder det foregdende* á *til* æ. *Jf. Placidus-drápa ved S. Egilsson side 52₈.₃ og Plácitúsdrápa ved Finnur Jónsson side 10²¹».*

S. 70₂ udgår parenthesen. Skönt det vel neppe lader sig godtgöre, at også de ældste skjalde have udtalt «því at» *som* þvít, *synes dog så meget afgjort, at det i skjaldskab overalt dannede enten — eller* ∪∪, *uden dog nogen sinde, selv hvor position indtrådte (som f. ex. i* «því at borgar hvergi»*) at optræde som en hel «tact».*

S. 83₄ skal den anden stavelse læses ſtʼðɀ *(ikke* ſtıðɀ*!).*

S. 85³ «fíra» *læs* «fira».

S. 85₁₁ foran mistar *kan indskydes:* «sverðs ⁀ brjótr *(Sturl.¹ III 196¹³⁻¹⁴, Sturl.² II 170₁₀; Grett.² 104₈₋₇)*».

S. 85₁₀ foran hropts *kan indskydes:* «gunnar ⁀ glóð-brjótandi *(Óttarr svarti SnE. I 458₁₃₋₁₂)*».

S. 85₉ foran morðsólar *kan indskydes:* «*En kending, med hensyn til det, som her er det væsentlige, af samme art som* hropts ⁀ hyrskerðir *synes* göndlar ⁀ röðla ⁀ gný-skerðandi *(Sturl.¹ III 196¹¹⁻¹², Sturl.² II 170₁₁) at være, da opfatningen i Lex. poët. under* gnýskerðandi *(258 a²²⁻²⁵) og* röðull *b (674 a¹⁵⁻¹⁷) synes lidt unöiagtig*(1)*, eftersom* göndlar ⁀ röðla ⁀ gnýskerðandi *vistnok er* = göndlar ⁀ gný(s) ⁀ röðla ⁀ skerðandi.

S. 87⁵, efter «*V. Finsen, I 147⁸*», *tilföies:* «*I overensstemmelse med kendinger som* morðsólar meiðir, sverðs brjótr, *osv., hedder det Flat. udg. II 211 i en i det 14. årh. digtet 'visa':*

«Hræddr uar hinn er meiddi
hior alldregi suiptir tiallda»

(sikkert oprindelig Hræddur mjög var *osv.)*».

S. 95₅ i enden af linien kan tilföies: «*Da det er så sjeldent, at creticus (— ◡ —) optræder som mellemfod i*

---

(1) *At gengive* gnýskerðandi *ved* «*cum fragore discindens*» *forekommer mig at være en temmelig forceret forklaring. Men lader den sig stötte ved sikre analogier, tror jeg* göndlar ⁀ röðull *bliver = 'sværd' (ikke = 'skjold'). Jf. t. ex.* randa ⁀ röðull = *sværd, samt ordene* «röðull er sól, ok gengr hon fyrir eld í öllum kenníngum» *SnE. I 624¹²⁻¹³.*

'dróttkvætt', bör verslinien «veggöndur (vegg-öndur) framir seggir» *(Bp. I 641₈, Sturl.² II 277₁₆) vistnok ændres til* veggöndr framir seggir. *Jf.* «ve gundr» *Bp. I 641 note³*».

S. 97₇ «fírar» *læs* «firar».

S. 103₉ «*neppe noget her antageligt*» *læs* «*intet*».

S. 108^{15—25}. På fyri(r) *brugt som præposition anförer Skaldenmetrik I 485^{11—14} fölgende fire exempler:*

«niðrlútt f y r i r útan
gein hauss f y r i r steini
óríkr f y r i r líki
landgarðr f y r i r barði».

Men verslinien óríkr fyrir líki *er åbenbart kommen med af vanvare (se: Fms. XII 237₁₃. ₉, SkI. XI 35, Lex. poët. 215 a₂₋₁). Og hvad udtrykkene* spurðumk ... fyrir útan *(Hkr. Ól. helg. c. 92 'visa' 5^{2—4}, Óh. 1853 side 80₁₅₋₁₃ₐ, Fms. IV 186₁₂₋₁₀, Flat. udg. II 113₉₋₇) og* Útan varðk ... fyrir spyrjask *(Hkr. Ól. helg. cap. 156 'visa' 2^{1—4}, Óh. 1853 side 160₈₋₅ₐ, Fms. IV 353^{3—6} med var. ⁷, Flat. udg. II 277^{5—8a}) angår, synes det hævet over al tvivl, at* fyrir *hörer (ikke til* útan, *som Lex. poët. 769 a, spyrja 3, antager, men) til verbet* spyrjask. *Altså:* spyrjask fyrir, *s p ö r g e s i g f o r; ligesom f. ex.* leitask fyrir. — *Med hensyn til verslinien* gein hauss fyrir steini *(Hkr. Magn. góð. cap. 31 sidste 'visa', Fms. VI 79) bemærker jeg, at Þjóðolfr uden tvivl k u n d e have sagt*

Gœr sák grjóti stóru
— ginu hausar fyr steinum.
fóra fylking þeira
fast — harðliga kastat.

En i metrisk henseende så livfuld linie som ginu hausar fyr steinum *vilde endog tage sig godt ud i denne sammen-*

hœng. Men af denne grund at ændre gein hauss *til* ginu hausar, *vilde dog være temmelig dristigt.* (*Det må være mig tilladt, da jeg har anført denne 'visuhelmingr', at göre opmærksom på den efter min formening mindre heldige opfatning af dens tredje sætning Hkr. Kh. III 41 VI 138, ShI. VI* 74_1—75_{18}, *Fms. XII* 135_{17}, *på hvilke steder* fóra, *f ó r i k k e, er blevet til* fór á(1), *der skal stå i st. for* sem fór á *(se Hkr. Kh. VI og Fms. XII). Udtrykket* fara fast *jevnföre man t. ex. med* Óðu fast ... *Þórsdrápa* 8^1, þar hykk fast ens frœkna | fylking haralds gingu *(Hkr. Har. harðr. cap. 76 'visa' 1), og mangfoldige lignende udtryk. Se i det hele Lex. poët.* $159b_{12-1}$ *(*fastr *β), Fritzner*[2] *391b—392a (hvor* fast *adj. ntr. sg. acc. af* fastr *er opstillet som en særegen artikel). Jf. end videre det i Stjórn brugelige* fastafari. *Meningen i* fóra fylking þeira fast *synes åbenbart at være hoveren over fjendens forsagthed under den foregående dags kamp.*) *For nu at komme til det, som her er hovedsagen, nemlig verslinien* landgarðr fyrir barði, *lå det unegtelig ikke meget fjernt at forandre den til* landa garðr fyr barði. *Men en sådan ændring måtte dog sikkert anses for ubeföiet, da brugen af* fyri(r) *som præposition synes sikker t. ex. i fölgende 'visuorð': Likn.* 44^8 víst lýðs fyrir píslum. *SnE. ved S. Eg.* 235^{7b} hauðrgjörð fyrir börðum. *Ód.* 19^8 jarls ráð fyrir hjarli.

---

(1) *Med* fór á *i st. for* fóra *kan man sammenligne f. ex.* hreinlát á *Sturl.*[1] *II 43 note*[2], *variant til en 'visuhelmingr', der i* 122 A *lyder:* »F̃mar kvaðv þʳ | ꝼvra . ꝼleẏvangſ *(her står egentlig ikke* ẏ, *men* y *med en prik over det förste træk; den överste del af* ſ *er utydelig)* nıǫꝛvn g̅g̅a . ſokn v̊ ħǫꝛð eˀ ek ħ|eẏrða ħreınlata *(det til* ı *hörende længdetegn er sat over det förste træk af* n*)* ꝥſteıne *(ikke* þorsteina*)*« *(Den rigtige opfatning hos S. Egilsson, Lex. poët.* $390b^{18-23}$ hreinlátr *1).*

S. 110$^{6-10}$ *«For det fjerde . . . restitueres» udgår.*

S. 111$_{12}$ *«(aldeles rigtig i metrisk henseende)». Hertil må dog bemærkes, at den ereticus (*gullí fa<u+0327>n*), der danner den förste fod, er temmelig tung.*

S. 121$_{15}$*—124*^{4} hávars *og* hávarar. *Jeg må endnu fastholde den mening, at* »þavarar« *i Hauksbók er en falsk læsemåde i st. for* hávars, *ligesom f. ex.* haraldar[1] *(i verslinien* «Haralldar i hær» *Óh. 1849 side 49*^{21a}*) i st. for* haralds. *Grunden til de falske former er vistnok på begge steder den samme, nemlig önsket om at hjelpe på versemålet. Anbringelsen af en amphibraeh (∪ — ∪) som förste fod (— det metriske redningsmiddel, hvoraf Óh. her betjener sig —) har neppe, da det håndskrift blev til, hvorefter Óh. er udgiven, været meget almindelig, skönt man ikke sjelden i senere digte finder verslinier som:*

lofandi Guðs í lífi *Prøver 558 'er.' 1*^{7}.
lifanda vatni heilagr andi *Gmdr. Árna 2*^{6}.
boðorða hald ok blessuð mildi *ib. 10*^{3}.
hamingja sterk til kraptaverka *ib. 29*^{4}.
rekandi brott frá sauðum drottins *ib. 31*^{8}.
lifanda Guðs frá öllu grandi *ib. 38*^{2}.
erindi hans varð einkum vandat, *ib. 52*^{5}.
laganna hald ok máttug mildi *ib. 56*^{5}.
lifandi brunnr af helgum anda *ib. 68*^{4}.
siðanna form ok huggan harma *ib. 68*^{5}.
Grasanna lykt hefir myklar mektir *ib. 74*^{1}.
logandi öll með skírleiks anda *Lilja 25*^{6}, *og lignende flere steder.*

---

(1) *Brugen af genetiver på* ar *i st. for genetiver på* s *forekommer ikke sjelden i den nyere tid på Island. Selv S. Egilsson skrev 1848 i sin udgave af SnE. side 239:* «Háttalykill Rögnvaldar jarls»; *måske fordi* Rögnvaldar jarls *er mere flydende end* Rögnvalds jarls.

S. 122$^{7-8}$ «(dog måtte ... fremdar gilder*)». En verslinie* «fremdar gilder at hildi» *vilde dog være mistænkelig.*

S. 144$^{18-19}$ «'håttlausa ('h endingalaust')» læs «'håttlausa' ('hendingalaust')».

S. 145$_{13-10}$ »nu vilia .... auri«. *Denne 'vísuhelmingr' er i Cpb (II 70) bleven genstand for en mærkværdig behandling. Medens man nemlig har ladet læsemåderne* dyljum *og* frændr *skötte sig selv, har man fundet det nödvendigt at forandre* sléttan *til* sléttom, *og interpungeret, som fölger:*

«nú vilja mik mínir (minz dyljom þess) hylja,
[þat hefik sótt] í sléttom Saurbǿ frændr auri».

Hertil må nu bemærkes: [1] at alle de ved Korm.[1] benyttede håndskrifter synes at have haft sléttan, *og at altså ingen af afskriverne synes at have fundet noget betænkeligt ved denne accusativ, en omstændighed, der ingenlunde er uden vægt, da den hele 'vísuhelmingr' er så gennemsigtig; [2] at Gunnar Pálsson (se Korm.[1] note[38], side 124—125), Finnur Magnússon (se Korm.[1] note[38] slutn.), Rask (se Korm.[1] XV$_{5-2}$), Þorgeir Guðmundsson (jf. Korm.[1] XV—XVI) lige så lidt som de nævnte afskrivere synes at have fundet noget urigtigt i accusativen* sléttan; *[3] at S. Egilsson skriver [a] Lex. poët. 692 a$_{6-3}$ (art.* sækja*):* «þat hefik sótt í slèttan Saurbæ *id lucratus sum (illud mihi incommodi accessit) in plano Saurbæ, Korm. 12, 5»,* *[b] ib. 747 a$_{6}$ (art.* slèttr*):* «í sléttan Saurbæ, *Korm. 12, 5»;* *[4] at udtryk som* þat hefik sótt *i den her foreliggende betydning aldrig synes at forekomme uden tilföining af* hingat, þangat, í þann stað, *eller lign.*(1) *Jeg anförer*

---

(1) *Ikke* hér, þar, í þeim stað, *eller lign.; lige så lidt som* heðan, þaðan, ór þeim stað, *eller lign. Efter min formening vilde den*

et par exempler. Hkr. Ól. helg. cap. 28 'visa' 1$^{5-8}$, Óh. 1853 side 28, Fms. IV 72, Flat. udg. II 32:

Ungr sóttir þú, þróttar
þings mágrennir, hingat
(máttit jarl) þaus áttuð
áttland (fyr því standa),

egentlig: 'Som yngling **hentede** *du, kriger, her dine arvelande, uden at jarlen kunde forhindre det'; jf. S. Egilsson ShI. IV 73:* «. . . **huc veniens** *avitas, quæ tuæ erant,* **occupasti** *terras* . . . ». *Flat. udg. II 74:* «ef þu ætlar giftu at sækia a minn fund» *og* «allz þu hefir þo adr giftu til min sott».

Til sammenligning med forandringen af þat hefik sótt í sléttan *til* «[þat hefik sótt] í sléttom» *tillader jeg mig at anföre en ikke mindre curiös forvanskning af et prosasted i Korm. I fölge en afskrift, jeg skylder cand. mag. Guðmundur Þorláksson's venlighed, ser stedet i* **132** *i det væsentlige således ud:* »e᷎ ė raðıt ƀuart þu v̊ðꝛ ‖ aureıgı eꝩ mık þꝛotar ė᷎«. *Men Korm.*[1] *108* $_{9-8}$ *har:* «er eigi ráðit hvárt þú verðr öreigi, ef mik þrotar [eigi]», *med noten:* «*M. (recte, ut videtur) omitt.* eigi», *og med oversættelsen (111*$^{1-2}$*):* «*nec certum an in paupertatem redigeris, si opes mihi desint*». *Meningen synes dog med fuld nödvendighed at forudsætte* eigi, *lige så vel i den tredje som i den förste sætning. Afföres ordene det gennemsigtige slör, hvormed den i oldislandsk så hyppige taleform ligesom omgiver dem, betyde de ligefrem: 'Du kan være overbevist om, at du skal ikke blive tigger (tiggefærdig, yderlig fattig), så længe jeg eier noget*[1]*', —*

---

dag i dag ingen Islænder, der ikke var fört på afveie ved andre sprog, falde på at sige: sækja eldsneyti í kjallaranum *eller* sækja eldsneyti úr kjallaranum *i st. for* sækja eldsneyti í kjallarann *(d. e.:* fara ofan í kjallarann og sækja eldsneyti*).*

(1) *egentlig: 'Det er ikke afgjort, at du bliver tigger, hvis jeg ikke bliver trængende'.*

hjertelige, *og*, *i den rige og brave (*— auðigr maðr ok góðr drengr, *Korm. cap. 7 begynd.* —*) Bersi's mund, sikkert ingenlunde tomme ord, på hvilke þorðr, hvis han ikke havde ladet sig beherske af en ufornuftig kone, vilde have lagt tilbörlig vægt.*

S. 147[2] »ꝼ̊ſkuan« *osv. 1) Skal man her (i det man forudsætter assimilation af* r*) læse* fessk ... þessum? *2) Eller skal man (i det man forudsætter udfald af* r*) læse* fesk ... þessum? *3) Eller tör man antage, at versliniens sidste ord bör læses* þersum, *altså:* fersk ... þersum? *4) Eller må man statuere* '*háttlausa*'*, altså:* fersk ... þessum? *Skulde jeg vælge imellem 1 og 2, vilde jeg ubetinget foretrække 2, da* r *ikke (— i det mindste ikke graphisk —) bliver til* s *foran et* s, *på hvilket der fölger en eller flere til samme stavelse, som det, hörende consonanter, i det f. ex.* fyrstr, *primus*, *ikke bliver til* fysstr, *men til* fystr(1). *Alligevel tvivler jeg meget på, at* fersk *(som lideform af verbet* fara*) nogen sinde er blevet til* fesk. *Den consonant, der fölger på det* s, *foran hvilket* r *forsvinder, er i de allerfleste tilfælde* t, *langt sjeldnere* k(2), *og meget sjelden andre medlyd*(3). *I digte fra det 15. og 14. årh. er der ingen mangel på rim, der*

---

(1) *At* r *assimileres foran* s, *der danner en stavelses hele udlyd (— exempler:* «foſſum blódid nidr um kroſſınn» *Lilja 54*[4]*;* «heilagt vers *[læs:* vess*]* tók hann sem hnossir» *Gmdr. Arngr. 8*[5] *—), er egentlig uden betydning med hensyn til det, hvorom her handles.*

(2) *Af rim, der udelade* r *foran* sk, *kender jeg kun Harðar-sagas* «um hyski heiðarþoska» *(Ísll.*[2] *II 67*[5]*) og Gmdr Arngr. 6*[5] *(Isberg side 32*[150]*)* «hoſkr bıargı oſſ hóla by*ſ*kup». *Denne udtale holder sig endnu.*

(3) *Et exempel af denne art frembyder verslinien* «æzsla mikil var þessi hræzsla» *(Flat. udg. II 211* $_{9b}$*), der åbenbart har lydt* æsla ... hræsla *(ikke som i nuværende islandsk:* ærsla ... hræðsla; *jf. GhM. II 339* $_{12}$*).*

vise, at man i udtalen har udeladt r *foran* st. *Jeg skal först anföre tre exempler på en udtale, fra hvilken sproget (ligesom f. ex. ved* æsla *i sidste note) senere er vendt tilbage til den ældre. Einar Gilsson Bp. II 19*[13] «víst á drottníng dýrsta» *(læs* dýsta *i st. for* dýrsta*). Samme skjald Bp. II* 128_5 «gjörst mun hlýrna hæstra» *(læs* gjöst *i st. for* gjörst*). Wolf.*(1) *I 17—18 ser et 'erindi' omtrent således ud:*

«Hˢrín̄ geck at hıllðı faſt.
hᵛ||ṅðı gⁱot þᾱ́ eˢ límít bᵗᵗſt.
brynían fᵗᵗ eᶜ fⁱ bᵗᵗnðı ſkʳſt.
bᵒða el ů̆ gⁱmt | z huaſt» (2)

(læs skast *i st. for* ſkʳſt*)*(3). *I de fleste — således også i de fölgende — tilfælde holder udtalen* st *(i st. for* rst*)*

---

(1) *d. e. afskrift af den wolfenbüttelske 'rímnabók'.*

(2) *D. e.* Herrinn gekk at hildi fast.
hrundl grjót þá er límit brast.
brynjan frá ek fyri brandl skarst.
brodda él var grimt ok hvast.

(3) *Superlativ af adj.* stór(r) *foranlediger en særskilt bemærkning. Filipó-rímur II 50:*

« »Faðir minn trú ek fylgi mér
með fyrða sína stærsta;
hvat skal ek, gramsson, gjǫra af þér?
því græðslu þarftu næsta.» »

(læs stæsta *i st. for* stærsta*). — Den gamle superlativ* œ̇ztr *(—* œztr lér ævl beztrar *Bp. I 138 —) er i nuværende islandsk ganske reg^elret bleven* æðstur. *Den gamle superlativ af adj.* hár *(höi), nl.* hæstr *(—* skapara næstr í vegsemd hæstri *Lilja 7*[4]*;* vist með vegsemð hæstri *Harmsól 30*[3] *—) har i nyislandsk fået udtalen* hæðstur *(— jf. t. ex. stavemåden* «Hinn krossfesti kraptrinn hæðsti» *Lilja 96*[1] *i Hist. eccl. Isl. II 444 —), dels i lighed med* æðstur, *og dels måske under indvirkning af navneordet* hæð *(höide). Også superlativen af adj.* stór *(stor) udtales nu* stæðstur. *Man lægge mærke til, at alle tre tillægsord ere indbyrdes forenede ved et vist slægtskab i betydning.*

sig den dag i dag. Einar Gilsson Óláfs rima 8 (Flat. udg. I 8):

«Haarekr var fyrir brognum bystr
buinn at strida stilli.
þorir hundr er þann veg lystr
þridi var Kaalfr enn illi»; *— jf.: samme digt 'erindi' 52; Filipó-rímur IV 20; Konráðs rímur V* 23^{3} *VI* 55^{3}. *Filipó-rímur VI 20:*

«Hans er lyst ok lǫngum byst
lund með reiði æsta;
hann hǫggur fyrst á bragníngs bryst,
búinn er vóði næsta»

(læs fyst *i st. for* fyrst*); — jf.: Konráðs rímur II 79 III 23; Skíða ríma (i Wisén's 'Carmina Norrœna') 91, 93; Ísll.*^{2} *II* 16^{10} *(Harðar saga*[1] *cap. 7); Gmdr. Árna* 41^{1}; *Lilja* 66^{5}[2]. *Herburts rímur IV 23*

«Kóngsins riddarar koma þar at[3],
er kappinn sitr á hesti,
Hermann kallar hátt í stað:
»heyr mik, svikarinn ve(r)sti» » *— jf.: Konráðs rímur II 63 III 34; Gmdr. Árna* 45^{2}. *Lilja* 42^{1}: «Þystir hann ok er fǫlr af fǫstum»; *jf. Heilags anda visur* 7^{7}. *Vender man sig nu til det 13. årh., möde, som det var at vente, sådanne rim langt sjeldnere. Til det 13. århundredes sidste halvdel tror jeg man kan henföre* æstr[4] enn þik tekr þysta *(Njála 1875 cap.* 30^{39}*)*

---

(1) *Jeg fristes til at henföre denne sagas misfostre af 'visur' til tiden ved år 1400.*

(2) fystr *'Prøver' side 558, 'erindi'* 1^{3}, *bör vistnok hellere opfattes som* fýstr. *— I övrigt synes det digt (drápa?) om apostelen Andreas, hvortil brudstykket 'Prøver' side 558 hörer, at være forfattet i den anden halvdel af det 14. årh. Jeg henleder især opmærksomheden på den characteristiske ordfod amphibrachen* lofandi *(i verslinien* lofandi Guðs í lífi, 1^{7}*).*

(3) *læs* að.

(4) *i st. for det ældre* œstr.

så vel som «fyst inn viglysti» *(Sörlastikki: Flat. udg. I* 278^{8a}, *Fas. I* 397_{13}*)*, *samt måske* «Fyrst hefir flegna trausta» *(Grett.*^{2} 26^{11}. *Læs* Fyst *i st. for* Fyrst*). Sturla Þorðarson † 1284 (Fms. X* 57^{7}, *Cod. Fris. udg.* 546^{20a}, *Flat. udg. III* 188^{3a}*)* «fyrst kom fura lestir» *(læs* fyst *i st. for* fyrst*). Samme skjald (Fms. X* 125^{3}, *Cod. Fris. udg.* 572^{22a}, *Flat. udg. III* 220_{12a}*)* «Fyrst tók fjörleystum» *(læs* Fyst *i st. for* Fyrst*). I Brandsdrápa, der må antages at være digtet ikke længe efter den 19. april 1246, findes (— se Sturl.*^{1} *III* 85^{6-9} *og Sturl.*^{2} *II* 72^{3-4} *—) en 'visuhelmingr', der anföres her efter* **122 A***:*

»Geck þʳ e' geiṙ ſtucku
goðı úmṅ með | ꝺıóꝛ roðnū (1)
ꝼyrſtr ı ꝼylkīg· trauſta·
ꝼm̈ zþðꝛ | ꝺíṅ ramí«

(hvor man naturligvis også må læse fystr *i st. for* fyrstr*). I Háttatal, forfattet omtrent 24 år för Brandsdrápa, skal vers 56 fremstille en versart, hvis 'frumorð'* (2) *er uden 'hendingar'. Alligevel lyder den förste 'áttungr'* (3) *af dette vers, i fölge R og W*(4), Hverr ali blóði byrsta, *og har*

---

(1) *ikke* roðinn, *som der står i udgaverne.*

(2) *Ved dette bekvemme ord, der ligesom har dannet sig selv, betegner jeg her, ligesom i det foregående, det förste 'vísuorð' i hver 'vísufjórðungr' (den förste verslinie i hvert liniepar), altså: verslinierne 1, 3, 5, 7.*

(3) *'áttungr' ('vísuáttungr'; — 'frumáttungr', 'viðráttungr'), i lighed med betegnelserne 'vísufjórðungr' og 'vísuhelmingr', er egentlig en heldigere betegnelse end 'orð' ('vísuorð'; — 'frumorð', 'viðrorð'), hvor talen er om sædvanligt 'dróttkvætt' og de fleste andre oldnordiske versarter; men 'orð' ('vísuorð') har det fortrin at passe på dem alle.*

(4) *Kun U (se SnE. I 670 note*^{3} *II* 395_{8}*) har* bysta. *Men sandt at sige forekommer det mig aldeles betydningslöst med hensyn til det foreliggende spörgsmål, om håndskrifterne beholde eller udelade* r. *U's skriver har sikkert kun givet sin egen udtale, uden alt hensyn til versformens fordringer, medens de to andre have vist deres lærdom.*

således 'hendingar', eftersom det korte (enkelte) r *i* byrsta *nödvendig må danne rim med begyndelsen af det lange (dobbelte)* r *i* Hverr. *Har nu Snorri ikke haft öre herfor? Eller har han ment, dette rim var så svagt, at det kunde gelde for ikke-rim? Det förste vilde vidne om stor slövhed i opfatningen; det andet om sködeslöshed i udförelsen, en sködeslöshed, der vilde være aldeles uforsvarlig i et digt som Háttatal. Over for disse alternativer foretrækker jeg at læse* Hverr ali blóði bysta, *og antager, at Snorri — ligesom hans brodersön Sturla; ligesom Skáld-Hallr i Brandsdrápa, digtet 5 år efter Snorri's död; og ligesom skjalden Bjarni Kálfsson («*Bjarni Kálfsson skáld»*) i en, da Snorri var 4 år gammel, digtet 'vísa' — i visse tilfælde har udtalt* rst *uden* r[1]. *Sidst nævnte 'vísa', det ældste mig bekendte exempel på udtalen* st *i st. for* rst[2], *lyder, afset fra skilletegnene, i fölge Fms. VIII 172 (jf. Flat. udg. II 596):*

«Fant sè ek hvern á hesti
(hèr er[3] nú siðr hinn vesti.
leið eigu vèr lánga)
en lendir menn gánga.
Hirðmenn skulu hlaupa
(hèr erat gott til kaupa.
munka ek mörgu kvíða)
en matsveinar ríða».

(1) *Verslinien* raglystr nú hinn fysti *henföres til tiden ved år 1200. Men den hele 'vísa' (Bp. I 649 note²) er ikke fri for at være noget mistænkelig.*

(2) *I fölge «Orms-Eddu-brot» (SnE. II 499 17 a; jf. SnE. SEg. 216 20 a) skal Geisli 59⁵ have lydt* «Ok fyrst þeir er ląg lestv». *Men* fyrst *synes ikke at passe i sammenhængen.*

(3) *I st. for* hèr er *læs* hér 'r, *eller måske (hvis forfatteren har været en Islænder, hvilket den måde, hvorpå han bliver indfört i fortællingen, synes at antyde)* hér 's.

De fleste ville formodentlig være enige i, at den 'visa' *(nl.* »Mer hafa frændr ...... vin' trygg'« *), hvis anden 'áttungr' danner udgangspunctet for disse bemærkninger, ved sin hele tone gör indtryk af at være ældre end det 14. årh., selv om* ſk *i* »f'ſk« *ikke pegede tilbage til et gammelt håndskrift*[1]. *Hvis* »f'ſk« *altså havde lydt* fesk, *vilde det ikke være en fölge af det 15. og 14. århundredes ephemere udtalemåde, der viser sig i gruppen* dýsta gjöst skast *(oven for, side* 861^{1} *fg.); men pass. præs. ind. sing. af* fara *vilde da i nyislandsk sikkert lyde (— ikke* ferst, *men —)* fest. *På den anden side må jeg henlede opmærksomheden på et par ord, i hvilke* rs *trænger sig frem ved siden af det herskende* ss. *1)* hvass hvars. *At verslinien* Hverr of veit nema hvassan *må læses* Hverr of veit nema hvarsan, *har jeg (nærværende bind side 351 note*[9]*) vovet at påstå, i henhold ikke alene til linierimets fordringer*[2], *men også til enkelte steder i håndskrifterne, steder, som jeg dog des værre ikke har optegnet. Jeg kan imidlertid anföre fölgende. α) Fas. I 520 finder man som note*[2]*:* «hvörsu, *allstaðar, Skb.*», *hvilke ords mening åbenbart er, at AM. qvart-nr.* 544 *overalt i Saga Heiðreks (Fas. I 513—533) fremstiller adjectivstammen* hvassa *som havende* rs *i st. for* ss. *At dette ikke er ganske nöiagtigt, eftersom Hervarar saga ok Heiðreks ved Bugge side* 214^{17} *har* hvassan, *gör mindre til sagen, da sidst nævnte udgave* 220^{4} *har* hvarsan *og* 214^{25} hvorsv[3]. *Derimod* 212^{24}

---

(1) *Også* »toro gæt'« *har en gammel klang; men det brugtes endnu af Sturla Þorðarson († 1284).*

(2) *Jf. Svarfdæla, hvor en verslinie (se* Ísll.[1] *II* 162^{9}, *men især* 'Íslenzkar fornsögur' *III 72) synes at hedde* Hér sit 'k ok hvet 'k hvarsan *(eller måske* Hér sit ek ok hvet hvarsan*).*

(3) *At samme skindbog undertiden* **indskyder** r *foran* st, *og at man i denne udgave således finder:* gerst *(i st. for* gest*)* 225^{12}; hersti *(i st. for* hesti*)* 225^{10}, herstinvm *(i st. for* hestinum*)* 230^{29}; merst *(i st. for* mest*)* 211^{17}, merstan *(i st. for* mestan*)*

nossir *(ikke* norsir*);* 224^{26} 229^{4} 234^{9} vissi *(aldrig* virsi*)*(1). *β) AM. folio-nr.* **243 b** *har:* »ƕvaſ|ſan« $33b_{6-5}$, »ƕvaſt« $34a^{3}$, »ƕvaſſū« $41b_{5}$, »ƕvaſſleıc« $43b_{12}$, »ƕvaſ-lıgƕa« $47a^{11}$, »ƕpaſſ« $64b^{4}$, »ƕvaſſa« $79a_{3}$, »ƕvaſtænter« *(næsten* »ƕvaſ tænter«*)* $80b_{1}$; *men* »ƕvorſu« $34b^{13}$, »ƕvoꝛſ« $82a^{5}$; — *derimod ord som* kross, kyssa, messa, missa *(verb og subst.)*, oss *(ἡμᾶς, ἡμῖν)*, *og former af fortiden* vissa *(der forekommer meget hyppig) aldrig med* rs *i st. for* ss; *og med undtagelse af* þess þers *(hvorom strax neden for) synes AM. folio-nr.* **243 b** *ikke at frembyde noget analogon til* hvass hvars. *I* hverso hvesso *(Frumpp. side* 68_{9-8}*) er* hverso *det oprindelige, men* hvesso *det samme ord med assimilation; og* hverso hvesso *afgiver således intet sidestykke til* hvass hvars, *med mindre man vender forholdet om, og går ud fra, at* hvars *er det oprindelige. γ) AM. qvart-nr.* **623** *har adj.-stammen* hvassa *kun* 2_{11} *i* »ſpıot ƕvaſt« *og* 3_{5} *i* »ꜳngvl ſa eṅ ƕvarſı«, *hvilket sidste sted er det eneste, hvor jeg har fundet* rs *i st. for* ss *i denne skindbog.* (*Lat.* es = *gr.* ἴσθι *udtrykkes* 25_{12} *ved* »veſtv«, 33^{1} *ved* »uertu«, 50^{4} *ved* »Verſtv« *eller* »Uerſtv«, *en form, der, som man ser, har* — *ikke* rs *i st. for* ss, *men* — *et indskudt* r *foran* st. *Og hermed hænger det formodentlig således sammen, at medens skriveren på det förste sted har fulgt sin original, og på det andet sin egen udtale, har han på det tredje först givet denne, men strax betænkt sig, og tilföiet* s,

---

233^{10}, mersti *(i st. for* mesti*)* 204^{12} 205^{1}, *(jf. t. ex. AnO. 1848 side 4 note*[7]*);* korst *(i st. for* kost*)* 234^{1}, *er naturligvis noget andet. Skriveren, der i Herv. saga ok Heiðr. aldrig udelader* r *foran* st *osv.* (— *derimod f. ex.* bustir, *Nokkur blöð úr Hauksbók side* 22^{3}, *og* fyst, *AnO. 1848 side 6 note*[2] —), *synes at have ment, at når man foretrak* byrst *(se* $233^{11.\,14}$*) for* byst *(*bust*)*, fyrst *(se* 206^{6} 208^{20} 209^{12}*) for* fyst, verst *(se* 224^{16}*) for* vest, kerski *(se* 225^{12}*) for* keski, *kunde der måske også være grund til at foretrække t. ex.* gerst *for* gest. *'Dum vitant homines vitia, in contraria currunt'.*

(1) 209^{5} *står dog* ors *i st. for* oss *(nobis).*

uden dog at antyde, at det overflödige og vildledende r *skulde fjernes.)* *δ) Efter spredte iagttagelser tilföier jeg: Flat. udg. III* 156^{4a} «huorsum munni» *og* 567_{12b} «vel huǫrs ok hrein». *SæmE. Bugge side* $180a^{5}$ «hvers*ir* ægo». *(Jf. Njála II* 416^{4-9}.) *2)* þessi þersi. *Wimmer, fornnordisk formlära (1874), § 96, a, anm. 2:* «*I stället för formerna med* -ss-[1] *finnas äfven, särdeles i norska handskrifter, ofta former med* -rs- *(*þersi *o. s. v.)*». *Också i st. for den pronominale singulargenetiv* þess *finder man ikke sjelden* þers. *Bugges udgave af Herv. saga ok Heiðr. har således* 210^{8-9}: «En er iarl varð þers varr», *og* 224^{5} 226^{15} 228^{2} $229^{1.27}$ 233^{15} *ligeledes* þers. *Se end videre f. ex. AnO. 1848 side 4 note*[3]. *Ved siden af* »þæſſ«[2] *(*»Þæſſ«, »Đæſſ«*), som AM. folio-nr.* **243 b** *bruger mindst 150 gange, frembyder samme membran* »þærſ« *(*»Þærſ«, »Đærſ«*) mindst 97 gange. Men hvorledes kunde* þess *ligesom dissimileres til* þers? *Det forekommer mig sandsynligt, at forandringen af den determinative genetiv* þess *til* þers *er foregået under ubevidst hensyn til den interrogative genetiv* hvers, *ligesom f. ex. den determinative dativ* því *synes dannet i lighed med den interrogative dativ* hví[3]. *Og overgang af* þess *til* þers *har fört til overgang af* þessi *til* þersi. *Exempler på* þersi *finder man t. ex. i Bugges udgave af Herv. saga og Heiðr.* 205^{11} $208^{5.6}$ 214^{2} 219^{9} 223^{1} $224^{8\,bis}$ 225^{14} $226^{4.7}$ 227^{6} 229^{30} 234^{18} 235^{5}. *Se end videre f. ex. AnO. 1848 side 16 note*[3]. *Men det ældste formen* þersi *frembydende sted, jeg tror at have fundet, er Háttalykill*

---

(1) *d. e.* þessi, þessum, *osv.*

(2) *i enden af en linie* »þæſ« *1* a_{5} *og 6* b^{8}.

(3) *Ikke* því, *men* þí, *forholder sig til stammen* þa *som* hví *forholder sig til stammen* hva. — *Det er måske ikke af veien her at erindre om, at* því *i talesproget temmelig tidlig har fortrængt* hví, *ved at overtage dettes interrogative function, som om man havde haft en fornemmelse af, at* því *egentlig indeholdt et interrogativt element.*

*Ragnvalds 4b*², er svá rétt saga þersi. *Man vil uden tvivl indvende, at her må læses* es *i st. for* er, *og at verslinien fölgelig må antages at have lydt* es svá rétt saga þessi. *Så vidt mig bekendt, findes der imidlertid intet, hvoraf man kan slutte, at Ragnvald og hans samtidige på Orknöerne endnu have beholdt det gamle* es, vas, *osv.; medens fölgende tre verslinier af Ragnvald selv tale for det modsatte. Háttalykill 24b*⁵ þvít buðlungr var *(den hele 'vísuhelmingr' lyder*

þvít buðlungr var
sá 'r benjar skar
— hanum tíddisk hildr —
hugprúðr ok mildr*)*.

*Háttalykill 39b*³ roðin var rönd skar *(den hele 'vísuhelmingr' lyder*

Ben svall. brandr gall.
beit egg manns legg.
roðin[1] var — rönd skar
«rendr» hjörr — benstörr[2]*)*.

*Flat. udg. II 441*⁶ᵇ *(Orkn. 154*¹ *forvansket)* núr (nú er) þat 'r (þat er) más of mýri. *Alligevel kan man opkaste*

---

(1) *Således (— ikke* roðinn *—) må her uden tvivl skrives. Se næst fölgende note.*

(2) *Lex. poët. antager, at* stǫrr *er =* styrja, *dan.* **stör** *(acipenser); men det kan sikkert ikke være rigtigt. Ordet* stǫrr *(— i nuværende islandsk naturligvis* stör *—) står her uden tvivl i sin sædvanlige betydning:* **star** *(carex). Enhver, der kender denne plante, ser strax, at* benstörr *(ensis) er en af de mest betegnende kendinger, der findes. — Denne 'vísuhelmingr' synes fuldkommen ægte, skönt den fölgende (Háttalykill 39b*⁵⁻⁸*) vel må være senere indsat, da dens forfatter bruger* Raut *i st. for* Hraut *og* ræ *i st. for* hræ; *ligesom også* «ramsætt» *åbenbart står i st. for* hramnsætt *(*hrafnsætt*), 'til sæde for ravnen' (*hrafnsætr *egentlig 'som ravnen kan sidde på'.) At opfatte* sætt *som* sœtt *(Lex. poët. 641—642) og lade* sœtt *og* slætt *danne helrim med hinanden, går ikke an.*

det spörgsmål, om Ragnvald ikke kunde antages også at have sagt vas, es, *osv. Hos en med ham samtidig skjald, Einarr Skúlason, findes rigtig nok på den ene side:* vara kostr fara *(Hkr. Magn. blind. cap. 7, Fms. VII 184, Fsk.* 166^{5}*, Mork. udg.* 199^{9a}*) og*[1] ær (æ 'r) frilla gröm sværu *(SnE. II* 363^{13} 491^{10}*, SnE. SEg.* $229b_{2}$*); på den anden side:* vasa sem vænst ok tysvar *(Geisli* 60^{3}*) og* esat of allvalds risnu *(Hkr. Sig. jórs. cap. 10 'visa'* 1^{3}*, Fms. VII 86) samt* Svás (Svá 's) ef rauma ræsir *(Hkr. Ing. cap. 22, Fms. VII 238)*[2]*. Men udtalen* r *stammer uden tvivl fra Einars lange ophold i Norge (se Jón Sigurðsson SnE. III* 353^{9-28}*), medens udtalen* s *har sin grund i, at han var en Islænder. Og denne dobbelthed kan ikke overföres på Ragnvald, der var en Nordmand.*

I henhold til det anförte tror jeg, man kan læse

fersk ván gleði þersum,

og anse denne verslinie for temmelig gammel. Men om den er udgået af Bersi's mund, er naturligvis et stort spörgsmål.

S. 148_{4} *«(i verset oprindelig)» udgår.*

S. 149_{1}*—*150^{1} *«Egilsson synes .... accusativ plural» læs «S. Egilsson opfatter* ógnar *som genetiv singular (se Lex. poët.* $616b^{22-24}$*), medens Gunnar Pálsson åbenbart har en afgjort tilböielighed til at tage det som accusativ plural (Korm.*[1] $126^{3-6.\ 12}$*)».*

---

[1] *Se SnE. III* 163^{12} *og* 366^{7}*.*

[2] *Geisli* 57^{1} *kan ikke påberåbes, da* Nú 'r oss þau 'r vann vísi *er i formel henseende lige så rigtigt som* Nú 's oss þau 's vann vísi.

S. 150^{10} «Mer». *Skönt jeg her i övrigt ikke indlader mig på retskrivningen, skal jeg dog bemærke, at jeg nu skriver* mér þér sér *(mihi tibi sibi) også i ældre digte, ikke så meget af hensyn til de ældste håndskrifter (— se f. ex. AnO. 1858 side* 90^{12-15} *de i AM. qvart-nr.* **674 A** *forekommende* mér þér sér *—) som i henhold til Arnórs* mér alls greppr ne sérat *(Fms. VI* 422_{3}, *Mork. udg.* 120^{30a}, *Flat. udg. III* 397_{10a}*).*

S. 150^{11}. *Jeg kan ikke opgive min (— se også S. Egilsson Njála II* 149^{4-5} *—) opfatning af* heldr *som hörende til sætningen* Mér hafa frændr at fundi ... þersum ... brugðizk. *Henföres* heldr *til sætningen* Rœði ek ... fyr höldum hugat mál of þat, *bliver denne sætning alt for klagende, eftersom* heldr *da tjener til at forstærke* hugat. *Det står for mig som noget afgjort, at man ved behandling af skjaldedigtene må i det hele taget fölge den regel at lade den naturlige mening — men ikke ordstillingen — råde.*

S. 150^{13} Jafnan ek em við ógnir rekka óhryggr. *Skindbogen har (— ikke* ógnir, *men —)* »ogñ«. *Om dette* ógnar *ytrer Gunnar Pålsson Korm.*[1] 126^{3-6}*:* «ek em óhryggr við ógnar rekka eðr fyrir þeim. *Vel forte:* ek em óhryggr við þeirra ógnar (ɔ: ógnir; *duplex enim in nonnullis hic casus ut* döggvar, daggir; sálur, sálir; kirkjur, kirkir)»*; og* «ek em óhryggr við ógnar rekka» *oversætter han ved «dolorem nullum creant virorum minæ». S. Egilsson, der opfatter* ógnar *som genetiv sing., gengiver a) i sine «Anmærkninger» (se oven for, side 146 noten)* «Ek em óhryggr við ógnar rekka» *ved «jeg leer mig glad imod de tappre Mænd», b) i Lex. poët.* $616\,b^{22-24}$ «ógnar rekkar» *ved «homines terribiles, territantes, minantes». Da det nu forekommer mig, at G. P^s opfatning af det naturlige syntaetiske forhold er på dette punct*

mindre hildet, end S. E[s], *har jeg tilladt mig at foretrække den, i det jeg, som fölge deraf, har ændret* ógnar *til* ógnir. *Rigtig nok trænger muligheden af at forbinde genetiven* ógnar *med et styrende substantiv ikke til bevis. Men heraf fölger ikke, at* ógnar rekka *oprindelig har stået her, eller at forbindelsen* ógnar rekkr *nogen sinde er bleven brugt. I sin udgave af Korm.-saga (Halle a. S., 1886) side 134 sammenstiller den af de oldnordiske studier höit fortjente Möbius* ógnar rekkr *med* ógnar árr *(Háttatal 62*[1]*). Den egentlige mening med denne sammenstilling, der tjener som indsigelse imod den af mig foretagne ændring, er mig imidlertid ikke klar. Forbindelserne* ógnar rekkr *og* ógnar árr *(*ógn *i begge forbindelser = kamp) kunne nemlig ikke være enstydige, i det* ógnar árr *er en kending for mand (menneske), altså =* rekkr[(1)], *men ikke =* ógnar rekkr. *Brugt som kending for mand (menneske) vilde* ógnar rekkr *forholde sig til en rigtig kending som definitionen (!) «mennesket er et fornuftigt menneske» forholder sig til definitionen «mennesket er et fornuftigt væsen». Hvis* ógnar rekkr *overhovedet optrådte som kending, vilde det betyde (— ikke mand i almindelighed, men —) krigsmand, soldat; en bemærkelse, der ikke passer i Bersi's 'visa'. Acqviescerer man ved læsemåden* ógnar rekka, *og, hvad man vistnok er nödt til, tager* ógnar *som genetiv, kan* ógnar rekka *ikke uden stor tvang antages at betyde «tappre Mænd». Men* ógn *må opfattes som 'trusel', 'trusler', eller dog snarere som 'ytring (ytringer) af åbent fjendskab', i modsætning til Tords forborgne, der ikke udtrykkelig nævnes, men antydes ved modsætningen. Vel bliver nu således meningen væsentlig den samme, hvad enten man læser* ógnar *eller* ógnir. *Men forbindelsen* ógnar rekkr *er mig påfaldende, især i en 'visa', hvis sprogtone i det hele taget er så*

---

(1) rekkr *er 'ókent heiti' for mand (menneske), hvilket derimod ikke er tilfældet med* árr.

gammel[1]. *Og hertil kan föies, at medens* verða hryggr við eitthvat (— *exempel:* hryggr varð við þat harða hann *Plac.* 22^{3-4} —), *hvortil* ek em óhryggr við ógnir *slutter sig*[2], *er almindelig bekendt, kan* verða hryggr við einhvern *neppe antages at have nogen sinde været brugt.*

Jeg må her tillade mig at sige et par ord til forsvar for en anden af mine opfatninger, der rigtig nok ikke er fremkommen i Njála II, og som det derfor egentlig ligger uden for min plan her at komme tilbage til. I mine «Bemærknn. om Skjaldedigtenes Beskaffenhed» side 7^{1-2} (= *«Vidensk. Selsk. Skr., 5te Række, historisk og philosophisk Afd. 4de Bind» side* 289^{1-2}) *er Korm. cap. 13 verslinie* $^{5-6}$ *skrevet:*

«Svá fara ráð. Enn reiðask
róglinns stafar minna».

stafar *beror på gisning; og den forelöbige anskuelse, i fölge hvilken jeg har forandret skindbogens* en *til* enn (Enn), *anser jeg nu for uholdbar. Men det övrige står,*

---

(1) *Boðsrit 1851 (side* 3^9 $19a^{6-7}$) *og Lex. poët.* (*under* gunnveggr og rekkr) *lader S. Egilsson genetiven* gunnveggjar *i den dunkle 'vísuhelmingr' Haustlöng* 1^{1-4} *styres af* rekka, *i det han oversætter* gunnveggjar rekkar *ved «viri clipei i. e. elipeati, milites»*, *og* (*under* gunnveggr) *henviser til* aldar gunntjalda *i en sætning (Hrafnsmál Sturlu* 20^{1-4}), *der ikke blot er langt yngre end Haustlöng, men desuden, som det forekommer mig, lige så dunkel som Haustlöng* 1^{1-4}. *År 1837 (Fms. XII 223) lader han også genetiven* gunntjalda *styres af* aldar, *og föier dertil i en note, at* gunntjalda aldar *er* = hermenn. *Men 1841 (ShI. X 132) forbinder han* gunntjalda *med* brún. — *Om sammenhængen tillader, at* gunnveggjar *(Haustl.* 1^2) *kan opfattes som genetivus conjunctivus et possessivus og* gunnveggjar rekka *som 'de på skjoldet afbildede mænd', må jeg lade være usagt; men imod en sådan ordforbindelse var der intet at indvende.*

(2) *1 st. for* ek em óhryggr við ógnir *kunde man have sagt:* ek verð eigi hryggr við ógnir, *derimod ikke:* ek verð óhryggr við ógnir. *Brugen af* em *i st. for* verð *hænger her sammen med brugen af* óhryggr *i st. for* eigi hryggr.

efter min formening, urokkeligt som klippen. Medens selv den med de grundigste indsigter udrustede fremmede lærde her må kunne fristes til at tvivle, har sikkert ingen normal Islænder, studeret eller ustuderet, nogen sinde kunnet tage feil af, at minna *er dativ og styres af* reiðask. *Og skönt* reiðask of eht *også er et rigtigt udtryk (— Bp. I 22*[13] «Um hvat reiddust guðin þá». *Men lige i forveien* «eigi er undr í at guðin reiðist tölum slíkum» *—), synes der ikke nogen grund til at vrage ordföiningen* reiðask ehu.

S. 151$_{11}$ «»a« *i Kall.*» *læs* «»å« *i Kall.*» *(et punct, der skulde stå over* a, *er nemlig forsvundet).*

S. 165[15—18] «*sködeslöshed ...... fornemmelig i*» *læs* «*uregelmæssighed viser sig* [1—2] *deri, at tredje liniepar kun har én bistav, samt at hovedstaven ikke indtager den förste plads i sin linie;* [3] *deri, at fjerde liniepar enten har et falsk (nemlig* st : s, *og da kun én bistav) eller måske ikke noget tilsigtet bogstavrım;* [4] *i*». *— I övrigt tilföier jeg i forbigående:* [1] *at förste verslinie (side 165*[6]*) formodentlig bör læses* Þess ræðk *osv.;* [2] *at den tiltagende mangel på form i tredje og fjerde liniepar måske skal antyde en stigende affect over den meget uvenlige modtagelse.*

S. 168$_{2}$ *(note*[127]*). Genetiven* halfdans *forekommer; men neppe tidlig, og neppe uden i forbindelse med et fölgende* sonr. *Jf. Noregskonungatal 10*[8] *(Flat. udg. II 521),* «Haalfdans sunar»*; men ib. 5*[6] «Þurr Halfdanar».

S. 171[16] *burde, efter* «gört : svart»*, for tydeligheds skyld være indskudt* «, *d. e.* gart : svart, ».

S. 176[18] til hróðrs görum. *Da* til hróðrar görum *(i cod. worm.) er for langt, eftersom Háttatal 80 i metrisk henseende er 'fornyrðislag', må* hróðrar *forandres til* hróðrs, *selv om denne form ikke forelå her i cod. reg.*

S. 176$_{18}$ óvörum. *Dette ord er SnE. I 699*[3] *oversat ved* ***i g n a r i s***, *hvilket efter min formening ikke kan være rigtigt*(1). *For det förste stemmer det ikke godt overens med ordene* s p u r ð spjöll *(Háttatal 80*[3. 4]*), der, når de opfattes naturlig (det er: når de opfattes i digtets ånd), må siges at antyde, at jarlens bedrifter har været vidt og bredt bekendte. For det andet — hvilken plumphed vilde der ikke her ligge i ordene: 'Jeg har fremstillet hans gerninger for folk, der aldrig havde hört dem omtale' (— med andre ord: 'Det er mig, der gör ham berömt')! For det tredje betyder* óvarr *ikke* ***i g n a r u s***, *men* ***i n c a u t u s***, *osv. Til navneordet* förum *(Háttatal 80*[5]*),* ***r e i s e r***, ***t o g***, *må man henföre som attribut ikke blot* til hróðrs görum, *men også* óvörum, ***u v a r s o m m e***, ***f o r v o v n e***, *i det man erindrer sig de gamle Nordboers dödsforagt og deres overvurdering af modet. Denne overvurdering medförte, at anvendelse af forsigtighed i farlige foretagender ikke pleiede at blive sat synderlig höit, men snarere at blive anset for tegn på bevidsthed om manglende mod, da modet ikke blot var et åndeligt angrebsvåben, men tillige et usynligt panser:*

hugfullt hjarta
veitk hlífa mér

hedder det i Saga Ketils hængs (Fas. II 134$_{11-10}$*).*

Beslægtet med tilföiningen af óvörum *til* förum *finder jeg den måde, hvorpå Skule jarl berömmes for den anden*

---

(1) *At S. Egilsson selv har tvivlet om rigtigheden af denne sin oversættelse, tror jeg man tör slutte deraf, at han i Lex. poët. har forbigået dette* óvörum.

af de gamle Nordboers, og da navnlig fyrsternes, tvende cardinal-dyder, gavmildheden, når det, Háttatal 89^6, *hedder:*

hans er rausn of mátt.

S. Egilsson's opfatning så vel af den hele verslinie, hvilken han (SnE. I 707^{14} *jf. Lex. poët.* $551\,b_{11-10}$*) oversætter ved «ejus summa est munificentia», som i særdeleshed af ordene* of mátt, *hvilke han (Lex. poët.* $551\,b_{11}$*) oversætter ved «supra vires», er, så vidt jeg kan se, fuldkommen correct. Sætningen* hans er rausn of mátt *sammenholde man f. ex. med tvende liniepar, der tillægges Regner lodbrog, nemlig*

a) verr samir horskum hilmi
hringa fold(1) enn drengja(2),

oversat af Rafn, α) i Kæmpe-Historier

«Værre sömmer bolden Konning
Ringes end Kæmpers Mængde»,

β) i Fortids Sagaer

«Værre en Konning anstaaer
Ringes end Kæmpers Mængde»;

og i særdeleshed

b) allmarga veitk jöfra
þás vaðr(3) lifir dauða(4),

oversat af Rafn α) i Kæmpe-Historier

«Veed jeg at mangen Konning(5)
Rigdommen(6) overleved»,

β) i Fortids Sagaer

«Mangen Konning jeg veed, som
Bort fra sin Rigdom döde».

---

(1) *uden tvivl forvanskning af* fjölð. *Se Rafn's oversættelser.*

(2) *Fas. I* 278_{7-6}.

(3) *uden tvivl forvanskning af* auðr. *Se Rafn's oversættelser.*

(4) *Fas I* 279^{1-2}.

(5) *accusativ.*

(6) *nominativ.*

Det synes klart, at det sidst anförte liniepar vil have det betragtet som tegn på gnieri, når en fyrste ikke döde fattig. I hin fjerne tid bestod idealet af en nordisk fyrstes virksomhed i en stadig gentagelse af at erhverve ved sværdet og bortskenke det således erhvervede, når det ikke var riger og lande.

'Virtus est medium vitiorum et utrimque reductum'

er en anskuelse, der ikke synes at have fundet vei til det gamle Norden, hvor mod og gavmildhed næsten vare eneveldige, medens andre dyder kun vare stjerner, hvis lys i det mindste i höi grad fordunkledes af hine to sole. Fölgen heraf var, at t. ex. forsigtighed og sparsommelighed ikke kunde, om jeg så må sige, öve nogen kritik over for modet og gavmildheden, der altså synes at have strålet stærkest i deres overdrivelse. Attributet óvarr *(Háttatal 80[7]) og omsagnsordene* of mátt *(ib. 89[6]) må derfor sikkert indeholde ubetinget ros, selv om dadel passede i et æredigt. I sammenhæng med ovenstående er det ikke af veien at erindre om, hvorledes Skule jarl i Háttatal (vers 94) sammenstilles med Regner lodbrog og andre af fortidens helte.*

S. 180[16] og flere steder burde adj. «slig» ændres til adj. «sådan».

S. 188[11–12] stöndum ..... þer. *Membranens læsemåde er* ſtunðum ..... þ' *(se side 187[11]), og* stöndum *S. Egilsson's rettelse. Men selvfölgelig burde han ikke, og endnu mindre jeg (46 år senere), være bleven stående herved, i det* stöndum *burde være forandret til* stöndumk, *og, som fölge deraf,* þer *til* þat. *Det naturlige, der uden tvivl tillige er det oprindelige, foreligger nu i Möbius' omhyggelige udgave af Korm. — Rigtig nok kunde jeg, på S. Egilsson's og mine vegne, henvise f. ex. til Halfreds* áðr vas ek ungu fljóði at sútum *(Fms. III 27 $_{12-11}$,*

Flat. udg. I 536^{3-4}, Forns. 114^{12-13}, Prøver 40^{5-6}). Men alligevel er jeg af den mening, at Möbius' opfatning (— jf. også Cpb. —) bör foretrækkes.

S. 195_9 heitast korn. *At membranen her — i en dunkel 'visa' — har* ƶ *(se side 151^{12}) i st. for* st, *vilde ikke i mindste måde være påfaldende, selv om den samme membran ikke også i prosa brugte* ƶ *i st. for* st *i adverbiers og adjectivers superlativendelse. Da jeg ikke har* 132 *ved hånden, kan jeg nöies med at henvise til H. Gering's udgave af Finnboga-saga. Her finder man: a) side 45^9* fastaz *adj. neutr. sing. acc. brugt som adverbium; b) 31^{17}* skiotaz, *71^{12} og 82^{16}* likaz, *90^4* metnaðarsamligaz, *adjectiver i neutr. sing. nom.*

Det er vel overflödigt at fremhæve med hensyn til heitast, *at attributet kan stå i ubestemt form*(1). *Et enkelt exempel af hele den store mængde vil være tilstrækkeligt:* Gollskyflir vann gjöflastr | geirveðr í för þeiri *Goþþormr sindri (Hkr. Hák. góð. cap. 8 sidste 'vísufjórðungr', Fms. I 28_{10-9}, Flat. udg. I 53^{14-15}).*

S. 196_{15} har jeg, i steden for membranens »aðꝛ ıān-ꝼaugꝛ | troða«, *sat* auðs áðr jafnfögr tróða. *Möbius foretrækker at indskyde* an(2) *efter* áðr, *og læser* áþr an iamnfǫgr tróþa, *i det han henviser til Hallfrøðr Fms. III 9^{22}:* «áðr en ormi næði». *Til dette citat kan man*

---

(1) *Attributer i bestemt form ere endog langt sjeldnere i skjaldskab, end attributer i ubestemt form.*

(2) *AM. qvart-nr.* 674 **A** *(Elucidarius) side 5^3 og 45^7 er selvlyden i dette ord betegnet som lang, medens den i almindelighed synes at have været kort. Metrisk bevis for dens korthed foreligger i fölgende 'vísufjórðungr' (Ísll.² I 293, Flat. udg. III 433):*

hvar muni sveinn in sœmri
an at síns föður örnum?

föie fölgende exempler på «áðr en» *eller* «áðr enn» *(som betegnelse for antequam).* 2) *Hallfrøðr (Fms. III* 10_7, *Flat. udg. I* 496^{19b}*)* «áðr enn glíkr at góðu». 3) *Samme skjald (Pr.* 31^{11}, *Forns.* 106^1, *Flat. udg. I* 450^{1b}*)* «áðr en orba stríðir». 4) *Gísli Súrsson ('Tvær sögur' side* 65_5 *[jf.* 167^{2-3}*] og* 153^1*)* «áðr enn mik þeir, er mínu».(*) 5) *Óh. 1849 side* 9^{9a} *(jf. Flat. udg. III* 238_{12a} *[Fms. V* 228^9*])* «áðr en hauðr a hæiðl». 6) *Arnórr jarlaskald (Hkr. Har. harðr. cap. 65 'visa'* 4^7, *Fms. VI* 319^7, *Mork. udg.* 80^{9b}, *Flat. udg. III* 364^3*)* «áðr en öðlingr flýði». 7) *Ód.* 26^5 «áðr mun óss enn glóða» *(hvor* enn *er adskilt fra* áðr *ved ordene* mun óss*).* 8) *Gisl Illugason (Fms. VII* 44^{16}, *Mork. udg.* 145^{27a}*)* «áðr en hitti». 9) *Einarr Skúlason (Geisli* 25^5*)* «áðr enn upp ór víðu». 10) *Óláfr hvitaskáld (Bp. I* 543^{13}, *Sturl.*^{2} *II* 338_{12}*)* «áðr en Aron flýðe». 11) *Sturla Þorðarson*(1) *(Fms. X* 141_{14}, *Cod. Fris. udg.* 578^{16b}, *Flat. udg. III* 226_{14b}*)* «áðr en egghríðar». 12) *Samme skjald (Fms. X* 151^{10}, *Cod. Fris. udg.* 581^{29a}, *Flat. udg. III* 232^{3a}*)* «áðr en allvald prúðan». 13) *Sólarljóð* 2^4 *(Bugge SæmE. 357)* «áðr en móðr». 14) *Fas. I* 494^6 *og Bugge Norröne Skrifter* 271^5 «áðr enn Tyrfíng». 15—18) *Lilja* 6^{5-6} *(hvor* enn *ved 8 ord er adskilt fra* áðr*)* 10^3 67^7 82^5. 19—20) *Skáldh. I* 54^1 *VI* 17^3. 21) *Völsungs-rímur* 172^3. 22) *Skikkju-rímur I* 25^4. 23—24) *Herburts-rímur IV* 21^{3-4} *(hvor 4 ord ere stillede imellem* áður *og* en*)* 37^4. *Af disse fire og tyve exempler er det egentlig kun otte, hvorpå jeg kan lægge nogen vægt, nemlig nr.* 1—4 *og* 6—9. *Nr.* 5 *er usikkert. Nr.* 10—12 *hidröre fra Snorri Sturluson's brodersönner, Óláfr hvitaskáld*

(*) *Eiríkr* «víðsjá» *(Ísl.*^{2} *II* 389^7*)* «hitt var áðr en auðar». *Men her må Jón Þorkelsson ('Skýringar á vísum í nokkurum íslenzkum sögum' [1868] side* 34^{10}*) sikkert antages at have ret* i, *at* en *står i st. for* er *(es).*

(1) *I det ellevte, tolvte og trettende årh. har man, som det synes, ikke sagt* Þórðr, *men* Þorðr. *Se 'Aarbb. f. nord. Oldk. og Hist.' 1866 side 292 nr. 28.*

(† 1259) og Sturla Þorðarson († 1284), hos hvilke det ikke er påfaldende at finde «áðr en», *svarende til nyisl.* áður enn *(= lat. antequam), da man hos farbroderen († 1241) finder nyisl.* gull *i st. for det gamle* goll, *nyisl.* tiggi *i st. for det gamle* tyggi, *osv. Nr.* 13–14 *bero på sene papirhåndskrifter, og höre til digte, der i det mindste nu ere meget uregelmæssige i metrisk henseende. Nr.* 15–24 *kunne ligefrem henföres til nyislandsk. — Jeg skal nu anföre de steder, hvor* en *eller* enn *i forbindelsen* áðr en *eller* áðr enn *synes senere indskudt.*

1) En verslinie af en af Harald hårf. skjalde (i fölge Fsk. og Flat.: Þjóðolfr; men i fölge Hkr.: Hornklofi) er Fsk. 8_{13} *skrevet:* «áðr en Haklangr félli». *Men Hkr. Har. hårf. cap. 19 'vísa' 3*[8] *og Flat. udg. I 574*[14b] *[Fms. X 191*[7]*] har:* «áðr Haklangr félli». *Jf. Cpb. I 258 og Fr. Sueti inauguraldissertation (Leipzig 1884) side 34.*

2) Einarr skálaglam (Fsk. 36_{10}*)* «Hvarfat aptr áðr en erfðan». *Men Wisén (Carmina Norrœna) udelader* en — *vistnok med rette, da oldnordisk skjaldskab i det hele synes at undgå meget tunge cretici, og da hertil kommer, at Fsk. har tilböielighed til at indskyde* «en» *efter* áðr *(se Fsk.* 8_{13} 66_{19} 79^{15} 130^{6}*).*

3) Hallfrøðr «áðr en hjaldrþorinn héldi» *Fsk.* 66_{19}. *Men der kan neppe være nogen tvivl om, at det rigtige er* áðr hjaldrþorinn heldi, *Hkr. Kh. I 345, Hkr. ved Unger 216*[1b]*, Fms. III* 3_9 *X 354, Flat. udg. I 494*[1b].

4) I fölge Hkr. Ól. helg. cap. 156 'vísa' 2[1] *og Óh. 1853 side* 160_{8a} *lyder en verlinie af Sighvatr Þorðarson:*

«Utan varð ek áðr en Jóta»,

det er:

Utan varðk áðr en jóta.

Af verslinier i oldnordisk skjaldskab (— afset fra SæmE. —), i hvilke qvantiteten af den förste selvlyd i «utan» *viser sig tydelig, har jeg optegnet fölgende. Ormr barreyjar-*

skald (SnE. I 324[10] *II 316*[4] *528*$_3$*)* «Utan gnýr á eyri». *Ayvindr skaldaspillir (Hkr. Har. gráf. cap. 18 'vísa' 2*[3]*)* «þann er álhimins[(1)] utan». *þorðr Kolbeinsson (Hkr. Ól. Tryggv. cap. 40 'vísa' 2*[5]*, Fsk. 48*[11]*; jf. Fms. I 165*[8] *XI 125*$_{6a}$*)* «þá er úlítill utan». *Samme skjald (Hkr. Kh. I 348*[28]*, Hkr. ved Unger side 217*[28a]*, Fms. III 14*$_9$*, Flat. udg. I 533*[9a]*, Fsk. 69*$_9$*)* «Veit ek fyrir Erling utan». *Samme skjald (Fms. XI 196*[13]*)* «Knútr lángskipum utan». *Hárekr ór þjóttu (Hkr. Ól. helg. cap. 168 'vísa' 2*[3]*, Óh. 1853 side 171*[9a]*, Óh. 1849 side 51*$_{9a}$*, Fms. IV 373*[9]*, Flat. udg. II 287*[3a]*, Fsk. 83*$_{12}$*)* «skjótum eik fyrir utan». *þjóðolfr Arnórsson (Hkr. Har. harðr. cap. 63 'vísa' 3*[7]*, Fms. VI 314*$_{12}$*)* «nýtr fyrir Nizi utan». *Samme skjald (SnE. I 322*[9] *II 315*[17]*)* «Utan bindr við enda». *Arnórr jarlaskald (Hkr. Magn. góð. cap. 20 'vísa' 2*[1]*, Fms. VI 47*$_6$*, Flat. udg. III 271*[18b]*)* «Ljótu dreif á lypting utan». *Samme skjald (Fms. VI 85*$_5$*, Flat. udg. III 284*$_{8a}$*)* «vítt sèr öld fyrir utan». *Samme skjald (Flat. udg. II 439*$_{4b}$*, Orkn. 88*$_{13}$*)* «sleit fyrir eyiar vtan». *Steinn Herdísarson (Hkr. Har. harðr. cap. 65 'vísa' 1*[7]*, Fms. VI 315*$_4$*)* «heit blés und, fyr utan». *Samme skjald (Mork. udg. 124*[21b]*, Fms. VI 436*$_{5b}$*)* «hlavt til hafs fyr vtan». *Samme skjald (Mork. udg. 124*[28a]*, Fms. VI 436*[11]*)* «vtan borþs til iarþar». *Ragnvaldr jarl*

---

(1) *Jón Þorkelsson ('Bemærknn. til nogle Steder i Versene i Heimskringla' side 11 = 'Oversigt over d. K. D. Vidensk. Selsk. Forhandl. 1884' side 47) vil, i steden for* álhimins, *læse* otrhimins — *vistnok med rette, med mindre stammen* stingan, *som betegnelse for et redskab, skulde have været af intetkön (altså:* stinga *nom.-acc.-dat.-gen. sing., ligesom f. ex.:* bjúga; fetils stinga *[se Njála II 425*$_8$*. — Til* «fetils stínga» *Sturl.*[1] *II 110*[18] *svarer i AM. folio-nr.* 122 A*:*

»Fetılſ ſtınga, *med et længdetegn over det förste træk af* n». — *De övrige steder, hvor* fetilstinga *optræder i udgaverne, har jeg ikke efterset i håndskrifterne],* feldar stinga); *i hvilket tilfælde verslinien måtte hedde* þats *(eller* þat es*?)* álhimins útan.

(Flat. udg. II 487^{13a}*, Orkn.* 312_9*)* «swt fyrir Jordan wtan». *Fas. I* 254^8 «fyrir Hvítabæ utan». *Merl. II* 29^4 «utan fylgja». *Sturla Þorðarson (Wisén Carmina Norrœna pg. 82 'erindi'* 5^5*)* «Mætum helt fyr Elfi útan». *Grett.*^{2} 67_6 «Eigi veit, nema utan». *På alle disse 19 steder må udtalen, dels i fölge versemålet dels i fölge linierimet, antages at have været* útan[1]. *I et par verslinier (Ívarr Ingimundarson, Mork. udg.* 204^{4a}*; Ármóðr, Flat. udg. II* 479^{14a}*, Orkn.* 282^{11}*) viser formen ikke: om* «utan» *(eller* «vtan»*) danner en pyrrhichius (*◡ ◡, utan*), i det versliniens förste fod er en anapæst (*◡ ◡ —*), eller om det danner en trochæ (*— ◡, útan*), i det versliniens förste fod er en creticus (*— ◡ —*). Men den sidste af disse to opfatninger bör uden tvivl foretrækkes, da den stöttes, dels ved det, der allerede er, og dels ved det, der strax neden for vil blive, anfört. Ívarr Ingimundarson (Mork. udg.* 204^{4a}*)* «vtan or Grickiom» *bör derfor sikkert læses (ikke* utan ór grikkjom, ◡ ◡ — | — ◡; *men)* útan ór grikkjom, — ◡ — | — ◡. *Jf. fölgende verslinier af samme skjald:* «þeir er framarst þotto» *(Mork. udg.* 203^{25a}*)*, «Horða(r) oc Sygnir» *(ib.* 207^{26a}*)*, «at Haralld fallinn» *(ib.* 207^{27a}*)*, «þeir er þrifom nitto» *(ib.* 210^{35a}*)*, «reyndir at risno» *(ib.* 211^{5a}*)*, «en svmir ioso» *(ib.* 211^{10a}*)*, «en konvngr styrþi» *(ib.* 211^{4b}*)*, «oc ramir stravmar» *(ib.* 211^{10b}*)*,

---

(1) *Da Hjalmars dödssang og örvar-Odds 'ævidrápa' vistnok oprindelig have været metrisk regelmæssige, kan jeg også anföre fölgende (4) til 'fornyrðislag' hörende 'vísuorð':* «utanverðri» *Fas. I* 428^2; «utanverða» *Fas. II* 218^4 *(jf. Norröne Skrifter ved Bugge side* 308_1*)*; «utan brattri» *Fas. II 302 ('ævidrápa'* 6^6*); samme 'vísuorð' Fas. II 305 ('ævidrápa'* 17^2*). — Fas. II 306 ('ævidrápa'* 19^4*)*, «nema utan færum», *er den förste fod (*«nema utan»*) en fjerde pæon (*◡ ◡ ◡ —*), i fald* u *er kort; men hvis her oprindelig har stået* útan, *må* a *i* nema *elideres, i det den förste fod så er en bacchius (*nema' útan | færim, ◡ — — | — ◡*). Fas. II 317 ('ævidrápa'* 57^4*)*, «fyrir utan Grikki», *er det ikke usandsynligt, at* fyrir *er senere tilsat, og at denne verslinie oprindelig har lydt:* útan grikki.

«til foþorleifþar» *(ib.* 212^{9a}*)*, «eyiar oc strandir» *(ib.* 215^{25b}*)*, «a scipom visa» *(ib.* 217^{33b}*)*, «sneckio[1] með stofnom» *(ib.* 220^{4a}*)*, «er iofvrr scylldi» *(ib.* 221^{8a}*)*, «i kvalar slicar» *(ib.* 221^{10a}*)*, «vm meþalkafla» *(ib.* 221^{14a}*)*, *og i særdeleshed:* «avstan af nesiom» *(ib.* 213^{24a}*). Også Ármóðr (Flat. udg. II* 479^{14a}*, Orkn.* 282^{11}*)* «vtan aunnur skaup verdi» *er uden tvivl* — ◡ — | — — | — ◡ *(ikke* ◡ ◡ — | — — | — ◡, *i alt fald, hvis* «vtan» *virkelig stammer fra Ármóðr.* (*Men skulde det ikke her have fortrængt et oprindeligt* nema? *Jeg har ikke undersögt, om* útan *som bindeord, i betydningen* ***med mindre, hvis ikke****, kan antages at have været i brug allerede ved midten af det tolvte århundrede.*) *Udtalen* ùtan *er i overensstemmelse med udtalen* útar, *der forekommer t. ex. hos Björn hinn krepphendi (Hkr. Magn. berf. cap. 10 'visa'* 2^5*, Fms. VII* 43_{15}*, Mork. udg.* 144^{19b}*:* «Nýtr fékk nesjum utar»*) og hos Ragnvaldr jarl (Flat. udg. II* 475^{19a}*, Orkn.* 268^6*:* «Lætr vm auxl sa er vtar»*); ligeledes med udtalen* ýtra *hos Markús Skeggjason (Fms. XI* 307_{14}*:* «harðla nýtr um landit ytra»*). I det jeg nu vender tilbage til Sighvatr, må jeg fremhæve, at ligesom hos Þórðr Kolbeinsson (Fms. XI* 196^{13}*) og hos Ragnvaldr jarl, finder man hos ham (Hkr. Ól. helg. cap. 92 'visa'* 5^4*, Óh. 1853 side* 80_{13a}*, Fms. IV* 186_{10}*, Flat. udg. II* 113_{7a}*) et, ligesom til en enhed sammensmeltet, dobbelt vidnesbyrd om udtalen* útan *i* niðr lútr fyri útan, *hvilken verslinies penultima i fölge versemålets qvantitative fordringer må være lang, og i fölge linierimets qvalitativ-qvantitative et langt* u + t. *Og selv om Sighvatr havde kendt* ūtan, *er det meget usandsynligt, at han vilde have foretrukket denne form, blot for at få plads til det overflödige* «en». *Flat. udg. II* 277^{5a} *lyder* «Vtan vard ek þa er Jota»; *men* «þa er» *passer ikke. Og jeg anser det for hævet over al tvivl, at Fms. IV* 353^3 «Utan varð ek, áðr Jóta»

---

[1] *ved misforståelse i st. for* sneckia.

= Útan varðk, áðr jóta *er det oprindelige. Jeg skal i övrigt beröre en indvending, her kunde tænkes gjort. I steden for* út andskota *(Wisén Carmina Norrœna side 41 'er.' 6[7], i overensstemmelse med Hkr. Ól. helg. cap. 157 'vísa' 1[7], Óh. 1853 side 161₁₃ₐ, Óh. 1849 side 49[11b], Fsk. 80[18], Fms. IV 354₇ med note) har, i fölge Fms. IV 354 note[15], Flateyjarbók (se Flat. udg. II 277₃ₐ) og Bergsbók:* «utan andskota»; *altså tilsyneladende hos Sighvatr* utan. *Jeg skal ikke her indlade mig på at dömme disse to læsemåder imellem. Men skulde det vise sig, at den i Flateyjarbók og Bergsbók var den ægte, måtte verslinien åbenbart, i henhold til den i skjaldskab i det mindste fra Ormr barreyjarskald til Sturla þorðarson herskende udtale, læses* útan andskota *(— ∪ — | ∪ ∪). Man jevnföre t. ex. verslinien* Létat af jöfurr *(Hkr. Ól. helg. cap. 159 'vísa' 2[1], Óh. 1853 side 164[4a], Óh. 1849 side 50[15a], Fsk. 81₁₂, Fms. IV 359₆ med note; jf. Flat. udg. II 280[12a]), der, ligesom* út andskota *eller* «utan andskota», *hörer til Knútsdrápa af Sighvatr. Og hvorfor skulde ikke ereticus kunne stå som förste fod i 'tøglag', da denne versart, metrisk taget (med andre ord: afset fra linierimet), ikke er andet end 'fornyrðislag'?*

5) þjóðolfr Arnórsson «Skógs veit áðr enn slítist», *Fms. VI 309₁₀, synes* enn *indskudt for at give den i övrigt, som det synes, meningslöse verslinie den behörige længde. Hkr. Har. harðr. cap. 62 'vísa' 4[1] lyder* Sorgar veit áðr slíti, *hvilket formodentlig er det rigtige.*

6) Samme skjald «dauð áðr en döglingr næði» *Fsk. 130[6]. Denne umulige verslinie bliver mulig, når man udelader* en.

7) Háttalykill Ragnvalds 20 b[5] «*(*Straung var guðr,*)* áðr en gengi». *Man feiler neppe, når man her udelader* en, *men lader* var *beholde sin vocal.*

8—14) Nkt. (Flat. udg. II 520 fg.) 9[5] «adr enn lofdung», *12[1]* «Aadr en vinsæll», *19[1]* «Aadr enn Gorms sun», *26[5]* «adr enn lofdungr», *27[3]* «adr enn Romfaur»,

36^{5} «adr enn Knutz sonr», *61*^{1} «Adr enn lofdung» *indskyder* enn (en) *efter* áðr, *da skriveren ikke har mærket, at digtets versart er 'kviðuháttr'.*

15—17) Krákumál 5^{3} «áðr enn á Heflis hestum», *7*^{3} «áðr enn á Ullarakri», *20*^{8} «áðr enn Örn konúngr fèlli». *Men Wisén Carmina Norrœna pg. 62—65 udelader* enn *på alle tre steder. Og på alle tre steder synes* enn *at være en metrisk umulighed. Det oprindelige har formodentlig været* áðr á ... *og* áðr örn ... *(som hos Wisén). En afskriver har indskudt (ikke* enn, *men)* en, *hvorved to cretici (*áðr en á *og* áðr en örn*) ere fremkomne. Hvor indskud af* en *efter* áðr *vilde frembringe en molossus (— — —), har «overleveringen» forskånet Krákumál for et sådant indskud (6*^{8} *10*^{3} *11*^{6}*).*[1]

---

[1] *Af Friðþjófs saga og örvar-Odds saga (Fas. II) anføres her de steder, der frembyde* áðr enn.

Fas. II 78^{14} «áðr enn oss tapar ægir» *står tilbage for* áðr oss tapi ægir *(Fas. II 494*^{5a}*) i syntactisk henseende, og har i metrisk henseende mindre sandsynlighed for sig. Det feiler neppe, at* enn *er senere indskudt, ligesom f. ex.* «vèr» *i* «ef vèr gistíngar þurfum» *(Fas. II 78*^{17} *494*^{4b}*), en verslinie i samme 'vísa'.*

En 'vísuhelmingr' ('fornyrðislag') lyder Fas. II 79$^{15-18}$ «þeim skal sníða | sundr í miðju | hrygg Elliði, | áðr enn af för skríðr» *og Fas. II 494*$^{18-21b}$ «þeim skal sníða | sundr í miðju | hrygg Elliði, | áðr af hafi skríði». *I begge «overleveringer» er den fjerde verslinie for lang og desuden mistænkelig med hensyn til udtrykket. Oprindelig har den formodentlig lydt* áðr heðan skríði.

Fas. II 92$_{12-9}$ «nú hefik sveimat síðan | með saltkörlum | hjálpar þurfandi, | áðr enn ek híngat kom». *Oprindelig har vistnok også denne 'vísuhelmingr' været 'fornyrðislag' og lydt:* nú hefik sveimat | með saltkörlum | hjálpar þurfi *(eller måske:* hjálp þurfandi*)* | áðr hingat kom. *Det lader nemlig til, at afskriverne, ved i skjaldskab at træffe på steder, hvis mening er forekommen dem aldeles klar, undertiden, i deres glæde over forståelsen, have ligesom fået et anfald af snakkesyge, under hvis indflydelse de have foretaget ubarmhjertige udvidelser.*

Jeg skal nu henvise til de steder, hvor en *eller* enn *ikke har indsneget sig efter* áðr, *og föie disse steder til de anförte 17 (eller, hvis noten side 884—5 blev tagen med, 23).*

18—63) SæmE. ved Bugge: Völuspá 4^{1}, 33^{3}, 45^{10} *(SnE. I* 186_{12}*),* 47^{7}*; Hávamál* 1^{2} *(SnE. I* 36^{2}*. Jf. ib. note*^{2}*, samt SnE. II* 254^{11a}*); Vafþr.* 29^{2}, 35^{2} *(SnE. I* 48^{8} *II* 257^{11a}*),* 47^{3} *(SnE. I* 204^{10} *II* 293^{15a}*),* 54^{5}*; Skírn.* 38^{3} 40^{2}*; Hárb.* 3^{6}*; Hym.* 1^{4} 15^{6} 35^{2} 37^{2}*; Vegt.* 11^{7}*; HHjörv.* 23^{2} 37^{7} 43^{5}*; Hhund. II* 4^{9} 39^{8} 45^{8} 49^{7}*;*(1) *Brot af Sig.* 4^{5} *(Norr. Skrr. ved Bugge* 157^{28}*); Sig. III* 35^{3} 47^{7}*; Guðr. II* 3^{7} 6^{3} 24^{7} 31^{10} 36^{4}*; Guðr. III* 7^{3}*; Oddr.* 15^{4}*; Atlakv.* 43^{8}*; Atlamál* 4^{4} 36^{2} 37^{8} 63^{4}*; Grhvöt* 12^{5} 16^{3}*; Hamð.* 18^{5}*; Grott.* 2^{7} *(SnE. I* 378_{15}*),* 14^{6} *(SnE. I* 384_{4}*),* 17^{7} *(SnE. I* 386_{9}*); Fjölsv.* 30^{5}*. 'Norræn frumkvæði' eller 'frumljóð Norðrlanda' — eller hvad man nu vil kalde de ældste nordiske kvad — synes ikke at have kendt noget* áðr en *eller* áðr enn.

Fas. II 199_{4} «áðr enn strengvölum», *Fas. II* 529_{2b} «áðr ek strengvölum», *Fas. II* 199_{1} «unst ek strenghvölum», *Fas. II* 312^{3} «unst ek strengvölum». *Således lyder den tredje verslinie i en 'vísa', der i övrigt frembyder fuldkommen regelmæssigt 'fornyrðislag', og som hörer til et digt (ævidrápa örvar-Odds), der vistnok oprindelig har været helt igennem regelmæssigt 'fornyrðislag'. Jeg antager derfor, at både* ek *og* enn *er uægte i de anförte former af denne verslinie.*

Fas. II 278^{10} «áðr enn Sæund fyndak». *Det rigtige,* «áðr Sæund fyndak», *findes Fas. II* 315_{7}*. Det synes klart, at vikingens navn hverken er* «Sæmundr» *eller* «Sæviðr», *men* «Sæundr», *som det skrives, ikke blot i anförte verslinie på de anförte steder (Fas. II* 550^{15b} *derimod:* «áðr ek Sævið fyndak»*), men også Fas. II 224 note*^{3} *og* ^{4}*, til hvilke noter jeg tillader mig at henvise læseren. Navnet* sæundr *minder ved sin sidste stavelse om navne, som:* höfundr, jörundr, önundr.

Fas. II 278^{12} «áðr enn þaðan færum» *læs* «áðr þaðan fœrim». —

Fas. II 128^{9}, «áðr enn hèr kvomum», *skal jeg blot anföre, uden derom at ytre nogen mening.*

(1) *Jeg har her forbigået Sigrdr.* 34^{5}.

64) *þjóðolfr hinn hvinverski (Haustlöng* 6^5, *Wisén C. N. pg. 9)* «áðr djúphugaðr dræpi» ...

65) *Samme (Haustlöng* 20^1, *Wisén C. N. pg. 11)* «áðr ór hneigihlíðum» ...

66) *Samme (Hkr. Har. hárf. cap. 37)* «Fariða ér, áðr fleyja» ...

67) *þórbjörn hornklofi (Hkr. Har. hárf. cap. 9 'vísa'* 1^5) «áðr gnapsalar grímnis» ...

68) *Samme (Hkr. Har. hárf. cap. 9 'vísa'* 2^5) «áðr út á mar mœtir» ... *(I st. for* áðr *har SnE. I* 494^5 *II* 449_8 598_{12} Þá er.*)*

69) *Torf-Einarr (Hkr. Har. hárf. cap. 31 'vísa'* 3^6, *Flat. udg. I* 224^{14b}) «áðr mik hafi feldan».

70—71) *Ayvindr skaldaspillir (Hákonarmál* 4^4, *Wisén Carm. Norr. pg. 17)* áðr til vígs tœki *og (samme digt* 20^4..., *Wisén C. N. pg. 18)* áðr jafngóðr ...

72) *Egill Skall. (sagaen cap. 49 'vísuorð'* $^{5-8}$*)*

áðr á sund fyr sandi
snarfengr með lið drengja
austr af unnar hesti
ayvindr of hljóp skrayja. —

I forbigående den bemærkning, at det i denne 'vísuhelmingr' forekommende biord austr, *for at forstås, må sammenholdes med* austr *i*

vesum í ála éli
austr bragningi at trausti

(Hkr. Ól. helg. cap. 218 'vísa' 1^{7-8}, *Óh. 1853 side* 207^{3-4b}, *Óh. 1849 side* 69_{16-15a}, *Fms. V* 57_{10-9}, *Flat. udg. II* 341^{5-6b}*). I begge tilfælde befinder nemlig den talende (den digtende) sig* austr. *Med disse to exempler på brugen af* austr *jevnföre man et sted i cap. 30 af Njála (udg. af 1875 ..., I, cap.* $30^{110-115}$*), hvor talen er om en kamp ved Ösel:* «gunnarr tók atgeirinn ok lagði í gegnum hallgrím ok kvað þá vísu

«felldan hefi ek þann eyði öldu
eisu . . . .
. . . .
. . . . í öðrum löndum».

Forholdet imellem í öðrum löndum *og* austr *er det samme som i Grágás imellem* erlendis *og* austr, *i det* í öðrum löndum *betyder det samme som* austr. *Se med hensyn hertil, samt med hensyn til omfanget af betydningen i* austr, *artikelen* austr *i V. Finsen's fortrinlige 'Ordregister' til Grágás.*

73) Samme (sagaen cap. 60 'vísa' 1^5) «áðr Bergönund benjum» ...

74) Samme (Son. 21^5) «áðr vinað» ...

75) Víga-Glúmr (sagaen cap. 21 'vísa' 1^5) «áðr grindlogi Göndlar» ...

76) þorkell (þórketill) klyppr (Flat. udg. I 20, Fms. III 86) «aadr i bragnings blodi» ...

77) Gísli Súrsson ('Tvær sögur' side 66^2 [se 167^4] og 153^6) «Stè ek yfir einn, áðr ynni» ...

78—79) Einarr skálaglam (Vellekla [Wisén C. N. pg. 26 fgg.] 3^1 og 16^1) «Margt varð él áðr Ála» ... *og* «Strǫng varð gunnr áðr gunnar» ...

80) Eilífr Goðrúnarson (þórsdrápa 11^5, [Wisén C. N. pg. 31]) «áðr hylhríðar hæði» ...

81) Hallfroðr ('erfidrápa' [Wisén C. N. pg. 34 fgg.] 4^3) «brodda flaug, áðr bauga» ...

82) Illugadrápa (Eyrb. cap. 17 'vísa' 2^5) «áðr kynframaðr kœmi» ...

83) þórarinn máhlíðingr (Eyrb. cap. 19 'vísa' 10^3) «auðarþollr, áðr ollum» ...

84) Tindr (Finnur Jónsson i 'Aarbb. f. nord. Oldk. og Historie' 1886 side 313_{13} og 325_5—326_5 og 356_4) «áðr mótrǫðols mœtto» ...

85) Samme (Hkr. Ól. Tr. cap. 47, Fms. I 183^7; Jón þorkelsson 'Bemærknn. til nogle Steder i Versene i Heimskringla' side 20—21, Finnur Jónsson i 'Aarbb. f.

nord. Oldk. og Hist.' 1886 side 314—315 og 330—333 og 358 'vísa' 8) «áðr hjǫrmeiðer hrjóða» ...

86) Ayjolfr «Daðaskáld» (Hkr. Ól. Tr. cap. 20 'vísa' 3⁵) «áðr at yggjar brúði» ...

87) Gunnlaugr ormstunga (sagaen cap. 7 'vísa' 3⁵) «hverfkat ek aptr, áðr arfi» ...

88) þorðr Kolbeinsson (Gunnl. cap. 12 'vísa' 1¹) «Hlóð, áðr Hrafni næði». (*Jeg bemærker i forbigående, at den förste 'vísuhelmingr' oprindelig vistnok har lydt omtrent:*

Hlóð, áðr hrafni næði,
hugreifum áleifi
göndlar hlyms ok grími
gunnlaugr vendi þunnum

ɔ: Áðr næði hrafni, hlóð gunnlaugr hugreifum áleifi ok grími þunnum göndlar ^ hlyms ^ vendi.)

89) Samme (Hkr. Kh. I 343, Hkr. ved Unger side 214²⁶ᵇ) «Hyrningr! áðr þat fyrnisk».

90) Samme (Bjarn. 28¹) «áðr garðvita görði» ...

91) «Liðsmenn» (1) *(Fms. V 227¹⁰, Flat. udg. III 238¹ᵃ, Óh. 1849 side 8₁₂ₐ)* «Gaungum upp áðr Engla» ...

92) þórmóðr kolbrúnarskald (Fóstbr.² 55₁₄ 75₁₂, GhM. II 294¹¹) «áðr sigreynir sínum» ...

93) Samme (Fóstbr.² 56₄ 76₁₁, GhM. II 298¹) «Olli fjörr, áðr felli».

94) Sighvatr (Hkr. Ól. helg. cap. 92 'vísa' 11⁵, Óh. 1853 side 81¹⁷ᵇ, Fms. IV 189², Flat. udg. II 114₁₆ᵦ) «Skyldit mér, áðr mildan» ...

95) Samme (Hkr. Ól. helg. cap. 260 'vísa' 1³, Óh. 1853 side 232₄ₐ, Fms. V 114³, Flat. udg. II 374₁₂ₐ) «fulla vetr, áðr félli».

96) Óttarr svarti (Hkr. Ól. helg. cap. 13 'vísa' 2⁵, Óh. 1853 side 21¹³ᵇ, Fms. IV 52¹, Flat. udg. II 20¹¹ᵇ) «Laut fyrir yðr áðr létti».

---

(1) *Se Fms. XI 197⁹flg.*

97) Samme (Hkr. Ól. helg. cap. 27 'vísa' 2^{7}, Óh. 1853 side 26^{17b}, Fms. IV 67^{2}, Flat. udg. II 31_{5b}) «neytt áðr Noreg hittut».

98) Samme (Hkr. Ól. helg. cap. 108, Óh. 1853 side 99_{3b}, Flat. udg. II 182^{2a}, Fsk. 79^{15}, Óh. 1849 side 35^{16b}, Orkn. 26_{10}, SnE. I 526_{8} II 344_{2} 463^{15} 542^{17} 609^{3}) ógnbráðr, áðr þér náði *(eller måske* ógnbráðr, áðr ér náðuð*). Medens denne verslinie i Fsk.[a] B, i følge angivelsen Fsk. 79 note[8], må antages at lyde* ógnbráðr áðr náðum *(!), har den i Fsk.[a] A (— hvis textlæsemåden er tagen af A —) følgende i to henseender umulige form:* ógndjarfr áðr en þér náðum. *Da man således også her finder* en *indskudt efter* áðr, *burde nærværende nr. (nr. 98) være optaget oven for som nr. 5 (derimod det nuværende nr. 5 som nr. 6, og så fremdeles).*

99) Samme (Fms. XI 195_{13}) «lætr þú önd áðr þrek þrjóti» ...

100—102) Þórarinn loftunga (Glælognskviða[1] 2^{3} og 3^{5} og 6^{6}) «áðr hann hvarf» ... *og* «áðr seimbrjótr» ... *og* áðr andaðisk.

103) Bjarni gollbrárskald (Hkr. Ól. helg. cap. 194 'vísa' 2^{5}, Óh. 1853 side 192_{9b}, Fms. V 32_{10}, Flat. udg. II 319^{1}, Fsk. 89^{11}) «Þér lét fold áðr fœrir» ...

104) Þórsteinn drómundr (Grett.[2] side 196) «áðr hvardyggir hjuggu» ... — *At den Grett.[2] side 196 anförte 'vísa' virkelig er digtet af Þórst. dróm., tör jeg naturligvis ikke påstå. Kun så meget synes vist, at den må være bleven til för år 1200, da den frembyder uomlydt* a *(i 'vísuorð'* [8]*:* unnblakks hugar rakkum*). I det*

---

(1) glælogn *synes at betyde* **havblik**. *Skulde måske digtets navn* Glælognskviða *have hensyn til religionens dæmpende og dulmende virkning på lidenskabens og sorgens og smertens brusende bölger? Jf. de 'erindi' af dette digt, der findes anförte Hkr. Ól. helg. cap. 259, Óh. 1853 side 230—231, Fms. V 108—110, Flat. udg. II 377.*

mindste kender jeg intet exempel på et sådant a *fra det 13. årh.*

105) Þjóðolfr Arnórsson (SnE. I 472⁹ II 448¹³ 592₁₇) «hríngs, áðr hann of þrýngvi» ...

106) Samme (Hkr. Magn. góð. cap. 31 'vísa' 6¹, Fms. VI 78₆ᵦ) «Áðr svanfoldar seldi» ...

107) Samme (Hkr. Har. harðr. cap. 5 'vísa' 1⁵, Fms. VI 139³, Flat. udg. III 294⁹ᵇ, Fsk. 108₁₉) «áðr herskorðaðr harðan» ...

108) Samme (Hkr. Har. harðr. cap. 11, Fms. VI 160²) «klœr áðr hingat fœrir».

109) Samme (Hkr. Har. harðr. cap. 62 'vísa' 3⁵, Fms. VI 309¹⁵) «Ert mun snót áðr svörtu» ... *Dog er dette sted ikke sikkert.*

110) Samme (Hkr. Har. harðr. cap. 76 'vísa' 2⁷, Fsk. 133²¹, Fms. VI 340₇, Mork. udg. 66¹⁰ᵃ, Flat. udg. III 351₂ₐ) «nauðgan dóm, áðr nœmisk» ...

111) Samme (Fms. VI 362¹¹, Mork. udg. 94⁸ᵇ, Flat. udg. III 417₁₆ᵦ) «menn sást orm áðr ynni» ...

112) Arnórr jarlaskald (Hkr. Ól. helg. cap. 129, Óh. 1853 side 122¹³ᵇ, Fms. IV 273⁶, Flat. udg. II 236¹³ᵇ) «áðr var stýrt til váða».

113) Samme (Fms. VI 318⁸, Mork. udg. 79³¹ᵃ, Flat. udg. III 363₉ₐ) «tvær áðr mannfall væri».

114) Samme (Orkn. 28, Flat. udg. II 404) «fór adr fimtan uæri» ...

115) Samme (Orkn. 36, Flat. udg. II 406) «gall adr grams menn felli».

116) Samme (Orkn. 90₁₂, Flat. udg. II 422⁷ᵇ 440⁹ᵇ) «aadr at eyium fridum» ...

117—119) Det förste gang af S. Egilsson (Viðey 1832) og senest af Gullberg (Lund 1875) udgivne Óláfs drápa Tryggvasonar 7³ «lýða sveit áðr létti», *8⁷* «mærr áðr mildingr fœri» ..., *19⁷* «Eiríks hirð áðr yrði» ... — *Den prosaiske ordfölge i 9¹⁻⁴ synes at være:* Yngvi kom austr þingat. frák jarl flœðu áðr af hjarli. *Osv.*

120) Markús Skeggjason (Fms. XI 313) «alla leið, áðr öðlíngr náði» ... *(Med hensyn til* náði *jf. Shl. XI 286).*

121) Gísl Illugason (Fms. VII 47^{3}, *Mork. udg.* 146^{4b}*)* «áðr Hugi fèlli».

122) Einarr Skúlason (Hkr. Sig. jórs. cap. 10 'visa' 1^{5}, *Fms. VII 86)* «áðr við einkar breiða» ...

123) Samme (Hkr. Ing. cap. 19 'visa' 1^{6}, *Fms. VII* 234^{10}, *Mork. udg.* 225^{6a}*)* «áðr féngi sætt».

124) Samme (Hkr. Hák. herð. cap. 11 'visa' 2^{5}, *Fms. VII* 267^{1}*)* «áðr á grund af grœðis» ...

125—128) Samme (Geisli 13^{5} *og* 15^{2} *og* 28^{5} *og* 49^{5} *[Wisén C. N. pg. 55—59])* «áðr fullhugaðr felli» ... *og* «snjallri ferð, áðr berðisk» *og* «áðr á Hlýrskógsheiði» ... *og* «áðr þrekhvǫssum þessar» ...

129) Haldórr skvaldri (Hkr. Sig. jórs. cap. 6 'visa' 2^{8}, *Fms. VII* 84^{2}*)* «áðr bana féngi».

130—133) Ívarr Ingimundarson (Mork. udg. 203^{16b}*)* «aþr i vatni» ..., *(ib.* 204^{3b}*)* «aþr Saxa siot» ..., *(ib.* 213^{28b}*)* «aþr bana fengi», *(ib.* 215^{10b}*)* «aþr hialldr lykyzc».

134) Drápa Inga konungs (Mork. udg. 219^{5a}*)* «mioll aþr Magnvs felli».

135—136) Plácitúsdrápa ved Finnur Jónsson (Kh. 1887)[1] 48^{5} «áþr fyr rán, þats réþo» ..., 57^{5} «áþr til rúms frá rómo» ... — *Det* 33^{3} *forekommende* áðr *tör jeg ikke opfatte i betydningen* ***antequam***, *når man ikke med S. Egilsson læser* trútt *i st. for* «travt». *Den hele 'visuhelmingr'* (33^{1-4}) *synes nemlig naturligst at opløse sig i følgende tre sætninger:* Gør vas guþr. en gramr þurfte her samna. verjask trautt áþr tígenn mátte *(Finnur Jónsson's gisning i st. for* «mætte»*)* træjánús vel ráne.

---

(1) Förste udgave: Placidus-drápa («Brot af Placidus-drápu») ved Sveinbjörn Egilsson (Videy 1833).

137) Oddi hinn litli (Orkn. 268_{4}, *Flat. udg. II* 475_{13b}*)* «hlunz adr geigr se wnninn».

138—144) Nkt. (Flat. udg. II 520—525) 2^{4} «nær aadr luki», 24^{5} «adr Eirekr» ... 25^{2}, «adr Ormr ryddiz», 29^{1} «Adr i land» ..., 38^{5} «aadr i sott» ..., 44^{1} «Aadr herfaur» ..., 55^{5} «aadr mannskæd» ...

145) Íslendingadrápa 3^{5} áðr grunnungi gunnar ... — *Navnlig på grund af det uomlydte* a *i* hvatum 13^{6} *(*«hvatum norrœnna skatna»*) antager jeg, at dette digt ikke kan være forfattet efter år 1200. Jf. nr. 104 oven for.*

146) Þorsteinn Þorvarðsson i et forvansket 'visuorð' Kumlbúa þáttr 'vísa' 2^{5} *(NO. XXVII* 130^{7} *med note).*

147) Kolbeinn Tumason (Unger Post. 935_{16b} *jf. Bp. I* 570^{15b}*)* «díks, áðr dauðann tœki».

148—149) Jómsvíkingadrápa 30^{5} «áðr í ǫrva drífu» ..., 39^{7} «áðr létti dyn darra».

150) Málsháttakvæði (rigtigere: Fornyrðadrápa) 18^{6} «eigi veit áðr hefndum lýkr».

151) Leiðarvísan 16^{3} «flóð, áðr foldu næði» ...

152) Guðmundr Svertingsson (Bp. I 564_{7}, *Sturl.*^{2} *II* 293^{7}*)* «vitr áðr vigslu gæti» ...

153) Samme (Bp. I 641_{9}, *Sturl.*^{2} *II* 277_{16}*)* «áðr veðrlostinn vestan» ...

154) Brandr (Sturl.^{1} *II* 70_{15}, *Sturl.*^{2} *I* 256_{17} *II* 325_{11}, *Bp. I* 532^{16}*)* «áðr út í sker skreytir» ...

155) Ormr svínfellingr (Sturl.^{1} *II* 111_{16}, *Sturl.*^{2} *I* 289_{19}*)* «svell áðr Þorbjörg félli».

156) Sturla Þorðarson (Fms. X 40^{8}, *Cod. Fris. udg.* 539^{22b}, *Flat. udg. III* 180^{8b}*)* «áðr ógnstórr» ...

157) Þormóðr Ólafsson (Bp. I 528^{1}, *Sturl.*^{2} *II* 321_{1}*)* «áðr fullhuginn fèlle» ...

158) Bróðir Arngrímr (Bp. II 49_{5}*)* «áðr þvarr öld fyrir prúðri | austr» *(prosaisk ordfölge:* «áðr austr þvarr fyrir prúðri öld*).*

159) Samme (Guðmundardrápa 56^{6}*)* «áðr batnaði, signdu vatni».

160—161) Einar Gilsson (Selkolluvísur [Bp. II 82 fgg.] 2^1 og 18^5) «Hugðust barn, áðr bægði» ... *og* «áðr hreytendr hètu» ...

162) Lilja 43^3 «áðr ek sveik þau Evam bæði» ...

163) Hásteinn Hrómundarson (Ísll.² I 165_{16}) «áðr á hæl til hvíldar» ... — *Da jeg i det foregående (der iagttager en nogenlunde chronologisk orden) har glemt dette exempel fra det tiende árh., sættes det her. I det fölgende vilde en gennemfört chronologisk opstilling være lige så umulig som den i det her foreliggende tilfælde er unödvendig; hvorfor jeg heller ikke vil anvende tid på at forsöge en sådan.*

164) Fas. I 250_{11} áðr «heilug» goð blótim.

165) Fas. I 350^{13} (jf. 268^{6-7}) «Hyggjum at, áðr heitim».

166) Fas. I 432^4, Norr. Skrr. 313^7, «áðr braut fari».

167) Fas. I 433_{13}, Norr. Skrr. 314^{22}, «adr uid skilium».

168) Fas. I 519^{6a}, Norr. Skrr. 212^8, áðr heðan líðir.

169) Fas. I 439^{13} 521^{10b}, Norr. Skrr. 219^{10} 319^{17}, «áðr sali yðra» ...

170) Fas. I 487^7, Norr. Skrr. 263^3 344^6, «áðr hann var á bál borinn».

171—173) Krákumál 6^8 «áðr Rafn konungr felli», *10^3* «áðr Freyr konungr felli», *11^6* «sex dœgr, áðr lið felli».

174) Fas II 32_4, Norr. Skrr. 11^7, «áðr komi mikil fram» ... — *Fas. II 32_{4-3}, Norr. Skrr. 11^{7-8} löd måske oprindelig* áðr komi mikil | málma hríð fram?

175) Fas. II 44_{10}, Norr. Skrr. 23^{26}, «áðr braki létti».

176) Fas. II 53_8, Norr. Skrr. 33^{19} har uden tvivl oprindelig lydt áðr annars dags ... *(ikke* «fyrr en annars dags» ..., *skönt denne læsemåde ikke er umulig).*

177) Fas. II 82^8 495_{14b} «áðr höfn taki».

178) Fas. II 117^{15} «áðr dagr komi».

179) Fas. II 120^{15} «áðr við skiljum».

180) Fas. II 130[7] «áðr dagr á mik skíni».

181) Fas. II 146[1] «áðr röðull skíni».

182) Fas. II 304_{14} áðr þaðan fœrim.

183) Fas. II 313_{12} áðr þaðan fœrim.

184) Fas. II 538_{2b} áðr grunnsævi ...

185) Fas. II 540 «áðr Ungara» ...

186) Fas. II 550[17b] áðr þaðan fœra.

187) Fas. II 556_{13b} áðr önd of lét; *hvor i övrigt* svát önd of lét *(jf. Fas. II* 320_{8}*) synes at være en bedre læsemåde.*

188) Fas. II 487[5] «áðr mèr í svefni» ... — *Kan Fas. II 487*[5—6] *oprindelig have lydt* áðr í svefni | sögðumk dísir?

189) Fas. III 25_{6} «áðr Upplönd» ... *(Fas. III* 25_{6-8} *må skrives:* áðr upplönd | unnin vyrði | ok geirþjófr | um gefinn helju*).*

190) Fas. III 35[8] «áðr fór verr» *(formodentlig:* áðr fóru vér*).*

191) Fms. V 247_{4} = *Flat. udg. II* 71_{15a} «áðr Styrbjarnar stæði» ...

192) Njála udg. 1875 cap. 72[68] «áðr gnýjarðar girðis» ...

193) Draumr Þórsteins Síðuhallssonar [NO. XXVII 131 fgg.] 'vísa' 2[5] «áðr febríngin fengi» ...

194) Bergbúa þáttr [NO. XXVII 123 fgg.] 2[1] «Hrýtr áðr hauga brjóti» ...

195) Ib. 6[8.9] «rökk[r] áðr heimrinn slökkvir» *(med gisningen* sökkvist *i st. for* slökkvir*).*

196) Ísll.[2] *II 109* «áðr röðull skíni».

197) Björn M. Ólsen, Gramm. 195[4] «áðr siklingr» ...

198) Ib. 212[18] «Áðr djúphugaðr dræpe» ...

199) Ib. 222[8] «Áðr grimmhugaðr genge» ...

200) Ib. 243[5] «mest áðr lýðr, frá losta» ... — *Det kvad, hvori denne verslinie findes, tillægges af Björn M. Ólsen spörgsmålsvis Óláfr hvítaskáld.*

201) Ib. 286[7] «áðr skatna vann vatni» ...

202—203) Til slutning anförer jeg to verslinier, der tillægges Kormákr selv, nemlig, Korm. ved Möbius 'vísa' 19[6] «ǫlstafns áþr þér hafnak» *og 'vísa' 77*[2] «áþr vér til skips gangem».

Over for dette betydelige antal exempler på áðr *i betydningen* a n t e q u a m *(203 [eller 209]* áðr *imod omtrent 8* áðr en *eller* áðr enn*) er det, efter min formening, for dristigt at forandre* áþr *til* áþr an *Korm. 'vísa' 61*[7]*. Og denne ændring turde blive endnu mere betænkelig derved, at den begunstiger en 'hálfkenning'* (tróða*). At håndskrifter fra den anden fjerdedel af det fjortende årh. kunne frembyde 'hálfkenningar', beviser ikke, at sådanne have existeret i det trettende*(1) *tolvte ellevte tiende årh. I det fjortende have nemlig, som det synes, de mindre «skáld», næsten blottede for al indsigt i fortidens skjaldekunst, undertiden hjulpet sig med 'hálfkenning' i steden for 'kenning' eller 'ókent heiti'*(2)*, og desuden, som*

---

(1) *Derimod er der andre omstændigheder, der i det mindste synes at tale for, at 'hálfkenningar' ikke först ere opkomne i det fjortende årh.*

(2) *En væsentlig forskel imellem 'ókent heiti' og 'hálfkenning' er den, at 'ókent heiti'* i k k e *kan stå som hovedord i en kending, der betegner det samme som 'hit ókenda heiti', medens 'hálfkenning' (det vil sige: et ord, der undertiden optræder som 'hálfkenning'), regelmæssig anvendt,* k u n *kan stå som hovedord i en kending, der betegner det, der, i fölge en voldsom forkortelse af udtrykket, concentreres i kendingens hovedord, når dette uregelmæssig ophöies til så kaldet 'hálfkenning'. 'Hálfkenning' er nemlig = 'en kendings hovedord (t. ex.* fold, *t e r r a — om* fold *som 'hálfkenning' se i det fölgende) vilkårlig brugt i steden for den hele kending (t. ex.* gulls fold, *f e m i n a)'. Af de to udtryk,* gulls fold *og* fold, *er altså, når* fold *står som betegnelse for* k v i n d e, *hint rigtigt, dette urigtigt. Men opstiller man f. ex.* gulls fljóð *som kvindekending ved siden af* fljóð, *er kun den sidste betegnelse rigtig, den förste derimod absurd, da* fljóð, *uden nogen som helst tilföining, betyder* k v i n d e. *— —*

Ikke engang de betydeligere 'skáld' i det fjortende årh. ere helt igennem fuldstændig hævede over de mindres eiendommelige

det synes, taget sig andre höist besynderlige friheder, om hvilke man kan göre sig en art forestilling, når man t. ex. i **132** *(Korm. ved Möbius side 60 nr. 43) læser:* «en reiðaz. róglinz sumir minna». *Meningen er soleklar. Men skri-*

---

svagheder. Men forskellen mellem hine og disse er dog meget stor. Jeg skal söge at oplyse dette med hensyn til brugen af 'hálfkenningar'. Arngrímr bruger kun én 'hálfkenning', börr, og kun på ét sted (Guðmundardrápa 55⁵, i forbindelsen þau börr ok sæta*); medens han af 'ókend heiti' (af den poetiske art) bruger en mængde (— over 40, af hvilke* ýtar *forekommer 9 gange,* seggir *4 gange, osv. —), ligesom andre digtere både fra det fjortende og de foregående århundreder. Hvad Einar Gilsson angår, lader det også til, at han på ét sted bruger en 'hálfkenning', i det Selkolluvísur 2¹⁻⁴ (Bp. II 82) lyder*

«Hugðust barn, áðr bægði brynjumeið, ok reiði, girndar úhreinn andi undrgjarn, taka mundu».

*I fölge interpunctionen og Lex. poët. 653 b 27—28 (*reiði, *n., 3) synes nu rigtig nok denne 'vísuhelmingr' at måtte opfattes:* «(þau) hugðust mundu taka barn ok reiði, áðr undrgjarn úhreinn girndar andi bægði brynjumeið». *Men denne opfatning forekommer mig at lide af betydelige svagheder. Ti 1) det er blot en lös gisning, at* reiði *har haft samme betydning som* reifar. *Og 2) hvorledes kunde det, under de her foreliggende omstændigheder (se Bp. II 77—78, cap. 39) falde nogen ind at sige: «tage barnet og svöbet»? Og 3) hvorfor skal fruentimmeret her udelukkes, da her ellers helt igennem er tale om to personer, et mandfolk og et fruentimmer? For mit vedkommende er jeg overbevist om, at den, der först skrev denne 'vísuhelmingr' således som den (afset fra interpunctionen) foreligger i Bp., har tænkt sig en anden sammenhæng, nemlig:* «(þau) hugðust mundu taka barn, áðr undrgjarn úhreinn girndar andi bægði brynjumeið ok reiði» *(reið 'hálfkenning' i betydn. 'kvinde'; se SnE. II 489 10 b). Men hvad menes der med* «undrgjarn úhreinn girndar andi»*? Det, der menes, kan ikke være de to menneskers sanselighed; ti 1) så passer* undrgjarn *ikke, og 2) det var sanselighed, der bevægede dem til at lægge barnet fra sig, men det var ikke sanselighed, der afholdt dem fra at tage det igen. Det kan heller ikke være Selkolla, der rigtig nok en gang, i en kvindes skikkelse, forleder en mand til en vellystig handling, for derved at påföre ham en sygdom. Men at vellyst ikke er Selkollas «specialitet»,*

verens opfatning? Skal róglinz sumir *betyde* ***viri*** *(—* ***homines*** *— dan.* ***man****), og det pronominale adjectiv* sumr *fungere som hovedord i en kending?! Eller skal* róglinz *være en fuldstændig kending?! — — Det rigtigste vilde nu være her at samle og ytre sin mening om alle de steder, hvor 'hálfkenningar' enten tilsyneladende eller virkelig forekomme, for, om muligt, derved at foranledige dybere undersögelser. Men dels vilde jeg neppe på dette sted kunne komme til ende dermed, og dels er der andre puncter, jeg, om muligt, gerne vilde berörc. Med hensyn til 'hálfkenningar' må jeg derfor indskrænke mig til at henlede opmærksomheden på to navnegrupper i* **748**, *nemlig, SnE. II* 474^{11-14} *og* 489_{10}*—*490^{4}*, der rigtig nok have én overskrift («kvenna heiti okend»), men imellem hvilke der alligevel åbenbart er en artsforskel. Den förste gruppe kan bedst bedömmes i fölgende sammenstilling:*

SnE. I 558^{1-8}	*SnE. II* 474^{11-14}
«Snót, brúðr, svanni,	«Snót brvðr svanni
svarri, sprakki,	svarri sprakki
fljóð, sprund, kona,	flioð sprvnd
feima, ekkja,	fæíma ækkia
rýgr, víf ok drós,	rygr víf ok drós
ristill, sæta,	ristill hnæita
man, svarkr ok hæll,	svarkr drós ok man
mær ok kerlíng».	mær ok kerling».

fremgår så vel i almindelighed af hendes historie som i særdeleshed af hendes navn (jf. selskrípit *Gmdr. Arngr.* 26^{7}*), der har sin grund i, at hun stundum optræder som en kvinde med sælhundehoved, altså ikke synderlig indtagende. Sagen er åbenbart den, at* girndar *på dette sted er en fra forvirret opfatning hidrörende læsemåde, der har fortrængt den oprindelige, som formodentlig har været* mundar, *i det Einar kan antages at have brugt kendingen* reið mundar, *ligesom han bruger* meiðir mundar *Bp. II* 14^{4} *og* 99_{4}. *Den prosaiske ordfölge i Selk.* 2^{1-4} *bliver altså:* (þau) hugðust mundu taka barn, áðr undrgjarn óhreinn andi bægði brynju ∧ meið ok mundar ∧ reiði (reiði

Man lægge mærke til, hvor meget lavere **748** her står i eritisk henseende end Reg. For det förste er kona udeladt og versemålet derved forstyrret i tredje verslinie. For det andet er i sjette verslinie sæta fortrængt af det underlige «hnæita», der i övrigt vel også har været optaget i **757** (dog ikke i stedet for sæta; se SnE. II 557_{13-12b}), ligesom det genfindes i Laufássedda (se SnE. II 629_{14}) og er tilföiet i H (se SnE. I 558 note[4]). For det tredje har bistaven (ʻstuðill') i syvende verslinie fået plads i det fjerde ord, i stedet for at den åbenbart oprindelig har stået i det förste. For det fjerde er hæll udeladt. For det femte står drós både i femte og syvende verslinie. Men alle benævnelser lige så vel i **748** som i Reg. ere virkelige ʻókend heiti'. Den anden gruppe (SnE. II 489_{10}—490^{4}) opstiller i tre vers 58 «kvenna heiti okend». Vers 1^{7}, «gefivn hora», bör uden tvivl rettes til gefivn ok hǫrn (se SnE. II 489 note[3]), og vers 2^{7}, «fit norn ...», bör måske forandres til fit norn ok hrvnd; hvorved man får 59 benævnelser. Vers 3^{8}, «lofn ok gná», mangler en stavelse, så at et enstavelsesord må antages at være glemt imellem lofn og ok; med mindre forfatteren med forsæt her skulde have ladt åben plads til et eventuelt nr. 60. For at lette oversigten, anförer jeg de 59 benævnelser i alphabetisk orden. 1) «bæstla» 1^{5} (d. e.: förste ʻvísa', femte ʻvísuorð'). 2) «bil» 3^{6}. 3) «biǫrk» 2^{3}. 4) «brik» 2^{4}. 5) «broka» 2^{6}. 6) «dis» 3^{4}. 7) «eir» 3^{3}. 8) «fit» 2^{7}. 9) «fiǫrn» 2^{2}. 10) «fiǫtra» 3^{1}. 11) «folld» 2^{8}. 12) «frigg» 1^{5}. 13) «fríðr» 3^{5}. 14) «fvlla» 1^{6}. 15) «gefivn» 1^{7}. 16) «gæfn» 2^{4}. 17) «gerðr» 1^{8}. 18) «gná» 3^{8}. 19) «grvnd» 2^{5}. 20) «hlin» 3^{7}. 21) hrvnd 2^{7}? 22) hǫrn 1^{7}. 23) «iðvnn» 1^{4}. 24) «ilmr» 3^{4}. 25) «lavfey» 1^{8}. 26) «lág» 2^{5}. 27) «lið» (formodentlig

---

heteroclitisk dat. sg. til [nom.-acc. sg.] reið, ligesom lindi til lind og hlíði til hlíð osv.). Hos Þormóðr Óláfsson, Árni Jónsson (Guðmundardrápa) og Eysteinn Ásgrímsson (Lilja) har jeg ikke lagt mærke til ʻhálfkenningar'.

= hlíð; *neppe* = «lín» *[Lex. poët.* 524^{27-28}*]* = hlín, *især da dette ord så vilde stå her to gange)* 2^{5}. [28] «lind» 2^{8}. [29] «list» 3^{3}. [30] «likn» 3^{7}. [31] «lodda» 2^{6}. [32] «lofn» 3^{8}. [33] «nanna» 1^{6}. [34] «navma» 3^{2}. [35] «nipt» 3^{6}. [36] «niǫrn» 3^{5}. [37] «norn» 2^{7}. [38] «rán» 3^{6}. [39] «Reið» 2^{1}. [40] «rein» 2^{2}. [41] «rindr» 3^{2}. [42] «sága» 1^{3}. [43] «selia» 2^{1}. [44] «sif» 1^{4}. [45] «sigyn» 1^{3}. [46] «siǫfn» 3^{2}. [47] «skorð» 2^{2}. [48] «Sól» 3^{1}. [49] «spǫng» 3^{1}. [50] «strind» 2^{1}. [51] «syn» 3^{7}. [52] «troða» 3^{4}. [53] «veig» 2^{3}. [54] «vǫr» 3^{5}. [55] «þella» 3^{3}. [56] «þirr» 2^{8}. [57] «þopta» 2^{4}. [58] «þrv́ðr» 1^{4}. [59] «þǫll» 2^{3}. *Det synes klart, at af disse benævnelser må de allerfleste, d. v. s., alle de bekendte, og da vel også de övrige, være at opfatte (ikke som* '*ókend heiti*', *men) som hvad vi nu kalde* '*hálfkenningar*' (1), *for hvilket begreb man i det fjortende århundrede neppe har haft en særegen betegnelse. For at overtyde sig om, at benævnelserne i SnE. II* 489_{10}—490^{4} *ikke ere* '*ókend heiti*' *af den sædvanlige art, behöver man blot at lægge mærke til, at af de 58 eller 59 nummere forekomme de 45 (—* bil, björk, brík, díss, eir, fit, fjötra, fold, frigg, fríðr, fulla, gefjun, gefn, gerðr, gná, grund, hlíð, hlín, hörn, ilmr, lág, lind, lofn, nanna, nauma, norn, rán, reið, rein, rindr, sága, selja, sif, sjöfn, skorð, sól, spöng, strind, syn, tróða, vör, þella, þopta, þrúðr, þöll *—) eller (— når man tager* hrund *med —) de 46 som hovedord i kvindekendinger* (2). *Af disse 46 ord optræde desuden flere ligefrem som* '*hálfkenningar*'. *Jeg anförer som exempel det förste i rækken, nemlig* bil *(Lex. poët.* $53b^{25-29}$, Bil *β). I det jeg, angående min opfatning af de to Lex. poët. l. c. anförte steder, tillader mig at henvise til*

---

(1) *Hvad mig selv angår, kender jeg, fra den daglige tale, ordet* '*hálfkenning*' *kun i den oven for (side 895 note* 2*) angivne betydning. Men min ven Sigurður Jónasson skylder jeg den også fra andre sider til overflod bestyrkede oplysning, at* '*hálfkenning*' *bruges af mange i stedet for det gamle udtryk* '*ókent heiti*'.

(2) *I övrigt lader det til, at også* njörn *forekommer som hovedord i en kending SnE. II* 499_{2}, *skönt der står* norn.

Njála II 76^{19} — 77^{3}, *skal jeg tilföie fölgende. SnE. III* 163_{13-12} *antager, at de tre* ʽ*vísur*ʼ *(SnE. II* 363^{8-31}*)* «blið er mær við moðr» *osv.*, «brottv er svarri ok sværa» *osv.*, «Stendr þat er storvm grandar» *osv. også oprindelig have hört sammen. Da der nu i 23 af de 24 verslinier ikke findes en eneste rimfeil (*1^{6} *må læses* ær *[*æ 'r*]* frilla gröm sværo*), er det meget usandsynligt, at forfatteren i én linie (*3^{6}*) skulde have brugt et galt rim blot for at anbringe en* ʽ*hálfkenning*ʼ*! For mig står denne* ʽ*hálfkenning*ʼ *og dette gale rim som to forbrydere, der anklage og röbe hinanden. Og i övrigt må det ikke overses, at de tre* ʽ*vísur*ʼ *på det anförte sted (SnE. II* 363^{8-31}*) lide af flere forvanskninger.* 2^{1} *har* svarri *i steden for* svanni *og* sværa *i steden for* sæta *(se SnE. III* 164^{15-19}*).* 2^{7} *står* «firrvmz ek» *i steden for* «firrvmz» *(uden* ek*).* 2^{8} *står* «lang» *i steden for* langt. 3^{5} *er skrevet* «vna» *i steden for* «vnna». 3^{7} *består af fem stavelser, i det* of *åbenbart er udeladt. Jeg bemærker desuden, med hensyn til* 3^{5-6}, *at* ef ynni *turde give en mere correct mening end* ef unna vildi, *for så vidt som* ʽ*voluisse sat est*ʼ *neppe gelder med hensyn til kærlighed. I alt fald er* ef ynni *intellectuelt finere end* ef unna vildi, *og desuden moralsk renere, eftersom* ef unna vildi *næsten gör indtryk af at være en opfordring til utugt*(1), *hvilket ikke synes at stemme ret overens med de stærke om en renere lidenskab for en enkelt kvinde vidnende udtryk i den förste* ʽ*vísuhelmingr*ʼ *(*3^{1-4}*). Harmsól* 52^{8} *er ikke blot brugen af* ʽ*hálfkenning*ʼ, *men også det* ***påfaldende***, *at man tillægger en hellig kvinde en asynjes navn, endog uden at tilföie noget,*

---

(1) *Jf. Fas. II* 73^{4}, «þær er oss vilja unna», *sammenholdt med Fas. II* 77_{13-11}, «gekk mèr, en þèr eigi *(ekki?)*, | við ambáttir átta | Íngibjargar at þínga». *Også i det i övrigt langt renere Fas. II* 57_{3} — 58^{2}, «ef vita þættumst, | at vildi hún | Hróki unna, | Hámundar bur», *er sanseligheden temmelig fremtrædende, da der tilföies umiddelbart:* «Von væri mèr | vitra manna, | snarpra seggja, | ef vèr *(dette* vèr *må være uægte)* saman ættim».

hvorved en sådan benævnelse vilde formildes, i det den blev til en kending. Men sagen er uden tvivl den, at det aldeles overflödige og derfor stödende «þeim er gerði» *har fortrængt en del af en kending, hvis hovedord* bil *har været, i det Harmsól* 52^{5-8} *måske oprindelig har lydt:* Snjallr vann snót frá öllum | senn misgerðum hennar | gumna vörðr (en garða | Guði treystisk bil) leysta. *Efter den almindelige beskaffenhed af overleveringen af de gamle skjaldekvad at dömme, kan det neppe antages at være faldet forfatteren til erindringsversene SnE. II* 489_{10}*—*490^{2} *ind, at endog læsemåder som* «ef unna ítr vildi bil skaldi» *kunde være uægte; hvoraf imidlertid ikke ligefrem fölger, at han ubetinget har godkendt brugen af* '*hálfkenningar*'. *Jeg skal tillade mig her (efter SnE. II) at anföre nogle af de versificerede indledninger, hvormed adskillige grupper af* '*ókend heiti*' *i* **748** *ere forsynede, i det jeg dertil föier de tilhörende prosaiske overskrifter, samt det förste* '*heiti*' *i hver af disse grupper. Nr. 2 (SnE. II side 469):* «*konvnga hæiti.* Man æc havkstallda | hæiti segia | allvaldr» ... *Nr. 4 (side 470):* «*iotna hæiti.* Ek man iǫtna | inna hæiti | ymir» ... *Nr. 5 (side 471):* «*trollkvenna hæiti.* Skal æk trǫllkvænna | tælia hæiti | griðr» ... *Nr. 6 (side 472):* «*oðins nǫfn.* Nv scal yppa | oðins nǫfnvm | atriðr» ... *Nr. 8 (side 473):* «*asa heiti.* En scal tælia | asa hæiti | þar ær yggr» ... *Nr. 11 (side 474):* «*manna heiti.* Mál er at sægia | manna hæiti | greppar» ... *Nr. 13 (side 476):* «*sverða hæiti.* Ek man sægia | sverða hæiti | hiǫrr» ... *Nr. 20 (side 478):* «*hialms hæiti.* Hroptz hattar scal æk *(læs* Hropts hattar skalk*)* | hæiti sæigia | hialmr» ... *Nr. 26 (side 481):* «*skipa hæiti.* Nv man ec skyra | of skipa hæiti | ǫrk» ... *Nr. 30 (side 483):* «*yxna hæiti.* Ec man skyra | fyri skata mængi | allramligra | yxna hæiti | arvǫrðr» ... *Nr. 43 (side 486):* «*ellz hæiti.* Gims hæiti vil æk *(læs* Gims heiti vilk*)* | greppvm segia | ægis broðir *(denne forvexling af en* '*kenning*', *der endog består af*

mere end ét ord, med et 'ókent heiti' synes at vidne om en temmelig uklar opfatning) |» ... *Nr. 44 (samme side):* «*orma heiti.* Scał ek eitr fa | orma telia | óinn» ... *Nr. 51 (side 489):* «*kvenna heiti okend.* Þæssi scal kænna | kellv heiti | sága» ... *Nr. 54 (side 490):* «*heiti a hendi.* Heiti ærv handar *(må læses med elision af* i: Heit' eru handar*)* | hrammr» ... *(*heiti handar, *brugt i steden for* heiti á hendi, *er for resten vildledende). Man sammenligne disse indledninger med hverandre. Skönt der ikke gives nogen prosaisk 'hálfkenning', hvorom andre 'hálfkenningar' af samme betydning gruppere sig (— ligesom 'kvenna heiti ókend' [i egentlig forstand] gruppere sig om ordet* kona; *ligesom 'manna heiti ókend'* (1) *gruppere sig om ordet* maðr; *ligesom 'sverða heiti ókend'* (1) *gruppere sig om ordet* sverð; *og så fremdeles —), og skönt det altså i nr. 51 ikke var muligt at udtrykke sig fuldkommen analogt f. ex. med (nr. 13)* «Ek man sægia | sverða hæiti», *medförte dette ingen vanskelighed, da man, i lighed med (nr. 2)* «Man æk havkstallda | hæiti segia» *og (nr. 43)* «Gims hæiti vil æc | greppvm segia», *kunde lade hvilket som helst af de poetiske udtryk træde i stedet for en almindelig betegnelse, og skrive, for exempel, enten* «Þæssi scal inna | ilmar heiti» *eller* «Þæssi scal segia | ságv *(eller* seliv *eller* sifiar *eller* syniar *eller lign.)* heiti» *eller* «Þæssi scal tælia | troðv heiti» *eller* «Nv scal yppa | iðvnnar heitvm».(2) *At forfatteren ikke er slået ind på denne vei, turde have sin grund i, at han ikke selv har villet betjene sig af 'hálfkenningar'. Men hvorfor har han ikke (— da han vilde undgå brugen af* ilmar *eller* «ságv» *eller*

(1) *I* 748 *er bestemmelsen 'ókend' kun föiet til 'kvenna heiti' (side 474 og 489 og 490), men underforstået i de övrige overskrifter.*

(2) *Også kunde man lade* inna segia tælia yppa *bytte plads henholdsvis med* ilmar ságv troðv iðvnnar; *altså:* «þæssi scal ilmar | inna heiti», *osv.*

lign. —) sat det, der så lå nærmest, nemlig kvenna *(«*Þæssi scal kænna | kvenna heiti*»), men foretrukket et lavere udtryk,* «kellv» *?*(1) *Er det ikke som om han herved, være sig med forsæt eller uvilkårlig, rigtig nok på en temmelig naiv måde, havde udtrykt en vis ringeagt over for 'hálfkenningar'? Og med* «kellv heiti» *som object gör* kenna *— der lyder mindre beskedent end:* inna *(nr. 4),* segja *(nr. 2, 11, 13, 20, 43),* skýra *(nr. 30),* skýra of *(nr. 26),* telja *(nr. 5, 8),* yppa *(nr. 6) — næsten et indtryk af ironie. Var det ikke muligt, at* kenna *her kunde være brugt på en usædvanlig måde, altså ikke i bemærkelsen 'docere', og heller ikke ligefrem i bemærkelsen 'omskrive', men i bemærkelsen 'bruge i omskrivninger (kendinger)' eller med andre ord 'hæve til kendinger (i det man tilföier det nödvendige)'? Tanken i* «Þæssi scal kænna kellv heiti» *vilde da være: 'Fölgende kvindebenævnelser, der forholde sig til andre kvindebenævnelser som* kella *forholder sig til* kona, *skal man kun bruge (som hovedord) i kvindekendinger'. I alt fald kunde man fristes til at sige, at de övrige grupper ere opstillede til efterligning, men nr. 51 til advarsel.*

S. 196₁₀ Algildan bið 'ek aldar *burde være skrevet* Algildan bið 'ek aldar.

S. 203₁₀ 'toglag'. Selvlyden i det tog, *der optræder i denne og lignende sammensætninger, skrives på forskellige måder i udgaverne. SnE. I 682₁₂* «togdrápu», *684¹⁰* «toglag», *begge dele efter Reg.; men begge stederne mangle i*

---

(1) kella *er ingenlunde ligefrem =* kerling, *men bruges i spög om enhver kvinde uden hensyn til alder. Og da spög just ikke udtrykker agtelse for sin genstand, er der noget nedsættende i* kella.

de andre membraner. SnE. I 686[9] «togmælt»; *men variant:* «tǫgmælt, *W*». *SnE. I i samme linie* «toglagi» *efter Reg. og W. SnE. I 686*[11] «togdrápu», *med varianten:* «drapu, *W*». *SnE. I 704*[8] «toglagi» *efter Reg.; men stedet mangler i de andre membraner. På et sted, der er fælles for Hkr. og Fms., skrives: Hkr. Kh. II 297 a*[23] «Tog-drápa», *Fms. V 5 note*[6] «Togdrápa» *(efter E, F, L. Jf. Flat. udg. II 306*$_{17}$*); men Óh. 1853 side 180*[14] «Tøgdrapa», *Hkr. ved Unger 440*[19] «Tøgdrápa», *Fms. V 5*$_4$ «Tögdrápa». *Fms. XI 204*$_{14}$ *står* «Tugdrápa». *SnE. I 408*[10] *læses* «tögdrápu» *efter* **748** *(— der, i fölge SnE. II 434*$_{11}$*, har* «tǫgdrapv» *—), med varianterne:* «tavgdrapv», *Reg.;* «taugdrapu», **1e**β; «tavgdrapa», ..., *W;* «taugdrápa», **756**. *Håndskrifterne bör nöie efterses med hensyn til det förste led i sammensætningerne* t-gdrápa t-glag t-gmælt.

S. 211[14]*—214*[17]. *Til de her anförte omflytninger af ord i gamle skjaldekvad skal jeg tillade mig at föie et par*[(1)]. *Steinn Herdísarson's* «Lönd vill þengill Þrœnda»

(1) *Jeg antager, at Glúmr Geirason i den förste 'helmingr' af verset* Fellumk ...... hvaðarr tveggja *har — ved tillægsordet* half, *der står uden variant både i Hkr. og Fms. — villet antyde og ligesom indlede det, der indeholdes i den anden (*en *[ikke* enn*!]* ek velt ... hvaðarr tveggja*), og at en omflytning altså har fundet sted i håndskrifterne til Hkr. og Fms, i det man,* «*for at nærme sig prosaisk ordfölge*», *har forandret* Fellumk hjalms þá es hilmis | half drífa hrá líti *til* Fellumk half þá es hilmis | hjalms *(eller* hjalm-*)* drífa brá líti. *Men* hjalms drífa *eller* hjalmdrífa *er blevet til* hjördrífa, *der lyder mere bekendt, da* hjörr *spiller en större rolle, end* hjalmr, *i 'bardaga-kenningar', af den grund, at sværdets rolle er activ, medens hjelmens er passiv. Den i Flat. foreliggende forvanskning synes at have sin grund i, at man ikke har udfundet, at* half *var attribut til* auðván, *men indset, at som attribut til* drífa *var* half *en absurditet, og derfor ændret* half *— måske oprindelig til* hyr-, *der i og for sig giver en god mening, men som senere er blevet til det phonetisk nærliggende, men i denne forbindelse meningslöse,* hjör-.

(Hkr. Ól. kyrr. cap. 1, Fms. VI 439[1]*, Fsk. 149) er i Mork. (udg. 125*[15a]*) blevet til* «Lond vill Þrønda þeng-ill». *Og Sturla Þórðarson's* «Var geðsteinn | Gautskum manni | styrjar stund | í stall drepinn» *(Fms. X 40*[4–7]*; jf. Cod. Fris. ved Unger, Christiania 1871, side 539) er i Flat. (udg. III 180*[8–11a]*) blevet til* «Gedsteinn | gautzskra manna | var styriar stund | i stalld drepinn». *Tilfælde som disse to, samt det i Stockh. 2 quarto (Óh. 1853 side 55), anført Njála II 211*[16–7]*, ere især lærerige, da man har det rigtige ved siden af forvanskningerne. Eyrb. cap. 19 'vísa' 10*[7–8]* lyder en sætning* «Leitt erumk rauðra randa | regn», *i det den syvende verslinie lider af 'hátt-lausa'. Hvad enten man nu her, ligesom hos Ayvindr (i* roðin frá ek benja rauðra*), har omsat slutningsordene (*randa rauðra*) i den syvende verslinie, hvorved, da linie-rimet således var tilintetgjort, det blev i formel henseende*(1) *ligegyldigt, om* regn *blev opfattet som flertal (*leið regn*) eller som ental (*leitt regn*), eller man först har opfattet* regn *som ental, og fölgelig forandret* leið *til* leitt, *hvoraf fulgte, at* rauðra randa *lige så godt som* randa rauðra *kunde danne de to sidste födder i den syvende verslinie, synes det sikkert, at det oprindelige har været* leið esumk randa rauðra | regn.

*Fsk. 67*₅ *lyder* «Grams dauði brá geði», *med* ◡◡ *som tredje fod. Da* geði *har forekommet dem mistænke-ligt i denne sammenhæng, gette Gbr. Vigfússon og Th. Möbius (Fornsögur side 210 'vísa' 24*[5]*) på* gleði *(jf. Möbius, Ger-*

---

(1) *Men ikke med hensyn til indholdet. I det mindste efter min anskuelse giver flertallet* regn *her en bedre mening end entallet* regn. Þórarinn *vil ikke fordömme enhver kamp. Men de idelige voldsomheder (*randa regn *i flertal) vare hans fredelige natur imod. — At man nu på Island ikke er videre fortrolig med* regn *i flertal, hidrörer fra den hyppige brug af (det i övrigt smukke ord)* rigning, *flertal* rigningar, *i steden for* regn.

mania, neue reihe VI [XVIII] 146_{10}*). Skulde den hele ʻvísufjórðungrʼ ikke oprindelig have hedt*

Grams brá gleði dauði
góðs ófárar þjóðar*?*

Skulde omsætning af ordene dauði brá gleði *til* brá gleði dauði *ikke være en tilstrækkelig ændring? Med andre ord: skulde* ð *i stavelsen* gleð *— af den grund, at* gleð *er en kort stavelse — ikke lade sig opfatte som ʻfrumhendingʼ? Gmdr. Árna* 73^3, «drottins boðaði dyggur þjóðum», *er* ð *i stavelsen* þjóð *ʻviðrhendingʼ og* ð *i stavelsen* boð *ʻfrumhendingʼ (medens* ð *i stavelsen* að *er en let ʻaukahendingʼ, som der ikke tages noget hensyn til). Imod en forandring af dette* boðaði *til* boðar *(altså:* drottins boðar dyggur þjóðum*) vilde der i metrisk henseende*(1) *ikke være noget at indvende (jf. samme digt* 8^2 «siðbætir ok vígslu mæta», 12^8 «líkt álfröðuls geisla sjálfum», *osv.). Og hvorledes skulde denne forandring kunne bevirke, at* ð *ophörte at fungere som ʻhendingʼ? Ti da en kort stavelse i en pyrrhichius eller en iambus som bestanddel af en længere fod besidder styrke nok til f. ex. at bære en ʻhendingʼ, synes det ikke rimeligt, at den skulde mangle denne evne i en pyrrhichius eller en iambus, der optræder som en selvstændig fod.*

För jeg går over til egentlige ʻdróttkvæðir hættirʼ, anföres her — da ʻhrynhendaʼ (ʻliljulagʼ) er homogent med ʻdróttkvættʼ — verslinien Lilja 74^5 ungir, glaðir, frjálsir, fríðir.

I tre til gruppen ʻdróttkvættʼ(2) *hörende ʻvísurʼ, ʻminni alhendaʼ (Háttatal 43) og ʻmeiri alhendaʼ (Hátta-*

---

(1) *At meningen in casu ikke tilsteder en sådan forandring, er med hensyn til det foreliggende spörgsmål naturligvis aldeles uden betydning.*

(2) *Adj.* dróttkvæðr *bruges ikke blot som attribut (*dróttkvæðr háttr *osv.) og prædicatsnomen (*þessir hættir … eru dróttkvæðir …, *SnE. I* 634^{1-2}; þá er þat orð ok dróttkvætt, *SnE. I* 676_{13-12}; *osv.).*

tal 44, samt Björn M. Ólsen Gramm. 124 og 247 fg. [jf. SnE. II 198]) bæres den förste 'viðrhending' i 13 verslinier af en lang stavelse (der er den anden i en spondé eller trochæ), men i 11 verslinier af en kort stavelse (der er den förste i en pyrrhichius eller iambus). Disse 11 verslinier ere:

«snar baldr hjarar aldir». *(Det er naturligvis ikke nödvendigt for rimets skyld at beholde skrivemåden* snar *i st. for* snarr.*)*
«glaðdript hraða skipta».
«friðbygg liði tryggva».
«falr meldr alin-veldi».
«Herfjölð bera hölðar».
«hagbál lagar stála».
«vallands svala branda».
«gramnis eiðs tamir meiðar».
«lagagangs daga strangra».
«Hatast dygð. Ratast lygðir».
«veginn arf megindjarfir».

Disse exempler synes at godtgöre, at korte stavelser, skönt for svage for den egentlige 'viðrhending', dog besidde en ikke ganske ubetydelig evne som bærere af 'hendingar' også i 'dróttkvæðir hættir'.

Leið. 20^{5}, «Ok ráðmeginn lét rigna», *må man, hvis man ikke antager, at mellemfoden er bacchius (*meginn lét*), udelade* Ok; *i hvilket tilfælde den förste fod bliver en trochæ (— ◡), på hvis korte stavelse 'frumhending' falder, ligesom: Háttatal* 60^{1}, «Álmdrosar skylr isa», *dersom læsemåde og opfatning er rigtig; Fas. I* 240^{8} *med note*[4], hringleginn vel smjúgi; *Plác.* 6^{2}, «evstakíùs vaknat»; *og vistnok flere steder.*

Neutr. sing. (— hvis dativ, dróttkvæðu, *ved misforståelse er bleven henfört til et ikke existerende substantiv* dróttkvæða *[se NgD. side 57 § 16] —) står ofte substantivisk, f. ex.: SnE. I* $646^{8.\ 19-20}$ 668^{11} 676^{16} *680 note*[6] $684^{4-5.\ 21}$ $692^{11.\ 32}$ 694_{14} 700^{8} 706^{7} 712_{6}.

Hernæst anføres nogle verslinier med luxurierende linierim.

Fas. I 268⁴ 350¹¹ «man ek stjúpsonu þína».
» » *282₁₂* «grafa inn rönum sínum».
Einarr Skúlason (SnE. I 328⁴ II 529₆ jf. II 316₂) «skýtr hólmfjöturr heita». *Se også Geisli (Wisén pg. 53—62) 16¹ 29¹ 64² 69² 70¹ 71³.*
Óttarr svarti (Hkr. Ól. helg. cap. 12 'vísa' 2⁷, Óh. 1853 side 20₄b, Fms. IV 50₅, Flat. udg. II 19₂b, Fsk. 71¹⁵) «réð ættstuðill áðan».
Kormákr (Korm. ved Möbius 'vísa' 70⁵) «ok vígsakar vaktar».
Samme (ib. 'vísa' 73³) «meþ blótroþenn beiþe».
Einarr skálaglam (Fsk. 38¹²) «Yggs niðr) friðar biðja».
Egill Skall. (sagaen cap. 45) «til hásalar Heljar».
Haustlöng 4⁷ (Wisén pg. 9) «þars vélsparir váru».
Ib. 7⁷ (Wisén pg. 9) «en holls vinar Hœnis».
Bragi hinn gamli (Hkr. Yngl. cap. 5, SnE. I 32) «glöð, djúpröðuls öðla».

Og der findes uden tvivl mange flere af samme slags. Enhver af disse 17 verslinier frembyder (— uden at denne omstændighed medfører nogen mislyd —) tre 'hendingar', nemlig, ¹⁾ 'viðrhending' (naturligvis i versliniens næstsidste stavelse), ²⁾ en 'hending' i den første stavelse af den pyrrhichius eller iambus, der danner mellemfoden i alle disse verslinier, ³⁾ en 'hending' i den første fod. Hvilken af de to sidst anførte 'hendingar' man i hvert enkelt tilfælde vil anse for 'aukahending', synes ligegyldigt med hensyn til det her foreliggende spørgsmål, da ingen 'hending' kan være ikke-'hending'. Også i disse 17 verslinier ser jeg derfor 17 beviser for, at en kort stavelse kan bære en 'hending' også i 'dróttkvætt'.

De følgende verslinier have ingen 'aukahending'. Ligesom Grams brá gleði dauði, *sætte de alle 'frumhending' i den første stavelse af den pyrrhichius eller iambus, der i dem alle danner mellemfoden.*

Vígl. cap. 11 (NO. XXVII 64) «sízt er málvinir mínir». *Det i enhver henseende overflödige er forstyrrer versemålet.*

SnE. II 246^5, *Björn M. Ólsen Gramm.* 150^5 *og 293* Ábéls lofar æfi.

Grett.^{2} 190^3 «ef styrviðir stœði».

Stjörnu-Odd. II 5^2 *(NO. XXVII* 121^{10}*)* «at vígboði þjóðar».

Samme digt 6^5 *(NO. XXVII* 121_9*)* «en vígroða víða». *Den hele 'vísufjórðungr' lyder:* «en vígroða víða | varp af rómu snarpri». *Jf. «Darraðarljóð»* 9^{1-6} *(Njála I cap.* $157^{171-176}$*):* «nú er ógurligt | um at litaz | er dreyrug ský | dregr með himni | mun lopt litat | lýða blóði». *Menneskenes blodige færd genspeiler sig i naturen!*

Krák. 3^4 *(Wisén pg. 62)* «ok tjǫr ruðum víða».

Fas. I 265 «ógndjarfr sona minna».

Íslldr. 16^7 *(Wisén pg. 80)* «á jarls nasar ása».

Arnórr jarlaskald (SnE. I 232^1 *II* 302^{11}*)* «Nú hykk slíðrhugaðs segja».

Sighvatr þorðarson (Hkr. Ól. helg. cap. 92 sidste 'vísa', Óh. 1853 side 83, Fms. IV 193, Flat. udg. II 116) «á austrvega eiga».

þorðr Kolbeinsson (Bjarn. ved H. Friðriksson side 67_7*)* Farið ljóst matar leita.

Gunnl. ormstunga (sagaen cap. 10 'vísa' 2^1*)* «Munat háðvörum byrjar».

Hallfroðr (Hkr. Kh. I 347^1, *Hkr. ved Unger* 216^{25b}, *Fms. III 5, Flat. udg. I* 494_{7b}, *Fsk.* 67^3*)* «alls sannliga segja».

Oddr, i Illugadrápa (Eyrb. cap. 17 'vísa' 2^5*)* «áðr kynframaðr kœmi».

Völu-Steinn (SnE. I 250^7 *II* 522_{16}*; jf. II* 307^{14}*)* «Heyr Míms vinar mína».

Egill Skall. (sagaen cap. 47; SnE. I 332_{14} *II* 318_{12} 531_{13}*)* «úlfs-tann-lituðr! glitra».

Samme (sagaen cap. 60 'visa' 1^5) «áðr Bergönund benjum». *I den af Sighvatr þorðarson forfattede Knútsdrápa lyder en verslinie* «Önundr Dönum», *som om* önnundr *var den rigtige form. Men herpå kan ikke lægges videre vægt, da det bevarede brudstykke af dette digt desuden frembyder ikke blot verslinierne* «Haralds í her» *og* «Silunds kilir», *men også* «hafanda staf» *(Fsk. 93_{21}). Den bekendte udtale af* önundr *fremtræder klart Hkr. Magn. Erl. cap. 3 'visa' 1^1 og Fms. VII 284^3* «Önundr kvaðsk eigi mundu» *(∪ — — | — ∪ | — ∪).*

Kormákr (Korm. ved Möbius 'visa' 17^4) «esut þeir banar míner».

Samme (ib. 'visa' 82^3) «viþ strengmara stýre».

Samme (ib. 'visa' 84^5) «þá's slíþrdregenn, Sága!»

Samme (SnE. II 136^1, Björn M. Ólsen Gramm. 22^2 og 200) «Þvít málvino minnar».

Holmgöngu-Bersi (Korm. ved Möbius 'visa' 46^5) «lífspell biþo lýþer».

þórsdrápa 11^7 (Wisén pg. 31) «við skyld-Breta skytju».

Samme digt 18^3 (Wisén pg. 32) «of salvanið- =Synjar».

þjóðolfr hinn hvinverski, Haustlöng 1^7 (Wisén pg. 9) «á hreingǫru hlýri».

Samme skjald, ib. 7^3 (SnE. I 310^{13}; jf. Wisén pg. 9) «sá er öll regin eygja». *Jeg tillader mig at bemærke, at der, så vidt mig bekendt, endnu intet er fremkommet, der kunde forandre min med hensyn til* eygja *('Aarb. f. nord. Oldk.' 1876 side 313 noten) fremsatte mening. Læsemåden* «hǫndum» *Haustlöng 7^4 må jeg anse for en ved urigtig læsning af* «bǫndum» *opstået forvanskning, med mindre det kan godtgöres, at udtryk som* verða fastr í höndum við eht *ere oldnorske.*

Samme skjald, ib. 8^8 (Wisén pg. 10) «mildings friðar biðja».

Samme skjald, ib. 12^5 (Wisén pg. 10) «ok lómhugaðr lagði».

Samme skjald, ib. 13^3 (Wisén pg. 10) «en sunr biðils sviðnar».

Samme skjald (Hkr. Har. hárf. cap. 26 ʽvisaʼ 2[3]) «með vellbrota vitrum».
Bragi hinn gamli (SnE. I 370[15]) «Þá er forns Litar flotna».

Det antal exempler, jeg har kunnet opstille, er, som man ser, og som det var at vente, ikke meget stort. Grunde hertil synes det (— også afset fra, at denne liste ingenlunde kan göre fordring på fuldstændighed —), i det mindste for en del, ikke vanskeligt at opdage.

For det förste anbringes ʽfrumhendingʼ hyppigst i förste fod. Jeg skal anföre Geisli som exempel, efter först at have tilladt mig en lille digression angående dette digts förste ʽvisuhelmingrʼ i den form, hvori den fremtræder SnE. II 176 og 425, Björn M. Ólsen Gramm. 30[9–10] og 112. Jeg tör måske her, efter Gramm. 112, indrykke den paragraph, der indeholder vor ʽvisuhelmingrʼ:

«Parenthesis ær mæðal sett mals grein skiptv senl, | sæm æinarr qvað:

»Æins ma óð ok bænir
allz kiosanda hins liosa
mio̧k er fróðr sa | ær gætr góða
gvðs þrenning mer kenna.«

her er annat mal meðal sætt ok til læíðar fært, | ok siðarr lyktat hinv fyrra máli.»

Bergsbók har óð, *ligesom* 748, *medens ʽOrms-eddaʼ og Flat. frembyde* orð, *hvilken læsemåde Björn M. Ólsen giver fortrinet. Da ordene* allz kiosanda hins liosa *lyde noget underlig, betænker jeg mig ikke på med Björn M. Ólsen at foretrække enten Flatöbogens eller Bergsbogens læsemåde. Dersom* Eins má ...... mér kenna *skal afgive et heldigt exempel på en parenthes, må dennes grænser være klare, i det den må dannes enten af anden eller af tredje eller af anden* og *tredje verslinie, hvilket sidste vilde være det skönneste. Og i virkeligheden må dette sidste antages at være tilfældet, eftersom anden verslinie kun er en del af en sætning, medens tredje verslinie,*

opfattet som to sætninger, i hvilke intet mangler, ikke giver nogen passende mening. Her foreligger således uden tvivl et exempel på 'stælt' (Háttatal 12). Jf. ordene «Þæssi figvra er iafnan sætt iþeim hætti, ær ver kollvm stællt | eða alags hátt» *(Björn M. Ólsen Gramm. 112—113). Jeg skriver derfor:*

Eins má orð ok bœnir
(allsvaldanda ins snjalla
mjök es fróðr sá's getr góða)
Goðs þrenning mér kenna,

og opstiller som prosaisk ordfölge: Eins Goðs þrenning má kenna mér orð ok bœnir. sá es mjök fróðr, es getr góða ins snjalla allsvaldanda. *Ordet* góði, *masc., der i betydning synes nærmest at svare til det danske ord godhed (— ikke som egenskab, men som stemning —), velvilje, gunst, nåde, osv., synes temmelig tidlig at være gået af brug. Det forekommer t. ex. fölgende steder. 1) Jómsvíkinga-saga. a) Stockh. qvart-nr. 7 side 63^{18-19} (i Cederschiöld's udgave, Lund 1875):* «nu er sunndr slegit ollum goða þeim er verit he | fir með okr». *b) AM. qvart-nr.* **291** *blad $19\,b^{1}$ (i Carl af Petersens' udgave, København 1882):* «nv er niþr fløgit allri vinattv mille occ*ar* Palnatok*a* o*c* ollv*m* goþa þ*eim* er m*eþ* ok*r* hef*ir* verit». *Jf. Fms. XI 72^{3-5}. Her kunde man altså ikke længer bruge* góða, *uden at tilföie en art forklaring. c) Flat. udg. I 165^{3-4}:* «nidr er nu slegit allre vinga(n) ok goda þeim er verit hefuir med okkr». *[d) AM. qvart-nr.* **510** *ved Carl af Petersens (Lund 1879) side 26^{16}:* «nu er lokit allri uorri uinattu». *Her er altså* góða *rent forsvundet.] 2) Fms. II 212^{14-15} (jf. Flat. udg. I 345^{15}):* «nú mætta ek svâ helzt ömbuna þèr þinn góða». *3) Þórmóðr kolbr. i en 'visa' Föstbr.² side 25^{1-4}:* «Enn vil enkiss minnaz ...... nema okkars góða» *(undtagen vort venskab). 4) Harmsól 59^{5-8} lyder i udgaven:* «Vestu ávallt at trausti, | vegstýriss, mér dýru, |

mild, at ek missa aldri, | móðir guðs, yðvars góða». *Den vaklende forklaring i Lex. poët.* (*860 b*$^{18-21}$), «*vegstýri, n., monstratio viæ* (vegr, stýri), *vel lux viæ* (vegr, *gen.* vegs, týri = týra *lueula*): at ek missa aldri yðvars góða vegstýriss *ne quando te duce caream, Has. 59*», *behöver ikke engang at sammenholdes med anförte* '*visuhelmingr*', *for at göre indtryk af at være forfeilet. Jeg skal ikke indlade mig på den bestemte form af adj. i denne forbindelse, eller på* týri, *eller på* stýri *som* «*monstratio*», *men blot bemærke, at efter al sandsynlighed har S. Egilsson (lige så bestemt som jeg) i det förste öieblik henfört singulargenetiven* vegstýris (— *ikke til nom. sing.* vegstýri, *neutr.*, *men* —) *til* vegstýrir, *masc.*, = hinn's œztum veg stýrir(1), *altså en betegnelse for det höieste væsen, ligesom til exempel:* vísi vegs *Líkn.* 7^{7-8}, dróttinn vegs gnóttar *Leið.* 34^{6}, stýrir alls tírar *Leið.* 24^{3-4}, ræsir hins sanna tírar *Harmsól* 62^{2-3}, buðlungr dýrðar *Leið.* 22^{3}. *Men den bekendte ordforbindelse* guðs móðir *i den sidste verslinie har fremstillet sig for ham (S. Egilsson) som noget oprindeligt og uantasteligt. I virkeligheden er imidlertid forholdet åbenbart dette. En afskriver, der ikke har forstået* vegstýris, *men fölt, at* móðir *fordrede en genetiv af betydningen* Christi, *har indskudt* guðs, *enten uden at mærke, eller uden at bryde sig om, at verslinien derved blev til et metrisk monstrum, i det dens förste fod blev en molossus. Med hensyn til indholdet kan* allsvaldanda ins snjalla mjök es fróðr sá's getr góða *sammenlignes f. ex. med Leið.* 7^{7-8} verðr sá's vensk á dýrðir vitr *og Leið.* 43^{2} es fróðr sá's vensk góðu(2). — *For nu at komme til* '*frumhendingar*' *i Geisli, frembyder dette af*

(1) *Flat. udg. II 468* (*jf. Orkn. 242*$_{4}$) *bruger Hallr* þórarinsson *om den orknöske jarl Ragnvald udtrykket* «hinn er hæstum veg styrir», *hvor* hæstum *må være en forvanskning, snarere af* œztum *end af* mestum.

(2) *Skönt jeg her har skrevet* sá's *og* es, *er det formodentlig rigtigere at skrive* er *(og* var*) i Leið.*

568 verslinier bestående digt kun 59 sikre tilfælde[1] *(altså kun imellem* $^1/_9$ *og* $^1/_8$*), hvor 'frumhending' står i den förste stavelse af mellemfoden*[2].

For det andet har det gamle sprog langt flere lange end korte stavelser. Når man i en bekendt 'vísuhelmingr' af Halldórr ókristni (Hkr. Kh. I 344, Hkr. ved Unger side 215, Fms. II 329 X 362, ÓTr. 1853 side 59 og 67, Fsk. 65), nemlig, «Þá er hafvita höfðu | Hallands um gram snjallan, | varð fyrir Vinda myrði | vápneiðr, lokit skeiðum», *skriver* Þás *i steden for* Þá er, *og* fyr *i steden for* fyrir, *indeholder den — afset fra den sidste fod i hver af dens fire 'áttungar' — 16 stavelser, af hvilke 12 er lange og 4 korte. (I forbigående må jeg tillade mig at bemærke, at skönt alle de anförte steder frembyde* Hallands[3], *kan jeg ikke tro, at det er en rigtig læsemåde, da jeg finder det meget usandsynligt, at* Haðalands *er blevet til* Hallands, *og da jeg ikke kan acqviescere ved ordforbindelsen* hafvita snjallr *(Lex. poët. 287 a*$^{16-17}$*). Jeg ser i* Hallands *en gammel forvanskning af* hallendr, *og mener, at sætningen oprindelig må have lydt* Þás hafvita höfðu hallendr of gram snjallan lokit skeiðum, *i prosaisk ordfölge* Þás hafvita hallendr höfðu lokit skeiðum of snjallan gram. *Kendingen* hafvita hallandi *er så godt som identisk med* unnar bliks hneigir *i.* hneigir veit ek

---

(1) *Hertil kan jeg ikke henregne Geisli 9*^{3} *(Wisén pg. 54), men tror, at denne verslinie, i henhold til Flat., bör læses:* Jóan köllum svá allrar, *i det her foreligger et tilfælde af 'tilsagt' (Háttatal Snorra 25) = 'tilsegjandi' (Háttalykill Ragnvalds 34). Jeg forstår ikke* «Jón kalla ek» *og* «Jóan kallak», *og mener desuden, at* «Jóan kallak» *er for kort.*

(2) *I den anden stavelse af mellemfoden frembyder Geisli kun svage 'aukahendingar'. Exempler i 'frum-áttungar':* 2^3 34^3 52^5 53^1 *(Wisén pg. 54—60).*

(3) *Hkr. Kh. I 344 note*[13] — «B. Hallandis. D. Hallz» — *kan jeg ikke tillægge nogen afvigende betydning.* Hallandis *ser ud til at være tryk- eller skrivfeil i st. for* Hallands *og* Hallz *en ufuldstændig forkortelse af* Hallandz.

at upp lauk augum | unnar bliks með krapti miklum *Guðmundardrápa Arngríms* 58^{5-6}.) *En Sturl.*[1] *II* 259^{9-12}, *Sturl.*[2] *I* 408^{14-15} *forekommende 'vísuhelmingr' bör uden tvivl skrives* Þeim komi várr eða verra | (vera mun skollr) er ollu | (langa hríð með lýðum) | landrekstr at fjörgrandi[(1)], *og frembyder — afset fra den sidste fod i hver af dens fire 'áttungar' — i alt 19 stavelser, af hvilke 8 ere korte; begge dele usædvanligt. Og da en fortsat sporadisk undersögelse efter hukommelsen neppe vilde före til et bestemt resultat, bliver det nödvendigt at gennemgå et digt af noget omfang, hvorfor jeg vender tilbage til Geisli. I Wisén's text (Carm. Norr. pg. 53—62) består dette digt — afset fra den sidste fod i alle 568 'vísuáttungar' — (rigtig nok i fölge en ikke revideret tælling) af 2327 stavelser, af hvilke 1880 ere lange, 10 efter min mening af vaklende qvantitet, og altså kun 437 (med andre ord: lidt over 1/5) korte.*

S. 221^{12-17}. *Skönt dactylen (f. ex.* «bændr lutu»*) unegtelig er hyppigere som förste fod i 'dróttkvætt' osv., end anden pæon (f. ex.* «búendr lutu»*), er dog* «búendr lutu kvöl, þá er *(eller* þá 'r*)* kyndist» *et i metrisk henseende fuldkommen correct 'dróttkvætt visuorð'.*

S. 243^{11} Færðir ganga þik fyrðar. *Denne verslinie er temmelig tung, da den mellemste fod er en ikke let creticus (— ∨ —). Dertil kommer, at udtrykket* Færðir í lið *ikke er frit for at være lidt mistænkeligt. Men ingen naturlig ændring synes at frembyde sig.*

---

(1) *Prosaisk ordfölge:* Landrekstr várr komi þeim, er ollu, at fjörgrandi, eða verra. Langa hríð mun vera skollr með lýðum.

S. 243[15] *må* gáfumk *læses* gafumk.

S. 245$_{9-6}$, «Men der kan heller ikke være nogen tvivl om, at det förste ord i linien bör hedde skiliðr» *osv., er des værre vildledende, da det er tvivlsomt, om den her omhandlede verslinies metriske form vinder væsentlig ved at man foretrækker det gamle* skiliðr. *Læser man nemlig* skilðr emk við skylja, *bliver den förste fod en spondeus (*skilðr emk*); og læser man* skiliðr emk við skylja, *bliver den förste fod en baechius (*skiliðr emk*); begge dele rigtig. Men i begge tilfælde svinder den mellemste fod ind til én stavelse (*við*)! For at undgå denne monstrositet, må man enten admittere brugen af et iambisk tostavelsesord (*skiliðr*) som förste fod eller læse* em ek *(som to stavelser) i overensstemmelse med SnE. I 520*[12] *II 343*[4] *461*[8] *540*[15] *607*[2], *Fms. III 9*[5], *Fornsögur 210*[1b]. *Jeg skal nu anföre nogle af de exempler, der synes at stötte alternativet* em ek. *Sighvatr (Hkr. Ól. helg. cap. 92 'vísa' 6*[3], *Óh. 1853 side 80$_{8a}$, Fms. IV 187*[7], *Flat. udg. II 113$_{2a}$)* «hræðumk ek við Óðins». *Samme (Hkr. Ól. helg. cap. 170 'vísa' 2*[6], *Óh. 1853 side 172*[7b], *Fms. IV 375*[11], *Flat. udg. II 288*[2b]*)* «svara þóttumk ek, dróttin». *þórmóðr kolbr. (Óh. 1849 side 45, Flat. udg. II 202)* «Hava þottomk ek hættenn». *Ód. 20*[5] «Yggs þykkjumk ek ekki». *Harmsól 7*[1] «Ungr vöndumz ek ýngvi». *Líkn. 3*[5] «allr týnumz ek ella». *Grett.*[2] *54* «opt þykkjumst ek ekki». *Lilja 43*[7] því treystumst ek framt at freista *(jf. 76*[1] *og 84*[1]*). Harmsól 63*[8] «valdr, skiljumst *(forestillende måde)* ek aldri». — *Sighvatr (Hkr. Ól. helg. cap. 172, Óh. 1853 side 173*[19b], *Fms. IV 378*[13] *V 234*[1], *Flat. udg. II 291$_{12b}$ III 244*[1b], *Óh. 1849 side 47*[1b] *93*[8]*)* «Við tækja ek, víka». *Leið. 25*[1] «En vilda ek annat». *Njála 1875 ... I cap. 7*[43] vilda ek við öldu. *Bárð. (NO. XXVII) 9$_8$ må man læse* Sæl væra ek *(i steden for* Sæl værag*). — Band. ved H. Friðriksson lyder side 25*[3]*:* «Ynna ek yðr fyrir mönnum», *sikkert*

i overensstemmelse med **132**. *Men der kan neppe være tvivl om, at denne verslinie bör ændres til* Ynna ek fyrir mönnum, *eftersom det overflödige* yðr *efter al sandsynlighed er indskudt af en, der enten ikke havde lagt mærke til eller ikke forstået ordene* þundum þykkra randa þeys, *men som har fölt, at* Ynna *fordrede dativ. Forvanskninger af denne art forekomme også andre steder. Jf. Eyrb. cap. 40 'vísa' 3^{6-8}, hvor det synes klart, at* mik ... hirðiþoll ... hafviggs *har fortrængt et oprindeligt* nú ... hirðiþoll ... hafviggs. *Man sammenligne fremdeles Mork. udg. side $214^{21 fg.}$:* «Sva segir Jvarr. enn nesta vetr eptir er Benteinn var drepinn. at Sigurþr var a valldi Haleyia.

Þann vetr enn nesta
naþra deyþi
hvgfvllr konvngr
með Haleyiom».

I de to först anförte exempler (det af Band. og det af Eyrb.) har formen intet tabt. I det tredje (det af Mork.) har den gamle afskriver gjort naþra deyþi *til appositum til* vetr, *hvilket han har indsat i st. for* vas, *og således forvansket stavelsemålet. — Hallfreðr (Fms. II 248, Flat. udg. I 450_{16a}, Prøver 32^{7}, Fornsögur 106^{28})* Lítt hirða ek lautar. *Guðmundr Oddsson (Sturl.^{1} II 110^{7}, Sturl.^{2} I 288_{11})* »Sıalfr lagða ek fueıgþar« *(**122 A**). — Líkn. 10^{2}* árs launa ek sárar. *Njála 1875 ... I cap. 7^{34}* leita ek með ýti. — *Lilja 3^{1}* «Beiði ek þik, mær ok móðir». — *Gísli Súrsson ('Tvær sögur af Gísla Súrss.' side 71^{16} [jf. 168_{3}] og 157^{7})* vel hygg ek þótt eggjar. *Hafgerðingadrápa (Ísll.^{2} I 106, GhM. I 180^{6}; Flat. udg. I 431^{1}, Ant. Amer. side 19^{1}, GhM. I 208_{15})* Mínar bið ek munka rayni. *Sighvatr (Hkr. Ól. helg. cap. 41 'vísa' 3^{1}, Óh. 1853 side 36^{6a}, Fms. IV 90_{11} [hvor* Gjörbæninn *er et monstrum], Flat. udg. II 39^{18a})* Gørbœnn mun ek gunnar. *Arnórr jarlaskald (Fms. VI 196^{8}, Mork. udg. 31^{27a}, Flat. udg. III 322^{8a})* manngi veit ek freınra annan.

Harmsól 4[1] Mér vil ek ok eirar. *Háttalykill Ragnvalds 16 a*[1] Frilleifs vann ek sagt frá snilli. *Samme digt 17 a*[5] Víða hygg ek bragna bera. *Bergbúa þáttr 'vísa' 7*[1] *(NO. XXVII 126*[17]*)* Stíg ek fjall af fjalli. *Lilja 38*[1] «Finn ek, alt at mannvit manna». *Ib. 76*[3] «mitt eitt veit ek líf hit ljóta». *Ib. 96*[3] «þér býð ek ok þinni móður».[(1)] — *Noget sikkert exempel på* em ek *kender jeg ikke, da* «váfallr em ek skalla» *(Egils saga Skall. cap. 89 'vísa' 1*[2]*, SnE. II 180*[16]*) er så dunkelt (se Björn M. Ólsen, Gramm. side 233—234), og da det ikke er aldeles vist, at verslinierne Fas. I 248*$_9$ *og Sturl.*[1] *I 151*[6] *(Sturl.*[2] *I 145*$_{11}$*) bör læses [ikke* því emk kráka kölluð — — — ∨ — ∨ *og* Því emk hljóðr er hríðar — — — — — ∨, *men]* því em ek kráka kölluð *og* Því em ek hljóðr er hríðar, *med en anapæst (*∨ ∨ —*) som förste fod, i overensstemmelse med Hkr. Magn. góð. cap. 15 og Óh. 1853 side 238*$_{17a}$ *og Fms. V 127*$_{13}$ *(*helt því unz herr of spilti*), samt med Háttatal 8*[3] *(*því eru heldr þar er skekr skjöldu*). Ikke des mindre er jeg tilböielig til at læse:* skiliðr em ek við skylja, *da jeg har det indtryk, at brugen af et iambisk tostavelsesord som förste fod i 'dróttkvætt' osv. i det mindste er meget sjelden. Og hertil kommer, på dette sted, det sandsynlige i, at*

---

(1) *Det er tænkeligt, at* ek *på de anförte og lignende steder er berövet sin tone og på en måde bragt i et enclitisk forhold til verbet. Imod en sådan opfatning synes dog det at tale, at man har kunnet sætte et ord imellem verbet og* ek. *Et 'vísuorð' af Sighvatr lyder Óh. 1849 side 54*[1a] «Drakc ægi cc drykcin» *og Flat. udg. III 244*$_{16a}$ *(jf. Fms. V 235*[7]*)* «Drack eigi ck dreckiu». *(Det sidste ord må sikkert oprindelig have været* drekku. *Men man har forvansket dette gamle ord: på den ene side ved at forandre det til det almindelige* drykkju *(ligesom i* 748 *til Grímnismál 45*[7]*), hvoraf ved urigtig læsning* «drykcin»*; på den anden side ved at forandre det til* drekkju, *i det man, ved indskud af* j, *vilkårlig har formindsket forskellen imellem* drykkju *og* drekku *(ligesom 'Tvær sögur af Gísla Súrssyni' side 68*[5] *[jf. 168*[5]*] og 155*[10]*).)*

skjaldens dybe smerte, ubevidst og uvilkårlig, har foretrukket det langsomme, dvælende

skiliðr **em ek** við skylja

for det flygtige

skiliðr **emk** við skylja,

der ikke stiller den savnende og den savnede klart over for hinanden. Til sammenligning anförer jeg en anden verslinie af Hallfrøðr (Fms. II 322[12], *Flat. udg. I 487*[19b]*)*, skilit frá ek fyr skylja *(neppe:* skilit frák fyr skylja ∪ — | — — | — ∪*), samt Arnórs (Orkn. 34*[8], *Flat. udg. II 405*$_{9b}$*)* skilit fell herr á þiljur, *i hvilken verslinie det endog er umuligt ikke at henföre* fell *til förste fod, selv om man antager, at et iambisk*[(1)] *dissyllabum* kan *optræde som förste fod i 'dróttkvætt'.*

S. 249$_3$ *er «i» udfaldet (i enden af linien).*

S. 256[8]*—257*$_7$ *opregnes 41 til versarten 'dróttkvætt' hörende, af flere end sex stavelser bestående, verslinier af forskellig slags, med hensyn til hvilke jeg her tillader mig at göre et par bemærkninger.*

«Tröll hafi trèfót allan, | tröllin steypi þeim öllum!» *(Grett.*[2] *6) er rigtig nok en 'kviðlingr'. Men deraf fölger ikke med nödvendighed, at der må være noget galt i dens form; og kan* Tröll *i den förste sætning undvære artikelen, må* Tröll *i den anden sætning også kunne undvære den.* Tröll hafi tréfót allan! Tröll steypi þeim öllum! *har endog tre fortrin for* «Tröll hafi trèfót allan, | tröllin steypi þeim öllum!» *da hint ikke blot er metrisk rigtigt (medens* tröllin steypi þeim öllum, — — | — ∪ — | — ∪, *i alt fald vilde være usædvanligt), men desuden mere harmonisk og derved mere kraftfuldt, end dette. Af ordene*

---

(1) skilit *bliver her iambisk ved positionen* (skilit f).

Þá hlógu víkingar *har man ladet sig forlede til at foretrække det 'gemytligere' tröllin for det strengere* tröll.

«Sjáðu, hvárt sár þín blœða», *Grett.*^{2} *7, synes ikke urigtigt i metrisk henseende, skönt den förste fod (*Sjáðu, hvárt*) er en temmelig tung ereticus. Man jevnföre fölgende verslinier. Steinn Herdísarson (Hkr. Kh. III* 189^{9a}, *Hkr. ved Unger* 635^{17a}, *Fms. VI* 447_{11}, *Mork. udg.* 129_{3b}*)* «sé þú hverr slíkt fé reiðir». *Sturl.*^{1} *II* 26^{6}, *Sturl.*^{2} *I* 179^{14} «Sé þú hve hvarfla» *(jf. Bp. I* 663^{15a} «Sèþú hvarfa», *hvor man har det uden tvivl oprindelige* hvarfa, *medens* hvé[1] *er udeladt, sikkert med urette). Hym.* 12^{1} *(SœmE. ved Bugge side 107)* «Sé þv, hvar sitia». *Formodentlig bör nu disse tre verslinier skrives:* séðu, hverr slíkt fé reiðir; Séðu, hvé hvarfa; Séðu, hvar sitja. *Dog burde det undersöges, om man ikke måske, i stedet for* séðu, *har sagt* seðu. *Så meget er vist, at man undertiden finder selvlydsforkortelser, hvor man mindre skulde vente dem. Jeg skal indskrænke mig til at anföre et par exempler på forkortelse af* á *i* látum. *Fas. II* 73_{13} «látum Sólundir seggjum». «*Nefari*» *(Fms. VIII 253—254, Flat. udg. II* 627^{1-4}*)* «Týnum Birkibeinum, | beri Sverrir hlut verra, | látum randhæng reyndan | ríða hart ok tíðum; | hælumzk minnst í máli | metumk helldr at val felldan | látum skipta guð giptu, | gerum hríð þá er þeim svíði». *I den tredje verslinie er den förste selvlyd tilsyneladende lang, men kun tilsyneladende, da varianterne (—* «randheíng» *i Eirspennill;* «rānghæíng» *i Flateyjarbók [jf. Flat. udg. II* 627^{3a}*];* «randhríng» *i Skálholtsbók —) vise, at det mellemste ord i verslinien må skrives* randhæing. *Blakkr (Fms. VIII 256, Flat. udg. II* 627_{8-5}*)* «Reisum

[1] *Med hensyn til skrivemåden* hvé *(med é) henviser jeg til:* Hvénær helzt? At nóni *og* Hvénær? Hneig at nóni *(Björn M. Ólsen, Gramm.* 295_{4} *og* 296^{14}*);* Hvé launa þér þínir *(Fms. VII* 49^{1}*, Flat. udg. II* 429^{15}*, Orkn.* 114_{6}*);* Hvé skal gjalla gjöldum *(Haustlöng* 1^{1}*);* hvé hreingróit steini, *Bragi (SnE. I* 426^{15} *II* 329_{13} 440^{15} 589_{10}*); osv.*

ve fyrir vísa | verum þúngir Kuflúngum | látum brýndan hjör bíta, | bolum tafn und kló hrafni; | hnekkjum fjanda flokki, | friðum land jöfurs brandi, | rjóðum dör í dreyra, | drepum meirra hlut þeirra». *Man ser, at* á *i* «látum» *i disse to 'vísur' indtager den samme metriske stilling som* e *i* beri metumk gerum verum drepum, *og som* o *i* bolum, *og som* i *i* friðum. *Eiríkr «viðsjá» (Ísll.² II 362²)* «látum randa val reyndan». *þórhallr veiðimaðr (GhM. I 418¹³)* «látum kenni val kanna». *Af sidst anförte 19 verslinier bör de, der frembyde* «látum», *vistnok skrives:* latum sólundir seggjum ⏑ — — | — — | — ⏑, *latum randhæing reyndan ⏑ — — | ⏑ — | — ⏑, *latum skipta Guð giptu ⏑ — — | ⏑ — | — ⏑, latum brýndan hjör bíta ⏑ — — | — — | — ⏑, *latum randa val[1] rayndan ⏑ — — | ⏑ — | — ⏑, *latum kennival[2] kanna ⏑ — — | ⏑ — | — ⏑. *Vel var det ikke utænkeligt, at mellemfoden i de med en stjerne betegnede verslinier kunde være en creticus (— ⏑ —), og* a *i disse versliniers* latum *fölgelig langt; men sandsynligt er det ingenlunde.*

For så vidt de begynde med en creticus, slutte fölgende af de side 256—257 anförte verslinier sig til «Sjáðu, hvárt sár þín blœða»*:*

1. «sáttu nökkut mik hrökkva?» *Grett.² 7.*
2. «Hygg ek, at hljóp til Skeggja» *ib. 30.*
3. «Hygg ek, at heiman bjuggu» *ib. 32.*
4. «Því man öllungis illa» *ib. 35¹⁰.*
5. «broddagangs, at á bringu» *ib. 96.*
6. «Sáttu, hvar reið hinn reitni» *ib. 106³.*
7. «heldr kvam á herðar skáldi» *ib. 154¹².*
8. «Kross mun á þíngi þessu» *Líkn. 27¹.*
9. «hygg ek enn tölu dyggva» *Leið. 13².*

---

(1) *Skulde* val *her ikke være* = völ *(af masculinstammen* valu, *nom. sing.* völr*)?*

(2) valr *hest. Se Lex. poët. 847 a³⁻⁵.*

Skönt 1. og 6. i følge min opfatning ikke ere metrisk umulige, kan det dog gerne være, at u *i* sáttu *og* Sáttu *bör udelades, i overensstemmelse med Sievers' Skaldenmetrik I 508 fg., og at den förste fod i begge verslinier fölgelig bliver spondeus. Det bör ikke overses, at t. ex. formen* sátt *er, i sit forhold til andre former af verbet* sjá, *lige så udpræget (og lige så lidt udsat for at misforstås) som formen* sáttu. — *I de med* Hygg *og* hygg *begyndende verslinier (2. 3. 9.) nærer jeg nogen betænkelighed ved at udelade* ek, *da* hygg *ikke blot er præs. indic. sing. 1., men også imperat. sing. 2. Jeg er derfor tilböielig til at mene, at den förste fod i disse tre verslinier også oprindelig har været ereticus (*Hygg ek, at *foran medlyd, og* hygg ek enn*); med mindre man tör skrive* Hygg 'k *og* hygg 'k, *da* 'k *efter* gg *neppe er vanskeligere at udtale end* 's *efter* ss *(f. ex. i* glæsidýr þess 's geira, *Hkr. Har. harðr. cap. 34 'vísa' 2*[7]*, Fms. VI 257*[14]*, Flat. udg. III 338*$_{6b}$*, Fsk. 123*[5]*, Mork. udg. 55*[3b]*. Se Sievers' Skaldenmetrik I 499). — Vil man i 4. (*«Því man» ...*) og 8. (*«Kross mun» ...*) ikke antage ereticus som förste fod, må man holde sig til Sievers' Skaldenmetrik II 320 angående verbet* munu. — *5. er en usædvanlig knudret ('stirð') verslinie. Antager man den for uforvansket, kan man finde sig i enhver ereticus som förste fod. Men måske bör* at *udelades og den hele 'vísuhelmingr' skrives:* (Svá tvískipti toptum | tanngarðs hinn járnvarði | brodda gangs) á bringu | (bálkr) rifnuðu kjálkar, *d. e.*, Kjálkar rifnuðu á bringu.⁽¹⁾ svá tvískipti hinn járnvarði brodda ∧ gangs ∧ bálkr tanngarðs ∧ toptum! *Jeg fremsætter denne gisning kun som spörgsmål. — Verslinie 7. (*«heldr kvam á herðar skáldi» — ◡ — | — — | — ◡*) ser ikke ud til at have lidt nogen metrisk forvanskning.*

⁽¹⁾ rifna á bringu *er en ordforbindelse af samme slags som f. ex.* deyja í mælifell. *Se* deyja *Icel.-Engl. Dict. 99 a*$_1$*—b*[4].

I «Mèr hefir-a brugðizt, báru», *Grett.*² *39*¹, *ser jeg et metrisk monstrum. Denne verslinie må sikkert oprindelig have lydt* Hefra mér brugðizt báru *(— ⏑ — | — — | — ⏑) eller dog snarere* Hefira mér brugðizt báru *(⏑⏑⏑ — | — — | — ⏑). Da den sædvanlige ordstilling, der i nærværende tilfælde vilde have været den naturlige, hvis man havde ladet Grettir udtrykke sig i ubunden tale, er — ikke* Hefira mér brugðizt, *men —* Mér hefira brugðizt, *har denne udtryksmåde trængt sig frem, begunstiget af ufuldkommen sans for versemålet.*

Sammenhængen i den 'vísuhelmingr', der slutter med «allhœlinn) í kappmælum», *Grett. 54, synes ikke klar. Men i alle tilfælde tror jeg præp.* í *må hidröre fra forvanskning.*

Med hensyn til «Hvat man kuflbúinn dufla?» *(Grett.*² *107*$_{15}$*) må man rette sig efter Sievers' Skaldenmetrik II 320 om verbet* munu, *med mindre man afdeler denne verslinie således:* Hvat man | kuflbúinn | dufla — — | — ⏑ — | — ⏑.

I «dauðr hnè hann fyrr á fríðri», *Grett. 111, tror jeg ikke* hann *kan undværes. Men jeg antager, at det må udtales uden* h; *altså:* dauðr hné ann fyrr á fríðri *(— ⏑ — | — — | — ⏑).*

I «físandi rann hann Gísli», *Grett.*² *137, synes det derimod klart, at det overflödige* hann *er indskudt, i det man har villet nærme sig talesproget.*

Verslinierne

himins stillandi hollrar *Harmsól 4*³,
glatask mein af því «hreina» *ib. 18*⁶,
jöfurs skjálfa þá sjálfir *ib. 32*⁶,
Sterk lofar drótt ok dýrkar ......
Himins er fylkir fremri *ib. 35*⁵·⁷ *40*⁵·⁷ *45*⁵·⁷ *(stev)*,
unaðs gnótt fira dróttins *ib. 37*⁶,
unaðs gnótt ok frið dróttinn *ib. 65*⁸,
höfugt sár konungr jöfra *Likn. 20*⁴,
trúa mann ok guð sannan *ib. 24*⁸

*ere correcte i metrisk henseende. En af dem (*Sterk ...*) begynder med en let creticus, de andre med en bacchius.*

Verslinien «óðar rann, ok gef sanna», *Líkn. 1*[2], *må sikkert oprindelig have lydt enten* óðs rann *osv. (jf.* óðs skapmóða *SnE. I 466*[13]*) eller (hvad jeg snarere tror)* óðrann *osv. (jf.:* óðflýtir, óðgerð, *men især* óðborg *Harmsól 1*[2]*).*

Líkn. 8[4] yðvarn tœnað mér bœna *og 44*[2] yðvars grœðis sjá blœða *synes forvanskede derved, at man, for at skrive etymologisk, har sat* yðvarn *i stedet for* yðarn *og* yðvars *i stedet for* yðars*; medens (— for at anföre et exempel på det modsatte —) Frissbók (udgaven side 567*[9a]*; jf. Fms. X 112*[5]*), vistnok fordi den her blindt hen har fulgt den almindelige udtale, forvansker en verslinie, der burde skrives* yðvart vald um heiminn *(eller* heim inn*?)* kalda, *ved at sætte* yðart *i stedet for* yðvart.

Ved Líkn. 15[7], píndr vas hann berr ok bundinn, *har man valget imellem* [a)] *at udelade* hann *(Skaldenmetrik I 512—513, II 329)*[(1)]*;* [b)] *at syncopere* vas *(Skalden-*

---

(1) *Des værre er det, så vidt mig bekendt, ikke endnu blevet undersögt, i hvilket omfang det er syntactisk tilladeligt at udelade* hann hón. — — *På urigtig forekomst af* hann *og* hón *skal jeg her anföre et par exempler, der ved denne leilighed falde mig ind. a) Sagaerne tillægge den norske konge Sigurd I en 'dróttkvæðr vísufjórðungr', der Hkr. Kh. III 270 lyder* «Villir hann vísdóm allan | velldr því karl í felldi»*; derimod Hkr. ved Unger 686, Fms. VII 152, Mork. udg. 188:* Villir hann vísdóm allan, | veldr því karl í feldinum. *At man har ladet kongen, der ellers anföres som forfatter til en i metrisk henseende feilfri 'vísa', begå den monströse forlængelse af trochæen* feldi *til dactylen* feldinum, *synes ikke at finde en tilfredsstillende forklaring i* váru menn drukknir mjök ok kátir. *Men herved skal jeg ikke opholde mig. Med hensyn til den förste verslinie er jeg tilböielig til at tro, at man allerede tidlig i det tolvte årh. har udtalt* hann *uden* h *omtrent i de samme tilfælde som i nutidens islandsk, og at denne verslinie altså kan læses* Villir ann vísdóm allan *(— ◡ — | — — | — ◡). Ikke des mindre forekommer det mig fuldkommen klart, at* hann *spiller her en meget uheldig rolle, da* Villir *(uperson-*

metrik I 489 fg., 494—495, II 319 d); c) at udtale hann *som* ann.

I fárlunduð við tré sáran, *Líkn. 16², bör* fárlunduð *uden tvivl ændres til* fárlynd. *Jf. Lex. poët. 539 b 20—14,* lyndr, *adj. Det er ikke sandsynligt, at forfatteren til Líkn. skulde have foretrukket* fárlunduð *for* fárlynd, *blot for at få en vanskabt verslinie.*

I Leið. 1⁷, enn svát ek mega sanna, *er dactylen* ek mega *mellemfod.*

Angående Leið. 4⁵, Því hefir hreggþjálma hilmir *(hvor* hefir *må have fortrængt* hefr*), og Leið. 22⁷,* sú hefir ek frétt at dag dróttins *(hvor* hefir *må have fortrængt* hef*), henviser jeg til Skaldenmetrik I 462 og II 318.*

Leið. 12², otrs þeir 'r skírn hafa hlotna *(eller måske — i et tilfælde som dette —* otrs þeir 's *osv.), er dactylen* skírn hafa *mellemfod.*

Angående Leið. 15⁷ þat var sunnudag sinnar, *samme digt 16⁸* þat var dróttinsdag «sóttizt», *samt Ód. 11⁶ og Rekstefja (ShI. III 250—258) 9⁸ 12⁸ 15⁸ 18⁸ 21⁸* hann vas ríkstr konungmanna, *se Skaldenmetrik I 489 fg., 494—495, II 319 d. Dog er det et spörgsmål, om* þat

---

lig) vísdóm a., | veldr þ. k. í f. *er det naturlige udtryk, hvorimod* Villir hann vísdóm a., | veldr þ. k. í f. *lyder omtrent som* það er þjer að kenna, að þú fipaðir fyrir mjer *brugt i samme betydning som* það er þjer að kenna, að mjer fipaðist.
b) Band. ved H. Friðriksson side 35: «Illt er ýtum | elli at bíða; | tekr hún seggjum frá | sýn ok vizku. | Átta ek næsta völ | nýtra drengja; | nú er úlfshali | einn á króki». *To verslinier, tredje og femte, ere her for lange. I den femte må* næsta *vistnok have fortrængt* næst, *der synes, ligesom lat.* proxime, *at have været ikke blot = s t r a x e f t e r, men også = n y l i g. Tredje og fjerde verslinie må åbenbart oprindelig have lydt:* tekr *(upersonlig)* seggjum frá | sýn ok vizku *(nemlig: n å r m a n b l i v e r g a m m e l). Og fjernelsen af* hún *efterlader her sandelig intet syntactisk savn. Overhovedet besidde upersonlige udtryk i oldnordisk en finhed, over for hvilken den tilsvarende personlige udtryksmåde næsten synes plump.*

var | sunnudag | sinnar *og* hann vas | ríkstr konung- | manna *ikke vilde være en rigtig scansion. Men jeg skal ikke her indlade mig nærmere på denne sag.*

Hvis Leið. 18^4, var þat sunnudag unnit, *ikke er forvansket, hvad denne verslinie i övrigt ikke gör indtryk af at være, er mellemfoden her dactylen* sunnudag. *At* var *her skulde være syncoperet, forekommer mig nemlig ikke meget sandsynligt.*

Verslinien rekkum þá er rann til drykkjar, *Leið.* 20^3, *synes umulig, med mindre man tör f. ex. udelade* þá, *og læse enten* rekkum er rann til drykkjar, — ◡ — | — — | — ◡, *eller* rekkum 'r rann til drykkjar, — — | — — | — ◡.

Med hensyn til Ok ráðmeginn lét rigna, *Leið.* 20^5, *se oven for, side* $907_{12fg.}$

Hvis man Leið. 45^1, Nú skal drótt á lok líta, *ikke antager, at* skal *bör syncoperes (i lighed med* vas *og* man, *Skaldenmetrik II 319 og 320), synes verslinien kun ved omdigtning (*Drótt skal á lok líta, *eller lignende) at kunne bringes i metrisk orden.*

S. 258_5 *mangler comma efter* «255^{10-11}».

S. 270_{15-14}. *Den her omtalte poetiske frihed kan naturligvis ikke antages at bestå i vilkårlig forandring af* arnketill *til* arnkell, *men i brugen af en allerede existerende form,* arnkell, *der synes opkommen efter* arnketils *död og altså ikke at have været hans virkelige navn.*

S. 286_{11}, gráliga leóns báru. *Denne verslinie, der gör indtryk af ikke at være forvansket, frembyder den besynderlighed, at selvlyden i en stavelse som* bár, *danner en h e l 'hending'. Da det formodentlig er for dristigt at antage, at den 'vísa', hvortil denne verslinie hörer, i*

virkeligheden er digtet af den danske konge Svend tveskæg, kunde man fristes til at tro, at forfatteren har, i dette usædvanlige linierim, villet efterligne eller antyde en egenhed ved danske rimregler. I det mindste tror jeg ikke, der i oldnorsk-oldislandsk skjaldskab findes noget lignende, med undtagelse af Ísll.[2] *II 349*[8], «skæs, nokkuru færi», *hvor brugen af det sidste* æ *som 'hending' synes aldeles uregelmæssig.*[1] *Så vidt jeg kan se, kan man ikke uden videre (— medens dog en nærmere undersögelse måske vilde föie noget til fölgende regel —) antage, at en selvlyd (— her er kun tale om lange selvlyd, der dog i visse tilfælde forkortes —) i oldnorsk og oldislandsk optræder som en hel 'hending', undtagen hvor den* **1**) *slutter en stavelse;* **2**) *står* α) *foran* j *i samme ord (i hvilket tilfælde den altid er enten* ay *[ey] eller* ý *eller* æ *eller* œ*);* β) *foran* v *i samme ord;* γ) *foran* r *som en* ja-*stammes eller en* va-*stammes casus-tegn i nom. sing.;* δ) *foran* s *som en* ja-*stammes eller en* va-*stammes casus-tegn i gen. sing.;* ε) *foran den*

---

(1) *Sturl.*[1] *II 212*[2], *Sturl.*[2] *I 370*[1], náir fellu þar sárir, *synes forvansket. Den hele 'vísa' er i* 122 A *skrevet:*

»þoꝛnar ꜧeır z ꜧrernar *(således, nemlig med* e*)*. ꜧrıð eꝼ | lır ꝼeṅ vıða . þıoð e' ꜧaurð ꜵ ꜧeıðı. ꜧell | ðꝛ eṅ v̓ erū ꝼellð' . þvı v̄ ek noꝛðꝛ mȝ níöꝛ | ðum *(—* níöꝛ | ð-um geır ꜧrıðar *synes at höre sammen —)* ńꜵır ꝼellu þʳ ſꜵ́r' . ſpıot ðꝛıꝼu gn̈ | ꜵ́ı gauta . geır ꜧrıðar ꜧel bíða *(det til* ı *hörende længdetegn peger på* b*)* . g . ꜧ *(överst på höire side af det förste træk af dette* ꜧ *er anbragt et, som det synes, betydningslöst punct)* . ꜧ . b«. *Sætningen*

eṅ v̓ erū ꝼellð',

i forbindelse med beskrivelsen »var höggvinn af hnakkinn ok á hálsinn«, *turde tale for, at man ikke har forestillet sig forfatteren til denne 'vísa' som et levende menneske, og at dens fjerde og femte sætning bör lyde:*

enn vér erum feldir.
því var ek norðr með .... njörðum
nár.

tilbageblevne consonantiske udlyd af et enstavelsesord, der har opgivet sin forlyd eller sin for- og indlyd. Jeg skal nu anföre nogle exempler af mange.

l *er, som 'viðrhending', indskrænket til versarter som: 'alhenda' ('hin minni alhenda' Háttatal 43, 'full alhenda' ib. 44), 'stúfar' (Háttatal 49—51; jf. Háttalykill Ragnv. 31*[1]*), 'tøgdrápulag' (Háttatal 68—70), 'náhent' (Háttatal 75), 'halfnefst'*[2] *(Háttalykill Ragnv. 25), 'háhent' (Háttalykill Ragnv. 15), 'hálfhneft' (Háttatal 77), 'alhneft' (Háttatal 78, 'halfnefst'*[3] *Háttalykill Ragnv. 39), den ubenævnte versart Háttalykill Ragnv. 35. Til exempler på* **l** *som 'viðrhending' tjene de förste otte af fölgende citater.*

1. féstríðir kná fróða *(hvor* á *er 'viðrhending' til* é*), Háttatal* 43^{5}.
2. blá segl við rá *Sighvatr (Hkr. Ól. helg. cap. 157 'vísa'* 2^{2}, *Óh. 1853 side* 161_{18b}, *Fms. IV* 355^{2}, *Flat. udg. II* 277_{7b}, *Óh. 1849 side* 49^{15a}, *Fsk.* 80^{21a}*).*
3. blásvarta tvá *Þórarinn stuttf. (Hkr. Sig. jórs. cap. 6 'vísa'* 4^{4}, *Fms. VII* 83^{8}, *Mork. udg.* 162^{29b}*).*
4. jóan leyfði ok þá *Eyjólfr Snorrason (Bp. I* 650^{3b}, *Sturl.*^{2} *II 284).*
5. Heyja réð hjörþey *Háttalykill Ragnv. 25* a^{1}.
6. ílendr at því *Sighvatr (Hkr. Ól. helg. cap. 159 'vísa'* 2^{4}, *Óh. 1853 side 164, Fms. IV* 359_{3}, *Flat. udg. II 280, Óh. 1849 side* 50^{18a}, *Fsk.* 81_{9}*).*

---

(1) *benævnt 'alstýft', hvilket ser ud til at være en feil, da versarten Háttalykill Ragnv. 31 ikke er identisk med versarten Háttatal 51, 'hinn mesti stúfr', men med versarten Háttatal 50, 'hinn meiri stúfr', der også kunde kaldes 'hálfstýft'.*

(2) *en, for så vidt bestemmelsen 'half-' angår, underlig benævnelse. — Jeg tillader mig i forbigående at ytre den formodning, at Háttal. Ragnv. 25* b^{2}, «hialdr lyðr alstríðr», *der af S. Egilsson er rettet til* «hjaldr-liðr allstríðr», *egentlig bör hedde* hjaldrliðr allstiðr = hjaldrlinnr allstinnr.

(3) *Man ventede 'alnefst', da versarten er den samme som Háttatals 'alhneft'.*

7. sló hvern ok þó *Sighvatr (Hkr. Ól. helg. cap. 24, Óh. 1853 side 25, Fms. IV* 63_7 *XI 200, Flat. udg. II* 30_7*).*
8. mjó fyr ofan sjó *(måske oprindelig* mjá fyr ofan sjá *eller endog* mæ fyr ofan sæ*), Óttarr svarti (SnE. I* 504^5 *II* 452_{3b} 536^2*).*

Kun et eneste sted, nemlig,

9. iþróttir kann 'k níu, *den orknöske jarl Ragnvald (Flat. udg. II* 440_{18a}*, Orkn. 150), har jeg fundet* I *som 'viðrhending' i 'dróttkvætt', — hvad enten den fyrstelige skjald har tilsidesat den prosodiske regel, at en vocal foran en anden vocal i samme ord udtales kort, eller han har emanciperet sig fra den metriske lov, at penultima i 'dróttkvæð visuorð' må være lang. Denne sidste afvigelse fra det normale må antages at finde sted her, dersom verslinierne Háttalykill Ragnvalds 16 a*^{7} *(«*gera spurða ek þar glaðan vera*») og 23 a*$^{1 og 5}$ *(«*Hverr rèð *Hildi* at nema?*» og «Hèðinn* rèð *Hildi* at nema*») ikke ere forvanskede. — Nu fölge i alphabetisk orden (***au**, **á**, **ey**, **é**, *osv.) exempler på 'frumhendingar' hörende til* **I**.
10. «Sjö hafa sæki tífar», *Hásteinn (Ísll.*^{2} *I* 164^9*), bör sikkert opfattes (ikke* Sjau hafa sœkitívar, *men)* Sjau hafa sœkitívar.
11. á dýrra beð deyja, *Fas. I* 262^{12}.
12. Fáir esu vér né frýju *þormóðr kolbr. (Fóstbr.*^{2} 59^1 78^5*, GhM. II 304, Flat. udg. II* 203_{18b}*). Den förste fod er en proceleusmaticus (⏑ ⏑ ⏑ ⏑). Rimet nöies altså med en forkortet vocal som 'frumhending' (medens den vocal, der danner 'viðrhending', naturligvis må være lang).*
13. frá reist framr en sýjur *Ód.* 4^5.
14. Frá því es friðgin nýja, *eller* Frá því's friðgin nýja, *Pláe.* 53^1. *Det er sikkert* í, *der må anses for 'aukahending'.*
15. Mjök es grálega glýjaðr, *Bp. I 647, Sturl.*^{2} *II 282.*

16. háfjöll digulsnjávi, *Egill Skall. (sagaen cap. 82 'vísa' 2[6]). Linierimet synes her ikke at være* áv, *da man neppe har kunnet bekvemme sig til at udtale* fjöll *som* vjöll. — *Jeg er af den mening, at (— ikke* dígull, *men —)* digull *er det rigtige; og denne mening bestyrkes ved verslinien* ok digulsköflum *(Fms. X 26_{16}, Flat. udg. III 173_{8b}, Codex Frisianus udg. 1871 side 534[14b]). — — Skulde i övrigt stammen* snjáva *have været til i det tiende århundrede, og det endog i tiden ved Harald gråfelds död?*
17. Há þótti mér hlæja, *Sighvatr (Hkr. Magn. góð. cap. 9 næstsidste 'vísa').*
18. hábrynjaðar hlýja, *Þjóðolfr Arnórsson (Hkr. Har. harðr. cap. 62 'vísa' 5[7]; jf. Fms. VI 310[15]). — (Fsk. 15[11],* Há- reið á bak báru, *er linierimet, som de fede bogstaver antyde,* ár.*)*
19. sá mun orrostur heyja, *Fas. I 258[9]. (Derimod f. ex.: [1]) Geisli 44[5],* Sá vas hjörr ens háva, *er* áv *linierim [helrim], med mindre man bör læse* Sá vas hjörr ens hóva; *[2]) Ísldr. 17[5],* sá réð síns of hlýra, *er* r *linierim [halvrim], medens* á *og* ý *naturligvis intet have med rimet at göre.)*
20. Sjá mun í öngulseyju, *Krák. 21[5], hvor* á *sikkert er den egentlige 'frumhending', medens* í *kun er 'aukahending'. — I* sjá liggr út við élon *(Flat. udg. II 458[19b], Orkn. 210[7]) er* l *linierim.*
21. Svá brá viðr at sýjur, *Aysteinn Valdason (SnE. I 254_{11}), hvor* á *i* Svá *sikkert er den egentlige 'frumhending'. — I SnE. ser den hele 'vísuhelmingr' således ud:* «Svá brá viðr, at, sýjur | seiðr renndi fram breiðar | jarðar, út at borði | Ulls mágar hnefar skullu». *Men der kan vist ikke være nogen tvivl om, [1]) at genetivformen* mágar *(!) er foranlediget ved det umiddelbart fölgende* hnefar, *og altså er en skrivfeil af den i cod. reg. sædvanlige art (se oven for, side 303_9—305_9), medens det rigtige* mágs

findes i cod. worm.; [2] *at der i anden verslinie oprindelig har stået* rendu fram *(jf. Lex. poët. 658 a* $^{20-23}$*), men at overleveringen har forandret* rendu *til* rendi, *i det man har troet, at* seiðr, *der står umiddelbart foran dette verbum, var subjectet. Den prosaiske ordfölge bliver altså:* Jarðar ∧ seiðr brá svá viðr, at hnefar ulls mágs skullu út at borði. breiðar sýjur rendu fram. *Opfatningen SnE. I 254* $_{11-8}$ *255* $_{11-8}$ *III 16* $^{8-10}$ *er i flere henseender uholdbar.*

22. Svá frák hitt at háva, *Hallfreðr (Fms. X 375* ^{8}*, Fsk. 55* $_{16}$*), hvor det også vistnok er* Svá, *der er bærer af den egentlige 'frumhending'. Linierimet i dette 'vísuorð' er formodentlig (— ikke* áv, *men —)* á, *da Hallfreðr neppe har brugt 'vindandin forna' (jf. t. ex.* Rógs brá rekka lægir | ríkr ...*), og fölgelig neppe udtalt* Svá frák *som* Svá vrák.
23. Svá hlóð siklingr hávan, *Arnórr (Fms. VI 68* ^{15}*).*
24. Svá lauk siklings ævi, *Þjóðolfr Arnórsson (Hkr. Har. harðr. cap. 96 'vísa' 1* ^{5}*, Fms. VI 420* ^{7}*, Flat. udg. III 396* $_{19b}$*, Mork. udg. 119* ^{22b}*, Fsk. 141* $_{18}$*, SnE. I 526* ^{7} *II 344* $_{13}$ *463* ^{2} *542* ^{4} *608* $_{11}$*).*
25. Þá mun þöll in mjóva, *Björn breiðv. (Eyrb. cap. 40 'vísa' 2* ^{1}*, GhM. I 754* $_{10}$*).*
26. Þá gaf skjöldungr skýja, *Leið. 32* ^{5}.

    (Derimod f. ex.: på den ene side þá vá þorsteinn hávan, *Íslldr. 23* ^{7}*, og på den anden side* þá vas þrekmanns ævi, *Pláe. 20* ^{3}*. Dog kan man i tilfælde, som det sidst anförte, sige, at linierimet er dobbelt [her* á : æ *og* v*]; hvilket i alt fald ikke skader vellyden.)*
27. «þrá monat oss um æve», *Korm. 'vísa' 2* ^{7}.
28. ayvindr of hljóp skrayja, *Egill Skall. (sagaen cap. 49).*
29. valmay konungr hayja, *Einarr skálaglam (Fsk. 38* ^{14}*).*

30. aybaugs ef skalt dayja, *Jómsvíkingasaga efter* **291** *ved Carl af Petersens side* 121^{19}, *samme saga efter* **510** *ved samme side* 89^{29}, *Flat. udg. I* 195_{5b}, *Fsk.* 53^{16}.

31. stála frey í eyju, *Grett.*² 190^{4}.

Exempler på helrimet ay (ey) *findes i betydelig mængde (i alt fald over 30). — F. ex. i* sikilayju gekk hayja, *Þjóðolfr Arnórsson (Hkr. Har. harðr. cap. 5* 'vísa' 1^{8}, *Fms. VI* 139^{6}, *Fsk.* 108_{16}) *er linierimet naturligvis (ikke* ay, *men)* ayj.

32. vé bað vísi knýja, *Arnórr (Flat. udg. II* 412_{13b}, *Orkn.* 58^{11}).

33. því vas nent á nýju, *Þorbjörn skakkaskáld (Hkr. Ing. cap. 17, Fms. VII 232). (Lilja* 35^{3}, því var kóngrinn hörðu heyvi, *frembyder egentlig dobbelt linierim,* í: ey *og* v. *Jf. oven for, side* 931_{8-5}.)

34. straumr dró út of eyjar, *Jvdr.* 35^{3}, *altså i* '*frumorð*'. *Versarten* '*munnvörp*' *undgår i Jvdr. lige så lidt* '*skothendingar*', *som sædvanligt* '*dróttkvætt*' *undgår* '*aðalhendingar*', *i* '*frumorð*'. *Forholdet til linierimets grundtone bliver i begge versarter det samme.*

35. Jóan mun eigi frýja, *Hkr. Magn. berf. cap. 5, Fms. VII 10, Mork. udg.* 135^{15b}, *Fsk.* 153^{20}.

36. Jóan est hreinstr und háva, *Nikolás ábóti (Post. ved Unger* 933^{13b}).

Som exempler på den nyere udtale, Jón, *kan anføres:* Jón (— *skönt* Jóan, *som det synes, her ikke kan siges at være absolut umuligt. Dog kan jeg nu kun erindre* Þaðan reis upp sús einum, *Geisli* 6^{5} —) laut í höll hreinum *(SnE. II* 208_{7}; *Björn M. Ólsen, Gramm. 260).* Jón baptista dróttni þjónar, *Lilja* 37^{4}. «skíran Jón sá er hjálpar hónum», *Einar Gilsson (Bp. II* 101^{20}); *se Jón Þorkelsson «Bemærknn. til Versene i Guðm. ved Arngrím» side 6 (98).*

37. hinn 's mjótygil *(— skulde her ikke oprindelig have stået* mætygil*? —) máva, Bragi (SnE. I 504⁹ II 453⁴ 536⁶ 601₆b).*
38. «þó hefe'k mér hiá meyjom», *Korm.* 'vísa' 6⁵. *(à er åbenbart kun svag* 'aukahending'.)
39. þó vilk þróttar skýja, *Ód. 2⁵.*
40. Þó sėk þengill skýja, *Harmsól 12⁵.*
41. Þó gat þeim en háva, *SnE. II 172³ 423₈. Se Björn M. Ólsen, Gramm. 226.*
42. Nú frák norðr í ayju, *Eg. saga Skall. cap. 24.*
43. Nú taka norðmenn knýja, *Þjóðolfr Arnórsson (Hkr. Magn. góð. cap. 34 'vísa' 7¹, Fms. VI 87⁵).*
44. þú rautt sköglar skýja, *Þórleifr jarlsskald (SnE. II 114¹¹ 190⁷ 410¹²; Björn M. Ólsen, Gramm. 17₁₈₋₁₇ 75³⁹ 182₈).*
45. Þú vast mæztr frá meyju, *Harmsól 19¹.*
46. bý leggr rayk til skýja, *Hkr. Magn. berf. cap. 5, Fms. VII 10, Mork. udg. 135¹⁸ᵇ, Fsk. 153₂₀.*
47. flýit en hitt er nýjast, *Grett.² 14.*
48. skýlauss röðull hlýja, *Sighvatr (Hkr. Ól. helg. cap. 239 'vísa' 2⁴, Óh. 1853 side 218¹⁰ᵃ, Fms. V 81¹⁰, Flat. udg. II 356⁴ᵃ, SnE. II 497₅b, SnE. SEg. 215⁶ᵇ).*
49. böðský framar knýja, *Þjóðolfr Arnórsson (Hkr. Magn. góð. cap. 31 'vísa' 4⁴, Fms. VI 78⁷).*
50. fræ hákunar ævi, *Ayvindr (Hkr. Har. gráf. cap. 1 'vísa' 4⁴, Fms. I 50⁷, Fsk. 29²⁰, SnE. I 398¹⁷ II 321¹¹ 362¹⁷ 580₂b).*
51. hræ þess konungs ævi, *Sighvatr (Fms. VI 38₄, Flat. udg. III 267₁₃ₐ).*
52. hræköst tírar ævi, *Arnórr (Fms. VI 68₁₃, Flat. udg. III 281₁b). Denne verslinie er skrevet:* «hræköst, fíraræfi» *Fms.*, «hrækost fira ræfe» *Flat. udg. (i håndskrifterne har jeg ikke set efter). Men da vocativen* firar *(— se SnI. VI 63₇ og Fms. XII 133₁₄ —) her gör et comisk indtryk, har jeg*

gettet på tírar. *Jf.:* tírar þing *(også hos Arnórr),* tírar för, *osv.*

53. hrægamms komit sævar(1), *Sturl.*[1] *II* 56_9, *Sturl.*[2] *I* 244_{12}.
54. læ hákunar ævi, *Þorðr Kolbeinsson (Hkr. Ól. Tryggv. cap. 57 'vísa' 1*[4]*, Fms. I 224, Flat. udg. I 242, Fsk.* 54_6*).*
55. læ tekr klungrs at knýja, *Fms. VII 66, Mork. udg.* 152^{17a}.
56. friðlæ röðuls sævar, *Háttatal* 17^6.
57. sæ týndi lið ævi, *Krákumál* 3^{10}.
58. æ skal ástvinr meyja, *Krákumál* 23^7.
59. æ sé hann øfri skýjum, *Guðmundr Svertingsson (Bp. I 657, Sturl.*[2] *II* 293_{18}*). Den förste fod er her en creticus, da* hann *må læses* ann *og* é *udtales kort.*

I lævi á til sævar *(SnE. II* 178^8 425^{15}*; GhM. III* 236_5*; Björn M. Ólsen, Gramm.* 30^{16} 113^{236} *231),* ævi lands ok sævar *(SnE. II* 242^6*; Björn M. Ólsen, Gramm.* 148^6 *292),* mæ við örum sævar *(Hkr. Har. gráf. cap. 18 'vísa'* 2^6*) er linierimet, som de fede bogstaver antyde,* æv. *Jf. end videre t. ex.* «Snækolls, þrimu rækis», *Grett.*[2] 96^{14}*, fortrinlig behandlet af Jón Þorkelsson ('Skýringar á vísum í Grett.' side 17), hvor linierimet er* æk.

2 *α forekommer sjelden som 'frumhending'. Se dog 5 oven for; hvortil kan föies f. ex.:* Hlésayjar lemr húvan, *Þjóðolfr Arnórsson (Hkr. Har. harðr. cap. 62 'vísa'* 6^1*, Fms. VI* 310_{10}*). (F. ex. i* eyjólfr búinn heyja, *Sturl.*[1] *III 217, Sturl.*[2] *II 189, er, som man ser, linierimet — ikke* ey, *men —* eyj.*) — Som 'viðrhending' er* **2** *α hyppigt. Se oven for: 11—15, 17—21, 26, 28—35, 38—40, 42—49, 55, 58—59.*

(1) hræsævar ∧ gammr = örn, hræsævar ∧ gamms leir = arnar leir *(SnE. II* 296^{10}*), 'jammerligt skjaldskab'. Se SnE. I* 222^{8-21}.

2 *β som 'frumhending' har jeg formodentlig overset. — Exempler på* **2** *β som 'viðrhending' se oven for: 10, 16, 22—25, 27, 36—37, 41, 50—54, 56—57.*

Ligesom i nyere islandsk, synes f *i tiden för år 1400 i visse tilfælde at have lydt som* v. *Fölgen heraf synes at være den ganske naturlige, at en lang voeal foran et* f, *der dannede en stavelses udlyd, har kunnet emancipere sig fra forbindelsen med dette* f, *og optræde som en hel 'hending', som om* f *var (— ikke* f, *men —)* v. *Jeg kan dog herpå kun anföre fölgende fem exempler, af hvilke de sidste tre endog i virkeligheden ere uden egentlig beviskraft. a) Íslldr. 16*[5] «þás Hákonar hæfis». *Icel.-Engl. Dict. 775 a har artikelen* «**hæfir**, m. *a heifer* (?), *Ýt.*» *Fritzner*[2] «hœfir, *m. Springtyr,* = graðungr?» *Jeg formoder, at* hœfir *er den rigtige skrivemåde, og at det betyder tyr (i almindelighed), som 'den der træffer (med hornene)', 'den der stanger', i det ordet egentlig er et af verbet* hœfa *afledet nomen agentis. Vel bruges dette verbum i regelen ikke, hvor talen er om hug eller stöd. Men hos Egill Skall. (sagaen cap. 67 'vísa' 4*[2]*) hedder det dog:* hœfum rand með brandi. *b) Einarr Skúlason (Mork. udg. 200*[14b]*)* hræköst við ský gnæfa. *Fortidsformen* gnæfða *forudsætter (— ikke* v, *men —)* f. *c) Samme skjald (SnE. I 430*[7] *II 330*$_{13}$ *441*[17]*)* Sjá megu rétt hvé ræfils. *Eller skulde* ræyils (révils*?) være det rigtige? d) Bergr Sokkason*[(1)] *(SnE. II 248*[5]*; Björn M. Ólsen, Gramm. 151*[2] *295*$_{7}$*)* Hví? Fyrir sauða lífi *og e) Krákumál 14*[10] brá því fira lífi — *med mindre* f *i* fyrir *og* fira, *under påvirkning af den foregående vocal har fået lyden* v[(2)]; *i hvilket tilfælde linierimet i begge disse 'vísuorð' er (— ikke* í, *men —)* íf *(phonetisk* ív*).*

---

(1) *I fölge Björn M. Ólsen, Gramm. 295*$_{9}$ *sammenholdt med lxxv*$_{5}$ *— lxxx*[3].

(2) *Antages dette, må man også antage, at* f *t. ex. i verslinierne Lilja 16*[5] (Svá fór það að svaraði eva), *Lilja 66*[1] (þú fyrir-

Jeg skal nu hertil föie andre fra tiden för år 1400 stammende verslinier, i hvilke det synes klart at f *er blevet udtalt som* v. *Lilja* 1^7 *og* 100^7 lof sé þér um aldr og ævi. *Ib.* 8^6 óvarliga sem ritning prófar. *Ib.* 13^8 ævinliga og þakkir gæfi. *Ib.* 28^3 frægast víf þér fœri eg 'ave'. *Ib.* 35^1 Þó var ei svá rík að reifa. *Ib.* 51^5 57^5 63^5 69^5 75^5 Ævinliga með lyptum lófum. *Ib.* 61^1 Öll helvítis járnhlið skjálfa. *Ib.* 64^5 sjálfr hann einn þvíað batt með bölvi. *(Man jevnföre* 61^1 *og* 64^5 *med* 20^7 opið helvíti búið með bölvi.*) Ib.* 83^1 Lífið sjálft að luktri ævi. — *Arngrímr (Bp. II* 53_8*)* «gæfu studdr af vexti frævast». *Samme (Guðmundardrápa* 28^3*)* hávan sigr með hollri gæfu. — *Bergr Sokkason*⁽¹⁾ *(SnE. II* 236^{13}*; Björn M. Ólsen, Gramm.* 145^7 289^{12}*)* um hljóðraufar hávar. *Samme*⁽²⁾ *(SnE. II* 246^5*; Björn M. Ólsen, Gramm.* 150^5 293^{17}*)* Ábéls lofar ævi. *Samme*⁽³⁾ *(SnE. II* 246_{10}*; Björn M. Ólsen, Gramm.* 150_{16} 294^9*)* Guðs lofar ætt ok ævi. — *«Heil. anda vv.»* 4^5 «því, er illífis æfa». — *Grett.*^{2} *17* ræfrhvössu bensævar. — *Óláfr Leggsson (SnE. II* 397_{13}*; SnE. SEg.* 232_{7b}*; Björn M. Ólsen, Gramm.* 298^4*)* byrræfrs sköpuð ævi. — *Sturl.*^{1} *II* 62^3, *Sturl.*^{2} *I* 249^{15}, Auðkýfingr lét ævi. — *Morginsól (SnE. II* 499_{13a}, *SnE. SEg.* 216_{16a}*)* Hefka ek opt enn ævi. *Grunden til, at* f *foran* k *her udtales (— ikke som* f, *men —) som* v, *må vistnok være den, at* f *og* k *i* hefk *(i stedet for* hef ek*) ikke slutte sig i den grad til hinanden som* f *og* k *t. ex. i* rífka. — *Ágrip ved Verner Dahlerup* 52^{18} *(Fms. X* 400_{14}*),*

---

dæmdir auma evam*), Grett.*^{2} 14^7 *(*rennr sæfarinn ævi*) er blevet udtalt som* v; *hvoraf fölger, at de egentlige 'hendingar' i de to förste ere (— ikke henholdsvis* á : ē *og* ú : ē, *men —)* f : v *(phonetisk* v : v*), og at den tredjes linierim er (— ikke* æ : æ, *men —)* æf : æv *(phonetisk* æv : æv*).*

(1) *I fölge Björn M. Ólsen, Gramm.* 289^5 *sammenholdt med* $lxxv_5$*—*lxxx^3.

(2—3) *I fölge Björn M. Ólsen, Gramm.* 293^{16} *og* 294^2 *sammenholdt med* $lxxv_5$*—*lxxx^3.

Fms. V 209_{16}, Flat. udg. II 393^{8a} (Fms. V 219_{5}), Óh. 1849 side 75^{7a}, Alfífu mun ævi, det förste 'orð' i en 'vísa', der i alle disse kilder tillægges Sighvatr. — Þórbjörn dísarskald (SnE. I 260^{9} II 310_{14}) svivör numin lifi. Dette exempel synes at være det ældste af dem, jeg har fundet, da jeg ikke vover at beråbe mig på Gísl. Súrss. side 64_{12} (jf. 166_{7}) og 151^{13}.

Jeg skal endnu anföre fölgende fem verslinier. α) Bergr Sokkason(1) (SnE. II 218_{12}; Björn M. Ólsen, Gramm. 135^{12} 270_{8}) Þá'r ek leyfi mey mjóva. At mellemfoden i denne verslinie er en tung creticus (leyfi mey), vækker nogen betænkelighed. Måske er ek ikke oprindeligt. I en så stærk efterligning af latinsk udtryksmåde vilde leyfi, *laudo*, i steden for ek leyfi, neppe være påfaldende. Jeg skal i övrigt ikke opholde mig herved, men henstille dette spörgsmål til de gramm. afhandlingers udgiver Björn M. Ólsen's kyndige afgörelse. β) Samme(2) (SnE. II 246^{9}; Björn M. Ólsen, Gramm. 150^{9} 293_{15}) Nóe lofast öflugs ævi. γ) Samme(3) (SnE. II 246^{13}; Björn M. Ólsen, Gramm. 150^{13} 294^{3}) Trúa lofar abráms ævi. δ) Samme(4) (SnE. II 246_{12}; Björn M. Ólsen, Gramm. 150^{17} 294^{7}) Skýrr lofar jósephs ævi. ε) Ulfr Uggason (SnE. I 468^{6} II 340^{6} 447_{15} 591^{9}) ofra ek svá til sævar. Jeg bemærker her i forbigående, at den 'vísuhelmingr', hvortil denne verslinie hörer, åbenbart ikke er rigtig opfattet SnE. I 469^{4-7} III 96^{8-10}, men derimod Carm. Norr. pg. 30 nr. 9. — Efter min mening vilde det ikke gå an uden videre at påberåbe sig nogen af disse fem verslinier til bevis for, at f er blevet udtalt som v. Man vil måske göre geldende, at f i verbet lofa sandsynligvis er 'frumhending' i βγδ, fordi det er 'frumhending' i Ábéls lofar ævi og Guðs lofar ætt

(1) I fölge Björn M. Ólsen, Gramm. 270_{9} sammenholdt med lxxv 5 — lxxx ^{3}.

(2—4) I fölge Björn M. Ólsen, Gramm. 293^{16} og 294^{2} sammenholdt med lxxv 5 — lxxx ^{3}.

ok ævi. *Men at versenes forfatter ikke har gjort dette til regel, ses af:* Öld lofar énóch mildan, Sém lofar fært til fremðar, Ísák lofar vísan, ván. Lofast jákóbs einum, Móísén[1] lofar ljósan, Þik lofar allr með öllu *(SnE. II 246$^{7-23}$; Björn M. Ólsen, Gramm. 150$^{7-23}$ 293$_{17}$—295^{5}). Jeg skal nu gennemgå de fem verslinier med hensyn til linierimet. I α kunde* ey *(i* mey*) være ʻfrumhending' (med* á *— langt, hvis man skriver* Þá'r; *forkortet, hvis man skriver* Þá er *— som ʻaukahending') og* ó *ʻviðrhending'. I β kunde det forkortede* ó *være ʻfrumhending' og* æ *ʻviðrhending'. I γ kunde det forkortede* ú *være ʻfrumhending' og* æ *ʻviðrhending'. I δ kunde* ó *være ʻfrumhending' og* æ *ʻviðrhending'. Og linierimet kunde være indskrænket til disse ʻhendingar'. Men når* *d e t f ö r s t e r c o n s t a t e r e t , a t* f *b l e v u d t a l t s o m* v, *også af disse versliniers forfatter, finder man i hver af dem mer end ét linierim, nemlig — i α hovedrimet* f : v *og birimet* ey *(i* leyfi, *— med de to ʻaukahendingar'* ey *[i* mey*] og* á*)* : ó; *i β hovedrimet* f : v *og birimet* ó[2] : æ; *i γ hovedrimet* f : v *og birimet* ú[3] : æ; *i δ hovedrimet* f : v *og birimet* ó : æ. *Hvad verslinien ε angår, tör jeg ikke, da den er så gammel, afgöre, om dens linierim er* á : æ *(naturligvis uden birim), eller om det er* f : v *med* á : æ *som birim.*

2 *γ forekommer kun som ʻfrumhending'.*

1. «Freyr einvíge heyja», *Korm. ʻvísa' 28^{8}.*
2. Mér skyli frayr ok frayja, *Hallfrøðr (Fms. II 53^{13}, Flat. udg. I 327^{14a}, Forns. 95^{5}, Prøver 19^{13}).*
3. «esfreyr sæing meyjar», *Refr (SnE. I 414$_{10}$ II 325$_{1}$ 437^{2} 585$_{4}$).*
4. hjörfreyr í grímseyju, *þormóðr Óláfsson (Bp. I 528$_{8}$, Sturl.^{2} II 322$_{10}$).*

(1) *Jeg skriver således i stedet for* «Moyſen» *i henhold til Leið. 18^{2}* (lagavísum móísi). *Jf. skrivemåden* «yſœıch lofar vlſan» *Björn M. Ólsen, Gramm. 150^{14}.*

(2—3) *forkortet (se oven for).*

5. slær þaut ulfr of hrævi, *þorðr Sjáreksson (Hkr. Ól. helg. cap. 160 'vísa' 2*[8], *Óh. 1853 side 165*$_{15b}$, *Fms. IV 363*[8], *Flat. udg. II 281*$_{6b}$, *Fsk. 82*[15]).

2 *ð forekommer ligeledes kun som 'frumhending'.*

1. «Freysleika tók ek heyja», *Fas. I 284*[11].
2. «Gǫndlar þeys, ok Eyjar», *Rekst. 11*[4].
3. hjörþays faðir mayjar, *Gunnl. ormst. (sagaen cap. 11 'vísa' 2*[6]). *Den foregående verslinie lyder Ísll.*[2] *II 251*[17] *(jf. Gunnl. 1775 pg. 144*[3]*):* «lítt sá höldr hinn hvíti». *Altså skulde* «hjörþeys höldr» *være* = *mand! Havde nogen gettet på* heggr *i stedet for dette* «höldr», *vilde en sådan getning være al ære værd. Men Jón þorkelsson (Gunnl. 1880 side 29*[3]*) ændrer* höldr *(*hölðr*) til* höðr, *en ændring, der forekommer mig uovertræffelig. Hvor mange afskrivere må der ikke have været, der have kendt et ord som* hölðr, *uden at have den fjerneste anelse om, at der nogen sinde havde existeret et ord som* höðr*? Og hvor nær lå det ikke at forandre (forvanske)* höðr *til* hölðr*?*
4. hjörþeys í orkneyjum, *þorbjörn svarti (Flat. udg. II 486*$_{10a}$, *Orkn. 310*[12]). *Den hele sætning danner en 'vísufjórðungr' og synes at lyde:* Varðk um hríð með herði | hjörþeys í orkneyjum. Varð, *blev*, *er påfaldende. Det kan ikke stå i stedet for* Var, *men må have hensyn til omstændigheder, om hvilke sagaen intet synes at indeholde.*
5. «hlifar þeyſ ſem eyiar» *Ód. 12*[2] *Gullberg's udgave side 8*[3].
6. «sefþeys at mér Freyja» *Korm. 'vísa' 10*[2].[(1)]
7. hjörva gnýs ok skýjum, «*Hallarsteinn*» *(Hkr. Kh. I 211 cap. 21, Hkr. ved Unger side 140*[34b]).

---

(1) *Formodentlig stamme alle disse sex verslinier fra den tid, da* ay *brugtes.*

8. sverða gnýs at frýja, *Sighvatr (Hkr. Ól. helg. cap. 47 'vísa' 3^2, Óh. 1853 side 39_{13a}, Fms. IV 98^4, Flat. udg. II 44^{5a}).*
9. *Jf. Sturl.^{1} II 110_{16}, Sturl.^{2} I 289^1.*
10. hertýs of þat frýju, *Einarr skálaglam (SnE. I 240^9 II 304_{11} 519_{3a}).*
11. hræs es kømr at sævi, *Þórbjörn «þyna» (Ísll.^{2} I 162^3, Flat. udg. I 413^{3a} [Fms. III 148^6]). Jf. Hávarð. ísfirð. ved G. Thordarson side 24^4.*

    På andre steder bruges et sådant s *dels som 'hending' (naturligvis 'skothending') dels som en del af 'hending' (naturligvis 'aðalhending'). Exempler:* gnýs með göfgum ræsi, *Sighvatr (Hkr. Ól. helg. cap. 48 'vísa' 1^3, Óh. 1853 side 40^{5a}, Fms. IV 99^7, Flat. udg. II 44^{17a}, Fsk. 76^3).* oddskýs fyr þér nýsa, *Egill Skall. (sagaen cap. 44 'vísa' 3^6).*

2 ε *forekommer ligeledes kun som 'frumhending'.*

1. Frák (Frá 'k) hvar fleina sjávar (sævar?), *Bandadrápa (Hkr. Ól. Tr. cap. 97 'vísa' 2^1).*
2. Frák (Frá 'k) at fróða mayjar, *Einarr Skúlason (SnE. I 390_7).*
3. Frák (Frá 'k) við holm at hayja, *samme (SnE. I 524^1 II 343_5 462^8 [541^{11}] 607_3).*
4. Frák (Frá 'k) angantýs ævi, *Háttalykill Ragnvalds $22\,a^1$.*(1)
5. Mák (Má 'k) síts magnúss ævi, *Oddr «kikinaskald» (Fms. VI 237^3, Flat. udg. III 334^{12b}).*
6. sás (sá 's) á sinni ævi, *Arnórr (Fms. VI 413_2, Flat. udg. III 393^{16a}, Mork. udg. 116^{14a}).*
7. svár (svá 'r) nú drepit skýjum, *Fas. II 73^{13}.*

---

(1) *I* Nú frák (frá 'k) norðr í ayju *(oven for, side 933 nr. 42),* Svá frák (frá 'k) hitt at háva *(oven for, side 931 nr. 22),* því frák (frá 'k) þundar skýja *Ingjaldr Geirmundarson (Sturl.^{2} II 59^{15} [Sturl.^{1} III 69_{14}]) synes det klart at* á *i* frák *er 'aukahending'*

8. þás (þá 's) til þengils bœjar, *Þórleikr fagri (Hkr. Har. harðr. cap. 34 'vísa' 5[5], Fms. VI 259$_{11}$, Flat. udg. III 340[12b], Mork. udg. 56[23b], Fsk. 124[21])*.
9. þás (þá 's) í öngulsayjar, *Geisli 31[7]. Det synes klart, at præp.* í *i dette nr. og præp.* á *i nr. 6, samt* ú *i nr. 7, ikke ere de egentlige 'frumhendingar', men kun 'aukahendingar'*.
10. Þás (Þá 's) sem þengill skýja, *Líkn. 43[1]. Eller* Þár (Þá 'r) *osv. Jf. på den ene side Líkn. 16[3]*, vasa hann verðugr písla, *på den anden side Líkn. 40[5]*, Ertu fyr hvers manns hjarta.
11. Þvír (Því 'r) um þorgils ævi, *Grett.[2] 140[5]*.
12. þvír (því 'r) illífis[1] æva, *«Heilags anda vísur» 4[5]*.[2]
13. Hvéfr (Hvé 'fr) til heiðabýjar, *Þórleikr fagri (Hkr. Har. harðr. cap. 34 'vísa' 5[1], Fms. VI 259$_{15}$, Flat. udg. III 340[12a], Mork. udg. 56[23a], Fsk. 124[17]). Se Sievers Skaldenmetrik I 462$_{8}$*.

Frák (Frá 'k) at flótta rákuð, *Eldjárn (Hkr. Kh. III 219[14], Hkr. ved Unger 652[12a], Fms. VII 60[15], Mork. udg. 149[11a])*; Sás (Sá 's) með sygna ræsi, *Hallfrøðr (Fms. II 53$_{8}$, Flat. udg. I 327[19a], Forns. 95[15], Prøver 19[23])*; Svás (Svá 's) ef rauma ræsir, *Einarr Skúlason (Hkr. Ing. cap. 22, Fms. VII 238$_{6}$)*; Núr (Nú 'r) þatr (þat 'r) más of mýri, *Kali (Flat. udg. II 441[6b], Orkn. 154[1]) er linierimet, som de fede bogstaver antyde, henholdsvis* ák, s, s, r.

I övrigt kan jeg ikke anse det for hævet over al tvivl, at f. ex. alle de 17 verslinier, jeg her, under **2** *ε, har anfört, i virkeligheden have frembudt 'bragarmál'. Og jeg skal med hensyn til disse 17 verslinier tillade mig et par spörgsmål. 1) Bör 'bragarmál' anvendes overalt, hvor*

---

(1) *i steden for* illlífis.

(2) *I* þó sék (sé 'k) þengill skýja *(oven for, side 933 nr. 40) synes det klart at* é *er 'aukahending'.*

ek *fölger umiddelbart på et verbum, til hvilket det, ved at opgive* e, *kan slutte sig således, at verbet og* ek *i forening* ***phonetisk*** *danne et ord? At dette spörgsmål ikke kan besvares bekræftende, turde fremgå af side* 916$_{8}$—918^{7} *oven for. Og har man f.ex. kunnet sige* lagða ek (— *jf. verslinien* Sjálfr lagða ek sveigðar —), *hvor det var metrisk nödvendigt, har man vel også kunnet sige* lagða ek, *uden at en sådan nödvendighed var tilstede, når* lagða ek *blot var metrisk tilladeligt.* 2) *Bör 'bragarmál' indföres overalt, hvor* es *fölger umiddelbart på pronominalformerne* sá því, *eller på småordene* nú svá þá því? *Som et bidrag til besvarelse af dette spörgsmål skal jeg af mangfoldige exempler på selvstændigt* es *anföre nogle få, ordnede efter den foregående ordforms eller det foregående ords alphabetiske stilling* (hinn hitt *osv.*). *Bragi (SnE. I* 318^{7} *II* 314^{12} 526$_{4a}$) Hinn es varp á víða. *Ayvindr (SnE. I* 242$_{16}$ *II* 520$_{17a}$) Hinn es surts. *Kormákr 'vísa'* 58^{1} Veit hinn es tin tannar. *Þórmóðr kolbr. (Fóstbr.*^{2} 42$_{8}$ 66$_{8}$, *Flat. udg. II* 156$_{9}$) hinn es heiptir manna. *Samme (Fóstbr.*^{2} 57^{2} 76$_{6}$, *GhM. II* 298^{6}) hinn es þrek gat vinna. *Hofgarða-Refr (SnE. I 612 II* 378^{9}) Sæll es hinn es hranna (*to gange* es). «*Skáldit*» (*Hkr. Har. harðr. cap. 73 'vísa'* 2^{7}, *Fms. VI* 331$_{15}$) hinn es hvern vág sunnan. *Þórkell Skallason (Hkr. Har. harðr. cap. 101, Fms. VI* 426$_{4}$, *Fsk. 144)* hinn es haf skar sunnan. *Oddi lítli (Flat. udg. II* 482$_{8a}$, *Orkn.* 296^{8}) hinn er[1] mjöð drekkr inni. *Íslendingadrápa* 11^{7} hinn es mál[2] af manni. *Ib.* 14^{3} hinn es hjálms við runna. *Norvegskonungatal* 54^{5} hinn es út. *Háttatal* 84^{5} hinn er mál metr. *Guðm. Oddsson (Sturl.*^{1} *II* 71^{7}, *Sturl.*^{2} *I* 256$_{4}$) Skapat vann hinn er höppum. *Gmdr. Arngr.* 26^{5} «Vígði hinn er vandist dygðum». *Flat. udg. II* 211$_{12a}$, *GhM.*

---

[1] *ikke* es.

[2] mál = ***tale.*** *Den hele sætning* hinn es fekk mál af dauðum manni = ***der blev tiltalt af en död mand.***

II 338₅ Hræddur mjög var hinn er meiddi. *Ísll.² II 37¹⁰* Hinn er mestr í manna. *Jf. t. ex. Njála 1875 ... I cap. 145²⁰⁴* hinn er helt þar er hjalta, *hvor man enten må læse* hinn er *(*hinn es*) eller* þar er *(*þar es*), dog vel snarest det förste. Man kan også indskyde ord imellem* hinn *og* es. *Således Sighvatr (Hkr. Ól. helg. cap. 118, Óh. 1853 side 106, Fms. IV 241⁷⁻⁸, Flat. udg. II 188⁷⁻⁸ᵇ)* lýgr **hinn** at sér lægir | linnsetrs **es** telsk betri. — *þórolfr⁽¹⁾ (SnE. I 242¹⁴ II 305¹⁵ 520¹³)* Sagði hitt es hugði *(eller* hugðit*). Hallfrøðr (Fms. II 52¹², Flat. udg. I 326₆)* Fyrr vas hitt es harra *(Forns. 94¹⁴ og Prøver 18²² dog anderledes). Steinn Herdísarson (Hkr. Har. harðr. cap. 63 'vísa' 1¹, Fms. VI 313³, Flat. udg. III 361₄ₐ, Fsk. 128₁₄)* Sagði hitt es hugði. *Markús Skeggj. (Fms. XI 299¹¹)* Lýst skal hitt es lofðungr fýstisk. *Samme (Fms. XI 314₈)* Lýst skal hitt es læknask fýstisk. *Geisli 19⁵* Fyrr vas hitt es harri. — *Geisli 66⁷* sæll es hverr es hollan *(to gange* es*). Fas. I 254⁷* knátti hverr es vildi. *Arngrímr (Bp. II 169⁹)* bót fær hverr er byskup ítran. *Jf. t. ex. Harmsól 17¹* Hverr er greppr sá er gørva, *hvor man ikke kan læse* Hverr 's *(i st. for* Hverr er*), med mindre man opfatter* sá er *(*sá es*) som to phonetisk selvstændige ord. — Goþþormr sindri (Hkr. Hák. góð. cap. 9, Fms. I 29⁹, Flat. udg. I 53¹⁵ᵇ)* þann es ár frá írum. *Sighvatr (Óh. 1849 side 54²ᵃ, Fms. V 235⁸, Flat. udg. III 244₁₅ₐ)* dag þann es mér sagðu. *Rekst. 32²* hvar vitu þann es anni *(hvor* vitu *vistnok må ændres til* viti*). Háttatal 84⁷* þann er svá setr. *Gmdr. Arngr. 6³* orðum þann er á gaf fyrðum. *Man kan også indskyde ord imellem* þann *og* es. *Sighvatr (Hkr. Ól. helg. cap. 28 'vísa' 2⁶, Óh. 1853 side 29, Fms. IV 73₅, Flat. udg. II 33⁸ᵇ)* **þann** jarl **es** varð annarr. *Fas. I 248₁₃₋₁₁* Þori ek eigi **þann** þiggja | **es** þóra hjörtr átti | **serk** við silfr of merkðan. — *þórhallr veiðimaðr (GhM. I 418¹¹)*

---

(1) *þóralfr? þórvaldr?*

Förum aptr þar es órir. *Háttatal* 8^{3} því eru heldr þar er skekr skjöldu *(jf. SnE. I* 610^{5} *II* 377^{18} Hér *[nl. i Háttatal 8]* er í fyrsta ok þriðja vísuorði níu samstöfur*)*. — *Sighvatr (Óh. 1849 side* 20^{5b}*)* varð þeim es fé sparði. *Ód.* 2^{6} þeim «enn» engr vas beima *(det forekommer mig klart, at* «enn» *[formodentlig rigtigere* en*] her, som så ofte ellers, står i steden for:* er, es. *Det oprindelige var her vistnok:* þeim es engr vas beima. *Wimmer's udtryk, fornnordisk formlära § 97 anm. 1,* «*I stället för* er *[*es*] bruka gamla handskrifter stundom äfven formen* en», *betegner i alt fald ypperlig det standpunct, hvorpå man, så vidt mig bekendt, endnu befinder sig med hensyn til dette spörgsmål). Geisli* 41^{5} ok ðeim es vel vakði. *Ármóðr (Flat. udg. II* 478^{14b}, *Orkn.* 278^{12}*)* þeim er nú sitr heima. *Sigmundr öngull (Flat. udg. II* 487^{16}, *Orkn.* 314^{3}*) samme verslinie. Ragnvaldr jarl (Flat. udg. II* 489_{18b}, *Orkn.* 322^{6}*)* þeim er svik vinnr heima. *Háttatal* 15^{1} Þeim er grundar grímu. *Heil. anda vísur* 9^{3} þeim er *(verbum)* sigr ok sómi. *Oddr «kikinaskáld» (Hkr. Har. harðr. cap. 28, Fms. VI* 236_{10}, *Flat. udg. III* 334^{15a}, *Fsk.* 120^{11}*)* þeim es hann gat seima. *Þjóðolfr Arnórsson (Hkr. Har. harðr. cap. 65 'vísa'* 6^{2}, *Fms. VI* 320^{6}, *Flat. udg. III* 364^{14a}, *Mork. udg.* 80^{22a}, *Fsk.* 130_{14}*)* sex þeim es hvöt vexa. *Jómsvíkingadrápa* 18^{2} þeim er sunnan kvámu. *Ísll.*^{2} *II* 48_{15} þeim er eiga. *Naturligvis kan der være större eller mindre afstand imellem* þeim *og* es *(*er*). Nikolás ábóti (Postola-sögur ved Unger side* 933^{1-2a}*)* þeim unni Goð gaymi | goðdóms es vel sómir. *Þjóðolfr Arnórsson (Fms. VI* 339_{10}, *Fsk.* 133^{4}*)* þeim brutu troll es ollu. — *Sighvatr (Hkr. Ól. helg. cap. 171 'vísa'* 2^{3}, *Óh. 1853 side* 173^{1b}, *Fms. IV* 377^{6}, *Flat. udg. II* 291^{10}*)* þeir es heim á himnum. *Hkr. Har. harðr. cap. 73 'vísa'* 4^{5}, *Fms. VI* 332^{10} láta þeir es þrayta. *Markús Skeggj. (Fms. XI* 305_{5}*)* urðu þeir es virkit vörðu. *Gmdr. Arngr.* 52^{1} Vættu þeir er þurfa þóttuz. *Gmdr. Árna* 40^{1} Settu þeir er svinnir

þóttuz. — *Norvegskonungatal* 56^{1} Þess es *(verbum)* austr. *Arngrímr (Bp. II* 169^{10}*)* beiðir þess er samir greiða. — *Fms. II* 13^{10}, *Flat. udg. I* 302_{10a}, *Forns.* 61^{24} 86^{15}, *Prøver* 9^{25} þær es vaxnar váru. *Geisli* 64^{5} þær es heims ok himna. — *Når jeg nu gennemgår de under* 2 ε *anförte verslinier, bliver det förste spörgsmål: Tör man skrive* Frá ek *(i st. for* Frák*) under 1—4? samt* Frá ek at flótta rákuð? *Hvis det ikke anses for givet, at 'bragarmál' indtræder overalt, hvor det ikke er phonetisk eller metrisk umuligt, afhænger besvarelsen af* áets *qvantitet. Og jeg må i denne henseende tillade mig at bemærke angående den gamle skjaldedigtning, at medens jeg meget betvivler, at en lang vocal foran en anden vocal i samme ord nogensteds beholder sin længde,*(1) *stiller sagen sig en del anderledes, hvor de to vocaler tilhöre hver sit ord. Således ere, for at tage et par exempler, forholdsordene* á *og* í *lange i fölgende verslinier. a) forholdsordet* á 1) *Bragi (SnE. I* 254^{1} *II* 308_{16}*)* á aynæfis öndri. 2) *Ynglingatal* 15^{2} á austrvega. 3) *Ib.* 20^{8} á yngva rauð. 4) *Ib.* 27^{8} á agli rauð. 5) *Háleygjatal* 11^{8} *(Wisén pg. 20)* á öglói. 6) *Egill Höfuðlausn* 2^{4} á engla bjöð. 7) *Samme Sunatorrek* 4^{2} á enda stendr. 8) *Korm. 'vísa'* 78^{6} á elliða stafni. 9) *Sighvatr (Hkr. Ól. helg. cap. 92 sidste 'vísa', Óh. 1853 side* 83^{6b}, *Fms. IV* 193_{11}, *Flat. udg. II* 116^{16b}*)* á austrvega eiga. 10) *Ingimarr (Flat. udg. II* 446_{1b}, *Orkn.* 172_{10}*)* á ask koma. 11) *Krák.* 11^{3} á eynæfis öndrum. 12) *Háttatal* 67^{7} á aldinn mar orpit. 13) *Sturla Þorð. (Cod. Fris. udg. side* 495^{21b}, *Fms. IX* 465^{5}, *Flat. udg. III* 125^{19b}*)* á eyrum tók. 14) *Fas. I* 428^{1} *II* 218^{3}, *Norr. Skrr. ved Bugge side* 309^{2} á agnafit. *b) forholdsordet* í 1) *Háleygjatal* 9^{6} *(Wisén pg. 19)* í odda gný.

---

(1) *Benegtelse af rigtigheden af den regel, at en oldnordisk vocal forkortes foran en anden vocal i samme ord, vilde före til antagelse af molosser og palimbacchier i stillinger, hvor disse födder i fölge «oplösnings»loven ikke kunne forekomme.*

[2]) *Korm. 'vísa' 82*[6] í öndvegi drekka. [3]) *þjóðolfr Arnórsson (Hkr. Har. harðr. cap. 2 'vísa' 2*[6], *Fms. VI* 132_{14}, *Flat. udg. III* 289_{9}) í öngvan krók. [4]) *Fas. I 293*[5] í austrvegi dauða. [5]) *Fas. I 296*[16] í öndvegi fundinn. [6]) *Kråk. 20*[10] í öndugi kyssa. [7]) *Kråk. 29*[6] í öndvegi drekka (*se* [2]). [8]) *Norvegskonungatal 56*[2] «i Oslo bæ». [9]) *Eyjólfr Snorrason (Sturl.*[1] *II 26*[11], *Sturl.*[2] *II 299*[3], *Bp. I 663*[16b]) í orms gini. [10]) *Fas. I 433*[9] 518_{3b}, *Herv. ved Bugge 211*[25] *314*[14] í ey kominn. [11]) *Fas. I 440*[14] *522*[4a], *Herv. ved Bugge 220*[14] *320*[20] í eld hrapar. [12]) *Fas. II 75*[15] (*jf.* 76_{10} 492_{12b} *493*[10b]) í örðugri báru. [13]) *Fas. II* 88_{2} í óðali váru. [14]) *Fas. I* 427_{5} *II 222*[3] (*jf. Herv. ved Bugge 308*[10]) í eyju þjá. *Også forholdsordet* frá *synes, i fölge Ynglingatal 42*[2] (frá uppsölum) *og Líkn. 2*[7] (frá afgerðum orða), *at beholde sin længde foran en selvlyd. Hvis nu verbalformen* frá *fölger den samme regel (— et spörgsmål, hvorom jeg endnu ikke tör have nogen bestemt mening —), indtræder 'bragarmál' i nr. 1 og 3 med nödvendighed* (Frák hvar ..., Frák við ...) *af hensyn til metrum, medens derimod* Frá ek at fróða mayjar *og* Frá ek angantýs ævi *og* Frá ek at flótta rákuð, *alle med en temmelig let ereticus som förste fod, så vidt jeg kan se, ikke trænge til nogen som helst forkortelse, og altså ikke til 'bragarmál'. Det samme gelder om alle fem verslinier, dersom verbalformen* frá *er forkortet.* (*Et andet spörgsmål er det, om man ikke af hensyn til* l i n i e r i m e t *bör beholde skrivemåden side* 941_{7-10}, *ikke blot* Frák at flótta rákuð, *men også* Sás með sygna ræsi, Svás ef rauma ræsir, Núr þatr [*eller måske* þat er] más of mýri). *Da* má (*kan, osv.*) *i det mindste Háttatal 72*[5], eik má[(1)] und jöfri, *er forkortet, antager jeg, at*

(1) *W har* kná *i st. for* má; *men vistnok ved urigtig gentagelse fra 72*[1] (Gull kná greppar). *Vel kunde* kná *passe i den femte verslinie, men ikke omvendt* má *i den förste. Og at skjalden skulde have brugt* kná *begge steder, forekommer i det mindste mig lidet sandsynligt.*

nr. 5 kunde skrives Má ek síts magnúss ævi, *uden i mindste måde at forringe versemålets beskaffenhed. Til Háttatal* 72^{5} *kan jeg föie Guðmundr Galtason (Sturl.*^{1} *II* 96^{1}, *Sturl.*^{2} *I* 277_{13}*)* »oc ma aꝼ eꝼnv̄ ſlíkv̄« *(AM. folio-nr.* 122 A*). Snjólfr* 4^{5}, sú en ljóta leið ∨ — — | ∨ — *(neppe* sú 'n ljóta leið — — | ∨ —*) synes at tale for, at man har forkortet* sá *(den) foran en selvlyd, og at man, uden skade for metrum, kunde skrive ikke blot (nr. 6)* sá es á sinni ævi *(∨ ∨ — osv.), men også* sá es með sygna ræsi *(∨ — — osv.). Har* sá *derimod beholdt sin længde, må sidst anförte linie nödvendig lyde* sás með *osv. (med 'bragarmál'), medens den förste kunde have begyndt (uden 'bragarmál') med en let eretieus (*sá es á*). Måske have nogle forskere på dette område en fölelse af, at* sá es *(den, som; den er), uden et mellemværende ord, altid må sammentrækkes til én stavelse. Over for en sådan fölelse må jeg dog henvise til steder som*

Andaðr es sá,
es of alla brá

Þjóðolfr Arnórsson (SnE. I 462^{13-14}*). Jeg véd ikke, om biordet* svá *nogen sinde forkortes til* sva. *De verslinier, i hvilke jeg har lagt mærke til* svá *foran voeal, ere fölgende.* (*Gudr. Arngr.* 35^{7}, allan svá at um megi stilla, *hvilket sted jeg, da man ikke deraf kan se, om* svá *er kort eller langt, blot anförer, fordi det frembyder et, rigtig nok ikke meget gammelt, exempel på et* svá at, *der ikke er blevet til* svát.) *Gísli Súrsson (Tvær sögur* 42^{7} *[jf.* 163_{6-5}*]* 127^{9}*)* Svá átt kvað bil blæju. *At her oprindelig skulde have stået* Svá áttu *osv. (∨ — ∨ | — — | — ∨), er mindre sandsynligt, da amphibrachen er forholdsvis sjelden i en sådan stilling. Lilja* 66^{7} *synes* svá ódygðarbrandrinn bjúgi *en bedre læsemåde, end* sá ódygðarbrandrinn bjúgi(1). *Hvis nu* svá *aldrig forkortes foran en selvlyd,*

---

(1) *Det hele 'erindi' (Lilja 66) lyder hos Wisén (Carm. Norr. pg. 96):* »Þú fyrdæmdir auma Evam, | Eva mann fyr epli bannat, |

må man blive ved skrivemåden (nr. 7) svár nú drepit skýjum *(med nödvendigt 'bragarmál'), hvorimod det måtte være metrisk tilladeligt at skrive* Svá es ef rauma ræsir —◡—|—◡|—◡. *Da* þá *foran vocal synes at forkortes,*

---

maðr bannsettur allar ættir, | ættir Krist, er spjótit nisti, | Kristur þik, er fannt í fystu | fyrstan prett ok manndráp settir: | svá ódygðarbrandrinn bjúgi | beygðist aptr í þína kjapta«, *og frembyder således en 'dunhend hrynhenda' (et 'dunhent liljulag'), hvis fjerde 'dunhending'* (bjúg : beygð) *står på et lavere trin, end de tre förste, så at det spörgsmål uvilkårlig opstår, om ikke det sidste liniepar, i henhold til Hist. eccl. Isl. II 431 note* m, *burde ændres til* svá ódygðarbrandrinn beygði | beygðist aptr í þína kjapta. *En sådan ændring vilde dog have sine betænkeligheder. For det förste foretrække de af digtets udgaver, jeg har ved hånden (— den i Hist. eccl. Isl.; Eiríkr Magnússon's; Wisén's i Carm. Norr. —) læsemåden* bjúgi. *For det andet må jeg fremhæve, at medens de 'dunhendingar', der tilhöre de tre förste liniepar, i hvilke 'dunhenda' stråler i sin fulde glans* (ēv : ēv; ætt : ætt; fyst : fyst), *så at sige ligefrem udspringe af indholdet, kan det samme ikke siges om det fjerde liniepar, i hvilket 'dunhenda' er mere mat, i det forfatteren her, uden at forlade versarten, synes at tage sig friheder af den art, man finder hos en anden betydelig skjald fra det fjortende århundrede, Einar Gilsson (se Bp. II* 19_{11-4}, 99_{20}—103^{10}, 174^{4}—175^{4}*), der ikke sjelden a) lader en hel stavelse gå op imod en del af en stavelse, i det slutningen af den ene stavelse stilles uden for rimet. Exempler (få af mange):* þýð : þýðr *(100^{19-20}).* baug : baugs *(101^{5-6}. Se Jón þorkelsson's fortrinlige behandling af Bp. II* 101^{3-6}, *K. D. Vidensk. Selsk. Forhandl. 1883 side* 97_{8}—98^{6}*).* svell : svellt *(174^{16-17}, hvor den nyere isl. udtale træder frem).* skírð : skír *(101^{19-20}. Se Jón þorkelsson anf. st. side* 98^{7} *fg.).* vökn : vök *(102_{19-18}).* sætt : sæt *(99_{14-13}).* (*Den falske mening, at man ikke kunde rime en kort (enkelt) medlyd på (eller rettere: på den förste halvdel af) en lang (dobbelt) medlyd, har forledet overleveringen til adskillige forvanskninger. Medens man i Einar Gilsson's digte finder det rigtige* hríss kendi dygð drósar *(174_{6}, hvor genetiven* hríss *styres af* seið*), synes verslinien* »reitin þjóð við seggja sæti« *(99_{14}) at være en åbenbar forvanskning af* reitin þjóð við seggja sætti, *da der neppe gives nogen regel, i fölge hvilken* sættir *(f r e d s s t i f t e r) kan blive til* sætir, *og da skjaldene neppe*

t. ex. i þá eru snyrtimenn, ⏑⏑⏑—|⏑—, *SnE. I* 559^{13} *(— SnE. II* 474_{8b} $558\,a^{15}$ *er åbenbart urigtigt —), måtte man, som det synes, kunne tillade sig at skrive nr. 8—10 henholdsvis:* þá es til þengils bœjar *(⏑——| osv.),* þá es

---

på noget sted have været forskruede nok til at indrette udtalen efter deres digte, i steden for at indrette deres digte efter udtalen. Et sidestykke til forvanskningen sæti *er* slökvir *(102* $_{18}$*). [N. B.* vissu *(101* $_{17}$*), hvor den fölgende verslinie,* «vísa drottins gjörvöll prísat», *fordrer* s *i st. for* ss.*] Omvendt har man ikke været bange for at skrive* «ættstórr gefa þórir» *(128* ^{14}*) og* «hýrr blezaðan stýrir» *(136* ^{16}*), skönt der neppe kan være nogen tvivl om, at denne skjalds udtale har været* stór, hýr.) *Lignende findes hos ældre skjalde, f. ex. Ragnvaldr jarl (Háttalykill 33 a* $^{1-2}$ hild : hildr*; ib.* $^{5-6}$ sverð : sverðs*; osv.). b) nöies med 'dunhendingar', der afvige fra hinanden i indlyd (ligesom* bjúg : beyg*). Exempler:* varð : virð *(102* $^{11-12}$*).* drekk : drakk *(174* $^{3-4}$*).* sóm : sæm *(101* $^{1-2}$*).* grund : grand *(101* $_{19-18}$*).* þrút : þrot *(174* $^{12-13}$*).* syng : söng *(100* $^{3-4}$*).* flýð : flæð *103* $^{1-2}$*). c) betjener sig af a og b i forening; t. ex.:* hirð : herr *(103* $^{7-8}$*).* fregn : frægð *(103* $^{9-10}$*). For det tredje synes* bjúgi *her et langt naturligere udtryk end* beygði. *Altså bliver man stående ved*

«svá ódygðarbrandrinn bjúgi
beygðist aptr í þína kjapta».

Men her möder en vanskelighed. Hvorledes kan g … g … g *her være rigtigt rim? Hvad er det for en udtale, man her har for sig? Hvis det var den oldislandske (hvilken man i övrigt ikke kunde vente at finde hos Eysteinn), stod her i virkeligheden (— ikke* g … g … g, *men —)* gg … g … g*; altså intet rim! Og hvis det var den nyere, der hersker i den störste del af Island, stod her (— ikke* g … g … g, *men —)* gg … g … gg*; altså igen intet rim! Den her foreliggende udtale må derfor, i det mindste for gets vedkommende, være den, der findes i det vestlige Island (— dens grænser kender jeg des værre ikke —), i fölge hvilken ikke blot stavelsen* bjúg, *men også stavelsen* beygð *og stavelsen* dygð *må have blödt* g, *medens den på dette blöde* g *fölgende dental ikke er* ð, *men* d. *Sandsynligvis er forandringen af hele den gamle lydforbindelse* ggð *gået for sig på én gang, det vil sige, ikke således, at* gg *först er blevet til* g *(d. e. blödt* g*), men* ð *först senere til* d. *Og samtidig med overgang til* d *af* ð *i* gð *i steden for* ggð*, har vistnok overgang*

í öngulsayjar *(◡ ◡ — | osv.)*, Þá es sem þengill skýja *(◡ — — | osv.). Nr. 11 og 12 er det neppe for dristigt at læse* Því er um þorgils ævi *(◡ ◡ — | osv.) og* því er illífis æva *(◡ ◡ — | osv.), i henhold til* helt því unz herr

---

til d *af* ð *i oprindeligt* gð *fundet sted. Med andre ord: udtalen* frægd *(blödt* g + d*) er sikkert opkommen samtidig med udtalen* dygd *(blödt* g + d*). At Eysteins udtale af den gamle lydforbindelse* ggð *har været* gd *(blödt* g + d*), fremgår ikke alene af Lilja* 66^{7-8}, *men også af samme digt* 61^{5}, hræzlan flaug um heljar bygdir. *Og at hans udtale af den gamle lydforbindelse* gð *(blödt* g + ð*) ligeledes har været* gd *(blödt* g + d*), bevises ikke blot ved Lilja* 66^{7-8}, *men efter min mening også ved Lilja* 18^{3} *og* 39^{3}. *Der kan ikke være nogen tvivl om, at Wisén med rette i begge disse verslinier sætter det nyislandske* og *(= dan.* og*) i stedet for det ældre* ok. *Det synes fremdeles utvivlsomt, at* 18^{3}, *i overensstemmelse med Hist. eccl. Isl., bör skrives* og til með sér ádám teygdi, *men ikke* og þar með sér ádám teygdi, *da dette* þar, *skönt ingenlunde urigtigt, dog ikke er så naturligt som* til *(— jf. blandt andet udtrykket* tilteyging *—), samt ikke er frit for at være noget sögt, medens det alligevel lyder lidt mat. Læsemåden* þar *skyldes vistnok et uklart og mislykket forsög på at forstærke linierimet ved at föie (*þ *udtalt som)* ð *til 'frumhending', under den forudsætning, at den anden dental (den næstsidste lyd) i versliniens verbum var* ð *og den foregående medlyd ikke des mindre blödt* g. *Men hvis dentalen i verbets endelse virkelig var* ð, *vilde verslinien* og ðar með sér ádám teygði *formodentlig mangle linierim, i det* g *i* teygði *vistnok vilde være hårdt og fölgelig ubrugbart som 'viðrhending' til det blöde* g *i* og. *Med hensyn til verslinien* 39^{3}, «og ðvílíkt sem andinn segði», *gelder den samme indvending; og jeg må desuden, til beviser fremkomme, göre indsigelse mod* ðv *i forlyd, og i forbindelsen* gðv, *i det jeg beholder* þ *og læser* og þvílíkt sem andinn segdi. *Geisli* 41^{5} *burde egentlig skrives* ok *(eller* auk*)* þeim es vel vakþe. *Og i 'Carmina Norrœna', der bruger en anden retskrivning, lyder denne verslinie, ikke* ok þeim es vel vakði, *men* ok ðeim es vel vakði, *hvilken skrivemåde er et fremskridt for så vidt den viser, at linierimet her består (— ikke af* k *alene, men —) af* k + *den fölgende dental; et tilfælde, der i övrigt, for så vidt som det ene* k *(— naturligvis det förste —) hörer til bindeordet* ok, *måske er indskrænket til denne verslinie og naturligvis intet beviser med hensyn til linierimet i Lilja* 18^{3} *og* 39^{3}. *At* g *i* og *må besidde tilstrækkelig*

of spilti, — ∪ — | *osv.*, *(Bjarni gollbr.*, *Hkr. Magn. góð. cap. 15*, *Óh. 1853 side* 238_{17a}, *Fms. V* 127_{13}*) og* því eru heldr þar er skekr skjöldu, ∪∪∪ — | ∪ — — | — ∪, *(Háttatal 8). I nr. 13 kan der naturligvis ikke være tale om ikkeanvendelse af 'bragarmál'. Det synes tvivlsomt, om biordet* nú *nogen sinde beholder sin længde foran en selvlyd. Jeg har optegnet fölgende exempler.* $_{1)}$ *Sighvatr (Hkr. Ól. helg. cap. 92 'vísa'* 2^{1}, *Óh. 1853 side* 80^{5b}, *Fms.*

---

kraft til at optræde som 'hending', synes at fremgå blandt andet af fölgende citater angående auk—ok, *den ældre form af bindeordet. Vellekla* 17^{1} *(Hkr. Ól. Tryggv. cap. 26 'vísa'* 1^{1}, *Fms. I* 122_{6}*)* Hitt vas auk es aykir. *Björn hítd. (sagaen side* 25^{12}*)* ok frá auði miklum. *Samme (ib. side* 25_{11}*)* ok frá byrjar blakki. *Sighvatr (Hkr. Ól. helg. cap. 156 'vísa'* 4^{3}, *Óh. 1853 side* 161^{9a}, *Fms. IV* 354^{2}, *Flat. udg. II* 277^{19a}*)* «ok, þeir er optast tóku». *Samme (Hkr. Ól. helg. cap. 238 'vísa'* 5^{5}, *Óh. 1853 side* 217_{14b}, *Fms. V* 80^{1}, *Flat. udg. II* 355^{20}*)* Auk at ísarnleiki. *Samme (Fas. I 354)* «Ok ellu bak». *Hallvarðr háreksblesi (Hkr. Ól. helg. cap. 183, Óh. 1853 side 181, Fms. V* 9^{5}, *Flat. udg. II* 307_{10b}*)* Ok hefir odda leiknar. *Bjarni gollbr. (Hkr. Kh. III* 50_{22}, *Óh. 1853 side* 244_{5a}, *Fms. V* 141_{10}, *Flat. udg. II* 421_{3b} 440^{3a}, *Orkn.* 88_{7}*)* ok lézt á sjá snekkjur. *Þjóðolfr Arnórsson (SnE. I* 514^{10} *II* 545_{11} 604_{6}*)* Ok hertoga hnaykir. *Stúfr (Hkr. Har. harðr. cap. 12 'vísa'* 1^{5}, *Fms. VI 161, Flat. udg. III 303, Mork. udg.* 11^{24b}, *Fsk.* 110^{17}*)* Ok með œrnu ríki. *Óð.* 19^{5} auk und jöfri frœknum. *Þórarinn stuttf. (Hkr. Kh. III 272, Hkr. ved Unger 687, Fms. VII 154, Mork. udg.* 189^{4b}*)* Ok vant eina kráku. *Einarr Skúlason (Hkr. Sig. jórs. cap. 4 'vísa'* 1^{1}, *Fms. VII* 78^{3}*)* Ok sás œzt gat ríki. *Plac.* 21^{5} ok þás annan sœkja. *Ib.* 26^{1} Ok þás heiptar hnekkir. *Ib.* 30^{1} Ok til aumra rekka. *Styrkárr Oddason (SnE. I* 446^{2} *II* 333^{4} 444_{17}*)* Ok ept ítrum støkkvi. *Líkn.* 9^{5} Ok mun órum þykkja. *Ib.* 37^{3} *ok* ert enn í slíku. *Leið.* 30^{5} Ok fyr öðling ríkjan. *Guðmundr Galtason (Sturl.*^{1} *II* 96^{1}, *Sturl.*^{2} *I* 277_{13}*)* Ok má af efnum slíkum. *Njála 1875 ... I cap.* 91^{84} auk munu elda síka. *De anförte verslinier vise, at f. ex. Krák.* 20^{4}, ok málvini ekkju, *har linierim.*

Vilde man indrette sin «bogstavering» efter Eysteins udtale, måtte man skrive: Vígdist oss þá er vatni dögdist *(Lilja* 37^{1}*)*, dragdu mik frá djöfla bygdum *(ib.* 63^{3}*)*, fyrir afbrigdin flestra dygda *(ib.* 76^{7}*), og så fremdeles, med blödt* g *foran* d.

IV 185[12], *Flat. udg. II 113*[10a]) Nú esu mælt en mála, *hvor* ú *måske er langt*, *eftersom tribrachen optræder temmelig sjelden som förste fod i 'dróttkvætt'*. [2]) *Om Flat. udg. I 528*[15a] *(Fms. III 218*$_{11}$*)*, nú em ek einn í öngvar, *gelder det samme. Og skal man skrive* nú emk einn *osv.*, *er* nú *naturligvis langt.* [3]) *Óttarr svarti's* nú est ríkr af hvöt slíkri *(Hkr. Ól. helg. cap. 4 'vísa' 1*[6], *Óh. 1853 side 16*$_{12b}$, *Fms. IV 39*$_{6}$, *Flat. udg. II 15*[4b]*)* *synes at frembyde to metriske muligheder*, *nemlig*, *den anförte (⏑ — — | — — | — ⏑) og (i fölge Skaldenmetrik I 492*[6]*)* nú'st ríkr af hvöt slíkri *(— — | — — | — ⏑)*. [4]) *En verslinie af kong Harald hårdråde (Hkr. Har. harðr. cap. 55*, *Fms. VI 295*[12]*) synes endog at frembyde tre metriske muligheder*, *nemlig*, Nú em ek ellifu allra *(⏑ ⏑ ⏑ — | ⏑ ⏑ | — ⏑) og* Nú emk ellifu allra *(⏑ — — | ⏑ ⏑ | — ⏑) og (i fölge Skaldenmetrik I 462*$_{4}$ *og 491—492*[1]*)* Nú'mk ellifu allra *(— — | ⏑ ⏑ | — ⏑)*. [5]) *Det samme må gelde om Bp. I 649*[19], *Sturl.*[2] *II 284*[1], *der enten må læses* nú em ek út kominn lúta *(⏑ ⏑ ⏑ — | ⏑ — | — ⏑) eller* nú emk út kominn lúta *(⏑ — — | ⏑ — | — ⏑) eller* nú'mk út kominn lúta *(— — | ⏑ — | — ⏑)*. [6]) *En verslinie af Hallfrøðr (Fms. II 52*[4], *Flat. udg. I 326*$_{11a}$*) kan*, *så vidt jeg kan se*, *kun læses* nú ák sýrar may dýra *(⏑ — — | — — | — ⏑)*. *Læsemåden i Möðruvallabók (se Prøver 18*[16] *og Forns. 94*[6]*) synes ikke at give nogen mening.* [7]) *Sighvatr (Fms. VI 39*[8], *Flat. udg. III 267*$_{7a}$*)* nú esu þegnar frið fegnir ⏑ ⏑ ⏑ — | — — | — ⏑. [8]) *Grímr Hjaltason (Bp. I 483*$_{4}$ *II 50*[12], *Sturl.*[2] *II 290*$_{19}$*)* nú eru fjöll á sæ sollin ⏑ ⏑ ⏑ — | — — | — ⏑. *Da nu tribrachen*, *skönt sjelden*, *virkelig forekommer som förste fod i 'dróttkvætt' også hos de ældre skjalde*, *synes det klart*, *at* nú *foran en vocal overalt kan være kort; hvorved det hele vilde simplificeres. Verslinien* Núr þatr más of mýri *vilde da metrisk rigtig kunne lyde både* Nú er þatr más of mýri, ⏑ — — | — — | — ⏑, *og*, *med diiambus som förste fod*, Nú er þat er más of mýri. *En anden sag er det*, *at*

'frumhending' måske fremhæves bedre ved Núr *end ved* Nú er. *(Læser man* Nú er þat er, *bliver* r *i* þat er *'aukahending'.)*

S. 288$_{17,8}$ mínn dróttinn rak flótta *og* mínn dróttinn naut máttar. *Stavemåden* minn *(med* i*) i verslinier som disse (— med andre ord: på sådanne steder, hvor linierimet ikke fordrer* í *—) anser jeg ikke for rigtig. Efter min mening er en lang voeals forkortelse i fölge position ikke en sag, der ligesom har været overladt til skjaldenes vilkårlighed, men en operation, sproget selv, fölgende et uforandret instinet, har foretaget til forskellige tider. Således er det först meget sent, at* litla *osv. er blevet til* litla *osv. Derimod er overgang af* mínn mínna mínnar mínni mítt, þínn þínna þínnar þínni þítt, sínn sínna sínnar sínni sítt *til* minn minna *osv. så gammel, at exempel derpå allerede forekommer hos Þjóðolfr hinn hvinverski (medens hans digtlevninger ikke frembyde noget* mínn *eller lign.). Enten har nu det ældre* mínn *osv. en tid lang holdt sig ved siden af det nyere* minn osv., *eller (— hvad jeg finder nok så sandsynligt —) de ældre skjalde (disse levende repertorier for oldnordiske digte, der tjente dem som forbilleder, og med hvis sprog de have været lige så fortrolige som med talesproget i deres egen tid), når som helst de fölte trang dertil, have uden videre anvendt de forældede, men ærværdige, former (*mínn *osv.); og denne brug har så forplantet sig til de senere skjalde. At* minn *osv., siden år 900, har tilhört talesproget, turde fremgå deraf, at sådanne former vise sig over 50 gange hos skjaldene, men* mínn *osv. ikke på 20 steder. Og i forbindelse hermed må man lægge mærke til de ældste membraners skrivemåde. I 'Isländska Homilier' utg. af Wisén forekommer*[1]*:* [1] *35* minn, *men intet* mínn.

---

[1] *afset fra de steder, jeg formodentlig har overset.*

[2]) *5* minna, *men intet* mínna. [3]) *2* minnar, *men intet* mínnar. [4]) *3* minni, *men intet* mínni. [5]) *13* mitt, *men intet* mítt. [6]) *28* þinn, *men intet* þínn. [7]) *4* þinna, *men intet* þínna. [8]) *3* þinnar, *men intet* þínnar. [9]) *7* þinni, *og 1* þínni (*«*þíɴᴇ*»*). [10]) *12* þitt, *men intet* þítt. [11]) *90* sinn, *men intet* sínn. [12]) *39* sinna, *og 1* sínna. [13]) *44* sinnar, *men intet* sínnar. [14]) *3* sinni, *og 2* sínni (*«*síɴᴇ*»*). [15]) *43* sitt, *men intet* sítt. *På den anden side skrives formerne* mín (*mea*) *osv. 743 gange med længdetegn* (mín, mína, *osv.*)*; medens der i övrigt naturligvis findes en mængde (— ikke mindre end 89 —) omissions-synder (exempel:* min *— d. e.* mın *— side 83*[21]*). Af det anförte slutter jeg, at det i sætningen* «huglan maɴ uıl ec miɴa hugþra ørenda mïɴa» (*Den første og anden gramm. afh. i Snorres Edda' ved Verner Dahlerup og Finnur Jónsson side 29*[2—3]) *ikke er det samtidige prosasprogs udtale af pluralgenetiven, forfatteren har haft for öie.*

I digte fra det 14. årh. synes brugen af mínn *osv. (— med andre ord: synes forlængelsen af* i *foran* nn *i eiestedord —) at ophöre; medens, mærkelig nok,* í *foran* tt (*i* mítt þítt sítt) *i nogen tid får overhånd over* i, *for snart atter at vige sin plads for dette (i* mitt þitt sitt). *Jeg skal anföre nogle exempler.*

1) mítt. *Wolf.*(1) *II 156*[1:3] Nú er í reiðing ráðit mítt
. . . .
mart er angur mikit ok strítt.
218[4:5] frægðin þín mun fara so vítt
frelsað hefer þú ríki mítt.
269$_{12-9}$ Heiti vildig heyra þítt
— hingat var þat erendit mítt —
þar með ætt ok óðal frítt.
ertu næsta haldin lítt.

---

(1) *en det arnamagn. legat tilhörende afskrift af den wolfenbüttelske 'rímnabók'.*

(mítt)	F.[1] IV 6^{1}	Lyndi mítt er löngum strítt.
	VII 37^{3-4}	hefi ek gjört til hennar lítt —
		hefst af slíku veldit mítt.
	H.[2] III 38^{1-2}	Svá er af hörmum hjartat þitt!
		heldur kjöri nú brjóstit mítt.
	Völs.[3] 137	Er þat hingat örindit mítt
		. . . .
		mætti verða mægit frítt.
2) þítt.	Wolf. I 96_{13-12}	ægis bálit eig þú frítt
		jólagjöf ok nafnkaup þítt.
	195^{11-12}	ver ek aldri veldit þítt,
		vífit nema þú giptir frítt.
	195^{19-20}	hárek mun þér hlífa lítt,
		ef hann ganga (!) um ríkit þítt.
	II 269 se under mítt.	
	F. IV 6^{3}	hörundit þítt er harðla hvítt.
	43^{3}	heiti þítt vill fljóðit frítt.
	K.[4] III 23^{3-4}	hvert er, herra, heitit þítt?
		hver er þín ætt eðr ríkit frítt?
	IV 66^{3}	dýrit frítt en fylgit þítt.
	VII 14	frítt : blítt : þítt : lítt.
3) sítt.	Wolf. I 12_{8-7}	«hıuggu|ȝt þr ſvo hʳtt z tíjtt
		at húgı gey(mðı) lífít sıtt».
	102^{7-8}	«þa hefır Ingıalld eðlı sıtt
		hann ætlar uont eñ mælır blıtt».
	185—6	«Hrıng² kom með herlıð frıtt
		. . . .
		þar tok ræsır rıkı sıtt».

---

(1) Filipó-Rímur ('Riddara-Rímur' utg. af Wisén pg. 1—61).
(2) Herburts Rímur (Riddara-Rímur utg. af Wisén pg. 63—88).
(3) «Rímur frá Völsungi hinum óborna» herausgegeben von Möbius.
(4) Konráðs Rímur (Riddara-Rímur utg. af Wisén pg. 89—171).

(sítt) (*Wolf.*) *II* 9^{5-6}	Ýta lið var einkar blítt
	jallenn hefr upp bónorð sítt.
27 $_{9-6}$	Mágus arfi mælti blítt
	mínu taki þér erendi lítt
	yðr vill bjóða fljóðit frítt
	frægi jall í ríkit sítt.
29—30	Ef þú verndar vífit frítt
	vill hun gefa þér ríkit sítt
	flæðar eld ok fólkit blítt
	frygðug mær er haldin lítt.
43 överst	Geirarð færði «glaðel» sítt
	. . . .
	brynjan get eg at bjargi lítt.
166^{12-13}	Hann vill dubba herlið frítt
	heldr enn flýja óðal sítt.
228^{5}	óttast lítt um lífit sítt.
229_{12}	Brullup sítt vit fljóðit frítt.
III 89 överst	«Ræsis son² j ríki sitt
	. . . .
	hans er orðit efnit fritt».
F. IV 43^{1}	Málit sítt hóf milding blítt.
V 48^{1-2}	Sverðit reiddi Filipó frítt,
	fyr þat misti hann hálsbein sítt.
63^{3-4}	frúinnar lyndi fagnar blítt,
	Filipó drekkur brúðhlaup sítt.
VII 25	Bragða maðrinn blés so strítt,
	búkar lágu dauðir vítt
	Filipó misti sverðit sítt,
	sæmdar maðr er staddur lítt.
Völs. 93	Bragningr drakk nú brúðhlaup sítt
	. . . .
	sparði eigi við fólkit frítt.
136	Virðar drukku vínit frítt
	. . . .
	bragningr gjörði bónorð sítt.

(sitt) *Ó.*(1) *36* Hárekr eggjar herlið sítt,
heitur mörgum sóma —
«lúki garpar geysi strítt(2)
gram fyrir harða dóma».
Snjólfr(3) Sonr kolbeins sítt
sverð reyndi frítt. — —

Exempler på mitt þitt sitt.

K. III 3[3–4] garprinn stendr á gólfit mitt,
gramsson hugsar efnit sitt.

Wolf. I 234[13–16] Hetjan talar við herlið sitt:
«hófeð ratast nú varla mitt,
heyri eg á því næsta *(!)* kvitt,
hvergi mun oss verða fritt».

260—261 Varla gerest hér virðum fritt,
víst má hvergi hlaupa.
héðan mun eg höfuðeð mitt
heimi öllum kaupa.

S. 290$_5$*—291*[4]. *Med* goll hit vafða *jf. især* vafðar moldar seiða brautir *þórð. hreð. ved H. Friðriksson side 42*[16–18].

S. 291$_{15}$ *bör* «ok dyggast hjarta» *vel snarest ændres til* «ok it dyggvasta hjarta», *hvilket en afskriver, der ikke bröd sig meget om versemålet, let kunde falde på at forkorte til* «ok dyggast hjarta».

---

(1) *Óláfs ríma Haraldssonar, er Einar Gilsson kvað (Flat. udg. I 8—11).*

(2) *Således må her åbenbart læses (— jf. Wolf. II t. ex. 156, F. IV 6*[1] *VII 25 —) i st. for* strit, *der ikke passer i nogen henseende.*

(3) *Ísll. ann. 306, Flat. udg. III 567.*

S. 291_{13} *forekommer det mig nu, at* «lízt» *ikke er bedre end* «leizt», *da* «leizt brögnum» *måske står i stedet for* «leizt mér», *nemlig, 'da jeg betragtede hans öine' (jf. Fas. I* 258^{14-15}*).*

S. 298_{17-1}. *Med* «Sjálfr var austr við Elfi», *i steden for* Sjalfr bar austr við elfi, *kan man sammenligne* «Lýngs var fiskr til fengjar» *(Fms. IV* 349^{5}*), i steden for* Lyngs bar fiskr til fengjar *(Fms. IV 349 note* [1]*, Hkr. Ól. helg. cap. 154 'vísa'* 1^{1}_{v}*, Óh. 1853 side* 159^{1a}*, Flat. udg. II* 275^{11a}*). På den anden side finder man f. ex.* «rúmböll» *(Fms. VIII 166 note* [2]*) i steden for* rymvöll *(Fms. VIII* 166^{4}*) og* ölbærð *(Bp. I* 593^{19}*) i steden for* ölværð.

S. 302_{11} *må jeg holde på ordfölgen* umb ok, *da den forekommer mig at passe bedre til skjaldesprogets tone end* ok umb, *og da det er sandsynligst, at* ok *er glemt ved overgangen til en ny linie.*

S. 305_{8}*—*308^{15}. *Som sidestykker til* flakk *i steden for* flagðs blakk *kan jeg, foruden* «vanðz» *i steden for* vallands, *anföre:* «þreingium» *(Hávarð. 1860 side* 29_{16}*) i st. for* «því dreingium»; «orrostan» *(Flat. udg. II* 21^{1b}*) i st. for* orrostur austan; «þyggra» *(Flat. udg. II* 115^{12b} *[jf. Hkr. Kh. II 127 note* [91]*]) i st. for* þat dyggra; «hugfár» *(Flat. udg. II* 366^{8a}*, Hkr. Kh. II 376 note* [2] *— i det skriveren formodentlig har tænkt på* hugsar, *men ikke på* hyggr*) over for* hyggr fár *(Hkr. Óh. cap. 247 'vísa'* 1^{4}*, Óh. 1853 side* 222_{3a}*, Fms. V* 92^{2}*, Óh. 1849 side* 73^{11a}*);* «þavgðo» *(Óh. 1853 side* 80_{15b}*) i st. for* «þau savgðo». *Uden tvivl frembyde håndskrifterne mange skrivfeil af lignende art.*

S. 308^{16-24} *læs* brimir brimis *i st. for* brímir brímis.

S. 312_{10-9} «*og hvor* ... leygs», *samt 387 note* [58]. *Angående disse to steder har jeg fra hr. herredsprovst Janus Jónsson, gennem hr. overlærer H. Friðriksson, modtaget bemærkninger, der efter min mening ere fuldt berettigede, og hvilke jeg her, med oprigtig taksigelse, tillader mig at indrykke.*

«*Í Heiðarvíga sögu, 22. kap. (Ísl. s. II. 338. bls.) stendur vísa sú, er hjer fer á eptir, og er hún í sögunni eignuð móður Barða. Vísan er þessi:*

«*Brátt munu Barða frýja*
beiðendr þrimu seiða;
ullr, muntu ættar spillir,
unnlinns, taliðr þinnar,
nema lýbrautar látir
láðs valdandi falda
(lýðr nemi ljóð sem kváðum)
lauðrhyrs boða rauðu.»

það er að eins eitt atriði í vísu þessari, er jeg ætla að drepa á; því áð þó að vísa þessi sje auðskilin, ef vel er að gáð, þá ætla jeg þó, að kenningin «*lýbrautar láðs*» *hafi eigi enn verið rjett skýrð, að því er mjer er kunnugt, enda verið talin óskiljanleg af þeirri sök, að hún væri aflöguð, svo að hana yrði fyrst að laga með tilgátum, svo að hún yrði rjett og skiljanleg. En jeg ætla, að tilgátur hafi opt komið heppilegar niður en á þessari kenningu. það virðist auðsætt, að í orðum þessum á að felast gullskenning, og* «valdandi» *þess sje þá mannkenning, enda hefur þeim, er mjer er kunnugt um, að skýrt hafi orð þessi, komið saman um það, og getur enginn efi á því leikið, að svo sje rjett á litið. Hjer er því einungis um það að ræða, hvort orð þessi muni rjett, eins og þau liggja fyrir í vísunni, eða hvort þau sjeu að einhverju aflöguð.*

Jeg ætla þá fyrst að geta skýringar Sveinbjarnar Egilssonar *á orðum þessum. Í* Lexicon poëticum *(bls. 538 b.,* *orðið* lýbraut*) skýrir hann kenningu þessa þannig, að* láð brautar lýs *sje gull; þ. e.:* braut = *jörð;* lýr brautar = *ormur;* láð ormsins = *gull. En þessi skýring er að því leyti óviðfelldin, að* braut *getur hjer naumast verið haft í sömu merkingu og jörð, og ætla jeg því, að skýring hans sje eigi alls kostar rjett, þótt hún fari mjög nærri hinu rjetta.*

Skólastjóri Jón Þorkelsson (Skýringar á vísum, *Rvk. 1868, 28. bls.) ætlar, að orð þessi sjeu eigi rjett, eins og þau liggja fyrir; ætlar hann, að orðið* «láðs» *sje aflagað eða rangt, og getur til, að það eigi að vera* «*ljóss*», *og skýrir kenninguna á þessa leið:* «lýr, *eins konar fiskr (gadus pollachius);* lýbraut, *vegr fisks, sær;* ljós sævar, *gull;* valdandi gulls, *m.*» *(m. = mannkenning).*

Háskólakennari Konráð Gíslason *ætlar og, að* «láðs» *sje aflagað, og segir (Nj. II. 312. bls.), að það eigi að líkindum að vera* «leygs» *(. . . «og hvor* 'láðs' *i den sjette linie rimeligvis bör ændres til* 'leygs'.»*) og hann segir enn fremur (Nj. II. 387. bls., neðanmáls, 58. athugagrein):* «(læbraut*) naturligvis det samme som* lýbraut *i den af Bardi's moder digtede 'vísa' (Ísll.² II 338), hvis, hvad jeg med Jón Þorkelsson tror (da intet* láð *eller* láðr, *i betydningen 'ild' eller lignende, vides at existere), det i denne 'vísa' forekommende* «láðs» *er en forvanskning af* ljóss *(Jón Þorkelsson) eller* logs *eller* leygs.»

Af þessu má sjá, að Sveinbjörn Egilsson einn reynir að skýra kenninguna, eins og hún liggur fyrir, en þeir Jón Þorkelsson og Konráð Gíslason ætla, að orðið «láðs» *sje aflagað, og vilja setja annað orð í þess stað (*ljóss — logs — leygs*). Þeir báðir skilja* lýbraut *svo, að það sje sævarkenning, og haga tilgátu sinni eptir því, að rjett gullskenning verði. Það er reyndar satt, að* lýbraut *út af fyrir sig er rjett og eðlileg sævarkenning, eins og* læbraut *(Nj. II 387) og* lýslóð *(Háttat. 45) og* lýteigr

(Plac. 8) o. sv. frv., en jeg ætla þó, að lýbraut *sje eigi í þessari vísu, er hjer ræðir um, rjett skilið á þennan hátt, því að jeg hygg, að kenninguna* «lýbrautar láðs valdandi» *eigi að taka upp á annan veg. Jeg ætla, að hjer þurfi engar tilgátur, til að fá rjetta gullskenningu út úr orðum þessum, og skyldi þessi ætlun mín vera rjett, sem jeg hygg vera, þá er það ljós vottur þess, hvje tilgátur geta verið viðsjálar og varlega við hafandi af þeirri ástæðu einni, að eitthvað í vísum þyki í snöggu bragði torskilið, og annað betur liggja við; og jeg ætla, að Sveinbjörn Egilsson hafi í þetta sinn farið rjettari leið í skýringu sinni en þeir Jón þorkelsson og Konráð Gíslason, þar sem hann reynir að skýra orðin, eins og þau liggja fyrir, án þess að við hafa tilgátur, því að jeg verð að segja, að ef jeg hefði haft fyrir mjer eptir fornum handritum bæði* lýbrautar láðs *og* lýbrautar ljóss *(eða* logs, leygs*), þá hefði hinn síðari lesháttur haft þau áhrif á mig, að hann væri eða ætti að vera leiðrjetting, en* lýbrautar láðs *væri hið rjetta og upphaflega. Sveinbjörn Egilsson hefur þó eigi skýrt orð þessi að öllu rjett, að því er jeg ætla, en skýringu hans þarf að eins að víkja við lítið eitt, og fæ jeg eigi betur sjeð, en að gullskenningin liggi þá beint við, og verði að öllu leyti rjett og eðlileg. Jeg tek* «lýbrautar láðs valdandi» *í vísu þessari svo, að það sje í staðinn fyrir* láðs-lý(s)-brautar-valdandi, *eða öllu heldur* láðlýs-brautar-valdandi, *og koma sams konar samsetningar á kenningum einatt fyrir í fornum kveðskap, svo sem t. a. m.* dalmiskunn fiska *(Eg. 47. kap.) fyrir* miskunn dalfiska; þvengláðs[1]-dýna *(Nj. 63. kap.) fyrir* láðþvengs-dýna;

[1] *Jeg benytter denne leilighed til at bemærke, at den stilling af kendings-leddene, der foreligger i ordet* þvengláð, *efter min formening også findes i stevet i Rekstefja* (Hann vas ríkstr konungmanna | óláfr und veg sólar | höll ok fremstr at öllu), *i det jeg læser* veg sólar *som ét ord, og opfatter* vegsólar *som identisk med* sólvegar, *'solveiens', himmelens, og* sólvegar höll *som identisk med* himins höll, *'himmelens hal', himmelens hvælving, himmelhvælvingen, himmelen.* K. G.

hafgeymir hyrs *(Nj. 99. kap.) fyrir* hafhyrs-geymir; leiðar linnsveigir *(Ísl. forns. 1883, 73. bls.) fyrir* linns-leiðar-sveigir; landsíkjar lyngs *(Ísl. s. II. 245) fyrir* lyngsíkjar-lands, *o. sv. frv.*

*Kenninguna (*lýbrautar - láðs - valdandi *=)* láðlýs - -brautar - valdandi *skýri jeg þannig:*

lýr, *(eins konar) fiskur;*
láð(s)-lýr, *ormur;*
láð(s) lýs-braut, *orms-vegur, gull;* gulls valdandi *er þá mannkenning.*

Að láð(s)-lýr *sje orms-kenning þarf engrar sönnunar við; því að það er sams konar kenning og t. a. m.:*

strandar-örriði *SnE. II. 500.;*
urdar-lax *Háttalykill Rögnvalds 7.;*
láðs-lax *eða* fróns-lax *Harmsól 13.*(1)*;*
foldar-humarr *Líknarbraut 51.;*
heiðar-þorskr *Ísl. s. II. 67.;*
fjallreyðr *Háttal. Rögnv. 36.;*
grundar-hæingr *Grett. 124.; o. sv. frv.*

Verið getur, að orðið braut *(orms) komi eigi fyrir í gullskenningum; en gull er kennt þannig, að það er kallað:*

linnvegr *Gísl. s. Súrs. hin skemmri, 25. bls.*(2)*;*
móins-leið *Grett. 32. bls.;*

---

(1) *Jeg ætla, að eigi sje hægt að segja, hvort hjer eigi að taka svo saman:* láðs-laxa-frón *eða* fróns-laxa-láð, *er hvorttveggja er gullskenning. Jeg hneigist þó fremur að hinu fyrra. Vísuhlutinn, er þessi orð standa í, er þannig:* »lét ek í ljós fyrir gautum | láðs nökkurar dáðir | laxa fróns, en ek leynda | löskum þátt sem ek mátta» *(Harmsól 13.).*

(2) *Vísuorðið* »linnvegs skap (kinna)» *(Gísl. s. Súrss. hin skemmri, 25. bls.),* lın uegſ ſkap kuińa *(bls. 161.) er að því leyti athugavert, að í því eru að eins fimm atkvæði. Vísuorðið er rjettara, eins og það er í hinni lengri sögunni:* lin̄vengıs ſcap qvin̄a *(bls. 108.); (sbr.: Jón Þorkelss.: Skýringar á vís., Rvk. 1873, bls. 3.—4., og Konr. Gíslas.: Nj. II 295.). Jeg tilfæri samt* linnveg *sem gullskenning, með því að eigi hefur verið að því orði fundið sem kenningu rjettri í sjálfu sjer.*

orma-leið *Njála, 40. kap.;*
foldar-humra-leið *Líknarbr. 51.;*
linns-leið *Svarfd.: Ísl. forns. 1883, bls. 73.;*
snáka-stígr *Ísl. dráp. 8.;*
naðrs-glóstræti *Hák. saga Hákonars.: Heimskr. fol. 293; Fornm. s. X, 82.; og verður þá eigi annað sjeð, en að einnig sje að öllu rjett, að kenna gullið svo, að kalla það* braut orms, *þó að einmitt það orðið kunni eigi að koma fyrir, fyrst það er rjett kenning, að kalla það* veg, leið, stíg, stræti orms.»

S. $315_{14.13-11}$ *udelades «ikke alene», samt «, men også...* reyndan», *da verslinien, i henhold til side* 920^{18}*—*921_{16} *oven for, bör skrives* latum randhæing reyndan.

S. 316 note [284]. *Skulde* mik *måske stå her i st. for dativ, og verslinien* «ýtendr fyrir mik nýtir» *altså ikke være forvansket?*

S. 344_{14-13} *læs* Satt 'er *(i steden for* Satt er*) og* at ek *(i steden for* at 'ek*).*

S. 350^{5-6}. *Dersom* lít þú *ændres til* líttu, *kommer verslinien naturligvis til at lyde:* rjóðr lítt' orð ok íðir.

S. 352_{10}*—*353_{15} *«*[4]*) i Rekstefja ...... uforståelige». I anledning af dette stykke tillader jeg mig det spörgsmål, om Rekstefja* 23^{6-7} *ikke burde læses* engr kann an svá lengri hegju hilmis segja *(d. e.:* engr kann segja hegju hilmis lengri *[acc. sing. fem.]* an svá*)? Et sådant udtryk synes at give naturlig mening.*

S. 355^{3}—357^{2}. *Háttalykill Ragnvalds 26 a*[4], segja einkar gegnum, *må vel indeholde enten forvanskning eller oprindelig unöiagtighed, da versarten er 'háttlausa'.*

S. 364^{18-20} «*Således ... som* v». *Linierimet i* «Svá fór þat, er svaraði Eva» *og* »Þú fyrirdœmdir auma Evam» *er måske ikke* f : v, *men henholdsvis* á : E *og* ú : E. *Fra disse verslinier kan man derfor ikke hente noget bevis for overgang af* f *til* v *i begyndelsen af ord. Jf. oven for, side 935 note* [2].

S. 364_{12}—365^{4} «*Det samme*» *osv. Angående dette stykke må jeg nu henvise til side 947—951 noten.*

S. 380_{15}. *At elvnavnet* nið *har haft* i *(ikke* í*), fremgår af fölgende steder. Skáldh. II 20*

«Eirekr jarl með ágætt lið
átti Noregi at stýra,
kaupmenn hèldu norðr í Nið
á niflúngs fund inn dýra».

Sturla þorðarson (Fms. IX 533_{16}*, Cod. Fris. Christiania 1871 side* 523^{7a}*, Flat. udg. III* 161_{13a}*)* á niðar bakka. *Nkt.* 53^{4} *(Flat. udg. II 525) ligeledes* á niðar bakka. *Sighvatr* lið suðr ór nið *(Hkr. Ól. helg. cap. 155 'vísa'* 1^{6}*, Óh. 1853 side* 160^{13a}*, Óh. 1849 side* 49^{20b}*, [Fms. IV* 351_{13}*], Flat. udg. II* 276_{18a}*, Fsk.* 80_{8}*) har ikke tilstrækkelig beviskraft, da versarten er 'tøglag'.*

S. 382^{13-10} sandmens býr, *og side* 386_{18-17} lœbrautar láð. *Ligesom jeg, i det mindste indtil videre, holder på min opfatning af Hornkloves 'vísa'* Menfergir ...... flœja *i alle andre puncter, således også med*

hensyn til de to kendinger for begrebet 'ö'. At der, som en af mine venner har bemærket, aldrig forekommer «lignende omskrivninger» af 'ö', er formodentlig ganske rigtigt, men beviser, efter min formening, neppe noget. Det er sikkert ikke for dristigt at påstå, at de levninger, man nu har, af oldnordisk skjaldskab, neppe udgöre over $^{1}/_{100}$ *af det, der har været til. I «Clavis poëtica» anförer Ben. Gröndal (under 'Insula') kun én kending, nemlig* holmgerðar[1] nagli, *i bemærkelsen 'ö'. Men deraf, at denne kending nu er enestående, kunde man ikke slutte, at den var urigtig, selv om den ikke stöttedes ved de tilfældigvis bevarede epitheta til havet:* aynegldr *og* holmnegldr. *Hvad* sandmens býr *og* læbrautar láð *angår, ser jeg ikke rettere, end at disse to kendinger i betydning slutte sig på det nöieste til* ayja- *(insula-), i hvilken stamme* ay *(— uden omlyd:* au *—) synes at repræsentere begrebet 'vand', medens suffixet* ja *synes at vise, at* ayja- *betyder (— ikke 'vand', men —) 'noget, der ligesom tilhörer vandet', altså: 'vandland', 'söland', 'havland'. Og kendinger som* sandmens býr *og* læbrautar láð, *der i alt fald tilsyneladende röbe usædvanlig indsigt i et ældgammelt ords oprindelige betydning, venter man neppe med rette snarest at finde hos senere skjalde. At* býr *(bygd) og* láð *(land), i steden for* sandmens býr *og* læbrautar láð, *vilde være aldeles tilstrækkelige betegnelser, kan jeg ikke indrömme, da det ikke forekommer mig sandsynligt, at den gamle skjald her skulde ligesom have lagt an på at udtrykke sig dunkelt, i steden for at give til kende, at talen var om en ö. Over for det spörgsmål, hvorfor* læbrautar láð *og* sandmens býr *snarere skulde betegne «en 'ø', end enhver anden ved havet liggende landstrækning», må jeg bemærke, at en ö beskylles af vandet på ethvert punct af sin omkreds, og har således en ganske særegen fordring på kendinger som* læbrautar láð *og* sandmens býr. *Hermed stemmer*

---

[1] *vistnok oprindelig* holmgjarðar. *Jf.* gerð *Lex. poët.* 235 a^{8-10}.

det overens, at den prosaiske beretning (se oven for, side 380^{16-21}*) med klare ord omtaler en flugt (— ikke fra den skotske kyst, men —) fra öen Man.*

I linieparret «lundr vann sókn á sandi — | sandmens í bý randir» *skal, i fölge dr. Finnur Jónsson's pålidelige angivelse, ét håndskrift have* «'landi' *for* 'sandi' *og* 'landmen' *for* 'sandmen'». *Så vidt jeg kan se, kan læsemåden* landi landmens *ikke have nogen væsentlig indflydelse på opfattelsen i det hele. Vel har man ment, at* landi *passede bedre end* sandi *til prosaens* Skotlandi *i* «Þá herjaði hann á Skotland ok átti þar orrostu». *Men efter min formening kan dette ikke indrömmes, da man savner al kundskab om beskaffenheden af det sted i Skotland, hvor kong Harald leverede Skotterne et slag. Og i övrigt finder jeg* landi landmens *lidt betænkeligt, da det forekommer mig klart, at overleveringen snarere måtte falde på at ændre* sandi sandmens *til* landi landmens *end omvendt. Fremdeles ser jeg ikke rettere end at* sandmen, *i betydningen* *h a v*, *er en antagelig kending, skönt ikke fuldkommen jevnbyrdig med* landmen, *der forekommer i en 'visuhelmingr' af Bandadrápa, Hkr. Ól. Tr. cap. 20 'visa'* 2^{1-4}. *I övrigt kaldes havet også f. ex. α)* jarðar men *(Ragnvaldr jarl),* hauðrmen *(Njála II* 465^{1}*); β)* men hrundar *(SnE. SEg.* 233_{15b}*),* men karmtar *(Einarr Skúlason),* lygru men *(SnE. II* 491_{7}*, SnE. SEg.* $230\,a^{19}$ 233_{11a}*),* men senju *(SnE. SEg.* 233_{7b}*),* men storðar *(SnE. II* 492^{4}*, SnE. SEg.* 230_{12a} 233_{3a}*)*(1)*; γ)* men lista(2) *(Sighvatr). Og der har heller ikke reist sig nogen indvending imod* men, *brugt (— i lighed med* baldrekr baugr belti fjöturr girði gyrðill helsi hringr lindi sili umgerð *osv. —) som hovedord i kendinger for* *h a v*. *Men spörgsmålet er, om*

---

(1) hrund körmt lygra senja storð *er navne på öer. — Lige så naturlig, som* men hrundar *osv., er hav-kendingen* s k e r s (glym) fjöturr *(Markús Skeggj.).*

(2) listi, *'landstrækning i Agdefylke i Norge'.*

sandr, *ved en metonymie ('pars pro toto'), kan optræde som betegnelse for* jörð *(= 'den törre del af jordens overflade'), i overensstemmelse med SnE. I* 586^{12} *II* 482_{6b} 566^{9b} 625_{18b}. *Med hensyn hertil må bemærkes, at eftersom stofbetegnelsen* mold *(muld), samt betegnelser for jordstrækninger af en vis beskaffenhed, som* fold[1] grund[2] laut[3], *meget almindelig forekomme i samme betydning som* jörð *(= 'den törre del af jordens overflade'), var det ikke så underligt, om man, undtagelsesvis, fandt* sandr *brugt på en lignende måde, da sand (sandsletter, sandörkener), som bekendt, spiller en stor rolle, også på det törre land. Ved* sand- *i kendingen* sandmen *har man dog formodentlig nærmest tænkt på de sandstrækninger, af hvilke öers og landes yderste rand for en stor del består, men som bedækkes af havet ved höivande, nemlig,* fjörur. *Ti ligesom lat.* arena, *bruges* sandr *om 'strandbred'. Jf. t. ex.:* «Snvaz her at sandi | snefgir kiólar» *SæmE. Bugge* 187^{6-7b}, áðr á sund fyr sandi .... ayvindr of hljóp skrayja *Egill Skall. (sagaen cap. 49).* Sandmen *bliver således egentlig: 'strandbreddens indfatning'. — Rigtig nok har jeg (som jeg tror: ikke uden grund) bemærket oven for (side* 387^{18-19}*), at man i femte linie af Hornkloves 'visa' (*Menfergir ...... flœja*) i stedet for* áðr *snarere havde ventet* en áðr. *Men at* áðr, *'i forveien', uden foregående* en *ikke er unaturligt, indser dog formodentlig enhver. Og det er heller ikke ganske sjeldent, skönt jeg nöies med at anföre fölgende exempler. Gmdr. Árna* 29^{5-8} «setti hann, at siðirnir bættist, | sannan rètt miðil guðs ok manna, | áður gekk yfir bjarta brúði | berr ósómi andlangs herra». *Óláfr hvítaskáld (Bp. I* 543^{7-10}*)* «Fundr var hèttr þar er hittust | hermenn um dag tvennir, | áðr var stála stríþir | styrframr at Valshamre». *Haldórr ókristni (Hkr. Kh. I* 348^{10-13},

(1) *Jf. t. ex.* foldar fjöturr *og* foldar hringr = *hav.*
(2) *Jf. t. ex.* grundar garðr *og* grundar girði = *hav.*
(3) *Jf. t. ex.* (gló)listi lautar = *hav.*

Hkr. ved Unger 217^{13-16b}, *Fms. III* 12_{14-11}, *Flat. udg. I* 520^{4-7b}, *Fsk.* 68_{20-17}) «En sunnr at gný gunnar | glaðr tók jarl við naðri, | áðr varð egg at rjóða | ættgóðr Hemings bróðir». *Leið. 31* Dag reis sinn með sigri | snjallastr faðir allra | ...... | ... af dauða. | Áðr batt flærðar fróðan | fjanda heilagr andi | *osv.*

S. 386—387 note [56]. *Skönt jeg i denne note har udtrykt mig i form af spörgsmål («Skulde dette» ...), har jeg aldrig kunnet nære nogen tvivl om, at den sætning, der danner Höfuðlausn Egils* 12^{1-2}, *bör skrives:* Kom gráðar læ | á gjalpar skæ. *Efter min formening gives der neppe nogen forvanskning, der falder naturligere end den, at det af den almindelige sprogbrug tidlig forsvundne* gráðar *i et dunkelt sted senere er blevet forandret til det af alle altid kendte* gríðar, — *skönt* gríðar *aldeles ikke passer Höfuðlausn Egils* 12^{1}, *og ikke vilde passe, selv om* læ *virkelig betöd «liquor», da* gríðr *aldrig vides at forekomme i bemærkelsen öxe, eftersom det synes hævet over al tvivl, at Jón Þorkelsson's opfatning ('Skýringar á vv. í Grett.' side 7) af Grett.* 30_{15-14} *ikke lader sig omstöde. Det er neppe nödvendigt at bevise, at* gráðar læ *i skjaldskab ganske naturlig betyder 'grådigheds tilintetgörelse', 'mættelse', 'mæthed'; jf. især* friðlæ. *Man sammenholde udtrykket* 'gráðar læ **kom á** ...' *med udtrykket* 'gráðr **vas á** ...' *(Mork. udg.* 227^{28a}, *Grett.*[2] 30_{15-14}). —

Mon i övrigt Grett.[2] 30_{17-14} *ikke burde interpungeres på fölgende måde:*

Hygg ek, at hljóp til skeggja
hamartröll með för ramri
(blóð *[oprindelig* blóðs*?]* var á gunnar gríði
gráðr fyr stundu) áðan*?*

S. 387$^{6-16}$ lœbrautar varð flœja — *ikke* lýbrautar varð flýja*!*

Fly (= flygte) hedder nu på islandsk flýja. *Ligeså i det 14. årh.:* lýð en djöflar flýðu, *Arngrímr (Bp. II 173*^{4}*)*; eitrspýjandi snákar flýja, *samme (Gmdr. 49*^{4}*). End videre* flýit en hitt er nýjast, *Grett.*^{2} *14*^{11}*, hvilken verslinie synes at være den ældste af dem, hvori formen* flýja *nu tydelig viser sig, skönt jeg formoder, at allerede Snorri har kendt* flýja. *Men i de foregående århundreder (det 12., 11., osv.) frembyder den poetiske litteratur, så vidt mig bekendt, intet* flýja*; hvorimod jeg har samlet fölgende exempler på* flœja. $^{1)}$ *Einarr Skúlason (Hkr. Hák. herð. cap. 11 'vísa' 2*^{6}*, Fms. VII 267*^{2}*)* gœðinga lið flœði. $^{2)}$ *Samme (Geisli 52*^{8}*)* hjalmskœð girkir flœðu. $^{3)}$ *Plác. 47*^{6} ulfgœðendr þá flœðu. *Se også dr. Finnur Jónsson's gisning Plác. 53*^{4}. $^{4)}$ *Ód. 9*^{4} Kristr tœði gram flœðu. (*Med hensyn til* œ *i* tœja *jf. t. ex.* $^{a)}$ *þjóðolfr Arn. (Hkr. Har. harðr. cap. 1 'vísa' 1*^{2}*, Óh. 1853 side 221*^{17a}*, Fms. V 88*^{14}*)* brœðr sínum vel tœði*;* $^{b)}$ *Steinn Herdísarson (Fms. XI 216*^{2}*)* hrafnfœði vel tœði*;* $^{c)}$ *Háttatal 81*$^{1-4}$ Fluttak frœði$^{(1)}$ | of frama grœði | — tunga tœði — | með tölu rœði*;* $^{d)}$ *og endnu Gmdr. Arngr. 44*^{8} oss tæjandi kristni frægja. *Jf. ligeledes skrivemåden* tœja, *f. ex.* $^{a)}$ *Hkr. Magn. berf. cap. 5 og Fms. VII 10*^{13} tœra þarft af þóri*;* $^{b)}$ *Rekstefja 13*^{5} Víðfrægr velja tœði; $^{c)}$ *i et 'vísuorð' af Arnórr jarlaskald (Hkr. Kh. III 48 note*^{4}*, Hkr. ved Unger side 543*^{12b}*, Fms. VI 89*$_{13}$*, SnE. I 416*$_{17}$ *med note*^{14} *[jf. II 437*^{17a}

$^{(1)}$ *Jeg tillader mig her at bemærke, at Líkn. 8*$^{1-2}$ *uden tvivl oprindelig har hedt*

Beiðandi kveð ek *(eller* kveðk*)* bæði
brœðr ok systr at frœði.

Jf. 'Aarbøger' 1869 side 146$_{18-1}$*. — Til de Lex. poët. 203 a (*frœði *1) anförte exempler på* frœði *i ental föies her:* sem fræðit skýrði *(Filipó-Rímur VIII 41*^{2}*)*; «Kalli allir Krítar þátt | kappar þetta fræði» *(ib. 44*$^{3-4}$*)*; «aður en lykur fræðe» *(Wolf. I 54*$_{5}$*)*.

586[15]) hlóð en hála tœðu, — *hvor Uppsalaedda (i fölge SnE. I 417 note[14] og II 326[15]) har* «typo», *af en yngre form* týja, *der i övrigt, ligesom* tœja, *nu for længe siden er gået af brug.*) [5]) *Fms. II 181₁₂ og Flat. udg. I 396₁₀b* «bræðr tveir, nè vit þá flæðim» *[hvor udeladelse af* þá *eller* vit *vist er nödvendig]. — Medens skrivemåden* flœja, *hvor som helst den forekommer i de gamle håndskrifter, må anses for ægte* [(1)] (— *således f. ex.* [a]) *Mork. udg. 94[25b]* «flerat elld i ari»; *Fms. VI 363[11]* «flærat eld í ári» *(hvor Hrokkinskinna i st. for* «flærat» *skal have* «flýrrat»*); Flat. udg. III 418₁₆b* «flærath elld j ari»; [b]) *SæmE. ved Bugge 232 a[5]* «Munca ec flǫia» —), *bör derimod* flýja *i digte fra det tolvte og de foregående århundreder rettes til* flœja (— *således f. ex.* [a]) *Rekstefja* [(2)] *7[5]* Heiðinn heiman «flýði»; *ib. 17[7]* hríð óx hölðar «flýðu»; [b]) *Halldórr skvaldri (Fms. VII 84[5])* Náði folk þat es «flýði»; [c]) *Arnórr jarlaskald (Hkr. Har. harðr. cap. 65 'visa' 4[7], Fms. VI 319[7], Flat. udg. III 364[3])* «áðr en öðlingr flýði»; [d]) *Stúfr (Hkr. Har. harðr. cap. 34 'visa' 3[1], Fms. VI 258₁₀, Flat. udg. III 339[20], Mork. 55[27a], Fsk. 124[1])* «Flýðu» þeir á þjóðu *og (Fms. VI 419[11], Flat. udg. III 395₉b, Mork. udg. 118[25b], Fsk. 140₁₇)* Gramr «flýðit» sá síðan; [e]) *Þjóðolfr Arn. (Hkr. Magn. góð. cap. 34 'visa' 3[1], Fms. VI 84₇, Flat. udg. III 284[18a], Fsk. 104₁₈)* «Flýði» jarl af auðu; [f]) *Egill Skall. (sagaen cap. 58 'visa' 2[5])* Folkmýgi lát «flýja»). — *Angående formen* flœja *henviser jeg i övrigt til de ældste islandske membraner.*

Stammen lœja *(nom. sg.* lœr*) forholder sig til den yngre stamme* lýja *(nom. sg.* lýr*) som* flœja *forholder sig til* flýja.

---

(1) *da ingen afskriver let kan være falden på at indföre en sådan archaismus.*

(2) *Dog er jeg ikke fuldkommen vis på, at Rekstefja har brugt formen* flœja.

S. 399^{16-17} *«Og det er et spörgsmål, om* síð *ikke bör foretrækkes for* síðr». *Ja det er virkelig et stort spörgsmål, skönt* síð *kun findes i et mindre godt håndskrift, hvor det vistnok beror på gisning. I gamle dage bleve skjaldene i Norden næsten betragtede som höiere væsener, så at det er intet under, at de havde höie tanker om sig selv, hvilket de heller ikke pleiede at lægge skjul på. (Dog forstår det sig, at man kan tillægge dem alt for stor ubeskedenhed. Dette sker tilsyneladende, når Háttatal* 97^{5-8} *oversættes ved «Quis quæso expositas sic laudes audiet ejus, munera cui curæ donaque larga dare?» Men kun tilsyneladende! Ti selv om denne oversættelse var rigtig, vilde skjaldens selvros kun gå ud på, at han havde gjort sig mere umage end nogen anden (i det han anvendte så mange versarter). I virkeligheden er* gjöfláti *(— et ord, der sikkert aldrig har existeret —) en åbenbar forvanskning af* gjöflati *(SnE. I* 532^{7}*), gnier, og tanken fölgelig: 'Således digter ingen — Så megen umage gör ingen sig med et digt — om gniere (karrige fyrster)'.)*

S. 400_{6}—401^{2}. *Angående det spörgsmål, om* vigg *virkelig forekommer i bemærkelsen 'skib' (undtagen i 'skipaheiti'), kan jeg nu henvise til dr. Finnur Jónsson 'Aarbøger f. nord. Oldk. og Hist.' 1886 side* 338_{3}—340^{6}. *Dog må jeg tilstå, at han ikke har overbevist mig. I den af ham anf. sted behandlede 'vísuhelmingr' kunde nemlig, hvis jeg ikke feiler,* hræbirtingr[1] *være en fuldstændig kending for 'sværd' (— jf. t. ex.:* hræleiptr, hræljómi, hræ-

---

(1) birtingr *må her være fisken af det navn. Jf.* slíðráll, randáll, randhæingr, (frán)hvítingr rítar *(se Fritzner²* hvítingr *4)*, (hryn)fiskr brynju, *osv.*

I de ældste 'rímur' forekommer et sværd, hvis navn er birtingr. *Jf. dan.* birting *i Videnskabernes selskabs danske ordbog.*

máni, rækyndill, *osv.;* hræskóð; rægagarr; hræklungr⁽¹⁾; hrælinnr —), *i hvilket tilfælde den prosaiske ordfölge vilde blive:* Hræbirtinga ∧ heggr hefir kent sævar ∧ viggjar ∧ veggs ∧ veðreggjundum at höggva niðr skeggi «um þat». *Men hvis den förste kending virkelig skulde have lydt* hræsævar ∧ birtinga ∧ heggr, *var det ikke urimeligt at formode, at det uforståelige* «um þat» *havde fortrængt en af de mangfoldige betegnelser for* *v a n d* *(h a v, f l o d, b ö l g e, osv.), der havde dannet det manglende led i den efter min mening lemlæstede kending* viggjar ∧ veggs ∧ veðreggjundum.

S. 406^{13-25}. *Til de her anförte exempler på overgang af* lut *(i st. for* hlut*) til* lit *kan föies* hlithendingar *(SnE. II* 377_{4-3} *jf. I 611 note*[16]*).*

S. 413 note[85]. *Det forekommer mig nu temmelig klart, at* 'viðrorð' *i Narfi's* 'vísufjórðungr' *(Korm. cap. 4) frembyder helrim (*'aðalhendingar'*), ligesom* 'frumorð' *frembyder halvrim (*'skothendingar'*), — det hele i lighed med den skönneste versart, regelmæssigt* 'dróttkvætt'. *Halvrimet er* r *i* Hversu *og* þér. *Helrimet er* orm *i* kormákr *og* ormar. *Narfi's spörgsmål står både i indhold og form höiere end Korm^s svar, der röber overraskelse* ¹⁾ *ved den troskyldige tone, der lader formode, at han tager spörgerens opförsel i god mening*⁽²⁾; ²⁾ *ved en metrisk feil*

⁽¹⁾ *Formodentlig har også* hræteinn *været en bekendt kending for* *s v æ r d* *og som en sådan trængt sig ind i en dunkel* 'vísuhelmingr' *(SnE. II 164), der er fortrinlig behandlet af Björn M. Ólsen Gramm. 219 fg.*

⁽²⁾ *At Kormákr har fölt fornærmelsen, fremgår med störste tydelighed deraf, at han den samme dags aften giver Narfi et hug med sin öxehammer, tiltaler ham med fölgende* 'vísuhelmingr': Hvat skalt örva áli (— áli *kan her sikkert ikke være sökongen [i alt*

(— dog har 'frumorð' måske oprindelig lydt Góðr of þykkir soðinn mörr; *jf. t. ex.* Flestr of sér hvé fasta *Óh. 1849 side* 44_{10a} *—);* [3)] *derved, at rimforholdene ikke stemme overens med spörgsmålets rimforhold, i det 'frumorð' har 'háttlausa' over for spörgsmålels 'skothendingar', og i det 'viðrorð' har 'skothendingar' over for spörgsmålets 'aðalhendingar'. I metrisk henseende hörer både svar og spörgsmål til versarten Háttatal 76 (— hvor i övrigt linie 8 sikkert er forvansket og vistnok oprindelig har lydt* hríðfeld stóðum *—), medens kun spörgsmålet (Narfi's kviðlingr) svarer ganske til navnet 'hnugghent', da hverken* K^s *svar eller Háttatal 76 har hendingar i 'frumorð'.*

S. 418^8 *«linie)» skal være «linie) |».*

S. 418^{16-32}. *Formodentlig er dog* hesta *(ikke* hesti*) den rigtige læsemåde, og* yggs fúra hestr = *skjold, i henhold til sådanne steder som Sturla Þorðarson's (Fms. IX 521, Cod. Fris. udg.* 518^{11-13a}*; jf. Flat. udg. III* 155_{19-17a}*)* Reið blóðlaukr | á berum knerri | örva áss *(ɔ:* sverðit ríðr á skildinum. *[? Jf.* ríða á börg, *Lex. poët.* $664\,b_7$*?]).* Yggs fúra hesta festandi *må være en kending for mand (kriger).*

---

fald indser jeg ikke, hvorledes et sökongenavn kan komme til at stå her], men måske Lokes sön. Linierimet er l *i* skalt *og* áli *—)* | ófróðr of mat rœða? | þér vas þeirar kerski *(— linierimet er* r *i* þér *og* kerski, *medens* r *i* þeirar *er 'aukahending'. Da det står klart for mig, at denne 'vísuhelmingr' er et impromptu, ser jeg ikke rettere, end at ordfölgen* þér vas þeirar kerski *bör foretrækkes for* þér vas kerski þeirar *—)* | þarf eng við mik, narfi! *og endelig, med stigende forbitrelse, forhåner ham i en hel 'vísa'.*

Nogen del i K^s *vrede har tanken på nederlaget i hans ordskifte med N. muligvis haft.*

S. 419 anm. α. I nyislandsk udtale mindes jeg ikke at have lagt mærke til mar-, *i st. for* marg-, *som förste led i en sammensætning (i lighed med* markunnr*). Kun erindrer jeg, at en af mine skolekammerater på Bessastaðir, Búi Jónsson, en begavet og elskværdig yngling, der blev præst, men döde tidlig (1848?), brugte meget (i spög) et adjectiv* margvolaður, *hvilket han altid udtalte* marvolaður. *Det forekommer mig, at Búi stammede fra Kleifar í Gilsfirði. Måske er* mar- *langt almindeligere end jeg tror.*

S. 420^{11-12}. Verslinien »ʒeýrt ꝥaꝼa ek ꝥrıngſ atbıarṫr« *må naturligvis læses* Heyrt hafak hrings at bjartrar *(— ∨ — | — — | — ∨), men ikke* Heyrt hafa ek hrings at bjartrar *(— ∨ ∨ — | — — | — ∨), da choriamben ikke kan optræde som spondeens æqvivalent.*

S. 421 anm. ε. I verslinien sverð at hann eigi berðiz *er* hann *vistnok blevet udtalt* ann. *Den förste fod bliver således en creticus — rigtig nok en tung creticus, men dog ingen molossus!*

S. 424^{12} hægs auðs. *At adjectivet* hægs *(ældre* hœgs*) hörer til* auðs *(— men ikke til* hjörþings *—), står for mig som noget, hvorom der ikke kan tvivles*[1]. *Og denne min overbevisning svækkes ikke ved Bp. II 171^{19-22},* hægs var horfit auga | hristar éls ór kistu | braut en blóð í klúti | bíðendr litu síðan, *hvor den prosaiske ordfölge efter min formening bliver:* auga var horfit braut ór kistu; en bíðendr hægs hristar ∧ éls litu síðan blóð í klúti. *Einar*

---

(1) *Se også Jón Þorkelsson, Skýringar á vísum í Njáls sögu side 6 $_{8.\,3-2}$, samt Halldór Kr. Friðriksson, Tímarit hins ísl. bókmf. III 207 $_{8-7}$. Jf. »Epitheta pugnae« Gröndal's Clavis poëtica 227^{1-10}.*

Gilsson, der i övrigt ikke var nogen dårlig digter, har uden tvivl kendt Njála cap. 24^{57-60} (auðs munu æskimeiðar | óttlaust fyr því njóta | hægs at hvergi ljúgum | hjörþings til penninga), *men ved en feiltagelse henfört* hægs *til* hjörþings. — *Opfatningen Lex. poët.* $56\,a_{28}$ *jf.* $310\,a^{7-8}$, «bíðendr hristar els hægs», *synes af flere grunde uantagelig.*

S. 427_{15}. *Njála kap. 30 vers 3 linie 1 må ordene* hefi ek þann (◡ ◡ — —) *læses* hef'ek þann *eller* hefik þann *eller lign., da en ionicus (være sig* — — ◡ ◡ *eller* ◡ ◡ — —) *ikke kan træde i stedet for spondeen.*

S. 427 anm. γ. Jeg antager nu, at verslinien Njála I cap. 30^{116}, *hvis man beholder* at, *må læses:* Allir viti hvé at úlfa fylli *med forkortelse af* é, *og at den förste mellemfod således bliver en proceleusmaticus (*◡ ◡ ◡ ◡*) som æqvivalent for en spondeus (*— —*). Men jeg nærer nogen tvivl om rigtigheden af udtrykket* eht (of) kømr at ehm, *'noget kommer til en' i bemærkelsen 'noget kommer i ens besiddelse', skönt det omvendt hedder:* «Sva com Oþins sonr | endr at hamri» *SæmE. ved Bugge side* $128\,b^{9-10}$ *(þryms-kviða slutn.). Derimod stöttes* ehm (of) kømr eht *t. ex. ved Fms. XI* 394^{4-8} «Þenna vetr eptir sendir Alexander pávi Absalóni erkibiskupi *pallium* ok *legationem* . . . ., kom honum þat fyrir utan fè, en öngum kom fyrr». *Jf. i andre sprog udtryk som:* Gut ist, was von Gott uns kam. *Det vilde altså være mere sikkert, i henhold til E, indtil videre at læse:* Allir viti hvé úlfa fylli.

S. 433^{11-12} «, *skönt i övrigt ikke fri for 'braglestir',*» *udgår, da man ikke tör påstå, at* neggla *(Njála I cap.* 44^{52}*) i st. for* negla, neggliz *(Njála I cap.* 44^{68} *jevnfört med*

Njála II 442[3] *med anm. δ) i st. for* negliz, vegglig *(Njála I cap. 44*[64] *jevnfört med Njála II 439 anm. δ) i st. for* veglig, gott *(Njála I cap. 44*[62]*) i st. for* gótt, *og måske* kall *(Njála I cap. 44*[57]*) i st. for* karl, *ikke kan have været en temmelig gammel* local *udtale; da* karlinn *(Njála I cap. 44*[57]*) åbenbart bör rettes til* karl *(se Njála II 433*[9]*—435*[3]*) eller måske til* kall; *og da Njála I cap. 44*[67] *bör læses* trauðr rýfk tryggðir síðan.

S. 434[5—8] *«*[7]*) ◡ — ◡ —» osv. Des værre har jeg ikke været opmærksom på forekomst af diiambus som förste fod i 'dróttkvæð vísuorð'. Men at den må kunne optræde i en sådan stilling, kan sluttes deraf, at den står som förste fod i 'vísuorð' med 'fornyrðislag', t. ex.: Merl. I 60*[8] meðal himintungla. *Sturl.*[1] *II 204*[16], *Sturl.*[2] *I 363*$_{12}$ Saman dragaz sveitir. *Sturl.*[1] *II 206*[7], *Sturl.*[2] *I 365*[9] Sumar manat þetta. *(AM.* **122 A** *har det urigtige* »S um̃ þtta munat«.*)*

S. 442[3—4]. *Njála kap. 44 vers 3 linie 3 må* rýf ek *naturligvis læses* rýfk.

S. 443[17—19] *«Til .... Arnórsson» er en gentagelse. Se side 355*[11—13].

S. 460[1] *må* þú *naturligvis udelades, da Njála I cap. 63*[27], móins jarðar gakk þú myrðir, ◡ — — | — — — | — ◡, *er en umulig verslinie, eftersom molossus (— — —) ikke kan forekomme i 'dróttkvætt'. Man jevnföre* gakk *(uden* þú *eller* -tú *eller* -tu*) f. ex. med Fms. VI 365*$_{12}$ *(Flat. udg. III 420*[13b]*)* send heill konungr brendan *og SnE. I 514*[15—18] Lát auman nú njóta | nóregs (ok gef stórum) | [mál halt] svá sem sælan | sinjor laga þinna.

S. 460_6 *udelades* þú, *da* mín nem þú mál ok greinir, — — — — — — ⏑, *er en umulig verslinie. Se bemærkningen til side 460*[1].

S. 463[8]. *Jf. t. ex.: Jómsvíkingadrápa 10*[1] Heldu dreyrgra darra; *Sturla Þorðarson (Fms. X* 18_{16}, *Flat. udg. III* 170_{4a}, *Cod. Fris. udg.* 531[9a]*)* öflgrar kristni.

S. 470[17]. *Angående* valfreyja *(i kendingen* valfreyju stafr*) bemærkes, at ligesom 'valkyrju heiti' (*gunnr göndul hildr hlökk hrist mist *osv.)*[(1)], *således bruges også 'valkyrju kenningar' metonymisk i betydningen kamp, f. ex.:* valfreyja *(Lex. poët. 844 b art.* valfreyja*)*, valmær *(Lex. poët. 846 a—b)*, sverða snót *i sætningen* snörp varð at þat sverða | snót *(Fms. III* 12_{6-5}, *Flat. udg. I* 520[12—13a]; *jf. Lex. poët. 755 a*[19—20]*). Se også Jón Þorkelsson 'Skýringar á vv. í Guðm.' osv. side 38*[11—17].

S. 471_{10} *«danner nemlig en begyndelse til «optacten»» burde hellere hedde «er nemlig et af de ældste exempler på «optact» (anacrusis)».*

S. 472_{12-9}. *Njála I cap.* 79[40 og 44] *må læses* þeim skalt beiðir beimum *og* aumr seldu' alla dóma.

---

(1) gunnr *(osv.) i betydn.* *kamp forholder sig til valkyrjenavnet* gunnr *(osv.) f. ex. som lat.* Mars *i betydn. kamp forholder sig til krigsgudens lat. navn* Mars. *Jf. blandt andet, at lat.* Musa, *en muse, også betyder sang, digt, (f. ex.* Fistula silvestrem ne cesset fundere Musam*), osv.*

S. 474[10–11], Auk orð þín, síka ∧ elda ∧ skorða, munu mega ekki þessum rekkum. gjarn seð ek úlf ok örnu, *har fra en sagkyndig side fremkaldt venskabelig indsigelse, som jeg dog ikke anser for begrundet. I et den 8. marts 1884 dateret brev til mig fra det nordlige Island ytrer en ven (efter at have ydet mine forklaringsforsög sit værdifulde bifald): «þó kynni eg eptir því sem á stendur betur við að taka fyrra helming vísu Skarphjeðins í 91. kap. Njálu eins saman, og minn gamli íslenzku kennari í skóla, Halldór Friðriksson, gerði» osv. Og sin opfatning har hr. overlærer H. Friðriksson været så venlig at sende mig i en 'Athugasemd', som jeg med hans godhedsfulde tilladelse har den fornöielse at forelægge læseren, og til hvilken det må være mig tilladt at knytte et par korte bemærkninger.*

Athugasemd.

Fyrri hluta vísunnar í Njálu, kapit. 91, á bls. 184 í útgáfunni 1875, tek jeg þannig saman:

«Auk munu orð þín ekki mega, síka-elda-skorða; gjarn seð ek úlf ok örnu þessum rekkum».

Jeg get með engu móti fallizt á, að þessum rekkum *sje rjett tekið saman við* mega *eða látið stjórnast af því. Samtal þeirra Hallgerðar og Skarphjeðins á undan vísunni hljóðar þannig:* þá mælti skarphjeðinn 'allir sje vjer velkomnir'. hallgerðr .... mælti 'þat mun engi mæla sá er fyrir er, at jer sjeð velkomnir'. skarphjeðinn mælti 'ekki munu mega orð þín, því at þú ert annat hvárt hornkerling eða púta'.

Hjer standa orðin ekki mega *án allrar viðbótar, og ekkert er það, er bendi á, að hjer sje einhverju úr sleppt, t. a. m.* oss *eða því um líku, og eins ætla jeg sje í vísunni, og verð líka að ætla, að ef vísan er eldri en sjálf sagan, þá sjeu orð sögunnar löguð eptir vísunni, eða ef vísan er eigi eldri en sagan, þá er vísan að sjálfsögðu löguð beint eptir orðum sögunnar; en hvort sem er, virðist mjer auðsætt, að söguskrifarinn hefur eigi ætlazt*

til, að neinu því orði væri við bætt, sem stjórnað væri af mega.

Eins væri það eigi sjálfu sjer samkvæmt, ef Skarphjeðinn hefði hugsað, að orð Hallgerðar mættu ekkert gegn þeim bræðrum og Kára, en þau kynnu þó að mega nokkuð gegn öðrum. Það verður eigi sjeð á orðum Skarphjeðins, að hann hafi ætlað, eða viljað gefa það í skyn, að orð Hallgerðar megnuðu nokkuð gegn nokkrum manni; þvert á móti virðist auðsætt, að hann hafi viljað lýsa því í heyranda hljóði, að orð hennar væru einskis virði, og ekkert mark á þeim takandi, hver sem í hlut ætti, því að hún væri annað tveggja hornkerling eða púta. *Hann velur henni þannig hin verstu nöfn, til að sýna, að enginn geti tekið hennar orð til greina. Auk þess kannast jeg eigi við, að sögnin* mega *stjórni nokkru sinni þiggjanda í því sambandi, sem það þá væri hjer, hvorki að fornu eða nýju; því að þótt vjer segjum nú, og þess finnist dæmi í fornu máli,* að mega sjer mikils *eða* litils, *þá getur sú þýðing eigi falizt í þeim orðum, að einhver megni eitthvað gegn sjálfum sjer; heldur er þýðingin sú, að einhver sje einhvers megnugur, eða hafi megn í sjer til einhvers.*

Þegar jeg enn fremur hef fyrir augum orð Hallgerðar: þat mun engi mæla sá er fyrir er, at jer sjeð velkomnir, *þá virðist liggja beint við, að orð Skarphjeðins:* gjarn seð ek úlf ok örnu þessum rekkum, *sje svar upp á þessi orð hennar. Það virðist svo eðlilegt, sem það getur verið, að Skarphjeðinn kveðst alls eigi hirða um, hvort þeir, sem fyrir voru, telji þá bræður velkomna eða eigi; því að hann brytji þá gjarnan niður fyrir úlfa og erni; enda hefur þá þegar vakað fyrir honum, að það væri eina ráðið, til að ná nokkrum hefndum yfir þeim Þráni og Hrappi fyrir hrakninga þeirra bræðra Gríms og Helga í Noregi, að drepa þá, eins og skömmu síðar kom fram; því að hann hefur þótzt vita það víst, að bæturnar af hendi Þráins mundu engar verða.*

Rvk 8/3 84. *H. K. Friðriksson.*

Medens jeg, som oven for antydet, i alt fald forelöbig holder på min opfatning, der i det væsentlige stemmer overens med de tidligere forklaringer, nemlig Jón Þorkelsson's ('Skýringar á vísum í Njáls sögu', Reykjavík, 1870, bls. 18) og Johnsonius' («Nialssaga», Havniæ, 1809, pg. 299—300), kan jeg selvfölgelig ikke undre mig over, at en mand som min ærede ven Halldór Friðriksson ikke kan acqviescere ved ordforbindelsen mega ehm ekki, *så længe den ikke oplyses ved andet end* mega sér lítils *(og lign.), der turde være en både i form og betydning secundair udtryksmåde, eftersom ordrækken* «þa meɴ es sér mego litet» *forekommer i Isl. Homilier (44⁷). Og når man sammenholder sætningerne*

þeir megu sér lítit *(jf. Isl. Homilier 44⁷)*,
skurðgoð megu sér enga sœmð *(jf. Barl. 2^{20-21})*,
Kristr má þér meira *(jf. Barl. 4_{8-7})*,
þeir máttu þeim ekki gótt *(jf. Barl. 25^{10-11})*,
orð þín megu oss ekki *(jf. Njála I cap. 91^{84-87})*

med hverandre, tror jeg man vil finde, at de alle frembyde en og samme construction. Mega ehm eht *synes at betyde: 'have magt (kraft, evne) til at lade noget (godt eller ondt) blive en til del (vederfares en)'.* (*Udtrykket* má mér (þér, yðr) þat sem (er) yfir margan gengr, *Hrafnk.² 16_3, Fóstbr.² 45_{2-1}, Eyrb.² 59^5, betyder vel egentlig: 'det, der overgår (times) mange (så mange andre), har også magt over for mig (dig, eder)'.*)

Det er klart, at den prosaiske del af Skarpheðins svar til Hallgerðr, 'ekki munu mega orð þín, því at þú ert annat hvárt hornkerling eða púta', *Njála I cap. 91^{81-82}, endogså afset fra indförelse af bogstav- og linierim, ikke uden betydelige forandringer lader sig omforme til 'dróttkvæð vísa'. Ordene* því at þú annat hvárt *har digteren ikke haft brug for, og været nödt til at föie mindst 32 stavelser til de af prosaen tilbage blevne 16. Det tilföiede består af* [1] *ordet* auk, *der danner overgang*

fra prosaen til verset (se oven for, side 474 anm. α). [2] *kendingen* elda síka skorða *(kvinde!).* [3] *sætningen* gjarn seð ek úlf ok örnu. [4] *ordene* þessum rekkum. [5] *sætningen* hernar hrings víðs freka skíða baldr semr óðins öldu. [6] *ordet* útigangs, *der kan siges på en måde at være trådt i stedet for* annat hvárt. *Prosasætningen* ekki munu mega orð þín, *der ligger til grund for förste 'visuhelmingr', var bleven forandret til* munu orð þín mega ekki, *var bleven sat i forbindelse med den foregående prosa, og havde modtaget udfyldninger, altså:*

auk **munu** elda síka
orð þín mega skorða
(gjarn seð ek úlf ok örnu)
ekki

Men her stod man. Meningens fordringer vare fyldestgjorte, men ikke formens. Man kunde have tilföiet oss; *men det var for kort osv. Altså satte man* þessum rekkum *i st. for* oss, *nobis; i lighed f. ex. med fölgende steder. Njála I cap.* 54^{58-59} vazta viggrennanda þenna *i st. for* mik, *me. Grett.*[2] 12_{6-4} skaldi þvísa *i st. for* mér, *mihi. Ib.* 14^{9} fleinhvessanda þessum *i st. for* mér, *mihi. Föstbr.*[2] 4_{9}, *Grett.*[2] 121_{10}, þessu skaldi *i st. for* mér, *mihi. Ísll.*[2] *I* 231^{6}, *Grett.*[2] 147^{16}, þessum þegni *i st. for* mér, *mihi. Íslldr.* 2^{5-6} þessum hlyn peitu *i st. for* mér, *mihi. Harmsól* 62^{8} hal þenna *i st. for* mik, *me. Flat. udg. II* 487_{15}, *Orkn.* 314^{12}, þul þessum *i st. for* mér, *mihi. Hkr. Ól. helg. cap. 48 'vísa'* 5^{1-2}, *Óh. 1853 side* 41^{1-2a}, *Fms. IV* 101_{15-14}, *Flat. udg. II* 45^{12-13a}, hróðrs hagkennanda þenna *i st. for* mik, *me. Dativens tilföining er således efter min formening yngre end prosaen. Og dersom verset var ældre end denne, havde der ikke været grund til at beholde dativen i det korte prosaiske udtog, med mindre* þessum rekkum *skulde læses* þessum rekkum; *hvilket synes at være det samme og altså lige så urimeligt som, f. ex., at* þessu *i* þessu

skaldi *(Grettir)* og þessum *i* þessum hlyn peitu *(Íslldr.)* *og* þessa *i* Vaskat ek dási[1] | es ek þessa dró[2] | opt ósjaldan | ár at borði *(Fornsögur* 177_{10-7} *jf. GhM. II* 110_{12-9a}*) skulde have logisk accent.*

*Jeg går ud fra, at prosaen (*ekki munu mega orð þín, því at þú ert annat hvárt hornkerling eða púta*), der ikke indeholder andet end hvad man kunde vente at finde i Skarpheðins svar til Hallgerðr, er det oprindelige, og verset (*auk munu elda síka ...... útigangs eða púta*) senere tilföiet*[3]. *Når nu den i cap. 59 forekommende 'vísa' lader Skarpheðinn sige:* víst tem ek gráð hinn geysta | gjarna ylgjar barni, *så passer denne ytring* d e r *til sammenhængen. Derimod når denne 'vísufjórðungr' går igen i sætningen* gjarn seð ek úlf ok örnu, *forekommer dette mig ikke heldigt, da disse ord klinge som en forblommet trusel*[4], *ved hvilken forfatteren (til* auk munu elda síka ...... útigangs eða púta*) lader Skarpheðinn*

---

(1) *At her skal stå (— ikke* dasi, *men —)* dási, *fremgår blandt andet af* Dolgljóss hefir dási *hos Þjóðolfr Arnórsson (Fms. VI* 140^{3} *og SnE. I* 322_{15} *jf. II* 315_{11}*), samt af skrivemåden* «dœısa» *SnE. II* 495_{12}. *Jf.* dæsa *verbum.*

(2) *Rimstaven er* d *i* dási *og* dró.

(3) *Af de 11 'vísur', der tillægges Skarpheðinn, ere 5 (nemlig de 4 förste og den sidste; altså: Njála I cap.* 40^{7-14} 43^{37-44} $44^{120-127}$ 45^{47-54} 130^{83-90}*) således ligesom indflettede i fortællingen, at de ikke uden större forandringer lade sig udtage, og må derfor, skönt de ikke kunne anses for ægte, betragtes som dele af sagaen. De andre 6 (nemlig Njála I cap.* 59^{51-58} 79^{38-45} 91^{84-91} $92^{121-128 \text{ og } 130-137}$ 99^{78-85}*) ere derimod indsatte på en lösere måde og kunne let fjernes, tillige med de indledende ord i prosaen (—* skarph. kvað vísu; skarph. kvað þá vísu *[på tre steder]*; ok kvað vísu .... ok þessa aðra *—), uden mindste forandring af den övrige text. I det mindste i cap. 79 vinder sammenhængen ved, at verset (naturligvis med indledning) udelades.*

(4) *Har forfatteren ment, at* gjarn seð ek úlf ok örnu *nödvendig måtte blive opfattet som en uskyldig, blot udfyldende, parenthes, synes det ikke at göre hans dömmekraft synderlig ære.*

af Halgerdes uartighed tage anledning til, uden al grund og uden al fornuftig hensigt[1], *at opirre Þráinn og hans mænd. Men langt værre bliver det, når denne trusel træder klart frem, stålsat og tilspidset ved tilföining af* þessum rekkum. *Hvilken passende indledning til det forslag, man agter at göre! Og denne stortalenhed! Efterhånden at fælde Þráinn og hans femten svende, vilde måske være lykkedes Skarpheðinn, og han kunde da muligvis have fået i sinde at rose sig deraf; men true med at slå dem ihjel, vilde aldrig være faldet ham ind.* Hœlask minst í máli, metask heldr at val feldan *(jf. Fms. VIII 254^{3-4}, Konunga sögur 110^{9-10b}, Flat. udg. II 627^{1-2b}), var i virkeligheden eharaeteristisk for de historiske sagahelte. Hertil kommer nu, at der neppe er grund til at antage, Skarpheðinn har været egentlig fjendtlig sindet mod andre end to (Þráinn og Hrappr) af de sexten mænd (jf. Njála I cap. 92*[2]*). Hvorfor så lade ham udtrykke sig som om de vare hans dödsfjender alle sammen?*

S. 476^{12}. Njála I cap. 92^{124} må ljet ek *naturligvis læses som ét ord (*létk*).*

S. 478^{4}. Njála I eap. 92^{130} må ljet ek *naturligvis læses som ét ord (*létk*).*

---

(1) *At Skarpheðinn har troet at kunne göre* Þráinn *bange og således tvinge ham til at udrede det forlangte, anser jeg ikke for muligt.*

Nogen kunde mene, at Skarpheðinn ved en egenmægtig trusel har villet göre forlig umuligt, for derved at hidföre kamp og manddrab. Men slig en beskyldning for lumskhed og blodtörst turde savne al hjemmel i sagaens fremstilling af ham.

(2) *i særdeleshed linie ^{151}...,* skarpheðinn grípr þá báða senn gunnar lambason ok grana gunnarsson ok mælti 'tekit hefi ek hér hvelpa tvá — eða hvat skal við gera?' ...

S. 502 anm. κ begynd. Skulde ikke mínu meini *være indkommet fra sætningen* ek em at mínu meini minnigr *i Kári's 'vísa' cap. 132?*

S. 519_{16}*—*520^{8}*. Linien* svá er um flosa ráð *er ikke rigtig i metrisk henseende.*

S. 525_{3-2} *«Og, f. ex., et .... kending». Det er dog et spörgsmål, om* ími *kan anses for et virkeligt jettenavn.*

S. 542 anm. γ begynd. Med denne brug af hinn *kan man sammenligne brugen af* sú *Gmdr. Arngr.* 4^{1-4}*:*

Sættu oss við son þinn ítran,
sólar þengils skrín ok engla,
ítarlig, sú er allt má veita,
yfirdrotningin heims ok gotna.

S. 543 kan man også henvise til hár járnstafr *Ísll.* [2] *I 212 i fölgende 'vísuhelmingr':*

járnstafr skapar œrna
— esu sollin rif trolli —
hár á hjaltaayri
hríð kerlingar síðu.

I förste 'vísuhelmingr' bruges forkr(1) *i st. for* járnstafr, *og i prosaen* járngaddr mikill. *Her kan således umulig tænkes på «uplifted falchion» eller «hárómuð hjalta tunga»; og* hár *kan neppe betyde andet end* h ö i*, d. v. s. 'lang'.*

---

(1) *Så vidt mig bekendt har* forkr *hverken haft bemærkelsen* fork *eller bemærkelsen* bådshage.

S. 543₁₀ har et falsk punctum indsneget sig.

S. 550₁₈₋₁₆. Skulde det oprindelige ikke muligvis have været

Rjóðandi lét randa
ryðskalm **yfir** falma
fægi fjölnis veigar*?*

Det synes i alt fald at give en god mening, og netop den, man ventede at finde her. Og forvanskningen af yfir *til* of mér *slutter sig til den gruppe af forvanskninger, på hvilken jeg oven for, side 916₂—917¹⁶, i forbigående har anfört exempler.*

S. 560⁴ har jeg forandret Korm.¹ 218₁₁

bavl ólítit h e f i r
til böl ólítit d r ý g i r,

hvorved Korm.¹ 218₁₁₋₉ kommer til at lyde

böl ólítit drýgir
hann nú sveinn inn svarti,
sonr ögmundar, skaldit.

Men ved behandling af skjaldekvad er det, i regelen, farligt at stole på udgaver, og undlade at efterse håndskrifterne, selv om disse ere nok så dårlige, en undladelse, hvori jeg des værre her har gjort mig skyldig. Havde jeg kendt Möðruvallabók's interpunction, således som den nu foreligger i Korm. ved Möbius (side 62 'vísa' 73), vilde min gisning — hvis jeg så havde vovet en gisning — have forandret Korm.¹ 218₁₁₋₉ enten til

'Böl ólítit drýgjum!
Hefir hann sveinn inn svarti,
sonr ögmundar, skaldit'

(nemlig, hvis man opfatter det hele, Böl .... skaldit, *som en ytring af Kormákr selv) eller til*

> 'Böl ólítit drýgið!'
> — 'Hefir hann sveinn inn svarti,
> sonr ögmundar, skaldit'

(nemlig, hvis den förste af de tre linier henföres til den replik, Kormákr lægger Steingerðr i munden, medens man opfatter de to fölgende som Korm^s svar). Ordfölgen Böl ólítit drýgjum *(eller* drýgið*) forekommer mig at stemme bedre overens med den improviserende tone i den hele 'vísa', end det stivere* Böl drýgjum *(eller* drýgið*)* ólítit*; medens jeg dog gerne indrömmer det ikke usandsynlige i, at man af hensyn til metrum kan have afveget fra tonen (jf. Möbius, Korm. side 49⁹). Ti kan overhovedet en verslinie som* Böl ólítit drýgjum *(eller* drýgið *eller* drýgir*) på nogen måde gå an? Jeg vidste i 1883, lige så godt som nu, hvad man kan indvende imod den. Men på den anden side kendte jeg en mængde verslinier, hvis förste fod, i steden for — — eller — ⏑ eller et æqvivalent for en af disse födder, i det mindste tilsyneladende, er ⏑ —, eller, med andre ord, hvis förste stavelse er kort, men, i det mindste tilsyneladende, forlænget. Jeg skal nu anföre nogle exempler på korte enstavelsesord (d. e. enstavelsesord ¹⁾ med eller uden consonantisk forlyd; ²⁾ med en kort vocalsk ind- eller forlyd; ³⁾ med en kort consonantisk udlyd), der synes at optræde ikke blot som korte men også som lange.*

Jeg skal da först omtale gruppen en, fram, með, of *eller* um, ok, við, *og citere exempler på disse ords forekomst som korte.*

Exempler på kort en.

a) i det indre af en verslinie.

[Egill Skall. (sagaen cap. 58 'vísa' 1²) þróttharðr en ek mik varðak.

Fóstra þórodds þórbrandssonar (Eyrb. cap. 63 'vísa' 1[8]) fjör þitt en ek sé görva.

þórmóðr kolbr. (Fóstbr.[2] 106[4], GhM. II 398[14], Flat. udg. II 225[16b]) mætr en ek mensku bœttak.*]*

Sighvatr (Hkr. Ól. helg. cap. 41 'vísa' 2[7], Óh. 1853 side 36[3b], Fms. IV 90[15], Flat. udg. II 39[15b]) látrs en ek lánardróttin. *Overalt* en ek *(eller, urigtig*, enn ek*) uden variant.*

[Arnórr jarlaskald (SnE. I 464[3] II 339[3]) allríks en ek bið líkna.

Geisli 23[1] Þar kom blindr en ek byrja *(Bergsbók ved Cederschiöld:* «Þar kom blindr enn ek byrja»*; Flat. udg.:* «Kom þar blindr enn ek byria»*).*

Grett.[2] 14[13] «Kaldbak, en ek læt akra».*]*

Gmdr. Arngr. 55[6] barn með sér en hún vaknar gjarna *(*hún *må udtales uden* h*).*

b) i begyndelsen af en verslinie.

Glúmr Geirason (Hkr. Kh. I 205 note [9]; Hkr. ved Unger side 136[29b]; Fms. I 92[13]; SnE. II 100[7] 406[3]; Björn M. Ólsen, Gramm. side 14[1-2] 64[59]) En ek veit at hefir heitit. — *Flat. udg. I 86[4b] læses* «en ek ueit hefir heitit», *sikkert urigtig, i det* at *er glemt. — I fölge Hkr. Kh. I 205[13] og SnE. II 508[14a] skulde denne verslinie hedde* Enn veit ek *(ɔ:* veitk*)* at hefir heitit, *stivere og mindre naturligt, end* En ek veit *osv.*

Víga-Glúmr (Ísll.[1] II 375[10], Ísll. forns. I side 61[67]) «en ek þrádráttar þóttumz».

Hásteinn (Ísll.[2] I 165[1]) en ek hyrbrigðir hugða.

Bergbúaþáttr 9[5] (NO. XXVII 127) «en ek steinhnökkva styr*k*van».

Lilja 14[1] En at verðleikrinn vís á jörðu *(jeg tror, sammenhængen i förste 'vísufjórðungr' er:* En at verðleikrinn á jörðu vyrði vís sök til himna-dyrðar*).*

Lilja 60^1 En í andláti Jesú sæta *(ældre* sœta*) hörer vistnok også herhen, da í uden tvivl er langt. Jf. oven for, side* 945_6*—*946^{13}.
Altså en *endnu i Lilja.*

Grott. 7^1 *(SnE. I 380, SæmE. ved Bugge side 326)* En hann *(må udtales* ann*)* kvað ekki.

SnE. II 142^9 417_{13b}*; Björn M. Ólsen, Gramm. side* 23^{14} 92^{14} 204^{6-11}, en á hræ muninn.

Egill Skall. Höfuðlausn 1^2 en ek viðris ber, *hvor alle håndskrifter (jf.: Egilssaga 1809 side* 427^7*; Egilssaga ved Finnur Jónsson side* 345^4*; SnE. I* 496^{15} *II* 450_{11a} 599^{18}*) synes at have* en ek.

Fas. I 427^{13}*, Norr. Skrr. ved Bugge side* 307^{13}, en ek því aldri. *Jf. Fas. II* 219^1.

Fas. II 185_8 519_{5b} en í brjóst framan. *(Fas. II* 307^9 ok í brjóst framan.*)*

Fas. II 216_{14} en á hlið brynja. *(Fas. I* 426^{15} ok á hlið brynja.*)*

Fas. II 219^1 en ek unda þó. *Jf. Fas. I* 427^{13}.

Fas. II 277^2 en hann *(udtalt* ann*)* sjálfr drepinn.

Fas. II 301^{10} en ek segja mun.

Fas. II 302^7 en ek vætki því.

Fas. II 315_{12} en ek sjálfr þaðan.

Fas. III 31_{11} «en ek Þrumu honum».

Merlín. I 11^9 en í lófa man.

» » 21^1 En it horska dýr *(hvor* it *for* en *del beror på en plausibel gisning).*

» » 36^5 en á leið fara.

» » 43^5 en á fundi þeim.

» » 45^5 en es þeir koma.

» *II* 9^7 en enn ágæti.

» » 21^5 en hinn *(læs* enn*)* hvíti naðr.

» » 31^5 en enn rauði snákr.

» » 58^5 «en en*n* œfri aldr».

» » 61^5 en af þeim sökum.

Merlín. II 83[7] en hann *(udtalt* ann*)* laufi þekr.
» » *86*[8] en hann *(udtalt* ann*)* enn til sín.
Háttatal 86[6] en at gjöf vaða.

Jeg tror, det anförte, skönt ingenlunde fuldstændigt, vil være tilstrækkeligt til at indsætte en *(d. e.* ĕn*) i sine rettigheder.*

Exempler på kort fram.

Som bekendt er fram *den herskende skrivemåde i nyere islandsk (skönt intet menneske, så vidt mig bekendt, siger* fram *i stedet for* framm*). Alligevel husker jeg intet exempel på udtalen* fram *(— der stemmer overens med:* framan *adv.;* frami *subst.;* frama *verbum; osv. —), med undtagelse af Egill Skall. Höfuðlausn* 4^{3-4}

guðr óx of gram.
gramr sótti fram.(1)

Exempler på kort með
må vistnok forekomme, skönt jeg ingen har optegnet. Jeg anförer kun Hym. 27[6] *(SæmE. ved Bugge side 109)* «oc *meþ* æstscoto».

Exempler på kort of *eller* um.
Merlín. II 42[6] «um en römu sköp» *(◡ — ◡ | ◡ ◡).*
F. ex. Þjóðolfr Arn. (SnE. I 462[14]*)* es of alla brá *viser versemålet ikke, om præpositionen er kort eller lang.*

Exempler på kort ok *ere hyppige, i det mindste i 'fornyrðislag'.*
Merlín. I 9[7] ok hon firri menn *(hvor* «hon» *må udtales uden* h*).*

---

(1) *Med hensyn til den fölgende 'vísuhelmingr' (Höfuðlausn* 4^{5-8}*) henviser jeg til Finnur Jónsson, Egils saga Skall. 1886—1887 side* 406_{4-1}. *Jf.* «Fast lá fram á brjósti flugstraumr í sal naumu» *Grett.*[2] *154*[10—11] *sammenholdt med Jón Þork.* «*Skyringar á vísum í Grett.*» *side 28.*

Merlín. I 38^{4} ok í augu gram *hörer vistnok også herhen, da i uden tvivl er langt. Jf. oven for, side* 945_{6}—946^{13}.

» *II* 27^{7} ok hans *(udtalt* ans*)* hróðr fara.

» » 37^{8} ok hann *(udtalt* ann*)* skjótla verðr.

» » 48^{7} ok hann *(udtalt* ann*)* upp frá því.

» » 85^{5} ok hann *(udtalt* ann*)* eyðir hans.

» » 86^{1-2} «Ok hann síðan þekkr | þykku laufi» *(hvor* hann *må udtales* ann, *og hvor* þekkr, *hvis det ikke er en trykfeil, vistnok er en ved* kk *i* þykku *fremkaldt skrivfeil).*(1)

---

(1) *Jeg ser ikke rettere end at også SæmE. frembyder exempler på udeladelse af* h *i* hann hón. *Jeg skal imidlertid her indskrænke mig til Völuspá (SæmE. ved Bugge side 1—11). I stedet for* hón (*d. e.* hán *med omlyd. Jf.* hána *og* hánum) *skriver Bugge* hon, *en skrivemåde, der synes retfærdiggjort ved Völuspá* 59^{1} (— *ikke* Sér hón upp koma — — — | ∪ ∪ *! men* —) Sér hon *(— sikkert udtalt [ikke* hon, *men]* on; *hvilket for övrigt er på dette sted i metrisk henseende ligegyldigt —)* upp koma *(— ∪ — | ∪ ∪). Man jevnföre t. ex.: Merlín. I* $10^{1,3}$, 11^{5}, Tekr hon at reyna, tekr hon íþróttir, berr hon í hœgri. *I Völuspá forekommer* hann hon 25 *gange. Vers 5 (*«Sól varp sunnan, | sinni mána, | hendi inni hœgri | um himinjöður *(Bugge Tillæg og Efterslæt);* | sól þat ne vissi | hvar hon sali átti, | máni þat ne vissi | hvat hann megins átti, | stjörnur þat ne vissu | hvar þær staði áttu»*) gör* hon *og* hann *ingen metriske vanskeligheder, når de udtales uden* h. (*Men i övrigt synes det hele vers ilde medhandlet. Lin.* $^{9-10}$ *bör måske skrives:* [stjörnur vissut | hvar staði áttu]. *Se for resten Sievers «Proben», Tübingen 1885.*) *Vers* 21^{1} þat man on folkvíg *(— ∪ — | — —). (Vers* 21^{10} *er udeladelsen af* h *ikke* **metrisk** *nödvendig. Heller ikke* 22^{4}.*) (Vers* 22^{5-6} «seið hon hvars hon kunni, | seið hon hugleikin» *forbigår jeg.) Vers* 22^{7} æ vas on angan *(— ∪ ∪ | — ∪). Vers* 26^{4} es ann slíkt um fregn *(∪ — — | — —). (Vers* $27^{1\,og\,5}$ «Veit hon Heimdallar» *og* «á sér hon ausask» *må vel ændres til* Veitk heimdallar *og* á sék ausask. *Jf. vers* $1^{1.5}$ $2^{1.4.5}$ 19^{1} 31^{1} 44^{6}*). Vers* 28^{1} Ein sat on úti *(— ∪ ∪ | — ∪). Vers* 29^{5}, «sá hon vítt ok um vítt», *bör måske læses* sá on vítt um vítt *(∪ — — | — —),*

Desuden: Merlin. I 10^{2} 27^{6} 34^{7} 44^{1} *II* 11^{1} 24^{7} 35^{8} 60^{5} 67^{2} 81^{5} 88^{1} 99^{6}.

Se: Fas. I 440^{3} 521_{8b}, *Norr. Skrr. ved Bugge* 220^{3} 320^{9}; *Fas. II* 38_{12}, *Norr. Skrr. ved Bugge* 16^{19}; *Fas. II* 212^{12}; *Fas. II* 279_{15} 551^{4a}; *Fas. II* 279_{5} 551^{14a}; *Fas. II* 280^{1}; *Fas. II* 280^{4} 551^{16a}; *Fas. II* 307^{9} *(Fas. II* 185_{8} *og* 519_{5b} *har* en *i st. for* ok*)*; *Fas. II* 313^{12}; *Fas. II* 548_{16a}.

Grott. SnE. I 386^{10} *og SæmE. ved Bugge* $327b^{23}$ ok at mani hafðar *(den förste fod er anden pæon).*

Hym. 34^{3} ok í gegnum steig.

Völuspá 6^{4} 9^{4} 23^{4} 25^{4} ok um þat gættusk.

Ib. 9^{8} ok ór bláins leggjum *(den förste fod er en diiambus).*

Ib. 24^{2} ok í folk um skaut.

Ib. 28^{4} ok í augu leít.

Ib. 45^{2} ok at bönum verðask *(den förste fod er en diiambus).*

Ib. 60^{3} ok um moldþinur.

---

i det vítt um vítt *(— jf. t. ex.* leita laugt um skamt *—) betyder 'langt ud over vidhedens grænse' (völvens blik gennemtrængte f. ex. ikke blot de nærmeste 1000 mil, men også de hinsides disses grænse liggende 1000 mile, og så fremdeles). Vers* 30^{1} Sá on valkyrjur *(◡ — — | — ◡). Vers* 33^{1} þó ann æva hendr *(◡ — — | ◡ —). Vers* 35^{1} Hapt sá on liggja *(— ◡ — | — ◡) Vers* 38^{1} Sal sá on standa *(— ◡ — | — ◡). Vers* 39^{1} Sá on þar vaða *(◡ — — | ◡ ◡). (Vers* 44^{5}, «Fjöið veit hon frœða», *har Sievers rettet til* Fjǫlð veit-k frœða. *Jf. det umiddelbart fölgende* fram sé ek lengra. *Vers* 55^{5}, «lætr hann megi hveðrungs», *må man med Sievers udelade* hann. *Ligeledes vistnok* 56^{5}, «drepr hann af móði», *hvor forvanskningen synes mere omfattende.) (Vers* 59^{1} *er det metrisk ligegyldigt, om* h *i* hon *udelades eller ikke. Se oven for.) (Vers* 64^{1}, «Sal sér hon standa», *må vistnok ændres til* Sal sék standa. *Jf.* Sal veitk standa *SnE. I* 78_{9} *II* 292_{16a}.*)* *Vers* 66^{8} Nú man on søkkvask *(— ◡ — | — —).*

Völuspá 60[7] ok á fimbultýs.[(1)]

Et par exempler af den lettere slags 'dróttkvætt':

Stjörnu-Odd. (NO. XXVII 122₅) ok ek siklingi sagðak.
þáttr Orms Stór. (Fms. III 218[15], *Flat. I 528*[11a]*)* ok á fleyskipi fórum.

Det er måske tilfældigt, at jeg af det kunstigere 'dróttkvætt' kun har optegnet et enkelt, og det et dårligt, exempel på ok *som kort stavelse, nemlig, Líkn. 24*[3], «eyks ok af öllu slíku», *hvilken verslinie sikkert måtte læses* — ◡ ◡ | — ◡ | — ◡ *(ikke* — ⏑̲ | ◡ — ◡ | — ◡*). Men* ok *passer her meget slet til sammenhængen; hvorfor jeg antager, at* eyks ok *er en forvanskning af* eyksk.

Exempler på kort við.

Grett.[2] *60₁₃* við oss at sóknum.
Fas. II 74[2] *492*[13a] við ingibjörgu. —

---

(1) *Som en lang stavelse optræder* ok *kun på to steder i Völuspá, nemlig,* 1) *i sætningen vers 57*[5–6] «geisar eimi ok aldrnari». *Men jeg kan ikke lægge nogen vægt på dette* ok *(— skönt det findes i:* H, r, W *[og 756] —), da læsemåden i* R,

»geıſar eímı | vıþ *(oprindelig* vıþꝛ?*)* alðꝛ nara«,

det ene flammehav raser tæt ved det andet, nærmere betragtet, synes naturligere; ligesom også Sturla Þorðarson's *(† 1284)* Eim lék hyrr með himni *den ene himmelhöie ildsöile slikkede (jf.* eldr lék hús fyr höldum*) den anden (Fms. IX 359, Cod. Fris. udg. af Unger side 449, Flat. udg. III 71) gör indtryk af at være en efterligning af* geisar eimi | við(r) aldrnara, | leikr hár hiti | við himin sjalfan *(men ikke af* geisar eimi | ok aldrnari *osv.).* 2) *i vers 21*[5] «ok í höll Hárs», *der vistnok bör læses* ok í höll háars. *(Jeg skriver* háars, *i henhold f. ex. til Egils saga cap. 44 'vísa' 3*[8], regnbjóðr hárs þegna, *hvor man, i st. for* hárs, *vistnok bör læse* háars, ◡ — *(men ikke* hávars, — —*). Det synes også at ligge i sagens natur, at* hávara- *måtte blive til* háara-, *för* hára- *kunde fremkomme deraf.) I overensstemmelse hermed antager jeg, at også* ok *i vers 64*[7], ok um aldrdaga, *er kort.*

På den anden side findes

1) *Sturl.*^{1} *II 76*^{17}, *Sturl.*^{2} *I 261*^{6}, En er mótför manna.
Bjarni gollbrárskald (Hkr. Ól. helg. cap. 194 'vísa' 1^{5}, *Óh. 1853 side 192*^{15b}, *Fms. V 31*$_{6}$, *Flat. udg. II 318*$_{16b}$, *Fsk. 89*^{7}*)* Enn(1) um iðnir manna.
Sighvatr (Hkr. Ól. helg. cap. 10, Óh. 1853 side 19^{20b}, *Fms. IV 45*$_{8}$, *Flat. udg. II 18*^{18b}*) og þorðr Kolb. (Hkr. Ól. Tryggv. cap. 43 'vísa' 1*^{1}, *Fms. I 170*$_{12}$, *Fsk. 48*$_{19}$*)* en (enn) í gegn at gunni.
Haustlöng 5^{5} En af breiðu bjóði.
Og mange flere 'dróttkvæð vísuorð'.
Merlín. II 28^{5} *og 62*^{1} en (En) eftir þat. *41*^{7} en eirjöfurr. *49*^{5} en annarr man. *77*^{5} en á hólmi. *88*^{5} en á lítlum. *89*^{5} en óskará. *92*^{5} en á köldum.
Og så videre.

2) *Guðmundr Galtason (***122 A** *til Sturl.*^{1} *II 95*$_{6}$, *Sturl.*^{2} *I 277*$_{14}$*)* »ꝼm̄ oc | ðaſ ıþuamí«.
Harmsól 34^{2} framm(2) í orða glammi.
Háttalykill Ragnv. 28 a^{8} framm (aptr) í böð ramma.
Arnórr jarlaskald (Fms. VI 409^{4}, *Flat. udg. III 391*^{13a}, *Mork. udg. 114*^{9a}*)* framm *(sål. Fms.; Flat. udg. og Mork. udg.* fram*)* óðu vé móða.
Kong Harald III (Fms. VI 385$_{13}$, *Flat. udg. III 377*$_{3a}$, *Mork. udg. 101*^{34a}*)* framm *(sål. Fms.; Flat. udg. og Mork. udg.* fram*)* en þat vas skammu.
þjóðolfr Arn. (Hkr. Magn. góð. cap. 33 'vísa' 2^{8}, *Fms. VI 82*$_{7}$*)* framm í vápna glammi.

---

(1) *Ikke blot i exempler som disse, men også hvor dette ord optræder som en kort stavelse, skrives det ofte med* nn *I nærværende tilfælde har Hkr. (så vel i den store københavnske som i Unger's udgave), samt* Óh. *1853,* nn, *medens Fms., Flat. udg., Fsk frembyde* n.

(2) *Således skrives dette ord ofte i oldskrifterne. Se det fölgende.* (*I nyislandsk skrives det* fram, *skönt udtalen er* framm.)

Sighvatr (Hkr. Ól. helg. cap. 238 'vísa' 2[2], Óh. 1853 side 217[2a], Fms. V 78[12], Flat. udg. II 354$_{15}$) fram *(således alle uden variant)* iðrask nú miðri.

Refr (SnE. I 502$_{15}$ II 452$_{13}$ 535$_{9}$ 601$_{16}$) fram *(således alle stederne, undtagen II 535, der har* framm*)* œsisk nú glamma.

[3]) *Krákumál 8[8] (ved C. C. Rafn 1826 side 110$_{18}$)* «med vpp runa folar».

Fms. II 13[9.13], Flat. udg. I 302$_{11a.b}$, Forns. 61[23] 86[14.18], Prøver 9[24.28], með ingolfi ganga.

Bragi (SnE. I 436$_{16}$) «með algifris lifru».

Nkt. 44[4] (Flat. udg. II 524) með ofstopa.

Fas. II 44$_{6}$, Norr. Skrr. ved Bugge side 24[4], með auðbrota.

Fas. II 548[4a] (jf. 272$_{6}$ med variant) með ölmusum.

[4]) *Kolbeinn Tumason (SnE. II 124[5] 412$_{3}$ [jf. Bp. I 491$_{4}$]; Björn M. Ólsen, Gramm. 19[19] 81[49] 191—192)* of elgrenni unnar. *Angående valget imellem* um *og* of *på dette sted se Björn M. Ólsen, Gramm. 192[7–8]. (Da verslinien, i fölge Gramm. 81[49], i* 748 *er skrevet* «æf ælgrænni vnnar», *må det förste* æ *vistnok være fremkommet derved, at skriveren har tænkt på* æ *i stavelserne* ælg *og* rænn.*)*

Krákumál 21[6] (ved Rafn 1826 side 138[13]) «of alldr mega fiþan».

Korm. 'vísa' 9[7] «vm afrettu ellta» *(Korm. ved Möbius side 57$_{3}$) og* «um afriettu ellta» *(Korm. ved Möbius side 63$_{1}$).*

Ágrip, udg. af Verner Dahlerup, spalte 19[19] »of elð tıl ͗gfelðar«.

Merlín. I 50[3] um aldar far.

Skallagrímr (Eg.-saga cap. 27) of *(variant* um*)* ynglings börn.

Ynglingatal 21[8] »um afbryðe« *Kringla,* »oꝼ aꝼ bıýðı *(med et acutus-tegn over* b*)*« *Fríssbók.*

Njála I cap. 157[172] »v̄ at lıtã« *F,* »v̄ at lıtaz« *A I,* »v̄ at lıtazt« *E. Jf. Fas. I 437[15] 520$_{4a}$, Norr. Skr. ved Bugge 217[8] 318[12].*

[5]) *Einarr skálaglam (Hkr. Har. gráf. cap. 6 'vísa' 3^1, Fms. I 56^1)* Ok oddnaytir úti. *Kringla (i AM. folio-nr.* 35*) og Jöfraskinna (i AM. folio-nr.* 38*) have* Oc. *Fríssbók (= AM. folio-nr.* 45*) og AM. folio-nr.* 61 *have* Ok.
Hornklofi (Hkr. Har. hárf. cap. 10, Flat. udg. I 572_{11b}, [Fms. X 187_{14}], Fsk. 9^{18}) ok allsnœfrir jöfrar.
Háttatal 102^2 ok auðsala.
Merlín. II 73^4 «ok Affríkar[1]».
Egill Skall. Höfuðlausn 9^2 ok eggja gnat.
En mængde andre 'vísuorð', dels 'dróttkvæð', dels hörende (i metrisk *henseende) til 'fornyrðislag'.*
[6]) *Krákumál 11^8 (ved Rafn* 1826 *side 115_6)* «vid vpp runa solar».
Hkr. Magn. Erl. cap. 3 'vísa' 1^2, Fms. VII 284^4, við orrostu kosta.
Háttatal 87^8 við orða sker.
Egill Skall. Höfuðlausn 1^6 við ísa brot.
Og så fremdeles.

Men ved siden af en, fram, með, of *eller* um, ok, við *stå henholdsvis formerne* enn, framm, meðr, umb, auk, viðr. *Formen* enn *(i betydn.* men*), der i nyere islandsk udtale ganske har fortrængt* en, *bruges i AM. qvart-nr.* 674 A *(Eluc.) omtrent 80 gange, medens* en *(*men*)* der *kun forekommer omtrent 30 gange*[2]. *Med*

---

(1) *Denne udtale med* ff *(i Hauksbók) er nyislandsk. At man i det 11. årh. har sagt* afríka, *ses af Þjóðolfr Arn. (Fms. VI 140^7)* vasat afríka jöfri.

(2) *I stedet for* enn *som nom. eller acc. sing. masc. af artikelen bruger* 674 A *undertiden* en *foran consonanter (se 2^9 8^{14} $36^{13.14.16}$).*

Betydningen endnu, *(*også*), udtrykker denne membran ved*

eꝡ,

(25^3 50^1).

hensyn til framm *se oven for, side 993 note* ^{2}. *Formen* meðr, *der tilhörer det ældre sprog, bör neppe anses for så oprindelig som* viðr, *men snarere for en efterligning af dette, i det man har stillet* með *over for* við, *og* meðr *over for* viðr. *Formen* umb *findes kun i de ældste membraner (eller gengivelser af sådanne), f. ex.: AM. qvart-nr.* **674 A** *(i den photolithographiske udgave)* 63_{1} »ūbḫverfeſ«, 66^{5} »oūbroþelegō«, 66^{17} »oūbrøþe«; *Ágrip (i Verner Dahlerups udgave)* 18^{5-6} »umb | eırıcſ æſi«, 2^{24} 11^{23} 13^{25} 22^{24} 32^{11} 49^{3} »ūb«, *osv.*[(1)] *Se Lex. poët. 832 a (artikelen* umb*)*[(2)]. *Ligesom* umb, *således har også formen* auk *(i betydn.* og*) en meget gammel klang, skönt den undertiden findes i håndskrifter, der ikke ere meget gamle. Se f. ex.* [1)] *oven for, side* $473^{7.13.19}$. *At* Auk *er oprindeligt i disse tre linier, synes klart, og bestyrkes end ydermere ved forvanskningerne* »ƌuðꝛ« *i C*ε *og* »Auðꝛ« *i G.* [2)] »auk« *Óláfs drápa Tryggv. ved Hjalmar Gullberg side* 9^{4}. [3)] *AnO. 1858 side 111 note* ^{18}. *Det gamle* viðr *bruges endnu (— naturligvis udtalt* viður *—) som förste led i nogle sammensætninger (se Icel.-Engl. Dict. 701* a_{3-1}*).*

Betydningen end, *lat.* quam, *udtrykker den mindst 37 gange ved* an, *2 gange* (5^{3} 45^{7}) *ved* án, *1 gang* (59^{7}) *ved*

eŋ,

hvilket sidste formodentlig er en skrivfeil; med mindre det skulde være et tegn på, at det nyere enn *allerede havde begyndt at vise sig, den gang AM. qvart-nr.* 674 A *blev skrevet, og være kommet ind af vanvare. (Et sådant* enn *frembyder t. ex. Njála I cap.* 92^{122} enn til vápna sennu.*)*

(1) *Dog også* »um« *(f. ex.* 70^{15}*),* »ū« *(ofte).*

(2) *I verslinien* «umb sá er þýtr í trumbu» *(Fms. VIII* 208^{3}*) beror* umb *på en ændring, der vel synes meget plausibel, men hvis rigtighed dog ingenlunde er hævet over al tvivl, så længe det ikke er godtgjort, at* um *i håndskrifternes* «um sá er þýtr í trumbu» *ikke kan danne linierim.*

Når man finder verslinier som: En er mótför manna *(oven for, side* 993^{2}*)*, »ꝼmᷱ oc | ðꜷſ ıƕuāmí« *(oven for, side* 993^{17}*)*, «med vpp runa ſolar» *(oven for, side* 994^{7-8}*)*, «vm afrettu ellta» *(oven for, side* 994_{12}*)*, »of elð tıl gᷱfelðar« *(oven for, side* 994_{9-8}*)*, Ok oddnaytir úti *(oven for, side* 995^{2}*)*, «vid vpp runa solar» *(oven for, side* 995^{13-14}*)*, *kan man ikke uden videre opstille dem som metriske besynderligheder (— det vil sige: som exempler på, at en kort stavelse enten bruges i stedet for en lang eller vilkårlig forlænges —), eftersom det ligger nær at formode, at disse verslinier oprindelig have lydt:* Enn er mótför manna, framm ok daus í hvammi, meðr uppruna sólar, umb afréttu elta, umb eld til gráfeldar, Auk oddnaytir úti, viðr uppruna sólar. *Men tör man påstå, at en sådan formodning* o v e r a l t *vilde træffe det rette?*

Forholdsordet fyr *indtager en særegen stilling. Af de forskellige former, hvori dette ord optræder, synes* fyrir (firir) *at være dannet af* fyri (firi) *i lighed med* yfir *og* undir *og* eptir, *dog især under påvirkning af det sidste af disse tre ord. — Jeg skal anföre et par exempler på naturlig brug af præpositionens enstavelsesform* (fyr*). Þórleifr jarlsskald, Svarfd. ved Finnur Jónsson cap.* 22^{12}, Belg hjó fyr mér *(Ísll.*^{1} *II* 157_{7} *og Ísll.*^{2} *I* 208^{12} *henholdsvis, ikke rigtig,* fyri *og* fyrir*). Samme skjald, Svarfd. anförte udgave cap.* 22^{14}, en fyr áleifi *(Ísll.*^{1} *II* 157_{5} *og Ísll.*^{2} *I* 208^{14}*, ikke rigtig,* fyrir*). Norr. Skr. ved Bugge side* 29^{2} fyr annisnesi *(Fas. II* 49^{11}*, ikke rigtig,* fyrir*). Fas. II* 291_{15} sem fyr *(skrevet* fyrir*)* úlfi geitr. *Men går det an i verslinier som*

SnE. I 388^{4} *(Grott.* 18^{2}*), SæmE. ved Bugge* $328\,b^{1}$ *(Grott.* 19^{2}*)*, «fir*i*r avstan borg»,

Hkr. Yngl. cap. 51 (Ynglingatal) «fyrir ási fór»,

Einarr skálaglam (SnE. I 240^{10} *II* 304_{10}*)* «fyrir örþeysi at ausa»[1],

(1) *Der kan nemlig neppe være nogen tvivl om, at stavelsen* i *her bör elideres.*

Sighvatr (Hkr. Ól. helg. cap. 70 'vísa' 3^3, Óh. 1853 side 55_{11b},[1] *Flat. udg. II 58^{17b})* «fyrir ágætu úti»,
Háttatal 80^8 «fyrir auðs börum»,
Nkt. 26^4 (Flat. udg. II 522) «fyrir Yggs mani»,
Sturla þorð. (Fms. IX 235^2, Cod. Fris. udg. af Unger side 390^{6b}, Flat. udg. III 6^{9b}) «fyrir ófriði»

uden videre at indsætte fyr *i stedet for* fyrir*? Mig forekommer det lidt betænkeligt. (Jf. t. ex.:* ok eftir þat *Merlin. II 20^5,* En eftir þat *Merlin. II 28^5 62^1.)*

Dog, ikke alene en, fram, með, of *eller* um, ok, við, (fyr), *men også f. ex. 1)* af; *2)* at; *3)* ef; *4)* en, *artikelen; 5)* es, er; *6)* et, *artikelen; 7)* gjöf; *8)* gröm; *9)* grös; *10)* hjör; *11)* hlöð; *12)* hvar; *13)* mjök; *14)* mon; *15)* nam; *16)* sat; *17)* sem; *18)* skal; *19)* til; *20)* vas; *21)* veg; *22)* þat *optræde (uden position) hvor der skulde stå en lang stavelse. Jeg skal anföre exempler, også på den normale brug, hvor jeg har dem ved hånden.*

1) **af,**

a) normal brug:

Merlin. I 59^7 af enni gömlu ∪ — ∪ | — ∪.[2]
Sturla þorð. (Fms. IX 492_7, Cod. Fris. ved Unger side 507^{7a}, Flat. udg. III 140_{16a}) af afarmenni.

b) abnorm brug:

þórarinn loftunga (Hkr. Ól. helg. cap. 259 'vísa' 7^2, Óh. 1853 side 230_{8b}, Fms. V 109_{9-8}, Flat. udg. II 377^{7b}) af altári. *(At ikke* altari, *men* altári, *her er det rette, kunde anses for givet, selv om man ikke kunde henvise til* altári lög sára *Líkn. 37^4. Dog må man vistnok temmelig tidlig have fået det nyislandske* altari, *da denne form vel må anses for mellemled imellem* altári *og* alteri.*)*

---

(1) *Fms. IV 136^3 har* fur *i steden for* fyrir.

(2) *Merlin. I 8^{12},* en af ösku vatn, *kan ikke påberåbes, da man ikke véd, om en skal forestille en kort eller en lang stavelse.*

Ingimarr af Aski (Hkr. Kh. III 299, Flat. udg. II 446$_{3b}$, Orkn. 172) af almboga.
Fas. II 548^{4b} (jf. 273^{2}), Örvar-Odds saga herausgegeben von R. C. Boer side 160^{15}, af ulfsfjalli.(1)

2) **at,** *bindeord og forholdsord,*

a) i normal brug har jeg kun exempler på bindeordet. Verslinier som Ynglingatal 49^{6} (Wisén pg. 8), at ölum stilli, *og Fas. II 319^{3},* at yfirliti(2), *hvor det er ligegyldigt, om den förste stavelse er lang eller kort, kunne naturligvis ikke påberåbes.*

Af de herhen hörende, biordet at *frembydende, verslinier, jeg har samlet, er der kun 1 eller 2, i hvilke ikke enten* ek *eller* hann *eller* hón (hon) *fölger på* at, *nemlig*

Merlín. I 46^{6} at um lundúnir, *med mindre Merlín. I 46$^{5-6}$ bör læses* svás hann langr, at | um lundúnir *(ligesom Merlín. I 46$^{9-10}$ vistnok må læses* ok svá óðr, at | urðar lindi*).*
Ib. II 96^{6} at enn fróði halr.

De övrige verslinier anföres i fölgende orden: $^{1)}$ de med at hann, *$^{2)}$ de med* at hón, *$^{3)}$ de med* at ek *i förste fod, $^{4)}$ de med* at ek *i mellemfoden.*

$^{1)}$ þórarinn loftunga (Hkr. Kh. II 392^{30}, Hkr. ved Unger 509^{26b}, Óh. 1853 side 231^{10a}, Fms. V 110^{13}, Flat. udg. II 377^{23b}) at hann *(udtalt* ann*)* unni þér.
Krák. 22^{3} at hann *(udtalt* ann*)* i odda éli.
Njála I cap. 23^{39} sverð at hann *(udtalt* ann*)* eigi berðiz.
Grett.^{2} 105$_{14}$ «þat man hellr, at hann *(udtalt* ann*)* man bellinn». *Hvis det förste* man *ikke ændres til* er,

---

(1) *Skulde ikke det foregående 'visuorð' oprindelig have lydt* en ek einn ofan? *(Jf. t. ex.* en í brjóst framan, *anført oven for, side 988^{15}.)*

(2) *Den foregående verslinie bör formodentlig læses* var ann þá engum líkr, *med forkortet* þá *(∪ — ∪ — | — —).*

må det udtales uden vocal (m'n). *Formen* hellr *forekommer mig meget mistænkelig. Mon verslinien ikke bör skrives* þat *(eller måske* það*)* er heldr, at hann man beldinn? *Jf. Gmdrápa Arngríms 15*[5–8], ílags þáttr kom illra vætta | einsætt *(se Lex. poët. 126 b*$_{17-16}$, *art.* einset, *og Isberg «Kvæði Guðm. byskups» side 43)* í hug mjök kolbeini, | yfrit baldr sá er eiga vildi | (illt verk *[se Bp. II 190 note*[2]*]* er þat!) dóm yfir klerkum, *hvilke versliniers prosaiske ordfölge jeg antager at være* Yfrit baldr ílags-þáttr illra vætta, sá er vildi eiga dóm yfir klerkum (— illt verk er þat! —), kom, einsætt, mjök í hug kolbeini. *Her synes* ballr *at være blevet til* baldr *(— se Lex. poët. 36 a*[31–32], *art.* baldr *δ. Jf. Isberg «Kvæði Guðm. bysk.» side 57 —), ligesom, f. ex.,* öllungis *er blevet til* öldungis. *Jf. også* baldinn.

Einar Gilsson (Bp. II 171[13]*)* heldr at hann *(udtalt* ann*)* hjálpa skyldi.

Gmdrápa Árna 32[8] grundvöll at hann *(udtalt* ann*)* fekk sterkan fundit.

Ib. 80[3] guðmund, oss at hann *(udtalt* ann*)* giptu sendi.

[2] *Björn hítd. (sagaen ved H. Friðr. side 43*[6]*)* at hón *(udtalt* ón *eller vel snarere* on*)* ala vildi.

Plác. ved Finnur Jónsson 19[6] brátt, at hon *(udtalt* on*)* saurgask máttit.

Fas. II 218[15] *219*[13] at hon *(udtalt* on*)* síðan mik.

Merlín. I 9[5] at hon *(udtalt* on*)* lækningar.

[3] *þórarinn máhlíðingr (Eyrb. cap. 19 'vísa' 13*[5]*)* «at ek (Hjördöggvar) hyggja».

þorðr Kolb. (Bjarn. hítd. ved H. Friðr. side 67[10]*)* at ek morðvandan myndak.

Bersi Skald-Torfu son (Hkr. Ól. helg. cap. 48 'vísa' 7[5], *Óh. 1853 side 41*[9b], *Fms. IV 102*[14], *Flat. udg. II 45*$_{15b}$*)* at ek herstefnir hafna.

Hárekr í þjóttu (Hkr. Ól. helg. cap. 168 'vísa' 2^{5}, Óh. 1853 side 171^{7b}, Fms. IV 373^{11}, Flat. udg. II 287^{1b}, Fsk. 83_{10}) «iorð at ec eigi þørþac».
Sneglu-Halli (Fms. VI 376^{13}, Mork. udg. 101^{9a}; jf. Flat. udg. III 426_{18a}) «syn er at ek sitc at Ranar».
Ragnvaldr jarl (Flat. udg. II 474^{12b}, Orkn. 262_{9}) lóns at ek leik við mínar.
Harmsól 59^{7} mild, at ek missa aldri.

*Jf.: Fms. II 149^{1}, Flat. udg. I 381_{16}. Fms. III 215^{10}, Flat. udg. I 526_{14a}. Fms. III 218^{10}, Flat. udg. I 528^{6a}. Flat. udg. II 334^{19}. Fas. I 350_{3}. Fas. I 437_{12} 520_{5b}, Norr. Skr. ved Bugge 217^{14} 318^{18}. Fas. I 519_{12a}, Norr. Skr. ved Bugge 213^{2}. Fas. II 49_{9}, Norr. Skr. ved Bugge 29^{12}. Fas. II 57_{5}, Norr. Skr. ved Bugge 38^{21}. Fas. II 80_{10} 495^{1b}. Fas. II 217^{16} 218^{7} 291^{3} $302^{11.18}$ 310^{14} 315^{15} 487^{7}. Njála I cap. 7^{20} (*Satt 'r, at ek sék við spotti*). Þorð. hreð. ved H. Friðr. side 47_{7}.*

4) *Skúli Þórsteinsson (Hkr. Kh. I 339^{3}, Fms. II 311^{3} X 351^{16}, Flat. udg. I 482^{13a}, ÓT. 1853 side 54_{20})* nú fiðr öld at ek eldumk. *(Hkr. ved Unger udelader* ek.*)*
Eldjárn (Hkr. Kh. III 219^{1}, Hkr. ved Unger 652^{1b}, Fms. VII 59_{9}, Mork. udg. 148^{24b}) Hitt 's satt at ek býð byttu.
Magnús kon. berf. (Hkr. Magn. berf. cap. 18 'vísa' 3^{7}, Fms. VII 62^{11}, Mork. udg. 152^{12b}) viti menn at ek hygg hennar.
Rekstefja 26^{2} (ShI. III 262, Fms. II 275_{6}, Flat. udg. I 465^{10a}) viti menn at ek frá tvenna.
Bergr Sokkason (1) *(SnE. II 230^{3}; Björn M. Ólsen, Gramm. 141^{1})* Eigi er ván at ek vága.

---

(1) *I følge Björn M. Ólsen, Gramm. 281^{2} sammenholdt med lxxv$_{5}$—lxxx^{3}.*

Lilja 83^{3} oleo smurður veittu at ek verða.
Se end videre: Fms. II 148_{3}, *Flat. udg. I* 381_{18}; *Eyrb. cap. 19 'visa'* 7^{7}.

b) abnorm brug

α) af biordet:

Ynglingatal 35^{2} *(Wisén pg. 7)* at yngvari.
Eg. cap. 74 'visa' 1^{4} *(Finnur Jónsson's udgave side* 262^{6}*)* at ér varir skyldið.
Korm. (sagaen ved Möbius 'visa' 62^{5}*)* at axllimar yðrar.
Arnórr jarlaskald (Fms. VI 68_{12}, *Flat. udg. III* 282^{1a}*)* at áleggjar yggjar.
Sigmundr öngull (Flat. udg. II 482^{2b}, *Orkn.* 292_{9}*)* «at aungr þar er slaug sungu».
Fas. I 428^{5}, *Norr. Skr. ved Bugge* 309^{6}, at aptr koma. *Men Fas. II* 218^{7} at ek aptr koma.
Fas. I 521_{12a}, *Norr. Skr. ved Bugge* 218^{16}, at ér skuluð.
Fas. II 41_{11}, *Norr. Skr. ved Bugge* 19^{26}, *står* at vér í kaf niðr. *Men* vér *er åbenbart ligefrem indskudt under overleveringen.* (*Derimod synes det klart, at Fas. II* 54^{6}, *Norr. Skr. ved Bugge* 34^{3}, at vér á flótta, *bör ændres til* at á flótta vér, ∪ — — | ∪ —.)
Fas. III 25^{1} at alls megins.
SnE. II 630^{18}, *SnE. SEg.* 236^{10b}, at urðhæings jarðar.

β) af forholdsordet:

Ynglingatal 24^{2} 32^{8} *(Wisén pg. 5, 6), Fas. II* 221^{5}, at uppsölum.
Hálaygjatal 13^{8} *(Wisén pg. 20)* «at eyðǫndum».
Egill, Höfuðl. 18^{4} *(Wisén pg. 22),* at eggtogi.
Samme, Sunatorrek 7^{4} *(Wisén pg. 23),* at ástvinum.
Samme, Arinbj. 18^{2}, at undri gefsk.
Sturl.^{2} *I* 15^{12} *(jf. Sturl.*^{1} *I* 18^{4}*)* at ágætis-manni.
Fas. I 282^{14} at aldrlagi mínu.
Krákumál 24^{6}, *Rafn's udgave 1826 side* 143^{7}, «at alldurlage míno».

Fas. II 271^{12} 547^{17a} at orrostu. *Ligeledes* 319^{13}.
Ib. II 271_{9} 547_{14a} at eggroði.
Ib. II 556^{7a} «at einka vin».
Sturla þorð. (Fms. X 20^{6}, *Flat. udg. III* 171^{16b}, *Cod. Fris. ved Unger* 531^{26b}*)* at ölskipan.

3) **ef,**

a) normal brug, f. ex. Nkt. 1^{2}, ef at skilum yrkja *(hvor der i övrigt burde stå* es *i steden for* ef[1]*), synes temmelig sjelden*[2]*, undtagen i de tilfælde, hvor det på* ef *fölgende ord enten er* ek *(hvilket som oftest er tilfældet), eller (meget sjelden)* ér, *eller* hann *(udtalt* ann*). Men i sådanne tilfælde turde det som oftest være noget usikkert, om* ef *oprindelig har indtaget en kort stavelses plads. Jeg anförer nogle exempler.*

Egill (sagaen cap. 76) Veiztu, ef ek fer með fjóra.
Hallfrøðr (Fms. II 248_{4}, *Flat. udg. I* 450_{16b}, *Forns.* 107^{1}, *Prøver* 32^{11}*)* ef ek næða sif slœðu.
þórarinn stuttfeldr (Hkr. Kh. III 271^{21}, *Hkr. ved Unger* 686^{19a}, *Fms. VII* 153_{13}, *Mork. udg.* 188^{23a}*)* þengill, ef ek stef fenga.
Ármóðr (Flat. udg. II 479^{13b}, *Orkn.* 282_{12}*)* væra ek sæll, ef ek svæfa.
SnE. II 138_{16} 416_{3}; *Björn M. Ólsen, Gramm.* 22_{13} 90^{63} *203,* Hvés, ef ek hlayp at krúsi?

---

(1) *Jf. Fritzner* ^{2} ef *conj. 3 (side 289—290). Dog kan jeg ikke tilbageholde den bemærkning, at citatet af Njála* 17^{72} *(side 264),* «mundi sá nú hafa hlaupit í braut frá þér, ef eigi væri jafnvel hugaðr sem ek em», *er uden værd, da i det mindste intet bekendt skindhåndskrift på dette sted har* ef, *der således må bero på en (af udgiveren, Olaus Olavius, begået) feil. I steden for* ef *have skindbögerne dels* «e'» *(F, A, B, E) dels* «er» *(H, I).*

(2) *Selvfölgelig kan man ikke beråbe sig på steder som Nkt.* 1^{6} *(Flat. udg. II 520),* ef eru færi, *da* ef *her kunde repræsentere en lang stavelse.*

Fas. I 521_{6b}, *Norr. Skr. ved Bugge* 220^{5} 320^{11}, «ef ek hafa mættag». (*Fas. I* 440^{5} *udelader* ek.)
Fas. II 57^{3-4}, *Norr. Skr. ved Bugge* 37^{23-24}, ef ek hálfs(1) konungs | hefna mættak.
Leið. 13^{3} fljótt, ef ek finna (— mætti *læs* —) mætta.
Fas. II 50_{7-6}, *Norr. Skr. ved Bugge* 30^{19-20}, ef ek mér þarfir | þess verks (— sæi *bör sikkert hedde* —) sæa.
Grett.[2] 39_{12} ýtum hættr, ef ek ætta.

Da fer, næða, fenga, svæfa, hlayp, mætta, sæa, ætta *kun kunne bruges om förste person i ental, kan tilföining af* ek *til sådanne former ikke være nödvendig i og for sig, med mindre der skal lægges eftertryk på subjectet, hvilket synes at være tilfældet i den sidste af de anförte verslinier. I alle de andre bliver* ef *langt ved position, dersom* ek *udelades. Men jeg skal ikke opholde mig herved, i det*

---

(1) *oprindelig vistnok* háalfs *eller* háálfs. *Kvadene i Hálfs-saga synes ikke at frembyde noget sted, hvor* hálf-, *i heltens navn, passer bedre end* háalf- (∪ —). *Og jeg antager, at fölgende skrivemåde vilde være den rigtige. Fas. II* 40^{11}, *Norr. Skr. ved Bugge* 18^{11}, Háálfr! draymði mik ∪ — — | ∪ ∪. *Fas. II* 43_{5}, *Norr. Skr.* 22^{11}, með háálfs rekkum — ∪ — | — ∪. *Fas. II* 43_{3}, *Norr. Skr.* 23^{2}, at háálfr vakl — ∪ — | ∪ ∪. *Fas. II* 44^{12}, *N. S.* 23^{17}, háálfs rekka för ∪ — — | ∪ ∪. *Fas. II* 46^{10}, *N. S.* 25^{23}, at háálfr konungr — ∪ — | ∪ —. *Fas. II* 47_{3}, *N. S.* 27^{9}, frá háálfs rekkum — ∪ — | — ∪. *Fas. II* 49_{10}, *N. S.* 29^{11}, Háálfr draymði mik ∪ — — | ∪ ∪. *Fas. II* 50^{14}, *N. S.* 30^{8}, háálfs eru rekkar ∪ — ∪ ∪ | — ∪. *Fas. II* 52^{10}, *N. S.* 32^{1}, «þá er vér Hálfi konungi», *er forvansket. Det oprindelige har formodentlig været* þás háálfi vér — ∪ — | ∪ —; *men man har tilföiet* konungi, *og, som fölge deraf, ændret* háálfi vér *til* vér háálfi (*eller* hálfi), *da* þás háálfi vér konungi *i syntactisk henseende vilde have en underlig klang. Fas. II* 52_{7}, *N. S.* 32^{15}, Háálf sá ek höggva ∪ — ∪ — | — ∪ *eller* Háálf sák höggva ∪ — — | — ∪. *Fas. II* 53^{4}, *N. S.* 32^{25}, at háálfs frami — ∪ — | ∪ ∪. *Fas. II* 54_{2}, *N. S.* 35^{2}, ok háálfr konungr — ∪ — | ∪ —. *Fas. II* 57^{10}, *N. S.* 38^{4}, háálfs ens frœkna ∪ — — | — ∪. *Fas. II* 58_{8}, *N. S.* 39^{22}, an háálfs rekkar — ∪ — | — ∪.

jeg for resten anser det for givet, at ef *ofte må være blevet brugt hvor der skal stå en kort stavelse.*

b) abnorm brug:

Ynglingatal 16² (Wisén pg. 5) ef agna her.
Árnórr jarlaskald (Flat. udg. II 415₄ᵦ, Orkn. 68₈) ef ílendra endils.
Fas. I 266⁹ 349¹⁵ ef ér dœið fyrri.
Ib. I 350¹ ef oss duga eggjar. *(Fas. I 267₁₅₋₁₄ må være forvansket.)*
Fas. II 50⁸, Norr. Skr. ved Bugge 30², ef ér vilið.
Einarr Skúlason (Fsk. 173₁₈, Mork. udg. 235¹⁸ᵇ) ef alkostigs *(—* allkostigs*? Jf. Fsk. 173 note⁴ —)* austan.
Eyrb. cap. 40 ʽvisaʼ 2⁵, GhM. I 754₆, ef áttgöfug ætti.
Eyrb. cap. 40 ʽvisaʼ 3⁵, GhM. I 758¹¹, ef eldnjörun öldu.

4) **en**, *artikelen,*

abnorm brug:

Merlín. II 23⁶ en auma þjóð.

5) **es**, **er**, *pronomen og partikel, samt verbum,*

a) normal brug ikke få steder (også afset fra sådanne, hvor et, måske senere indkommet, personligt pronomen, som oftest ek, *fölger på* es, er*), f. ex.:*

Ynglingatal 1⁴ (Wisén pg. 3) es at fjölni kom.
Þórleifr jarlsskald (SnE. II 114¹⁰ 410¹¹; Björn M. Ólsen, Gramm. 17₁₈ 75³⁸ 182—183) es at hjörrógi drógumsk. — *Om læsemåden* «er at hiǫrþingi gingvm», *Gramm. 120⁹ [SnE. II 190⁶], se Björn M. Ólsen, Gramm. 183 anm.⁴. Overleveringen har, som det synes, i stedet for sætningens oprindelige verbum indsat et andet, der var mere gængs i denne sammenhæng, nemlig* ganga. *Se, f. ex., en verslinie af Þórmóðr kolbr. strax neden for, samt* ʽes at vangroþe gangomʼ *Korm. ved Möbius ʽvisaʼ 69⁶.*

Björn hítd. (Bjarn. ved H. Friðr. 43^{10}*)* es í augun (augu?) leit.

þórmóðr kolbr. (Hkr. Ól. helg. cap. 218 'vísa' 3^{7}, *Óh. 1853 side* 207^{13b}, *Óh. 1849 side* 69_{20b}, *Fms. V* 58^{15}, *Flat. udg. II* 341^{15b}*)* es at geirþingi göngum.

Fas. I 432^{6}, *Norr. Skr. ved Bugge* 313^{9}, es á morgin skal.

Nkt. 30^{2} *(Flat. udg. II 523)* es óláfr beiddi.

Merlín. I 24^{9} es um tvívetri.

Ib. I 46^{1} Es á hans dögum.

» *II* 58^{1} Es í reiðingu.

» » 89^{11} es ór sjálfum þeim.

Krákumál 1^{3} es á gautlandi gengum.

Grett.^{2} 145^{2} *(Hallmundarkviða)* er at baki gengu.

b) abnorm brug:

Ynglingatal 20^{2} *(Wisén pg. 5)* es alfr of vá.

Egill Skall. (Sunatorrek 20^{2}*: Wisén pg. 25)* es upp of hóf.

Víga-Glúmr (sagaen cap. 27 'vísa' 4^{5}*)* es óvægins eigi. *Eller skulde* es *måske her have fortrængt* þvíat?

Den tredje linie i den underlige 'vísa', flere kilder tillægge Sighvatr, er i Ágrip ved Dahlerup 52^{19-20} *[jf. Fms. X 400] skrevet* »er oxa | mat ǫto«, *og i Flat. udg. II* 393^{10a} *[jf. Fms. V* 219_{3}*]* «er oxa mat atum». *Men Óh. 1849 side 75* «þar *(man ventede snarere* þá*)* er uxamat atom».

þórgeirr flekkr (Hkr. Magn. góð. cap. 14, Óh. 1853 side 237_{14b}, *Fms. V* 125_{5}*)* es þeir of dauðan *må* þeir *udelades, hvis det ikke kan udtales* þer.

Fas. I 520^{11a}, *Norr. Skr. ved Bugge* 215^{5}, es engi skal. *Dog har* **2845** *(i fölge Norr. Skr.* 316^{25}*; jf. Fas. I* 435_{9}*)* «giorir» *i st. for* skal.

Fas. II 43^{1}, *Norr. Skr. ved Bugge* 21^{16}, «er *(*því es*?)* ek mæli».

Fas. II 74_{13} «er *(neppe* þeirs*)* Elliða verja».

Nkt. (— Flat. udg. II 520 fg. —) 41[8] «er enn lifir». *Uklart.*

Ib. 72[6] es átt hefir.

Ib. 73[6] es aldrigi.

Merlín. II 4[1] Es áttbogi.

Ib. II 38[7] es ársamir.

Bjarn. ved H. Friðr. 26[3] «er á Oddaeyri». *(Dette 'visuorð' kan ikke antages at hidröre fra Björn hítd., skönt verset tillægges ham.)*

6) **et**, *artikelen,*

abnorm brug

Merlín. II 71[2] «eð enska nafn».

7) **gjöf,**

abnorm brug

Máni (Sturl.[1] *II 46*[17], *Sturl.*[2] *I 236*[1]*)* gjöf af tígnum jöfri. *Den hele 'visa' lyder i Sturl.*[2]*:* «Örr hefir sendar Snorra siklingr gjafir hingat; | unni afreks--manni jarl görsima snarla: | Gæðingr hlaut, sem gátum, gjöf af tígnum jöfri | (þat fékk skáld) með skildi (skynjað) sverð ok brynju». *Prosaisk ordfölge:* «Örr siklingr hefir sendar Snorra gjafir hingat; jarl unni afreks-manni görsima snarla: Sem gátum, hlaut gæðingr af tígnum jöfri gjöf: sverð ok brynju með skildi. Þat fékk skáld skynjað». *At de tre genstande — sværd, brynje, skjold —, medens de i en sætning betegnes ved* gjafir *(gaver), i en anden, af hensyn til rimet, sammenfattes under* gjöf *(gave), kan neppe kaldes en frihed; ligesom fremstillingen også i övrigt synes naturlig.* *I* **122 A**, »Avrr heꝼ' ſenᷣð ſnoꝛra ſiklíngꝛ gı | aꝼ' mıklar.(1) vꝭí aꝼrekſ mān̄í ȷarll g̊ſíma ſnarla. | gæþíngr hlaꝩt ſem gatv̄. goꝼogꝛ aꝼ tígnv̄

(1) *På randen er tilföiet* »hıngat«, *uden tvivl som variant til* mıklar.

joꝼrı. || þ ꝼeк ſkallð m; ſkíllðı ſkẏnıat ſv̇ð z bꝛẏnıo«, *bliver den prosaiske ordfölge:* Örr siklingr hefir sendar snorra miklar gjafir. Jarl unni afreks-manni gersima snarla. Sem gátum, hlaut göfugr gœðingr af tígnum jöfri sverð ok brynju með skildi. Þat fekk skáld skynjat. *Men* Sem gátum *passer ikke i denne sammenhæng, da den förste 'vísuhelmingr' ikke udsiger, hvori gaven består.*

8) **gröm,**

abnorm brug,

Þjóðolfr Arn. (Fms. VI 385_3, *Mork. udg.* 102^{6a}, *Flat. udg. III* 378^{4a}*)* gröm en þat vas skömmu. *Det synes næsten utvivlsomt, at hvis man ikke havde kunnet bruge — enten* gröm *som en lang stavelse eller en iambus som förste fod i 'dróttkvætt', vilde en så övet versificator som Þjóðolfr öieblikkelig have fölt dette og enten blot indsat* fyr *foran* skömmu *(jf. t. ex.: Fms. VI* 385^4 386_{11} 387^6, *Mork. udg.* 101^{27a} $102^{17a.24a}$, *Flat. udg. III* $378^{15a.22a}$*), eller indsat* fyr *men udeladt* en; *altså: enten* gröm en þat vas fyr skömmu *(med baechius som förste fod), eller* gröm þat vas fyr skömmu, *eller* gröm vas þat fyr skömmu. *Og det må fremhæves, at den kongelige kritiker (Fms. VI* 386^{5-9}, *Mork. udg.* 102^{7-9}, *Flat. udg. III* 378^{5-7}*) ikke gör nogen bemærkning angående* metrum; *men at det er* rimet, *han dadler* (1).

---

(1) *Dog har denne dadel åbenbart ikke været så skarp som den fremstilles i Fms. Se Mork. og Flat. Men skjalden bliver fornærmet på sandhedens vegne, fordi han meget godt véd, at* öm : ömm *er i fuld overensstemmelse med den lov, i fölge hvilken rimet ikke behöver at optage en stavelses hele consonantiske udlyd. Med hensyn til rimet forholde stavelserne* gröm *og* skömm *sig til hinanden som f. ex.* gröm *og* *skömn, *for så vidt som* mm *lige så lidt som* mn *fuldkommen dækkes af* m,

9) **grös,**

abnorm brug

Lilja 93[4] grös ilmandi dupt ok sandar.

10) **hjör,**

abnorm brug

Flat. udg. II 211, GhM. II 338, hjör aldregi sviptir tjalda.

11) **hlöð,**

abnorm brug

Björn hitd. (Bjarn. ved H. Friðr. 12[4]*)* «hlöð eykyndils vöðva».

12) **hvar,**

a) normal brug

Grett.[2] *148*[9] hvar ek ríð um bæ *(ældre* bœ*)* breiðan. *Jeg tror ikke, der er grund til at antage, at* ek *opgiver sin selvlyd og slutter sig til* hvar.

b) abnorm brug

Kormákr (sagaen ved Möbius 'visa' 58[5]*)* hvar eldfaldin alda.[(1)]

13) **mjök,**

a) normal brug. At klare exempler ikke ere hyppige, vil man kunne slutte sig til af fölgende verslinier. Fas. I 435_{13} *520*[7a]*, Norr. Skrifter ved Bugge 215*[1] *316*[21],

---

men der i begge tilfælde fremkommer et overskud, blot med den forskel, at dette overskud i det ene tilfælde er homogent med rimets udlyd, i det andet ikke.

(1) *Ligesom* «vnd'» *Merlín. II 24*[7] *er af udgiveren med rette ændret til* und, *og ligesom Merlín. I 65*[3] undir hreggská, *II 49*[7] undir skugga nafns, *I 26*[1] En fugl eftir þat, *I 58*[1] En grund eftir þat, *II 74*[1] Sitr eftir hilmi *må ændres henholdsvis til* und hreggská, und skugga nafns, En fugl eft þat, En grund eft þat, Sitr eft hilmi, *således bör måske (det i övrigt metrisk rigtige) Merlín. II 11*[3], hvat undir vatni, *forandres til* hvat und vatni; *altså* hvat *hvor der skulde stå en lang stavelse. Dog finder man* eftir þat *Merlín. II 20*[5] *28*[5] *62*[1].

Mjök esuð orðnir, *kan* Mjök *stå i stedet for en lang stavelse. Ligeså Hallfreðr (Fms. III 27*[8]*, Flat. udg. I* 535_{7b}, *Forns. 113*[33]*, Prøver 39*[25]*)* mjök em ek vátr af nökkvi; *og læser man her* emk *(i st. for* em ek*), kommer* mjök *ligefrem til at figurere som lang stavelse. Leið. 12*[7], mjök er sárvita sœkir, *er det ikke let at afgöre, om* er *beholder sin voeal.*

b) abnorm brug:

Háttatal 84[3] mjök er fullframr.
Snjólfr (Flat. udg. III 567[12a]*, Ísll. Ann. 306*[10a]*)* Mjök[1] eggþunn öx.

14) **mon, mun, man,**

a) som exempler på normal brug tror jeg man kan anföre blandt andet

Fas. I 429[2] *222*[10]*, Norr. Skr. ved Bugge 310*[15], sá mun á blóði.
Fas. II 40_6, *Norr. Skr. ved Bugge 19*[19], þat man á öxlum.
Fas. II 41[13]*, Norr. Skr. ved Bugge 19*[1], þat man at líta.
Merlín. II 48[1] Þá man hann *(udtalt* ann*)* gjalda.
Kråk. 21[5] sjá mun í öngulseyju.

b) abnorm brug:

Grott. (SnE. I 390[2]*, SæmE. ved Bugge 329*[6a]*)* mon yrsu sunr.
Fas. I 280[1] mon eigi ben blœða.
Eg. cap. 31 'visa' 1[5] mon eigi þú þægir. *Skönt den 'visa', hvori denne verslinie forekommer, ikke godt kan antages at være digtet af Egill Skall. selv, gör den dog indtryk af at være temmelig gammel. Og jeg kan ikke andet end lægge megen vægt på, at dens förste ord ikke blot i alle de ældste hånd-*

---

(1) *Formodentlig har Snjólfr sagt* mjög, *og* mjök *er da her en archaïserende stavemåde.*

skrifter (nemlig membranerne: **132**, δ, ε, ζ, *Guelf.), men også i yngre (f. ex. skindbogen 128), er skrevet* **mon** *(eller* **mun** *— ikke* **mont** *eller* **munt***); ti hvad skulde vel have bevæget skriverne til at indsætte en form, der sikkert ikke har været gangbar i deres tid? Men at udtryk som* mon þú *i en tidligere periode havde været i brug, har jeg allerede i juni 1883 henledet opmærksomheden på, med mundtlig henvisning til de exempler, jeg nu skal tillade mig at anföre. Först et par steder af 'Isländska Homilier'.* 75^{26} «Mon *eige* þu d*r*aga levia*þ*an a ǫngle». 96^{22-23} «ec mun þic styrkia sva at þu mun sta*n*dasc mega». 97^{36-37} «Veít ec áþr hverso h*ann* mun viþ ver*þ*a. en þu mon *eige* t*rúa* áþr reýnt es». 138^{14-15} «þu mon geta i q*v*í*þ*i oe ala son». 139^{13-14} «mon ec segia þ*er* dømi sogo til þessa. þa es þu mun *eige* vita áþr». 131^{36} «Eige scall þu anna mic hræþasc». 191^{34-35} «Scallat tu stela». 192^{12} «þu scall þola ra*n*gl*æ*te». 203^{19} «þu lucian*us* b*r*ó*þ*er scall fara». 88^{18} «þykiasc nu aller víst vita at þu er sæno sagþr». 194^{18-19} «allt til bana þess es þu tóc á c*r*ossenom». *Det synes hævet over al tvivl, at så vel* n *i* mon *(=* mont*) og* mun *(=* munt*) som* ll *i* scall *(=* skalt*) fremstiller for öiet en form, som öret ikke kendte. Med hensyn til* ll *fremgår dette tydelig af Plac.* 37^{4}, dygg skala þú nú hryggvask, *hvilken verslinie den gamle skriver (i AM. qvart-nr.* **673 B***), ved at sætte* ll *i stedet for* l, *har omskabt til et metrisk monstrum med palimbacchius som förste fod. Den rigtige skrivemåde har 'Isländska Homilier' beholdt:* 138^{14} *(*mon *— ikke* mon*),* 88^{18} *(*er *— ikke* er *eller* err*),* 194^{18} *(*tóc *— ikke f. ex.* tócc*). — Dernæst et par exempler af AM. qvart-nr.* **468**. *Blad 6 a*[14] *(jf. Njála 1875 cap.* 8^{30-31}*)* »Eıgı þ͛ꝼ þv v̇ off rað at eıga v̄ þta mál«. *Blad 12 b*$_2$ *(jf. Njála 1875*

cap. 22 note[36—37]) »enþv mᷠ ꝥ þıggıa«. *Blad 13* a_6 *(jf. Njála 1875 cap. 22*[86—87] *med note*[86]) »þv ſꝩ keña v̄ ꝼærvnætv̄ þınv̄«. *Blad 17* a_4 *(jf. Njála 1875 cap. 31*[21]) »þa m̌ þv allð̇ aptr kōa ṫ v᷊«. *Blad 26 b*[11] *(jf. Njála 1875 cap. 49*[58]) »þv mᷠ þıkıa ſkylldaztr atbeta ꝼ̇ konv. þıńı *(over det förste træk af* n *i dette ord står et tegn, der i form og stilling ligner acutus)*«. *Blad 29 b*[4] *(jf. Njála 1875 cap. 55*[8]) »þv mᷠ rıða ṫ þgſ«. *Blad 29 b*[8—9] *(jf. Njála 1875 cap. 55*[18]) »at þa mᷠ/ | þv« *osv. Blad 58 a*[16] *(jf. Njála 1875 cap. 116*[50]) »þeſſa ſkıkıv gaꝼ þv ꝼꝩı ꝧ᷒«. *Blad 59 b*[16] *(jf. Njála 1875 cap. 119*[54]) »g᷾ðır þv þ᷾ þa koll zbʳ tıoꝛv í ꝧoꝼᷦ þ᷾«. *Blad 59 b*[17] *(jf. Njála 1875 cap. 119*[56]) »zſkreıð þv þʳ vnð᷾«. — *Jf. end videre f. ex.* «Mvnatþv halda» *Grott. (SæmE. ved Bugge 328 b*[8]*, SnE. I 388*[11]*).*

15) **nam,**

a) normal brug:

Einar Gilsson (Bp. II 171[11]) gulls nam á guðmund kalla. *Jf. også t. ex. Þrymskviða 1*[5—6] skegg nam at hrista, | skör nam at dýja.

b) abnorm brug:

Jómsvíkingadrápa 37[1] *(se Carl af Petersens' udgave side 116)* Nam eldbroti yggjar.

16) **sat,**

abnorm brug:

Oddr kikinaskald (Hkr. Har. harðr. cap. 28, Fms. VI 236 $_6$*, Flat. udg. III 334*[19a]*, Fsk. 120*[15]) sat opt hnipin vatni.

17) **sem,** *conjunction og pronomen,*

a) normal brug hyppig; f. ex.:

Þórarinn loftunga (Hkr. Ól. helg. cap. 259 'vísa' 5[6]*, Óh. 1853 side 230* $_{20b}$*, Fms. V 109*[11]*, Flat. udg.*

II 377_{14a}) sem á kvikum manni (∪ — ∪ — | — ∪). *Alle de anförte böger have* á, *hvorimod der*, *i metrisk henseende*, *intet er at indvende. Dog vilde* svát þar kná, | sem kvikum manni, | hár ok negl | hánum vaxa *være mere harmonisk*, *og er måske det oprindelige.*

Gísl Illugason (Fms. VII 58_{7}, *Mork. udg.* 150^{11b}) sem ek framast kunna.

Fas. I 434^{1} 519^{14a}, *Norr. Skr. ved Bugge* 212^{16} 315^{4}, sem okkr fœtr toga. *Dette synes at være den ældre form af det bekendte udtryk* sem fœtr toga.

Fas. I 436^{5} 520_{17a}, *Norr. Skr. ved Bugge* 215^{13} 317^{5}, sem ér í maura.

Sturla þorðarson (Fms. X 39^{17}, *Cod. Fris. udg.* 539^{17a}, *Flat. udg. III* 180^{4a}) sem á gull sæi.

Arngrímr (Bp. II 178_{7}) vísur þær sem ek vilda at ræsi.

b) abnorm brug:

Bragi (SnE. I 436^{16}, *Wisén pg. 2 nr.* 9^{6}) sem orrostu letti.

Hallfrøðr (Fms. II 9_{15}, *Flat. udg. I* 304_{6b}, *Forns.* 89^{7}, *Prøver* 13^{1}) sem ólítill úti.

Einarr Skúlason (Hkr. Ing. cap. 19 'vísa' 2^{8}, *Fms. VII* 234_{10}, *Mork. udg.* 225^{8b}) sem öðlingr bauð.

Lilja 9^{2} sem engillinn tók að spillast.

18) **skal,**

a) normal brug:

Háttatal 69^{5} fram skal en fjorða (— ∪ — | — ∪).

b) abnorm brug:

Fas. I 267^{14} 349_{3} skal uppsölum eigi.

19) **til,**

a) normal brug:

Gísl Illugason (Fms. VII 7^{2}, *Mork. udg.* 132^{18a}) til egils fundar. *Usikkert, da* — ∪ — — ∪ *er rigtigt.*

b) abnorm brug:

Ayvindr (Wisén pg. 20 nr. 15^{2}) til egða býs.

Björn hitd. (Bjarn. ved H. Friðr. 24[2]) til orðs lagit.
Ingimarr af Áski (Flat. udg. II 446_{1a}, Orkn. 172_{14}) til orrostu.
Fas. I 428[14], Norr. Skr. ved Bugge 309[15], til uppsala.
Fas. II 81[5] til eldstóar, *494_{6a}* til eldstaðar.
Fas. II 280_{11} 551[16b] til öndvegis.
Fas. II 310 'erindi' 33[4] til útfarar.
Fas. II 311 'erindi' 34[8] til uppsala.
Fas. III 19_{14} til úlfliða.
Fas. III 36[10] til uppsala.
Nkt. 30[8] (Flat. udg. II 523) til aldrslita.

20) **vas,**

abnorm brug:

Höfuðlausn Egils 13[3] vas almr dreginn. *Dog er læsemåden ikke sikker.*

21) **veg,**

abnorm brug:

Heilags anda vísur 6[3] veg ok vizku segja. *(*segja *er S. Egilsson's meget sandsynlige gisning.)*

22) **þat,**

a) normal brug:

Fas. II 291[1] en þat et fimta.

b) abnorm brug:

Þorvaldr Hjaltason (Flat. udg. II 73[9b], Fms. V 251[9]) þat eitt lifir þeirra.
Líkn. 49[8] þat óttumsk ek dróttinn.

Skönt jeg har forbigået SæmE., ere exemplerne på den abnorme anvendelse så talrige, og for en del af en sådan beskaffenhed, at en besindig bedömmelse neppe vil indlade sig på at fjerne dem alle.

Hvori består nu her det abnorme? Består det i virkelig forlængelse af stavelserne af, at, ef, en, es *og* er,

et, gjöf, gröm, grös, hjör, hlöð, hvar, mjök, mon, nam, sat, sem, skal, til, vas, veg, þat? *De kunne dog vel kun forlænges på en af to måder, nemlig, a) enten derved, at vocalen udstrækkes. Men at dette ikke er sket, fremgår af helrimene i*

gjöf af tígnum jöfri
gröm en þat vas skömmu
«hlöð eykyndils vöðva»
sat opt hnipin vatni
veg ok vizku segja.

b) eller derved, at den consonantiske efterlyd fordobles. Hertil må fölgende bemærkes. α) Hvis S. Egilsson har truffet det rette med hensyn til veg ok vizku segja, *er* g *i* veg *ikke blevet til* gg. *β)* ff *er i den grad uislandsk (— undtagen som* f-f, *i* af-fall *og lignende —), at man ikke engang har kunnet tåle det i fremmede egennavne, men t. ex. forandret mandsnavnet* giffarðr(1) *til* gíparðr(2); *hvorfor det er meget usandsynligt, at man skulde have forandret* af ef gjöf *til* aff eff gjöff. *γ) Endnu mindre sandsynligt, end* ff *med sædvanlig udtale, vilde* ff *udtalt* vv *være. δ) Også* ðð *er, om muligt, endnu mere uislandsk end* ff; *og et* hlöðð *vilde klinge overmåde selsomt. — Jeg må derfor tilstå, at jeg for mit vedkommende i den abnorme forekomst af de 22 ord (— eller hvor mange de nu blive, når alt her hen hörende er blevet omhyggelig sigtet —) er mere tilböielig til at se en metrisk frihed (brug*

---

(1) *Fms. VII 56 14—61 5, Mork. udg. 147 20—149 21.*

(2) *Hkr. Kh. Magn. berf. cap. 16, Hkr. ved Unger Magn. berf. cap. 15. I disse to böger er navnet overalt skrevet med* i; *kun at der står* «Gípardr» *på det förste af de steder, hvor manden nævnes i Hkr. Kh. Rask foretrækker med rette denne sidste stavemåde, i det han (Fms. VII 56 note 2) skriver* «Gíparðr». *Der kan nemlig ikke være nogen tvivl om, at det ved valget af* p *i stedet for* ff *opståede lydtab er blevet erstattet ved forlængelse af den foregående vocal.*

af en kort stavelse, hvor der burde stå en lang) end en prosodisk (en kort stavelses vilkårlige forlængelse). — Det vilde være interessant i sammenhæng hermed at undersöge, hvor vidt flerstavelsesord frembyde exempler på lignende friheder. Men da en sådan undersögelse ikke kunde finde plads her, skal jeg indskrænke mig til at anföre et enkelt ord, der også findes i Njála, nemlig, stedsnavnet «Satíri». *Hos Björn enn krepphendi forekommer en verslinie, der Fms. VII* 42_6 *er skreven* «Satíris hnè sveitar». *Også registrene (nemlig, til: Hkr. Kh., Hkr. ved Unger, Fms., Flat. udg., Mork. udg., Fsk.) have enstemmig* «Satíri» ⏑ — ⏑. *Kan det nu antages, at denne verslinie har haft formen* ⏑ — | — — | — ⏑? *Man må lægge mærke til fölgende omstændigheder. 1) udgaven af Mork.* 146^{12} *har* «Sátirismvla» *og udgaven af Flat. har på tre steder (III* 103^5 222^{14} 227_{11}*)* «Saatiri». *2) Hrafnsmál Sturlu* 9^3*, Wisén pg. 85 (jf.: Fms. X* 129^9*, Cod. Fris. ved Unger* 574^{10a}*, Flat. udg. III* 222_{14a}*),* «sárs um Satíri», *hörer, ligesom hele digtet, til versarten ʻhaðarlagʼ. Den af Möbius, Háttatal II* 110_{15-13} 130^{18-21}*, meddelte fortegnelse over exempler på det egentlige ʻhaðarlagʼ turde være fuldstændig. Men jeg husker tilfældigvis et par ʻvísuhelmingarʼ, der i metrum stemme overens med ʻhaðarlagʼ i dette ords strengeste forstand, medens de afvige med hensyn til ʻhendingarʼ. Jeg kan således anföre*

a) egentligt ʻhaðarlagʼ,

1) *Hrafnsmál Þórm. Trefilssonar, — 40 ʻvísuorðʼ.*
2) *Háttalykill Ragnvalds 27, — 16 ʻvísuorðʼ.*
3) *Háttatal Snorra 79, — 8 ʻvísuorðʼ.*
4) *SnE. ved S. Egilsson side* 238^{1-2} *(*Snýr á sókn dreyra *osv.), — 4 ʻvísuorðʼ.*
5) *Sturl.*[1] *III 272—273, Sturl.*[2] *II 238, — 8 ʻvísuorðʼ.*
6) *Hrafnsmál Sturlu, — 160 ʻvísuorðʼ.*
7) *Brudstykke af Sörlastikki, — 8 ʻvísuorðʼ.*

b) versarter, der kun i metrisk henseende falde sammen med 'hadarlag',

α) 'hadarlag' uden 'hendingar', ('háttlaust hadarlag'),

1) SnE. I 258 $_{11-8}$ II 310 $^{10-13}$, — fölgende 4 'vísuord'

Leggi brauzt leiknar,
lamðir (1) þrívalda,
staypðir starkeði (2),
stétt of gjálp dauða.

2) SnE. II 150 $_{17-14}$ 420 $^{1-2}$; Björn M. Ólsen, Gramm. 25 $^{7-8}$ 97 $^{104-107}$ 209 $^{1-7}$; — 4 'vísuord'.

β) 'runhent hadarlag', et brudstykke af Drápa Gnodar-Ásmundar, SnE. II 628 $_{13-10}$, SnE. ved S. Eg. 235 $^{18-19}$, — 4 'vísuord'.

I alt 256 'vísuord'. Kun i 3 af disse (— nemlig: í alptafirði, *Hrafnsmál Þórm., Eyrb. cap. 44;* kvað grefja tyggi, *Drápa Gnodar-Ásm.;* fleins í stað einum, *Hrafnsmál Sturlu 2⁴ —) er antepenultima kort, medens den er lang i 252. Der er således en höi grad af sandsynlighed for, at Hrafnsmál Sturlu 9³ bör skrives* sárs um sátíri. *3) ved siden af* «Satíri» *finder man i membranerne* (3) *til Njála I cap. 89 ^{101}:* »fallt'ı«, »fallt'ní«, »falltırı«, »falltírí« *(snarere end* »falltīrí«*)*, »falltíri«, »faltırı« (4). *At* saltíri *ikke danner en amphibrach, ligesom*

---

(1) «limðir» *(SnE. I 258 10) er åbenbart en skrivfeil af den i Reg. sædvanlige slags (se oven for, side 303 9—305 9). Tor* lamði, *men* limaði *ikke.*

(2) *1 st. for* starkeði *har Reg., i fölge SnE. I 259 note 18,* «Stalkeði», *— atter en skrivfeil, vistnok en af dem, hvis hyppighed er characteristisk for Reg., hvad enten det er* l *i* leggi leiknar lamðir, *eller* l *i* gjálp, *der har forvirret skriveren.*

(3) *En af de otte membraner har*

»fatırı«,

og en anden, hvis skriver formodentlig ikke har kunnet læse sin original, en uforståelig forkortelse.

(4) *I registeret til Fsk. står:* «Satíri *el.* Saltíri».

«Satíri», *men, ligesom* sátíri, *en palimbaehius, er et punet, på hvilket jeg for min del lægger megen vægt. 4) når man sammenholder Fms. VII* 42_{15} (*«fór hann suðr undir Satíri») med Hkr. (Unger's udgave* 647^{10} «byrjar hann ferðina suðr fyrir Satíri») *og Mork. udg.* 144^{23} («hellt Magnvs konvngr flotanom svþr firir [infirir *Cd.*] Satiri») *og Fsk.* 154_{12} («hélt hann flotanum suðr fyrir Satíri»), *og tager hensyn til de geographiske forhold, viser det sig, at verslinien* «Satíris hnè sveitar», *Fms. VII* 42_{6}, *er en, fra en misforståelse hidrörende, omdigtning af* Santíri laut sunnar, *Hkr. Magn. berf. cap. 10 'vísa' 1*[5]. *Heraf synes med sikkerhed at fremgå α) at* santíri *er den ældste oldnordiske, endnu foreliggende, betegnelse for halvöen* Cantyre Cantire (Kintyre) *i Skotland; β) at* «Satíri» *er en uting; men at* sátíri *forholder sig til* santíri *som den oldn. præp.* á *forholder sig til* an- (*i got.* ana), *og som oldn.* ást *forholder sig til* anst- (*i got. stamme* ansti), *osv.; γ) at* saltíri *er en forvansket udtale af* santíri, *men dog en udtale, der har bevaret stavelsernes qvantitet. — Man ser af de anförte verslinier ikke blot, at Sturla Þorðarson har udtalt* sátíri *med* s, *men også, at ordet har haft denne udtale i begyndelsen af det 12. århundrede. Jeg bemærker dette over for artikelen* Satire *i N. M. Petersen's i övrigt höist fortjenstfulde geographiske register (Oldnordiske Sagaer XII 305).*

S. 619_{10-9}. *I metrisk henseende ere udtrykkene* á mik *og* á mér *på nærværende sted fuldkommen identiske. Men* leggja spjóti (*og lign.*) á manni *er et ældre udtryk, end* leggja spjóti (*og lign.*) á mann. *Og Sturl.*[2] (*I* 145_{13}) *har* á mér, *uden variant. Hertil må dog bemærkes, at det ingenlunde er en selvfölge, at* á mér *er det oprindelige, da* mik (, þik, sik) *ikke sjelden forekommer i det gamle sprog, hvor man i en senere tid vilde have brugt* mér (, þér, sér). *Se Lund, Oldn. ordföjningslære side 62*

§ 28; og jf. t. ex. Njála I (= Ísl.² III) cap. 74^{20} *(side 344):* gunnarr lét ekki á sik *(F, B, Cγ, Cδ, E, I;* sér *A, D, G)* finna, at ...

Til slutningen af bemærkning til side 380_{15} *(oven for, side 964) föies: Men af verslinierne* fjörgrand niðar branda *(Bjarn. ved H. Friðr. side* 41^{17}*) og* margspakr niðar varga *(Hkr. Har. hárf. cap. 22, Fms. I 194) kan man (— se Sievers i 'Beiträge zur geschichte der deutschen sprache und literatur' X 526 og i 'Arkiv för nordisk filologi' V 133—134 —) slutte, at Björn hítd. og Þórbjörn hornklofi have sagt* nið *(og ikke* níð*).*

Side 1015_{15} *udelades «, om muligt,».*

OPDAGEDE TRYKFEIL I NJÁLA I.

Side 30[52] ekki *læs* eigi

47 note (til linie) [36] *lin.* [1] *indsæt comma foran E*

48 note [52] *indsæt semicolon efter G*

52[59] ljótárdáls *læs* ljótárdals

80 anden note til [19] *enden af lin.*[1] *udslet colon*

82[2] yztan *læs* ýztan

91[29] rútr *læs* hrútr

164 note [17] *ende sæt punctum i stedet for comma*

183 note [18–19] *lin.* [1] *far læs for*

201—202 må linietallene 100 105 110 læses henholdsvis 95 100 105

215[34] *udslet anförselstegnet efter* hvargi

288[21] starkaðarsonr *læs* starkaðarson

328[3] ı *læs* í

358 noterne til [2] *lin.*[2] *læs 37* [21–22] *i stedet for 38* [21–22]

368[131] hrið *læs* hríð

403 note [39–41] *lin.* [1] rıkinu *læs* ríkinu

450[66] ʻjarl *læs* jarl

558 överste rand 108 læs 107

587 note [26–27] *læs* ꝥta *i stedet for* at þta

595 note [69] *læs 7 i stedet for 8*

610[67] okbað *læs* ok bað

655 överst læs 127 *i stedet for* 126

709[81] og *læs* ok

Side 741^{112} *udslet comma efter* forhleypi
812^{114} álmannagjá *læs* almannagjá
816^{181} vráu *læs* váru
819^{227} asgrímr *læs* ásgrímr
848^{9} þrænskr *læs* þrænzkr
885^{68} þá-ok *læs* þá — ok

Side $781^{249-250}$ *bör* þó at hann leigi eigi land *uden tvivl rettes til* þó at hann eigi ekki land. *Med hensyn til* ekki *jf.* þó at hann hafi enga málnytu *(*781^{248}*)*.

